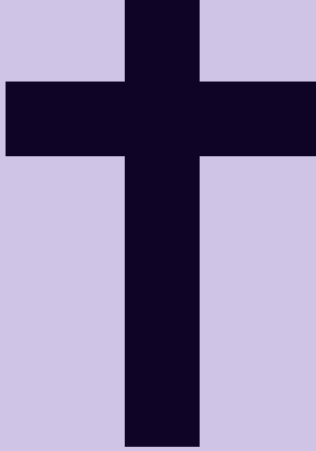

I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta

Salmos

Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta Salmos New
Testament+

**I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i Tavástara' i
Jesús ti Ciriístu' pue'een ajta Salmos
Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciriístu' pue'een ajta Salmos New
Testament+**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, Santa Teresa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

4f03662f-a4e0-5c7c-a13b-0b7002b5b8f6

Contents

San Mateo	1
San Marcos	78
San Lucas	125
San Juan	206
Hechos	265
Romanos	336
1 Corintios	365
2 Corintios	392
Gálatas	410
Efesios	420
Filipenses	429
Colosenses	436
1 Tesalonicenses	443
2 Tesalonicenses	449
1 Timoteo	453
2 Timoteo	461
Tito	467
Filemón	471
Hebreos	473
Santiago	495
1 Pedro	503
2 Pedro	511
1 Juan	516
2 Juan	524
3 Juan	526
Judas	528
El Apocalipsis	531
SALMOS	566

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Mateo

A'íimaj i huásimua'mua' a'íjci i Jesús

(Lc. 3:23-38)

¹ A'íi mu a'íin pué'een i huásimua'mua' i Jesús ti Ciríistu' pué'een i ti a'íjma jitze eeráma'can i David, ajta a'íjci i Abraham.

² Abraham pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íjma pu tyiyóomua'aj ta'raa a'íjna i Judá, ajta séecan i maj ihuámua'mua' pué'een i Judá. ³ Ajta a'íjna i Judá a'íi pu hua' táataj pué'eenye'ej a'íjma i Fares ajta i Zérah, ajta a'íin hua' náanaca'aj i Tamar. Ajta a'íjna i Fares, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta i Esrón a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Aram. ⁴ Aram pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ajta je'en Nahasón tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salmón. ⁵ Ajta a'íjna i Salmón a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta i náanajra' a'íjci i Booz a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rahab. Ajta a'íjna i Booz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta i náanajra' a'íjci i Obed a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rut. Ajta a'íjna i Obed, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ⁶ ajta a'íjna i Isaí pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i David, i ti rey jime' tyl'tyávaaca'aj.

A'íjna i David a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Salomón, ajta i náanajra' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i Urías ti jatyévi'tinya'aj. ⁷ Salomón pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Roboam, ajta a'íjna i Roboam, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Abías, ajta a'íjna i Abías, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Asá. ⁸ Asá pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josafat, ajta a'íjna i Josafat a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Joram, ajta je'en a'íjna i Joram, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Uzías. ⁹ Ajta a'íjna i Uzías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jotam, ajta a'íjna i Jotam a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Acáz, ajta a'íjna i Acáz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Ezequías. ¹⁰ Ezequías pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Manasés, ajta a'íjna i Manasés a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Amón, ajta a'íjna i Amón, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josías. ¹¹ Ajta a'íjna i Josías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jeconías, ajta a'íjma i ihuámua'mua' a'íjci i Jeconías, a'ájna mati'ij huojoví'tij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Babilonia.

¹² Mati'ij huojoví'tij, Jeconías pu séej tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íj pu tyiyóoj ta'raa i Zorobabel. ¹³ Zorobabel pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Abiud, ajta a'íjna i Abiud a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Azor. ¹⁴ Ajta a'íjna i Azor, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Sadoc, ajta a'íjna i Sadoc, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aquim, ajta a'íjna i Aquim, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliud. ¹⁵ Ajta a'íjna i Eliud, a'íi

pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eleazar, ajta a'íjna i Eleazar, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Matán, ajta a'íjna i Matán, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob. ¹⁶ Jacob pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i José, i cína'ra'an a'íjci i Maríia, ajta a'íjna i Maríia a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i náanajra' a'íjci i Jesús, i tyaj a'yan jatamuá'muaj tíjin Ciríistu'.

¹⁷ A'yaa mu mij tamuáamuata' japuan muáacuj ará'asej i maj jitzán eeráanyej a'íjci i Abraham, 'asta na'aj quee huanie'huaca' a'íjna i David, majta a'yan cha'taj mana'aj ará'asej i maj a'íjna jitze eeráanyej i David, mati'ij huojó'ví'tij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Babilonia, majta a'yan cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan muáacuj tyitya'rá'axcaa tí'ij huanie'huaca' i Ciríistu'.

Tí'ij Jesús huanie'huaca'

(Lc. 2:1-7)

¹⁸ A'yaa pu tyu'nié'huaca' a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'íi pu náanajra' a'íjna i Maríia, ti ajta arí jáatzaahuaj tí'ij huatyé'viche'en a'íjci jamuán i José, ajta mati'ij quee xu néemi'ij huatyá'caj aj pu'ij pá'rí'ij huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin a'yan huaríj i muárie'ria'ra' jime' i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Ajta a'íjna i José i ti ja'ancuré'ví'tij tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'íj pu jin quee jaxie'va'ca'aj ti puéjtzij jaatá'an hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa pu'ij tyá'xie'va'ca'aj ti jaatátoonyij avíitzij jime'. ²⁰ Tí'ij arí jaaxá'pui'intarej tí'ij a'yan huárinyij, sáij pu i ti tajapuá tyí'huüre' jimi huataséjre tí'ij ooj tyáacusima'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—José, mu paj a'íj jitze eeráma'can i David, capáj tyí'tziinye'ej paj ja'ancuré'ví'tij a'íjci i Maríia, jí'nye i ti huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin huataséjre i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. ²¹ Maríia pu tyáatacan tyiyóoj ta'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tíjin JESÚS. A'yaa pu antyapuáaj ja'mej, jí'nye a'íi pu hua' japua huatányuusij i jutyé'ityeristyamua' i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

²² A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'xaxa'ta'aj i tavástara' jitze ma'can a'yan tíjin:

²³ Pá'rí'ij pu huataséjre'sij i jucáara' jitze i íiti' ti quee xu a'tíj jatyé'ví'tin,

a'íi pu tyiyóoj ta'mej tyáatacan, a'yaa mu mij jaatámua'sij tíjin Emanuel.

A'íjna nyúucarij Emanuel,

a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Dios pu tajamuán yésejre'.

²⁴ Tí'ij huájij a'íjna i José, aj pu'ij a'yan huaríj je'ej ti tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre', aj pu'ij ja'ancuré'ví'tij a'íjci i Maríia.

²⁵ Ajta tí'ij quee xu jamuán hui'cária'caj a'íi pu i Maríia tyiyóoj ta'raj tyáatacan, aj pu'ij José a'yan jaatamua'aj tíjin JESÚS.

2

Mati'ij uyo'vá'muariaca' a'íjci i Jesús a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej

¹ A'áa pu jo'nié'huaca' a'íjna i Jesús a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Belén, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Judea, a'ájna tí'ij a'íin tyi'tyaváacaj i rey jime'

a'íjna i Herodes. Aj mu mij séecan a'áa ja'rá'aj a Jerusalén i maj jéehua tyo'mua'reej, i maj a'áa pujmua' ja'ráacij jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij, ² a'yaa mu mij tyu'ta'íhuo' tijn:

—¿Jo'nyij je'en a'íjna i hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can, i ti oochán huanie'huaca'? Ji'nye xú'ra'vej tu huaséj a'ín ti ja'a'rij a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij, a'íj tu jin mujo'vá'ju'un tyej tyij jaatyáanajche.

³ Ti'ij jáamua'reeri' a'íjna i rey Herodes, jéehua pu tyi'mua'astíj ja'raa a'íjci jime', ajta a'yan cha'tána'aj tyihuó'ruuj i tyeítýee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa. ⁴ Aj pu'ij Herodes néjmi'caa huatajé i maj tyihua'íjtye' a'íjma i puaríj, ajta a'íjma i maj tyihua'mua'tyej i tyeítýee je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn: “¿Jo'nyij já'nie'huan a'íjna i Ciríistu'?” ⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'ájna a Belén, i chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ji'nye a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tijn:

⁶ Pajta muáaj Belén, a'áa paj ja'ajtyáma'can a Judá, muáaj paj a'ín pué'een i chájta'naj ti jéetze' cíleen, ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee i cháanacaj japua, muéetzij jimi pu síj eerányesij ti tyu'ta'íjtaj ajta hua'cha'íj ta'mej i nyetyeétyeristyamua' Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷ Aj pu'ij i Herodes huo'tajé avíitzij jime' a'íjma i maj jéehua tyo'mua'reej, ti'quij huo'ta'íhuo'ri' a'náj ti huataséjre a'íjna i xú'ra'vej.

⁸ Ajta je'en huo'ta'ítyaca' a'ájna a Belén, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijn:

—Séricuj, siata'aj uyo'huoonyij tyámua' naa a'íjci i pá'ri'ij, ajta siati'ij jáatyoonyij, aj xu sij mujo'vá'ju'un siaj sij naaté'exaatye', nyata'aj nyij nyajta nyáaj ujó'me'en nyej jaatyáanajche.

⁹ Mati'ij a'yan tyanamuáaraj a'íjci i rey, aj mu mij ujó'ju'. Ajta a'íjna i xú'ra'vej i ti hua' jimi huataséjre a'íj pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij a'áan jo'ojcháxij i chi'ij japua jo'tij je'ej jé'eenye'ej a'íjna i pá'ri'ij. ¹⁰ Mati'ij a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej jaaséj a'íjci i xú'ra'vej, jéehua mu huatóotyamua'vej. ¹¹ Aj mu mij utyájrapij u chi'táj, mati'ij mij jaaséj i pá'ri'ij jamuán i náanajra', mati'ij mij jimi tyítunutaxij. Majta je'en tye'entyícuunaxij i maj tyaatapuéjve'sij, a'íj mu jaatapuéjve i ooroj, majta cítzive'rij, majta i cuáanye'ej ti a'yan ántyapuaj tijn miirra. ¹² Ajta je'en a'yan tya'rá'aj maj a'yan tyú'maaraca' ti Dios huo'tá'ijmuejri' maj quee huariá'ciñneye' a'íjci jimi i Herodes, aj mu mij séej jitze i juyéj jo'cáj mej mij a'áa jo're'nyej jo'maj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

Mati'ij huatóo'uj a'ájna pujmua' a Egipto

¹³ Mati'ij jo'ciñneye' a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, síj pu i ti tajapúa tyi'huüre' huataséjre a'íjci jimi i José ti'ij tyi'máaracaj,

—Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij pajta i náanajra', pej pij jó'ra'nyij a'ájna a Egipto. A'áa paj jo'tyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj muaaté'exaatye'en, ji'nye a'íjna i Herodes, a'íj pu jahuonyij i pá'ri'ij ti'ij jaajé'caj.

¹⁴ Aj pu'ij ájchej i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij ajta náanajra', ajta je'en hua' jamuán jó'raa a'ájna tíca'rij tzajta', a'áa mu mij ja'rá'aj a Egipto, ¹⁵ a'áa mu mij já'tyeej 'asta na'aj quee huamu' a'íjna i Herodes.

A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej i nyúucarij ti jaataxájtaca' a'ájna i ti ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tijin: "A'áa nu pujmua' yo'tajé i nyiyóoj a'ájna a Egipto."

Herodes pu tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ti'rúij

¹⁶ Ti'ij Herodes jáamua'reeri' maj jáacuanamuaj a'ímaj i maj jéehua tyojó'itej, jéehua pu huatanyú'caca', aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij néijmi'caa i ti'rúij maj tyétyacaa i maj a'yan tyéecha'ij hua'puaj nyinyi'ra'aj múucij pujmua', mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatima'caa a Belén, majta i maj a'áa véjri' ja'antacháatima'caa. ¹⁷ A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'ájna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

¹⁸ A'yaa pu tyí'namuajre' a'ájna a Ramá, maj jéehua juyiin, majta jéehua juxaamuijritye'. A'íi pu a'ín pué'een i Raquel, ti huá'yiin i juyójmua' ajta quee jaxie'va'ca'aj maj tyámua' tyeetyéjeevej, ji'nye mu'ríj huácuij i yójmua'mua'.

¹⁹ Ajta ti'ij huamuí' a'ájna i Herodes, síij ti tajapúa tyí'huiire' pu huataséjre a'íjci jimi i José ti'ij tyí'máaracaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

²⁰ —Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij, pajta i náanajra', siata'aj jó'cünneye a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Israel, ji'nye pu'ríj huamuí' a'ájna i ti jaje'catamui'ca'aj mu pá'ri'ij.

²¹ Aj pu'ij ájchej a'ájna i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij ajta i náanajra', mati'ij mij jo'cíj a'ájna a Israel. ²² Ajta i José a'yaa pu tyáamua'reeri' ti i Arquelao tyí'íjtaca'aj jutáataj jitze ma'can, a'íi pu tyu'tátziin ti a'áa ja'rá'astij a Judea. Ajta je'en Dios a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyí'máaracaj, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galilea. ²³ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, a'áa pu ja'huóchejtje hájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Nazaret. A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tijin: "A'yaa mu jaatámua'sij tijin Nazaret ti já'ma'can."

3

Juan pu tyihua'ixaatyé' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ A'ájna ímuáj pu huataséjre a'ájna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Judea. ² A'yaa pu tyihua'ixaatya'ca'aj tijin: "Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj."

³ A'ájna i Juan, a'íi pu a'ín pué'een i Isaías ti jaataxájtaca' i Dios jitze ma'can, a'yan tijin:

A'tíj pu uja'jíihuaj ja'mej jo'tij quee já'tyi'tij a'yan tijin:

"Tyámua' xu huó'uurej mu jutzájta', ji'nye tavástara' pu ya uvé'nyesij,

a'íj xu jin quee je'ej yó'namuajraj, sulu tyámua' xu eenye'."

⁴ Ajta a'ájna i tyí'caanaria'ra' i Juan, caméeyuj ju'xa' pu jin tyí'taavijhuaca'aj, ajta navíj jin ahuóojí'ca'ca'aj, ajta vítzi'cñi c'i'macaria'aj, ajta sarátjee cua'caria'aj itzitáj maj huáxoo. ⁵ Majta

a'ñimaj i tyeítýee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa, majta néijmi'i tí'ij na'aj a'áa tí huataca'aj a Judea, majta i maj a'áa véjri' ja'ajtyecháatima'caa játya'naj jitze Jordán tí tyaja'rájtyapuaaj, néijmi'i mu ajo'ré'nyej mej mij jáanamuaaj a'íjci i Juan. ⁶ A'ñi mu jaataxájtaca' i maj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi, a'ñi pu'ij i Juan huá'íiraca'aj i játya'naj jitze i Jordán.

⁷ Ajta i Juan, tí'ij mui'caa huaséj i maj a'yan ántya'ruj tíjin fariseos, majta i saduceos, maj aja'vá'ju'ca'aj mej mij huái'huaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Mua'aj mu siaj tyí'hue'tacaa. ¿A'tanyíj a'yan tyajamuaaté'exaa tíquee já'muaci'tyij i puéjtzij i Dios tí jamuaatá'sij? ⁸ Tyámua' xu huárinyij mej mij i tyeítýee jáamua'reej siaj seríj ja'antzaahuaj i tavástara', ⁹ siajta quee a'yan tyityóotzaahuaty'e'ej yee: “Ítyáj tu Abraham jitze eeráma'can”; jì'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tí i Dios jaayí'tin tí a'yan jáa'uurej mu tyetyéj matí'ij i maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁰ Pu'ríj atyojo'ré'nyesij a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, a'yaa pu já'mua'uurej tí'ij a'tíj tí ciyéj eejveechixi'in tyapuéj jime'. Néijmi'i i ciyéj tíquee tyí'taajcaa, a'ñi pu tyé'ejveechixi'ij, ajta je'en jaatyáteeraj. ¹¹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu jájtyij jin tyajá'mua'íiraj, nyaja'mua'ixaatye'ej siaj sij tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimi, ajta a'íjna i tí yaja've'mej, a'ñi pu a'íjna jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios, tí'ij tyámua' jamuáa'uurej. A'ñi pu jéetze' jaayí'tin nyequee nyáaj, jì'nye capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyaj jajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹² A'ñi pu arí jì'tyáa' i tí jin ja'náca'tzij i tyeríicuj, a'ñi pu'ij jì'rátui'sij i xiéerij apua'quéj. Aj pu'ij i ímue'rij tyámua' uurej i chóorij tzajta', ajta i xiéerij, tíéj jitze pu jaatyáteeraj tí quee a'náj já'mui'nyij.

Tí'ij i Jesús huái'huaca'
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Aj pu'ij Jesús uja'rájraa i chuéj japua tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Galilea, tí'ij a'áa jo'ré'nyej jo'tij i Juan jé'eenye'ej, ta'aj ij i Juan jáa'íiraj i játya'naj jitze tí a'yan ántyapuaaj tíjin Jordán. ¹⁴ Ajta a'íjna i Juan, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj tí jaatá'ijmuej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyi muáaj yepévé'mej nye jimí nyej nyij muáa'íiraj? Jéetze' pu tyéevijtij paj muáaj nyéetzij náa'íiraj.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Che' a'yan eenye', jì'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj ja'rá'astijre'en je'ej tí tyí'xa'puí' i Dios jimi.

Aj pu'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús. ¹⁶ Tí'ij i Jesús huá'íiri'huaca', aj pu'ij eetaráj a jáata', ajta je'en i tajapua' tya'antácuunyi'huaca', tí'quij jaaséj tí japuan aje'cáma'ca'aj a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij cúcui'. ¹⁷ Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' tí jútye' uje'cánamuajrej a'yan tíjin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyíhuoj.

4

Tiyiáaru' pu tyí'tyese' tí'ij ja'antyimué'tin a'íjci i Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Aj pu'ij a'íjna i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij, ta'aj ij i tyiyáaru' tyu'tatyése'en ti jaamué'tin a'íjci i Jesús.

² A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj á'tyeej ajta quee tyi'tíj cua'ajcaa, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ti'ij tyi'tíj jin jaatyámue'tin, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj ji'récán jime' yójra' papué'eenye' i Dios, tyu'ta'íjtaj ti'ij mu tyetyéj páan huatyóotaahuaj.

⁴ Ajta Jesús a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu a'íi na'aj juxie've' i páan ti'ij júurij já'ra'nyij i tyévij, sulu a'íi pu ajta juxie've' i nyúucarij Dios tyenyij jitze ti éejnyinyii.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáhua'aj yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna Jerusalén, ti'quij tyeyúuj japua ja'antyítoj i ti jéetze' ájtyeej, ⁶ ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj ji'récán jime' yójra' papué'eenye' i Dios, ancájvetzi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huüre' mej mij muáacha'íin. A'íi mu jumuáca' jin mua'ajriásij, ti'ij quee tyi'tíj je'ej mooriaj.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'tíj jin já'xaahuari'raj i Dios.”

⁸ Ti'quij a'ájna i tyiyáaru' yo'ví'tij a'íjci i Jesús i jiríj jitze ti ájtyeej, aj pu'ij jaataséjra i cháanacaj jo'maj jo'cháatimee i tyeítyee, ajta a'chu ti va'tíj séejre', ⁹ a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij a'ájna, tìpua'aj pájtunutaj pej pij naatyáanajche.

¹⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra', tyiyáaru' paj pué'een, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj siana'aj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuüre'en.”

¹¹ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáraa a'íjci jimi i Jesús, mati'ij mij a'íimaj huataséjre i maj tajapuá tyí'huüre' mej mij jaatyáhuüre'en a'íjci i Jesús.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Ti'ij Jesús a'yan tyú'namuajri' maj je'tyáanaj a'íjci i Juan, aj pu'ij jó'raa a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea. ¹³ Ajta quee a'áa jo'tyá'itzee a'ájna a Nazaret, sulu a'áa pu jó'raa a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti jo'tacá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna chuéjra' japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Zabulón ajta a'yan tijin Neftalí. ¹⁴ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'yan tijin:

¹⁵ A'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Zabulón ajta a'ájna a Neftalí, után jitze pujmua' i játya'naj ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán,

a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'ej, a'ájna a Galileea, jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ A'ájna i chájta'naj ti tica'rij tzajta' séjria'ca'aj,

a'íi pu jaaséej i tatzárij ti ve'ej,
tatzárij pu hua' jimi huataséjre,
a'íjma jimi i maj ajo'cháatima'caa tíca'riste' jo'maj ya'ajpuéjtzij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti tyihu'o'mua'tyej, a'yan pu tyi-huá'ixaatya'ca'aj tijin:

—Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo'r'ényesij ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íyan cháanacaj japua.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ A'áa pu i Jesús ja'ajtyáma'caj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea, ti'ij hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', sáij pu a'íin pué'eenye'ej a'ájna i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro, ajtáhua'aj i sáij ti a'yan ántyapuaj tijin Andrés. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaa, a'íi mu mij tápi'narij jin hue'tyéé vivi'raca'aj. ¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Sianaataváj, nyáaj nu tyaja'muamua'tyen siaj sij tyeítyee nye jimi tyísiire'en.

²⁰ Aj mu mij huatóoxaahuataca' matí'ij mij atyojo'píitira i tápi'narij, majta je'en jamuán jo'cáj.

²¹ Ti'ij ij té'ej a'yee jo'r'ényej, Jesús pu ajtáhua'aj hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', sáij pu a'yan ántyapuaj tijin Santiago ajta i sáij a'yan tijin Juan, a'íi mu yójmua'mua' pué'eenye'ej a'íjci i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i canúhuaj jitze i jutáataj jamuán, tápi'narij mu tyámua' tyí'uuriajca'aj. Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, ²² matí'ij mij jaatáxaahuataca', majta je'en eetacáj i canúhuaj jitze, a'áa mu'uj mij yooriéej i jutáataj, matí'ij mij jamuán jo'cáj i Jesús.

Jesús pu mui'caa tyí'mua'tyej i tyeítyee

(Lc. 6:17-19)

²³ Jesús pu néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, tyihua'mua'tyáaj i tyeítyee i hua' tye'yúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios ajta néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta quee sáijtaca'aj na'aj i cui'nyi'ra'aj. ²⁴ A'íj mu i Jesús xajtaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siria, a'íjma mu mij aja've'vi'tiicaria'aj i maj tyí'cucui', séecan mu huápuí'ij tyí'cucui'ca'aj, ajta séecan quee hua'ca'nyisti'raca'aj, ajta séecan tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, majta séecan a'huootímue'rajma'caa, majta i maj quee ráci'ci'nyive'. Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.

²⁵ Jéehua mu i tyeítyee i maj a'áa ja'ráacij a Galileea, majta i maj a'áa ja'ráacij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin tamuáamuata' ti ja'chájta'najmee, majta i maj Jerusalén ja'ráacij, majta i Judea maj ja'ráacij, majta i maj eetacáj után pujmua' i Jordán jitze, mue'táj mu jamuán huacáj a'íjci i Jesús.

5

I nyúucarij Jesús ti huó'ixaaj a'ájna i jiríj japua

¹ Ti'ij huo'séj i tyeítyee maj jéehua aja'tyúusiiria'ca'aj, Jesús pu antyíraj i jiríj japua, ti'quij ooyíxij. Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj,

a'íi mu ajtyáxiiriaca', ² aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yaa pu'ij tyihuó'ixaaj tijin:

I nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en i Dios jimi
(Lc. 6:20-23)

³ —Miche' huatóotyamua've'en i maj jamua'reej maj quee je'ej tyéejviicue' i Dios jimi, ji'nye a'íi mu a'íjna jin antyúumua'reeriaj i tajapuá ti tyajá'ma'can.

⁴ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj juxaamuíjritye', ji'nye Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij.

⁵ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj quee óotzaahuatye', ji'nye a'íi mu ja'ancuriáa'sij a'íjna i chuéj i ti jime' i Dios tya'tóoratziiri' ti huo'tá'an.

⁶ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj a'íjna jin tajcuj, majta a'íjna jin i'cuj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'puí' i Dios jimi, ji'nye a'íjma pu jimi tyámua' tye'mej.

⁷ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, ji'nye Dios pu ajta hua'ancu'vajxi'íj a'íjma.

⁸ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', ji'nye a'íi mu jaséjran i Dios.

⁹ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jahuoo mej mij quee nyo'sa'aj, ji'nye Dios pu a'yan huo'támua'sij tijin: "Nyiyóojmua'."

¹⁰ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jajpuéjtzij a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'puí', ji'nye néijmi'í pu tyihua'ci'tyij i tajapuá ti tyajá'ma'can.

¹¹ 'Siata'aj huatóotyamua've'en, mati'ij i tyeítyee je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj, ajta mati'ij nye jitze ma'can hue'tzij jin tyaja'muaxajtzi'raj. ¹² Siata'aj huatóotyamua've'en, caxu juxaamuíjritya'aj, ji'nye jéehua pu tyajá'muaci'tyij i tajapuá ti tyejé'sejre', ji'nye a'yaa majta huó'ruuj a'íjma i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Tyaj a'íjna jin tyí'huíire' tyej tyij tyámua' huó'uurej i maj yan séejre' i cháanacaj japua

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ 'A'yaa xu mua'aj tyí'huíire' hua' tzajta' i tyeítyee ti'ij ajta tyí'huíire' i unáj i cue'ráj jitze. Ajta tipua'aj huatyájru'naj, aj pu'ij ráxi'sij i tá'ancatzaj. ¿Ji'nye ooj tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áancatzaj tá'ra'nyij? Capu ij che' tyí'tíj huíire', a'íj mu jin majúuraxij, mej mij i tyeítyee jatziinajyi'can.

¹⁴ 'A'yaa xu mua'aj een hua' tzajta' i tyeítyee ti'ij i tiéj ti á'taa ti ajta a'íjna jin a' imuáj atányeeri'cij i cháanacaj japua. A'íjna i chájta'naj jiríj jitze ti já'sejre', capu i'rij ti huatyóo'avaaj. ¹⁵ Capu ajta a'tíj cantyíj antyíteeraj ti'ij áan yo'tyárujtye'en i utáatzij jityej, sulu ánimuaj pu yo'ojchesij ti'ij a' imuáj atányeeri'cirej hua' tzajta' i maj iiráatyij u chi'táj. ¹⁶ A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj huárinyij, sij sij a'yan tyihuo'tyatatzavi'tye'en i tyeítyee, mej mij jamuaaséj sij xá'puí' ricij, aj mu mij majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios tajapuá ti já'sejre'.

I Jesús ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

17 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj yee a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ja'antypuá'ritye'en a'íjci i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo nusu i maj jaataxájtaca' a'íjma i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, canu sulu a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an. 18 Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti'ij ooj ya séjre'ej i cháanacaj, ajta ooj séjre'ej i tajapuá, capu tyi'tíj jó'vesij i ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, 'asta na'aj quee néijmi'i aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si'. 19 A'íj pu jin, típua'aj a'tíj séej quee ará'astej i nyúucarij ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, tyij ajta a'íin pu'é'een i ti'quee jéehua juxie've', ajta je'en quee a'yan tyihuó'mua'tyej i tye'ítyee mej mij ja'rá'astej i Dios, a'íi pu ajta a'íin pu'é'eenye'ej ja'mej i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. Ajta a'íjna i ti néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij, ajta je'en séecan huámua'tyej mej mij majta ja'rá'astej, a'íi pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. 20 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, típua'aj sequée hua'antymue'tin a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta a'íjma i fariseos, a'íjna jime' siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi, caxu a'náj tajapuá jo'tyá'itzeere'ej.

*Jesús pu tyihuá'mua'tyej mej mij quee je'ej jóomua'raj
(Lc. 12:57-59)*

21 'Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' maj a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasimua'ci'ij tíjin: "Caxu tyí'tyacui'caj, ji'nye a'íjna i ti tyí'tyacui'caa, a'yaa pu tyúuxie've' maj puéjtzij jaatá'an." 22 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin típua'aj a'tíj tyinyú'caj i ju'ihuáara' jimi, Dios pu puéjtzij jaatá'sij. Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyaatájeevej i juxa'aj tyévíj, a'yaa pu tyúuxie've' maj já'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'íjna i ti huápu'i'ij je'ej pua'aj tyá'xajta i juxa'aj tyévíj, a'íi pu a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

23 'A'íj pu jin, típua'aj períj tyi'tíj mu'vejritaj a'íjna japua jo'siaj yá'na'michej i Dios, pajta je'en jo'támua'reej paj tyi'tíj jin ootyá'itzee i axa'aj tyévíj jimi, 24 a'áa paj pooj jo'tyá'itteen i paj jaatámu'vejritaj i Dios jimi, pej pij anaquéej ujó'me'en a'íjci jimi i axa'aj tyévíj, pajta je'en tyu'tá'uunyi' a'íjci jimi. Aj pu'ij huatái'riitarij paj mujo've'me'en pajta je'en tyu'támu'vejritaj.

25 'Típua'aj a'tíj muá'anvi'tij i juéesij jimi, pata'aj jaaxá'pui'intare'en a'íjna jamuán i ti muájcha'íire', ti'ij ooj muáavi'tij, ta'aj ij quee amojo're'nyijtye' i juéesij jimi, na'ríj quee a'íi pu muéetzij tyu'tátuui're'sij i juéesij jimi, ajta je'en i juées a'íjma jimi muaatátoosij i maj jahui're', a'íi mu mij mue'tyánasij. 26 A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' mej quee mui'rátóosij 'asta pana'aj quee néijmi'i tyihuo'nájchitye'en a'chu maj muajijve'.

A'íjci jime' i maj juxana'cire'

27 'Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' i maj aamí' a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Capáj íitaj jamuán hui'care'en i paj quee jatyévi'tin." 28 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'tíj ti na'aj ti íitaj huaséj ajta je'en jaatanyácu'a'aj, a'íj pu jin arí huóoxana'cirej i jutzájta' a'íjna jamuán i íitaj ti'quee jatyévi'tin.

²⁹ 'A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye' tijin tìpua'aj mua' jì'ij tì amuáca'ta' pujmua' séejre' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, i paj jin ootyá'itzee i Dios jimí, eetátichij mua' jì'ij pajta je'en a'imuáj yóorienyij, jì'nye jéetze' pu muatyáhuí'rii paj tyi'táj jo'rieenyij tì cileen quee maj néijmí'i a'áa muaja'tyárieenyij jo'táj jusén jime' já'taa. ³⁰ Ajta tìpua'aj mua' muáca' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, pata'aj ja'ajtavéjche pajta je'en a' imuáj yóorienyij, jì'nye jéetze' pu muatyáhuí'rii paj tyi'táj jo'rieenyij tì cileen, quee paj néijmí'i a'hua'rieenyij a'ájna i tiéj jitze tì quee a'náj já'mui'nyij.

A'ájna jime' i maj tóoto'raj

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ 'A'yaa mu majta aamí' tyu'taxájtaca' tijin: "A'táj tì na'aj tì ju'íj huatátoonyij, che' yu'xarij jaatapíjtye'en i tì jitzán á'yu'si'ij je'ej tì een jime' jaatátoj." ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tìpua'aj a'táj ju'íj huatátoonyij, quee a'yan tyi'táj jin huarín i íiti' tì séej jamuán huáhuí'nyij, a'yaa pu'ij puéjtzij tyaata'sij i tì íira'ra'an pué'eenye'ej. Ajta a'ájna i tyáati' tì ja'ancuré'vi'táj a'ájci fítaj tì huatátuihuaca' a'íi pu ajta juxana'cire'.

A'ájna jime' i maj jin tya'tóoratzi'racaa

³³ 'Siajta a'yan seríj tyú'namuajri' maj a'yan ará'tyeej tyihuo'té'exaaj i tahuásimua'ci'ij tijin: "Capáj yó'hua'nán i paj jin tya'tá'ratziiri' jitzán ma'can i tavástará'." ³⁴ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu tyi'táj jin tya'tóoratzi'ra'an. Caxu tya'tóoratzi'ra'an a'ájna jitze ma'can i tajapuá, jì'nye a'íi pu a'íin pué'een i ipuariáara'an i Dios, ³⁵ caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an a'ájna jitze ma'can i cháanacaj, jì'nye a'íi pu yan ra'íicajmee i Dios, caxu siajta a'ájna jitze ma'can i Jerusalén, jì'nye a'íi pu i chájta'naj a'ájna jitze ajtyáma'can i rey i tì va'cán antyúumua'reej. ³⁶ Caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an i jumu'új jitze ma'can, jì'nye caxu jaayí'tin siaj jaatyáxu'muare'en, nusu siaj jaatyácueenare'en séej mu ju cipuáj. ³⁷ Che' a'yan eenye', tìpua'aj a'yan setyu'taxáj yee: "jee", che' a'yan eenye' tzaahuatyí'ra'aj jime', na'ríij a'yan setyu'taxáj yee "capu", che' a'yan ajta tzaahuatyí'ra'aj jime' eenye'. Jì'nye i tì seequéj een, a'íj pu jitze já'ma'can i tì je'ej pua'aj een.

Tyaj huo'xié've'en a'ájma i maj tájcha'iire'

(Lc. 6:29-30)

³⁸ 'A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Tìpua'aj a'táj je'ej pua'aj mojo'sejra, pata'aj pajta muáaj je'ej pua'aj yó'sejraj", ajta a'yan tijin: "Tìpua'aj a'táj je'ej pua'aj mua'uuriaj pata'aj pajta muáaj tyi'táj jin je'ej pua'aj jáa'uurej." ³⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj ja'uurej a'ájna i tì je'ej já'mua'uurej, sulu tìpua'aj a'táj mui'tyéveenyij mua' ipéesij jitze, pata'aj jaatá'an tì ajta sícita' mui'tyéveenyij. ⁴⁰ Tìpua'aj a'táj ca'nyéjrij jin mua'antyíchueenyij, pata'aj jaatáchuiitye'en pajta mua' máancaj ⁴¹ Ajta tìpua'aj a'táj ca'nyéjrij jin muaata'íjtye'en paj tyía'ra'an tya'antinyij séej ví'ra'aj imuáj tì huatátyeej, pata'aj hua'puácaa ví'ra'aj imuáj atyiyóotuiiraj.

42 A'tíj tì na'aj tì tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, pajta quee jamueeria'aj tìpua'aj a'tíj tyi'tíj muaatanyéjvi'.

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'A'yaa xu siajta tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tìjin: "Pata'aj tyámua' yó'mua'raj i axa'aj tyévij, pajta jájcha'íria'aj a'íjci i tì muájcha'íire'." ⁴⁴ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tìjin: Siahuo'xié've' i maj jamuájcha'íire', siajta huatyényuunyij i Dios jimi a'íjma jime' i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. ⁴⁵ Aj xu sij mua'aj yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá tì já'sejre', i tì je're'nyinyiicatyaa i xicáj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, ajta a'íjma jimi i maj tyámua' tyi'tyetyeityee, ajta tyi'tá'caa mej mij huatyéviiey hua' japua i maj xá'pui' ricij, ajta hua' japua i maj je'ej pua'aj ricij. ⁴⁶ Ji'nye tìpua'aj mua'aj siahuá'xie've'ej a'íjma i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí siamue'tin i Dios jimi? Ajta a'íjma i maj huá'ijive' i maj tyi'ticij a'íjma mu majta a'yan tyityetyúucha'ij. ⁴⁷ Ajta tìpua'aj a'íjma siana'aj huatatyójtye'en i maj ja'mua ihuáamua' pué'een, ¿tyi'tanyí jin xá'pui' siaricij? Ji'nye a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa mu majta ricij. ⁴⁸ Siata'aj tyámua' eenye' a'yájna tì'ij i ja'muavástara' tyámua' tyi'een tajapuá tì já'sejre'.

6

A'íjci jime' i maj a'yan tyúusejrataj cuxáa maj xá'pui' ricij

¹ 'Caxu tyi'tíj jin tyámua' rijcaj hua' tzajta' i tyeítyee mej mij a'íjma jamuaaséj. Tìpua'aj a'yan xáarinyij, capu tyi'tíj jamuaatá'sij a'íjna i siaj jajvástara' tajapuá tì já'sejre'. ² A'íj xu jin, siatí'ij tyihuá'puejve'ej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', caxu jaxajta yee a'yaa tu huaríj, matí'ij i séecan ricij i ju tyeyúuj tzajta', majta i cáayej jitze a'íjma i maj quee huatoojé'yacan jin tyámua' ricij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tìjin a'íj mu meríj néijmi'i tyu'mué'tij a'íjci jime' maj i tyeítyee tyámua' tyihuá'xaj. ³ Pajta muáaj patí'ij huá'hui'ria'aj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', capáj ja'ixaatya'aj ja'ihuáara' i siaj néemi'ij óojaahuatye', ⁴ a'yaa paj huárinij avíitzij jime'. Ajta a'íjna i paj jajvástara', a'íj pu jaséj i tì ju' avaa, a'íj pu'ij muaatá'sij i paj jaamué'tij.

Jesús pu huá'mua'tyej je'ej maj tyityeetyényuunyij i Dios jimi

(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Siatí'ij mua'aj tyényuusime'en i Dios jimi, caxu a'yan rijcaj matí'ij a'íjma i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye', i tì hua'ráanajchi maj huatyényuunyij muaatya'úuj i tyeyúuj tzajta', na'ríj mua'ajcací'ca'aj i cáayej jitze, mej mij séecan huo'séj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íjma mu meríj a'íjna huamue'tij mej mij i tyeítyee tyámua' huojó'sejra. ⁶ Pajta muáaj, patí'ij tyényuusime'en i Dios jimi, pata'aj utyájrutyey a'chitáj, pajta tye'tyáanaaj i puéertaj jime', aj pej pij huatyényuunyij a'íjci jimi i paj jajvástara' i tì quee séejre'. Ajta a'íjna i paj jajtáataj i tì jaséj je'ej paj ricij avíitzij jime', a'íj pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

⁷ 'Ajta patí'ij tyényuusime'en i Dios jimi, capáj a'yan tyee'yí'tihua'an matí'ij a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj jéehua á'tijti' metyenyúusima'aj a'íjna jime' i nyúucarij tì quee je'ej huatóomua'aj, ajta a'yan tyihuá'miteeraste' tì a'íjna jin i Dios huá'namuajran. ⁸ Caxu

a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj, ji'nye i siaj jajvástara', a'íi pu'ríj jamua'ree tyi'táj ti jamuá'itziitye', tyij siajta sequée xu jaatáhuaviiri'. ⁹ A'yaa xu sij mua'aj tyityeetyényuunyij tijn:

Muáaj, mu paj tataataj, tajapuá paj já'sejre', che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuj.

¹⁰ Che' mujo've'me'en i paj jin tyí'ijta.

Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've' úyan cháanacaj japua, a'yájna ti'ij ajta tyí'een i tajapuá.

¹¹ Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' ti tyúuxie've' a'náj tina'aj.

¹² Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin quee xá'puí' huaríj,

a'yájna tya'ti'ij ityáj tyihuo'tú'uunyi'ri'

a'íjma i maj je'ej pua'aj táaruuj.

¹³ Capáj tyi'tá'care'en ti taamué'tin a'íjna i ti quee xá'puí',

sulu pata'aj tajapuá huatányuunyij.

Ji'nye muáaj paj tyí'ijta, pajta néijmi'i putyí'uurej,

a'íj paj jin jusén jime' séejre'.

¹⁴ Ji'nye tipua'aj mua'aj setyihuo'tú'uunyi' a'íjma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, a'íi pu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i siaj jajvástara' tajapuá ti já'sejre', ¹⁵ ajta tipua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' a'íjma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, capu ajta tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjna i ja'muavástara' tyi'táj siaj jin quee xá'puí' huaríj.

A'íjci jime' i maj ju'itzi'vee

¹⁶ 'Siatí'ij ju'itzi've'ej, caxu acóotzaahuatya'aj mati'ij i maj juxaamuijrite', ji'nye a'yaa mu jéjrista' ricij i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij i tyeítyee jáamua'reej tijn múu'itzi've'ej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'íimaj meríj jaamué'tij je'ej ti tyi'táj tyihua'ci'tyij. ¹⁷ Pajta muáaj, pati'ij ja'itzi've'ej, pata'aj aca'jista'mitye'en, pajta tyámua' huá'uurej, ¹⁸ mej mij quee i tyeítyee jáamua'reej yee pua'itzi've'. A'íi pu'uj a' vástara' i paj quee jaséj jamua'reej, ajta a'íjna i a' vástara' ti jaséj i ti ju'avaaj, a'íi pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

A'íjna i ti jéehua tyí'huire' i Dios jimi

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Caxu jéehua tyo'siire'ej i juchi'táj i ti huápuí'ij tyá'najchij, jo'maj i tyajpuásij tyojó'jipuj jo'tij ajta néijmi'i i tyajá'mua'a'rij tyojo'huí'tzij, jo'maj majta i náhua'rij jo'tyáru'pij mej mij tyu'náhua'an. ²⁰ Sulu siata'aj utyojó'siire'en u tajapuá a'íjci i ti jéehua tyá'najchij, jo'maj quee i tyajpuásij tyojó'jipuj, jo'tij ajta quee tyi'táj jo'huí'tzij, majta quee i náhua'rij utyáru'pij. ²¹ Ji'nye jo'tij tyi'táj já'sejre' i ti jéehua ja'mua jitze juxie've', a'áa xu siajta tyojomua'tziitye'ej xá'ju'un.

A'íjna i ti jatatzavi'tye' i tyévi

(Lc. 11:34-36)

²² 'Ajta mua' jí'ij, a'íi pu a'íin pué'een i paj jin atányeej pej pij majo'cha'canye'en, a'yaa pu'ij tipua'aj jí're'nye' pua'aj ri'síjme'nyij, tyámua' pej pij naa metyóonyeej, ²³ ajta tipua'aj quee tyi'táj huíria'aj mua' jí'ij, a'yaa pej pij tíca' tyi'séere'ej puá'mej. Ajta tipua'aj a'íjna i tatzárij quee tyi'táj huíria'aj, jéehua pu huápuí'ij a' jitze huatyática'rij.

I Dios ajta i túmii

(Lc. 16:13)

24 'Capu a'táj pújoorej ti hua'puácaa jimi tyu'tyáhuüre'en, ji'nye séej pu tyicha'íria'aj ja'mej i ti tyé'ijtye', ajta i séej xaa xie've'ej ja'mej, nusu i séej tyámua' tyu'tyáhuüre'ej, ajta séej quee ará'astijre'ej. A'íj pu jin quee i'ríj sij i Dios tyámua' tyu'tyáhuüre'en siajta a'íjci i túmii.

Dios pu tyámua' tyihuá'cha'ij i juyójmua'

(Lc. 12:22-31)

25 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijn: Caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyi'táj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj ye'ej tyí'tyeye'en, na'ríj a'íjci jime' i siaj tyu'tyóochejtje'sij. ¿Nyi quee jéetze' juxie've' i Dios jimi siaj júurij xá'ra'nyij, quee i cue'ráj nusu i já'muahue'ra' na'ríj a'íjna i siaj tyúuche'tyaa? 26 Cási' siahuo'séj mu pína'see i maj jútye' ra'ra', camu tyí'huastyaa, camu majta tyí'tza'nacaa, camu majta jasi'ríi i ímue'rij i juchi'táj, ajta a'íj pu tyihuá'cue'tyey a'íjna i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre'. Siajta mua'aj jéetze' xu jitzán juxie've' mequee mu pína'see. 27 A'íj pu jin quee tyi'táj huüre' ti a'táj jéehua tyúumua'tziitje'ej, ji'nye capu jaatyáhuüre'ej tí'ij jéetze' já'tyeevi'in júurij.

28 '¿Ji'nye siaj sij a'íjna jin tyúumua'tziitje' i siaj tyu'tyóochejtje'en? Cási' xaaséj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huose' a'ájna a itzítáj, capu tyí'muájhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. 29 A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijn a'íjna i rey Salomón, i ti jéehua tyí'ijcha'íica'aj, capu a'náj naa eenye'en tyu'tyóochejtje'ej tí'ij mu xúuxu'uj. 30 A'yaa pu'ij títua'aj i Dios tyámua' ja'uurej mu tu'píj ti ijíj a'áa já'sejre' jo'táj jo'itzitaj, ajta ariá'pua'aj mu jaatyáteeraj chuéj tzajta' ta'ajtaavijhua. Jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyámua' já'mua'uurej mu siaj quee tyá'tzaahuatye' xaa nyu'uj. 31 A'íj xu jin quee tyúumua'tziitje'ej a'yan setyuu'ihuo'raj tijn: "¿Tyi'tanyí tyacua'nyij?", nusu yee: "¿Tyi'tanyí tyeye'en?", na'ríj a'yan yee: "¿Tyi'tanyí tyetyu'tyátachejtje'sij?" 32 A'íi pu a'íjn tyi'pué'een i maj jin tyúumua'tziitje' i maj quee tyá'tzaahuatye', siajta mua'aj xu tyivástara' i ti arí jamua'reej tyi'táj ti jamuá'itzitje'. 33 A'yaa pu'ij siata'aj i Dios jimi tyi'huómua'tziitje'en, siajta a'íjci jitze i tajapuá ti tyejé'sejre', ajta siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui'in i Dios jimi, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itzitje'. 34 Caxu a'íjna jin je'ej tyí'mua'ajcaj je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej. Ariá'pua'aj xu sijta tyi'tyése'ej xá'ju'un a'íjci jime' je'ej ti tyi'táj tyajá'muaci'tyij.

7

Tyaj quee séecan jitzán tyí'pua'ritye'ej

(Lc. 6:37-38, 41-42)

1 'Caxu huá'xíjtje'ej i séecan, tí'ij quee Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtje'en. 2 Ji'nye Dios pu a'yan cha'tána'aj tyajamuá'xíjtje'en siati'ij mua'aj tyihuo'xíjtje'ej i séecan, ajta a'chu siaj tyi'táj jaatá', a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuáatá'sij. 3 ¿Ji'nye pej pij a'íj aráasej a'ihuáara' i ti cái na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta quee a'íjna séej i paj muáaj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi? 4 Ajta títua'aj muáaj períj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi, ¿ji'nye tyí'ríj paj a'yan tyaaté'exaatye'en ja'ihuáara' i ti cái na'aj tyo'tyá'itzee yee nyiche' muaatáhuüre'en i paj jin ootyá'itzee? 5 Muáaj mu paj quee

tyámua' metyóomua'rej, pooj mi' néijmi'i jin tyámua' huá'uuren pajta tyu'ta'úunyi'ran i Dios jimi, aj pej pij a'yan tyaaté'exaatye'en tyi'táj ti jin ootyá'ítzee ja'ihuáara'.

⁶ 'Caxu huá'ixaatya'aj i nyúucarij ti jí're'en a'íjma i maj tyú'xana've', mej mij quee jamuá'xaahuari'raj mati'ij i tzi'cáij maj tyú'cha'vacaa. Caxu siajta a'íjma tyí'tuiiria'aj i maj quee tyi'táj tyevi'ra' i Dios ti tyajamuaatá', mej mij quee je'ej pua'aj jamuáa'uurej, majta je'en jamuatzi'inajyi'can.

Maj jahuaviiraj i Dios, majta tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'pueertaj
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Siata'aj huatyényuunyij i Dios jimi, ji'nye a'íi pu néijmi'i tyajamuaatá'sij, siajta i Dios jimi tyú'huoonyij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij i siaj jahuoo, siajta tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, a'aj pu'ij i Dios tya'antácuunaj. ⁸ Ji'nye a'íjna i ti a'yan tyá'huoo, a'íi pu ja'ancuriáa'sij, ajta a'íjna i ti a'yan tyi'táj tyí'huoocaj, a'íi pu jatyoonyij, ajta a'íjna i ti tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunaj.

⁹ '¿Ca' síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyá'ca'nyej ti tyetyéj jaatátistej i juyój tipua'aj páan jahuaviiraj? ¹⁰ ¿Na'ríij ti cú'cu'uj jaatapijtye'en tipua'aj hue'ej jahuaviiraj? ¹¹ A'yaa xu sij tyá'mua'reej siaj jí're'nyej tyihuo'tá'an i juyójmua' mua'aj mu siaj quee tyámua' een i jutzájta', ajta i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre', jéetze' pu'ij tyámua' tyajamuaatá'sij i ti tyi'jí're'en i siaj jimi jaatáhuoosij.

¹² 'A'yaa pu'ij, siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij i juxa'aj tyeétyee jimi je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' maj a'yan huárinyij ja'mua jimi, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta, ajta je'ej maj tyu'xájtaca' i Dios jitze ma'can maj tyi'xajtaca'aj.

A'íjci jime' i puéertaj ti cii antayóhuaj
(Lc. 13:24)

¹³ 'Siata'aj a'úu jo'tyájrutyey i puéertaj jitze ti cii antayóhuaj. Ji'nye a'íjna i puéertaj ti antayóhuaj ajta i juyéj ti ooyóhuaj, a'íi tyihuojó'jipuaaj, mue'táj mu mij a'íjna jitze ucáaju', ¹⁴ ajta a'íjna i puéertaj, ajta i juyéj ti jamuatá'caa siaj jusén jime' júurij xá'ra'nyij, cii pu antayóhuaj, ajta tyési' ti a'táj japuan huame'en, camu mij mue'táj jatyoovej.

A'íj mu i táque'ra' jin jamua'reeren tyi'táj ti ciyáara' pué'een
(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Tyámua' xu tyityahuóocha'iin a'íjma jimi i maj tyi'hue'tacaa, a'yaa mu tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyi'xaj. Ja'mua jimi mu ajo're'nyinyii naa metyityacanyúuca'aj, maj majta a'yan een i jutzájta' mati'ij i íra'vej i maj tyi'tyacui'caa, majta tyú'cha'vacaa. ¹⁶ F'ríj siaj huó'mua'tyij a'íjci jime' je'ej maj ricij, ji'nye capu i'ríj ti úuvaj huatatáca'an tziicare'ej jitze, nusu ti i xápua' a'íjna jitze taca'aj i ti tyétzicare'. ¹⁷ A'yaa pu tyí'een, néijmi'i i ciyéj ti tyi'jí're'en, jí're'nye'en pu ajta tyi'tajcaa, ajta i ciyéj ti quee tyi'jí're'en capu ajta jí're'nye'en taca'. ¹⁸ A'íjna i ciyéj ti jí're'en, capu i'ríj ti je'ej pua'aj eenye'en huatatáca'an, nusu ti i ciyéj ti quee jí're'en jí're'nye' huatatáca'an. ¹⁹ Néijmi'i i ciyéj ti quee tyi'jí're'en, a'íj mu tyé'ejveechixi'ij, majta je'en

tye'entyátieeraaj. ²⁰ A'yaa pu'ij éenye'que' i'ríj siaj mua'aj huó'mua'tyj a'íjci jime' je'ej maj tyí'tíj jin ricij.

Camu néijmi'i a'áa jo'tyáruutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj
(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Majta i maj a'yan tyí'nyejee yee: "Nyavástara', Nyavástara'", camu néijmi'i a'áa jo'tyáruutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, sulu a'í mu'uj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've'. ²² A'ájna xicáara' jitze mue'tíj mu a'yan tyinaatájeevij tíjin: "Tavástara', Tavástara', ityáj tu tyu'taxájtaca' a'nyúucaritze', tyajta a'nyúucaritze' ma'can huo'tamuárij i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítjee, tyajta jéehua tyu'muáriej muéetzij jitze ta'rataca'nyáaj." ²³ Aj nu nyij a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tíjin: "Canu a'náj jamuaamuájtyaca', séricuj siájhuui nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj."

A'íjci jime' i maj ja'táaahuaca' i maj japuan ja'ajtaahuaca' i juchi'ij
i maj hua'puaj

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ 'A'yaa pu'ij, a'ájna i ti nyanamuj, ajta a'yan ricij je'ej nyaj tyé'ixaatyé', a'yaa pu cha'tána'aj metyóomua'rej tí'ij a'ájna i a'tíj ti huatyóochi'tyej tyetyéj japua. ²⁵ Aj mu mij huatyéviyaca', ajta huatámu'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca', ajta a'ájna i chi'ra'an, capu eetávej, j'i'nye tyetyéj japua pu ja'ajtaahuaca'. ²⁶ Ajta a'ájna i ti nyanamuj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu een tí'ij a'ájna i a'tíj ti a'áa jo'tyóochi'tyej jo'tij jó'saata'. ²⁷ Aj mu mij huatyéviyaca', ajta huatámu'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca' aj pu'ij pu eetávej i chi'ra'an. Aj pu'ij néijmi'i tyojo'riej.

²⁸ Tí'ij Jesús ja'antypuá'rij ti tyihuó'ixaaj, néijmi'i mu i tyeítjee je'ej tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'muá'tyej, ²⁹ j'i'nye a'yaa pu tyihuo'muá'tyej tí'ij síj ti va'cán jin tyí'tyéjvee, capu a'yan matí'ij i maj tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta.

8

Jesús pu séej tyéviy tyú'huaaj ti cá'atzaj

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Tí'ij i Jesús acájraa i jiríj jitze, jéehua mu tyeítjee jamuán huajú'ca'aj. ² Aj pu'ij síj tyáati' ave'ré'nyeje i Jesús jimi, tyí'cui'ca'aj a'ájna jime' ti cá'atzaj a'í pu'ij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara' tipua'aj mua'ránajchij pata'aj tyináahuaatyé'en.

³ Aj pu'ij Jesús ja'ajtamuaríej, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Na'ránajchij paj huarúj. Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij tyámua' huarúj, tí'quij huarúj. ⁴ Ajta je'en i Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Cási', capáj a'tíj ixaatyé'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna tí'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij jáamua'reej tíjin papu'rij huarúj.

Jesús pu yáahuaj a'íjci i ti jahuiiria'ca'aj i xantáaru'uj ti tyí'ijtye'
(Lc. 7:1-10)

5 Tí'ij i Jesús utyájrurij a'ájna i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijn Capernaúm, síj pu jimi ajtyáxiiriaca' i xantáaru'uj ti tyí'ijtye', tí'ij tyi'táj jaatáhuavii. ⁶ A'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', tyí'cui' a'ájna i ti nyahuiire', capu tyéjchevej, jéehua pu huápu'ij jajpuéjtzi.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyáaj nu ujo'ma'aj na'mej, nyej nyij tyáahuaaty'e'n.

⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijn:

—Nyavástara', capu a'yan tya'ráanajchi paj utyájrutyey i nyechi'táj, a'yaa papu'uj tyu'taxáj i nyúucarij jime', aj pu'ij tyámua' rinyij a'ájna i ti nyahuiire'. ⁹ Ji'nye séecan mu majta nyéetzi tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan tyí'ijtye'. Típua'aj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: áricuj, a'í pu jo'ma'aj ja'mej, na'ríj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: mujo'té'yi'ij; a'í pu mujo'va'ma'aj ta'mej, ajta tipua'aj séej nyetyu'ta'ijtye'en je'ej ti tyi'táj huá'uurej, a'yaa pu rinyij.

¹⁰ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', jéehua pu huatóotyamua'vej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa i hímaj i maj jamuán huájú'ca'aj tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i Israel, canu a'náj séej huátyoj ti a'yan cha'taj tyá'tzaahuaty'e' tí'ij a'ájna i tyáati'. ¹¹ Nyajta a'yan tyajá'mua'ixaaty'e' maj mue'táj mujo'vá'ju'uj muá'ju'un, a'ájna puj-mua' jo'tij i xicáj je'ejninyiij majta jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, mej mij oorá'sej a'íjci jamuán i Abraham, majta a'íjci jamuán i Isaac mej mij hua' jamuán tyú'cua'nyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ¹² majta a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu a'áa huojoo'ityij jo'tij jo'tica'. Jéehua mu mij juyiinyaj muá'ju'un, majta ancuroci'máaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jéehua jajpuéjtzi.

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijn:

—Áricuj jó'ra' ja'chej, a'yaa pu tye'mej je'ej paj períj tyá'antzaahuaj. Tí'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij huarúj a'ájna i ti tyí'huiire' a'ájna jimi i xantáaru'.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i mu'nyáara' i Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'áa jo'mej jo'tij i Pedro ja'chej, a'áa pu'ij a'íj jo'tyoo a'íjci i mu'nyáara' i Pedro, a'áan pu jo'ojca'tyíj i utáatzij japua, ajta jéehua puístaca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, tí'ij a'yan huaríj, aj pu'ij huarúj, tí'quij ájchej, ajta je'en huatyóochej tí'ij tyihuo'cue'tyey.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Tí'ij huaré'chuxarij, jéehua mu huaja'ráavi'tij i Jesús jimi a'ímaj i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'í pu'ij huo'ta'íj i tyiyáaru'uj maj iiráciinej i tyeítyee tzajta', ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i Isaías, i ti ará'tyey tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijn: “A'í pu tyitacáa'ri'ri' i tiquee tú'ca'nyisti'raca'aj, ajta tyojo'tii i tyaj jin tyí'cucui'ca'aj.”

A'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj maj jamuán huací'ca'an i Jesús
(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Tí'ij Jesús huo'séj i tyeítíyee i maj jéehua jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íjtaca' maj antáciiney után pujmua' i ti ja'alaguun jitze. ¹⁹ Aj pu'ij síj ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'í pu ave're'nyej i Jesús jimi, ajta je'en a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij já'tyasta', majta i pína'see a'í mu tyu'íto' jo'maj jáa'sacaa, nyajta nyáaj, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', canu tyichí' i nyaj tzajta' huacutyij.

²¹ Ajtáhua'aj pu síj ti jamuán jo'chá'canya'aj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', naatá' nyej nyij anaquéej ja'vá'nan i táataj, aj nu nyij yeve're'nyesij nyej nyij ajamuán jo'cha'canye'en.

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en, miche' a'íimaj i mui'chítíyee hua'vá'naxi'in i juxa'aj mui'chítíyee.

Tí'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Aj pu'ij i Jesús atyájraa i báarcuj jitze, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj. ²⁴ Aj pu'ij tyámua' ca'nyíin jin tyu'tá' aacariaca' i jájtyij japua, ajta viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij, a'í pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze. Ajta a'íjna i Jesús tyáacusima'aj. ²⁵ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jimi ajo're'nyej, mati'ij mij jaajístej, a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—¡Tavástara', tajapúa huatányuuchij! ¡Tu'rij atyácuí'sij!

²⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—¿Ji'nye sij huápuí'ij tyí'tziinye'? Mua'aj sij quee a'chu tyá'tzaahuatye'.

Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij ájchej, ti'quij jaatá'ijmiejri' i áacaj, ajta i jájtyij, aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj, ajta naa oore' éenye'ej ta'raa i jájtyij. ²⁷ Jéehua mu je'ej tyo'taséj a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Tyi'tanyí tyévira' pué'een a'mújna, mej mij ja'tzaahuatye' i áacaj, ajta i jájtyij?

A'íimaj i maj Gadara já'ma'can i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Tí'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj után pujmua' jo'tij ja'alaguun, Gadara ti ja'ajtyáma'can, hua'puaj mu mij hua'antynínajchaca' i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, a'áa mu ja'ráacij jo'maj i mui'chítíyee já'ava'tacaa, aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca'. Jéehua mu simuáruunyica'aj, a'íj pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tíj ajo're'nyej a'íjna juyéjra' jitze, ²⁹ aj mu mij a'yan tyityeetyejiíhuajraa tíjin:

—Capáj je'ej ta'uurej ityájma, muáaj mu paj yójra' pué'een i Dios. ¿Nyi a'íj jin mu po've'mej pej pij puéjtzij taatá'an? Capu eexúj atyojo're'nyej a'náj tyaj jajpuéetzij tá'ju'un.

³⁰ Meentyij a'imuáj mue'táj i tuúixuj mo'tyu'uj metye'entyicua'áaj,
³¹ a'íi mu mij i maj tyiyáaru' hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'yan
 tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tijn:

—Tipua'aj pataatamuáaritye'en taatá' tyej tyij mu tuúixuj tzajta'
 utyájrutyey.

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa' tijn:

—Séricuj.

Mati'ij mij iiráacij, hua' tzajta' i tyétyacaa, aj mu mij hua' tzajta'
 utyájrurij i tuúixuj, mati'ij mij a'íimaj i tuúixuj jo'huáachajraa a'ájna
 jo'tij ja'ancátyee, mati'ij mij jájritze' ja'tyáavatzij, aj mu mij néijmi'i
 atyájcuii.

³³ Majta a'íimaj i maj huá'siiria'ca'aj i tuúixuj a'íi mu huatóo'uj,
 mati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' aj mu mij tyu'taxájtaca' je'ej ti tyi'táj
 huaríj, a'íj mu huo'té'exaa je'ej ti tyihuó'ruuj a'íjma i maj tyiyáaru'uj
 hua' tzajta' séjria'ca'aj. ³⁴ Mati'ij mij a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa,
 néijmi'i mu ave're'nyej i Jesús jimi, mej mij jamuán tyu'taxáj, a'yaa mu
 mij jéehua tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

9

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Aj pu'ij Jesús atyájraa i báarcuj jitze, aj mu mij antacíj után
 pujmua', mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' jo'tij a'íin jó'catyíi. ² Aj mu
 mij séecan a'táj aje're'nyijtye ti quee tyéchavaaj a'íjci jimi i Jesús, a'íj
 pu japua áan újca'tyíi i utáatzij a'íjna i a'táj, ti'ij Jesús huo'séj a'íjma
 i tyeítyee, aj pu'ij jáamua'reeri' tijn metyá'tzaahuatyey, a'yaa pu'ij
 tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijn:

—Nyiyóoj, huatyá'ca'nyey, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin
 ootyá'itzee jimi.

³ Séecan mu mij i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin
 tyí'ijta a'yan tyi'riá'mua'aj tijn: “Je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca' je'ej pu
 pua'aj tyá'xaj i Dios.” ⁴ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej
 tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'ij je'ej pua'aj tyí'mua'tzej mu jutzájta?
⁵ ¿Tyi'tanyí quee jéetze' tyési', nyi nyey a'yan tyaaté'exaatye'en yee:
 “Pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi”, na'ríij
 yee: “Ájchesij anchóoj mua' utáatzij”? ⁶ A'yaa nu nyij rinyij siaj sij
 jáamua'reej tijn a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti ajta a'íjna
 jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj
 jin ootyá'itzee i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijn:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej.

⁷ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj, ti'ij ij jó'raa i juchéj. ⁸ Majta i
 tyeítyee i maj tyí'sejraca'aj je'ej ti tyi'táj huaríj, a'íi mu tyu'tátzjin, majta
 je'en tyaatatyójtzi'rej i Dios a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyihuo'tá' mej mij
 a'yan huárinyij i tyeítyee.

Jesús pu jaatajé a'íjci i Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, ti'quij a'yee jo're'nyej ti'ij ij a'ij huaséj i a'tíj ti a'yan ántyapuaaj tijin Mateo, a'úu pu je'rácayii u chi'táj maj tzajta' huá'ijjva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Mateo ájchej, ti'quij jamuán jó'raa. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj, mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Mateo ja'chej, ti'ij i Jesús tyí'cua'caj, aj mu mij jéehua ujo'vá'ju' i maj tyí'tyeyijve', majta séecan i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeytee, mati'ij mij huatyára'saca' i méesaj jitze jamuán i Jesús, majta jamuán a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos, mati'ij jaaséj je'ej ti rijcaa i Jesús, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íijma i maj jamuán huacíj tijin:

—¿Ji'nye een jin mu ja'mua maeestro tyí'cua'caa, ajta ya'caa hua' jamuán i maj huá'ijjve' i maj tyí'ti'ijcicaa, ajta hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeytee?

¹² Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i tyeityee i maj ajo're'nyinyii a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, capu juxie've' maj a'áa joojú'un i maj jí're'en, sulu a'íi mu ajo're'nyinyii i ti tyí'hua'tacaa jimi i maj tyí'cucui'. ¹³ Séricuj, siata'aj tyí'huóomua'tyey a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti a'yan tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj hua'cu'vej i juxa'aj tyeityee, canu jaxie've' siaj tyí'tíj tyí'tuiiria'aj.” Ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íijma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íijma i maj quee xá'puí' ricij.

A'ij mu jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ A'íimaj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—It'yáj majta a'íimaj i fariseos, jéehua tu ta'itzi've', ¿ji'nye mej mij quee a'yan tyúu'itzi've' i maj muéetzij jamuán huací'ij?

¹⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquij i'ríj maj juxaamuijritya'aj i maj huatá'inyiihuaca' mej mij tyú'ye'esten, típua'aj ooj hua' jamuán tyí'ye'estyaj i a'tíj ti huatyényeiichaca'? Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij maj já'vi'tin i a'tíj, aj mu mij i amiíncustyamua' ju'itzi've'en, ji'nye capu che' aja'hua' i hua' amiíncuj.

¹⁶ Capu a'tíj ja'ajtyá'cu'nyapuaaj i cáixurij ti mí'ma'can, a'íjna jime' i cáixurij ti jájcuaj, ji'nye a'íi pu i cáixurij ti jájcuaj huatyátzu'taj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej.

¹⁷ Camu majta nahuáj ti jájcuaj ucáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti racue'riihuajmee, ji'nye i nahuáj pu jaatyásujtza'naxi'ij i navíj ti racue'riihuajmee, aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. A'ij pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájto'nyij i navíj tzajta' ti jájcuaj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcuaj, a'yaa pu éenye'que' tyo'táviicue'raj i ti juxa'aj tyí' jájcuaj.

A'íjna i úiti' ti tyí'cui'ca'aj ajta i yójra' a'íjci i Jairo

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Óoche' pu tyihua'ixáatya'caj i Jesús ti'ij sáij jimi ave're'nyej, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti tyí'ijta i hua' tyeyúuj tzajta', aj pu'ij tyitunutaxij jimi i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj pu oochán huamuí', ajta tìpua'aj muáaj mu pové'me'en pajta je'en ja'ajtamuarie'en, a'íi pu huatájuuritaj.

¹⁹ Jesús pu ájchej, tì'quij ujó'mej majta mu'uj ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacíj. ²⁰ Aj pu'ij íiti' tì arí tamuáamuata' japon hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej tì tyí'cui', a'íi pu huárita' aje'ré'nyej i Jesús, tì'quij ja'ajtamuarie' i máancajra'an i Jesús. ²¹ Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tìjin: "Tìpua'aj a'íj na'ajtamuarie'en i máancajra'an, tyámua' nu rinyij." ²² Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaa' tì'ij jaaséej i íitaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tìjin:

—Nyiyóoj, che' ca'nyíjra'aj huataséjre'en mua' tzajta', a'íj paj jìn huarúj i jìn tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij huarúj a'íjna i íiti'.

²³ Tì'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i tì tyí'ijta i tyejúuj tzajta', aj pu'ij huo'séj i tyeítyee i maj tyí'ci'sitye', majta jéehua i tyeítyee juyiinyaca'aj, ²⁴ a'yaa pu tyihuo'té'exaa tìjin:

—Xi'rácíinyij a'yújna, ji'nye capu mui'chij mu íjmue'esti', sulu tyácusij pu'uj.

Aj mu mij jaatyá'atzájraa a'íjci Jesús a'íjci jime' je'ej tì tyu'taxájtaca', ²⁵ ajta a'íi pu hui'rá'ityaca', aj pu'ij utyájrurij jo'tij jo'ojca'aj a'íjna i íjmue'esti', tì'quij ja'náavi' muáca'ra'an jítze, aj pu'ij a'íjna i íjmue'esti' ájchej. ²⁶ Tì'quij néijmi'que' huámua'reeri'huaca' jo'maj jo'cháatima'caa je'ej tì tyí'tíj huaríj.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj arácucu'un

²⁷ Tì'ij Jesús a'áa ja'rájraa, mahua'puaj mu jaatavén i maj arácucu'un, a'yan metyitye'entyijiihuaj tìjin:

—Tá'ancu'vaxi' ityájma muáaj mu paj yójra' pué'een a'íjci i David.

²⁸ Tì'ij Jesús utyájrurij u ch'i'táj, aj mu mij jimi ave'ré'nyej i maj arácucu'nyijmee, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tìjin:

—¿Nyi setyá'tzaahuatye' nyaj tyaja'muahuaatye'en?

Matí'ij mij a'yan tyityaatanyúj tìjin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna tavástara'.

²⁹ Aj pu'ij i Jesús hua'rámuarie'xij i hua' jüise' jítze, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tìjin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej siaj seríj mua'aj tyá'antzaahuaj.

³⁰ Aj mu mij atanyéjnye'riaca' i maj hua'puaj. Ajta i Jesús jéehua pu a'yan tyihuo'tá'íjmuejri' tìjin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyityaarúj.

³¹ Ajta matí'ij jo'cíj, a'íi mu huatyóohuij maj néijmi'que' jaataxáj je'ej tì i Jesús tyihuó'huaa.

Jesús pu séej tyú'huaaj i tì quee tyo'rí'riajca'aj

³² Matí'ij iiraju'caj i maj aracú'cu'nyijma'caa, séecan mu tyévíj aje'ré'nyijtye tì tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj a'íj pu jìn quee tyo'rí'riajca'aj a'íjna i a'tíj. ³³ Aj pu'ij Jesús jaatamuári' i tyiyáaru' tì tzajta' ú'sejria'ca'aj, tì'quij huatái'riitariaca' tì tyu'taxáj a'íjna i tì tyí'cui'ca'aj. Majta a'íimaj i tyeítyee, jéehua mu huatóotyamua'vej, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tìjin:

—Catu a'náj a'yan tyí'tíj tyu'séj iye'ej Israel tì putyí'ricij.

³⁴ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tìjin:

—A'íjna i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj a'íj pu jin pújoorej tí'ij huo'tamuáritye'en.

Jesús pu hua'ancu'vajxi i tyeítýee

³⁵ Jesús pu néijmi'que' jo'chá'canya'aj tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee ajta néijmi'que' jo'maj cíi mana'aj tyityojo'cháatima'caa, tyihua'mua'tyáaj i hua' tyeyúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' tyí'ijta, ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, nusu i tiquee hua'ca'nyisti'raca'aj. ³⁶ Tí'ij huo'séj i tyeítýee, jéehua pu hua'ancu'vajxi, jí'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta juxaamuijritya'ca'aj, a'yaa mu éenye'ej matí'ij i cánya'xii tí quee a'tíj huá'siire'. ³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna maj jéehua i tyeítýee séejre', majta i maj hua' jimi tyí'muijhuacaa camu mui'ij. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', siaj jaatá'huavii a'íjci i tavástara' tí'ij hua're'vi'tixi'ín i maj tyí'muijhuacaa mej mij huá'ajsiire'en i Dios jimi.

10

Jesús pu hua'vá'jajpuaxij a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Aj pu'ij Jesús huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'ta' mej mij jaayl'tihua'an maj huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjre' i tyeítýee, ajta mej mij tyi-huó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i tiquee huá'ca'nyisti'.

² A'yaa mu ántya'ruj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i Jesús tí hua'antýihuoj. Anaquéej pu i Simón huatajé, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tíjin Pedro, ajta je'en a'íjci i ihuáaria'ra' i Simón i ti a'yan ántyapuaj tíjin Andrés, ajta je'en a'íjci i Santiago, ajta i ihuáaria'ra' i ti a'yan ántyapuaj tíjin Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Zebedeo, ³ ajta a'íjci i Felipe ajta i Bartolomé, ajta a'íjci i Tomás, ajta i Mateo, i ti huá'jijva'ca'aj a'íjma i maj tyí'tí'ijcicaa, ajta a'íjci i Santiago, a'íin tí jajyóoj i Alfeo, ajta a'íjci i Tadeo, ⁴ ajta je'en a'íjci i Simón i ti a'íjma jíitze ajtyáma'can i maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjin cananeo, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuui a'íjci i Jesús.

Jesús pu huo'ta'ítýaca' a'íjma i maj jamuán huacíj maj jaariá'xaj i Dios nyuucaaj

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Jesús pu huo'ta'ítýaca' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yan tyihua'ixáatye'ej tíjin:

—Caxu a'áa jo're'nyinyiica'an jo'maj jo'cháatimee i maj quee Israel jíitze ajtyáma'can, caxu siajta utyáru'piche'en chájta'naj jíitze jo'maj ja'chej i maj Samaaria jíitze ajtyáma'can, ⁶ sulu siajta a'íjma jimi ujó'ju'un i maj Israel jíitze ajtyáma'can, i maj a'yan een matí'ij i cánya'xii maj jo'vátzij. ⁷ Siata'aj a'íjma jimi ujó'ju'un siaj sij huo'té'exaatye'en tí arí atyojo're'nyesij a'náj tí i Dios tyu'ta'íjta'íyan i cháanacaj japua. ⁸ Siata'aj tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui', siajta

huo'tájuuritye'en i maj huácuij, siajta tyihuó'huaaty'e'en a'íjma i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj a'yan jatamuá'muaj tijn léepraj, siajta huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítsee. Mua'aj xu quee tyu'nájchitaca' i siaj ja'ancuriáa' siaj sij tyihuó'huaaty'e'en; a'íj xu jin quee huá'jijve'ej.

⁹ 'Caxu siajta tyi'tíj a'aj tipua'aj ooroj, nusu pláataj, nusu túmii, ¹⁰ caxu áto'rij pijca i siaj jin huatyóohuüre'en i juyéj jitze. Caxu hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu', nusu i ca'quéj, caxu siajta i tyáxu'uj choocaj, ji'nye a'yaa pu tyí'xa'pui' maj tyáacue'tyej a'íjci i ti tyí'muarie'.

¹¹ 'Siatí'ij chájta'naj jitze mu' ja'rá'astij aj xu sij séej huáhuoonyij i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'íj, a'íj xu sij jimi huatyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹² Siatí'ij u'tyájrutyey u chi'táara'an, siahuo'tatyójtje' i maj aja'chej. ¹³ Tipua'aj tyámua' naa metyajamuatyéjeevej, che' a'yan eenye' je'ej siaj seríj tyi-huo'tatyójtjej, na'ríij mequee tyámua' tyajamuatyéjeje caxu mua'aj tyi'tíj jo'riésij. ¹⁴ Ajta tipua'aj mequee jamuaataxié've'en, nusu mequee já'muanamuajracuj, aj xu sij iirácñnyej i hua' chi'táj, nusu i chájta'naj jitze, siajta jaatáca'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios huá'xíjtje'en a'íjma i tyeítsee, jéehua pu jéetze' puéjtzij huo'tá'sij, quee a'íjma i maj ará'tyeej a'áa já'chajca'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rátyapuaaca'aj tijn Sodoma, ajta a'ájna a Gomorra.

Je'ej maj tyi'tíj jin ty'a'ajpuéetzij muá'ju'un

¹⁶ 'Cási' mua'aj, nyáaj nu mua'ajmaj a'yan tyajamuata'ityij tí'ij cánya'xii hua' tzajta' i tyeítsee i maj a'yan já'mua'uurej mati'ij íra'vej i maj tyí'tyaci'macaa. A'íj xu jin tyámua' metyityoomuámua're'ej mati'ij i cú'cu'see, siajta a'yan tyi'tyamuá'ajcaantaj mati'ij i cúcui'see. ¹⁷ Tyámua' xu tyityahuócha'íin, ji'nye mua'ajmaj mu tyu'tátuüre'sij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, mej mij a'íjma jamuaatyávaxi'ín, ¹⁸ majta mu jamua'vi'tín i tajtúhuan jimi, na'ríij a'íjci jimi i rey, a'íjci jime' siaj tyí'huüre' nye jitze ma'can, aj xu sij nye jitze ma'can tyi-huo'té'exaatye'en, siajta a'yan cha'taj tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁹ Ajta mati'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, caxu tyí'mua'ajcaj yee je'quij tyetyu'taxájtaj, na'ríij tyi'tíj siaj nyúucarira' jin tyu'taxáj, ji'nye tí'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, Dios pu jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj. ²⁰ A'íj xu jin quee mua'aj a'íin pue'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyihuo'té'exaatye'ej, sulu a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj.

²¹ 'Majta a'íjma i maj ju'ihuáamua', a'íi mu huá'cui'nyij i ju'ihuáamua', ajta i hua' huásimua' a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juyójmua', majta a'íjma i hua'yojmua' a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juhuásimua', aj mu mij tyúucui'sij. ²² Majta néijmi'i i tyeítsee i maj yan séejre' i cháanacaj, a'íi mu jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre', ajta a'íjna i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, Dios pu japan huatányuusij. ²³ Mati'ij je'ej pua'aj já'mua'uurej i chájta'naj jitze, siata'aj jiyet'zín iirácñnyej, siaj sij séej chájta'naj jitze jó'cñnyej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', siatí'ij siooj yajó'juhua'nye'en

séej siajta séej jitze i chájta'naj aj nu nyij nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' yava'cányesij.

²⁴ 'A'íjna i ti tyihuá'mua'tyej, jéetze' pu juxie've' quee a'ímaj i maj tyúumua'tyej, ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', jéetze' pu juxie've' quee a'íjna i ti jahuíre'. ²⁵ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'íjna i ti tyúumua'tyej, a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij i ti tyá'mua'tyej, ajta a'íjna i ti tyí'huíre', che' a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij a'íjna i ti tyé'ijtye'. Ji'nye a'yaa mu merij jaatamua'aj a'íjci i ti aja'chej tijin: "Beelzebú i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj", ¿nyí mequee jéetze' je'ej pua'aj tyihuo'taxájtaj a'íjma i maj jamuán aja'chej?

A'íjna i tyaj jatziinya'aj

(Lc. 12:2-9)

²⁶ 'A'íj xu jin quee huá'tziinye'ej i tyeítýee. Ji'nye je'ej maj tyi'táj jin ricij aviítzij jime', a'íj pu huataséjre'sij, nusu je'ej maj tyi'táj tyi'avaaj a'íj pu ajta mua'reeri'huan. ²⁷ Tyi'táj nyaj tíca'riste' já'mua'ixaatye', siata'aj tújca jaataxáj, ajta i nyaj aviítzij jin já'mua'ixaatye', ca'nyíin xu jin jaataxáj, áan xu ímuáj jo'tyúuj i juchi'ij japua. ²⁸ Caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj juxa'aj tyeítýee cui'caa, ji'nye camu jaayí'tin maj i ja'mua júuricamej huajé'caj, sulu siata'aj a'íj pu tyú'tziinye'en i Dios i ti jaayí'tin ti ja'antýipua'ritye'en mu ja'mua júuricamej, ajta jaayí'tin ti ja'antýipua'ritye'en mu já'muajuuricamej i tiéj jitze tíquee a'náj já'muí'nyij.

²⁹ ¿Nyij mequee a'yan tyityá'najchi mu pína'see a'chu séej túmii mahua'puaj? Ajta a'íjna i ja'muavástara' a'íj pu huá'cha'ij a'íjma i pína'see, capu ij síj mui'nyij i pína'aj típua'aj a'íin quee a'yan tyu'taxáj. ³⁰ Ajta mua'ajmaj Dios pu jamua'reej a'chu siaj pua'mácan ava'cipuaj síj ajta síj. ³¹ 'A'íj xu jin quee tyi'tziinye'ej jéetze' xu mua'aj juxie've' i Dios jimí mequee i pína'see.

(Lc. 12:8-9)

³² 'Típua'aj a'táj a'yan tyinaataxáj hua' tzajta' i tyeítýee ti nyéetzij ná'astijre', a'yaa nu nyajta nyáaj tyaataxájta a'íjci jimí i nyavástara' tajapua' ti já'sejre' ti a'íin xá'pui' huaríj, ³³ ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj hua' tzajta' i tyeítýee, a'yaa nu nyajta nyáaj tyeetyáhue'taj nyajta a'yan tyaataxájta a'íjci jimí i ti nyavástara' tajapua' ti já'sejre' nyaj quee jamua'tyej.

Tyeítýee mu jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj nyaj a'íjna jin mujo've'mej mej mij tyámua' yan tyi'tyechajcaj i cháanacaj japua, canu a'íjna jin mujo've'mej mej mij juxáahuaj yan séjre'ej, sulu mej mij jé'ta' huáciinye'ej a'íjci jime' je'ej nyaj ricij. ³⁵ 'A'íj nu jin mujo've'mej mej mij i hua' yojmua' huatyóochenyij maj huo'tanyó'si'tye'en i juhuásimua', ajta a'íjna i ti íjmue'esti', a'íj pu ajta jaatyényo'si'tye'ej i junáana'aj, ajta a'íjna i íiti' ti arí tyimú' ti íiti', a'íj mu majta huatóonyo'si'tye'ej, ³⁶ a'íj mu jin tyuucha'íre'ej muá'ju'un i jutyétyeristyamua' jamuán.

³⁷ 'A'íjna i ti jéetze' jaxie've' i jutáataj, nusu i junáana'aj quee nyéetzij, capu a'yan tye'tyéviytye' ti nyéetzij jimí huatyá'ítzeere'en, ajta a'íjna i ti jéetze' jaxie've' i juyó'j ti tyáati', nusu ti íiti', quee nyéetzij, capu ajta a'yan tye'tyéviytye' ti'ij nyéetzij jimí ajtyáma'cantaj, ³⁸ ajta a'íjna i

tiquee jaxie've' ti'ij jajpuéjtzij, nusu maj i tyeítýee je'ej pua'aj tyaaxáj, na'ríj tipua'aj huámui'nyij i cúruuj jitze, capu jatyéviytýe' ti'ij nye jitze ajtyáma'cantaj já'ra'nyij. ³⁹ A'íjna i ti jéehua tyúumua'riitye' ti'ij quee huámui'nyij, a'íi pu muí'nyij, ajta a'íjna i ti huatóoa'an ti huámui'nyij a'íjci jime' ti nye jitze ma'can tyihuá'ixaatýe', a'íi pu júurij ta'mej jusén jime'.

I maj jamue'tin a'íimaj i maj tyá'tzaahuatýe'

(Mr. 9:41)

⁴⁰ A'íjna i ti tyámua' tyajamuaatyéjeevij i juchéj, a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti nyéetzij tyámua' tyinaatyéje, a'íj pu ajta tyámua' tyu'tyéeeje i ti unyojo'ta'ítýaca'. ⁴¹ Ajta a'íjna i ti tyámua' tyetyéeeje a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj, ajta a'íjna i ti séej tyámua' tyu'tyéeeje i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij. ⁴² Ajta a'táj ti na'aj ti cá i jájtyij tyaatá'an i séej i tyéviy ti nye jimi ajtyáma'can, tyij ajta quee va'cán jin nye jimi tyi'tyéjvee, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatýe' ti a'ín ajta tyi'táj ancuriáa'sij i Dios jimi.

11

A'íimaj i ti huojota'ítýaca' a'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj

(Lc. 7:18-35)

¹ Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'íjma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, aj pu'ij jó'raa, ti'ij ij a'yee jo're'nyej i chájta'naj jitze, ti'ij tyihuó'mua'týej ajta tyihuó'ixaatýe'en i tyeítýee.

² Ajta a'íjna i Juan i ti eetyánami'huaca'aj, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús ríjcaa. Aj pu'ij séecan huata'ítýaca' i maj jamuán huací'ca'aj ³ mej mij a'yan tyiyo'ta'íhuo' a'íjci i Jesús tipua'aj a'ín pué'eenye' i Ciríistu', nusu a'yan tyuuxié'va'caj mej mij séej huacho've'en.

⁴ Jesús pu'ij a'yan tyihuoté'exaaj tíjin:

—Séricuj, siata'aj jaaté'exaatýe'en a'íjci i Juan je'ej siaj tyi'táj tyí'sej ajta je'ej siaj tyí'namuaj. ⁵ Siata'aj jaaté'exaatýe'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj ráciijci'nyive' i maj quee ráciijci'nyive'ej, majta a'íimaj meríj huarúj i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj cá'atzaj i juhué'ra' jitze, majta i maj nácuxie'ejma'caa meríj iityanamuáarajmee, majta meríj huatájuuriaca' i maj meríj huácul'ijcaa, majta i maj quee je'ej tyéejviicue' mu'ríj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios. ⁶ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'táj ti quee juhuárita' huaré'yi'ij nye jimi a'íjci jime' ti quee che' tyé'viicue'.

⁷ Matí'ij a'íimaj jo'cáj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'ixaatýe'en i tyeítýee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tíjin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij? ¿Nyiquij i huínyij usio'tyéesej áacaj ti jaariá'tuuxij? ⁸ Na'ríj sequéee, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyí a'táj sio'tyéesej ti naa eenye'en tyí'chaan? Mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej maj a'íjma i maj naa eenye'en tyí'chaan, a'úu mu ja'chej i hua' chí'táj i rey. ⁹ Arí tipua'aj sequéee a'yan huaríj,

¿ji'nye siaj sij a'áa ja'tanyéj? ¿Nyi a'íjna usio'tyéesej a'tíj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj? A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj xu ujo'tyéesej i Juan i ti ajta jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee shíj ti ajta a'íjna jin tyi'tyéjvee ti Dios jitze ma'can tyihuo'ixaatye'en. ¹⁰ Juan pu a'íin pué'een i ti ja'xaj i yu'xarij jitze a'yan tijin:

Nyáaj nu séej huata'ityij ti anaquéej huama'aj ja'mej
ti'ij tyámua' tyú'uurej a juyéj jitze.

¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyira'aj jime', hua' tzajta' i tyeítyee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, capu a'tíj a'náj tye'entyájrurij tyi'tíj jime' ti jéetze' ve'ej quee i ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'íjna i a'tíj quee a'íjna i Juan.

¹² 'Ti'ij na'aj tyu'séjrej a'íjna i Juan, ya ti je're'nyej, tyeítyee mu jéehua tyí'tyese' mej mij utyájrurtyej jo'tíj i Dios já'sejre', majta i maj jéehua uhuácaca'nye' a'yaa mu tyá'xie've' maj néijmi'i tye'entyipua'ritye'en tajapua' ti tyejé'sejre'. ¹³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu jaataxájtaca' je'ej ti i Dios tyi'ijta íyan i cháanacaj japua, majta móoj a'yan tyá'xajtaca'aj 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Juan, ¹⁴ ajta tipua'aj a'yan setyityóoca'nyej siaj tyá'antzaahuatye'en, a'íjna i Juan a'íin pu a'íin pué'een i ti juxie've' ti ya uvé'nyej a'íjna i ti a'yan ántyapuaj tijin Elías. ¹⁵ Majta a'íimaj i maj ityanamuáarajmee, miche' tyámua' tyáanamuaaj.

¹⁶ '¿Ji'nye nyana'aj tyihuo'taxáj je'ej maj een i tyeítyee ijíj maj yan huacháatimee? A'yaa mu een mati'ij i ti'ríj i maj véjri' ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, i maj hua'tyéji'vii i séecan a'yan tijin: ¹⁷ "Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej; tyajta tu tyu'táchuiicaca' tyatax-amúuritya'aj, siajta mua'aj caxu huatóoxaamujri." ¹⁸ Ji'nye ti'ij i Juan yan uvé'nyej, i ti ju'ítzi'va'ca'aj, ajta quee jaya'caria'aj i nahuáj; a'yaa xu sij tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj. ¹⁹ Ajta je'en a'íin yan uvé'nyej i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti quee a'yan tyúu'itzi've', ajta jaya'caa i nahuáj, mua'aj xu sij a'yan tyaaxájtaca' tijin huápu'ij pu tyí'cua'caa, ajta jaya'caa i nahuáj, ajta huá'jaahuatye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa. Ajta a'íjna i ti jin Dios néijmi'i tyu'yí'tin, a'íin pu huataséjre'sij.

*Je'ej maj tya'ajpuéetzij muá'ju'un i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj
jitze jo'maj quee tyajá'tzaahuatye'*

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti'ij hua'ajtyá'xi'in a'íijma i tyeítyee i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tíj arí jéehua tyojo'muárie'ca'aj mej mij tyámua' tyo'taséj, ji'nye camu huatyóohuij maj seequéj tyu'mua'tyij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

²¹ —Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Corazín ja'chej. Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj tyu'muárie'nyiiiche' a'ájna a Tiro, nyajta a'ájna a Sidón, a'yájna je'ej nyaj nyeríj huaríj ja'mua jimi, a'íin mu meríj tya'antzaahuatye'nyijche' i Dios jimi, metyu'tuu'úunyi'ran majta nasíj ahuohuáatya'xi'in. ²² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej ti'ij atyojo're'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij

xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Tiro majta a'ájna a Sidón. ²³ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm jo'cháatimee, ¿nyi a'yan setyityóomuajtye ti i Dios jamuaatá'sij siaj sij tajapúa ja'séeria'aj xá'ra'nyij? Caxu xaa nyu'uj, Dios pu puéjtzij jamuaatá'sij, a'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'tyácun ajta quee ámiteere' a'chu ti ajo'cátýee. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj huárinyiiche' a'ájna a Sodoma je'ej nyaj nyerij tyu'muáriej ja'mua jimi, a'íi pu ooj i chájta'naj yeséeria'cajche' ijíj. ²⁴ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjín tí'ij a'ájna tyojo're'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, mua'aj xu jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Sodoma.

Musio'vá'ju' nye jimi siata'aj huóoso'pe'en

(Lc. 10:21-22)

²⁵ A'ájna xicáara' jítze Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjín:

—Muáaj mu paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapúa, pajta íyan i cháanacaj japua, muéetzij nu tyí'muatyójtzi're', ji'nye muáaj paj huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti een a jimi, a'íimaj i maj quee óotzaahuatye', pajta quee huo'ta' maj yo'itéej muá'ra'nyij a'íimaj i maj támua'rej, majta i maj jéehua tyojó'itej. ²⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna nyavástara', a'yaa pu muéetzij tyimua'ránajchaca'.

²⁷ 'Néijmi'i pu tyinaatátuii a'íjna i nyavástara'. Capu a'tíj tyámua' tyí'nyamua'tyej je'ej nyaj een, sulu a'íi pu'uj i nyavástara', capu ajta a'tíj tyámua' tyá'mua'tyej i nyavástara', sulu nyáaj i nyaj yójra' pu'éen nyáaj nu xaa jamua'tyej, majta a'íimaj i maj a'yan tyina'ránajchi mej mij jáamua'tyij. ²⁸ Siata'aj nye jimi mujo'vá'ju'un néijmi'i mu siaj cua'naj a'íjci jime' i siaj jahuoo siaj tyámua' tyaatá'an i Dios, siajta a'íjci jin tyí'tyese' siaj néijmi'i jin ja'rá'astijre'en, nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij huóoso'pe'en. ²⁹ Siata'aj tye'entyájru'tyej a'íjci jime' i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye', siajta nye jimi tyi'huóomua'tyej, ji'nye nyáaj nu muá'ajcan, nyajta quee á'nyatzaahuatye', nyáaj nu nyij jamuaatá'sij siaj tyámua' huárinyij i jutzájta'. ³⁰ Ji'nye capu muárie'rij siaj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaata'íjtye'sij, ajta i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye', capu ajta muárie'rij siaj sij a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've'.

12

Matí'ij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj ja'antyítzaanaxij i tyerícuj tí antyimúéeye'ejmee

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Ajta a'ájna ímuáj Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jé'ta' i ví'ra'aj tzajta', a'aj pu putyí'rjicaa i xicáara' maj jítzán juso'pii. Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu meríj jéehua tajcuca'aj aj mu mij huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in i tyerícuj jatze', majta je'en jajci'májraa i jatzíj. ² Majta i fariseos, matí'ij huo'séj maj a'yan rijcaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjín:

—Cási', huo'séj je'ej maj ricij mu maj ajamuán huaci'ij, a'yaa mu ricij je'ej ti quee tyí'rij ti a'tíj a'yan rijcaj a'ájna xicáara' maj jítzán juso'pe'.

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjín:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jívvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'íjna i David tí'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij u tyejúuj tzajta', i ti chí'ra'an pué'een i Dios, ajta je'en jáacuaj a'íjci i páan i maj Dios huatámu'vejrij, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu majta jáacuaj, ma'ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caa i puaaríj. ⁵ ¿Ca' sequée a'náj jo'jívvej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés, maj a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' u tyejúuj tzajta', a'íi mu quee juso'pii a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'? ⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti síij ya ja'mua jimi séejre' ti jéetze' juxie've' mequee a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' i tyejúuj tzajta'. ⁷ Caxu a'tzúj yó'itej je'ej ti huatóomua'aj a'íjna ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti jime' Dios jaataxájtaca' ti a'yan tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj jujíimua'aj óocu'vej, canu jaxie've' siaj tyi'táj mu'vejritaj.” Tipua'aj seyo'itée xá'ra'nyiche', caxu a'yan tyihua'xáatzi'ranche' a'íjma i maj quee tyi'táj jin ootyá'itzee. ⁸ A'yaa pu'ij, nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', nyáaj nu nyajta a'íjci jin antyínyamua'ree i xicáara' a'náj maj jitzán juso'pe'.

Jesús pu séej tyú'huaaj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa, tí'quij a'úun jo'tyájrurij u tyejúuj tzajta'. ¹⁰ A'úu pu síij jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze, majta i fariseos i maj a'úun je'rú'uuca'aj, a'íi mu jahuoo'ca'aj je'ej maj tyi'táj jin tyaaxájtzi' i Jesús, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi'quij i'ríj tyej tyáahuatye'en séej i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tipua'aj a'táj séej cánya'aj tyí'cúitzi', ajta je'en i cánya'aj atyéjvetyij jo'táj ja'tyácun a'ájna matí'ij pua'aj juso'pe', ¿nyiquee ujo'ma'aj ta'mej tí'ij je'tajáj? ¹² Ajta i tyévij pu jéetze' tyí'huíire' quee i cánya'aj. A'íj pu jin i'ríj ti a'táj tyi'táj jin xá'puí' huárinyij a'ájna xicáara' matí'ij pua'aj juso'pe'.

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijin:

—Huátátzaaraj mua' muáca', aj pu'ij a'íjna i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca', aj pu'ij huarúj, a'yaa pu éenye'ej ja'raa tí'ij i síij i muáca'ra'an. ¹⁴ Matí'ij mij iirácij a'íimaj i fariseos, aj mu mij huatyóohuij maj jaaxá'puí'intare'en je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús.

Je'ej ti síij anaquéej tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús

¹⁵ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyaaxá'puí'intarej, aj pu'ij iirájraa, majta jéehua i tyeítyee jamuán jo'cáj. Ajta i Jesús pu néijmi'caa pu tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ¹⁶ ajta a'yan tyi-huá'ijmuejra'ca'aj maj quee jéjrista' jaxajta a'táj ti puírícij. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij aróo'astej je'ej ti jájcuaj ímuáj tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

¹⁸ A'íi pu a'íin pué'een i ti nyahuíire', i nyaj ja'antyíhuoj, i nyaj jéehua jaxie've', nyajta jitzán nyetyamua've'. Nyajúuricamej nu jimi huatyátoosij,

a'í pu'ij tyámua' tyihuo'tyéjeevij a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

¹⁹ Capu a'táj je'ej tyi'jéeevej ja'mej, capu ajta jíihuaj ja'mej, camu janamuajran ti tyi'xáataj ja'mej a'ájna a cáayej jitze.

²⁰ Capu jéetze' puéjtzij huo'ta'sij i maj huápu'ij jaapuéjtzitarej, capu ajta huá'cu'nyij a'íjma i maj quee che' tyé'viicue', sulu a'í pu hua' japua huatányuusij ajta a'íjna jin tyu'tyámue'tij i ti naa een.

²¹ Majta i tyeítsee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i mu jimi tyi'ijchó've'.

Mati'ij i Jesús jitze tyo'ojpuá'rij

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Mati'ij mij séej uja'ráavi'tij i Jesús jimi ti tyiyáaru' tzejta' séjria'ca'aj, a'í pu jin quee atányeerica'aj ajta quee tyo'ríriaajca'aj a'íjna i a'táj, aj pu'ij i Jesús tyáahuaaj tí'ij ij atányeerica', ajta tyo'ríriaaj ja'raa. ²³ Néijmi'i mu i tyeítsee tyámua' tyo'taséj, a'yaa mu mij tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquij a'múu a'ín pué'een i yójra' i David?

²⁴ Majta i fariseos mati'ij a'yan tyihuó'namuajri', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'mújna mu a'táj Beelzebú pu jitze aróoca'nyej, tí'ij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj, jí'nye Beelzebú pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj.

²⁵ Ajta i Jesús, a'í pu jamua'reerica'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Típua'aj i maj séej chuéj japua já'ma'can jé'ta' muáaciinyej, a'í mu huatóonyo'si'tye'ej, ajta i maj a'áa ja'chej camu che' á'tyeeren, na'ríj i maj séej chájta'naj jitze aja'chej nusu i tyeítsee tyamua'me'en síj i a'táj, a'yan majta jé'ta' tyityáaciinyej, camu majta che' á'tyeeren.

²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj een, típua'aj i tyiyáaru' huo'tamuáaritye'en i jutyeítsee tyamua', a'í mu majta jé'ta' ootajú', ¿jí'nye ooj tyí'rij mej mij huatyóoca'nyej? ²⁷ A'yaa xu mua'aj tyi'nyaxaj nyaj jee a'íj jitze arányaca'nyej i Beelzebú, nyej nyij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj, tí pua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿a'tanyíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'ímaj i ja'muaxa'aj tyeítsee, mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyihuo'tamuáaritye'en? A'ímaj mu mij a'yan tyaja'muaxaj siaj mua'aj quee xá'pu'í ricij a'íjci jime' je'ej siaj nyéetzij tyí'nyaxajtzi'. ²⁸ Jí'nye nyáaj nu a'íjci jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyej nyij tyiyáaru'uj huatamuáaritye'en, a'í pu jin a'yan huatóomua'aj tí arí a'ájna atyojo're'nyej tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj ja'mua jimi.

²⁹ ¿Jí'nye tyí'rij tí náhua'rij utyájrutyey jo'tij ja'chej i a'táj tí uhuájca'nyej tí'ij tyaanáhue', típua'aj quee mí'een jaatyáji'que'en? Jí'nye a'yaa pu xaa tyu'tá'riitarij tí'ij utyájrutyey jo'tij ja'chej tí'ij tyaanáhue' tyía'ra'an.

³⁰ 'A'íjna i tiquee nyaj jamuán jo'cha'can, a'í pu nyéjcha'íire', ajta i tiquee tyeítsee tyísiire' nye jimi, a'í pu huojo'cu'í'raj.

³¹ 'A'íj nu jin a'yan tyajámua'ixaatyé' tí i Dios néijmi'i tyihuo'tú'uunyí'raj i tyétyacaa i maj jin ootyá'ítzee ajta i maj jin je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'aj, ajta capu tyihuo'tú'uunyí'raj típua'aj je'ej pua'aj

metya'xajta i júuricama'ra' i Dios. ³² Dios pu ajta tyaatú'uunyi'raj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', ajta a'tíj ti je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu a'náj tyaatú'uunyi'raj, capu ajta i séej jitze i cháanacaj ti jájcuaj.

I ciyéj a'íj pu jin ámiteere' je'ej ti eenye' taca'
(Lc. 6:43-45)

³³ Típua'aj ji'r'é'nye'en i ciyéj, ji'r'é'nye'en pu ajta tajcaa, ajta típua'aj quee ji'r'é'nye'en i ciyéj capu ji'r'é'nye'en tajcaa, ji'nye a'íj pu jin i táque'ra' ámiteere' tyi'tíj ti ciyáara' pué'een. ³⁴ Mua'aj xu a'íjci jitze eeráanye'j i cú'cu'uj ti tyi'hue'tacaa. ¿Ji'nye tyí'ri'ri'j sij tyi'tíj huataxáj ti xá'pui' típua'aj mua'aj sequéee tyámua' eenye'? Ji'nye je'ej ti sáij tyi'mua'tzej i jutzájta' a'íj pu huataxájta. ³⁵ A'íjna i tyévíj ti tyámua' een ji'r'é'nye'en pu tyi'xaj, ji'nye a'íj pu ajta tyámua' een i jutzájta', ajta i tyévíj ti je'ej pua'aj een, a'íj pu je'ej pua'aj eenye' tyi'xaj, ji'nye a'íj pu je'ej pua'aj een i jutzájta'. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán Dios huá'xijtye'en, néijmi'i mu jin á'xijtyi'huan tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ³⁷ Ji'nye Dios pu a'íjna jin muá'xijtye'en je'ej paj tyi'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyo'támiteere'ej típua'aj muáahuire'en nusu quee.

Séecan mu i tyeítýee a'yan tyá'huoo ti Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Aj mu mij i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íj mu a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj tyi'tíj taataséjratye'en i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íimaj i tyeítýee i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, a'yaa mu tyi'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, ajta canu tyi'tíj huo'taséjratye'sij sulu a'íj nu'uj je'ej ti tyáaru'j i Jonás i ti Dios jitze ma'can tyi'xajtacaj. ⁴⁰ Ji'nye a'yájna ti'ij i Jonás huéecaj xicáj ajta huéecaj tíca' tyé'týee ti aráaca'aj i jucáara' jitze i hue'ej ti jaatyáani'jcuaj, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'nyoorej nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'áa nu ja'raque'tíj na'mej chuéj tzajta' huéecaj xicáj, nyajta huéecaj tíca'. ⁴¹ A'íimaj i maj Nínive ja'chej a'íj mu ja'mua jamuán ajo'tyáhuixi'ij a'ájna xicáara' ti'ij i Dios jamua'xijtye'en, majta je'en jamua'xa'pui'ántari'tze'en mua'ajmaj, ji'nye a'íimaj i maj Nínive já'chajca'aj a'íj mu tyá'antzaahuaj i Dios jimi matí'ij jáanamua'jri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jonás, nyajta nyáaj, i nyaj ja'mua jamuán yésejre' jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee i Jonás. ⁴² Ajta a'íjna i íiti' ti jájcuaj ímuáj tyi'íjtaca'aj yúutyey pujmua', a'íj pu ajta ajo'tyéechaxi, matí'ij huá'xijtye'ej i tyeítýee, a'íj pu ajta hua'xa'pui'ántari'tze'en, ji'nye a'íj pu a' ímuáj jo've'mej ti'ij jáanamua'j a'íjci i Salomón i ti jéehua huápui'ij tyu'yí'tin, nyajta nyáaj, jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Salomón.

A'íjna i júuricamej ti je'ej pua'aj een ti ajta huariá'raj
(Lc. 11:24-26)

⁴³ 'Típua'aj sñij i júuricamej ti je'ej pua'aj een iirájra'nyij séej i tyéviy tzajta', a'ñi pu jo'chá'canya'aj ja'mej ti jahuoo jo'tij jo'huáchij ti'ij huóoso'pe'en, ajta ti'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij tijin: ⁴⁴ "Naariá'ra'sij a nyichéj jó'nyaj ja'rájraa." Ti'ij ajo're'nyej, a'yaa pu eenye' tyoonyij a'íjna i a'tij, ti naa uhua'é'nya'aj ta'mej ti'ij chi'ij maj moochán iirá'icho'taca', majta tyámua' naa tyo'huáruu. ⁴⁵ Aj pu'ij i júuricamej uhuaja'rávi'tij séecan i maj aráahua'puaj ará'asej i maj jéetze' je'ej pua'aj een quee i a'íjna, aj mu mij néijmi'i utyárutyij mej mij iiráatya'aj muá'ra'nyij i tyéviy tzajta', ajta je'en a'yan tye'ráamej ti jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ta'mej a'íjna i tyéviy quee ti'ij jájcuaj éenye'ej. A'yaa pu'ij tyihuá'uurej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.

*A'íjna i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)*

⁴⁶ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íjna i náanajra', majta i ihuáamua'mua', a'áa mu jo'tyáhuixij apua'quéj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jamuán tyu'taxáj, ⁴⁷ aj pu'ij sñij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—A mu pua'quéj jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', máaxie've' maj ajamuán tyu'taxáj.

⁴⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin:

—¿A'tyaanyíj a'ñin maj pué'een i nye'ihuáamua' ajta i nyináana?

⁴⁹ Aj pu'ij huo'séerajraa i maj jamuán huacj, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'ii mu a'ñin pué'een i maj nyináana majta nye'ihuáamua'. ⁵⁰ Ji'nye a'tij tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'ñi pu a'ñin pué'een i nyináana, majta nye'ihuáamua'.

13

*A'íjci jime' i a'tij ti tyí'huastee
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)*

¹ A'ájna xicáara' jitze, Jesús pu iirájraa u chi'táj, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájrij ti'quij a'áa jo'tayíxij. ² Aj mu mij jéehua ajtyáxiiriaca' i tyeítyee jo'tij je'ej jé'eenye'ej, aj pu'ij antyíraj i báarcuj jitze ti jáata' acáva'ca'aj, ajta je'en ooyíxij, majta i tyeítyee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a ti ja'va'ástimee i jájtyij. ³ Ti'quij jéehua tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime', a'yan tijin:

—A'tij ti tyí'huastee, a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'huastee. ⁴ Aa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, aj mu mij pína'see jútye' aje'cáanyej mati'ij mij jaaré'je'puj. ⁵ Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta' jo'tij quee jéehua já'chuej, aj pu'ij jiyé'tzín ajnyéj i ímue'rij, ji'nye capu jéehua huáchoota'ca'aj ti'ij aróonaana'tye'en, ⁶ ajta ti'ij eeré'nyej i xicáj, aj pu'ij huaria'huaj i ti arí ajnyéj, ji'nye capu a'chu ajo'canáana'ajma'caaj.

⁷ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa i tzícare'ej tzajta', ti'ij ij i tzícare'ej huahuósej, a'ñi pu ja'vá'naj i ti arí ajnyájca'aj, a'íj pu jin quee huáciiriaca'.

⁸ Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíjraa jo'tij jo'jí're'en i chuéj, a'íi pu xaa ij ajnyéj, ti'quij huahuósej, séecan pu'ij i ímue'rij a'yan tye'rájraa a'chu anxityej i jatzíj ti catyé'tya'ajma'caa, ajta séecan huéecatyej. Ajta séecan seityéj japuan tamuáamuata' pu catyé'tya'ajma'caa síij ajta síij.

⁹ 'Mu siaj ityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

Ji'nye een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej nyúucarij jime'
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Aj mu mij ajtyáxíriaca' i Jesús jimi a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij mij jaata'íhuo'ri' je'ej ti een jime' séej nyúucarij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeityee.

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyí'een jo'tij a'íin tyejé'ijta, majta i séecan capu huái'riitye' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij, ji'nye capu i Dios a'yan tyíhuo'tá'.

¹² 'A'íjna i ti cíi tyiyo'itéej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, Dios pu jéetze' jaatá'sij, ajta a'íjna i ti quee yó'itej, Dios pu jáari'raj a'chu ti caa arí tyú'mua'reej ¹³ A'íj nu jin séej nyúucarij jime' tyihuá'ixaatye', ji'nye a'íi mu atanyéjnye', ajta camu tyi'tíj séej, majta mu iityanamuaárajmee, majta quee tyi'tíj namuaj, camu majta yó'itej. ¹⁴ A'yaa pu'ij hua' jimi tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can a'yan tijin:

Tyij siajta jéehua tyí'namuaj caxu yo'itéej xá'ju'un, nusu siajta tyámua' tyitya'tanyéjnye'rij caxu tyi'tíj séjran.

¹⁵ Ji'nye a'íi mu quee tyámua' metyityoomuámua're', camu iityanamuaárajmee,

a'íi mu majta quee atanyéjnye',

mej mij jaaséj nusu maj tyu'namuaj,

ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij mej mij nyéetzij jimi tyá'antzaahuatye'en,

neyj nyij nyáaj tyámua' huó'uurej.

¹⁶ 'Siajta mua'aj siata'aj huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu iityanamuaárajmee siaj sij ja'rá'astijre'en i siaj janamuaj, siajta atanyéjnye'. ¹⁷ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tíj i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jaxie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj serij tyi'tíj tyí'sej ney jimi, majta quee camu jaaséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuaaj je'ej siaj mua'aj tyí'namuaj ney jimi, ajta camu jáanamuaajri'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i ti tyí'huastyaa

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Xáanamuaajri' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a'tíj ti tyí'huastyaa. ¹⁹ A'íimaj i maj jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta quee yó'itej, a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij ti ajo'vatzíjraa a'ájna juyéj jitze, a'íjna i ti je'ej pua'aj een, a'íi pu tzajta' huataséjre'sij, ti'quij huári'raj i nyúucarij i maj jú'mua'reeriaca'aj i juxiéjnyu'caa tzajta'.

²⁰ 'Ajta a'íjna i ímue'rij ti ajo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta', a'yaa pu een ti'ij i maj janamuaj i nyúucarij majta je'en jutyamua've'ej naa tya'ancuriáa'sij i maj jáanamuaajri', ²¹ majta quee jéehua ajo'canáana'ajmee capu ij huái'riitye' maj tyámua' eenye', mati'ijta

jajpuéjtzij na'ríij séecan je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, ca'nácan mu ootyá'itzeere'ej.

²² 'A'íjna i ímue'rij ti ajo'vatzájraa jo'tij jo'tzicare'ej tzajta', a'íi pu a'yan een mati'ij i maj janamuj i nyúucarij, ajta jéehua mu tyúumua'tziitye' a'íjna jime' je'ej ti tye'mej íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'yan tyá'xie've' maj huoochíjtyaanyi'taj, a'íi pu'ij huá'cuanamuj. Néijmi'i pu a'íjna quee tyi'tá'caa ti i nyúucarij tyámua' hua' jimi tyu'tyá'itzeere'en mej mij a'íjna jin huahuóse'en.

²³ 'Ajta i ímue'rij ti a'áa jo'vatzájraa i chuéj japua ti huaji're'en, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuj i nyúucarij majta yó'itej, jéehua mu mij tyu'tátuiire'sij i Dios jimi ti'ij a'íjna ímue'rij ti huácíriaca' a'chu anxityej ti catyé'tya'ajma'caa, na'ríij huéecatyey ajta seityéj japuan tamuáamuata' i ímue'rij.

A'íjci jime' i tu'píj ti huahuásti'huaca' jamuán i tyeríicuj

²⁴ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'táj ti ímue'rij huahuástej i juchuéj japua ti huaji're'en, ²⁵ ajta mati'ij néijmi'i tyacu'tzísima'caj, sáij pu ajo're'nyej ti jájcha'íire' a'íjci i ti chuéj tyícha'ij, ti'quij tu'píj huahuástej a'íjci tzajta' i tyeríicuj, ajta je'en jó'raa.

²⁶ 'Aj pu'ij ti'ij ajnyéj a'íjna i tyeríicuj ajta je'en íjmuéya'xij, aj mu mij jáamua'reeri' ti ajta sáij huáviviihuaca' i ímue'rij, jí'nye capu íjmuéya'xij a'íjna i tu'píj. ²⁷ Mati'ij mij i maj tyí'muarie' ujó'ju' mej mij jaaté'exaatye'en a'íjci i ti chuéj tyícha'íij a'yaa mu tijin: “Tavástara', nyi pequee a'íj huahuástej i ímue'rij ti jí're'en a'ájna a' chuéj japua, ¿jo'nyij ja'ajnyéj a'íjna i tu'píj?” ²⁸ Aj pu'ij a'íjna i ti chuéj tyícha'íij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin: “Sáij ti nyéjcha'íire' pu jaahuástej.” Majta i maj tyí'muarie' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: “¿Nyi mua'ránajchij tyaj ujó'ju'un tyej tyij je'ejuuxij a'íjci i tu'píj?”

²⁹ 'Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin: “Capu juxie've' siaj jaariá'cutaj a'íjci i tu'píj, jí'nye típua'aj serij je'ejcunan a'íjci i tu'píj, ajta pu éjcuuxisij a'íjna i tyeríicuj. ³⁰ Che' a'yan eenye' ti'ij néijmi'i huahuóse'en 'asta quee atyojo're'nyej nyati'ij tye'entyiá'sij, aj nu nyij huo'ta'íjtye'sij i maj tyí'muijhuacaa mej mij anaquéj je'ejuuxij a'íjci i tu'píj, mata'aj ja'antyáji'ca'xi'in mej mij jajsíire'en majta jaatyáteeraj, majta je'en ju'tyátoosij a'íjci i tyeríicuj u chi'táj jo'maj tyejé'yuhuacaa.”

I játza'ra'an i mostáasaj

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa' a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu tyí'een i Dios jimi ti'ij tu'píj tyi'táj ti a'yan ántyapuaj tijin mostáasaj, a'táj ti jaahuástej i játza'ra'an a'ájna jo'tij tyaja'tachuéj.

³² A'íjna i mostáasaj, a'yaa pu eenye' tyájatze' ti'ij i ti jéetze' cíleen quee séecan i jatzíj, ajta ti'ij huahuóse'en, jéetze' pu uhuatí'ti'ij ja'mej quee séecan i tu'píj íiye'ej ti séejre' i cháanacaj japua. Yaa pu uhuatí'ti'ij ja'mej ti'ij cíyéj, aj mu mij pína'see ave're'nyesij mej mij a'áan tyojo'tyóo'ito'ritye'en i cíyáara' jitze.

A'íjna i maj jana'ajchityaa i cuéjtzij

(Lc. 13:20-21)

³³ Ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu ajta tyí'een i Dios jimi ti'ij a'íjna i levaduuraj, i íiti' ti huéicaj mediidaj atyáraj i aríinaj, aj pu'ij jajcuéjtzitaca' levaduuraj jamuán, ajta i levaduuraj, a'íi pu néijmi'i tzaajta' huanyáxi'ij i cuéjtzij.

Je'ej ti een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej i nyúucarij jime'

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Jesús pu néijmi'i a'yan tyihuá'ixaatya'ca'aj séej nyúucarij jime' i tyeítyee, capu tyi'táj huá'ixaatya'ca'aj ja'huoo'itéericán jime'. ³⁵ A'yaa pu huaríj ti'ij aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tijin:

Séej nu nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'ej,
Nyáaj nu a'íj huo'té'exaatye'ej i ti aviitzi'huaca'aj,
ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i tu'píj ajta i tyeríucuj

³⁶ Aj pu'ij i Jesús huo'tatyóotye'ej eerájraa i tyeítyee jimi, ti'quij chi'táj utyájruij, a'úu mu mij ajtyáxiiriaca' i maj jamuán huacáj, mati'ij mij jaatáhuaviiri' ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaxaj i tu'píj ti quee tyi'táj huíire' ti ajnyéj i tasáahua japua.

³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i ti jaahuástej i ímue'rij ti jí're'en, nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj nyajta tyévi jitze huanie'huaca', ³⁸ ajta a'íjna i tasáahua, a'íi pu a'íin pué'een i cháanacaj. A'íjna i ímue'rij ti jí're'en a'íi mu a'íin pué'een i maj tyí'huíire' i Dios jimi, ajta a'íjna i tu'píj, a'íi mu a'íin pué'een i tyeítyeristyamua'me'en i tyiyáaru'. ³⁹ Ajta a'íjna i ti jájcha'íire' a'íi pu a'íin pué'een i tyiyáaru'. Ajta a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'tzaanan, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna xicáara' ti jitzán antyipua'rij i cháanacaj, majta i maj tyí'tzaanan, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyí'huíire' u tajapuá. ⁴⁰ A'yájna mati'ij i tu'píj tyé'ejcuuxij mej mij jaatyáteeraj, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán jó'vesij i cháanacaj. ⁴¹ Nyajta nyáaj i nyaj nyajta tyévi jitze huanie'huaca', nyáaj nu huojota'ityij i maj tajapuá tyí'huíire' mej mij huá'ajsiire'en a'íijma i maj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítyee, majta je'ej pua'aj ricij. ⁴² A'áa mu huojóohua'xij jo'tij já'taa, a'áa mu mij jéehua juyiinyixi'in, majta jéehua huápu'i'ij jajpuéjtzij muá'ju'un. ⁴³ Majta a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'yaa mu séeria'aj muá'ju'un ti'ij i xicáj a'ájna jo'tij i hua' vástara' tyejé'ijtaj. Majta i maj iityanamúaarajmee, miche' tyámua' tyáanamuj.

A'íjna i ti aviitzi' ti jéehua tyá'najchij

⁴⁴ A'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'yaa pu tyí'een ti'ij i tyi'táj ti aviitzi' a'ájna tasáahua japua ti ajta jéehua tyá'najchij. A'táj pu jáatyoj aj pu'ij ajtáhua'aj jaatyá'avaataca', ti'quij néijmi'i tyu'tój i ti tyí'ijcha'íj aj pu'ij jáananiej a'íjci i chuéj.

A'íjci jime' i peerla ti jéehua tyá'najchij

⁴⁵ A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'táj ti tyí'to'raca' ti jo'cha'can ti'ij jáahuoonyij tyi'táj peerla ti naa een, ⁴⁶ ti'ij

séej huátyoj ti tyá'najchij, aj pu'ij jó'raa ti'ij néijmi'i tyú'toonyij a'chu ti tyí'ijcha'ij, ta'aj ij a'ij huánanan i peerla.

A'íjci jime' i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'racia

⁴⁷ 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ti'ij a'ájna i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'racia, mati'ij ja'tyáhua'xij a jáata', aj pu'ij tyoonáxcacan eetajájpuaaj i hue'tyéé. ⁴⁸ Mati'ij quee che' ú'vejrij i tápi'narij tzajta', aj mu mij je'tapísij a jáata' a'íjci i tápi'narij, mati'ij mij a'áa yoopísij jo'tij jo'huáchij, aj mu mij hua'sejran, mati'ij mij hua'váixi'sij i hue'tyéé maj jí're'en, majta i maj quee jí're'en, aa mu huóohua'xij.

⁴⁹ 'A'yaa pu'ij ajta tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij úyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tyí'huüre' u tajapua a'íi mu iráaju'un mej mij hua'vá'jajpuaxi'in i tye'ityee maj je'ej pua'aj ricij, majta i maj xá'pu' ricij, ⁵⁰ aj mu mij a'áa huojo'cáhua'xij i oornaj tzajta' a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. Aj mu mij juyiinyixi'in, majta jéehua jajpuéetzij muá'ju'un.

A'ájna i ti jájcuaj ajta i ti mí'ma'can

⁵¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequéé néijmi'i jo'itéej xá'raa mua'aj?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jee tavástara'.

⁵² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Típua'aj síij ti tyúumua'tyej i yu'xarij jitze tyihuo'mua'tyej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa pu huasé'rin ti'ij a'tíj ti jéehua tyí'ijcha'ij i juchi'táj, a'úu pu'ij tyi'ráati'ijcij a'íjci i ti tyi'jajcua ajta ti tyi'mí'ma'can.

Jesús pu a'áa ja'rá'aj a Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Ti'ij Jesús ja'antypua'rij ti tyihua'ixaatye' séej nyúucarij jime', aj pu'ij jó'raa, ⁵⁴ a'áa pu ja'rá'aj jo'tij jo've'sej, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej hua' tyeyúuj tzajta'. Majta i tye'ityee i maj jáanamujari', je'ej mu tyo'taséj a'yaa mu mij tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿Jo'nyij tyojo'ri'rej a'mújna mu ti tyo'mua'reej? ¿Tyi'tanyí muárie'ria'ra' pué'een i ti jin a'yan ricij? ⁵⁵ ¿Nyi quee yójra' pué'een a'íjci ti tyí'si'chacaa, ajta a'íin náanajra' i Mariía? ¿Nyiquee a'íin pué'een i hua' ihuáara' a'íjma i Jacobo, i José, i Simón, ajta a'ájna i Judas, ⁵⁶ nyi mequee majta yéchej tajamuán, a'íimaj i ihuáamua'mua' i maj úucaá? ¿Jo'nyij já'ma'can a'ájna i mua'tziúria'ra' ti jitzán séejre'?

⁵⁷ A'íj mu mij jin quee jaxie'va'ca'aj maj jimi tyá'antzaahuatye'en. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Néijmi'i mu tyámua' yó'mua'raj a'íjci i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, majta a'íimaj i tye'ityeristyamua'me'en i maj jamuán ja'chej, camu tyámua' yó'mua'raj.

⁵⁸ A'íj pu jin quee jéehua tyu'muáriej a'ájna, ji'nye a'íimaj i tye'ityee camu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj.

14

Je'ej ti ye'ej tyu'muá' a'ájna i Juan i ti huá'íiraca'aj

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ A'ájna xicáara' jitze, a'ájna i rey Herodes, i ti tyí'íjtaca'aj a'ájna Galilea, a'íi pu tyú'namuajri' je'ej ti tyí'táj uuriajca'aj i Jesús, ² aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj jimi tyí'huúria'ca'aj tijn:

—A'íi pu a'ín pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, a'íi pu huatájuuriaca'. A'íj pu jin jaayí'tin ti'ij a'yan huárinyij i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³ A'ájna i Herodes, a'íi pu anaquéej jaatyévi'raca'aj a'íjci i Juan, ajta je'en ja'nají'que'ej je'tyáanaj. A'yaa pu jáaruuj, ji'nye Juan pu jajtyá'xij a'íjci jime' ti Herodes ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj, a'ájna i Felipe a'íi pu ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i rey, ⁴ Juan pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Herodes tijn:

—Capu je'ej tyí'rij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

⁵ Herodes pu jaje'catamui'ca'aj a'íjci i Juan, ajta huá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj maj a'yan tyí'xajtaca'aj ti Juan a'ín pué'eenye'ej síj ti tyí'xajtaca'aj Dios jitze ma'can. ⁶ Ajta ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huanie'huaca' a'ájna i Herodes, a'ájna i yójra' i Herodías pu utyájruij u chi'táj ti'ij tyu'tyéenye'en jusíj hua' jíisa'puaj, jéehua pu'ij ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes, ⁷ a'íj pu jin tya'tóoratiiri' junyúuca a'jime' ti jaatá'sij a'íjci i íiti' je'ej ti tyí'táj tyaatáhuaviiraj. ⁸ Aj pu'ij a'ájna i íiti' a'yan tyaatáhuaviiri' je'ej ti i náanajra' tyaaté'exaa, a'yaa pu tijn:

—Naatí'tye' túxa'aj jitze i mu'úura' a'íjci i Juan ti tyí'tyai'raciaa.

⁹ Je'ej pu pua'aj jaata'aj a'íjci i rey, ajta arí a'yan tya'tóoratiiri' ti a'yan rinyij je'ej ti tyá'xie've', majta a'íimaj i ti huo'tá'inyej, a'íi mu majta jáanamujri' ti tyu'tá' i junyúuca, a'íj pu jin tyu'ta'íjtaca' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyaatáhuaviiri'. ¹⁰ Ajta je'en xantáaru'uj huata'ítyaca' mej mij ujó'ju'un jo'tij je'tyánami' a'ájna i Juan mej mij jí'ijvéjchej i mu'úura', ¹¹ matí'ij mij ya'ríi'tyej a'íjci jitze i túxa'aj i mu'úura' i Juan, majta je'en jaata'í'tyej a'íjci i yójra' i Herodías, aj pu'ij a'ájna i íiti' jaata'í'tyej i junáanaj.

¹² Majta i maj jamuán huací'ca'aj a'íjci i Juan, a'íi mu ave're'nyej matí'ij mij yo'chuij i tyévira', majta je'ej ja'vá'naj, aj mu mij i Jesús ujo'té'exaa'j.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i tyeítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' tijn meeje'caj a'íjci i Juan, aj pu'ij jusíj jó'raa i báarcuj jitze, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij quee já'tyi'tij. Majta i tyeítyee, a'íi mu jáamua'reeri' jo'tij je'ej je'eenye'ej, a'íj mu jin curiá'cixij jo'maj jo'cháatimee, matí'ij mij ju'icán jaatavén. ¹⁴ Ti'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, mu'caa pu hua'sej i tyeítyee, aj pu'ij hua'ancu'vajxi ajta je'en tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'. ¹⁵ Ti'ij huaré'chumua'riaca', aj mu mij ave're'nyej jimi i maj jamuán huacíj, matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pu'rij tyé'chumua'rij, ajta capu a'táj ya' ja'chej iye'ej. Pata'aj hua're'ityixi'in mej mij jo'cixi'in majá'hua' chájta' mata'aj tyí'táj huánanan i maj jáacua'nyij.

¹⁶ Ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Capu juxie've' maj jo'cixi'in, siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.

¹⁷ Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijn:

—A'yaa tu'uj pua'mácan tyícha'ij anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyéé.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tijin:

—Mesenyaja'váipu'tye'.

¹⁹ Aj pu'ij huo'ta'ij maj oorá'sej i tu'píj tzajta'. Tí'ij ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta i hue'tyéé, aj pu'ij jútye' jó'nyeerica', tí'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jaatyátaaraxij i páan, aj pu'ij huo'ráai'pu'uj a'íjma i maj jamuán huacáj, majta a'íimaj huo'ráai'pu'tyej i tyeítyee.

²⁰ Néijmi'i mu tyú'cuaa, 'asta mana'aj quee huataju'xaj, majta jaariá'sii i páan ti avá'itzee, majta i hue'tyéé, tamuáamuata' japuan hua'puaquéj pu tya'vá'jístixij i sicírrij a'íjci jime' i ti tya'vá'itzee.

²¹ Majta i maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i tyétyacaa, majta i maj úucaa majta i tí'ríj camu huatyé'iteerej néijmi'i mu tyú'cuaa.

Jesús pu antáaraa i jájtyij japua

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Aj pu'ij Jesús huo'ta'ij a'íjma i maj jamuán huacáj maj atyácinnye j i báarcuj jitze mej mij antácinnye után jitze pujmua', mej mij a'ín anaquééj a'áa ja'rá'astij, ajta i Jesús a'áa pu jo'tyá'itzee tí'ij hua're'ityixi'in i tyeítyee. ²³ Tí'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij jusíj antyíraj i jíríj jitze tí'ij huatyényuunyij i Dios jimi. Tí'ij huariá'tica'riaca', a'áa pu jusíj jo'tyávaaca'aj, ²⁴ ajta a'ájna i báarcuj pu'ríj a' ímuáj joojósima'aj jé'ta' i jájtyij japua. Aj pu'ij huatá'aacariaca' ca'nyíin jime', tyámua' pu tye'tyáxijrihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, jí'nye jéehua pu aja'vá'aacaca'aj. ²⁵ Tí'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu ajo're'nyej a'ájna hua' jimi, jájtyij japua pu huama'ca'aj. ²⁶ Matí'ij a'íimaj jaaséj i maj jamuán huacáj, tyámua' mu tyu'tátziin, a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Tyi'táj pu pué'een tí tyú'muaritye'.

²⁷ Ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xaatyóoca'nyej mu jutzájta', Jesús nu pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tavástara', tìpua'aj muáaj a'ín papué'eenye', naata'íjtye' nyaj a'máa uré'nyej a'jimi i jájtyij japua.

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij, tí'ij ij eetaráj i báarcuj jitze, aj pu'ij a'uríá'rupij i jájtyij japua, a'áa pu joomá'caj jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús.

³⁰ Tí'ij jaaséj tí ca'nyíin jin huatá'aacariaca', aj pu'ij tyu'tátziin, ajta je'en ajo'cárutyisima'aj i jájtyij tzajta', a'yaa pu'ij tyu'jíjhuaca' tijin:

—Tavástara', nyaj japua huatányuuchij.

³¹ Tí'ij ij i Jesús ja'uméjca'taca', jajví' a'íjci i Pedro i muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a'chu tyá'tzaahuatyé'. ¿Jí'nye een jime' petyu'tátziin?

³² Matí'ij atyáacij i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i tí huá'aacaca'aj. ³³ Majta i maj arátya'ca'aj i báarcuj jitze, a'íi mu tyítunutaxij i Jesús jimi, matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj jí're'can jime' a'ín pué'een i yójra' i Dios.

Jesús pu tyihú'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Mati'ij antacáj, aj mu mij eetacáj i báarcuj jitze a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Genesaret. ³⁵ Majta i tyeítýee mati'ij jaamua'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij néijmi'que' jáamua'reeri' i maj a' imuáj jo'cháatima'caa. Aj mu mij ahuojo're'nyijtye néijmi'caa i maj tyí'cucui' i Jesús jimi, ³⁶ jéehua mu jahuaviraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuarie'en i cáanaria'ra'an jitze, majta i maj ja'ajtamuariej néijmi'i mu huarúj.

15

I ti je'ej pua'aj joorej i tyáataj tzajta'
(Mr. 7:1-23)

¹ Mati'ij mij séecan i fariseos majta i maj tyihuá'mua'týej i yu'xarij jitze ave're'nyej i Jesús jimi, a'áa mu ja'ráacij a Jerusalén, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

² —¿Ji'nye een jin mequee ja'rá'astee i tahuásimua' yi'ráj i maj a jamuán huaci'ij? ¿Ji'nye mej mij quee ja'rá'astee a'íjci jime' i maj anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj?

³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij siajta mua'aj quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', sulu a'íj xu jéetze' ja'astej i juyi'ráj i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo? ⁴ Ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Huo'tyátzaahuatye' a' táataj, pajta a' náanaj”, ajta a'yan tijin: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i a'táj ti je'ej pua'aj tyé'jeevej i jutáataj na'ríij i junáanaj.” ⁵ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj ti xá'pui' tipua'aj a'táj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee: “Néijmi'i a'chu nyaj tyi'táj tyí'cha'ij, a'íj nu nyeríj jaatámu'vejritýej i Dios, a'íj nu quee che' tyi'táj tyí'cha'ij i nyaj jin jamuaatáhuüre'en”, ⁶ ajta a'táj tina'aj ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua', a'yaa xu tyí'xaj ti i a'táj jimi quee che' juxie've' ti huo'tyáhuüre'en i juhuásimua'. A'yaa xu sij mua'aj quee che' tyá'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', siaj sij a'íj ará'astej i yi'ráj i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo. ⁷ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítýee. Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' ja'mua jime' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'aj, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

⁸ A'íimaj i tyeítýee jutýényij mu jin tyámua' tyí'nyaxaj, ajta i hua'xiéjnyu'caa a' imuáj pu já'sejre' nyéetzij jimi.

⁹ Capu tyi'táj huüre' tipua'aj manaatyáanajche, ji'nye i maj jin tyi'mua'taj,

ajta i maj jin tyí'ijta jujímua'aj mu'uj jájtyo.

¹⁰ Aj pu'ij huo'tajé i tyeítýee ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyámua' xu naa tyáanamuj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij: ¹¹ Tyi'táj ti na'aj ti tyí'cue'ri', capu je'ej tyú'uurej tipua'aj a'táj jáacua'nyij, sulu i ti éejnyinyii i tyényi'tze' a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej.

¹² Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacáj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí pequee jamua'reej tiquee hua'ránajchaca' i fariseos mati'ij jáanamujri' je'ej paj tyu'taxájtaca'?

¹³ Ajta i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyi'táj tina'aj tiquee i nyavástara' jaahuástej, a'íi pu je'ejcuuxij néijmi'i i náana'ra'. ¹⁴ Miche' a'yan eenye', ji'nye a'íi mu arácucu'un

majta je'en séecan huávi'tij i maj majta aracúcu'nyijmee. Ajta tipua'aj síij ta'rácuun ja'naví'raj i ti ajta arácun mej mij aja'hua' ja'rá'astij, néijmi'i mu atyávatzij jo'tij ja'tyácun.

¹⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaatye' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i paj poochán jaataxájtaca'.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej xá'raa? ¹⁷ ¿Nyi sequée yó'ítej tijin néijmi'i a'íjna i ti tyí'cue'ri', a'íi pu ancárutyij i tyényi'tze', a'áa pu'ij aráyixi'ij i jucáara' jitze, ajta je'en i chuitiriáara'an jitze iiráamej? ¹⁸ Ajta a'íjna i ti éejnyinyii i tyényi'tze', a'íi pu tzajta' eerányinyii, a'íi pu'ij je'ej pua'aj ja'uurej i tyéviij. ¹⁹ Ji'nye tzajta' pu já'ma'can néijmi'i i mua'tzíra'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa ti'ij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, tipua'aj tyityáacui'nyij, na'ríij séej jamuán huóoxana'cire'en, nusu ti tyu'náhua'an, na'ríij tyu'hué'taj, na'ríij ti je'ej pua'aj tyihua'xajtaj i juxa'aj tyeítsee. ²⁰ Néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een ti tyi'tásiseerii i tzajta', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i tyéviij, ajta a'íjna i ti quee anomuéetya'aj tyú'cua'nyij, capu tyi'tíj je'ej huatóomua'aj i Dios jimi.

Síij ti quee Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj ti ajta tyá'antzaahuaj (Mr. 7:24-30)

²¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiro, ajtáhua'aj séej chájta'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Sidón. ²² Aj pu'ij síij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, íiti' pu pué'eenye'ej ti séej chuéj japua já'ma'can, a'íi pu ajtyáxiiriaca' a'yan tye'entyijíihuaj tijin:

—Nyavástara', mu paj yójra' pué'een i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij. Nyiyóoj ti íiti' pu jéehua jaijuéjtzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'.

²³ Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. Aj mu mij i maj jamuán huacíj jimi ave're'nyej, mati'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Huaté'exaatye' mu íitaj ta'aj ij jó'ra'nyij, ji'nye tacújta' pu huajíjhua.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios pu nyojo'ta'ítyaca' nyaj jó'me'en hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'yan huasé'rin mati'ij cánya'xií maj jó'vej.

²⁵ Ajta a'íjna i íiti' a'íi pu jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatáhuíire'.

²⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'yan tyí'xa'puí'in tyaj huái'pu'racare'en i páan i maj jacua' i ti'ríij tyej tyij i tzi'cíj huataí'pu'tye'en.

²⁷ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna nyavástara', ajta a'íimaj i tzi'cíj a'yaa mu tyá'cua'caa a'íjci i ti tye'nyíj i páan ti acájvitze i méesaj japua jo'maj tyajá'cua' i maj tyihua'íjtye'.

²⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', jéehua paj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tye'mej je'ej paj tyá'xie've'.

Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huarúj a'íjna i yójra' i íiti'.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj

²⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galillea, aj pu'ij ta'ij antyíraj i jiríj jitze, a'áan pu jo'tayíxij. ³⁰ Jéehua mu majta i tyeítyee jamuán antyicíj. A'íjma mu huávi'tisima'aj i maj quee ji'r'é'nye'ej i ju'íicaj jitze, majta i maj aracúcu'nyijmee, i maj quee tya'ancuri'í'réejmee, majta i maj quee ji'r'é'nye'ej i jumuáca' jitze, mui'caa mu ja'ráavi'tij i maj tyí'cucui'ca'aj i Jesús jimi, a'í pu'ij néijmi'caa tyú'huaaj. ³¹ A'íj mu jin je'ej tyo'taséj i tyeítyee mati'ij huo'séj maj meríj tyí'xajtaca'aj i maj quee tya'ancuri'í'riáajma'caa; majta tyámua' éenye'ej i maj quee ráci'ci'nyive'ej, majta meríj tyámua' éenye'ej i jumuáca' jitze i maj quee ji'r'é'nye'ej, majta i maj aracúcu'nyijma'caa, mu'ríj atanyéjnye'riaca'. Aj mu mij i tyeítyee huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i tyétyacaa i maj muáacuj ví'ra'aj ará'asej

(Mr. 8:1-10)

³² Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyahuá'cu'vej a'íjma i tyeítyee, ji'nye mu'ríj huéecaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj, majta quee tyi'tíj tyícha'ij i maj jáacua'nyij. Canu jaxie've' maj quee tyu'cuá'an mo'cáxi'in, ji'nye camu tyo'táviicue'raj i juyéj jitze.

³³ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¿Jo'nyij jáai'rij tyaj jaatáhuoonyij i páan ti'ij néijmi'caa huáci'tyij i tyeítyee, a'yájna jo'tij quee a'tíj ja'chej?

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj siana'aj pua'mácan huaí'pu'sij i páan?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Arahua'puácaa i páan, tyajta cíj caa i hue'tyéé.

³⁵ Aj pu'ij huo'ta'íj i tyeítyee maj oorá'sej a chóota', ³⁶ ti'quij i Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyéé, ajta ti'ij tyaatatyóotzi're'ej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'rái'pu'uj i maj jamuán huacíj, majta a'ímaj a'íj mu huarái'pu'tyee i tyeítyee. ³⁷ Néijmi'i mu tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, majta je'en i maj jamuán huacíj, a'í mu jaariá'sii a'íjci i páan ti avá'itzee i ti antyitaarixij, arahua'puácaa sici mu jitze tya'vá'jistej a'íjci jime' ti avá'itzee. ³⁸ Majta i maj tyú'cuaa, muáacuj ví'ra'aj mu ará'axcaa i tyétyacaa, majta quee a'íjma huatye'itej i úucaaa majta i ti'ríj. ³⁹ Aj pu'ij i Jesús hua're'ityixij i tyeítyee, ti'quij atyájraa i báarcuj jitze, ajta je'en a'áa jo'mej a'áa ti ja'ajtyáma'can a Magdala.

16

A'ímaj i fariseos majta i saduceos, a'í mu jaatáhuaviiri' ti Jesús tyí'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Majta a'íimaj i fariseos, majta i saduceos, a'íi mu aje're'nyej jo'tíj jo'tyávaaca'aj i Jesús, mej mij hue'tzij jáatavej, a'íj mu jin a'yan tyaatáhuaviiri' ti huo'taséjratye'en i maj jin jáamua'reej tíjin Dios pu jimi já'ma'can i ti jin antyúumua'reej. ² Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Ti'íjta tyéchumua'risima'an a'yaa xu tyi'xáataj xá'yi'ij tíjin: “Naa pu hua'éenya'aj ja'mej, ji'nye oopó'vij i jútye'”; ³ na'ríij quee ti'íj huatapua'rej, a'yaa xu siajta tyi'xáataj xá'yi'ij tíjin: “Íjij mu huatyéviij, ji'nye oopó'vij i jútye' majta jéehua jo'tanáa.” Mua'aj xu tyámua' naa tyee'yí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'tíj rinyij jútye', ¿ji'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'tíj íjij ricij? ⁴ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee siajta jéehua á'itzeere', a'yaa xu tyá'huoo i siaj jin jáamua'reej ti jútye' já'ma'can i nyaj jitzán arányaca'nyej, canu tyi'tíj jamuaataséjratye'sij, sulu a'íi pu'uj i siaj seríj jamua'reej je'ej ti tyáaruj a'íjci i Jonás.

Aj pu'ij Jesús ahuojo'tyáhuui, ti'quij jó'raa.

Caxu a'yan rijcaj je'ej maj tyihua'mua'tyej a'íimaj i fariseos
(Mr. 8:14-21)

⁵ Mati'ij antacíj után jitze pujmua' a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'pu'ín i páan maj jáacua'nyij. ⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan ti'ij ájcu'usta, siajta a'íjci jime' i saduceos maj majta ja'najchitye'.

⁷ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'yaa mu jujímua'aj tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—A'yaa pu tyi'ta'ixaatye', ji'nye catu ya'ráai'puj i páan.

⁸ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyi'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan tyúu'ixaatye' yee siaj quee páan ja'rípupj? Mua'aj mu siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'. ⁹ ¿Nyi sequée xu yó'itej, nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu tipua'aj sicii eerájraa i páan ti avá'itzee nyati'ij huo'ráai'pu'uj i tye'ityee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa a'íjna jime' i ti anxívica'aj i páan? ¹⁰ ¿Nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu siaj pua'maquéj tya'vá'jistej i sicírij jitze, nyati'ij huo'ráai'pu'tyej i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa i tye'ityee a'íjci jime' i ta'ráhua'puaca'aj i páan? ¹¹ ¿Ji'nye siaj sij quee yó'itej nyaj quee a'íj já'mua'ixaatye' i páan? Sulu tyámua' xu'uj mua'aj a'íjci i maj jin tyi'xaj a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos.

¹² Aj mu mij yo'itéej muá'raa ti i Jesús quee a'íj huá'ixaatya'ca'aj i maj já'na'chityaa i páan, sulu maj huóocha'ín a'íjci jime' je'ej maj ye'ej tyi'mua'tacaa a'íimaj i fariseos majta i saduceos.

Pedro pu jaataxájtaca' ti Jesús a'ín pué'een i Dios ti ja'antyhooj
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Ti'íj i Jesús a'áa ja'rá'aj a'áa ti ja'ajtyáma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Cesarea de Filipino, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tye'ityee a'tíj nyaj pué'een i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca'?

¹⁴ A'yaa mu mij tyityaatanyúj tíjin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj a'ín pué'een i Juan i ti huá'íraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'ín pué'een i Elías, majta séecan a'yan tijin a'ín paj pué'een i Jeremías, nusu shíj ti i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Ari mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

¹⁶ Ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'í pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'ín pué'een i Ciríistu', yójra' i Dios ti júurij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj huatá'tyamua've'en muáaj Simón, i paj yójra' pué'een a'íjci i Jonás, ji'nye capu a'tíj muaaté'exaaj iye'e'j cháanacaj japua, sulu a'íjna i nyavástara' ti tajapua' já'sejre' a'í pu muaaté'exaaj.

¹⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj muáaj Pedro pué'een, i paj pajta a'yan ántyapuaj tijin tyetyéj, a'íjna japua i tyetyéj, nyáaj nu ja'ajtaahuaj i nye tyeyúuj, ajta quee i'riítaj ja'mej ti i tyiyáaru' jaamué'tin i ti a'íj jin antyúumua'reej mej mij huácui'nyij i tyeítyee. ¹⁹ Nyáaj nu muaatá'sij paj a'íjci jin antyía'mua'reeriaj paj tyihua'antácuunye' i a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, tipua'aj petye'tyáanaj úyan i cháanacaj japua, Dios pu a'yan ajta tye'tyánasij u tajapua', ajta tipua'aj petya'antácuunaj úyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta tya'antácuunaj u tajapua'.

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj maj quee a'tíj ixaatye'e'j ti a'ín pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antyi'huoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ A'aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huacíj ti a'yan tyúuxie've' ti jó'me'en a Jeruslén, majta je'en a'ímaj i huásij, majta i maj tyihua'íjtye' i puaríj, majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'í mu jéehua puéjtzij jaatá'sij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj maj jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj. ²² Ajta a'íjna i Pedro, a'í pu je'ráavi'tíj, aj pu'ij huatyóochej ti jajtyá'xi'in a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—Che' Dios quee a'yan tya'xié've'e'j, che' quee a'yan tyí'mua'uuriaj nyavástara'.

²³ Aj pu'ij ooré'nyeeriaca' a'íjna i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Ajtára' nye jimi, tyiyáaru', ji'nye petyina'antyiú'nyi' nyej nyij ootyá'ítzeere'en. Capáj muáaj a'yan metyóonyeej je'e'j ti i Dios tyí'sej, sulu je'e'j maj i tyeítyee metyityoonyéjnye'.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Tipua'aj a'tíj jaxie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, juxie've' ti quee a'yan rijcaj je'e'j ti jusíj tyá'xie've', sulu che' a'yan tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyaj jamuán juxie'vi'ra' jime'. ²⁵ Ji'nye a'íjna i ti tyí'tyese' tí'ij quee huámui'nyij, a'í pu mui'nyij, ajta a'tíj ti huámui'nyij a'íjna jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'í pu júurij huatyá'ítzeere'e'j. ²⁶ ¿Tyi'tanyí jin je'e'j tye'tyáhu'i'rii i tyévíj tipua'aj néijmi' i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en huámui'nyij? ¿Ca' a'chunyéj tyi'najchitan i tyévíj tí'ij quee

huámui'nyij? ²⁷ Ji'nye a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', a'íi pu yava'cányesij, jéehua naa huasé'rihua'aj, a'yájna ti'ij huasé'rin i Dios i ti vástaria'ra' pué'een, ajta hua' jamuán i maj tajapuá tyí'huiire', aj pu'ij a'yan tyihuo'tá'sij séej ajta séej je'ej ti sáij tyí'tíj jin huaríj. ²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj, a'íi mu a'yan tyá'xie've' maj quee huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséej a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' ti'ij yatanyéj ajta je'en tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

17

Ti'ij Jesús seequéj huataséjre

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'íj jo'ví'tij i Pedro, i Santiago ajta a'íjci i Juan ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci Santiago, aj pu'ij antyíraj jiríj japua ti ájtyeej. ² A'áa pu'ij hua'jíisa' jo'maj jo'tyú'uuca'aj seequéj huataséjre a'íjna i Jesús. A'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' ti'ij i xicáj, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ti'ij tatzárij. ³ Majta je'en a'íj huaséj i Moisés majta a'íjci i Elías, a'íi mu jamuán tyí'xajtaca'aj i Jesús. ⁴ Ajta i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Tavástara', tyámua' pu naa tyaj a'yaa huatyu'uucáj, tipua'aj mua'ránajchij tyaj huéecacaa huátaahuaj i ináamuaj, sáij ti muéetzij mua' ináamuaj ja'mej ajta sáij a'íjci i Moisés, ajta sáij i Elías ti ja'ináamuaj ja'mej.

⁵ Ti'ij ooj i Pedro tyi'tyaxáatasima'caj, jéetirij ti tyatáatiyi'caa pu hua' japua acávi'rixij, ajta i jéetirij tzajta' pu je'ránamuajre ti a'tíj a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyíhuoj, xáanamujri'.

⁶ Mati'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacíj, aj mu mij tyítunataxij majta je'en ecóotutaxij a chóota', jéehua metyi'tzínnya'aj.

⁷ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij hua'vá'muariej, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Xá'ajhuiixi', caxu tyí'tzínnye'ej.

⁸ Ajta mati'ij a'unyéjnye'riaca', camu che' a'tíj a' jo'séj a'íi pu'uj jusáij ajo'tyávaaca'aj i Jesús.

⁹ Mati'ij aj je'caju'caj i jiríj jitze, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj tíjin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyí'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee huatájuurej a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan metyí'xaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze yee anaquéej pu juxie've' ti uvé'nyej a'íjna i Elías?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna, Elías pu anaquéej ya'uvé'nyesij ti'ij néijmi'i tyámua' tyú'uurej. ¹² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta a'íimaj camu jaamua'aj, sulu a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj. A'yaa mu cha'taj mana'aj nyoorej nyéetzij, i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca', puéjtzij mu majta naatá'sij a'íimaj.

13 Aj mu mij i maj jamuán huacíj jáamua'reeri' ti a'íj tyá'xajtasima'aj i Juan i ti huá'íiraca'aj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj
(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jéehua i tyeítyee ja'tyúusiiria'ca'aj, síij pu tyáati' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

15 —Nyavástara', áncu'vajxi' i nyiyóoj, jí'nye tyóotimue'racia, pu'ríj á'tyeej ti jajpuéjtzij, mue'tíj pu anájve i tiéj jitze ajta a jáata'.
16 A'yaa nu hua've'vi'tichej a'íjma i maj a jamuán huaci'ij mej mij tyáahuatye'en, majta quee pu jáaruuj mej mij tyáahuatye'en.

17 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye', siajta quee tyi'tíj mua'reej. ¿A'chunyéj óoche' á'itzeere' nyaj yahuatyávaacaj ja'mua jamuán? ¿A'chunyéj ooj á'itzeere' nyej nyij ja'mua jime' á'viicue'ria'aj? Mese've'vi'tij mu tyamuéej.

18 Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru' ti tyamuéej tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'en jí'rámuaríj, aj pu'ij huarúj a'íjna i tyamuéej.

19 Matí'ijta mij a'íimaj i maj jamuán huacíj, jujíme' mu jamuán tyu'taxájtaca' a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru'?

20 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Ji'nye caxu a'chu tyá'tzaahuatye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin típua'aj setyá'tzaahuatye'ej, tyij siajta cíi siana'aj tyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyi'rij siaj a'yan tyaaté'exaatye'en mu jírij yee: “Tyíchesij a'yájna áricuj ajca'huáye”; ajta i jírij a'yaa pu rinyij. Capu ij tyi'tíj ja'muamuárie'ristya'aj ja'mej. 21 Ajta siata'aj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru' ti a'yan een, a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi, siajta ju'ítzi've'ej.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti muí'nyij
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Matí'ij móoj a'áa ja'tajú'caj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'íi pu huatátuiiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, 23 aj mu mij jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Matí'ij a'yan tyáanamujri' jéehua mu huatóoxaamujrityej.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tyeyúuj tzajta'

24 Tí'ij i Jesús majta i maj jamuán huacíj a'áa ja'rá'aj a Capernaúm, a'íimaj i maj tyi'tyeejive' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu aje're'nyej a'íjci jimi i Pedro, matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyí quee tyí'najchitan mu ja'mua maeestro a'íjci jime' i túmii ti hua'puaj i ti tyu'tyáhuíire'sij i tyeyúuj tzajta'?

25 Aj pu'ij i Pedro a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Ji'nyí'íjtá tyí'najchitan.

Aj pu'ij i Pedro utyájrurij u chí'táj, capu eexúj tyi'tíj je'ej tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, sulu Jesús pu anaquéej a'yan tyaaté'exaa jíjin:

—¿Ji'nye tyimuá'miteeraste' muéetzij Simón? ¿A'tyanquij mejijve' a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, nyiquij a'íjma mejijve' i juyójmua' ca' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can?

²⁶ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íj pu jin quee a'yan tyúuxie've' maj tyí'najchitaj a'íimaj i hua'yojmua'. ²⁷ Ajta tyata'aj quee huo'tájaaxiejtye'en, a'áa paj jó'me'en jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, pajta ja'tyáhua'xij i cué'tzi'puaa a jáata', pajta je'en je'tajáj a'íjci i hue'ej i paj anaquéej jaatyévi'raj. A'áan pej pij yé'tyoonyij i tyényi'tze' séej i túmii, pata'aj je'tyí'in pej pij nyaj jime' tyu'nájchij pajta ajime'.

18

¿A'tanyij jéetze' juxie've'?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ A'ájna imuáj a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj jamuán huacáj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyij jéetze' juxie've' i Dios jimi síj ti tajitzé ajtyáma'can?

² Aj pu'ij Jesús séej i pá'ri'ij huatajé, ti'quij aje'ta' yo'tyéjchej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj ³ aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijin tipua'aj sequée a'yan huárinyij mati'ij i ti'ríj, caxu a'náj utyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ⁴ A'ájna i ti jéetze' juxie've' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'íi pu a'ín pu'éen i tiquee tyi'táj jin óotzaahuatye' ajta a'yan tyi'tyúucha'íj ti'ij a'ájna i pá'ri'ij. ⁵ Ajta a'ájna i ti jaataxié've'en nyenyúucaritze' séej i pá'ri'ij ti'ij a'ájna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej.

Ti pua'aj a'tij tyi'táj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ 'A'tij tina'aj ti tye'entyi'uunyi' séej i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', jéetze' pu jatyahui'rihua'caj maj ja'cave'rajche' i tyetyéj so'nyij ti ve'éj, majta je'en ja'tyárieenyijche' ajáata'. ⁷ Je'ej pu pua'aj tyí'een hua' jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee je'ej tyí'rij ti quee tyi'táj séjre'ej ti je'ej pua'aj een. Ajta jéetze' je'ej pua'aj tye'mej a'íjma jimi i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

⁸ 'A'íj pu jin tipua'aj a'muáca' nusu a' íicaj jitze petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pe'entyivéjche pej pij a' imuáj yóorienyij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' i a'muáca', na'ríj séej jime' a' íicaj, quee paj hua'puácaa jin a'muáca', na'ríj hua'puácaa jin i a' íicaj a'áa mamojóorienyij jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. ⁹ Ajta tipua'aj a' jí'ij jitzán petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij pej pij a' imuáj yóorienyij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' a' jí'ij, quee paj hua'puácaa ajri'sij mati'ij a'áa mojóorieenyij jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej

(Lc. 15:3-7)

¹⁰ 'Caxu je'ej pua'aj huojo'sejra i maj quee meexu a'chu tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', a'íimaj i maj tyí'huúire' u tajapuá a'íi mu huá'cha'ij majta a'náj tina'aj ja'ráasej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre'. ¹¹ A'íj nu jin nyáaj mujo've'mej, i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca' nyej nyij hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj jó'vej.

¹² ¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'? Tipua'aj a'tíj anxityej pua'mácan tyi'a'muaj i cánya'xii ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyi quee a'áa huojo'tyáhuuitye'sij néijmi'caa i séecan a'ájna i jiríj jitze, ajta jo'ma'aj ja'mej tí'ij jaariá'huoonyij a'íjci i ti jó'vej? ¹³ Ajta tipua'aj jáatyoonij, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime' ti jéetze' huatóotyamua've'sij a'íjci jime' ti jáatyoj i ti jó'vej, quee i séecan i ti arí ahuojo'tyáhuuitya'ca'aj. ¹⁴ A'yaa pu cha'tána'aj een a'íjci jimi i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre', capu jaxie've' ti síij jó'vetyij ti cáleen tí'ij a'íjna i pá'rí'ij.

Je'ej tyaj ye'ej tyaatú'uunyi' i ta'ihuáara'

(Lc. 17:3)

¹⁵ Tipua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en a'jimi, jujíimua'aj xu tyámua' naa tyi'huóo'ixaatye'en i ti jin ootyá'itzee a'jimi. Tipua'aj muá'antzaahuatye'en, papu'ríj jaamué'tij siata'aj sij siatáhua'aj tyámua' naa tyuu'ihuáamua'aj xá'ra'nyij. ¹⁶ Ti pua'aj quee muá'antzaahuatye'en, hua'puácaa paj huatájeevej mej mij a'íimaj jáamua'reej tipua'aj muá'antzaahuatye'en nusu quee. ¹⁷ Ajta tipua'aj quee huá'antzaahuatye'en i maj hua'puaj, pata'aj huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj jusi'rii, tipua'aj quee ajta huá'antzaahuatye'en a'íijma, a'yaa paj jaatámua'tyij tí'ij síij ti quee tyá'tzaahuatye', na'ríij matí'ij a'íimaj i maj huá'jijve' tajtúhuan jitze ma'can.

¹⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', tyi'tíj tina'aj siaj mua'aj jin quee tyi'tá'care'en íyan i cháanacaj japua, Dios pu quee ajta tyu'tá'sij u tajapuá, ajta tyi'tíj siaj mua'aj jin tyi'tá'caa íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta a'íjna jin tyu'tá'sij u tajapuá.

¹⁹ A'íj nu já'mua'ixaatye', tipua'aj siaj hua'puaj nusu siaj huéicaaj tyi'tíj tyámua' naa setyu'xá'puí'intare'en íyan i cháanacaj japua siaj sij a'íjna jin huatyényuunyij, a'íjna i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', a'íi pu jamuaatá'sij je'ej siaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj. ²⁰ Ji'nye jo'maj hua'puaj nusu mahueéicaaj ja'tyúusiire'en nyenyúucaritze', a'áa nu jé'ta' jo'tyaváaj na'mej hua' tzajta' a'íijma.

²¹ Aj pu'ij i Pedro ave're'nyej i Jesús jimi tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Nyavástara', ¿a'chunyéj pua'máj juxie've' nyaj tyaatú'uunyi' i nye'ihuáara' tipua'aj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en nye jimi? ¿Nyiquij aráahua'puaj pua'máj?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Canu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej yee aráahua'puaj, sulu huéicatyej japuan tamuáamuata' japuan aráahua'puaj i ti aráahua'puaj.

A'íjci jime' i ti tyé'cha'íica'aj ti ajta quee tyihua'uunyi'ramui'ca'aj

23 'A'ij pu jin, a'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'ájna i rey ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti jaaxá'pui'intare'en a'chu maj tyé'cha'íria'ca'aj a'ímaaj i maj jahuiíria'ca'aj. 24 Ti'ij huatyóochej ti a'yan huárinyij aj mu mij séej jimi ajo're'nyej ti jéehua tyé'cha'íria'ca'aj. 25 Ajta a'ájna i ti tyé'cha'íica'aj, capu tyí'toova'ca'aj i ti jin tyaanájchitye'en, a'ij pu jin i rey a'yan tyu'ta'íjtaca' maj jáatoonyij a'íjci i tyáataj, majta i íira'ra'an, majta i ti'rúij majta néijmi'i i ti tyí'ijcha'ij, ta'aj ij a'ájna jin tyaanájchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj. 26 Aj pu'ij i ti tyé'cha'ij tyítunutaca' jimi i rey, jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tijin: "Óoche' cui' a'tzúj naacho've', nyetyí'muanajchitye'en néijmi'i a'chu nyaj tyimuá'cha'íire'." 27 Ajta a'ájna i ti jajijve', a'íi pu ja'ancu'vaxij, a'ij pu jin néijmi'i tyaatú'uunyi'ri' i ti tyé'cha'íria'ca'aj ti'quij jaatátoj. 28 Ti'ij iirájraa a'ájna i ti jahuiíre', aj pu'ij séej huátyoj ti cíi tyé'cha'íria'ca'aj. A'íi pu'ij jaatyéevi' ti'quij cijpáara'an jitze jajví', ca'nyíin pu jin a'yan tyatajé tijin: "Tyinaanájchitye' i paj tyiná'cha'íire'." 29 Aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna i ti ajta jahuiíria'ca'aj a'íjci i rey, a'yaa pu tyaatáhuaviiri' tijin: "Óoche' naacho've', nyáaj nu néijmi'i tyí'muanajchitye'en." 30 Ajta a'ájna i síij, capu jaataxié'vej, sulu a'yaa pu tyaata'íjtaca' maj je'tyáanaj 'asta na'aj quee tyaanájchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj. 31 Majta i séecan i maj jahuiíre' a'íjci i rey, mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'táj huaríj, capu xá'pui' huo'tá'aj, aj mu jin ujó'ju' a'íjci jimi i ti tyihuá'ijtye', mati'ij mij jaaté'exaa je'ej ti tyi'táj huaríj. 32 Aj pu'ij i rey tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej a'íjci i ti jahuiíre', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Muáaj mu paj huápu'ij je'ej pu'a'aj tyí'tyevij. Nyáaj nu tyimuaatú'uunyi'ri' néijmi'i jime' a'chu paj tyiná'cha'íria'ca'aj, ji'nye a'yaa paj tyinaatáhuaviiri'. 33 A'yaa pu'ij ajta tyi'tyevíiti'caj paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'ancu'vajxi'nyiche' i axa'aj tyévij ti nyéetzij nyahuiíre' nyati'ij nyáaj tyimuá'ancu'vaxij muéetzij." 34 Ajta i ti tyé'ijtye', jéehua pu huatanyú'caca' a'íjci jimi, aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij je'tyáanaj 'asta na'aj quee néijmi'i tyu'nájchitaj a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj.

35 Ajta i Jesús a'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu cha'tána'aj já'mua'uurej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', séej ajta séej tipua'aj sequée tyaatú'uunyi' i ju'ihuáara' tzáahuatyí'ra'aj jime'.

19

Jesús pu tyihuá'mua'tyey a'íjci jime' i maj tóoto'raj
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

1 Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Galileea, ti'quij a'áa ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán. 2 Jéehua mu tyeítýee jamuán ujó'ju', a'áa pu'ij tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

3 Aj mu mij séecan i fariseos aje're'nyej i Jesús jimi, mej mij tyi'táj jin jaamué'tin ti'ij ootyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'táj jaatátoonyij i ju'íij cha'na'aj tyi'táj jime'?

4 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jívvej i yu'xarij jitze yee i ti anaquéej huó'taahuaca' i tyeítýee, a'yaa pu néijmi'caa tyú'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj? ⁵ Ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "A'íj pu jin i tyáati' ajtaméj i juhuásimua' jimi, ta'aj ij ju'íj jamuán huatyá'ítzeere'en, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un tí'ij sáij na'aj i tyévij." ⁶ A'yaa pu'ij tyí'een, camu che' hua'puaj sulu sáij mu'uj mij pué'een. A'íj pu jin miche' quee i tyeítýee hua'tato'ra'an i Dios ti arí hua'antyánajchityej.

⁷ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye na'quij a'íjna i Moisés a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'táj ju'íj yu'xarij jaatapíjtye'en ti jitzán á'yu'si'ij tyí'táj ti jin jaatój?

⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá' ti a'táj i ju'íj i yu'xarij jaatapíjtye'en mej mij jáamua'reej ti jin jaatój i ju'íj, ji'nye capu tyí'táj ja'mua jitze tásiseerii siaj sij tyámua' tyihuá'ajcha'ij i séecan. A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá'. Ajta, capu a'yan éenye'ej jájcuaj ímuáj. ⁹ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' tijn tipua'aj a'táj jaatóonyij i ju'íj, ajta i íira'ra'an quee séej jamuán huooxána'cire'ej, ajta je'en séej ancure'vi'táj i íitaj, a'í pu juxana'cire' a'íjci jimi i ti jaatój.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaaté'exaa'j tijn:

—Tipua'aj a'yan tyí'eenye' a'íjma jimi i maj nyejnye'ichej, jéetze' pu tyámua' naa maj quee nyejnye'ichej.

¹¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijn:

—Camu néijmi'i yo'itéej muá'ju'un a'íjci, sulu a'í mu'uj i ti Dios huó'ta' mej mij tyo'táviicue' juxié'vi'ra' jime'. ¹² A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'yaa pu tyihuo'ci'ij i séecan mati'ij huanánie'huaca', majta séecan, a'yaa mu een, ji'nye tyétyacaa mu a'yan huó'ruuj, majta séecan, a'í mu huóoxa'pui'intarej jujímua'aj mej mij tye'entyájrutyey i Dios jimi. A'táj ti jaayí'tin tí'ij yo'itéej já'ra'nyij, che' tyámua' naa tyiyo'itéej já'ra'nyij.

Jesús pu tyámua' tyihuo'tyájtóo i tí'rúij

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Majta séecan tí'rúij ajoovi'táj i Jesús jimi, ta'aj ij hua'vá'muarie'en, ajta hua' jime' huatyényuunyij i Dios jimi, majta i maj jamuán huacáj, a'í mu huatyóohuij maj hua'ajtyá'xi'in a'íjma i maj ahuojóovi'tiicaria'aj. ¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—Siahuo'tá' maj mu tí'rúij mujo'vá'ju'un nye jimi, caxu huá'íjmuejra, ji'nye a'áa ti tyejé'sejre' jo'táj i Dios tyejé'íjtaj a'íjma pu tyí'ci'tyij i maj a'yan een mati'ij mu tí'rúij.

¹⁵ Aj pu'ij hua'vá'muarie'xij a'íjna i Jesús, ajta je'en jó'raa a'ájna.

Tyamuéej tí chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Sáij pu tyamuéej aje're'nyej i Jesús jimi, tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyej nyij xá'pui' huárinyij tí'ij a'ájna náaci'tyij nyaj jusén jime' júuriy ná'ra'nyij?

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tijn:

—¿Ji'nye een jime' a'ijna petyi'nye'ihuo' tyi'táj ti xá'puí? Sáj pu'uj a'íin pué'een i ti xá'puí' een. Ajta tǐpua'aj páaxie've'ej paj jusén jime' júurij puá'ra'nyij, a'íj paj ará'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'.

¹⁸ Aj pu'ij i tyamuéej a'yan tyaata'ihuo'ri' tǐjin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' na'rá'astej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tǐjin:

—Capáj tyí'tyacuí'caj, capáj tyí'xana'cire'ej, capáj tyí'nahua'aj, capáj a'tǐj hue'tzǐj taavǐjria'aj, ¹⁹ pahuo'tyátzaahuatye'en a' táataj pajta a' náanaj, pajta huo'xié've'en séecan i tyeítsee a'yájna patǐ'ij asíj tyíaxie've'.

²⁰ Ajta a'ijna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tǐjin:

—Néijmi'i nu nyerǐj a'ijna jin a'yan huarǐj. ¿Tyi'tanyí ajtáhua'aj ná'ítziitye'?

²¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tǐjin:

—Tǐ pua'aj páaxie've'ej paj néijmi'i jin tyámua' eenye', áricuj néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'íj, pajta huo'rian i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij u tajapuá. Aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Tǐ'ij a'ijna i tyamuéej a'yan tyáanamujri', aj pu'ij jó'raa juxaamúuiritya'aj, ji'nye chíjtyaanyi' pu pué'eenye'ej.

²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j a'íjma i maj jamuán huacǐj tǐjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti tyámua' tyí'muarie'rij ti sǐj ti chíjtyaanyi' ujo'tyájrutyej u tajapuá. ²⁴ A'yaa nu nyajtáhua'aj tyajá'mua'ixaatye', ti jéetze' quee tyési' ti i caméeyuj anájrutyej pǐ'se'ej jitze ti anácun, quee ti i chíjtyaanyi' utyájrutyej jo'tǐj i Dios tyejé'íjtaj.

²⁵ Matǐ'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacǐj, jéehua mu je'ej tyo'taséj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tǐjin:

—Tǐpua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tyaanyǐj na'quij huíire'en?

²⁶ Aj pu'ij Jesús hua'ráasej, tǐ'quij a'yan tyihuo'té'exaa j tǐjin:

—A'íjma jimi i tyeítsee tyámua' pu tyí'tyesi', ajta i Dios jimi capu tyési'.

²⁷ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tǐjin:

—Itýáj tu tyerǐj néijmi'i metyoohuá'xǐj i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyǐj ajamuán huacǐ'ca'an. ¿Tyi'tanyí ta'ancuriáa'sij?

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tǐjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jítze tǐ'ij i Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en, tǐ'ij a'ijna i ti ajta tyévíj jítze huanie'huaca' acáyixi'ín i ipuárij jítze huápuí'ij naa huasé'rihua'aj, mua'aj mu siaj nyaj jamuán huacǐ'íj, a'yaa xu cha'taj tyitya'cára'sixi'sij ipuárij jítze ti tamuáamuata' japuan hua'puaj tya'rá'asej, siaj síj huo'xǐjtye'en a'íjma i tyeítsee i maj Israel jítze eeráma'can, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ²⁹ Majta néijmi'i i maj nye jítze ma'can metyoohuá'xǐj i maj tyí'ijcha'íj mej mij nyéetzǐj naatyáhuíire'en, tǐpua'aj chí'ij, nusu ju'ihuáamua' maj tyétyacaa nusu i maj úucaa, na'rúj i jutáataj, nusu i junáanaj, na'rúj i juyójmua', nusu i juchuéj tǐ japuan tyí'huastyaa, a'yaa pu jéetze' tya'ancuriáa'sij a'chu anxityej pua'máj, ajta jaci'tyǐj tǐ'ij jusén jime' júurij já'ra'nyij. ³⁰ Ajta

ijíj maj mue'táj a'ín pué'een i maj anáatyij, a'í mu uvé'tyajtírij, majta mue'táj ijíj a'ín pué'een i maj uvé'tyajtíj, a'í mu mij támij anára'sij.

20

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i úuvaj tzajta'

¹ A'yaa pu tyí'rinyacaa a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjta, tí'ij a'ájna i a'táj ti úuvaj huahuástej, tapuá'risima'caj pu iirájraa tí'ij a'tyán huatá'inyeen mej mij tyu'muárie'en jo'tíj tyajá'huaste'. ² A'yaa pu'ij tyihuo'xá'pui'ántari'ri' ti a'yan tyihuo'nájchitye'en a'chu séej túmii jime', tí'quij huo'ta'ityaca' maj jó'cñnyej jo'tíj ja'huiityi' i úuvaj. ³ Ajtáhua'aj pu iirájraa a'ájna i a'táj a'tzáaj jé'ta' huatyamá'caj i xicáj, séecan pu ajtáhua'aj huátyoj a'ájna jo'maj jóoso'pii, camu tyi'táj muarie'ca'aj. ⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin: "Séricuj siajta mua'aj, siata'aj utyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej, a'yaa nu tyaja'muanajchitye'ej a'chu ti a'yan tya'ránajchi." Matí'ij mij ujó'ju'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'ájna i a'táj, ajtáhua'aj pu iirájraa a'tzáaj tacuaríxpuaj, ajtáhua'aj tí'ij arí avéjri' cama'caj i xicáj, a'yaa pu cha'tána'aj huaríj. ⁶ Ajtáhua'aj pu iirájraa tí'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, ajtáhua'aj pu séecan huátyoj i maj ajo'tyú'uuca'aj jo'maj jóoso'pii. A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin: "¿Jí'nye een jin sia'yan huatyuj tí'ij na'aj íiya' ímuáj?" ⁷ A'yaa mu tyityaatanyúj tíjin: "Capu a'táj ma' tajá'inyej." A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin: "Séricuj siajta mua'aj, siata'aj tyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej."

⁸ Tí'ij huatyéchumua'riaca', aj pu'ij jaatajé i tí tyihuá'íjtye' i maj tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Uhuojo'tájee i maj tyí'muarie' pata'aj tyihuo'nájchitye'en, a'íjma paj anaquéej tyu'nájchitye'en i maj chúmua' ímuáj ajo're'nyej, pajta hua'antyityájtire'en a'íjma i maj anaquéej ajo're'nyej." ⁹ Aj mu mij a'íjma ajere'nyej i maj a'tzáaj ímuáj huatyóohuij tí'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, aj pu'ij tyihuo'nájchij séej ajta séej túmii jime'. ¹⁰ Tí'quij ta'ij a'íjma huaci'ij maj tyí'huónajchitye'en i maj anaquéej huatyóohuij, a'yaa mu mij a'íjma tyí'mua'ajcaj tí jéetze' tyihuá'najchitye'en a'íjma, ajta quee a'yan tyu'ríj, jí'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'huónajchi séej túmii jime'. ¹¹ Matí'ij tyí'huónaachitye'ej, aj mu mij huatyóohuij maj je'ej tyí'riá'mua'tyij a'íjci jimi i tí tyichuéj, ¹² a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin: "A'íjma i maj quee íiya'taj huatyóohuij, séej ooraj mu'uj tyu'muáriej, pajta muáaj, a'yaa paj cha'taj pana'aj tyihuo'nájchij patí'ij ityájma, tyajta ityáj tyetya'rá'astej séej xicáj tyej tyu'muáriej tí'ij na'aj tye'riá'xiriaca'." ¹³ Ajta a'ájna i tí ja'a'rij i úuvaj a'yaa pu séej tyu'té'exaaj i tí anaquéej huatyóochej tíjin: "Cási' nya' amíncuj, canu je'ej pua'aj mua'uurej. ¿Nyiquij pequee a'yan tyu'tá' mua' nyuucaa jime' paj tyu'muárie'en séej túmii jime'?" ¹⁴ Ma'cuíj ancúriáa' i paj jaamué'tíj, pajta jó'ra'nyij. Típua'aj nyáaj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyimuaanájchitye'en nyatí'ij tyaanájchi a'íjci i tí a'tzáaj ímuáj huatyóochej tí'ij arí aancarutyij i xicáj, ¹⁵ a'íj nu jin a'yan tya'ajxié'vi'ra' nyaj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've' a'íjci jime' i nyaj túmii. ¿Ca' je'ej pua'aj mua'asej a'íjci jime' nyaj tyámua' tyí'tyevij?" ¹⁶ A'íj pu jin, a'íjma i maj ijíj a'ín pué'een i maj uvé'tyajtíj,

a'ñi mu anára'sij, majta i maj iijij a'ñin pué'een i maj anáatyij, a'ñi mu uvé'tyajtirij.

Jesús pu arí huéicaj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Ti'ij i Jesús arí a'áa joomá'caj a'ájna a Jerusalén, a'ñi pu jujíme' huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

¹⁸ —Tu'ríj a'áa jo're'nyesij a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiiri'huaj a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'ñi mu tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj, ¹⁹ majta a'íjma huatátuiire'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij jaatyáxaahuataj, majta jaatyávaxi'ij, majta je'en jó'tateesij i cúruuj jitze, ajta huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Je'ej ti tyi'tíj tyu'táhuoo i hua' náana'j a'íjma i Jacobo ajta i Juan

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ajta a'íjna i hua' náana'j a'íjna yojmua' i Zebedeo, hua' jamuán i juyójmua', a'ñi pu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ajta je'en tyítunutaca' ti'ij tyi'tíj jaatáhuavii. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyi'tíj petyí'xie've'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa' tijin:

—Pata'aj huo'tá'an mu nyiyóojmua' ti'ij sñij ooyíxi'in a'muáca'ta', ajta i sñij ti a' útata' pujmua' a'ájna xicáara' pati'ij ya'uvé'nyesij pej pij tyu'ta'íjtaj.

²² Jesús pu a'yan pu tyaaté'exaa' tijin:

—Caxu jamua'reej tyi'tíj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Ji'nye tyijtá.

²³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, ajta ti'ij sñij ajcáyixi'in i nyamuáca'ta' na'ríij nya' útata' pujmua' capu nyéetzij nyaci'puaj, sulu a'íjma pu ci'tyij i ti Dios arí hua'antíhuoj.

²⁴ Mati'ij i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej jáanamujri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca' a'íjma jimi i maj hua'puaj. ²⁵ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé néijmi'caa, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ye'ej ricij i maj tyí'ijta íyan cháanacaj japua, ca'nyérij mu jin tyihuá'ijtye' i tyeítýee, majta i maj tyityatatyíj, a'ñi mu tyihuá'ijtye' i séecan je'ej maj ye'ej tyá'xie've' hua' jimi. ²⁶ Ajta mua'ajmaj jimi capu juxie've' ti a'yan tyí'eenye'. Sulu a'íjna i ti jaxie've' ti va'cán jin tyi'tyávaacaj, che' a'ñin huo'tyáhuíire'en i séecan, ²⁷ ajta a'íjna i ti jaxie've' ti tye'entyájrutyé' a'íjna jime' i ti jéetze' ve'éj, che' a'ñin pué'eenye' i ti ca'nyérij jin tyi'ijtyi're'. ²⁸ Ji'nye a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', capu a'íjna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuíire'en, sulu ta'aj huo'tyáhuíire'en i séecan, ajta hua' jitze ma'can huámu'nyij, ti'ij mui'caa huáhuíire'en.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Mati'ij a'íjma'j iirácíj a'ájna a Jericó, jéehua mu tyeítýee jamuán jó'ju' a'íjci i Jesús. ³⁰ Majta hua'puaj i maj aracúcu'nyijmee a'áa

mu je'tyétya'ca'aj véjri' i juyéj jitze, mati'ij jáanamujri' ti i Jesús aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Tavástará', mu paj yójra' pué'een a'íjna i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³¹ Majta i tyeítýee, a'íi mu hua'ajtyá'xij, majta huo'tá'ijmujri' mej mij huatyáapua'rej, majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyín jin huatyejíihuajra a'yaa mu tijin:

—Tavástará', mu paj yójra' pué'een i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³² Aj pu'ij Jesús oocháxij, ajta huo'tajé a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, ti'quij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj tyi'tíj huá'uurej ja'mua jimi?

³³ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Tavástará', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj atanyéjnye'rej.

³⁴ Aj pu'ij Jesús hua'ancu'vajxi, ajta je'en hua'rámuarie'xij i hua'ji'sij jitze. Ti'ij hua'rámuarie'xij aj mu mij huarúj, mati'ij mij atanyéene'rij muá'raa, aj mu mij jamuán jo'cáj.

21

Jesús pu a'áa ja'rá'ixaj a Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Mati'ij meríj véjri' ajooju'caj a'ájna a Jerusalén mu'ríj a'áa ja'rá'ajcaa jo'tíj ja'chajta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Betfagé, chájta'naj a'áa ti já'sejre' i jiríj jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Aseitúunajrimi, aj pu'ij Jesús hua'puácaa huata'ítyaca' i maj jamuán huacáj, ² a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijin:

—Séricuj siooj a'áa ja'tanyáaj a chájta'. A'áa xu yé'tyoonyij i púuru' ti aje'riá'tapi' ajta jamuán i yójra'. Séej sij je'ejxista, siajta je'en munyaja'rájajnyitye'en. ³ Tipua'aj a'tíj je'ej tyaja'muajeevaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en tijin tavástará' pu jitzán juxie've', jiye'tzín jime' tu tyijtá yajavá'toosij.

⁴ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

⁵ A'yan setyihuo'té'exaatye' a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze i Sión tijin:

“Cási', pu'ríj aja've'mej ja'mua jimi a'íjna i ja'mua Rey, capu je'ej tyéejviicue', ajta avá'caj púuru' japua ti cíleen ti yójra' pué'een síj i maj japuan tyí'tí'ijcicaa.”

⁶ Majta i maj hua'puaj, a'íi mu jó'ju', majta a'yan huaríj je'ej ti Jesús tyihuo'ta'íj. ⁷ Aj mu mij uya'ráaja i Jesús jimi a'íjci i púuru', majta i yójra', mati'ij mij tye'tyéveerej i tyúumaancaj a'íjci i púuru', aj pu'ij i Jesús avé'yixij. ⁸ Majta i tyeítýee jéehua mu ajtyáxiiriaca'. Séecan mu tyúumaancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze, majta séecan i xamuáj i maj ja'antáveechixij i ciyéj jitze. ⁹ Majta néijmi'i i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, majta i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeeyíjhuasime'ej tijin:

—A'yaa tu tyí'muahuavíj paj tíi'rátóonyij mu paj yójra' pué'een a'íjci i rey i David. Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjna i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástará'. Miche' tyaatatyójtzi're'en i maj tajapúa já'sejre'.

10 Tí'ij i Jesús utyájrurij u Jerusalén, néijmi'i mu i tyeítýee tyúu'itziityej, majta mue'tíj a'yan tyí'ihuo'ca'aj tíjin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna?

11 Majta i tyeítýee, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'múu pu a'ín pué'een i Jesús Nazaret tí já'ma'can, tí ajta Dios jíitze ma'can tyí'xaj.

Jesús pu jaajácuarej i tyeyúuj

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Aj pu'ij Jesús utyájrurij i tyeyúuj tzajta' tí'quij hui'rámuaríj néijmi'caa i maj a'úun tyí'tooca'aj, ajta i maj a'úun tyí'nanaava'aj. Tyihua' meesaj pu tye'tahuá'xíj a'íjma i maj japuan túmii hua'puata'tyí'raca'aj, ajta tyihua'ípuaa i maj cúcui'see to'racare'ej, 13 a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jíitze tíjin: “Í nye chí'ij a'yaa mu jaatámua'síj tíjin chí'ij maj tzajta' huatyényuunyíj i Dios jíimi.” Síahta mua'aj a'yaa xu ja'uurej i chí'ij tí'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

14 Majta u tyeyúuj tzajta', a'ín mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jíimi i maj arácucu'un majta i maj quee ráci'ci'nyive', aj pu'ij a'ín tyihuo'huaa. 15 Ajta matí'ij i maj puaaríj tyí'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jíitze, matí'ij a'íimaj jaaséj tí i Jesús tyihuo'huaa, majta huó'namuajri' maj i tí'rúj a'yan tyí'tyejíihuaca'aj tíjin: “Tyiche' tyámua' tyeetyátoonyíj a'íjci i tí David jíitze eeráanyej”, aj mu míj tyinyínyu'cacuca', 16 a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—¿Nyí pahuá'namuaj je'ej maj tyí'xaj mu tí'rúj?

Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Jí'nye nyíjta, nyahua'namuaj. Ajta, ¿nyí sequée jo'jíjvej i yu'xarij jíitze je'ej tí tyé'yu'si'? A'yaa pu tíjin:

Je'ej maj a'íimaj tyu'táchuicaj i tí'rúj, majta i unyáaque'see, a'íj mu jíin tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

17 Aj pu'ij Jesús a'áa huojoohuá'xíj, ajta je'en jó'raa a'ájna chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Betania, a'áa pu'ij jo'ta'ípua'rej.

Jesús pu je'ej pu'a'aj tyaatajé i xápua' tí quee tajcaa

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Yaa ariá'pua'aj tí'ij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a chájta', pu'ríj i'cuataca'aj a'íjna i Jesús. 19 Aj pu'ij xápua' huaséj tí aja'távaaca'aj a'ájna véjri' i juyéj jíitze, aj pu'ij ajo're'nyej jo'tíj ja'távej a'íjna i xápua', majta quee taca'ca'aj, jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj. Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci i xápua' tíjin:

—Capáj che' a'náj tajca're'en.

Tí'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij huatyáahuaj a'íjna i xápua'. 20 Majta i maj Jesús jamuán huacíj, matí'ij jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, a'yaa mu míj tyaata'ihuo'ri' tíjin:

—¿Jí'nye een jíime' jíye'tzín tyu'tyáahuaj mu xápua'?

21 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin típua'aj setyá'tzaahuatye'ej tí a'yan tye'mej je'ej síaj tyí'tíj tyu'taxájtaj, a'yaa pu tyí'rinyíj, síahta quee a'íj siana'aj huayí'tíhua'aj xá'ju'un síaj a'yan jáa'uurej a'mújcíj

mu xápua' nyati'ij nyeríj jáaruuj, Sulu siajta xu jaayi'tihua'aj xá'ju'un siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'mújcij mu jiríj tíjin: “Tyíchesij, atyájra' a jájritze”, a'yaa pu'ij ajta tye'mej. ²² Ajta néijmi'i i siaj jin huatyényuusij i Dios jimi, a'yan setya'tzáahuatye'ej a'yaa xu siajta tya'ancuriáa'sij.

A'íjna i ti jin antyúumua'reej i Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Aj pu'ij ta'ij i Jesús a'úun jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta'. Ti'ij ooj a'úun tyihua'mua'tyáacaj i tyeítyee, a'íimaj mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj puaríj tyi'íjtye', majta i huásij, a'íi mu aje're'nyej, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan rijcaj? ¿A'tanyíj a'íjna jin mua'antyíhuoo?

²⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaatye', aj nu nyij jamuaaté'exaatye'sij tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ²⁵ A'íjna i ti jin tyi'tyávaaca'aj i Juan ti'ij huó'íiraj i tyeítyee, ¿jo'nyij jo've'mej? ¿Nyi tajapúa Dios ti já'sejre', ca' íiyan i cháanacaj japua, hua' tzajta' i tyeítyee? Mati'ij mij tyi'tyúu'ixaaj jujíimua'aj, a'yaa mu tíjin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu yo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'sij tíjin: “¿Ji'nye een jin tyequée ja'antzaahuaj?”

²⁶ Ajta quee je'ej tyi'írij tyaj a'yan tyaataxáj yee tyétyacaa mu yo'ta'ítyaca', ji'nye tyahuá'tziñye' i tyeítyee, majta néijmi'i a'yan tyá'tzaahuatye' ti i Juan tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ²⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

A'íjci jime' i maj yójmua'mua' pué'een i maj hua'puaj

²⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjna jime' i nyúucarij? A'tíj pu hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj, aj pu'ij séej a'yan tyu'té'exaa tíjin: “Nyiyóoj, áricuj pata'aj tyojo'muárie'en íjij jó'nyaj úuvaj jo'huástej.” ²⁹ Aj pu'ij i yójra' a'yan tyu'tanyúj tíjin: “Canu jó'yi'muij.”

Ajta je'en seequéj tyi'riá'mua'aj aj pu'ij ujó'mej ti'ij tyojo'muárie'en.

³⁰ Ajta je'en i yo'puáara'an ajo're'nyej i séej jimi, a'yaa pu'ij cha'taj tyaata'íj. Ajta i yójra' a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin: “Ji'nye nyijta a'yaa nu rinyij.” Ajta capu a'yan huaríj. ³¹ ¿A'tanyíj a'íimaj i maj hua'puaj a'yan huaríj je'ej ti tyaaxié'va'ca'aj i hua' táataj?

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tíjin:

—A'íjna i ta'nájcaj.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyi'tyejijve' tajtúhuan jitze ma'can, majta i úucaa i maj jutoj túmii jime', a'íi mu já'muamue'tin mej mij utyájrutyej jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

³² Ji'nye ti'ij i Juan mujo've'mej ti'ij jamuaaté'exaatye'en je'ej siaj ye'ej huárinij i Dios jimi, mua'aj xu quee ja'antzaahuaj, majta i

maj huá'jijve' majta i úucaá maj jutoj túmii jime', a'íi mu xaa ja'antzaahuaj. Sijta mua'aj siati'ij a'íj huaséj caxu seequéj tyu'muá'aj sij sij ja'antzaahuatye'en.

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Xáanamujri' a'íjci i nyúucarij: A'tíj pu úuvaj huahuástej, ajta jariá'naj tyetyéj jime', ajta tyi'tíj huatyátaahuaca' ti jitzán jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tíj ájtaahuaca' ti'ij japuan uJVáaj hua'ixie're'en.

'Aj pu'ij séecan hua'tanyéjtye i chuéj mej mij tyaanáJchitye'en, ajta je'en jó'raa a'íjna i a'tíj séej chuéj japua. ³⁴ Ti'ij tya'rá'aj mati'ij pua'aj jaju'raaa a'íjci i úuvaj, séecan pu huata'ityaca' i maj jimí tyí'muarie', mej mij uhuojo'táhuavii a'chu ti jaci'tyij a'íjci i ti tyi'chuej. ³⁵ Majta a'íimaj i chuéj maj huo'tanyéj, a'íi mu huo'vívi' a'íjma i maj huata'ityi'huaca', séej mu huatyáavaxij, majta séej huajé'caj, majta séej huatyáto'sij tyetyéj jime'. ³⁶ Ajta i ti ja'a'rij i chuéj séecan pu ajtáhua'aj huata'ityaca', mu'ríj jéetze' mui'caa, majta i chuéj maj huo'tanyéj, a'yaa mu cha'taj mana'aj huó'ruuj a'íjma i maj huata'ijtyi'huaca'.

³⁷ 'Uve'tyáatican pu'ij i juyóJ huata'ityaca' a'yan tyi'mua'astíj tíjin: "A'íj mu xaa ántzaahuatye'sij i nyiyóoj." ³⁸ Majta i chuéj maj huo'tanyéj, mati'ij jaaséej a'íjci i yóJra', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej tíjin: "A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma tyí'ta'a'rij já'ra'nyij." ³⁹ Aj mu mij jaatyéevi' a'íjci i yóJra', mati'ij mij ji'ráaja apua'quéj majta je'en jaajé'caj.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—Ajta a'yájna ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj, ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, je'quij huá'uuren a'íjma i chuéj ti huo'tanyéj?

⁴¹ A'yaa mu tyityaatanyúJ tíjin:

—A'íi pu quee hua'cu'váaj huá'cui'nyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij i chuéj, mej mij jaatá'an i ti jaci'tyij ti'ij tya'rá'astij mati'ij pua'aj jaju'raaa i úuvaj.

⁴² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Nyi sequéé a'náj jo'íjvej i yu'xarij jitze? A'yaa pu tyá'xaj tíjin: A'íjna i tyetyéj i maj ájca' yóoriej i maj chí'ij ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'. Tavástara' pu a'yan jáaruuj, a'íj tu jin tyámua' tyo'taséj.

⁴³ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye', maj mua'ajmaj jamuáa'ri'raj a'íjna i ti ja'muaci'tyíiche' i sij jin tyu'ta'íjtaj, mej mij séecan huatá'an i maj a'yan huárinyij je'ej ti tya'ráanajchi. ⁴⁴ Ajta a'íjna jime' i tyetyéj, típua'aj a'tíj jitzán éejcataj a'íjna i a'tíj néijmi'que' pu huatyána'xi, ajta típua'aj a'íjna i tyetyéj japuan rájvetyij i tyéviJ. A'íi pu jaatyámuinyaxi'ij.

⁴⁵ Majta i maj tyihua'íjtye' i puaariij majta i fariseos, mati'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyí'xajtaca'aj séej nyúucarij jime', aj mu mij jáamua'reeri' ti a'íjma tyáxajtasime'ej. ⁴⁶ Aj mu mij jáahuoj je'ej maj ye'ej tyeetyéevi', majta huá'tziinya'ca'aj a'íjma i tyeítyee,

ji'nye néijmi'i mu i tyeítyee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti Dios jítze ma'can tyí'xaj.

22

A'íjci jime' i maj jin tyí'ye'estyaa tipua'aj a'tíj huatyényeiichej

¹ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj séej nyúucarij jime'. A'yaa pu tíjin:

² —A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj tí'ij a'ájna jimi i rey tí tyu'yé'estej a'íjci jime' tí i yójra' huatyényeiichaca'. ³ A'íjma pu huata'ítയാ'ca' i maj jimi tyí'muarie' mej mij uhuojo'tájeevej a'íjma i tí arí huo'tá'inyej, majta a'ímaj i maj huatá'inyiihuaca', camu jo'ciinyicuca'aj maj aje'r'é'nyej.

⁴ 'Ajtáhua'aj pu séecan huata'ítയാ'ca', a'yan tyihuo'te'exáatye'ej tíjin: "A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i nyaj huo'tá'inyej tíjin pu'ríj tyámua' tyí'een i cue'ráj. Nu'ríj tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ya'muáatye'e i nyaj hua'pu'ujtye', néijmi'i pu arí tyámua' tyí'een tyata'aj tyij tyu'yé'estej." ⁵ Majta i maj huatá'inyiihuaca', camu hua'antzaahuaj. Síj pu a'áa jo'mej jo'tíj tyajá'huaste', ajta síj a'áa pu jo'mej jo'tíj tyajá'toj, ⁶ majta séecan mu huo'vívi' i maj tyí'muarie' a'íjci jimi i rey, majta je'ej pua'aj huó'ruuj 'asta mana'aj quee huo'cuij. ⁷ Aj pu'ij i rey huápu'íj huatanyú'caca', tí'quij huo'ta'ítയാ'ca' i juxantáaru'ustyamua' mata'aj mij huó'cui'nyij néijmi'caa i tyeítyee maj tyí'tyacui'caa majta tyu'tyáatiej i tyihuá'chi'ij. ⁸ Ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tíjin: "Pu'ríj néijmi'i tyámua' tyí'een tyej tyij tyu'yé'estej, majta a'ímaj i nyaj huo'tá'inyej, camu yeve'r'é'nyajcuj. ⁹ Séricuj mua'aj, tí'ij na'aj tyi'cure'nyáatimee i juyéj, siata'aj huo'tá'inyej néijmi'caa i tyeítyee a'chu siaj pua'mácan tyoonyij." ¹⁰ Mati'ij mij iiráacij i maj jimi tyí'muarie', majta je'en jéehua hua'ajsi i tyeítyee a'chu maj pua'mácan huátyoj, i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'yaa mu mij tyityo'huájistyaca' i tyeítyee u chi'táara'an a'íjci i rey.

¹¹ Tí'ij i rey utyájrurij tí'ij huo'séj a'íjma i tí huo'tá'inyej, aj pu'ij séej huaséj tí quee a'yan eenye' tyi'tyéechan je'ej tí tyeevíjtye' tí'ij tipua'aj síj huatyényeiichej. ¹² A'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Nya' amúncuj, ¿ji'nye petyí'tyájrurij a'yúnna maj pajta quee a'yan eenye' tyi'tyéechan tí'ij tyi'tyéevíjtye' tí'ij tipua'aj a'tíj tí huatyényeiichi'ij?" Ajta i a'tíj capu huatanyúj. ¹³ Aj pu'ij i rey a'yan tyihuo'ta'íj a'íjma i maj tyí'huüre' tíjin: "Siata'aj ja'náji'que'en muáca'ra'an jítze, siajta icájra'an jítze, siajta je'en ji'rárieenyij jo'tíj jo'táca'. Aj pu'ij juyiinyen ajta jajpuéetzij ja'mej." ¹⁴ Ji'nye mue'tíj mu huatájeevi'huaj, ajta i Dios je'cácaa pu'uj antyíhuoosij.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tajtúhuan jimi

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Majta i fariseos a'íi mu jo'cáj, mati'ij mij jaaxá'pu'íntarej mej mij tyí'tíj jin jaamué'tin a'íjci i Jesús tí'ij ootyá'ítzeere'en, mej mij a'íjci jin jítzán tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁶ Aj mu mij séecan huata'ítയാ'ca', mej mij jamuán tyu'taxáj i Jesús, majtáhua'aj séecan hua' jamuán i maj Herodes jítze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'mua'reej paj a'íjna jin tyí'mua'taj i ti ji'ré'can jime', pajta huá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios, capu a' jitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeítýee, ji'nye capáj a'yan tyá'xie've' mej mij a'íimaj tyámua' mojo'sejra. ¹⁷ Pata'aj taaté'exaatye'en: ¿NyiQUIJ xá'pui' tyaj tyu'nájchij a'íjci jime' i maj huá'jijve' i tajtúhuan jitze ma'can, ca' quee?

¹⁸ Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, sulu mej mij je'ej pua'aj jáa'uuren, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyi'tíj mua'reej, ¿ji'nye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi'? ¹⁹ Sianaataséjratye' i túmii i siaj jin tyí'najchitaj a'íjma jimi i maj já'muajijve'.

Aj mu mij séej aya'váitýej i túmii, ²⁰ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj nyéerima'ra' á'seejre', ajta ji'nye ántyapuaj yaj ti á'yu'si'ij?

²¹ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti tyí'ta'ijtye'.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan tyi'tíj ti á'ria'ra' pué'een, siajta i Dios tyi'tíj ti á'ria'ra' pué'een.

²² Matí'ij a'yan tyáanamua'jri', je'ej mu tyo'taséj, ámu'uj mij yooríeej mati'ij mij jo'cáj.

A'ájna i xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i muí'chítýee

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'íimaj i saduceos aje'ré'nyej i Jesús jimi. A'yaa mu a'íimaj tyí'xaj tijin camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuuj, a'íj mu jin a'yan tyaata'ihuo'ri' i Jesús tijin:

²⁴ —Maeestro, Moisés pu a'yan tyu'xájtaca' tijin tipua'aj a'tíj ti nyeíichej huámui'nyij, ajta quee xu tyiyóomua'caj, ti a'yan tyúuxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatýévi'tinya'aj i ti huamuí', ti'ij jitzán ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci i ti huamuí'. ²⁵ A'yaa pu a'náj tyu'ríj ityájma jimi, mua'ráhua'puaca'aj a'íimaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj. Ti'quij i ti vásti' huatyényeíichaca', ajta je'en huamuí'. Capu tyiyóomua'aj ja'raa a'íjci jitze i ti jatýévi'tinya'aj, a'íj pu'ij jimi huatyá'itzee i ti je'tyáa'sej. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruuj a'íjci i juutzájra', ajta je'en i síj i ti huéicaj jitze, a'íj pu ajta ja'antyánaxcaca', a'yaa pu cha'tána'aj tyáaruuj, ajta je'en a'yan tya'raj ti a'yan tyihuo'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj ará'asej. ²⁷ Ti'ij a'yan tya'rá'aj aj pu'ij té'ej i íiti' huamuí'. ²⁸ Arí íjij, a'ájna mati'ij huatájuurej, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej, a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej, ji'nye néijmi'i mu jatýévi'tinya'aj?

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Huápuí'ij xu mua'aj quee tyi'tíj je'ej tyí'mua'reej, ji'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, caxu siajta jamua'tyej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. ³⁰ Matí'ij huatájuurej i muí'chítýee, camu che' nyejnyei'chen i tyétyaca, camu majta i úucaá che' huíichan, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij i maj tajapuá tyí'huíire' Dios ti já'sejre'. ³¹ Ajta a'íjna jime' maj i muí'chítýee huatájuuritaj,

¿nyi sequée a'náj jo'jǐjveǐ i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: ³² "Nyáaj nu a'ǐn pué'een i hua' Dios a'ǐjna i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob?" A'ǐj pu jin quee hua' Dios a'ǐjma i mui'chítýee, sulu a'ǐjma i maj júurij.

³³ Mati'ǐj i tyeítýee a'yan tyáanamuaǐri', tyámua' mu naa tyi-tyo'tóomuaǐtyaca' a'ǐjci jime' je'ej ti i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj.

I nyúucarij ti jéetze' juxie've'

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Majta i fariseos, a'ǐ mu tyúusiǐj mati'ǐj jáamua'reeri' ti i Jesús huo'mué'tij a'ǐjma i saduceos, ³⁵ ajta sǐj ti a'ǐn pué'een i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'ǐ pu a'yan tyaata'ǐhuo'ri' a'ǐjci i Jesús ti'ǐj jaamué'tin tijin:

³⁶ —Maestro, ¿tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' a'ǐn ti jo'yú'xaca' i Moisés?

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—“Huaxie've' a' vástara' ti Dios pué'een, néijmi'i jime' mua' xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin ma'úumua'rej.” ³⁸ A'ǐ pu a'ǐn pué'een i ta'nájcaj, ti ajta jéetze' juxie've' a'ǐjna jitze i nyúucarij. ³⁹ Ajtáhua'aj pu sǐj nyúucarij séejre' ti a'yan tyá'xaj tijin: “Huaxie've' i axa'aj tyévíj a'yájna pat'ǐj asǐj tyáxie've'.” ⁴⁰ A'ǐjna jitze i nyúucarij ti hua'puaj a'ǐj pu jitze aróoca'nyej néijmi'i i nyúucarij, majta a'ǐmaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'ǐj mu majta jitze aróoca'nyej.

¿A'tanyǐj jayóoj a'ǐjci i ti Dios ja'antyíhuoj?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Mati'ǐj móoj aja'tyusǐria'caj a'ǐmaj i fariseos, ⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'ǐhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'ǐjci jime' i Círǐstu'? ¿A'tanyǐj jitze eeráma'can?

A'yaa mu tyityaatanyúǐj tijin:

—A'ǐj pu jitze eeráma'can i David.

⁴³ Aj pu'ǐj Jesús a'yan tyihuo'té'exaaǐj tijin:

—¿Ji'nye na'quij i David, a'ǐjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, a'yan jaatamua'aj tijin nyavástara'? Ji'nye a'yaa pu i David tyu'taxájtaca' tijin:

⁴⁴ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'ǐjci i nyavástara' tijin:

“Ooyíxi' i iye'ej nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'ǐire'.”

⁴⁵ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Círǐstu' a'ǐj jitze eerama'cáantaj i David, tipua'aj i David a'yan jatamuá'muatya'an tijin nyavástara'?

⁴⁶ Majta i maj jáanamuaǐri', camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj tyityaatányuunyij, ti'ǐj na'aj a'ájna imuáj, capu che' a'tǐj óoca'nyajca'aj ti tyi'tǐj jaata'ǐhuo'.

23

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'ǐjma i fariseos, ajta a'ǐjma i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i tyeítýee, ajta a'íjma i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tíjin:

² —A'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i fariseos, a'íi mu tyihua'mua'tyej i tyeítýee i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'.

³ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astej, siajta néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', ajta caxu a'yan rijcaj je'ej maj a'íimaj ricij, ji'nye camu a'íimaj a'yan ricij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye'.

⁴ Jéehua mu tyihua'ijcatye' i tyeítýee a'íjci jime' i ti huápu'i'ij muárie'rij tíquee a'tíj pújoorej tí'ij a'yan huárinyij, majta a'íimaj camu tooa'caa tí'ij a'yan cha'tána'aj tyihuo'ci'tyij. ⁵ Néijmi'i mu a'yan ricij jéjre'cítze' mej mij i tyeítýee huo'séj. Antajiyo'ojma'can mu ta'huacaa a'íjci i maj jin ootooj'ca'ajma'aj i jumu'új jitze, majta títi'ijme'en tya'ajhuíxi'in jo'tij jo'ca'ástimee i huá'siicu'. ⁶ A'yaa mu tyá'xie've' ti huo'ci'tyij maj oorá'sej i ipuárij japua a'íjci jamuán i ti antyúumua'reej i maj jin tyí'ye'estyaa, ajta hua' tyejúuj tzajta', a'íi mu jaxie've' maj oorá'sej i ipuárij japua ta'nájcaj jo'maj já'ra'sacaa i huásasij, ⁷ ajta a'yan tyihua'ráanajchi maj i tyeítýee tzáahuatyi'ra'aj jin huo'tatyójtýe'en a'ájna jo'tij tyajá'tuihuaj, majta a'yan hua'tamuá'muatya'an tíjin maestro.

⁸ 'Siajta mua'aj caxu a'yan tyá'huoocaj mej mij i tyeítýee a'yan jamuatamuá'muatye'en yee maestro, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ju'ihuámua', ajta síj na'aj a'íin pué'een i ti tyaja'muamua'tyej, a'íi pu a'íin pué'een i Dios. ⁹ Siajta quee a'tíj a'yan tamuá'muatye'en yee nyavástara' íyan cháanacaj japua, ji'nye séej xu'uj tyivástara', i ti tajapua já'sejre'. ¹⁰ Caxu siajta jahuoocaj mej mij a'yan jamuaatámua'tyij yee nyamaestro, ji'nye a'íi pu'uj i Círíistu' a'íin pué'een i ti ja'mua maestro. ¹¹ A'íjna i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, che' a'íin néijmi'caa jamuaatyáhuüre'en. ¹² Ji'nye a'íjna i ti jusíj ootzaahuatye', a'íj mu huatyáxaahuataj, ajta i tíquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu va'cán jin tye'entyárutyij.

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, caxu tyámua' metyityoomuámua're', siajta tyi'tyánaamuaj u tajapua mej mij quee i tyeítýee utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'íjtaj. Caxu siajta mua'aj utyárutyicuj, caxu siajta hua'tá'caa mej mij utyájrutyey i maj a'yan tyá'xie've' maj utyájrutyey.

¹⁴ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, caxu tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyihua'ari'racaa i maj tyú'cha'ij i juchéj i úucaa i maj antyúujimua'astariaca', siajta je'en jéehua á'tijti' setyenyúusima'aj i Dios jimi, a'íj xu sij jin jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un.

¹⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu tyí'tyaciinyej néijmi'que' i cháanacaj japua siajta i jájtyij japua siaj sij séej huamué'tin tí'ij ajta a'yan tyi'tyúucha'ij já'ra'nyij siati'ij mua'aj, ajta siati'ij séej huamué'tin, a'yaa xu ja'uuren tí'ij a'íin jéetze' jamuaatyámue'tin a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyi'tyevistan, a'íj pu jin jéetze' jajpuéetzij ja'íjme sequee mua'aj.

¹⁶ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj quee atanyéjnye', a'yaa xu tyí'xaj tíjin: "Capu tyi'tíj huüre' típua'aj a'tíj tya'tóoratziij

nyúucaritze' i tyeyúuj, sulu tipua'aj tya'tóoratzij nyúucaritze' a'íjci i ooroj ti tyeyúuj tzajta' séejre', aj pu xaa juxie've' ti ja'rá'astej a'íjci jime' i ti jin tya'tóoratziiiri.'" ¹⁷ Mua'aj siaj quee tyámua' metyityoomuámua're' siajta quee atanyéjnye'. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'íjna i ooroj ti tyeyúuj tzajta' já'sejre', ca' i tyeyúuj i ti tzajta' séejre' i ooroj? ¹⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyí'xaj tijn: "Tipua'aj a'táj tya'tóoratzij nyúucaritze' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, capu tyi'táj huiire', ajta tipua'aj a'táj tya'tóoratzij nyúucaritze' i mu'vejrij ti ja' áan ja'tyá' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, aj pu xaa a'yan tyúuxie've' ti ja'rá'astee." ¹⁹ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'íjna i mu'vejrij, ca' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaca? ²⁰ A'íjna i ti jitzán tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritaca, capu a'íj na'aj jitze tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritaca, sulu a'íj pu ajta jitze tya'tóoraj i ti a'áan tyeje'tyá' i maj japuan tyí'mu'vejritaca, ²¹ ajta a'íjna i ti atóoraj nyúucaritze' i tyeyúuj, capu a'íj na'aj jitze tya'tóoratziiiri' i tyeyúuj, sulu a'íj pu ajta nyúucaritze' i Dios ti tzajta' séejre' a'íjci i tyeyúuj. ²² Ajta a'íjna i ti nyúucaritze' atóoratyij i tajapúa', a'íj pu jitze tya'tóoraj i nyúucaritze' a'íjci i ipuárij Dios ti japuan áan jo'ojcaj, ajta je'en tya'tóoraj nyúucaritze' i Dios ti a'áan jo'ojcaj a'íjci japua i ipuárij.

²³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, mu siaj quee tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyi'tá'caa je'cácaa i ti juxie've' a'íjci i siaj tyí'na'chityaa i siaj tyí'cua'caa a'íjci i meentaj, siajta a'íjci i ti naa tyaarie'ej anís tyi'táj, siajta a'íjci i comíno, siajta quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've' ti a'íin pué'een i siaj tyámua' ja'huóomua'raj, ajta siaj hua'ancu'vajxi'in i tyeityee, ajta siaj quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj séecan jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinyij, siajta quee yó'hua'nán a'íjci i siaj je'cácaa tyu'tá'an. ²⁴ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee, séecan xu tyí'tyese' siaj sij ja'rá'astej i nyúucarij ti quee jéehua juxie've', siajta serij yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've'.

²⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos!, ji'nye mua'aj xu tyámua' ju'uurej maj jéjre', siajta mu jutzájta' je'ej xu pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íjci jime' siaj tyí'nahua' siajta jéehua tyí'nyacua'aj. ²⁶ Fariseo mu paj quee atányeej, pooj mi' tyámua' uhuá'uuren a' tzajta', aj paj xaa naa huasé'rihua'aj puá'mej maj jéjre'.

²⁷ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze siajta je'en mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu een ti'ij i hua' chi'ij jo'maj huaja'ava'tacaa i mui'chítyee, mua'aj xu naa huasé'rin maj jéjre', maj siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i jutzájta', ajta jéehua tyo'huáa' i tyihuá'carij, ajta i néijmi'i i ti arí je'ej pua'aj tyí'een. ²⁸ A'yaa xu mua'aj een, jéjre' xu a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyí'tyetyeityee, siajta i jutzájta' je'ej pua'aj een a'íjci jime' siaj je'ej pua'aj ricij.

²⁹ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i hua' chi'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj meríj

huácuij, i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta tyámua' tyí'uurej i tyihua'chí'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj tyámua' tyí'tyetyeityeristaca'aj, ³⁰ siajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tijin: "Tipua'aj ityáj tyajúuricajche' a'ájna imuáj mati'ij yéchajca'aj i tahuásimua', catu a'yan tyihua'cui'nyíiche' a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj." ³¹ A'ij xu jin a'yan tyá'tzaahuatye' i jutzájta' i siaj a'ín pué'een i siaj hua' jitze eeráma'can a'ájma i maj huo'cuij a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ³² Siata'aj ja'antyíci'tyij a'íjci i maj ju'huatyáhuij a'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij.

³³ 'Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. A'ij xu jitze eeráma'can i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej yee já'muahuíre'en tí'ij quee i Dios puéjtzij jamuaata'an? ³⁴ A'ij nu jin nyáaj huo'ta'ítij ja'mua jimi a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, nyajta i maj tyámua' metyityoomuámua're', nyajta i maj tyihuó'mua'tyej. Siajta mua'aj, séecan xu cui'nyij, siajta séecan á'tatan i cúruuj jitze, siajta séecan huatyávaxi'ij i tyejúuj tzajta', siajta séecan huatamuáritye'sij séej chájta'naj jitze siajta séej. ³⁵ Mua'ajmaj pu'ij já'muaci'tyij néijmi'i i puéjtzij i maj jin tyityáacuij íyan i cháanacaj japua, mati'ij mana'aj tyeejé'caj a'íjci i Abel ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj ajta mati'ij jaajé'caj a'íjci i Zacarías i ti yójra' pué'eenye'ej a'ájna i Berequías, a'áa siaj yo'jé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee i hua' tyejúuj, ajta a'ájna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i i puéjtzij huá'ci'tyij a'ájma i tyeítyee ijíj maj yan huacháatimee.

*Jesús pu huóoyiinycaca' a'ájma jimi i maj Jerusalén já'chajca'aj
(Lc. 13:34-35)*

³⁷ 'Jerusalén, Jerusalén siaj huacháatimee, mua'aj xu huá'cui'caa a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, siajta huo'tyáto'sixij a'ájma i Dios ti ja'mua jimi huo'ta'ítiyaca' mej mij tyajamuáamua'tyej. Mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj tyámua' tyajamuáacha'ín, nyej nyij ja'mua japua huatányuunyij, a'yájna tí'ij i tyacuáarie' ti hua'antyásiirej i xápiri'ij tí'ij hua'vá'naj i ju' anáj jime', siajta mua'aj, caxu a'yan tyaataxie'vej. ³⁸ Cási' xaaséj, a'májna jo'siaj ja'chej, pu'ríj tya'rá'ixaj tí'ij yána'quij metyoo'éenye'ej ja'mej, ³⁹ a'yaa tyajá'mua'ixaatye' siaj quee che' nyeséejran, 'asta siana'aj quee a'yan tyu'taxáj yee: "Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara'."

24

*Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyejúuj
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)*

¹ Aj pu'ij Jesús iirájraa u tyejúuj tzajta', tí'ij iiramá'caj, a'íi mu aje're'nyej i maj jamuán huacíj, aj mu mij jaatajé tí'ij jaaséj i chí'ij ti hua'uj avéjri' a tyejúuj ti jo'tyéjvee. ² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi néijmi'i setyi'sej mu chí'ij ti tyu'uj iie'e'ej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i tyu'tyú'uunyi'huaj capu che' séeria'aj ja'mej i tyetyéj ti jujapua' tyiquéetime. Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj.

Tyi'táj ti huataséjre'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán tye'entyipué'rij
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Aj mu mij jo'cáj, a'áa mu ja'rá'aj jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi, a'áa pu jo'taquéecaj a'ájna i Jesús, matí'ij ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacáj, mej mij a'yan tyaata'íhuo' tijin:

—Tyáaxie've' paj taaté'exaatye' a'náj ti a'yan tyí'rinyij. ¿Tyi'tanyí huataséjre'sij a'ájna xicáara' paj jitzán pajtáhua'aj yava'cányesij, ajta ti'ij néijmi'i tye'entyipué'rij i ti tyí'sejre' ííyan i cháanacaj japua'?

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'táj já'muacuanamuaj. ⁵ Ji'nye mue'táj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuséerataj muá'ju'un nyati'ij nyáaj. A'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tijin: “Nyáaj nu a'íin pué'een i Círíistu”, a'yaa mu mij mui'caa tyí'cuanamuan tyeítyee. ⁶ Mua'aj xu tyí'namuajran maj meríj tyúunyo'si'tye'ej aja'hua', na'ríj maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúucui'nyij, siajta mua'aj caxu tyí'tzi'nye'ej, ji'nye juxie've' ti a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij. ⁷ Ji'nye séecan mu tyeítyee, majtáhua'aj séecan i tyeítyee, a'íi mu huatóonyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, majtáhua'aj i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'íi mu néijmi'i huatóonyo'si'tye'ej, mui'caquéj mu majta huatatájcu, ajta mui'caquéj huatóoca'tzj i chuéj. ⁸ A'íi pu'ij néijmi'i a'íin tyi'pué'een i ti tya'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ 'Aj mu mij já'muavivi'ran, mej mij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, ajta mej mij jamuáacui'nyij, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua a'íi mu jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre'. ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze, mue'táj mu naatáxahuataj, majta séecan je'ej ju'uuriáj muá'ju'un, majta tyucha'íire'ej muá'ju'un. ¹¹ Mue'táj mu huataséjre'sij i maj tyí'hue'tacaa a'íjci jime' maj nu'uj Dios jitze ma'can tyi'xaj, a'íj mu jin jéehua huá'cuanamuan i tyeítyee. ¹² Jéehua pu huápuí'ij je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej, a'íj mu jin quee che' tyámua' ja'huoomua'raaj muá'ju'un. ¹³ Ajta Dios pu japuan huatányuusij a'íjci i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee huámui'nyij. ¹⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios néijmi'que' mu jaariá'xajta i cháanacaj japua, mej mij jáamua'tyij, aj pu xaa ij néijmi'i tye'entyipué'rij.

¹⁵ 'A'ájna i Daniel a'yaa pu tyo'yú'xaca' ti huápuí'ij je'ej pua'aj tyi'rinyij. Siati'ij mua'aj a'yan tyi'sejraj a'ájna a ti naa tyejé'een a'ájna i ti já'jijve' che' yo'itéej já'ra'nyij, ¹⁶ aj xu sij mu siaj Judea jo'tyú'uucaj, a'áa xu pujmua' huatóo'uunaj jo'tij jiríj jo'quéetimee, ¹⁷ ajta a'ájna i ti a'áan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyi'can, ti'ij tyi'táj iiráa'an i juchi'táj, ¹⁸ ajta a'ájna i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo're'nyinyiica'an a juchéj ti'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. ¹⁹ Cuii xaa nyu'uj, je'cáj mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucaa i maj ootajucájmee, majta a'íimaj i maj hua'tzi'tyéejmee i juyójmua'. ²⁰ Siata'aj a'yan tyaatáhuavii i Dios ti'ij quee a'yan tyi'rijcaj a'ájna ti'ij huaséevi'ij á'yi'ij, na'ríj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ²¹ ji'nye jéehua mu huápuí'ij jajpuéetzij muá'ju'un, a'yájna matí'ij quee a'náj tyaapuéjtzitariaca' ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca'

i cháanacaj, capu ajta che' maja'puéetzij ja'mej ti'ij i ti huá'ci'tyij a'ájna xicáara' jítze. ²² Ajta tipua'aj i Dios quee a'yan jáa'uurejche' ti'ij quee che' á'tyeevi' ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'táj júurij ta'me'nyíliche', ajta hua' jime' i tyeítsee i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij, capu ij che' á'tyeeren.

²³ 'Tipua'aj a'táj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee: "Cási' ya'aj huatyéjve i Ciriístu'", nusu a'yan yee: "Majca'hua'aj huatyéjve", caxu mua'aj tyá'tzaahuatye'ej ²⁴ Ji'nye mue'táj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuuxáataj muá'ju'un tijin Ciriístu' mu pué'een majta hue'tzij jin tyi'xáataj muá'ju'un i Dios jítze ma'can, jéehua mu a'yan tyi'muá'rie'ej muá'ju'un mej mij séecan je'ej tyo'taséj i tyeítsee, tipua'aj a'yan tyí'riitan a'íjma mu majta cuanamuan i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij. ²⁵ Nu'ríj mua'ajmaj anaquéej jamuáa'ixaa. ²⁶ A'íj pu jin, tipua'aj a'yan metyaja'mua'ixaatye'ej yee: "Cási' a'máa pu jó'yi'ij itzitáj jo'tij quee ja' a'táj", caxu jo'cí'ca'an na'ríj a'yan yee: "Yu pu je'rájcaj avíitzij jime' u chi'táj", caxu siajta tyá'tzaahuatye'ej. ²⁷ Ji'nye a'yájna ti'ij i maj tyóona'axcava'ra'an, anaquéej pu uje'ejnyéeri'cirij jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj, ajta je'en a'yan cha'tána'aj utyejé'ejnyeeri'cirij jo'tij ja'tyáru'pij i xicáj, a'yaa pu'ij tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán yava'cányesij a'ájna i ti ajta tyévij jítze huanie'huaca'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj ti'ij jo'tij tyi'táj jo'riá'ca'aj ti arí huamu', a'áa mu ja'tyúusiire'ej i muá'rie'caj.

A'ájna xicáara' ti'ij jitzán uvé'nyesij i ti ajta tyévij jítze huanie'huaca' (Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Ti'ij tye'entyipua'ren néijmi'i i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jítze, aj pu'ij anárutyij i xicáj, capu huanyéeri'cij ja'mej i máxcirie' jime', majta i xú'ra'vej, a'íi mu uje'cávatzij i jútye', ajta huatóoca'tzij néijmi'i i tajapua' ti séejre'. ³⁰ Aj pu'ij huataséjre'sij i jútye' a'ájna i ti ajta tyévij jítze huanie'huaca', majta i tyeítsee maj iye'ej séejre' i cháanacaj japua, aj mu mij néijmi'i huápu'íj tyu'tátziinye'ej majta juyiinyen néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mati'ij jaaséj ti i jéetirij tzajta' aje'cáama'aj ja'mej a'ájna i ti ajta tyévij jítze huanie'huaca' va'cán jin antyúumua'reeriaj ajta huápu'íj naa huasé'rihua'aj. ³¹ A'íi pu'ij huo'ta'íjtye'sij i maj tajapua' tyí'huire' ti'ij tyu'táci'sitye'en, mej mij huá'ajsiire'en a'íjma i maj meríj antyíhuaviihuaca', ti'ij na'aj jo'tij jo'ástimee i cháanacaj.

³² 'Siata'aj a'íj jítze yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti ye'ej tyí'caj i xápua': Tipua'aj arí antyinyáxi'in ti cua'tyij i ciyáara', aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij. ³³ A'yaa pu cha'tána'aj ij, tipua'aj seríj néijmi'i a'yan tyí'sejra, a'yaa xu sij tyáamua'reej ti arí véjri' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ³⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeítsee i maj yan séejre' ijíj. ³⁵ A'íi pu antyipua'rij i cháanacaj ajta u tajapua', ajta a'ájna i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, capu a'náj antyipua'rij sulu néijmi'i pu jin aróo'astej.

³⁶ 'Ajta a'náj ti xicáara' nusu a'tzáaj ti a'yan tye'mej, capu a'táj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapua' tyí'huire', canu nyajta nyáaj jamua'reej. A'íi pu'uj na'aj jamua'reej i nyavástara'.

³⁷ 'A'yájna ti'ij tyu'ríj a'ájna ti yan séjria'ca'aj a'ájna i Noé, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna ti'ij yava'cányej a'ájna i ti ajta tyévij

jitze huanie'huaca'. ³⁸ A'ájna ímuáj tí'íj quee xu antyipua'ariva'caj i cháanacaj jájtyij jime', metyí'cua'caria'aj i tyeítyee, majta ya'caria'aj, a'íi mu nyejnyeí'chaca'aj, majta huíichajca'aj, móoche' mu a'yan rijcaa 'asta quee i Noé utyájrurpíj i báarcuj jitze tí ve'ej. ³⁹ Ajta mati'íj pua'aj quee jajchó'va'caj i tyeítyee, aj mu mij jáamua'reeri' tí'íj huatámui'yaca', ajta je'en huojó'jójtye néijmi'caa i tyeítyee. A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze tí'íj yava'cáanyej a'ájna i tí ajta tyévij jitze huanie'huaca'. ⁴⁰ A'ájna tí'íj putyi'ríjcaj, a'áa mu hua'puaj jo'tyu'úuj muá'ju'un i tyétyacaa, síij pu'íj á'vi'tichi'huan, ajta síij, a'áa pu jo'tyá'ítzeere'ej. ⁴¹ Majta i úucaa a'áa mu jo'tyu'úuj muá'ju'un maj hua'puaj, metya'tí'xíj mu muá'ju'un, síij pu ajta á'vi'tichi'huan, ajta i síij a'áa pu jo'tyá'ítzeere'ej.

⁴² 'Siata'aj a'náj tina'aj tyámua' naa tyitya'tanyéjnye'rij, jí'nye caxu jamua'reej a'náj tí xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'. ⁴³ Siata'aj a'yan tyiyo'ítéej xá'ra'nyij a'íjci jime' i a'tíj tí aja'chej, típua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj tí utyárutyij i náhua'rij i chí'táara'an, a'íi pu atanyéerij ja'mej, capu ij jaatá'sij tí i náhua'rij utyájrutyey u chí'táj. ⁴⁴ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' siaj mua'aj tyámua' eenye', jí'nye a'ájna i tí ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'áa pu uvé'nyesij a'tzáaj siaj quee pu tyámuamua're'ej.

*A'ájna i tí quee tyí'tíj jín á'ítzeere' ajta i tí je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj
(Lc. 12:41-48)*

⁴⁵ '¿A'tanyíj a'íin pué'een i tíquee tyí'tíj jín á'ítzeere' tí ajta tyámua' metyóomua'rej, típua'aj i vástaria'ra' a'yan tyé'íjcatye' tí tyíhuá'íjtye' i séecan i maj tyí'huíire', tí'íj ajta tyíhuó'cue'tyey a'tzáaj tí arí huaxá'pui'ántari'huaca'? ⁴⁶ Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyévij tí a'yan rijcaj je'ej tí tyaata'íj tí'íj uvé'nyej a'ájna i tí tyé'íjtye'. ⁴⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' típua'aj a'yan rijcaj tí'íj uvé'nyej i vástaria'ra', a'íi pu néijmi'í tyé'íjcatye'en i tí tyí'íjcha'íj. ⁴⁸ Ajta típua'aj a'ájna i tyévij je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'yaa pu tyí'riá'mua'sij i tíjín jéehua pu mu' á'tyeeren i nyavástara', ⁴⁹ aj pu'íj huatyóochesij tí hua'ajtyá'xi'in i juxa'aj tyeítyee i maj tyí'huíire', ajta hua' jamuán tyí'cua'nyij, ajta ye'en a'íjma jamuán i maj jui'ive', ⁵⁰ ajta a'ájna tí'íj pua'aj quee tyí'íjchó've'ej, ajta a'tzáaj tíquee jamua'reej aj pu'íj uvé'nyesij i vástaria'ra', ⁵¹ tí'quij jéehua puéjtzij jaatá'sij, ajta tyu'ta'íjtaj tí'íj ajta a'áa jo'tyá'ítzeerej jo'maj je'ej je'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. Aj pu'íj jéehua huatóoxaamujritye'sij ajta jéehua juyíinyixi'in.

25

A'íjci jime' i íimuaa maj tamuáamuata' ará'asej

¹ A'yaa pu'íj tyí'rinyij a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj tí'íj tyu'ríj jo'tíj a'tíj jo'tyényeí'chaca', tamuáamuata' mu ará'asej i íimuaa i maj tyojo'tíi i maj jín antyitátzave' mej mij ja'antynájchej a'íjci i tí huatyényeí'chij. ² Séecan i maj anxívij camu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj je'ej maj huárinyij, majta i séecan i maj majta anxívij, a'íi mu xaa tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj. ³ A'íimaj i maj quee tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj a'íi mu tyojó'tíi i maj jín antyitátzave'sij, majta quee yo'jáj a'íjci

i aséityij i maj jin ja'antyítieeraj, ⁴ majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'íi mu cíxo'rij tzajta' ju'cájtoj i aséityij, a'íj mu mij jo'tíi jamuán i maj jin antyítatzave'sij. ⁵ Ajta jéehua pu a'tyeej a'íjna i ti huatyényeíichij, tyámua' pu cutz'ij tyihua'antyímué'tij a'íjma i íimuaa, matí'ij mij huatácu'tzuca'. ⁶ Tí'ij arí véjri' a'tzáaj jé'ta'tíca', síij pu huajíjhuaca' a'yan tíjin: "Pu'rij yaja've'mej a'íjna i ti huatyényeíichij, xii'ráciinyij siaj sij ja'antyinájchej." ⁷ Aj mu mij néijmi'i huatájij i íimuaa, majta je'en tyámua' tyú'ruuj i maj jin antyúutataví'tye'en. ⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj quee tyámua' huóoruuj, a'yaa mu tyihuo'tajé i séecan tíjin: "Cíi setyitaatajáníe'tye' i aséityij, jí'nye pu'ríj antyímuí'sij ityájma ti antyítaa." ⁹ Majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tíjin: "Catu xaa nyu'uj, jí'nye capu tací'tyij ityájma, capu ajta cí'pej tyaj jamuatajáníe'tye'en. Jéetze' pu naa siaj a'áa jó'ju'un jo'tij já'xoo i aséityij siaj sij jáananan." ¹⁰ Aj mu mij jó'ju', móoche' mu ajoju'caj tí'ij ará'aj a'íjna i ti huatyényeíichij, majta i íimuaa i maj tyámua' huóoruuj, a'íi mu jamuán utyájrúpij i ti huatyényeíichij, tí'quij eetyánami'huaca'aj i puéertaj. ¹¹ A'tzúj a'tyéevi'caj majta i séecan ará'aj i íimuaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin: "Tavástara', tavástara', tyita'antácuunye'." ¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee já'muamujtjej."

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Siata'aj atanyéjnye'rij, jí'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'.

A'íjci jíme' i túmii i ti hua' vástara' huo'íjcaj a'íjma i maj jahuíria'ca'aj

¹⁴ A'yaa pu ajta tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijta'jí tí'ij i a'táj huó'ruuj i maj jími tyí'muarie'ej, tí'ij arí jo'yi'muáicaj séej chuéj japua, a'íi pu huo'tajé i maj jími tyí'muarie', tí'quij huo'cha'íiraj i ju túmii.

¹⁵ 'Séej pu'ij anxí ví'ra'aj i túmii huatá', ajtáhua'aj i séej, hua'puaj ví'ra'aj huatá', ajtáhua'aj i séej, séej ví'ra'aj pu jaatá', a'yaa pu tyihuo'tá' a'chu tu síij pújoorej. Aj pu'ij jó'raa. ¹⁶ Ajta a'íjna i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu huatyóochej tí'nyu'muárie'en i túmii jíme', ajta je'en jaamué'tij anxí ví'ra'aj a'íjci jíme' i ti anaquéej ja'ancuriáa'. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'íjna i ti hua'puaj ví'ra'aj ancúriáa', a'yaa pu cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tyaamue'tij i túmii. ¹⁸ Ajta a'íjna i tí' séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', capu tyu'muáriej, a'áa pu ja'hua' ja'rá'aj, tí'ij ja'tye'íicha'ajraa a chóota', a'áa pu ja'vá'naj i túmii tí' jáacha'íiraj i vástaria'ra'.

¹⁹ Tí'ij a'tyéevi'caj aj pu'ij i hua' vástara' uvé'nyej, ajta je'en huatyóochej tí' jaaxá'pui'íntare'en i túmii jíme'. ²⁰ A'íi pu anaquéej aje're'nyej i tí' anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu ajta ya'ráa' i séecan i anxí ví'ra'aj i tí' jaamué'tij, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Nyavástara', muáaj paj anxí ví'ra'aj naatá' i túmii, cási' a'íj nu jin jaamué'tij séecan i tí' ajta anxí ví'ra'aj ará'asej." ²¹ A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjna i tí' tyé'ijtye' tíjin: "Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'íjna jíme' i paj tyámua' tyu'muáriej, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'íjcatye'en íiye'ej nyéetzij jími. Pui'tyéeme' pata'aj nyajamuan huatá'tyamua've'en."

²² Aj pu'ij ta'íj a'íin aje're'nyej i tí' hua'puaj ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa

pu tyaaté'exaa tjiin: "Nyavástará', muáaj paj hua'puaj ví'ra'aj naatá' i túmii, cási', a'íj nu jin jaamué'tij séecan ti a'yan cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tya'rá'asej." ²³ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tjiin: "Xá'puí' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej a'íjci jime' i ti cfi na'aj, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'. Pui'tyéeme' pata'aj huatá'tyamua've'en."

²⁴ 'Ajta ti'ij a'íin aje'r'é'nyej i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyé'ijtye' tjiin: "Nyavástará', nyáaj nu a'yan tyáamua'reeri' paj tyá'jaaxiejve', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej, pajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij tyú'ciirej ti'ij néijmi'i muéetzij muáaci'tyij. ²⁵ A'íj nu jin tyí'tziinya'ca'aj, nyati'ij nyij ja'tye'íicha'ajraa a chóota' nyajta je'en jaatyá'avaataca' a túmii. Ya'culj muéetzij ti a túmii." ²⁶ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tjiin: "Muáaj mu paj quee tyámua' tyu'muáriej pajta hui'na'se', tipua'aj a'yan petyá'mua'reeriaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej, nyajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij nyéetzij nya'a'rij já'ra'nyij, ²⁷ a'yaa pu'ij tyí'xá'puí'intacaj paj a'áa yóotonyijche' i túmii hua' jimi i maj túmii tyí'nyijtye' nyej nyij ja'ancuriá'nyijche' i ti nyéetzij nya'a'rij nyajta je'en i ti jaamué'tij." ²⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj tjiin: "Siata'aj jáa'ri' a'íjci i séej ví'ra'aj i túmii, siajta jaatá'an a'íjci i ti tamuáamuata' ví'ra'aj tyí'toovej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i ti jéehua tyí'ijcha'ij, jéetze' mu tyaata'sij, a'íj pu jin jimi tya'vá'itze'rihua'aj ta'mej, ajta i ti cfi na'aj tyí'ijcha'ij, a'íj mu tyo'huáa'ri'raj tyí'táj ti caa tyí'ijcha'ij. ³⁰ Siajta a'íjci ti nye jimi tyí'muarie' ti quee tyí'táj huiire', siata'aj ji'rárieenyij mapua'quéj jo'tij jo'tíca'. A'áa pu'ij huatóoxaamujritye'sij a'íjna jime' ti jéehua jaipuéetzij ja'mej."

Ti'ij Dios huá'xijtye'en i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

³¹ 'A'ájna xicáara' ti'ij yava'cányesij a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', huápuí'ij naa huasé'rihua'aj majta jamuán i maj tajapuá tyí'huire', a'íj pu huatyéyixaj i ipuárij jitze ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj ííyan i cháanacaj japua. ³² Aj mu mij jimi hua'ajsiirej néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj pu'ij hua'puaquéj hua'ajsiire'ej ti'ij i a'táj jujíme' tyihua'ajsií i cánya'xii, ajta jujíme' i chíiutyee. ³³ Jumuáca'ta' pujmua' pu hua'ajsiire'ej i cánya'xii, ajta ju'útata' pujmua' i chíiutyee. ³⁴ Ajta a'íjna i Rey ti pué'een, a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj muáca'ta' já'sejre' tjiin: "Musio'vá'ju' mua'aj mu siaj tyámua' tyaatá' i nyavástará', siata'aj ja'ancuriá'an i ti já'muaci'tyij i ti tyámua' éenye'ej ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj. ³⁵ Ji'nye mua'aj xu tyinaacue'ej nyati'ij huataí'cuataca', siajta xu jájtyij naatá' nyati'ij huataí'imuj, mua'aj xu siajta naataxié'vej ujá'muachi'taj ti'ij quee a'táj nyaxie'va'ca'aj. ³⁶ Mua'aj xu tyinaatyéchejtjej, nyati'ij quee tyí'tyáchajca'aj, ajta nyati'ij tyí'ijcuí'nyaca' mua'aj xu unyojo'vá'muaariaca', ajta nyati'ij eetyánami'huaca'aj, mua'aj xu siajta unyojo'tyéesej." ³⁷ Aj mu mij i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yan tyu'ta'íhuo'sij tjiin: "Tavástará', ¿a'najnyí tyetyimuaacue'ej tyati'ij muaaséj i paj i'cuataca'aj? ¿A'najnyí jájtyij tyamuataá'

tyati'ij muaaséj i paj i'mui'ca'aj? ³⁸ ¿A'najnyí tyamuaataxié'vej i tachi'taj pati'ij quee ma'já'chajca'aj? ¿A'najnyí tyetyimuaatyéchejtye pati'ij quee tyi'tyáchajca'aj? ³⁹ ¿Ca' a'najnyí tyamuaatyéesej pati'ij eetyánami'huaca'aj, na'ríij tyaj umojová'muariaca' pati'ij tyí'cui'ca'aj?" ⁴⁰ Ajta i Rey a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'sij tijn: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn je'ej siaj tyihuo'táhuui a'íjma i nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj nyéetzij tyinaatáhuui."

⁴¹ 'Aj pu'ij ta'ij i rey a'yan tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj útata' aja'seejre' tijn: "Siájhuui nye jimi, mu ti i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, séricuj a'ájna i tiéj tzajta' a'íin ti jimi tyámua' tyí'uurihuaj i tyiyáaru', ajta a'íjma jimi i maj jahuiire'." ⁴² Ji'nye caxu tyinaacue'ej, nyati'ij huataí'cuataca', caxu siajta jájtyij naatá' nyati'ij huataí'imuj, ⁴³ nyati'ij quee huatyéchi'ca'aj caxu naataxié'vej i juchéj, nyajta quee tyi'tyéchajca'aj, siajta mua'aj caxu tyinaatyéchejtyej, nyati'ij tyi'ijcuí'nyaca', caxu náamuariaca', caxu siajta unyojo'tyéesej nyati'ij nami'huaca'aj." ⁴⁴ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'raj tijn: "Tavástara', ¿a'najnyí tyamuaaséj pati'ij huataí'cuataca', nusu pati'ij huataí'imuj, na'ríij pati'ij quee ma'já'chajca'aj, nusu pati'ij tyí'cui'ca'aj, ajta pati'ij eetyánami'huaca'aj, tyajta je'en quee ityáj muaatáhuui?" ⁴⁵ Aj pu'ij i Rey a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tijn: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn a'íjna jime' siaj quee huo'tyáhuui i nye'ihuáamua' i maj quee tyi'tíj jin antyúumua'reej, caxu siajta nyéetzij naatyáhuui." ⁴⁶ A'íi mu mij a'áa jó'ju'uj muá'ju'un jo'maj jusén jin ya'ajpuéetzij muá'ju'un, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'íi júurij muá'ju'un jusén jime'.

26

Metyi'huóo'ixaa mej mij jaaxá'pui'intare'en maj Jesús huatyéevi'
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Ti'ij Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuo'mua'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijn:

² —Xu'rij jamua'reej ti hua'puaj xicáj á'itzeere' mati'ij tyí'ye'esten a'íjci jime' ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' a'íi pu huatátuiiri'huaj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

³ Majta i maj tyihua'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i huáasij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu aja'tyúusíj jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi' i jin antyúumua'reej i hua' tyeyúuj tzajta' i ti a'yan antyapuaj tijn Caifás, ⁴ a'íi mu mij jaaxájtaca' je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' a'íjci i Jesús majta je'en jaajé'caj. ⁵ A'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijn:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyaj, mej mij quee i tyeítyee huatanyinyu'caj.

Íiti' pu ja'vá'huaaj i mu'úutze' i Jesús a'íjci i ti naa tyaarie'ej
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania jo'tij ja'chej a'íjna i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijn i ti cá'atzaj, ⁷ aj pu'ij íiti' jimi ajtyáxiiriaca' limeetaj pu huajásima'aj, tyetyéj limeetara' pu pué'eenye'ej, naa pu tya'vá'jistica'aj i ti naa tyaarie'ej, ti ajta huápu'ij tyá'najchij. Ti'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, aj pu'ij i íiti' ja'vá'huaaj áan

mu'úutze' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ⁸ Majta i maj jamuán huacíj, mat'íj jaaséj je'ej ti huaríj, aj mu mij huatanyínyu'cacuca' i íitaj jimi, a'yaa mu tyi'tyuu'ixáatya'ajraa tijin:

—¿Ji'nye tyá'huajcaj a'mújna i ti naa tyaarie'ej? ⁹ F'riitacaj pu maj jáatonyijche' mui'cájrítze' i túmii, mej mij a'íjma huatáhuire'en i maj quee je'ej tyéjviicue'.

¹⁰ Jesús huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' setyá'jaaxiejvi' mu íitaj? Tyámua' pu nye jimi tyú'ruuj. ¹¹ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéjviicue', a'náj tina'aj mu ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ¹² Je'ej ti tyi'tíj huáruuj mu íiti' tí'íj na'vá'xiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej a'íj pu jin tyámua' náaruj mat'íj na'vá'naj. ¹³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin néijmi'que' i cháanacaj japua jo'maj huojo'té'exaatye'ej i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huo'té'exaatye'ej je'ej ti huaríj a'íjna i íiti' mej mij jo'támua'reej.

Judas pu tyu'tátuii avíitzij jime' a'íjci i Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Síij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Judas Iscariote, a'íj pu avá'raj tí'íj a'íjma jimi jo'mej i maj tyihuá'íjtye' i puaríj, ¹⁵ a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿A'chunyéj setyí'nyanajchitye'en tipua'aj nyajamuaatátuire'en a'íjci i Jesús?

A'íj mu mij seityéj japuan tamuáamuata' i túmii pláataj ti jumua'tíj jaatá'. ¹⁶ Aj pu'íj i Judas huatyóochej ti jáahuonyij a'náj ti huatái'riitarij tí'íj huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

Tí'íj tavástara' tyihuo'cue'ej a'íjma i maj jamuán huacíj

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Tí'íj atyojo'r'é'nyej a'ájna xicáara' i ta'nájcaj maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj mat'íj páan cua'caria'aj tíquee cu'ustij, aj mu mij jimi aje'r'é'nyej i Jesús a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muaja'ráanajchi tyej tyij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij i páan i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' tí'íj Dios tyihuo'tú'uunyl'ri' i tayójmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'?

¹⁸ Aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Séricuj a'ájna chájta', a'áa xu a'tíj já'tyoonyij, a'yaa xu sij tyaaté'exaatye'en yee: “Yaa pu tyí'xaj i maeestro tijin: Pu'ríj atyojo'r'é'nyesij a'tzáaj tí nye jimi tya'tácaj, a'áa nu jo'ma'aj na'mej a'chéj nyej nyij jáaye'estyaj i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' tí jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyl'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.”

¹⁹ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu huaríj je'ej tí i Jesús tyihuo'ta'íj, néijmi' i mu tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij.

²⁰ Tí'íj huatyéjchumua'riaca', Jesús pu huatyéyixij i méesaj jitze, hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, ²¹ mat'íj móoche' tyí'cua'caj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, sáij ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij hua' jimi i maj tyi'ijta i tyejúuj tzajta'.

²² Aj mu mij jéehua huatóoxaamujri, majta huatyóohuij maj a'yan tyaata'íhuo' sáij ajta sáij tijin:

—Tavástara', ¿nyiquij nyáaj a'ín nyaj pué'een?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Sáij ti ajta ja'ajru'nyaxi'sij i páan i nyaj puláatuj jitze, a'í pu a'ín pué'een i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij. ²⁴ A'yaa pu néijmi'i atyojo're'nyesij nye jimi i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'íjci jimi i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tiquee huanie'huacajche'.

²⁵ Ajta a'íjna i Judas i ti huo'tátuiire'sij, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿nyi nyáaj a'ín nyaj pué'een?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'.

²⁶ Móoche' mu tyí'cua'caj ti'ij Jesús páan ti'ij, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios aj pu'ij jaatyáaaraxij, ajta je'en huo'rái'pu'uj i maj jamuán huacá, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Xa'ancurái'pu' siajta je'en jáacua'nyij, a'í pu a'ín pué'een i nyahue'ra'.

²⁷ Ajta je'en váasuj tyijáj, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Xaaré'ij néijmi'i mua'aj, ²⁸ ji'nye a'í pu a'ín pué'een i nyaxúure', i ti jin tya'róo'astej je'ej ti i Dios tya'tóoratziiri' jájcuaj ímuáj, a'í nu jin i nyaxúure' hua' japua huatányuusij mui'caa i tyeítsee ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'. ²⁹ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjci i já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Matí'ij tyu'tachuicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cá, matí'ij mij a'áa ja'rá'aj Aseitúunajrimi jiríj ti jo'tacá'aj. ³¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj ijíj tíca' yo'riésij i siaj jin nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Nyéee'catan i cánya'xii ti tyiséjra, majta i cánya'xii jo'xísij.” ³² Ajta nyati'ij huatájuuritaj, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsíre'ej a'ájna a Galíleea.

³³ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj néijmi'i mequee che' a' jimi tyá'tzaahuatye'ej, canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin ijíj tíca', ti'ij quee xu jijhuaj i tyacuáarie', huéecaj paj a'yan tyu'tányuusij tijin paj quee nyamua'tyej.

³⁵ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyaj ajamuán huámui'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan i maj jamuán huacá, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyu'taxájtaca'.

Jesús pu huatyéenyuj i Dios jimi a'ájna a Getsemaní

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Aj pu'ij jó'raa a'ájna i Jesús majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Getsemaní, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Iiye'ej xu mua'aj tyityé'en, nyajta nyáaj maj nu a'tzúj imuáj uré'nyesij nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi.

³⁷ Ajta a'ájna jo'ví'tíj i Pedro, ajta a'íjma i maj hua'puaj i maj yójmua'mua' pué'een i Zebedeo, aj pu'ij je'ej pua'aj jaata'aj ajta jéehua huatóoxaamujrij. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Huápu'i'ij nu nyaxaamujritye' cuxáa nyaj mu'i'nyij. Ya xu hu-
atyá'ítzeere'en mua'aj, síoche' xu nyaj jamuán atanyéjnye'rij.

³⁹ A'tzúj pu a' imuáj jo're'nyéej i Jesús tí'ij ij tyítunutaca' a chóota', aj pu'ij a'yan tyu'tyéenyuj i Dios jimi tíjin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj a'yan petyi'tá'care'en, tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij a'ájna i tí je'ej pua'aj een, i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan tyé'yi'can nyati'ij nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴⁰ Aj pu'ij ta'ij aje'r'é'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacíj, mu'ríj tyácu'tzisima'aj. Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tíjin:

—¿Nyi pequee a'tzúj tyé'viicue' paj atányeerij nyaj jamuán a'chu caa séej ooraj? ⁴¹ Xa'tanyéjnye'rij siajta tyényuusime'en i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en. Mua'aj xu tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra' siajta juca'nyej i jutzájta', ajta i já'muahue'ra' jitze capu ja'muaca'nyisti'.

⁴² Tí'ij táhua'aj ij huariá'raa, ajta a'yan tyu'tyéenyuj tíjin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj quee je'ej tyí'riitan tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, che' a'yan eenye'en pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Tí'ij táhua'aj aje'r'é'nyej, ajtáhua'aj pu huot'yoj macu'tzúcaj i maj jamuán huacíj, jí'nye jéehua pu huá'mue'tíca'aj i cutzíj.

⁴⁴ A'áa mu jo'tyá'ítzee a'íjma, huéecaj jitze pu ajtáhua'aj ujó'mej i Jesús, ajtáhua'aj pu huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' je'ej tí anaquéej tyaatáhuaviiraca'aj. ⁴⁵ Aj pu'ij aje'r'é'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacíj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—¿Nyi a'yaa siana'aj siooj jí'tyá'cu'tzij siajta naa tyityúuso'pe'? Pu'ríj tya'rá'aj a'tzáaj tí huatátuiiri'huaj a'ájna i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ⁴⁶ Xá'ajhuiixi', che'r'éj, pu'ríj yaja've'mej a'ájna i tí nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyí'tyaxáatasima'caj i Jesús, tí'ij i Judas aje'r'é'nyej, síj i a'ín pué'een i tí hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, jéehua mu tyeítyee jamuán huajú'ca'aj náhuaaj metyu'í'sima'aj majta séecan ciyéj tyu'í'sima'aj i maj jin huóocui'nyij. A'íjma'aj mu uhuojo'ta'ítyaca' i maj tyihua'íjtye' i puariij, majta i huáasij a'áa maj tyityatatyíj a chájta'. ⁴⁸ Ajta a'ájna i Judas i tí

tyu'tátuuiire'sij i Jesús, a'yaa pu arí anaqueéj tyihuo'té'exaatya'ca'aj tijin: "A'íjna i nyaj ji'tyápui'tze'ej, a'íi pu a'íin pu'é'een, siata'aj jaatyéevi'." ⁴⁹ A'yaa pu'ij ti'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'yaa pu tyaatatyójtje tijin:

—Ji'nye pana'aj Maeestro.

Ajta ji'tyápui'tzej. ⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nya' amiíncuj, tyi'tíj paj jin mu jo've'mej a'yan huárichij.

Aj mu mij i séecan ajtyáxiiriaca', mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús.

⁵¹ Aj pu'ij síij ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj juchúun íjcutaca' ti'quij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' a'íjci i ti jahuiire' i ti tyihuá'íjtje' i tyeyúuj tzajta'. ⁵² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ucárujtje' mua' náhuaaj. Ji'nye néijmi'i i maj náhuaaj jin tyí'tyacui'caa, a'íi mu majta náhuaaj jin cui'ihuan. ⁵³ ¿Nyi pequee jamua'reej nyej nyáaj jaayí'tin nyaj jaatáhuaviiij i nyavástará' ti'ij huéecatyey ví'ra'aj huojo'ta'ítyej i maj tajapúa' tyí'huire'? ⁵⁴ Ajta tipua'aj a'yan náarinyij, capu che' huatá'riitarij ti'ij aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij.

⁵⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeítyee tijin:

—¿Ji'nye een jime' mua'aj yesiavá'ju' chúun setyu'í'sima'aj siajta ciyéj siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj nyáaj náhua'rij pu'é'eenye'? A'náj tina'aj nu tyajamuaamuá'tyey i tyeyúuj tzajta', siajta mua'aj caxu a'náj naatyéevi'. ⁵⁶ Ajta néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Ti'ij a'yan tyí'rijcaa, néijmi'i mu i maj jamuán huacíj i Jesús ayooriej mati'ij mij huatóo'uj.

Mati'ij yo'ví'tij i Jesús hua' jimi i juéesij

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Majta i maj jaatyéevi' a'íjci i Jesús, a'áa mu yo'ví'tij a'íjci jimi i Caifás, a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', jo'maj jóosiiria'ca'aj i maj tyihuá'mua'tyey i nyúucarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta i huásij. ⁵⁸ Ajta a'íjna i Pedro a'tzúz pu ímuáj jaavájasima'aj a'íjci i Jesús, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'rájta'cuaj jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'. A'úu pu jo'tyájrurij, ti'quij hua' jamuán ooyíxij a'íjma i maj tyí'cha'íj, ti'ij jáamua'reej je'ej ti atyojooma'aj ta'mej.

⁵⁹ Majta i maj tyihuá'íjtje' i puaaríj hua' jamuán i juéesij, a'íi mu jahuooca'aj i hue'tzij i maj jin Jesús jitze tyo'ojpuá'ritye'en ti'ij huatá'riitarej maj jaajé'caj, ⁶⁰ ajta camu je'ej tyéejtyoj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritye'en, maj majta mue'tíj i tyeítyee hue'tzij jin tyaaxájtzi'ri'. Aj mu mij hua'puaj aje're'nyej, ⁶¹ a'yaa mu mij tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'mújna mu tyévj tijin: "Nyáaj nu jaayí'tin nyaj jaatyú'uunaj a'íjna i tyeyúuj ti chi'ra'an pu'é'een i Dios, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ajtaahua' huéecaj xicáj jitze."

⁶² Aj pu'ij a'íin ájchej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí pu'é'een a'íjna i maj jin a jitze tyí'pua'ritye'?

⁶³ Ajta i Jesús capu huatanyúj. Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' nyúucaritze' i Dios ti júurij paj jaataxáj i ti ji'ré'can jime'. Taaté'exaatye' tìpua'aj muáaj a'ín paj pué'eenye' i Ciriistu', i yójra' i Dios.

⁶⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tìjin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' ti muáca'ta' ja'ajcaquée ta'mej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tajapua', siajta jaséjran ti'ij jútye' aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶⁵ Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyejúuj tzajta', a'íi pu ja'cásujtza'an i jusícu' mej mij jáamua'reej ti huatanyú'caca', ajta a'yan tyu'taxájtaca' tìjin:

—Je'ej pu pua'aj tyí'xaj i Dios jimi a'mújna mu tyáati', capu che' juxie've' maj séecan tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej. Mua'aj xu'ríj jáanamua'jri' ti je'ej pua'aj tyí'xaj i Dios jimi, ⁶⁶ ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tìjin:

—A'yaa pu tyeévijtye' ti huámu'nyij a'íjci jime'.

⁶⁷ Aj mu mij ja'rátzi'tzique'mua'xij ajíisa', majta jaatyáavaxij. Séecan mu majta jíisa' ja'ráavaxij, ⁶⁸ a'yan metye'ixaatye'ej tìjin:

—Muáaj mu paj a'ín pué'een i Ciriistu', huataxáj a'tanyúj mui'tyéjvee.

Pedro pu tyu'hué'taca' ti jee quee jamua'tyej i Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tácatyii a jé'ta' jo'tíj ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'ij síij íiti' utyájrapij i ti jahuüre' a'íjna i tyejúuj tzajta' ti antyúumua'reej, aj pu'ij jimi aje'ré'nyeje' tì'quij a'yan tyaaté'exaa tìjin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Galillea ti já'ma'can.

⁷⁰ Aj pu'ij i Pedro tyu'hué'taca' néijmi'i mu jaséeracaj ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tìjin:

—Canu jamua'reej tyi'tíj paj tyáxajta.

⁷¹ Aj pu'ij ájchee, tì'quij a'áa jo'ré'nyeje' jo'tíj ja'pueertaj, a'áa pu'ij ajtáhua'aj síij íiti' jaaséej ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaaj i tyeítvee tìjin:

—A'mújna mu tyéviij a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁷² Ajtáhua'aj pu i Pedro tyu'hué'taca', junyúucaritze' pu jin a'yan tyihuo'té'exaaaj tìjin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyéviij.

⁷³ A'túzuj a'tyéevi'caj, i maj a'áa ja'ré'tya'ca'aj, a'íi mu aje'ré'nyeje' jimí, matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tìjin:

—Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can. Tu'ríj jamua'reej a'íjci jime' je'ej paj ye'ej tyu'xáxa'aj.

⁷⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti jaatáhuaviiij ti i Dios puéjtzij jaatá'an tìpua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tìjin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyéviij.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca', ⁷⁵ aj pu'ij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti i Jesús anaquéej tyaaté'exaatya'ca'aj a'yan tìjin: "Ti'ij quee xu jíjhua'j i tyacuáarie', huéicaj paj

naatyáhue'taj a'yan petyi'xáataj tijn capáj nyamua'tyej." Aj pu'ij iirájraa a'ijna i Pedro, ti'quij jéehua huápu'ij tyuuyinyajraa.

27

Jesús pu huatátuihuaca' a'ijci jimi i Piláato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu i maj tyihuá'ijtye' i puaarij majta i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'i jaaxá'pui'intarej je'ej maj huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús. ² Ma'nají'ca'aj mu i muáca'ra'an jitze mati'ij yo'ví'tij, aj mu mij jaatátuii a'ijci i tajtúhuan ti a'yan ántyapuj tijn Piláato.

Judas pu huatyóocue'mi'in

³ Ajta a'ijna i Judas i ti tyu'tátuii a'ijci i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' tijn puéjtzi mu jaatá'sij i Jesús, a'íi pu ayootoj i túmii hua' jimi i maj puaarij tyí'ijtye' ajta a'íjma jimi i huásij, ⁴ a'yan tyihuo'te'exáaty'e'ej tijn:

—Nyáaj nu ootyá'itzee i Dios jimi, ji'nye a'tíj nu jamuaatátuii tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' siaj sij jaajé'caj.

Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Capu a'tzúj tajitzé juxie've' ityájma, muáaj paj pué'eenye'.

⁵ Aj pu'ij i Judas ayoohuá'axij i túmii a chóota' a'újna i tyeyúuj tzajta', ti'quij jó'raa ajta je'en cóocue'mi'in.

⁶ Majta i maj puaarij tyí'ijtye' a'íi mu jaaré'je'puj a'ijci i túmii, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Capu je'ej tyí'rij tyaj ju'cáan a'ijci i túmii jo'tij jóosiire' i túmii, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin tyu'nájchitaca' ti'ij xúure'ej jó'vetyij.

⁷ Mati'ij mij a'yan tyaaxá'pui'intarej maj a'ij jin chuéj huánanan, i maj a'yan jatamuá'muaj tijn chuéj ti japuan tyi'muijhuacaa a'ijna i ti xá'rij tyí'ta'huacaa, mej mij a'áa huaja'vá'naamuan a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁸ A'ij mu jin a'yan jaatamua'aj ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'ijci i chuéj a'yan tijn chuéj maj japuan jo'riá'xirej i xúure'ej. ⁹ A'yaa pu a'ijna jin tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ijna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj ti a'yan tijn: “A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaré'je'puj a'ijci i túmii i ti seityéj japuan tamuáamuata' ará'asej i maj jin tyu'nájchitaca', ¹⁰ a'ij mu mij jin chuéj huánaniej jo'tij tyajá'muijhuacaria'aj a'ijna i xá'rij ti tyí'ta'huacaa.”

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ijci jimi i Piláato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Jesús pu jó'vi'tichiihuaca' a'ijci jimi i tajtúhuan, a'íi pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i paj hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'ijna i Jesús tijn: “Muáaj papu'rij jaataxájtaca'.”

¹² Mati'ij móoj a'íimaj i maj puaarij tyí'ijtye' majta i huásij jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, capu i Jesús tyi'tíj huataxájtaca'. ¹³ A'ij pu jin i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi pequee huá'namuaj i maj jéehua a' jitze tyí'pua'ritye'?

¹⁴ Ajta i Jesús capu tyí'táj huataxájtaca', a'áj pu jin i tajtúhuan je'ej tyo'tóomua'aj.

Mati'ij i Jesús ooxíjtye mej mij tyu'tá'an maj jaajé'caj

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

¹⁵ Mati'ij tyí'ye'estyahua'aj, a'yaa pu tyee'yí'tihua'aj a'ájna i tajtúhuan ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'táj maj a'yan i tyeítyee tyaatáhuaviiraj. ¹⁶ Síij pu'ij eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaj tijin Barrabás, néijmi'i mu jamua'tyajca'aj a'ájci i Barrabás, ¹⁷ mati'ij i tyeítyee a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj, Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj mua'aj siaxie've' nyej nyij jaatátoonyij nyij a'ájci i Barrabás, ca' i Jesús i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'?

¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyáamua'reeri' tijin me'chueeria'ca'aj i Jesús, a'áj mu jin jaatátuiiri' i tajtúhuan.

¹⁹ Óoche' pu huatyequéecaj i ipuárij japua a'ájna i Piláato ti'ij íra'ra'an a'yan utiyoy'tanyú'chityi'ri' tijin: “Capáj je'ej jooriaj a'mújcij mu tyévij ti quee tyí'táj jin á'itzeere', ji'nye je'ej nu pua'aj tyú'maaraca' a'ájci jime' i tyévij.”

²⁰ Majta i maj tyihua'íjtye' i puaaríj majta i huásasij, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítyee mej mij jaatáhuavíj i tajtúhuan ti'ij a'áj huatátoonyij i Barrabás, majta je'en a'yan tyaatáhuavii ti'ij tyu'tá'an mej mij jaajé'caj a'ájci i Jesús. ²¹ Ajta i tajtúhuan a'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj siaxie've' a'ájma i maj hua'puaj nyej nyij jaatátoonyij?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'ájci i Barrabás.

²² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Arí mu Jesús ji'nye nyáa'uurej, mu maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'?

Néijmi'i mu a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²³ Ajta Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²⁴ Piláato pu jamua'reeriaca'aj tiquee je'ej tyí'riitaca'aj je'ej ti huárinyij hua' jimi, sulu mu'ríj tin tyúucui'sime'ej cha'mana'aj, a'áj pu jin anóomuejtye jájtyij jime' meeséeracaj i tyeítyee, ajta a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i ti jaje'catan a'mújcij mu tyáataj, sulu mua'aj xu a'íin pué'een.

²⁵ Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Che' ityájma a'yan tyitáaci'tyij, ajta i tayójmua' tyej tyij ityáj jaajé'caj.

²⁶ Aj pu'ij Piláato jaatátoj a'ájci i Barrabás, ajta je'en jaata'íjtaca' maj je'riá'vaxi'in a'ájci i Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij yó'tatan.

²⁷ Majta a'íimaj i xantáaru'ustyamua'mua' i tajtúhuan, majta je'en néijmi'caa huatajé i juxa'aj xantáaru', mej mij tyúusiire'en i Jesús jimi. ²⁸ Mati'ij mij tya'cáari'ri'ij néijmi'i i ti tyí'chajca'aj, majta sícu'rij ju'cáachejtye ti

po'vij ti xú'muaa tímua', ²⁹ majta cúruun jaatyátaavej ti tzicare'ej jin cistijhuaj, a'íj mu ju'cárujtyi'ri' i mu'úura' jitze, majta itz'íj ji'tyéchuuijtyej muáca'ta'. Aj mu mij jimi tyítunutaxij, a'yaa mu tyá'xaahuari'raca'aj a'yan metye'jéevej tijin:

—¿Che' jusén jin júurij a'mújna mu ti tyihuá'íjtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁰ Majta jaatyétzi'tzique'muaxij, majta je'en ja'vá'vaxij i mu'úutze' a'íjci jime' i itz'íj. ³¹ Mati'íj jaatyaxáahuataj, aj mu mij ja'antyíchuuj a'íjci i síicu'rij ti po'vij ti xú'muaa tímua', majta ju'cáachejtye' i síicu'ria'ra', aj mu mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'íj jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Mati'íj ajoju'caj, séej mu tyáataj antyinájchaca' ti a'yan ántyapuaj tijin Simón, a'áa pu já'ma'can séej chu'ej japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cirene, a'íj mu mij huata'íj ti a'íin ja'antyichóoj i cúruujra' i Jesús.

³³ Mati'íj a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' tijin Gólgota. Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Mu'ch'íj mu'taj, ³⁴ aj mu mij tyi't'íj jaatá' ti jaayé'en, nahuáj ti antz'íjvi ti á'naxcaj, ajta i Jesús ti'íj jaatyáamua'aj capu ja'ránajchaca'.

³⁵ Mati'íj yo'tatéexi'íj i cúruuj jitze, a'íi mu i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj huóomue'tij tyetyéj jime' mej mij jáamua'reej a't'íj ti ci'tyij séej ajta séej i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁶ Aj mu mij támij oorá'saca' mej mij jáacha'íin. ³⁷ Majta táabla ciléenye' óotatej jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi't'íj jitzán tyo'ojpuá'rij. A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tijin: “A'íi pu a'íin pu'é'een i Jesús, i ti hua' rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁸ Hua'puaj mu majta i náhua'rij jamuán óotateehuaca', séej mu óotatej i muáca'ta' i Jesús, majta i séej i útata' pujmua'. ³⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj, mati'íj jaaséej, a'íi mu eecámu'vajra'aj majta já'xaahuataca'aj, ⁴⁰ a'yaa mu tyé'jeevaca'aj tijin:

—Muáaj paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj, pajta je'en huéecaj xicáj jitze pajtáhua'aj ja'ajtaahuaj. Típua'aj a'íin paj pu'é'eenye' i yójra' i Dios, a japua huatányuuchij, pajta je'en acájra'nyij mu cúruuj jitze.

⁴¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuari'raca'aj a'íimaj i maj tyihuá'íjtye' i puari'íj majta i maj tyihuá'mua'tyee' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'íjta, majta hua' jamuán i huáasij. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

⁴² —A'múu pu hua' japua huatanyúj i séecan, ajta quee jaayí'tin ti jus'íj jujapuá huatányuunyij. A'múu pu a'íin pu'é'een i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can; che' acájra'nyij mu cúruuj jitze, aj tu xaa jimi tyá'antzaahuatye'sij. ⁴³ A'múu pu i Dios jimi tyí'ca'nyej, che' i Dios ij'íj japuan huatányuunyij, típua'aj ji'r'é'can jime' jaxie'va'aj. ¿Nyiquee a'múu a'yan tyu'taxájtaca' ti yójra' pu'é'eenye'ej i Dios?

⁴⁴ Majta i náhua'rij i maj jamuán óotateehuaca', a'íi mu majta já'xaahuari'raca'aj.

T'íj Jesús huamu'í'

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Tí'ij na'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj, 'asta na'aj quee yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huatyática'riaca'.
⁴⁶ Tí'ij a'yan tyí'rijcaj, Jesús pu ca'nyíin jin huajíjhuaca' i junyúucaaa jime' a'yaa pu tijin:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Mu paj nyaj Dios, mu paj nyaj Dios, ¿ji'nye een jime' pej pij yanúuriej?

⁴⁷ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj máanamujri', a'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íj pu huatajé a'íjci i Elías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

⁴⁸ Aj pu'ij síij jo'téechajraa tyí'tíj pu ujo'vá'tíj ti uhuájta'tyij, ajta je'en jaatyáaru'nyej nahuáj jime' ta'antzíjvi, aj pu'ij ciyéj jitze ja'antiyíj'que'e'j tí'ij ij já'ajchuii ta'aj ij Jesús huaye'en a'íjci jitze.

⁴⁹ Majta i séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' a'yan eenye', tyata'aj jaaséj títua'aj yatanyéj a'íjna i Elías tí'ij ja'cátoonyij.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús, ajtáhua'aj ca'nyíin jin huajíjhuaca', tí'quij huamuí'.
⁵¹ Tí'ij a'yan tyí'rijcaj, a'íi pu i cáixurij ti itzijhuaj a'úu ti je'cáahuíi i tyeyúuj tzajta' acásujtza'an. Ajta huatóoca'tzij i chuéj, ajta jé'ta' ootátarixij i tyetyéj,
⁵² ajta antyícuunyi'huaxij jo'maj ja'va'námi'huajma'caa i maj meríj huácuij, a'íi mu mue'tíj huatájuuriaca' i maj tyámua' tyí'tyetyeíityeristaca'aj.
⁵³ Aj mu mij eetacíj jo'maj ja'va'námi'huajma'caa, tí'ij huatájuuriaca' a'íjna i Jesús, a'íi mu utyájrurij u chájta', jo'mej mij jéehua i tyeítyee huojó'sej.

⁵⁴ Ajta a'íjna i hua' capítan i xantáaru'uj, majta i maj jacha'íica'aj i Jesús, a'íi mu tyu'séj tí'ij huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'í je'e'j ti tyí'tíj rijcaa, aj mu mij jéehua tyu'tátziin, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'can jime' pu a'íin pu'é'eenye'e'j i yójra' i Dios.

⁵⁵ Séecan mu majta i úucaaa a' ímuáj jo'tyú'úuj metyí'sejraca'aj, a'íi mu jamuán huací'ca'aj i Jesús tí'ij na'aj tyaja'rájraa a'ájna a Galíleaa, a'íi mu majta jahuúiria'ca'aj.
⁵⁶ A'íi mu a'íin pu'é'een, a'íjna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Maríia hua' náanaj a'íjci i Jacobo ajta a'íjci i José, ajta je'en a'íjna i hua' náanaj a'íijma yojmua' i Zebedeo.

Meetyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Tí'ij arí huachúmua', síij pu tyáati' ti chíjtyaanyi' aje're'nyej ti a'yan ántyapuaj tijin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Arimatea, a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi.
⁵⁸ A'íi pu'ij aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, tí'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. Piláato pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj jaatátuiire'en,
⁵⁹ aj pu'ij i José ja'ajtajá i tyévira', ajta jere'ijcataca' máantaj jime' ti jájcuaaj,
⁶⁰ a'úu pu yo'tyájtóo i tyévira' i Jesús jo'tij oochán yo'ta'íjtaca' maj ju'tyíicha'ajra'nyij i tyanúxaj tzajta'. Tí'ij ij je'tyáanaj i tyetyéj jime' ti sicírara', aj pu'ij jó'raa.
⁶¹ Ajta a'íjna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Maríia, a'áa mu ja'ajtya'aj muá'raa a'ájna véjri' a ti jo'tyáru'tyí'ij jo'maj yo'tyájtóo.

A'íimaj i maj tyí'cha'íica'aj jo'tij Jesús ja'vá'nami'huaca'aj

⁶² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij meríj tyámua' huóoruuj mej mij huóoso'pe'en, a'íimaj i maj tyihua'íjtye' i puaariij, majta i fariseos, a'íi mu néijmi'i aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, ⁶³ a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', a'yaa tu tyo'támua'reeri' ti a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'hue'tacare'ej, ti'ij ooj júuricaj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' ti huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁶⁴ A'íj pu jin, pata'aj tyu'ta'íjtaj mej mij tyú'cha'íin jo'tij ja'vá'nami' 'asta na'aj quee mu tyojó'me'en huéicaj xicáj. Na'ríij quee i'ríj maj aje're'nyej mej mij jaanáhua'an i tyévira' a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij i tyeítyee tijin pu'ríj huatájuuriaca'. Ajta jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej quee ti'ij anaquéej tyu'hué'taca'.

⁶⁵ Aj pu'ij Piláato a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu tye'mej, metyi'cha'íij mu muá'ju'un. Séricuj mua'aj siata'aj tyámua' uyó'uurej, je'ej sij tyee'yí'tin, ti'ij quee a'tíj jamuarie'ej i tyévira'.

⁶⁶ Mati'ij mij jo'cáj, majta tyámua' jáaruuj ti'ij quee a'tíj ja'antácuunaj, majta a'áa huojotyáhuui i xantáaru'uj mej mij tyú'cha'íin.

28

Tí'ij i Jesús huatájuuriaca'

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Tí'ij tya'náara'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, tapuá'risima'caj pu tí'ij a'ájna i Mariía, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Mariía, a'úu mu ujó'ju' mej mij yo'tyéesej jo'maj yo'tyá'avaataca'. ² Aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuéj, ji'nye síij ti tajapuá tyí'huíire' pu aje'cáanyej i jútye', a'áa pu jo're'nyej jo'maj yo'tyá'avaataca' i Jesús ti'quij ja'anta'íj i tyetyéj i ti jin eetyánami'huaca'aj jo'tij jóocun, ajta a'áan japuan jo'o'yíxij.

³ A'ájna i ti tajapuá tyí'huíire' naa pu tyi'tyatáatiyi'caa tí'ij maj tyóona'axcava'ra'an, ajta naa cuéinavi' tyi'tyéchajca'aj tí'ij i séerij.

⁴ Mati'ij jaaséj a'íimaj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, huápu'íj mu tyu'tátziin majta juviváaca'aj a'íj mu jin eetavátzij, yaa pu cuxáa muáacuij. ⁵ Ajta i ti tajapuá tyí'huíire', a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íijma i úucaaj tijin:

—Caxu tyi'tziinye'ej. Nyáaj nu jamua'reej sij a'íj tyáhuoonyij i Jesús, i maj jó'tatee. ⁶ Capu yajá'hua', jil'nye pu'ríj huatájuuriaca', a'yájna tí'ij tyaataxájtaca'. Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj jo'maj yo'tyéetyej. ⁷ Séricuj jiye'tzín jime' siata'aj huo'té'exaatye'en a'íijma i maj jamuán huací'ca'aj a'yan tijin: “Pu'ríj huatájuuriaca', a'áa pu jooméj a'ájna a Galileea tí'ij ajtáhua'aj a'áa huaja'ajsiire'en.” A'íi pu nye jitze juxié'va'ca'aj i nyaj nyeríj jamuaaté'exaa.

⁸ Majta a'íimaj i úucaaj ca'nácan mu jo'cáj, móoche' mu tyi'tziinya'ca'aj, majta jéehua jutyamua'va'ca'aj, a'íi mu mij jo'huáachajraa mej mij huojotyé'ca'aj a'íijma i maj Jesús jamuán huacíj. ⁹ Aj pu'ij jiye'tzín i Jesús huatóosejrataca' a'íijma jimi i úucaaj ajta je'en huo'tatyójtjej. Aj mu mij i úucaaj ajtyáxiiriaca' majta

ja've'vi'raxij i icájra'an jitze, majta jaatyánajchaca', ¹⁰ aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaј tјjн:

—Caxu tyi'tziinye'ej. Séricuj siata'aj huojoté'exaatye'en i nye'ihuáamua' maj jó'ciinyej a'ájna a Galilleea, a'áa mu nyeje'seeјran.

Je'ej maj tyu'taxáјtaca' i xantáaru'uj

¹¹ Móoche' mu huaju'caј a'íimaj i úucaa, mati'ij séecan i xantáaru'uj i maj tyi'cha'ica'aj a'áa ja'rá'aj a cháјta', aj mu mij néijmi'i huoté'exaa a'íimaj i maj puaaríј tyi'ijtye' je'ej ti tyi'tјj huaríј. ¹² Majta i maj tyi'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyúusiј hua' jamuán i huáasiј, mej mij jaaxá'pui'intare'en je'ej maj ye'ej huaríј. Aj mu mij jéehua túmii huota' a'íimaj i xantáaru'uj, ¹³ a'yan metyhua'ixaatye'ej tјjн:

—A'yaa xu mua'aj tyu'taxáј tјjн tíca' imuáj siati'ij tyacu'tzísima'caј, a'íimaj i maj Jesús jamuán huac'ca'aj a'íi mu aje're'nyej mati'ij mij jaanáhuaj i tyévira'. ¹⁴ Ajta tјpua'aj jáamua'reej i tajtúhuan je'ej ti tyi'tјj huaríј, ityáj tu a'yan tyaaté'exaatye'ej ti'ij quee tyi'tјj je'ej jamuáa'uureј mua'ajmaj.

¹⁵ Majta a'íimaj i xantáaru'uj mati'ij ja'ancuria'aj i túmii aj mu mij a'yan huaríј je'ej maj tyihuo'ta'íј. Ti'ij na'aj yatјj je're'nyej, a'yaa mu tyi'xaj néijmi'que' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan tyi'ja'yájna.

Jesús pu tyihuo'ta'íј i maj jamuán huac'ј

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Majta i maj tamuáamuata' japuan síј ará'axcaa, a'áa mu jó'ju' a'ájna a Galilleea, a'áa mu ja'rá'aj jiríј jitze ti'ij anaquéeј tyihuo'té'exaaј a'íјna i Jesús. ¹⁷ Ajta mati'ij jaaséeј a'íјci i Jesús, aj mu mij tyámua' tyaatá', majta séecan camu tyá'tzaahuatya'ca'aj ti a'íin pu'eenyeyej. ¹⁸ Aj pu'ij Jesús ajtyáxiiriaca' hua' jimi ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaј tјjн:

—Dios pu arí néijmi'i tyinaatá' nyeј nyij néijmi'i јн antýnyamua'reeriaј u tajapuá nyajta íyan cháanacaj japua. ¹⁹ Siata'aj síј jo'cixi'in néijmi'que' i cháanacaj japua siaј síј huó'ixaatye'en i tyeityee mej mij na'rá'astijre'en, siaјta huó'íhraj nyúucaritze' i ti nyavástará', siaјta nyúucaritze' i yóјra', siaјta nyúucaritze' i júuricama'ra' i Dios, ²⁰ siaјta huomua'tyeј mej mij néijmi'i ja'rá'asteј je'ej nyaj nyeríј tyajamuaamuá'tyeј. Nyajta nyáaj a'yaa nu ja'mua jamuán séeria'aj na'mej ti'ij na'aj yutјj jo'que'tјj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'reј íyan cháanacaj japua.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Marcos

Juan pu tyihuá'ixaaty'e' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ A'yaa pu éenye'que' huatyóochej i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i Jesús i Ciriístu', yójra' ti pué'een i Dios.

² A'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti arí á'tyeej ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijin:

A'tíj nu huata'ítij anaquéecan ta'aj a jime' tyu'taxáj,
ti'ij tyámua' tyimuáa'uurijtze'.

³ A'áa pu ja'vá'namuajre' i nyúucarij jo'tij quee já'tyi'tij, a'yan tijin:
"Tyámua' xu jáa'uurej i juyáara' i tavástará',
xaatajé'yitzi'tye' i juyáara'."

⁴ A'áa pu jo'tóosejrataca' i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu néijmi'caa tyú'ixaaj maj tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimí majta je'en huá'íhuaj, ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee xá'pu' huaríj a'íjci jimí.

⁵ Néijmi'i i tye'ítyee a'áa maj tyaja'ránamuaj a judea majta a Jerusalén a'íi mu aje're'nyinyiica'aj mej mij jáanamuj. Matí'ij mij jaataxájtaca' i maj quee xá'pu' huaríj i Dios jimí, aj pu'ij i Juan huo'íiri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Jordán.

⁶ Ajta a'íjna i ti tyí'chajca'aj i Juan a'íj pu jin tyí'taavijhuaca'aj i cameeyuj ju'xa' jime', ajta navíj jin ahuóojí'ca'ca'aj, ajta vítzi'cáa' ci'macaria'aj, ajta sarátyee cua'caria'aj itzitáj maj huáxoo. ⁷ A'yaa pu tyihuá'ixaaty'a'ca'aj tijin:

—Sáij pu ooj yaja'vé'mej ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ⁸ Nyáaj nu nyeríj jamuáa'íiri' i jájtyij jime', ajta a'íjna a'íj pu jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios.

Jesús pu huá'íhuaca'
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ A'yaa pu a'ájna tyu'ríj, Jesús pu a'áa ja'rájraa a Nazaret, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, aj pu'ij i Juan jáa'íiri' i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaaj tijin Jordán. ¹⁰ Ti'ij na'aj i Jesús tye'táraa i jáata', aj pu'ij jaaséj ti antacúj i tajapúa' ti'ij ij a'íj huaséj i júuricama'ra' i Dios ti aje'cáma'ca'aj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúcui'. ¹¹ Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti uje'cánamuajrej u tajapúa', ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've', i nyaj nyajta ja'antyhooj.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Tí'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'v'í'tij i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹³ A'áa pu'ij huá'puatyey xicáj já'tyeej, jo'maj tyí'tyán jo'cá'ca'aj simuáruunij,

ajta i tyiyáaru' tyí'tyasa'ca'aj tí'ij i Jesús ootyá'itzeere'en i Dios jimi, capu a'yan tyá'raa a'íi mu jaatyáhuu'i i maj tyí'huiire' i tajapúa Dios jimi.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Tí'ij eetyanámi'huacaj i Juan, aj pu'ij i Jesús ajo're'nyej a Galileea a'áa pu huo'jóxaa i Dios nyuucacaj. ¹⁵ A'yan tijn:

—Pu'rj tya'rá'aj a'ájna i xicáara' jitze i ti a'yan tyí'iteeria'ca'aj tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua. Siata'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi siajta jitzán tyú'ca'nyej i nyúucaria'ra'.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Tí'ij Jesús a'áa ja'ajtyama'caj a'ájna véjri' jo'tij ja'vá'asej i jájtyij ti a'yan tya'rájtyapua'j tijn Galileea, aj pu'ij a'íj huaséj i Simón ajta i Andrés ihuáaria'ra' ti pué'een. A'íi mu a'ín pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaria'aj, a'áa mu mij jo'hua'naaj i tápi'narij. ¹⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'tajé tijn:

—Musio'té'yi'ij nyaj jamuán, nyáaj nu já'muamua'tyej siata'aj huo'tájeevej i tyeítyee nye jimi.

¹⁸ A'áa mu mij tyojopíj i tápi'narij mati'ij mij jamuán jo'c'íj i Jesús.

¹⁹ Tí'ij té'ej áyee jo're'nyej, Jesús pu a'íj huaséj i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een, a'íi pu hua'yojmua' i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i báarcuj jitze tyámua' metyi'uuriáaj i tápi'narij. ²⁰ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, a'áa mu mij yooríeej i jutáataj Zebedeo i séecan jamuán i maj jahuíria'ca'aj, mati'ij mij Jesús jamuán jo'c'íj.

A'ájna i tyévi'j tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj

(Lc. 4:31-37)

²¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i chájta' ti a'yan tya'rájtyapua'j tijn Capernaúm, a'ájna i xicáara' jitze mati'ij juso'pii, aj pu'ij i Jesús utyájruij i tye'yúuj tzajta', tí'quij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej. ²² Majta i tyeítyee je'ej mu tyityo'tóomua'jtyaca' je'ej ti tyihua'mua'tyajca'aj, jí'nye a'yaa pu tyi'tyáxajtasima'aj tí'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihua'mua'tyajca'aj a'íjci jitze i yu'xarij i maj jin tyi'ijta. ²³ A'úu pu síj tyáati' jo'tyávaaca'aj i tye'yúuj tzajta' i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij a'yan tyu'tanyúj ²⁴ tijn:

—¿Ji'nye tyi'tj pa'uurej tajimí Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'íj jin mu po've'mej paj ta'antypuá'rite'en? Nyámuamua'tye a'tj paj pué'een, nyajta jamua'reej paj a'ín pué'een i paj néijmi' i jin tyámua' een i Dios jimi.

²⁵ Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij i tyiyáaru', a'yan tye'ixáatye'ej tijn:

—Capáj ave'nyuucan iirájra' mu tyévi'j tzajta'.

²⁶ Tí'quij i tyiyáaru' jaatacá'tzij i tyévi'j ca'nyíin jime', aj pu'ij ca'nyíin huajjhuaca' i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj i tyévi'j tí'quij iirájraa. ²⁷ Néijmi'i mu tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán ajta séej a'yan tijn:

—¿A'tanyj pué'een a'múnna? Tí'ij jájcuan jin tyi'mua'taj, ajta je'en naa tyu'xáxa'aj tí'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. A'íi mu majta ja'tzaahuatye' i tyiyáaru' je'ej ti ye'ej tyihuo'tájeevij.

²⁸ Ajta je'en jiye'tzín néijmi'que' huámua'reeri'huaca' tí'ij na'aj a'ájna a Galileea je'ej tí tyí'táj huáruuj i Jesús.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Matí'ij iiráacij i tye'yúuj tzajta', Jesús pu hua' jamuán jo'mej a'íjma i Santiago ajta i Juan jo'maj ja'chej i Simón ajta i Andrés. ³⁰ A'íi pu a'áa jóoca'tyii i mu'nyáara' i Simón, tyí'cui'ca'aj a'íjna puístaca'aj. Aj mu mij jaaté'exaa i Jesús, ³¹ a'íi pu'ij ajtyáxiiriaca' jimi, tí'ij ij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en ja'ajriáj, aj pu'ij jiye'tzín huatyápua'riaca' i tí puístaca'aj ajta je'en huatyóochej tí'ij tyihuó'cue'tyej.

Jesús pu jéehua tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Tí'ij huaré'chuixarij aj mu mij néijmi'caa ajóovi'tijxi i Jesús jimi a'íjma i maj tyí'cucui' majta i tyiyáaru' maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, ³³ Néijmi'i mu matí'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatimee a'áa ja'tyúusi a pua'quéj jo'táj je'tyényini'ij, ³⁴ Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj i tye'ityee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta jéehua hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, capu ajta hua'tá'caria'aj maj huatányuunyij i tyiyáaru'uj, jí'nye a'íi mu jamua'ajcaa a'táj tí pué'eenye'ej.

Jesús pu huó'ixaa j i Dios nyuuccaaj a'ájna jo'maj jóosi'rii

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Iiya' pu'uj, tí'ij óoche' huatíca'caj, Jesús pu ájchej tí'quij eerájraa a'ájna a chájta' ta'aj ij jusíj huatyényuunyij a'ájna jo'táj quee já'tyi'táj. ³⁶ Ajta a'íjna i Simón majta i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu uyó'huosij i Jesús, ³⁷ ajta matí'ij jáatyoj a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Néijmi'i mu muahuoo.

³⁸ Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Che'rój tyiche' áyee jo'ré'nyej a'áa tí véjri' huaca'aj, a'áa nu nyajta huojó'té'exaatye'ej i nyúucarij, jí'nye a'íj nu jín mujo've'mej.

³⁹ Jesús pu'ij néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, hua'ixáatya'aj i nyúucarij jo'maj jóosi'rii tí'ij na'aj a'áa tí huaca'aj, ajta tyihua'huatya'aj i tyiyáaru'uj tí hua' tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj tí cá'atzaj

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Síj pu i tyáati' tí tyí'cui' tí cá'atzaj a' uré'nyej i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij tí'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj a'yan petya'ajxié'vi'ra'aj, tynáahuaatye' i nyaj tyí'cui'.

⁴¹ Jesús pu ja'ancu'vaxij, tí'quij jumuáca' jín ja'ajtamuariej ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tya'ajxié'vi'ra'. Pata'aj huarúj.

⁴² Aj pu'ij huatyápua'riaca' i tí jín tyí'cui'ca'aj, tí'quij naa éenye'ej ta'raj. ⁴³ Ajta je'en i Jesús jaata'ityaca' a'yan jéehua tye'íicatye'ej tíjin:

⁴⁴ —Cási', capáj a'táj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaaríj, pajta tyu'támu'vejritaj, a'yájna tí'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mata'aj mij a'íimaj jáamua'reej i puaaríj tíjin papu'ríj huarúj.

⁴⁵ Ajta a'íjna i tyévi'j tí'ij jó'raa je'en pu huatyóochej tí yo'xáatajra'nyij je'ej tí tyí'táj jimi huaríj. A'íj pu jín quee che' i'riitaca'aj tí i Jesús utyájrutyey i tí huachájta'tajmee, sulu a'áa pu jó'yi'caaj jo'táj

quee ja' a'tíj, majta i tyeítyee a'náj tina'aj mu a'áa je're'nyinyiica'aj jo'tíj je'ej je'eenye'ej i Jesús mej mij jaaséj.

2

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, Jesús pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyájrurij a Capernaúm. Mati'ij jáamua'reeri' ti a'áa je'rácatyii i chi'táj, ² jéehua mu i tyeítyee tyúusiij, camu che' á'vejrica'aj a'ájna a ti je'tyényinyi'ij, ajta i Jesús huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

³ Aj mu mij mamuaácuaj i tyeítyee séej ajo're'nyijtye i ti tyí'cui' ti quee tyéchavaaj. ⁴ Ajta jéehua mu i tyeítyee eetyóosiiria'ca'aj a ti je'tyényinyi'ij a'íj pu jin quee i'riitaca'aj maj ajtyáxiirej jo'tíj i Jesús jo'tyávaaca'aj, aj mu mij antyicáj i chi'ij japua, mati'ij mij ja'náacuj aj mu mij ju'cájtoo i ti tyí'cui'. ⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i ti tyí'cui' tíjin:

—Nyiyóoj, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj.

⁶ Séecan mu a'áa ja'ajtyá'ca'aj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj tíjin: ⁷ “¿Ji'nye tyóoca'nyej ti'ij a'yan tyí'xajtaj a'mújna? Nyúucaria'ra' pu je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. A'íi pu'uj i Dios jaayí'tin ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee.” ⁸ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye sij a'yan tyí'mua'tzej? ⁹ ¿Tyi'tanyí quee tyési', nyi nyaj a'yan tyaaté'exaatye'en i tíquee tyéjchevej yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj i Dios jimi”, nusu nyaj a'yan yee: “Ájchesij, pajta ja'antyi'í'ij mua' utáatzij pajta je'en jó'ra'nyij”? ¹⁰ A'yaa nu nyij tyajamuaataséjratye'sij ti i yójra' i Dios ajta a'íjna jin antyúumua'reej íiyan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéchavaaj tíjin:

¹¹ —A'yaa nu muéetzij tyí'mua'ixaatye', ájchesij, pata'aj ja'antyi'í'ij mua' utáatzij, áricuj jo'paj ja'chej.

¹² Aj pu'ij i ti tyí'cui' ájchej, aj pu'ij jatyj i ju'utáatzij ti'quij jó'raa, néijmi'i metyi'seeracaj i tyeítyee. Aj mu mij néijmi'i je'ej tyityo'tóomuajtyaca' majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan metyi'xáataj tíjin:

—Catu a'náj tyi'tíj a'yan tyu'séj.

Jesús pu jaatajé a'íjci i Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'áa jo'mej jo'tíj ja'va'ástimee i jájtyij, majta i tyeítyee jimi mu ajtyáxiiriaca', a'íi pu'ij tyihuá'mua'tyajca'aj. ¹⁴ Ti'ij a'áa joomá'caj a'íj pu huaséj i Leví, yójra' ti pu'éen a'íjci i Alfeo, a'úu pu je'rácatyii jo'maj huaja'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaria'aj i Roma pujmua'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Leví ájchej ti'quij jamuán jo'mej.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj tí'ij i Jesús a'áa tyaja'cuaj'cáj jo'tíj ja'chej i Leví, majta jéehua i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijicaria'aj, majtáhua'aj séecan i tyeítsee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íi mu majta tyí'cua'ajcaa i méesaj japua, jamuán i Jesús majta i maj jamuán huacíj, jí'nye jéehua mu i maj Jesús jamuán huajú'ca'aj. ¹⁶ Séecan mu i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, i maj fariseos pué'een, mati'ij jaaséj tí i Jesús hua' jamuán tyí'cua'ajcaa, a'yaa mu tyihuo'ta'íhuo'ri' i maj jamuán huacíj i Jesús tíjin:

—¿Jí'nye een jime' a'íjna i tí tyaja'muamua'tyej tyí'cua'caa a'íjma jamuán i maj tyí'tyeyijve' ajta hua' jamuán i maj jéehua já'itzeere'?

¹⁷ Jesús pu huó'namuajri', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'íimaj i maj quee tyí'cucui' camu a'íjci jimi ajo'rénysesij i tí tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu ajo'rénysesij i maj tyí'cucui'. Canu nyáaj a'íjci jin mu jo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj jéehua ootyá'itzee i Dios jími.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' i Jesús je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Séej mu a'yan tyúu'itzi'va'ca'aj a'íimaj i Juan maj jamuán huací'ca'aj, majta i fariseos, aj mu mij séecan i tyeítsee aje'rénysesij i Jesús jími mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—A'íimaj mu ju'itzi'vee i Juan maj jamuán huací'ca'aj majta i fariseos, ¿jí'nye mej mij quee ju'itzi'vee i maj ajamuán huací'ij?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Nyiquij i'ríj maj ju'itzi've'ej i maj huo'tá'inej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' tí sáij huatyényeíichij, tí'ij i tí huatyényeíichij ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj? Típua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj i tí huatyényeíichij, capu je'ej tyí'rij maj ju'itzi've'ej. ²⁰ Ajta a'yaa pu atyojo'rénysesij i xicáara' i maj jitzán já'vi'tin i tí huatyényeíichij, tí'ij a'ájna atyojo'rénysesij, aj mu mij ju'itzi've'en.

²¹ Capu a'tíj jaacu'nyapuan i cáanarij tí mí'ma'can i cáanarij jíme' tí jájcuaj, jí'nye huatyátzu'taj i cixurij tí jájcuaj tí'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij ja'násujtza'naj i tí mí'ma'can, tí'quij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. ²² Camu majta i nahuáj tí jájcuaj ucáto'sij i cíxo'rij tzajta' tí uriá'cue'rijhua, jí'nye a'íi pu újmue'rij tí'quij ootátzaanyij i cíxo'rij tí uriá'cue'rijhua, aj pu'ij jó'vesij i cíxo'rij ajta i nahuáj. A'íj pu jin juxie've' maj ju'cájto'nyij i cíxo'rij tzajta' tí jájcuaj i nahuáj tí ajta jájcuaj.

A'íi mu jí'ijtzaanaxij i tyeríicuj i Jesús maj jamuán huacíj a'náj mati'ij pua'aj juso'pii

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ A'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tíj tyeríicuj ja'huasti', majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij a'áa jooju'uj, a'íi mu huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in i muéeya'ra' i tyeríicuj. ²⁴ Majta i fariseos a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tíjin:

—Cási', ¿jí'nye mej mij a'yan ricij i maj ajamuán huací'ij je'ej tíquee tyí'rij tí a'tíj a'yan rijcaj a'ájna i xicáara' jíjze i maj jitzán juso'pii?

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Nyí sequéa mua'aj a'náj jo'jívjej i yu'xarij jíjze je'ej tí huaríj i David tí'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huacíj? ²⁶ Tí'ij a'ájna i

Abiatar puaaríj jin tyi'tyaváacaj, David pu utyájrurij i tyeyúuj tzajta' ti'quij jáacuaj i páan i maj jaatámu'vejritaca' i Dios jimi, i maj a'íi mana'aj jacua'caria'aj i puaaríj, ajta je'en a'íjma huacue'ej i maj jamuán huajú'ca'aj.

²⁷ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'ixaaj tijin:

—A'íjna i xicáara' i maj jitzán juso'pii a'yaa pu tyo'xá'pui'intari'huaca' ti'ij huo'tyáhuire'en i tyeítyee, camu mej mij i tyeítyee jaatyáhuire'en a'íjci i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ²⁸ A'íj pu jin i yójra' i Dios a'íjna jin antyúumua'reej i xicáara' i maj jitzán juso'pii.

3

A'íjci jime' i a'tíj ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'uun jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', sáij pu tyáati' a'uun jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze. ² A'íi mu mij i fariseos ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús mej mij jaaséj tipua'aj tyáahuaatye'en a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, mej mij a'íjci jin tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijin:

—Ájchesij iye'ej jé'ta' huatyéjchaxij.

⁴ Ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i séecan tijin:

—¿Tyi'tanyí jin je'ej tyí'rij ti'ij a'tíj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, nyi ti tyámua' huárinyij, ca' ti je'ej pua'aj huárinyij? ¿Nyi maj séej tyú'huaatye'en ca' maj séej antyipuá'ritye'en?

Majta a'íimaj camu je'ej tyu'taxájtaca'. ⁵ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa nyu'camu'íj, ajta huatóxaamujrityej a'íjma jimi i maj quee jaxie'va'ca'aj maj jáanamua'aj, ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyáataj tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca' ti'quij huarúj. ⁶ Aj mu mij a'íimaj i fariseos iirácij, mati'ij mij huatyóohuij maj jaaxá'pui'intare'en a'íjma jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'ca'aj a'íjci i Jesús.

Jéehua mu tyeítyee a'áa ja'tyúusi' jo'tij ja'vá'asej i jájtyij

⁷ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, hua' jamuán i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'vá'asej i jájtyij. Jéehua mu majta i tyeítyee i maj a'áa huacháatima'caa a Galillea jamuán huajú'ca'aj. ⁸ Mati'ij jáamua'reeri' je'ej ti va'cán jin tyí'muarie'ca'aj i Jesús, jéehua mu ujo'vá'ju' a'áa maj ja'ráacij a Judea, majta a Jerusalén, majta a Idumea, majta a Tiro, majta a Sidón, majta i maj Jordán já'ma'can. ⁹ Aj pu'ij jin i Jesús a'íjma huata'íj i maj jamuán huacíj maj báarcuj jáahuaviitze'en, ti'ij jitzán atyéyixi'in mej mij quee i tyeítyee jatziinajyi'can. ¹⁰ Ji'nye pu'ríj jéehua tyihuo'huaatya'ca'aj i maj tyí'cucui'ca'aj, a'íj mu jin i maj tyí'cucui' ajtyáxiiriaca' mej mij ja'ajtamuarie'en a'íjci i Jesús.

¹¹ Ajta mati'ij i maj tyiyáaru'uj hua'tzajta' séjria'ca'aj jaaséj i Jesús, a'íi mu jimi tyítunutaxij majta a'yan tyí'tyeijihuaca'aj tijin:

—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

¹² Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee jaxajta hua' tzajta' i tyeítyee a'tíj ti pué'een.

Jesús pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'aan jo'ojnyéj i jiríj japua, aj pu'ij huo'tajé a'tyán maj ja'ránajchaca'. Matí'ij néijmi'i tyúusiij, ¹⁴ tamuáamuata' japuan hua'puácaa pu antyíhuo, mej mij jamuán huací'ca'an ajta tí'ij huo'ta'íjtye'en mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucáaj. A'yaa pu'ij huo'tamua'aj tíjin i maj tyu'ta'íjtyi'rej, ¹⁵ ajta a'íjna jin tyihuo'ta'íj mej mij antyúumua'reeriaj maj hue'rá'ityej i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee. ¹⁶ A'íi mu mij a'íin pué'een i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej i ti hua'antyíhuoj: A'íjci i Simón, i ti ajta a'yan jaatamua'aj tíjin Pedro, ¹⁷ a'íjci i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een; a'íjma yojmua' i Zebedeo, i ti ajta a'yan huo'tamua'aj jime' tíjin Boanerges a'yaa tí'ij huatóomua'aj tíjin, Yójmua'mua' i maj tyényuuvej; ¹⁸ ajta a'íjci i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Tomás, ajta a'íjci i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, ajta i Tadeo, ajta i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin cananeo, ¹⁹ ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús.

Tyi'tíj mu jitzán ujpuá'rij i Jesús

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Aj pu'ij té'ej i Jesús chí'táj jo'tyájrurij, majta mu jéehua tyúusiij i tyeítyee, capu ij i'riitaca'aj ti hua' jamuán tyú'cua'nyij i maj jamuán huacíj. ²¹ Matí'ij jáamua'reeri' i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús jo'tíj je'ej jé'eenye'ej, a'íi mu a'áa jo'ré'nyej mej mij já'anvi'tíj, jí'nye a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti arí huatyóotimue'ri'.

²² Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa mu ja'rácíj a Jerusalén, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin: —Beelzebú, a'íjna i ti tyihuá'íjtye' i tyiyáaru'uj, a'íj pu jitze juca'nyej a'mújna mu tyévij tí'ij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj.

²³ Jesús pu huo'tajé, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin: —¿Ji'nye tyí'rij ti i tyiyáaru' jusíj huatóomuaritye'en? ²⁴ Típua'aj i maj séej chájta'naj jitze aja'chej jé'ta' muáacínyej, camu che' á'tyeeren, ²⁵ ajta típua'aj i tyeítyeristyamua'me'en i a'tíj jé'ta' muáacínyej, camu majta che' á'tyeeren. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj, típua'aj jé'ta' muáacínyej i tyeítyeristyamua'me'en i tyiyáaru' majta je'en tyúucui'nyij, camu che' á'tyeeren, sulu a'íi mu antyipua'rij.

²⁷ Capu je'ej tyí'rij ti a'tíj utyájrutyey jo'tíj ja'chej i tu'huájca'nyej tí'ij tyi'tíj jaanáhue', típua'aj quee anaquéj jaatyáji'que'en, jí'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij tí'ij tyi'tíj jaanáhue'.

²⁸ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyihuo'tu'uunyi'raj néijmi'caa i tyeítyee i maj jin quee xá'pui' huaríj nusu tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ²⁹ Ajta típua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaataxá a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu i Dios a'náj tyaatú'uunyi'raj, sulu a'íj pu jin jajpuéetzij ja'mej jusén jime'.

³⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', ji'nye a'yaa mu a'íimaj tyí'xajtaca'aj tijin tyiyáaru' pu tzajta' ú'sejria'ca'aj.

I náanajra' majta ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús, a'áa mu mij jéjre' jo'tyu'úuj mati'ij tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej. ³² A'íimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'taquéetima'caa i Jesús jimi, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna a náanaj, majta a'ihuáamua' mu mapua'quéj jo'tyú'uu, a'íi mu muahuoo.

³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een i nyináana majta i nye'ihuáamua'?

³⁴ Aj pu'ij huo'séerajraa i tyeítýee i maj jimi ataquéetima'caj, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i nyináana majta i nye'ihuáamua'. ³⁵ Ji'nye a'tíj tí tina'aj tí a'yan ricíj je'ej tí i Dios tyá'xie've', a'íi pu a'íin pué'een i nye'ihuáara' ajta nyaj náanaj.

4

A'íjna i a'tíj tí tyí'huastyaa

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús huatyóochej tí tyihuó'mua'tyej a'ájna jo'tíj ja'vá'asej i jájtyij. Majta je'en jéehua i tyeítýee tyúusiij, Jesús pu'ij báarcuj jitze atyájraa a'áa tí jáata' ja'cáva'ca'aj, majta a'íimaj i tyeítýee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a tíj jóo'asej i jájtyij. ² Aj pu'ij jéehua tyihuó'ixaaj séej jime' i nyúucarij.

A'yaa pu tyihuo'mua'tyej tijin:

³ —Xáanamujri' a'íjci: A'tíj pu a'áa jo'mej jo'tíj tyajá'huaste'. ⁴ A'áa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij a'áa jo'vatzhíjraa i juyéj jitze, aj mu mij i pína'see jaaré'je'puj i ímue'rij. ⁵ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzhíjraa tyetyéj tzajta' jo'tíj quee jéehua jo'choota', aj pu'ij jiye'tzín acáanyaxij i ímue'rij, ji'nye capu a'chu huácatyíj i chuéj, ⁶ ajta tí'ij i xicáj eeré'nyej, aj pu'ij huariá'taj i tí arí ajnyéj, ajta quee a'chu ajo'canáana'ajma'caaj, a'íj pu jin huaria'huaj. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzhíjraa i tzícare'ej tzajta', tí'ij i tzícare'ej huahuásej aj pu'ij ja'vá'naj i tí arí ajnyéj, a'íj pu jin quee huáciiriaca' i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzhíjraa jo'tíj naa jo'éen i chuéj, a'íi pu'ij ajnyéj, ajta je'en jéehua huáciiriaca', séecan pu i ímue'rij a'yan tyi'ca'tyé'tya'ajma'caa i cúuxa'aj jitze sáij tína'aj tya'ajtanyéj i ímue'rij a'chu seityéj japuan tamuáamuata' i jatzíj, ajta séecan a'chu huéicitayej, ajta séecan anxityej.

⁹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Í maj iityanamujraajmee, miche' tyámua' naa tyáanamuj.

Ji'nye een jime' séej nyúucarij jin tyihuá'mua'tyej

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Tí'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu jusíj a'áa jo'tyá'itzee, majta i maj hua' jamuán ajo'tyú'uuca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu a'yan tyaata'ihuo'ri' je'ej tí huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tí jaaxájtaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'ajmaj pu i Dios tyajá'mua'ixaaty'e' je'ej ti tyí'een jo'tij a'ín tyejé'ijtaj, ajta a'íjma i maj jéjre' maj jo'tyú'uu, a'yaa pu séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyen, ¹² mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta ma'uny'éjnye'rij, majta je'en quee tyi'tíj huánamuaj, tyij majta iityanamuaárajme'nyij, camu mij majta ja'antzaahuaty'e'sij i Dios, ti'ij a'ín tyihuo'tú'uunyí'.

Jesús pu huá'ixaaty'e' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a'tíj ti tyí'huastyaa

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequée yo'itéej xá'raa a'íjci i nyúucarij? ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i séecan i nyúucarij? ¹⁴ A'íjna i ímue'rij ti huaste', a'yaa pu een ti'ij i a'tíj ti huá'ixaaty'e' i Dios nyuucaa. ¹⁵ Séecan mu i tyeítyee a'yan een ti'ij i ímue'rij juyéj jitze ti huavatzíjraa: a'í mu mij tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij, ajta mati'ij janamuáaran a'í pu i tyiyáaru' jiy'e'tzín huo'huáari'raaa i nyúucarij i maj meríj jú'mua'reerica'aj i jutzájta'. ¹⁶ Majta séecan a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij tyetyéj tzajta' ti huavatzíjraa: a'í mu tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij majta jutyamua've'ej ja'ancuriáa'sij, ¹⁷ ajta camu jéehua ajo'canáana'ajmee, camu mij juca'nyej, a'íj mu jin jajpuéetzij a'íjci jime' maj hua'xaahuari' i nyúucarij, na'ríj je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, aj mu mij jiy'e'tzín yo'huá'xij i maj jitzán tyá'tzaahuaty'e'. ¹⁸ Majta séecan a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij ti tzicare'ej tzajta' huavatzíjraa: a'í mu janamuaj i nyúucarij, ¹⁹ ajta jéehua pu hua' jitze juxie've' je'ej maj tyi'tíj tyí'muarie', a'yaa mu tyá'xie've' maj jéehua tyí'toova'aj, majta jaxie've' maj néijmi'i tyí'ijcha'ij. A'í pu hua' tzajta' huataséjre'sij, capu ij jaatá'sij ti jitzán huatyá'itzeere'en i nyúucarij. ²⁰ Séecan mu majta séejre' i maj janamuaj i nyúucarij majta ja'rá'astej, a'í mu mij jéehua tyu'tyáhuíre'sij, a'yájna ti'ij i ímue'rij ti huahuásti'huaca' jo'tij jo'j're'en. A'í mu mij a'yan tyu'tyáhuíre'sij ti'ij i ímue'rij ti huáciiriaca' a'chu seityéj japuan tamuáamuata' ti cure'tyé'tye'ejmee, majta séecan huéicatyej, majta séecan anxityej síj ajta síj.

A'íjna i tatzárij ti antyítaa i huootyij jitze

(Lc. 8:16-18)

²¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿NyiQUIJ i tatzárij mua'antyítieeraj mej mij cajún jityej ye'rájchetyij, ca' mej mij utáatzij jityej ye'rájchetyij? Capu xaa nyu'uj, sulu áan mu ímuáj yo'ojchesij, ta'aj ij a' ímuáj atányeericij. ²² A'yaa pu cha'tána'aj, capu tyi'tíj jusén jin aviitzi'huaj ja'mej, sulu huataséjre'sij, na'ríj tyi'tíj maj aviitzi' jin mua'reej i jumua'tzíira'aj tzajta' a'í pu ajta mua'reeri'huan. ²³ Mu siaj iityanamuaárajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaj.

²⁴ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Xaaséj tyi'tíj siaj namuaj. A'chu siaj mua'aj tyi'tíj huo'tá'an i séecan, a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij, ajta je'en jéetze' tyajamuaatá'sij. ²⁵ Ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj cá tyí'ijcha'ij, a'í pu jéetze' tyá'ancuriáa'sij, ajta i ti quee tyi'tíj tyí'cha'ij, a'íj mu tyáa'ri'raj a'chu ti tyi'tíj tyí'cha'ij.

I nyúucarij ti jaxaj a'íjci i ímue'rij ti huose'en

²⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa*j* i Jesús t*ij*in:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo't*ij* i Dios tyejé'ijta*j* ti'ij a't*ij* ti ímue'rij huahuáste*j* i chué*j* japua, ²⁷ ti a'yan cha'tána'aj tye'me*j* tipua'aj tyácusime'en a'íjna i a't*ij*, na'r*í*ij atányeer*ij*, capu jamua'reeren je'ej ti ye'ej tye'ejnyés*ij* tipua'aj tíca' na'r*í*ij tújca a'í*í* pu i ímue'rij acányes*ij* ajta je'en huose'en. ²⁸ A'í*í* pu i chué*j* jusí*ij* tyámua' joore*j* ti'ij acáanye*j* i ímue'rij, aj pu'ij ajnyés*ij* i xámue'ra' ajta je'en huatámueeya'aj, ti'qu*ij* i muéeya'ra' jitze canyaátira's*ij* i jatzí*j*. ²⁹ Tipua'aj ari i jatzí*j* huáca'naj aj mu mij jaariá'siire's*ij*, ji'nye pu'r*í*j tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán tyúutza'nyii.

A'íjna i nyúucarij ti jaxaj i mostáasaj jatze'

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa*j* i Jesús t*ij*in:

—¿Ji'nye ye'ej tyí'r*ij* tye*j* ty*ij* a'yan tyaataxá*j* je'ej ti tyí'een jo't*ij* i Dios tyejé'ijta*j*, tyí'tanyí tin a'yan huasé'rin? ³¹ A'yaa pu een ti'ij i mostáasaj jatze' ti i chóota' atyáhuasti'huaca'. A'í*í* pu a'íin pu'éen i jatzí*j* ti jéetze' cíleen ti íiyan séejre' i cháanacaj japua, ³² ajta ti'ij atyáhuasti'huaj i jatzí*j*, a'í*í* pu'ij huose'en ti'qu*ij* jéetze' uhuatít*ij* ja'me*j* quee i ti tyí'huasti', tyámua' pu viváajma'aj tyi'tyáxamue'ej ja'me*j*, a'í*j* pu jin i'riitaj ja'me*j* maj i pína'see jitzán tyi'huóo'ito'tye' a'íjci jitye*j* i ti huáqueenyi'iste'.

Je'ej ti ye'ej een jime' i Jesús tyihua'mua'tyajca'aj séej nyúucarij jime'

(Mt. 13:34-35)

³³ A'yaa pu i Jesús tyihua'mua'tyajca'aj i nyúucaria'ra' i Dios, jéehua pu tyihuo'íxaaj séej nyúucarij jime', a'chu maj a'yan pújooriajva'aj mej mij yó'itej muá'ra'nyij. ³⁴ Capu tyi't*ij* huá'ixaatya'ca'aj tiquee a'yan séej nyúucarij jime', ajta a'íimaj i maj jamuán huac*ij* tyámua' pu amitéeria'can jin tyihua'íxaatya'ca'aj jujime'.

Jesús pu jaatyápua'rij i áacaj ajta i jájtyij ti tyúuta'hua'aj

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ A'ájna xicáara' jitze ti'ij tyechúmua'risima'ca*j*, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa*j* a'íjma i maj jamuán huac*ij* t*ij*in:

—Che'r*é*j tyiche' antáciineye*j* után jitze pujmua'.

³⁶ A'áa mu'uj mij huaja'ajhua'xí*í* i tyeítyee mati'ij mij yo'ví't*ij* i Jesús i báarcuj jitze a'áa ti jo'tyávaaca'aj, majtáhua'aj mu séecan hua' jamuán ujó'ju' séecan báarcuj jitze. ³⁷ Aj pu'ij ca'nyiin jin huatá'aacariaca', tyámua' pu apúutzarij tyi'tyúuta'hua'aj a'í*í* pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze, pu'r*í*j ij tin avá'ajistisima'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Ajta a'íjna i Jesús pu huatá*cu*j hua'huarita' pujmua' i tyeítyee tyi'ijmú'tz*ij* pu huáca'tyí*í*. Aj mu mij jaajíste*j* majta je'en a'yan tyaaté'exaa t*ij*in:

—Maeestro, ¿nyiquee a jitze juxie've' tyaj tyerí*j* tin atyácu'i's*ij*?

³⁹ Aj pu'ij i Jesús ájche*j* ti'qu*ij* jaata'íjmuejri' i áacaj, ajta i jájtyij a'yan tyu'tajé t*ij*in:

—Capá*j* che' jujhua'naj. Huatyáapua'rij.

Aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj ajta je'en naa tyo'rióje'yaca' i jájtyij. ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij tyí'tziinye'? ¿Nyi sequée xu tyámua' tyá'tzaahuatye'?

⁴¹ A'íi mu mij tyámua' tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán majta séej tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna, mej mij majta ja'astej i áacaj ajta i jájtyij?

5

A'íjna i a'tíj Gadara ti já'ma'can

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Aj mu mij után jitze pujmua' ja'rá'aj, a'yaa pu tya'rájtyapuaj tijin Gadara. ² Ti'ij na'aj tye'táaraa i Jesús i báarcuj jitze, síij pu tyáati' jimi ajtyáxiiriaca' ti tyiyáaru' tzajta' ú'sejre'. A'íjna i tyáati' a'áa pu je'táaraa jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa, ³ ji'nye a'áa pu já'chajca'aj. Capu i'riitaca'aj ti a'tíj jaatyáji'que'en, nyi cadéenaj jime'. ⁴ Mue'tíj mu'ríj ja'náji'ca'ca'aj i muáca'ra'an majta i icájra' jitze i cadéenaj jime', je'en pu jajtzá'na'aj, capu je'ej tyí'riitaca'aj ti a'tíj jaamué'tin. ⁵ A'náj ti na'aj pu a'áa jo'chá'canya'aj i jiríj jitze ajta jo'maj mui'chítyee já'ava'tacaa tújca ajta tíca', antyijíhua ajta tyetyéj jin curióoto'xa'aj. ⁶ Ajta ti'ij a'íj huaséj i Jesús, aj pu'ij ootatéj, ti'ij ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'tíj jo'tyávaaca'aj i Jesús, ⁷ ti'quij a'yan tyaatajé ca'nyíin jime' tijin:

—Capáj nyéetzij je'ej nyoorej, Jesús, i paj yójra' pué'een i Dios ti néijmi'que' tyí'ijta. A'yaa nu tyí'muahuaviij i Dios jitze ma'can paj quee puéjtzij nyata'care'en.

⁸ A'yaa pu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Jesús pu a'yan tyaatájeevaca'aj tijin:

—Tyiyáaru' mu paj je'ej pua'aj metyóomua'rej, iirájra' mu tyéviij tzajta'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pua'antyapuaj?

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu antyapuaj tijin Legión, ji'nye tyámua' tu tyí'tyamui'ij.

¹⁰ A'íi pu'ij a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Jesús ti'quee hue'rá'ityacare'en a'ájna. ¹¹ Ajta a'ájna véjri', jéehua mu i tuíxuj a'áa tyojóohuiriiraca'aj, ¹² a'yaa mu mij i tyiyáaru'uj tyaatáhuaviiri' tijin:

—Taata'ítyij i tuíxuj jimi taatá' tyej tyij hua' tzajta' utyájrutyeyj.

¹³ Aj pu'ij i Jesús huo'ta', mati'ij mij iirácij i tyiyáaru' i maj tzajta' séjria'ca'aj a'íjci i tyéviij, aj mu mij i tuíxuj tzajta' utyájrurij. Majta i tuíxuj a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj, a'íi mu mij jo'huáachajraa a'ájna pujmua' jo'tíj ja'ancátyee, aj mu mij ujavátzj majta je'en jáata' atyáavatzj a'áa mu mij néijmi' atyájcuii.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj a'íi mu tyu'tátziin, mati'ij mij jó'ju' maj tyojo'taxáj i chájta', majta a'íjma i maj a'ímuáj antacháatimee. Aj mu mij aje're'nyej i tyeítyee mej mij jáamua'reej je'ej ti tyí'tíj huaríj. ¹⁵ Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'tíj je'ej jé'eenye'ej i Jesús, aj mu mij a'íj huaséj i tyéviij i tyiyáaru'uj maj tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'áa pu jo'tácatyii, capu che' jutimue'raca'aj, pu'ríj tyámua' éenya'ca'aj

a'íjna i tyévi. Jéehua mu i tyeítsee tyu'tátziin, ¹⁶ majta a'íimaj i maj jaaséj je'ej ti tyi'táj huaríj, néijmi'i mu huo'té'exaa i tyeítsee je'ej ti tyáaruuj i tyévi i tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'ej ti tyi'táj huó'ruuj i tuíxuj. ¹⁷ Aj mu mij huatyóohuij i tyeítsee maj jaatáhuaviij i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

¹⁸ Tí'ij i Jesús atyájrara i báarcuj jitze, a'íjna i tyévi tyiyáaru' maj tzajta' séjria'ca'aj, a'í pu a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'me'en. ¹⁹ Ajta i Jesús capu jaatá', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej hua' jamuán a'ihuáamua', pajta je'en néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej ti muáaruuj i tavástara', ajta je'ej ti tyimuá'ancu'vaxij.

²⁰ Aj pu'ij jó'raa i a'táj, ajta je'en huatyóochej ti huo'té'exaatye'en i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna ti a'yan tya'rájtyapua'j tíjin Tamuáamuata' ti Chájta'najmee, je'ej ti tyi'táj huáruuj jimi a'íjna i Jesús, néijmi'i mu i tyeítsee je'ej tyityo'tóomuajtyaca'.

*A'íjna i íiti' ti tyí'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)*

²¹ Tí'ij i Jesús huariá'raa i báarcuj jitze a'áa pu ja'rá'aj után jitze pujmua', aj mu mij jéehua i tyeítsee ajtyáxiiriaca', ajta i Jesús a'áa pu jo'tyéechaxij jo'tij jó'asej i jájtyij. ²² Aj pu'ij síij ará'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj hua' tye'yúuj tzajta', a'yaa pu ántypuaaca'aj tíjin Jairo, tí'ij jaaséj i Jesús aj pu'ij tyitunutaca' a' chóota' jo'tij jo'tyéjvee, ²³ jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tíjin:

—Nyiyóoj pu á'me'rej, mujo'té'yi'ij pata'aj ja'ajtamuarie'en ta'aj huarúj, ajta je'en júurij já'ra'nyij.

²⁴ Jesús pu'ij jamuán ujó'mej, majta jéehua i tyeítsee ujó'ju' hua' jamuán tyámua' mu mij tyityóotajchaca'aj. ²⁵ Ajta hua' tzajta' i tyeítsee íiti' ti tyí'cui' pu ajo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti tyí'cui', a'náj tina'aj pu anámu'yaca'aj i xúure'ej. ²⁶ Jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjci jime' ti arí jéehua huó'íjtaca' i maj tyi'hua'tacaa jimi, pu'ríj ij néijmi'i tyaja'huóorieca'aj, ajta capu tyi'táj jarújtye'. Sulu a'yaa pu'uj jéetze' tyi'ijcui'nyaca'. ²⁷ Tí'ij tyú'namuajri' je'ej ti tyi'táj huáruuj i Jesús, a'íjna íiti' pu hua'huarita' i tyeítsee aje're'nyéej tí'quij ja'ajtamuariej i máancajra'an i Jesús. ²⁸ Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tíjin: “A'í nu jin tyámua' rinyij tipua'aj nya'ajtamuarie'en máancajra'an.” ²⁹ Tí'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti anámu'yaca'aj i xúure'ej, ajta a'yan jaata'aj i tzajta' ti arí tyámua' huaríj. ³⁰ Jesús pu jáamua'reeri' ti a'táj tyú'huaaj ti tyí'cui', aj pu'ij pu ájvej huo'séerajraa i tyeítsee, ajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo' tíjin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuariej i nyamáancaj jitze?

³¹ A'íimaj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj hua'sej maj jéehua i tyeítsee mua'tajche, pajta a'yan tyí'íhuo' tíjin: “¿A'tanyíj na'ajtamuariej?”

³² Ajta i Jesús pu huo'séerajyi'caa i maj a'áa jo'váatima'caa, tí'ij jaaséj a'táj ti ja'ajtamuariej. ³³ Aj pu'ij i íiti' tyu'tátziin ajta tyóoviveesima'aj, jí'nye jamua'reeriaca'aj tyi'táj ti je'ej jáaruuj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' jo'tij jo'tyéjvee i Jesús tí'quij jimi tyitunutaca', ajta je'en

néijmi'i jaaté'exaa tzáahuatyí'ra'aj jime'. ³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyiyóoj, a'ij paj jin tyámua' huaríj i paj tyá'antzaahuaj. Áricuj axáahuaj jó'ra' che' tyámua' mua'axcaj i paj períj huarúj.

³⁵ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, mati'ij séecan ará'aj a'áa maj ja'chej a'ijci jamuán i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa mu mij tyaaté'exaa i yo'puáara'an i ti tyí'cui' tijn:

—Pu'rij huamuí' a'yóoj. ¿Ji'nye pej pij pooj tyá'itzaaj mu maeestro?

³⁶ Ajta i Jesús, capu hua'antzaahuaj a'íimaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i yo'puáara'an tijn:

—Capáj tyí'tziinye'ej, a'íi pu'uj juxie've' paj tyá'antzaahuatye'en.

³⁷ Ajta quee a'tíj huatá' mej mij jamuán ujó'ju', sulu a'ij pu'uj i Pedro, ajta i Santiago, ajta a'ijci i Juan, i ti ihuáaria'ra' pué'een i Santiago.

³⁸ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej i yo'puáara'an a'ijci i ti huamuí', jéehua mu i tyeítyee huaséj i maj ca'nyiin jin tyóoyiinyisime'ej, ³⁹ aj pu'ij utyárupij uchi'táj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿Ji'nye mej mij je'ej uhuatyáhuaasij siajta jéehua juyiin? Capu muí'chij mu pá'rí'ij, sulu tyácusij pu'uj.

⁴⁰ Aj mu mij i tyeítyee jaatya'atzájraa a'ijci i Jesús, ajta a'íi pu néijmi'caa iirá'ityaca', aj pu'ij a'íjna jo'ví'tij i táatajra' ajta i náanajra' ajta a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj, aj pu'ij a'úun jo'tyárupij jo'tij je'raca'tyii a'íjna i pá'rí'ij. ⁴¹ Ti'quij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en a'yan tyaatajé tijn:

—Taliita, cuumi —a'íjna i nyúucarij, Taliita cuumi, a'yaa pu huatóomua'aj tijn: Pá'rí'ij, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye', ájchesij.

⁴² Aj pu'ij ájchej i pá'rí'ij, ti tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'íca'aj ajta je'en huatyóochej ti ajo'cha'canye'en. Majta a'íimaj i tyeítyee jéehua mu je'ej tyo'taséj. ⁴³ Ajta i Jesús jéehua pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej, ajta je'en tyu'ta'íjtaca' mej mij tyáacue'tyej a'ijci i pá'rí'ij.

6

Jesús Nazaret ti já'ma'can
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa jo'tij jo've'sej, majta jamuán a'íimaj i maj jamuán huacíj. ² Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej jo'maj jóosi'rii. Jéehua mu tyeítyee jáanamujri' a'ijci i Jesús, aj mu mij je'ej tyo'taséj majta je'en a'yan tyuú'ihuo'raca'aj tijn:

—¿Jo'quíj yo'rí'rej a'mújna i nyúucarij? ¿Jo'quíj ye'tyá' i ti'ij huápuí'ij tyojó'itej, ajta jaayí'tin ti tyi'tíj tyámua' tyu'taséjre? ³ ¿Nyiquee a'íin pué'een i ti tyí'si'chacaa, yójra' i Mariía, majta a'íin ihuáamua'mua' pué'een i Jacobo, i José, i Judas, ajta a'íjna i Simón? ¿Nyi mequee a'íimaj majta i ihuáamua'mua' i maj úucaa, tajamuán yéchej?

A'íj mu jin quee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj. ⁴ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Jo'tij na'aj mu tyámua' yó'sej a'íjci i ti jaxaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij ja'chej, majta i maj jamuán aja'chej, camu naa yó'sej a'íimaj.

⁵ A'íj pu jin quee i Jesús jéehua tyu'muáriej a'ájna, séecan pu avá'muarie'xij i tyeítýee, ajta tyihuó'huaa. ⁶ Ajta je'ej pua'aj tyóomua'ajcaj ji'nye camu i tyeítýee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj.

Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íjma i maj jamuán huac'íj mej mij jaariá'xaj i Dios nyuuccaaj

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

A'áa pu i Jesús véjri' jo'chá'canya'aj, tyihua'mua'tyáaj. ⁷ Aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ti'quij hua're'ityixij tyahua'puaj ma'can, ajta huo'ta'íj mej mij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítýee. ⁸ A'yaa pu tyihuo'ta'íj maj quee tyi'tíj a'aj i maj jin huatyóohuúre'en i juyéj jitze, sulu maj a'íj mana'aj antyichóoj i tyáxu'uj. Capu juxié'va'ca'aj maj tyo'ca'íne'ej nusu maj túmii antyi'á'aj. ⁹ A'yaa pu tyihuo'ta'íj maj ajtóoca'queetya'xi'in, ajta capu huo'ta' maj hua'puácaa tye'entýicáanarij. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Siatí'ij mua'aj chi'táj u'tyájrutyey, a'áa xu jo'tyá'ítzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹¹ Ajta tipua'aj majá'hua' mequee jamuaja'tá'care'en siaj utyájrutyey, nusu mequee já'muanamuajracuj, xii'ráciniyij siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ta'aj ij cáaxij i chuéj, a'yaa mu a'íimaj tyá'mua'reeren maj ootyá'ítzee i Dios jimi.

¹² Matí'ij mij eeráacij a'íimaj i maj jamuán huac'íj, mej mij huo're'ixaatye'en i tyeítýee maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi. ¹³ Jéehua mu hua're'ityaca' i tyiyáaru'uj maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítýee, majta jéehua tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj a'íj mu hua'vá'huaatya'xij i asétyij i hua' mu'úutze'.

Matí'ij jaajé'caj a'íjci i Juan i ti huá'íiraca'aj

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ajta a'ájna i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaaj tíjin Herodes, a'íi pu tyú'mua'reeri' je'ej ti tyí'muarie'ca'aj Jesús, ji'nye pu'ríj néijmi'que' mua'reeri'huaca'aj. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

—A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu huatájuuriaca', a'íj pu jin jaayí'tin ti a'yan tyí'muarie'ej.

¹⁵ Majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Elías i Dios nyuuccaaj ti xajtaca'aj.

Majtáhua'aj séecan a'yan tíjin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, a'yájna matí'ij i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj.

¹⁶ Tí'ij i Herodes a'yan tyú'namuajri', a'yaa pu tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Juan. Nyáaj nu jaata'íjtaca'aj maj ji'ijvéjchej i mu'úura' ajta ijíj arí huatájuuriaca'.

¹⁷ A'íi pu i Herodes jaata'íjtaca'aj maj ja'náji'que'en majta je'en je'tyáanaj a'íjci i Juan, ajta i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Herodías, a'íi pu íira'ra'an pué'eenye'ej i Felipe ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i Herodes, a'íi pu'ij i Herodes ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj. ¹⁸ A'íj pu jin i Juan a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj a'íjci i Herodes tíjin:

—Capu a'yan tyi'tyéevijtij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

¹⁹ Herodías pu jájcha'iiria'ca'aj a'íjci i Juan, a'íj pu jin jaje'catamui'ca'aj, ajta quee pújooriajva'aj, ²⁰ ji'nye Herodes pu jatziinya'ca'aj, a'íi pu jamua'reeriaca'aj ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj i Juan, ajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj, a'íj pu jin jacha'íica'aj. Tyij ajta quee je'ej jáytyoove'ej je'ej ti huárinyij tí'ijta janamuajraj, Herodes pu tyámua' naa tyá'namuajraca'aj a'íjci i Juan. ²¹ Tí'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' a'náj ti ma'can i Herodes, jéehua pu tyeítýee huatá'inyej, mati'ij mana'aj i maj tyí'ijta, ajta i tyeítýee i maj va'cán jin tyityetyúu'pu' majta i maj jéehua juxie've' a'áa maj huacháatimee a Galillea. ²² A'íjna i yójra' i Herodías, a'íi pu utyájrurij u chí'táj tí'ij tyu'tyéeye'en jo'maj tyajá'cua'ajcaa, jéehua pu ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes tí'ij tyu'tyéenyej, ajta a'íijma i maj jamuán tyí'cua'ajcaa, aj pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaaté'exaa i íitaj tíjin:

—Naatáhuavij tyi'tíj paj je'ej tyí'xie've', nyáaj nu muaatá'sij.

²³ Jéehua pu a'yan tyée'ixaa ti jaatá'sij tyi'tíj ti jaatáhuaviiraj, ajta quee je'ej rinyij tipua'aj jaatáhuavij jé'ta' jo'tij a'íin tyihua'ájijtye'. ²⁴ Aj pu'ij iirájraa a'íjna i íiti', tí'ij ij a'yan tyaata'íhuo'ri' i junáanaj tíjin:

—¿Tyi'tanyí nyaatáhuavij?

Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Huatáhuaviiri' i mu'úura' a'íjci i Juan i ti huá'íiraca'aj.

²⁵ Aj pu'ij ajtáhua'aj jiyé'tzín utyájrurij i íiti' jo'tij je'rácayii i tajtúhuan, tí'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyá'xie've' paj naatí'tye'en túxa'aj jitze i mu'úura' i Juan i ti huá'íiraca'aj.

²⁶ Aj pu'ij i tajtúhuan jéehua huatóoxaamujrityej, ajta arí a'yan tyu'taxájtaca' ti a'yan rinyij meeséeracaj a'íimaj i ti huo'tá'inyej, a'íj pu jin ja'rá'astee i junyúuca. ²⁷ Tí'quij séej i xantáaru' huata'ítýaca' tí'ij jaajé'caj ajta je'en u uyo'ta'ítýej i mu'úura' i Juan. Aj pu'ij i xantáaru' ujó'mej jo'tij je'tyánami' i Juan, tí'quij jí'ijvéjchaca' i mu'úura' ²⁸ ajta je'en uya'rájti i túxa'aj jitze. A'íi pu'ij a'íj huatí'ij i yójra' i Herodías; tí'ij ta'ij a'íin ayooí'týej i junáanaj.

²⁹ Mati'ij a'íimaj i maj Juan jamuán huací'ca'aj jáamua'reeri', a'íi mu ajo're'nyej mej mij yo'chueenyij i muí'chij, majta je'en ja'vá'naj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i maj anxí v'í'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Tí'ij a'yan tyu'ríj, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu tyúusiij jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, mati'ij mij néijmi'i jaaté'exaa je'ej maj tyi'tíj huáruuj ajta je'ej maj tyihuo'mua'týej.

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Musio'té'yi'ij, tyiche' tajíimua'aj huátaso'pe'en majá'hua' jo'tij quee ja' a'tíj.

Ji'nye jéehua mu i tyeítýee ajo're'nyinyiica'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, majta jo'cí'ca'aj mamue'tíj i tyeítýee, capu ij i'riitaca'aj maj tyú'cua'nyij a'íijma jamuán i maj jamuán huacíj. ³² Ajta i Jesús majta i maj jamuán huacíj a'íi mu jo'c'íj i báarcuj jitze, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij quee ja' a'tíj. ³³ Majta mue'tíj mu huo'séj mati'ij

jo'cáj, majta je'en huo'muájtyaca', a'íj mu jin ju'icán ajo're'nyaxij jo'tij na'aj maj huacháatimee, a'íj mu mij anaqueéj a'áa ja'rá'aj jo'maj ja'ra'íxajche'. ³⁴ Tí'ij i Jesús eetaraj i báarcuj jitze, jéehua pu i tyeítýee huaséj, tí'ij ij huatóoxaamujri, jí'nye a'yaa mu huasé'rihua'aj matí'ij cánya'xii tíquee a'tíj huá'siiria'ca'aj, aj pu'ij huatyóochej tí jéehua tyihuó'mua'tyej. ³⁵ Tí'ij huatyéchumua'riaca', a'íj mu i maj jamuán huacáj aje're'nyej matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pu'ríj huachúmua', ajta quee a'tíj ya' ja'chej iiye'ej véjri'.
³⁶ Hua're'ityixi' mu tyeítýee, mej mij jo'cáxi'in jo'maj jo'cháatimee ajta mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

³⁷ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Mua'aj setyihuó'cue'tyej.

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tíjin:

—¿Nyi a'yan petyá'xie've' tyaj ujó'ju' tyajta je'en a'yan tyeetyáxijtye'en i túmii a'chu tí jumue'tíj hua'puaj anxityej xicáj jitze tyej tyij i páan huánanan tyej tyij tyihuó'cue'tyej?

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Séricuj xáahuo. ¿A'chunyéj pua'mácan mua'aj séjcha'ij i páan?

Matí'ij jáamua'reeri', a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—Anxívij i páan majta hua'puaj i hue'tyéé.

³⁹ Aj pu'ij huo'ta'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítýee metyamue'tijma'aj a'ájna i jo'tij jo'tu'píj, ⁴⁰ a'yaa mu mij tyityo'rá'saca', séecan anxityej mu ara'ástima'aj, majta séecan huá'puatyej japuan tamuáamuata' mu ara'ástima'aj. ⁴¹ A'íj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan tí anxívij ajta i hue'tyéé i maj hua'puaj, jútye' pu'ij jo'nyéerij tí'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en ja'antyítaaraxij i páan, tí'quij huo'rái'pu'uj a'íjma i maj jamuán huacáj mej mij a'íimaj huo'ráai'pu'tye'en i tyeítýee. A'íj pu ajta huo'rái'ij i hue'tyéé. ⁴² Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítýee, majta tyámua' naa tyityaatajúj'xaj, ⁴³ aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacáj jaariá'sii i páan tí avá'ítzee majta i hue'tyéé, tamuáamuata' japuan hua'puaj sicii mu mij tya'vá'jistej. ⁴⁴ Majta i tyétyacaa i maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj.

Jesús pu aja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Tí'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacáj maj atyáciinyej i báarcuj jitze mej mij a'íimaj anaqueéj antáciinyej után jitze pujmua', a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Betsaida, ajta i Jesús a'áa pu ajo'tyá'ítzee tí'ij hua're'ityixi'in i tyeítýee. ⁴⁶ Tí'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij i jiríj jitze antyíraa tí'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ⁴⁷ Tí'ij huaré'chuixariaca', a'áa mu meríj jé'ta' joojú'ca'aj i jájtyij japua i báarcuj jitze mua'ráatya'aj. Ajta i Jesús pu jusíj ajo'tácatyii i jiríj japua, ⁴⁸ aj pu'ij huo'séj tí hua'tyesi'huaritya'ca'aj i maj huaju'caj i jájtyij japua, jí'nye a pu ja'va'aacaca'aj. Tí'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu aje're'nyej a'ájna jo'maj joojú'ca'aj i báarcuj jitze, a'áa pu ja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua, pu'ríj tin hua'náje'yitye'sima'aj. ⁴⁹ Matí'ij a'íimaj jaaséj tí jájtyij japua aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyu'muá'aj tí nyájan pue'éenye'ej, aj mu mij huatyejílhuajra, ⁵⁰ jí'nye néijmi'i mu jaaséj majta tyámua' tyu'tátziin. Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Xaatyáapua'rij. Nyáaj nu a'ín pué'een, caxu tyí'tzïnye'ej.

⁵¹ Tí'ij atyájraa i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti huá'aacaca'aj, aj mu mij je'ej tyo'taséj, ⁵² ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej ti huaríj tí'ij jaatámui'rej i páan, ji'nye jujïmua'aj mu tyóonaamuaj i jutzájta'.

Jesús pu tyihuó'huaa a'ïjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret (Mt. 14:34-36)

⁵³ Matí'ij antacíj i jájtyij japua, a'áa mu mij ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Genesaret, a'áa mu ye'riá'tapej i báarcuj jo'tíj ja'va'ástimee i jájtyij. ⁵⁴ Matí'ij eetacíj i báarcuj jitze, jiye'tzin mu i tyeítyee jaamua'aj a'íjci i Jesús. ⁵⁵ A'íj mu jin jiye'tzín ootyáhuaachaca' mej mij hua'ria'tixíj i utáatzij japua i maj tyí'cucui' a'ájna jo'tíj jo'tyávaaca'aj i Jesús. ⁵⁶ Ajta jo'tíj na'aj ti jo'ré'nyinyiica'aj, ti chájta'najmee ti cíle'en na'riij ti viváajma'aj, a'áa mu huojoráatzajyi'caa i cáayej jitze, aj mu mij jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuarie'en i máancajra'an jitze, ajta néijmi'i i maj ja'ajtamuarie'xij a'íi mu huarúj.

7

A'ájna i ti je'ej pua'aj joorej tzajta' i tyéviij (Mt. 15:1-20)

¹ Aj mu mij i fariseos ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, majta séecan hua' jamuán i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa maj ja'ráacíj a Jerusalén. ² Matí'ij a'íimaj huo'séj a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj maj quee anomuéetya'xi'ij mati'ijta tyí'cua'ajcaj, a'yájna mati'ij tyee'yí'tíhua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj. ³ (Ji'nye a'íimaj i fariseos majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu a'yan tyityaajú'ca'aj je'ej maj i hua' huásimua' tyéejyi'raca'aj, maj anaquéej anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj. ⁴ Ajta tipua'aj umetyojo'vá'nanan, camu tyí'cua'nyij tipua'aj mequee anaquéej anóometye'en. Majtáhua'aj séecan mu'caa tyí'ijyi'raj, metyí'jo'sica'aj i váasuj i maj jitzán ya'caa, majta i xá'rij, majta i tyúu'utaatzij.) ⁵ A'íj mu jin i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tíjin:

—¿Ji'nye mej mij quee ja'astej i tahuásimua' yi'ráj i maj ajamuán huaci'ij, sulu a'yaa mu ricíj maj xána'visi' tyí'cua'caa i jumuáca' jime'?

⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' i Isaías i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, siaj mua'aj quee tyámua' een i jutzájta', tí'ij a'yan tyo'tyéyu'xaca' tíjin:

A'íj mu jin i tyeítyee naatyátzaahuatyej maj tyámua' naa tyí'nyaxaj, ajta i hua'xiéjnyu'caa capu yevéjri' séejre' nye jimi.

⁷ Capu tyí'tíj huiire' tipua'aj manaatyáanajche:

ajta i maj huá'mua'tyej jujïmua'aj mu jájtyo i jutzájta'.

⁸ Ji'nye mua'aj xu seríj yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca' siaj sij a'yan huárinyij je'ej maj i tyeítyee tyá'xie've'.

⁹ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—Ajta siaj sij a'ijci jéetze' ará'astej i juyi'ráj, mua'aj xu quee ja'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'ijtaca'. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaca' i Moisés tijin: “Tzáahuatyi'ra'aj paj jimi tyícha'tij a' táataj pajta a' náanaj”, ajta a'yan tijin: “Siata'aj jaajé'caj a'ijci i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i jutáataj na'ríj i junáanaj”. ¹¹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyi'tá'caa ti a'tij a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee Corbán (a'yaa pu huatóomua'aj a'ijna i nyúucarij tijin mu'vérij pu pué'een), ¹² siajta a'yan tyí'xaj tijin tipua'aj a'tij a'yan tyihuo'té'exaatye'en, tiquee che' jitzán juxie've' ti'ij huo'tyáhuüre'en i juhuásimua'. ¹³ A'ij xu jin mua'aj yó'hua'naj i nyúucaria'ra' i Dios a'ijci jime' i ja'muaye'raj siajta je'en séecan a'yan cha'taj siana'aj tyí'mua'tyej. Siajta séecan tyi'tij jin a'yan jéehua ricij.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé i tyeítyee, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Néijmi'i sianáanamuaaj, siajta yo'itéej xá'ra'nyij: ¹⁵ Tyi'tij tina'aj ti jéjre' ma'can capu je'ej ja'uurej i tyévij. Ajta i ti tzajta' ma'can a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ A'tij ti iityánamuaaj che' tyámua' naa tyáanamuaaj.

¹⁷ Ti'ij i Jesús a'áa huojo'tyáhuui i tyeítyee aj pu'ij chi'táj jo'tyájrurij, aj mu mij i maj jamuán huacáj a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'ijna i nyúucarij ti huó'ixaaaj. ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej? ¿Nyi sequée yó'itej tiquee je'ej joorej i tyévij tyi'tij ti jéjre' ma'can, ¹⁹ ji'nye capu tzajta' tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jitze, sulu xayáara' pu jitze aráyixaj, ajta je'en iiráamej i chuitiriáara'an jitze?

A'yaa pu'ij tyaataxájtaca' ti néijmi'i tyámua' tyí'een i ti tyí'cue'ri'. ²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tijin:

—A'ijna i ti tyévij jitze éejnyinyii, a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej. ²¹ Ji'nye tzajta' i tyévij, i xiéjnyu'caria'ra' tzajta', a'úu pu je'rányinyiij i mua'tziira'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyévij ti'ij jaataxié've'en ti séej jamuán huáhu'i'nyij tiquee jatyévi'tin, ti'ij tyu'náhua'an, na'ríj ti tyu'jé'caj, ²² ti séej jamuán huóoxana'cire'en ti quee jatyévi'tin, ti tyí'nyacua'tzaj, ti je'ej pua'aj rijcaj, nusu ti huá'cuanamuaaj, ti je'ej pua'aj huojo'mua'raj, na'ríj ti je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj, ajta ti jéehua óotzaahuatye'ej, ajta quee jitzán juxié'va'aj je'ej ti tyihuá'huüre' i séecan. ²³ Néijmi'i pu a'ijna tzajta' tyeje'rányinyiij ajta je'en je'ej pua'aj joorej i tyévij.

*I úiti' ti séej chuéj japua já'ma'can ti ajta tyá'antzaahuaj
(Mt. 15:21-28)*

²⁴ Aj pu'ij té'ej i Jesús a'áa jo'mej a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Tiro. A'áa pu chi'táj jo'tyájrurij, ji'nye capu jaxie'va'ca'aj ti a'tij jáamua'reej ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatái'riitariaca' ti huatyóo'avaaj. ²⁵ Jiye'tzín pu úiti' jáamua'reeri' ti séej tyiyó'jca'aj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij aje're'nyej ti'quij tyítunutaca' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. ²⁶ Ajta a'ijna i úiti' capu Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, sulu a'áa pu já'ma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sirofenicia. A'íi pu'ij aje're'nyej ti'quij jéehua a'yan tyaatáhuaviiri' a'ijci i Jesús ti jirámuaritye'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj i yó'jra'. ²⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tyu'tá' maj anaquéej tyú'cua'nyij i hua'yojmua', ji'nye capu xá'puí' maj huái'pu'raj i páan i tí'rúj mej mij tzi'cíj huataí'pu'tye'en.

²⁸ A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i íiti' tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', ajta a'íjna i páan ti tye'nyíj i maj ja'cájhua'naj i tí'rúj a'íj mu jacua'nyij i tzi'cíj.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca', áricuj axáahuaaj jó'ra'. Pu'ríj iirájraa i tyiyáaru' ti tzejta' séjria'ca'aj a'yóoj.

³⁰ Tí'ij i íiti' a'áa ja'rá'aj a juchéj, a'íj pu jaaséj i juyóy ti anjo'ojca'tyíi i utáatzij japua, ajta i tyiyáaru' arí iirára'ajcaa i ti tzejta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj tiquee iityánamuaj ajta ti quee tyo'rí'í'řej

³¹ Ajtáhua'aj pu eerájraa i Jesús a'ájna a Tiro, a'áa pu huatyéneyej a Sidón a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaj tíjin Tamuáamuata' ti a'chájta'tajmee, tí'quij a'áa ja'rá'aj i jájtyij ti já'ajmua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Galileea. ³² A'áa mu mij séej ayóotuiiri' i ti quee iityánamuaj ajta quee tyo'rí'í'riaajca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti japuan rámejca'aj a'íjci i ti tyí'cui'. ³³ Aj pu'ij i Jesús je'ráavi'tij a'ájna a tye'ítyee tzejta', tí'quij juxityéj urújtya'xíj i naxiéeta' ajta ju'í'rique' ja'antyíméjri' i nyanuriáara' jitze. ³⁴ Aj pu'ij jútye' jó'nyeerica', ajta ucayáatiraa aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i tyáataj tíjin:

—¡Efatá! (A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: “Antá'cuunaj”).

³⁵ Aj pu'ij huarúj i ti tyí'cui'ca'aj, tí'quij ityanamuáaraj ja'raa, ajta huatái'riitariaca' ti tyámua' naa tyu'taxáj. ³⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee a'tíj ixaaty'e'ej, ajta camu a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'ta'íj, sulu jéetze' mu huo'ré'ixaa. ³⁷ Néijmi'i mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej. A'íj pu jaayí'tin ti tyihuo'huaaty'e'en mej mij ityanamuáaraj muá'ra'nyij i nácxie'ej, ajta mej mij tyu'taxáj i maj quee tyo'rí'í'réejme.

8

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj muáacuaj v'ra'aj ará'asej

(Mt. 15:32-39)

¹ Tí'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galileea, jéehua mu tye'ítyee tyúusiíj, majta quee tyi'tíj tyícha'íica'aj maj jáacua'nyij, Jesús pu'ij huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

² —Nyényaxaamujritye' hua' jimi mu tye'ítyee, ji'nye mu'ríj huéicaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj majta quee tyi'tíj tyícha'íj maj jáacua'nyij. ³ Ajta títua'aj nyahua'ré'ityixi'in mej mij jó'ciinyej i juchéj mequee xu tyu'cuá'an, camu tyo'táviicue'raj i juyéj japua, ji'nye séecan mu imuáj curiá'cixíj.

⁴ A'yaa mu mij tyityaatanyúj i maj jamuán huacíj tíjin:

—¿Jí'nye tyí'rij tyaj tyihuo'cue'tyej a'yájna jo'tíj quee a'tíj ja'chej?

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'chunyéj mua'aj pua'mácan xaai'pu'sij i páan?

Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Arahua'puácaa.

⁶ Aj pu'ij jaata'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítsee a chóota', tí'quij ja'ancurái'puj i páan tí aráahua'puaj ará'asej, ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij, ajta je'en huo'rí'pui'tyej i maj jamuán huacíj, mej mij a'íimaj huo'rí'pui'tye'en i tyeítsee, a'yaa mu mij a'íjna jin huaríj. ⁷ Majta mu je'cácaa i hue'tyéé tyí'cha'íica'aj, Jesús pu ajta a'íjna jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en huo'ta'íj maj huo'rí'pui'tye'en i tyeítsee. ⁸ Néijmi'i mu tyú'cuua majta tyámua' tyityaataju'xaj, majta je'en aráahua'puaj sicií jitze tya'vá'jístya'xij a'íjci jime' i páan tí avá'ítsee i tí antyítaarixij. ⁹ Majta i maj tyú'cuua, muáacuaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa. Aj pu'ij Jesús hua'ré'ityixij i tyeítsee, ¹⁰ ajta je'en i báarcuj jitze atyájraa hua' jamuán i maj jamuán huacíj, mati'ij mij jo'cíj a'ájna a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Dalmanuta.

A'íimaj i fariseos mu jaatáhuaviiri' tí i Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ A'íimaj maj mu i fariseos aje'ré'nyej mati'ij mij huatyóohuij maj tyeé'íhuo' a'íjci i Jesús. Ajta mej mij tyi'tíj jin ja'antyimué'tin, a'yaa mu tyaatáhuaviiri' tí tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj mej mij jáamua'reej tí i Dios jimi jo've'mej. ¹² Aj pu'ij i Jesús tyámua' naa tyo'cayáatiraa tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—¿Ji'nye mej mij a'íimaj i tyeítsee a'yan tyí'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj?

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' nyaj quee tyi'tíj jamuaataséjratye'sij.

¹³ Aj pu'ij ahuojoohuá'xij i tyeítsee, tí'quij ajtáhua'aj atyájraa i báarcuj jitze aj mu mij antacíj után jitze pujmua'.

A'íjna i huá'nyuucaa i fariseos i maj jin huá'cuanamuaj i tyeítsee

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'rái'pui'in i páan maj jáacua'nyij, séej mu'uj i páan hua'í'sima'aj i báarcuj jitze. ¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íj tíjin:

—Cási', tyámua' xu'uj a'íjci jime' i fariseos maj jajnájchi i páan, siajta a'íjci jime' maj jajnájchi i maj Herodes jitze ajtyáma'can.

¹⁶ Majta i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj maj quee páan tyí'cha'íica'aj.

¹⁷ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'xaj yee siaj quee páan tyí'cha'íj? ¿Nyi sequée xu yó'itej ca' sequée jamua'reej? ¿Nyi huápu'íj sequée tyi'tíj jó'itej? ¹⁸ ¿Nyi xa'va'jísíjmee siajta quee tyi'tíj séej, siajta ajta naxíjmee siajta quee tyi'tíj namuaj? ¿Nyi sequée che' jamua'reej? ¹⁹ Nyati'ij huo'rípu'uj i páan tí anxí'vica'aj a'íjma i tyeítsee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicií setya'vá'jístej a'íjci jime' i páan tí avá'ítsee?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Tamuáamuata' japuan hua'puaj sicií.

20 —Arí nyati'ij huo'rípu'uj i páan ti aráahua'puaj ará'axcaa a'íjma i tyeítyee i maj muáacuj v'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicii setya'vá'jistyaxij a'íjci jime' i ti avá'itzee?

A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Aráahua'puaj sicii.

21 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi sequée xu yó'itej?

Jesús pu ta'rácuun tyú'huaaj a'ájna a Betsaida

22 Mati'ij támij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Betsaida, aj mu mij ta'rácuun ajoovi'tij i Jesús jimi, mati'ij mij jaatáhuaviiri' ti ja'ajtamuarie'en.

23 Jesús pu javí' muáca'ra'an jitze a'íjci i ta'rácuun ti'quij je'ráavi'tij ajéjre' a'ájna jo'tij ja'chajta'. Aj pu'ij ju'í'rique' ja'rámejraxi' a jíisa', ajta je'en ja'ráamuariéj ti'quij jaata'íhuo'ri' t'ipua'aj arí ma'únyeerij

24 Aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriacá', ti'quij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tyétyacaa nu séej. A'yaa mu huasé'rin cuxáa ciyéj maj pué'een i maj mahuaci'ij.

25 Jesús pu'ij ajtáhua'aj ja'ráamuariéj a jíisa'an i ta'rácuun, aj pu'ij i tyáati' atányeeriacá' ti'quij huarúj. Pu'ríj tyámua' naa néijmi'i tyí'sejraca'aj. 26 Aj pu'ij i Jesús jaata'ítyaca' ti'ij jó'ra'nyij i juchéj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj utyáru'piche'en a chájta' pej pij a'tíj huaté'exaatye'en.

Pedro pu jaataxájtaca' ti i Jesús a'ín pué'een i Ciríistu'

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Ti'ij a'yan tyu'ríj, a'ájna i Jesús majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea de Filipo. Juyéj jitze mu ajoju'caj, ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítyee a'tanyíj nyaj pué'een?

28 Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'ín pué'een i Juan i ti huá'íraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'ín pué'een i Elías, majta séecan a'yan tyí'xaj paj síj a'ín pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

29 Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj a'ín pué'een i Ciríistu'.

30 Ajta i Jesús pu huo'tá'ijmuejri' maj quee a'tíj ixaatye'ej.

Jesús pu jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Jesús pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej ti i yójra' i Dios jéehua jajpuéetzij ja'mej, majta quee jaxie'va'aj muá'ju'un i huásij, i maj va'cán jin tyityatyíj i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa pu tyihuo'té'exaa maj jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj. 32 A'yaa pu tyámua' naa tyihuó'ixaaj a'huo'itéericán jime'. Aj pu'ij i Pedro je'ráavi'tij ajta huatyóochej ti jajtyá'xi'in. 33 Ajta i Jesús pu juhuárita' cacháacajra, huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, aj pu'ij jajtyá'xi' a'íjci i Pedro a'yan tye'ixaatye'ej tijin:

—Ajtára' nye jimi, mu paj a'yan tyí'xaj tí'ij i tyiyáaru'. Capáj muáaj a'yan tyí'sej je'ej tí i Dios tyá'xie've', sulu je'ej maj tyá'xie've' i tyeítsee.

³⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacáj ajta i tyeítsee, tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj tí nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' tí quee a'yan rijcaj je'ej tí jusíj tyá'xie've', sulu che' ja'antychóoj i jucúruuj nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ³⁵ Ji'nye a'tíj tí tyúutyese'ria'aj tí'ij quee huámui'nyij, a'íj pu yo'riésij i ju júuricamej, ajta i tí huámui'nyij a'íjci jime' tí nyaj jamuán jo'cha'canye'en, nusu tí ja'antzaahuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj pu júurij ja'mej jusén jime'. ³⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej tyeetyáhuire'ej i tyévíj típua'aj néijmi'i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en yó'rieenyij i ju júuricamej? ³⁷ Nusu a'yájna ¿a'chúquij tyí'najchitan i tyévíj tí'ij jáahuire'en i júuricama'ra'? ³⁸ Ji'nye típua'aj a'tíj nyetyevi'ra' nyéetzij na'ríij a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios hua' tzajta' i tyeítsee i maj quee tyámua' een majta jéehua já'itzeere', a'yaa pu ajta tyu'tóotyevi'ra'astaj i Yójra' i Dios a'ájna xicáara' tí'ij jitzán yava'cányesij i cháanacaj japua va'cán jin tyi'tyaváaj i Dios jimi, majta jamuán i maj tajapuá tyí'huire'.

9

Tí'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' maj séecan i maj yahuatyú'uj iye'ej, a'íj mu quee jaxie've' maj huacuí'nyij 'asta mana'aj quee jaaséj tí'ij yatanyéj i Dios tí'ij tyu'ta'íjtaj íyian i cháanacaj japua a'íjci jime' i tí néijmi'i jin putyí'uurej.

Tí'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Tí'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'áan jo'ojnyéj i jirij japua, a'íjma pu jo'vi'tíj a'íjci i Pedro, ajta i Santiago ajta a'íjci i Juan. A'áa pu'ij hua' jíisa' seequéj huatóosejrataca' i Jesús. ³ Tyámua' pu naa tyu'tyácueenariaca' i tyí'caanaria'ra' a'yájna tí'ij quee a'tíj tyeeyí'tin tí cáanarij a'yan tyu'tyájo'sin tí'ij a'yan tyi'cuéenavi'ij já'ra'nyij. ⁴ Majta a'íj huaséj i Elías majta a'íjci i Moisés, a'íj mu jamuán tyí'xajtaca'aj a'íjci i Jesús. ⁵ Pedro pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Maeestro, xá'puí' pu naa tyaj yahuatyú'uucáj a'yájna. Tyiche' huéecacaa huátaahuaaj i ináamuaj, síj tí muéetzij mua' arí ja'mej, ajta síj a'íjci i Moisés ajta síj a'íjci i Elías.

⁶ Ji'nye a'íimaj mu tyu'tátziin i maj jamuán, ajta i Pedro capu jamua'reeriaca'aj je'ej tí tyu'taxáj. ⁷ Aj pu'ij jéetirij huataséjre tí'quij hua' japua acávi'rixij. Ajta i jéetirij tzajta' pu nyúucarij huatanamuajre tí a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íi pu nyiyóoj pu'éen i nyaj jaxie've', xáanamujri'. ⁸ Aj mu mij, matí'ij ajoonyéjnye'riaca', camu che' a'tíj huaséj jamuán, a'íj pu'uj jusíj i Jesús ajo'tyávaaca'aj.

⁹ Matí'ij aje'cajú'caj i jirij jitze, Jesús pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej maj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee i Dios yójra' huatájuuritaj. ¹⁰ A'íj mu jin a'íin mana'aj jamua'reeriaca'aj, tyij majta

a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti huatájuuritaj. ¹¹ A'yaa mu tyaata'ihuo'ri' i Jesús tijn:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Elías anaquéej ya'uvé'nyesij?

¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Elías anaquéej uvé'nyesij, ajta a'ín néijmi'i tyámua' tyí'uuren. ¿Ajta ji'nye ti'ij a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze ti i yójra' i Dios jajpuéetzij ja'mej majta je'en jaatyáxaahuataj? ¹³ Ajta nyáaj nu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta i tyeítjee a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze je'ej ti tya'ra'nyúiche' jimi.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Mati'ij aje're'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej i séecan i maj Jesús jamuán huacíj, a'áa mu huojo'tyoj majta jéehua i tyeítjee aja'tyúusihria'ca'aj hua' jamuán, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'ín mu tyihuá'ihuo'raca'aj menyínyu'cacuj. ¹⁵ Mati'ij jaaséj a'íjci i Jesús, néijmi'i mu ootyáhuaachaca' mej mij jaatatyójtje'en muutyámua'va'aj. ¹⁶ A'ín pu'ij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí jin setyúu'ihuo' a'mújma jamuán?

¹⁷ Síij ti a'áa jo'tyávaaca'aj pu a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Maeestro, a'yaa nu a'jimi jave'vi'tij i nyiyóoj, ji'nye tyiyáaru' pu tzajta' séejre' capu ij jatá'caa ti huatányuunyij. ¹⁸ Jo'tij na'aj je'ej jé'eenye', i tyiyáaru' pu játya'sacaa ajta je'tariésij a chóota', ajta jéehua éejcueemuxa'rij i jutényij jitze, ajta ancuroci'máaj i jutaméj jime', aj pu'ij té'ej huatyáciyaaxarij. Nu'ríj huo'táhuaviiri' i maj ajamuán huaci'ij maj jaatamuárite'en i tyiyáaru', majta a'íimaj camu pu jáaruuj.

¹⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Tyeítjee séej quee tyá'tzaahuatye'. ¿A'chunyéj ooj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj? ¿A'chunyéj nyooj ja'mua jime' a'víicue'ria'aj na'mej?

—Mese've'vi'tij i tyamuéej.

²⁰ Aj mu mij aye've'vi'tij i tyamuéej jimi i Jesús. Ajta ti'ij i tyiyáaru' jaaséj a'íjci i Jesús, a'ín pu jaatacá'tzij i tyamuéej, aj pu'ij arájvej a chóota' putahuí'tzi'ij ajta éejcueemuxa'riaca' i jutényij jitze. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'ihuo'ri' i táatajra' tijn:

—¿A'chunyéj arí á'tyeej ti a'yan tye'tyá'sacaa?

Ajta i táatajra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Ti'ij na'aj je'ej tyi'cúleenye'ej. ²² A'íjna i tyiyáaru' ti tzajta' séejre', mue'tíj pu án yo'tyájríej i tiéj tzajta' ajta a jáata', ti'ij jaajé'caj. A'yaa pu'ij, tipua'aj peeyí'tihua'an paj tyáahuaatye'en, tá'ancu'vaxi' ityájma pajta taatáhuúire'en.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Ji'nye pej pij a'yan tyí'xaj yee: tipua'aj peeyí'tihua'an? Néijmi'i pu tyí'rij a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Aj pu'ij i táatajra' i tyamuéej a'yan tyu'jijhuaca' tijn:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye'. Naatáhuüre' nyej nyij jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

²⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj jéehua i tyeítsee ajtyáxirisima'aj, aj pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' ti tzajta' séejre' i tyamuéej, a'yan tijin:

—Tyiyáaru' mu paj quee iityánamuaj pajta quee atányuovej, nyáaj nu a'yan tyí'mua'íjtye' paj jaatátoonyij mu tyamuéej pajta quee che' tzajta' utyáru'piche'en.

²⁶ Aj pu'ij huajíjhuaca' i tyiyáaru', ajtáhua'aj pu jaatacá'tzij a'íjci i tyamuéej. Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu yóoriej cuxáa ti jaajé'caj, a'íj mu jin mue'tíj a'yan tyí'xajta'aj tijin huamuí'. ²⁷ Ajta i Jesús, a'íi pu jajví' muáca'ra'an jitze, ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huatyéechaxij i tyamuéej.

²⁸ Ajta je'en i Jesús chí'táj utyájruij, aj mu mij i maj jamuán huacáj jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritye'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj?

²⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siata'aj jaatamuáritye'en i tyiyáaru' ti a'yan een a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Mati'ij a'áa jo'cáj, a'áa mu huatyéenyey a'ájna a Galillea. Ajta i Jesús capu jaxie'va'ca'aj ti a'tíj jáamua'reej, ³¹ ji'nye avíitzij pu jin tyilhuá'mua'tyajca'aj i maj jamuán huacáj. A'yaa pu tyilhuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'íjna i Yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, aj mu mij jaje'catan, ajta huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj.

³² Majta a'íimaj camu yó'iteeca'aj tyi'tíj ti huá'ixaatya'ca'aj, majta tyi'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'?

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ A'áa mu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Capernaúm. Mati'ij meríj chí'táj iiratyá'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí xúu'íhuo'raca'aj i juyéj jitze?

³⁴ Ajta capu síij huatanyúj, ji'nye a'yaa mu tyúu'íhuo'raca'aj i juyéj jitze a'tíj ti a'íin pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. ³⁵ Aj pu'ij i Jesús ooyíxij, ti'quij huo'tajé i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' juxie've', a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyávaacaj, ajta je'en néijmi'caa huatyáhuüre'en.

³⁶ Ajta je'en pá'ri'íj a'áa jé'ta' jo'tyéjchej a'íjma jimi, aj pu'ij jájtii ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

³⁷ —A'tíj ti jaataxié've'en nyej jitze ma'can séej i pá'ri'íj ti'ij a'íjna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta i ti nyéetzij naataxié've'en, capu nyéetzij na'aj naataxié've'ej, sulu a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ityaca'.

A'íjna i tiquee tájcha'íire', tajitzé pu ajtyáma'can

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, séej tu huaséj ti a'nyúucaritze' huá'muaritya'ca'aj i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeityee, aj tutyij jaatá'ijmuejri' ti'ij quee a'yan rijcaj, ji'nye capu tajitzé ajtyáma'can.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu ja'ijmuejraj, ji'nye tipua'aj a'tíj a'yan rijcaj i maj jin je'ej tyo'taséj nyej jitze ma'can, capu a'náj je'ej pua'aj tyi'nyaxáataj ja'mej.
⁴⁰ A'íjna i ti quee tájcha'íire', a'íi pu tahuíire'. ⁴¹ A'tíj tina'aj ti cii tyajamuaatá'an i jájtyij siaj sij huaye'en a'íjci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyaatanájchitye'sij.

Tyi'tíj ti jin jajpuéjtzij ja'mej tipua'aj a'tíj ootyá'itzeere'en i Dios jimi (Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² —A'tíj tina'aj ti ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij síij je'ej pua'aj huárinyij i tiquee xu a'chu tyá'tzaahuatye' nye jimi, jéetze' pu jatyáhuí'rii maj ja'tyáreenyij i jájrij jitze tyetyéj va'cán ma'cave'ran i maj jin tyí'tixícaa.
⁴³ Tipua'aj mua' muáca' ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, pe'entyivéjche, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj ajtamuáca'aj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puácaa ajtamuáca'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'paj ya'ajpuéetzij puá'mej, jo'tíj quee a'náj já'muí'nyij i tiéj. ⁴⁴ Jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'muí'nyij. ⁴⁵ Na'ríij mua' íicaj ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, iiráavejchij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj iira'íicaj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puácaa iira'íicaj a'áa po'tyá'itzeere'en jo'tíj já'taa, ⁴⁶ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'muí'nyij. ⁴⁷ Na'ríij mua' jí'ij ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, eetátichij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj ajri'sij a'áa po'tyájrutye jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, quee paj hua'puácaa ava'jí'síjma'aj a'áa po'tyájrutye jo'tíj já'taa, ⁴⁸ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'muí'nyij.

⁴⁹ Ji'nye néijmi'i xu japuéjtzitaren siaj sij tyámua' tyiyeetyá'itzeere'en i jutzájta'. ⁵⁰ A'yaa pu tyí'huíire' i unáj ti'ij tyí'me'ra'catye'ej i cue'ráj, ajta tipua'aj rájxi'nyij i ti áncatzaj, ¿ji'nye tyí'riij ti'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? Siata'aj mua'aj a'yan eenye' ti'ij i unáj siata'aj juxáahuaj séjre'ej séej jamuán siajta séej.

10

A'íjci jime' i maj huatóotonyij

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Jesús pu eerájraa a'ájna a Capernaúm ti'quij a'áa jo'mej a Judea ajta a'ájna pujmua' a Jordán. Majtáhua'aj mu tyúusiij i tyeityee jo'tíj jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yájna ti'ij tyee'yí'tíhua'aj. ² Aj mu mij séecan i Fariseos jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, ajta mej mij tyi'tíj jin jaatyámue'tin, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tipua'aj je'ej tyí'riitan ti i tyáati' jaatátoonyij i ju'íj. ³ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuaata'íj i Moisés?

⁴ A'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijin:

—Moisés pu tyu'tá' ti yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti een jin jaatáto'j i ju'íj.

⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Moisés pu a'yan tyajamuaata'íj a'íjci jime' siaj mua'aj quee tyihuo'j'itej. ⁶ Ajta jájcuaj imuáj ti'ij i Dios jaatyátaahuaca' i cháanacaj, “Dios pu huó'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj.” ⁷ “A'íj pu jin i tyáati' mahuóohua'xij i juhuásimua', ti'ij ju'íj jamuán antyóonaxcaj, ⁸ a'yaa mu mij éenye'ej muá'ju'un i maj hua'puaj ti'ij síj na'aj i tyévi.” A'íj mu jin quee che' hua'puaj, sulu síj pu'uj. ⁹ A'yaa pu'ij tyúuxie've' ti i tyáati' quee hua'ajtaja'puana'an i Dios ti hua'antyásiirej.

¹⁰ Mati'ij meríj chí'táj iiratya'caj, majtáhua'aj mu a'íj jime' tyaata'íhuo'ri' i maj jamuán huacíj. ¹¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Típua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'íj pu juxana'cire'en a'íjci jimi i ti anaquéej jatyévi'tinya'aj, ¹² ajta típua'aj i íiti' jucíin huatátoonyij ajta je'en séej jamuán huatyévi'che'en, a'íj pu ajta juxana'cire'.

Jesús pu hua' japua nyuu i ti'rúj

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Mati'ij mij ti'rúj aye've'vi'tichej i Jesús ti'ij hua'ajtamuarie'en, aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj huotá'íjmuejri' a'tyán maj ahuaja've'vi'tiicaria'aj. ¹⁴ Ti'ij i Jesús huot'séj je'ej maj rijcaj, aj pu'ij huatanyú'caca', ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Miche' yeve're'nyej mu ti'rúj nye jimi, caxu huá'íjmuejra, ji'nye jo'tij i Dios tyejé'íjta' a'íimaj mu antyúumua'reeriaj muá'ju'un i maj a'yan een mati'ij mu ti'rúj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' típua'aj a'tíj quee a'yan tya'rá'astej je'ej ti i Dios tyí'íjta a'yájna ti'ij síj i pá'ri'ij, capu a'úun jo'tyáruyij.

¹⁶ Aj pu'ij xáxui'can tyí'ti'íjci, ajta tyámua' tyihuo'tyájtóo i Dios jimi hua'va'mu'íhua'aj séej ajta séej.

I tyamúeej ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Ti'ij i Jesús arí jo'yi'mu'icaj síj pu a'tíj aje're'nyej huatéchisima'aj, aj pu'ij tyítunutaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro mu paj tyámua' een, ¿ji'nye náarinyij ti'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

¹⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyejee yee nyaj tyámua' een? Síj pu'uj séejre' i ti tyámua' een, a'íj pu a'íin pué'een i Dios. ¹⁹ Papu'rij jamua'reej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca': “Capáj tyí'tyacui'care'en,” “pajta quee tyí'xana'cire'ej,” “capáj tyí'nahua'aj,” “capáj hue'tzij a'tíj taavijria'aj pajta quee a'tíj cuanamuj,” “huo'tyátzaahuatye' a' táataj pajta a' náanaj.”

²⁰ Aj pu'ij i a'tíj a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Maeestro, néijmi'i nu nyeríj ja'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyu'cáleenyi'tariaca'.

²¹ Jesús pu jaaséj ajta tyámua' tyo'tóomua'aj i jutzájta', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Tyi'táj pu ooj muá'itziitye', áricuj, néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'ij pata'aj huo'rían i túmii i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij a'ájna jo'tij i Dios já'sejre'. Pajta je'en mujo've'mej pej pij nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Ti'ij jáanamujri' a'íjci i nyúucarij, jéehua pu huatóoxaamujri a'ájna i tyáati', ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj.

²³ Aj pu'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj i maj jamuán huacáj tijin:

—Tyámua' pu tyihua'tyesi'huaritye' i chíjtyaanyi'ij maj utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²⁴ Majta i maj jamuán huacáj je'ej mu jo'tánamujri', a'ij pu jin i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyiyóojmua', tyámua' pu tyihua'tyesi'huaritye' i maj jéehua tyí'ijcha'ij maj a'áa jo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ²⁵ Jéetze' pu quee tyési' ti i caméeyuj anájra'nyij i pí'se'ej jitze, quee tipua'aj ti chíjtyaanyi' a'áa jo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²⁶ Mati'ij a'yan tyáanamujri', jéetze' mu je'ej jo'tánamujri', a'yaa mu mij tyú'ihuo'raca'aj séej jamuán majta séej tijin:

—¿A'tanyíj a'yan rinyij ti'ij jáahuire'en i Dios jimi?

²⁷ Aj pu'ij i Jesús hua'ráasej ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjma jimi i tyétyacaa capu je'ej tyí'rij, ajta capu a'íjci jimi i Dios, ji'nye capu tyi'táj jatyesi'huaritye' i Dios.

²⁸ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti a'yan tyaaté'exaatye'en tijin:

—Itýáj tu tyeríj néijmi'i tyu'tátoaj i tyaj tyú'cha'íica'aj, tyej tyij ajamuán huací'ca'an.

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'táj tyi'táj jo'rieenyij nye jimi, na'ríij ti i Dios nyuucaaaj á'tzaahuatye', tipua'aj juchi'ij, na'ríij ju'ihuáamua', jutáataj nusu junáanaj, juyójmua' nusu juchuéj, ³⁰ a'íi pu tya'ancuriáa'sij ti'ij ooj júurij úyan i cháanacaj japua, a'chu anxityey tyi'táj ti je'ej tipua'aj chi'ij, na'ríij ju'ihuáamua', junáanaj na'ríij jutáataj, juyójmua' nusu juchuéj, tyij ajta jajpuéetzij, ti'ij utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, aj pu'ij ja'ancuriáa'sij i júuricamej ti'ij jusén jin júurij já'ra'nyij. ³¹ Majta mue'táj maj ijíj a'íin pu'é'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtírij, majta mue'táj maj ijíj uvé'tyajtíj, a'íi mu anára'sij.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² A'áa mu joojú'caj a Jerusalén, ajta i Jesús pu anaquéej huama'ca'aj a'íjma jimi i maj jamuán huacáj. A'íi mu jéehua jutyamua'va'ca'aj, majta i maj hua' cújta' huajú'ca'aj a'íi mu tyí'tziinya'ca'aj. Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj jujíme' huo'tajé i maj jamuán huacáj, ti'quij huatyóochej ti huo'té'exaatye'en je'ej ti tyi'táj ja'uurej. ³³ A'yaa pu tijin:

—A'yájna siati'ij mua'aj seríj tyí'sej, ijíj tu'ríj jó'ju' a'ájna a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiiri'huaj a'ájna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma jimi i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta, a'íi mu tyu'tá'sij maj jaajé'caj, majta a'íjma jimi tyu'tátuiire'ej i maj séej chuéj japua já'ma'can. ³⁴ A'íi mu jaatyáxaahuari'raj, majta jaatyávaxi'ij, majta

jaatyétzi'tzique'muaxi'ij, majta jaje'catan, ajta huéicaj xicáj jitze pu huatájuuritaj.

A'ijna i Santiago ajta i Juan a'íi mu jaatáhuoj je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj (Mt. 20:20-28)

³⁵ A'ijna i Santiago ajta Juan, yójmua'mua' a'íjci i Zebedeo, a'íi mu aje're'nye i Jesús jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj a'yan huárinyij je'ej tyaj tyimuaatáhuaviiraj.

³⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij ja'mua jimi?

³⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj taatá'an tyaj ajcára'sixi'in síij amuáca'ta' ajta síij a' útata' a'ájna pati'ij néijmi'i jin antyía'mua'reeraj.

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, siajta jó'viicue' maj i tyeítjee je'ej pua'aj jamuáa'uurej a'yájna mati'ij nyéetzij nyoorej?

³⁹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Ji'nye tyijta' putujoorej.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren mati'ij majta nyéetzij nyoorej, ⁴⁰ ajta canu a'íjci jin antyínyamua'ree nyaj jamuata'an siaj ajcára'sixi'in síij nyamuáca'ta' ajta síij nya' útata', a'íjma pu ci'tyij i maj tyámua' een.

⁴¹ Mati'ij huó'namuajri' i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej, maaatanyínyu'cacuca' a'íjma jimi i Jacobo ajta i Juan. ⁴² Ajta i Jesús pu huo'tajé, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reej, je'ej maj ricij i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, ca'nyíin mu jin tyihuá'ijtye' i tyeítjee, i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'íi mu tyihuá'ijtye' je'ej maj huárinyij i séecan. ⁴³ Ajta ja'mua jimi capu a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyí'rjcaa. Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'caa huatyáhuire'en, ⁴⁴ ajta i ti ja'mua jimi a'yan tyá'xie've' ti a'íin pué'eenye' i ti anájcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin huo'tyáhuire'en néijmi'caa i séecan. ⁴⁵ Ji'nye i yójra' i Dios capu a'ijna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuire'en, sulu ti'ij huo'tyáhuire'en ajta hua' jitze ma'can huámu'nyij mui'caa i tyeítjee.

Jesús pu yáahuaj a'íjci i Bartimeo i ta'rácun

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Jericó. Ajta ti'ij i Jesús arí iiramá'caj a'ájna a chájta', majta cújta' huajú'ca'aj i maj jamuán huacíj, majta mue'tíj i tyeítjee hua' jamuán huajú'ca'aj, a'áa pu síij ta'rácun je'tyácatyij véjri' juyéj jitze, a'yaa pu antyapuaaca'aj tijin Bartimeo, yójra' a'íjci i Timeo. ⁴⁷ Ti'ij jáanamuajri' ti a'íin aja'vá'ma'ca'aj i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu i ta'rácun huatyóochej ti a'yan tyu'jijhuaj tijin:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

48 Mue'táj mu i tyeítýee jaatá'ijmuejri' tíquee jijhuaj, ajta a'ájna jéetze' pu ca'nyíin jin jijhuaca'aj a'yan tíjin:

—Mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

49 Aj pu'ij i Jesús oocháxij, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Usio'tájee.

Aj mu mij uyo'tajé i ta'rácuun, a'yan metye'ixáatye'ej tíjin:

—Huatyá'ca'nyej a tzajta', ájchesij, muachó've' i Jesús.

50 Aj pu'ij ayóoraaxij i jumáancaj, ti'quij ájtzunaca' aj pu'ij aje're'nyej i Jesús jimi, 51 Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye petyaaxie've' nyaj tyi'táj huá'uurej a jimí?

Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'ájna i ta'rácuun tíjin:

—Maeestro, nyáaxie've' nyaj atányeerej.

52 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pu'ríj paj jó'ra'nyij, papu'ríj huarúj a'íjci jime' i paj tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij jiye'tzín tyámua' huaráj i ta'rácuun ti'quij atányeeriaca', ajta je'en jamuán jo'mej a'íjci i Jesús jo'tij jooma'ca'aj i juyéj jitze.

11

Jesús pu utyájrurij a Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Mati'ij merij avéjri' joojú'caj a'ájna a Jerusalén, a'áa mu ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee ti a'yan tya'ratyapuájmee tíjin Betfagé, ajta a'ájna Betania. A'áa pu ja'chajta' i jirij jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tíjin Aseitúunajrimi, aj pu'ij i Jesús hua'puáca huata'ítýaca' ² A'yan tyihuo'te'exáatye'ej tíjin:

—Séricuj, siata'aj a'áa ja'tanyéj a chájta' a ti véjri' já'sejre', tipua'aj serij a'áa ja'rá'astij, a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti quee xu a'náj a'táj japuan avá'caj, a'áa pu je'ejtápi'huaj ja'mej. Aj xu sij je'ejxista, siajta je'en uya'ráaja. ³ Tipua'aj a'táj a'yan tyajá'mua'ihuo'raj yee: “¿Ji'nye sijta tya'rájxina mu púuru'?”, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en yee: “A'ij pu jitzán juxie've' i tavástara'”, siajta a'yan tyaaté'exaatye'en tíjin: “Jiye'tzín tu tyijta yajavá'toosij”.

⁴ Mati'ij mij ujó'ju', a'áa mu mij pua'quéj cáayej jitze yo'tyoj a'íjci i púuru', a'áa pu je'ejtápi'huaca'aj avéjri' puéertaj jitze, mati'ij mij je'ejxistaca'.

⁵ Séecan maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'íi mu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí je'ej sioreej? ¿Ji'nye een jime' setye'ejxinaj mu púuru'?

⁶ A'yaa mu tyu'taxájtaca' je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaa'j, majta a'íimaj huo'ta' maj ja'ajnáanan. ⁷ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi a'íjci i púuru', mati'ij mij i tyúumaancaj tye'tyéveerej, ti'quij avé'yixij i Jesús i púuru' japua. ⁸ Majta a'íimaj i tyeítýee jéehua mu i máancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze. Majta séecan xamuáj ucapúitiraa i juyéj jitze.

⁹ Majta a'íimaj i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj huájijhua, majta i maj cújta' huajú'ca'aj i Jesús, a'yaa mu tyi'tyejijhuaca'aj tíjin:

—Pu'ríj xá'pui', che' i Dios tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti yevé'mej nyúucaritze' i tavástara'. ¹⁰ Pu'ríj xá'pui'. Che' Dios jaatyáhuire'en tyámua' naa a'íjci ti yevé'mej i ti tyu'ta'íjtaj ti'ij

ará'tyeej ti tyu'ta'íjtaca' i tahuácaxa', a'íjna i David. Ajta a'íimaj i maj tyí'huiire' u tajapuá, miche' a'yan tyu'taxáj tijn a'yaa pu tyí'xa'puí'.

¹¹ Ti'ij ij i Jesús ujo'tyájruij a'ájna a Jerusalén ajta je'en i tyeyúuj tzajta' jo'tyájruij. Ti'ij néijmi'que' tyu'seerajra'aj aj pu'ij jó'raa a'ájna a Betania hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee taca'ca'aj
(Mt. 21:18-19)

¹² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij uja'ráacij a'ájna a Betania, Jesús pu huata'cuataca'. ¹³ Ti'quij a'íj huaséj i xápua' ciyéj ti a' imuáj ja'távaaca'aj ajta jéehua tyáxamue'ca'aj, aj pu'ij ujó'mej ti'ij jaaséj tipua'aj taca'aj, ajta capu taca'ca'aj jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj, ji'nye capu a'áa putyí'rijca a ti'ij pua'aj taajca. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci xápua' tijn:

—Capu che' a'náj a'tíj jacua'nyij mua' táque'.

Majta i maj ja'mua huacáj a'íj mu jáanamujri' je'ej ti tyaatajé.

Jesús pu jaajácuarej i tyeyúuj
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, Jesús pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájruij ajta je'en huatyóochej ti hue'rá'ityej i maj a'úun tyó'tooa'aj ajta i maj a'úun tyó'nanaavej. Tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan túmii hua'puata'tyi'raca'aj i tye'ítyee, ajta jo'maj i cúcui'see ja'tooa'aj, ¹⁶ ajta quee tyu'tá' ti a'tíj tyi'tíj ajóotisime'en a jé'ta' i tyeyúuj tzajta'. ¹⁷ Ajta je'en tyihua'ajmua'tyájrca a'yan tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “A'yaa mu jaatámua'sij i nye chi'ij tijn chi'ij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi néijmi'i i maj séej chuéj japua ja'chej”, siajta mua'aj a'yaa xu jáaruuj ti'ij jo'tíj já'tyasta' jo'maj náhua'rij je'ráatyij.

¹⁸ Mati'ij a'yan tyáanamujri', i maj tyihuá'ijtye' i puarij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íj mu huatyóohuij maj jáahuonyij je'ej maj huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús, ji'nye a'íj mu jatziñya'ca'aj, a'íjci jime' maj néijmi'i naa yó'sejraca'aj je'ej ti a'íin tyihuo'muá'tyej. ¹⁹ Ajta ti'ij huariá'tica'riaca', i Jesús majta i maj jamuán huacáj a'íj mu eeráacij a'ájna a chájta'.

Huatyáahuaj a'íjna i xápua'
(Mt. 21:20-22)

²⁰ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa véjri' ja'tanyéj jo'tíj ja'távaaca'aj i xápua', aj mu mij jaaséj ti arí huachica'aj tyétye' imuáj i junáana' jitze. ²¹ Aj pu'ij i Pedro, jo'támua'reeri' je'ej ti tyu'ríj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Maeestro, cási', pu'ríj huatyáahuaj i xápua' i paj je'ej pua'aj tyaatajé.

²² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Setyá'antzahuatyé' i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyajámua'ixaatyé' tipua'aj a'tíj a'yan tyaaté'exaatyé'en i jiríj yee: “Tyichesij a'májna atyájrutyij i jájritze”, ajta quee seequéj tyi'mua'astíj, sulu ti tyá'tzaahuatyé'ej ti a'yan tye'mej, aj pu'ij a'yan tye'mej. ²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajámua'ixaatyé' tijn tyi'tíj siaj mua'aj

je'ej tyu'táhuosij i Dios jimi, a'yaa xu tyá'antzaahuatye'en siaj serij ja'ancuriáa', aj xu sij ja'ancuriáa'sij. ²⁵ Ajta siati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, setyihuo'tú'uunyi' a'tyán maj jamuájcha'hire', ta'aj ij ajta i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre' mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'. ²⁶ Ajta tipua'aj sequéee tyihuo'tú'uunyi' i maj jamuájcha'hire', capu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre' i siaj jin quee xá'pu' jimi huaríj.

I ti jin antyúumua'reej i Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Aj mu mij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a Jerusalén. Ti'ij i Jesús a'áa ja'ajcayí'cáacaj i tyeýuuj jitze, aj mu mij a'ímaj ajtyáxiiriaca' i maj tyí'ijta i tyeýuuj tzejta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta majta hua' jamuán i huásasij, ²⁸ mati'ij mij a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj muaatá' pej pij a'yan rijcaj?

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Nyajta nu nyáaj séej tyajamuaata'ihuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaatye'en, aj nu nyij nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ³⁰ ¿A'tanyíj ja'antýihuo'j a'íjci i Juan ti'ij huá'iraca'aj i tyeítýee, nyiquij i Dios, ca'mij i tyeítýee? Sianaaté'exaatye'.

³¹ Aj mu mij huatyóohuj maj tyi'huó'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tijin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye'en yee Dios pu uyo'ta'ityaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye een jime' sequéee ja'antzaahuaj je'ej ti tyu'taxájtaca?” ³² Ajta capu je'ej tyi'rij tyaj a'yan tyaaté'exaatye'en yee i tyeítýee mu uyo'ta'ityaca'.

A'yaa mu tyu'taxájtaca', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítýee, majta néijmi'i i tyeítýee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti i Juan a'ín pue'éenye'ej i Dios jitze ma'can ti tyí'xajta'ca'aj. ³³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa'íjci i Jesús tijin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

12

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa, i maj je'ej pua'aj huaríj

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej ajta je'en jariánaj, aj pu'ij tyi'tíj huatyátaahuaca' i ti jin jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tíj ajtaahuaca' ajtyéevi' i maj japuan utyúuj muua'ixie're'en i maj tyí'muijhuacaa. Ajta je'en séecan huatanyéjtye i chuéj mej mij tyaanáychitye'en cíira'tzuj, ti'quij jó'raa a'íjna i a'tíj séej chuéj japua. ² Ti'ij tya'rá'aj a'náj maj jaju'racaa i úuvaj, séej pu huata'ityaca' ti jimi tyí'huíre' ti'ij huo'táhuavij a'chu ti jaci'puaj a'íjci i a'tíj. ³ Majta a'ímaj i

maj tyí'muijhuacaa a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i ti huata'íjtyi'rej, majta jaatyáavaxij a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca' camu tyi'táj jaatá'. ⁴ Aj pu'ij i ti jachuéj ajtáhua'aj séej huata'ítyaca', majta mu a'íjci huatyáto'sij tyetyéj jime' mati'ij mij tyaapuéj i mu'úura' jitze, majta jajtyá'xij. ⁵ Ajtáhua'aj pu séej huata'ítyaca', a'íj mu mij huajé'caj. Aj pu'ij ajtáhua'aj séecan huata'ítyaca', a'íjma mu majta huatyáavaxij, majta séecan huácuij.

⁶ Óoche' pu sáij á'itzeeria'ca'aj, yójra' a'íjci i a'táj, jéehua pu jaxie'va'ca'aj a'íjci. A'íj pu'ij huata'ítyaca' a'yan tyi'mua'astáj tijn: "Ma'antzaahuatye'sij a'íjci i nyiyóoj." ⁷ Majta i maj tyi'muijhuacaa a'yaa mu tyi'huóo'ixaaj tijn: "A'múu pu a'íin pu'éen i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj, ta'aj néijmi'i tyitáaci'tyij." ⁸ Aj mu mij jaatyéevi' a'íjci i yójra', majta jaajé'caj, mati'ij mij jirájrie.

⁹ —¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, ji'nye rinyij a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj ajta i úuvaj? A'íi pu aja'va'ma'aj ja'mej tí'quij huá'cui'nyij i mej tyí'muijhuacaa, ajta je'en séecan huatapuéjve'sij i chuéj ajta i úuvaj.

¹⁰ ¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze a'íjci i nyúucarij? A'yaa pu tyá'xaj tijn:

A'íjci i tyetyéj maj ayoohuá'axij i maj chi'ij tyí'ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

¹¹ A'yaa pu jáaruuj i tavástara', a'íi pu a'íin pu'éen i ti naa ta'sejratye'.

¹² Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi' i Jesús, ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íjma huataxájtaca' a'íjci i nyúucarij jime'. Majta huá'tziinya'ca'aj i tyeítjee, a'íj mu jin jaatáto, mati'ij mij jo'cáj.

A'íjci jime' i maj huá'ijva'ca'aj
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Mati'ij mij séecan huata'ítyaca' i Jesús jimi fariseos mu pu'éenye'ej majta séecan i maj Herodes jitze ajtyáma'can, mej mij tyi'táj jaaté'exaatye'en i maj jin jitzán tyo'ojpuá'aritye'en. ¹⁴ A'íi mu mij jo'ju' mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Maeestro, tyáamua'reej paj tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ajta quee ajitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeítjee, ji'nye capáj a'íjna jin tyí'xaj mej mij tyámua' mojo'sejra. Muáaj paj tzáahuatyi'ra'aj jin huá'mua'tyej i juyáara' i Dios. ¿Nyi xá'pu' tyej tyu'nájchitaj je'ej tí tyí'tajjive' a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i Roma maj já'ma'can?

¹⁵ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—¿Ji'nye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi' hue'tzij jime'? Séej túmii mesenaja'váit'ye', nyej nyij jaaséj.

¹⁶ Mati'ij mij aya'váit'yej, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿A'tanyj pu'éen i ta'cájcaj, ji'nye ántyapuaj i tá'yu'si'?

A'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—A'íjna i ti tyí'ta'ijtye'.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Xaatátuiire' a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye' tyi'táj tí jaci'puaj, siajta jaatá'an i Dios tyi'táj tí ajta jaci'puaj.

Majta a'íimaj tyámua' mu naa tyityo'tóomua'aj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca'.

A'íjci i xicáara' i maj jitzán huatájuuritaj i muí'chítýee

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Aj mu mij séecan i saduceos aje're'nyej i Jesús jimi. A'íi mu a'yan tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijn:

¹⁹ —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' i Moisés tijn tìpua'aj a'tíj nyeiichej, ajta je'en quee eexúj tyiyóomua'caj tì'íj huámuí'nyij, juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatýévi'tinya'aj i ti huamuí', ta'aj íj a'íin tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci jitze ma'can i ti huamuí'. ²⁰ A'yaa pu tyu'rij, mua'ráahua'puaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj, tì'quij i hua' jaatzí' huatyényeiichaca', capu eexúj tyiyóomua'caj tì'íj huamuí'. ²¹ Tì'quij i ti je'tyáa'sej ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatýévi'tinya'aj a'íjna i ti huamuí', a'íi pu'ij ajta huamuí' quee jitzán tyiyóomua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruuj i síij i ti je'tyáa'sej, ²² ajta néijmi'caa a'yan tyú'ruuj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i maj ju'ihuáamua', capu síij jitzán tyiyóomua'aj ta'raa. Ajta je'en a'íin huamuí' i íiti'. ²³ Arí a'ájna, mati'ij eetáciinye jo'maj ja'vá'nami' i maj huácuij, majta je'en majtáhua'aj júurij muá'ra'nyij, ¿a'tanyij cína'ra'an pué'eenye'ej ja'mej a'ájna i xicáara' jitze, tìpua'aj néijmi'i i maj aráahua'puaj meetyévi'tinya'aj?

²⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—Mua'aj xu jéehua tyóoxohuaj, jí'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze caxu siajta jamua'reej je'ej ti een i ti jin i Dios néijmi' i putýí'uurej. ²⁵ Mati'ij huatájuurej i maj huácuij, camu che' nyejnye'chen, camu majta i úuca huiichaj, jí'nye a'yaa mu éeenye'ej muá'ju'un mati'ij een i maj tyí'huiire' u tajapua'. ²⁶ Ajta a'íjci jime' i maj huatájuuritaj i maj meríj huácuij, ¿nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca' je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij ti i Moisés tu'píj huaséj i ti vivéejmee tì'íj tyátaasima'aj? A'íj pu jitze i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tijn: “Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios, a'íjna i Abraham, ajta i Isaac nyajta a'íjci i Jacob”. ²⁷ A'íj pu jin, capu hua' Dios pué'een a'íjma i maj meríj huácuij, sulu a'íjma pu Dios i maj júurij. A'íj xu jin mua'aj je'ej pua'aj tyityojo'vátzaj.

A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta ti jéetze' juxie've'

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Mati'ij jáanamua'jri' ti i Jesús tyámua' naa tyihuo'té'exaa, síij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi pu huó'namua'jri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'íi pu ajtyáxiiriaca' jimi tì'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' i ti jaaxájtaca' a'íjna i Moisés?

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'íjna i nyúucarij ti jéetze' juxie've' a'íi pu a'íin pué'een i ti a'yan yee: “Xáanamua'jri', mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjna i tavástara' i Dios a'íi pu síij na'aj pué'een. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i a júuricamej jime', pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajta patì'ij pana'aj tyo'huájca'nyej.”

³¹ Ajtáhua'aj pu sáij i nyúucarij ti je'tyáa'sej, ti a'yan yee: "Pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyámua' tyéejcha'íij i axa'aj tyéviij, a'yájna pati'ij asíij tyi'tyía'cha'ij." Capu sáij ajtáhua'aj i nyúucarij séejre' ti jéetze' juxié've' quee a'íjna i nyúucarij ti hua'puaj.

³² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze tijin:

—Xá'pui' paj tyaataxájtaca', Maeestro. A'yaa pu tyi'ja'yájna pati'ij tyaataxájtaca', sáij pu'uj a'íin pu'éen i Dios, capu sáij ajtáhua'aj séejre'. ³³ Ajta maj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa, ajta néijmi'i jime' i maj jin ma'umuámua're' ajta a'chu ti sáij uhuájca'nyej, ajta i tyaj huo'xié've'en i taxa'aj tyeítyee tyati'ij tajíimua'aj tyi'taxié've', jéetze' pu tyi'huiire' i Dios jimi quee tipua'aj néijmi'i tyetyu'támu'vejrita a'íjci jime' i maj huá'cui'caa na'ríij néijmi'i jime' jo'maj huaja'tie'raaa i ya'muáatyee.

³⁴ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej, ajta tyámua' tyu'taxájtaca' amitéeria'can jime', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a' imuáj je'ej je'en jo'tij tyejé'ijtaj i Dios.

Ajta quee che' a'táj óoca'nyajca'aj ti tyi'táj jaata'íhuo'.

¿A'tanyij jitze eeráma'can i Ciríistu'?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj i tyejúuj tzajta', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íhuoj tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Ciríistu' a'íj jitze eeráma'can i David? ³⁶ Ajta a'íjna júuricama'ra' i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i David ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

I tavástarar' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástarar' tijin:

"Huatyéyixi' i ipuárij japua íiyan i nyamuáca'ta', 'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'."

³⁷ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íj jitze eerama'cántaj i David, tipua'aj i David a'yan ajta jatamuá'muatya'an i Ciríistu' tijin "Nyavástarar'?"

Majta jéehua i tyeítyee i maj jáanamujri', tyámua' pu tyihuá'ránajchaca' je'ej ti tyi'xajtaca'aj i Jesús.

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj tijin:

—Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, ji'nye a'yaa pu tyihuá'ránajchi maj tyí'chajca i síicu'ri ti tyi'catí'ijmee ajta mej mij tzáahuatyí'ra'aj jin i tyeítyee huo'tatyójtje'en jo'tij na'aj i cáayej jitze. ³⁹ A'íi mu jahuoo jo'maj ja'rarasej i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríij tipua'aj metyí'ye'estyaj aja'hua' chi'táj, a'íi mu jahuoonij jo'tij jo'ojcaj i ti tyihuá'cue'tyej mej mij tyú'cua'nyij i méesaj japua véjri' a'íjci jimi, ⁴⁰ a'íi mu majta tyihuá'ari'raaa néijmi'i a'chu maj caa tyi'táj tyí'ijcha'ij i maj antyúujimua'astariaca' i ucaríjsee, ajta mej mij quee je'ej huojó'sejra a'íi mu á'tijti' metyenyúusima'aj i Dios jimi. A'íi mu mij jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjci jime' i ucaríj ti jusíj ti tyu'támu'vejritaca'

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ajtáhua'aj pu Jesús a'uún jo'tyávaaca'aj u tyeyúuj tzajta' a'ájna véjri' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íjma pu séjraca'aj i tyeítsee i maj túmii mu'vejritaca'aj. Mue'tíj mu i chíjtyaanyi' jéehua i túmii jucáhua'naa. ⁴² Aj pu'ij íiti' aje're'nyej ti jusíjtaca'aj, ti'quij a'ín hua'puácaa ucáahua'xij i túmii ti quee a'chu ará'asej. ⁴³ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'mújna mu íiti' ti jusíj jéetze' tyu'tá' quee néijmi'i i maj tyu'tá' a'íjma i chíjtyaanyi', ⁴⁴ ji'nye néijmi'i mu a'íj tyu'tá' i túmii ti hua'vá'itzi'tyee, ajta a'mújna mu íiti', mu tiquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'chu ti tyí'toova'aj.

13

Jesús pu jaataxájtaca' ti i tyeyúuj huatyú'uunyi'huaj

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ti'ij íiramá'caj i Jesús i tyeyúuj tzajta', sáij ti jamuán jo'chá'canya'aj pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, cási' huaséj mu tyetyéj ti tyatítí'ijmee iye'e'ej ti tyiquéetime ajta mu chí'ij naa pu een.

² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyí petyí'sej mu chí'ij ti viváajma'aj tyu'uj? Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj, capu che' séeria'aj ja'mej i jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jupapá tyiquéetime.

Tyí'tíj ti huataséjre'ej i maj jin jáamua'reej ti arí tímua' néijmi'i tye'entyipué'rij

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Matí'ij mij a'áa jo'cáj a'ájna a jiríj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaaj tíjin Aseitúunajrimi, a'áa ti já'sejre' jo'tíj i tyeyúuj ja've'nyee. Ti'quij a'áan jo'tayíxij a'ájna i Jesús, ajta a'ájna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i Juan, ajta i Andrés, a'íj mu jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri' ⁴ a'náj ti a'yan tyí'rinyij, ajta tyí'tíj ti huataséjre'sij i maj jin jáamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipué'rij.

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee a'tíj jamuáacuanamuaj. ⁶ Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj nyenyúucaa jin tyi'xáataj muá'ju'un, a'yaa mu tíjin: “Nyáaj nu a'ín pu'é'een”, jéehua mu mij huá'cuanamuan i tyeítsee.

⁷ Típua'aj mua'aj seríj a'yan tyí'namuajra yee maj nyo'se' a'ájna ja'hua' na'ríj maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúunyo'sitye'ej, caxu tyí'tziinye'ej. A'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan atyojo're'nyej, ajta capu eexúj a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tya'rá'astij. ⁸ Ji'nye séecan mu tyeítsee, majta séecan tyeítsee jamuán tyúunyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, majta maj séej i chuéj japua huacháatimee, a'íj mu majta tyúunyo'si'tye'ej, ajta pua'maquéj huatóoca'tzij i chuéj iye'e'ej, ajta jéehua huatúuri'huaj ja'mej. A'íj pu a'ín pu'é'een i ta'nájcaj i maj jin japuéetzij muá'ju'un.

⁹ Tyámua' xu'uj mua'aj jujímuaj tyityahuóocha'ín, ji'nye majamuá'vi'tin a'íjma jimi i maj tyí'ijta, majta jamuaatyávaxi'sij a'ájna

jo'maj jóosi'rii. Majamuaatájeevij sij sij nye jitze ma'can tyi-huo'té'exaatye'en a'íjma i tajtúhuan siajta a'íjma i maj rey jin tyityatatyíj, a'yaa pu'ij tyu'tái'riitarij sij a'íjma nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁰ Ji'nye ti'ij quee xu néijmi'i tye'entyipúa'ren, a'yaa pu tyúuxie've' sij anaqueéj néijmi'que' i cháanacaj japua huo'té'exaatye'en i Dios nyuucaa. ¹¹ Siajta quee je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej sij tyihuo'té'exaatye'ej mati'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyi'ijta. A'íj xu huataxáj tyi'tíj ti i Dios jamuaata'íjtye'sij sij sij jaataxáj, ji'nye caxu mua'aj a'ín pue'éenye'ej xá'ju'un i sij tyu'taxájtaj, sulu a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ¹² Séecan mu ju'ihuáamua' tyu'tátuiire'sij mej mij huó'cui'nyij, majta i hua' huásimua' juyójmua' mu tyu'tátuiire'sij, majta i hua'yojmua' pu mu ájvatzi'j hua' jimi i jutáatastyamua' mati'ij mij huá'cui'nyij. ¹³ Néijmi'i mu i tyeítyee quee ja'muaxie'va'aj muá'ju'un a'íjci jime' i sij nyejitzé ajtyáma'can; ajta a'íjna i ti tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipúa'rej, a'íj pu huiire'en.

¹⁴ 'A'ájna xicáara' jitze tyi'tíj xu séjran ti je'ej pua'aj een, ti xána'vi're' ti tziinyi're', a'áa mu yo'tyéchesij jo'tíj quee a'yan tyiye'tyéviijtye', (a'íjna i ti já'ijve', a'íi pu yo'itéej ja'mej), ajta a'íimaj i maj Judea jo'tyú'uucaj, miche' jiye'tzín jo'cixi'in a'ájna jo'tíj jiríj jo'quéetimee, ¹⁵ ajta i ti a'áan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyi'can ti'ij tyi'tíj iirá'an u juchi'táj, ¹⁶ Na'ríij síj tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo're'nyinyiica'an a juchéj ti'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. ¹⁷ Cui' xaa a'íimaj i úucaa maj xié'chui'tajmee maj puéjtzij mu muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, majta i maj juyójmua' móoj tzi'tyaa. ¹⁸ Mua'aj xu jahuaviiraj i Dios ti'ij quee a'yan atyojo're'nyinyiica'an a'ájna ti'ij pua'aj huaséevi'ij á'yi'ij, ¹⁹ ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'yájna mati'ij quee a'náj tyaapuéjtzitariaca' ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' a'yan atyojo're'nyesij séej i xicáara' jitze ti'ij a'ájna. ²⁰ Ajta tipua'aj i tavástara' quee a'yan jáa'uurej ti'ij quee che' á'tyeevi'in ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'tíj júurij ta'me'nyíliche', ajta hua' jime' i tyeítyee i Dios ti arí hua'antyíhuoj, a'íi pu'ríj a'yan jáaruuj ti'ij quee che' á'tyeevi'in.

²¹ 'Tipua'aj a'ájna i xicáara' jitze a'tíj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee: "Cási', xaaséj yána'aj huatyéjve i Ciriistu'", na'ríij a'yan yee: "Cási', xaaséj ma'aj huatyéjve", caxu já'tzaahuatya'aj. ²² Ji'nye séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un i maj tyi'hue'tacaa, a'íi mu mij tyi'tíj tyu'taséjrataj i tyeítyee jimi mej mij huo'cuanamuan, tipua'aj huatái'riitarej maj a'íjma huácuanamuan i tyeítyee i Dios ti arí hua'antyíhuoj. ²³ Tyámua' xu'uj caxu yó'hua'nan. Néijmi'i nu nyeríj jamuáa'ixaa je'ej ti tyi'tíj rinyij.

Ti'ij ajtáhua'aj yava'cányesij a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' (Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴ 'Ajta a'ájna i xicáara' jitze, mati'ij jajpuéetzij muá'ju'un, capu che' eeráxirij, ajta quee che' huanyéeri'cij ja'mej i máxcirie' jime', ²⁵ majta uje'cávatzi'j i xú'ra'vetyee ti'ij ij huatóoca'tziz i tajapuá. ²⁶ Aj xu sij jaséjran i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' ti aje'cáama'aj ja'mej i jéetirij tzajta', naa pu tyámua' tyu'nyéeri'cij ja'mej, ajta néijmi'i

jìn antyúumua'reeriaj ja'mej a'ájna i xicáara' jitze. ²⁷ A'íi pu'ij hua're'ityixij i maj jahuüre' mej mij néijmi'caa tyí'siire'en i tyeítyee i Dios ti arí hua'antyíhuoj, néijmi'caa mu tyí'siire'ej i tyeítyee jo'tij na'aj joo'ástimee i chuéj, ajta jo'tij joo'ástimee i tajapúa.

²⁸ 'A'íj xu jitze tyí'huó'iteeritye'en i xápua'. Tí'ij anty-icua'tyíjme'nyij ánimuaj, ajta tí'ij canyáatira'nyij i xámue'ra', a'íj xu jìn jamua'reeren tí arí véjri' i víita'rij. ²⁹ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj seríj tyí'táj a'yan tyí'sejraj, aj xu sij jamua'reeren tí arí véjri' putyí'ricij a'ájna xicáara' tí jitzán a'yan tye'mej, siajta jamua'reeren tí arí aje'cáama'aj ja'mej i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ³⁰ A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' tí néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeítyee i maj iye'e'ej huacháatimee cháanacaj japua. ³¹ Néijmi'i pu tye'entyipúa'rij i cháanacaj ajta i tajapúa, ajta i nyenyúuca capu a'náj antyipua'rij.

³² 'Ajta a'náj tí xicáara' jitze a'yan tye'mej nusu a'tzáaj tí a'yan tye'mej, capu a'táj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapúa tyí'huüre' nusu i Yójra'. A'íi pu'uj jamua'reej i nyavástara' i Dios.

³³ 'A'íj xu jìn tyámua' eenye', siajta atanyéjnye'rij, jí'nye caxu jamua'reej a'náj tí a'yan atyojo're'nyesij. ³⁴ A'yaa xu tí'ij i a'táj tí mu' jó'yi'muij, anaquéj pu'ij juchi'ij hua'cha'iraste' i maj jimi tyí'muarie' mej mij jáacha'ín i chí'ra'an. A'íjma pu ijcatye'en séej ajta séej mej mij tyu'muarie'en tyí'táj tí muárie'ria'ra', ajta séej ijcatye'en tí tyí'cha'íj ata' puéertaj. ³⁵ Tyámua' xu mua'aj eenye' siajta atanyéjnye'rij, jí'nye caxu jamua'reej a'náj tí uvé'nyesij i tí aja'chej, tipua'aj tyechúmua'risima'caj, na'rúj a'tzáaj jé'ta' tíca', nusu a'tzáaj mati'ij tyí'tyeji'huacaa i tyacuáarie', na'rúj tí'ij huatapúa'riaca', ³⁶ jí'nye tipua'aj jiye'tzín nu've'nyej, nyajta jamuáatyoonij sety-acu'tzísima'caj. ³⁷ I nyaj mua'ajmaj já'mua'ixaaty'e' a'íj nu nyajta huá'ixaaty'e' néijmi'caa i séecan a'yan tíjín: Síóoche' xu atanyéjnye'rij.

14

Tyeítyee mu jaaxá'puí'intarej mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Hua'puaj xicáj pu ooj á'itzeeria'ca'aj tí'ij a'ájna atyojo're'nyej mati'ij pua'aj tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jíme' i cánya'xií maj cui'nyij, majta i páan maj cua'caa tíquee cu'ustij. A'íjma i maj tyihuá'ijtye' i puaríj majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jìn tyí'ijta, a'íi mu jahuocaa'aj je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jìn jaatyéevi' i Jesús, majta je'en jaajé'caj. ² Jí'nye séecan mu a'yan tyí'xajta'aj tíjín:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyáacaj, mej mij quee i tyeítyee huatanyínyu'caj.

Íiti' pu tyí'táj tí naa tyaarie'ej ja'vá'huaaj a'íjci i Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Betania, a'ájna jo'tij ja'chej a'ájna i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muatya'aj tíjín, tí Cá'atzaj. Tí'ij i Jesús ooj ajtyequeecaj i méesaj jitze, íiti' pu aje're'nyej a'íjci jimi tyetyéj limeetara' pu huajásima'aj, a'íj pu jitze avá'jistij i tí naa tyaarie'ej, nardu jitze tí ma'can tyí'táj tu'píj, ajta jéehua tyá'najchij. Aj pu'ij i íiti' antyítaaraca' a'íjci i limeetaj, tí'quíj ja'vá'huaaj a'íjci i tí

naa tyaarie'ej i mu'úutze' a'íjci i Jesús. ⁴ Aj mu mij séecan i maj a'úun je'rátya'ca'aj jaatá'jaaxiejvi'ri' a'íjci i íitaj, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿Ji'nye een jime' jahua'jca a'mújcij i ti naa tyaarie'ej? ⁵ F'riitacaj pu maj jáatoonyijche' a'chu huéecaj anxityej i túmii ará'aj, mej mij a'íjna jin huo'táhuire'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

A'íi mu mij je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'íjci i íitaj.

⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xaatapuá'cij, ¿ji'nye een jime' setyá'ítziitye'? Tyámua' pu tyi'tíj huáruuj nye jimi. ⁷ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íi mu a'náj tina'aj ja'mua jimi séeria'aj muá'ju'un, a'yaa pu'ij tyii'riitaj ja'mej siaj sij huo'tyáhuire'en tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ⁸ A'íjna i íiti' a'yaa pu huaríj je'ej ti tyaatá'iriityej, a'múu pu anaquéej nyacáhuaj i ti naa tyaarie'ej, mati'ij na'vá'nasij. ⁹ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti jo'tíj na'aj i cháanacaj japua jo'maj huojó'té'exaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huataxájta je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'íjna i íiti', a'yaa mu mij tyo'támua'reerij.

Judas pu tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ A'íjna i Judas Iscariote, síij ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu a'íijma jimi jo'mej i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús. ¹¹ Mati'ij jáanamujri', naa pu huo'tá'aj aj mu mij tya'tóoratziiri' maj tyaanájchitye'en a'íjci i Judas, a'íi pu'ij i Judas jahuoca'aj a'náj ti huatái'riitarij ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

Tavástara' pu tyihuo'cue'ej a'íijma i maj jamuán huacíj

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² A'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i maj jitzán tyi'ye'estyaa mej mij jáacua'nyij i páan tiquee cu'ustij, a'ájna mati'ij hua' mu'vejritaca i cánya'xi, a'íimaj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Jo'nyij muaja'ráanajchi tyej tyij jó'ju'un, tyajta je'en tyámua' tyú'uurej jo'tyaj i páan já'cua'nyij i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'íj?

¹³ Aj pu'ij hua'puácaa huata'ityaca' i maj jamuán huacíj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Séricuj a'ájna a chájta'. A'áa xu a'tíj já'tyoonyij xá'rij ti huátisij jájtyij tu'huájmuua, a'íj xu jamuán ujó'ju', ¹⁴ jo'tíj a'íin jo'tyárutyij, a'úu xu jáahuoonyij i a'tíj ti aja'chej, aj xu sij a'yan tyaaté'exaatye'en tijin: “A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i Maeestro yee: ¿Jo'nyij nyaja'ta'caa nyaj tyú'cua'nyij hua' jamuán i nyetye'ítyeristyamua' tyej tyij jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'íj?” ¹⁵ A'íi pu'ij jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chi'ij ti uhuaré'yoo, pu'ríj tyámua' naa tyú'ruuj, a'úu xu tyámua' tyú'uurej i tyaj tyí'cua'nyij.

¹⁶ Mati'ij mij ujó'ju' i maj hua'puaj a'ájna a chájta'. A'yaa pu néijmi' i tya'raj je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaa, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj

tyí'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej a'ájna i xicáara' jitze tí'ij i Dios huó'cha'ij.

¹⁷ Tí'ij arí huatíca'caj Jesús pu jo'tyájrurij u chi'táj majta jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ¹⁸ Matí'ij meríj tyí'cua'caj i méesaj japua, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' sáij i tí ja'mua jitze ajtyáma'can mu siaj nyajamuan tyí'cua', a'íi pu nyéetzij tyu'tátuiire'ej a'íijma jimi i maj tyityatatyíj.

¹⁹ Aj mu mij huatóoxaamujrityej, majta je'en huatyóohuij maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús sáij ajta sáij a'yan tíjin:

—¿Nyiquij nyáaj a'íin nyaj pué'een?

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íi pu a'íin pué'een sáij i siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu i páan ájrunyii a'íjci jitze i túxa'aj nyajamuan. ²¹ A'yaa pu atyojo're'nyesij nye jimi je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'íjna i tí nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej. Jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tíquee nie'huacajche'.

²² Móoche' mu tyi'tya'cue'síma'caj, tí'ij i Jesús páan tyí'ij, ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraca' tí'quij huo'rípu'uj, a'yan tyihua'ixaatye'ej tíjin:

—Xáacua' a'íjci, a'íi pu nyahue'ra' pué'een.

²³ Tí'ij ta'ij i váasuj tyíjáj ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, tí'quij a'íijma huatajányij, néijmi'i mu jaaré'ij i váasuj jitze. ²⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' i nyaj je'ráxire'sij nyej nyij huo'tyáhuire'en mui'caa, ajta tí'ij i Dios ja'antypuá'ritye'en i tí jájcuaj jin tya'tóoratziiri'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjci i úuvaj ja'ra', 'asta a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Jesús pu jaataxájtaca' tí i Pedro jaatyáhue'taj a'yan tíjin canu jamua'tyej

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Matí'ij tyu'táchuiicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cáj a'ájna Aseitúnajrimi jíríj tí jo'tacá'aj. ²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Néijmi'i xu mua'aj yo'huá'xij siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “A'íj nu je'catan i cánya'xii tí síire', majta i cánya'xii mamuj úrutuyíj.” ²⁸ Ajta nyati'ij huatájuurej, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsíire'ej a Galilea.

²⁹ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj néijmi'i meyo'hua'xij maj a jimi tyá'tzaahuatye', canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye', ijíj tíca' tí'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tíjin capáj nyamua'tyej.

³¹ Ajta i Pedro ca'nyíin pu jin a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj a'yan tyúuxieve'ej nyaj ajamuán huámu'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'xajta'ca'aj.

Jesús pu huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Mati'ij mij jo'c'ij a'ájna ja'hua' huastárij tzajta' ti a'yan tya'rájtyapuaj t'jin Getsemaní. Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'aj i maj jamuán huac'ij t'jin:

—Xaará'saj iiye'ej, nyóoche' nu nyáaj huatyényuusij i Dios jimi.

³³ Ti'quij áyee jo're'nyej, a'íjma pu jo'v'it'ij a'íjci i Pedro ajta i Santiago ajta i Juan, aj pu'ij huatyóoche'j ti huatóoxaamujritye'en ajta je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta'. ³⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'aj t'jin:

—Je'ej pu pua'aj nu'asej cuxáa nyamu'nyij. A'yaa xu siooj tyityá'ca'aj, síoóche' xu atanyéjnye'rij.

³⁵ Ti'quij i Jesús eerá'raa a'tzú'j áyee, aj pu'ij tyítunutaca' a chóota', jájhuaviiri' i Dios tipua'aj a'yan tyí'riitan tiquee a'yan atyojo're'nyinyica'an a'ájna i xicáara' jitze ti jitzán jajpuéetzij ja'mej.

³⁶ A'yaa pu tyá'huooca'aj i Dios jimi t'jin:

—Dios i paj nyavástara' pué'een, néijmi'i pu tyí'rij muéetzij jimi, tipua'aj petyu'tá'an ti'ij quee náaci'tyij a'ájna i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu pati'ij muáaj tyá'xie've'.

³⁷ Aj pu'ij té'ej aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huac'ij, a'áa pu'ij huoyo'tyoj tipua'aj merij tyácu'tzij. A'yaa pu tyaaté'exaa'aj i Pedro t'jin:

—Simón, ¿nyi petyácusij? ¿Nyi pequee tyo'táviicue'ri' paj séej ooraj atányeerij? ³⁸ Síoóche' xu atanyéjnye'rij siajta huatyényuunyij i Dios jimi, ti'ij quee tyi't'ij je'ej já'mua'uurej. A'yaa xu mua'aj tyá'xie've' siaj tyámua' huárinij, ajta capu ja'muaca'nyisti' i já'muahue'ra' jitze.

³⁹ Ajtáhua'aj pu ujó'mej, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' i Dios.

⁴⁰ Ti'ij aje're'nyej ajtáhua'aj pu huo'tyoj metyacu'tzísima'ca'aj, ji'nye cutzij pu huá'mue'tica'aj. Capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj ye'ej tyaaté'exaatyee'en. ⁴¹ Ti'ij huéica'aj a'yan huaríj, ajtáhua'aj pu ujó'mej, ti'quij ajtáhua'aj aje're'nyej tipua'aj meri'ij táhua'aj tyácu'tzij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'aj t'jin:

—¿Nyi siooj tyácu'tzij siajta juso'pe'? Pu'r'ij óoche', pu'r'ij tya'rá'aj a'náj maj nyéetzij tyu'tátuiire'ej i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ⁴² Xá'ajhuiixi', che'r'ej, pu'r'ij yaja've'mej i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej.

Mati'ij jaatyéevi' i Jesús majta yo'jáj

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'ca'aj i Jesús ti'ij i Judas, síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj pu aje're'nyej majta jéehua i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj metyu'chúumij majta ciyéj tyu'í'ij. Hua'nyúucaritze' mu a'íjma jimi huajú'ca'aj i maj tyí'ijta i tye'yúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i huáasij. ⁴⁴ Ajta i Judas pu tya'tóoratziiri' je'ej ti ye'ej huárinij mej mij jáamua'reej a't'ij ti a'íj pué'een i Jesús, a'yan t'jin:

—A'íjna i nyaj ji'tyápu'i'tze'ej, a'íj pu a'íj pué'een, siata'aj jaatyéevi', siajta ja'ajnáan, sia'náj'que'en tyámua' naa.

⁴⁵ A'íj pu jin ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaatajé t'jin:

—Maeestro.

Ajta ji'tyaápui'tzej. ⁴⁶ Aj mu mij i tyeítyee jaatyéevi' i Jesús majta ja'náaji'quej.

⁴⁷ Aj pu'ij sáij ti a'áa jo'tyávaaca'aj a'á pu juchúun íjcutaca', tí'ij ij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' i ti jahuíire' a'íjci i ti tyihuá'íjtye' i tyeyúuj tzajta'. ⁴⁸ Tí'quij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeítyee tijn:

—¿Ji'nye een jime' yesetyityavá'ju' xaachúumij siajta ciyéj tyu'í'ij siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj náhua'rij pué'eenye'? ⁴⁹ A'náj tina'aj nu ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj nyetyaja'muamua'tyáaj u tyeyúuj tzajta', caxu a'náj naatyéevi'. Ajta íjij pu a'yan tye'mej ta'aj ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁵⁰ Majta a'áma'ij i maj jamuán huac'ij néijmi'i mu huatoo'uj, aa mu'uj mij yooríeej i Jesús. ⁵¹ Ajta sáij pu tyamuéej jaavájasima'aj i Jesús, cáanarij pu jin eeróonajca'aj. A'íj mu mij huatyéevi', ⁵² ajta a'á pu jaatátoj i cáanarij tí'quij huatoo'uj jo'téechajraa muá'vi'ij.

Mati'ij yo'ví'tij i Jesús a'áima jimi i maj tyityatatyíj
(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús a'íjci jimi i ti tyihuá'íjtye' néijmi'caa i tyeyúuj tzajta', mati'ij mij néijmi'i tyúusiij i maj tyihuá'íjtye' i puaariij, i huáasij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze. ⁵⁴ Ajta i Pedro pu ímuáj cújta' huama'ca'aj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'ájna i ti tyihuá'íjtye' i maj tyí'muijhuacaa i tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajyíxij hua' jamuán i xantáaru'uj, oopúistya'aj i tá'taa jitze.

⁵⁵ Majta a'áma'ij i maj tyihuá'íjtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyityatatyíj, a'á mu jahuooca'aj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritye'en i Jesús, ajta camu tyi'tíj huátyoj. ⁵⁶ Tyij majta jéehua jaahué'taca'aj, camu i séecan jamua'reeriaca'aj, tyi'tíj maj putyí'xajtaca'aj. ⁵⁷ Aj mu mij séecan ájhuiixij mati'ij mij hue'tzij jin tyu'taxájtaca', a'yan tijn:

⁵⁸ —Itýá tu a'yaa tyáanamujri' ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijn: “Nyáaj nu jaatyú'uunaj a'íjci i tyeyúuj i tyeítyee maj ja'ajtaahuaca', nyajta je'en huéecaj xicáj jitze séej ájtaahuaj i tyeyúuj i maj quee i tyeítyee ja'ajtaahuaj.”

⁵⁹ Ajta camu néijmi'i jamua'reeriaca'aj tyi'tíj maj pu tyí'xajtaca'aj i séecan majta i séecan.

⁶⁰ Aj pu'ij a'áin ájchej a'ájna hua' tzajta' a'ájna i ti néijmi'caa tyí'íjtye' i tyeyúuj tzajta', tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijn:

—¿Nyí pequee huatányuusiij? ¿Tyi'tanyí jin po'tyá'itzee mej mij a' jitze tyí'pua'ritye'?

⁶¹ Ajta i Jesús capu avé'nyuuca'aj, capu tyi'tíj huataxájtaca'. Aj pu'ij ajtáhua'aj i ti tyihuá'íjtye' i tyeyúuj tzajta' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyí muáaj a'áin paj pué'een i Ciríistu', i ti yójra' pué'een i Dios?

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyáaj nu a'áin pué'een. Siajta mua'aj xu nyeséejran i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' nyaj ajcaquéé na'mej i muáca'ta' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, siajta nyeséejran nyati'ij aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶³ Tí'quij a'ájna i ti tyihuá'íjtye' i tyeyúuj tzajta' ja'antyisújtza'an i jusícu', mej mij jáamua'reej tijn pu'rij huatanyú'caca', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa' tijn:

—Capu che' juxie've' ti a'táj je'ej tyá'xajta. ⁶⁴ Mua'aj xu seríj jáanamua'jri' ti je'ej pua'aj tyu'taxájtaca' i Dios jimi. ¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'?

Néijmi'i mu juxa'aj tyu'taxájtaca' majta tyu'tá' ti huámu'i'nyij.

⁶⁵ Aj mu mij séecan huatyóohuij maj jaatyétzi'tzique'muaxi'in, majta jo'tanáa ajáisa' majta je'en ji'tyáva'ra'aj i jumuáca' jime', a'yan metye'íhuo'raj tíjin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

Majta i xantáaru'uj i maj tyí'cha'ij i tyeyúuj tzajta' a'íi mu ja'ráavaxij i nyéerima'ra' jitze.

*Pedro pu tyu'tyáhue'taca' a'yan tíjin capu jamua'tyej i Jesús
(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)*

⁶⁶ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'ij síij íiti' utyájrurij ti jahuiire' i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', ⁶⁷ tí'ij a'áj huaséj i Pedro ti jupuistya'ca'aj a'ájna jo'tij já'taa, aj pu'ij ja'raséeraj ja'raa tí'ij ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

⁶⁸ Pedro pu jaatyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tíjin:

—Canu jamua'tyej, canu nyajta jamua'reej tyi'tíj paj tyáxajta.

Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu je'tyéechaxij a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'. ⁶⁹ Tí'ij ij ajtáhua'aj i íiti' jaaséj a'ájci i Pedro aj pu'ij séecan huaté'exaa a'yan tíjin:

—A'múu pu síij a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij.

⁷⁰ Ajtáhua'aj pu i Pedro jaatyáhue'taca'. A'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj i maj aja'ré'tya'ca'aj majtáhua'aj mu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna muáaj paj síij a'íin pué'een, ji'nye Galileea paj já'ma'can.

⁷¹ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti nyúucaritze' i Dios a'yan tyi-huo'té'exaatye'en tíjin:

—Canu jamua'tyej a'ájci i tyáataj i siaj mua'aj jatyáxajta.

⁷² Aj pu'ij arí hua'puaj huajíjhuaca' i tyacuáarie', tí'quij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti tyaaté'exaa i Jesús a'yan tíjin: “Tí'ij quee xu hua'puaj huajíjhua' i tyacuáarie', muáaj paj huéecaj naatyáhue'taj.” Aj pu'ij tyuuyínyajraa a'ájna i Pedro.

15

Metyu'tátuii a'ájci i Jesús i Piláato jimi

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Tí'ij huatapuá'riaca', a'íi mu tyúusiij i maj tyihuá'ijtye' i puaríj a'íijma jamuán i huásij, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj mu mij áyoovi'tij a'ájci i Jesús meetyají'que'ej, matí'ij mij jaatátuii a'ájci i Piláato. ² Piláato pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Tí'quij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj períj a'yan tyaataxájtaca'.

³ Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyaaxájtzi'ri',
⁴ Piláato pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyu'tányuusij? Cási' jéehua mu a' jitze tyí'pua'ritye'.

⁵ Ajta i Jesús capu je'ej tyaaté'exaa, a'íj pu jin quee je'ej jo'támiteeraj a'íjci i Piláato.

*Piláato pu tyu'tá' maj jaajé'caj i Jesús
 (Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)*

⁶ Mati'ijta tyí'ye'estyaj, Piláato pu a'yan tyee'yí'tihua'aj ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tíj maj a'yan tyaatáhuaviiraj i tyeítsee.

⁷ Síij pu tyáati' eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Barrabás, hua' jamuán i séecan i maj tyí'tyacui'caria'aj. ⁸ Aj mu mij i tyeítsee aje're'nyej, mati'ij mij huatyóohuij maj jaatáhuaviij i Piláato ti'ij a'yan huárinyij a'íjma jimi je'ej ti tyee'yí'tihua'aj. ⁹ Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi mua'aj a'yan setyá'xie've' nyaj jaatátoonyij a'íjci ti ja'mua tajtúhuan pué'een mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹⁰ Ji'nye jamua'reeriaca'aj maj já'chueeria'ca'aj a'íjci i Jesús a'íjma i maj tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta', a'íj mu jin jimi tyu'tátuii. ¹¹ Majta i maj tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta', a'íj mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítsee mej mij jaatáhuaviij a'íjci i Piláato ti a'íj huatátoonyij i Barrabás.

¹² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Arí ji'nye náarinyij a'mújci jimi mu ja'mua tajtúhuan mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹³ Aj mu mij ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁴ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta i tyeítsee majtáhua'aj mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tijin:

—Oótateexi' i cúruuj jitze.

¹⁵ Ajta a'íjna i Piláato, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyeítsee jimi, a'íj pu jin jaatátooj a'íjci i Barrabás, ajta ti'ij tyu'ta'íitaj maj je'riá'vaxi'in i Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁶ Aj mu mij i xantáaru' yo'jáj a'íjci i Jesús a'ájna a ti ja'rájta'cuaj, aj mu mij néijmi'caa tyisii i xantáaru'uj. ¹⁷ Síicu'ri mu ju'cáachejtje ti po'vij xú'muavi'can jime', majta cúruun jaatyátaavej tzicare'ej ti jin cistijhuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri'. ¹⁸ Majta je'en huatyóohuij maj huatyejíhuajra'nyij a'yan tijin:

—Che' júurij a'mújna mu ti hua' tajtúhuan pué'een a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁹ Majta ciyéj jin ja'vá'va'ra'aj i mu'úura' jitze, majta jaatyétzi'tzique'muaxij, aj mu mij tyítunutacaria'aj mue'cootunáaj, a'yájna cuxáa tyámua' metya'tá'caria'aj. ²⁰ Mati'ij jatyaxáahuataj, aj mu mij je're'chuiiri' a'íjci i síicu'ri ti po'vij xú'muavi' jime', mati'ijta mij a'íj ju'cáachejtje i síicu'ria'ra' mati'ij mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij yó'tateexij a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 A'áa pu sñij tyáati' Cirene ti já'ma'can, Simón ti ántyapuaj táatajra' a'íjci i Alejandro ajta a'íjci i Rufo, a'íi pu a'áa ja'rájraa jo'tij quee a'tíj ja'chej. A'áa pu'ij huaja'antynájchaca' jo'maj yoojásima'aj i Jesús, a'íj mu mij ca'nyéjrij jin huata'íj ti'íj ja'antychóoj i cúruujra' i Jesús.

22 A'áa mu yo'jáj a'íjci i Jesús, a'ájna a jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' tijin Gólgota, (Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Muí'chíj Mu'taj), 23 mati'ij mij nahuáj jaatanyétzij cuáanye'ej ti á'naxcaj, a'yaa mu jatamuá'muaj a'íjci i cuáanye'ej tijin miirra, ajta i Jesús, capu ju'qué'ij a'íjci i nahuáj. 24 Aj mu mij yó'tateexij i cúruuj jitze. Majta i xantáaru'uj tyetyéj mu jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús sñij ajta sñij.

25 Pu'ríj jé'ta' ujmá'caj i xicáj mati'ij yó'tateexij i cúruuj jitze. 26 Majta táabla óotatej i cúruuj jitze, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyí'tíj jitzán tyo'ojpuá'rij a'yaa pu tijin: “Hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can.” 27 Majta mu hua'puácaa i náhua'rij óotatej, séej mu a'áa jo'tyéjchej i cúruuj i muáca'ta' pujmua', majta séej útata' pujmua'. 28 A'yaa pu tyá'raa je'ej ti a'íjna i nyúucarij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: “A'yaa mu tyá'mua'reerica'aj ti je'ej pua'aj tyí'tyevistaca'aj.”

29 Majta i maj aja'tányinyica'aj naa mu tyitye'cámu'vajra'aj majta je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'yan tijin:

—Muáaj mu paj a'íin pué'een i paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj pajta huéecaj xicáj jitze ja'ajtaahuaj, 30 asñij a japua huatányuuchij pajta acájra'nyij a'mújcij jitze mu cúruuj.

31 A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuataca'aj i maj tyihúa'ijtye' i tyeyúuj tzaajta, majta i maj tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyé'xajtaca'aj tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, ajta capu jaayítin ti jusñij jujapuá huatányuunyij. 32 Che' acájra'nyij mu cúruuj jitze a'mújna mu Ciríistu' ti pué'een, ajta hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij jaaséj, tyajta tyá'antzaahuatye'en.

Majta i maj jamuán óotateehuaca' i cúruuj jitze a'íi mu majta já'xaahuataca'aj.

Tí'ij huamu' i Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Tí'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríxpuaj, néijmi'que' pu huariá'tica'riaca' i chuéj japua, ajta á'tyeej ti a'yan tyu'tíca' yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj. 34 Tí'ij yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin huajíjhuaca' a'yan tijin:

—Eloí, Eloí, ¿lama sabactani? A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Nyavástara', Nyavástara', ¿jini'nye een jime' pej pij nyoo'hua'xij?

35 Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij jáanamujri' a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xáanamujri', a'íj pu huatajé i Elías ti'ríij á'tyeej ti tyi'tyávaaca'aj i Dios jimi.

³⁶ Aj pu'ij sáij aje're'nyej huatéechisima'aj, tyi'táj pu huátisima'aj ti ta'chíra' a'íj pu'ij huatyáru'nyaxij nahuáj jime' ti antzájvi, ti'quij ciyéj jitze ja'antyi'í'quej, aj pu'ij a'íjna ájchui ti'íj i Jesús huayé'nyijche' a'íjci jitze i tyi'táj, a'yan tyi'xáataj a'íjna i a'táj tijin:

—Setyu'chó've' tìpua'aj yatanyéj a'íjna i Elías ti'ij ja'cátoonyij mu cúruuj jitze.

³⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús ca'nyiin jin huajíjhuaca', ti'quij huamuí'.

³⁸ Ajta i tyeyúuj tzajta' cáanarij ti 'tzíjhua pu ujo'tahuájca'aj, a'íi pu'ij jé'ta' acásujtza'an. ³⁹ Ajta i tyenyeéntyí' i xantáaru'uj ti tyí'íjtye' i maj anxityej ará'asej, a'áa pu jo'tyávaaca'aj véjri' jo'tij jóonyeerica'aj i Jesús, a'íi pu'ij jáanamujri' je'ej ti tyu'íjhuaca' i Jesús, ajta jaaséj je'ej ti tyu'muí', a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa pu tyi'ji're'can jime' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁴⁰ Séecan mu majta úucaa a' ímuáj jo'tyu'úuj méesejraca'aj, sáij pu a'yan ántyapuaaca'aj tijin Maríia Magdala ti já'ma'can, ajtáhua'aj sáij Maríia hua' náanaj a'íjci i Santiago ti cíleen ajta a'íjci i José, ajtáhua'aj sáij i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salomé. ⁴¹ A'íi mu i úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús majta jahuúria'ca'aj ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galíleea. Jéehua mu majta séecan i úucaa a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj jamuán a'áa jo're'nyej a'ájna a Jerusalén.

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Ti'ij huaré'chumua'riaca', tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze mati'ij tyámua' huó'uurej, yaa ariá'pua'aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ⁴³ A'íjna i José Arimatea ti já'ma'can, ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'íi pu ajta jacho'va'ca'aj a'íjci xicáara' ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íi pu'ij ajo're'nyej i Piláato jimi, ti'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. ⁴⁴ Ajta i Piláato je'ej pu tyo'tóomua'aj ti i Jesús ari huamuí', aj pu'ij jaatajé i hua'tyenyeentyi' ti'ij jaata'íhuo' a'chu ti ari á'tyeevi'ca'aj ti huamuí'. ⁴⁵ Ti'ij i hua'tyenyeentyi' a'yan tyaaté'exaa ti a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij i Piláato jaatá' a'íjci i José ti ja'cájan i tyévira' i Jesús. ⁴⁶ Aj pu'ij i José cáanarij huánaniej ti naa een ti naa tyi'cueena, ti'quij ja'ajtajá i muí'chíj ajta je'en je're'ijcataca' a'íjci jime' i cáanarij. Aj pu'ij a'úun yo'tyéetyej jo'maj yo'ojcúunajraa, ajta tyetyéj ti sicíirara' eetyájmua. ⁴⁷ Ajta a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta sáij i Maríia náanajra' a'íjci i José, a'íi mu jaaséj jo'maj je'ej yó'ruuj i muí'chíj.

16

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ti'ij mu jo'mej a'ájna i xicáara' maj jitzán juso'pii, a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta i sáij i Maríia náanajra' a'íjci i Santiago, ajta je'en a'íjna i Salomé, a'íj mu tyi'táj huánaniej ti naa tyaarie'ej mej mij jacáhuaaty'e'en i tyévira' i Jesús. ² A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, ti'ij oochán eere'nyéesima'caj i xicáj, a'áa mu jó'ju' jo'tij ja'vá'nami'huaca'aj i muí'chíj, ³ a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿A'tanyíj uya'ráxiiraj i tyetyéj ti jin eetyánami' jo'tij jóocun tyej tyij utyájrutyey?

4 Ajta mati'ij a'áa jo're'nyej aj mu mij jaaséj tipua'aj quee che' eetyájmua i tyetyéj. Ajta tyámua' pu tyí'va'caa i tyetyéj ti eetyámuaaca'aj. 5 Mati'ij utyájrurij jo'tij jóocun, tyamuéej mu huaséj ti a'úun je'rácatyii muáca'ta' pujmua', catyéevi' pu ucáchajca'aj ajta naa tyí'cuenavi'ca'aj i ti tyí'chajca'aj. Aj mu mij i úucaa tyu'tátziin, 6 ajta a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Mua'aj xu a'íj tyáhuoonyij i Jesús Nazaret ti já'ma'can, i ti óotateehuaca' i cúruuj jitze. Pu'ríj huatájuuriaca', capu che' yajá'hua' a'yájna. Cási' xaaséj jo'maj yo'ojtyéj. 7 Áricuj sioté'exaatye' a'íjci i Pedro siata'aj i séecan i maj jamuán huacíj, a'yan tijin: “A'íi pu a'áa jooméj a'ájna a Galileea ti'ij ajtáhua'aj jamuájsiire'en jájcuan, a'áa xu yé'sejran, a'yájna ti'ij arí tyajamuáa'ixaa.”

8 Aj mu mij iirahuáachajra i úucaa, ji'nye metyóoviveesima'aj, majta tyí'tziinya'ca'aj. Ajta camu a'tíj huaté'exaaaj i juyéj jitze, ji'nye metyí'tziinya'ca'aj.

*Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Mariía Magdala ti já'ma'can
(Jn. 20:11-18)*

9 A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj i séej iteerij ti'ij i Jesús huatájuuriaca', ti'ij tapuá'risima'caj a'íj pu jimi anaquéj huataséjre i Mariía Magdala ti já'ma'can, i maj tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i Jesús ti huo'tamuárij. 10 A'íi pu ujó'mej ti'ij huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huacíj i Jesús, i maj juxaamuijritya'ca'aj majta juyiinyaca'aj. 11 Majta a'íimaj mati'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huatájuuriaca' ajta i Mariía arí jaaséjraca'aj a'íjci i Jesús, camu ja'antzaahuaj.

*Jesús pu huataséjre hua' jimi i maj hua'puaj i maj jamuán huacíj
(Lc. 24:13-35)*

12 Ti'quij Jesús ajtáhua'aj seequéj tyu'taséjre hua'puácaa jimi i maj a'áa joojú'ca'aj i juyéj japua jo'tíj quee a'tíj já'chajca'aj. 13 A'íi mu mij ujó'ju' mej mij huo'té'exaatye'en i séecan, camu majta hua'antzaahuaj a'íjma i maj hua'puaj.

*Tyi'tíj ti i Jesús huo'ta'tíj a'íjma i maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)*

14 Ti'ij arí jéetze' huachúmua', Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan séej ará'asej, mati'ij móoj a'íimaj ajtyetyá'caj i méesaj jitze. Aj pu'ij hua'ajtyá'xij a'íjci jime' i maj jatyánaamuaj i ju júuricamej majta quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye camu huá'tzaahuatya'ca'aj i maj jaaséj ti arí huatájuuriaca'. 15 A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Séricuj néijmi'que' i cháanacaj japua siahuo'té'exaatye' néijmi'caa i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. 16 A'tíj ti tyá'antzaahuatye'sij ajta huá'huaj, Dios pu tyaatú'uunyi'raj, ajta i ti quee tyá'antzaahuatye'en, a'íi pu jajpuéetzij ja'mej. 17 A'yaa mu tyeeyí'tihua'aj muá'ju'un i maj tyá'antzaahuatye'en, nyenyúucaritze' mu huo'tamuáritye'sij i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, majta séej jime' i nyúucarij tyi'xáataj muá'ju'un, 18 cú'cu'see mu muarie'en i maj tyú'cha'vacaa, ajta camu je'ej huá'uurej, na'ríj

huá've'rij mu'cáaye'en, capu ajta je'ej huá'uurej, ajta t̄ipua'aj a'íjma
 mua'ajtamuárie'xi'in i maj tyí'cucui', tyámua' mu r̄inyij.

Jesús pu tyíraa i jútye' tajapuá

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ T̄i'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj, a'íjna i tavástara' Jesús pu tajapuá
 jó'vi'tichiihuaca' t̄i'quij muáca'ta' i Dios ja'ajcáayixij. ²⁰ A'íi mu mij i
 maj jamuán huac̄ij ma'úrutyixij mej mij néijmi'que' huo're'ixaatye'en
 i nyúucaria'ra' i Dios, ajta i tavástara' pu huá'huiiria'ca'aj, ajta
 jaséjrataca'aj t̄i a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj a'íimaj tyí'xajtaca'aj a'íj
 hua'séeratya'aj i maj jin tyámua' tyo'taséj.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Lucas

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Mue'tíj mu meríj a'íjci jin huatyóohuj maj jo'siimua' tyámua' naa je'ej ti tyi'tíj i Dios huáruuj ityájma jimi, ² a'yaa mu mij tyitáa'ixaaj a'íimaj i maj juji'íj jin jaaséej ti'íj uhuatyóochej, ajta je'en a'yan tyihuo'ci'íj mej mij a'íimaj huo'té'examtee'en i tyeítsee i nyúucarij i Dios ti jimi je'ráma'can. ³ Nyáaj nu nyajta nyeríj tyámua' naa a'íjci jin tyi'huányamua'tyej, a'yaa pu'íj tyino'támiteeraj ti xá'pui' nyaj tyimuaata'ítyi're'en yu'xarij jitze néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj pej pij muáaj Teófilo jáamua'reej mu paj va'cán jin tyi'tyéjvee, ⁴ pata'aj pij tyámua' naa tyámua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i maj meríj muaamuá'tyej.

Síj ti tajapúa tyí'huüre' pu jaataxájtaca' ti nie'huan a'íjna i Juan

⁵ A'ájna imuáj pu i Herodes rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áa pu síj puaríj já'chajca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Zacarías, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Abías. Ajta a'íjna i íra'ra'an a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Isabel, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Aarón. ⁶ A'íi mu hua'puaj tyámua' tyi'tyetyeítyeristaca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i jin ja'tzaahuatya'ca'aj je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i tavástara'. ⁷ Ajta camu tyiyójmua'ca'aj, ji'nye capu yo'mua'tacaria'aj i Isabel, majta meríj huosica'aj a'íimaj i maj hua'puaj.

⁸ Aj pu'íj séej xicáara' jitze tya'rá'aj ti'íj a'yan tyihuo'ci'íj maj a'íimaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi i maj Zacarías jimi tyí'huüre', ⁹ a'yájna matí'íj tyeeyí'tihua'aj a'íimaj i puaríj, a'íj pu huaci'íj i Zacarías ti'íj a'íin utyájrutyey i tyeeyúuj tzajta', ajta je'en íjicua antyíteeraj i tavástara' jimi. ¹⁰ Ti'íj ooj tyatáasima'caj i íjicua, néijmi'i mu i tyeítsee apua'quéj jo'tyu'úuj metyényuusima'aj i Dios jimi. ¹¹ Aj pu'íj síj ti tajapúa tyí'huüre' huataséjre a'íjci jimi i Zacarías, muáca'ta' pu pujmua' jo'tyávaaca'aj a'íjci jitze i maj japuan jaté'raaa i íjicua. ¹² Ti'íj jaaséej a'íjna i Zacarías, je'ej pu tyo'taséj ajta jéehua tyu'tátziin. ¹³ Ajta a'íjna i ti tajapúa tyí'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Zacarías, capáj tyi'tziñnye'ej, ji'nye Dios pu arí jáanamujri' je'ej paj tyu'tyéenyuj, ajta a'íjna i Isabel siaj néemi'íj, a'íi pu tyiyóoj ja'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tíjin Juan. ¹⁴ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, majta mue'tíj i tyeítsee huatóotyamua've'sij ti'íj huanie'huaj i pá'ri'íj, ¹⁵ ji'nye va'cán pu jin tyi'tyaváaj ja'mej a'yóoj i tavástara' jimi. Capu nahuáj juquéi'sij, ajta jitzán séeria'aj ja'mej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ A'yaa pu ca'nyíjra'aj tyu'tá'sij mui'caa i tyeítsee i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi majta i Dios jimi. ¹⁷ A'íi pu i Juan anaquéej huama'aj ja'mej i tavástara' jimi, a'íjna jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Elías ajta i ti jin néijmi'i putyí'uuriajca'aj i Elías, ti'íj tyámua' huó'uurej a'íjma i hua' huásimua' i tíríj mej mij huo'taxié've'en i juyójmua', ajta mej mij

í maj quee tyámua' metyityoomuámua're' tyihuojo'itéej muá'ra'nyij. Tyámua' pu'ij huá'uuren í tyeítyee mej mij jaataxié've'en í tavástara'.

¹⁸ Aj pu'ij í Zacarías a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci í ti tajapuá tyí'huüre' tíjin:

—¿Ji'nye nyij tyá'mua'reeren tí a'yan tye'mej? Ji'nye nu'ríj vas-ciríe', ajta a'íjna í tyaj néemi'ij pu'ríj ajta ucarij.

¹⁹ Ajta a'íjna í ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu Gabriel ántyapuaj, a'íj nu jimi tyí'huüre' í Dios, a'íi pu unyojo'ta'ítയാca' nyej nyij maaaté'exaatye'en a'íjci í nyúucarij í paj jin huatá'tyamua've'sij. ²⁰ Ajta ijíj capáj tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyimuaaté'exaaaj, a'íj paj jin quee atanyúuva'aj puá'mej, capu che' í'riitaj ja'mej paj tyu'taxáj 'asta na'aj quee a'yan tyú'rinyij je'ej nyaj nyerij tyimuaaté'exaaaj.

²¹ Majta a'íimaj í tyeítyee, a'áa mu pua'quéj jo'tyú'uuca'aj mee-chó'va'aj a'íjci í Zacarías a'tzáaj tí iiráamej í tyeyúuj tzajta', majta a'yan tyúu'íhuo'raca'aj tyi'tíj tí jin arí huápui'íj já'tyeevi'ca'aj tí a'úun je'rávaaca'aj. ²² Ajta tí'ij iirájraa, capu che' í'riitaca'aj tí tyu'taxáj, a'yaa pu jumuáca' jin tyihuá'ixaatya'ca'aj, jí'nye capu che' í'riitaca'aj tí huatányuunyij, aj mu mij jáamua'reeri' tí tyi'tíj jimi huataséjre í tyeyúuj tzajta'.

²³ Tí'ij antyipuá'riaca' í tí jin tyi'tyávaaca'aj í tyeyúuj tzajta' a'íjna í Zacarías, aj pu'ij jó'raa í juchéj. ²⁴ Tí'quij huatajútzej a'íjna í Isabel, aj pu'ij huatyóo'avaataca' u juchéj, anxí máxciríe' pu á'tyeej tíquee iiráyi'caa í juchi'táj, a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tíjin: ²⁵ “Tavástara' pu a'yan náaruj, mata'aj mij í tyeítyee quee ná'xaahuataj.”

Síj tí tajapuá tyí'huüre' pu jaataxájtaca' tí nie'huan í Jesús

²⁶ Tí'ij aráasej máxciríe' tyoomá'caj, Dios pu jaata'ítയാca' a'íjci í Gabriel a'ájna a Nazaret chájta' a'áa tí ja'ajtyáma'can a Galíleea, ²⁷ a'áa pu já'chajca'aj a'íjna í Maríia í tí arí tímua' huatyéviche'sij a'íjci jamuán í José, a'íj tí jitze eeráma'can í David, ajta í Maríia capu eexúj a'tíj jamuán hui'caria'aj. ²⁸ A'íjna í tí tajapuá tyí'huüre' a'úu pu jo'tyájrurij jo'tij je'rácatyii a'íjna í Maríia, tí'quij a'yan tyaatatyójtje tíjin:

—Ajíi' Maríia, mu paj Dios jimi tya'ancuriáa'sij. Tavástara' pu a jimi yésejre'.

²⁹ Maríia pu je'ej tyo'taséj tí'ij a'yan tyaaté'exaa, ajta a'yan tyúu'íhuo'raca'aj je'ej tí huatóomua'aj í nyúucarij tí jin jaatatyójtjej.

³⁰ A'íjna í tí tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj tyí'tziinye'ej Maríia, muáaj paj huatá'tyamua've'sij pajta tyaatatyójtzi're'ej í Dios. ³¹ Ijíj paj huatajútze'sij, séej paj tyiyóoj puá'mej, a'yaa paj jaatámua'tyij tíjin JESÚS. ³² A'íi pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej, a'yaa mu jaatámua'sij tíjin Yójra' í Dios í tí néijmi'í jin antyúumua'reej, ajta í Dios tí tavástara' pué'een, a'íi pu tye'entyájrutye'ej tí'ij néijmi'í jin antyúumua'reeriaj, a'yájna tí'ij í tí jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna í David, ³³ a'íi pu'ij jusén jin tyu'ta'íjtaj a'íjma jimi í maj Jacob jitze eeráma'can. Ajta quee a'náj antyipu'a'rij í tí jin tyu'ta'íjtaj.

³⁴ Maríia pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci í tí tajapuá tyí'huüre' tíjin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyú'rinyij, tìpua'aj nyequee tyáataj jamuán hui'care'en?

³⁵ Ajta a'ijna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'ijna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a jitze huatyá'itzeere'ej, ajta a'ijna i ti Dios jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta a'jimi séeria'aj ja'mej. A'ij pu jin a'ijna i pá'ri'ij ti nie'huan a'yaa mu jaatámua'sij tijin i ti quee tyí'táj jin á'itzeere' ti ajta Yójra' pué'een i Dios.

³⁶ Ajta a'ijna a'ihuáara' i Isabel a'íi pu ajta tyiyóoj ja'mej, tyij ajta arí ucaríj, a'ijna i maj a'yan tyá'xajtaca'aj tijin i tiquee yo'mua'tacaa, pu'rij aráasej máxciríe' á'tyeej ti jutza'. ³⁷ Capu tyí'táj muárie'rij i Dios jimi.

³⁸ Aj pu'ij i Maríia a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i jin jaatyáhuire'ej i nyavástara', che' i Dios a'yan tyú'uurej nye jimi je'ej paj períj tyinaaté'exaaaj.

Aj pu'ij jó'raa a'ijna i ti tajapuá tyí'huiire'.

Maríia pu júumuaarin a'ijci i Isabel

³⁹ A'ájna xicáara' jitze pu i Maríia jiyé'tzín jo'mej a'ájna jo'tij ja'chajta' jiríj jitze a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ⁴⁰ aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'ijna i Zacarías, ti'quij jaatatyójtyej a'íjci i Isabel, ajta je'en utyájrurij u chí'táj. ⁴¹ Ti'ij a'ijna i Isabel jáanamuaajri' ti jaatatyójtyej i Maríia, a'íi pu i pá'ri'ij huatáhuaaxij i jucáatze', ajta a'ijna jimi i Isabel pu huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios. ⁴² Aj pu'ij Isabel ca'nyíin jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Maríia tijin:

—Dios pu jéetze' tyámua' tyimuaatyájtóo muéetzij quee séecan i úucaa, ajta tyámua' tyeetyájtóo i pá'ri'ij ti arájca mua' jucáa jitze. ⁴³ ¿A'tanyíj nyaj pué'een nyáaj, ti'ij mu jo'vé'mej nyéetzij jimi i náanajra' i nyavástara'? ⁴⁴ Ji'nye nyati'ij jáanamuaajri' i paj naatatyójtyej, a'íi pu i nyiyóoj ootáhuaaxij i nyajucáa jitze, a'íjci jime' ti huatóotyamua'vej. ⁴⁵ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, ji'nye muáaj paj tyá'antzaahuaaj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i tavástara' tyimuaaté'exaaaj.

⁴⁶ Maríia pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

I nyaj jin ma'úumua'rej a'ij nu jin tyé'tyojtzi're' a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i nyavástara',

⁴⁷ ajta i nyajúuricamej pu jutyamua've' i Dios jimi i ti nyaj japua huatanyúj.

⁴⁸ Ji'nye i Dios pu nye jitze rányeeeriaca', i nyaj quee je'ej tyéejviicue', ajta ijíj ti yujo'que'táj ja'mej, néijmi'i mu a'yan tyinaataxájta ti i Dios tyámua' tyinaatyájtóo,

⁴⁹ ji'nye a'ijna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'íi pu nye jimi jéehua huápu'ij tyámua' tyú'ruuj.

Capu tyí'táj jin á'itzeere' i ti jin antyapuaaj.

⁵⁰ Dios pu a'náj ti na'aj hua'cu'vej,

a'íjma i maj jimi jéehua tyá'tzaahuatye'.

⁵¹ A'íj pu jin tyu'muáriej i ti néijmi'i jin putyí'uurej,

ajta tyihua'antyi'uunyi'ri' a'íjma i maj óotzaahuatye',

⁵² ajta tyihuáa'ri'ri' i maj jin tyityatatyá'ca'aj va'cán jime',

ajta va'cán jin tyihua'antyáaruajtyej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

⁵³ Ajta jéehua tyihuo'tá' a'íimaj i maj tajcuca'aj,

ajta huo'ta'ítyaca' maj jó'ciñneyj mequee tyi'tíj antyi'á'aj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een.

⁵⁴ A'íjma pu huatáhuui i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj jimi tyí'huüre',

ajta quee yo'huá'xij i ti jin tya'tóoratziri' ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁵⁵ A'yaa pu aami' tya'tóoratziraca'aj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij, a'íjci jimi i Abraham ajta i maj jitzán eeránesij.

⁵⁶ Ajta a'íjna i Maríia a'áa pu jo'tyá'ítzee a'chu huéecaj máxcirie' a'íjci jamuán i Isabel, aj pu'ij té'ej huariá'raa jo'tíj ja'chej.

Tí'ij huanie'huaca' a'íjna i Juan

⁵⁷ Tí'ij tya'rá'aj a'náj tíj tyiyóoj já'ra'nyij i Isabel, tyáatacan pu tyiyóoj ja'raa. ⁵⁸ Majta i tyeítsee i maj avéjri' huacháatima'caa, majta ihuámua'mua', a'íi mu curiá'cixij mej mij jaatatyójtje'en mati'ij jáamua'reeri' ti i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxij a'íjci i Isabel. ⁵⁹ Tí'ij arahuéecaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij ujó'ju' mej mij ja'antysíjchej i navíira' i pá'ri'ij, a'yaa mu mij tyá'xie'va'ca'aj mej mij a'yan jaatámua'tyiiche'en tíjin Zacarías a'yájna tí'ij ántyapuaj i táatajra'.

⁶⁰ Ajta a'íjna i náanajra' a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Capu a'yan antyapuáaj ja'mej. Sulu a'yaa pu ántyapuaj ja'mej tíjin Juan.

⁶¹ A'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—Capu a'tíj a'yan ántyapuaj ti ja'mua jitze ajtyáma'can.

⁶² Mati'ij mij jumuáca' jin jaata'íhuo'ri' i táatajra' i pá'ri'ij, mej mij jáamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj tí'ij a'yan ántyapuaj já'ra'nyij. ⁶³ Ajta a'íjna i táatajra' a'íi pu táabla huo'táhuaviiri' ti jitzán jo'tyéeyu'xaj, a'yaa pu'ij tyo'tyéyu'xaca' tíjin: “Juan pu ántyapuaj ja'mej.” Aj mu mij néijmi'i je'ej tyo'taséj. ⁶⁴ Aj pu'ij huatái'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i Zacarías, tí'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁶⁵ Néijmi'i mu je'ej tyo'taséj i maj avéjri' huacháatima'caa, majta néijmi'que' a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'ájna jo'tíj jiríj jo'quéetimee a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea. ⁶⁶ Majta néijmi'i i maj a'yan tyi'namuajraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Tyi'táquij jin tyi'tyaváaj ja'mej a'íjna i pá'ri'ij?

Ji'nye ji'récán jime' pu séjria'ca'aj ti i tavástara' jitzán séjria'ca'aj i pá'ri'ij.

Chuícaria'ra' i Zacarías

⁶⁷ Ajta a'íjna Zacarías, i ti táatajra' pué'een i pá'ri'ij, a'íj pu jimi huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios jitze ma'can tíjin:

⁶⁸ Che' tyámua' eenye' i tavástara', i hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íj pu jin mujo've'mej tí'ij hua' japua huatányuunyij i jutyéítyeristyamua'.

⁶⁹ A'íi pu uyo'ta'ítyaca' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee tí'ij tajapuá huatányuunyij,

síij ti a'íj jitze eeráma'can i David, i ti jahuüre'.

⁷⁰ A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios ará'tyeej jitzán tya'tóoratziri':

a'íjma jitze ma'can pu a'yan tyaataxájtaca' i maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj,

71 a'íi pu tajapuá huatányuusij a'íjma jimi i maj tájcha'íire',
ajta néijmi'caa a'íjma jimi i maj taxana've',

72 a'íi pu hua'ancu'vajxi a'íjma i tahuásimua'ci'ij,
ajta quee yo'huá'xij i nyúucarij i ti jin tya'tóoratziiri'.

73 A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin tya'táratziiri'
a'íjci i tataataj Abraham:

i ti taatá'sij

74 tyej tyij quee tyí'tziinye'ej yan tyesejria'aj,
tyajta quee hua'ajcha'íiria'aj i maj tájcha'íire'
sulu tyej tyij taxáahuaj jaatyáhuíire'en,

75 tyámua' tye'éenye'ej tyajta quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj,
ajta tyej tyij jimi huatyá'itzeere'en a'chu tyaj pua'an xicáj á'tyeeren.

76 Ajta muéetzij jime', mu paj nyiyóoj pué'een,
a'yaa mu muaatámua'sij tijin a'íj ti jitze ma'can tyí'xaj i Dios i ti néijmi'i
jin antyúumua'reej,

ji'nye muáaj paj anaquéej huama'aj puá'mej a'íjci jimi i tavástara'
tyámua' petyi'uuriáj i tyeítyee jimi,

77 pajta huo'té'exaatye'ej i tyeítyeristyamua'me'en
ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee
ajta je'en hua' japua huatányuusij.

78 Ji'nye a'íjna i taj Dios, a'íi pu jéehua tá'cu'vej,
a'íi pu jútye' imuáj tatatzavi'tye' i xicáj jime',

79 ti'ij huo'tyátatzavi'tye'en a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee
jo'tij jéetze' huápu'ij jo'tíca'

ajta je'en a'íj jitze huo'cájuyetyej i maj jitzán juxáahuaj séjre'ej.

80 Ajta a'íjna i pá'rí'ij a'íi pu tyéve'sesima'aj, ajta a'íj jitze hu-
atyóoca'an i júuricama'ra' i Dios, a'áa pu já'chajca'aj jo'tij quee
já'tyi'tij, 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán hu-
atóosejrata a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.

2

Ti'ij huanie'huaca' a'íjna i Jesús

(Mt. 1:18-25)

1 A'ájna imuáj a'íi pu rey jime' tyi'tyávaaca'aj i Augusto, a'íi pu'ij
tyu'ta'íjtaca' mej mij ahuóoyu'xaj néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa
jo'tij a'íin tyejé'íjtaj. 2 A'yaa pu tyu'ríj matí'ij ahuóoyu'xaca' ti'ij ooj
Quirinio tyi'tyávaacaj tajtúhuan jime' a'ájna a Siria. 3 A'yaa pu'ij
tyu'tóoxie'vej mej mij néijmi'i i tyeítyee jo'cáxij jo'maj já'ma'can mej
mij ahuóoyu'xaj.

4 A'íj pu jin i José iirájraa a'ájna a Nazaret, i Galilea ti jitze
ajtyáma'can, ti'quij a'áa jó'raa a Belén, a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea,
a'ájna jo'tij jo'nié'huaca' i David i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj, ji'nye
a'íjna i José a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i David. 5 A'áa pu jo'mej
ti'ij ahuóoyu'xaj, jamuán a'íjci i Mariía i ti jatyévi'tinya'aj, ajta a'íjna
i Mariía pu'ríj jutza'ca'aj. 6 A'áa mu mij jo'tyá'caj a'ájna a Belén
ti'ij atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán huanie'huaj i pá'rí'ij. 7 A'áa
pu'ij jo'nié'huaca' i yójra' ta'nájcaj, ti'quij cáxurij jin jaque'ijcataca'
ajta je'en jatyéetyej i ciyéj jitze ti atyácan jo'maj ya'muáatyee
tyajá'cua'caa, ji'nye camu che' ú'vejrica'aj chi'ij tzajta'.

I maj tajapua' tyí'huüre' majta cánya'xii maj siiria'ca'aj

⁸ Véjri' a'ájna a Belén a'áa mu séecan ja'ajtyá'ca'aj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'áa mu ja'táxai'irihua'aj hua' jamuán i cánya'xii. ⁹ Aj pu'ij jiye'tzín sáij huataséjre i ti tajapua' tyí'huüre' i tavástara' jimi, a'áa pu'ij huataséjre i tavástara' ti jin naa huasé'rin ajta je'en huanyéeri'ciriajraa jo'maj ja'ajtyá'ca'aj, aj mu mij jéehua tyu'tátziin. ¹⁰ Ajta a'ájna i ti tajapua' tyí'huüre' a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej, ji'nye a'áj nu i nyúucarij jamuaaté'exaatye'sij ti naa eenye' tyí'xaj, i maj jin jéehua huatóotyamua've'sij i tyeítsee. ¹¹ Ijii pu huanie'huaca' a'ájna chájta' David ti jitze ajtyáma'can a'ájna i ti ja'mua japua huatányuusij, a'áa pu a'áin pué'een i CIRÍSTU', i ti tavástara' pué'een. ¹² A'yaa xu éenye'que' jamua'reeren, a'áa xu yé'tyoonyij i pá'ri'ij ca'úicatz'i'huaj ajta a'áa ja'raque'táj ja'mej ciyéj jitze ta'tyácun i ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.

¹³ Aj mu mij jiye'tzín mue'táj huataséjre i maj tajapua' tyí'huüre' a'ájci jimi i sáij, i maj tyé'tyojtzi'ria'ca'aj i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin.

¹⁴ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti huápu'ij naa huasé'rin u tajapua'.

Miche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i tyeítsee íyan cháanacaj japua i ti Dios tyámua' tyihuo'tyátoosij.

¹⁵ Mati'ij jo'cáj i maj tajapua' tyí'huüre', a'áimaj i maj cánya'xii tyiséjraca'aj a'yaa mu tyu'tóo'ixaaj tijin:

—Tyiche' ujó'ju' a'ájna a Belén, tyata'aj yo'séj je'ej ti tyityaaté'exaa'j i tavástara'.

¹⁶ Aj mu mij jiye'tzín ujó'ju', mati'ij mij jáatyoj a'ájci i María majta i José, majta a'ájci i unyáaque'ej, a'áa pu ciyéj jitze ja'raca'tyii ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa. ¹⁷ Mati'ij jaaséj, aj mu mij huo'té'exaa je'ej ti tyihuo'té'exaa'j a'ájna i ti tajapua' tyí'huüre', a'ájci jitze ma'can i pá'ri'ij ti huanie'huaca', ¹⁸ majta néijmi'i i maj huó'namuajri' je'ej mu tyo'taséj a'ájci jime' je'ej maj tyí'xajtaca'aj i cánya'xii maj siiria'ca'aj. ¹⁹ Ajta a'ájna i María néijmi'i pu ju'avaataca'aj i jutzájta', ajta a'náj ti na'aj jamua'reeriaca'aj. ²⁰ Majta a'áimaj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'áa mu huariá'cij jéehua metye'tyóotzi'ria'aj i Dios, a'ájci jime' je'ej maj tyáanamuajri' i nyúucarij ajta je'ej maj tyi'táj tyu'séj, ji'nye néijmi'i pu a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyihuo'té'exaa'j i tajapua' tyí'huüre'.

Mati'ij uyo'taséjrataca' i Jesús i tyeyúuj tzajta'

²¹ Ti'ij arahuéicaj xicáj tyoomá'caj aj mu mij ja'antyisíjchaca' i navíira' i pá'ri'ij, mati'ij mij a'yan jaatamua'aj tijin JESÚS, a'yájna ti'ij tyaaté'exaa a'ájna i ti tajapua' tyí'huüre' a'ájci i María ti'ij quee xu jútza'caj.

²² Ti'ijta atyojo're'nyej a'náj maj huá'íiracaa a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', aj mu mij yo'ví'tij a'ájci i pá'ri'ij a'ájna a Jerusalén mej mij uyo'taséjrataj i tavástara' jimi. ²³ A'yaa mu huarij, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa pu tyúuxie've' maj jaataséjrataj i tavástara' jimi a'ájna i pá'ri'ij ti tyáati' ti anaquéj huanie'huaca'." ²⁴ A'áa mu mij ujó'ju' mej mij tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i tavástara', ti

a'yan tjiin: "Miche' hua'puácaa huatámu'vejritaj i cúcuisee na'ríj hua'puácaa i jáamui'see."

²⁵ A'ájna imuáj shíj pu a'áa já'chajca'aj a Jerusalén ti a'yan ántyapuaaca'aj tjiin Simeón. Tyámua' pu tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, ajta tyámua' tyi'tyevistaca'aj, a'yaa pu tye'ejchó'va'ca'aj a'íjci xicáara' ti jitzán i Dios hua'ancu'vajxi'íj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu jimi séjria'ca'aj i Simeón, ²⁶ a'yaa pu'íj i júuricama'ra' i Dios tyaaté'exaatya'ca'aj ti quee mu'nyij 'asta na'aj quee jaaséj a'íjci i Ciriústu', i Dios ti uyo'ta'ítyij. ²⁷ Aj pu'íj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simeón ti tye'yúuj tzajta' ja'tanyéj, majta a'íimaj i pá'ri'íj huásimua', a'úu mu majta ja'rá'aj i tye'yúuj tzajta', mej mij a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyúuxie've' i yu'xarij jitze, ²⁸ Simeón pu'íj ja'ancuré'chuij a'íjci i pá'ri'íj, ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan tyi'xáataj tjiin:

²⁹ Nyavástara', íjij pu'ríj tya'róo'astej je'ej paj tya'tá'ratziiri' nye jimi, pu'ríj paj jaatá'an ti juxáahuaj huámui'nyij a'íjna i ti muahui're'.

³⁰ Ji'nye nu'ríj jaaséj a'íjci i ti tajapúa huatányuusij,

³¹ a'íjci i paj yan jaatyájtóo ti'íj huo'tyáhuire'en, néijmi'caa i tye'ítyee i maj a'yan huacháatimee,

³² a'íjna i ti huo'tyátatzavi'raj i maj yan séejre' i cháanacaj japua, ajta i maj jin naa huasé'rihua'aj muá'ju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³³ Ajta a'íjna táatajra' ajta i náanajra' i Jesús je'ej mu tyo'taséj mati'íj jáanamujri' je'ej ti i Simeón tyaataxájtaca' a'íjci i pá'ri'íj. ³⁴ Aj pu'íj Simeón tyámua' tyihuo'tyájtóo, ajta a'yan tyaaté'exaa i María, i náanajra' i pá'ri'íj tjiin:

—Cási', a'yaa pu tyu'xá'pui'íntari'huaca' a'íjci jimi i pá'ri'íj, mej mij mue'tíj va'cán jin tyitye'entyárutyixi'ín i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu maj mui'caa tyáa'ri'raj i maj jin tyityatatyíj. A'íi pu a'íin pu'éeen i siaj jin jamua'reeren je'ej ti tye'mej, ji'nye mue'tíj mu quee jaxie'va'aj muá'ju'un, ³⁵ a'yaa pu'íj tye'mej ti huataséjre'sij je'ej maj tyi'mua'tzej i tye'ítyee. Ajta néijmi'i a'íjna a'yaa pu muéetzij tyimuaatacu'nyij a tzajta' ti'íj a'tíj ti mua'antyéjtzetyij náhuaj jime'.

³⁶ Shíj pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj, íiti' pu pu'éeenye'ej ti a'yan ántyapuaaca'aj tjiin Ana, a'íi pu táatajra'ca'aj i Penuel, i ti Aser jitze eeráma'can. Pu'ríj huápu'íj ucarístaca'aj. A'íi pu quee eexúj a'chu jajcha'íicaj ti'íj huatyéevichej, aráahua'puaj nyinyi'ra'aj pu'íj á'tyeej ti jamuán ajá'chajca'aj i jucín ti'quij huamu' i cína'ra'an, ³⁷ pu'ríj ij muáacuatyey japon muáacua' nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti jusíjtaca'aj. Ajta capu a'náj iiráyi'caa u tye'yúuj tzajta', sulu a'úu pu a'náj tina'aj tyi'huíria'ca'aj i tavástara' jimi, ju'ítzi've'ej ajta jahuo i Dios jimi. ³⁸ Aj pu'íj a'íjna i Aná ajo're'nyej a'íjma jimi, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta ti tyihuo'té'exaatye'en a'íjci jitze ma'can i pá'ri'íj, a'íimaj i tye'ítyee i maj jacho'va'ca'aj ti Dios hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj Jerusalén huacháatimee.

Mati'íj huariá'cij a Nazaret

³⁹ Mati'íj néijmi'i antyici'íj je'ej ti tyé'yu'si' i nyúucaria'ra' jitze i tavástara', aj mu mij huariá'cij a'ájna a Galileea, a'ájna a Nazaret

jo'maj já'ma'can. ⁴⁰ Ajta a'íjna i pá'ri'ij a'íi pu huave'sej ajta huatyóoca'an, jéehua pu tyámua' metyóomua'riaajca'aj, ajta i Dios pu tyámua' tya'tá'caria'aj.

A'íjci i pá'ri'ij Jesús ti ántyapuaaj a'úu mu yó'tyoo u tyeýúuj tzajta'

⁴¹ Majta a'íimaj i huásimua'mua' i Jesús, ti'ij pu na'aj nyinyi'ra'aj jitze mu a'áa ja'tányinyiica'aj a'ájna a Jerusalén, mej mij tyu'yé'estej a'íjci xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua' yojmua' i maj anáatya'aj maaanánie'huaca'. ⁴² A'yaa pu'ij ti'ij i Jesús arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj, néijmi'i mu ujó'ju' mej mij tyu'yé'estej i juyi'ráj jime'. ⁴³ Ajta ti'ij tye'entyipúa'riaca' i maj tyu'yé'estej, aj mu mij jo'cáj jo'maj ja'chej, ajta a'íjna i Jesús a'áa pu jóovej a Jerusalén, majta i huásimua'mua' camu jamua'reeriaca'aj. ⁴⁴ A'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús hua' jamuán huama'ca'aj, séej xicáj mu á'tyeej maj huaju', aj mu mij huatyóohuij maj jáahuonyij hua' tzajta' i maj huá'muajtyej, ⁴⁵ ajta camu jáatyoj. Aj mu mij huariá'cáj a'ájna a Jerusalén mej mij a'áa yó'huoonyij.

⁴⁶ Huéecaj xicáj mu á'tyeej maj jahuoo, mati'ij mij a'úu yo'tyoo i tyeýúuj tzajta', a'áa pu jo'tácatyii hua' jamuán i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, hua'namuáaraj ajta tyihua'íhuo'raj. ⁴⁷ Majta néijmi'i i maj janamuajraca'aj je'ej mu tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' ti tyámua' naa tyojó'iteeca'aj ajta je'ej ti a'íin tyihua'íxaatyaca'aj. ⁴⁸ Mati'ij i huásimua'mua' jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, ajta i náanajra' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, ¿ji'nye een jime' a'yan páta'uurej? Tu'ríj jéehua muáahuoj nyáaj ajta a' táataj, je'ej tu pua'aj tyá'tamuajtyaca'aj muéetzij jime'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij nyahuoca'aj? ¿Nyi sequée jamua'reej ti a'yan tyúuxie've' nyaj a'úun je'rájcatyij i nyavástara' chi'táj?

⁵⁰ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'íxaatya'ca'aj.

⁵¹ Aj pu'ij hua' jamuán jó'raa a'ájna a Nazaret, jo'tij ij jo've'sej néijmi'i jin huá'tzaahuatya'aj i juhuásimua'. Ajta i náanajra', a'íi pu néijmi'i ju'avaataca'aj i jutzájta'. ⁵² Ajta i Jesús jéetze' pu tyéve'sesima'aj, ajta jéetze' arí tyo'mua'reeriaca'aj, ajta Dios pu tyámua' tyeetyájtoo, majta a'íimaj i tyeityee.

3

Ti'ij i Juan tyihua'íxaatya'ca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Pu'ríj tamuáamuata' japuan anxí nyinyi'ra'aj tyoomá'caj ti tyí'ijta'ca'aj a'ájna i Tiberio, ajta a'ájna i Poncio Piláato a'íi pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Judea, ajta i Herodes a'áa pu tyejé'ijta'ca'aj a Galíleea, ajta i ihuáaria'ra' a'íjci i Herodes Filipino ti ántyapuaaj a'íi pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Iturea, ajta a'ájna a Traconíite, ajta a'ájna i Lisanas a'áa pu ja'tajtúhuanyica'aj a'ájna a Abilene. ² Ajta a'ájna i Anás ajta i Caifás, a'íi mu puaríj jin tyityetyú'uuca'aj i tyeýúuj tzajta'. A'ájna ímuaj pu i Dios jaatajé a'íjci i Juan i ti yójra' pué'een a'íjci i Zacarías a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ³ Juan pu'ij néijmi'que' huáraa véjri' a'ájna i játya'naj jitze

i Jordán, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítýee ti a'yan tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huái'huaj, ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee. ⁴ A'yaa pu tyu'ríj je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'íjna i Isafas i ti Dios jitze ma'can, tyí'xajtaca'aj ti a'yan tíjin:

A'tíj pu aja'jijhua a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'yaa pu tíjin:

“Tyámua' xu huó'uurej siaj sij jajchó've'ej i tavástara', siajta néijmi'i jin tyu'túu'uunyi' siaj sij tyámua' eenye'.

⁵ Miche' néijmi'que' tya'vá'jistya'xi'in a ti ja'tyacúcu'nyijmee, ajta néijmi'que' oorióoje'yij jo'tíj i jiríj jo'quéetímee, ajta i juyéj ti tyuututájímee, a'íi pu huatóoje'yij, Ajta jo'tíj quee jo'pá'tzaa, miche' jo'r'é'je'yitye'en.

⁶ Néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi mu jaséjran a'íjci i ti Dios jin tajapúa huatányuusij.”

⁷ Mati'ij i tyeítýee ajo'r'é'nyinyiica'aj ti'ij i Juan huó'íiraj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mua'aj mu siaj cú'cu'see jitze eeráma'can. ¿A'tanyíj mua'ajmaj jamuaaté'exaa yee tíquee já'muaci'tyij i puéjtzij ti yan huataséjre'sij?

⁸ Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'íi, ta'aj ij huataséjre'en siaj seríj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, siajta quee a'yan tyí'xajtaj yee: “Itýáj tu Abraham jitze eeráma'can”, ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan ja'uurej i tyetyéj ti'ij a'íin pué'eenye' i ti Abraham jitze eeráma'can. ⁹ Ajta i tyapuéj pu'ríj tyámua' een ti'ij je'ejveechixi'in i ciyéj néijmi'i i náana'ra'. Néijmi'i i ciyéj tíquee tyí'tajcaa a'íi pu tyu'r'é'veechi'huaj ajta tyu'tyáteeri'huaj.

¹⁰ Aj mu mij i tyeítýee a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye tyana'aj tyij rinyij?

¹¹ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íjna i ti hua'puácaa tyí'ij síicu'rij, che' séej jaatáchuiitye'en a'íjci tíquee tyísiicu', ajta a'íjna i ti tyí'ijcha'ij i ti tyí'cue'ri', che' tyaatá'an a'íjci i ti quee tyí'tíj tyícha'ij.

¹² A'íi mu majta aje'r'é'nyej mej mij huái'huaj i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Juan tíjin:

—Maeestro, ¿ji'nye táarinyij itýáj?

¹³ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Caxu jéetze' huá'jijve'ej, sulu a'íj xu'uj ancuriáan a'chu ti xá'puí'.

¹⁴ Séecan mu majta i xantáaru' a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Arí itýáj, ¿ji'nye táarinyij?

A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Caxu tyi'tíj huá'nahue'raj i tyeítýee, caxu hua'nyeechej nusu siaj hue'tzij jin tyihuá'xajtzi'raj tyi'tíj maj jin quee a'yan huaríj, siata'aj a'íjci jin tyámua' tyityóomuajtyaj a'chu maj tyaja'muanajchitye'ej.

¹⁵ Majta a'íimaj i tyeítýee je'ej mu tyojo'sejraca'aj, majta a'yan tyúu'íhuo'raca'aj típua'aj i Juan a'íin pué'eenye' i Ciriístu', ¹⁶ ajta i Juan pu a'yan néijmi'caa tyu'té'exaaj tíjin:

—Nyáaj nu ji'r'é'can jime' jájtyij jin já'mua'íiran, ajta síj pu maja've'mej ti i júuricama'ra' i Dios jin já'mua'íiran. A'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej nyequee nyáaj, capu nyéetzij nyetyéviytye' nyaj ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹⁷ A'íi pu ji'tyáa' i ti jitzán

ja'náca'tzij i játza'ra'an i tyeríicuj, tí'ij jujíme' jájsiirej i xiéerij. Ajta a'íjci i ímue'rij a'íj pu utyátoosij i chóorij tzajta', ajta i xiéerij a'íi pu jaatyáteeraj i tiéj jítze tiquee a'náj já'mui'nyij.

¹⁸ A'yaa pu'ij, ajtáhua'aj séecan i nyúucarij jime' pu i Juan a'yan tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítjee. ¹⁹ A'íj pu ajta tyityá'xij a'íjci i Herodes tí tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'íj pu tyévi'tinye'ej a'íjci i Herodías, i tí íira'ra'an pué'eenye'ej i ihuáaria'ra' i Herodes, ajta a'íjci jime' i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj, ²⁰ ajta i Herodes jéetze' pu je'ej pua'aj huaríj tyi'tíj jime', a'íi pu je'tyáanaaj a'íjci i Juan.

Tí'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij ooj i Juan hua'íiracaj i tyeítjee, a'íj pu ajta huá'íiri' i Jesús, ajta tí'ij i Jesús tyenyúusima'caj, aj pu'ij antacúj i tajapuá, ²² ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu aje'cáanyej a'yan huasé'rihua'aj tí'ij cúcui', ajta je'en nyúucarij uje'cánamuajrej i jútje', tí a'yan tyí'xajtaca'aj tijjin:

—Muáj paj nyiyóoj pué'een i nyaj jéehua jaxie've', muéetzij nu mua'antylhuoo.

A'íimaj i tí Jesús hua' jítze eeráma'can

(Mt. 1:1-17)

²³ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyéejcha'íica'aj a'chu seityéj japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj tí'ij huatyóochej tí tyu'muárie'en. Majta a'yan tyí'mua'ajcaa tí yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José. Ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elí, ²⁴ ajta a'íjna i Elí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ajta a'íjna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Janai, ajta a'íjna i Janai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ²⁵ ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Amós, ajta a'íjna i Amós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahúm, ajta a'íjna i Nahúm, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eslí, ajta a'íjna i Eslí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nagai, ²⁶ ajta a'íjna i Nagai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Máhat, ajta a'íjna i Máhat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, Ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Semei, ajta a'íjna i Semei, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ²⁷ ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Johanán, ajta a'íjna i Johanán a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Resá, ajta a'íjna i Resá a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Zorobabel, ajta a'íjna i Zorobabel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nerí, ²⁸ ajta a'íjna i Nerí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adí, ajta a'íjna i Adí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cosam, ajta a'íjna i Cosam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elmadam, ajta a'íjna i Elmadam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Er, ²⁹ ajta a'íjna i Er, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Josué, ajta a'íjna i Josué, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliézer, ajta a'íjna i Eliézer, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i

Jorim, ajta a'íjna i Jorim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ³⁰ ajta a'íjna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Simeón, ajta a'íjna i Simeón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jonam, ajta a'íjna i Jonam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ³¹ ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Meleá, ajta a'íjna i Meleá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mená, ajta Mená, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatá, ajta a'íjna i Matatá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Natán, ajta a'íjna i Natán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i David, ³² ajta a'íjna i David, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ajta a'íjna i Isaí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta a'íjna i Obed, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta a'íjna i Booz, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salmón, ajta a'íjna i Salmón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ³³ ajta a'íjna i Nahasón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aram, ajta a'íjna i Aram, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta a'íjna i Esrón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Fares, ajta a'íjna i Fares, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ³⁴ ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Abraham, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Taré, ajta a'íjna i Taré, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahor, ³⁵ ajta a'íjna i Nahor, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Serug, ajta a'íjna i Serug, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Ragau, ajta a'íjna i Ragau, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Péleg, ajta a'íjna i Péleg, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Heber, ajta a'íjna i Heber, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sala, ³⁶ ajta a'íjna i Sala, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Arfaxad, ajta a'íjna i Arfaxad, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sem, ajta a'íjna i Sem, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Noé, ajta a'íjna i Noé, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Lámeç, ³⁷ ajta a'íjna i Lámeç, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matusalén, ajta a'íjna i Matusalén, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enoc, ajta a'íjna i Enoc, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jared, ajta a'íjna i Jared, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mahalaleel, ajta a'íjna i Mahalaleel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ³⁸ ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enós, ajta a'íjna i Enós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Set, ajta a'íjna i Set, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adán. Ajta a'íjna i Adán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej i Dios.

4

Ti'ij tyiyáaru' tyu'tatyésej ti jaamué'tin a'íjci i Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Ti'iquij Jesús jimi huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij uja'rájraa i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán, ajta a'íjna i júuricama'ra' a'íi pu yo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ² A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, ajta i tyiyáaru' pu tyúutyessi'ria'ca'aj ti jaamué'tin ti'ij tyi'tij ján ootyá'itzeere'en i Dios jimi. Ajta i Jesús capu

tyi'táj huácuaj ti'ij na'aj a'áa já'tyeej, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³ Ti'quij i tyiyáaru' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj ji'récán jime' yójra' papué'eenye' i Dios, huata'íjtye' mu tyetyej ti'ij páan huatyóotaahuaj.

⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu i páan na'aj jin júurij ja'mej i tyáati'.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij jo'tij ja'ajtyee, ti'ij néijmi'i jaataséjratye'en i cháanacaj, ⁶ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij pej pij muáaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj yan séejre' i cháanacaj japua. Ji'nye nyáaj nu a'ij ancuriáa', nyajta a'ij huata'sij a'táj ti a'yan tyina'ráanajchi. ⁷ Tipua'aj pajtunutaj nyéetzij jimi pajta naatyáanajche, néijmi'i pu muéetzij tyí'mua'a'rij ja'mej.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'ij huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'ij xu'uj huatyáhuire'en.”

⁹ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij a'ájna a Jerusalén, a'áan pu ja'antyivi'tij i tyeyúuj japua i ti jéetze' ájtyeej, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj ji'récán jime' yójra' paj pué'eenye' i Dios, ancájvetzi a'yájna, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhuojo'ta'ítij i maj jimi tyí'huire' mej mij muáacha'ín.

¹¹ A'í mu mua'ajriásij i jumuáca' jime'

pej pij quee tyi'táj jitze eejca'cata'an ajta ti'ij quee tyi'táj je'ej mua'uurej.

¹² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'táj je'ej tyé'ihuo'raj a Dios ti'ij a'ín a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.”

¹³ Ti'ij i tyiyáaru' quee che' je'ej tyéejtyoj je'ej ti huárinyij, ti'ij ja'antymué'tin a'íjci i Jesús, aj pu'ij jimi ajtáara 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'intari'huaca' ti ajtáhua'aj huatótyese'en.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús jó'raa a'ájna a Galileea, ajta jéehua jitzán huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, majta néijmi'i i tyeétyee a'áa maj jo'cháatima'caa, a'í mu jáamua'reeri' je'ej ti rijcaj a'ájna i Jesús. ¹⁵ A'í pu tyihuá'mua'tyajca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i tyeétyee tyámua' mu tyeetyájttoo.

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Nazaret

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Jesús pu a'áa jo'mej a Nazaret jo'tij jo've'sej. Ti'ij atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara' mati'ij pua'aj juso'pii, a'úu pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájrupid ti'ij tyeyí'tihua'aj, aj pu'ij huatyéechaxij ti jo'ljíve'en i yu'xarij. ¹⁷ Mati'ij mij jaatapíj i yu'xarij Isaías ti jo'yú'xaca', a'aj pu'ij jo'tyoo i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj tijin:

¹⁸ I júuricama'ra' i Dios pu nye jimi séejre',

ji'nye a'í pu na'antiyíhuoj,

nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue',

a'ñi pu unyojo'ta'ítyaca' nyaj huo'té'exaatye'en a'ñjma i maj námi' nyaj nyerij hui'rátosij,
ajta nyaj tyihuó'huaatye'en i maj aracúcu'nyijmee,
nyajta hua' japua huatányuunyij a'ñjma i maj jajpuéjtzij,
19 nyej nyij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo're'nyej a'náj ti i tavástará'
tyámua' huá'uurej.

20 Aj pu'ij té'ej jaatyéejirej i yu'xarij, ajta je'en jaatapij a'ñjci i ti tyi'huüre' i tyeyúuj tzajta', ti'quij ooyíxij. Néijmi'i i maj a'úun je'rátya'ca'aj mu jaséjraca'aj. 21 Aj pu'ij huatyóochej ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

—Ijij pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'ñjci jitze i yu'xarij i siaj serij jáanamujri'.

22 Néijmi'i mu tyámua' tyá'xajtaca'aj a'ñjci i Jesús, majta tyámua' naa tyojo'sejraca'aj a'ñjci jime' i ti naa namuajria'ca'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca'. A'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'ñn pué'een i yójra' i José?

23 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyij sequée mua'aj a'yan tyinaaté'exaatye'sij a'ñjci i nyúucarij i ti a'yan yee: “Muáaj mu paj tyí'hua'tacaa, asñj tyi'huá'huaatye'”; siajta a'yan tijin: “A'yájna tyati'ij tyáanamujri' je'ej paj tyú'ruuj a'ájna a Capernaúm, pata'aj pajta a'yan huárinyij iye'ej jo'paj já'ma'can.”

24 A'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime' maj quee tyámua' tyeetyejevij a'ñjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'ñmaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij a'ñn já'ma'can. 25 A'yaa pu tyi'ja'yájna, maj jéehua i úucaá séjria'ca'aj i maj jujiimua'astaca'aj ti'ij yan séjria'ca'aj i Elías, a'ájna ti'ij huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej maj quee che' viiyaca'aj, ajta jéehua huatújri'huaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Israel,

26 Ajta a'ájna i Elías capu huata'ityi'huaca' a'ñjma jimi i úucaá i maj huóojimua'astariaca' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'áa pu jó'me'en séej jimi i íiti' ti jusñjtaca'aj, a'áa ti já'chajca'aj a'ájna a Sarepta, véjri' a'ájna a chájta'naj jitze i Sidón. 27 Jéehua mu majta séjria'ca'aj i maj ca'atzájma'caa a'ájna a Israel, ti'ij ooj tyi'tyávaaca'aj a'ájna i Eliseo i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta capu a'tij tyú'huaaj, sulu a'ij pu'uj a'ñjci i Naamán Siria ti já'ma'can.

28 Mati'ij a'yan tyáanamujri' i tyeétyee i maj tyeyúuj tzajta' je'rátya'ca'aj, néijmi'i mu jéehua huatanyinyu'cacuca'. 29 Aj mu mij ájhuiixij, mati'ij mij yo'ví'tij ca'nyéjrij jime', mej mij jirátuonyij i chájta'naj jitze, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'ancátýee i jirij jitze, mej mij a'áan ja'ancáreenyij jo'tij ja'ancátýee. 30 Ajta a'ájna i Jesús a'áa pu hua' jé'ta' huatyenyéej ti'ij jó'raa.

*Jesús pu tyévij tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj
(Mr. 1:21-28)*

31 Jesús pu a'áa jo'mej a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, ajta a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pihua'aj, a'ñi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeétyee. 32 Majta i tyeétyee jéehua mu tyámua' yó'namuajraca'aj je'ej ti a'ñn tyihuá'ixaatya'ca'aj, jil'nye a'yaa pu tyí'xajtaca'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee.

³³ A'újna u tyeyúuj tzajta' a'úu pu sáij tyáati' jo'tyávaaca'aj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ca'nyiin jin jaatajé a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

³⁴ —Capáj je'ej ta'uurej. ¿Ji'nye pej pij tyita'antyiú'nyi' ityájma muáaj Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'íjna jin mupo've'mej pej pij ta'antyipua'ritye'en? Nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa nu tyá'mua'reej paj a'ín pué'een i ti naa een i Dios ti jimi jo've'mej.

³⁵ Jesús pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' a'yan tijin:

—Capáj tyi'táj xajtaj, iirájra' mu tyéviij tzajta'.

Aj pu'ij i tyiyáaru' aya'rájriee a chóota' i tyéviij meeséeracaj i tyeítýee, ti'ij quee je'ej jáaruuj a'íjci i tyéviij aj pu'ij iirájraa. ³⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyu'tátziin i tyeítýee, majta a'yan tyúu'ihuora'ca'aj tijin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' pué'een i ti jin tyí'xaj? A'íi pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'see, a'íj pu jin antyúumua'reej ti hui'rá'ityej i tyiyáaru'uj, majta je'en a'íimaj janamuaj.

³⁷ Majta néijmi'que' jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús ti'ij na'aj jo'maj jo'cháatima'caa.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Aj pu'ij i Jesús iirájraa i tyeyúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj a Simón ti ja'chej. Ajta a'íjna i mu'nyáara' i Simón, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, jéehua pu puístaca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti tyáahuaaty'e'en. ³⁹ Jesús pu'ij ecóotutaca' a'íjci jimi, ti'quij jajtyá'xij a'íjci i ti jin tyí'cui', aj pu'ij huatyápua'riaca' i cui'nyi'ra'aj. Ti'quij ájchej ajta je'en tyihuo'cue'ej.

Ti'ij Jesús tyihuó'huaa jéehua i tyeítýee
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ti'ij huaré'chumua'riaca', a'íimaj i tyeítýee mu hua're'vi'tixij i Jesús jimi néijmi'caa i maj tyí'cucui', a'íi pu'ij hua'vá'muarie'xij séej ajta séej, ajta je'en tyihuó'huaa. ⁴¹ Majta i tyiyáaru' i tyeítýee maj tzajta' séjria'ca'aj, néijmi'i mu iirácij, a'yaa mu tyí'tyejijhuaca'aj tijin:
—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

Ajta i Jesús pu hua'ajtyá'xij, capu ij hua'tá'caria'aj maj tyu'taxáj, ji'nye máamua'reeriaca'aj ti i Jesús a'ín pué'eenye' i Ciríistu'.

Jesús pu huá'ixaaty'e' i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna jo'maj jóosi'rii
(Mr. 1:35-39)

⁴² Ti'ij huatapuá'riaca', Jesús pu eerájraa a'ájna a chájta', a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij quee a a'táj. Majta a'íimaj i tyeítýee a'íi mu uyó'huosij, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyá'itzen, ti'ij quee jó'yi'can, ⁴³ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyúuxie've' ney nyajta huo'té'exaaty'e'en i nyúucaria'ra' i Dios séecan i tyeítýee i maj séej chájta'naj jitze jo'cháatimee, ji'nye a'íj nu jin ujo'ta'ityi'huaca'.

⁴⁴ A'yaa pu'ij i Jesús tyu'má'ca'aj hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

5

Mati'ij huatámui'riaca' i hue'tyéé
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij jájtyij ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Genesaret, mati'ij jéehua i tyeítýee jimi ajtyáxiiriaca', mej mij jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i Díos. ² Jesús pu hua'puácaa huaséj i báarcuj maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a ti joo'ástimee i jájtyij. Majta a'íimaj i maj hue'tyéé vivi'raciaa a'íi mu tyí'jo'sica'aj i tápi'narij. ³ Aj pu'ij Jesús atyájraa séej jitze i báarcuj, a'íjna i Simón ti jacii, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti a'tzúj a' ímuáj huatyéechaxij a jáata'. Aj pu'ij a'áa a'ráayixij i báarcuj jitze, a'áa pu raquée tyihuo'muá'tyej i tyeítýee. ⁴ Ti'ij ja'antýipua'rij i ti tyihuo'ixaaj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Pata'aj a' ímuáj uré'nyej jo'tij jéetze' ja'tyáati' i jájtyij, a'áa xu tye'tyáahua'xij i tápi'narij, i hue'tyéé siaj jin vivi'raciaa.

⁵ Simón pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, tu'ríj huatáxa'ii tyaj tyí'muarie', catu tyí'tíj huatyéevi', ajta muáaj paj a'yan tyí'nye'ijtye', nyáaj nu ja'tyáhua'xij i tápi'narij.

⁶ Mati'ij ja'tyáahua'xij i tápi'narij, jéehua mu huápu'ij hue'tajájpuaaj i hue'tyéé, tímua' pu tyu'tyasujtza'nyixij i tápi'narij. ⁷ Aj mu mij huo'tajé i maj hua' jamuán tyí'muarie'ca'aj i maj séej jitze aráatyij i báarcuj mej mij ajo'r'é'nyej majta huo'táhuire'en. A'íi mu mij ajo'r'é'nyej, mati'ij mij hua'vá'jistyaxij i hue'tyéé i báarcuj jitze, tímua' mu ajo'cárutyixij a'íjci jime' maj avá'jistyaca'aj i hue'tyéé. ⁸ Ti'ij a'yan tyeeséj a'íjna i Simón, a'íi pu tyítunutaca' a'íjci jimi i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'ra' nye jimi nyavástara', ji'nye jéehua nu a jimi ootyá'ítzee.

⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna Simón, ji'nye a'íjna majta i séecan tyámua' mu tyu'tátziin a'íjci jime' maj jéehua hue'tajájpuaaj i hue'tyéé.

¹⁰ A'yaa mu cha'taj tyí'tziinya'ca'aj a'íjna i Santiago ajta i Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Zebedeo, a'íi mu jamuán tyí'muarie'ca'aj i Simón. Ajta Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, nye jimi paj tyeítýee tyisiire'ej.

¹¹ Aj mu mij hue'tajájpuaaj i báarcuj jo'tij jo'huáchij, a'áa mu néijmi'i tyojoohuá'xij mati'ij mij jamuán jo'cáj a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti atzáj jitzán tyinyáxij
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Séej xicáj jitze, Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij ja'chajta', ti'ij síij tyáati' aje'r'é'nyej ti tyí'cuí', jéehua pu cá'atzaca'aj i juhué'ra' jitze, ti'ij jaaséej a'íjci i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' a'áa pu chóota' rá'aj junyéerin jime', a'yaa pu'ij tyaatáhuaviiri' tijin:

—Nyavástara', títua'aj mua'ránajchij paj tyináahuaatye' i nyaj jin tyí'cuí'.

¹³ Jesús pu huataméjca'taca' ti'quij ja'ajtamuariej, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' nyaj tyimuáahuaatye'en, pata'aj tyámua' huárinij.

Ti'ij a'yan tyaaté'exaa aj pu'ij huarúj, ¹⁴ ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj tijin:

—Capáj a'tíj ixaatyee'ej, sulu a'úu paj jó'me'en i tyeýúuj tzajta' pej pij huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij a'íimaj jáamua'reej i puaríj tijin papu'ríj huarúj.

¹⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús huaríj, jéehua mu mij i tyeítyee jimi tyúusi'rihua'aj mej mij jáanamuaaj ajta ti'ij tyihuo'huaatyee'en a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁶ Ajta i Jesús pu ajtáyí'caa hua' jimi ti'ij jusíj huatyényuunyij jo'tíj quee a a'tíj.

Jesús pu tyihuo'tú'uunyi'ri' ajta séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj (Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Séej xicáj jitze ti'ij i Jesús tyihua'mua'tyáacaj, séecan mu i fariseos a'áa ja'ajtyá'ca'aj majta i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu ja'rácñnyaca'aj a'ájna a Galileea, majta séecan a'ájna a Judea, majta séecan a'ájna a Jerusalén. Ajta a'íjna i ti i Dios néijmi'i jin putyí'uurej a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Jesús ti'ij tyihuo'huaatyee'en i maj tyí'cucui'. ¹⁸ Aj mu mij séecan a'áa jo're'nyej, tyévíj mu huáchuisima'aj, itárij mu japuan ju'ujtyácaj, capu tyéchavaaj a'íjna i a'tíj. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj ju'tyátoonyij u chi'táj mej mij a'áa yo're'tyey i Jesús jimi, ¹⁹ ajta camu jatyoova'aj jo'maj jo'tyájrutyey, ji'nye jéehua mu tyeítyee eetyóosiiria'ca'aj ata' puéertaj, aj mu mij antycíj i chi'ij japua, mati'ij mij ja'náacuj, aj mu mij ju'cájtoo i itárij japuan mu'ujtyácaj, hua' tzajta' i tyeítyee jo'tíj i Jesús jo'tyéjvee. ²⁰ Ti'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijin:

—Nya' amíincuj, nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

²¹ Aj mu mij i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze majta i fariseos, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyú'mua'tyij tijin: “¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij óoca'nyej ti je'ej pua'aj tyu'taxáj i Dios jimi? A'íi pu'uj i Dios a'ín pué'een i ti tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee.”

²² Ajta a'íjna i Jesús a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ²³ ¿Tyi'tanyí jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyu'taxáj yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi”, na'ríj yee: “Ájchesij, pajta rájra'nyij?” ²⁴ A'yaa nu nyij tyajamuataséjratye'sij ti i yójra' i Dios a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i tyeítyee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi íyan i cháanacaj japua.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijin:

—Muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatyee' tijin, ájchesij, pajta ja'antypíjij mua' itáaj, jó'ra' jo'paj ja'chej.

²⁵ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti quee tyéchavaaj néijmi'i metyi'séeracaj, ajta je'en jajpí i itárij ti japuan újca'tyíi, ti'quij jó'raa i juchéj tye'tyóotzi're'ej i Dios. ²⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyo'taséj majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, jéehua mu tyí'tzínnye'ej a'yan metyu'taxájtaca' tijin:

—Íjij tu tyeríj a'íj huaséj i ti huápui'ij naa huasé'rin.

Ti'ij Jesús jaatajé a'íjci i Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Aj pu'ij té'ej Jesús iirájraa ti'quij séej huaséj ti huá'jijve' a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa a'ájna pujmua' a Roma. A'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Leví, a'úu pu je'rácatyii u chi'táj jo'maj huaja'jijve'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²⁸ Aj pu'ij Leví ájchej, néijmi'i pu atyojoohua'xii ti'quij Jesús jamuán jó'raa.

²⁹ Ti'quij a'íjna i Leví tyu'yé'estej i juchéj a'íjci jime' ti arí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, majta a'íimaj i maj tyí'tyiejijve', majta séecan i tyeítyee a'íi mu hua' jamuán tyú'cuua. ³⁰ Majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyihuo'xáj a'íjma i maj Jesús jamuán huacáj. A'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij hua' jamuán tyí'cua'caa siajta ya'caa hua' jamuán i maj tyí'tyiejijve', siajta hua' jamuán i maj jéehua je'ej pua'aj ricij?

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i maj tyámua' een majta i maj quee tyí'cucui', capu hua' jitze juxie've' maj ajo're'nyej a'íjci jimi i ti tyí'hua'taca, sulu a'íimaj mu i maj tyí'cucui'. ³² Canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj jéehua á'itzeere', mej mij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

Mati'ij jaata'ihuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Mati'ij mij a'yan tyaata'ihuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—A'íimaj i maj Juan jamuán huaci'ij majta i maj fariseos jitze ajtyáma'can jéehua mu ju'itzi'vee, majta jahuoo i Dios jimi, majta a'íimaj i maj a jamuán huaci'ij a'náj tina'aj mu tyí'cua'caa majta ya'caa.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquij múu'itzi've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij tyú'cua'nyij jo'tij a'táj jo'tyényeichij, tipua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj a'íjna i ti huatyényeichij? ³⁵ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitán já'vi'tin a'íjci i ti huatyényeichij, ti'ij a'yan tyá'ra'nyij aj mu mij ju'itzi've'en.

³⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu a'táj jacu'nya'puan i cáanarij ti mí'ma'can a'íjci jime' i cáanarij ti jájcuaj. Tipua'aj a'íjci jin jaacu'nya'puaj, a'íi pu huatyátzu'taj i cáanarij ti jájcuaj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij anasúutza'nyij i ti mí'ma'can ti'quij jéetze' va'táj anasúutza'nyij ja'mej. ³⁷ Camu majta ju'cáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti pítie'nyí' i nahuáj maj moochán jáataahuaca', ji'nye a'íi pu i nahuáj ti jájcuaj jo'tasújtza'naj i navíj ti pítie'nyí', aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cáto'nyij i navíj limeetara' tzajta' ti jájcuaj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcuaj. ³⁹ Ajta mati'ij ja'antyiye'en i nahuáj ti mí'ma'can, capu a'táj jaxie've' ti ju'cáaye'en i ti jájcuaj, ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaj tijin: “Jéetze' pu ajmé'ra'aj i nahuáj ti mí'ma'can.”

6

I maj Jesús jamuán huacíj mu muéeya'aj újcuuxij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ A'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyajá'huasti'. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu jí'ijtzaanaxij i muéeya'ra' i tyeríicuj, mati'ij mij jajcua'tíraa i játza'ra'an. ² Aj mu mij séecan i fariseos a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan ricij je'ej ti quee tyí'rij siaj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jívvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'ájna i David tí'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', i ti chi'ra'an pué'een i Dios, ajta je'en a'ájna iirái'puj i páan i maj Dios huatámu'verij, tí'quij jáacuaj, ajta huo'ta' a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj, ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caria'aj i puariíj.

⁵ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'ájna i yójra' i Dios a'íi pu ajta antyúumua'reej a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ajtáhua'aj séej xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'úun jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', ajta je'en huatyóochej ti tyihuo'íxaaty'e'en. Síij pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj tíquee támeeve'ej jumuáca'ta' pujmua', ⁷ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu ja'eeva'ca'aj mej mij jaaséj tipua'aj tyáahuatye'en a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'íj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ⁸ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeeve'ej tijin:

—Ájchesij maj jé'ta' huatyéjchaxij.

Aj pu'ij a'ájna i tyáati' ájchej, tí'quij huatyéechaxij, ⁹ tí'quij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajamuaata'íhuo'raj tijin: ¿Tyi'tanyí i'ríj tyej tyij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, nyi a'íjci jime' i ti xá'puí' ca' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een? ¿Nyi'quij tyaj séej japua huatányuunij ca' tyaj tyu'tá'an maj jaajé'caj?

¹⁰ Ajta je'en huo'séerajraa i maj a'áa ja'taváatíma'caa, tí'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeevej tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca', tí'quij huarúj i jumuáca' jitze. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos jéehua mu huatanyínyu'cacuca', mati'ij mij huatyóohuij maj tyí'huo'íxaaty'e'en je'ej maj huárinyij a'íjci jimi i Jesús.

Ti'ij Jesús hua'antyíhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² A'ájna imuáj, Jesús pu a'áa jo'mej i jiríj jitze ti'ij huatyényuunyij i Dios jimi, huatáxa'ii ti tyényuusij. ¹³ Ti'ij huatapuá'riaca', aj pu'ij huo'tajé i maj jamuán huacíj, ti'quij tamuáamuata' japuan hua'puácaa antyíhuo, ajta je'en a'yan huo'tamua'aj tijin apúusturu'uj ti a'yan huatóomua'aj tijin síj ti tyu'ta'íjtyi're'ej. ¹⁴ A'íi mu mij a'ín pué'een i ti hua'antyíhuoj: A'íjci i Simón, i ti a'yan jaatamua'aj tijin Pedro, ajta a'íjci i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Juan, ajta a'íjci i Felipe, ajta a'íjci i Bartolomé, ¹⁵ ajta a'íjci i Mateo, ajta a'íjci i Tomás, ajta a'íjci i Santiago i ti yójra' pué'een a'íjci i Alfeo, ajta a'íjci i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Celote, ¹⁶ ajta a'íjci i Judas i ti yójra' pué'een a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej jéehua i tyeítjee

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús acájraa i jiríj japua hua' jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij jo'pá'tzaa. A'áa mu jéehua ja'tyúusiiria'ca'aj i maj majta jamuán huacíj, majta jéehua i tyeítjee ajtyáxiiria'ca' i maj a'áa jo'cháatimee a Judea, majta i maj Jerusalén jo'cháatimee, majta a'áa maj jo'cháatimee a jájtyij ti ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiro ajta a'ájna a Sidón. ¹⁸ A'íj mu jin aje're'nyej mej mij jáanamuj a'íjci i Jesús, ajta ti'ij tyihuó'huaatye'en i maj jin tyí'cucui'. Majta i maj jajpuéjtzij a'íjci jime' i tyiyáaru' ti hua' tzajta' séejre', Jesús pu néijmi'caa tyu'huaaj. ¹⁹ Néijmi'i mu i tyeítjee jaxie'va'ca'aj maj ja'ajtamuarie'en a'íjci i Jesús, ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyí'huaatya'ca'aj a'íjci jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej i ti jitzán eerányinyiica'aj.

I ti ji're'can jime' tyí'tyáhu'i'rii i Dios jimi

(Mt. 5:1-12)

²⁰ Jesús pu huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee je'ej tyéejviicue', ji'nye mua'ajmaj pu tyajá'mua'a'rij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²¹ 'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajcuj, ji'nye Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij.

'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj juyiin, ji'nye mua'aj xu huatóotyamua've'sij i Dios jimi.

²² 'Siata'aj huatóotyamua've'en mati'ij i tyeítjee jamuájcha'iria'aj, majta jamuatyítyej, mati'ij je'ej pua'aj tyaja'muajeevaj nusu majamua'xaahuari'raj, a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ²³ Jéehua xu huatóotyamua've'en ti'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, ji'nye mua'aj xu jéehua tya'ancuriáa'sij a'áa ti tyajá'ma'can jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye i hua' huásimua'ci'ij a'íjma i tyeítjee, a'yaa mu majta je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

²⁴ 'Siajta mua'aj mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een, siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye mua'aj xu serij néijmi'i tya'ancuriáa' i cháanacaj japua i siaj jin huóotyamua've'en.

²⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj juxáahuaj tyí'cua', ji'nye mua'aj xu huatatájcuj.

'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj na'naj, ji'nye mua'aj xu juyiinyen siajta huatóoxaamujritye'sij.

²⁶ 'Siata'aj mua'aj huatóoxaamujritye'en mati'ij néijmi'i tyámua' tyaja'muaxajtaj, ji'nye a'yaa mu cha'taj huaríj i hua' huásimua'ci'ij a'íjma jimi i maj hue'tzij jin tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítýee.

Tyaj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj tá'mua'raj
(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Siajta mua'aj mu siaj nyanamuaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn: Siata'aj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj jamua'mua'raj, tyámua' xu tyityetyúucha'íj a'íjma i maj jamuájcha'íire'. ²⁸ Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, siajta hua' jime' huatyényuunyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ²⁹ Tipua'aj a'tíj mui'tyéveenyij mua' apéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta sícita' pujmua' mui'tyéveenyij, tipua'aj a'tíj muá'chuiiraj mua' máancaj, pata'aj pajta mua' síicu' jaatáchuiitye'en. ³⁰ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, ajta tipua'aj a'tíj tyi'tíj muáa'ri' ti muéetzij mua' a'rij, capáj ca'nyérij jin jahuaviiraj ti'ij muaatátuiire'en. ³¹ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj hua' jimi huárinyij, je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' mej mij a'yan jamuáa'uurej.

³² 'Tipua'aj mua'aj a'íjma siana'aj xie've'ej i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij siaj sij tyu'tyámue'tin i Dios jimi? Caxu tyi'tíj, ji'nye i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi a'íi mu majta hua'xie've' a'íjma i maj hua'xie've'. ³³ Ajta tipua'aj tyámua' se-tyityetyúucha'íj a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'íj ja'mua jimi, ¿tyi'tanyí jin je'ej tyajamuaatyáhuire'sij? A'íi mu majta a'yan tyityetyúucha'íj i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi. ³⁴ Ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye' a'íjma i siaj a'yan tyihua'cho've' mej mij majta tyi'tíj jamuaata'an, ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij? A'íimaj i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi, a'íi mu majta tyúunyejtye' séecan jamuán a'yan metye'ejcho've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'tíj huo'tá'an. ³⁵ A'yaa pu tyúuxie've' siaj mua'aj huo'xié've'en a'íjma i maj jamuájcha'íire', siajta tyámua' hua' jimi tyityetyúucha'íj, ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye', caxu a'yan tye'ejchó've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'tíj jamuaata'an. A'yaa xu mua'aj jéehua tyu'ancuriáa'sij, siajta yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un i Dios tapupaá ti já'sejre', i ti ajta tyámua' huojo'mua'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. ³⁶ Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i tyeítýee, a'yájna ti'ij ajta i ja'muavástara' tyi-hua'cu'vej.

Tyaj quee huá'xijtye'ej i séecan
(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee i Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj puéjtzij jamuaata'an. Setyihuo'tú'uunyi', aj pu'ij i Dios ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ³⁸ Siata'aj tyihuo'tá'an i séecan, aj pu'ij ajta i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. A'yaa pu tyajamuaatá'sij ti'ij tyámua' jo'rio'uurej ajta jaatóoriáxi'íj ti'ij tyámua'

naa tya'vá'jistixi'in. A'chu siaj mua'aj tyu'tapuéjve'sij, a'yaa pu cha'taj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatapuéjve'sij.

³⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti sáij ti arácun já'anvi'tij i séej ti ajta arácun? ¿Nyi mequee néijmi'i atyávatzij jo'tij ja'tyácun? ⁴⁰ Capu a'ájna jéetze' juxie've' i ti tyúumua'tyej quee a'ájna i ti tyá'mua'tyej, ajta ti'ij ja'antyíci'tyij i ti tyúumua'tyej, aj pu xaa a'yan éenye'ej ja'mej ti'ij a'ájna i ti tyá'mua'tyej.

⁴¹ '¿Ji'nye een jime' petya'ráasej a'íjci i a'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta muáaj pequee asíj aséej i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi? ⁴² Ajta tipua'aj pequee jaséjraj i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi, ¿ji'nye pej pij a'yan tyé'ixaatyé' a'ihuáara' yee: Nye'ihuáara' nyiche' muaatáhuüre'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi? Muáaj paj quee ma' úmua'rej, anaquéej paj asíj hua'séeran i paj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi, aj pej pij tyámua' naa tyé'sejran pej pij jaatáhuüre'en a'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi.

A'íjci i táque'ra' tu jin jamua'reeren tyi'táj ti ciyáara' pué'een
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Capu je'ej tyí'rij ti i ciyéj ti jí'ren je'ej pua'aj eenye' huatatáca'an, capu ajta i'rij ti i ciyéj ti quee jí're'en naa eenye' huatatáca'an. ⁴⁴ A'áj tu jin i táque'ra' jamua'reeren tyi'táj ti ciyáara' pué'een, catu xápua' táque' juuran i ciyéj jitze ti tyétzicare', catu tyajta úuvaj táque'ra' antájuuraj i tzíjque'rixa' jitze. ⁴⁵ A'ájna i a'táj ti tyámua' tyí'tyevij, tyámua' pu ajta tyí'xaj, ji'nye tzajta' pu séejre' i ti naa een, ajta a'ájna i ti je'ej pua'aj tyí'tyevij, a'íi pu ajta je'ej pua'aj tyí'xaj, ji'nye a'íi pu tzajta' séejre' i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tyi'táj ti tzajta' séejre' i tyévij a'áj pu huataxájta i tyénya'ra'.

I chi'ij ti tyámua' tyá'ajtaavijhuaca' ajta i sáij ti quee tyámua' tyá'ajtaavijhuaca'
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ '¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'nyeej tijin: "Tavástara', Tavástara'", siajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatyé'? ⁴⁷ Nyáaj nu jamuaaté'exaatyé'sij je'ej ti huasé'rin a'ájna i ti nyéetzij jimi mujo've'mej ti'ij náanamuaaj, ajta je'en a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'xaj. ⁴⁸ A'yaa pu huasé'rin ti'ij a'ájna i a'táj ti chi'ij ájtaahuaca', anaquéej pu'ij tyétye' imuáj ja'tacúunajraa, ti'quij ja'ajtaahuaca' i jáxu'uj a'íjci japua i ti atátaavijhuaca'. Matí'ij mij huatyéviiyaca', ajta huatámui'yaca' i játya'naj, jitzán pu'ij ajtyá'aj i játya'naj i chi'ij jitze, ajta i chi'ij capu eetávej, ji'nye tyámua' pu naa tyá'ajtaavijhuaca'.

⁴⁹ Ajta a'ájna i ti nyanamuaaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu huasé'rin ti'ij i a'táj ti ajta chi'ij ájtaahuaca', ajta quee ja'ta'íicha'ajra'aj, ajta matí'ij huatyéviiyaca' ajta je'en huatámui'yaca' i játya'naj, Ti'ij jitzán ajtyá'aj, aj pu'ij je'táriej ti'quij néijmi'i jo'riej.

7

Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i ti jahuüre' i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye'
(Mt. 8:5-13)

¹ Tí'ij i Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuó'ixaaj i tyeítsee, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Capernaúm. ² A'áa pu sáij já'chajca'aj i xantáaru' ti anxityej pua'mácan tyí'ijtya'ca'aj i xantáaru'uj, sáij pu'ij tyí'cui'ca'aj i ti jimi tyí'huüre', pu'ríj a'me'riajca'aj, ajta a'áin pu'é'eenye'ej i ti jéehua jaxie've'. ³ Tí'ij a'ájna i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' jáamua'reeri' je'ej ti tyí'táj uuriajca'aj i Jesús, a'áin pu a'áijma huata'ítayaca' i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij uyo'tájeevej tí'ij tyáahuatye'en a'ájci i ti jimi tyí'huüre'. ⁴ A'áin mu mij ajo'ré'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa pu tye'tyévijtye' paj jaatáhuüre'en a'ájci i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ⁵ jí'nye a'áin pu néijmi'caa tyámua' tojo'mua'raj, a'áin pu ajta ja'ajtaahuaca' i tatyeyúuj.

⁶ Jesús pu'ij hua' jamuán jo'mej, ajta mati'ij avéjri' joojú'caj, a'áin pu i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' séecan huata'ítayaca', mej mij a'yan tyaaté'exaatye'en tíjin:

—Nyavástara', capu a'yan tye'tyévijtye' paj utyájrutyey jó'nyaj ja'chej, ⁷ a'áj nu jin quee nyáaj ahuányaca'an nyej nyij muáahuonyij. A'yaa papu'uj tyu'ta'íjtaj, aj pu a'ájna tyámua' rinyij i ti nye jimi tyí'huüre'. ⁸ Jí'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan nu nyijta tyí'ijtye'. Típua'aj séej a'yan nyetyu'ta'íjtye'en yee áricuj, a'áin pu a'yan rinyij, na'ríj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee mujo'té'yi'ij, a'áin pu mu jo'va'ma'aj ja'mej, ajta tipua'aj tyí'táj nyaata'íjtye'en a'yaa pu ajta rinyij.

⁹ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamujri' tyámua' pu naa tyo'tóomua'aj a'ájci jimi, aj pu'ij huo'séerajra'aj i tyéityee i maj jamuán huajú'ca'aj, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee a'ájna a Israel a'táj huátyoj ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' tí'ij a'ájna i xantáaru'.

¹⁰ Majta a'áimaj i maj huata'ítayi'huaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'ájna i xantáaru', aj mu mij jáatyoj a'ájci i ti jimi tyí'huüre' ajta arí tyámua' éenye'ej.

Jesús pu jaatájuurityej i yójra' a'ájci i ítaj ti jusájtaca'aj

¹¹ Aj pu'ij té'ej Jesús a'áa jo'mej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Naín. Majta mu ujó'ju' a'áimaj i maj jamuán huacáj, majta jéehua séecan i tyeítsee hua' jamuán. ¹² Mu'ríj avéjri' joojú'ca'aj i chájta'naj jitze, mati'ij séecan antyinájchaca' maj mu'chíj huáchuisima'aj, a'ájna i mu'chíj yójra' pu pu'é'eenye'ej i ítaj ti jusájtaca'aj, ajta a'áj na'aj tyí'yójca'aj tyáatacan. Jéehua mu majta i tyeítsee jamuán huajú'ca'aj. ¹³ Tí'ij Jesús jaaséj, jéehua pu huatóoxaamujri i ítaj jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj ayiinyaj.

¹⁴ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca', tí'quij ja'ajtamuáriej i ciyéj ti japuan áan jo'ojca'tiyij a'ájna i ti huamu', majta a'áimaj i maj jáachuisima'aj a'áin mu óohuixij. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa i mu'chij tíjin:

—Muáaj tyamuéej, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tíjin ájchesij.

¹⁵ Aj pu'ij a'ájna i ti arí huámu'ijcaa ooyixij ajta huatyóochej ti tyu'taxáj, Jesús pu'ij jaatáuiirej i náanajra'. ¹⁶ Mati'ij a'yan tyeeséj, néijmi' mu tyu'tátziin majta huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Díos, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Sáij ti va'cán jin tyi'tyéjvee pu arí huataséjre ityájma jimi.

A'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj tijin:

—Dios pu arí mujo've'mej ti'ij huo'tyáhuire'en i jutyéityeristyamua'.

¹⁷ Néijmi'que' mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'táj huáruuj a'íjna i Jesús, ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea.

Ti'ij Juan séecan huata'ityaca' i Jesús jimi

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ajta i Juan néijmi'i pu a'íjna tyú'namuajri', jì'nye a'íimaj mu a'yan tyaaté'exaa i maj jamuán huacíj. Aj pu'ij hua'puácaa huatajé i maj jamuán huacíj, ¹⁹ ti'quij huo'ta'ityaca' i tavástara' jimi, mej mij jaata'íhuo' tipua'aj a'ín pu'éeenye' i ti a'yan uvé'nyesij nusu juxie've' maj séej huacho've'en. ²⁰ Aj mu mij a'íimaj a'áa je're'nyej i Juan ti huojota'ityaca' a'íjci jimi i Jesús, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i Juan i ti tyi'tyai'raaa, a'íi pu tojo'ta'ityaca' tyej tyij muaata'íhuo' tipua'aj muáj a'ín papué'eenye' i ti maja've'mej, na'ríj juxie've' tyaj séej huacho've'en.

²¹ Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta i maj juxaamuijritya'ca'aj, ajta a'íjma i maj tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, mui'caa pu ajta tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee mej mij majtáhua'aj atanyéjnye'rej. ²² Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Séricuj siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en i Juan je'ej siaj seríj tyu'séj ajta je'ej siaj seríj tyú'namuajri'. A'yaa xu tyaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj huací'ij i maj quee ráci'ci'nyive'ej, majta i maj tyí'cucui' i atzáj jime', mu'rij majta huarúj, majta meríj iityanamuáarajmee i maj nácuxie'ejma'caa, mu'rij majta huatájuuriaca' i maj meríj huácui'ijcaa, majta meríj jáanamuajri' i nyúucaria'ra' i Dios a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ²³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti quee a'náj jaatáxaahuataca' ti nye jimi tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Mati'ij jo'cáj a'íimaj i Juan ti huojota'ityaca', Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tyi-hua'ixáatye'ej tijin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij? ¿Nyiquij huínyij xamue' usio'tyéesej ti áacaj jato'rej? ²⁵ Na'ríj sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij a'táj usio'tyéesej ti naa eenye' tyi'tyéechan? Mua'aj xu jamua'reej tijin a'íimaj i maj jì're'nye' tyi'chaan, ti ajta tyihua'ránajchi néijmi'i i ti tyá'najchij, a'áa mu ja'chej jo'maj i maj va'cán jin tyityatatyíj ja'chej. ²⁶ Arí tipua'aj sequée a'yan huaríj, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij séej i ti Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj? A'yaa pu xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, ajta sáij a'ín pu'éeen ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee sáij ti Dios jitze ma'can tyi'xaj. ²⁷ Juan pu a'ín pu'éeen i ti ja'xaj i yu'xarij jitze i ti a'yan tijin: Nyáaj nu séej anaqueej huata'ityij ti huataséjre'sij pequee muáj, a'íi pu tyámua' huá'uurej i tyeítyee mej mij muéetzij muáanamuaaj.

²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin hua' tzajta' i tyeítyee, capu a'táj a'náj tye'entyájrupij tyi'táj jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Juan.

²⁹ Néijmi'i i maj jáanamujri' i Juan, majta a'íimaj i maj tyí'tyiejive', a'íi mu huái'huaca' i Juan jimi, a'íj mu jin ja'rá'astej je'ej ti i Dios tyá'xie've', ³⁰ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', camu huái'huaca' i Juan jimi. ³¹ A'íj mu jin jaatyáxaahuataca' je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj hua' jimi:

—¿Ji'nye nyetyihuo'taxaj i tyeítyee ijíj maj yan séejre'? ¿Ji'nye muaasé'rin? ³² A'yaa mu huasé'rin mati'ij i ti'ríj maj a'áa ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, a'íi mu mij a'yan tyihua'tají'vii i séecan tíjin: “Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyey, tyajta tu tax-amúuritye'ej tyu'táchuiicaca', siajta mua'aj caxu huóoyiinyaca'.” ³³ Ji'nye ti'ij a'íjna i Juan yan uvé'nyey, i tiqee tyí'cua'caria'aj ajta quee nahuáj ya'caa, mua'aj xu a'yan tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'. ³⁴ Ajta je'en a'íin uvé'nyey i yójra' i Dios i ti tyí'cua'caa ajta jaya'caa i nahuáj, a'yaa xu sij tyaataxájtaca' tíjin ti huápu'i'ij tyí'cua'caa ajta jui'ive', ajta huá'jaahuatye' a'íimaj i maj tyí'tyiejive', ajta a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ³⁵ Ajta i Dios ti néijmi'i jin tyí'mua'reej a'íj pu jin séejre' je'ej ti tyí'muarie'.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'chej i Simón fariseo ti pué'een

³⁶ Síj pu i fariseo jaatá'inyey a'íjci i Jesús ti jamuán tyú'cua'nyij, aj pu'ij Jesús jamuán jo'mej. Tí'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, ³⁷ aj pu'ij íiti' ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ti jéehua je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, a'íi pu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa tyajá'cua'ajcaa jo'tij i fariseo ja'chej, a'áa pu ja'rá'aj tyetyéj limeetara' huajáasima'aj ti tyí'tíj uhuámuaaca'aj ti naa tyaarie'ej. ³⁸ Tyoyiinyisime'ej pu a véjri' huatyéechaxij jo'tij Jesús jo'tyájcay i méesaj jitze, aj pu'ij jujá'ra' jin ja'nájo'sixij a'íjci i Jesús. Ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij, ajta ja'náapui'tzej, ti'quij ja'náxiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ³⁹ Ajta a'íjna i fariseo i ti Jesús huatá'inyey, ti'ij jaaséej je'ej ti rijcay a'íjna i íiti', a'yaa pu tyi'riá'mua'aj tíjin: “Tipua'aj a'múu ji're'can jime' a'íin pué'eenye' síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'múu pu jamua'rériacajche' tyi'tíj ti tyévira' pué'een a'mújna mu íiti', ji'nye íiti' pu pué'een ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij i Dios jimi.” ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i fariseo tíjin:

—Simón, tyí'tíj nu muaaté'exaatye'sij.

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i fariseo tíjin:

—Naaté'exaatye', Maestro.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Hua'puaj mu i tyétyacaa tyé'cha'íiria'ca'aj a'íjci i a'tíj ti túmii huo'tanyéjtye. Síj pu anxí anxityej tyé'cha'íiria'ca'aj, ajta i síj huá'puatyej japuan tamuáamuata' pu tyé'cha'íiria'ca'aj, ⁴² ajta camu pújooriajva'aj mej mij tyaanáchitye'en, a'íjna i ti huo'tanyéjtye i túmii, a'íi pu tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íjma i maj hua'puaj. Íjij naaté'exaatye', ¿a'tanyíj jéetze' jaxie'va'aj ja'mej a'íimaj i maj hua'puaj?

⁴³ Ajta a'íjna i Simón a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—A'yaa pu tyiná'miteeraste' tíjin a'íjna i ti jéetze' tyé'cha'íiria'ca'aj, ji'nye jéetze' pu a'íj tyu'tú'uunyi'ri'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

44 Aj pu'ij ja'raséeraj a'íjci i íitaj tí'ij ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tíjín:

—¿Nyi péesej a'íjci i íitaj? Nyáaj nu utyájrurij íiyu'uj a'chi'táj, capáj jájtyij naatá' nyej nyíj anányajo'sixi'in, ajta a'mújna mu íiti', a'múu pu na'nájo'sixij jujá'ra' jime', ajta jucipuáj jin na'náhuatzi'raxij. 45 Capáj nii'tyapui'tzej panaatatyójtzej, ajta a'mújna mu íiti', tí'ij na'aj tyi'tyájrurij a'chi'táj, capu eexúj jaatapuá'citaca' ti na'náapui'tzii i nya' íicaj jitze. 46 Capáj tyinavá'huaaj i nyamu'uutze', ajta a'mújna mu íiti' a'múu pu na'náxiri'ri' i nya' íicaj jitze a'íjci i ti naa tyaarie'ej. 47 A'íj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatye' ti Dios arí néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri' i ti jin ootyá'itzee jimi, jí'nye jéehua pu naataxié'vej, ajta a'íjci i maj cii mana'aj tyaatú'uunyi'ri' cii pu'uj ajta tyihua'xié've'ej ja'mej a'íimaj i maj tyaatú'uunyi'ri'.

48 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tíjín:

—Nu'rij tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

49 Majta a'íimaj i séecan i maj majta huaatá'inyiihuaca', a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'ihuo' tíjín:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna tí'ij a'íjna jin antyúumua'reej tí'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi?

50 Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tíjín:

—A'íj pu jin muáhuíi i paj jin tyá'antzaahuaaj, áricuj axáahuaaj jó'ra'.

8

A'íimaj i úucaa i maj jahuiiria'ca'aj a'íjci i Jesús

1 Tí'ij a'yan tyu'rij, Jesús pu a'áa jo'chá'canya'aj mui'caquéj i chájta'naj jitze, hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios. A'íi mu majta jamuán huajú'ca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, 2 séecan mu majta úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús ti tyihuo'huaa i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. A'íi pu síij a'íin pué'een a'íjna i Mariía, i maj a'yan jatamuá'muaj tíjín Magdala ti já'ma'can, i maj jitzán iiráacij i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'asej, 3 a'íi pu ajta hua' jamuán huama'ca'aj a'íjna i Juana, i ti íra'ra' pué'een a'íjci i Cuza, i ti tyi'tyéjvee i Herodes jimi, ajta a'íjna i Susana, majtáhua'aj séecan maj majta huá'huíiria'ca'aj tyi'tíj maj tyí'cha'íica'aj jime'.

A'íjna i a'tíj ti tyí'huastyaa

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Mue'tíj mu i tyeítyee ja'ráacij i séej chájta'naj jitze majta séej, mej mij jaaséj a'íjci i Jesús, aj mu mij jéehua tyúusiij i tyeítyee. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihua'ajmuá'tzej séej nyúucarij jime' a'yan tíjín:

5 —A'tíj ti tyí'huastee pu a'áa jo'mej jo'tíj tyajá'huaste'. Ajta tí'ij tyi'huástya'caj, séecan pu i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, matí'ij mij i tyeítyee japuan huahuístiraa, majta i pína'see mu jaaré'je'puj. 6 Ajta séecan i ímue'rij a'áa pu jo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta', ajta tí'ij ajnyáxi aj pu'ij huariá'taj i xicáj jime', jí'nye capu huaréenajyi'caa. 7 Ajta séecan i ímue'rij tzicare'ej pu tzajta' huavatzíjraa, aj pu'ij i tzicare'ej huahuásej jamuán i ímue'rij, capu jaatá' tí'ij ajnyáxi'in i ímue'rij. 8 Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa jo'tíj jo'jí're'en i chuéj, néijmi'i pu ajnyéj, tí'quij huáciiriaca', a'yaa pu jéetze' tye'rájraa quee i ti jaahuástej.

A'yaa pu tyihuo'ixaaj i Jesús, aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaj ca'nyíin jime' tijn:

—Mu siaj iityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuj.

Ji'nye ti'ij séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyej

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaataxájtaca'. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i ti ju'avaaj a'ájna jo'tij a'íin tyejé'ijta, nyajta a'íijma i séecan a'yaa nu séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'sij, mata'aj mij quee tyi'táj huaséj tyij majta atanyéjnye'rij, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij i maj janamuj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ A'íjna i nyúucarij i nyaj jaataxájtaca' a'yaa pu huatóomua'aj tijn: A'íjna i ímue'rij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucaria'ra' i Dios, ¹² ajta a'íjna i ti huavatzíjraa i juyéj jitze, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj janamuj i nyúucaria'ra' i Dios, ajta je'en i tyiyáaru' mujo'va'ma'aj ja'mej a'íi pu'ij huári'raj i nyúucarij ti arí hua'tzajta' huatyá'itzee, mej mij quee tyá'antzaahuatye'en, ajta ti'ij quee Dios hua' japua huatányuunyij. ¹³ Ajta a'íjna i ti tyetyéj tzajta' huavatzíjraa, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj jutyamua've'ej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios, ajta camu jéehua tyé'viicue', a'tzúj mu á'tyeeren maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán jajpuéjtzij, camu tyo'táviicue'raj sulu jiye'tzín mu yo'huá'xij. ¹⁴ Ajta i ímue'rij ti tzicare'ej tzajta' huavatzíjraa, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuj i nyúucarij, ajta a'íi pu huá'mue'tij íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'íjna i maj jéehua tyi'ijcha'íj, nusu i ti naa tyu'sé'rin, a'íj mu jin quee aróo'astee maj tyámua' eenye' i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'íjna i ímue'rij ti a'áa jo'vatzíjraa i chuéj japua jo'tij jo'jí're'en, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyámua' een i jutzájta', majta juxié'vi'ra' jin janamuj majta a'yan ricij je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa mu mij jéehua tyu'tyáhuíre'sij i Dios jimi.

I nyúucarij ti jaxajta a'íjci i tiéj

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Capu a'tij ja'antyíieeraj i tiéj ta'aj ij tyi'táj jin ja'vá'naj, nusu ti'ij utáatzij jityej ye'rájchetyij, sulu áan pu ímuáj yo'ojchesij, mej mij atanyéjnye'rij i maj utyáru'pij. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj quee tyi'táj tyí'sejre' ti jusén jin avíitzi'huaj ja'mej, capu ajta jusén jin avíitzi'huaj ja'mej je'ej maj tyi'táj tyi'mua'reej i tyeítyee.

¹⁸ A'yaa pu'ij, tyámua' xu tyu'namuj, ji'nye a'íjna i ti tyi'táj tyícha'ij, Dios pu jéetze' tyaata'sij, ajta a'íjna i ti quee tyi'táj tyícha'ij, Dios pu jáari'raj a'íjci i ti a'yan tyé'miteeraste' ti jájcha'ij.

I náanajra' majta i ihuáamua'mua' i Jesús

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ A'íjna i náanajra' i Jesús majta ihuáamua'mua', a'íi mu aje're'nyej jo'tij a'íin jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatá'riitariaca' maj ajtyáxiirej

a'íjci jimi, ji'nye jéehua mu i tyeítyee aja'tyúusiiria'ca'aj. ²⁰ A'tíj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Mapua'quéj mu jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', a'yaa mu tyá'xie've' maj muaaséj.

²¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íimaj i maj janamuaj i nyúucaria'ra' i Dios majta a'yan ricij je'ej ti i nyúucarij tyí'ijta, a'íi mu a'íin pué'een i nyij náanaj majta i nye'ihuáamua'.

Tí'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Séej xicáara' jíitze, Jesús pu atyájraa i báarcuj jíitze majta a'íimaj jamuán i ti hua'antýíhuoj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tíjin:

—Tyiche' antáciinyej után jíitze pujmua' i ti arájmuua japua.

Aj mu mij jo'cáj, ²³ móoche' mu jájtyij japua huaju'caj, tí'ij i Jesús huatácuj. Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', ajta jéehua atyáxijrihua'aj i jájtyij i báarcuj jíitze, mu'ríj tin ajo'cárutyisima'aj.

²⁴ Aj mu mij i maj jamuán huacáj jaajístej a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, maeestro, tu'ríj tin ajo'cárutyij.

Aj pu'ij i Jesús ájchej, tí'quij jaatá'ijmujri' i áacaj ajta i japúutzarij ti tyúuta'hua'aj, tí'quij huatyápua'riaca', ajta naa hua'éenya'aj ja'raa.

²⁵ Aj pu'ij té'ej a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacáj tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij quee tyá'tzaahuatye'?

Majta a'íimaj, jéehua mu tyí'tziinya'ca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna tí'ij tyihuá'íjtye' a'íjci i áacaj ajta i jájtyij, majta je'en ja'tzaahuatye'?

I a'tíj Gadara ti já'ma'can ti tyiyáaru' tzajta' séejre'

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Matí'ij antacáj a'áa mu ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Gadara, után jíitze pujmua' ti já'sejre' a'ájna a Galileea. ²⁷ Tí'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jíitze, aj pu'ij síij ja'antýinájchaca' i tyévíj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ajtyáxíriaca'. Pu'ríj á'tyeevi'ca'aj tíquee tyí'chajca'aj a'íjna i a'tíj, capu ajta chí'ij tzajta' chajca'aj, sulu a'áa pu já'chajca'aj jo'maj muí'chítyee já'ava'tacaa. ²⁸ Tí'ij jaaséej a'íjci i Jesús, a'áa pu véjri' jimi tyítunutaca', a'yan tyí'júhuaj tíjin:

—Capáj tyina'antýiú'nyi'ra'an nyéetzij, Jesús i paj yójra' pué'een i Dios tajapúa' ti já'sejre'. A'yaa nu tyí'muahuavíj, paj quee puéjtzij nyatá'care'en.

²⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye Jesús pu jaata'íj i tyiyáaru' ti iirájra'nyij i tyévíj jíitze. Mue'tíj mu tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj a'íjci i a'tíj, majta i tyeítyee i maj a'áa já'chajca'aj, a'íi mu ja'náji'quihua'aj muáca'ra'an jíitze, majta icájra'an jíitze cadéenaj jíime', majta jaatyá'avaataj, ajta a'íjna i tyévíj, a'íi pu jajtzá'na'aj i cadéenaj, ajta ma'úrutyij jo'tíj quee ja' tyi'tíj. ³⁰ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye pua'antýapuaj?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tíjin:

—I tyaj séej ví'ra'aj ará'asej.

A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye jéehua mu i tyiyáaru'uj tzajta' séjria'ca'aj, ³¹ a'í mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tíquee huo'ta'ítयेj jo'maj já'nami' i tyiyáaru'uj. ³² Majta a véjri' jéehua i tuíxuj jo'tyú'uuca'aj, a'áa mu tyoóohuáracaj'aj i jiríj jitze, a'í mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti huo'tá'an mej mij tuíxuj tzajta' utyájrutyej, aj pu'ij Jesús huo'ta'. ³³ Matí'ij mij iirácij i tyévíj tzajta', majta je'en i tuíxuj tzajta' utyájrurij, majta a'íimaj i tuíxuj mu jo'huáachajraa, matí'ij mij ancáavatzij jo'tij ja'ancátyee, aj mu mij jáata' atyáavatzij a'áa mu atyájcuii.

³⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj, matí'ij jaaséej je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'í mu jo'huáachajraa, matí'ij mij chájta' tyojo'taxájtaca', majta néijmi'que' jo'maj jo'cháatimee. ³⁵ Matí'ij mij i tyeítýee aje're'nyej mej mij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj. Matí'ij a'áa jo're'nyej jo'tij i Jesús jo'tyávaaca'aj, a'áa mu yó'tyoo a'íjci i a'tíj i maj jitzán iirácij i tyiyáaru'uj, a'áa pu jo'tácatyí ajta arí tyí'chajca'aj, capu che' jutimue'racaj'aj, aj mu mij tyu'tátziin. ³⁶ Majta a'íimaj i maj jaaséej, a'í mu huo'té'exaa i tyeítýee je'ej ti i Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj. ³⁷ Matí'ij mij néijmi'i i tyeítýee i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Gadara, a'í mu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij, ji'nye jéehua mu tyu'tátziin. A'íj pu jin Jesús atyájraa i báarcuj jitze, ti'quij jó'raa. ³⁸ Ajta a'íjna i a'tíj i maj tyiyáaru'uj tzajta' iirácij, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'ra'nyij, ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

³⁹ —Huariá'ra' jo'paj ja'chej, pej pij néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej ti i Dios tyú'ruuj a jimi.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, ti'quij néijmi'que' i chájta' huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj jimi a'íjna i Jesús.

A'íjna i íiti' ti tyí'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Tí'ij i Jesús huariá'raa után jitze pujmua', tyámua' mu naa i tyeítýee tyetyéej muutyámua'va'aj, ji'nye néijmi'i mu jacho'va'ca'aj. ⁴¹ Aj pu'ij síij aje're'nyej ti a'yan ántyapua'j tijin Jairo, a'í pu a'ín pué'een i ti tyí'íjtaca'aj u tyeyúuj tzajta'. A'í pu'ij Jesús jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej, ⁴² ji'nye séej pu'uj tyiyó'jca'aj íitacan, ti a'yan tyéejcha'íica'aj a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj, ajta arí á'me'riajca'aj.

Tí'ij ooj i Jesús ajooma'caj, jéehua mu i tyeítýee jimi ajtyáxiiriaca', tyámua' mu tyityóotajchaca'aj. ⁴³ Ajta hua' tzajta' i tyeítýee íiti' pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui' a'íjci jime' ti anányinyica'aj i xúure'ej, ajta arí néijmi'i jin tyaja'huóorieeca'aj a'íjci jime' ti huó'íjtaca' a'íjma jimi i maj tyí'hua'tacaa, ajta capu a'tíj jaayí'tihua'aj ti tyáahuatye'en. ⁴⁴ Tí'quij a'íjna i íiti' huárita' ajo're'nyej a'íjci i Jesús, aj pu'ij ja'ajtamuariej i máancajra'an jitze, tí'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápuariaca' i ti anányinyica'aj i xúure'ej.

⁴⁵ Tí'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuariej?

Ajta capu a'tíj jaxajtaca'aj ti ja'ajtamuaríej, Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maeestro, jéehua mu i tyeítyee a jitze ajtyáxiiriaca' majta óotajche.

⁴⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'tíj pu na'ajtamuaríej, ji'nye nyáaj nu jáamua'reeri' ti'ij nya-muaríe'ri'ra' iirájraa.

⁴⁷ Ajta a'íjna i íiti', a'íi pu jáamua'reeri' ti quee i'riitaca'aj ti huatyóo'avaaj, aj pu'ij aje're'nyej juviváaj, ti'quij tyítunutaca' jimi i Jesús. A'yaa pu'ij néijmi'i tyu'taxájtaca' je'ej ti een jime' tya'ajtamuaríej, ajta je'ej ti'ij tyu'rúj. ⁴⁸ Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, papu'ríj huarúj a'íjci jime' paj tyá'antzaahuaaj. Áricuj jó'ra' axáahuaaj.

⁴⁹ Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Jesús, ti'ij síij aje're'nyej ti hua' jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej i Jairo jamuán, a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj, capáj che' tye'entyiú'nyi'ra'an mu maeestro.

⁵⁰ Ajta i Jesús ti'ij a'yan tyáanamujri' a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jairo tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, petyá'antzaahuatye'en papu'uj, tyámua' pu rinyij a'yóoj.

⁵¹ Matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Jairo ja'chej, capu huo'ta' i tyeítyee maj a'úun jo'tyájrutyey u chi'táj, a'íjma pu'uj huatá' i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjma i huásimua'mua' i ti huamuí'.

⁵² Néijmi'i mu i tyeítyee juyiinyaca'aj majta juxaamuijritya'ca'aj, ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu juyiinyaj, capu mui'chij, sulu tyáacusij pu'uj.

⁵³ Néijmi'i mu jaatya'atzájraa, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin huamuí'. ⁵⁴ Aj pu'ij i Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ajta ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Nyiyóoj ájchesij.

⁵⁵ Ti'quij a'íin huatájuuriaca', ajta je'en ájchej, ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'íj i huásimua'mua' mej mij tyáacue'tyey. ⁵⁶ Jéehua mu je'ej tyityo'tóomuaajtyaca' i huásimua'mua', ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'tá'ijmujri' maj quee a'tíj ixaatyey'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj.

9

Ti'ij Jesús hua're'ityixij i maj jamuán huacíj mej mij huo're'ixaatyey'en i nyúucaria'ra' i Dios

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Jesús pu hua'ajsii a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta a'yan tyihuo'tá' mej mij huo'tamuárityey'en i tyiyáaru'uj i maj tyeítyee tzajta' séejre', ajta maj tyihuo'huaatyey'en i maj jin tyí'cucui' i tyeítyee. ² A'yaa pu tyihuo'ta'ityaca' mej mij huo're'ixaatyey'en i nyúucaria'ra' i Dios ajta mej mij tyihuo'huaatyey'en i maj tyí'cucui'. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuáre'en i juyéj jitze, ti'ij tyi'tíj tyáxu'uj, nusu áto'ríj, na'ríij páan, ca' túmii, caxu siajta hua'puácaa

tyí'choocaj i tyúusiicu'. ⁴ Jo'siaj ja'rá'iixaj a'tyán maj ja'chej a'áa xu jo'tyá'itzeere'en 'asta siana'aj quee jó'ciñneye a'ájna a chájta'. ⁵ Ajta tipua'aj a'chájta' mequee já'muanamuajracuj, siata'aj iiráciñneye siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ti'ij cáaxij i chuéj, a'íj mu jin jamua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimi.

⁶ Mati'ij mij a'íimaj jo'cáj néijmi'que' a'áa ti huataca'aj, mahua'ixáatye'e'ej i nyúucaria'ra' i Dios majta tyihua'huáatye'e'ej i maj tyí'cucui'.

Tí'ij huamuí' a'íjna i Juan i ti huá'íraca'aj i tyeítyee

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ajta a'íjna i Herodes i ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, a'íi pu néijmi'i tyú'namuajri' je'e'ej ti tyi'táj rijcaa, capu ij jamua'reeriaca'aj je'e'ej ti tyú'mua'tyij, ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Juan huatájuuriaca', ⁸ majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'íin huataséjre i Elías, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti sáij a'íin pué'eenye'e'ej i ti ará'tyeej Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ⁹ Ajta a'íjna i Herodes a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu tyu'ta'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' i Juan. ¿A'tanyíj na'aj pué'een a'íjna i nyaj jéehua jin a'yan tyí'namuaj?

A'íj pu jin i Herodes tyi'tyasa'ca'aj ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús.

Tí'ij Jesús tyihuo'cue'e'ej a'íjma i tyeítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Mati'ij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej uvé'nyej, aj mu mij jaaté'exaa a'íjci i Jesús je'e'ej maj tyi'táj huáruuj. Ti'quij jujíme' huojo'ví'tij a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betsaida. ¹¹ Ajta mati'ij i tyeítyee jáamua'reeri', a'áa mu jo're'nyej, aj pu'ij i Jesús huo'ta' maj ajo're'nyej, ajta huó'ixaaj je'e'ej ti tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ajta tyihuo'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

¹² Ti'ij huare'chúmua'risima'caj, a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej mu aje're'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin: —Pata'aj hua're'ityixi'ín i tyeítyee, mej mij jo'cáxi'ín jo'maj jo'cháatimee mej mij huóoso'pe'en majta tyi'táj huáhuoonyij i maj jáacua'nyij, ji'nye capu yajá'tyí'tij a'yájna.

¹³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj mua'aj tyihuo'cue'tyej.

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íj tu'uj tyí'cha'íj anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyéé, na'ríj utyó'ju'un tyej tyij utyojo'vá'nanan cue'ráj mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítyee.

¹⁴ Ji'nye a'yaa mu i tyétyacaa ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—Miche' huara'sej i tyeítyee huá'puatyej japuan tamuáamuata' mua'ra'ástima'aj méyee majta méyee.

¹⁵ Mati'ij mij a'yan huaríj je'e'ej ti tyihuo'té'exaa majta i tyeítyee néijmi'i mu huará'saca'. ¹⁶ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyéé, ti'quij jútye' jó'nyeeriaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'rípu'uj a'íjma i maj jamuán huacáj, mej mij a'íimaj huo'rípu'uy'e'en i tyeítyee. ¹⁷ Néijmi'i mu tyú'cuua i tyeítyee majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, majta a'íimaj i maj Jesús

jamuán huacáj, a'íi mu jaariá'sii i páan ti avá'itzee, tamuáamuata' japuan hua'puaj mu tya'vá'jistyaxij sicírrij jitze a'íjci jime' i ti avá'itzee.

Tí'ij i Pedro jaataxájtaca' ti i Jesús a'íin pué'een i Círístu'
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ A'náj pu i Jesús jusíij tyényuusime'ej, a'íi mu'uj jaséjraca'aj i maj jamuán huacáj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítsee a'tanyíj nyaj pué'een nyáaj?

¹⁹ A'yaa mu a'íimaj tyaaté'exaa tíjin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'íin pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tíjin paj muáaj a'íin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tíjin shíj pu huatájuuriaca' i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Círístu' i Dios ti ja'antyíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti arí muí'nyij

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

²¹ Ajta i Jesús a'yaa pu jéehua tyihuo'íjcaj maj quee a'táj ixaatye'ej a'táj ti pué'een. ²² Ajta a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íjna i yójra' i Dios jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, majta a'íimaj i huásij, majta i maj tyihua'íjtye' i puaaríj, majta i maj tyi-huá'mua'tyeej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu a'íimaj jaatyáxaahuataj. A'íi mu mij jaje'catan, ajta tí'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj aj pu'ij huatájuuritaj.

²³ Aj pu'ij néijmi'caa a'yan tyu'té'exaa tíjin:

—Típua'aj a'táj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej majúurieenyij je'ej ti jusíij tyá'xie've', ajta je'en a'yan cha'taj na'aj tya'axie'vi'ra'aj tí'ij a'yan ajta tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyati'ij nyáaj. ²⁴ Ji'nye a'íjna i ti jaxie've' ti quee tyi'táj je'ej jooriaj a'íi pu muí'nyij, ajta típua'aj a'táj yó'rieenyij i ju júuricamej a'íjci jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. ²⁵ ¿Ji'nye tyi'táj tye'tyáhu'i'rii i a'táj típua'aj néijmi'i tyu'mué'tin i ti íyan tyi'sejre' i cháanacaj japua típua'aj yó'rieenyij i ju júuricamej? ²⁶ Típua'aj a'táj jutyevi'ra'aj nyéetzij jimi, nusu jatyevi'ra'aj i nyenyúucaa, nyáaj nu nyajta huatányetyevi'ra'astaj a'íjci jimí a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán yava'cányesij, néijmi'i jin na'antinyamua'reeriaj majta nyaj jamuán huaju'uj muá'ju'un i maj tajapuá tyí'huíire'. ²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj huácuí'nyij 'asta mana'aj quee jaaséeran tí'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Tí'ij i Jesús seequéj huóoruuj

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ A'chu arahuéecaj xicáj tyoomá'caj ti i Jesús a'yan tyu'xájtaca', aj pu'ij jiríj japua antyíraj tí'ij huatyényuunyij, ajta a'íj jo'ví'tij i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago. ²⁹ Tí'ij ooj tyényuusime'ej, aj pu'ij seequéj huóoruuj i junyéerimij jitze, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ajta naa tya'tátaave'ej, ³⁰ majta hua'puaj

huataséjre i Jesús jamuán. A'íi mu a'íin pu'éeenye'ej i Moisés ajta a'íjna i Elías, ³¹ huápu'i'ij mu naa huasé'rihua'aj, a'íj mu mij tyáxajtasmine'ej je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús a'ájna a Jerusalén. ³² Tyij ajta a'íjna i Pedro, majta i maj hua'puaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj jéehua macu'tzicuca'aj, a'íi mu atanyéjnye'rica'aj, majta je'en jaaséej a'íjci i ti jin i Jesús naa huasé'rin, majta hua'puácaa huaséj i tyétyacaa maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús. ³³ Mat'i'ij mer'ij jo'cáinyisima'caj a'íimaj i maj Jesús jamuán tyí'xajtaca'aj, Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca'aj tijn:

—Maeestro, tyámua' pu naa tyaj a'yan huatyú'uucaj. Tyiche' huéecacaa tyú'taahuaj i ináamuaj, s'íj ti muéetzij mua' a'rij ja'mej, ajta s'íj Moisés ti ja'a'rij ja'mej, ajta s'íj Elías ti ja'a'rij ja'mej.

Ajta i Pedro capu je'ej já'miteerastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj. ³⁴ Ti'ij ooj tyi'xáatacaj, aj pu'ij jéetirij hua' japua huataséjre, ajta ti'ij i jéetirij hue'cáanaj aj mu mij tyu'tátziin. ³⁵ Aj pu'ij i jéetirij tzajta' nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca'aj tijn:

—A'íi pu a'íin pu'éeen i nyiyóoj i nyaj ja'antyíhuoj. Siata'aj jáanamuaj.

³⁶ Ti'ij i nyúucarij a'yan tyu'tánamuajrej, aj pu'ij jus'íj ajo'tyaváaj ja'raa i Jesús. Majta a'íimaj i maj jamuán huac'íj, a'íi mu ju'huatyá'itzee i jutzájta', camu a't'íj huaté'exaaj je'ej maj tyi't'íj tyu'séj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Yaa ariá'pua'aj, mat'i'ij acáac'ij i jir'ij japua, jéehua mu i tye'ítyee ja'antynájchaca' i Jesús. ³⁸ Ajta s'íj pu hua' tzajta' i tye'ítyee ca'nyiin jin a'yan tyaatajé tijn:

—Maeestro, jéehua nu a'yan tyí'muahuavii'ij paj jaaséj i nyiyóoj, ji'nye a'íj nu'uj caa tyi'ijyóoj, ³⁹ júuricamej ti je'ej pua'aj een pu jájviivi', a'íj pu jin iijri'huaj ajta jéehua huá'rurij jatá'caa, ajta je'en éejcucemuxa'rij i jutyényij jitze. Jéehua pu je'ej pua'aj joorej capu jatá'caa ti juxáahuaj majo'cha'canye'en. ⁴⁰ Nyahuo'táhuaviiri' i maj a jamuán huaci'ij maj jaatamuáritye'en i ti tzajta' séejre', ajta camu pu jáaruuj.

⁴¹ Jesús pu a'yan tyu'tanyú'ij tijn:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuaty'e' siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ¿A'chunyéj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj nyej nyij ja'mua jime' óoviicue're'en? Maja've'vi't'ij a'yóoj.

⁴² Ti'ij ooj i tyamuéej ajooma'caj, aj pu'ij i tyiyáaru' je'táriej a chóota', ajta huá'rurij jaatá', ajta i Jesús pu jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru', aj pu'ij tyáahuaj a'íjci i tyamuéej, ajta je'en jaatátuii i yo'puáara'an. ⁴³ Néijmi' i mu tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' ti i Dios jéehua tyámua' tyí'uuriajca'aj.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Mat'i'ij móoj néijmi' i je'ej tyojo'séeracaj a'íjci jime' je'ej ti Jesús huar'íj, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huac'íj tijn.

⁴⁴ —Tyámua' xu naa tyáanamuj siajta quee yó'hua'nán, a'íjna i yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaj hua' jimi i tye'ítyee.

⁴⁵ Ajta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu eexúj huái'riitya'ca'aj mej mij néijmi'i jo'itéej muá'ra'nyij, majta mu tyí'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús ti'ij tyámua' tyihuo'té'exaatye'en.

¿A'tanyij jéetze' juxie've'?

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús huatyóohuij maj a'yan tyityahuóojeevej a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxié'va'aj ja'mej.

⁴⁷ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij pá'ri'ij aja've'vi'tíj, ti'quij avéjri' yo'tyéjchej, ⁴⁸ aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'tíj tina'aj ti tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i pá'ri'ij nye jitze ma'can, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta a'íjna i ti nyéetzij naataxié'vej, a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ityaca'. A'yaa pu tyí'een, a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, a'íi pu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'.

A'íjna i ti quee je'ej tojo'mua'raj a'íi pu tahuiire'

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, séej tu a'tíj ajo'séej ti a'nyúucaritze' hue'rámuarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, aj tu tyij jaatá'ijmuejri' tiquee a'yan rijcaj, ji'nye capu ityájma jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Caxu ja'ijmuejraj, ji'nye a'íjna i tiquee je'ej já'mua'uurej, a'íi pu já'muahuiire'.

Ti'ij Jesús hua'ajtyá'xij a'íjci i Santiago ajta a'íjci i Juan

⁵¹ Ti'ij arí tyí'vejri'tacaj a'ájna xicáara' ti jitzán i Jesús jo'méj u tajapuá, Jesús pu ca'nyíjra'aj huatóoa' tí'ij a'áa jó'me'en a Jerusalén. ⁵² Séecan pu huata'ityaca' mej mij anaquéej jó'ci'nyej a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Samaaria, mej mij a'áa tyámua' tyojó'uurej jo'tíj ja'rá'iixaj, ⁵³ majta a'íimaj i maj Samaaria já'chajca'aj, camu jaataxié'vej, ji'nye máamua'reerica'aj tíjin Jerusalén pu jó'yi'caaj. ⁵⁴ Ti'ij a'íjna i Santiago ajta i Juan, mati'ij a'íimaj jáamua'reeri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Tavástará', ¿nyi páaxie've' tyaj a'yan tyu'ta'íjtaj tí'ij jútye' je'cáxi're'en i tiéj tí'ij huó'cui'nyij néijmi'caa a'íijma?

⁵⁵ Aj pu'ij i Jesús pu ooré'nyeerica' ajta je'en hua'ajtyá'xij, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyí'tíj ti júuricama'ra' ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyu'taxáj. ⁵⁶ Ji'nye canu nyáaj a'íj jin mujo've'mej nyej nyij hua'antypuá'ritye'en i tyeítyee, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunij.

Aj mu mij jo'cíj, mati'ij mij séej chájta'naj jitze ja'rá'aj.

I maj jaxie'va'ca'aj maj Jesús jamuán huací'ca'an

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Mati'ij móoj huaju'caj i juyéj jitze, síij pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a jamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij ja'tyásta'najmee, majta i pína'see a'íi mu tyúu'ito'rityee i ti tyu'uj jitze, ajta a'íjna i yójra' i Dios capu tyichí' jo'tij ja'huóoso'pe'en.

⁵⁹ Jesús pu séej a'yan tyu'té'exaaj tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatá' nyaj yahuácatyij 'asta na'aj quee huámui'nyij i táataj, nyej nyij ja'vá'naj, aj nu nyij ajamuán jo'chá'canya'aj na'mej.

⁶⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Miche' a'íimaj i mui'chítyee hua'vá'naj i juxa'aj mui'chítyee, pajta muáaj áricuj pata'aj huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios.

⁶¹ Ajtáhua'aj pu síij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nyáaj nu jaxie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en, ajta naatá' nyej nyij anaquéej uja'tanyéj jó'nyej ja'chej nyej nyij huo'tatyójtje'en i nyetyeítyeristyamua'.

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i a'tíj ti huatyóochej tí'ij tyu'muárie'en, tipua'aj arí jé'ta' umá'caj ajta jaatáxaahuataj, capu tyi'tíj huiire' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

10

Tí'ij Jesús hua'ré'ityixij a'íjma i maj huéecatyej japuan tamuáamuata' ará'asej

¹ Tí'ij a'yan mutyojo'ma'aj, tavástara' pu séecan ava'jajpuaxij huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj mu ará'axcaa, a'íjma pu'ij huata'ityaca' tyahua'puaj ma'can, mej mij anáatya'aj haju'un, a'ájna jo'tij ja'chájta'najmee jo'tij a'íin jo'ré'nyesij.

² A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Jéehua mu i ti huá'itziitje' mej mij ujo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ajta camu mui'ij i maj a'íjna jin tyí'huiire' maj huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios. A'íj xu jin a'yan tyaatáhuavii i tavástara' tí'ij jéetze' huojota'ityey i maj tyá'tzaahuatye', mej mij néijmi'que' huo'ré'ixaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios.

³ Séricuj mua'aj, a'yaa nu tyajamuaata'ityij hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa xu sij huasé'rihua'aj xá'ju'un matí'ij cánya'xii hua' tzajta' i íira'vetyee.

⁴ Caxu túmii a'aj, caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuiire'en caxu siajta áto'rij tyi'píij nusu tyúuca'quej, siajta quee a'tíj tyí'ixaatye'ej i juyéj jitze. ⁵ Siati'ij hua'chej ja'rá'astij, néijmi'caa xu anaquéecan huatatyójtje'en a'yan tijin: "Che' tyámua' tyí'eenye' yajá'muachej."

⁶ Ajta tipua'aj tyámua' naa metyí'tyechej, hua' jimi pu huatyá'itzeere'ej i siaj jin huo'tatyójtjej, na'riij mequee, caxu mua'aj tyi'tíj jo'riésij. ⁷ A'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'siaj ja'rá'iixaj, siajta tyú'cua'nyij siajta huaye'en tyi'tíj maj jamuaatá'sij, jí'nye a'yaa pu tye'tyévijtye' maj tyaanájchitye'en a'íjci i ti tyí'muijhuacaa. Caxu ajó'juhua'nye' áyee siajta áyee i maj hua'chej jitze. ⁸ Siati'ij séej chájta'naj jitze jo'tyájrutyey, majta je'en tyámua' tyajamuaatyéjeveej,

a'íj xu huácua'nyij tyi'tíj maj já'muacue'tyej, ⁹ setyihuó'huaatye' i maj tyi'cucui', siajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en tíjin: "Pu'ríj ja'mua jimi atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze tí'íj Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj." ¹⁰ Ajta típua'aj séej chájta'naj jitze sia'rá'astij jo'maj quee tyámua' tyajamojo'tyéjeevej, a'áa xu cáayej jitze a'yan tyihuo'té'exaatye'en tíjin: ¹¹ "A'íjna i chuéj tí muíinyíj tí ajtávi'taxíj i taca'quéj jitze, a'yaa tí ma'can i chájta', a'íj tu huatáca'tzìj siaj sij jáamua'reej siaj jéehua ootyá'itzeerej i Dios jimi. Ajta a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tí arí tya'rá'íixaj ja'mua jimi a'náj tí i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj." ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme', a'ájna xicáara' jitze tí'íj i Dios yará'íixaj jéetze' mu a'íimaj i tyeítýee jajpuéetzij muá'ju'un mequee i maj Sodoma já'chajca'aj.

I tyeítýee maj quee tyá'tzaahuatye'
(Mt. 11:20-24)

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj Corazín ja'chej, siata'aj mua'aj mu siaj Betsaida ja'chej. Jí'nye típua'aj a'yan náarinyijche' hua' jimi i maj Tiro jo'cháatimee na'ríj hua'tzajta' i maj Sidón jo'cháatimee, a'íi mu aamí' tya'antzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, majta cha'mana'aj tyu'tyoochéetya'xi'nyijche' majta nasíj japua huara'sejche' mej mij i tyeítýee jáamua'reej maj meríj tyá'antzaahuaj. ¹⁴ Ajta a'ájna xicáara' jitze mati'íj néijmi'i á'xíjtyi'huan, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj Tiro majta i maj Sidón ja'chej. ¹⁵ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm ja'chej, ¿nyí a'yan setyityóotzaahuatye' tí i Dios jamua'vi'tín i jútye'? Capu xaa nyu'uj, sulu Dios pu a'áa jamojóohua'xíj jo'tíj jéetze' ja'puejtzij.

¹⁶ A'íjna i a'tíj tí já'muanamuaj, a'íi pu ajta nyéetzij nyanamuaj, ajta a'íjna i tíquee jamua'tzaahuatye', capu ajta nyéetzij ná'tzaahuatye', ajta a'íjna i tí quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj pu ajta quee á'tzaahuatye' i tí nyojo'ta'ítyaca'.

Mati'ijta uvé'nyej i maj huéecatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

¹⁷ I maj huéecatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu jutyamua've'ej uvé'nyej, a'yaa mu tyu'xájtasime'ej tíjin:

—Tavástara', majta mu i tyiyáaru'uj ta'rá'astej tyati'íj a'nyúucaritze' huo'tamuárij.

¹⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Nyáaj nu jaaséej a'íjci i tyiyáaru' tí'íj uje'cájvej i jútye', a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'íj maj tyóona'axcava'ra'an. ¹⁹ Nyáaj nu jamuaatá' mej mij quee je'ej já'mua'uurej i cú'cu'see, majta i tyaxcáj. Nyajta jamuaatá' siaj sij huo'tyámue'tín néijmi'caa i maj jamuájcha'íire', mej mij quee je'ej jamuáa'uurej. ²⁰ Siajta caxu a'íjci jín jutyamua've'ej i maj jamua'rá'astej i tyiyáaru'uj, sulu a'íj xu jín huatóotyamua've'en tí arí á'yusí'íj u tajapua' je'ej siaj ántya'ruj.

A'íi pu'uj i yójra' jamua'reej a'tíj tí táatajra' pué'een
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ A'ájna pu'íj i Jesús jéehua huatóotyamua'vej, tí'quíj a'yan tyu'taxájtaca' i júuricama'ra' i Dios jitze ma'can tíjin:

—Jéehua nu tyí'muatyojtzi're', nyavástara', muáaj paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapúa pajta úyan i cháanacaj japua, ji'nye muáaj paj huo'taséjratyej a'nyúuca a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta jaatyá'avaataca' a'íjma jimi i maj jéehua tyu'yí'tin, majta i maj jéehua tyúumua'tyej. Jee xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye a'yaa pu tyimua'ránajchaca'.

²² 'Néijmi'i pu i nyavástara' tyinaatá'. Capu a'tíj jamua'reej a'tíj ti yójra' pué'een, sulu a'íi pu'uj jamua'reej i vástaria'ra', capu ajta a'tíj jamua'reej a'tíj ti vástaria'ra' pué'een, sulu a'íi pu'uj jamua'reej i ti yójra' pué'een, majta je'en a'íimaj i ti i yójra' huo'taséjratye'sij juxié'vi'ra' jime'.

²³ Ti'quij huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, a'íjma pu'ij a'yan tyu'té'exaaj tíjin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jaséj je'ej siaj mua'aj tyi'tíj seríj tyí'sej, ²⁴ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'íimaj i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, majta i maj tyityatatyá'ca'aj rey jime', a'íi mu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj tyí'sej, ajta camu a'yan tyeeséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuaaj je'ej siaj mua'aj tyí'namuaaj, ajta camu a'yan tyáanamuaajri'.

I a'tíj Samaaria ti já'ma'can ti tyámua' tyí'tyevij

²⁵ A'náj pu síj i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi pu aje'ré'nyej tí'ij Jesús jamuán tyu'xáj, a'yaa pu tyí'tyesa'ca'aj tí'ij ja'antymué'tin, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinyij tí'ij náaci'tyij nyej nyij júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Ji'nye tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? ¿Tyi'tanyí puá'jijve' i yu'xarij jitze?

²⁷ Aj pu'ij a'íjna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Huaxie've' a' vástara' i ti Dios pué'een néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin uhuájca'nyej pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajtáhua'aj pu síj séejre' ti a'yan tíjin pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyá'xie've' i axa'aj tyé'vij a'yájna patí'ij asíj tyíaxie've'.

²⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Xá'pui' paj tyaataxájtaca'. Típua'aj néijmi'i pua'rá'astej, aj paj júurij puá'mej jusén jime'.

²⁹ Ajta a'íjna i ti tyí'mua'taj, a'íi pu jaxie'va'ca'aj mej mij jáamua'reej i tyeítyee ti quee a'náj ootyá'itzee i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tíjin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een i nyaxa'aj tyé'vij?

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'tíj pu Jerusalén ja'rájraa, a'áa pu joomá'caj a Jericó, mati'ij mij náhua'rij ja'antynájchaca', néijmi'i mu tyaanáhue'ri', majta tya'cáa'ri'ri' i tyí'caanaria'ra', majta jaatyáavaxij, mati'ij mij jo'cíj, a'áa mu mij yo're'tyécaj a juyéj jitze ajta arí á'me'riajca'aj. ³¹ Aj pu'ij síj ajta a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze, puaaríj pu pué'eenye'ej a'íjna, tí'ij jaaséj ti á'me'riajca'aj aa pu ímuáj ja'tanyáaj i juyéj jitze ajta mu jo'mej. ³² Ajtáhua'aj pu síj a'áa jooma'ca'aj a'íi pu pué'eenye'ej síj

tì Leví jitze ajtyáma'can, tí ajta tyí'huuiriaca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', tí'ij a'áa jo're'nyej jo'tij jo'riá'ca'aj i tí á'me'riajca'aj, a'íi pu ajta jaaséej, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj a'áa pu imuáj ja'tanyáaj ajta mu jo'mej.³³ Ajtáhua'aj pu sáij a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze a'íi pu pué'eenye' sáij tí séej chuéj japua já'ma'can tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Samaaria, tí'ij jaaséej, a'íi pu'ij ja'ancu'vaxij.³⁴ Tí'quij jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij jacáajo'sij jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj i aséityij jime' ajta i nahuáj, ajta jacá'ijcataca' jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj, aj pu'ij ja'vá'raj ju púuru' japua, tí'ij ij yo'tij a'ájna jo'maj já'asacaa i maj puasaaruve', a'áa pu'ij tyámua' tyéecha'ij.³⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'íjna i tí Samaaria já'ma'can, a'íi pu hua'puácaa iita'í'puj i túmii, ajta jaata'í'pu'uj a'íjci i tí antyúumua'reej a'íjci jime' i chí'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Pata'aj tyámua' tyéecha'íin, nyajta nyáaj nyati'ij uvé'nyej, aj nu muaatá'sij néijmi'i a'chu paj jaaxíjtye i paj jáacha'ij."³⁶ A'yaa pu'ij, ¿a'tanyíj a'íimaj i maj huéeicaj a'íin pué'een i tí tyámua' tyi'tyévistaj ja'raa a'íjci jimi i juxa'aj tyéviij i maj tyaanáhue'ri' i náhua'riij?

³⁷ Ajta a'íjna i tí tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjna i tí ja'ancu'vaxij.

Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Áricuj pata'aj a'yan cha'taj pana'aj huárinij.

Tí'ij Jesús a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej i Marta ajta i Maríia

³⁸ Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu ooj huama'ca'aj, tí'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chajta', a'áa pu íiti' tí a'yan ántyapuaj tíjin Marta huo'tyéjeje i juchi'táj.³⁹ Séej pu a'íjna tyí'ihuaara'ca'aj íitacan, tí a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Maríia, a'íi pu'ij i Maríia a'áa véjri' jo'tayíxij i Jesús jimi tí'ij janamuaj je'ej tí tyí'xajta'ca'aj.⁴⁰ Ajta a'íjna i Marta, capu je'ej jájtyoove'ej je'ej tí huárinij, jí'nye jéehua pu tyí'muarie'ca'aj tí'ij tyihuo'cue'tyej, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, tí'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', ¿nyiquee a jitze juxie've' tí nye'ihuáara' quee nyahuiriia'aj nyej nyij nyasáij nyana'aj tyí'muarie'? Pata'aj jaaté'exaatye'en tí'ij naatáhuire'.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Marta, Marta, jéehua paj tyí'mua'tzej, pajta jéehua je'ej tyá'mua'tzej,⁴² ajta sáij pu'uj juxie've' paj a'yan huárinij. Maríia pu a'íj ava'huoj i tí jéetze' jí're'en, capu ij a'tíj jáa'ri'raj.

11

Tí'ij Jesús huo'mua'aj je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'áa pu i Jesús ja'tyényuusima'aj i Dios jimi, tí'ij ja'antypuá'rij tí tyényuusij, sáij pu i maj jamuán huacíj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Tavástara', táamua'tyej tyaj huatyényuunyij i Dios jimi, a'yájna tí'ij i Juan tyihuo'muá'tyej a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj.

² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Siati'ij huatyényuunyij, a'yaa xu tyu'taxáj tíjin:
Tavástara', che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuaj.

Che' mujo've'me'en i paj jin néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

³ Tyitaatá' i ti tyi'cue'ri' i ti a'náj tina'aj tajitzé tyúuxie've'.

⁴ Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee a'jimi, ji'nye ityáj tu tyajta tyi-huo'tú'uunyi'ri' néijmi'caa a'íjma i maj ityájma jimi ootyá'itzee. Capáj tyi'tá'care'en ti i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj huárinyij.

⁵ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Tyiche' a'yan tyaataxáj yee mua'aj xu séej tyi' amíincuj, ajta je'en a'tzáaj jé'ta' tíca' a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej i amíincura' tí'ij ij a'yan tyaaté'exaa tíjin: “Nya' amíincuj, huéecacaa naatanyíjtye' i páan, ⁶ ji'nye oochán pu uvé'nyej sáj i nya' amíincuj ti mu' ja'tamá'ca'aj, nyajta nyáaj, canu tyi'táj tyícha'íj i nyaj jáacue'tyej.” ⁷ Tí'quij a'íjna i ti iirájcaj capu a'yan tyu'tányuusij yee: “Capáj nya'itziitya'aj, pu'ríj eetyánami' i puéertaj, majta i tí'ríj mu'ríj huaje'ej, nyajta nyáaj nu'ríj nyajta huaca'aj, capu che' i'ríj nyaj ájchenyij nyej nyij tyi'táj muaatá'an.” ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé', capu a'íjna jin ájchesij tí'ij tyi'táj jaatá' a'íjci jime' ti amíincura' pué'een, sulu a'íj jin pu ájchesij tí'ij quee ja'itziitya'aj i amíincura', aj pu'ij jaatá'sij, a'chu ti tyi'táj jaatáhuaviiraj. ⁹ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatyé' tíjin: Tyi'táj siaj huatáhuosij, Dios pu jamuaatá'sij, ajta tyi'táj siaj huoo a'íj xu jimi jatyoonyij, setye'ejtyáto'sixi' jo'tij ja'pueertaj, aj pu'ij i Dios tyajamua'antácuunye'sij. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj a'táj tyi'táj jahuaviiraj, a'íj pu ja'ancuriáa'sij, ajta i ti tyi'táj huoo, a'íj pu jatyoonyij, ajta i ti tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunye'sij.

¹¹ ‘¿Nyiquij mua'aj a'yan xáarinyij mu siaj huayóojmua', tipua'aj a'yóoj hue'ej muahuaviiraj, nyiquij cú'cu'uj paatapíjtye'sij, ¹² nusu tyáxcáj paatáhuuijtye'sij tipua'aj to'oj muahuaviiraj? ¹³ A'yaa xu mua'aj tyij siajta je'ej pua'aj een i jutzájta', siámua'reej siaj tyi'táj huo'tá'an i juyójmua' ti jí're'en, ajta a'íjna i ja'muavástara' i ti tajapuá já'sejre', a'íj pu jéetze' jaayí'tin tí'ij huo'tá'an i júuricama'ra' i Dios a'íjma i maj jaatáhuaviiraj.

Mati'ij i Jesús tyi'táj jitzán ujpuá'rij

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ Jesús pu tyiyáaru'uj huatamuárij ti tyéviij tzajta' séjria'ca'aj, ajta a'íjna i tyiyáaru' capu jatá'caria'aj ti i tyéviij tyu'taxáj, tí'ij Jesús jaatamuárij, aj pu'ij huatá'riitariaca' ti tyu'taxáj i tyéviij. Majta a'íjma i tyeítyee a'íj mu jin je'ej tyo'taséj, ¹⁵ majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íjna i Beelzebú i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj, a'íj pu ca'nyíjra'aj jatá'caa a'mújci mu Jesús tí'ij huo'tamuárijtye'en i tyiyáaru'uj.

¹⁶ Majta séecan a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyi'táj jin ja'antymué'tin i Jesús, a'íj mu jin jaatáhuaviiri' ti tyi'táj huo'taséjratye'en mej mij a'íjci jin jáamua'reej ti tajapuá já'ma'can. ¹⁷ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyi'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mati'ij mana'aj i maj séej i chuéj japua tyi'ijta, tipua'aj jé'ta' muáacinye', aj mu mij huatóonyo'si'tye'ej, mati'ij mij jujíjmua'aj antiyupua'ritye'sij, ajta je'en a'yan cha'taj i tyihuá'chí'ij tyu'tyú'uunyi'huaj. ¹⁸ A'yaa pu'ij ajta tyi'een i tyiyáaru' jimi,

típua'aj jé'ta' muáaciñneyej, ¿ji'nye tyí'rij tí'ij á'tyeevi'in i maj jin antyúumua'reej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' a'íjci jíme' siaj mua'aj a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj Beelzebú jitze arányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj, ¹⁹ ajta típua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tanyíj jitze mua'róoca'nyej mej mij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj a'íimaj i maj ja'mua jamuán huaci'ij? A'íi mu mij a'yan tyajamuaataxájta siaj mua'aj siajta ootyá'ítzee. ²⁰ Ji'nye típua'aj i júuricama'ra' i Dios jitze na'rányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj, a'yaa pu huatóomua'aj ti arí a'ájna atyojo'ré'nyej ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

²¹ 'A'tíj tu'huájca'nyej ti ajta tyámua' tyé'cha'ij i juchi'ij, néijmi'i i ti tyí'ráa' tyámua' pu naa tyí'cha'íiri'huaj. ²² Ajta típua'aj síij mujo'vé'me'en ti jéetze' uhuájca'nyej quee a'ájna, a'íi pu'ij jaatyámue'tíj, ti'quij néijmi'i tyá'nahue'ran i ti tyí'ijcha'ij.

²³ 'A'ájna i ti quee nyahuíre', a'íi pu nyéjcha'íire', ajta i tiquee tyeítsee tyísiire'ej nye jimi, a'íi pu huojo'cuí'naj.

I júuricamej ti je'ej pua'aj een ajtáhua'aj pu huariá'raa
(Mt. 12:43-45)

²⁴ 'Ajta a'yan tíjin:

—A'yaa pu ricíj i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een, tí'ij iirájra'nyij séej tzajta' i tyéviij, a'íi pu ajo'chá'canya'aj ja'mej tí'ij jáahuooniyíj jo'tíj ja'huóoso'pe'en, jo'tíj jo'huáchij. Ajta tí'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyí'mua'tyíj tíjin: “Nyiche' huaria'ra'nyij i nyichéj jó'nyaj ja'rájraa.” ²⁵ Tí'ij uvé'nyen, a'yaa pu een a'ájna i a'tíj, naa pu een i jutzájta', cuxáa maj moochán uhuaré'icho'taca', néijmi'i pu tyámua' tyí'een. ²⁶ Aj pu'ij a'ájna i xiéjnyu'carij séecan uja'ravi'tíj i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj majta jéetze' je'ej pua'aj een quee i síij. Matí'ij mij néijmi'i utyáruyíj i tyéviij tzajta' mej mij a'úu ja'cháaj muá'ra'nyij. Ajta je'en jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ja'mej a'ájna i tyéviij quee tí'ij aamí' éenye'ej.

I ti jí're'can jíme' tyámua'vi'ra'aj

²⁷ Tí'ij Jesús ooj tyí'xáatacaj, síij pu íiti' a'áa jo'tyávaaca'aj hua' tzajta' i tyeítsee. Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jíme' tíjin:

—Tyámua' pu tyaatá' a'íjci i íitaj i paj jitzán huanie'huaca', ajta muaaxá'pueeri'.

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Jéetze' pu tyámua' tyíhua'tá'caa a'íijma i maj janamuaj i Dios nyuucanj, majta ja'tzaahuatye'.

Tyeítsee mu jaxie'va'ca'aj maj tyí'tíj huaséj ti huápu'i'ij juxie've'
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Jéehua mu i tyeítsee móoche' ajtyáxiirisima'aj i Jesús jimi, ajta a'ájna, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Jéehua mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i tyeítsee íijij maj yan séejre', a'yaa mu tyá'xie've' nyaj tyí'tíj huo'taséjratye'en ti huápu'i'ij juxie've'. Ajta canu tyí'tíj huo'taséjratye'sij, a'íj nu'uj huo'té'exaatye'ej je'ej ti tyáaru'uj i Jonás.

³⁰ 'Ji'nye a'íi pu i Jonás a'íin pué'eenye'ej i ti huápu'i'ij juxie've' i maj jaaséej i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj a'íin

tyi'pué'een i ti huápu'i'ij juxie've' mej mij jaaséj ijíj maj huátyeityee.
³¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', a'ájna xicáara' jitze ti jitzán Dios huá'xijtye'en i tyeítyee, a'ájna i ti aamí' tyi'tyávaaca'aj reíinaj jime' yúutyey pujmua', a'í pu a'áa jo'tyéechaxij ja'mua jamuán. A'í pu ajta hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'táj jime', j'i'nye a'í pu imuáj mujo've' mej ti'ij jáanamuj a'ájci i Salomón ti tyámua' metyóomua'riajca'aj. Nyajta nyáaj, i nyaj yaa huatyéjve i tyeítyee tzajta', jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ájna i Salomón. ³² Majta i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa mu rinyij a'ájna xicáara' jitze i Dios ti jitzán huá'xijtye'en i tyeítyee. A'í mu huatyáhuiixi'ij ja'mua jamuán ijíj sij huátyeityee, mati'ij mij ja'mua jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'táj jime'. A'ímaj mu seequéj tyu'muá'aj mati'ij jáanamujri' je'ej ti tyihuo'té'exaaj i Jonás. Nyajta nyáaj jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ájna i Jonás.

I ti jatatzavi'tye' i tyévi
 (Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ A'ájna i tiéj i maj ja'antyíteeraj, capu a'táj me'yo'tyá'avaataj. Capu ajta xá'rij tzajta' ju'cáchesij. Capu xaa nyu'uj, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij ti'ij huo'tyatatzavi'tye'en i maj a'uún jo'tyárutyij. ³⁴ A'yaa pu tyi'huíire' aj'i'sij ti'ij tiéj ti á'taa a jitze, a'í pu jin, tipua'aj jí'reenye' aj'i'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej, cuxáa ti huányeeri'cij néijmi'que' ajitze. Na'ríj quee jí'reenye' aj'i'sij, a'yaa pu een cuxáa ti huatíca' ajitze. ³⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee óomu'nyij i tiéj ti arí ja'mua jitze séejre'. ³⁶ Tipua'aj a'náj tina'aj á'taacaj mua' jitze, ajta quee a'mui'ijca, néijmi'que' pu huányeeri'cij ja'mej. A'yaa pu tye'mej, ti'ij i tiéj ti ajitze séejre'ej.

Ti'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos
 (Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Ti'ij ja'antyipua'rij ti tyihuo'ixaa, aj pu'ij sáj fariseo jaatajé ti tyojo'vá'cua'nyij jo'táj ja'chej, a'áa pu'ij i Jesús jo'mej ti'quij utyájruij ajta je'en ajtyeeyixij jo'táj méesaj jo'tyéjvee. ³⁸ Ajta a'ájna i fariseo, je'ej pu'ij pua'aj tyo'tóomua'aj, ti'ij jaaséj i Jesús tiquee anomuéetya'aj tyu'cuaj je'ej maj tyeyi'tihua'aj. ³⁹ Aj pu'ij tavástara' a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Mua'aj mu sij fariseos pué'een, a'yaa xu tyi'tyetyij sij anóomuejtye mu jumuáca' jitze, ajta quee je'ej jamuá'miteeraste' sij tyámua' huó'uurej mu jutzájta'. A'yaa xu een ti'ij a'táj ti jacáajo'sij jéjre' i váasuj ajta i puláatuj. Maj sijta mua'aj, je'ej xu pua'aj een mu jutzájta', sijta je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee a'ájci jime' sij tyihuá'nahue', sijta je'ej pua'aj huá'uurej.

⁴⁰ 'Sijta quee tyi'táj mua'reej, a'ájna i ti jaatyátaahuaca' i já'muahue'ra', ¿Nyiquee a'ín ajta jaatyátaahuaca' i ti já'muatjazta' séejre'? ⁴¹ Siata'aj tyihuo'tá'an i maj quee je'ej tyéejviicue' a'ájci i sij tyi'ijcha'ij. A'yaa xu a'ájci jin huárinyij, ti'ij tyámua' tye'rájra'nyij ja'mua jimi.

⁴² 'Je'ej pu pua'aj atyojo're'nyesij ja'mua jimi i fariseos sij pué'een. A'yaa xu tyi'tá'caa i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can a'ájci i tu'píj, tyi'táj meentaj, sijta a'ájci i tu'píj ti a'yan huatóomua'aj tijn ruda, sijta néijmi'i ti'ij na'aj pua'máj tyi'xoo i tu'píj. Sijta seríj yo'huá'xij i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, sij tyámua' huó'uurej i

juxa'aj tyeítyee je'ej ti tya'ráanajchi, siajta tyámua' tyéejcha'íij i Dios. Tyámua' pu atyojo're'nyéenyijche' tipua'aj sequéee yo'hua'naacajche' siaj ja'rá'astee a'íjci i ti jéetze' juxie've'. Ajta a'yan tyúuxie've' siaj tyu'tá'an a'íjci i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can.

43 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj, mu siaj fariseos pué'een, jéehua xu jaxie've' ti tyi'tíj jamuáaci'tyij siaj sij oorá'sej ipuárij japua jo'maj já'ra'sacaa i huásij i tyeýúuj tzajta'. Ajta jamua'ráanajchij maj i tyeítyee jamuaatatyójtje'en tzáahuatyí'ra'aj jime' jo'maj tyaja'tóotimej.

44 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye a'yaa xu een tí'ij jo'maj huaja'vá'naamua i muí'chítyee. Majta i tyeítyee i maj japuan huahuíistici'ij, camu jamua'reej yee a'tyán mu ava'námi'huajmee.

45 Tí'ij ij síij ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, je'ej pua'aj paj tyihuá'xaj a'íjma i fariseos, a'íj paj jin pajta je'ej pua'aj tyí'tajee ityájma.

46 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Siajta mua'aj, mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi. A'yaa xu tyihuá'íjtye' i tyeítyee a'íjci i ti huápu'íj tyési', siajta huá'íjtye' mej mij i tyeítyee a'íjci jin a'yan huárinyij, siajta mua'aj caxu tyi'tíj jin a'yan ricij.

47 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi, ji'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i maj tzajta' huo'tyátoosij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, a'íjma'aj maj huo'cuij i já'muahuasimua'ci'ij. 48 A'íj pu jin a'yan tyé'miteere' tíjin jamua'ráanajchaca' je'ej maj huó'ruuj i já'muahuasimua'ci'ij, ji'nye a'íj mu huo'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, siajta mua'aj ja'ajtá'huaj jo'maj huaja'vá'naj.

49 'A'íj pu jin i Dios jumua'tzíira'aj jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Nyahuota'ítyij hua' jimi i tyeítyee séecan maj nye jitze ma'can tyí'xaj, nyajta séecan i nyaj hua'antyíhuoj mej mij nyahuíria'aj. Je'cácaa mu cui'nyij a'íjma'aj i tyeítyee, majta séecan je'ej pua'aj uurej."

50 A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíij maj huátyeityee a'íjci jime', matí'ij mana'aj pua'máj huácuuj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, matí'ij pua'máj huácuuj tí'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj, 51 tí'ij na'aj i Abel ti huamuí' ajta a'íjna i Zacarías, i maj jaajé'caj jé'ta' jo'tíj jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ajta i tyeýúuj tí ja've'nyee. A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíij maj huátyeityee.

52 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. Ji'nye mua'aj xu jujíimua'aj jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i Dios, siajta quee a'yan huaríj je'ej tí i Dios tyá'xie've'. Caxu siajta hua'tá'caa mej mij séecan jáamua'tyij je'ej tí tyí'een i Dios jimi.

53 Tí'ij Jesús iirájraa, a'íjma'aj i fariseos, majta i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íj mu jéehua huatanyinyu'cacuca', majta je'en huatyóohuij maj jáa'itziitye'en jéehua metye'íhuo'raj, 54 mej mij jájtyoonyij i tí jin eerá'itzen, a'íjci jime' je'ej tí a'íin tyu'taxájtaj.

12

Típua'aj a'tíj hue'tzij jin jusejrataj

¹ Majta a'íimaj i tyeítýee, jéehua mu ajtyáxiiriaca', a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj nusu huéeicaj ví'ra'aj, a'íj mu jin huápu'i'ij á'cataca'aj. Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu anaquéej tyi-hua'tyixáatya'ajraa a'íjma i maj jamuán huacíj a'yan tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj a'íjma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan jítze, a'íimaj mu huá'cuanamuaj i tyeítýee. ² Ji'nye tyi'tíj maj mua'reej i tyeítýee avíitzij jime' a'íi pu mua'reeri'huan, ajta tyi'tíj maj avaataca'aj a'íi pu huataséjre'sij. ³ A'yaa pu'ij a'íjci i paj jaataxájtaca'tíca'riste', a'íi pu huatánamuajre'ej tújca'rij tzajta', ajta a'íjna i paj jaataxájtaca' xájtari' u chi'táj, Dios pu jaataxájtaj ca'nyíin jime' a'ájna i chi'ij japua.

A'tanyíj a'yan tyúuxie've' tyaj jatzíinya'aj (Mt. 10:28-31)

⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mu siaj nya' amíincustyamua' pu'éen, caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj jaayí'tin maj jaajé'caj i siaj jatyáhue'ra', ji'nye camu jaayí'tin maj jo'puá'aritye'en i ja'mua júuricamej. ⁵ Nyajta nyáaj nu jamuaaté'exaatye'ej a'tíj siaj tziinye'ej, a'íj xu tziinye'ej a'íjci i ti jaayí'tin ti jaajé'caj i siaj jatyáhue'ra', ti ajta jaayí'tin ti a'áa yóorieenyij i ja'mua júuricamej i tiéj jítze tíquee a'náj já'mui'nyij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: siata'aj a'íj huátzíinye'en.

⁶ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. ¿Nyi mequee a'yan tyi'najchitaj a'chu hua'puaj meeru' anxívicaa jime' i pína'see? Camu jéehua tyá'najchij i pína'see, ajta i Dios capu huojo'hua'naj. ⁷ Ajta ja'mua jime', Dios pu jamua'reej a'chu ti síij ajta síij ava'cipuaj, a'íi pu arí jaatyé'ítej. A'íj xu jin quee tyi'tziinye'ej, ji'nye mua'aj xu jéetze' jitzán juxie've' mequee i pína'see.

I maj ja'xaj a'íjci i Jesús i tyeítýee tzajta' (Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tína'aj ti a'yan tyu'taxáj i tyeítýee tzajta' ti nyéetzij ná'tzaahuatye', nyáaj i nyaj nyajta tyéviij jítze huanie'huaca', a'yaa nu nyajta tyaataxájta a'íjma jimi i maj tajapuá tyi'huüre' i Dios jimi, ⁹ ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj a'íjma jimi i tyeítýee, a'yaa nu cha'taj tyaataxájta a'íjma jimi i maj tyi'huüre' i Dios jimi tíjin canu jamua'tyej.

¹⁰ 'Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyi'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyéviij jítze huanie'huaca', ajta capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyaataxáj i júuricama'ra' i Dios.

¹¹ 'Matí'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, nusu a'íjma jimi i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, caxu je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyityeetyóonaj nusu je'ej siaj tyu'taxájtaj, ¹² ji'nye tí'ij jamuáaci'tyij siaj tyu'taxáj, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyen je'ej siaj ye'ej tyu'taxájtaj.

A'íjci jime' i ti tyí'ijcha'ij a'íjna i chíjtyaanyi'

¹³ Síij ti hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i Jesús tíjin:

—Maeestro, pata'aj jaaté'exaatye'en i nye'ihuáara' ti tyinaatá'an a'íjci i ti nyéetziy tyí'nyaci'puaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—¿A'tanyíj tyina'antyaarujtyej juées jime' nyej nyij nyáaj tyu'xá'pui'intare'en ja'mua jimi?

¹⁵ Ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, siaj sij quee huápu'i'ij tyí'nyacua'tzaj siaj jéehua tyu'cha'íitime'nyij, ji'nye tipua'aj a'táj jéehua tyi'táj tyí'cha'íij, capu tyi'táj je'ej tyeetyáhuire'ej ti'ij quee che' tyi'táj je'ej ja'uurej.

¹⁶ Ti'ij ij séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj a'yan tijn:

—A'áa pu ja'hua' chítjaanyi' já'chajca'aj, chuéj pu tyí'cha'íica'aj ti japuan tyí'huastya, tyámua' pu jéehua tyú'ci'tyej. ¹⁷ Ti'ij ij a'yan tyi'riá'mua'aj tijn: “¿Ji'nye náarinyij? Capu che' ma' jáa'rij jó'nyaj je'ej yó'uurej i ti huáci'riaca'.” ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijn: “Nu'rij jamua'reej je'ej nyaj huárinyij. Nyetyu'tyú'uuna i tyi'nyechoorij matij tyu'váatimee, nyajta je'en séecan ájtaahuaxi'sij ti jéetze' viváajma'aj já'ra'nyij, nyati'ij nyij a'uun ju'tyá'toosij i ti tyú'ci'riaca', nyajta néijmi'i i nyaj tyi'ijcha'ij. ¹⁹ Nyajta je'en a'yan tyu'taxájtaj i nyatzájta' tijn: Nu'rij néijmi'i tyi'ijcha'ij, tyámua' pu tyé'tyeeren ti tyámua' tyinaatyáhuire'sij, nu'rij nyaj huányaso'pe'en, nyiche' tyí'cua'ajcaj, nyajta ya'caj, nyajta huányetyamua've'en.” ²⁰ Ajta i Dios pu a'yan tyaaté'exaa tijn: “Muáaj mu paj quee ma'úumua'rej, ijíj tica' paj mu'nyij, ¿a'tanyíj tyi'ci'tyij a'íjna i paj tyámua' tyú'ruuj?” ²¹ A'yaa pu tye'mej a'íjma jimi i maj jaxie've' maj jéehua tyi'ijcha'íij, ajta camu tyi'táj tyi'cha'ij i Dios jimi.

Dios pu huá'cha'ij i juyójmua'

(Mt. 6:25-34)

²² Ti'quij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijn:

—Caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyi'cua'nyij, nusu je'ej siaj tyi'tyeye'en, na'riij tyi'táj siaj cáanarij tyu'tyóochejtje'sij. ²³ Jéetze' pu i ja'mua júuricamej juxie've' quee i cue'ráj, ajta jéetze' juxie've' i ja'muatyévi'j quee i siaj tyi'tyóoche'tyee. ²⁴ Cási' siahuo'séj mu cua'tzáaj, camu tyí'huastya, camu majta tyi'tza'nacaa, camu tyichí' i maj tzajta' tyámua' yó'uurej i maj meríj jájsii, capu je'ej óoche' pu i Dios tyihua'cue'tyej. Siajta mua'aj jéetze' xu jimi juxie've' i Dios mequee i cua'tzáaj. ²⁵ ¿A'tanyíj jaayí'tin ti jéetze' á'tyeevi'in ti júurij já'ra'nyij a'íjci jime' ti jéehua tyúumua'tziitje'? ²⁶ Tipua'aj sequée jaayí'tihua'an siaj a'yan huárinyij, ¿ji'nye een jime' sij tyi'mua'tzej a'íjci jime' i ti tyá'itzeere'?

²⁷ Cási' setyu'séj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huase', capu tyi'muihuacaa capu ajta tyi'itzacaa. Ajta jéetze' pu naa huasé'rin quee i Salomón i ti tyi'tyávaaca'aj rey jime', capu a'náj a'yan tyu'yóochejtje tyi'táj jime' ti naa huasé'rin ti'ij mu xúuxu'uj. ²⁸ Tipua'aj i Dios tyámua' tyé'cha'ij i xúuxu'uj ti a'áa já'huase' a'ítzitáj, ajta yaa ariá'pua'aj mu jaaré'vejchi, mati'ij mij jaatyáteeraj, jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyajamuaatá'sij i siaj tyu'tyóochejtje'en, mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye'. ²⁹ A'íj pu jin caxu je'ej tyityóomujtyej a'íjci jime' tyi'táj siaj cua'nyij, nusu je'ej siaj tyi'tyeye'en. ³⁰ Ji'nye néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj yan

huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa mu a'íjci jin tyí'mua'tzej, siajta mua'aj xu tyivástara' tajapua' ti já'sejre', a'íi pu arí jamua'reej tyi'táj ti jamua'itziitye'. ³¹ Jéetze' xu jáahuonyij i Dios ti jin tyí'ijta, aj xu sij néijmi' i tya'ancuriáa'sij i ti tyajamua'itziitye'.

Ti jéehua tyejé'sejre' i tajapua' ti huápu'ij tyí'huiire'

(Mt. 6:19-21)

³² 'Nyetyeítyeristyamua', caxu tyí'zihnye'ej tyij siajta cíi siana'aj ará'asej, a'íjna i siaj javástara' a'íi pu jamuaatá'sij siaj utyájrutyey jo'tij a'íin tyejé'ijtaj. ³³ Siata'aj tyú'toonyij i siaj tyí'ijcha'ij siajta tyihuo'riáan i maj quee je'ej tyéejviicue', aj xu sij tajapua' jéehua tyajá'ajsiire'sij i ti tyajamuatyáhuire'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij áto'rij tiiquee a'náj huatyápanaj, ajta jo'maj quee a'náj jo'tyáruyij i náhua'rij, majta quee a'náj yo'ríesij i cirimúisee. ³⁴ Ji'nye jo'tij tyi'táj jamuaja'ajcha'íire' a'áa pu ajta ja'séria'aj ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa.

Tyiche' tyámua' eenye' tyajta tyámua' metyityoonyéjnye'rij

³⁵ 'Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyu'tyáhuire'en, síoche' atanyéjnye'rij ti'ij a'táj ti antyitátzave'. ³⁶ A'yaa xu éenye'ej xá'ju'un mati'ij i maj tyí'huiire' a'táj jimi ti a'áa jo'mej jo'maj tyeje'ye'estej a'íjci jime' i ti síij huatyényeíichij, majta a'íimaj i maj tyí'huiire' móoche' mu tyi'chó've'ej muá'ju'un a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye', mej mij jiye'tzín tya'antácuunye' ti'ij a'íin tye'ejtyáto'sixi'in i puéertaj jitze. ³⁷ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuire'sij a'íjma i maj tyí'huiire' ti'ij huo'séj i maj jacho've' a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', a'íjna i ti tyihuá'ijtye', a'íi pu tyámua' ju'uurej ti'ij huo'tyáhuire'en, ajta huo'ta'ijtye'sij maj ajtyáara'asej i méesaj jitze, ti'ij tyihuó'cue'tyej. ³⁸ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuire'sij a'íjma i maj tyí'huiire' tipua'aj móoj jacho'va'aj, a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye', tipua'aj jé'ta' tíca' uvé'nyej nusu tapuá'risima'caj. ³⁹ A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reerij tijin, a'íjna i ti tyichí', tipua'aj jamua'reerij a'tzáaj ti ará'ixaj i náhua'rij, capu jaatá'sij ti aná'astij ti'ij tyu'náhua'an. ⁴⁰ Siajta mua'aj, tyámua' xu sij siajta huó'uurej, ji'nye nyáaj, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', aj nu uvé'nyesij siati'ij pua'aj quee pu tyámuamua're'.

I maj tyí'huiire' a'íimaj i maj hua'puaj

(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Pedro pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', ¿nyij ityájma pana'aj putyí'tajee a'íjci jime' i nyúucarij ca' néijmi'caa paj putyí'jee?

⁴² Tavástara' pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'íjna i ti tyí'huiire', ti ajta tyámua' metyóomua'rej, ti ajta quee a'náj tyi'táj jin ootyá'ítzee? Ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'íi pu tyé'cha'íiraste'en ti'ij a'íjci jin antyúumua'reerij a'íjma i séecan i maj majta tyí'huiire', a'íi pu tyihuá'cue'tyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'caa. ⁴³ Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'huiire' ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti tyé'ijtye', ajta je'en jáatyoonyij a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj. ⁴⁴ Je'can jime' nu a'yan tyajá'mua'ixaatye', néijmi' i pu tyé'cha'íiraste'en a'chu ti tyi'táj tyícha'íij a'íjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁵ Ajta tipua'aj a'íjna i ti tyí'huiire' a'yan tyí'mua'ajcaj yee mu pu ja'

jé'tyeeren a'íjna i ti tyináacha'íiraj, ajta quee íiya'taj uvé'nyesij, aj pu'ij huatyóochesij ti huo'tyávaxi'in a'íjma i maj tyí'huiire', i maj tyétyacaa ajta i maj úucaa, ajta pu huatyóochesij ti tyú'cua'nyij, ajta ti nahuáj ucaáye'en ti'ij ij huatyátahueesij, ⁴⁶ ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'íi pu uvé'nyesij a'náj tipua'aj quee jacho've', ajta a'tzáaj tipua'aj quee putyamua'riáacaj, aj pu'ij jéehua puéjtzij jaatá'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyá'ci'tyij ti'ij a'íjma i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

⁴⁷ 'A'íjna i ti tyí'huiire' ti jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i ti tyé'ijtye', ajta quee tyámua' eenye'en, nusu quee a'yan rijcaj je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'ijtye', jéehua pu'ij javeenyij a'íjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i ti tyí'huiire' ti quee jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'ijtye', cii pu'uj tye're'vesij tipua'aj je'ej pua'aj huárinyij. A'táj maj jéehua tyu'tá', jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj, ajta a'táj maj jéetze' jitzán tyí'ca'nyej jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj.

Maj jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús
(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ 'A'íj nu jin mu jo've'mej nyej nyij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij íiyan i cháanacaj japua. Ajta a'yaa pu tyina'ráanajchi ti arí huatyóochenyij. ⁵⁰ A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'tyij nyaj jéehua jai puéetzij na'mej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'aj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej. ⁵¹ ¿Nyij a'yan tyajamuá'miteeraste' nyaj a'íjci jin mujo've'mej mej mij tyámua' tyí'tyechajcaj íiyan i cháanacaj japua? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin canu, sulu mej mij jé'ta' huáciinyej. ⁵² Ajta íjij ti yujo'que'tij ja'mej, i maj anxíviij i tyeítýee i maj sequée mana'aj aja'chej, a'íi mu jé'ta' ootajú', a'íimaj i maj huéeicaj, a'íi mu hua'aj jaaxiejvi'raj i maj hua'puaj, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu cha'taj tyihua'aj jaaxiejvi'raj i maj huéeicaj. ⁵³ A'íi pu i yo'puáara'an jajaaxiéevi'raj ja'mej i juyó, ajta i yójra' a'yaa pu cha'taj na'aj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i jutáataj, ajta i náanajra', a'yaa pu cha'taj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i juyó ti íitaj, ajta a'íjna i yójra' ti íiti', a'íi pu ajta jajaxiéevi'raj ja'mej i junáanaj. Ajta i mu'nyáara' i ti íiti' i ti ucarij, a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti íiti', ajta a'íjna i mu'nyáara' ti íjmue'esti', a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti ucarij.

I maj jin jáamua'reej tyi'táj ti xicáara' jitze putyí'ricij
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítýee tíjin:

—Siatí'ij i jéetirij huaséj ti eejnyéj yancij pujmua', a'yaa xu tyí'xaxa'aj tíjin mu'ríj huatyéviij, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁵ Na'riij tipua'aj huatá'aacarej ti yúutyey pujmua' je'tanyéj, a'yaa xu tyí'xaxa'aj tíjin huáxicaj pu ja'mej, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁶ Mua'aj mu siaj quee ma'umuámua're', mua'aj xu jaayí'tin je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj je'ej ti tyi'táj rinyij i jútye', nusu íiyan i cháanacaj japua, ¿j'i'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'táj rinyij ja'mua jimi a'íjci xicáara' jitze?

Siaj tyámua' huárinyij a'íjma jimi i maj jamuájcha'íire'
(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ '¿J'i'nye pequee asíj a'jimi já'xa'pui'intare' je'ej ti tyi'táj tyi'tyéviitáj? ⁵⁸ Tipua'aj a'táj tyi'táj ajitze huapuá'ritye'en, pata'aj

jaatáhuavij sij jaaxá'pu'i'ntare'en, na'ríij quee a'ñi pu muá'vi'tin i juéesij jimi, ti'quij i juées muéetzij tyu'tátuiire'sij a'ñici jimi i arósee, majta a'ñimaj i arósee, a'ñi mu mue'tyánasij. ⁵⁹ A'yaa nu tyí'mua'ixaaty'e' tzaahuaty'i'ra'aj jime', camu mu'i'rátosij 'asta pana'aj quee tyu'nájchij néijimi'i a'chu maj muajijve'.

13

Ti jéehua juxie've' ti a'tíj seequéj tyú'mua'tyij

¹ A'ájna séecan mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'ñici jime' i maj i Galileea já'chajca'aj, Piláato ti huo'cuij mati'ij móoj cánya'xii mu'veeritacaj. ² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej mua'aj yee a'ñi mu jin huo'cuij i tyéyacaaj maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeii'tyeristaca'aj mequee i séecan i maj majta a'áa jo'cháatima'caa a Galileea? ³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti'quee a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée ja'antzaahuaty'e'en i Dios, mua'aj xu siajta antyipua'rij. ⁴ Arí a'ñimaj i maj tamuáamuata' japuan aráhuéeicaj ará'asej, i ti hua' japua rájve tyi'tíj ti ájtyeej a'áa ti jo'tyávaaca'aj a'ájna a Siloé, ¿nyij a'yan setyi'mua'tzej mua'aj a'ñijma jimi maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeii'tyeristaca'aj mequee i séecan i maj Jerusalén huacháatimee? ⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tijin: capu a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, mua'aj xu siajta antyipua'rij.

I xápua' ti quee a'náj taca'

⁶ Ti'quij séej nyúucarij jin tyihuo'ta'itii'ri' a'yan tijin:

—A'tíj pu xápua' ta'ityei'ca'aj, a'áa pu ye'tyáhuui jo'tij úuvaj jo'váatimee, ti'quij uyo'tyéesej tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'ca'aj. ⁷ Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'ñici i ti a'áa tyí'cha'ii'ca'aj tijin: “Nu'ríj huéeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj jatyésise' tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'aj. Pata'aj je'ejvéjchej, ji'nye a'múu metyi'távaacaj, ti quee tyi'tíj huúire'.” ⁸ Ajta a'ájna i ti tyí'cha'ii'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', che' ooj matávaacaj séej nyinyi'ra'aj. Nyáaj nu ja'ta'íjche'sij, nyajta tyi'tíj ataráastira'aj chuéj jamuán. ⁹ Tipua'aj ju'síj huatatáca'an, che' a'yan metyi'távaacaj, na'ríij quee huatáca'an, aj pej pij jaata'íjta maj je'ejvéjchej.”

Jesús pu útaj tyú'huaaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii

¹⁰ Ti'ij a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu tyi-huá'mua'tyajca'aj u tyeyúuj tzajta', ¹¹ síij pu íiti' a'úun jo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan arahuéeicaj nyinyi'ra'aj tyoomá'ca'aj ti tyí'cui' a'ñici jime' tyiyáaru' ti tzajta' séejre', antyúutípusitye' a'ájna i íiti', capu i'riitaca'aj ti huatyóoje'yey. ¹² Ti'ij Jesús jaaséej, aj pu'ij jaatajé ti jimí ave're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', nu'ríj tyimuacáa'ri'ri' i paj jin tyí'cui'.

¹³ Ti'ij ij ja'ajtamuáariej, aj pu'ij a'ájna i íiti' huatyóoje'yaca', ajta tyaatayójtzi'eca' i Dios. ¹⁴ Ajta a'ájna i ti tyí'íjta i tyeyúuj tzajta', a'ñi pu huatanyú'caca', ji'nye Jesús pu tyáhuaj a'ájna xicáara' jitze mati'ij pua'aj juso'pii, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ñijma i tyeítyee tijin:

—Arájseej xicáj pu ará'asej i maj jitzán tyí'muijhuacaa, siata'aj mujo'vá'ju'un siata'aj a'ájna tyí'huóohuaatye'en, caxu mujo'vá'ci'ca'an a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Mu siaj quee tyámua' tyí'huüre' i Dios jimi, ¿nyij sequée hue'ejxiixij i juya'muáj, tipua'aj púuyej, na'ríij púuru' siaj sij uhuojo'veí'tye'en a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? ¹⁶ Arí a'mújna mu íiti', a'múu pu jitzán eeráanyej a'íjci i Abraham, ajta pu ríj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj tyooméj ti i tyiyáaru' jaatyáaj'quej cui'nyi'ra'aj jime'. ¿Nyij quee a'yan tyí'tyéevijtij nyaj tyáahuaatye'en a'íjci jime' i ti tyí'cui'?

¹⁷ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', a'íimaj i maj jájcha'íirria'ca'aj a'íjci i Jesús, tyámua' mu tyityaatóotyevi'ri' jimí, ajta séecan i tyeítýee, tyámua' pu huo'tá'aj je'ej ti tyi'tij huaríj ti huápui'ij juxie've'.

A'íjci jime' i mostáasaj ti atyájatze'

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí jin i ríj nyaj jaataxáj je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ajta tyi'tanyí a'yan huasé'rin? ¹⁹ A'yaa pu huasé'rin tí'ij tyi'tij mostáasaj jatze', ti a'tij jaahuástej jo'tij tyajá'huastee, ti'quij ajnyéj a'ájna i jatzíj, ajta je'en huahuásej, tí'ij ij a'yan uhuatítí'ij ja'raa tí'ij ciyéj. Majta i pína'see mu aje're'nyej, mej mij a'aan jo'tyáara'sej i ciyáara' jitze.

A'íjci jime' i levaduuraaj i maj jajnájchi i aríinaj

(Mt. 13:33)

²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' i Jesús tijn:

—¿Ji'nye huasé'rin i ti jin i Dios tyí'ijta? ²¹ A'yaa pu een tí'ij a'ájna i levaduuraaj íiti' ti jajnájchi i aríinaj huéeicaj mediidaj ti ará'asej, ajta a'ájna i levaduuraaj, a'íi pu néijmi'i tyináxcaj i cuéjtzij.

A'íjci jime' i puéertaj ti cíi antayóhuaj

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Tí'ij Jesús a'áa joomá'caaj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, jo'tij na'aj ti jo're'nyinyiica'aj, ti huachájta'tajmee, na'ríij a' ímuáj maj huacháatimee, a'íjma pu tyí'mua'tyahua'aj. ²³ Síij pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Tavástara', ¿nyij cíi mana'aj ará'asej i Dios ti hua' japua huatányuusij?

Ajta a'ájna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

²⁴ —Siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj ti cíi antayóhuaj, ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn mue'tij mu jaxie'va'aj muá'ju'un maj utyájrutyey, ajta camu pújoorej. ²⁵ Tí'ij i ti aja'chej ájchenyij, ajta je'en tye'tyáanaaj jo'tij ja'pueertaj, siajta mua'aj a'áa xu pua'quéj huatyu'uj xá'ju'un, siajta tye'e'jtyáto'sixi'ij i puéertaj jitze, a'yaa xu tyaatájeevij tijn: “Tavástara', tyita'antácuunye'.” Ajta a'yaa pu tyajamuaaté'exaatye'sij tijn: “Canu já'muamujtye a'tyán siaj pué'een, nyajta quee jamua'reej jo'siaj ja'ráacij.” ²⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyu'taxájtaj tijn: “Itýáj tu ajamuán tyú'cuaa, tyajta ajamuán hua'íj, pajta muáaj tyí'tamua'tyahua'aj jo'tij i juyéj joonyáatimee.” ²⁷ Ajta a'íi pu a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij tijn: “Canu

jamua'reej jo'siaj já'ma'can. Xa'ajtáciinyij nye jimi mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee." ²⁸ A'íj xu sij jin juyiinyaj xá'ju'un siajta huatóoaaamujritye'ej, siati'íj a'íj hua'sej i Abraham, siajta i Isaac, siajta i Jacob, siajta néijmi'caa i Dios jitze ma'can maj tyí'xajtaca'aj, siajta mua'aj a'áa xu jéjre' jo'tya'úuj xá'ju'un. ²⁹ Ji'nye séecan mu aje'ré'nyesij mej mij oorá'sej jo'tíj méesaj jo'tyéjvee mej mij tyú'cua'nyij a'ájna i Dios ti já'sejre'. Siajta mua'aj aa xu pua'quéj jo'tyú'uu xá'ju'un. ³⁰ Ajta je'en ijíj maj uvé'tyajtíj, a'íj mu anáatya'aj muá'ju'un, ajta i maj ijíj anáatyij, a'íj mu uvé'tyajtírij.

Tí'ij Jesús huóoyiinyaca' tí'ij aja'rányeeriaca' a Jerusalén
(Mt. 23:37-39)

³¹ Tí'ij Jesús ochán jaatapuá'citaj ti tyihúa'ixaatya'ca'aj i tyeítyee, aj mu mij séecan jimí aje'ré'nyej, a'íj mu pué'eenye'ej i fariseos, a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj tyíchenyij a'yájna, ji'nye Herodes pu muaje'catamu'íj.

³² Aj pu'íj Jesús a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Siata'aj a'áa jó'ju' a'íjci jimi i Herodes, siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en tíjin ijíj nyajta ariá'pua'aj nu huo'tamuáritye'ej a'íimaj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, nyajta tyihúa'huaatye'en i maj tyí'cucui', nyajta áatíjmua' tye'entyínyaci'piire'ej. ³³ A'yaa pu tyúuxie've' nyaj nyooj huame'en ijíj, nyajta ariá'pua'aj, nyajta áatíjmua', ji'nye capu a'yan tyí'tyéevíjtíj ti huámu'nyij a'yájna pua'quéj Jerusalén síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj.

³⁴ 'Mua'aj mu siaj Jerusalén ja'chej, mu siaj Jerusalén já'ma'can, mua'aj xu huá'cui'caa a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, siajta hua'to'xaca tyetyéj jime' a'íjma i Dios ti uhuojo'ta'ítyaca' ja'mua jimi. Mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj huá'ajsiire'en i já'muayojmua' nyej nyij huó'cha'ín a'yájna tí'ij tyacuáarie' ti huá'cha'íj i juyójmua', ti hue'cánaamuaj i ju' anáj jime'. Siajta mua'aj, caxu a'yan tyá'xie've'.

³⁵ Cási' xaaséj, nu'ríj majamúuhua'xíj mua'ajmaj mu siaj Jerusalén ja'chej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu che' nyeséejran 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze siati'íj a'yan tyu'taxájtaj yee tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti maja've'mej nyúucaria'ra' jitze i tavástara'.

14

Tí'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj ti huatyáaja

¹ A'yaa pu tyu'ríj ti a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej síj i fariseo ti va'cán jin tyí'tyéjvee, tí'ij jamuán tyú'cua'nyij, majta i tyeítyee, jéehua mu ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús. ² Síj pu ajta avéjri' huatyávaaca'aj i Jesús jimi, tyí'cui' a'íjna i a'tíj, néijmi'que' pu huatyáaja. ³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' i fariseos, ajta a'íjma i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' tíjin:

—¿Nyij je'ej tyí'rij nyaj tyáahuatye'en a'íjci xicáara' tyaj jitzán taso'pii, ca' quee? ⁴ Majta a'íimaj camu che' huatanyúj, ajta i Jesús, a'íj pu ja'ajtamuariej a'íjci ti tyí'cui', ajta tyáahuaj, aj pu'íj jaata'ítyaca' ti jó'ra'nyij juxáahuaj. ⁵ Tí'ij ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyiquee i'ríj ti a'táj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? Tipua'aj púuru' atyéjvetyij jo'tij ja'tyácun, na'ríj púuyej atyéjvetyij, ¿nyi pequee jiye'tzín je'tajásij jo'tij ja'tyéjve?

⁶ Majta a'íjma camu je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huo'tajé maj utyojo'vá'mua'riive'en jo'tij a'táj jo'tyenyehichij

⁷ Ti'quij Jesús huo'séj je'ej maj rijcaa a'íimaj i maj hua'inyiihuaca' maj tyú'cua'nyij, a'íi mu jahuooa'aj maj avéjri' oorá'sej a'íjci jimi i ti tyihuá'cue'tyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

⁸ —Tipua'aj a'táj muaatájeevej paj tyú'cua'nyij hua' jamuán i maj tyí'ye'estej a'íjci jime' ti sáj huatyenyehichij, capáj a'áan jo'ojyí'xa'an véjri' jimi i ti muaatajé paj tyú'cua'nyij, sulu a'tzúj paj áan imuáj jo'ojyíxi'in. Na'ríj quee tipua'aj sáj uvé'nyej ti jéetze' juxie've' pequee muáj ti ajta jaatajé, ⁹ ajta a'íjma i ti jamuaatá'inyej a'yaa pu tyimuaatá'jeevij tijn: “Ájchesij, ta'aj a'mán uyjíxi'in a'íjma i a'táj.” Aj pej pij huatá'tyevi'ra'astaj, patí'ij a'áan uyjíxi'in a'íjci japua i ti jéetze' quee juxie've'. ¹⁰ Pajta muáj a'yaa paj huárinyij tipua'aj a'táj muaatá'inyen, a'áan paj jo'ojyíxi'in jo'tij quee i'ríj jóoxie've', ti'ij uvé'nyej i ti muaatá'inyej a'íi pu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej tijn: “Nya' amíincuj, pata'aj ájchenyij a'yájna pata'aj ooyíxi'in yee véjri' jo'tij jéetze' jóoxie've'.” A'yaa paj a'íjci jin huárinyij, a'yaa mu tyámua' mojo'mua'ráa muá'ju'un i tyeityee i maj ajamuán áan jo'ojtyj. ¹¹ Ji'nye a'táj ti na'aj ti óotzaahuatye', a'íi pu tyévi'si' huataséjre'ej. Ajta a'íjma i ti tyóoxaahuaj, a'íi pu naa huataséjre'ej.

¹² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jaatá'inyej ti tyú'cua'nyij tijn:

—A'yaa paj huárinyij patí'ij huo'tá'inyen maj tyú'cua'nyij a'tzáaj chúmua' nusu tíca', capáj hua'jeeva a'íjma i a' amíincustyamua', ca' a'ihuámua', nusu a'íjma i maj chíjtyaanyi' i maj aja'chej véjri' a jimi. Tipua'aj a'yan petyihuo'tájeevej a'íjma, matí'ij mij majta a'íimaj muaatá'jeevij muéetzij, a'yaa mu rinyij a'íi mu tyí'muanajchitye'en. ¹³ Pajta muáj, patí'ij huo'tájeevej maj tyú'cua'nyij, a'íjma paj huatá'inyeen i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'íjma i maj jéehua jajuéjtzij cui'nyl'ra'aj jime', pajta a'íjma i maj quee tyámua' tyityaací'ij, pajta a'íjma i maj aracúcu'nyijmee. ¹⁴ A'yaa paj huárinyij, tyámua' mu tyimuaatyátoosij, ji'nye camu tyí'toovej i maj jin tyimuaanájchitye'en, ajta a'íi pu i Dios tyimuaatanájchitye'ej a'ájna xicáara' maj jitzán huatájauritaj i maj tyámua' tyí'tyetyeütyeristaca'aj.

A'íjci jime' ti a'táj huo'tajé maj tyú'cua'nyij chúmua' ma'can

¹⁵ Ti'ij sáj ti ajta a'áa jo'tyájcay hua' jamuán a'yan tyáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'cua'nyij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj iyan i cháanacaj japua.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—A'táj pu tyámua' huó'uuriajca'aj ti'ij tyihuó'cue'tyej mui'caa pu huatajé. ¹⁷ Ti'ij a'ájna atyojo're'nyej ti tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij a'íj huata'ityaca' i ti jimí tyí'huíre' ti'ij uhuojo'tájeevej i ti huo'tá'inyej, a'yan tijn: “Musio'vá'ju', ji'nye pu'ríj tyámua' tyí'een i siaj tyí'cua'nyij.” ¹⁸ Majta a'íimaj, néijmi'i mu huatyóohuij maj tyu'túu'uunyí', ajta a'íjma

i ti anaquéej jaatajé, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: "Nyoochán nu chuéj huánaniej nyaj japuan tyu'muárie'en, juxie've' nyaj yo'tyéesej, a'yaa nu tyí'muahuviiij paj tyinaatú'uunyi'." ¹⁹ Ajta síij pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nyoochán nu púuyesij huánaniej, tamuáamuata' mu ará'asej, nu'ríj jó'raa nyej nyij huo'tyájmua'tyij, pata'aj tyinaatú'uunyi'." ²⁰ Ajtáhua'aj i síij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyoochán nu huatyényeiihaca', a'íj pu jin quee i'ríj nyaj a'áa jó'me'en." ²¹ Ajta a'íjna i ti tyí'huiire' ti uhuojo'tajé, ti'íj uvé'nyej aj pu'íj jaaté'exaa a'íjci i ti tyé'íjtye' je'ej maj tyu'taxájtaca'. Ajta a'íjna i ti tyé'íjtye' jéehua pu huatanyú'caca'. Ti'íj ij jaata'ityaca' a'íjci i ti tyí'huiire' a'yan tye'jéevej tijin: "Pata'aj jiyé'tzín a'áa jó'me'en cáayej jitze, pajta juyéj jitze, ti'íj na'aj tyo'tyényinyii i chájta'. Pata'aj huaja'rávi'tij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'íjma i maj jajpuéjtzij cui'nyí'ra'aj jime', pajta a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, pajta i maj quee tyéjchevej." ²² Ti'íj arí jéetze' huachúmua', a'íjna i ti tyí'huiire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', nu'ríj a'yan huaríj je'ej paj tyinaata'íj. Ajta móoche' mu ú'vej maj séecan mujo'vá'ju'un." ²³ Ajta i ti tyichí', a'íj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jimí tyí'huiire' tijin: "Pata'aj a'áa jó'me'en i juyéj jitze a' imuáj ti ja'tanyaátimee, pajta méyee a' imuáj maj huacháatimee. Pata'aj ca'nyérij jin huo'tájeevej maj mujo'vá'ju'un, mej mij uhuájistej yu nychi'táj." ²⁴ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', a'íjma i nyaj anaquéej huo'tajé, capu síij yee tyí'cua'nyij i nyaj tyihuá'cue'tyej."

Je'ej ti tyúuxie've' mej mij jamuán huací'ca'an i Círístu'

²⁵ Jéehua mu tyeítyee jamuán huací'ca'aj i Jesús, ti'quij a'ín huo'séerajraa i tyeítyee, a'yaa pu'íj tyihuo'té'exaa tijin:

²⁶ —A'tíj ti na'aj ti mujo'vé'me'en nye jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti jéetze' tyámua' tyinyéjcha'íj nyéetzij quee i jutáataj, i junáanaj, nusu i ju'íj, nusu i juyójmua' nusu i ju'ihuáamua', ajta i jucu'utzimuáj, na'ríj jusíj quee óoca'nyej, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ²⁷ Tipua'aj mua'aj sequée óoca'nyej siaj a'yan tyá'ajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'íj nyáaj, siajta quee juxié'vi'ra' jin na'rá'astej, capu je'ej tyí'rij siaj nyaj jamuán huací'ca'an. ²⁸ Tipua'aj síij a'yan tyá'ajtaahuamu'uj i chí'ij ti ájtyeej, ¿Nyiquee anaquéej huatyéyixi'íj ti'íj jaatyé'iten i túmii ti'íj jáamua'reej tipua'aj aróo'astyahua'an ti'íj jaatyájcí'tyij? ²⁹ Ji'nye tipua'aj anaquéej huatyóochenyij ti ja'ajtaahuaj, ajta je'en huaxíj i túmii, capu che' jaatyáci'sij, majta i tyeítyee, mati'íj jaaséj a'íj mu jaatyáxaahuari'raj. ³⁰ A'yaa mu tyu'taxájtaj tijin: "A'mújna mu tyáati' pu huatyóochej ti ja'ajtaahuaj mu chí'ij, ajta capu pu jáaruuj ti jaatyájcí'tyij." ³¹ Na'ríj síij ti tyí'tyéjvee rey jime', tipua'aj séej ujá'nyo'si'tye'ej i rey, ¿nyij quee anaquéej huatyéyixaj ti'íj jáamua'reej tipua'aj pújoorejve'en a'íjma jime' i maj tamuáamuata' ví'ra'aj ará'asej ti'íj huo'mué'tin i séecan i seityéj ví'ra'aj maj ará'asej i xantáaru'uj? ³² Ajta tipua'aj quee pújoorejve'en, ti'íj ooj a'imuáj ja've'mej, a'íj pu séecan huata'ityij mej mij ujó'ju' i séej jimi i rey mata'aj mij jaatáhuaviiij maj jaaxá'pui'intare'en mej mij quee junyo'si'tye'ej. ³³ A'yaa pu cha'taj na'aj een ja'mua jimi, a'tíj tina'aj ti a'yan tyá'xie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi' i metyoohuá'xij a'chu ti tyí'ijcha'íj, na'ríj quee, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Tipua'aj i unáj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ 'Ajmé'ra'aj i unáj, ajta tipua'aj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? ³⁵ Capu che' tyí'táj huüre', nyij i chuéj japua, nusu mej mij ja'taráastira'nyij i ítyei'rij jitze. A'yaa pu'uj tyí'huüre' maj majúuraxij. I maj iityanamuáarajmee, miche' jáanamuaaj.

15

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej

(Mt. 18:10-14)

¹ Majta a'íimaj i maj huá'jijva'ca'aj i tyeítyee i maj tyí'ticij, majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi mej mij jáanamuaaj. ² Majta i fariseos, majta a'íimaj i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'mújna mu tyáati' tyámua' pu huojo'mua'raj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta hua' jamuán tyí'cua'caa.

³ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa' a'yan tijin:

⁴ —Tipua'aj síj cánya'xií tyíya'muaj maj anxityej ará'asej, ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyiquee a'áa huojo'tyáhuuítie'sij i séecan a itzitáj, ajta je'en jaariá'huoosij i síj ti jó'vej 'asta na'aj quee jáatyooniy? ⁵ Ti'ij jáatyooniy, aj pu'ij huatóotyamua've'sij, ti'ij ij uhuatyóoratziiraj. ⁶ Ti'quij jo'mej i juchéj, aj pu'ij ju' amíncustyamua' huatájeevij, ajta a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tijin: “Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoj i cánya'aj nyaj yó'rieeca'aj.” ⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'een u tajapúa Dios ti já'sejre', tipua'aj a'táj seequéj tyú'mua'tyij ti'ij quee che' je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj, ti'ij ajta a'yan huárinij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi mu i maj i Dios jimi já'sejre' jéetze' jutyamua've' a'íjci jime' i a'táj ti tyá'antzaahua' i Dios jimi, mequee a'íimaj jime' séecan i maj mu'ij, i maj tyámua' tyí'tyetyeítyee, i tiquee huá'itziite' maj seequéj tyú'mua'tyij.

A'íjci jime' i túmii ti jó'vej

⁸ 'Tipua'aj íiti' a'yan tyí'toova'aj a'chu tamuáamuata' túmii. ¿Nyiquij quee a'yan rinyij tipua'aj séej jo'rieenyij? A'íi pu tiéj antyíteeraj, ti'quij iirí'icho'taj i juchí'táj, tyámua' pu tyí'huoonyij 'asta na'aj quee jáatyooniy. ⁹ Ti'ij jáatyooniy, ju' amíncustyamua' pu huatájeevij, a'íimaj i maj véjri' huacháatimee, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tijin: “Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoj i túmii nyaj yó'rieeca'aj.” ¹⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'rinyacaa u tajapúa i Dios jimi, ajta a'íimaj jimi i maj jahuüre'. A'íi mu jutyamua've' a'íjci jime' ti'ij síj ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íca'aj huatyóochenyij ti seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi.

A'íjci jime' i yójra' ti quee je'ej tyí'mua'tzej ti ímuáj je'ej huárupij

¹¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa' a'yan tijin:

—A'áa pu ja'hua' a'táj já'chajca'aj, hua'puácaa pu tyiyójmua'. ¹² Ajta a'íjna i yójra' ti pá'ri'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa' i jutáataj tijin: “Pata'aj tyinaatá'an nyéetzij ti tyí'nyaci'tyij patí'ij quee che' majá'hua'tan.” Ajta

a'íjna i táatajra', a'í pu jé'ta' tyaatá' néijmi'i a'chu ti tyí'ijcha'íica'aj. ¹³ A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij a'íjna i ti pá'ri'ij, a'í pu néijmi'i tyu'tój i táatajra' ti tyaatá'. Ajta je'en imuáj je'ej huárupij a'íjna i yójra', a'áa pu ja'rá'aj séej i chuéj japua. A'áa pu'ij ja' yo'tyáaxijtye i túmii ti ja'ancuriáaca'aj ti'ij tyú'too táatajra' ti tyaatá', ji'nye je'ej pu pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. ¹⁴ Ti'ij néijmi'i huatyáaxijtye, aj pu'ij jéehua huataí'cuataca' a'íjna i séej chuéj japua, ajta jo'tyá'itziij tyi'táj ti huácua'nyij. ¹⁵ Aj pu'ij séej jimi a'táj ajo're'nyej ti'ij jaatá'an ti tyu'muárie'en, ajta a'íjna i a'táj a'yaa pu tyaatá' ti a'áa tyojo'muárie'en jo'maj tuíxuj je'rú'uj ti'ij tyihuó'cue'tyej.

¹⁶ Huápu'ij pu huataí'cuataca' a'íjna i ti pá'ri'ij, a'yaa pu tya'ajpuéjtzica'aj, ajta jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij a'íjci i cútzape'ej tuíxuj maj jacua'ajcaj, ajta capu a'táj jatá'caria'aj ti tyi'táj huácua'nyij. ¹⁷ Aj pu'ij uhuóomua'tzij, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: "Majta a'íimaj i maj jahuíire' i táataj, mati'ij mana'aj pua'máj juxáahuaj mu tyí'cua'. Ajta tya'vá'ítze'rii hua' jimi, nyajta nyáaj iye'ej nu huatyéjve na'me'rúaj i nyej i'cuaj jime'. ¹⁸ Naaré'mej i táataj jimi, a'yaa nu tyaaté'exaatye'ej tijin: Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. ¹⁹ Capu che' a'yan tyi'tyéevijtj paj a'yan naatámua'tyij yee nyiyóoj. Pata'aj a'yan nyojo'mua'raj pati'ij a'íjma i maj ajimi tyí'muarie'." ²⁰ Ti'quij jó'raa, aj pu'ij a'áa jo'mej i jutáataj jimi.

'Ti'ij ooj a' imuáj joomá'caj, a'í pu táatajra' jaaséej, huápu'ij pu ja'ancu'vaxij ti'quij jo'téechajraa jo'tij ja've'mej i yójra', aj pu'ij ji're'chuiixij ajta ji'tyáapu'itzej. ²¹ Ajta a'íjna i yójra', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. Capu che' a'yan tyi'tyéevijtj paj a'yan tyinaatájeevej yee nyiyóoj." ²² Ajta a'íjna i táatajra', a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tijin: "Ca'nácan mese've'chuij i síicu'rij ti jéetze' naa een siaj sij a'íjci ju'cáchejtye'en, siajta anyíiraj ju'cárujtyi' i xityáara' jitze, siajta ja'ajtáca'queetye'en. ²³ Siajta i visáaru' aja'va'jaj i ti jéetze' pu'chira', siata'aj jáame'nyij. Tyiche' tyu'yé'estej, tyajta tyú'cua'nyij taxáahuaj. ²⁴ Ji'nye i nyiyóoj pu'ríj mu' je're'nyej. Ti a'yan cuxáa arí mu jó'mui'ijca, ajta je'en huatájuuriaca', ti ajta jo'vajca tyajta tyeríj jáatyoj." Aj mu mij huatyóochej mej tyú'ye'estej.

²⁵ 'Ajta a'íjna i yójra' ti vásti', a'áa pu ja'hua' tyaja'muarie'ca'aj. Ti'ij arí aja'va'má'caj véjri' jo'tij jo'tyéjvee i chi'ij, a'í pu jáanamua'jri' mej tyí'cuiinaca'aj, majta tyí'nye'. ²⁶ Ti'ij ij séej huatajé i ti jahuíire' i yo'puáara'an, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej maj rijcaj. ²⁷ Ajta i ti tyí'huíire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Pu'ríj uvé'nyej a'júuj, ajta a' táataj pu jaata'íjtaca' maj jáame'nyij i visáaru' ti jéetze' pu'chira' a'íjci jime' ti uvé'nyej jimi i jutáataj tyámu' éenye'ej." ²⁸ Ajta a'íjna i ti vásti', ti'ij a'yan tyáanamua'jri', aj pu'ij huatanyú'caca', capu jaxie'va'ca'aj ti utyájrutyey u chi'táj, ajta i yo'puáara'an, a'í pu iirájraa ti'ij ij uyo'tajé, jéehua pu naa tyeetyéeeje ti'ij utyájrutyey u chi'táj. ²⁹ Ajta a'íjna i ti vásti', a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: "Cási', nyati'ij nyana'aj yatyu'caj, jéehua nu tyí'muarie', canu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee ajimi, néijmi'i nu jin tya'rá'astej je'ej paj tyinaata'íj, pajta muáaj, capáj a'náj tyi'táj naatá' nyi séej i chíiu i nyaj jin tyu'yé'estej hua' jamuán i nya' amíincustyamua'. ³⁰ Pajta muáaj, a'yaa paj huaríj,

a'mújna mua' yój a'íi pu úcaaa jamuán jaaxíjtye néijmi'i i paj tyaatá', ajta ti'ij uvé'nyej, muáaj paj jáame'rij i visáaru' ti jéetze' pu'chira'." ³¹ Ajta a'íjna i yo'puáara'an, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyiyóoj, muáaj paj a'náj tina'aj nyaj jamuán yahuácáaj, ajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij, muéetzij pu tyí'mua'a'rij. ³² Ajta a'mújna mua' júuj, a'yaa pu éenye'ej ti'ij muí'chíj, ji'nye capu majá'hua'taca'aj, a'yaa pu'ij ijíj cuxáa ti huatájuuriaca'. A'íi pu jo'vajca, ajta pu'ríj huataséjre, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj huátatyamua've'en, tyajta tyu'yé'estej."

16

A'íjna i ti tyí'huüire' ti ootyá'itzee huápui'ij a'íjci jimi i ti jahüire'

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:
—A'áa pu ja'hua' chújtyaanyi' já'chajca'aj, sáij pu jahüiria'ca'aj ti antyúumua'reeriaca'aj néijmi'i jime' a'chu ti tyí'ijcha'üica'aj i chújtyaanyi'. Matí'ij mij séecan uyo'té'exaaaj a'íjci i ti tyé'ijtye', ti a'íjna i ti jahüire' cha'na'aj tyi'tyáxijtye'sima'aj i ti tyi'ijsejracá'aj. ² Ti'ij ij i chújtyaanyi' uyo'tachó'vej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin: "¿Tyi'tanyí pu'éen a'íjna i maj jin je'ej tyí'muaxaj? Pata'aj jo'yú'xaj néijmi'i a'chu paj tyi'táj jin antyía'mua'reej nyej nyij jáamua'reej a'chu ti tya'rá'asej, ji'nye capáj che' a'íjna jin antyía'mua'reerij puá'mej." ³ Ajta a'íjna i ti jahüiria'ca'aj, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: "¿Ji'quij nyarinyij ijíj ti i ti tyí'nye'ijtye' tyináa'ri'raj i nyaj jin antyinyamua'ree? Ajta nyéetzij capu che' nyaca'nyisti' nyaj tyi'táj huamuárie'en, nyajta nyényetyevi'ra' nyej tyi'táj huóotiveenyij. ⁴ Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj rinyij, mej mij tyeíttyee naa nyojomua'raj a'ájna ajuchéj nyati'ij quee che' tyí'muarie'ej a'yájna." ⁵ Ti'ij ij huo'tajé séej ajta séej i maj tyé'cha'üiria'ca'aj a'íjci i chújtyaanyi', a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i ti anaquéej ave're'nyej tijin: "¿A'chunyéj petyé'cha'üire' i ti tyí'nye'ijtye'?" ⁶ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i a'táj tijin: "Anxityej pua'mácan i taampu a'íjci i aséityij ti aséitúnaj jitze ma'can." Ajta a'íjna i ti antyúumua'reej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Ya'cuúj i yu'xarij ti jitzán tyé'yu'si' a'chu paj tyé'cha'üire', huayíixi'ij jiye'tzín pata'aj séej ooyú'xaj ti a'yaa na'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' taampu ti ará'asej." ⁷ Ti'ij ta'ij séej a'yan tyu'ta'íhuo'ri' tijin: "Arí muáaj, ¿a'chunyéj petyé'cha'üire'?" Ajta a'íin, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Anxityej pua'mácan mediidaj i tyeríicuj." A'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Ya'cuúj i yu'xarij, pata'aj séej ooyú'xaj tijin muáacuatyej paj tyé'cha'üire'." ⁸ Ajta i ti tyé'ijtye', a'íi pu tyámua' tyaatá', ji'nye tyámua' pu tyu'muá'aj a'íjci jime' je'ej ti ye'ej huárinij. Ji'nye a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, jéetze' mu jaayí'tin je'ej maj ye'ej huárinij i séecan jamuán i tyeíttyee mequee a'íimaj i maj yójmua'mua' pu'éen i Dios.

⁹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu cha' siana'aj jaxijtya'aj i túmii iie'ej ti ma'can cháanacaj japua. Che' a'yan tyajamuaatyáhuüire' siaj sij ju' amíincustyamua' huamué'tin mej mij a'íimaj naa jamojomua'raj, ajta ti'ij quee che' ma' túmiinyij, aj pu'ij Dios jamuaatá'sij siaj utyájrutyey a'ájna jo'tij quee a'náj á'vatzi' i chí'ij.

¹⁰ A'íjna ti xá'puí' ricij a'íjci jime' ti ciléenye' jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta xá'puí' rinyij tipua'aj tyi'tyaváaj já'ra'nyij va'cán jime', ajta

a'íjna i tíquee xá'pui' ricij a'íjci jíme' ti ciléenye' jin tyi'tyéjvee, capu ajta xá'pui' rinyij tipua'aj va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij. ¹¹ A'íj pu jin, tipua'aj sequée tyámua' tyitye'entyúumua'reeriaj a'íjci jíme' i ti a'yan tyí'sejre' íyan i cháanacaj japua, ¿a'tanyíj ij ja'mua jitze tyi'ca'nyen siaj a'íjci jíme' antyúumua'reeriaj i ti huápui'ij tyá'najchij? ¹² Tipua'aj sequée tyámua' tyityetyúucha'ij a'íjci jíme' i tíquee mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij, ¿a'tanyíj ij jamuaatá'sij i ti mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij?

¹³ 'Capu i'rij ti a'tíj hua'puácaa huáhuüre'en i maj tyí'ijta, tipua'aj a'yan huárinyij, séej pu xánave'ej ja'mej, ajta i séej pu jéehua xie've'ej ja'mej, na'riij quee séej pu já'tzaahuatya'aj ja'mej, ajta i séej pu huatyáxaahuataj. Capu ij i'rij siaj i Dios huatyáhuüre'en, siajta i túmii.

¹⁴ Majta a'íimaj i fariseos, jéehua mu janyacua'tzaca'aj i túmii, mati'ij a'yan tyáanamujri', jéehua mu jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa i Jesús tijin:

—Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyityetyúucha'ij i tyeítýee jimi, Ajta Dios pu jamua'reej je'ej siaj een mu jutzájta', a'íjna ti naa huasé'rin i tyeítýee jimi, a'íi pu je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi.

A'íjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta a'íjna i Dios ti jin tyí'ijta

¹⁶ 'A'íjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítýee. Ajta ti'ij i Juan huataséjre, a'íj mu huá'ixaatye' i nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en mej mij jáamua'reej je'ej ti een jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, majta néijmi'i tyí'tyese' maj a'áa jo'tyájrutyey.

¹⁷ 'Jéetze' pu quee tyési' ti ja'huópua'rixí'in i tajapuá ti séejre', ajta i cháanacaj. Ajta a'íjna i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', óoche' pu néijmi'i jin aróo'astej.

Tipua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ 'Ajtáhua'aj pu séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—A'tíj ti jaatátoonyij i ju'íj, ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'íi pu juxana'cire'. Ajta tipua'aj a'tíj íitaj ancure'vi'tij ti huatátuihuaca', ajta pu juxana'cire'.

A'íjna i chíjtyaanyi', ajta a'íjna i Lázaro

¹⁹ 'Ajtáhua'aj pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, ti naa eenye' tyúuche'tyahua'aj, cáanarij jíme' ti nacámuaa, ajta ti jí're'en, a'náj tina'aj pu tyí'ye'estyahua'aj, ajta jéehua pu tyá'najchica'aj i ti tyihuá'cue'tyahua'aj. ²⁰ Ajta a'íjna i tíquee je'ej tyéejviicue', a'áa pu je'tyájcay jo'tíj ja'puertaj a ti ja'chej i chíjtyaanyi'. A'yaa pu ántyapuaaca'aj a'íjna i a'tíj tijin Lázaro, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, néijmi'que' pu cá'atzaca'aj. ²¹ Jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij i cue'ráj ti tye'nyíj ti tya'cájvitzej i méesaj japua jo'tíj tyajá'cua' i chíjtyaanyi', majta i tzi'cíj mu ajo're'nyinyiica'aj, majta jacányesixi'ij i ti cá'atzaj jitze.

²² 'Tí'quij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huamuí' a'íjna i Lázaro, a'íimaj i maj tyí'huüre' u tajapuá, a'íi mu yo'ví'tij i Abraham jimi jo'tíj Dios

já'sejre', ajta a'íjna i ch'íjtyaanyi', ti'ij ij ajta huamuí', majta ja'vá'naj. ²³ A'áa pu jo'tyá'itzee jo'tij já'taa, jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjna i ch'íjtyaanyi'. Aj pu'ij jaaséej a'íjci i Abraham, ajta a'íjci i Lázaro ti ajo'tyávaaca'aj i Abraham jamuán.

²⁴ 'Aj pu'ij jaatajé tijin: "Abraham mu paj nyavástara', ná'ancu'vaxi', pata'aj mu yo'ta'ítvej a'mújcij mu Lázaro ti'ij a'múu jaatyáru'nyej i juxityéj ti'ij naatyácimuajritye'en i nyenyanúu jitze, ji'nye jéehua nu jajpuéjtzij iye'e'j tiéj tzajta'." ²⁵ Ajta a'íjna i Abraham, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: "Nyiyóoj, ¿nyij pequee jamua'reej je'e'j paj jéehua tyi'huá'tyamua'vej pati'ij pooj júurica'aj i cháanacaj japua? Ajta a'mújna mu Lázaro, jéehua pu jaapuéjtzitariaca'. Ajta ijíj a'íi pu jutyamua've' a'yájna, pajta muáaj, ijíj paj jajpuéetzij puá'mej. ²⁶ Ajta ijíj, a'yaa pu een, pu'ríj a'yan huó'ruuj ti acacúunyijme, a'íj pu jin quee i'ríj maj antáçinnye' a'múu pujmua' mua'ajmaj jimi, capu ajta i'ríj maj a'yun pujmua' eetáçinnye ityájma jimi."

²⁷ 'Ti'ij ij a'yan tyu'tanyúj tijin: "Nyavástara', a'yaa nu tyi'muahuavij paj a'mújcij Lázaro huata'íjtye' ti a'áa ja'tanyéj i táataj ti ja'chej, ²⁸ ji'nye anxávicaa nu tyi'ihuaamua', che' a'múu tyámua' tyihuo'té'exaatye'en mej mij quee a'yun pujmua' jo'vá'ci'ca'an jo'tij ja'puejtzij." ²⁹ Abraham pu a'yan tyaaté'exaa tijin: "A'íi pu huatyá'itzee a'íjma jimi a'íjna Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, miche' a'íj huánamuaj." ³⁰ Ajta a'íjna i ch'íjtyaanyi', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', mu paj Abraham pué'een, camu ja'tzaahuatye' a'íjci, ajta tipua'aj a'tíj ti arí huamuí' huataséjre'en a'íjma jimi, aj mu mij seequéj tyi'mua'tyij i Dios jimi." ³¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Tipua'aj mequee jáanamua'jri' je'e'j ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Moisés, ajta a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, camu majta ja'antzaahuatye'sij tipua'aj síj hua' jimi huataséjre'en i a'tíj ti arí huamuí'."

17

Tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj jamuán huac'ij tijin: —Jéehua pu tyi'sejre' je'e'j siaj tyi'tíj jin tyityo'tyá'itzeere'en i Dios jimi, je'e'j pu pua'aj tye'mej a'íjci jimi i a'tíj ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij séecan tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ² Jéetze' pu jatyáhu'i'rii a'íjci i a'tíj maj ja'cátapi' i cijpáara'an jitze i tyetyéj so'nyíj ti ve'éj, majta je'en ja'tyáreenyij jájritze' ti'ij a'áa ja'tyájmui'nyij, jéetze' pu jatyáhu'i'rii quee tipua'aj ca'nyíjra'aj hua'tá'care'en a'íjma i maj c'ile'en mej mij a'íimaj ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ³ A'íj pu jin tyámua' xu'uj mua'aj.

'Tipua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, pata'aj jajtyá'xi'in, tipua'aj uhuóomua'tz'ij, aj pej pij tyaatú'uunyi'. ⁴ Tipua'aj séej xic'aj a'tíj aráahua'puaj ootyá'itzeere'en aj jimi, tipua'aj ajta je'en aráahua'puaj ajo're'nyej a'jimi ti'ij muaatáhuavii yee tyinaatú'uunyi'ri' i nyaj jin ootyá'itzee a'jimi, a'yaa paj huárinyij petyaatú'uunyi'.

Tipua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'ej

⁵ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i tavástará' tijn:

—Taata' tyata'aj jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'íi pu'uj juxie've' siaj tyá'tzaahuatye'ej, tìpua'aj cìi setyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyu'tái'riitarij siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'íjci i xápua' ti eetácutyej, ti a'áa jé'ta' jáata' ja'tyóohuiitye'en jusíj, ajta i xápua', a'yaa pu rinyij je'ej siaj tyaata'íjtye'sij.

Je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jimi i ti tyí'huüre'

⁷ 'Tìpua'aj a'táj tyí'muarie'ej ja'mua jimi a'íjci jime' i ti tasáahua na'ríj cánya'xii ti siire', ti'íjta uvé'nyej ti utyojo'vá'muariej, “¿Nyiquij a'yan setyaatájeevij yee mujo'té'yi'ij, huayíixi'ij pata'aj tyú'cua'nyij?”

⁸ Caxu xaa nyu'uj a'yan tyaatájeevij, sulu a'yaa xu'uj tyaatájeevij tijn: “Pata'aj tyámua' tyú'uurej i nyaj tyí'cua'nyij, pajta tyámua' eenye' pej pij tyináacue'tyej, aj pej pij tápij muáaj tyí'cua'nyij, pajta huaye'en.” ⁹ Ajta ti'ij a'yan tyú'uurej je'ej siaj tyaata'íj, caxu siajta je'ej tyaaté'exaatye'ej yee che' Dios tyimuaanájchitye'en. ¹⁰ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj tyu'taxáj, tìpua'aj seríj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyajamuaata'íj, a'yaa xu tyu'taxáj yee: “Catu tyi'táj huüre', ji'nye a'yaa tu'uj huaríj je'ej ti tyí'taci'puaaca'aj.”

Ti'ij Jesús tyihuo'huaa a'íjma i maj tamuáamuata' ará'asej

¹¹ Óoche' pu huama'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, a'áa pu huatyéenyey a Samaaria, ajta a Galilea. ¹² Ti'ij a'áa joomá'caj a'áa mu ye'entyinájchaca' i tyétyacaa i maj tamuáamuata' ará'asej, metyí'cucui' a'íimaj a'íjci jime' ti tyinyáxij huá'hue'ra' jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tijn léepraj, a'áa mu imuáj jo'tyáhuixij. ¹³ Matí'ij mij ca'nyíin jin jaatajé a'yan tijn:

—Jesús, mu paj maeestro pu'éen, tá'ancu'vaxi'.

¹⁴ Ti'ij Jesús huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—Siata'aj ujó'ju' hua' jimi i maj tyí'huüre' u tyeyúuj tzajta' siaj sij huatóosejrata a'íjma jimi.

Matí'ij móoj ajoojú'caj, aj pu'ij capua'riaca'aj i atzáj matí'ij mij naa éenye'ej muá'raa. ¹⁵ Ti'ij síj huóosej tijn pu'ríj huarúj, aj pu'ij huariá'raa tye'tyóotzi're'ej i Dios, ca'nyíin jime'. ¹⁶ Aj pu'ij tyítunutaca' avéjri' i Jesús jimi, ajta ecóotutaca' ti'ij ij tyaatatyójtzi'rej. A'íjna i a'táj, Samaaria pu já'ma'can. ¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—¿Nyij mequee tamuáamuata' ará'asej i maj huarúj? ¿Jo'nyij je'ej mé'een i séecan i maj arámuaacuaj? ¹⁸ ¿Nyij a'múu na'aj jusíj huariá'raa, a'mújna ti séej chuéjra' japua já'ma'can ti'ij tyámua' tyaatá'an i Dios?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui'ca'aj tijn:

—Ájchesij pata'aj jó'ra'nyij, ji'nye petyá'antzaahuaj, a'íj paj jin períj huarúj.

*Je'ej ti éenye'ej ta'mej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj
(Mt. 24:23-28, 36-41)*

20 A'íi mu i fariseos a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús a'náj ti huataséjre'ej i Dios ti jin tyu'ta'íjtaj, aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaј tijn:

—A'íjna i ti jin Dios tyu'ta'íjtaj, capu tyi'tíј pué'een ti séejre' i siaј sij jin jáamua'reej. 21 Camu majta a'yan tyaataxáјta i tyeítее yee: “Yána'aj huatyéјve”, na'ríј yee “Mána'aj huatyéјve”, ji'nye a'íjna i ti jin i Dios tyí'íјta pu'ríј yéseјre' ja'mua tzajta'.

22 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaј a'íјma i maj jamuán huacíј tijn:

—A'yaa pu atyoјo're'nyesij i xicáara' siaј jitzán a'yan tya'xié've'ej xá'ju'un siaј jaaséј nyati'íј tyu'ta'íjtaj néјmi'i jime' i nyaj jin antyínyamua'reeriaј, siaјta mua'aj caxu jaséјran. 23 Séecan mu a'yan tyu'taxáјtaj yee: “Yána'aj huatyéјve”, na'ríј yee: “Mána'aj huatyéјve”; caxu uјó'ci'ca'an hua' jamuán. 24 Ji'nye a'yaa nu séeria'aj na'mej a'ájna xicáara' nyati'íј jitzán tye'entyárutyij a'íјci jime' nyaj néјmi'i jin antyínyamua'reeriaј na'mej. A'yaa nu cha'taj nyana'aj huasé'rihua'aj na'mej mati'íј i maj tyóona'axcava'ra i jútye', tí'ij ootátaaxi'in, jiye'tzín pu huanyéeri'ciraјra'aj. 25 Ajta anaquéeј pu a'yan tyúuxie've' nyaj jéehua jaapuјtztareј, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj manúurieenyij a'íјmaj iјíј maj huátееtее. 26 A'yájna tí'ij tyu'ríј ajca'huáj imuáj tí'ij ooj júuricaј a'íјna i Noé, a'yaa pu cha'taj na'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán ya'uvé'nyesij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'. 27 Metyí'cua'caria'aj i tyeítее, majta ya'caria'aj, séecan mu nyéјnyai'ijchacaria'aj, a'yaa mu rijcaј'asta na'aj quee Noé utyáјrupij i báarcuj jitze, aj mu mij jéehua huatyéviiyaca' tí'қuiј tyíјstyaca' i jáјtyij, a'íi pu néјmi'caa antypua'ríј. 28 A'yaa pu cha'taj tyáaruј ajca'huáj imuáj tí'ij ooj júurica'aj a'íјna i Lot, a'íi mu tyí'cua'caria'aj i tyeítее, majta ya'caria'aj, majta tyí'nanaava'aj, majta tyí'tooца'aj, majta tyí'huastyahua'aj, majta chi'ij ta'huacaria'aj. 29 Ajta a'ájna xicáara' jitze tí'ij Lot eeráјraa a'ájna a Sodoma, aj pu'ij tiéј huatyéviiyaca' asúufrej ti á'naxcaј, aj pu'ij néјmi'caa antypua'ríј. 30 A'yaa pu cha'taj na'aj tyihua'uureј a'ájna xicáara' jitze tí'ij huataséјre'en i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'.

31 'A'yaa xu huárinyij a'ájna xicáara' jitze, tıpua'aj a'tíј a'áan jó'ojvaacaj i juchi'ij japua, tıpua'aj chi'táj tyi'ráa'caј i tyía'ra'an, che' quee acáyican tí'ij tyi'rá'an. Ajta i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' ajta quee ajo're'nyinyiica'an ajuchéј. 32 Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyáaruј i íira'ra'an i Lot. 33 A'tíј tina'aj ti jacha'íј i ju júuricameј tí'ij quee tyi'tíј je'ej jooriaј, a'íi pu yo'riésij. Ajta i a'tíј ti yo'riésij i ju júuricameј nye jitze ma'can, a'íi pu xaa јusén jin huatyá'itzeere'ej.

34 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', a'ájna tíca'rij tzajta', mahua'puaj mu huaje'tij muá'ju'un i utáatzij japua. Dios pu séej á'vi'tin, ajta i sńј a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. 35 Majta hua'puaj i úucaa, néјmi'i mu tya'ti'xíј muá'ju'un, Dios pu séej á'vi'tin, ajta i sńј, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. 36 Majta hua'puaj tyétyacaa, a'áa mu néјmi'i tyaja'muarie'ej muá'ju'un i ví'ra'taj, Dios pu ajta séej á'vi'tin, ajta i sńј, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

37 Majta a'íјmaj i maj Jesús jamuán huacíј, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Tavástara', ¿jo'nyij a'yan tyajá'rinyij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tǵijn:

—Jo'tǵj jo'riá'ca'aj tyi'tǵj ti huamuí', a'áa mu ja'tyúusiire' i muá'rie'caj.

18

A'ǵjna i íiti' ti justǵj ajta i juées

¹ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa j mej mij jáamua'reej ti a'yan tyúuxie've' maj a'náj tina'aj nyuucaa j, majta quee tyóoxa'huata'an. ² A'yaa pu tyihuo'té'exaa j tǵijn:

—A'áa pu ja'hua' séej chájta'naj jitze a'tǵj já'chajca'aj ti juées jin tyi'tyávaaca'aj, capu já'astyajca'aj i Dios, capu ajta jitzán juxié'va'ca'aj je'e j ti tyi'tǵj huá'uuriajca'aj i tyeít yee. ³ Meentyij sǵj íiti' a'áa já'chajca'aj ti antyúusiǵjtariaca', a'náj ti na'aj pu ajo'ré'nyinyiica'aj i juées jimi, a'yaa pu tyá'huaviiraca'aj ti jo'xá'pui'intari'tze'en a'ǵjci jime' ti a'tǵj jájcha'ǵire'. ⁴ Ajta a'ǵjna i juées pu'rǵj á'tyeevi'ca'aj tǵiquee janamuajraca'aj, aj pu'ij a'yan tyu'muá'aj tǵijn: “Jexaa nyu'uj, canu já'tyese' i Dios, capu ajta nye jitze juxié've' je'e j ti tyi'tǵj huá'uurej i tyeít yee. ⁵ Ajta a'mújna mu íiti', ti'ǵj pu na'aj pu yatányinyii, ajta nya'itziit yee'. Nyáaj nu já'xa'pui'intari'tze'en a'ǵjci jime' ti a'tǵj jájcha'ǵire', ta'aj ij quee che' yatányinyiica'an na'rǵj quee nyatácau'naxi'ǵj a'ǵjci jime'.”

⁶ Ajta tavástará' pu a'yan tyihuo'té'exaa j tǵijn:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ǵjna i juées ti je'e j pua'aj tyi'tyúucha'ǵj. ⁷ Ajta i siaj jajvástará', ǵnyiquee a'yan cha'taj na'aj hua' japua tyu'tányuusij a'ǵjma i ti hua'ant yǵhuoj i maj a'náj tina'aj jahuaviiǵ tǵica' majta tǵjca'ri j tza jta'? ǵNyiqui j á'tyee ren ti'ǵj a'yan rinyi j? ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty e', Dios pu ja'mua japua huatányuusij, capu á'tyee ren. Ajta ti'ǵj uvé'nye j i ti ajta tyévij jitz e huanie'huaca', ǵnyiqui j ooj hua'tyoonyi j i maj tyá'tzaahuaty e' íuyan i cháanacaj japua?

A'ǵjna ti fariseo pué'een, ajta a'ǵjna i ti huá'ǵjva'ca'aj i maj tyi'tǵjciicaa

⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa j a'ǵjma jime' i maj a'yan tyu'muá'aj i jutzájta' tǵijn tyámua' mu tyi'tyetyeityee, i maj majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeít yee, a'yaa pu tǵijn:

¹⁰ —A'ǵmaj i maj hua'puaj i tyétyecaa a'úu mu jo'tyájruij i tyejúuj tza jta' mej mij huatyényuunyij, sǵj pu fariseo pué'een, ajta i sǵj, a'ǵj pu pu'rici j i ti huá'ǵjva'ca'aj i maj tyi'tǵjciicaa.

¹¹ 'Ajta a'ǵjna i fariseo, a'ǵj pu huatyéechaxij ti'quij huatyóoche j ti a'yan tyu'tyényuunyij tǵijn: “Dios, tyámua' nu tyi'muatyoi jtz'i're' muéetzij, ji'nye canu a'yan een mati'ǵj i séecan i tyeít yee. A'ǵj mu tyi'nahua'raj, majta je'e j pua'aj tyityeetyúucha'ǵj, majta juxana'cǵre' séecan jamuán i úucaa, canu nyajta a'yan een ti'ǵj a'mújna i ti huá'ǵjve' a'ǵjma i maj tyi'tǵjciicaa. ¹² Hua'puaj nu nye itzi'vii séej itéerij jime', nyajta a'yan tyi'tá'caa séej tamuáamuata' ti anxitye j jitz e ma'can i nyaj jamue'tǵj.”

¹³ 'Ajta a'ǵjna i ti huá'ǵjve' i maj tyi'tǵjciicaa, a'áa pu ímuáj a'tzúj jo'tyéechaxij, capu ajta óoca'nyajca'aj ti jútye' jó'nyeere j, sulu antyóoto'xa'aj i jutavij jitz e jumuáca' jime'. A'yaa pu tyu'tyéenyuj tǵijn: “Dios, pata'aj ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ji'nye je'e j nu pua'aj

tyi'tyínyecha'ij." ¹⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'íjna i a'tíj ti huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'íi pu xaa ji'rénnya'aj huatyá'itzee i jutzájta' tí'ij jó'raa i juchéj, ajta i fariseo capu ji'rénnya'aj huatyá'itzee, ji'nye tipua'aj a'tíj óotzaahuatye'ej, a'íi pu huatóotyevi'ra'astaj. Ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu jéetze' juxie've' i Dios jimi.

Tí'ij Jesús tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i tí'rúj

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Majta séecan i tyeítyee, tí'rúj mu aye've'vi'tichej i Jesús tí'ij hua'vá'muarie'xi'in tí'ij Dios a'íjci jin tyámua' tyihuo'tá'an. Matí'ij a'íimaj huo'séj i maj Jesús jamuán huacíj, aj mu mij hua'ajtyá'xij i tyeítyee. ¹⁶ Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu huo'tajé i tí'rúj mej mij aje're'nyej jimí, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Miche' mahuaja've'vi'tij nyej jimi mu tí'rúj, caxu huá'ijmuejra, ji'nye jo'tij i Dios tyejé'íjtaj a'íjma pu ci'tyij i maj a'yan een matí'ij mu tí'rúj. ¹⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tiquee a'yan een tí'ij síj i pá'rí'ij, capu a'áa jo'tyárutyij jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

I tyamuéej ti chíjtyaanyi', Jesús pu jamuán tyu'taxájtaca'

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Síj ti tyí'ijta pu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tíjin:

—Maeestro, mu paj tyámua' tyí'tyevij, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinnyij tí'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij tí'ij na'aj jusén jime'?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyaxaj yee nyaj tyámua' tyí'tyevij? Síj pu a'íin pué'een i tí naa tyí'tyevij, a'íi pu a'íin pué'een i Dios. ²⁰ Papu'ríj jamua'reej je'ej tí Dios tyu'ta'íjtaca' yee: “Capáj axana'ciria'aj; capáj tyí'tyacui'caj; capáj tyí'nahua'aj; capáj pajta tyí'hue'tacare'en. Pajta tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ij jimi a' táataj, pajta a' nánanj.”

²¹ Ajta a'íjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Néijmi'i nu jin tya'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyí'pa'rí'istaca'aj.

²² Tí'ij Jesús jáanamujri' je'ej tí tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Síj pu ooj muá'itziitye', pata'aj néijmi'i tyú'toonyij a'chu paj tyí'ijcha'ij, aj pej pij huorían i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyé'viicue'. Aj paj xaa ja'ancuriáa'sij i tí tajapúa' já'sejre' a'íjna tí huápu'ij tyá'najchij, aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ Ajta a'íjna i tyamuéej tí'ij jáanamujri' je'ej tí i Jesús tyu'taxájtaca', tyámua' pu tyu'tóoxaamujri, ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj. ²⁴ Aj pu'ij Jesús ja'ráasej, tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Tyámua' pu tyihuá'muarie'riste' a'íjma chíjtyaanyi' mej mij utyájrutyey u tajapúa' Dios tí já'sejre'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tí jéetze' muárie'rij tí chíjtyaanyi' utyájrutyey u tajapúa' Dios tí já'sejre' quee tí caméeyuj anájrutyey i pí'se'ej jitze.

²⁶ Majta a'íimaj i maj jáanamujri', a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj ij i Dios jimi huatyá'itzeere'ej?

²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íjma jimi i tyétyacaa, capu je'ej tyí'rij, ajta Dios jimi néijmi'i pu tyí'rij.

²⁸ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, néijmi'i tu tyeríj atyojoohua'xij i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an.

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'tíj tina'aj ti metyoohuá'xij tipua'aj juchi'ij, na'ríj ju'íj, nusu i ju'ihuáamua', nusu i juhuásimua', na'ríj i juyójmua', ti'ij a'íjci jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, ³⁰ jéehua pu jéetze' tya'ancuriáa'sij ijíj ti yajooméj a'íjci jitze i cháanacaj, ajta a'íj pu júurij ja'mej ti'ij na'aj jusén jime'.

Jesús pu'ríj huéicaj jaataxájtaca' i ti mui'nyij

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Ti'ij ij jujíme' huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tu'ríj ijíj a'áa jó'ju' a Jerusalén, jo'tij néijmi'i tyaja'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj nyéetzij jime', i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ³² A'íj mu nyéetzij tyu'tátuuiire'sij a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj mu naatyáxaahuataj, majta je'ej pua'aj tyí'nyaxajtan, majta na'rátzi'tzique'muaxi'ij. ³³ Majta je'en naatyávaxi'ij, mati'ij mij nyeje'catan, ajta ti'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, aj nu nyijta huatájuuritaj.

³⁴ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyi'tíj tyu'taxájtaca' camu majta jáamua'reeri' je'ej ti huatóomua'aj, jí'nye camu tyámua' tyiyo'itéej muá'raa.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci ta'rácuun a'ájna a Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ti'ij i Jesús arí avéjri' joomá'caj a'ájna a Jericó, síj ti arácuun pu a'áa je'tyácatyij i juyéj jitze, túmii ti huá'huaviiraca'aj. ³⁶ Ti'ij huó'namuajri' maj jéehua tyeítyee mu jó'ci'ca'aj, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' tyi'tíj ti je'ej rijcaj. ³⁷ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ya pu ja've'mej a'íjna i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

³⁸ Ti'quij a'yan tyu'jijhuaca' tijin:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

³⁹ Majta i maj anáatya'aj muaajú'ca'aj, a'íj mu jajtyá'xij ti'ij quee che' ave'nyuuca'an. Ajta a'íjna jéetze' pu ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijin:

—Jesús mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁰ Aj pu'ij oocháxij a'íjna i Jesús, ajta huo'ta'íj maj aye've'vi'tij jimí, ti'ij a véjri' aja'vá'ma'ca'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

⁴¹ —¿Jí'nye tyi'tíj petyí'xie've' nyej nyij a'yan huárinyij ajimi?

Aj pu'ij i ta'rácuun a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj atányeerej.

⁴² Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Atányeeri, jí'nye petyá'antzaahuaj a'íj paj jin períj huarúj.

⁴³ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriaca', ajta jamuán jó'raa i Jesús, tye'tyóotzi're'ej i Dios, majta néijmi'i i tyeítyee i maj jaaséj, a'íj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

19

I Jesús ajta a'íjna i Zaqueo

¹ Tí'ij ij Jesús a'áa jo'tyájrurij a Jericó, a'áa pu jé'ta' jooma'ca'aj i chájta'naj jitze. ² A'áa pu síij tyáati' já'chajca'aj ti chíjtyaanyi', ti a'yan ántyapuaj tijn Zaqueo, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyihua'íjtye' a'íjma i maj huá'ijve' i maj tyí'tí'ijcicaa. ³ A'íi pu jaséjramui'ca'aj a'táj ti pué'een i Jesús, ajta capu i'riitaca'aj, jí'nye jéehua mu tyeítyee, ajta cíi uhuátyeevi'ij a'íjna i Zaqueo. ⁴ Aj pu'ij anayíxi'ij jo'téechajraa, tí'ij ij antyíraj i méjchi jitze tí'ij jaaséej, jí'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj tijn a'áa pu je'ré'nyesij. ⁵ Tí'ij Jesús a'áa je'ré'nyej, aj pu'ij ájnyeeriaca', tí'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Zaqueo, pata'aj jiyé'tzín acájra'nyij, jí'nye ijíij nu a'áa ja'rá'iixaj a paj ja'chej.

⁶ Tí'quij jiyé'tzín acájraa, aj pu'ij tyámua' tyetyéeej a'íjci i Jesús. ⁷ Majta a'íimaj i tyeítyee, matí'ij jaaséej aj mu mij huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyaaxáj a'íjci i Jesús, a'yan tijn:

—A'áa pu jo'mej tí'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'chej síij ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij.

⁸ Aj pu'ij i Zaqueo ájchej tí'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Nyavástara', jé'ta' nu tyihuo'tapuéjve'sij i nyaj tyí'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. Ajta tipua'aj a'náj a'táj tyí'táj nyaanáhue'ri', muáacuacaa pua'mácan nu jaatátuiire'ej.

⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Íjij pu xaa Dios arí huó'huíi a'yaa mej chej, jí'nye a'íjna i a'táj, ajta pu a'ín pué'een i Abraham tí jitze eeráma'can. ¹⁰ Jí'nye nyáaj i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca', a'yaa nu een jin mujo'vé'mej nyej nyij huó'huoonyij, nyajta huó'huíire'en a'íjma i maj jó'vatzíjca'aj.

A'íjna i túmii tamuáamuata' ti ará'asej

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Móoche' mu tyí'namuáaracaj i tyeítyee, tí'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa, jí'nye pu'ríj avéjri' jooma'ca'aj a Jerusalén. Majta a'íimaj i tyeítyee, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tijn pu'ríj tímua' huataséjre'sij i Dios tí jin ti tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. ¹² A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'áa pu síij tyáati' já'chajca'aj, ti hua' jitze eeráanyej i tyeítyee i maj tyí'ijtaca'aj, tí'quij ujó'mej séej chuéj japua mej mij a'áa ye'entyíhuoonyij rey jime', tí'ijta ij uvé'nyesij. ¹³ Tí'ij quee xu jo'yi'váacaj, tamuáamuata' pu pua'mácan huatacho'vej i maj jimi tyí'muarie', aj pu'ij i túmii huo'riáa' tamuáamuata' ara'astíma'caa séej ajta séej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn: “Siata'aj tyu'muárie'en a'íjci jime' i túmii, 'asta nyana'aj quee uvé'nyej.” ¹⁴ Majta a'íimaj i tyeítyee, a'íi mu jájcha'íiría'ca'aj, matí'ij mij séecan huata'ityaca' mej mij a'yan tyu'taxáj yee: “Catu jaxie've' tí a'ín tye'entyájrutyey rey jime'.” ¹⁵ Ajta a'íi pu tye'entyájrurij rey jime', ajta je'en uvé'nyej a'ájna jo'tij ja'chej, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjma i túmii tí huo'riáa' tí'ij jáamua'reej a'chu maj jaamué'tij síij ajta síij. ¹⁶ Ajta i tí anaquéej aje'ré'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: “Nyavástara', a'íjna i túmii muéztij tí mua' a'rij, tamuáamuata' pu pua'mácan huamue'tij i tí tamuáamuata' ara'ástimee.” ¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i tí

tyé'ijtye' tijin: "Xá'puí' paj huaríj mu paj tyámua' tyí'nyahuire', j'i'nye tyámua' pej tyéecha'ij i nyaj cí caa tyimuaatá', nyáaj nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj tamuáamuata' pua'maquéj i chájta'naj jitze." ¹⁸ Ajta i ti tyí'huire' ti je'tyáa'sej, a'íj pu ajta aje're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', a'íjna i túmii, muéetzij ti mua' a'rij, anxívicaa pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ti ara'ástimee." ¹⁹ Ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "A'yaa nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj anxívique' pua'maquéj i chájta'naj." ²⁰ Ti'quij ajtáhua'aj síj aje're'nyej ti jimi tyí'huire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', ya'cuíj muéetzij ti mua' a'rij i túmii, yaa nu ja'ancuriá'j'i'quej cíxurij jitze, nyati'ij nyij jaatyá'avaataca'. ²¹ A'yaa nu huaríj, j'i'nye nya-muatziinya'ca'aj, muárie'rij ti a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en ajimi, muáaj paj jaariá'si'rii i paj quee tyu'tá', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej." ²² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i ti tyé'ijtye' tijin: "Muáaj paj quee tyi'tíj huire', nyáaj nu muá'xijtye'en a'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca'. Muáaj paj jamua'reeriaca'aj tijin ca'nyérij nu jin tyí'ijta. Nyajta jaariá'si'rii i nyaj quee tyu'tá'. Pajta a'yan tyí'nyaxaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej. ²³ ¿Ji'nye een jime' pequee a'áa yóotoj i túmii hua' jimi i maj tyu'nyéjtyej ti'ij jaamué'tin? A'yaa paj huárinylliche', nyáaj nu nyij ja'ancuriá'nyijche' nyéetzij ti nya'a'rij, nyajta i ti jaamué'tij nyati'ij uvé'nyej."

²⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj avéjri' jo'tyú'uuca'aj tijin: "Siata'aj jáa'ri' i túmii ti j'i'tyáa', sij sij jaatá'an a'íjci i tamuáamuata' ti jaamué'tij." ²⁵ Majta a'íjmaaj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin: "Tavástara', ¿ji'nye ti'ij? A'múu pu arí j'i'tyáa' tamuáamuata' pua'mácan i túmii." ²⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tina'aj ti jéehua tyi'ijcha'íj, jéetze' pu tyá'ci'tyij a'íjci. Ajta a'tíj ti cí na'aj tyi'ijcha'íj, a'íj mu tyáa'ri'raj i ti cí tyi'ijcha'ij. ²⁷ Majta a'íjmaaj i maj nyéjcha'íre', i maj quee jaxie'va'ca'aj nyaj rey jin tye'entyájrutyey, maj siahua'j'vé'vi'tij, siata'aj huó'cui'nyij iye'ej véjri' nye jimi."

Ti'ij Jesús ujo'tyárujtyij u Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuo'ixaatyej, aj pu'ij ta'ij jó'raa Jerusalén ti ooj jó'yí'ij. ²⁹ Ti'ij a'áa véjri' joomá'caj a Betfagé, ajta a'ájna a Betania, chájta' ti a'áa jo'tacá'aj i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi. A'áa pu hua'puácaa huata'ityaca' i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

³⁰ —Siata'aj a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta', siati'ij a'áa ja'rá'astij a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti aje'riá'tapi', ti'quee xu a'náj a'tíj japuan á'yi'xacaa, siata'aj je'ejxista sijta je'en uya'ráaja. ³¹ Tipua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'ihuo'raj yee j'i'nye een jime' setya'rájxinaj, a'yaa nu tyaaté'exaatye'en yee tavástara' pu jitze juxie've'.

³² Matí'ij mij ujo'ju' jo'tíj huojo'ityaca', a'yaa pu atyojo're'nyej ti'ij tyihuo'té'exaaaj a'íjna i Jesús. ³³ Matí'ij móoj je'ejxistájsima'caj i púuru', a'íj mu mij huo'séj a'íjmaaj i maj jacíi, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye een jime' setya'rájxinaj mu púuru'?

34 Matí'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijn:

—Tavástará' pu jitze juxie've'.

35 Aj mu mij tyúumaancaj tye'tyéveerej, matí'ij mij yo'jáj i Jesús jimi, matí'ij uya ráaja aj mu mij ja'vá'raj a'íjci i Jesús i púuru' japua. 36 Tí'ij na'aj tyu'má'ca'aj i Jesús, tyeítýee mu máancaj tyo'caváarajyi'caa i juyéj jitze jo'tij jooma'ca'aj. 37 Tí'ij a'áa jo'camá'caj a'ájna Aseitúunajrimi, néijmi'i i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' maj huatóotyamua've'en, jì'nye jéehua mu tyu'séj i ti huápuí'ij tyúuxie've'. 38 A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijn:

—iHuápuí'ij pu naa een a'ájna i rey ti jime' tyi'tyéjvee ti yaja've'mej nyúucaritze' i Dios! Miche' tyámua' tyi'tyecháaj muá'ra'nyij a'íimaj i maj tajapuá já'sejre'. Miche' majta néijmi'i jáamua'reej i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

39 Majta séecan i fariseos, matí'ij jáanamujri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Maeestro, huo'tá'ijmujri' mej mij quee che' a'yan tyí'tyeyijhua i maj ajamuán huaci'ij.

40 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Típua'aj a'íimaj muatyáapua'rej, tyetyéj mu mijta a'yan tyí'tyeyijhuan.

41 Tí'ij véjri' ajooma'caj a Jerusalén, tí'ij jaaséj i chájta'naj, aj pu'ij huóoyiinyaca' a'íjci jime'. 42 A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—iTípua'aj mua'aj ijíj síámua'reeriaj, tyi'tíj ti pué'een i ti tyámua' tyajamuaatá'sij, siaj síj tyámua' tyi'tyecháaj xá'ra'nyij i Dios jimi! Ajta ijíj pu'ríj aviitzi', capu ij che' i'ríj paj jaaséj. 43 Pu'ríj atyojo're'nyesij ja'mua jimi a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán jamuaatanyó'si'tye'ej i maj jamuájcha'íire', a'íi mu mij jamuajnási, matí'ij mij jamuajnyo'si'tye'ej. 44 Majta néijmi'que' mu tye'entyipua'ritye'sij, majta néijmi'caa cui'nyij i maj a'áa huacháatimee, néijmi'i mu huatyú'uunaj i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime, a'íjci jime' siaj quee jáanamujri' tí'ij Dios yatanyéj tí'ij ja'mua japua huatányuunij.

Jesús pu tyámua' tyú'ruuj i tyeyúuj tzajta'

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Aj pu'ij ta'ij i Jesús utyájruij u tyeyúuj tzajta', tí'quij huatyóochej ti huí'rámuaritye'en a'íjma i maj a'uun tyí'tooca'aj. 46 A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze yee: “A'yaa pu tyí'huí're' i nye chí'ij mej mij a'uun huatyényuunij i Dios jimi”, maj siajta mua'aj, a'yaa xu jáaruuj ti a'yan tyí'huí're'ej tí'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

47 A'náj tina'aj pu tyihua'mua'tyaha'aj i tyeítýee u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta i maj jéetze' va'cán jin tyityatatyíj hua' tzajta' i tyeítýee, a'íi mu jahuooca'aj je'ej maj ye'ej tyeejé'caj. 48 Majta camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinij, jì'nye néijmi'i i tyeítýee, a'íi mu tyámua' tyá'namuajracuca'aj.

20

*I ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Jesús
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)*

¹ A'yaa pu a'ájna tyu'ríj ti'ij ooj Jesús tyihua'mua'tyáacaj u tyeýúuj tzajta', ajta huá'ixaatya'ca'aj tyeítýee i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuusij, mati'ij a'íimaj aje'ré'nyej i maj tyeýúuj tzajta' tyí'ijta, majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua' jamuán i huásasij.

² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj a'íjci jin tyimua'antyáarujtýe?

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj. Siata'aj naaté'exaatýe':

⁴ ¿a'tanyíj uyo'ta'ityaca' a'íjci i Juan ti'ij huó'íiraj i tyeítýee? ¿Nyiquij i Dios ca' i tyeítýee?

⁵ Mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' a'yaa mu tíjin:

—Típua'aj a'yan tyetyaaté'exaatýe' yee Dios pu uyo'ta'ityaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatýe'ej yee: “¿Ji'nye siana'aj sij quee ja'antzaahuaj?”

⁶ Ajta típua'aj a'yan tyetyu'taxáj yee tyétyacaa mu ja'antyíhuoj, aj mu mij néijmi'i i tyeítýee taatyáto'sixi'ij tyetyéj jime', ji'nye néijmi'i mu tyámua' naa tyá'mua'reej ti Juan a'íin pué'eenye'ej sáij ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'íj mu jin a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Catu jamua'reej a'tíj ti uyo'ta'ityaca' a'íjci i Juan ti'ij tyeítýee huá'íiraj.

⁸ Aj pu'ij i Jesús, a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatýe'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

*I maj tyi'muijhuacaa maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)*

⁹ Ajta je'en Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa jíjin i tyeítýee a'yan tíjin:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej, ti'quij séecan i tyeítýee huatanyéj mej mij a'áa tyojo'muárie'en i huastárij tzajta', aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, ímuáj pu je'ej huárupij. ¹⁰ Ti'ij a'ájna atyojo're'nyej mati'ij pua'aj jaju'raaa i úuvaj, séej pu ujo'ta'ityaca' hua' jimi i ti huo'tanyéjtýe mej mij jaatátuiire'en je'cácaa i ti huáciiriaca'. Majta a'íimaj i tyeítýee, a'íi mu jaatyáavaxij a'íjci i ti ujo'ta'ityi'huaca', majta quee tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ityaca'. ¹¹ Ajtáhua'aj pu séej huata'ityaca' ti jimi tyí'huíire', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu jajtyá'xij, majta je'en jaatyáavaxij, camu tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ityaca'. ¹² Ti'quij ajtáhua'aj séej huata'ityaca', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu tyaapuéj, majta jaaré'ityaca'.

¹³ “Ti'quij a'yan tyu'muá'aj a'íjna i a'tíj chuéj ti tyu'nyéj tíjin: “¿Ji'quij náarinij? Nyiyóoj nu huata'ityij i nyaj huápu'íj jaxie've', a'íj mu xaa ántzaahuatýe'sij.” ¹⁴ Majta a'íimaj, mati'ij jaaséej, aj mu mij tyu'tóo'ixaaj, a'yaa mu tyaaxá'pu'íntarej tíjin: “A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'cí'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma táaci'tyij.” ¹⁵ Aj mu mij jí'rájto, mati'ij mij jaajé'caj.

¿Ji'nye sij mua'aj tyí'mua'tzej, ji'quij huá'uurej a'íjma, a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj úuvaj ti japuan huasti'? ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'í pu a'áa jo'r'ényesij, ti'quij huá'cui'nyij a'íjma i ti huo'tanyéj, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij mej mij a'áa tyojo'muárie'en.

Mati'ij a'yan tyáanamujri' i tyeítyee, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:
—Che' quee a'náj a'yan tyí'rijcaj.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Tipua'aj quee a'yan tyí'ja'yájnatan je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, ¿ji'nye na'quij a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? A'yan tijin:

A'íjna i tyetyéj i maj majca'huaj júuriej a'íjma i maj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo'r'ényej ti a'íin pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've' jo'maj yá'ajtaahuaca' i chi'ij.

¹⁸ A'tíj tina'aj ti a'íjci japua eetávetyij i tyetyéj, a'í pu huatyána'xij néijmi'que' i jujitzé. Na'ríj tipua'aj séej japua rájvetyij a'íjna i tyetyéj, a'í pu jaatyátzaanaxi'ij.

A'íjci jime' i maj huá'íjva'ca'aj i maj tyí'tí'ijcicaa

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Majta a'íjma i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', majta a'íjma i maj tyí'ijta'ca'aj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyu'muá'aj je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaatyéevi', ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íjma putyí'xajta'ca'aj a'íjci jime' i nyúucarij ti jaataxájtaca', camu majta ahuóoca'an, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee.

²⁰ Jéehua mu ja'eeva'ca'aj, aj mu mij séecan huata'ítyaca' i maj a'yan tyúusejrataca'aj tijin tzáahuatyí'ra'aj mu jin tyí'xaj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyaata'íhuo' tyí'tíj jime' ti'ij a'íjci jin eerá'itzen mej mij tyu'tátuire'en a'íjci jimi i tajtúhuan.

²¹ Majta a'íjma i maj ja'eeva'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro ityáj tu jamua'reej paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, pajta tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyí'tyéevijtij. A'yaa paj cha'taj huá'uurej i tyeítyee, muáaj paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ²² ¿Nyiquij xá'pui' tyaj tyu'nájchij a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye', ca' quee?

²³ Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

²⁴ —Séej sianaataséjratye' i túmii. ¿A'tanyíj nyéerima'ra' puíríci i ti acájvee? ¿A'tanyíj a'yan ántyapuaj ti'ij tyé'yu'si'?

²⁵ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'í pu pué'een i tajtúhuan.

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan, tyí'tíj ti aaria'ra' pué'een, siata'aj siajta jaatá'an i Dios tyí'tíj ti aaria'ra' pué'een.

²⁶ Majta a'íjma camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij maj jaamué'tin a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'té'exaaaj hua' tzajta' i tyeítyee. Ji'nye je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj mu mij quee che' je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huatájuuritaj i tyeítyee hua' tzajta' i muí'chityee

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 A'tzúj a'tyévi'ij, séecan mu aje're'nyej, a'íimaj mu puírícij i saduceos, a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj yee camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

28 —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés ti a'yan tye'mej ityájma jimi, tìpua'aj a'tíj ti nyeíichej, tìpua'aj quee eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí', juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tíj a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí' ti'ij a'íjci jitze ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij.

29 'A'yaa pu tyu'ríj ityájma jimi, aráahua'puaj mu ará'axcaa i tyétyacaa i maj ju'ihuaamua'ca'aj, ti'quij i ti vásti', a'íi pu hu- atyényeíichaca', ajta je'en huamuí', capu eexúj tyiyóocaj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyáaruj i séej i ti je'tyáa'sej. 30 Ajta i sáij i ti je'tyáa'sej, a'íi pu ja'ancuré'vi'tíj a'íjci i íitaj ti jatyévi'tinya'aj a'íjna ihuáaria'ra', mu'ríj mij huéecaj i maj huácuij. 31 Ajtáhua'aj sáij ti je'tyáa'sej, a'íi pu ajta ja'ancuré'vi'tíj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj, maj quee jitzán tyiyóomua'aj muá'raa, néijmi'i mu huácuij. 32 Ajta je'en a'íjna i íiti' huamuí'.

33 'Arí mati'ij huatájuuritaj i muí'chítyee, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej? Ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj.

34 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—A'íimaj i tyeítyee ijíj mu nyejnyeí'chacaa, majta huiíchej. 35 Majta a'íimaj i ti a'yan tyihua'ci'puaj maj huatájuurej hua'tzajta' i muí'chítyee, ajta ti'ij a'ájna tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj, camu che' nyejnyeí'chen, camu majta huiíchan. 36 Camu majta che' cui'nyij, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij a'íimaj i maj tajapuá tyí'huíre'. A'íi mu yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ju'un i Dios, ji'nye mu'ríj huatájuuriaca'. 37 Ajta a'íjna i Moisés, a'íi pu taaté'exaa a'íjci jime' ti'ij jo'yú'xaca' je'ej ti a'náj sáij tyu'tyájtaa i tu'píj ti viváajma'aj tatyé'tye'. A'íj pu jin, Moisés a'yan jaatamua'aj i tavástara' tijn: "Í hua' Dios a'íjma i Abraham, ajta a'íjci i Isaac, ajta a'íjci i Jacob." 38 Ajta i Dios, capu hua' Dios pu'éen a'íimaj i muí'chítyee, a'íjma pu Dios i maj júurij, ji'nye a'íjna jimi néijmi'i mu júurij.

39 Majta séecan i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—Maeestro, xá'puí' paj tyu'taxájtaca'.

40 Ti'ij na'aj a'ájna, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jayyóoj i Ciríistu'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Ajta Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i tyeítyee a'íjci jime' i Ciríistu' yee David pu jitze eeráma'can? 42 Ajta a'íjna i David, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjci jime' ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan ántyapuaj tijn Chuícarij, a'yan tijn:

Dios pu a'yan tyaaté'exaa i Nyavástara' ti jime' yee:

"Acáyixi' ípuárij japua, iíye'ej nyamuáca'ta',

43 nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'."

44 Ajta i David, a'í pu a'yan jaatamua'aj a'íjci i Dios ti ja'antyíhuoj tijn nyavástara', tìpua'aj a'yan tyi'ja'yájna, ¿ji'nye tyí'rij ti i Ciriústu' a'ín pué'eenye' i David ti jitze eeráma'can?

Tí'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i juéesij

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj, majta tyeítée tyi'namuáaracaj, 46 a'yan tijn:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', ji'nye hua'ránajchi maj catí'tí'ijma'can metyi'cháatima'aj mamuaací'ca'an, ajta hua'ránajchi maj i tyeítée tzáahuatyí'ra'aj jin huo'tatyójtje'en jo'maj huaja'antynájchij. Majta a'yan tyá'xie've' maj huara'sej i ipuárij japua ti jéetze' juxie've' u tyejúj tzajta', ajta hua'ránajchi maj huara'sej véjri' jimi i ti tyihuá'cue'tyej matí'ij tyí'ye'estyaj. 47 A'í mu majta tyihuá'ari'racia i hua' chí'ij a'íjma i úucaa i maj antyúujimua'astariaca'. A'yaa mu huarín matí'ijta mij tyejúj tzajta' jo'tyáru'tyij. Matí'ijta mij ja'tyévi'ij tyényuusime'ej muá'ju'un mej mij séecan tyeítée huo'séj. Majta a'ímaj i maj a'yan ricíj, jéehua mu huápu'í'ij jajpuéetzij muá'ju'un.

21

Tí'ij íti' ti antyúusi'jtariaca' túmii huatámu'vejritaca'

(Mr. 12:41-44)

1 Aj pu'ij Jesús a'íjma huaséj i chíjtyaanyi'ij maj i túmii ú'siiria'ca'aj, tí'ij tyejúj tzajta' tyu'tyáhuire'en, 2 a'í pu ajta ítaj huaséj tíquee je'ej tyéejviicue', ajta a'íjna i íti' hua'puácaa pu ucáahua'xíj i túmii tíquee jéehua tyá'najchij. 3 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'mújna mu íti', jéetze' pu ju'cáahua'xíj mequee néijmi'i i séecan. 4 A'ímaj i séecan, néijmi'i mu ju'cáahua'xíj a'íjci i ti avá'itzee i maj jéehua tyí'ijcha'íj, ajta a'mújna tíquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xíj a'íjci i ti jin huatyohuire'nyijche'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyejúj

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

5 Majta séecan a'yan tyú'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti naa huasé'rihua'aj i tyejúj, ajta i tyetyéj ti cure'tyij néijmi'que', ajta i mu'véjrij i maj tyo'huariá'viihuua ti naa tyé'en.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

6 —Néijmi'i tí'ij na'aj siaj tyí'sej, aj pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán néijmi'i huatyú'uunaj, capu che' séeria'aj ja'mej jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jupapá tyiquéetime.

Je'ej ti tyí'rinyij tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'risime'en

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maeestro, ¿a'najnyí a'yan tyí'rinyij? ¿Tyi'tanyí jin tyámua'reeren tí arí tímua' a'yan atyojo're'nyesij?

8 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—Tyámua' xu'uj mua'aj mej mij quee jamuáacuanamua'j, mue'tíj mu uvé'nyesij nyenyúucaritze', a'yaa mu tyajamuaaté'exaatye'sij yee:

“Nyáaj nu a'ín pu'éen i Ciriistu'.” Majta a'yan tijin: “Pu'rij aty-
ojo're'nyesij.” Caxu hua' jamuán jo'cí'ca'an. ⁹ Siatí'ij a'yan tyu'namuaj
tijin: “Muatónyo'si'tye'ej aja'hua' séecan jamuán i tye'ítyee, majta
séecan merij huatyóohuij maj junyo'si'tye'”, caxu tyí'tziinye'ej, a'yaa
pu tyúuxie've' ti anaqueéj a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj néijmi'i
tye'entyipua'rij.

¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Séecan mu tye'ítyee huatónyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj
japua huacháatimee, a'í mu majta séecan jamuán huatónyo'si'tye'ej.

¹¹ Pua'maquéj pu huápu'ij huatóoca'tzij i cháanacaj, ajta hu-
atúuri'huaj ja'mej, ajta jéehua tyu'cuí'nyi'ra'aj ja'mej, ajta jútye' tyi'tj
pu huataséjre ti tziinyi're', ajta tyi'tj ti huápu'ij juxie've'.

¹² 'Ajta ti'ij quee xu a'yan tyi'rijcaj, a'í mu anaqueéj já'muavivi'ran,
majta je'ej pua'aj já'mua'uuren. A'úu mu jamojo'tyátoosij u tye'yúuj
tzajta' na'riij jo'maj tyityaja'naamuacaa, majamuá'vi'tin a'íjma jimi
i tajtúhuaanyij, majta a'íjma jimi i maj rey jin antyúumua'reej,
a'yaa mu já'mua'uurej a'íjci jime' siaj nyéetzij na'rá'astej. ¹³ Aj pu'ij
i'riitaj ja'mej siaj nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁴ Siajta
mua'aj caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyu'taxáj siaj sij jujapua
huatányuunyij, ¹⁵ ji'nye nyáaj nu jamuaatá'sij je'ej siaj tyu'taxáj,
siata'aj sij jaayí'tihua'an, siaj jin hua'antymue'tin a'íjma. Camu
je'ej tye'ejtyóova'aj muá'ju'un, camu majta hue'tzij jin já'muamue'tin.

¹⁶ Majta a'ímaj i já'muahasimua', majta i ja'mua ihuámua', majta
a'ímaj i ja'muanyoosimua', majta ja'mua amúncustyamua', a'í mu
aviítzij jin tyu'tátuiire'sij mua'ajmaj. Majta je'cácaa já'muacui'nyij.
¹⁷ Néijmi'i mu i tye'ítyee jamuájcha'íria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj
nyéetzij ná'tzaahuatye'.

¹⁸ Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, ji'nye i Dios
pu ja'muacha'íj ja'mej. ¹⁹ Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij
tyo'táviicue', aj xu sij júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi.

²⁰ 'Siatí'ij huo'séj i xantáaru'uj maj eetyaváatime a Jerusalén,
a'yaa xu tyá'mua'reerij tijin pu'rij tin huatyú'uunyi'huaj i Jerusalén.

²¹ Majta i maj Judea jo'tyú'uu, miche' jije'tzin jó'cinyej i jirij
tzajta'. Majta i maj Jerusalén jo'tyú'uu, miche' iirácinyej apua'quéj
i chájta'naj jitze. Majta i maj itzitáj jo'tyú'uu, miche' quee
ujo'tyáru'piche'en i chájta'naj jitze. ²² A'ájna xicáara' jitze, jéehua mu
jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye aj pu néijmi'i tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'
i yu'xarij jitze. ²³ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara'
jitze a'ímaj i úucua' i maj ootajucájmee, majta a'ímaj i maj mój
huá'tzi'tyej i juyójmua', jéehua mu huápu'ij jajpuéetzij muá'ju'un
a'ímaj i maj Israel huacháatimee, ji'nye puéjtzij pu huo'tá'sij i Dios.

²⁴ Séecan mu i tye'ítyee cui'nyij i chúun jime', majta séecan á'vi'tin
i séej chuéj japua ti a'yan séejre' i cháanacaj japua. Majta i maj
quee Israel já'ma'can, a'í mu jaatyú'uunaj i Jerusalén 'asta na'aj quee
aróo'astej a'ájna xicáara' maj jitzán jaataxájtaca'.

Je'ej ti ye'ej yetyi'cányesij a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ 'Ajta jéehua pu tyu'taséjre'ej i jútye' i xicáj jitze, ajta i máxciríe'
jitze, ajta xú'ra'vej tzajta'. Ajta íyan i cháanacaj japua, a'í mu i
tye'ítyee tyi'tziinye'ej muá'ju'un ji'nye capu je'ej hua'mitéerastya'aj

ja'mej, a'íjci jíme' i ti jéehua tyuutá'hua'aj ja'mej i jájritze' tí'ij huápu'i'ij pu tí'ránaj ja'mej. ²⁶ Jéehua mu i tyeítýee jó'pua'rij a'íjci jíme' mej tyu'tátziinye'ej, mati'ij jéehua tyú'mua'tyij je'ej ti tyi'táj ja'uurej a'íjci i cháanacaj, jí'nye tyi'táj tina'aj ti jútye' tyejé'sejre', a'íi pu ajta tyu'tóoca'tzij. ²⁷ A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu jaséjran a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti aje'cáama'aj ja'mej jéetirij tzajta', huápu'i'ij pu naa huasé'rihua'aj ja'mej, mej mij tyámua' naa tyo'taséj i tyeítýee, jumuárie'rij pu jin yava'cányesij. ²⁸ Tí'ij huatyóochenyij ti a'yan tyi'rinyij, tyámua' xu huó'uurej. Siata'aj atanyéjnye'rij, jí'nye pu'rij véjri' a'ájna xicáara' Dios ti jitzán jamui'rátóosij.

²⁹ Ajta séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tíjin:

—Cási', xaaséj a'íjci i xápua', na'riij séecan i ciyéj ti tyi'sejre'. ³⁰ Tí'ij antyinyáxi'in i xámue'ra', mua'aj xu jaséjran, siajta jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij i víita'rij tzajta'. ³¹ A'yaa pu cha'tána'aj tyi'een, siati'ij tyi'sejra je'ej nyaj tyajamuaté'exaa, siata'aj a'yan tyáamua'reej ti arí tímua' a'ájna putyaja'ricij ti Dios tyu'ta'íjtaj.

³² 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' tzáahuatyí'ra'aj jíme', néijmi'i pu a'yan tyi'rinyij je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, meentyij mequee xu huácuij ijíj maj huátýeityee. ³³ A'ájna i tajapuá ti séejre' a'íi pu á'pua'ren, ajta i cháanacaj pu ajta á'pua'ren, ajta i nyenyúuca, capu a'náj antyípu'a'rij.

³⁴ 'Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu je'ej pua'aj ju'uuri'aj i jutzájta', a'íjci jíme' siaj jui'ive', caxu siajta a'íj jitze tyi'mua'ajcaj i ti yan tyi'sejre' i cháanacaj japua. Tí'ij quee a'ájna xicáara' jitze, ja'mua japua rájvetyij siati'ij pua'aj quee jacho've'. ³⁵ Ji'nye a'íi pu hua' japua rávesij néijmi'caa japua i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ³⁶ A'náj tina'aj xu atanyéjnye'rij, siata'aj a'yan tyá'huaviiraj i Dios tí'ij jamuáahuire'en, tí'ij quee tyi'táj je'ej já'mua'uurej je'ej ti tyi'táj rinyij, siajta a'yan tyá'huocaj siaj sij nye jimi huatyá'ítzeere'en, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'.

³⁷ A'náj tina'aj tújca'rij tzajta', a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeyúuj tzajta'. Ajta tí'ijta huaré'chumua'rej, a'áa pu jó'yi'caaj i jírj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Aseitúunajrimi, a'áa pu ja'taxai'irihua'aj. ³⁸ Majta néijmi'i mu i tyeítýee íiya' ajo're'nyinyiica'aj jo'tij i tyeyúuj jo'tyéjvee mej mij jáanamua'aj i Jesús.

22

*Mati'ij jaaxá'pu'i'intarej maj avútzij jin jaatyéevi' i Jesús
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)*

¹ Pu'rj a'ájna véjri' putyí'rijcaj mati'ij pua'aj a'íjci jin tyi'ye'estyaa i maj páan cua'caa i maj quee levaduura'j jana'ajchityaa. A'yaa mu majta jatamuá'muaj tíjin: Tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmu'a' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'ájna a Egipto. ² Majta a'íimaj i maj tyi'ijta tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', jéehua mu tyi'mua'ajcaa je'ej maj ye'ej tyeéj'caj i Jesús, majta quee je'ej tyéjtyoova'aj, jí'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítýee.

³ Tí'iqui' i tyiyáaru' utyárupij a'íjci i Judas tzajta', i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Iscariote, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj

tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴ Ti'quij i Judas a'íjma jimi ajo're'nyej i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihua'íjtye' a'íjma i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti ye'ej huárinyij ti'ij aviitzij jin huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús. ⁵ Majta a'íjmaj mu huatótyamua'vej, mati'ij mij tya'tóoratziiri' maj túmii jaatá'. ⁶ A'íi pu ja'ancuriáa' i huá'nyuucaa. Aj pu'ij huatyóochej ti jáahuonyij a'náj ti i'ríj ti huo'tátuiire'en i Jesús maj quee jaséeracaj i tyeítyee.

Ti'ij tavástara' hua' jamuán tyu'cuaj a'íjma i maj jamuán huacíj
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Ti'ij ij a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' maj jitzán jacua'caa i páan maj quee levaduura' jana'ajchityaa. A'ájna xicáara' jitze, a'íj mu majta mu'vejritacaa i cánya'aj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁸ Aj pu'ij Jesús huo'tacho'vej a'íjci i Pedro ajta i Juan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siata'aj ujo'ju' siaj sij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij a'íjci i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.

⁹ Ajta a'íjmaj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij jitze a'yan petyiyá'xie've' tyej tyij tyámua' tyojó'uurej?

¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siati'ij chájta' jo'tyájrutyey, tyáataj xu séjran ti xá'rij huátisij, jájtyij ti uhuájmuua, siata'aj jamuán ujo'ju', siajta jamuán ujo'tyájrutyey u chi'táj jo'tij a'ín ja'rá'ixaj. ¹¹ Siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i ti aja'chej yee: “A'yaa pu tyí'xaj i maeestro yee: ¿Jo'nyij jáa'rij ti tyú'cu'nyij i ti jin jo'támua'reej ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'? A'íi pu tyí'cu'nyij a'íjma jamuán i ti hua'antyíhuoj.” ¹² A'íi pu jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chi'ij ti ve'éj ti uhuaré'yohuaj, siata'aj a'úun tyámua' tyojó'uurej.

¹³ Aj mu mij jo'c'ij, mati'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyá'raa je'ej ti tyihuo'té'exaa'ij i Jesús, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj jin jo'támua'reej je'ej ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.

¹⁴ Ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cu'nyij, néijmi'i mu huatyára'saca' véjri' i méesaj jitze, a'íjna i Jesús, majta a'íjmaj i maj jamuán huacíj. ¹⁵ Ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Jéehua nu huápu'ij a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj ja'mua jamuán tyú'cu'nyij, ijij nyaj quee xu jajpuéjtzij, tyej tyij néijmi'i jo'támua'reej a'íjci jime' i ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu che' a'náj jacua'nyij i páan 'asta quee néijmi'i tya'róo'astej a'ájna xicáara' ti'ij Dios jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjta'ij iyan i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij jajriáj i váasuj, ti'quij tyámua' tyaatá' i Dios, aj pu'ij huo'tajájni, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Ya'cuíj, siata'aj néijmi'i jaaré'ye'en, ¹⁸ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' a'náj ju'quéi'sij já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee yan huataséjre'en a'náj ti Dios tyu'ta'íjta'ij iyan i cháanacaj japua.

19 Ajta je'en i páan tyi'íj, tí'ij ij ajta tyámua' tyaatá' i Dios. Aj pu'ij ja'antyítaaraca' i páan, ajta je'en huo'ta'í'pu'uj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu huatóomua'aj i páan, a'íi pu a'íin pué'een i nye tyévira' i nyaj jín ja'mua japua huatanyúj. A'yaa xu huárinyij siaj sij jo'támua'reej je'ej nyaj huaríj.

20 Mati'ij tyu'cuá'aj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj, a'íi pu jajriáj i váasuj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íjna i váasuj tzajta' ti uhuájmuua, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti jíme' Dios jájcuaj jín tya'tóoratziiri' ti ja'mua japua huatányuusij. A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij ja'mua jitze ma'can.

21 'Ajta i a'tíj ti avíitzij jín tyu'tátuiire'sij nyéetzij, a'íi pu ajta yésejre' nyaj jamuán iye'ej méesaj jitze. 22 A'yaa pu tyí'nya'uurej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', je'ej ti tyu'xá'pu'íntariaca'. Ajta huatóoxaamujritye'ej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej avíitzij jíme'.

23 Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu huatyóohuij maj huó'ihuo' a'íjci jíme' a'tíj ti a'íin pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

A'tanyij a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'

24 Mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' a'íjci jíme' a'tíj ti jéetze' juxie've'. 25 Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íimaj i maj rey jín tyityatatyíj hua' tzajta' i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu ca'nyéjrij jín tyihuá'ijtye'. Ajta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeítýee, a'yaa mu tyúuxaj yee ityáj tu tyámua' tyaja'muacha'ij. 26 Siajta mua'aj, caxu a'yan eenye' mati'ij a'íimaj, sulu a'yaa xu éenye'ej xá'ra'nyij, a'íjna i a'tíj ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij tí'ij i tíquee tyi'tíj jín juxie've', ajta a'íjna i ti tyí'ijta, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij tí'ij a'íjna i ti huá'huíire' néijmi'caa. 27 Cási', ¿a'tanyíj jéetze' va'cán jín tyi'tyéjvee? ¿Nyi a'íjna i ti huatyájcaj jo'tij méesaj jo'tyéjvee, ca' a'íjna i ti tyá'cue'tyej? ¿Nyiquee a'íjna i ti tyí'cua' huatyequéej jo'tij i méesaj jo'tyéjvee? Ajta nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj jéetze' va'cán jín tyi'tyéjvee, nyajta nyáaj yanuj huatyéjve ja'mua jimi, tí'ij a'íjna i ti tyihuá'cue'tyee.

28 'Siajta mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'náj tina'aj nyajamuan ya huatyu'uj nyati'ijta jajpuéjtzij. 29 Nyáaj nu jamuaatá', siaj sij tyu'ta'íjta, jí'nye a'íjna i nyavástara' pu'ríj naatá' i nyaj jín tyu'ta'íjta. 30 A'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán tyu'ta'íjta ijyan i cháanacaj japua, mua'aj xu ajtyára'sij i méesaj jitze siaj sij tyú'cua'nyij siajta huaye'en nyaj jamuán. Siajta je'en huatyára'sij i ipuárij japua ti jéetze' juxie've', siaj sij huo'xíjtye'en a'íjma i tyeítýee i maj majta Israel jitze eerányej, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin: "Huéeicaj paj pua'máj naatyáhue'taj"

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Simón, Simón, a'íjna i tyiyáaru', a'íi pu jaatáhuoj ti Dios jaatá'an tí'ij tyu'tatyése'en ti jamuaamué'tin siaj sij manúurieenyij. 32 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyaatáhuo muéetzij jíme' i Dios jimi pej

píj quee eeriá'itzen a'íjci jime' i paj na'ra'astijre, ajta patí'ij táhua'aj na'rá'astijre'en, a'yaa paj huárinyij, pata'aj ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'ihuáamua'.

³³ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', nu'ríj a'yan tyo'tyényaca'an nyaj ajamuán eetyánami'huaj na'ríj nyaj ajamuán huámuí'nyij.

³⁴ Ajta i Jesús a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Pedro, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye', tí'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tíjin capáj nyamua'tyej.

Pu'ríj tya'rá'ixaj tí'ij jajpuéetzij ja'mej a'íjna i Jesús

³⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tíjin:

—¿Nyi tyi'tíj jamo'tyá'ítziij nyati'ij jamuaata'ityaca' siaj jo'cáxi'in, siaj quee áto'rij jo'píj, siajta quee tyi'tíj joa'áj siaj túmii tzajta' ucá'an, siati'ij quee che' séecan i juca'quéj jo'í'pu'ca'aj?

A'yaa mu tyityaatanyúj tíjin:

—Capu tyi'tíj to'tyá'ítzii.

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Ajta íjij, típua'aj a'tíj tyi' áto'rij, che' ja'antypíij, na'ríj i túmii tí tzajta' ucá'an. Típua'aj a'tíj quee séej tyícha'íj i chúun, che' jáatoonyij i jumáancaj ajta je'en séej huánanan i chúun a'íjci jime' túmii. ³⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jíjze tíjin: “A'yaa mu jaatamua'aj tíjin a'íi pu a'ín pué'een síj tí je'ej pua'aj tyí'tyevij.” A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tí juxie've' tí a'yan tya'róo'astej je'ej tí tyé'yu'si' nyéetzij jime'.

³⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Cási' tavástara', hua'puaj pu yee tyí'sejre' i chúun.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Che' a'yan enye' caxu che' tyi'tíj xajtaj.

Tí'ij Jesús huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Aj pu'ij íirájraa i Jesús, tí'ij íj a'áa jo'mej jo'tíj já'asacaa i jírij jíjze tí a'yan tyaja'rájtyapua'aj tíjin Aseitúunajrimi, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu majta jamuán ujó'ju'. ⁴⁰ Tí'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—Siata'aj huatyényuunyij siaj síj quee tyi'tíj jíin ootyá'ítzeere'en.

⁴¹ Tí'quij a'áa huojoohuá'xíj a'tzúj pu a' ímuáj jo're'nyej a'chu tí ímuáj aja'ráahuí'tz'ij i tyetyéj típua'aj a'tíj jíin tyu'tatató'oj, a'áa pu tyítunutaca', tí'quij huatyéenyuj i Dios jíimí, ⁴² a'yan tíjin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuavíj, típua'aj mua'ráanajchíj paj naatá' nyej nyíj quee a'yan tya'ajpuéetzij ná'ra'nyíj, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyiica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyíj je'ej paj muáj tyá'xie've'.

⁴³ Aj pu'ij síj jíimí huataséjre i tí tajapua' tyí'huíire', tí'ij ca'nyíjra'aj jaatá'. ⁴⁴ Ajta i Jesús, jéehua pu tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jíin jéetze' huatyéenyuj, jéehua pu cámuí'yaca'aj i tíéexi'muarij, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij xúure'ej tí aja'rátzunyaa a chóota'.

⁴⁵ Tí'quij ájchej jo'tíj ja'tyényuusima'aj, tí'ij íj ajo're'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej a'íimaj i maj jamuán huacíj, mu'ríj tyácu'tzisima'aj, jí'nye jéehua mu cua'naca'aj a'íjci jime' maj juxaamuijrite'. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Ji'nye siajta tyityetyacu'tzuj? Xá'ajhuiixi', siata'aj huatyényuunyij ti'ij quee tyi'táj ja'mua japua rájvetyij i siaj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús, mati'ij jéehua i tyeítýee aje're'nyej, ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaj tijin Judas, i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' ti'ij ji'tyaápui'tzej a'íjci i Jesús.

⁴⁸ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Judas, ¿nyij a'íj jin peni'tyápui'tze'sij pej pij nyéetzij tyu'tátuire'en, i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca'?

⁴⁹ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacá'j, mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'táj rijcaj, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿nyi tyahuo'tanyó'si'tye'en a'íjci jime' i tyi'tachuun?

⁵⁰ Ajta síij ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu tyaapuéj a'íjci ti jahuüre' a'íjna i ti tyi'ijta u tyeyúuj tzajta', ja'ajtasíjchaca' i naxiéera', muáca'ta' ti pujmua'.

⁵¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Caxu che' junyo'si'tye'ej.

Ti'ij ij ja'ajtamuáriej a'íjci i naxiéera' jitze, ajta tyáahuaj. ⁵² Ajta je'en i Jesús a'yan tyi'huo'té'exaa a'íjma i maj tyi'ijta u tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyi'huá'ijtye' i maj tyi'cha'ij u tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma i huáasij, néijmi'caa mati'ij mana'aj i maj jimí aje're'nyej a'yan tijin:

—¿Nyi náhua'rij nyapu'éen siaj sij nya'aj mujo'vá'ju'un chúun setyu'íi'sima'aj, siajta ciyéj? ⁵³ A'náj tina'aj nu a'úu jo'tyaváaj ná'yi'caaj u tyeyúuj tzajta' ja'mua jimi nyetyaja'muamuatyáaj. Siajta mua'aj, caxu a'náj naatyéevi', ijíj xu xaa a'yan rinyij, ji'nye a'íi pu ja'mua jitze ucájrurij a'íjna i ti tyi'ijta táca'rij tzajta'.

Ti'ij i Pedro jaatyáhue'taca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús, aj mu mij yo'ví'tij, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'. Ajta a'íjna i Pedro, a'tzúj pu ímuáj jaavájasima'aj.

⁵⁵ Mati'ij mij óonie'j a'ájna jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj u tyeyúuj tzajta', aj mu mij ataráasajra, ajta i Pedro, a'íi pu hua' jamuán uja'ajyixij. ⁵⁶ Ti'ij ij síij i íiti' i a'áa tyi'huüre' jaaséej ti a'áa ja'ajcatyíi jo'tij já'taa, ti'ij tyámua' tyeeséj aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'mújna mu tyáati', a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús.

⁵⁷ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tyáhue'taca' tijin:

—Íiti', canu nyáaj jamua'tyej.

⁵⁸ A'tzúj a'tyéevi'caj, ajtáhua'aj síij jaaséej, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj pajta hua' jitze ajtyáma'can.

Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj.

⁵⁹ Ti'ij séej ooraj tyoomá'caj, ajtáhua'aj pu síij a'yan tyé'jee tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna ti a'múu sáij a'íin pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ji'nye Galileea pu já'ma'can.

⁶⁰ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj pej nye'ixaatye'.

Ti'ij ooj a'yan tyi'xáatacaj, aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'. ⁶¹ Ajta a'íjna i tavástara', a'íi pu ooré'nyeeriaca', ti'ij ij ja'ráasej a'íjci i Pedro, aj pu'ij jo'támua'reeri' je'ej ti tavástara' tyaaté'exaa yee: “Ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyinaatyáhue'taj tijn capáj nyamua'tyej.” ⁶² Ti'quij Pedro iirájraa apua'quéj, aj pu'ij tyuuyínyajraa huápuí'ij, je'ej pu pua'aj tyo'tóomua'aj.

Mati'ij jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Majta a'íimaj i maj jacha'íica'aj, a'íi mu huatyóohuij maj jatyaxáahuataj, majta jaatyáavaxij a'íjci i Jesús. ⁶⁴ Mati'ij mij jo'tají'ca'aj a ji'sáara' jitze, aj mu mij ca'nyéjrij jin jaata'íhuo'ri' tijn:

—Huataxáj a'tanyij mui'tyéjvee.

⁶⁵ Majta jéehua je'ej pua'aj tyeejéj ma'xáahuataj.

Mati'ij ayo're'nyijtye i ju juéesijtyamua' jimi

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu tyúusiij i huáasij, majta i maj tyí'ijta u tyeuyúj tzaajta', majta a'íimaj i maj tyi'huá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', mati'ij mij yo'ví'tij hua' jimi i ju juéesij.

⁶⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Taaté'exaatye', ¿nyij muáaj a'íin papué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua'?

Ti'quij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Típua'aj a'yan nyetyájamuaaté'exaatye' yee: Nyáaj nu a'íin pué'een”, caxu ná'antzaahuatye'ej. ⁶⁸ Ajta típua'aj nyetyajamuaa'íhuo' caxu huatányuusij. ⁶⁹ Ajta iijij ti yujo'que'tij ja'mej, nyáaj i nyaj nyajta tyévi jitze huanie'huaca', muáca'ta' nu ja'ajcaquéé na'mej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷⁰ Néijmi'i mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi a'íin papué'een i yójra' i Dios?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu a'íin pué'een je'ej siaj tyu'taxájtaca'.

⁷¹ Mati'ij mij a'yan tyu'tóo'ixaaj tijn:

—¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyá'xie've' tyej tyij tyi'tíj jitzán ujpua'aritye'en? Ityáj tu tyerij jáanamujri' je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca'.

23

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Mati'ij mij néijmi'i ájhuiixij i maj a'áa ja'tyúusi, mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús a'íjci jimi i Piláato. ² Mati'ij mij huatyóohuij maj jitzán tyo'ojpuá'aritye'en, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijn:

—A'yaa tu tyéetyoj ti a'múu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij huatyényo'se'en i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jimi. A'yaa pu tyí'xaj

tíjin capu a'yan tyúuxie've' mej mij tyá'najchitye'ej a'íjci i tajtúhuan i ti huá'ijjve', a'yaa pu ajta tyihuá'ixaatye' ti a'múu a'íin pué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua, ti jee ajta rey jime' tyi'tyéjvee.

³ Ti'quij Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi a'íin papué'een i paj Rey jime' tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Jee nyáaj nu a'íin pué'een i paj jaxaj.

⁴ Ti'quij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'ijta i tyeýúuj tzajta', ajta a'íjma i maj a'áa ajtyáxiiriaca' tíjin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'itzee i nyaj jin jo'xíjtye'en.

⁵ Majta a'íimaj, ca'nyíin mu jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Jéehua pu je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej i tyeítyee, a'áa pu a'yan tyojo'tyóochej a Galillea, ajta ijíj a'yaa pu ricij a'yájna Judea.

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Herodes

⁶ Ajta i Piláato, ti'ij a'yan tyáanamua'jri', a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi a'mújna mu Jesús a'áa já'ma'can a Galillea?

⁷ Ti'ij Piláato a'yan tyáamua'reeri' ti i Jesús a'áa já'ma'can jo'tíj i Herodes tyejé'ijtaj, aj pu'ij huo'ta'íj maj já'anvi'tíj a'íjci jimi i Herodes, i rey ti jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj a Jerusalén.

⁸ Ajta i Herodes, jéehua pu huatóotyamua'vej ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús, ji'nye pu'ríj á'tyej ti jaséjramui'ca'aj, ajta jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti Jesús tyi'tíj jin a'yan huárinyij ti huápu'ij juxie've'. ⁹ Jéehua pu tye'e'íhuo'ri', ajta i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeýúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu véjri' jimí jo'tyú'uuca'aj, jéetze' mu ca'nyíin jin tyá'xajtzi'raca'aj. ¹¹ Ajta i Herodes, majta a'íimaj i xantáaru'uj i ti tyihuá'ijtye', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj jáa'uurej, majta jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. *Mati'ij* mij cáanarij ju'cáachejtye ti naa een, ti'ij tyihuá'caanaa i maj jamuán tyí'ijta i Herodes, ajta je'en huo'ta'íj mej mij majtáhua'aj já'anvi'tíj i Piláato jimi. ¹² A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu ju' amíincustyamua'aj muá'raa a'íjna i Piláato, ajta a'íjna i Herodes, ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, móoche' mu tyúucha'íiria'ca'aj.

Mati'ij jaaxá'pu'íntarej maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39—19:16)

¹³ Ajta i Piláato huo'tajé a'íjma i maj tyí'ijta i tyeýúuj tzajta', ajta a'íjma i maj tyityatatyíj, ajta a'íjma i tyeítyee. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Siatí'ij yajave'ré'nyijtye nye jimi, a'yaa xu jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj yee a'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij jé'ta' huácinyej, nu'ríj tye'e'íhuo'ri', mua'aj senyeséeracaj. Ajta quee je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'itzee i sij jin jitzán tyí'pua'ritye'. ¹⁵ Capu ajta je'ej já'miteeraste' a'íjci i Herodes, ji'nye a'íi pu ajtáhua'aj muyo'ta'ítyaca' ityájma jimi. A'íj xu jin seríj jamua'reej tiquee a'yan tyi'tyéevijtíj ti a'múu huámui'nyij, ji'nye capu tyi'tíj jin ootyá'itzee.

16 Puéjtzij nu jaatá'sij a'mújcij, nyati'ijta nyij jaatátoosij. 17 A'yaa mu tyeýí'tihua'aj maj séej huatátoonyij i maj eetyánami' a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj. 18 Majta a'íimaj i tyeítýee, néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Miche' jaajé'caj a'mújcij mu Jesús, pajta i Barrabás huatátoonyij.

19 (A'ájna i Barrabás, a'íj pu jin eetyánami'huaca'aj, ji'nye ca'nyíjra'aj pu huo'ta' i tyeítýee Jerusalén maj já'chajca'aj mej mij huo'tanyó'si'tye'en i Roma maj já'chajca'aj, a'íi pu ajta síij a'íin pué'een i ti tyí'tyacui'caria'aj.) 20 Ajta i Piláato jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyij a'íjci i Jesús, a'íj pu jin ajtáhua'aj a'yan tyihuo'tajé ti'ij jáamua'reej je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj i tyeítýee. 21 Majta a'íimaj i tyeítýee a'yaa tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Pata'aj yó'tatan, pata'aj yó'tatan.

22 Huéecaj pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime'? ¿Tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj? Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'táj ti jin ootyá'itzee ti'ij a'yan tye'tyévijtye'ej ti huámu'i'nyij a'mújna, a'íj nu jin a'yan nyana'aj rinyij, puéjtzij nu jaatá'sij, nyajta jaatátoosij.

23 Majta a'íimaj i tyeítýee jéetze' mu ca'nyíin jin huatyeyíihuajra, majtáhua'aj a'yan tyaata'íj ti jó'tatan. Aj mu mij tyu'mué'tij a'íjci jime' i maj jéehua huatyeyíihuajra. 24 Aj pu'ij i Piláato jaaxá'pu'íntarej ti a'yan huárinnyij je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítýee. 25 Ti'quij jaatátooj a'íjci i maj jahuaviirica'aj i tyeítýee i ti a'íjci jin eetyánami'huaca'aj ti ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij huatyényo'se'en, ti ajta tyí'tyacui'caria'aj. Ajta i Piláato, a'íi pu tyu'tátuii i Jesús mej mij a'yan jáa'uurej je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítýee.

Mati'ij yó'tatej a'íjci i Jesús

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Mati'ij mij yo'jáj i Jesús, a'áa mu yoojásima'caj, mati'ij séej huatyéevi' ti a'yan ántyapuaaj tijin Simón Cirene ti já'ma'can, a'áa pu ja'tanyéj a'ítzitáj, mati'ij mij ju'huatyéchuii i cúruuj ti'ij jáachuisime'en cújta' i Jesús.

27 Jéehua mu tyeítýee huajú'ca'aj hua' cújta', mue'táj mu majta i úuca huajú'ca'aj muxaamúuritya'aj, majta antyuyíinyaj a'íjci jime'.

28 Aj pu'ij Jesús ooré'nyeeriaca', ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj úuca, mu siaj Jerusalén já'ma'can, caxu nyéetzij jin juyiinyaj, sulu ja'mua jime' siahuóoyiinyixi', siajta a'íjma jime' i juyójmua', 29 ji'nye aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' siaj jitzán a'yan tyu'taxájtaj yee: “Dios pu tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj quee a'náj tyiyóomua'aj muá'raa, majta a'íimaj i maj quee a'náj ti'ríij hua' jitze huataséjre, majta a'íjma i maj quee a'náj tyu'tzi'tyej.”

30 A'ájna xicáara' jitze, a'yaa mu rinyij i tyeítýee, a'íi mu a'yan tyaaté'exaatye'sij i jiríj tijin: “Pata'aj tajapúa rájvetyij.” Majta a'yan cha'taj mana'aj tyaaté'exaatye'ej a'íjci i jiríj ti huaquéetimee tijin: “Pata'aj taatyá'avaaj.” 31 Tipua'aj a'yan nyetya'ajpuéjtzij nyáaj nyej quee tyi'táj jin ootyá'itzee, ¿nyij mequee jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj tyi'táj jin ootyá'itzee?

32 Majta hua'puácaa huajápuasima'aj i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj mej mij huojotatan i Jesús jamuán. 33 Mati'ij mij

a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mui'chij mu'taj, a'áa mu mij yó'tatej hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj. Séej mu óotatej muáca'ta' pujmua', majta i séej útata' pujmua' i Jesús. ³⁴ Ti'quij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara' tyihuo'tú'uunyi'ri', ji'nye camu jamua'reej je'ej maj ricij.

Majta i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj tyetyéj jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tij ti ci'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee, a'áa mu jo'tyú'uu méesejraca'aj. Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye', a'íi mu majta jaatyáxaahuataca', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, che' ajta jujapúa huatányuunij, tìpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan ti a'múu a'íin pué'een i Dios ti ja'antyíhuoj i ti ajta a'áan yó'o'jrasij i ipuárij japua.

³⁶ Majta a'íimaj i xantáaru'uj mu ajtyáxiiriaca', majta jaatyáxaahuataca', a'íj mu majta jaatanyétzij ti ju'cáaye'en i nahuáj ta'antzíjvi. ³⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tìpua'aj Rey jime' petyi'tyávaacaj a'íjima jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, pata'aj ajapua huatányuunij.

³⁸ Majta táabla óotatej jo'tij jo'o'jmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci jitze i táabla tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i hua' Rey a'íjima i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁹ Ajta s'íj i ti je'ej pua'aj tyeyí'tihua'aj i ti ajta óotateehuaca', a'íi pu je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—¿Nyi pequee a'íin pué'een i ti Dios a'áan mo'jo'o'jrasij i ipuárij japua? Pata'aj ajapua huatányuunij, pajta ityájma japua.

⁴⁰ Ajta i s'íj ti je'ej pua'aj tyeyí'tihua'aj, ti ajta óotateehuaca', a'íi pu jajtyá'xij a'yan tijin:

—¿Nyi pequee já'tyese' i Dios? Cási', a'yaa paj cha'taj pana'aj tya'ajpuéjtzij tì'ij a'mújna. ⁴¹ A'yaa pu tyi'tyéevijtzij tyaj a'yan tya'ajpuéjtzij, a'íjci jime' je'ej tyaj tyi'tíj huáruuj, ji'nye pu'ríj a'yan tyitaaci'ij, ajta a'mújna, capu tyi'tíj jin ootyá'itzee.

⁴² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Jesús, pata'aj no'támua'reej a'ájna xicáara' paj jitzán huatye'chesij i paj tyu'ta'íjtaj.

⁴³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu tyi'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', ijíj paj a'áa jo'tyaváaj puá'mej nyaj jamuán jo'tij Dios tyámua' tyimuo'jo'tyátoosij.

Tì'ij huamuí' a'íjna i Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Tì'ij arí a'tzáaj tacuaríxpuaj putyi'rijcáj, aj pu'ij néijmi'que' huariá'tica'riaca' i chuéj japua, huéicaj ooraj pu a'chu á'tyeej ti huatíca'. ⁴⁵ A'íjna i xicáj oomuí', ajta a'íjna i cáxurij ti a'úun jo'tahuíjca'aj u tyeyúuj tzajta', a'íi pu jé'ta' acásujtz'a'an. ⁴⁶ Ca'nyíin pu jin huajíjhuaca' a'íjna i Jesús. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Mu paj nyavástara', muéetzij nu muaatátuire'sij i nyaxi'éjnyu'caa. Tì'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huamuí'.

⁴⁷ Ajta a'íjna xantáaru'uj ti tyí'ijtye' anxityej maj ará'asej, ti'ij jaaséej je'ej ti huaríj, aj pu'ij tyámua' tyaatá' i Dios, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íi pu tyámua' tyí'tyevistaca'aj.

⁴⁸ Majta a'íimaj i tyeítýee i maj ajtyáxiiriaca', mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'tíj huaríj, aj mu mij jo'cáxij, ji'nye muatóoxaamujrityej majta je'ej pua'aj tyityo'tóomuajtyaca'. ⁴⁹ Majta a'íimaj i maj jamua'tyej, majta i úucaa i maj jamuán uja'ráacij a'ájna a Galileea, a'íi mu a' ímuáj jo'tyú'uuca'aj, majta tyí'sejraca'aj je'ej ti tyi'tíj rijcaj.

Mati'ij ja'vá'naj a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ A'áa pu ajta síj jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaj tijin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Arimatea, a'áa ti huataca'aj a Judea, a'íi pu síj a'ín pué'een ti hua' jitze ajtyáma'can i juéesij. Tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, ajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj. ⁵¹ Ajta a'íjna i José, a'íi pu ajta jajchó'va'ca'aj a'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua. A'íj pu jin quee ja'ránajchaca' je'ej maj tyaaxá'pui'intarej, capu ajta tyámua' jaata'aj je'ej maj huaríj i séecan i juéesij. ⁵² Ti'ij ij a'áa jo'mej i Piláato jimi, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti jaatátuiire'en i tyévira' i Jesús. ⁵³ Aj pu'ij ja'ajtajá i tyévira' i Jesús, ajta je'en saavanaj jin jacá'ijcataca', ti'quij a'úun jo'tyájrurij jo'tíj jóocun, ti'ij ij uyo're'tyej jo'maj yo'ojcúunajraa, camu meexu a'náj a'tíj a'úun jo'tyá'avaataca'aj. ⁵⁴ Pu'rij a'ájna putyí'rijcaa a'ájna xicáara' maj jitzán tyámua' ju'uurej, ajta arí tin atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

⁵⁵ Majta a'íimaj i úucaa, i maj a'áa ja'ráacij a Galileea i Jesús jamuán, a'íi mu cújta' huajú'ca'aj a'íjci i José. Mati'ij mij jaaséej jo'tíj jóocun, majta jo'tíj yó'ruuj i tyévira' i Jesús. ⁵⁶ Mati'ij mij jo'cáj i juchéj, aj mu mij tyámua' jáaruuj i tu'píj ti naa tyaarie'ej, majta i maj jacáhuaatye'ej, majta je'en huóoso'pej a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyúuxie've'.

24

Ti'ij huatájuuriaca' i Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, íiya' mu'uj ujó'ju' a'íimaj i úucaa, mati'ij mij tyojo'tíi i maj tyámua' tyú'ruuj i tu'píj ti naa tyi'tyáarie', mati'ij mij ujó'ju' jo'maj je'ej yo'uuriajca'aj. ² Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaaséej tipua'aj arí antácun. Ajta a'íjna i tyetyéj i maj je'tyájmuaaj, pu'rij ant'ri'huaca'aj. ³ Mati'ij utyájrurij, camu che' jáatyoj i tyévira' i Jesús. ⁴ Meentyij móoj a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jime' i tyévira' i Jesús, mati'ij jiye'tzín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi i úucaa, naa mu cuéeinavi' tyí'chajca'aj, naa mu tyityetyátatzarisime'ej. ⁵ Tyámua' mu tyu'tátziin i úucaa, a'íj mu jin tyítunutaxij, majta ecóotutaxij, majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyá'huoo hua' tzajta' i mu'ichítýee i ti arí huatájuuriaca'? ⁶ Capu che' yajá'hua', ji'nye pu'rij huatájuuriaca', çnyi sequée jamua'reej je'ej ti tyajamuaaté'exaa ti'ij ooj ajo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán a'ájna a Galileea, ⁷ yee ti a'yan tyúuxie've' maj

tyu'tátuire'en a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityeetyúucha'íj mej mij yó'tateexi'in? Ajta huéicaj xicáj jitze huatájuurij.

⁸ Majta a'íimaj i úucaa, aj mu jo'támua'reeri' je'ej ti tyihuo'té'exaa a'íjna i Jesús. ⁹ Aj mu mij iirácíj jo'tíj jóocun, mati'íj mij jo'cáj juchéj, aj mu mij huo'té'exaa a'íjma i maj tamuáamuata' japuan síij ará'asej, majta i séecan, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej maj tyi'tíj tyu'séj. ¹⁰ A'íimaj i úucaa, a'íi mu a'íin pué'een, i Mariía Magdala ti já'ma'can, ajta a'íjna i Juana, ajtáhua'aj síij i Mariía náanajra' ti pué'een a'íjci i Jacobo, majta séecan i úucaa, a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i Jesús ti hua'antyíhuoj. ¹¹ Majta a'íimaj camu huá'tzaahuatya'ca'aj a'íjma i úucaa, ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj tyihuo'té'exaa.

¹² Ajta a'íjna i Pedro, a'íi pu ájchej, ti'quij jo'téechajraa jo'tíj jóocun, ti'quij utyájrurij. Aj pu'íj cíixurij tyu'séj ti áan tyajá'ajcatyíi, ajta je'en jó'raa jéehua tyi'mua'astíj i jutzájta' je'ej ti tyi'tíj huaríj.

A'ájna i juyéj jitze Emaús ti jó'nyaa
(Mt. 16:12-13)

¹³ A'ájna xicáara' jitze, i maj hua'puaj i maj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj, a'áa mu joojú'ca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Emaús, a'áa pu ímuáj putyajá'ricíj a'ájna a Jerusalén, a'chu tamuáamuata' japuan síij quiloometroj. ¹⁴ Néijmi'i mu tyu'xájtasime'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹⁵ Móoche' mu tyu'xáatasima'caj, ti'íj Jesús ajtyáxiiriaca' aj pu'íj hua' jamuán jo'mej. ¹⁶ Majta a'íimaj camu jaamua'aj. ¹⁷ Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí je'ej setyúu'ixaatye' a'yan xuujú' i juyéj jitze?

Mati'íj mij óohuiixíj, mua'coomua'astíj. ¹⁸ Ajta síij ti a'yan ántyapuaj tíjin Cleofas, a'íi pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—¿Nyi pequee muáaj a'íin pué'een i paj huayi'ij pana'aj i paj quee tyi'tíj mua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj tajimí?

¹⁹ Aj pu'íj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí je'ej huaríj?

Mati'íj mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjci jime' i Jesús, Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu tyi'xajtaca'aj tzaahuatyi'ra'aj jime' i Dios jitze ma'can. Ajta jéehua a'yan tyú'ruuj ti huápuí'íj juxie've', i tyeítjee jimi ajta i Dios. ²⁰ Majta a'íimaj i maj tyi'íjta i tyejúuj tzajta', majta i maj tyi'ta'íjtye', a'íi mu tyu'tátuii i Jesús mej mij tyu'tá' maj jaajé'caj, mati'íj mij yó'tateexij. ²¹ Tyajta ityáj, a'yaa tu tye'ejchó'va'ca'aj ti a'íin tíi'ratoonyij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, pu'ríj huéicaj xicáj tyooméj maj yó'tateexij. ²² Majta séecan úucaa i maj tajitzé ajtyáma'can, jéehua mu je'ej pua'aj tyo'taséj, íiya' mu'uj uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ²³ Majta camu jáatyoj i tyévira', mati'íj mij huariá'cíj, aj mu mij taaté'exaa tíjin séecan mu huataséjre hua' jimi. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj tajapuá tyi'huíire', majta a'yan tyihuo'té'exaa ti arí huatájuuriaca' a'íjna i Jesús. ²⁴ Majta séecan i maj tajamuán huacíj, a'íi mu majta uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj, a'yaa pu tyi'éenye'ej je'ej

maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i úuca, majta a'íimaj camu jaaséj a'íjci i Jesús.

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Ji'nye sequée huápu'íj tyojó'itej mua'aj, je'ej xu pua'aj tyityóomaujtyej, caxu je'ej tyéejtyoovej mu jutzájta' siaj sij tyá'antzaahuaty'e'en néijmi'i je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ²⁶ ¿Nyi sequée jamua'reeriaca'aj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti anaquéej jajpuéetzij já'ra'nyij a'íjna i ti Dios a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua, tí'ij tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá?

²⁷ Aj pu'ij tyámua' naa néijmi'i tyihuo'té'exaaj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Jesús, tí'ij a'íjna tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta mati'ij tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁸ Mati'ij meríj avéjri' joojú'ca'aj a'ájna chájta' jo'maj ja'rá'iixaj, óoche' pu huama'ca'aj a'íjna i Jesús, tí'ij i ti muja'yee jó'yi'ij. ²⁹ Majta a'íimaj jéehua mu ca'nyíjra'aj jaatá' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj tajamuán yahuatyá'itzeere'en, ji'nye pu'ríj huachúmua', ajta arí huariá'tica'rij.

Ti'quij utyájrurij tí'ij hua' jamuán huatyá'itzeere'en. ³⁰ Tí'ij Jesús ajtyéeyixij hua' jamuán i méesaj jitze, aj pu'ij jaty'ípuj i páan, ajta tyámua' tyaatá' i Dios, tí'quij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan, aj pu'ij huo'tí'pu'uj. ³¹ Tí'ij huo'tai'ipu'uj, aj mu mij jaamua'aj, ajta a'íjna a'huópua'rixij meeséeracaj.

³² Mati'ij mij a'yan tyityetyúu'ihuo'ri' tíjin:

—¿Nyiquee ca'nyíin jin ú'tzunaca'aj i taxiéjnyu'caa, ajta tatéexi'raca'aj tatzájta' tí'ij i tiéj, tí'ij a'ín tyitátyixaa i juyéj jitze, ti a'yan tyí'ta'íxaatya'ca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze?

³³ Mati'ij mij ájhuiixij, ca'nácan mu huariá'cij a Jerusalén, a'áa mu huojo'tyoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, majta i séecan i maj hua' jamuán huacíj, néijmi'i mu a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj.

³⁴ Majta a'íimaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj i maj hua'puaj tíjin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tavástará' pu huatájuuriaca', ajta huataséjre a'íjci jimi i Simón.

³⁵ Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj mati'ij a'áa joojú'caj i juyéj jitze, ajta je'ej maj tyaamua'aj tí'ij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan.

Tí'ij Jesús huataséjre a'íjma jimi i maj jamuán huacíj

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Móoche' mu tyí'xáatacaj a'íjci jime' tí'ij i Jesús huataséjre hua' jimi, a'úu pu jé'ta' huatyéechaxij, aj pu'ij a'yan tyihuo'tatyójtjej tíjin:

—Che' tyámua' ja'mua'axcaj ja'mua'tzajta'.

³⁷ Aj mu mij néijmi'i tyámua' tyu'tátziin, ji'nye a'yaa pu huá'seejratya'ca'aj, cuxáa nyájcán pu'éeenye'ej. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'i'ij tyí'tzi'nye? ¿Ji'nye huápu'i'ij tyaja'muatyese'huaritye' siaj tyá'antzaahuaty'e'en? ³⁹ Cási' i nyamuáca' jitze, ajta i nya' íicaj jitze, nyáaj nu a'ín pué'een. Siata'aj na'ajtamuárie'en siajta naaséj. Síij tí muí'chij, capu a'yan tyí'tyáhue'ra', capu ajta a'yan tyí'tyájcarij, xu'ríj nyeséj nyaj tyáhue'ra', nyajta tyájcarij.

⁴⁰ Tí'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca', ajta i ju'íicaj. ⁴¹ Majta a'íimaj, camu ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye jéehua mu jutyamua'va'ca'aj, majta je'ej yó'sejraca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi sequée tyi'táj tyícha'ij nyaj jáacua'nyij?

⁴² Matí'ij mij hue'ej tí hue'ejchi' jaatá'. ⁴³ Tí'quij ja'ancuriáa', aj pu'ij jáacuaaj meeséeracaj a'íimaj. ⁴⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'yaa nu tyajamuaaté'exaa nyati'ij ja'mua jamuán jo'chá'canya'aj, tí a'yan tyúuxie'va'ca'aj tí néijmi'i tya'róo'astej je'ej tí tyo'yú'xaca' nyéetzij jime' a'íjna i Moisés, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, ajta i chuúicarij jitze.

⁴⁵ Aj pu'ij huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tí a'yan tyúuxie'va'ca'aj tí jajpuéjtzij já'ra'nyíiche', a'íjna i Dios tí a'áan yó'ojrasij i ípuárij japua. Ajta huéeicaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁴⁷ Majta néijmi'i japua i cháanacaj tyihuo'té'exaatye'sij nyenyúucaritze' mej mij seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi tí'ij a'ín tyihuo'tú'uunyi'. Siajta mua'aj a'yaa xu huatyóohuisij siaj tyihuo'té'exaatye'en iye'ej Jerusalén. ⁴⁸ Mua'aj xu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'i je'ej siaj tyi'táj tyu'séj. ⁴⁹ Nyáaj nu uyo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjci i tí nyavástara' jin tya'tóoratziiri'. Siajta mua'aj, siata'aj a'yan huatye'en iye'ej chájta' 'asta siana'aj quee ja'ancuriá'an a'íjci i ca'nyíjra'aj jútye' tí je'cányesij.

Tí'ij i Jesús tyíraa u tajapuá

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Tí'quij i Jesús huojoví'tij a'ájna a Betania, aj pu'ij ajmójca'taxij, ajta je'en tyámua' tyihuo'tá' i hua' tzajta'. ⁵¹ Tí'ij ooj hua'huavivíriaca'aj, aj pu'ij ahujo'tyáhuui a'íjma tí'quij jútye' tyíraa. ⁵² Majta a'íimaj mu jaatyánajchaca', jéehua mu huatóotyamua'vej, matí'ij mij jo'cáj a Jerusalén. ⁵³ A'náj tina'aj mu i tyeyúuj tzajta' je'rú'uuca'aj, metye'tyóotzi'ria'aj i Dios.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Jájcuaj imuáj pu séjria'ca'aj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Dios, ajta i Dios pu a'íin pué'eenye'ej i nyúucarij.

² A'íi pu jájcuaj imuáj séjria'ca'aj i Dios jimi ti'íj quee xu ma'huá'tacaj i cháanacaj. ³ A'íj pu jitze ma'can i nyúucarij i Dios néijmi'i tyú'taahuaca' i ti tyí'sejre', capu tyi'tíj a'yan tyi'séere'ej ta'me'nyúiche' tipua'aj quee i nyúucarij a'yan tyu'taxáatajche'. ⁴ A'íj pu jitze séjria'ca'aj i júuricamej, ajta i júuricamej pu jin huányeeri'cica'aj hua' tzajta' i tyeítsee. ⁵ Ajta a'íjna i ti jin huányeeri'ij, a'íj pu jin huanyéeri'cij ja'raa jo'tíj jo'tíca'ca'aj, ajta i tíca'rij capu je'ej joorejvej ti jo'jé'caj a'íjna i ti jin huányeeri'ij.

⁶ Síj pu tyáati' huataséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Juan, Dios pu a'yan yo'ta'ityaca', ⁷ ta'aj ij a'íjci jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en i tyeítsee, ajta mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en je'ej ti a'íin tyí'xajtaca'aj. ⁸ Ajta a'íjna i Juan capu a'íin pué'eenye'ej i tatzárij, sulu síj ti a'íjna jin mujo'vé'mej ti'íj a'íjna jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en. ⁹ Ajta a'íjna i ti jì'récán jime' tatzárij pué'een i ti huá'tatzavi'tye' néijmi'caa i tyeítsee, a'íi pu ooj yaja'vá'ma'ca'aj íiyan i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íjna i ti nyúucarij pué'een, a'yan pu séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta Dios pu i cháanacaj huatyátaahuaca' a'íjna jitze ma'can i nyúucarij, majta i maj yan huacháatima'caa i cháanacaj japua camu jaamua'aj. ¹¹ A'íi pu mu jové'mej íiyan cháanacaj, majta i maj a'yan huacháatima'caa camu tyámua' tyetyéej. ¹² Majta a'íimaj i maj tyámua' tyetyéej majta jitzán tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'yan tyihuo'tá' mej mij yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ra'nyij i Dios. ¹³ A'íj mu jin yójmua'mua' pué'een i Dios, camu a'íjna jime' maj tyétyacaa jitze eeráanyej nusu maj jujímua'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'íjna jime' ti i Dios huatyóoyojmua'tyej.

¹⁴ A'íjna i ti nyúucarij pué'een a'íi pu huatyóotyevistaca', ajta tajamuán yéchajca'aj. Tyajta jaaséj i ti jin huápu'íj naa huasé'rin, i ti ja'ancuriáa' i Dios jimi, a'íjna jime' ti a'íi na'aj yójra', a'íj pu jimi séejre' i ti jin taxie've' ajta i ti jì'récán jime'. ¹⁵ Juan pu a'íjna jitze ma'can a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jitzán ma'can tyajamuáa'ixaa, nyati'íj a'yan yee a'íjna ti yaja'vé'mej nyaj cújta', jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj."

¹⁶ Néijmi'i tu tyeríj ityáj a'íj jimi tya'ancuriáa' i ti a'íin juxié'vi'ra' tyámua' tyitatá'caa séej jime' ajtáhua'aj séej, ¹⁷ ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íj pu jitze ma'can i Moisés yan huatyátuuihuaca', ajta i tyaj jin huátaxie've'en ajta i ti jì'récán jime' a'íj pu jitze tyeje'rámá'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹⁸ Capu a'tíj a'náj jaaséj i Dios, sulu a'íi pu'uj i ti yójra' pué'een, i ti ajta Dios jimi séejre', a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'tyij je'ej ti een i Dios.

A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu jaataxájtaca' a'íjci i Círíistu'
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ A'íi pu a'íin pué'een i Juan ti jaataxájtaca', mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa huojota'ityaca' a Jerusalén a'íjma i puaríj majta séecan i maj Leví jitze eeráma'can, mej mij a'yan tyaata'íhuo' a'íjci i Juan a'tíj ti pué'eenye'ej. ²⁰ Ajta a'íjna i Juan a'yaa pu tyihuo'té'exaa je'ej ti tyi'ji'réc'can jime', a'yaa pu tíjin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i Círíistu'.

²¹ Mati'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? ¿Nyi a'íin papué'een i Elías?

Juan pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een.

Mati'ij mij ca'nyíin jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi a'íin paj pué'een i tyaj jacho've' i ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'sij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Canu a'íin pué'een.

²² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? Tajitzé pu juxie've' tyata'aj tyij huoté'exaatye'en a'íjma i maj tojota'ityaca'. ¿Ji'nye pij tyitaaté'exaatye'sij ajime'?

²³ Aj pu'ij Juan a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyúucarij ti a'áa ja'vá'namuajre' jo'tij quee já'tyi'tij, ti a'yan tyi'xaj tíjin: “Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyámua' naa tyeetyéjeevej a'íjci i tavástara” —a'yájna tí'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías.

²⁴ Majta a'íimaj i maj fariseos uhuojota'ityaca' mej mij jamuán tyu'taxáj a'íjci i Juan, ²⁵ a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Típua'aj pequee a'íin pué'eenye' i Círíistu', pajta quee a'íin pué'een i Elías, nusu a'íjna i tyaj jajchó've' ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'ej, ¿ji'nye pej pij a'yan tyihúa'íiraj i tyeítyee'?

²⁶ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Nyáaj nu jájtyij jin huá'íiraj, ajta síj pu ja'mua jimi séejre' i siaj quee jamua'tyej, ²⁷ a'íi pu ooj maja've'mej. Ajta nyéetzij capu a'yan tyinyetyévíjtye' nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an.

²⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Betania, után jitze pujmua' i játya'naj i Jordán, jo'tij a'íjna i Juan huaja'íiraca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i cánya'aj i ti Dios jaatámu'vejritaj

²⁹ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu jaaséj a'íjci i Jesús ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Cási' xaaséj, a'múu pu a'íin pué'een i cánya'aj i Dios ti jaatámu'vejritaj, i ti jin tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee néijmi'i i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ³⁰ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jaxajta'aj nyati'ij a'yan tyajamuaaté'exaa tíjin: “Síj pu yaja'va'ma'aj ta'mej i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaqueéj séjria'ca'aj nyequee nyáaj.” ³¹ Canu nyajta nyáaj jamua'tyajca'aj, nyajta a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'íiraj i jájtyij jime', mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'tyij.

³² Juan pu ajta a'yan tyu'taxájtaca' tìjìn:

—A'yaa nu tyeeséj a'íjci i júuricama'ra' i Dios ti jútye' aje'cáma'ca'aj a'yan huasé'rihua'aj tì'íj jáamui', ajta je'en áan mu'úutze' jo'ojyíxij. ³³ Canu nyajta nyáaj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ajta a'íjna i tì nyojo'ta'ítyaca' neyij nyij jájtyij jin huó'íiraj, a'yaa pu tyinaaté'exaa'j tìjìn: "A'íjna i paj jaséjran i tì jitzán áan jo'ojyíxí'ín a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a'ín pué'een i tì a'íjna jin huá'íiran i júuricama'ra' i Dios." ³⁴ Nyáaj nu'ríj a'yan tyeeséj, nyáaj nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'ín pué'een i yójra' i Dios.

A'íimaj i maj anaquéej jamuán huacíj i Jesús

³⁵ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyávaaca'aj hua'puácaa tyivi'tíj i maj jamuán huací'ca'aj. ³⁶ Tì'íj jaaséj ti aja'tama'ca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tìjìn:

—Xaaséj, a'múu pu a'ín pué'een i cánya'aj Dios ti jaatámu'vejritaj.

³⁷ Matì'íj a'yan tyáanamujri' a'íimaj i maj hua'puaj, aj mu mij jamuán jó'ju' i Jesús. ³⁸ Aj pu'íj i Jesús ooré'nyeeriaca', tì'quij huo'séj maj jaavájrasima'aj, a'yaa pu'íj tyihuo'ta'íhuo'ri' tìjìn:

—¿Tyi'tanyí siahuoo?

Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tìjìn:

—Maeestro, ¿jo'nyij pe'chej?

³⁹ Aj pu'íj Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tìjìn:

—Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj.

Aj mu mij jamuán jó'ju', matì'íj mij jaaséj, a'áa mu jamuán jo'tyá'itzee, 'asta na'aj quee arí yáacij cama'caj i xicáj.

⁴⁰ Síj ti jáanamujri' a'íjci i Juan ajta je'en jamuán jo'mej i Jesús, a'íi pu a'ín pué'eenye'ej a'íjna i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, tì ajta Pedro pué'een. ⁴¹ Ajta a'íjna i Andrés a'íj pu anaquéej huátyoj a'íjci i ju'ihuáara' i Simón, a'yaa pu'íj tyaaté'exaa tìjìn:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i Mesías. (A'íjna i nyúucarij Mesías, a'yaa pu huatóomua'aj tìjìn: Ciriistu'.)

⁴² Aj pu'íj i Andrés uya'ráavi'tij a'íjci i Simón i Jesús jimi, tì'íj i Jesús jaaséj, a'yaa pu tyaaté'exaa tìjìn:

—Muáaj paj a'ín pué'een i Simón, yójra' a'íjci i Jonás, ajta a'yaa paj ántyapua'j puá'mej tìjìn Cefas. (Cefas, a'yaa pu huatóomua'aj tìjìn Pedro, tì ajta tyetyéj pué'een.)

Jesús pu jaatajé a'íjci i Felipe ajta a'íjci i Natanael

⁴³ Yaa ariá'pua'aj, Jesús pu a'yan tyaaxá'pui'intarej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Galileea. A'íj pu'íj antynájchaca' a'íjci i Felipe, tì'quij a'yan tyaaté'exaa tìjìn:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

⁴⁴ A'íjna i Felipe a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna chájta' tì a'yan tyaja'rájtyapua'j tìjìn Betsaida, jo'maj majta já'ma'cantaca'aj a'íjna i Andrés ajta i Pedro. ⁴⁵ Felipe pu a'íj jó'huoosij a'íjci i Natanael, tì'quij a'yan tyaaté'exaa tìjìn:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i tì ja'xaj i yu'xarij jitze Moisés tì jo'yú'xaca', a'íi pu ajta a'ín pué'een i maj jitzán ma'can tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. A'íi pu a'ín pué'een a'íjna i Jesús, yójra' a'íjci i José, Nazaret tì já'ma'can.

46 Ajta a'íjna i Natanael a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'rij ti Nazaret tyí'tíj je'ráanyeje ti tyámua' een?

Felipe pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che'réj, pata'aj jaaséj.

47 Tí'ij Jesús jaaséj ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Natanael, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Yaa pu síj vé'mej ti jí'ré'can jime' Israel jitze ajtyáma'can, capu tyí'tíj séejre' ti hue'tzij pué'een a'íjna jimi.

48 Natanael pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pej pij een jime' nyamua'tyej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu muaaséj tí'ij quee xu muaatajéeva'caj a'íjna i Felipe, patí'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jítyej.

49 Aj pu'ij i Natanael a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, muáaj paj a'ín pué'een i yójra' i Dios, muáaj paj a'ín pué'een i paj tyitaata'íjtye'sij i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

50 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'íj pana'aj jin tyá'tzaahuatye' i nyaj muaaté'exaaj nyaj muaaséj patí'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jítyej? A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj a'íjna tyí'sejran i ti jéetze' tyúuxie've'.

51 A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran tí'ij antacúunyi'huaj ja'mej u tajapúa', siajta a'íjma séjran i tajapúa' maj tyí'huíire' i Dios jimi, a'íi mu yava'canyinyiica'aj muá'ju'un nyéetzij jimi, majta je'en tajapúa' jo'ojnyinyiica'aj muá'ju'un.

2

Tí'ij a'tíj huatyényeíhchaca' a'ájna a Caná, Galileea ti ja'ajtyáma'can

1 Tí'ij huéicaaj xicáj tyoomá'caj, síj pu huatyényeíhchaca' a'ájna chájta' Caná, Galileea, ti ja'ajtyáma'can. Ajta a'íjna i náanajra' i Jesús, a'áa pu jo'tyávaaca'aj, 2 a'íj mu majta huatá'inyej a'íjci i Jesús, majta i maj jamuán huacíj, mej mij hua' jamuán tyú'ye'esten. 3 Aj pu'ij huaxíj a'íjna i nahuáj, ajta i náanajra' i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capu che' uhuájmuua i nahuáj.

4 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Íiti', ¿ji'nye pej pij nyéetzij nye'ixaatye'? Capu eexúj tya'rá'aj nyéetzij jimi.

5 Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'huíire' tijin:

—Néijmi'i xu jin a'yan huárinyij je'ej ti a'ín tyajamuaaté'exaatye'sij.

6 A'áa pu aráasej i xá'rij tyojo'váatima'caa ti tyetyéj jime' tyí'taavijhuaca'aj, a'íi pu tyí'pué'eenye'ej i maj jitzán tyí'tyai'racaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu tyo'vejrica'aj a'chu huéecatyej nusu huéecatyej japuan tamuáamuata' liitruj i jájtyij.

7 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'huíire' tijin:

—Siata'aj ja'vá'jistyaxi'in i jájtyij jime' i xá'rij tzajta'.

Matí'ij mij tyámua' naa tya'vá'jistyaxi', 8 ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj c̄ī tyi'tajánie' i tu'huájmuaa siajta je'en jaatá'an a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej i maj tyí'ye'estej.

Aj mu mij a'yan huaríj. ⁹ Ajta a'íjna i ti antyúumua'reej, a'íi pu ju'qué'ij a'íjci i jájtyij ti huatyóonahuastaca', ajta quee jamua'reeriaca'aj jo'tij já'ma'cantaca'aj a'íjna i nahuáj, majta a'íimaj i maj tyí'huíire', a'íi mu xaa jamua'reeriaca'aj, ji'nye a'íi mu ju'cáato'xij i jájtyij. A'íj pu'ij jin jaatajé a'íjci i ti huatyényeíichij, ¹⁰ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Néijmi'i tu a'yan tyeeyí'tin, anaquéej tu hua'tá'caa a'íjna i nahuáj ti jéetze' jí're'en, ajta tipua'aj meríj huatyáta'ruj, aj tu tyij a'íj huo'tá'sij i nahuáj tiquee jí're'en. Pajta muáaj mápaj ja' yá'itzaaca'aj i ti jéetze' jí're'en tyej tyij íjij ju'cáaye'en.

¹¹ A'íi pu a'íin pué'een i ti anaquéej a'yan tyi'tíj jin huaríj a'íjna i Jesús i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'ájna chájta' a Caná Galillea ti ja'ajtyáma'can, a'íj pu jin huo'taséjra i ti jin naa huasé'rin, majta i maj jamuán huacíj a'íi mu jimi tyá'antzaahuaj.

¹² Aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Capernaúm, jamuán i náanajra', majta ihuáamua'mua', majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu mij a'chu pua'an xicáj já'tyeej.

Jesús pu jaajájuarej a'íjci i tyeeyúuj

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna maj jitzán jo'támua'reej a'íjna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, Jesús pu'ij a'áa jo'mej a Jerusalén. ¹⁴ A'úu pu'ij i tyeeyúuj tzajta' huojo'tyoj a'íijma i maj hua'tooca'aj i púuyesij, majta i cánya'xii, majta cúcui'see, ajta séecan i maj túmii hua'puata'tyi'raca'aj i tyeítyee. ¹⁵ Ti'ij huo'séj, Jesús pu'ij cuaartaj huatyátaahuaca' cójnari jime', ti'quij a'íjci jin hui'rámuarij néijmi'caa, hua' jamuán i púuyesij ajta i cánya'xii. Ajta tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan hua'puata'tyi'raca'aj i túmii. ¹⁶ Ajta a'íijma i maj cúcui'see tooça'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Siata'aj tyi'rán a'yun ti tyí'sejre'. Caxu a'yan ja'uurej ti'ij chi'ij i maj tzajta' túmii mue'tijcaa a'íjci i chi'ra'an i nyavástará'.

¹⁷ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “A'yaa nu tyá'xie've' ti tyámua' tyí'eenye' jo'paj jo'tyéechi'ij.”

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí jin paataséjrataj tyej tyij jáamua'reej tyi'tíj paj jin antyía'mua'reerij pej pij a'yan ricíj?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Xaatyú'uunaj a'íjci i tyeeyúuj, nyáaj nu huéicaj xicáj tzajta' nyajtáhua'aj ja'ajtaahuaj.

²⁰ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tíjin:

—Huá'puatyej nyinyi'ra'aj japuan aráseej mu á'tyeej mati'ij mij ja'ajtaahuaca' a'íjci i tyeeyúuj, ¿nyiquij muáaj huéicaj xicáj jitze pa'ajtaahuaj?

²¹ Ajta a'íjna i tyeyúuj i Jesús ti jaxajtaca'aj, a'íj pu putyí'xajtaca'aj i jutyévira'. ²² A'íj pu jin ti'íj huatájuuriaca', aj mu mij jo'támua'reeri' i maj jamuán huacíj je'ej ti tyihuo'ixaatyaca'aj, majta je'en tyá'antzaahuaj i yu'xarij jitze, majta ja'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyihuo'ixaaj.

A'íimaj i maj anaquéej tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

²³ Ti'íj ooj i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Jerusalén, a'ájna mati'íj tyi'ye'estyáacaj a'íjci jime' ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', jéehua mu tye'ityee jimi tyá'antzaahuaj, mati'íj jaaséj ti a'íin a'yan rijcaa a'íjci jime' ti naa tyihua'sejratye'. ²⁴ Ajta i Jesús capu hua' jitze tyi'ca'nyajca'aj, ji'nye néijmi'caa pu muajtyajca'aj. ²⁵ Capu juxié'va'ca'aj ti a'tíj jaaté'exaaty'e'en je'ej ti tyi'tyúucha'íj sáij i tyévíj, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj je'ej ti éenye'ej i mua'tzíiria'ra' i tyévíj.

3

I Jesús ajta i Nicodemo

¹ A'áa pu sáij jo'tyávaaca'aj ti a'íjma jitze ajtyáma'cantaca'aj i fariseos, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Nicodemo, tyáati' pu pué'eenye'ej ti jéehua juxié'va'ca'aj hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'íi pu tíca' aje're'nyej i Jesús jimi, ti'quíj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, tyáamua'reej ti i Dios mojo'ta'ítyaca' pej pij ty-itáamua'tyej, ji'nye capu a'tíj jaayí'tin ti a'yan rijcaj pati'íj muáaj, típua'aj quee i Dios jimi séjre'ej.

³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime', típua'aj quee i a'tíj jájcuan huanie'huaj, capu i'ríj ti jaaséj jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

⁴ Nicodemo pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj ajtáhua'aj huanie'huaj típua'aj arí vásti' pué'eenye'? ¿Nyi je'ej tyí'rij ti ajtáhua'aj atyáhui'xin i jucáara' jitze i junáanaj ti'íj ajtáhua'aj huanie'huaj?

⁵ Ti'quíj Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tzáahuaty'i'ra'aj jin tyí'mua'ixaaty'e', a'íjna i tiquee huóojajcuare'en a'íjci jime' ti huái'huaj i jájtyij jime', ajta quee huanie'huaj a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, capu je'ej tyí'rij ti utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj. ⁶ A'íjna i ti tyévíj jitze huanie'huaca' yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti a'íjna jitze huanie'huaca' i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁷ Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj nyaj a'yan tyí'mua'ixaaty'e' yee: “Juxie've' paj jájcuan huanie'huaj.” ⁸ Jo'tíj na'aj pu huá'aacaj, tyij pajta janamuaj ti jujhua'naj, capáj jamua'reej jo'tíj pujmua' jo've'yí'ij nusu je'ej ti pujmua' huaru'pij. A'yaa mu cha'taj mana'aj een a'íimaj i maj i júuricama'ra' i Dios jitze huanánie'huaca'.

⁹ Nicodemo pu ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyá'ra'nyij?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj tyihua'mua'tyej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ¿nyi pequee yó'itej tyi'tíj nyaj mua'ixaaty'e'? ¹¹ A'yaa nu tyi'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime', ityáj tu a'íjna huá'ixaaty'e' tyi'tíj

tyej tyámua' naa tyí'mua'reej, tyajta jamua'reej tyi'táj tyaj huaséj, siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye' je'ej tyej tyajá'mua'ixaatye'. ¹² Tipua'aj sequée ná'tzaahuatye'ej tipua'aj tyi'táj nyaja'mua'ixaatye'ej yan ti ma'can i cháanacaj japua, ¿ji'nye setyina'antzaahuatye'sij tipua'aj a'íj nyajamuaaté'exaatye'en i tajapúa ti tyajá'ma'can?

¹³ 'Capu a'táj ujo'ojnyéj i tajapúa, sulu a'íi pu'uj i ti yava'cáanyej i cháanacaj japua, a'íi ti'ij pué'een i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'. ¹⁴ Ajta a'yájna ti'ij i Moisés tye'ejpíj a'íjci i cú'cu'uj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' ti Dios ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ¹⁵ mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij jusén jime' maj júurij muá'ra'nyij.

Dios pu hua'xie've' néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua

¹⁶ 'Dios pu huápu'i'ij huo'xie'vej a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íj pu jin i juyó'j ujo'ta'ít'yaca', mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij quee huácu'nyij, sulu mej mij jusén jime' júurij muá'ra'nyij. ¹⁷ Ji'nye capu i Dios a'ájna jin uyo'ta'ít'yaca' i juyó'j ti'ij puéjtzij huo'tá'an i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu ti'ij néijmi'caa huáhuire'en a'íjci jitze ma'can.

¹⁸ 'A'ájna i ti tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yó'jra' i Dios, capu puéjtzij jaci'tyij, ajta i ti quee jimi tyá'tzaahuatye', a'íj puéjtzij ci'tyij a'íjci jime' tíquee tyá'antzaahuaj i a'íjci jimi i yó'jra' i Dios. ¹⁹ A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', pu'ríj puéjtzij huo'ci'íj, ji'nye je'ej mu pua'aj tyi-tyetyúucha'íica'aj, ajta ti'ij yan huataséjre i tatzárij, camu jaataxié'vej, sulu jéetze' mu jaataxié'vej maj a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tij jo'tíca'. ²⁰ Néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, camu jaxie've' i tatzárij, camu majta jitzán utyáhuixi'íj, ji'nye camu jaxie've' ti huataséjre'en i maj jin je'ej pua'aj ricij. ²¹ Majta a'íimaj i maj tzaahuaty'i'ra'aj jin tyámua' tyityetyúucha'íj, a'íi mu jitzán utyáhuixi'íj i tatzárij, ta'aj ij huataséjre'en maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra'.

A'ájna i Juan i ti huá'íiraca'aj ajtáhua'aj pu Jesús jitze ma'can tyihuo'té'exaaj

²² Ti'ij ij Jesús a'áa jo'mej a'ájna a Judea ti putyajá'ricij, majta mu a'íimaj ujó'ju' i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyávaaca'aj a'chu pua'an xicáj huá'íiraj i tyeít'yee. ²³ Ajta a'ájna i Juan a'íi pu ajta huá'íiraca'aj a a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Enón, véjri' a'ájna a Salim, ji'nye jéehua pu mu'i'yaca'aj a'ájna, a'íj mu jin i tyeít'yee aje'ré'nyinyiica'aj ti'ij Juan huó'íiraj. ²⁴ Néijmi'i pu a'ájna a'yan tyu'ríj, mati'ij quee xu je'tyanáava'caj a'íjci i Juan.

²⁵ Majta séecan i maj Juan jamuán huací'ca'aj a'íi mu huatyóohuj maj huóotyaxi'in séej jamuán i ti Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jime' i huá'yi'raj i ti a'yan tyúuxie've' maj huóojacuare'en, ²⁶ aj mu mij aje'ré'nyej i Juan jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'ájna i ti ajamuán a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua' i Jordán, i paj jaaxájtaca', a'íi pu ijíj huá'íiraj i tyeít'yee majta néijmi'i ajo'ré'nyinyi' a'íjci jimi.

²⁷ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu i'ríj ti a'tíj tyi'tíj jin je'ej rijcaj, títua'aj quee i Dios a'yan tyaatá'an. ²⁸ Mua'aj xu tyámua' naa tyáanamua'ajri nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj quee nyáaj a'ín pué'een i Círístu', sulu sáij ti anaqueéj ujo'ta'ítyi'huaca' a'íjci jimi. ²⁹ Jo'tíj a'tíj jo'tyényeiichij, a'ájna i íiti' a'íj pu jimi huatyá'itzeere'ej i ti ja'ancuré'ví'tíj, ajta i amíincura' i a'tíj ti a'áa jo'tyéjvee ajta je'en janamua'aj, a'íj pu jéehua huatóotyamua've'sij tí'íj jáanamua'aj je'ej ti tyu'taxájtaj. A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj íjij jéehua tyí'nyetyamua've'. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'ín jéetze' va'cán jin tye'entyájrutyey, nyajta nyáaj nyaj jéetze' ciléenye' jin tyu'tyáhuire'en.

A'ájna i ti jútye' jo've'mej

³¹ 'A'ájna i ti jútye' jo've'mej, a'íj pu néijmi'i jin antyúumua'reej. Ajta a'ájna i ti íyan ma'can i cháanacaj japua, a'yan pu'uj ma'can, ajta a'ájna tyi'xaj je'ej ti tyi'tíj ricij i cháanacaj japua. Ajta a'ájna ti tajapúa jo've'mej a'íj pu néijmi'i jin antyúumua'reej, ³² ajta a'ájna huá'ixaatyé' je'ej ti tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej ti tyú'namua'ajri i Dios jimi, ajta capu a'tíj ja'tzaahuatyé' je'ej ti tyí'xaj. ³³ Ajta títua'aj a'tíj jimi tyá'antzaahuatyé'en, a'íj pu ajta a'yan tyu'taxájtaj ti a'yan tyi'ja'yájna ti Dios tzáahuatyí'ra'aj jin tyi'xaj, ³⁴ jí'nye a'ájna i ti Dios uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyi'xaj je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca', jí'nye Dios pu a'yan jéehua tyu'tá'caa i ju júuricamej. ³⁵ Ajta i táatajra' a'íj pu jaxie've' i juyó'j, ajta a'yan tyaatá' tí'íj i yó'jra' néijmi'i jin antyúumua'reeriaj. ³⁶ A'ájna i ti tyá'tzaahuatyé' i Dios yó'jra' jimi, a'íj pu jusén jime' júurij ja'mej, ajta i tíquee jaxie've' ti jimi tyá'antzaahuatyé'en, capu jusén jime' júurij ja'mej, sulu Dios pu jéehua puéjtzij jaatá'sij.

4

I Jesús ajta a'ájna i íiti' Samaaria ti já'ma'can

¹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyáamua'reeri' tíjin jéetze' pu huá'mue'tij i tyeítyee a'ájna i Jesús quee a'ájna i Juan, ajta je'en huá'íiraca'aj, ² ajta capu a'ájna i Jesús huá'íiraca'aj, sulu a'íimaj mu i maj jamuán huacáj. ³ Ajta tí'íj i Jesús a'yan tyáamua'reeri', aj pu'ij uja'rájraa a Judea tí'quij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Galileea.

⁴ Ajta tí'íj a'áa jo'mej a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'áa jé'ta' huatyéenyej a Samaaria. ⁵ A'íj pu jin a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tíjin Sicar, Samaaria ti ja'ajtyáma'can, a'ájna véjri' jo'tíj já'sejre' a'ájna chuéj Jacob ti jaatapuéjve i juyó'j José. ⁶ A'áa pu já'sejria'ca'aj jo'tíj ye'tyáacuj a'ájna i Jacob. Ajta i Jesús, a'áa pu véjri' jo'tayíxij jo'tíj ja'tyácun, jí'nye pu'ríj cua'naca'aj a'íjci jime' ti huaméj i juyéj jitze. A'tzáaj pu putyí'rijcaa tacuaríxpuaj. ⁷ Tí'quij sáij íiti' aje're'nyej Samaaria ti já'ma'can, tí'íj ahuóojre'en, aj pu'ij Jesús a'yan tyatajé tíjin:

—Cíi jájtyij tyinaatá'.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'áa mu jó'ju' a chájta' mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

⁹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu naa ja'huómua'rajca'aj a'íjma jamuán i maj Samaaria ja'chej, a'íj pu jin i íiti' a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Ji'nye pej pij muáaj mu paj Israel jitze ajtyáma'can jájtyij nyéetzij tyí'nyahuavii i nyaj iye'e'ej Samaaria ma'can?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj páamua'reerej tyi'táj ti i Dios tyu'tá'caa, pajta jamua'reerej a'táj ti pué'een i jájtyij ti cfi tyí'muahuavii, a'yaa paj muáaj tyaatahuaviirajche, ajta je'en a'ín jájtyij muaatá'nyijche' i paj jusén jin júurij puá'mej.

¹¹ Ajta a'íjna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', capáj tyi'táj tyícha'ij i paj jin je'tajánie' i jájtyij, ajta tyámua' pu tyo'cátýee i ti atýácun, ¿jo'nyij peya'aj jánie'sij a'íjci i jájtyij? ¹² A'íjna i tayo'puaci'ij i Jacob a'íi pu taatá' tyaj a'yan ooyé'en, a'íi pu ajta a'yan ya'caria'aj, majta i yójmua'mua', majta i ya'muáamua'me'en. ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee a'íjna?

¹³ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Néijmi'i i maj jaya'caa a'íjci i jájtyij, majtáhua'aj mu huataí'icuj, ¹⁴ ajta a'íjna i ti jaayé'en a'íjci i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, capu che' a'náj huataí'imu'uj. Ji'nye a'íjna i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, a'yaa pu séeria'aj ja'mej jimi ti'ij jo'tij ja'ajmuí'yej, a'íj pu jin jusén jime' júurij ja'mej.

¹⁵ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', pata'aj naata'an a'íjci i jájtyij nyej nyij quee che' huataí'imu'un, ti'ij ajta quee che' a'yan tyúuxie've'ej nyaj yaráaje a'yájna.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, ujo'tájeej i ti muatyévi'tin, pajta je'en mujo've'me'en.

¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyúj i íiti' tijin:

—Capu a'táj nyetyévi'tin.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca' tiquee a'táj muatyévi'tin, ¹⁸ ji'nye mu'ríj anxívi'j ará'asej i maj muatyévi'tinya'aj, ajta a'íjna i paj jamuán huácáj ijíj, capu muatyévi'tin. A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej paj tyu'taxájtaca'.

¹⁹ Ti'ij a'yan tyáanamujri' a'íjna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nu'ríj jamua'reej paj Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁰ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu a'yan janajchaca'aj i Dios a'íjci jitze i jiríj, siajta mua'aj, mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa xu tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' tyaj a'áa yá'na'miche'en a'ájna a Jerusalén.

²¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', pata'aj tyá'antzaahuatye'en, pu'ríj atyojo're'nyesij a'náj siaj jaatyánajchij i juvástara' ajta quee che' a'yan tyuuxie've'ej ja'mej siaj a'yan jaatyánajche iye'e'ej i jiríj japua, nusu siaj a'áa jó'ju'un a Jerusalén. ²² Caxu mua'aj jamua'reej tyi'táj siaj na'michej, tyajta ityáj, ityáj tu jamua'reej i tyaj jana'michej, ji'nye i ti tajapúa huatányuusij, a'íimaj pu jitze eerányesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²³ Ajta pu'ríj atyojo're'nyesij, ijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'íj jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios jaatyánajchij i tavástara', a'yájna ti'ij tyihuo'tá'sij i júuricama'ra' i Dios. Ji'nye a'yaa pu i tavástara' tyá'xie've' maj a'yan tyetyáanajchej. ²⁴ Dios pu júuricamej pué'een, majta a'íimaj i maj janajchej, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'íjci

jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios mej mij tzáahuaty'i'ra'aj jin jaatyáanajche.

²⁵ Ajta a'íjna i íiti' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'reej ti ya'uvé'nyesij a'íjna i Ciríistu', ajta ti'ij a'íin uvé'nyej, a'íi pu néijmi'i tyitaaté'exaatye'sij.

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een, i nyaj ajamuán tyi'tyáxajta.

²⁷ Aj mu mij uvé'nyej a'íimaj i maj jamuán huacíj, je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' mati'ij jaaséj ti i Jesús íitaj jamuán tyi'tyáxajtasima'aj. Ajta capu síj ahuóoca'an ti jaata'íhuo' tyi'tíj ti huoooca'aj i íiti', nusu tyi'tíj maj tyáxajtasime'ej. ²⁸ Ajta a'íjna i íiti' a'áa pu yo'táraj a'íjci i xá'rij, ti'quij a'áa jo'mej a chájta', a'áa pu'ij a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeítjee tijin:

²⁹ —Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj i a'tíj ti arí néijmi'i naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj. ¿Nyiquij quee a'íin pué'een i Ciríistu'?

³⁰ Aj mu mij i tyeítjee iirácij a chájta', mati'ij mij a'áa jo're'nyej i Jesús jimi. ³¹ Meentyij móoj a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj tijin:

—Maeestro, pata'aj tyú'cua'nyij.

³² Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íj tyícha'íj i nyaj jáacua'nyij i siaj mua'aj quee jamua'tyej.

³³ Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'íhuo' séej jamuán majta séej tijin:

—¿Nyiquij tyi'tíj cue'ráj yemetya'vá'tuiiri'?

³⁴ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi pu nyacue'raj i nyaj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i ti yan nyojo'ta'ítyaca', ajta nyej nyij ja'antyíci'tyij i muárie'ria'ra'. ³⁵ A'yaa xu mua'aj tyí'xaj tijin: “Óoche' pu muáacuaq máxcirie' á'ítzeere' siaj sij tyi'huóotzaanye'en”; nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj jaaséj i ti tyí'huasti', pu'ríj huaxá'pu' siaj tyu'rióotzaanye'en. ³⁶ A'íjna i ti tyí'muarie' a'íi pu ajta tyúunajchitye'en, ajta i ti jaariá'siire'sij a'íj pu jusén jime' júurij ja'mej, aj mu mij néijmi'i huatóotyamua've'sij a'íjna i ti tyu'huástej ajta i ti tyu'riá'tzaj. ³⁷ A'íj pu jin a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyé'yu'si' i ti a'yan tijin: “Séecan mu tyí'huaste', majta séecan tyu'riá'tzaanaj.” ³⁸ Nyajta nyáaj nu jamuaata'ítyaca' siaj sij tyu'riá'tzaanaj jo'siaj quee tyojo'huástej, séecan mu tyu'muáriej, siajta mua'aj xu ja'ancuriáa' i maj jaamué'tij a'íjci jime' i maj tyu'muáriej.

³⁹ Majta mue'tíj i maj Samaaria já'ma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, a'íjci jime' je'ej ti i íiti' tyihuo'té'exaa ti a'yan tijin: “Néijmi'i pu naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tíj huáruuj.” ⁴⁰ A'íj mu jin, mati'ij aje're'nyej a'yaa mu tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa hua' jamuán jo'tyá'ítzeere'en. A'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyá'ítzee hua'puaj xicáj, ⁴¹ majta jéetze' mue'tíj tyá'antzaahuaj mati'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyihuo'íxaaj. ⁴² A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—Íjij tu tyeríj tyámua' tyá'tzaahuatye', catu a'íj tyana'aj jime' je'ej paj tyitaaté'exaa, sulu ityáj tu tyeríj tajímua'aj jáanamujri', tyajta a'yan tyámua'reej ti jiré'can jime' a'íin pué'een i ti tajapúa huatányuusij i tyaj yan séejre' i cháanacaj japua.

Jesús pu tyáahuaj i yójra' a'íjci i ti tyí'huíria'ca'aj i rey jimi

⁴³ Tí'ij mutyojo'ma'aj hua'puaj xicáj, Jesús pu iirájraa a'ájna a Samaaria, ajta je'en jó'raa a'ájna a Galileea. ⁴⁴ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' maj quee tyámua' yó'mua'rajca'aj a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'íimaj i maj jamuán aja'chej. ⁴⁵ Tí'ij a'áa ja'rá'aj a Galileea, néijmi'i mu tyámua' naa tyetyéeej, ji'nye a'íi mu majta a'áa ja'tanyájca'aj a Jerusalén mati'ij tyu'yé'estej, a'íi mu mij jaaséjraca'aj je'ej ti tyi'táj huáruuj i Jesús.

⁴⁶ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Caná, jo'tij i jájtyij jo'tyánahuastaca'. A'áa pu síij jo'tyávaaca'aj i ti tyi'táj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'íi pu séej tyiyójca'aj ti tyi'cui'ca'aj a'áa pu jóoca'tyii a'ájna a Capernaúm. ⁴⁷ Tí'ij a'íin jáamua'reeri' ti i Jesús uja'rájraa a'ájna a Judea, ajta arí a'áa ja'rá'ajcaa a Galileea, a'áa pu'ij jo'mej a'íjci jimi, ti'quij jéehua jaatáhuaviiri' ti a'áa jó'me'en jo'tij ja'chej ti'ij tyáahuatye'en i yójra', ji'nye pu'ríj huápu'i'ij á'me'riajca'aj. ⁴⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Caxu mua'aj a'náj tyá'antzaahuatye'sij, tipua'aj sequée tyi'táj huaséj i siaj jin je'ej tyo'taséj.

⁴⁹ Ajta a'ájna i ti tyi'táj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', mupové'me'en jiye'tzín, na'ríij quee a'íi pu mui'nyij i nyiyóoj.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej, pu'ríj huarúj a'yóoj.

Ajta a'ájna i a'táj, a'íi pu tyá'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyaaté'exaa, aj pu'ij jó'raa. ⁵¹ Tí'ij arí avéjri' joomá'caj i juchéj, a'íi mu ja'antynájchaca' i maj jahuíire', mati'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj huarúj a'ájna a'yóoj.

⁵² Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'tzáaj ti huatyápua'riaca' i ti jin tyi'cui'ca'aj, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Tajquij pu huatyápua'riaca' a'tzáaj yacamá'caj i xicáj.

⁵³ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'ájna i táatajra' ti a'yan pua'aj putyí'rijcaa ti'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin: “Pu'ríj huarúj a'ájna a'yóoj”; aj pu'ij a'ájna majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej néijmi'i mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

⁵⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti hua'puaj ti huápu'i'ij juxie've' i ti jin i Jesús a'yan huaríj a'ájna a Galileea ti'ij a'áa ja'rájraa a Judea.

5

Jesús pu séej tyú'huaaj i tiquee tyéchavaaj

¹ Tí'ij a'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj mu tyi'ye'estyáacaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti'ij i Jesús a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Véjri' a'ájna a Jerusalén jo'tij ja'pueertaj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jo'maj jo'tyáru'pij i cánya'xíi, a'áa pu ja'ráamuaca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betesda. ³ Anxíviq' pu arata'cuájma'caa jo'maj ja'tyúusi'rihua'aj jéehua tyeítyee i maj tyi'cucui'ca'aj, i maj aracúcu'nyijma'caa, i maj quee tyámua' tyityaaci'ij, majta séecan quee pújoorej maj ráciinyej. ⁴ A'íi mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti'ij ootáhuaaxi'in i jájtyij, ji'nye síij ti tajapuá tyí'huíire' pu

aje'cányinyiica'aj a'ájna jo'tij ja'rájmuuaa tí'ij jo'tóoriaxi'in, ajta i tí anaquéej atyá'ra'nyij a jáata' a'íi pu tyámua' rinyij i tí jin tyí'cui'. ⁵ Síj pu tyáati' a'áa jo'riá'ca'tyíi tí arí seityéj japuan tamuáamuata' japuan aráhuueicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej tí tyí'cui'. ⁶ Tí'ij i Jesús jaaséj tí a'áa jo'riá'ca'tyíi, a'yaa pu tyáamuareeri' tí arí á'tyeej tí a'yan een, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi páaxie've' paj huarúj?

⁷ Ajta a'íjna i tí tyí'cui' a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj tí naatáhuüre' nyej nyij atyá'ra'nyij a jáata' tí'ijta ootáhuuaxi'in. Ji'nye nyati'ij nyooj ajooméj, síj pu jiye'tzín atyéemej nye quee nyáaj.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, pajta jó'ra'nyij.

⁹ Aj pu'ij i tyáati' huarúj, tí'quij yo'íj i ju'utáatzij, ajta je'en jó'raa. Ajta a'ájna putyí'rjicaa mati'ij jitzán juso'píhua'aj, ¹⁰ a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i a'tíj tí arí huarúj tíjin:

—Íjij pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tyaj jitzán taso'pii, capu je'ej tyí'rij paj jaa'ísima'an mua' utáatzij.

¹¹ Ajta a'íjna i tí tyí'cui'ca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íjna i tí tyináahuaj, a'yaa pu tyinaaté'exaa tíjin: “Aní'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij.”

¹² Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj pué'een i tí a'yan tyimuaaté'exaa yee: “Pata'aj ja'antyi'í'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij?”

¹³ Ajta a'íjna i a'tíj tí huarúj, capu jamua'reeriaca'aj a'tíj tí pué'eenye'ej, ji'nye a'íjna i Jesús pu'ríj áan jo'tyáru'yajca'aj hua' tzajta' i maj jéehuaca'aj i tyeítyee. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'úun yo'tyoj a'íjci i tyáataj u'tyeyúuj tzajta', tí'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Cási', íjij paj períj huarúj, capáj che' tyí'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj, tí'ij quee tyí'tíj jéetze' je'ej pua'aj huárinij ajimi.

¹⁵ Aj pu'ij jó'raa a'íjna i tyáati' ajta je'en huojoté'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tí i Jesús a'íin pué'eenye'ej i tí tyáahuaj.

¹⁶ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyá'huoca'aj mej mij je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i Jesús, a'íjci jime' je'ej tí tyí'tíj uurijca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'píhua'aj. ¹⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Í nyavástara' pu a'náj tína'aj tyí'muarie', a'íj nu jin nyajta nyáaj tyí'muarie'.

¹⁸ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jéetze' jaxie'va'ca'aj maj jaajé'caj, ji'nye capu a'íjna quee huatyátzaahuaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, sulu a'yaa pu ajta tyúusejrataca'aj tí'ij i Dios, ajta a'yan jatamuá'muatya'aj tí i Dios táatajra' pué'eenye'ej.

I tí jin tyí'tyéjvee i yó'jra' i Dios

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', tí i yó'jra' i Dios quee tyí'tíj je'ej uuren jusíj, sulu a'yaa pu rinyij je'ej tí tyí'sej i juvástara' jimi. Je'ej tí tyí'tíj uurej i vástaria'ra', a'yaa pu cha'taj rinyij i yó'jra'. ²⁰ Ji'nye a'íi pu i vástaria'ra' jaxie've' i juyó'j a'íj pu jin néijmi'í tyé'sejratye' je'ej tí tyí'tíj uurej, ajta óoche' tyaataséjratye'sij tyí'tíj tí

jéetze' juxie've', i siaj jin mua'aj je'ej tyo'taséjraj. ²¹ Ajta a'yájna tí'ij i vástaria'ra' tyihuo'tá'juurityej i maj meríj huácuij, a'yaa pu cha'taj na'aj i yójra' tyihuo'tá'juuritye'sij a'tyán tí jimi a'yan tya'axié'vi'ra'. ²² Ajta a'íjna i vástaria'ra', capu a'tíj á'axijtye', sulu pu'ríj néijmi'i i juyóy tyu'tá' tí'ij a'íin néijmi'caa ooxíjtye'en, ²³ mata'aj mij néijmi'i jaatyátzaahuatye'en a'íjci i yójra' a'yájna mati'ij tyá'tzaahuatye' i vástaria'ra'. A'íjna i tiquee tzáahuatyi'ra'aj tyícha'íj a'íjci jimi i yójra', capu ajta ja'tzaahuatye' i vástaria'ra', ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti uyo'ta'ítyaca'.

²⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'tíj ti jana-muaj je'ej nyaj tyí'xaj, ajta tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, ajta quee a'náj ja-jpuéetzij ja'mej, ji'nye a'íi pu'ríj iirájraa jo'tíj ja'mui'nyúiche', ajta je'en arí utyájrurij jo'tíj ja' júurij ja'mej jusén jime'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', tí arí atyojo're'nyesij, ajta ijíj arí a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran je'ej tí tyí'xaj i yójra' i Dios, majta ja'antzaahuatye'sij, a'íi mu jusén jime' júurij muá'ju'un. ²⁶ Ji'nye a'yájna tí'ij i vástaria'ra' jusén jin tyí'juurij, a'yaa pu cha'taj tyaatá' i juyóy tí'ij ajta jusén jime' júurij já'ra'nyij, ²⁷ ajta a'yan tyaatá' tí'ij a'íin huo'xíjtye'en i tyeítyee, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i yójra'. ²⁸ Caxu je'ej tyityóomuajtyaj a'íjci jime', ji'nye a'yaa pu atyojo're'nyesij mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran i nyúucaria'ra', ²⁹ aj mu mij eetaju' jo'maj ja'va'námi'huajmee. A'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu huatájuuritaj mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu majta huatájuuritaj mej mij huo'xíjtye'en majta je'en puéjtzij huo'tá'an.

I ti jin séejre' tyi'tíj ti jin tyi'tyéjvee i Jesús

³⁰ 'Capu i'ríj nyej nyáaj tyi'tíj nyasíj je'ej huá'uurej. A'yaa nu ricij je'ej tí i nyavástara' tyi'nye'íjtye', nyajta tyámua' naa tyihuí'xíjtye'en, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu je'ej tí tya'axié'vi'ra' i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³¹ Típua'aj nyasíj nyejitzé ma'can nyetyu'taxáj, capu tyi'tíj huatyáhuíire'ej je'ej nyaj tyu'taxájtaj. ³² Ajta síj pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, a'yaa nu nyij tyámua' tyá'mua'reej tí a'íin tyu'tyáhuíire'sij je'ej tí a'íin tyinaataxájta. ³³ Mua'aj xu séecan huata'ítyaca' i Juan jimi, ajta a'íi pu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajamuaaté'exaa nye jitze ma'can. ³⁴ Ajta quee nye jitze juxie've' tí a'tíj nye jitze ma'can tyí'xajtaj. A'yaa nu'uj tyajá'mua'ixaatye' tí'ij mua'ajmaj jamuáhuíire'en. ³⁵ A'yaa pu tyu'tyáhuíi a'íjna i Juan tí'ij tatzárij tí á'taa, siajta mua'aj a'yaa xu cí siana'aj tyaataxie'vej siaj sij a'íjna jin huóotyamua've'en. ³⁶ Ajta tyi'tíj pu jéetze' juxie've' quee je'ej tí tyu'taxájtaca' a'íjna i Juan. A'íjci jime' je'ej nyaj ricij, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara' tí jin nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij a'yan huárinyij, a'íj pu jin ámiteere' tí i nyavástara' unyojo'ta'ítyaca'. ³⁷ Ajta a'íjna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu ajta nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, tyij siajta mua'aj quee a'náj jáanamujri' i nyúucaria'ra', caxu siajta a'náj me'ye'sej, ³⁸ caxu siajta tyi'tá'caa tí i nyúucaria'ra' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en, ji'nye caxu tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i Dios tí yo'ta'ítyaca'. ³⁹ Tyámua' xu mua'aj

naa tyóomua'tyej a'íjci jitze i yu'xarij, ji'nye a'yaa xu tye'ejchó've' siaj a'íjci jitze jáatyooniy i siaj jin júurij xá'ra'nyij jusén jime', ajta a'íjna i yu'xarij a'íi pu nyéetzij nyetyáxajta, ⁴⁰ siajta mua'aj caxu jaxie've' siaj nye jimi yeve're'nyej siaj jusén jin júurij xá'ra'nyij.

⁴¹ 'Capu nye jitze juxie've' tìpua'aj tyévíj tu'cájmua'rej tyámua' tyinaaté'exaatyé'. ⁴² Nyajta tyámua' naa mua'ajmaj tyaja'muamuaajtye, a'íj nu jin jamua'reej tiquee ja'mua jimi séejre' i Dios tì jin já'muaxie've'. ⁴³ Nyáaj nu nyavástara' jitze ma'can yava'cáanyej, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye', ajta tìpua'aj síj junyúucaritze' mujo've'me'en, a'íj xu xaa huatyátzaahuatye'sij. ⁴⁴ ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij tyá'antzaahuatye'en tìpua'aj jujímua'aj siana'aj huatyóotzaahuatye'en, siajta quee jahuocaj i tì naa huasér'in i Dios jimi? ⁴⁵ Caxu a'yan tyí'mua'tzej yee nyaj nu tyaja'muaxajtzi'ran i nyavástara' jimi, sulu a'íi pu Moisés tyaja'muaxajtzi'ran, i siaj mua'aj jéehua jitzán tyí'ca'nyej. ⁴⁶ Ji'nye tìpua'aj mua'aj tyámua' setyá'tzaahuatye'ej a'íjci i Moisés, mua'aj xu sij siajta nyéetzij na'antzáahuatye'nyijche', ji'nye a'íi pu i Moisés nye jitze ma'can tyo'yú'xaca'. ⁴⁷ Ajta tìpua'aj sequée já'tzaahuatya'aj je'ej tì a'íin tyo'yú'xaca', ¿ji'nye setyá'antzaahuatye'sij i nyáaj nyaj já'mua'ixaatyé'?

6

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Tì'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu antáraj után jitze pujmua' i jájtyij japua a tì a'yan tyaja'rájtyapuaj tìjin Galileea, a'yaa pu ajta tya'rájtyapuaj tìjin Tiberias. ² Jéehua mu i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj, ji'nye mu'ríj jaséjraca'aj tì tyámua' tyí'uuriajca'aj ajta tyihuó'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'. ³ Aj pu'ij i Jesús jiríj japua antyíraj, a'áan pu jo'ojyíxij hua' jamuán i maj jamuán huacíj. ⁴ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' tì i Dios hui'rájtoj i tì arí á'tyeej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj. ⁵ Tì'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta je'en huo'séj maj jéehua i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tìjin:

—¿Jo'nyij tye'yá'nanan i páan mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítyee?

⁶ Ajta a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tì'ij jaaséj je'ej tì rinyij i Felipe, ji'nye Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej tì huárinyij. ⁷ Felipe pu'ij a'yan tyu'tanyúj tìjin:

—Tì pua'aj a'yan tyetyí'toove'ej a'chu hua'puaj anxítyej i túmii, capu na'aj ci'pej tyej tyij páan huánanan tyajta je'en néijmi'caa tyú'cue'tyej.

⁸ Aj pu'ij a'íjna i Andrés, tì ajta jamuán jo'chá'canya'aj, tì ajta ihuáaria'ra' pué'een i Simón, a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tìjin:

⁹ —Yaa pu pá'ri'ij huatyéjve, anxívicaa pu i páan tyí'cha'ij, ajta hua'puácaa i hue'tyéé, ajta capu ci'pej mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítyee.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tìjin:

—Sياهو'té'exaatyé' i tyeítyee maj oorá'sej.

Jéehua pu huátu'piica'aj a'ájna, aj mu mij oorá'saca'. A'chu mu anxí ví'ra'aj ará'axcaa i tyétyacaa. ¹¹ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan,

ajta je'en tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'ráai'pu'uj i maj ajo'quétima'caa. A'yaa pu cha'tána'aj huó'ruuj i hue'tyéé, a'íjma pu ajta huo'rú'íj. ¹² Matí'ij tyámua' naa juxáahua'j tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj jamuán huacá'j tijn:

—Siata'aj jaará'ip'u' i ti avá'itzee, tí'ij quee tyi'táj jo'huí'tzi'in.

¹³ A'íi mu mij jaariá'sii, majta je'en tya'vá'jístya'xij tamuáamuata' japuan hua'puaj sicih a'íjci jime' i ti avá'itzee i páan tí anxívica'aj. ¹⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee, matí'ij jaasée'j a'íjci i Jesús tí a'yan huarí'j, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijn:

—Ji'r'é'can jime' pu a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, i ti yan uvé'nyesij i cháanacaj japua.

¹⁵ Ajta tí'ij i Jesús jáamua'reeri' maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj ca'nyé'rij jín jaata'íjtye'en tí'ij tye'entyá'jrutye'j i rey jime', a'íi pu'ij avá'raj, tí'quij i jirí'j japua áan jo'ojnyé'j jusí'j.

Jesús pu antáraj i jájtyij japua

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Tí'ij huare'chuíxarisima'ca'j, a'íi mu i maj jamuán huacá'j ajo'cáanyej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, ¹⁷ matí'ij mij báarcuj jitze atyáacij, mej mij antáciinyej után jitze pujmua' a Capernaúm. Pu'rí'j huariá'tica'risima'aj, ajta i Jesús capu aja'hua'taca'aj. ¹⁸ Aj pu'ij ca'nyíin jín huatá'aacariaca', a'íj pu jín á'xiria'ca'aj i jájtyij. ¹⁹ Matí'ij merí'j anxívij nusu arásee'j quiloometro'j a'chu imuá'j ajooju'ca'j, aj mu mij jaasée'j tí aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Jesús, jájtyij japua pu huama'ca'aj, tyámua' mu mij tyu'tátziin. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—Nyáaj nu a'íin pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²¹ Matí'ij mij tyámua' tyetyée'ej a'ájna i báarcuj jitze, camu a'chu a'tyéevi'ij matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'cí'ca'aj.

²² Yaa ariá'pua'aj, a'íimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj i Jesús jimi, a'íi mu jáamua'reeri' maj a'íimaj i maj Jesús jamuán huacá'j jo'cá'j i báarcuj, ajta quee i Jesús hua' jamuán jo'ra'ajcaa. ²³ Aj mu mij séecan i báarcuj Tiberias maj ja'ráacij a'áa jóohuixij jo'maj tyo'jó'cuaa i tyeítýee tí'ij Jesús tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios. ²⁴ Ajta matí'ij jaasé'j tíquee aja'hua'taca'aj a'íjna i Jesús majta quee aja'hua'taca'aj a'íimaj i maj jamuán huacá'j, aj mu mij i tyeítýee atyáacij i báarcuj jitze, matí'ij mij a'áa jó'ju' a Capernaúm, mej mij a'áa yó'huoonyij a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'íin pué'een i páan i maj jín júurij muá'ra'nyij

²⁵ Matí'ij a'áa ja'rá'aj után jitze pujmua' jo'tij ja'alaguun, a'áa mu yo'tyo'j a'íjci i Jesús matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maeestro, ¿a'najnyí yapaj rá'aj a'yájna?

²⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', siaj mua'aj a'íjci jín nyahuo'j i'nye setyu'cuaj 'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, caxu a'íjna jime' siaj jaasé'j je'ej nyaj huarí'j i siaj jín je'ej tyámua' tyo'tasé'j. ²⁷ Caxu a'íjna jín tyí'muarie'ej siaj sij jaamué'tin i cue'ráj tí jo'huí'tzj, sulu a'íjci jime' i cue'ráj tí jusén jín tyí'huire' i siaj jín júurij xá'ju'un jusén jime'. A'íi pu a'íin pué'een i cue'ráj i tí jamuaatá'sij a'íjna i Dios yó'jra', jín'nye a'íjna i Dios, i tí tavástara' pué'een, a'íi pu néijmi'i jitzán tyu'tyájtóo i juyó'j.

28 A'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí juxie've' tyej tyij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

29 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi a'ín ti uyo'ta'ítyaca'.

30 Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí pataataséjratye'sij, tyej tyij jaaséeran tya-mua'antzaahuatye'en? ¿Tyi'tanyí jin je'ej parinyij? 31 A'íimaj i tahuásimua'ci'ij mu jáacuaj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tiitaca'aj, a'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “A'íj pu huo'cue'ej i páan tajapuá ti já'ma'can.”

32 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tiquee i Moisés pu tyihuo'tá' i páan tajapuá ti já'ma'can, sulu i nyavástara' pu tyu'tá'caa a'ájna i páan ti jí're'can jime' tajapuá já'ma'can. 33 Ji'nye a'ájna i páan i Dios ti tyu'tá'caa, a'íi pu a'ín pué'een tajapuá ti já'ma'can ajta je'en júuricamej hua'tá'caa a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

34 Matí'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijn:

—Tavástara', taatá' a'náj tina'aj a'íjci i páan.

35 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. A'ájna i ti nye jimi yeve're'nyej, capu a'náj huataí'cuataj, ajta i ti nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye', capu ajta a'náj huataí'imu'uj. 36 Nyajta nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaaté'exaa, caxu mua'aj tyá'tzaahuatye' tyij siajta seríj naaséj. 37 Néijmi'i a'íimaj i ti Dios naatátuiire'sij, a'íi mu nye jimi yeve're'nyesij, majta a'íimaj i maj nye jimi yeve're'nyesij, canu huo're'ityij. 38 Ji'nye canu a'íjci jin yava'cáanyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu nyata'aj nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i nyavástara', i ti unyojo'ta'ítyaca'. 39 Ajta a'yaa pu tyá'xie've' a'ájna i ti unyojo'ta'ítyaca' nyaj quee séej jo'rieenyij a'íjma i ti naatátuiire'sij, sulu nyej nyij huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' jitze tí'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. 40 Ji'nye a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' maj néijmi'i i maj jaséjran i yójra' i Dios majta jitzán tyá'antzaahuatye'en, mej mij a'íimaj jusén jin júurij muá'ra'nyij, nyajta je'en nyáaj huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

41 Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en jujíimua'aj a'íjci jime' ti Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijn: “Nyáaj nu a'ín pué'een i páan jútye' ti je'cáanyej.” 42 Matí'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—¿Nyiquee a'ín pué'een i Jesús i ti yójra' pué'een a'íjci i José? Ityáj tu jamua'tyej i táatajra' tyajta i náanajra'. ¿Ji'nye tí'ij a'yan tyí'xaj yee jútye' nu je'cáanyej?

43 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Caxu che' je'ej tyúu'ixaatye'ej. 44 Capu i'rij ti a'tíj yeve're'nyej nye jimi, tipua'aj quee i Dios ti unyojo'ta'ítyaca' ca'nyíjra'aj jaatá'an tí'ij a'yan huárinyij, nyáaj nu jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. 45 A'yaa mu tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios

jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tijin: "Dios pu néijmi'caa tyí'mua'tyej." A'íj pu jin a'íimaj i maj janamuaj i nyavástara', majta a'íj jitze tyúu'íteeritye', a'íi mu nye jimi yeve're'nyesij.

⁴⁶ 'Capu a'yan huatóomua'aj ti a'tíj arí jaaséej i nyavástara', sulu a'íi pu jaaséj i ti a'íjna jitzán eeráma'can i Dios. ⁴⁷ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin a'tíj ti tyá'tzaahuatye', a'íi pu jusén jime' júurij ja'mej. ⁴⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. ⁴⁹ A'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij a'íi mu jáacua'aj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, majta je'en a'yan cha'taj mana'aj tyityáacuij, ⁵⁰ nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej, ajta a'tíj ti a'íj huácua'nyij i páan, capu mu'nyij. ⁵¹ Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júurij jútye' ti je'cáanyej, a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. Ajta a'íjna i páan i nyaj jaatámu'vejritaj, a'íi pu a'íin pué'een i nyaj jatyáhue'ra'. A'yaa nu tyaatámu'vejritaj mej mij júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵² Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en séej jamuán majta séej, a'yaa mu tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'múu juhué'ra' táacue'tyej?

⁵³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj sequée jáacua'nyij i hue'ria'ra' a'íjci i yójra' i Dios, siajta quee jaayé'en i xúuria'ra', caxu jusén jin júurij xá'ju'un. ⁵⁴ A'íjna i ti jáacua'nyij i nyahue'ra' ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, nyáaj nu nyij jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁵⁵ Ji'nye a'íjna i nyahue'ra' a'íi pu pué'een i cue'ráj ti jitzán eeráma'can i júuricamej, ajta i nyaxúure' a'íi pu a'íin pué'een i maj jaayé'en tzáahuatyí'ra'aj jime'. ⁵⁶ A'íjna i ti jacua'nyij i nyahue'ra', ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu nye jimi huatyá'itzeere'ej, nyajta je'en nyáaj jimi huatyá'itzeere'ej. ⁵⁷ A'íjna i nyavástara', i ti unyojo'ta'ityaca', a'íi pu júurij, nyajta nyáaj a'íj nu jitze ma'can júurij, a'yaa pu cha'tána'aj ij, a'íjna i ti nye jimi tyí'cua'caa, a'íi pu nye jitze ma'can júurij ja'mej. ⁵⁸ A'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej. A'íjna i páan capu a'yan een ti'ij a'íjna i maná i já'muahuasimua'ci'ij maj jáacua'aj, ajta mati'ij jaacua'aj a'yaa mu cha'mana'aj tyityáacuij, ajta a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu júurij ja'mej jusén jime'.

⁵⁹ A'yaa pu tyihuo'muá'tyej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a Capernaúm.

Mue'tíj mu i maj jamuán huacíj jaatáxaahuataca' i Jesús

⁶⁰ Mati'ij a'yan tyáanamujri', mue'tíj mu i maj jamuán huací'ca'aj i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti jatyáxajta jéehua pu tyési' tyej tyij a'yan huárinyij, ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'yan huárinyij?

⁶¹ Ajta a'íjna i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' maj a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej pua'aj jamaatá'aj i nyaj jaataxájtaca'? ⁶² ¿Ji'nye tya'ra'nyíiche', tipua'aj nyéetzij sianaaséj nyaj jó'ra'nyij u tajapúa jó'nyaj anaquééj jó'catyii? ⁶³ A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu júuricamej tyu'tá'caa, ajta a'íjna i siaj jatyáhue'ra' capu tyi'tíj

huiire'. Ajta a'íjna i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jamuatá'caa siaj sij jusén jime' júurij xá'ra'nyij. ⁶⁴ Ajta séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

A'yaa pu tyihuo'té'exaaj i Jesús, ji'nye a'íi pu arí jamua'reeriaca'aj a'tyán maj pué'eenye'ej i maj quee tyá'tzaahuatye', ajta a'tíj ti a'íin pué'eenye'ej i ti a'íj tyu'tátuiire'sij. ⁶⁵ A'íj pu jin a'yan ajta tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa tíquee i'ríj ti a'tíj nye jimi yeve'ré'nyej, típua'aj quee i Dios ca'nyíjra'aj jaatá'an tí'ij a'yan huárinij.

⁶⁶ Tí'ij na'aj a'ájna ímuáj, mue'tíj mu i maj Jesús jamuán huací'ca'aj jaatáxaahuataca', camu mij che' jamuán huací'ca'aj. ⁶⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tíjin:

—¿Nyi siajta mua'aj seríj naatáxahuataj?

⁶⁸ Ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Tavástara', ¿a'tanyíj jimi utyo'ju'uj tá'ju'un? A'nyúuca pu jitze séejre' i tyaj jin júurij tá'ra'nyij jusén jime'. ⁶⁹ Ityáj tu tyeríj ajimi tyá'tzaahuatye', tyajta a'yan tyá'mua'reej paj muáaj a'íin pué'een i Dios ti jimi jo've'mej.

⁷⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Nyi nyequee nyáaj jamua'antýíhuo mu'ajmaj mu siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej? Ajta síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can, tyiyáaru' pu jitzán séejre'.

⁷¹ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'íj pu tyáxajtasime'ej i Judas, i ti yójra' pué'een a'íjci i Simón ti Iscariote tye'entyímu'taca, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti aviítzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, tyij ajta i Judas hua' jitze ajtyáma'cantaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

7

Camu jimi tyá'tzaahuatye' i ihuáamuamua' i Jesús

¹ Tí'ij a'yan tyu'ríj, a'áa pu jó'yi'caaj a'íjna i Jesús a'ájna a Galilea. Capu jaxie'va'ca'aj ti a'áa jo'tyávaacaj a Judea, ji'nye a'íimaj mu jahuoo'ca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj. ² Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ináamuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ³ a'íimaj mu i ihuáamuamua' a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj a'yan a'ítzaaj, áricuj a'ájna a Judea, mata'aj mij i maj a jamuán huací'ij a'áa maj já'sejre' jaaséj je'ej paj tyí'tíj jin ricíj. ⁴ Ji'nye típua'aj a'tíj a'yan tyá'xie've'ej mej mij néijmi'i jáamuatyij, capu aviítzij jin tyí'muarie'. Ajta a'yájna pati'ij períj ricíj, jéetze' pu tyámua' naa paj huo'taséjratye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵ Majta a'íimaj i ihuáamuamua' camu ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i Jesús. ⁶ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Capu eexúj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj ti huaxá'pui' nye jimi, ajta ja'mua jimi a'náj ti na'aj pu xá'pui'. ⁷ A'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua capu je'ej tyí'rij mej mij mua'ajmaj ja-muájcha'íiria'aj, ajta nyéetzij mu xaa nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu huá'sejratye' ti je'ej pua'aj een je'ej maj tyí'tj uurej. ⁸ Séricuj mua'aj jo'maj tyeje'ye'estej, canu nyáaj ujó'yi'ij, ji'nye capu eexúj nye jimi huaxá'pui'.

⁹ A'yaa pu tyihuo'te'exáatye'ej, ti'ij ij a'áa jo'tyá'itzee a'ájna a Galileea.

Tí'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'maj a'íjci ja'ye'estej i ináamuaj

¹⁰ Ajta mati'ij jo'cáj i ihuámua'mua', Jesús pu ajta ujó'mej jo'maj tyejé'yi'istej, ajta capu juséerataj ujó'mej, sulu avíitzij pu jin a'yan huaríj. ¹¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu jahuooca'aj a'íjci i Jesús, a'yan metyi'xáataj tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'ájna i a'tj?

¹² Jéehua mu i tyeítyee jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: “Tyámua' pu tyí'tyevij”, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: “Capu tyámua' ricij, a'íi pu huá'cuanamuaj i tyeítyee.”

¹³ Ajta capu a'tj óoca'nyajca'aj ti jéjre'citze' jaataxáj a'íjci i Jesús, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Mati'ij meríj jé'ta' joojú'caj i maj jin tyí'ye'estej, aj pu'ij Jesús utyájrurij u tyeyúuj tzajta' ajta je'en huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej. ¹⁵ Je'ej mu tyo'taséj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye ti'ij a'mújna jéehua tyu'yi'tin, ma'ajta quee a'náj tyi'huómua'aj?

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'ájna i nyaj jin tyaja'muamua'tyej canu nyasíj jájtyo, sulu a'íi pu naatá' i ti unyojo'ta'ityaca'. ¹⁷ Típua'aj a'tj jaxie'va'aj ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra', a'íi pu jamua'reeren típua'aj i Dios jimi já'ma'cantaj nyaj jin tyaja'muamua'tyej na'ríij nyasíj nyana'aj jájtyo. ¹⁸ A'ájna i ti a'íjci tyáxajta je'ej ti jusíj tyéejtyoj, a'yaa pu tyá'huoo ti'ij jusíj tyámua' huatóosejrata, ajta a'ájna i ti a'yan tyá'huoo ti'ij tyámua' tyaatá'an a'íjci i ti uyo'ta'ityaca', a'íi pu ji're'can jime' tyí'xaj, ajta quee je'ej tyí'rij ti'ij a'tj je'ej pua'aj tyá'xajta.

¹⁹ '¿Nyiquee a'yan tyí'ja'yájna ti i Moisés ja'mua jimi jaatyájtoo i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta? Ajta capu a'tj ti ja'mua jitze ajtyáma'can ja'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' setyá'xie've' siaj sij naajé'caj?

²⁰ A'yaa mu i tyeítyee tyityaatanyúj tijin:

—Tyiyáaru' pu atzájta' séejre'. ¿A'tanyíj muaje'catamui'ij?

²¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj je'ej tyityo'tóomuajtyaca' nyati'ij tyi'tj tyámua' huáruuj a'ájna xicáara' i siaj jitzán juso'pii. ²² Ajta a'yájna, Moisés pu jamuaata'íj siaj ja'antyísiichixi'in i junavíj (ajta quee i Moisés jitze je'ráma'can, sulu Dios pu jaatyájtoo a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij), mua'aj xu sij a'yan tye'entyisí'chej i navíira' i unyáaque'ej ti tyáati' a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii. ²³ Ajta a'yájna tyij a'ájna jime' siaj quee jaxie've' siaj ootyá'itzeere'en a'íjci

jitze i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoó, siaj sij ja'antyisi'chej i navíira' i unyáaque'ej a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii, ¿ji'nye siaj sij nye jimi huatanyínyu'cacuca' nyati'ij séej i tyéviij tyú'huaaj a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii? ²⁴ Caxu a'ájna jin a'yan tyihua'xijtye'ej je'ej ti síij huasé'rin. Siatí'ijtá séej á'xijtye'ej, a'yaa xu huárinyij je'ej ti tyí'tyéviijtáj tzáahuatyí'ra'aj jime'.

Jesús pu jaxaj jo'tij je'ráma'can

²⁵ Séecan i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyí'huóo'ihuo' tǎjin:

—¿Nyiquee a'múu a'íin pué'een i maj jahuoo mej mij jaajé'caj? ²⁶ A'mána'aj jéjrista' huatyéjve tyihua'ixáatye'ej, ajta quee a'tǎj je'ej tyé'jee. ¿Nyiquij meríj a'íimaj i maj tyityatatyíj ja'antzaahuaj ti a'múu jí'ré'can jime' a'íin pué'een i Ciriístu'? ²⁷ Ajta ityáj tu jamua'reej jo'tij já'ma'can a'mújna, ajta ti'ij i Ciriístu' ya'uvé'nyej, capu a'tǎj jamua'reeriaj ja'mej jo'tij já'ma'can.

²⁸ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', ajta óoche' tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' tǎjin:

—Nyí mua'aj sényamua'tyey nyí siajta jamua'ree jó'nyaj já'ma'can. Ajta canu nyasíj nyana'aj mujo'vé'mej, sulu a'íj nu jitze ma'can mujo'vé'mej i ti unyojo'ta'ítyaca', síij ti i'ríj siaj jimi tyú'ca'nyej siajta mua'aj caxu jamua'tyey. ²⁹ Nyáaj nu xaa jamua'tyey, jí'nye a'íj nu jitze eeráma'can, ajta a'íin unyojo'ta'ítyaca'.

³⁰ Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi', ajta capu a'tǎj ahuóoca'an ti a'yan huárinyij, jí'nye capu eexúj jimi tya'róo'astyaaca'aj. ³¹ Mue'tǎj mu jimi tyá'antzaahuaj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tǎjin:

—Tí'ij ya uvé'nyej i Ciriístu', ¿nyiquij quee jéetze' tyámua' tyí'uurej quee a'mújna mu a'tǎj?

A'íimaj mu i fariseos tyí'tyese' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

³² Majta i fariseos a'íi mu huó'namujri' i tyeítyee maj a'yan tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij a'íimaj majta i puaaríj maj tyí'ijtye' xantáaru' huata'ítyaca' mej mij jaatyéevi'. ³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tǎjin:

—A'yaa nu nyooj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej, aj nu nyij tányij jó'ra'sij a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³⁴ Mua'aj xu nyahuoonyij, ajta caxu nyetyoonyij, jí'nye capu je'ej tyí'ríitaj ja'mej siaj a'áa jo'ré'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej.

³⁵ Aj mu mij i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyí'huóo'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tǎjin:

—¿Jo'quíj jo'méj a'mújna, tí'ij quee i'ríitaj ja'mej tyaj jáatyoonyij? ¿Nyiquij a'íijma jimi jo'ma'aj ja'mej i maj séej chuéj japua ja'chej, tí'ij a'íijma tyú'mua'tyey i maj quee tyá'tzaahuatyey'? ³⁶ ¿Jí'nye jaatamua'aj a'íjci i nyúucarij ti a'yan yee: “Mua'aj xu nyahuoonyij, siajta quee nyetyoonyij, jí'nye capu je'ej tyí'rij siaj a'áa jo'ré'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej”?

Jesús pu huo'tajé mej mij jimí a uré'nyej

³⁷ Tí'ij arí tye'entyipua'risima'caj i maj tyí'ye'estyaa, a'ájna xicáara' jitze i ti jéetze' juxie've'. A'ájna xicáara' jitze pu i Jesús huatyéechaxij, tí'quíj ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tǎjin:

—Típua'aj a'táj i'mu'uj, che' nye jimi yeve're'nyej, ti'ij huaye'en.
 38 Ajta a'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íj pu tzajta' séeria'aj ja'mej a'íjna i jájtyij ti júuricamej tyu'tá'caa."

39 A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', a'íjma jimi i maj tyá'antzaahuatye'sij ti'ij ajta hua' jimi huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra' i Dios, ji'nye capu eexúj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi séjria'ca'aj, ji'nye capu eexúj i Jesús tajapuá jo'ojnyájca'aj ti'ij i Dios ju júuricamej ujo'ta'ítyej.

Séecan mu i tyeítjee ajtacíj

40 Séecan mu i tyeítjee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj a'yan tyu'taxájtaca' mati'ij jáanamuaajri' tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'múu a'ín pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can.

41 Majta séecan a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'ín pué'een i Ciríistu'.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajta'ca'aj tijin:

—Capu a'ín pué'een, ji'nye capu i'ríj ti i Ciríistu' a'áa já'ma'cantaj a Galileea 42 A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Ciríistu' a'íj jitze eeráanyesij i David, ajta ti a'áa ja'ma'cáantaj ja'mej a Belén, jo'tij ajta já'ma'cantaca'aj a'íjna i David.

43 A'íj mu jin séecan ajtacíj i tyeítjee a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca'. 44 Séecan mu jaxie'va'ca'aj maj jaatyéevi', ajta capu a'táj a'yan huaríj.

A'íimaj i maj tyityatatyíj camu ja'tzaahuatya'ca'aj i Jesús

45 Majta a'íimaj i maj tyí'cha'íj i tye'yúuj tzajta', a'íi mu a'áa jo're'nyej hua' jimi i maj tye'yúuj tzajta' tyí'ijta majta i fariseos jimi, a'yaa mu mij a'íimaj tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye sequée uya'ráaja?

46 Majta a'íimaj i maj tyí'cha'íj, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu a'náj a'táj a'yan tyu'xájtaca' ti'ij a'íjna.

47 Aj mu mij i fariseos a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi arí ajta mua'ajmaj jamuáacuanamuaaj? 48 ¿Nyiquij arí síj i ti tyí'ta'íjtye' ja'antzaahua' a'íjci, na'ríj síj ti fariseo pué'een? 49 Majta a'íimaj i tyeítjee, camu yó'itej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij Moisés ti jaatyájtoo, a'íi mu meríj jo'vátzij.

50 Ajta i Nicodemo i ti arí séej i Jesús jimi ja'tanyájca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

51 —A'yájna ti'ij tyí'ta'íjtye' i yu'xarij, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyí'rij tyaj a'táj ooxíjtye'en, tyequée mí'een tye'e'íhuo'ran tyej tyij jaanamua'aran je'ej ti tyi'táj jin ricíj.

52 Mati'ij mij a'íimaj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi pajta muáaj a'áa já'ma'can a Galileea? Ahua'mua'tyej i yu'xarij aj paj jamua'reeren tiquee a'táj a'áa já'ma'can a Galileea ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

53 Mati'ij mij jo'cixíj síj ajta síj jo'maj jo'cháatimee.

8

A'íjna i íiti' ti huóoxana'cirej

¹ Ajta i Jesús a'áa pu jo'mej jo'tij jiríj jo'tacá'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Aseitúunajrimi, ² yaa ariá'pua'aj, ti'ij oochán eere'nyáaj i xicáj, ajtáhua'aj pu utyájrurij u tyeýúuj tzajta'. Majta je'en i tyeítýee ajtyáxiiriaca' jimi, aj pu'ij ooyíxij ti'quij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej.

³ Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta i fariseos, a'íi mu íitaj aje'ré'nyijtye, i maj a'yan tyeetyéevi' ti'ij ooj juxána'ciria'caj séej jamuán i tyáataj. A'áa mu mij jé'ta' yo'taráj jo'maj ja'tyúusiiria'ca'aj i tyeítýee, ⁴ matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, a'yaa mu tyeetyéevi' a'mújcij mu íitaj ti'ij ooj juxána'ciria'caj. ⁵ Ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' tyaj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in tyej tyij jaajé'caj, a'tíj tina'aj íitaj ti a'yan rijcaj. ¿Ari muáaj jì'nye petyí'xaj?

⁶ A'yaa mu a'íimaj tyaata'íhuo'ri' mej mij a'íjci jin ja'antymué'tin, ti'ij huatái'riitarej maj tyi'tíj jitzán uppuá'rite'en. Ajta i Jesús a'íi pu ecóotutaca', ti'quij huatyóochej ti juxityéj jin tyo'yú'xaj a chóota'. ⁷ Majta móoche' a'yan tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij i Jesús huatyéechaxij ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i tiqúee tyi'tíj jin á'ítzeere' ajta quee tyi'íjxána'cira'aj, che' a'íin anaquéej jaatato'oj i tyetyéj jime'.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj ecóotutaca' ajta tye'ej yú'xajraa a chóota'. ⁹ Matí'ij a'yan tyáanamuaajri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cixij síij ajta síij, anaquéej mu a'íimaj jo'cíj i maj jéetze' huásij. Ti'ij i Jesús jusíij na'quij a'áa jo'tyá'ítzee a'íjci jamuán i íitaj ti a'áa jo'tácatyii, ¹⁰ aj pu'ij Jesús huatyéechaxij ajta a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Íiti', ¿jo'nyij je'ej mé'een i maj a jitze tyí'pua'rite'?

¹¹ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj ti nye jitze tyí'pua'rite'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj tyi'tíj a jitze pua'rite', áricuj jó'ra', capáj che' jaxana'ciria'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij úiyan i cháanacaj japua

¹² Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj i tyeítýee tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij úiyan i cháanacaj japua, a'íjna i ti nyaj jamuán jo'cha'can, a'íj pu jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij ti júuricamej tyu'tá'caa, capu ij a'náj tíca'riste' jo'chá'canya'aj ja'mej.

¹³ Matí'ij mij i fariseos a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj asíij tyá'xajta, a'íj pu jin quee tyi'tíj huíire' je'ej paj asíij tyi'tyá'xajtaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Í nyaj jin tyé'nyaxajta tyí'huíire', tyij nyajta nyasíij nyana'aj tyényaxajtaj. Jì'nye nyáaj nu jamua'reej jó'nyaj je'ráma'can ajta jó'nyaj jooméj, siajta mua'aj caxu jamua'reej. ¹⁵ A'yaa xu mua'aj tyihuá'xijtye' je'ej siaj jujíimua'aj tyéejtyoovej. Nyajta nyáaj, canu a'tíj ja'xijtye', ¹⁶ ajta típua'aj a'tíj no'xíjtyej, a'íj nu jin ja'xijtye'en

i ti ji'r'é'can jime', ji'nye canu nyasíj je'ej tyéejtyoj, sulu a'í pu i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca' huá'xijtye'en. ¹⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jitze i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta ti a'ájna tyí'huíire' tipua'aj mahua'puaj tyi'tíj muaataxáj. ¹⁸ Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj nyasíj tyén yaxajta, ajta i síj ti a'yan tyi'nyetyáxajta, a'í pu a'ín pué'een i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'.

¹⁹ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Jo'nyij je'ej jé'een i ti avastára'?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Caxu mua'aj nyamua'tyej a'tíj nyaj pué'een, caxu sij siajta jamua'tyej i nyavástara', tipua'aj nyéetzij sényamua'ajca, a'yaa xu sij siajta tya'mua'tyéèche'en i nyavástara'.

²⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca' tí'ij ooj tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'ájna véjri' jo'maj yá'si'rii i túmii. Ajta capu a'tíj jaatyéevi', ji'nye capu eexúj atyojo'r'é'nyajca'aj a'tzáaj ti a'yan tya'tácatyíj jimi.

Jó'nyej nyáaj jooméj, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa joojú'un

²¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Nyáaj nu jo'mej, mua'aj xu sij nyahuoonyij, ajta a'íj xu jin cui'nyij i siaj á'ítzeere' i Dios jimi. Jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo'r'é'nyej.

²² A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—¿Nyiquij a'yan tyí'mua'tzej ti huóje'caj, tí'ij a'yan tyí'xaj yee ti quee i'ríj tyaj a'áa jo'r'é'nyej jo'tíj jooma'aj ja'mej?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mua'aj xu yan ma'can, nyajta nyáaj jútye' nu já'ma'can, mua'aj xu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre' i cháanacaj japua, nyajta nyáaj canu hua' jitze ajtyáma'can. ²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa siaj a'íjna jin cui'nyij i siaj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, ji'nye tipua'aj sequee tyá'tzaahuatyé'ej nyaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', a'íj xu jin cui'nyij i siaj jin huóoxana'cirej.

²⁵ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj paj pué'een?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Anaquéecan jime', ¿ji'nye tyi'tíj tyúuxie've' nyej nyij ja'mua jamuán tyi'tyáxajtasime'en? ²⁶ Jéehua nu ja'mua jitze ma'can tyu'taxájtaj nyajta jéehua jamua'xijtye'en, ajta a'íjna i ti ny-ojo'ta'ítyaca', a'í pu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, ajta a'íjna i nyej nyáaj huá'ixaatye' i maj yan japuan séejre' i cháanacaj japua, a'í pu'uj tána'aj pué'een i nyaj jáanamujri' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca'.

²⁷ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa ti a'íj jitze ma'can tyi-huá'ixaatya'ca'aj i juvástara'. ²⁸ A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Siat'íj mua'aj na'ajriáj nyéetzij i nyaj yójra' pué'een i Dios, aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', nyajta quee tyi'tíj jin je'ej ricij i nyej nyasíj nyana'aj jájtyo, sulu a'íj nu'uj huá'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i ti unyojo'ta'ítyaca' a'í pu nyaj jamuán yéejre', capu i nyavástara' a'náj juséentacan yanúuriej, ji'nye a'náj tina'aj nu a'yan ricij je'ej ti a'íj tya'ránajchi.

³⁰ Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', mue'táj mu jimi tyá'antzaahuaj.

I yójmua'mua' i Dios majta i maj a'ij jimi tyí'huüre' i ti je'ej pua'aj een

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaq a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj jimi tyá'antzaahuaj tijn:

—Tipua'aj tyámua' setyityaaajú'un a'íjci jitze i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, aj xu nyaj jamuán huací'ca'aj xá'ju'un, ³² mua'aj xu jamua'reeren i ti ji'ré'can jime' a'yan tyi'ja'yájna, a'íj xu jin juxáahuaj mahuací'ca'aj xá'ju'un.

³³ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can, tyajta quee a'náj séecan jimi ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuüi, ¿ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'ta'ixaatye' tyaj taxáahuaj mahuací'ca'an?

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaq tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime' ti a'táj tina'aj ti ootyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íi pu ca'nyéjrij jin tyí'huüre' a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een. ³⁵ A'íjna i ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie' capu jusén jin huatyá'itzeere'ej i ti jimi tyí'muarie', ajta a'íjna i ti yójra' pué'een, a'íi pu hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i jutyéityeristyamua' jimi jusén jime'.

³⁶ A'íj pu jin tipua'aj i yójra' i Dios jamuí'ráatoonyij siaj sij juxáahuaj huací'ca'aj, a'yaa xu juxáahuaj tyityaací'ca'aj xá'ju'un. ³⁷ Nyáaj nu jamua'reej siaj Abraham jitze eeráma'can, siajta a'yan tyá'xie've' siaj naajé'caj, ji'nye caxu ná'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ³⁸ A'íj nu nyáaj já'mua'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej, a'yaa xu sij siajta mua'aj huárinyij je'ej siaj tyáanamua'jri' i juvástara' jimi.

³⁹ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijn:

—A'íi pu ityájma tavástara' i Abraham.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaq tijn:

—Tipua'aj mua'aj ji'ré'can jime' yójmua'mua' siaj pué'eenye' a'íjci i Abraham, a'yaa xu sij siajta rinyíiche' je'ej ti a'ín huaríj. ⁴⁰ A'yaa pu'ij, tyij nyajta nyeríj jamuáa'ixaa i ti a'yan tyi'ja'yájna, i Dios ti naamuá'tyej, mua'aj xu sij jaxie've' siaj naajé'caj. Ajta i Abraham capu a'náj a'yan huaríj. ⁴¹ Mua'aj xu sij a'yan cha'taj siana'aj ricij ti'ij i ja'muavástara'.

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tijn:

—Catu ityáj a'íjma jitze huanánie'huaca' i maj jujimua'astaca'aj, síj pu'uj a'ín pué'een i ti tavástara', a'íi pu a'ín pué'een i Dios.

⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaq tijn:

—Tipua'aj ji'ré'can jime' Dios ja'muavástara' pué'eenye', mua'aj xu nyaxie've' xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu a'íjci jimi jo've'mej ya' nyej nyij huatyéjve. Canu nyasíj mujo've'mej, sulu Dios pu unyojo'ta'ityaca'.

⁴³ ¿Ji'nye ti'ij quee ja'mua'í'riütye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij i nyaj já'mua'ixaatye'? Caxu nyojo'itej, ji'nye caxu janamuaj i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye'. ⁴⁴ A'íi pu mua'ajmaj ja'muataataj i tyiyáaru', mua'aj xu a'íj jitze ajtyáma'can, a'yaa xu sij ricij je'ej ti a'ín tyá'xie've'. A'íi pu i tyiyáaru' tyí'tyacuí'caa ti'ij na'aj jájcua'j imuáj. Capu a'íjna jitze séejre' i ti ji'ré'can jime', a'íj pu jin hue'tzij tyí'xaj. Ti'ijta tyí'hue'taj, a'yaa pu tyaataxájta cuxáa a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye huápu'íj pu

tyí'hue'tacaa, a'íi pu a'íin pué'een i hua' táataj i maj tyí'hue'tacaa. ⁴⁵ Nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i ti jì'ré'can jìme', a'íj xu jìn mua'aj quee ná'tzaahuatye'. ⁴⁶ ¿A'tanyíj mua'ajmaj ti jitze ajtyáma'can huatóoci'puaj ti naaté'exaatye' tyí'tíj nyaj jìn á'itzeere'? Ajta tipua'aj a'íj nyaajmua'ixaatye' i ti jì'ré'can jìme', ¿jì'nye een jìme' sequéé ná'tzaahuatye'? ⁴⁷ A'íjna i ti Dios jitze ajtyáma'can, a'íi pu janamuaj je'ej ti Dios tyí'xaj, siajta mua'aj caxu i Dios jitze ajtyáma'can, a'íj xu jìn quee janamuajracuj i nyúucaria'ra'.

Ciríistu' pu anaquéej huataséjre quee a'íjna i Abraham

⁴⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna je'ej tyaj tyí'xaj paj muáaj Samaaria já'ma'can ajta i tyiyáaru' a tzajta' séejre'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Capu tyiyáaru' nyaj tzajta' séejre'. A'yaa nu ricij nyej nyij jaatyátzaahuatye'en i nyavástara', siajta mua'aj, caxu tzáahuatyi'ra'aj nye jimi tyí'cha'íj. ⁵⁰ Canu nyáaj jahuoo nyej nyij nyasíj tyámua' tyu'tányaxaj, sulu síj pu a'yan tyá'huoo, a'íi pu'íj a'íin pué'een i ti tzáahuatyi'ra'aj jìn tyihua'xijtye'. ⁵¹ A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jìme' tíjin a'íjna i tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajámua'ixaatye', capu a'náj muí'nyij.

⁵² A'yaa mu mij tyityaatanyúj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tíjin:

—Íjij tu tyeríj tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyí'ja'yájna ti tyiyáaru' a'tzájta' séejre'. A'íjna i Abraham majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íi mu néijmi'i huácuij, pajta muáaj a'yaa paj tyí'xaj tíjin: “A'íjna i ti ja'tzaahuatye' i nyenyúucaa, capu a'náj muí'nyij.”

⁵³ ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jìn petyí'tyéjvee quee i tataataj Abraham? A'íi pu huamuí', majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íi mu majta huácuij. ¿Jì'nye muáaj petyí'xaj a'tanyíj paj pué'een?

⁵⁴ Jesús pu a'yan pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Típua'aj nyasíj ná'nyatzaahuatye'ej, capu tyí'tíj huiire'. Ajta i ti tyámua' tyinyatá'caa, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara', a'íjci i siaj mua'aj a'yan tyá'xaj ti ja'mua Dios pué'een. ⁵⁵ Siajta mua'aj caxu jamua'tyej. Nyajta nyáaj nu xaa jamua'tyej, ajta tipua'aj a'yan nyetyu'taxáj yee canu jamua'tyej, a'yaa nu nyij tyí'hue'tan siati'íj mua'aj. Ajta a'yaa pu tyí'ja'yájna nyej nyáaj jamua'tyej, nyajta ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra'. ⁵⁶ A'íjna i Abraham i ti ja'muatáataj, a'íi pu huatóotyamua'vej tí'íj jaaséej a'íjci xicáara' nyaj jitzán néijmi'i jìn tyu'ta'íjtaj, a'íi pu jaaséej, ajta jéehua huápu'íj huatóotyamua'vej.

⁵⁷ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa i Jesús tíjin:

—Capáj peexuj huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj jájcha'íj, ¿nyi a'yan petyí'xaj paj jaaséj a'íjci i Abraham?

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jìn tyajámua'ixaatye' tíjin tí'íj quee eexúj Abraham huaséeria'caj, nyáaj nu'ríj séjria'ca'aj.

⁵⁹ Aj mu mij a'íimaj tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'ín, ajta a'íjna i Jesús huatyóo'avaataca', ajta je'en iirájraa u tyeyúuj tzajta'.

9

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti aracúunyij huanie'huaca'

¹ Tí'ij i Jesús iiramá'caj a'tíj pu huaséj ti aracúunyij huanie'huaca'.

² Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Maeestro, ¿ji'nye tí'ij aracúunyij tyu'nié'huaca'? ¿Nyiquij i huásimua'mua' mo'tyá'ítzee ca' jusíj tyi'tíj jin ootyá'ítzee?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Capu jusíj tyi'tíj jin ootyá'ítzee, camu majta i huásimua'mua' ootyá'ítzee, a'yaa pu tyáaru'j tí'ij jitzán huataséjre'en je'ej ti een i muárie'ria'ra' i Dios. ⁴ Tí'ij ooj huányeeri'cij, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan huárinyij i muárie'ria'ra' jime' i ti unyojo'ta'ítയാca', ji'nye pu'ríj huariá'tica'rij, ajta quee che' i'ríitaj ja'mej tí'ij a'tíj tyu'muárie'en. ⁵ Ijij nyaj nyooj yan séejre' i cháanacaj japua, nyáaj nu a'ín pué'een i ti jin huányeeri'ij íyan cháanacaj japua.

⁶ Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i Jesús a chóota' rájtzitzee, ajta juxityéj jin jaatyáaru'nyej i chuéj, aj pu'ij ja'rápityijra i ji'sáara' jitze a'íjci i ta'rácun. ⁷ Ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Áricuj a'ájna jo'tíj ja'rájmuua a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Siloé (Siloé a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: i ti huata'ítyi'huaca'.)

A'áa pu'ij jo'mej a'ájna i ti arácun tí'ij ij acóojista'mij, ajta tí'ij uja'rájraa pu'ríj atányeeri'ca'aj. ⁸ Majta a'íimaj i maj avéjri' huacháatima'caa jo'tíj já'chajca'aj a'ájna i a'tíj, majta i maj a'yan tyé'sejraca'aj ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítjee, a'yaa mu tyúu'íhuo'raca'aj tíjin:

—¿Nyiquee a'ín pué'een i ti a'áa jo'taquéej túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítjee?

⁹ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íi pu a'ín pué'een.

Majta séecan a'yan tíjin:

—Capu a'ín pué'een, a'yaa pu'uj huasé'rin tí'ij a'ájna.

Ajta a'ájna, jusíj pu a'yan tyúuxajtaca'aj tíjin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een.

¹⁰ Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye ye'ej petya'tányeeriaca'?

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'ájna i tyáati' ti a'yan ántyapua'j tíjin Jesús, a'íi pu chuéj huatyáputitaca', tí'quij na'ráahuatya'xij i nyaj jiise', ajta je'en a'yan tyinaaté'exaa tíjin: “Áricuj a'ájna a Siloé, jo'tíj ja'rájmuua, pajta je'en ará'ajo'sixi'in.” Nyáaj nu nyij a'áa jo'mej, nyajta je'en arányajo'sixij, aj nu nyij atányeeriaca'.

¹² Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'ájna i a'tíj?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tíjin:

—Canu jamua'reej.

A'íimaj i fariseos mu tyé'íhuo' a'íjci i ti arácuunyica'aj

¹³ Aj mu mij yo'ví'tíj a'íjci i ta'rácuunyica'aj a'íjma jimi i fariseos.

¹⁴ Ajta a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii tí'ij i Jesús jaatyáaru'nyej i chuéj ajta tyáahuaj a'íjci i ta'rácuunyica'aj, ¹⁵ a'íi mu

mij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti tya'tá'nyeeriaca'. Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íi pu chuéj huatyáaru'nyej i ju'írique' jime' ajta je'en na'rápuityijraj i nyajíse', aj nu nyij arányajo'sij, nyati'ij nyij atányeeriaca'.

¹⁶ Séecan mu i fariseos a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti a'yan huaríj capu i Dios jimi já'ma'can, ji'nye capu jaatyátzaahuatyej a'íjci xicáara' i tyaj jitzán taso'pii.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj a'yan huárinyij, tipua'aj á'itzeeria'aj i Dios jimi?

A'íj mu jin jé'ta' huacíj a'íimaj, ¹⁷ mati'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti arácuunyica'aj tijin:

—A'íi pu arí tyimuáahuaa pej pij atányeerij, ¿ji'nye petyí'xaj, a'tanyíj pué'een a'íjna?

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'antzaahuaj ti arácúunyij huanie'huaca' ajta je'en arí atányeeriaca'aj, 'asta mana'aj quee huo'ta'íjtaca' mej mij ujo'vá'ju' i huájsimua'mua', ¹⁹ mati'ij mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin pué'een i já'muayoj? ¿Nyi a'íin pué'een i siaj a'yan tyá'xaj yee arácúunyij pu huanie'huaca'? ¿Ji'nye tyu'rúj ti'ij arí atányeej?

²⁰ A'yaa mu a'íimaj i huájsimua'mua' tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej ti tayój pué'een, tyajta jamua'reej ti arácúunyij huanie'huaca', ²¹ ajta catu jamua'reej je'ej ti tyu'rúj ti'ij arí ijíj atányeej, nusu a'tíj ti tyáahuaj. Siata'aj jaata'íhuo', ji'nye pu'ríj vásti', a'múu pu jusíj tyu'taxájtaj.

²² A'yaa mu tyu'taxájtaca' i huájsimua'mua', ji'nye a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu meríj tyaaxá'pu'íntaria'ca'aj mej mij hui'rá'itye u tyeyúuj tzajta' a'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu a'íin pué'een i Ciríistu'. ²³ A'íj mu jin i huásimua'mua' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Siata'aj jaata'íhuo' a'íjci, ji'nye pu'ríj vastaca'aj.”

²⁴ A'íimaj i maj Israel ajtyáma'can majtáhua'aj mu jaatajé a'íjci ti arácúunyica'aj, majta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj jitzán ma'can i Dios taaté'exaatye' i ti ji'ré'can jime'. Ityáj tu jamua'reej ti a'íjna i tyáati' á'itzeere' i Dios jimi.

²⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tipua'aj á'itzeere' i Dios jimi, nusu quee, canu jamua'reej. A'íj nu xaa mua'reej nyaj arácúunyica'aj, nyajta ijíj nyeríj atányeej.

²⁶ Majtáhua'aj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej muáaruuj? ¿Ji'nye ye'ej tyimuáahuaa pej pij atányeeriaca'?

²⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye'. ¿Ji'nye setyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj jamuaaté'exaatye'en? ¿Nyi a'yan setyá'xie've' siaj siajta jamuán huací'ca'an?

²⁸ Aj mu mij je'ej pua'aj tyaatajé, a'yaa mu tijin:

Muáaj paj jamuán huayi'ij a'íjci i tyáataj, tyajta ityáj a'íj tu já'astijre' i Moisés. ²⁹ Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios jamuán tyu'xájtaca' i Moisés, ajta a'íjci jime' i a'tíj catu jamua'reej jo'tíj já'ma'can.

³⁰ Aj pu'ij i ta'rácuunyica'aj a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Capu je'ej ámiteere' je'ej siaj tyí'xaj. Caxu mua'aj jamua'reej jo'tíj já'ma'can, ajta a'íj pu tyináahuaj nyej nyij atányeerej. ³¹ A'yaa tu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios quee huá'namuaj a'íjma i maj jimi á'itzeere', sulu a'íjma pu'uj i maj jana'michej majta a'yan ricij je'ej ti a'íin tyá'xie've'. ³² Catu a'náj a'yan tyáanamujri' ti síj a'yan tyáahuatye'en i ti aracúunij huanie'huaca' ti'ij atányeerej. ³³ Tipua'aj a'íjna i tyáati' quee i Dios jimi já'ma'cantaj, capu a'yan rinyíiche'.

³⁴ Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj jéehua a'ítzéeria'aj i Dios jimi pati'ij huanie'huaca', ¿nyi a'yan petyá'xie've' pej pij ityájma tyitáamua'tyej?

Aj mu mij jí'rá'ityaca' u tyeyúuj tzajta'.

Jesús pu hua'ajtyá'xij a'íjma i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

³⁵ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyáamua'reeri' maj jí'rá'ityaca' i ta'rácuunyica'aj, ajta ti'ij ja'antynájchaca' a'íjci i a'tíj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi petyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios?

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Nyavástara', naaté'exaatye', a'tanyíj a'íin pué'een nyej nyij jimi tyá'antzaahuatye'en.

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Papu'rij jaaséej: Nyáaj nu a'íin pué'een, i paj jamuán tyi'tyáxajta.

³⁸ Aj pu'ij a'íjna i tyéviij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye'.

³⁹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyáaj nu a'íjci jin mujo've'mej íyan i cháanacaj japua nyej nyij néijmi'caa ooxíjtye'en, mej mij atanyéjnye'rej i maj aracúcu'nyijmee, ajta mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij a'íimaj i maj atanyéjnye'.

⁴⁰ Séecan mu i fariseos a'áa jo'tyú'uuca'aj, matí'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyiquij ityáj tyajta aracúcu'nyijmee?

⁴¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Tipua'aj mua'aj sequée atanyéjnye'rij, caxu tyi'tíj jin ootyá'ítzéere'nyijche'en i siaj jin quee xá'puí' huaríj. Maj siajta a'yan tyí'xaj siaj atanyéjnye', a'íj pu jin néijmi' i ja'mua jitze tyí'pua'ren i siaj jin quee xá'puí' huaríj.

10

A'íjna i ti tyityéjya'muaj ajta jo'tíj ja'pueertaj

¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin: A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', tíjin a'íjna i tíquee utyájrutyey i cánya'xii cúraarita' jo'tíj ja'pueertaj, sulu ti anyée jo'riá'ra'nyij, a'íj pu náhua'rij pué'een. ² Ajta a'íjna i ti a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj ja'pueertaj, a'íj pu pué'een i ti huá'cha'íj i cánya'xii. ³ A'íjna i ti tyí'cha'íj jo'tíj ja'pueertaj,

a'íi pu tya'antácuunye'sij, ajta a'íjna i ti huá'cha'ij i cánya'xii a'íi pu huo'tájeevij je'ej maj ántya'ruj síij ajta síij, majta a'íimaj i cánya'xii a'íi mu janamuaj i nyúucaria'ra', a'íi pu'ij hui'rájajpuaj i cúraarita',⁴ ajta ti'ij néijmi'caa iirájajpuan i juya'muáj, a'íi pu anaquéej huama'aj ja'mej, majta i cánya'xii cújta' mu huaju'uj muá'ju'un, ji'nye a'íi mu janamuaj i nyúucaria'ra'.⁵ Ajta tìpua'aj síij pué'eenye' maj quee jamua'tyej, camu jaataváraj, sulu muatóo'uunaj i a'íjci jimi, ji'nye camu jamua'tyej i nyúucaria'ra' a'íjci.

⁶ A'yaa pu i Jesús tyihuo'té'exaa, majta a'íimaj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti a'íin tyihua'ixaatya'ca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti tyámua' naa tyihua'cha'ij i cánya'xii

⁷ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime': Nyáaj nu a'íin pué'een i puéertaj jo'maj jo'tyárutyij i cánya'xii.⁸ Néijmi'i i maj anaquéej huataséjre nyequee nyáaj, náhua'rij mu pué'eenye', majta i cánya'xii, camu huó'namuajri' je'ej maj tyu'taxájtaca'.⁹ Nyáaj nu a'íin pué'een i puéertaj, a'íjna i ti a'úun jo'tyájrutyey, a'íj pu huúire'en. A'yaa pu séeria'aj ja'mej ti'ij i cánya'aj ti juxáahuaj iráayi'ij ajta utyáru'pij ajta jéehua jatyoonyij jo'tij tyojo'cué'huaj.

¹⁰ A'íjna i náhua'rij a'íj pu jin mujo've'mej ti'ij tyu'náhua'an ti tyityáacui'nyij ajta ti'ij néijmi'caa antyipuá'ritye'en, nyajta nyáaj a'íj nu jin mujo've'mej siaj sij júurij xá'ra'nyij, ajta siaj sij jusén jime' júurij.

¹¹ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua' tyaja'muacha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyihua'cha'ij a'íi pu ajta hua' jitze ma'can muí'nyij i cánya'xii,¹² ajta a'íjna i ti a'íjci jin tyúunajchitye' i ti huá'cha'ij i cánya'xii, tìpua'aj jaaséej ti íra'vej aja've'mej a'íi pu ahuajóohua'xij i cánya'xii ajta je'en huatóo'uunaj, ji'nye camu a'íin jaya'muaj i cánya'xii. Aj pu'ij i íra'vej hua' tzajta' áan jo'tyárutyij ajta je'en huójo'cuíxi'sij i cánya'xii.¹³ A'íi pu i tyévi'ij huatóo'uunaj, ji'nye a'íi pu jitzán juxie've' maj tyaanáajchitye'en, camu jitzán juxie've' i cánya'xii.

¹⁴ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua' tyihua'cha'ij i cánya'xii, nyáaj nu huá'muajtyey a'íjma i cánya'xii, majta a'íimaj a'íi mu majta nyamua'tyej,¹⁵ a'yájna ti'ij ajta tyí'nyamua'tyej i nyavástara', a'yaa nu nyajta nyáaj tyá'mua'tyej i nyavástara', a'íj nu jin hua' jitze ma'can muí'nyij i cánya'xii.¹⁶ Nyajtáhua'aj nu séecan tyíya'muaj i cánya'xii i maj quee hua' jitze ajtyáma'can i maj íiyu'uj séejre' i cúraaj tzajta', a'yaa pu'ij tyúuxie've' nyej nyajta a'íjma jo'vá'jajpuan. A'íimaj mu ná'antzaahuatye'ej, aj mu mij néijmi'i i cánya'xii séej mana'aj i cúraaj jitzé iira'úuj muá'ju'un, ajta síij na'aj hua'cha'íj ja'mej.

¹⁷ A'íi pu i nyavástara' nyaxie've', ji'nye nyáaj nu hua' jitze ma'can muí'nyij, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ancuriáa'sij i júuricamej.¹⁸ Capu a'tíj náa'ri'raj i nyajúuricamej, sulu nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin hua' jitze ma'can muí'nyij. A'yaa nu tyu'tányaci'puaj nyaj hua' jitze ma'can huámui'nyij, ajta nyej nyij nyajtáhua'aj huatójuurej. A'íj pu jin tyinaata'íj i nyavástara'.

¹⁹ Matí'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyáanamujri', majtáhua'aj mu je'ta' huacíj.²⁰ Mue'tíj mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijn:

—¿Ji'nye siaj sij ja'tzaahuatye', ma'ajta tyiyáaru' tzajta' séejre' a'íj pu jin jutímue'?

²¹ Majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijn:

—Capu i'ríj ti a'tíj a'yan tyí'xajtaj tipua'aj tyiyáaru' tzajta' séjre'ej. ¿Nyi a'yan tyí'rij ti i tyiyáaru' tyihuó'huaatye'en tíj hua'tanyéjnye'rite'en i maj aracúcu'nyijmee?

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaatyáxaahuataca' i Jesús

²² Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa tí'ij huaséevi'ij á'yi'ij, majta a Jerusalén a'ájna jin tyi'ye'estyáacaj matí'ij tyu'tátuii i tyeyúuj. ²³ Jesús pu a'úun je'rávaaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajcáyi'caa jo'tíj ja'antyényinyij Salomón ti ja'ajtaahuaca'. ²⁴ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtyáxiiriaca' matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿A'chunyéj pooj á'tyeeren paj a'yan tyi'ta'avíitze'ej puá'mej? Taaté'exaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tipua'aj muáaj a'íin papué'eenye' i Ciriístu'.

²⁵ Jesús pu a'yan tyihuó'té'exaaj tijn:

—Nu'ríj nyáaj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'antzaahuaj. A'ájna i nyaj jin a'yan ricij nyúucaritze' i nyavástara', a'íj pu jin tyámua' naa tyé'miteere', ²⁶ siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye', jí'nye caxu hua' jitze ajtyáma'can i cánya'xií i nyaj hua'ajya'muaj. ²⁷ A'íimaj i cánya'xií i maj nyeya'muaj, a'íi mu janamuaj i nyenyúucaa, nyáaj nu nyajta huá'muajtyej, a'íi mu mij a'yan ricij je'ej nyaj tyihuá'ixaatye'. ²⁸ Nyáaj nu huo'ta'sij mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, camu mu mij a'náj antyipua'rij, capu ajta a'tíj ná'jajpuanyi'raj. ²⁹ A'ájna i nyavástara' i ti a'yan tyinaatátuii a'íjma i cánya'aj, a'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, capu ij i'ríj ti a'tíj já'jajpuanyi'. ³⁰ A'ájna i nyavástara' nyajta nyáaj síj tu'uj pué'een.

³¹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majtáhua'aj mu tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'ín. ³² Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuó'té'exaaj tijn:

—A'ájna i ti nyavástara' jin néijmi'i putyí'uurej, a'íj nu jin nyeríj jéehua tyajamuaataséjra i ti naa tyí'een, ¿nyi a'ájna sij jin pu tyinaatyáto'sixi'íj?

³³ A'yaa mu tyaaté'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijn:

—Catu a'íjci jin muaatyáto'sixi'íj je'ej paj tyi'tíj jin xá'puí' huaríj, sulu a'íj tu jime' paj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios. Muáaj paj tyévíj pana'aj pué'een, pajta a'yan tyí'asejrata paj Dios pué'een.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuó'té'exaaj tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i siaj jin tyí'ijta tijn: “A'yaa nu nyáaj tyajamuaataxájtaca' siaj mua'aj diosij pué'een.” ³⁵ A'yaa tu tyá'mua'reej tíquee je'ej tyí'rij tyaj jó'uunaj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta i Dios pu a'yan huo'tamua'aj tijn diosij a'íjma i ti tyihuó'té'exaaj. ³⁶ Ajta tipua'aj i Dios nyéetzij na'antyíhuoj ajta a'yan nyojo'ta'ítyaca' i cháanacaj japua, ¿jí'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'xaj yee je'ej nu pua'aj tyá'xaj i Dios a'íjci jime' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa yee nyáaj yójra' pué'een i Dios? ³⁷ Tipua'aj nyeequee a'yan rijcaj je'ej ti ricij i nyavástara', caxu ná'tzaahuatye'. ³⁸ Na'ríj a'yan nyarijca je'ej ti ajta ricij i nyavástara', tyij siajta quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj xu jitze tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj ricij, siata'aj sij jáamua'reej, siajta

yo'itéej xá'ra'nyij ti i nyavástara' nye jitze séejre' nyajta nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástara'.

³⁹ Majtáhua'aj mu tyu'tatyésej mej mij jaatyéevi', ajta a'íi pu i Jesús huatóo'uj.

⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús antáaraa után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán, a'áa pu jo'tyóo'itzee jo'tij anaquéej i Juan huaja'iraca'aj. ⁴¹ Mue'tíj mu i tyeítjee aje're'neye a'íjci jimi, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, tyij ajta quee Juan tyi'tíj je'ej huáruuj i tyaj jin tyámua' tyo'taséj, ajta je'ej ti tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús néijmi'i pu a'yan tyi'ja'yájna.

⁴² Majta mue'tíj a'áa maj já'ma'can a'íi mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

11

Tí'ij huamuí' a'íjna i Lázaro

¹ Síij pu tyáati' a'áa já'chajca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Lázaro, a'áa pu já'chajca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Betania, jo'tij ajta já'chajca'aj a'íjna i Maríia ajta i ihuáaria'ra' Marta. ² Ajta a'íjna i Maríia ti ihuáaria'ra' pu'éeenye'ej a'íjci i Lázaro, a'íi pu a'íin pu'éeen i ti ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze i tavástara' a'íjci i ti naa tyaarie'ej, ti ajta je'en ja'náhuatzi'raxij i jucipuáj jime'. ³ A'íi mu mij i maj hua'puaj i maj ju'ihuámua' a'yan tyu'ta'íjtaca' maj a'yan tyaaté'exaatye'en i Jesús tíjin:

—Tavástara', a'íi pu tyí'cui' a' amíincuj i paj jaxie've'.

⁴ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamujari', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Capu a'íjna jin tyi'ijcui'nyaca' tí'ij huámu'nyij, sulu a'yaa pu tyu'tyáhuire'sij tí'ij huataséjre'en i ti jin Dios tyámua' tyí'uurej, ajta tí'ij huataséjre'en ti néijmi'i jin tyámua' een i yójra' i Dios.

⁵ Tyij ajta i Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj a'íjci i Marta, ajta i ihuáaria'ra', ajta a'íjci i Lázaro, ⁶ mati'ij jaaté'exaa ti i Lázaro tyí'cui'ca'aj, óoche' pu hua'puaj xicáj a'áa jo'tyá'itzee jo'tij je'ej jé'eenye'ej. ⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa i maj jamuán huacíj tíjin:

—Tyiche' tyajtáhua'aj a'áa ja'tanyéj a Judea.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, capu eexúj a'chu á'tyeej maj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tyu'tatyésej maj muaatyáto'sixi'in tyetyéj jime', ¿nyi pajtáhua'aj jaxie've' tyej tyij a'áa jó'ju'un?

⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Nyiquee tamuáamuata' japuan hua'puaj ooraj á'tijti' ti huányeeri'cij i xicáj jime'? Ajta tipua'aj síij tújca jo'cha'canye'en, capu éejcataj, jí'nye a'íi pu ma'únyeej a'íjna jime' ti huányeeri'ij íiyan i cháanacaj japua, ¹⁰ ajta tipua'aj síij tíca' jo'cha'canye'en, a'íi pu éejcataj, jí'nye capu huányeeri'ij.

¹¹ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'íi pu i ta' amíincuj i Lázaro huatácuj, a'áa nu ja'tanyésij nyej nyij jáajístej.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íimaj i maj jamuán huacíj tíjin:

—Tavástara', tipua'aj tyácusime'en, a'íi pu ooj tyámua' rinyij.

13 Ajta je'ej ti i Jesús tyihuá'ixaatya'ca'aj a'yaa pu tya'xáataj pué'eenye'ej ti i Lázaro huamuí', majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa nu tyi'mua'ajcaa ti i Jesús a'yan tyi'xajtaca'aj ti i Lázaro tyáacusima'aj ti'ij huóoso'pe'en. 14 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j ja'huo'itéerican jime' tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'íjna i Lázaro. 15 A'íj nu jin nyetyamua've' nyaj quee a'áa jo'tyávaaca'aj, ji'nye a'yaa pu jéetze' mua'ajmaj tyajamuaatyáhuire'sij, siaj sij tyá'antzaahuatye'en. Tyiche' a'áa jó'ju'un tyej tyij uyo'tyéesej.

16 Ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tijin cuáatyirij, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa i séecan i maj majta Jesús jamuán huacíj a'yan tijin:

—Che'rej tyajta ityáj, tyata'aj jamuán huácui'nyij.

Jesús pu a'íin pué'een i júuricamej ajta i ti huo'tájuuritye'sij

17 Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti arí muáacua j xicáj á'tyeej maj ja'vá'naj a'íjci i Lázaro. 18 A'íjna i chájta'naj i Betania a'áa pu véjri' putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén a'chu pu huéicaj quilometro j huatátýeej, 19 mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa jo're'nyej mej mij jáamuaarej a'íjci i Marta majta a'íjci i Maríia, mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj juxaamuíjritya'ca'aj a'íjci jime' ti huamuí' i hua' ihuáara'. 20 Ti'ij i Marta jáamua'reeri' ti Jesús ajooma'caj, a'íi pu iirájraa ti'ij ja'antýinájchej, ajta i Maríia a'áa pu jo'tyá'itzee a juchéj. 21 Marta pu'ij a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Nyavástara', títua'aj yapuáacatyiche', capu muí'nyíiche' i nye'ihuáara'. 22 Ajta a'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej ti i Dios muaatá'sij je'ej paj tyaatáhuaviiraj.

23 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íi pu huatájuuritaj a'ihuáara'.

24 Aj pu'ij Marta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'ree ti huatájuuritaj mati'ij huatájuurej i maj meríj huácuij, a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij.

25 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj huo'tájuuritye'sij i maj meríj huácuij, nyajta júuricamej pué'een. A'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', tyij ajta huámui'nyij, a'íi pu huatájuuritaj, 26 ajta a'íjna i ti ooj júurij ajta nye jimi tyá'tzaahuatye', capu a'náj muí'nyij. ¿Nyi pá'tzaahuatye' a'íjci?

27 A'yaa pu'ij i Marta tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye' paj muáaj a'íin pué'een i Ciríistu', yójra' i Dios, i ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti yan uvé'nyej i cháanacaj japua.

Jesús pu huóoyiinyaca' jo'maj ya'vá'naj a'íjci i Lázaro

28 Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i Marta utyájrurij u chi'táj, ti'ij ij avíitzi j jin uyo'tajé i ju'ihuáara' a'yaa pu tijin:

—Pu'ríj i maeestro ajo'tyéjvee, a'íi pu muajá'cho've'.

29 Ti'ij a'yan tyáanamujri' i Maríia, jiye'tzín pu ájchej ajta je'en ujó'mej i Jesús jimi. 30 Ajta a'íjna i Jesús capu eexúj a'áa jo'tyárutyajca'aj a chájta', sulu a'áa pu óoche' jo'tyávaaca'aj jo'tíj i Marta ye'entyinájchaca'. 31 Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj

uje'rátya'ca'aj u chi'táj jamuán i Mariía mej mij jaatyápua'ritey'en, mati'ij jaaséj ti i Mariía jiye'tzín ájchej, ajta je'en iirájraa u chi'táj, a'íi mu jaatavén, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj i ihuáaria'ra' ti'ij a'áa ja'huóoyinyixi'in.

³² Ti'ij Mariía a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' jimi jo'tij ja'ra'ícajmee, a'yan tye'ixáaty'e'ej tijin:

—Nyavástara', tìpua'aj yapuaatyávaacajche', capu mui'nyíiche' i nye'ihuáara'.

³³ Ti'ij i Jesús jaaséj ti i Mariía tyóoyiinyisime'e'ej, ajta a'íjma huaséj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua pu je'e'j pua'aj jaata'aj i tzajta', ³⁴ a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij siaya'vá'naj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij tavástara', pata'aj yo'tyéesej.

³⁵ Aj pu'ij i Jesús huóoyiinyaca'. ³⁶ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' jéehua pu jaxie'va'ca'aj.

³⁷ Majta séecan a'yaa tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu séej tyú'huaaj i ta'rácuunyica'aj, ¿nyiquee jaay'tihua'caj ti tyáahuatye'nyijche' ti'ij i Lázaro quee huámu'i'nyíiche'en?

Lázaro pu huatájuuriaca'

³⁸ Ajtáhua'aj pu je'e'j pua'aj jaata'aj tzajta' i Jesús, aj pu'ij a'áa jo're'nyej jo'maj ya'vá'naj. A'áa pu já'tyasta'ca'aj, tyetyéj pu eetyámuaaca'aj jo'tij jóocun. ³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siata'aj ja'anta'ín mu tyetyéj.

Ajta i Mariía i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i ti huamuí', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', pu'ríj je'e'j pua'aj tyaarie'e'ej, ji'nye pu'ríj muáacuaj xicáj á'tyeej ti avá'nami'huaca'.

⁴⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyí nyequee a'yan tyimuaaté'exaa'ij paj jaséjran i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rin i Dios, tìpua'aj petyá'antzaahuatye'en?

⁴¹ Mati'ij mij ja'anta'íj i tyetyéj, ajta i Jesús jútye' pu jó'nyeeriaca', ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios paj nyavástara', jéehua nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj náanamua'jri'. ⁴² Nyáaj nu jamua'reej paj a'náj tina'aj nyanamuaj, ajta a'yaa nu tyaataxájta ti'ij huó'huíire'en i tyeítyee i maj a'yaa séejre', mej mij tyá'antzaahuatye'en paj muáaj unyojo'ta'ítyaca'.

⁴³ Ti'ij a'yan tyu'taxáataj i Jesús, aj pu'ij ca'nyíin jin a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Lázaro, iirájra' a'mújna.

⁴⁴ Ajta a'íjna i ti huámu'íjcaa a'íi pu iirájraa ca'íicatzi'huaj i ju'ícaj jitze, ajta i jumuáca' jitze a'íjci jime' i cíxurij, ajta páanyuj jin aránami'huaca'aj a'jujise'. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siata'aj je're'chueenyij siajta jaatá'an ti jó'ra'nyij.

*Je'e'j maj avítzij jin tyaaxájtaca' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)*

⁴⁵ A'íj mu jin mue'tíj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj i Mariía jamuán, a'íi mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, mati'íj jaaséej je'ej ti tyi'tíj huáruuj. ⁴⁶ Majta séecan mu a'íimaj jimi ujó'ju' i fariseos, mati'íj mij huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús. ⁴⁷ Aj mu mij i fariseos majta i maj puaríj tyí'íjtye', a'íi mu hua'ajsii i maj tyityatatyíj, mati'íj mij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—¿Ji'nye tyarinyij? A'íjna i tyáatí' a'náj tína'aj pu a'yan tyi'tíj jin ricij i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítyee. ⁴⁸ Típua'aj tyequée je'ej jooriaj, néijmi'i mu jitzán tyá'antzaahuatye'sij, majta a'íimaj i maj Roma ja'ajtyáma'can, a'íi mu ya uvé'nyesij, mej mij tyitáa'ri' néijmi'i i tyaj jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta', majta ja'antyipua'aritye'sij i tachuéj Israel.

⁴⁹ Ajta síij ti hua' jitze ajtyáma'can, ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Caifás, a'íi pu a'ájna imuáj a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna jime' i ti jéetze' va'cán jin tyí'huüre' i tyeyúuj tzajta', a'íi pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Caxu mua'aj tyi'tíj mua'reej, ⁵⁰ capu ajta je'ej jamuá'miteeraste' ti jéetze' tatyáhuiri' ti síij na'aj huámui'nyij hua' jitze ma'can i tyeítyee, quee tyaj néijmi'i antyipua'rej.

⁵¹ Ajta a'íjna i Caifás capu jusíj a'yan tyéejtyoj je'ej ti tyu'taxájtaca', sulu a'íi pu i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tyaataxájtaca' ti i Jesús hua' jitze ma'can muí'nyij mati'íj mana'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ⁵² ajta quee a'íjma na'aj jimi, sulu tí'ij ajta huá'ajsiire'en néijmi'caa i yójmua'mua' i Dios i maj a imuáj jo'cháatimee. ⁵³ Tí'ij na'aj a'ájna imuáj a'íimaj i maj tyityatatyíj a'íi mu jaaxá'pui'intarej je'ej maj ye'ej huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús.

⁵⁴ A'íj pu jin i Jesús quee che' juséerataj jo'chá'canya'aj hua' tzajta' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íi pu eerájraa a'ájna a Judea, tí'quij a'áa véjri' ja'rá'aj jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'áa pu ja'chajta'ca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Efraín. A'áa pu'ij jo'tyóo'itzee majta a'íimaj i maj jamuán huacíj.

⁵⁵ Pu'ríj tyi'véjri'tacaj mati'íj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jin tyi'ye'estyahua'aj i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', mue'tíj mu i tyeítyee curiá'cixij mej mij a'áa jo're'nyej a Jerusalén, mej mij huatyái'ihuaxi'in je'ej ti tyúuxie've' i maj jin tyi'ye'esten. ⁵⁶ A'íi mu mij jahuooca'aj a'íjci i Jesús, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj u tyeyúuj tzajta' tíjin:

—¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste? ¿Nyiquij maja've'mej tí'ij yetyi'rámua'riive' ca' quee?

⁵⁷ I fariseos majta i maj puaríj tyí'íjtye', a'yaa mu tyu'ta'íjtaca' tíjin típua'aj a'tíj jamua'reeriaj jo'tíj je'ej je'en i Jesús, ti a'íin huo'té'exaatye'en, mej mij jaatyéevi'.

12

*María pu ja'náxiri'ri' i ti naa tyaarie'ej i icájra'an jitze i Jesús
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)*

¹ Tí'ij ooj aráseej xicá'j tya'ítzéeria'caj mej mij tyu'yé'estej a'íjci jitze ma'can i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', Jesús pu a'áa jo'mej a Betania, jo'tíj já'chajca'aj a'íjna i Lázaro i ti jaatájuuritej.

² A'áa mu tyojó'cue'raataca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús huaríj, Marta pu tyí'huíria'ca'aj ti'ij tyihuo'á'xi'in, ajta a'íjna i Lázaro pu huatyácatyíi i méesaj jitze jamuán a'íjci i Jesús. ³ María pu'ij ja' ye'ejriáj i ti naa tyaarie'ej ti jéehua tyá'najchij, nardu pu jaja'ra' ti jumua'tij, aj pu'ij a'íj ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze a'íjci i Jesús, ajta je'en jucípuáj jin ja'náhuatzi'raxij. Aj pu'ij néijmi'que' u chí'táj naa tyo'huatyárie'cariaca' a'íjci jime' i ti naa curiá'rie'. ⁴ Ajta a'íjna i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijn Iscariote, i ti a'ín pué'eenye'ej i ti aviítzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

⁵ —¿Ji'nye mequee maj jáatoonyijche' a'mújci mu ti naa tyaarie'ej, mej mij a'íjci jin i túmii huo'tyáhuíire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'? ⁶ Ajta i Judas capu a'íjci jin a'yan tyu'taxájtaca' maj jitzán juxié'va'ca'aj i maj quee je'ej tyéejviicue', sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye náhua'rij pu pué'eenye'ej, ajta a'ín jacha'íica'aj i maj tzajta' ju'cáa'vej i túmii, a'íj pu'ij janahua'ca'aj a'íjci i túmii. ⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj je'ej jooriaj che' a'yan huárinyij, ji'nye a'múu pu me'yóomua'reeriaca'aj ti'ij nyacáhuaatye'en a'ájna xicáara' maj jitzán na'vá'nasij. ⁸ Majta a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj mu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu jusén jin ja'mua jimi séeria'aj na'mej.

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaaxá'pui'intarej mej mij jaajé'caj i Lázaro

⁹ Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'reeri' ti Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania, a'áa mu mij jó'ju' mej mij jaaséej, ajta mej mij a'íj huaséj i Lázaro i Jesús ti jaatájuurij. ¹⁰ Aj mu mij i maj tyihua'íjtye' i puaaríj jaaxá'pui'intarej mej mij majta jaajé'caj a'íjci i Lázaro, ¹¹ ji'nye mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtacíj hua' jimi, mej mij i Jesús jimi tyá'antzaahuatye'en.

Jesús pu a'áa jo'tyárutiyij a Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Mue'tíj mu tyeítýee a'áa jó'ju' a Jerusalén mej mij tyú'ye'esten, a'íjci jime' ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua'. Yaa ariá'pua'aj mu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa ja'rá'astij a Jerusalén. ¹³ Matí'ij mij tacíj xamue' antávechij majta je'en jó'ju' mej mij ja'antynájchej, a'yan metyitye'entyijíhuaj tijn:

—Tyámua' pu naa xá'pui', tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara', a'íj pu a'ín pué'een i Rey ti tyítaata'íjtye'sij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús púuru' huátyoj tíquee xu a'tíj japuan á'yi'xacaa, ti'quij avé'yixij ta'aj ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijn:

¹⁵ Caxu tyí'tziinye'ej mu siaj Sión huacháatimee, cási', a'íj pu maja've'mej i ti tyajamuaata'íjtye'sij, a'íj pu japua avá'caj i púuru' ti cíleen.

¹⁶ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti huatóomua'aj i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj, ajta ti'ij i Dios jaatájuuritye' a'íjci i Jesús, aj mu mij jó'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús.

17 Majta i tyeítýee i maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús tí'ij jaatajé a'íjci i Lázaro jo'tij ja'vá'nami'huaca'aj, ajta jaatájuurityej, a'íi mu a'íjna xajtaca'aj je'ej maj tyí'tíj tyu'séj. 18 A'íj mu jin i tyeítýee iirácij mej mij ja'antynájchej a'íjci i Jesús, jí'nye a'íi mu jáamua'reeri' tí tyí'tíj jin a'yan huaríj i maj jin je'ej tyo'taséj. 19 Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—Xu'ríj mua'aj tyí'sej tyaj quee je'ej rinyij. Cási', néijmi'i mu i tyeítýee a'íj jamuán jó'ju'.

I maj Grecia já'ma'can mu jahuoo a'íjci i Jesús

20 Ajta hua' tzejta' i tyeítýee i maj a'áa jo're'nyej a Jerusalén mej mij jaatyáanajche i Dios a'ájna mati'ij tyí'ye'estyaa, séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj Grecia já'ma'can. 21 A'íi mu mij ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i Felipe, i tí a'áa já'ma'can a Betania, chájta' a'áa tí ja'ajtyáma'can a Galileea, a'yaa mu mij tyaatáhuaviri' tíjin:

—Vásti', tyá'xie've' tyaj jaaséj a'íjci i Jesús.

22 Ajta a'íjna i Felipe a'áa pu jo're'nyej tí'ij jaaté'exaatye'en a'íjci i Andrés, mati'ij mij a'íimaj hua'puaj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús.

23 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej tí'ij i yójra' i Dios néijmi'i jin antyúumua'reeriaj ja'mej. 24 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme', tíjin típua'aj tí'ij aja'ajvetyij a chóota' i játza'ra'an i tyeríicuj quee huámui'nyij, a'yaa pu jusíj na'aj tyu'tyá'itzeere'ej a'íjna i játza'ra'an, ajta típua'aj huámui'nyij, jéehua pu i jatzíj jitzán eerányesij. 25 A'íjna i tí jéehua jaxie've' tí'ij júurij já'ra'nyij, a'íi pu mui'nyij, ajta i tí quee jitzán juxie've' tí júurij já'ra'nyij íiyan cháanacaj japua, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej jusén jíme'. 26 Típua'aj síj jaxie'va'aj tí'ij naatyáhuíire', che' a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricíj, ajta jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, a'áa pu ajta nyaj jamuán jo'tyaváaj ja'mej a'íjna i tí nyéetzij nyahuíire'. Típua'aj síj nyahuíiria'aj, nyavástara' pu jaatyátzaahuatyé'sij.

Jesús pu jaataxájtaca' tí mui'nyij

27 'Jéehua pu je'ej pua'aj nya'asej yu nyatzájta'. ¿Ajta jí'nye nyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan nyetyu'taxájta yee: “Nyavástara', capáj tyí'tá'care'en tí'ij a'yan tynáaci'tyij je'ej tí arí atyojo're'nyesij”? Canu a'yan tyu'taxájtaj, jí'nye a'íj nu jin mujo've'mej tí'ij nye jimi a'yan tyá'ra'nyij. 28 Nyavástara', pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaj.

Aj pu'ij jútye' aje'cánamuajre i nyúucarij tí a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nu'ríj tyámua' tyeetyájtóo, nyajta je'en nyajtáhua'aj tyámua' tyeetyátoosij.

29 Majta i tyeítýee i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' maj víityee huatyéenyuj, majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tí síj jamuán tyu'taxájtaca' tajapúa' tí tyí'huíire' i Dios jimi.

30 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Capu a'íjna jin huatánamuajre i nyúucarij tí'ij nyéetzij ca'nyíjra'aj naata'an, sulu tí'ij mua'ajmaj ca'nyíjra'aj jamuata'an. 31 Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej tí'ij i Dios huá'xíjtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta arí atyojo're'nyej i xicáara' tí

jitzán tyí'tyi'huaj a'íjna i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua. ³² Ajta mati'ij nyéetzij na'ajriáj, aj nu nyij néijmi'caa huatájeevij i tyeítsee mej mij nye jimi yeve're'nyej.

³³ A'yaa pu a'íjna jin tyá'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij. ³⁴ Majta i tyeítsee a'yaa mu tyityaatanyúj tjin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti yan jaatyájtoo, ti i Ciriistu' jusén jin júurij ja'mej. ¿Ji'nye pej pij muáj a'yan tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' maj ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'? ¿A'tanyíj pu'éen a'íjna i tyéviij ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'?

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tjin:

—Óoche' pu ja'mua jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, ajta capu che' a'chu á'tyeeren. Siata'aj a'yan metyityaací'ca'an ijíj ti ooj ja'mua jimi séejre' i tatzárij, ji'nye a'íjna i ti tíca'riste' majo'cha'can, capu jamua'reej jo'tij jó'yi'ij. ³⁶ Siata'aj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, sij sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i tatzárij.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jó'raa a'íjna i Jesús, ajta huatyóo'avaataca' hua' jimi.

Ji'nye mej mij quee tyá'tzaahuatya'ca'aj i tyeítsee i Jesús jimi

³⁷ Ajta a'íjna i Jesús pu'ríj jéehua a'yan tyu'uuriajca'aj hua' jimi i maj jin je'ej tyo'taséj, majta a'íimaj, camu jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj, ³⁸ ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tjin:

Tavástara', ¿a'tanyíj ja'antzaahuaj i tanyúuca'?

¿A'tanyíj jimi i tavástara' jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej?

³⁹ A'íj mu jin quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías tjin:

⁴⁰ Dios pu hua'ránaxij a' hua'jíisa',

ajta tyu'tyáanaj i hua' tzajta',

mej mij quee atanyéjnye'rij,

ajta mej mij quee tyihuo'j'íteej,

mej mij quee nye jimi tyá'antzaahuatye'en.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías i Jesús, ji'nye a'íj pu jaaséj i ti jin huápu'íj naa huasé'rihua'aj i Jesús, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca'.

⁴² Majta mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, séecan mu majta tyá'antzaahuaj i maj va'cán jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta'. Ajta camu jaxajtaca'aj hua' tzajta' i tyeítsee, ji'nye mahúa'tziinya'ca'aj i fariseos, mej mij quee a'íimaj hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta'. ⁴³ Jéetze' pu hua'ránajchica'aj mej mij i tyeítsee tyámua' tyihuo'taxáj, quee ti i Dios huo'tyátzaahuatye'en.

I nyúucaria'ra' i Jesús pu huá'xijtye'en i tyeítsee

⁴⁴ Aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tjin:

—Típua'aj a'tíj nye jimi tyá'tzaahuatye'ej, capu nyéetzij na'aj jimi tyá'tzaahuatye', sulu a'íj pu ajta jimi tyá'tzaahuatye' i ti unyojo'ta'ityaca'. ⁴⁵ Ajta i ti nyéetzij nyeséj, a'íj pu ajta arí huaséj i ti unyojo'ta'ityaca'. ⁴⁶ Nyáaj nu a'íin pu'éen i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, nyajta a'íjna jin mujo've'mej íyan i cháanacaj japua,

mata'aj mij a'íimaj i maj nye jimi tyá'antzaahuatye'en quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tíj jo'tíca'. ⁴⁷ Ajta a'íjna i ti janamuaj i nyenyúuca a ajta quee ná'astijre', canu nyáaj a'íin pué'een i nyaj ja'xíjtye'en, jí'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij huo'xíjtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu nyej nyij hua' japua huatánuunyij. ⁴⁸ A'íjna i ti ná'xaahuaj ajta quee ja'tzaahuatye' i nyenyúuca, a'íi pu á'xíjtyi'huan a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jaaxájtaca' a'ájna xicáara' tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁹ Jí'nye canu nyasíj jájtyo je'ej nyaj tyu'taxájtaca', sulu a'íjna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítayaca', a'íi pu a'yan tyinaata'íj je'ej nyaj ye'ej tyu'taxáj, ajta tyi'tíj nyaj huo'mua'tyej. ⁵⁰ Nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaata'íj i nyavástara' tí'ij jamuáaci'tyij siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'íj nu jin a'íjna i nyaj já'mua'ixaatye', a'yaa nu tyá'xaj je'ej ti i nyavástara' tyinaata'íj.

13

Jesús pu hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj jamuán huacíj

¹ Pu'ríj tímua' a'ájna atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán jo'támua'reej a'náj ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán jo'mej íiyan i cháanacaj japua, tí'ij jó'ra'nyij i juvástara' jamuán. A'íi pu a'náj tina'aj hua'xie'va'ca'aj a'íimaj i maj jamuán huacíj i maj a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta a'yan tyihua'xié've'ej ja'mej jusén jime'.

² Ajta mati'ij tyí'cua'caj i chúmua', a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj i Judas, tí yójra' pué'een i Simón tí a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote, pu'ríj i tyiyáaru' tzejta' séjria'ca'aj ajta ca'nyíjra'aj jaatá' tí'ij tyu'tátuiire'en a'íjci i Jesús, ³ ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti i vástaria'ra' arí néijmi'i jin tyee'íjcaj, tí ajta juvástara' jimi jo've'mej, ajta a'íj jimi jo'ma'aj ja'mej, ⁴ aj pu'íj ájchej jo'maj tyajá'cua'ajcaa, ajta iriúochuiiri' i jutasíj tí j'i'riá'huijca'aj, a'íj pu'íj séej cíxurij jin ahuooj'i'quej i maj jin hua'cá'iimua. ⁵ Tí'quij cáasuj jitze atyéeeje, aj pu'íj huatyóochej tí hua'nájo'sixi'in i huá'íicaj jitze séej ajta séej i maj jamuán huacíj, ajta je'en hua'náhuatzi'raxij a'íjci jime' i cíxurij i tí jin ahuooj'i'ca'ca'aj.

⁶ Ajta tí'ij a'íj jimi aje're'nyej i Simón tí ajta Pedro ántyapuaaj, a'íi pu i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', ¿nyi muáaj pana'nájo'sixi'ij i nya' íicaj jitze?

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj muáaj íjij yó'itej je'ej nyaj een jime' a'yan ricij, sulu majca'huáyeepaj yo'itéej puá'mej.

⁸ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Canu a'náj tyu'tá'sij paj na'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj nyequee mua'nájo'sixi'in, capáj che' hua' jitze ajtyama'cáantaj puá'mej i maj nye jimi séejre'.

⁹ Aj pu'íj i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', tìpua'aj a'yan tyuuxié've'ej, capáj a'yaa pana'aj tyina'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze, sulu ajta paj na'nájo'sixi'in i nyamuáca' jitze, pajta i nyamu'uj jitze.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti ochán átyi'huaxij, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yaa na'aj tya'nájo'sixi'in i ju'íicaj jitze, ji'nye capu choomuara' i jutyévira' jitze, siajta mua'aj caxu che' choomua, tyij siajta quee néijmi'i tyámua' een.

¹¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Caxu néijmi'i tyámua' een”, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti a'íin pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

¹² Ti'ij hua'najo'sixi'ij i hua' íicaj jitze, Jesús pu ajtáhua'aj iirióohuijri' i jutasi, aj pu'ij ajtáhua'aj huatyéeyixij i méesas jitze, ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi seyó'itej je'ej nyaj een jin a'yan jamuáaruuj? ¹³ Mua'aj xu a'yan nyatamuá'muaj tijin Maeestro, siajta a'yan tijin Tavástara', ajta a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye nyáaj nu a'íin pué'een. ¹⁴ Ajta nyáaj i nyaj ja'muavástara' pué'een, nyajta ja'mua maeestro, a'yaa nu tyajamua'nájo'sixij i já'mua'íicaj jitze, a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' siaj a'yan tyitya'nójo'sixi'in i ju'íicaj jitze séej siajta séej. ¹⁵ A'yaa nu nyáaj nyeríj tyajamuáa'itihri', siata'aj sij siajta mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej nyaj nyeríj nyáaj jamuáaruuj. ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' ti jéetze' juxie've' a'íjna i ti tyí'ijta quee a'íjna i ti jahuíire', a'yaa pu ajta jéetze' tyúuxie've' a'íjna i ti unyojo'ta'ítyaca' quee i nyaj ujo'ta'ítyi'huaca'. ¹⁷ Tìpua'aj tyámua' setiyó'iteej a'íjna siajta je'en a'yan huárinyij, jéehua xu a'íjna jin huatóotyamua've'sij.

¹⁸ 'Canu néijmi'caa mua'ajmaj jamuatyáxajta, nyáaj nu jamua'reej a'tyán nyaj antyíhuo. Ajta a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: “A'íjna i ti nyaj jamuán tyí'cua', a'íi pu arí nyéjcha'íire'.” ¹⁹ A'yaa nu nyeríj anaquéej tyajá'mua'ixaatye' ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, ajta ti'ij a'yan tyí'rijcaj aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'íin pué'een je'ej nyaj nyeríj tyajamuaté'exaa. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijin a'íjna i ti tyámua' tyetyéjeevej i nyaj jaata'ityaca', a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti tyámua' tyinaatyéjeevej nyéetzij, a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyetyéjeevij a'íjci i ti unyojo'ta'ityaca'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Judas a'íin pué'een i ti avúitzij jin tyu'tátuiire'sij

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ti'ij a'yan tyihuo'te'exáatye'ej, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i Jesús, aj pu'ij ja'huoo'itéericán jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

²² Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mua'róosejraxi séej jamuán majta séej, ajta camu jamua'reeriaca'aj a'tíj ti tyáxajtasime'ej ²³ Ajta síij ti hua' jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj, a'íi pu véjri' jimi ajtyácatyíij mati'ij tyí'cua'ajcaa, ²⁴ ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een, a'íi pu jumuáca' jin jaatajé a'íjci i Jesús ti jaxie'va'ca'aj ti'ij jaata'íhuo' a'tíj ti pué'een i ti

jatyáxajtasima'aj. ²⁵ A'í pu'ij jéetze' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Nyavástara', ¿a'tanyíj a'ín pué'een?

²⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj nyeríj ja'ajru'nyaxi'in i túxa'aj jitze i páan, aj nu nyij jaataí'tye'sij a'íjci i a'tíj ti a'ín pué'een.

Aj pu'ij ja'ajru'nyaxij i páan i túxa'aj jitze, ti'quij a'íj huati'ij i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote. ²⁷ Ajta ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, a'í pu tiyiyáaru' tzajta' huataséjre. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj jiye'tzín a'yan huárinyij je'ej paj períj tyu'muá'aj.

²⁸ Ajta capu síj yo'itéej ja'raa i maj tyí'cua'ajcaa i méesaj jitze je'ej ti een jin a'yan tyaaté'exaa. ²⁹ Ajta a'íjna i Judas a'í pu a'ín pué'eenye'ej i ti jacha'íica'aj i túmii, séecan mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj ti Jesús a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'tíj huánanan i maj jin tyu'yé'estej, nusu ti tyi'tíj huotapuéjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

³⁰ Ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, aj pu'ij iirájraa. Ajta arí huatíca'ca'aj.

I nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jéetze' juxie've'

³¹ Ti'ij iirájraa a'íjna i Judas, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Íjij pu'ríj séejre' i ti jin huápu'ij naa huasé'rin i yójra' i Dios, ajta i ti jin i Dios naa huasé'rin a'íj pu jimi séejre' i yójra'. ³² Ajta típua'aj i yójra' i Dios jimi séejre'ej i ti naa huasé'rin, Dios pu ajta jaataséjrataj i ti jin naa huasé'rin i yójra', ajta jiye'tzín pu a'yan rinyij. ³³ Nyiyóojmua', canu che' á'tyeeren ja'mua jimi. Mua'aj xu nyahuonyij, ajta a'yájna nyati'ij tyihuo'té'exaa a'íjma'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj mua'ajmaj tyajamuaaté'exaate'sij a'yan tijin: Capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo're'nyej jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej. ³⁴ A'íj nu nyúucarij ti jájcuaj jin a'yan tyajá'mua'ijcatye'en siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej. A'yájna nyati'ij nyáaj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, a'yaa xu sij siajta mua'aj tyityahuóoxie've'en. ³⁵ Típua'aj a'yan setyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, néijmi'i mu i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua jamua'reeren siaj mua'aj nye jimi tyá'tzaahuatye'.

Jesús pu huá'ixaatye' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Aj pu'ij a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Tavástara', ¿jo'nyij po'ma'aj puá'mej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'nyaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj paj ijíj naataváj, sulu ma-jca'huáyee paj nyacújta' huama'aj puá'mej.

³⁷ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿ji'nye een jin quee i'ríj nyaj ijíj ajamuán jó'me'en? Nyáaj nu á'nyaca'nyej nyaj a jitze ma'can huámui'nyij.

³⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyí a'yan petya'ca'anyej paj nye jitze ma'can huámui'nyij? A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee xu jíhuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

14

Jesús pu tyámua' naa tyihuo'tyééje a'íjma i maj jamuán huac'íj

¹ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. Sióoche' xu tyá'tzaahuatye'ej i Dios jimi, siajta nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye'ej. ² A'ájna jo'tíj i nyavástara' ja'chej jéehua pu chi'ij a'áa tyejé'sejre', tipua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, canu a'yan tyajamuaate'exáatye'nyijche' nyaj a'áa jo'ma'aj na'mej nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un. ³ Ajta tipua'aj nyeríj jó'ra'nyij nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un, aj nu nyij nyajtáhua'aj yava'cányesij, nyej nyij jamuá'anvi'tin siaj sij siajta mua'aj a'áa jo'tya'aj xá'ra'nyij jó'nyaj jo'quééj na'mej. ⁴ Mua'aj xu seríj huamuájtye i juyéj jitze ti a'áa jo'ré'nyee jó'nyaj jooma'aj na'mej.

⁵ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Tavástara', catu jamua'reej jo'paj jooma'aj puá'mej, ¿ji'nye tyí'rij tyej tyij huamuájtye i juyéj jitze?

⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i juyéj, nyajta i ti tzaahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, nyajta nu a'ín pué'een i júuricamej. Nyéetzij pu'uj jimi je'ej tyí'rij ti'ij a'tíj a'áa ja'rá'astij i nyavástara' jimi. ⁷ Tipua'aj tyámua' setyinaámua'tyij, a'yaa xu siajta tyá'mua'tyij a'íjci i nyavástara', siajta seríj ijíj jamua'tyej, ji'nye xu'ríj jaaséj.

⁸ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', taataséjratye' a'íjci i a'vástara', a'íi pu tajitzé juxie've'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Felipe, nu'ríj á'tyeej nyaj ja'mua jamuán yahuácáaj, ¿nyi pequee xu nyamua'tyej? A'ájna i ti nyéetzij arí naaséj, a'íj pu ajta arí huaséj i nyavástara', ¿ji'nye a'yan petyí'nyahuaviiij nyej nyij jamuaataséjratye'en i nyavástara'? ¹⁰ ¿Nyi pequee tyá'tzaahuatye' ti i nyavástara' nye jimi séejre', nyajta nyáaj a'íj jimi nyajta séejre'? Tyi'tíj nyaj já'mua'ixaatye', canu nyasíj nyana'aj jájtyo. A'ájna i nyavástara' i ti nye jimi séejre', a'íj pu muárie'ria'ra' pué'een i nyaj jin a'yan ricíj. ¹¹ Sianá'antzaahuatye' nyej nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástara', ajta i nyavástara' a'íi pu ajta nye jimi séejre', na'ríj quee, siata'aj a'íj jin tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj tyi'tíj jin tyí'muarie'. ¹² A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime' tijin a'ájna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'muarie'en nyati'ij nyáaj, ajta jéetze' va'cán jin tyí'muarie'en, ji'nye nyáaj nu a'áa jooma'aj na'mej i nyavástara' jimi. ¹³ Ajta tyi'tíj siaj mua'aj huatáhuoosij nyéetzij jitze ma'can, a'yaa nu rinyij, ta'aj nye jitze huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin i nyavástara'. ¹⁴ Nyáaj nu néijmi'i jin a'yan rinyij je'ej siaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj nyéetzij jitze ma'can.

Jesús pu a'yan tya'tóoraj ti uyo'ta'ítij i júuricama'ra' i Dios

¹⁵ 'Tipua'aj sényaxie've'ej, a'yaa xu tya'rá'astijre'ej je'ej nyaj tyajámua'ixaatye'. ¹⁶ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyaatáhuaviiraj i nyavástara' ti'ij a'ín uyo'ta'ítij i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta je'en jusén jime' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁷ A'íi pu a'ín pué'een i júuricama'ra' i Dios, i tiquee i'ríj maj ja'ancuriá'an a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu jaséj, camu majta

jamua'tyej, siajta mua'aj xu jamua'tyej, ji'nye a'í pu ja'mua jimi séejre', ajta ja'mua jimi huatyá'itzeere'ej.

18 Canu a'yan já'mua'uurej mati'ij i maj quee tyitáataj, sulu nyajtáhua'aj nu uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán séeria'aj ná'ra'nyij. 19 Capu che' á'tyeeren mati'ij quee che' nyeséejran i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, siajta mua'aj xu xaa nyeséejran, siajta júurij séeria'aj xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu júurij. 20 A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu jamua'reeren nyej nyáaj jimi séejre' i nyavástara', siajta mua'aj nye jimi séejre', nyajta nyáaj ja'mua jimi séejre'. 21 A'ájna i ti ja'ancuriáa'sij i nyenyúuca a'ajta a'yan ricij, a'áj pu jin séejre' ti ji'r'é'can jime' nyaxie've'. A'í pu'ij ajta i nyavástara' jaxie'va'aj ja'mej a'ájci i ti nyaxie've', nyáaj nu nyajta jaxie'va'aj na'mej, nyajta jimi huataséjre'sij.

22 Aj pu'ij i Judas (capu a'ájna i ti a'yan tye'entyímu'tacaa yee Iscariote sulu sáij) a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿ji'nye pej pij ityájma jimi huataséjre'sij pajta quee a'ímaj jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

23 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ájna i ti nyaxie've', a'í pu já'astijre' i nyenyúuca, ajta i nyavástara' pu jaxie'va'aj ja'mej, néijmi'i tu tyij jimi huatyá'itzeere'ej. 24 A'ájna i ti quee nyaxie've', capu já'astijre' i nyenyúuca. A'ájna i nyúucarij i siaj mua'aj janamua'aj capu nye jitze ma'can, sulu a'áj pu jimi je'ráma'can i nyavástara' i ti unyojo'ta'ityaca'.

25 'A'yaa nu néijmi'i a'ájna tyajá'mua'ixaatye' ijij nyej nyooj ja'mua jimi ya huatyéjve, 26 ajta i ti ja'mua japua huatányuusij, a'ájna i júuricama'ra' i Dios, i ti i nyavástara' uyo'ta'ityij nyéetzij jitze ma'can, a'í pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen, ajta jamuaatá'sij siaj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij i nyaj nyerij jamuáa'ixaa.

27 'A'yaa nu ja'mua jimi jaatyátoosij i ti jamuaatyápua'ritye'sij. Nyáaj nu jamuaatyápua'ritye'sij, ajta canu a'yan rinyij mati'ij a'ímaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mej mij huo'tyápua'ritye'en i juxa'aj tyeítyee. Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, caxu siajta tyí'tziinye'ej. 28 Xu'rij náanamua'ajri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj jó'raa, nyajtáhua'aj nu nyij uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán huatyá'itzeere'en. Tipua'aj ji'r'é'can jime' sényaxie've'ej, mua'aj xu huatootyámua've'nyijche' a'ájci jime' nyaj i nyavástara' jimi jo'mej, ji'nye a'í pu jéetze' juxie've' nyequee nyáaj. 29 'A'yaa nu anaquéej tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij ti'ij a'yan tyí'rijcaa, aj xu sij tyá'antzaahuatye'en.

30 'Canu che' jéehua tyajá'mua'ixaatye'en, ji'nye pu'rij uvé'nyesij a'ájna i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua. Tyij ajta quee tyi'táj jin pújoorej ti'ij na'antymué'tin, 31 'a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, mata'aj mij a'ímaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua jáamua'reej nyej nyáaj jaxie've' i nyavástara', nyajta a'yan ricij tyi'táj ti jin unyojo'ta'ityaca'.

Xá'ajhuiixi'. Tyiche' tyíhuinyij a'yájna.

15

I ti ji'r'é'can jime' ciyéj pu'éen ti huasti'

¹ 'Nyáaj nu ji'r'é'can jime' a'ñn pué'een i ciyéj ti tyáxamue', ajta i nyavástara' pu a'ñn pué'een i ti ja'tyáahuastej ajta tyámua' joorej a'ñci i ciyéj. ² Típua'aj sñij i ciyáara' ti jitzán ajtanyéj quee taca'aj, a'ñ pu ja'ajtavéjchij, ajta típua'aj tyámua' naa tyí'taca'aj, tyámua' pújoorej ti'ij jéetze' huatatáca'an. ³ Xu'ríj tyámua' een a'ñci jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj. ⁴ Siata'aj siooj nye jimi séjre'ej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jimi tyí'sejre'. Sñij i ciyáara' capu i'ríj ti jusíj huatatáca'an típua'aj quee aróovi'raj i ciyéj jitze, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'een ja'mua jimi, capu je'ej tyí'ríj siaj tyí'táj jin tyu'tyáhuüre'en, típua'aj sequée nye jimi séjre'ej.

⁵ 'Nyáaj nu a'ñn pué'een i ciyéj, siajta mua'aj i ciyáara' xu pué'een. A'ñna i ti nye jitze ajtá'uj nyajta nyáaj jimi séejre' jéehua pu huatatáque'sij, ji'nye típua'aj sequée nye jimi séjre'ej, caxu tyí'táj jin je'ej rinyij. ⁶ A'ñna i ti quee nye jimi séejre', a'ñ pu nye jitze ajtáveechi'huaj aj pu'ij huatyáhuasij ti'ij xamuáj aj mu mij jaatyáteeraaj.

⁷ 'Típua'aj mua'aj nye jimi tyámua' naa setyí'tyesejria'aj, siajta néijmi'i já'astijria'aj i nyúucarij i nyaj já'muamua'tyej, Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij tyí'táj siaj je'ej tyaatáhuaviiraj. ⁸ A'ñ pu jitze ámiteere' i ti jin naa huasé'rin i nyavástara', siaj mua'aj jéehua tyámua' naa tyu'muárie'en siajta a'ñna jin ji'r'é'can jime' nye jitze ajtyama'caantaj xá'ra'nyij. ⁹ Nyáaj nu mua'ajmaj já'muaxie've' a'yájna ti'ij ajta nyéetzij tyí'nyaxie've' i nyavástara', siata'aj a'ñna jitze séjre'ej i nyaj jin já'muaxie've'. ¹⁰ Típua'aj sia'rá'astej i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj, a'ñ xu jitze séeria'aj xá'ju'un i nyaj jin já'muaxie've', a'yájna nyati'ij nyáaj tyá'astej i nyúucaria'ra' i nyavástara' nyajta a'ñ jimi séejre' i ti jin nyaxie've'.

¹¹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij nyaj jamuán huatóotyamua've'en, ajta siaj sij a'náj tina'aj jutyamua've'ej. ¹² A'ñ pu'ij a'ñn pué'een i nyúucarij i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye'en ti a'yan tijin: Siata'aj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna nyati'ij nyáaj nyeríj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj. ¹³ A'ñ pu a'ñn pué'een i ti jin jéetze' ámiteere' ti a'táj jaxie've' i juxa'aj tyévij a'ñna i ti jitzán ma'can huámui'nyij. ¹⁴ Mua'aj xu nyetyeétyeristyamua' pué'een, típua'aj a'yan xáarinyij je'ej nyej nyáaj tyajá'mua'ijtye'. ¹⁵ Canu che' a'yan jamuaatámua'sij yee mu siaj tyí'huüre' nye jimi, ji'nye sñij ti tyí'huüre' capu jamua'reej je'ej ti ricij i ti tyé'ijtye'. A'yaa nu jamuatamua'muaj tijin nya' amúincustyamua', ji'nye nu'ríj néijmi'i tyajamuaaté'exaa i ti nyavástara' nyéetzij tyinaaté'exaa. ¹⁶ Caxu mua'aj nyéetzij na'antyíhuoj, sulu nyáaj nu mua'ajmaj jamua'antyíhuo, nyajta a'ñna jin tyajamuaata'ij siaj sij huáciinyej siajta tyámua' naa tyu'muárie'en i Dios jimi, ajta jusén jin huatyá'itzeere'en i siaj jin tyu'muáriej. A'yaa pu'ij i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij i siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ¹⁷ A'ñ pu a'ñn pué'een i nyaj já'mua'ijtye': Siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej.

I maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mu jájcha'iiere' i Jesús majta a'ñjma i maj jitzán ajtyáma'can

¹⁸ 'Típua'aj majá'muaxana've'ej i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj maj nyéetzij anaquéj naataxána'vej. ¹⁹ Típua'aj mua'aj nya' siama'caantaj i cháanacaj japua, a'ñmaj mu

ja'muaxie'va'cajche' i maj yan huacháatimee, a'yájna mati'ij tyi-huá'xie've' i jutyéityeristyamua'. Ajta nyáaj nu jamua'va'jajpua hua' tzajta' i maj yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj mu jin já'muaxana've' i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye caxu che' hua' jitze ajtyáma'can. ²⁰ Xo'támua'reej i nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: "Capu a'táj jéetze' juxie've' quee a'ájna i ti tyé'ijtye'." Tipua'aj meríj nyéetzij je'ej pua'aj náaruj, a'yaa mu majta mua'ajmaj je'ej pua'aj já'mua'uuren, ajta tipua'aj meríj ja'antzaahuaj i nyenyúucaa, a'yaa mu majta tyá'antzaahuatye'sij je'ej siaj mua'aj tyihuá'mua'tyen. ²¹ Néijmi'i mu jin a'yan já'mua'uuren a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', ji'nye camu jamua'tyej a'íjci i ti unyojo'ta'ítyaca'.

²² 'Camu a'íimaj tyi'táj jin a'ítzéeria'caj, tipua'aj nyequee yava'cányejnyiiche' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en. Ajta ijíj capu che' tyi'táj hua' japua huatányuusij a'íjci jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ²³ ji'nye a'íimaj i maj nyaxana've', a'íi mu majta jaxana've' i nyavástara'. ²⁴ Camu tyi'táj jin a'ítzéeria'caj, tipua'aj nyequee a'yan huárinyiiche' tyi'táj jime' ti'ij quee a'náj a'táj huaríj, ajta a'íimaj mu meríj naaséj, majta móoj nyaxana've', majta a'yan cha'taj mana'aj tyá'xana've' i nyavástara'. ²⁵ Ajta a'yaa pu tyí'ricij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta ti a'yan tijin: "A'íimaj mu naataxána'vej ajta canu tyi'táj jin ootyá'itzee."

²⁶ 'Ajta ti'ij uvé'nyej i ti ja'mua japua huatányuusij, i nyaj uyo'ta'ítyij a'ájna jitze ma'can i nyavástara', a'ájna i júuricamej ti Dios jimi já'ma'can, a'íi pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj. ²⁷ Mua'aj xu siajta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej, ji'nye mua'aj xu nyaj jamuán huacíj nyati'ij nyana'aj a'yan tyu'taséjre.

16

¹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij quee jaatapuá'citaj siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. ² A'íimaj mu jamui'rá'ityij i tyeyúuj tzajta', ajta a'yan tye'mej maj séecan já'muacui'nyij a'yan metyi'mua'astij maj i Dios jimi tyi'huüre'. ³ A'yaa mu rinyij, ji'nye camu nyamua'tyej, camu majta jamua'tyej i nyavástara'.

⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij jo'támua'reej tipua'aj arí a'yan atyojo'ré'nyej, je'ej nyej nyáaj nyeríj tyajamuáa'ixaa.

Je'ej ti tyi'muarie' i júuricama'ra' i Dios

'Canu a'yan tyajamuaaté'exaa jájcuaj ímuáj, ji'nye nyáaj nu ja'mua jamuán yésejria'ca'aj. ⁵ Ajta ijíj nu jo'mej a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca', ajta capu sáij ti ja'mua jitze ajtyáma'can nye'ihuo' jó'nyaj jó'yi'ij, ⁶ sulu a'yaa xu seríj tyityatóoxamuijrityej, a'íjci jime' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaaté'exaa. ⁷ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime' tijin: Jéetze' pu jamuatyáhui'rii nyaj jó'ra'nyij. Ji'nye tipua'aj nyequee jó'ra'nyij, capu yava'cányesij ja'mua jimi i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta tipua'aj nyo'ra'nyij, nyáaj nu ujamojo'ta'ítyi'raj. ⁸ Ti'ij a'íin yava'cányej, a'íi pu tyámua' naa tyihuo'taséjratay i maj yan séejre' i cháanacaj japua i maj á'itzeere', majta i maj quee ji'ré'nyej séejre', ajta a'tyán ti i Dios ja'xijtye'en. ⁹ A'táj ti á'itzeere' a'íi pu a'íin pué'een i ti quee nye jimi tyá'tzaahuatye',

¹⁰ ajta i tiquee tyi'táj jin á'itzeere', nyáaj nu a'ín pué'een, i nyaj jo'méj i nyavástara' jimi, siajta mua'aj caxu che' nyeséejran, ¹¹ ajta i Dios ti puéjtzij jaatá'sij, a'í pu a'ín pué'een i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua, ti ajta arí jimi a'yan tyo'xá'pui'ntari'huaca' ti'ij puéjtzij jáaci'tyij.

¹² 'Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatye'en, ajta capu eexúj ijíj já'muai'riitye' siaj sij mua'aj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij. ¹³ Ti'ij uvé'nyej i ti ji'ré'can jime' júuricama'ra' pué'een i Dios, a'í pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen i ti a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye capu jusíj jájtyoosij i ti jin tyajá'mua'ixaatye'en, sulu a'yaa pu tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'namuaj, ajta jamuaaté'exaatye'sij je'ej ti tye'mej. ¹⁴ A'í pu jaataséjrataj i nyaj jin naa huasé'rin, ji'nye a'íj pu ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij, ajta je'en ja'mua jimi jaatyátoosij. ¹⁵ Néijmi'i i ti nyavástara' tyí'ijcha'ij, a'í pu ajta nyéetzij tyí'nya'a'rij, a'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' ti i júuricama'ra' i Dios a'íjna ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij ajta je'en mua'ajmaj jamuaatá'sij.

¹⁶ 'Capu che' a'chu á'tyeeren, siati'ij mua'aj quee che' nyeséejran, ajta a'tzúj jéetze' majca'huáyee xu sijta nyeséejran.

I siaj jin juxaamuijritye' a'í pu jamuaatatyámua'viste'sij

¹⁷ Aj mu mij séecan i maj jamuán huacíj a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej ja'mua majta séej tijin:

—¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij? A'yaa pu tyí'ta'ixaatye' tiquee che' á'tyeeren tyati'ij quee che' jaséjran, tyajta je'en majca'huáyee tyijta jaséjran, ajta a'yan tyí'xaj ti a'áa jooma'aj ja'mej i juvástara' jimi. ¹⁸ ¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jime' yee tiquee che' a'chu á'tyeeren? Catu yó'itej tyi'táj ti tyáxajta.

¹⁹ Jesús pu jáamua'reeri' maj jaxie'va'ca'aj maj tyee'ihuo', a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee che' a'chu á'tyeeren siati'ij quee che' nyeséejran, siajta majca'huáyee xu sijta nyeséejran. ¿Nyi a'íjna jin mua'aj setyúu'ihuo'? ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', siaj mua'aj juyinyixi'in, siajta huatóoxaamujritye'sij, majta a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua. Tyij siajta mua'aj juxaamuijritye', a'íj xu jin huatóotyamua've'sij i siaj jin juxaamuijritye'. ²¹ Ti'ij i íitaj ootacuí'nyej a'íjci jime' ti tyiyóoj ja'mej, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj ti tyiyóoj ja'mej, ajta ti'ij huanie'huaj i pá'ri'ij, aj pu'ij yo'huá'xíj i ti jin jajpuéjtzica'aj, a'íjna jime' ti jéehua huatóotyamua've'sij a'íjci jime' i pá'ri'ij ti huanie'huaca' íyan i cháanacaj japua. ²² A'yaa xu sij siajta mua'aj ijíj tya'ajpuéjtzij, nyajta nyáaj, nyajtáhua'aj nu já'muasejran, aj xu sij jéehua huatóotyamua've'sij, ajta capu i'riitaj ja'mej ti a'táj jamuáa'ri'raj i siaj jin jutyamua've'.

²³ 'A'ájna xicáara' jitze caxu che' tyi'táj naata'ihuo'raj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' ti i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'táj siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ²⁴ Ti'ij na'aj ya ti je'ré'nyej caxu seexúj mua'aj tyi'táj jaatáhuaviiri' nye jitze huatama'can, siata'aj jaatáhuaviij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij, siajta je'en néijmi'i jin huatóotyamua've'sij.

Jesús pu a'ín pu'éen i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij úyan i cháanacaj japua

²⁵ 'A'yaa nu nyeríj tyajamuáa'ixaa séej nyúucarij jime', ajta atyojo're'nyesij i xicáara' nyej quee che' seequéj tyaja'mua'ixaaty'e'ej na'mej, sulu huatoojé'yacan nu jin tyajá'mua'ixaaty'e'en je'e'j ti tyí'een i nyavástara' jimi. ²⁶ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu huatyényuusij nye jitze ma'can, ajta canu a'yan tyajá'mua'ixaaty'e' nyej nyáaj jaatáhuaviiraj i nyavástara' nyej nyij ja'mua jime' huatyényuunyij, ²⁷ ji'nye a'í pu i nyavástara' já'muaxie've'. A'yaa pu tyaja'muaxie've' a'íjci jime' siaj mua'aj nyéetzij nyaxie've', siajta tyá'tzaahuaty'e' nyaj i Dios jimi jo've'mej. ²⁸ A'áa nu i nyavástara' jimi ja'rájraa nyej nyij a'yan va'cáanyej i cháanacaj japua, ajta ijíj a'yaa nu tyíchesij i cháanacaj japua, nyej nyij jó'ra'nyij i nyavástara' jimi.

²⁹ Aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaat'éexaa tijn:

—Ijíj paj períj ja'huo'itéerici'can jin tyí'xaj, capáj che' séej nyúucarij jin tyí'xaj. ³⁰ Tu'ríj jamua'reej paj néijmi'i tyí'mua'reej, ajta quee juxie've' ti a'tíj tyi'tíj mua'ihuo'raj. A'íj tu jin tyá'tzaahuaty'e' paj i Dios jimi jo've'mej.

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—¿Nyij xaa seríj ijíj tyá'tzaahuaty'e'? ³² Pu'ríj ijíj tya'rá'aj, ijíj pu'ríj a'aan putyajá'ricij siati'ij mua'aj jo'cíxi'ij síj ajta síj, jusén tacan xúsij yanuuriésij. Ajta canu nyasíj huatyá'itzeere'ej, ji'nye i nyavástara' pu nyaj jamuán yésejre'. ³³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj sij tyámua' huárinyij i jutzájta' a'íjci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can. Jéehua xu jajpuéetzij xá'ju'un úyan cháanacaj japua, ajta siata'aj huatyóoca'nyej, ji'nye nyáaj nu'ríj ja'antymué'tij i cháanacaj.

17

Jesús pu hua' jime' jahuoo i maj jamuán huacíj

¹ Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaca' ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Nyavástara', pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj paj jaaxá'pui'intarej, pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij a'yóoj, ta'aj ij ajta a'ín tyámua' tyimuaatyátoonyij muéetzij. ² Ji'nye muáaj paj períj néijmi'i jin tye'entyáaru'jtyej a'íjci a'yóoj, mata'aj mij néijmi'i jusén jin júurij muá'ra'nyij i paj jaatávi'tistej. ³ Ajta a'ájna i maj júurij muá'ju'un jusén jime', a'í pu a'ín pu'éen i maj muéetzij muáamua'tyij, paj muáaj pana'aj a'ín pu'éen i Dios ti tzáahuaty'i'ra'aj jin séejre', ajta a'ájna i Ciríistu' i paj muáaj uyo'ta'ít'yaca'.

⁴ 'Nyáaj nu nyeríj tyámua' tyimuaatá' hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye nu'ríj ja'antyci'ij i paj jin tyinaata'íj. ⁵ Ajta ijíj nyavástara', pata'aj tyámua' tyinaatyátoonyij ajimi, a'yájna pati'ij tyámua' tyinyatá'care'ej nyati'ij ajamuán ajo'catyij ti'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj.

⁶ 'A'ímaj i paj hua'ant'yíhuoj úyan i cháanacaj japua pej pij naatávi'tistej, nu'ríj huo'té'exaa a'tíj paj pu'éen. A'í mu a'tyéityeristyamua' pu'éeenye'ej, ajta muáaj paj naatávi'tistej, majta meríj ja'antzahuj a'nyúucaa. ⁷ A'ímaj mu meríj jamua'reej ti néijmi'i muéetzij jimi tyeje'ráma'can, ⁸ ji'nye a'íj nu huo'té'exaa i

nyúucarij i paj muáaj naaté'exaa, a'íi mu mij meríj ja'antzaahuaj. Majta jáamua'reeri' nyaj jí're'can jime' muéetzij jimi jo've'mej, majta tyá'antzaahuaj paj muáaj unyojo'ta'ityaca'.

⁹ 'A'yaa nu hua' jime' tyí'muahuavii, canu a'yan tyí'muahuavii a'íijma jime' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu hua' jime' i paj naatávi'tistej, jí'nye a'íi mu a'tyéityeristiyamua' pué'een. ¹⁰ Néijmi'i i maj nyetyeíityeristiyamua' pué'een, a'íi mu majta a'tyéityeristiyamua' pué'een, majta i maj a'tyéityeristiyamua' pué'een, a'íi mu majta nyetyeíityeristiyamua' pué'een, a'íijma pu'ij jitze séejre' i nyaj jin naa huasérin.

¹¹ 'Canu che' nyáaj yan huatyá'itzeere'ej i cháanacaj japua, majta a'íimaj mu a'yan huatyá'itzeere'ej, nyajta nyáaj nu jo'méj muéetzij jimi. Nyavástara' mu paj tyámua' een, huó'cha'íj a'íjna jitze ma'can i paj jin ántyapuaj, a'íjna i paj jin a'yan naatamua'aj, mej mij tyámua' eenye', a'yájna tyati'íj ityáj. ¹² Nyati'íj nyáaj hua' jamuán a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, nyáaj nu tyámua' tyihuá'cha'íica'aj ajitze ma'can. Capu síj ti hua' jitze ajtyáma'can jó'vej, sulu a'íi pu'uj i ti arí jimi a'yan tya'tácatyíj tí'ij puéjtzij jáaci'tyíj, ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yusi' i yu'xarij jitze.

¹³ 'Nyajta íjij a'áa nu jo'mej muéetzij jimi, ajta a'yaa nu tyí'xaj nyati'íj nyooj yahuatyéjvee i cháanacaj japua, mata'aj mij néijmi'i a'yan cha'taj mana'aj tyityatóotyamua've'en nyati'íj nyáaj tyí'nyetyamua've'. ¹⁴ Nyáaj nu nyeríj huó'ixaaj a'nyúuca, majta a'íimaj mu hua'ajcha'íire' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, jí'nye camu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre', a'yájna nyati'íj nyajta nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua. ¹⁵ Canu a'yan tyí'muahuavii paj hue'rátóonyij i cháanacaj japua, sulu paj tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyí'een. ¹⁶ A'yájna nyati'íj nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua, camu majta a'íimaj a'yan ma'can i cháanacaj japua. ¹⁷ Pata'aj tyámua' tyihuo'tyátóonyij a'jimi, a'íjci jime' i ti jí're'can jime', ajta a'íjna i ti jí're'can jime' a'íi pu a'íin pué'een a'nyúuca. ¹⁸ A'yájna pati'íj tyinyojo'ta'ityaca' a'íijma jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tyihuo'ta'ityij a'íijma jimi i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ¹⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu hua' jitze ma'can tyu'tányatoj, mej mij majta a'íimaj tyámua' tyityeetyátuihuaj a'íjci jitze i ti a'yan tyi'ja'yájna.

²⁰ 'Canu a'íimaj jime' nyana'aj a'yan tyí'muahuavii, sulu nyajta nu a'yan tyí'muahuavii hua' jitze ma'can i maj tyá'antzaahuatye'sij mati'íj jáanamua'j i nyúucarij a'íimaj maj huo'té'exaatye'ej. ²¹ A'yaa nu tyí'muahuavii maj néijmi'i a'íimaj tyámua' eenye' mej mij quee séecan ajta'ca'an, a'yájna pati'íj muáaj nyavástara' nye jimi tyí'sejre' nyajta a'jimi séejre', mej mij majta a'íimaj ityájma jimi séeria'aj muá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua tyá'antzaahuatye'en paj muáaj nyojo'ta'ityaca'. ²² A'yaa nu cha'taj nyana'aj tyámua' tyihuo'tyájtóo a'íjci jime' i ti naa huasérin i paj jin tyámua' tyinaatá', mej mij síj mana'aj pué'eenye', a'yájna pati'íj muáaj nyajta nyáaj síj tyana'aj tyi'tyapué'een, ²³ nyáaj nu hua' jimi séejre', pajta muáaj nye jimi séejre', mata'aj mij majta a'íimaj néijmi'i síj mana'aj pue'éenye'ej muá'ra'nyij, mej mij a'íimaj

i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej paj muáaj nyojo'ta'ityaca', pajta hua'xie've' a'yájna pati'ij nyéetzij tyí'nyaxie've'.

²⁴ 'Nyavástará', muáaj paj naatávi'tistej, a'yaa nu nyij tyá'xie've' maj nyaj jamuán séeria'aj muá'ra'nyij jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, mata'aj mij jaaséej i ti huápu'i'ij naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', j'i'nye muáaj paj nyaxie'va'ca'aj jájcuaj imuáj ti'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj. ²⁵ Nyavástará', mu paj tyámua' een, camu muamua'tyej a'ímaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa mu mij i nyetye'ítyeristyamua' tyá'mua'reej paj muáaj nyojo'ta'ityaca'. ²⁶ Nu'ríj huo'taséjra je'ej paj huasé'rin, nyajta nyooj a'yan tyihua'séeratye'ej na'mej, ta'aj ij a'ájna i paj jin nyaxie've' hua' jitze huatýá'itzeere'en, ajta nyej nyij nyáaj hua' jimi séeria'aj ná'ra'nyij.

18

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ti'ij a'yan tyihuo'ixáatye'ej, Jesús pu jó'raa, majta a'ímaj i maj jamuán huacíj, mej mij antácünyejej után jitze pujmua' i áchij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cedrón. A'áa pu jéehua jo'uuca'aj i aseítuunaj ciyaraj, a'áa pu'ij i jo'tyájrúpij majta i maj jamuán huacíj. ² Ajta i Judas i ti tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'íi pu ajta ujá'mua'tyajca'aj a'ájna, j'i'nye mue'tíj mu a'áa ja'huóosiirej i Jesús majta i maj jamuán huacíj. ³ A'áa pu'ij i Judas ja'rá'aj majta jamuán i xantáaru'uj majta séecan i maj tyeyúuj tzajta' tyí'cha'íj, a'ímaj mu uhoojo'ta'ityaca' i maj tyihuá'íjtye' i puaríj majta i fariseos. Néijmi'i mu huatátzave'sima'aj majta tyámua' éenye'ej mej mij huatyéno'se'en. ⁴ Ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyí'rinyíche', a'íj pu jin eerájrää ti'ij hua'antýinájchaca' ajta a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

⁵ A'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een.

Ajta a'ájna i Judas, i ti tyu'tátuiire'sij, a'áa pu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj i xantáaru'. ⁶ Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jíjin: Nyáaj nu a'ín pué'een, aj mu mij juhuárita' cáacíj, majta eetavátzij a chóota'. ⁷ Jesús pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

A'yaa mu mij majtáhua'aj tyu'taxájtaca' jíjin:

—A'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa nyej nyáaj a'ín pué'een. Típua'aj nyéetzij senyetyáhuoonye'en, siahuo'tá' maj jó'cünnyejej a'ímaj i maj nyaj jamuán huací'ij.

⁹ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca' ti a'yan jíjin: “Nyavástará', capu síj jó'vej i ti hua' jitze ajtyáma'can i paj naatávi'tistej.” ¹⁰ Aj pu'ij a'ájna i Simón ti ajta Pedro antýapuaj, a'íi pu

juchúun íjcutaca', ti'quij naxiéera' muáca'ta' ti pujmua' ajtasíjchaca' a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapua'j tíjin Malco, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj u tye'yúuj tzejta'. ¹¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tíjin:

—Ucárujtye' mua' chúun, típua'aj i nyavástara' a'íjna jin uny-ojo'ta'ityaca', ¿nyiquee a'yan tyúuxie've' nyej nyij ja'rá'astijre'en?

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Matí'ij mij a'íimaj i xantáaru', ajta a'íjna i ti tyihuá'íjtye', majta i maj tyí'cha'ij u tye'yúuj tzejta', a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i Jesús, majta je'en ja'náají'quej. ¹³ Anaquéej mu mij a'áa yo'ví'tíj a'íjci jimi i Anás, jí'nye a'íi pu mu'nyáara' pué'eenye'ej a'íjci i Caifás, i ti a'ájna ímuáj néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tye'yúuj tzejta'. ¹⁴ A'íjna i Caifás, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj i maj Israel jíte ajtyáma'can ti jéetze' hua'tyáhuí'rihua'aj ti síij na'aj i tyévíj huámuí'nyij hua' jíte ma'can i tye'ítyee.

Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin tíquee jamua'tyej a'íjci i Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ajta a'íjna i Pedro, ajtáhua'aj síij ti ajta hua' jíte ajtyáma'can a'íi mu cújta' huajú'ca'aj i Jesús. Ajta i síij i ti ajta Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu jamua'tyajca'aj i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tye'yúuj tzejta', a'íj pu jin jamuán utyájrurij i Jesús a'ájna a tíj ja'chej a'íjna i ti tyí'íjta, ¹⁶ ajta a'íjna i Pedro apua'quéj pu jo'tyá'ítzee véjri' a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij a'íjna i ti jamua'tyej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej ajo're'nyej ata' puéertaj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, ti jaatá'an ti i Pedro utyájrutyey. ¹⁷ Aj pu'ij a'íjna i íiti' i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tíjin:

—¿Nyi pequee muáaj síij a'íin pué'een i ti hua' jíte ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij a'mújci' mu tyáataj?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Canu, canu a'íin pué'een.

¹⁸ Ajta tyámua' pu tyú'seevi'ij, a'íi mu mij i maj tyí'huíire' i tye'yúuj tzejta' majta i maj tyí'cha'ij u tye'yúuj tzejta' a'íi mu óonie'j, a'áa mumij ja'taváatima'caa jo'tíj já'taa moopuístya'aj. Ajta i Pedro pu ajta hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj, oopuístya'aj a ti já'taa.

A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej pu tye'íhuo'ri' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj, a'íi pu huatyóochej ti tye'e'íhuo' a'íjci i Jesús a'íjna jíme' i maj jamuán huaci'ca'aj ajta tyí'tíj ti hua'mua'tyajca'aj. ²⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu jéjrista' tyihuo'íxaa'j i tye'ítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'náj tína'aj nu tyihuá'mua'tyajca'aj i tye'yúuj tzejta', nyajta jo'maj jóosi'rii a'íimaj i maj Israel jíte ajtyáma'can, canu tyí'tíj avíitzi'j jin huataxájtaca'. ²¹ ¿Jí'nye een jíme' a'yan petyí'nye'íhuo'? Pata'aj a'íjma huata'íhuo' i maj náanamujri', míche' a'íimaj jamuaaté'exaatye'en tyí'tíj nyaj huó'íxaa'j. A'íi mu jamua'reej je'ej nyaj tyu'xájtaca'.

22 Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', sáij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyí'cha'ij u tye'yúuj tzajta', a'íi pu ja'rájvee a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—¿Nyi a'yan petyaaté'exaatye'ej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tye'yúuj tzajta'?

23 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj tyi'táj je'ej pua'aj nyetyu'taxájtaca', naaté'exaatye' tyi'táj ti pué'een, ajta típua'aj xá'pui' nyetyu'taxájtaca', ¿ji'nye een jin petyina'ráava'raj?

24 Aj pu'ij i Anás tyu'ta'íjtaca' maj ja'náji'que'en, majta je'en já'anvi'tij a'íjci jimi i Caifás.

Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca' i Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Ajta a'íjna i Pedro, óoche' pu a'áa jóopuístya'ca'aj jo'tij já'taa. Mati'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee muáaj sáij a'íin pué'een i maj Jesús jamuán huaci'ij?

Pedro pu tyu'tyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tijin:

—Canu, canu a'íin pué'een.

26 Aj pu'ij sáij ti jahuúria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ti ajta ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i a'táj i ti Pedro naxiéera' ajtasíjchaca', a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi nyequee a'áa muajá'sej a'mújcij jamuán jo'tij jo'váatimee i aseitúunaj ciyaraj?

27 Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca', aj pu'ij huajíjhuaca' i tyacuáarie'.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25)

28 Mati'ij mij je'ráavi'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej a'íjna Caifás, majta je'en a'áa yo're'nyijtyej jo'tij je'rácatyii i tajtúhuan ti tyí'huúire' hua' jitze ma'can i maj Roma ja'chej. Ajta arí tapuá'risima'aj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu utyájrapij jo'tij i tajtúhuan je'rácatyii, mej mij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en i juyi'ráj jitze, ajta quee huatái'riitarij maj jáacua'nyij i cue'ráj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'. 29 A'íj pu jin i Piláato iirárraa. A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿Tyi'tanyí jin sia'xíjtye' a'mújcij mu tyáataj?

30 A'yaa mu mij tyityaatanyúj tijin:

—Típua'aj quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'nyijche'en, catu yamuaatatuúire'nyijche'.

31 Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siata'aj mua'aj já'anvi'tij, siajta jo'xíjtye'en a'yájna ti'ij tyajá'mua'ijtye' i ja'muaye'raj.

Majta i maj tyí'ijta a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can tatá'caa tyaj a'táj huajé'caj.

32 A'yaa pu'ij tya'róo'astej a'íjna i nyúucarij i Jesús ti jaataxájtaca' a'íjna jime' je'ej ti tyí'mui'nyij. 33 Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj utyájrapij u chi'táj, ti'quíj uyo'tajé i Jesús aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi asíj a'yan petyí'nye'ihuo', ca' a'íjci jime' je'ej maj i séecan tyinaataxájtaca' a' jimi?

³⁵ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyáaj Israel jitze na'ajtyáma'can? A'íimaj i maj a'tyéityeristyamua' pué'een, majta i maj tyihuá'ijtye' i puaríj, a'íi mu a'íin pué'een i maj muéetzij yamuava'toj nyéetzij jimi. ¿Tyi'tanyí je'ej puáaruuj?

³⁶ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i nyaj jin tyí'ijta, capu yan ma'can i cháanacaj japua. Tipua'aj a'yan nyama'cantajche', tyeítyee mu nye jimi tyi'huíria'cajche' i maj huatyényo'se'en mej mij quee naatyéevi' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta i nyaj jin tyí'ijta capu a'yan ma'can.

³⁷ Aj pu'ij i Piláato a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i paj tyihuá'ijtye'?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj jaataxájtaca', nyáaj nu Rey pué'een. Nyáaj nu huanie'huaca' nyajta yan uvé'nyej i cháanacaj japua, nyej nyij a'íjna huo'té'exaatye'en i ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta néijmi'i i maj a'íj jitze ajtyáma'can i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'íi mu nyanamuaj.

³⁸ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i ti a'yan tyi'ja'yájna?

Ti'ij a'yan tyu'ta'ihuo'oj. Piláato pu ajtáhua'aj iirájraa ti'ij hua' jamuán tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Canu tyi'tíj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ³⁹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyee'yí'tin nyaj séej jamui'rátuiitze'en i ti eetyánami' siati'ijtá tyí'ye'estyaj siaj jo'támua'reej i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyí'ri', ¿nyí a'yan setyá'xie've' nyaj jamui'rátuiitze'en a'íjci i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

⁴⁰ Néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Catu jaxie've' a'mújci. Pata'aj tí'rátuiitze'en a'íjci i Barrabás.

Ajta a'íjna i Barrabás, a'íi pu náhua'rij pué'eenye'ej.

19

¹ Aj pu'ij i Piláato yo'ví'tij a'íjci i Jesús ajta jaata'íjtaca' mej mij je'riá'vaxi'ín. ² Majta a'íimaj i xantáaru'uj tzícare'ej mu huatyácistaca' mej mij cúruun huatyátaahuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri' i mu'úutze' i Jesús, majta cixxurij ju'cáhuirj' ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. ³ Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'yan metye'ixaatye'ej tijin:

—Che' usén jime' júurij a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Majta ja'ráva'ra'aj ajíisa'.

⁴ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj iirájraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Cási', yanuj jave'vi'tij, siata'aj sij jáamua'reej nyaj quee tyi'tíj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁵ Aj pu'ij i Jesús iirájraa, ju'carújtya'aj a'íjci i cúruun ti tzícare'ej jin cistijhuaj, ajta ju'cahuúj a'íjna i cixurij ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. Aj pu'ij i Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Yána'aj huatyéjve i tyáati'.

⁶ Mati'ij a'íimaj jaaséj i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj majta i maj tyí'cha'ij i tyeyúuj tzajta', a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Óotateexi' i cúruuj jitze, óotateexi'.

Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj já'anvi'tij siajta mua'aj jó'tatan, ji'nye canu nyáaj tyi'tíj tyítyoovej i nyaj jitzán tyo'ojpuá'itye'en.

⁷ Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Itýáj tu yu'xarij tyícha'ij i tyaj jin tyí'ijta, ajta a'íjna jitze i yu'xarij a'yaa pu tyúuxie've' ti huámui'nyij, ji'nye a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti a'íin pué'een i yójra' i Dios.

⁸ Ti'ij a'yan tyáanamujri' a'íjna i Piláato, jéetze' pu tyu'tátziin. ⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, ajta yo'ví'tij i Jesús, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muáaj pá'ma'can?

Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Piláato pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyinaaté'exaaty'e'ej? ¿Nyi pequee jamua'reej nyaj a'íjci jin antyínyamua'ree nyej nyij mui'rátóonyij, nusu nyaj mojo'tatan i cúruuj jitze?

¹¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyi'tíj jin antyíamua'reeriacajche' nye jimi tipua'aj quee i Dios muaatá'nyijche', a'íj pu jin i ti nyéetzij tyu'tátuii ajimi, a'íi pu jéetze' ootyá'itzee i Dios jimi pequee muáaj.

¹² Ti'ij na'aj a'ájna imuáj, Piláato pu a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti huárinyij ti'ij jaatátoonyij a'íjci i Jesús, majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Tipua'aj paatátoonyij, capáj che' tyi'tíj jin tyi'tyaváaj puá'mej a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye'. A'tíj tina'aj ti a'yan tyúusejrataj ti a'íin pué'een i ti tyí'ta'ijtye', a'íi pu jájcha'íire' a'íjci i tajtúhuan.

¹³ Ti'ij i Piláato a'yan tyihuó'namujri', aj pu'ij ji'ráavi'tij a'íjci i Jesús, ajta je'en ooyíxij a'íjci japua i ipuárij jo'maj tyajá'xa'pui'intare', a'yaa pu tyaja'rájtyapua'aj a'ájna i huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijin: Gabatá, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin jo'tij tyetyéj jo'muáanyijmee ti pá'tzaa. ¹⁴ Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huó'uurej mej mij jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ti'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríxpua'aj. Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Ya'cuíj mu ti tyajá'mua'ijtye'.

¹⁵ Majta a'íimaj a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Meje'rájvi'tij. Iirájvi'tij, pajta jó'tatan i cúruuj jitze. Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'xa'pui' nyaj jó'tatan a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye'?

Majta a'íimaj i maj puaaríj tyí'ijtye' a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tíj ityájma ajtáhua'aj tyí'ta'ijtye', sulu a'íí pu'uj i tajtúhuan ti jin tyí'tyéjvee.

¹⁶ Aj pu'ij i Piláato huo'tátuii a'íjci i Jesús mej mij jó'tatan i cúruuj jitze, a'íí mu mij yo'ví'tíj.

Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús iirájraa ja'antyichóoj i jucúruuj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin: “Mui'chíj mu'taj”, ajta hua' nyuucaaj jime' i Hebreos a'yaa pu tya'rájtyapuaj tíjin: Gólgota. ¹⁸ A'áa mu mij yó'tatej, majta jamuán hua'puácaa i tyeítjee óotatej, juxa'aj mu tyihuó'j'tateexij séej síicita' majta séej síicita', a'íí pu'ij i Jesús jé'ta' óotateehuaca'. ¹⁹ Piláato pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' i táabla jitze a'yan tíjin: “Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íí pu a'íin pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can”, ajta je'en jaata'íjtaca' mej mij jó'tatan i cúruuj jitze jo'tíj jo'ojmu'uj i Jesús.

²⁰ Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jo'íjveje je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj, ji'nye a'ájna jo'maj yó'tatej i Jesús a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa i chájta', ajta a'íjna i ti á'yu'si'huaca'aj, huéicaj nyuucaaj pu jin ooyú'si'huaca', i huá'nyuucaa i Hebreos, ajta huá'nyuucaa i maj Roma já'ma'can, ajta huá'nyuucaa i Griego. ²¹ A'íj mu jin a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Piláato tíjin:

—Capáj a'yan tyé'yu'xaj yee: “A'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can”, sulu a'yaa paj tyo'tyéeyu'xaj tíjin: “A'íjna i ti a'yan tyúuxaj ti a'íin pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

²² Ajta a'íjna i Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íjna i nyaj nyeríj jo'tyéyu'xaca'aj, a'yaa pu tye'yú'si'huaj ja'mej.

²³ Ajta mati'ij a'íimaj i xantáaru' jo'tatéexi'ij i Jesús, aj mu mij tyí'ijpíj i tyí'caanaria'ra', mati'ij mij muáacuaque' tyí'ijsiiria'xij, ta'aj séej ajta séej tyú'ci'tyij i xantáaru'. Ajta a'íin avá'itzee i síicu'ria'ra' ti ju'cáhcajca'aj, séej pu'uj jin itzijhuaca'aj néijmi'que', ²⁴ a'yaa mu mij tyityaatóo'ixaaj i xantáaru'uj tíjin:

—Tyiche' quee jasujtza'naj, sulu tyiche' huátamue'tin tyej tyij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij.

A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tíjin: “A'íí mu tyu'rióotui'tyej i tyí'nyacaanaa, majta huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i nyesícu'.” A'yaa mu mij huaríj i xantáaru'uj.

²⁵ Ajta a'ájna véjri' jo'tíj ja'rávaaca'aj i cúruujra' i Jesús a'áa pu jo'tyávaaca'aj i náanajra', ajta i ihuáaria'ra' i náanajra', ajta a'íjna i Maríia ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'íjci i Cleofas, ajtáhua'aj síij a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can. ²⁶ Tí'ij i Jesús jaaséj i junáanaj, ajta a'íj huaséj i ti jaxie'va'ca'aj, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i junáanaj tíjin:

—Íiti', a'mána'aj huatyéjve i ti a'yóoj pué'een.

²⁷ Ajta a'íj a'yan tyu'té'exaa a'íjci i ti jamuán jo'chá'canya'aj tíjin:

—A'mána'aj huatyéjve i ti a' náanaj pué'een.

Tí'ij na'aj a'ájna, a'íjna i ti jamuán jo'chá'canya'aj a'íí pu yo'ví'tíj i juchéj.

*Ti'ij Jesús huamu'**(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)*

²⁸ Ti'ij a'yan tyu'rij, a'ijna i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti ari néijmi'i tye'entyipua'riaca', ajta ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nye í'mu'uj.

²⁹ A'áa pu véjri' xá'rij jo'tacatyii ti nahuáj ava'jística'aj ti ántzinaj. Mati'ij mij tyi'táj újru'nyaxij ti ta'chíra' i nahuáj jitze, majta je'en hisoopoj ciyaraj jitze ja'antijij'quej, aj mu mij ja'ajtyáxiiraca' véjri' i tyénra'ra'an jitze. ³⁰ Aj pu'ij i Jesús ju'qué'ij i nahuáj ti ántzinaj, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'rij néijmi'i tya'róo'astej.

Aj pu'ij ecóotutaca', ti'quij huamu' i Jesús.

Xantáaru' pu ja'ajtyéjtzej i itza'puaria'ra'an i Jesús

³¹ A'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij tyu'yé'estej a'ijci jime' i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', majta a'ijmaj i Israel jitze ajtyáma'can camu jaxie'va'ca'aj mej mij i mui'chítyee huatyá'itzeere'en a'ijci jitze i cúruuj ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ji'nye a'íi pu xicáara' pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. A'ij mu jin jaatáhuaviiri' a'ijci i Piláato ti tyu'ta'íjtaj mej mij hua'antiyina'xij i huá'íicaj jitze i maj óotateehuaca', majta je'en hua'ajtajájpuan i mui'chítyee. ³² Aj mu mij i xantáaru' ujó'ju' mati'ij mij ja'antiyina'xij i icájra'an i síj ti óotateehuaca', majta je'en a'yan cha'taj mana'aj huaríj i séej jimi a'áa ti véjri' jó'tateehuaca' i Jesús jimi. ³³ Ajta mati'ij ajtyáxiiraca' i Jesús jimi, a'íi mu jaaséj ti ari mui'chica'aj. A'ij mu jin quee ja'antiyina'xij i icájra'an.

³⁴ Ajta síj pu i xantáaru' ja'ajtyéjtzej i itza'puaria'ra'an jitze ciyéj jime' ti antyí'pityij, aj pu'ij jájtyij ajta i xúure'ej eeráaxirej. ³⁵ Ajta i ti a'ijna tyáxajta a'íi pu a'íin pué'een i ti jaaséj, ajta a'yan tyi'ji're'can jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu jamua'reej ti tzaáhuaty'ra'aj jin tyí'xaj, siata'aj sij siajta mua'aj tyá'antzaahuaty'e'en. ³⁶ Ji'nye a'yaa pu tyu'rij ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyá'xaj tijin: “Camu séej antiyina'caj i caríira'an.” ³⁷ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tijin: “A'íi mu jaséjran i maj ja'ajtyéjtzej.”

*Mati'ij jaatyá'avaataca' a'ijci i Jesús**(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)*

³⁸ Ti'quij a'ijna i José Arimatea ti já'ma'can, a'íi pu jaatáhuaviiri' a'ijci i Piláato ti'ij jaatátuiire'en i tyévira' i Jesús. A'ijna i José a'íi pu ajta tyá'tzaahuaty'ca'aj i Jesús jimi, ajta avíitzij pu jin a'yan rijcaa, ji'nye huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyíj a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij i Piláato jaatá', ti'quij i José jo'mej, ajta je'en yo'chuij i tyévira' i Jesús. ³⁹ Ajta i Nicodemo i ti tíca' aje're'nyej i Jesús jimi ti'ij jamuán tyu'xáj, a'íi pu ajta aje're'nyej a'ij huatisíma'aj i ti naa tyaarie'ej i miirra ti muáti'si', áloes tyi'táj tu'píj ti á'naxcaj, a'yaa pu tyijetyaca'aj a'chu seityéj quuiluj japuan tamuámuata'. ⁴⁰ A'yaa pu'ij i José ajta a'ijna i Nicodemo, a'íi mu mij yo'chuij i tyévira' i Jesús, majta jacáhuaa a'ijci i ti naa tyaarie'ej, majta jacá'ijcataca' cáanarij jime' ti me'estúj, a'yájna mati'ij tyéejyi'ra'ca'aj maj hua'vá'nán i mui'chítyee

a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁴¹ Ajta a'ájna jo'maj yó'tateexij a'íjci i Jesús, a'áa pu huastárij tyeje'riá'vaaca'aj, a'áa pu'ij já'tyasta' ajta capu eexúj a'náj a'tíj a'úun ja'vá'nami'huaca'aj. ⁴² A'úu mu mij yo'tyéetyej a'íjci i Jesús tyévira', ji'nye a'áa pu véjri' putyajá'rjcaa, ajta arí a'ájna atyojo're'nyesima'aj i xicáara' maj jitzán tyámua' huó'uurej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

20

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i ti jin tyo'tyé'iteesij i itéerij, a'ájna i Mariía Magdala ti já'ma'can a'íi pu íiya' na'aj ti'ij óoche' cii tyu'chuíixavi'caj a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj, aj pu'ij jaaséej ti a'tíj ja'anta'íj i tyetyéj i ti eetyámuaaca'aj jo'tíj jóocun. ² Aj pu'ij huariá'raa ti'quij jo'téechajraa jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'ájna i Simón ti ajta Pedro ántyapuj, ajta i síij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj i ti jéehua jaxie'va'ca'aj i Jesús, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mu'ríj ji'rájchuij i tavástara' tyévira', ajta catu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

³ Ajta a'ájna i Pedro, ajta i síij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi mu jó'ju' jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ⁴ Néijmi'i mu a'áa jó'huaachij, ajta síij pu jéetze' ca'nyiin jo'téechajraa quee i Pedro, a'íj pu jin anaquéej a'áa ja'rá'aj. ⁵ Ti'ij a'áa ja'rá'aj aj pu'ij ecóotutaca', ajta jaaséj ti a'áan ja'ajcatyii i cáanarij ti me'estíj i maj jin jacá'ijcataca', ajta capu utyájrurij. ⁶ Aj pu'ij a'ájna i Pedro ajta a'áa ja'rá'aj, a'íi pu'ij utyájrurij jo'tíj jóocun. A'íi pu'ij ajta jaaséej i cáanarij ti me'estíj ti a'áan ja'ajcatyii, ⁷ a'íj pu ajta huaséj i cíixurij i maj jin je'cánajca'aj i mu'úutze' i Jesús, a'íi pu jíri'huaj jujíme' áan ja'ajcatyii. ⁸ Aj pu'ij ajta i síij utyájrurij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti anaquéej a'áa ja'rá'aj, ti'ij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj, aj pu'ij tyá'antzaahuaj. ⁹ Ji'nye camu meexu yó'iteeca'aj je'ej ti tyé'yus'i' i yu'xarij jitze, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Jesús huatájuurej. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj a'íi mu jo'cixij i juchéj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Mariía Magdala ti já'ma'can

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ajta a'ájna i Mariía, a'áa pu jo'tyéechaxij apua'quéj jo'maj ya'vá'naj juyiinij. A'yaa pu tyuyiinijcaj ti'ij ecóotutaca' ti'ij utyéneyeriaca' jo'tíj jóocun, ¹² aj pu'ij hua'puácaa huaséj i maj tajapúa tyí'huíire' cuéinavi' mu tyí'chajca'aj, a'áan mu ja'ajtyá'ca'aj jo'maj yo'ojtyácaca'aj i tyévira' i Jesús, síij pu a'áan jo'ojcatyíij jo'tíj jo'ojmu'uuca'aj ajta i síij jo'tíj jo'ca'íicajma'caa. ¹³ A'íimaj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Íiti', ¿ji'nye petyí'ayin?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'tyán mu yo'chuij i nyavástara' tyévira', ajta nyáaj canu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

¹⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij pu ooré'nyeriaca', ti'ij ij a'íj huaséj i Jesús, ajta a'ájna i Mariía, capu jamua'reeriaca'aj ti Jesús pue'éenye'ej. ¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Iti', ¿ji'nye petyí'ayin? ¿A'tanyíj pahuoo?

A'ñi pu a'yan tyí'mua'ajcaa ti a'ñin pué'eenye'ej i ti tyámua' tyi'uuriáaj tá'yi'ij a'ájna a huastárij tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', tipua'aj muáaj piyó'chuij i tyévira', naaté'exaatye' jo'paj je'ej yó'ruuj nyej nyij a'áa yó'huoonyij.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—María.

Aj pu'ij pu ájvej a'íjci jimi, ti'quij hua' nyuUCAaj jime' a'ñimaj i Hebreos a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Raboni.

(Raboni, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij tijin, Maeestro.)

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj nya'itzaaj, ji'nye canu nyeexúj a'áa jo'mej i nyavástara' jimi. Ajta áricuj pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' nyej nyajtáhua'aj jo'mej a'íjci jimi i nyavástara', ti ajta ja'muavástara' pué'een, nyajta a'íjci jimi i nyaj Dios i ti ajta ja'mua Dios pué'een.

¹⁸ Aj pu'ij i María Magdala ti já'ma'can jo'mej a'íjma jimi i maj Jesús jamuán huacíj, ti'quij huo'té'exaa ti arí jaaséej i tavástara', ajta je'ej ti tyaaté'exaa.

Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacíj

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ti'ij huatyéchumua'riaca' a'ájna xicáara' i ta'nájcaj i itéerij jitze, a'ñimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'ñi mu eetyóonaj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj a'íjci jime' i maj huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyíj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Jesús pu'ij a'úun jo'tyájrurij ti'quij a jé'ta' huatyéechaxij, a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tijin:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'.

²⁰ Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaa, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca' ajta i ju'ítza'puaa jo'maj tyiyo'puéj i maj yó'tateexij i cúruuj jitze. A'ñi mu mij i maj jamuán huacíj huatóotyamua'vej mat'ij jaaséej i tavástara'.

²¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'. A'yájna ti'ij i nyavástara' nyéetzij tyinyojo'ta'ityaca', a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj mua'ajmaj tyajamaata'ityij.

²² Aj pu'ij huo'tajá'tzej, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siatá'aj ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios. ²³ A'tyán siaj mua'aj tyu'tú'uunyi'raj i maj ootyá'itzee i Dios jimi, Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj, ajta a'tyán siaj quee tyu'tú'uunyi'raj, capu ajta i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj.

Tomás pu jaaséj i tavástara' ti arí huatájuuriaca'

²⁴ Ajta a'ájna i Tomás, ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin cuáatyirij, capu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj ti'ij Jesús hua' jimi huataséjre. ²⁵ Séecan mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tu'ríj jaaséj i tavástara'.

Ajta a'ájna i Tomás a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu tyá'antzaahuatye'sij tipua'aj nyequee jaaséej i muáca'ra'an jitze jo'maj ya'nájitze, tipua'aj nyajta quee anáxityataj jo'tij i ciláavu

ja'nóopu'ca'aj, tìpua'aj nyajta quee ajtyémejca'aj i ítza'puaria'ra'an jítze.

²⁶ Tì'ij séej iteerij tyoomá'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj mu majtáhua'aj a'úun je'rátya'ca'aj u chi'táj, ajta a'íjna i Tomás, a'íi pu ajta hua' jamuán uje'rácatyii. Ajta eetyánami'huaca'aj i puéertaj, ajta i Jesús pu a'úun jo'tyájrurij, ajta aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta', a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tijin:

—Che' huatyáapua'rej i ja'mua tzajta'.

²⁷ Ajta je'en a'yan tyaaté'exaa i Tomás tijin:

—Huaséj i nyamuáca', pata'aj anáxityataj, pajta ajtyémejca'aj i nye ítza'puaa jítze. Capáj che' seequéj tyí'mua'ajcaj, sulu pata'aj tyá'antzaahuatye'en.

²⁸ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Muáaj paj nyavástara' pué'een pajta nyaj Dios.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyij a'íjna jin petyá'antzaahuaj i paj naaséj? Miche' huóotyamua've'en i maj quee nyeséeraj metyá'antzaahuaj.

Ji'nye een jime' ooyú'si'huaca' a'íjna i yu'xarij

³⁰ Jéehua pu i Jesús ajtáhua'aj séecan jin tyu'muáriej i maj jin tyámua' tyo'taséj meeséeracaj i maj jamuán huacíj, i tiquee á'yu'si'ij a'íjci jítze i yu'xarij. ³¹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' siajta sij mua'aj tyá'antzaahuatye'en ti Jesús a'íin pué'een i Círíistu', i yójra' i Dios, ajta siaj sij júurij xá'ra'nyij siati'ij jimi tyá'antzaahuatye'en.

21

Tì'ij i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj aráahua'puaj ará'asej i maj majta jamuán huacíj

¹ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj jamuán huacíj, a'ájna véjri' jo'tij ja'va'ástimee i ti ja'alaguun a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiberias. A'yaa pu tyu'ríj: ² A'áa mu jo'tyú'uucáj a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti cuáatyirij pué'een, a'áa pu ajta jo'tyávaaca'aj a'íjna i Natanael i ti Caná já'ma'can a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galíleea, majta a'íimaj i yójmua'mua' i Zebedeo, majta séecan i maj hua'puaj i maj majta jamuán huacíj i Jesús. ³ A'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyóoche' nu hue'tyéee eetajájpauj.

A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Ítyáj tu tyajta ajamuán jó'c'i'ij.

Matì'ij mij ujó'ju' i báarcuj jítze mua'tyacínnyej, muaatáxa'ii maj á'cue'tzi'puaj ajta camu tyi'táj huatyéevi'. ⁴ Tì'ij arí tapuá'risima'caj, Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij joo'ástimee i jájtyij, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu jaamua'aj a'tíj ti pué'eenye'ej. ⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Nye'ihuáamua', ¿nyi seríj huo'vívi' i hue'tyéee?

Matì'ij mij a'yan tyityaatanýúj tijin:

—Catu tyeexúj.

⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj ja'tyáhua'xij i tápi'narij muáca'ta' pujmua' i báarcuj jitze, aj xu sij hue'tajápuaj i hue'tyéé.

Mati'ij mij a'yan huaríj, aj mu mij hua'vá'jistej i hue'tyéé i tápi'narij tzajta', ajta capu che' i'riitaca'aj maj je'tapíj a'íjci jime' i maj mui'caa i hue'tyéé. ⁷ Aj pu'ij a'íjna i ti Jesús jaxie'va'ca'aj a'yan tyaaté'exaa i Pedro tíjin:

—Tavástara' pu pué'een.

Ajta a'íjna i Pedro tí'ij a'yan tyáanamua'jri' ti tavástara' pué'een, aj pu'ij ucóchejtyej tí'quij huatajój tí'ij jiye'tzín a'áa jo'r'é'nyej i Jesús jimi. ⁸ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu majta a'áa jo'r'é'nyej a ti joo'ástimee i jájtyij, mu'va'jáapua'j i tápi'narij mua'va'jístican i hue'tyéé jime', j'i'nye jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'yaa pu ajóotyej a'chu anxityej meetroj. ⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj jo'huáchij, aj mu mij jaaséj tí á'taaca'aj, majta hue'tyéé a'áan ja'náje'tyíi i tí'ixcuáa japua, ajta páan aja'ajmuaanyica'aj. ¹⁰ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Siata'aj je'cácaa maja'vá'ín i hue'tyéé i sij sioochán hue'tajápuaj.

¹¹ Aj pu'ij Simón tí ajta Pedro ántyapua'j atyá'jraa i báarcuj jitze, ajta je'tajápuaj i tápi'narij jo'tíj jo'huáchij, tyámua' mu ty-itya'vá'jística'aj i hue'tyéé mej vivéejmeé, anxityej japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' japuan huéicaj mu ará'axcaa, ajta i tápi'narij capu huatyásujtza'nyij tyij majta avá'ajística'aj i hue'tyéé. ¹² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Musio'vá'ju' siata'aj tyú'cua'nyij.

Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj tí jaata'íhuo' a'tíj tí pué'eenye'ej, j'i'nye mu'ríj jamua'reeriaca'aj tí tavástara' pué'eenye'ej. ¹³ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', tí'quij jatyí'puj i páan, ajta je'en huo'rípu'uj, ajta a'yan cha'taj na'aj huaríj a'íjci jime' i hue'tyéé.

¹⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti huéicaj jitze i Jesús huatóosejratata' a'íjma jimi i maj jamuán huacíj tí'ij huatájuuriaca'.

I nyúucaríj Jesús tí jáa'ixaa a'íjci i Pedro

¹⁵ Mati'ij tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Simón tí ajta Pedro ántyapua'j tíjin:

—Simón, mu paj yó'jra' pué'een i Juan, ¿nyí jéetze' pényaxie've' pequee a'mújma'?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj tyámua' tyihuo'cha'ín i nyetye'ítyeristyamua'.

¹⁶ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Simón, mu paj yó'jra' pué'een i Juan, ¿nyí pényaxie've'?

Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Jee xaa nyu'uj, nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj tyámua' tyihuo'cha'ín a'íjma i maj nye jimi jusi'rii.

¹⁷ Huéicaj jitze pu ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Simón mu paj yó'jra' pué'een i Juan, ¿nyí tzáahuatyi'ra'aj jin pényaxie've'?

Ajta a'íjna i Pedro, jéehua pu huatóoxaamujri ti'ij i Jesús a'yan huéicaj tyaata'íhuo'ri' ti'pua'aj jaxie'va'aj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', muáaj paj néijmi'i mua'reej, muáaj paj jamua'ree nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i nyetye'ítyeristyamua'. ¹⁸ A'yaa nu tzaahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'íxaatye' tijin pati'ij pa'rí'ístaca'aj axáahuaj paj huáyí'caa je'ej ti tyimua'ránajchica'aj, ajta pati'ij vastacirie'tan, a'yaa paj tye'ejméjca'taxí'sij ti'ij síij mu'cáchejtye'en, ajta je'en muá'vi'tin jo'paj quee jó'yi'muij.

¹⁹ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij a'íjna i Pedro, ajta ti a'íjna jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios. Ti'quij té'ej a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

A'íjci jime' i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj ti ajta jéehua jaxie've'

²⁰ Aj pu'ij Pedro pu ooré'nyeeriaca' ti'ij ij jaaséj ti cújta' huama'ca'aj a'íjna i Jesús ti jaxie'va'ca'aj, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti jitzán ajcácatyíi i Jesús mati'ij tyu'cuaj, i ti ajta a'yan tyaata'íhuo'raca'aj a'íjci i Jesús tijin: “Tavástara', ¿a'tanyíj tyu'tátuiire'sij muéetzij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj?” ²¹ Ti'ij i Pedro jaaséj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Nyavástara', arí a'mújna jimi, ¿ji'nye tye'mej?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'neyej, capu a' jitze juxie've'. Pajta muáaj pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ A'íj mu jin a'yan tyo'tánamuajri' ti'quee a'náj mui'nyij a'íjna i a'tíj ti Jesús jamuán jo'cha'canye'ej. Ajta i Jesús capu a'yan tyu'taxájtaca' yee capu mui'nyij. Sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: Típua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'neyej, capu a' jitze juxie've'.

²⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti ajta a'íjna tyáxajta, ajta a'yan tyo'tyéyu'xaca'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyí'ja'yájna je'ej ti a'íin tyí'xaj.

²⁵ Capu síij na'aj i ti Jesús jin tyu'muáriej, típua'aj néijmi'i tyo'yu'xajche' je'ej ti tyí'tíj jin huaríj séej jime' ajta séej, a'yaa pu tyiná'miteeraste' ti'quee tye'veéericaj i cháanacaj japua i yu'xarij ti tyuuxié'va'caj maj tyo'yu'xajche'.

Je'ej maj ye'ej huaríj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

Dios pu hua'táratziiri' ti hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra'

¹ Muáaj Teófilo, séej jitze i yu'xarij i ta'nájcaj, a'íj nu jitze nyeríj jo'yú'xaca' néijmi'i je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, nyajta néijmi'i je'ej ti tyihuo'mua'aj i tyeítyee, ² 'asta na'aj quee jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá a'íjna i Jesús, ti'ij tyihuo'ta'ítje'ej néijmi'i jime' a'íjma i ti hua'antyíhuoj a'íjci jime' i júuricama'ra' i Dios, je'ej maj tyi'tíj huá'uurej ti'ij na'aj yutíj jo'que'tíj ja'mej. ³ Ti'ij huamuí' i Jesús, aj pu'ij a'íjma jimi huataséjre i maj jamuán huacíj, A'yaa pu tyu'tóosejrataca' mej mij jáamua'reej tíjin pu'ríj huatájuuriaca', huá'puatyej xicáj pu á'tyeej ti a'yan tyi'tásiseerihua'aj a'íjma jimi, ajta tyihua'íxaatya'ca'aj a'íjci jime' i Dios ti jin néijmi'que' tyí'ijta.

⁴ Ajta ti'ij ooj a'áa jo'tyaváacaj hua' jamuán, a'yaa pu tyihuo'íxaaj maj quee iiráci'ca'an a'ájna a Jerusalén. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Setyu'chó've' 'asta na'aj quee tya'róo'astej i nyavástara' ti jamua'táratziiri', i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa. ⁵ A'íjna i Juan, a'íi pu huá'íiraca'aj i jájtyíj jime', ajta capu che' á'tyeeren siati'ij a'íj jin i'huan i júuricama'ra' i Dios, i ti huatyá'itzeere'ej ja'mua tzajta'.

Jesús pu tyíraa u tajapuá

⁶ Majta i maj Jesús jimí aja'tyúusiiria'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Tavástara', ¿nyiquij arí tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze paj jitzán tyu'ta'íjtaj iie'ej Israel?

⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Capu mua'ajmaj já'muaci'puaj siaj jáamua'reej a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij. A'íi pu'uj jamua'reej i Dios a'náj ti a'yan rinyíj je'ej ti tyi'mua'tzej. ⁸ Ajta ti'ij yava'cáanyej a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu jamuaatá'sij i ca'nyíjra'aj, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj a'yaa huacháatimee iie'ej Jerusalén, siajta i maj a'áa huacháatimee a Samaaria majta a Judea, siajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee jo'tíj joo'ástimee i cháanacaj.

⁹ Ti'ij a'yan tyihuo'íxaatya'aj, aj pu'ij jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, meeséeracaj i maj jamuán huacíj, aj pu'ij i jéetiríj jaatyá'avaataca' a'íj mu mij jin quee che' jaaséj. ¹⁰ Móoche' mu jútye' jo'nyéenyericaj mati'ij jiye'tzín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi, naa mu cuéeinavi' tyo'cacháatima'caa. ¹¹ A'yaa mu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mua'aj mu siaj Galileea ja'chej, ¿ji'nye een jime' jútye' setyityojo'nyejnye'? A'íjna i Jesús, i ti jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, a'yaa pu'ujtána'aj yetyi'cányesij, je'ej siaj seríj tyeeséj ti'ij jó'vi'tichiihuaca'.

A'íi mu ja'antyíhuoj i Matías ti'ij tyu'tyáhuu'ire'en a'íjci jitze ma'can i Judas

¹² A'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna Aseitúnajrimi jiríj jitze ti avéjri' jo'tacá'aj a Jerusalén. A'yaa pu huatátyeej a'chu maj hua'tá'caria'aj ti

a'tíj aja'tanyéj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, aj mu mij uja'ráacij a'ájna a Aseitúunajrimi. ¹³ Mati'ij ará'aj a'ájna a chájta', aj mu mij antyicéj i chí'ij ta'antyiyájtij jitze ti jujapuá tyiváatimee jo'maj je'ráatya'aj muá'ci'ij. A'íi mu uje'rátya'ca'aj a'ájna i Pedro, ajta i Juan, ajta a'ájna i Santiago, ajta a'ájna i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Tomás, ajta a'ájna i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, a'ájna i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin i ti ooca'nyáaj a'yan ricéj, ajta a'ájna i Judas i yójra' ti pué'een a'íjci i Santiago. ¹⁴ Néijmi'i mu a'úun ja'tyúusi'rihua'aj mej mij huatyényuunyij i Dios jimi, a'íjma jamuán i ihuáamua'mua' i Jesús. Ajta a'ájna i Maríia, náanajra' i Jesús, majtáhua'aj séecan i úuca.

¹⁵ A'ájna mati'ij néijmi'i jusíria'caj a'chu mu anxityej japuan seityéj i maj ju'ihuáamua' ará'axcaa, aj pu'ij a'ájna i Pedro huatyéechaxij tí'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en tíjin:

¹⁶ —Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i júuricama'ra' i Dios, a'íjci jitze ma'can i David tyaataxájtaca' i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Judas, tí'ij huo'tátuiire'en i Jesús avíitzij jime', mej mij i tyeítyee jaatyéevi'. ¹⁷ Judas pu ajta tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj tyati'ij ityáj. ¹⁸ A'yaa pu tyáaruuj a'íjci i Judas, a'íi pu chuéj huánaniej a'íjci jime' i túmii ti ja'ancuriáa' tí'ij huo'tátuii i Jesús. Ajta je'en cóocue'mi'in tí'quij acáatzaj, aj pu'ij a chóota' já'ajvej, ajta je'en ootatzáj tí'quij tye'ráacuaj i tyi'chuitiríaara'. ¹⁹ Majta i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Judas. A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj a'íjci i chuéj tíjin Acéldama, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij tíjin chuéj ti xúure'me'. ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, pu'ríj a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyé'yú'si' a'íjci jitze i yu'xarij ti a'yan huatóomua'aj tíjin chuíicarij ti jime' yee:

Che' yáana'quij metyóo'eenye' jo'tíj já'chajca'aj.

Che' quee che' a'tíj a'chajcaj.

A'yaa pu ajta tyá'xaj tíjin:

Che' sáij tye'entyájrutyey a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna i a'tíj.

²¹ 'A'íj pu jin juxie've' tyaj séej avá'huoonyij, ti tajamuán jo'cha'canye'en, sáij ti a'náj tina'aj tajamuán yahuatyávaaca'aj tí'ij ooj Jesús yeséeria'caj, ²² tí'ij na'aj i Juan tyáa'íiri' a'íjci i Jesús, ajta tí'ij jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, juxie've' ti sáij tajamuán jo'cha'canye'en tí'ij ajta a'yan tyihuo'ixaatyey'en i tyeítyee yee pu'ríj huatájuuriaca' i Jesús.

²³ Aj mu mij hua'puácaa antyíhuo: a'íjci i José Justo, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tíjin Barsabás, majta a'íjci i Matías. ²⁴ Aj mu mij huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa mu tíjin:

—Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej ti ye'ej tyi'mua'tzej i jutzáta' sáij ajta i sáij, taataséjratye' a'tanyíj períj antyíhuo a'íjma i maj hua'puaj. ²⁵ Tí'ij tye'entyájrutyey a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna i Judas. A'íi pu a'yan tye'rájraa tí'ij jó'ra'nyij jo'tíj a'yan tyiye'tyévijtye'.

²⁶ Aj mu mij huóomue'tíj, mej mij jáamua'reej a'tíj ti cí'tyij tí'ij tyu'tyáhuíire'en, a'íi pu'ij tyu'mué'tíj a'ájna i Matías. Aj mu mij

jaatá' ti tyu'tyáhuüre'en hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan sñij ará'asej.

2

Ti'ij hua' jimi yava'cáanyej i júuricama'ra' i Dios

¹ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ta'ráahua'puaj i itéerij. A'yaa mu jatamuá'muaj tijn Pentecostés, aj mu mij néijmi'i tyúusñij a'ájna xicáara' jitze a'újna u chi'táj.

² Mati'ij mij jáanamujri' ti ca'nyiin jin aje'cájujhua'nasima'aj i jútye', ca'nyiin pu jin namujria'ca'aj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj. ³ Aj mu mij tyí'táj huaséj yaa ti'ij nyanúrij ti á'taa, ajta jo'tzaanyixij a'íjna i nyanúrij, ti'quij hua' mu'úutze' anráavatzij i ti huatyátzaanyixij. ⁴ Ti'quij huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios hua' jimi i tyeítyee, aj mu mij huatyóohuij maj tyu'taxáj séecan jime' i nyúucarij maj quee xu a'náj jin me'tyajá'xaj, a'íñ pu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios maj a'yan tyu'taxáj.

⁵ Séecan mu i tyeítyee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj imuáj curiá'cixij i maj jéehua jaxie'va'ca'aj i juyi'ráj, mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén. ⁶ Mati'ij huó'namujri' i maj je'ej tyáhuaasime'ej ca'nyiin jime', néijmi'i mu tyúusñij, ajta quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj, aj mu mij je'ej tyityo'tóomuajtyaca', jí'nye mahuá'namujraca'aj maj tyí'xajtaca'aj a'íjci jime' i huá'nyuucaa sñij ajta sñij. ⁷ Jéehua mu je'ej huojó'sejraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijn:

—¿Nyi mequee néijmi'i mu tyétyaca, a'áa já'ma'can a Galilea? ⁸ ¿Ji'nye tyu'tái'riitaria'ca' maj a'yan tyí'xajtaj tyati'ij ityáj tyi'tamuá'muaj? Tanyúuca mu jin tyí'xaj a'múumaj. ⁹ Séecan tu a'áa já'ma'can a'ájna a Partia, tyajta séecan a'ájna a Media, tyajta séecan a'ájna a Elam, tyajta séecan a'ájna a Mesopotamia. Tyajta séecan a'áa já'ma'can a Judea, tyajta séecan a'ájna a Capadocia, tyajta séecan a'ájna a Ponto, tyajta séecan Asia já'ma'can. ¹⁰ Séecan tu tyajta a'áa já'ma'can a'ájna a Frigia, tyajta séecan a'ájna a Panflia, tyajta séecan a'ájna a Egipto, tyajta pua'maquéj a'ájna a Libia, tyajta néijmi'que' a'áa tyaj imuáj tyaja'ránamuaj a Cirene, ¹¹ séecan mu Roma já'ma'can; majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj huatyóojuriiyutaca', ityáj tu huá'namuaj je'ej maj tyí'xaj i tanyúuca jime'. A'íj mu xaj i ti naa namujre' je'ej ti ye'ej ricij i Dios.

¹² Séecan mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', majta quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyú'mua'tyij, a'íñ mu mij tyúu'ihuo'raca'aj a'yan tijn:

—¿Ji'nye huatóomua'aj néijmi'i a'íjna?

¹³ Majta séecan huo'tyáxaahuataca', a'yaa mu tijn:

—Metyájta'ruj.

I nyúucarij ti anaquéej jaataxájtaca' i Pedro

¹⁴ Ajta a'íjna i Pedro, a'íñ pu huatyéechaxij, a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan sñij ará'asej, aj pu'ij huo'tajé ca'nyiin jime' a'íjma i tyeítyee, a'yan tijn:

—Xáanamuaajri' tyámua' naa, i nyaj jamuaaté'exaatye'sij mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mu siaj iieye'ej Jerusalén huacháatimee. ¹⁵ A'yaa xu tyí'xaj tijin: “Metyájta'ruj a'múumaj mu tyétyacaa. Capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye óoche' pu hua'íya'aj na'aj.” ¹⁶ Ajta a'íi pu a'ín pué'een i ti jaaxájtaca' a'íjna i Joel. A'íi pu a'íjci jin tyi'tyávaaca'aj ti'ij Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee.

A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna tijin:

¹⁷ A'yaa pu tyí'xaj i Dios.

A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze, ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij.

Nyajúuricamej nu ujo'ta'ítij
ti'ij hua' tzajta' huatyá'itzeere'en,

i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

Já'muayojmua', i maj tyétyacaa, majta i maj úucaa,

a'íi mu nyenyúucaritze' tyihua'ixáatye'ej muá'ju'un i tyeítyee.

Majta i tyámua a'íi mu tyi'séeraj muá'ju'un i Dios ti jimi tyeje'ráma'can,

majta i já'muahuasimua', metyi'máaraj mu muá'ju'un.

¹⁸ Nyajta nu a'íjma jimi uyo'ta'ítij

ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta'

i maj tyí'huüre' nye jitze ma'can.

I maj tyétyacaa, ajta i maj úucaa.

A'íi mu majta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'sij.

¹⁹ Nyáaj nu tyi'táj jamuaataséjratye'ej u tajapúa

i siaj jin jamua'reej je'ej ti tyi'táj rinyij.

Siajta tyi'táj séjran i siaj jin je'ej tyityo'tóomuajtyej

ti'ij na'aj ve'éj i chuéj.

Xúure'ej xu séjran

siajta tiéj, siajta i citzój.

²⁰ Ajta i xicáj já'mui'nyij, capu che' huanyéeri'cij ja'mej.

Ajta i máxciríe', a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij i xúure'ej.

Aj pu'ij atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze

ti'ij a'ín i tavástara' yava'cányesij

íyan i cháanacaj japua,

naa pu tyu'sé'rihua'aj ja'mej a'ájna xicáara' jitze.

²¹ Ajta a'táj tina'aj ti i Dios jimi huatyényuunyij,

a'íjna i Dios japuan pu huatányuusij a'íjci i a'táj.

²² Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, xáanamuaajri' a'íjci, xu'ríj

jamua'reej ti i Dios ja'antýihuoj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa

pu tyi'ja'yájna, ji'nye a'íjna i Jesús, jéehua pu tyi'táj jin a'yan huaríj ti

huápu'íj juxie've', a'íjci jime' ti huo'taséjra i tyeítyee, a'íi pu a'yan

huaríj ja'mua jimi siaj sij jáamua'reej ti Dios ja'antýihuoj. ²³ A'íjna i

tyáati' i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'íj pu i Dios jamuaatátuii,

ji'nye a'yaa pu jaatamua'aj, mua'aj xu sij yó'tatee i cúruuj jitze, majta

séecan ja'mua jamuán i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeítyee. ²⁴ Ajta i Dios pu

jaatájuurityej, a'íi pu ajta japuan huatanyúj i ti jin jajpuéjtzica'aj a'íjna

i Jesús, a'yaa pu huaríj, ji'nye capu huatái'riitariaca' ti a'áa ja'séeria'aj

já'ra'nyij muí'chítyee tzajta'. ²⁵ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i David

a'íjci jime' i Jesús tijin:

A'náj tina'aj nu jaséjraca'aj a'íjci i tavástara',
a'íi pu yésejre' nyamuáca'ta',
a'íj nu jin quee tyi'táj jin ootyá'itzeerej jimi.

²⁶ A'íj pu jin jutyamua've' i nyaxiéjnyu'caa,
nyajta nyetyamua've' nyetyi'chuícaj.

A'íj nu jin nyaxáahuaaj chaaj na'mej,
²⁷ ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj huámui'nyij,
capáj tyu'tá'sij nyaj a'áan ja'séeria'aj ná'ra'nyij
jo'maj jo'tyá'itze'rii i muí'chítýee,
capáj pajta tyu'tá'sij ti huatyéjpetyej
a'íjci i tyévira' i ti muahuíre'.

²⁸ Muáaj paj naataséjraj i juyéj
ti a'áa jó'nyee jo'tij júuricamej já'sejre'.
Pajta naatá'sij nyaj huatányetyamua've'en
a'ájna jo'paj já'sejre'.

²⁹ 'Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj
jime', ti'ij i David huamuí', majta je'en ja'vá'naj, ijíj óoche' pu yésejre'
iiye'ej Jerusalén jo'maj ya'vá'naj. ³⁰ Ajta a'íjna i David, Dios jitze
ma'can pu tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios a'yan
tya'táratziiri' ti séej i rey jime' tye'entyárutyij i ti jitzán eeráma'can.

³¹ Ji'nye a'íi pu i David jamua'reeriaca'aj tijin a'yaa pu tye'mej je'ej ti i
Dios tyaataxájtaca'. A'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin huatájuuritaj i
Ciríistu', ajta quee a'áa jo'tyá'itzeere'ej i muí'chítýee tzajta', capu ajta
huatyépetyij i tyévira'. ³² Pu'ríj i Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús, ityáj
tu tyajta a'yan tyá'mua'reej tyajta tyu'séj a'íjci jime'. ³³ Pu'ríj ajcáayijxi
muáca'ta' i Dios u tajapúa, ajta ari ja'ancuriáa' a'íjci i júuricama'ra' i
ti Dios jin atóoraj, a'íi pu'ij ta'ij i Jesús ityájma taatá' i júuricama'ra' i
Dios, ji'nye a'yaa pu tyita'táratziiri'. A'íi pu'ij a'íin pué'een i siaj jaséj
ajta i siaj janamuaj. ³⁴ Ji'nye capu a'íin pué'eenye'ej i David i ti tyíraa
u tajapúa, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

A'yaa pu i tavástara' tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:

“Póoche' yan újcatyij iiye'ej nyamuáca'ta'.

³⁵ Asta nyana'aj quee hua'antýmue'tin
i maj muájcha'íire'.”

³⁶ A'íj pu jin siata'aj jáamua'reej néijmi'i i siaj iiye'ej huacháatimee
Israel, ti a'yan tyi'ja'yájna a'íjna i Jesús i siaj jó'tatee, a'íi pu a'íin
pué'een i ti Dios a'íjna jin tye'entyáaruptyej ti'ij Tavástara' pué'eenye'
ajta Ciríistu'.

³⁷ Matí'ij jáanamujri' i tyeítýee, je'ej pu pua'aj huo'tá'aj i hua'
tzajta', aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro, majta a'íjma i
séecan i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, a'yan tijin:

—Ta'ihuáamua', ¿ji'nye táarinyij ijíj?

³⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij a'íjci jimi i Dios, siajta huái'huaaj
nyúucaritze' i tavástara' Jesús, a'yaa xu huárinij, aj pu'ij i Dios
tyajamuaatú'uunyi'raj, a'íi pu ajta uyo'ta'ityij i ju júuricamej, ti'ij
ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ³⁹ Ji'nye a'íjna i nyúucarij ja'mua jitze
pu huatama'can, ajta já'muayojmua', ajta i maj a' imuáj jo'cháatimee
séej i chuéj japua. Néijmi'caa pu ci'tyij a'íjma i Dios ti huo'tájeevij.

⁴⁰ Séej pu nyúucarij ajta jin tyihuo'té'exaa, jéehua pu huo'ijmujri' mej mij quee je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij mat'ij i séecan i tyeítsee.

⁴¹ A'íimaj i maj jáanamujri', majta tyá'antzaahuaj majta huái'huaca', huéicaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa, aj mu mij a'íjma jamuán antyóosij i maj tyá'tzaahuatye'. ⁴² Majta néijmi'i mu a'íj jitze tyí'mua'ajcaj je'ej maj tyihua'mua'tyajca'aj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, tyámua' mu naa tyityetyúucha'íica'aj, máahuooca'aj i Dios jimi, majta jusi'rihua'aj mej mij néijmi'i jáacua'nyij i páan.

Je'ej maj tyí'tyechajca'aj i maj anáatya'aj tyá'antzaahuaj

⁴³ Néijmi'i mu je'ej tyojo'sejraca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'íjci jime' je'ej ti Dios tyi'tíj tyí'sejrataca'aj a'íimaj jime' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴⁴ Néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj i maj tyá'antzaahuaj, majta mu néijmi'i tyi'tóoa'caria'aj a'chu ti síj caa tyi'tíj tyí'ijcha'ij. ⁴⁵ A'yaa mu rijcaj, t'ipua'aj a'tíj tyi'tíj ja'itziitya'aj, a'íi pu tyi'tíj toonyij, ti'ij ij jaatá'sij i túmii a'íjci i ti'quee che' je'ej tyéejtyoovej. ⁴⁶ A'náj tina'aj mu jusi'rihua'aj u tyeyúuj tzajta', majta mu jusi'rihua'aj jo'maj ja'chej, mej mij jo'támua'reej i tavástara', majta je'en néijmi'i tyí'cua'nyij, muutyámua'va'aj i jutzájta'. ⁴⁷ Tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios, majta i tyeítsee naa mu huojo'sejraca'aj a'íjma, a'íj mu jin a'náj tina'aj támui'risima'aj a'íimaj i tyeítsee i maj tya'antzá'huatyahua'aj.

3

Mati'ij tyáahuaj séej i ti'quee tyéchavaaj

¹ Séej xicáj jitze pu a'yan tyu'rij, a'íjna i Pedro ajta i Juan, néijmi'i mu a'áa jó'ju' i tyeyúuj ti jo'tyéjvee, mej mij huatyényuunyij, a'tzáaj pu putyí'rijcaa yáacaj jé'ta' ucamá'caj i xicáj. ² Síj pu tyáati' a'áa je'tyácatyij a ti ja'pueertaj, capu ráyi'vajca'aj a'íjna i a'tíj, a'yaa pu éeenye'ej huanie'huaca', a'náj tina'aj mu aye'tyéyi'tzaaj a ti ja'pueertaj maj a'yan jatamuámuaj tijin ti naa huasé'rin, ti'ij a'íin túmii huá'huaviiraj i maj utyáru'pij u tyeyúuj tzajta'. ³ Ti'ij a'íjma huaséj i Pedro ajta i Juan i maj a'úun jo'tyáru'yisima'aj u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij túmii huo'táhuaviiri' maj jaatapuéjve'en. ⁴ Aj mu mij ja'ráasej tyámua' naa, ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Taaséj.

⁵ Aj pu'ij quee che' huatanyúj a'íjna i tyáati', a'yaa pu tyí'mua'ajcaaj tijin túmii mu naatá'sij. ⁶ Ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Canu pláataj tyícha'ij, canu nyajta ooroj tyícha'ij, a'íj nu muaatá'sij tyi'tíj nyej tyícha'ij, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' a'íjci jitze ma'can i Jesús Nazaret ti já'ma'can, ájchesij, pajta rájra'nyij.

⁷ Aj pu'ij i Pedro jajví' i muáca'ta' pujmua', ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huarúj néijmi'que' i ju'íicaj jitze. ⁸ A'íjna i ti'quee tyéchavaaj ájtzunaca', ajta huatyéechaxij, aj pu'ij huatyóochej ti rájra'nyij, ti'quij hua' jamuán utyárupij u tyeyúuj tzajta', tyitzúnie'cha'aj pu hua' jamuán utyárupij, ajta tyé'tyojtzí'ria'ca'aj i Dios. ⁹ Néijmi'i mu jaaséj i tyeítsee ti arí rájyi'vej a'íjna i ti'quee tyéchavaaj, majta jáanamujri' ti tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios. ¹⁰ Aj mu mij tyámua' tyo'taséj, majta tyí'tziinya'ca'aj, mat'ij jaamua'aj tijin a'íi pu puíríicij i ti túmii

huá'huaviiraca'aj i tyeítýee a ti ja'pueertaj a'íjna i tyeýúuj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin ti naa huasé'rin.

Ti'ij ajtáhua'aj tyihuo'té'exaa'j a'íjna i Pedro

¹¹ Ajta a'íjna i tíquee tyéchavaaj, capu hua'tato'ra'aj a'íjci i Pedro ajta i Juan. Aj mu mij néijmi'i i tyeítýee je'e'j tyityo'tóomuajtyaca', mati'ij mij ootyáhuaachaca' a ti ja'pueertaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Salomón ti ja'a'rij, jo'maj a'íimaj jo'tyú'uucaj. ¹² Ti'ij i Pedro huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—¿Ji'nye een jime' je'e'j setyityotóomuajtyaca' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáama'can? ¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'tasej cuxáa ityáj tajíimua'aj tyetyáahuaj a'íjci i a'tíj, ajta cuxáa ityáj tyetyáahuaj ti'ij rájra'nyij a'íjci jime' i tyaj jaayí'tin, nusu a'íjci jime' i tyej tyámua' tyihuojo'mua'raj? ¹³ A'íjna i hua' Dios, a'íimaj i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob. A'íjna i hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu tyámua' tyaatá' a'íjci i juyó'j Jesús, i siaj mua'aj tyu'tátuii a'íimaj jimi i maj tyí'ijta. Ajta a'íjna i Piláato, jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyijche', siajta mua'aj, caxu jaataxié'vej, sulu a'yaa xu tyá'xie'va'ca'aj ti huámui'nyij. ¹⁴ Caxu jaatáto'j a'íjci i a'tíj tíquee a'náj tyí'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ti ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, sulu a'yaa xu tyaaté'exaa'j ti a'íj huatátoonyij i síij ti je'e'j pua'aj tyí'tyúucha'íica'aj. ¹⁵ Mua'aj xu jaajé'caj a'íjci i ti hua'tá'caa maj júurij muá'ra'nyij i tyeítýee. Ajta i Dios pu jaatájuurityej, a'íj tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej. ¹⁶ A'íi pu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij huatyéjchenyij a'íjna i tyáati' i siaj jaséj siajta jamua'tyej, a'íi pu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi. A'íj pu jin arí huarúj tyámua' naa, siati'ij mua'aj seríj tyé'sej.

¹⁷ 'Nyáaj nu jamua'reej, nye'ihuámua', siati'ij mua'aj majta i maj tyajá'mua'ijtye' jaajé'caj i Jesús, a'yaa xu huaríj, ji'nye caxu jamua'reeriaca'aj, je'e'j siaj tyí'tíj uuriajca'aj. ¹⁸ Ajta i Dios ja'rá'astee je'e'j maj anaqueéj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj i jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj. A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti a'íin huámui'nyij i Ciriístu'. ¹⁹ Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ti'ij a'íin tyajamaaatú'uunyi' i siaj jin ootyá'itzee a'íjci jimi. ²⁰ Aj pu'ij Dios uyo'ta'ityij ja'mua jimi a'íjci i Jesús, i ti ará'tyeej ja'antyíhuooca'aj ti'ij a'íin ja'mua Ciriístu' pué'eenye'. ²¹ Juxie've' ti i Jesús tajapúa' jo'tyaváaj já'ra'nyij, 'asta na'aj quee Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en i ti a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'yaa pu i Dios ará'tyeej tyaataxájtaca' a'íimaj jitze ma'can i maj jitzán tyí'xaxa'ta'aj. ²² A'yaa pu i Moisés tyihuo'té'exaa'j a'íimaj i tahuásimua'ci'ij tíjin: “Dios pu séej antyíhuoosij i ti a'yan cha'tána'aj jitzán ma'can tyu'taxájtaj nyati'ij nyáaj, xáanamua'jri' néijmi'i je'e'j ti tyu'taxájtaj, siajta ja'antzaahuatye'en. ²³ Tipua'aj a'tíj quee já'tzaahuatya'aj, che' quee che' hua' jimi séjre'ej i tyeítýee.”

²⁴ 'Néijmi'i i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij na'aj i Samuel tyu'séjrej yatij je'ré'nyej, a'íi mu majta jaaxájtaca' je'e'j ti ijíj tyí'ricij. ²⁵ Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj ja'ancuriáa'sij i ti Dios jin atóoraj, a'íimaj jitze ti jaataxájtaca' i maj jimi tyí'xaxa'ta'aj, a'íj xu siajta ancuriáa'sij i nyúucarij Dios ti jin atóoraj a'íimaj jimi i já'muahuasimua'ci'ij. Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaaté'exaa'j a'íjci i Abraham tíjin: “Néijmi'i i tyeítýee i maj a'áa huacháatima'aj muá'ju'un i cháanacaj japua, a'íi mu ja'ancuriáa'sij i ti xá'pui' i

tì huo'tyáhuüre'sij a'íjma i maj a jitze eerányesij." 26 Tì'ij i Dios jaatájuurij a'íjci i Jesús, a'íi pu anaquéej uyo'ta'ityaca' ja'mua jimi, tì'ij a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij néijmi'i jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

4

Mati'ij huo'vívi' a'íjci i Pedro majta i Juan

¹ Móoche' mu i Pedro, ajta i Juan tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítyee, mati'ij séecan aje're'nyej jo'maj a'íimaj jo'tyú'uuca'aj. A'íi mu pué'eenye'ej i maj tyí'cha'íj u tyejúuj tzajta', majta a'íimaj i Saduceos. ² Menyínyu'cacua'aj a'íjma jimi i Pedro ajta i Juan, a'íjci jime' i maj a'yan tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeítyee, yee majtáhua'aj mu huatájuurij i maj tyá'antzaahuatye'sij, ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatájuuritye a'íjci i Jesús. ³ Aj mu mij huo'vívi', mati'ij mij hue'tyáanaj, ajta camu tyihuo'íhuo'ri' ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj. ⁴ Jéehua mu i tyeítyee jáanamujri' i nyúucarij maj jaaxájtaca', majta tyá'antzaahuaj, a'íj mu jin meríj a'yan ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i maj tyá'antzaahuaj.

⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'íi mu tyúusiij a'ájna a Jerusalén a'íimaj i maj antyúumua'reej a'ájna a chájta', majta a'íimaj i huáasij, majta i maj tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze. ⁶ A'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ájna i Anás i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta a'ájna i Caifás, ajta i Juan, ajta i Alejandro, majta mue'tíj i maj tyeítyeristyamua' pué'een a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. ⁷ A'íi mu mij tyu'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tíj a'íjci i Pedro majta i Juan, mej mij tyihuo'íhuo'. Aj mu mij aje'ta' huo'tyáhuui, mati'ij mij tyihuo'íhuo'ri' a'yan tíjin:

—¿A'tanyíj jitze xa'rooca'nyéej siaj sij a'yan ricíj, ca' a'tanyíj ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyú'uurej?

⁸ Aj pu'ij i Pedro a'íjci jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, tì'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mua'aj mu siaj antyúumua'reej iye'e'ej chájta', siajta mua'aj huáasij. ⁹ Mua'aj xu tyí'ta'íhuo' a'íjci jime' i ti xá'puí' i ti jaaci'ij a'íjci i tyáataj i tiquee tyéchavaaj, siata'aj sij jáamua'reej je'ej ti een jime' tyu'rúj. ¹⁰ A'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tyajta néijmi'caa i siaj a'yan huacháatimee iye'e'ej Israel a'ájna i tyáati' yaa ti huatyéjve, a'íj pu jin arí huarúj a'íjci jime' ti ja'antzaahuaj a'íjci i Círíistu' Nazaret ti já'ma'can, a'íjci i siaj yó'tatee i cúruuj jitze, Dios ti jaatájuurityej. ¹¹ A'ájna i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i tyetyéj i siaj quee jaataxié'vej mu siaj chí'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo're'nyej ti a'íin pué'een i tyetyéj ti anájcaj ti ajta jéetze' juxie've'. ¹² Capu máaj a'tíj séejre' tì'ij táahuüre'en, ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua capu máaj séej uje'cá'ityaca' i Dios, tyej tyij jitzán huatyátahuüre'en.

¹³ Mati'ij i maj tyityatatyíj huo'séj maj ca'nyíjra'aj jin tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ájna i Pedro ajta i Juan, majta jáamua'reeri' maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, majta quee tyojó'iteca'aj, je'ej mu tyi'tyo'tóomua'ajtyaca', aj mu mij huo'muájtaca' tíjin a'íj mu jamuán huaci'ca'aj i Jesús. ¹⁴ Ajta a'ájna i ti tyí'cui'ca'aj hua' jamuán pu ajo'tyávaaca'aj, a'íj mu jin quee je'ej tyu'taxájtaca' yee capu a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ Aj mu mij huo'ta'íj maj iirácínyej jo'maj jóosiiria'ca'aj a'íimaj i juéesij, mati'ij mij tyi'tyuu'ixáatya'ajraa.

16 A'yaa mu tijin:

—¿Ji'quij tyahua'uurej a'mújma mu tyétyacaa? Capu i'rij tyaj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye néijmi'i i maj iye'e'ej huacháatimee Jerusalén, a'íi mu jamua'reej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i tyévij i ti tyi'cui'ca'aj. 17 Ajta ti'ij quee jéetze' majca'huáyee namuajria'aj i tyeítyee tzajta', tyiche' iijij huo'tányeechej mej mij quee che' tyihuá'ixaatye'ej i tyeítyee i nyúucaritze' i Jesús.

18 Aj mu mij huo'tajé, majta huo'tá'ijmujeri' mej quee che' tyihuá'ixaatye'ej majta quee tyihuá'mua'tyej i tyeítyee a'íjci jime' i nyúucaritze' i Jesús. 19 Ajta a'íjna i Pedro ajta i Juan, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tyi'xa'pui'ij tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en, nusu tyaj a'íj antzaahuatye'en i Dios. 20 Ji'nye capu je'ej tyi'rij tyej quee jaxajta a'íjci i tyaj tyerij jaaséej tyajta jáanamujri'.

21 Majta a'íimaj i juéesij, a'íi mu huo'tá'ijmujeri', majta huo'tányeechej, mati'ij mij huo'ta' maj iiráciinyej a'íjci jime' maj quee je'ej tyé'ejtyoove'ej je'ej maj puéjtzij tyihuo'tá'an, ji'nye néijmi'i mu i tyeítyee tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj huaríj. 22 Ajta i tyáati' i ti huarúj nyúucaritze' i Jesús, a'yaa pu tyéejcha'íica'aj a'chu huá'puatyej nyinyi'ra'aj ajtáhua'aj a'tzúj jéetze'.

I maj tyá'tzaahuatye' máahuoo i ca'nyíjra'aj i Dios jimi

23 Mati'ij mij huo'tátoo a'íjci i Pedro majta i Juan, aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íimaj i maj hua'jitze ajtyáma'can. Aj mu mij huo'té'exaa néijmi'i je'ej maj ye'ej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj va'cán jin tyityatyíj, majta i huásij. 24 Mati'ij a'íjma huánamujri', aj mu mij néijmi'i a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios tijin:

—Tavástara', muáaj paj a'ín pué'een i paj jaatyátaahuaca' a'íjci i tajapua', pajta i cháanacaj, pajta i jájtyij ti ve'éj. Néijmi'i ti'ij pua'máj a'yan tyi'sejre', muáaj paj tyú'taahuaca'.

25 Muáaj paj tyu'tá' ti a'yan tyu'taxáj a'júuricamej jitze arooca'nyáaj a'íjna i David, i ti muahuíria'ca'aj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

¿Ji'nye mej mij a'íimaj tyi'tyenyinyu'cacuj

i maj séej chuéj japua já'ma'can?

¿Ji'nye mej mij a'yan tyúumua'tziitye' a'íjci jime'

i tiquee a'yan tyi'ja'yájna?

26 A'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeítyee, majta i maj va'cán jin tyityatyíj iye'e'ej cháanacaj japua.

Tyámua' mu ju'uurej mej mij huatyényo'se'en

a'íjci jimi i Tavástara', majta

a'íjci jimi i Ciríistu'.

27 'A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjna i Herodes, ajta a'íjna i Poncio Piláato, a'íi mu tyúusiij iye'e'ej chájta', hua' jamuán i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta hua' jamuán i maj yéchej iye'e'ej Israel, múumua'tziitya'ca'aj je'ej maj tye'entyimué'tin a'íjci i ti muahuíre', a'íjci i Jesús, i paj ja'antijhuoj pajta a'áan yo'ojrasij i ipuárij japua. 28 A'yaa mu huaríj je'ej paj muáaj anaquéej tyaaxá'pui'intarej ti'ij a'yan tyú'rinyij, je'ej paj muáaj tyá'xie'va'ca'aj.

²⁹ Ajta ijíj, muáaj paj tavástara', cási' mu meríj tyí'tanyeechej, taatá' i ca'nyíjra'aj tatzájta' ityájma i tyaj muahuíire', tyata'aj quee tyí'tziinye'ej tyetyihuó'ixaatye'en a jitze ma'can. ³⁰ Huataséjrataj i paj jin néijmi'i putyí'uurej, petyihua'huáatye'ej i maj tyí'cucui', pajta huo'taséjratye'en a'íjci i paj jin períj huo'ta' maj jaayi'tihua'an a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti muahuíire'.

³¹ Mati'ij ja'antypuá'rij i maj jin tyényuusime'ej, aj pu'ij huatóoca'tzij i chí'ij jo'maj je'rátya'ca'aj, ajta huatyá'itzee hua' tzajta' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, camu tyí'tziinye'ej metyihua'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can.

Tyí'tíj maj tyí'ijcha'íica'aj néijmi'i mu' tyía'rica'aj

³² Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj mui'caa, juxa'aj mu tyí'mua'ajcaa ajta juxa'aj na'aj tyihua'miteerastya'ca'aj. Capu a'tíj jusíj na'aj tyí'tyóo'aritye' i tyúua'rij, a'yaa mu néijmi'i tyía'rica'aj.

³³ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, móoche' mu tyihua'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús. Dios pu jéehua huá'huíria'ca'aj néijmi'caa. ³⁴ Capu a'náj a'tíj quee je'ej tyéejviicue'raca'aj, jí'nye metyí'tooca'aj i tyúuchuej majta i tyúuchi'ij, ajta i túmii ³⁵ a'íjma mu tatu'rihua'aj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta a'íimaj, a'íi mu huo'riáa'caria'aj i túmii, a'chu ti séej á'tziitye'. ³⁶ A'íj pu jin a'yan tyu'ríj a'íjci jimi i José, a'íjna i ti tyí'huíria'ca'aj i Leví jimi. A'áa pu já'ma'can jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Chipre, i maj a'yan jaatamua'aj tíjin Bernabé, a'íjna i nyúucarij tíjin Bernabé, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Ti tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj juxaamuijritye'. ³⁷ Séej pu chuéj tyícha'íica'aj a'íjna i José, aj pu'ij jáatoj, ajta i túmii a'íjma pu huatá' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

5

I ti jin maj jin ootyá'itzee a'íjna i Ananías, ajta i Safira

¹ Ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaaj tíjin Ananías, a'íi pu juchuéj huátoo a'íjci jamuán i ju'íj ti a'yan ántyapuaaj tíjin Safira. ² Ajta a'íjna i Ananías, a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti néijmi'i tyu'tátuii i túmii, ma'ajta je'cácaa pu huatyóo'itziirej i túmii, capu néijmi'i huo'ta' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, néijmi'i pu ú'mua'reeriaca'aj i íira'ra'an. ³ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ananías, ¿jí'nye petyaatá' ti i tyiyáaru' mua'antymué'tin ti'ij ca'nyíjra'aj muaatá' paj jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' i paj je'cácaa huatyá'itziirej i túmii i paj jaamué'tij a'íjci jime' i chuéj paj huátoo? ⁴ ¿Nyiquee muéetzij ja'a'rica'aj i chuéj? Ajta patí'ij jáatoj, ¿nyiquee ajta muéetzij mua' a'rica'aj i túmii? ¿jí'nye ti'ij a'yan tyimuo'támiteerastej pej pij a'yan tyi'tíj huá'uurej? Capáj a'íjma putyu'cuanamuaj i tyeítyee, sulu i Dios paj huácuanamuaj.

⁵ Ti'ij jáanamua'jri' a'íjci i nyúucarij, aj pu'ij eetávej a véjri' jo'tíj ja'ra'íicajmee a'íjna i Pedro, ti'quij huamu'í' a'íjna i Ananías. Majta néijmi'i i maj jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj huaríj, tyámua' mu tyu'tátziin.

⁶ Aj mu mij séecan ave'ré'nyej i maj tyámua, mati'ij mij jacá'ijcataca' i cáanarij jime', aj mu mij yo'chuij mej mij uya'vá'naj.

7 Huéicaj ooraj pu a'chu tyoomá'caj, aj pu'ij té'ej aje're'nyej a'ijna i íira'ra'an a'íjci i ti huamuí', capu tyi'tíj mua'reeriaca'aj a'ijna je'ej ti tyi'tíj huaríj. 8 Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ijna i Pedro tíjin:

—Naaté'exaatye', ¿nyi a'yan setyáatoj a'íjci i chuéj siati'ij tyaataxájtaca'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ijna i íiti' tíjin:

—¡Jee! A'yaa tu tyáatoj.

9 Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj sij jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios? Cási' a' maj vá'ju', i maj uya'vá'naj a'cín, a'íi mu majta muá'chueenyij muéetzij. 10 Tí'ij a'yan tyaaté'exaa a'ijna i Pedro, aj pu'ij eetávej jo'tij ja'ra'íicajmee, tí'ij ij huamuí' a'ijna i íiti', mati'ij utyárupij i tyáamua, aj mu mij jaaséj tíjin pu'ríj muí'chij, mati'ij mij yo'chuij maj uya'vá'naj jo'maj ye'tyéetyej i cína'ra'an. 11 Majta néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', majta i séecan a'chu maj pua'máj jáamua'reeri', néijmi'i mu tyu'tátzin.

Maj jéehua a'yan tyú'ruuj a'íjci jime' i ti huápu'ij juxie've' i Dios jimi

12 Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu a'yan huaríj mej mij huo'taséjratye'en i tyeítyee maj Dios jitze aróoca'nyej, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu tyúusiij a'ájna jo'maj a'yan tyaja'tamuá'muaj tíjin a ti jo'tyényinyi'ij Salomón ti ja'a'rica'aj. 13 Capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti ajtyáxíirej a'íijma jamuán a'ájna jo'tij jo'tyényinyi'ij, majta a'íimaj i séecan, tyámua' mu tyihúa'ajcha'íica'aj a'íijma i maj tyá'tzaahuatye'. 14 A'íj mu jin, tyá'antzaahuaj jéehua i tyeítyee, tyétyacaa majta úucaa, mu'ríj jéetze' mui'caa i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástara'. 15 Mahue'rátora'aj i mej tyí'cucui' a cáayej jitze, utáatzij japua mu áan huo'ojto'aaj, majta itárij japua, a'yaa mu huó'ruuj, majta a'yan tyi'xáataj tíjin ta'aj ij i quéenyi'istaria'ra' a'íjci i Pedro hua' japua ucáanyej a'íijma i maj tyí'cucui'. 16 Jéehua mu majta curiá'cixij i tyeítyee maj a' ímuáj huacháatima'caa. A'íimaj mu uhuaja'ráavi'tij i maj tyí'cucui', majta i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séejre', a'íi mu néijmi'i huaríj.

Mati'ij huanámi'huaca' i maj tyá'tzaahuatye'

17 A'íjna i ti tyihúa'íjtye' u tye'yúuj tzajta', majta a'íimaj i maj hua' jamuán ajtyu'uj a'íijma i Saduceos, a'íi mu jéehua huá'anchueerej. 18 A'íj mu jin huo'vívi' a'íijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij mij hue'tyáanaj jo'maj já'nami'huacaa i tyeítyee.

19 Aj pu'ij tíca' síij aje're'nyej, tí'quij tya'antacúj a'ájna jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyi'huíire' i tajapúa Dios ti já'sejre', aj pu'ij hui'ráavi'tij, a'yan tyihua'ixaatye'ej tíjin:

20 —Séricuj, siata'aj ujo'tyáhuixi'ín u tye'yúuj tzajta', siajta huo'té'exaatye'en i tyeítyee néijmi'i a'íjci i nyúucaríj ti júuricamej pué'een.

21 Mati'ij mij a'yan huaríj, tapuá'risima'caj pu mati'ij utyárupij u tye'yúuj tzajta', aj mu mij huatyóohuij maj tyihuo'mua'tyej i tyeítyee.

A'íjna i ti tyihúa'íjtye' i tye'yúuj tzajta', majta i maj jamuán ajtyu'uj, a'áa mu ja'rá'aj, mati'ij mij huo'ta'íj maj tyúusiire'en i juéesij, majta

néijmi'i i huáasij, i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. Mati'ij mij huo'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ²² Mati'ij mij ujó'ju' i xantáaru', aj mu mij a'áa jo're'nyej jo'maj tyeítyee já'nami'huacaa, ma' ajta quee che' aja'ja'tiitaca'aj, aj mu mij huariá'cij mej mij huo'té'exaatye'en. ²³ A'yaa mu tijin:

—A'yaa tu eenye' huátyoj jo'maj tyeítyee já'nami'huacaa, tyámua' pu naa tye'tyánami'huaca'aj, majta tyámua' naa tyí'cha'íica'aj i xantáaru'uj, ajta tyati'ij tya'antacúj, catu che' a'tíj uhuátyoj.

²⁴ Ti'ij jáanamujri' a'ájna i ti tyihua'íjtye' i maj tyí'huiire' u tye'yúuj tzajta', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj u tye'yúuj tzajta', jéehua mu tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jime'. ²⁵ Aj pu'ij síj aje're'nyej, ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Cási', a'íimaj i tyétyacaa i siaj hue'tyáanaj, a'úu mu je'rú'uj u tye'yúuj tzajta', metyihua'mua'tyáaj i tyeítyee.

²⁶ Ti'quij a'ín ujó'mej a'ájna i ti tyihua'íjtye', séecan jamuán i maj jahuiire', mati'ij mij huojo've'vi'tij. Camu ca'nyéjrij jime', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, a'yaa mu tyi'mua'astíj tijin tipua'aj mataatyáto'sixi'in tyetyéj jime'. ²⁷ Mati'ij uhoojo've'vi'tij, aj mu mij huo'ta'íj maj huatóosejrata a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'ájna i tye'yúuj tzajta' ti tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'tajé tijin:

²⁸ —Ityáj tu jamuaatá'ijmuejraca'aj siaj quee che' a'yan tyihua'mua'tyej i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Jesús. ¿Nyi a'yan xaaríj? Caxu xaa nyu'uj a'yan huaríj, síoche' xu tyihua'mua'tyej néijmi'que' iye'ej Jerusalén, siajta tajitzé tyí'pua'ritye' a'yan tijin ityáj tu a'ín pué'een i tyaj jaajé'caj a'íjci i tyévíj.

²⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj, majta i séecan tijin:

—Juxie've' tyaj ja'antzaahuatye'en i Dios, capu a'yan tyúuxie've' tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en mu siaj tyeítyee pué'een. ³⁰ A'ájna i ti hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu jaatájuurityej a'íjci i Jesús, a'ájna i siaj mua'aj jaajé'caj, siati'ij yó'tatej i cúruuj jitze. ³¹ Dios pu yo'ví'tij ti'ij ij a'áan yó'ojraj i jumuáca'ta' pujmua', ajta a'íjci jin antyúumua'reeriaj ja'raa ti anájcaj, ajta ti hua' japua huatányuunyij i tyeítyee. Mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ajta ti'ij a'ín tyihuo'tú'uunyí' i maj jin ootyá'ítzee. ³² A'íj tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej, ajta a'yan cha'tána'aj tyá'mua'reej i júuricama'ra' i Dios, i ti huo'ta' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'.

³³ Mati'ij a'íj huánamujri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', a'íj mu jin a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj huó'cui'nyij. ³⁴ Ajta síj pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Gamaliel, Fariseo pu pué'eenye'ej a'ájna, a'íi pu tyihua'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, néijmi'i mu tyámua' tyéjcha'íica'aj a'íjci i Gamaliel. Aj pu'ij a'ín tyu'ta'íjtaca' maj hui'ravi'tij a'íjma i tyétyacaa. ³⁵ Ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'ij a'íjma i maj tyí'ijta tijin:

—Mua'aj tyétyacaa iye'ej siaj huacháatimee Israel, tyámua' xu'uj je'ej siaj ye'ej huá'uurej a'mújma mu tyétyacaa. ³⁶ Xu'ríj jamua'reej, ti arí á'tyeej ti síj huaséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Teudas, a'yaa pu tyóotzaahuatya'ca'aj ti jéehua juxié'va'ca'aj, majta i maj jamuán huacá'ca'aj, a'chu mu muácuaj anxityej ará'axcaa i tyétyacaa, ajta

mati'ij jaajé'caj a'íjci i a'tíj, a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, mo'xíj, capu tyí'tíj je'ej tyeetyáhuuñ a'íjci i Teudas. ³⁷ Ajtáhua'aj síj huaséjre, a'íjna i Judas Galilea ti já'ma'can, aj pu huataséjre a'íjna mati'ij huo'tyé'itej i tyeétyee, a'íi pu huojo'ví'tíj je'cáca mej mij jamuán huací'ca'an, majta mu jaajé'caj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu ma'úrutyixij. ³⁸ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' a'íjci jime' je'ej maj ricij. Caxu je'ej tyihuá'jeevej a'íijma i tyétyacaa, miche' iiráciinyej, ji'nye tipua'aj jujímua'aj mana'aj a'yan tyéejtyoj, néijmi'i pu tyojó'vesij. ³⁹ Na'ríj quee tipua'aj a'íjci jitze mua'róoca'nyej i Dios mej mij a'yan rijcaj, caxu mua'aj a'náj tyu'táviicue'raj, tyámua' xu'uj siaj sij quee a'íj nyo'si'tye'ej i Dios.

⁴⁰ Néijmi'i mu ja'antzaahuaj, aj mu mij huo'tacho'vej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. Mati'ij huo'váaj, majta huo'ta'ijmúuraj maj quee che' tyihuá'ixaatye'ej i tyeétyee Jesús jitze ma'can, aj mu mij huo'tátoo. ⁴¹ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij iirácij jo'maj je'rátya'ca'aj a'íimaj i maj tyityatatyij, muatóotyamua'vej a'íjci jime' ti i Dios huo'ta' maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij a'íjci jitze ma'can i Jesús. ⁴² Majta camu jaatapuá'citaca' mej mij quee che' a'yan rijcaj, a'náj tina'aj mu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeétyee, a'íi mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, u tyeýuuj tzajta' majta jo'maj jo'cháatimee.

6

Mahua'antyíhuoj i maj aráahua'puaj ará'asej mej mij tyu'tyáhuire'en

¹ Majta jéetze' meríj mui'caa i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jaayí'tíhua'aj i huá'nyuucaa i griego, a'íi mu huatyóohuij maj tyinyínyu'caj a'íijma jamuán i maj jaayí'tíhua'aj i huá'nyuucaa i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tíjin camu tyihuo'riáa'caa i ti tyí'cue'ri' i ucarijsee maj jujímua'aj, i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego. ² Aj mu mij hua'ajsií a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tíjin:

—Capu xá'puí' tyej quee che' tyihuá'mua'tyej i tyeétyee i Jesús jitze ma'can, tyej tyij a'íj tyana'aj i cue'ráj tyihuo'riáa'care'en. ³ Cási' ta'ihuáamua', siata'aj arahua'puácaa avá'huoonyij i tyétyacaa i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, i maj tyámua' metyityoomuámua're' ti ajta i júuricama'ra' i Dios hua' jitze séejre', tyej tyij a'íj huo'íjcatye'en i tyaj jin antyítamua'reej. ⁴ Tyajta ityáj, tyóoche' tu tyámua' tyityaaju'uj tá'ju'un tyahuavíraj i Dios, tyajta hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra'.

⁵ Aj pu'ij néijmi'caa aránajchaca' i tyeétyee, mati'ij mij a'íj antyíhuo a'íjci i Esteban, i ti jéehua tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ti ajta i júuricama'ra' jimí séejre', majta a'íjci i Felipe, majta a'íjci i Prócoro, majta a'íjci i Nicanor, majta a'íjci i Timón, majta a'íjci i Pármenas, majta a'íjci i Nicolás Antoquía ti já'ma'can, i ti anaquéej ja'antzaahuaj i huá'yi'raj a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁶ Mati'ij mij huojo'ví'tíj jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'íijma jime', majta hua'vá'muarie'xij séej majta séej.

⁷ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios jéehua mu janamuajraca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye' jéetze' mu támui'risima'aj a'ájna a Jerusalén, majta a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj u tyeýúuj tzajta', mue'tíj mu majta ja'antzaahuaj i nyúucarij.

Mati'ij a'íj huatyéevi' a'íjci i Esteban

⁸ Ajta a'íjna i Esteban, jéehua pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta jéehua a'íj jitze aróoca'nyajca'aj, a'íj pu jin huo'taséjra i tyeítýee je'ej maj ye'ej tyámua' tyaatá'an i Dios. ⁹ Majta mu séecan aje'ré'nyeý i maj séej jitze já'ma'can i tyeýúuj, maj a'yan jatamuá'muaj tíjin hua' tyeýúuj i maj huatátuihuaca', majta séecan hua' jamuán i maj Cirene já'ma'can, majta séecan a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Alejandría, majta i maj a'áa já'ma'can a'ájna a Cilicia, majta séecan i Asia. Mati'ij mij huatyóohuij maj jaatájeevixi'in a'íjci i Esteban. ¹⁰ Camu ja'antyimué'tíj, jí'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéetze' pu jú'mua'reeriaca'aj a'íjna i Esteban mequee a'íimaj. ¹¹ Mati'ij mij séecan tyu'nájchij mej mij a'yan tyu'taxáj tíjin: "Ityáj tu jáanamujri' ti a'íin je'ej pua'aj tyá'xajta'ca'aj a'íjci i Moisés, ajta i Dios." ¹² A'yaa mu huaríj mej mij hua'ajriaxiejtýe'en i tyeítýee, majta i huásij, majta i maj tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, mati'ij mij jaatyéevi' i Esteban, aj mu mij yo'ví'tíj a'íjma jimi i juéesij. ¹³ Majta séecan antýihuo i maj a'yan tyu'hué'taj tíjin:

—A'náj tina'aj pu je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyeýúuj, ajta i yu'xarij. ¹⁴ A'yaa tu tyáanamujri' ti a'yan tyí'xaj ti a'íjna i Jesús Nazaret ti já'ma'can jaatyú'uunaj a'íjci i tyeýúuj, ajta seequéj joorej i tayi'ráj Moisés ti a'yan jaatyájtóo.

¹⁵ Mati'ij ja'ráasej néijmi'i i juéesij, a'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' a'íjci i Esteban ti'ij síij i ti tajapua' tyí'huüre' i Dios jimi.

7

Ti'ij jujapua' huatanyúj a'íjna i Esteban

¹ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjna i ti tyí'ijta u tyeýúuj tzajta' tíjin: —¿Nyi a'yan tyí'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'múumaj? ² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Esteban tíjin:

—Xáanamujri' nye'ihuáamua', siajta mua'aj huásij, Dios pu huataséjre a'íjci jimi i Abraham, ti'ij ooj a'áa jo'tyaváacaj a Mesopotamia, ti'ij quee xu jo'ra'váacaj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Harán. ³ A'yaa pu i Dios tyaaté'exaa tíjin: "Eerájra' a'íjci japua i a' chuéj, ajta mua' tyéétyeristyamua', capáj huá'vi'tíj sulu miche' a'yan eenye', séej nu muaataséjratye'ej i chuéj paj japuan séeria'aj puá'mej, pata'aj a'áa jó'ra'nyij." ⁴ Aj pu'ij i Abraham eerájraa a'ájna a Caldea, ti'quij a'áa jo'yíxij a Harán. A'tzúz a'tyéevi'caj pu'ij té'ej huamuí' i táatajra' a'íjci i Abraham, aj pu'ij Dios jaata'íj a'íjci i Abraham ti eerájra'nyij a'ájna a Harán ti'ij ja'rájra'nyij a'íjci i chuéj japua i siaj jíjij yan japuan huacháatimee. ⁵ Ajta quee i chuéj jaatá' a'íjci i Abraham, nyi círa'tzuj jo'tíj ja'huóochejtýe'en. Ajta i Dios a'yaa pu tya'tóoraj ti chuéj jaatá'sij, ta'aj ij ti'ij huámui'nyij a'íjna i Abraham, a'íjma huáci'tyij i maj jitzán eerányesij. A'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios jitzán a'yan tya'tóoraj, capu eexúj tyiyójmua'ca'aj a'íjna i Abraham. ⁶ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa

maj a'áa jo'tya'aj muá'ju'un i maj jitzán eerányesij, séej chuéj japua jo'maj quee já'ma'can, majta tyihuo'ta'íjtye'sij maj tyu'muárie'en puéjtzij jime', a'yaa mu á'tyeeren a'chu muáacuaj anxityej nyinyi'ra'aj maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ju'un. ⁷ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Dios tijin: "Nyáaj nu puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj ca'nyéjrij jin tyihua'ítya'aj muá'ju'un, aj mu mij té'ej eeráaju'un a'íimaj, mati'ij mij naatyáhuüre'ej iye'ej jo'paj jo'caj." ⁸ Aj pu'ij Dios jaatá' a'íjci i Abraham ti'ij a'íj jin antyúumua'reeriaj i maj ja'antyisi'chej i junavíj. A'íj pu jin ti'ij tyoomá'caj arahuéecaj xicáj ti huanie'huaca' i yójra' a'íjci i Abraham, a'yaa pu'ij jáaruuj i juyó'j ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Isaac. Ajta a'íjna i Isaac, a'yaa pu cha'tána'aj jáaruuj a'íjci i juyó'j ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Jacob. Ajta a'íjna i Jacob, a'yaa cha'tána'aj huó'ruuj a'íjma i juyó'jmua', i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj tahuásimua' pué'een.

⁹ 'Majta a'íimaj i yó'jmua'mua' a'íjci i Jacob, a'íi mu ja'anchueerej séej i ju'ihuáara' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin José, aj mu mij jáatoj mej mij séecan yo'ví'tij séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Egipto. Ajta Dios pu jaatyáhuüi a'íjci i José, ¹⁰ jaatyáhuüi ti'ij quee jajpuéetzij já'ra'nyij. Dios pu ju'cámua'riityej a'íjci i José, ti'ij tyámua' naa yó'sejraj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Faraón, a'íj pu jin ja'antylhuoj a'íjci i José ti'ij tyu'ta'íjtaj néijmi'que' a'ájna a Egipto, ajta a'ájna jo'tij já'chajca'aj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta.

¹¹ 'Ajta je'en jéehua huatúuri'huaj ja'raa a'ájna a Egipto, ajta a'ájna a Canaán, majta i tahuásimua'ci'ij, camu tyi'tíj tyí'cha'íica'aj maj jáacua'nyij. ¹² Ti'ij a'yan tyáamua'reeri' a'íjna i Jacob, ti a'áa tyajá'xoovi'ca'aj a'ájna a Egipto tyi'tíj maj jáacua'nyij, aj pu'ij huo'ta'ítയാ'ca' a'íjma i juyó'jmua', a'íimaj mu a'íin pué'een i tahuásimua'ci'ij. A'íi pu a'íin pué'een i maj anaquéej a'áa ja'tanyéj. ¹³ Ajta mati'ij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a'ájna a Egipto, aj pu'ij i José huatóoxajtaca' hua' jimi i ju'ihuáamua' a'tíj ti pué'eenye'ej, a'yaa pu'ij i Faraón tyáamua'reeri' a'tyán ti jitzán eeráma'can a'íjna i José. ¹⁴ Ajta je'en tyu'ta'íjtaca' a'íjna i José ti'ij i táatajra' aje'ré'nyej a Egipto, majta i maj jamuán ajá'chajca'aj, i maj huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan anxívi'j ará'axcaa. ¹⁵ Ti'quij Jacob a'áa ja'huóochejtye a Egipto, a'áa pu'ij jo'muí' a'íjna, majta a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'áa mu majta jo'cuij. ¹⁶ Aj mu mij a'áa huojó'tij i muí'chítýee a'ájna a Siquem, a'áa mu huaja'vá'naj a'íjci jitze i chuéj ti huó'nanieeri' a'íjna i Abraham a'íjma i yó'jmua'mua' a'íjci i Hamor, Siquem ti já'chajca'aj.

¹⁷ Ti'ij arí atyojo're'nyéesima'caj a'íjci xicáara' ti jitzán aróo'astej i Dios ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi i Abraham, jéehua mu huatámui'riaca' a'íimaj i tahuásimua'ci'ij maj jitzán eerányej, mu'ríj mu'caa a'íimaj i tyeítýee i maj a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Egipto. ¹⁸ Aj pu'ij sáij tye'entyájrurij i ti va'cán jin tyí'ijta'aj a'ájna a Egipto, capu jaamua'aj a'íjci i José. ¹⁹ A'íjna i rey, a'íi pu huo'cuanamuaj i tatyé'tyeristyamua', je'ej pua'aj pu tyihua'ájha'íica'aj i tahuásimua'ci'ij. Ca'nyéjrij pu jin huo'ta'íj mej mij hui'ráhua'xij i juyó'jmua' i maj móoj unyáaque'ej mej mij huácui'nyij. ²⁰ A'ájna ti'ij huanie'huaca' i Moisés. Majta a'íimaj i huásimua'mua' i

pá'ri'ij, a'í mu jaaxá'pueeri' a'ájna a juchéj huéicaj máxciríe'. ²¹ Tí'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán huá'cui'nyij i tí'rúj, i yójra' a'íjci i tí va'cán jin tyí'ijta, a'í pu japuan huatanyúj ajta jáave'sijri' yaa tí'ij juyój. ²² Matí'ij mij néijmi'í tyaamuá'tyey i maj tyojó'itej a'íimaj i maj Egipto já'ma'can. Tyámu'a' pu tyo'cámua'riajca'aj a'ájna i Moisés a'íjci jime' tí tyu'taxáj, ajta je'ej tí tyi'tíj huá'uurej.

²³ Tí'ij huá'puatyey nyinyi'ra'aj jajcha'íicaj i Moisés, a'yaa pu tyu'tóoxajtaca' tí uhuojo'vá'muaarej i maj Israel jitze ajtyáma'can, jí'nye a'íjma pu jitze eeráma'can. ²⁴ Tí'ij a'áa ja'rá'aj, aj pu'ij séej huaséj i tí Egipto já'ma'can, a'í pu séej je'ej pua'aj uuriajca'aj i tí hua' jitze ajtyáma'can, tí'quij i Moisés a'áa jo'mej tí'ij a'ájna japua huatányuunyij, aj pu'ij i Moisés jaajé'caj a'íjci i a'tíj Egipto tí já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu tyí'mua'ajcaj yee máamua'reej i ihuáamua'mua' tí i Moisés Dios jitze aróoca'nyej, tí'ij hue'rátóonyij a'íjma, majta camu jáamua'reeri'. ²⁶ Yaa ariá'pua'aj pu huo'tyoy hua'puácaa i ju'ihuáamua', múnyo'si'tya'ca'aj a'íimaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj i Moisés tí huo'tá'ijmuj, tí'quij a'yan tyihuo'tajé tíjin: "Mua'aj tyétyacaa mu siaj ju'ihuáamua', jí'nye siaj sij je'ej pua'aj ju'uurej jujímua'aj?" ²⁷ Aj pu'ij i tí je'ej pua'aj jooriajca'aj i séej i ju'ihuáara', a'í pu jaatátajchaca' i Moisés, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin: "¿A'tanyíj mua'antyíhuoo muéetzij tyi'tíj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en? ²⁸ Nyi pajta nyéetzij nyeje'catan patí'ij tajquíj tyeejé'caj a'íjci i tí Egipto já'ma'can." ²⁹ Tí'ij jáanamua'jri' a'ájna i Moisés, aj pu'ij huatóo'uj, jó'raa a'ájna séej chuéj japua tí a'yan tyaja'rájtyapua'aj tíjin Madián, a'áa pu jó'catyíj yaa tí'ij a'tíj tíquee a'áa já'ma'can, a'áa pu jo'tyényei'chaca', ajta hua'puácaa tyiyóomua'aj ja'raa a'ájna i Moisés.

³⁰ Tyoomá'caj huá'puatyey nyinyi'ra'aj, aj pu'ij síj huataséjre a'íjci jimi i Moisés a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj a véjri' i jírj jitze tí a'yan ántyapua'aj tíjin Sinaí. A'áa pu jo'taséjrej i tí tajapua' tyí'huire' tyi'tíj tu'píj jitze tí tyátaasima'aj. ³¹ Tí'ij a'íj huaséj a'ájna i Moisés je'ej pu jo'taséj, aj pu'ij ajtyáxi'riaca' tí'ij véjri' tyámua' naa tyeeséj, tí'quij jáanamua'jri' a'íjci i tavástara' tí a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin: ³² "Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios i já'muahuasimua'cí'ij, a'íjci i Abraham, a'íjci i Isaac, nyajta a'íjci i Jacob." Ajta i Moisés, jéehua pu tyóoviveesima'aj, capu óoca'nyajca'aj tí jaaséej. ³³ Ajta a'yan tyaaté'exaa i tavástara' tíjin: "Pata'aj ajtái'pu'xi'in mua' ca'quéj, jí'nye nyéetzij pu nya'a'rij mu chuéj paj japuan jo'cha'can. ³⁴ Nyáaj nu nyeríj huo'séj je'ej maj tyá'puejtzitarej i nyetye'ítyeristyamua' i maj a'áa jo'tyíj a Egipto, nyáaj nu huó'namua'jri' a'íjci i maj jin á'viicue're', nu'ríj yava'cáanyej nyey nyij hua' japua huatányuunyij mej mij iirácí'nyey a'ájna a Egipto. A'íj nu jin nyáaj muaata'ítyij, pej pij a'áa jó'me'en a Egipto."

³⁵ Maj majta a'íimaj quee jaataxié'vej a'íjci i Moisés, matí'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin: "¿A'tanyíj mua'antyíhuoo muéetzij tyi'tíj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en?", Dios pu uyo'ta'ítyaca' yaa tí'ij i tí hua' jime' antyúumua'reej, ajta i tí hue'rátóonyij, a'íjci jime' i tí síj huataséjre i tí tajapua' tyí'huire' a'íjci jitze i tu'píj tí tyátaasima'aj. ³⁶ A'ájna i Moisés, a'í pu a'íin pué'een i tí hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'íjma i tahuásimua'cí'ij, tyi'tíj pu huo'taséjra mej mij a'íjci jin jáamua'reej tí Dios jitze aróoca'nyajca'aj, ajta a'ájna jájritze' tí a'yan

tyaja'rájtyapuaj tijin jájtyij ti po'vij, ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa pu huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej ti a'yan rijcaa i Moisés. ³⁷ A'ájna i Moisés, a'íi pu ajta a'íin pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin: “Dios pu séej antyíhuosij ti mua'ajmaj jitze ajtyáma'can ti ajta a'yan tyihuo'tyáhuire'sij nyati'ij nyáaj.” ³⁸ Mati'ij i tyeítyee a'áa ja'tyúusi jo'tij quee já'tyi'tij, a'íi pu ajta i Moisés ajo'tyávaaca'aj hua' jamuán i tahuásimua'ci'ij ti'ij a'íin jamuán tyu'xáj i ti tajapuá tyi'huire' a'ájna jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sinaí, a'íi pu'ij ja'ancuriáa' i nyúucarij júuricamej ti jitzán séejre', ti'ij tajimí séeria'aj já'ra'nyij.

³⁹ Majta i tahuásimua'ci'ij camu jaataxié'vej maj ja'antzaahuatye'en, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj i jutzájta' maj huariá'ciinyej a'ájna a Egipto. ⁴⁰ A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Aarón tijin: “Sáanturij táataavej mej mij a'íin anáatya'aj muá'ra'nyij, ji'nye catu jamua'reej je'ej ti tyi'táj jáaruuj a'íjci i Moisés, i ti tii'rájtoo a'ájna a Egipto.” ⁴¹ Aj mu mij sáantuj huatyátaahuaca' ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij visáaru', mati'ij mij tyaatámu'vejritye' a'íjci i visáaru', muatóotyamua'vej majta tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jaatyátaahuaca' jujímua'aj i sáantuj. ⁴² Ajta i Dios ajtáara a'íjma jimi, ti'ij ij huo'ta' mej mij séej jimi tyu'tyáhuire'en, a'íjma jimi i xú'ra'vetyee, máxcirie', xicáj, tyi'táj ti je'ej tyi'sejre' i jútye'. A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj i Dios jimi tijin:

Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,

¿Nyiquij setyinaatámu'vejritye, siati'ij huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij?

⁴³ Nyij sequée a'yaa siana'aj tyáatisima'aj i chi'ra'an

a'íjci i sáantuj ti a'yan ántyapuaj tijin Moloc,

siajta i xú'ra'vejra' i séej i sáantuj

i ti a'yan ántyapuaj tijin Refán,

a'íi mu a'íin pué'eenye'ej i sáanturij

i siaj jujímua'aj huó'taahuaca'

siaj sij tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma.

A'íj nu jin a'áa imuáj jamuaata'ítyij

jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia.

⁴⁴ 'A'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'íi pu aja' séjria'ca'aj hua' jimi i tahuásimua'ci'ij a'ájna i ináamuaj ti curiá'nami' jo'maj jóosi'rii, a'yaa mu eenye' huatyátaahuaca' je'ej ti ye'ej i Dios tyaata'íj a'íjci i Moisés, ti'ij a'yan tyaaté'exaa ti jaatyátaavej a'yan eenye' ti'ij i mua'tyéjrij ti a'íin jaataséjra. ⁴⁵ A'íi mu i tahuásimua'ci'ij ja'ancuriá'ja a'íjci i ináamuaj, aj mu mij uya rájtii a'íimaj i maj mu ujo'vá'ju' a'íjci jamuán i Josué, mati'ij huo'mué'tij i tyeítyee i maj séecan i chájta'naj jitze já'chajca'aj, a'íjma i ti Dios huo'ta' mej mij huo'mué'tin. A'áa pu já'sejria'ca'aj a'ájna i ináamuaj 'asta quee huaséjre i David. ⁴⁶ A'ájna i David, a'íj pu huaci'ij ti Dios tyámua' tyéejcha'íj, a'íj pu jin jaatáhuoj a'ájna i David i Dios jimi, ti'ij Dios jaatá' ti David ja'ajtaavej i tyeýúuj ti'ij a'yan tyi'huire'ej já'ra'nyij ti'ij chi'ra'an a'íjci i Dios ra' i Jacob. ⁴⁷ Capu ajta a'yan atyojo're'nyej, sulu a'íi pu ja'ajtaahuaca' i chi'ra'an i Dios a'ájna i Salomón. ⁴⁸ Ma'ajta i Dios capu a'áa ja'chej i chi'ij tzajta'

í maj ja'ajtaahuaca' i tyeétyee, a'íj pu jin a'yan tyo'yú'xaca' i síj ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijn:

⁴⁹ I tajapuá pu a'ín pué'een i nya' ipuáaj,

ajta i cháanacaj pu a'ín pué'een i nyaj japuan rányaca'neye.

¿Tyi'tanyí chí'ra'an sianaatyátaavej nyéetzij?

¿Jo'nyij ij já'i'rij nyaj huányaso'pe'en?

⁵⁰ ¿Nyij nyequee nyáaj a'ín pué'een

i nyaj néijmi'i tyú'taahuaca'?

⁵¹ 'Aj pu'ij a'yan ajta tyihuo'té'exaaj a'íjna i Esteban tijn:

—Maj siajta mua'aj xu tyési', capu tyi'táj ja'mua tzajta' utyényinyij, a'náj tina'aj xu jitzán raatyij a'íjci i júuricama'ra' i Dios, a'yaa xu tyityetyóonaamuaj i jutzájta', mati'ij tyeeý'tihua'aj i já'muahuasimua'ci'ij. ⁵² ¿A'tanyij mequee je'ej huáruuj i já'muahuasimua'ci'ij i maj jaxajtaca'aj i Dios ti jitze eeráma'can?

A'íi mu huo'cuij a'íjma i maj anaquéej jaataxájtaca' ti yava'cányesij i ti j'i'éenye'ej séejre' i Dios jimi. Ajta ti'ij yatanyéj a'íjna i tiquee tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, mua'aj xu jáacuanamuaj, siajta jaajé'caj.

⁵³ Mua'aj mu siaj ja'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij, a'íimaj jimi i maj tajapuá tyí'huüre', caxu ja'tzaahuatye'.

Mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban

⁵⁴ Mati'ij a'yan tyáanamujri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', majta ancurioci'máaj i jutaméj jitze a'íjci jimi i Esteban. ⁵⁵ Ajta i Esteban, a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'quij jútye' jó'nyeeriaca', aj pu'ij jaaséj ti aje'cátatzaca'aj i Dios ti jin naa huasé'rin, ajta pu a'íj huaséj i Jesús ti muáca'ta' pujmua' i Dios jo'tyávaaca'aj.

⁵⁶ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Cási' nyéesej i ti antácun i tajapuá, nyajta nu jaaséj a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', ti a'áa jo'tyéjvee' i muáca'ta' i Dios.

⁵⁷ Majta a'íimaj mi'tyóonaxij i junaxiéeta' i jumuáca' jime', majta huatyéjiihuajra ca'nyín jime', aj mu mij ootyáhuaachaca' a'íjci jimi.

⁵⁸ Mati'ij mij je'ráajaj a'ájna a chájta', aj mu mij jaatyáto'sixij tyetyéj jime', majta i maj tyí'sejraca'aj, a'íi mu antyúuchuiixi i tyúusiicu', mati'ij mij atyaja'ajraj a'íjci jimi i tyamuéej ti a'yan ántyapuaj tijn Saulo.

⁵⁹ Mati'ij jatyató'xa'caj a'íjci i Esteban, a'yaa pu tyaatáhuo i Dios jimi tijn:

—Jesús, nyavástara', ancuriáa' i nyajúuricamej.

⁶⁰ Aj pu'ij tyítunutaca', ajta je'en ca'nyín jin a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Nyavástara', capáj hua' jitze japua'ritya'aj i maj jin ootyá'itzee.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij huamuí'.

8

¹ Ajta a'íjna i Saulo a'áa pu jo'tyávaaca'aj, a'íi pu hua'sejraca'aj mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban.

Saulo pu je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

A'ájna xicáara' jitze mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén. Néijmi'i mu ma'úrutyixij ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, ajta a'ájna

a Samaaria, a'íi mu'uj quee jo'cáij i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ² Majta séecan i maj tyámua' tyí'tyetyeyistaca'aj, a'íi mu ja'vá'naj a'íjci i Esteban, jéehua mu á'tyeej maj juxaamuijritye' a'íjci jime'. ³ Meentyij a'íjna i Saulo, je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', a'íi pu utyáru'picha'aj hua' chi'táj jo'maj jo'cháatima'caa, aj pu'ij hui'rája'puana'aj i tyétyacaa, ajta i úucaa, néijmi'caa pu tyí'tuiiria'ca'aj mej mij hue'tyáanaj.

Felipe pu huo'té'exaa i tavástara' nyuucaa' a'íjma i maj Samaaria já'ma'can

⁴ Majta a'íimaj i maj ma'úrutyxij, jo'tij na'aj maj joojú'ca'aj, a'íi mu hua'mua'tyajca'aj i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios, i ti jin hua' japua huatányuusij. ⁵ Aj pu'ij Felipe a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta' ti a'áa ja'ajtyáma'can a Samaaria, ti'quij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en a'íjci jitze ma'can i Ciríistu'. ⁶ Jéehua mu tyúusi'rihua'aj i tyeítyee, majta tyámua' naa tyúunamuajrastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Felipe, ji'nye jéehua pu tyí'sejrataca'aj tyi'tíj ti huápu'i'ij juxie've' mej mij jáamua'reej tijin Dios pu jitze aróoca'nyajca'aj. ⁷ Majta mue'tíj huarúj i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, muatyejúhuajraa i tyiyáaru'uj mati'ij iiráacij i tyeítyee tzajta'. Majta mue'tíj huarúj i maj quee tyéchavaaj, majta i maj quee tyámua' tyityaac'íj. ⁸ A'íj mu mij jin tyámua' tyityahuóotyama'vej a'ájna a chájta'.

⁹ Síij pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Simón, i ti ará'tyeej ti tyí'hua'tacare'ej a'íjci jitze ma'can i tyiyáaru', i ti ajta huá'cuanamuajca'aj i tyeítyee Samaaria maj jo'cháatimee, jéehua pu'ij a'íj jin óotzaahuatya'ca'aj. ¹⁰ Néijmi'i mu ja'tzaahuatya'ca'aj, ti'ij na'aj i maj cíle'en, majta i maj huásij, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i maj a'yan jatamuá'muaj tijin:

—I Dios ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹¹ Majta ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye pu'ríj á'tyeevi'ca'aj a'íjna i Simón ti a'yan rijcaj a'íjci jime' mej mij je'ej tyo'taséj i tyeítyee. ¹² Ajta mati'ij ja'antzaahuaj a'íjci i nyúucarij i Felipe ti huó'ixaaj, i Dios ti jin tyí'ijta, ajta i Ciríistu', aj mu mij huái'huaca' i tyétyacaa, majta i úucaa. ¹³ A'íi pu ajta i Simón tyá'antzaahuaj, aj pu'ij huái'huaca', ti'quij huatyóochej ti jamuán jo'cha'canye'en a'íjci i Felipe, tyámua' pu tyóomua'ajcaa a'íjci jime' je'ej ti rijcaj a'íjna i Felipe, ajta a'íjci jime' i ti tyí'sejrataca'aj Dios jitze ma'can.

¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, maj meríj ja'antzaahuaj a'íimaj i maj Samaaria jo'cháatimee i nyúucarij Dios ti jimi je'ráma'can, aj mu mij huo'ta'ítയാ'ca' a'íjci i Pedro, majta a'íjci i Juan a'íjma jimi. ¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'íjma jime' i maj tyá'tzaahuatye' Samaaria maj já'ma'can, ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta' a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ Ji'nye capu eexúj yava'cányajca'aj i júuricama'ra' i Dios ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta', a'íj mu jin huái'huaca' i tyeítyee nyúucaritze' i Jesús. ¹⁷ Mati'ij mij a'íin i Pedro ajta i Juan, hua'vá'muarie'xij hua' mu'úutze' a'íjma i tyeítyee, aj pu'ij hua' jitze rá'aj a'íjna i júuricama'ra' i Dios.

18 Tí'ij i Simón jaaséj ti aje'cáma'ca'aj i júuricama'ra' i Dios mati'ijta séej avá'muarie'en áan mu'úutze', aj pu'ij a'ín túmii huaá'ca'aj.
 19 A'yaa pu tyihuo'té'exaa' a'ijna i Simón tijn:

—Sianaatá' siajta nyéetzij a'íjci i siaj jin jaayl'tin, ta'aj ij a'ijna i nyej nyáaj ja'vá'muarie'sij jitzán huatýá'itzeere'en i júuricama'ra' i Dios.

20 Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Che' jó'vetyij mua' túmii, pajta muáaj, ji'nye pej pij a'yan tyí'mua'tzej paj túmii jin jáananan i Dios ti huáapua'aj hua'tá'caa.

21 Capáj a'yan tyu'tá'ci'puaj paj ja'ancuriá'an, ji'nye capáj tyámua' tyi'tyía'cha'ij mua' tzajta' i Dios jimi. 22 Huatapuá'citaj a'íjci i paj jin je'ej pua'aj ricij, pajta jaatáhuavii i Dios, tí'ij tyimuaatú'uunyi' a'íjci jime' i paj asíj a'yan tyéejtyoj mua' tzajta'. 23 Ji'nye a'yaa nu tyí'muasej muéetzij, paj quee tyámua' huojomua'raj i tyeítyee, a'íi pu muatýánaamuaj i ti je'ej pua'aj een.

24 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ijna i Simón tijn:

—Xaatáhuavii i Dios nyaj jime', tí'ij quee tyi'táj je'ej nyoorej, siatí'ij tyinaaté'exaa'.

25 Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i tavástara' a'íjma i tyeítyee, majta mu huo'té'exaa i nyúucarij i ti jin Dios hua' japua huatányuunij, mu'icauéj a'áa maj huacháatimee a Samaaria, mati'ij mij jo'cáj a'ájna a Jerusalén.

I Felipe ajta i a'táj Etiope ti já'ma'can

26 Tí'quij síj tyu'taxájtaca' a'íjci jamuán i Felipe, a'íi pu a'ín pué'een síj ti tyí'huire' u tajapuá i Dios jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Ájchesij pajta jó'ra'nyij aacij pujmua', a'íjci juyéj jitze Jerusalén ti je'cáanyee yu jitze pujmua' a Gaza.

A'ijna i juyéj, a'íi pu a'ín pué'een i ti a'áa jo're'nyee jo'tij quee já'tyí'tij. 27 Aj pu'ij ájchej i Felipe, tí'quij jo'mej, a'áa pu jo'camá'caj tí'ij a'táj antyinájchaca' Etiope ti já'ma'can. Va'cán pu jin tyi'tyávaaca'aj a'ijna i a'táj a'íjci jimi i Candace, a'yaa pu huatóomua'aj i Candace tijn hua' reínaj i maj a'áa já'ma'can a Etiope. A'ijna i a'táj, a'íi pu a'ijna jin antyúumua'reeriaca'aj ti túmii siiria'ca'aj, a'íi pu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Jerusalén tí'ij Dios jo'tyáanajchej. 28 Pu'ríj a'áa jó'raa a'ájna chuéj japua jo'tij já'ma'can, a'íj pu jitze araquée huama'ca'aj i caríaata'. Yu'xarij pu jitze tyé'jijva'ca'aj a'ín ti jo'yú'xaca' i Isaías. 29 Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios, a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijn:

—Áricuj, ajtyáxiirij a'mújcij jitze mu caríaata'.

30 Tí'ij ij i Felipe ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i a'táj, aj pu'ij jáanamua'jri' ti tyé'jijva'ca'aj a'íjci jitze i yu'xarij a'ín ti jo'yú'xaca' i Isaías, tí'quij i Felipe a'yan tyaata'ihuo'ri' tijn:

—¿Nyí peyó'itej i paj já'jijve'?

31 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ijna i a'táj tijn:

—¿Ji'nye tyí'rij nyaj yo'itéej ná'ra'nyij, típuaj quee a'táj náamua'tyej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij?

Aj pu'ij jaatá'inyej a'ijna i a'táj tí'ij i Felipe antyíra'nyij i caríaata' jitze, ajta je'en jamuán atyéyixi'in.

32 A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i ti jitzán tyé'jijva'ca'aj tijn:

A'yaa mu tyiyo'já mati'ij i cánya'aj jo'maj huaja'cui'caa.

A'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij cánya'aj tiquee nyuuvej mati'ijta jacáyesime'en.

A'yaa pu cha'tána'aj quee tye've'nyuuca'aj, mati'ij je'ej pua'aj jáaruuj.

³³ Jéehua mu jaatxájtaj a'tíj ti jitze eeráma'can a'íjna i a'tíj?

¿A'tanyíj ij jaatxájtaj a'tíj ti jitze eeráma'can a'íjna i a'tíj?

Ji'nye a'íi pu yo'ví'tij i júuricama'ra' ti'ij quee che' iie'ej séjre'ej i

cháanacaj japua.

³⁴ Aj pu'ij a'íjna i a'tíj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Felipe tijin:

—A'túzj cui' naaté'exaatye', ¿a'tanyíj pu tyí'xaj i ti tyó'siimuj,

nyiquij jusíj tyóoxajta ca' a'tíj séej tyáxajta?

³⁵ Aj pu'ij i Felipe huatyóochej ti jaaté'exaatye'en a'íjci i ti

já'jijva'ca'aj i yu'xarij jitze, a'íj pu huataxájtaca' i nyúucarij je'ej ti

tyí'tíj jáaruuj a'íjci i Jesús. ³⁶ Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'tij ja'rájmuaa, aj

pu'ij a'íjna i a'tíj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijin:

—Cási' yána'aj arájmuaa, ¿nyiquij quee je'ej tyí'rij paj náa'íiraj

nyéetzij?

³⁷ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj petyá'tzaahuatye'ej mua' tzajta', aj pu huatá'riitarij.

Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i a'tíj tijin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye' ti i Jesús yójra' pué'een i Dios.

³⁸ Aj pu'ij jaata'íjtaca' ti óochaxij i caríáata', mati'ij mij acáacij i maj

hua'puaj, aj mu mij atyáacij a jáata', ti'quij i Felipe jáa'íiri' a'íjci i a'tíj.

³⁹ Mati'ij eetacij a jáata', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i

Felipe jiye'tzín jime'. Ajta a'íjna i a'tíj capu che' jaaséej a'íjci i Felipe

je'ej ti huárupij, aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj naa tyuutyámua've'ej. ⁴⁰ Ajta

a'íjna i Felipe, a'áa pu jo'taséjrej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj

tijin Azoto. A'íi pu huoté'exaa i tyeítjee a'íjci i nyúucarij ti jin Dios

hua' japua huatányuunij, a'yaa pu a'íjci jin huaríj, ajtáhua'aj áyee

ti huachájta'tajmee jitze, ajtáhua'aj áyee, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj

a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea.

9

Ti'ij a'íjna i Saulo huatóotoj i Dios jimi

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Ti'ij ooj a'íjna i Saulo hua'nyeechacaj ti huó'cui'nyij a'íjma i

maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, aj pu'ij uyo'tyéesej a'íjci i ti

tyihuá'ijtya'ca'aj u tyeyúuj tzajta'.

² Aj pu'ij jaatáhuaviiri' ti a'íin i yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jin

ujo'tyájrutyey u tyeyúuj tzajta' a'ájna ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin

Damasco. Ti'ij a'áa huojó'huoonyij i tyeítjee i maj ja'tzaahuatye' i

nyúucarij i maj jin tyámua' tyityaajú' i Dios jimi, ti'ij na'aj tyétyacaa

majta úucaa, ti'ij a'áa hueje'tyáanaaj a Jerusalén.

³ Ti'ij arí a véjri' joomá'caj a Damasco, aj pu'ij jiye'tzín jéehua japuan

rányeer'i'ciria'ca', a'ájna jo'tij jooma'ca'aj i Saulo. ⁴ Aj pu'ij acájvej

ti'quij chóota' atyívej, nyúucarij pu huánamujri' ti a'yan tyaaté'exaa

tijin:

—Saulo, Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?

⁵ Ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjna i Saulo tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan utyeje'cánamuaajre tijin:

—Nyáaj nu a'ñin pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej.

⁶ Aj pu'ij i tavástará' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ájchesij, pata'aj jó'me'en a chájta', a'áa mu muojo'té'exaatye'sij je'ej paj ye'ej huárinyij.

⁷ Majta a'ñimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua mu tyí'tziñya'ca'aj, jinye nyúucarij mu huánamuaajri', majta camu a'táj a' jo'séj. ⁸ Aj pu'ij ájchej a'ñjna i Saulo, ti'ij a únyeeriacá', capu che' tyí'sejracá'aj, matá'ij mij ja'naví'raj i muáca'ra'an jitze meyo'ví'tij a Damasco. ⁹ A'yaa pu á'tyeej huéecaj xicáj tiquee atányeej, ajta quee tyi'táj huácuaj capu ajta ya'ca'aj.

¹⁰ Síj ti tyá'tzaahuatye' pu a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ananías, aj pu'ij tavástará' huataséjre a'ñjci jimí, a'yaa pu tyaatajé tijin:

—Ananías.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Yá'nyaj huatyéjve, nyavástará'.

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ñjna i tavástará' tijin:

—Ájchesij áricuj, a'ájna cáayej jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin ti huatóoje'yej, pata'aj a'áa tyojo'ta'íhuo' a Judas ti ja'chej, a'ñjci jime' i a'táj ti a'yan ántyapuaj tijin Saulo, Tarso ti já'ma'can, a'ñi pu jahuoo i Dios jimí. ¹² A'táj pu huataséjre a'ñjci jimí i Saulo, ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, a'yaa pu tyu'taséjre ti a'ñjna i Ananías ujo'tyájrurij, ti'quij ja'vá'muariej mu'úutze', ti'ij ajtáhua'aj atányeerej.

¹³ Ti'ij a'yan tyáanamuaajri', a'yaa pu tyu'tanyúj a'ñjna i Ananías tijin:

—Cási', nyavástará', mue'táj mu meríj naaté'exaa je'ej ti tyi'táj uurej a'ñjna i a'táj, je'ej pua'aj pu huá'uurej a'ñjma i maj mua'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Ajta ijíj, a'ñimaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'ñi mu jaatá' ti a'ñin yatanyéj, ajta huá'anvi'táj hua'nají'caxi'in a'ñjma i maj muéetzij muana'michej.

¹⁵ Ajta i tavástará' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, nyáaj nu ja'antýíhuoj a'ñjci i a'táj ti'ij nyéetzij jitze ma'can tyíhuo'té'exaatye'en, a'ñjma i maj séej chuéj japua ja'chej, ajta i maj va'cán jin tyí'ijta, ajta a'ñjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. ¹⁶ Nyáaj nu jaataséjratye'ej a'ñjci i Saulo ti a'yan tyúuxie've' ti jéehua jajpuéetzij já'ra'nyij nyéetzij jitze ma'can.

¹⁷ Aj pu'ij ujó'mej a'ñjna i Ananías, a'áa pu ja'rá'aj a Judas ti ja'chej, aj pu'ij utyájrurij u chi'táj. Ajta je'en ja'vá'muariej áan mu'úutze' a'ñjci i Saulo, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—Nye'ihuáara' Saulo, a'ñi pu a'yan tyinaata'ij i tavástará', a'ñjna i Jesús i ti muéetzij jimí huataséjre pati'ij aja'va'má'caj, a'yaa pu tyinaata'ij pej pij pajtáhua'aj atányeerej, ajta paj a'ñjci jitze ará'aca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, tyi'táj pu eetácuurixij i jísáara' jitze ti jo'riá'najca'aj, ti'ij atányeeriacá', aj pu'ij ájchej a'ñjna i Saulo ti'quij huái'huaca'. ¹⁹ A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej tyú'cuua, ti'quij jaatáca'nyisti'ri', a'áa pu jo'tyá'itzee hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye' a'chu pua'an xicáj a'ájna a Damasco.

Saulo pu tyihuá'ixaatye' a Damasco

²⁰ Aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyihuá'mua'tyajca'aj ti i Jesús yójra' pué'een a'íjci i Dios. ²¹ Néijmi'i i maj jáanamua'ajri', a'íi mu je'e'j yó'sejraca'aj, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti je'e'j pua'aj huá'uuriajca'aj a'ájna a Jerusalén a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi? ¿Ajta nyiquee a'íjci jin mu jo've'mej ti'ij a'mújma ánvi'tij hua'nají'caxi'in ti'ij huo'tátuiire'en i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta' a'ájna a Jerusalén?

²² Jéetze' pu jaca'nyisti'raca'aj a'íjci i Saulo, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee, ajta huo'mué'tij a'íjma i juríiyuj i maj Damasco já'chajca'aj ti'ij a'yan tyihuo'té'exaa'aj ti i Jesús a'íin pué'een i Ciriistu'.

Saulo pu huatóo'uj mej mij quee jaatyéevi' i juríiyuj

²³ A'chu pua'an xicáj, aj mu mij jaaxá'pui'intarej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj a'íjci i Saulo. ²⁴ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjma i Saulo. A'náj tina'aj tújca majta tíca', a'áa mu je'tyétya'ca'aj jo'tij ja'pueertaj jo'tij je'rányee i juyéj, mej mij jaajé'caj. ²⁵ Majta a'íimaj i séecan i maj tyá'tzaahuatye', sicírij jitze ti ve'éj mu ja'tyáaraj mati'ij mij ja'ancuriá'toj i ti curiá'nami' jitze, a'tzáaj jé'ta' tíca' aj pu'ij huatóo'uj.

²⁶ Ti'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, jaxie'va'ca'aj ti hua'antyáanaxcaj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', majta a'íimaj néijmi'i mu jatziinya'ca'aj, ji'nye camu ja'tzaahuatya'ca'aj yee a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tyá'tzaahuatye'. ²⁷ Ajta a'íjma i Bernabé ja'antzaahuaj, aj pu'ij yo'ví'tij a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'té'exaa ti i Saulo jaaséj a'íjci i tavástara', ti'ij a'áa joomá'caj i juyéj jitze, ajta i Saulo tyihuó'ixaa'aj i Jesús jitze ma'can a'íjma i maj Damasco já'chajca'aj. ²⁸ A'yaa pu'ij a'áa tyojo'tyá'itzee a'íjma i Saulo a'ájna a Jerusalén, ajta a'íjma jamuán jo'chá'canya'aj. Tyihuá'ixaatya'ca'aj tzaahuatyi'ra'aj jime' i Jesús jitze ma'can. ²⁹ Séecan pu ajta jamuán tyu'taxájtaca', i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego, majta a'íimaj jéehua mu tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime', majta tyí'tyesa'ca'aj maj jaajé'caj. ³⁰ Mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jáamua'reeri', aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i Saulo a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, mati'ij támij jaata'ityaca' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarso.

³¹ Mati'ij mana'aj i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj huacháatimee a'ájna a Judea, ajta Galileea, ajta a Samaaria, néijmi'i mu tyámua'tyí'tyechajca'aj, majta a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios. Me'tyesa'ca'aj a'íjci i tavástara' maj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en jimi, majta a'íjma jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, a'íj mu jin támul'risima'aj.

Pedro pu tyáahuaj a'íjci i Eneas

³² A'íjma i Pedro, a'íi pu hua'camuáarejyi'ca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', a'íjma pu ajta ujo'vá'muaariaca' i séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj já'chajca'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lida. ³³ Séej pu a'áa jo'tyoo i tyáataj ti a'yan ántyapuaj tijin Eneas, pu'ríj aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj tíquee ajcha'ca'aj

í utáatzij japua, j'i'nye capu tyéchavaaj. ³⁴ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro tijn:

—¡Eneas! a'í pu tyí'muahuaatye'en i Jesús. Ájchesij, pata'aj tyámua' jáa'uurej mua' utáatzij.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij ájchej i Eneas. ³⁵ Néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Lida, majta a'ájna a Sarón, a'í mu jaaséj ti'ij ájchej, aj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

Pedro pu jaatájuurij a'íjci i Doorcaj

³⁶ Síij ti ajta tyá'tzaahuatye', a'áa pu jo'tyávaaca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Jope, íiti' a'íjna i a'tíj, a'yaa pu ántyapuaj tijn Tabiita; Tabiita a'yaa pu huatóomua'aj huá'nyuucaa jime' i griego tijn Doorcaj. A'íjna i íiti' jéehua pu a'yan rijcaa tyi'tíj jime' ti xá'pui', huá'huíria'aj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³⁷ Ti'ij Pedro ooj a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Lida, aj pu'ij i Doorcaj tyi'ijcuí'nyaca' ti'quij huamuí', ajta i tyévira' matí'ij jacajo'sij, aj mu mij ju'tyájtóo u chi'táj. ³⁸ A'ájna a Jope a'áa pu véjri' putyajá'ricij a Lida, a'áa pu jo'tyávaaca'aj a'íjna i Pedro, matí'ij jáamua'reeri' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', hua'puácaa mu huata'ítyaca' mej mij uyo'té'exaatye'en a'yan tijn:

—Pata'aj jiye'tzín mu ja'rájra'nyij iye'ej Jope.

³⁹ Ti'quij i Pedro hua' jamuán ujó'mej, ti'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij ju'tyéevi'tíj jo'tíj je'ráca'tyii i muí'chíj, majta néijmi'i a'íimaj i maj antyúujimua'astariaca', mua'cooyi'nya'aj mu eetyahuústiraj a'íjci jimi i Pedro, matí'ij mij tyaataséjra i cáanarij a'íin ti tyí'ta'huacare'ej i Doorcaj ti'ij óoche' júuricaj. ⁴⁰ Pedro pu huo'ta'íj maj néijmi'i iiráciinyej, ti'quij tyítunutaca', ajta jaatáhuoj i Dios jimi, ja'raséeraj a'íjci i muí'chíj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¡Tabiita, ájchesij!

Ti'quij atányeeriaca' a'íjna i íiti', ti'ij jaaséj a'íjci i Pedro, aj pu'ij ooyíxij. ⁴¹ Ajta i Pedro muáca'ra'an pu jitze jajví'raj ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjma i úucaa i maj antyúujimua'astariaca', ti'quij júurican huataséjrataca'. ⁴² Néijmi'que' mu jáamua'reeri' a'íimaj i maj a'áa huacháatima'caa a'ájna a Jope, mue'tíj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'. ⁴³ Pedro pu a'áa jo'tyá'ítzee a'chu pua'an xicáj a'ájna a Jope, a'íjci jimi i navíj ti tyí'huacaa, Simón pu ántyapuaaca'aj a'íjna i a'tíj.

10

I Pedro ajta a'íjna i Cornelio

¹ Síij pu a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Cesarea, Cornelio pu ántyapuaaca'aj, a'í pu a'íin pué'eenye'ej i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i xantáaru'uj i maj Italia já'ma'can. ² A'íjna i Cornelio, jéehua pu naa tyihuojó'mua'rajca'aj, majta néijmi'i i maj jamuán chajca'aj, máana'micha'aj i Dios. Jéehua pu huo'táhuíi túmii jime' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'náj tina'aj jahuocaa'aj i Dios jimi. ³ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'tzáaj yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, tyi'tíj pu jimi huataséjre, naa pu tyámua' tyeeséj a'íjci i Dios ti jimi tyí'huíire', ti a'úun jo'tyájrurij jo'tíj a'íin je'rácayii, aj pu'ij a'yan tyaatájé tijn:

—¡Cornelio!

⁴ Ti'quij ja'raséeraj ja'raa a'íjna i Cornelio, tyi'tz'inye'ej pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i tajapuá ti tyí'huüre' tijin:

—Dios pu jú'mua'ree a'íjci i paj jahuoo a'náj tina'aj, ajta i paj perij huo'tyáhuu i maj quee je'ej tyéejviicue'. ⁵ Pata'aj huo'ta'ítyej i tyétyacaa maj a'áa jó'ju' a'ájna a Jope, mata'aj yo've'vi'tij a'íjci i Simón i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. ⁶ A'áa pu jó'caj séej jamuán ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Simón, navij pu tyí'huacaa a'íjna i Simón, a'áa pu véjri' ja'chej jó'tij jájtyij ja'vá'asej.

⁷ Ti'ij jó'raa a'íjna i ti tajapuá tyajá'huüre' i ti jamuán tyu'xájtaca', aj pu'ij i Cornelio hua'puácaa huatacho'vej i maj jahuüre', ajta séej i xantáaru' i ti ajta ja'tzaahuatya'ca'aj i Dios. ⁸ Néijmi'i pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'táj huaríj, aj pu'ij huo'ta'ítyaca' maj a'áa jó'ju' a Jope.

⁹ Yaa ariá'pua'aj, a'tzáaj tacuaríixpuaj, mati'ij meríj a véjri' ajooju'caj a chájta', aj pu'ij Pedro antyíraj i chi'ij japua, ti'ij jaatáhuoonyij i Dios jimi. ¹⁰ Pu'ríj i'cuataca'aj, jaxie'va'ca'aj ti tyi'táj huácua'nyij, mati'ij móoj tya'cue'ráatacaj i ti tyí'cua'nyij, aj pu'ij tyi'táj jimi huataséjre. ¹¹ A'íj pu huaséj ti antacúj i tajapuá, tyi'táj pu aje'cáma'ca'aj muáacuaque' pu tya'ajhuíhuíjma'caj. ¹² Néijmi'i mu tyí'tyesejria'ca'aj a'íjci jítze i ti aje'cáma'ca'aj néijmi'i i tyi'tyán i maj muáacuacaa iira'íicajmee, majta i maj chóota' huaci'ij, i maj hua'cányajci'ij, majta i maj rá'rie. ¹³ Aj pu'ij nyúucarij huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij pajta huo'ci'mej.

¹⁴ Ajta i Pedro a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj a'náj tyi'táj cua'nyij i ti quee tyéevijtij, na'ríij tyi'tyán maj xána'vi're'. ¹⁵ Ajtáhua'aj pu i nyúucarij a'yan tyatajé tijin:

—Néijmi'i i Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj che' a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're'.

¹⁶ A'yaa pu huéicaj huaríj, ti'quij ajtáhua'aj tyíraa u tajapuá a'íjna i ti aje'cáanye. ¹⁷ Jéehua pu tyí'mua'ajcaj a'íjna i Pedro a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaaséj, mati'ij a'íin ará'aj a ti ja'pueertaj a'íimaj i Cornelio ti huójo'ta'ítyaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íi mu tyu'íhuo'sime'ej jó'tij ja'chej a'íjna i Simón. ¹⁸ Aj mu mij ca'nyíin ján tyu'ta'íhuo' t'ipua'aj a'úun je'rájcatyij a'íjna i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. ¹⁹ Ajta i Pedro óoche' pu tyí'mua'ajcaj a'íjci jime' i ti huataséjre a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa i júuricama'ra' i Dios tijin:

—Simón, huéicaj mu i tyétyacaa muatyáhuoonyij. ²⁰ Ájchesij, pata'aj acájra'nyij, pajta jó'me'en hua' jamuán, capáj je'ej tyí'mua'ajcaj, ji'nye nyáaj nu uhúojo'ta'ítyaca'.

²¹ Aj pu'ij acájraa a'íjna i Pedro, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i siaj jatyáhuoonyij, ¿tyi'tanyí jin yesi-avá'ju'?

²² Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'íj tu ján yavá'ju' a'íjci jítze ma'can i Cornelio i ti tyihuá'ijtye', tyámua' pu tyi'tyevij, jéehua pu ja'tzaahuatye' i Dios, majta néijmi'i

tyámua' tyéejcha'íij i maj Israel jitze ajtyáma'can. Síij ti tyí'huüre' u tajapua' i Dios jimi, a'íi pu jaaté'exaa ti muéetzij muaata'íjta paj ujó'me'en a ti ja'chej, ti'íj pu a'íin Cornelio muáanamuj a'chu paj nyúucarij tyaaté'exaatye'sij.

²³ Ti'quij i Pedro huo'tá'inyej maj utyájrutyej u chi'táj, a'áa mu jo'tyóó'ítzee, yaa ariá'pua'aj pu jó'raa i Pedro hua' jamuán, séecan mu majta hua' jamuán ujó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jope.

²⁴ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a Cesarea, jo'tij i Cornelio huaja'cho'va'ca'aj, a'íijma jamuán i ju'ihuáamua', ajta i maj tyámua' naa tyá'mua'tyej, néijmi'i mu tyúusiij u chi'táj. ²⁵ Ti'íj Pedro ará'aj a ti ja'chej, a'íi pu ja'antynájchaca' a'ájna i Cornelio, aj pu'ij tyítunutaca' a ti jóonyee i Pedro, ti'íj jaatyáanajche. ²⁶ Ajta i Pedro ja'ajriá, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Huatyéjchaxij, tyévij nu nyajta nyáaj pué'een, pati'ij muáaj.

²⁷ Mati'ij tyu'taxáataj jujímua'aj, aj mu mij utyájrurij u chi'táj, ti'quij a'ájna i Pedro huo'séj i maj jéehua tyúusiij i tyeítsee. ²⁸ Pedro pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mua'aj xu jamua'reej ti i tayi'ráj quee tyi'tá'caa ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, tyaj a'yan tyityojó'juhua'nye' a'íijma jamuán i maj séej chuéj japua já'me'can, nyij tyaj huá'muaariaj. Ajta i Dios pu naamuá'tyej nyaj quee a'yan tyá'xajta yee capu naa een mu a'tij, nusu yee xána'visi' pu huasé'rin a'mújna. ²⁹ A'íj nu jin, mati'ij naatajé nyaj mu mujo've'mej, canu tyi'tíj je'ej tyu'taxájtaca'. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej ji'quij een jime' setyinaatacho'vej.

³⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Cornelio tíjin:

—Pu'ríj muáacuaaj xicáj tyooméj, yáapua'aj a'tzáaj, a'yaa nu huaquéej iye'ej nyichéj, nyati'ij huatyéenyuj i Dios jimi, a'tzáaj yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, ti'quij a'tíj huataséjre nye jimi, naa pu tyi'tyama'astáji'caa a'ájna i ti jucáchajca'aj. ³¹ Ajta a'yan tyinaaté'exaaj a'ájna i a'tíj tíjin: “Cornelio, Dios pu arí jáanamujari' a'íjci i paj jimi huatyéenyuj, ajta pu jo'támua'reeri' a'chu paj tyihuo'tapuéjve i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³² Pata'aj huo'ta'ítyej maj ujó'ju'un a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Jope, miche' uyo've'vi'tij a'íjci i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaaj tíjin Pedro, a'áa pu jo'caj jo'tij ja'chej i Simón, a'ájna i navíj ti tyí'huacaa, a'áa pu ja'chej a'ájna véjri' jájtyij ti ja'vá'asej.” ³³ A'íj nu jin jiye'tzín huo'ta'ítyaca' mu séecan mata'aj mojo'tájeevej, pajta muáaj xá'pui' paj huaríj paj mujo've'mej. Ya tu'ríj tyij íjij néijmi'i huatyu'uj, Dios pu jamujareej je'ej tyaj ye'ej tyá'xie've', tyata'aj néijmi'i jáanamuj a'chu ti i tavástara' tyimuaata'íj paj tyitaaté'exaatye'en.

Pedro pu tyihuo'ixaaj jo'tij Cornelio ja'chej

³⁴ Aj pu'ij Pedro a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Nu'ríj íjij yó'itej tíjin a'yaa pu tyi'ja'yájna a'íjci jimi i Dios néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een síij ajta síij. ³⁵ Néijmi'i mu jitzán juxie've' i Dios a'íimaj i tyeítsee i maj ja'tzaahuatye', majta xá'pui' ricij. ³⁶ Dios pu a'yan tyihuo'tajé a'íimaj i maj Israel jitze eeráma'can, a'íi pu huo'té'exaa i nyúucarij ti tyú'tyamua'viste', a'íjci jime' i Ciríistu', a'ájna i ti néijmi'caa vástara'.

³⁷ Xu'ríj jamua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj néijmi'que' a'ájna a Judea, a'áa pu jo'tyóochej a'ájna a Galileea, ti'íj i Juan a'yan tyihuo'té'exaa*j* i tyeítýee ti a'yan tyúuxie've' maj huái'huaj. ³⁸ A'yaa xu tyá'mua'reej ti i Dios jitzán jaatyájtoo i ju júuricamej ajta i ti néijmi'i jin putyi'uurejve, a'íjci jimi i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa pu rijcaj je'ej ti tyí'xa'puí', ajta tyihuá'huaatya'ca'aj néijmi'caa i maj jajpuéetzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tyihuá'ijtya'ca'aj. A'íi pu néijmi'i putyi'uuriajva'aj, ji'nye Dios pu jitzán séjria'ca'aj. ³⁹ Ityáj tu néijmi'i mua'reej je'ej ti tyi'tíj huáruuj iye'e'ej jo'maj ja'chej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'ájna a Jerusalén. A'tzúz a'tyéevi'caj mu matí'ij jaajé'caj a'íjci jime' i maj yó'tatej i cúruuj jitze. ⁴⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityej ti'ij tyoomá'caj huéecaj xicáj i ti huamuí', ajta tyu'tá' ti'ij huataséjre tajimí. ⁴¹ Camu néijmi'i jaaséej, sulu ityáj tu'uj jaaséej, i ti a'íin arí ta'antyíhuooca'aj i Dios. Ityáj tu jamuán tyú'cuaa, tyajta hua'íj a'íjci jamuán i Jesús ti'ij huatájuuriaca'. ⁴² A'íi pu tyitaata'íj tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeítýee, yee Jesús pu a'íin pué'een i ti huá'xijtye'en néijmi'caa i tyeítýee, i maj júurij, ajta i maj merij huácuij. ⁴³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íi mu jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús, a'yaa mu majta tyu'taxájtaca' yee néijmi'i i maj tyá'antzahuatye'en a'íjci jimi a'íi pu tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi.

A'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios

(Hch. 11:15-17)

⁴⁴ Óoche' pu tyi'xáatacaj a'ájna i Pedro, ti'íj i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj néijmi'caa, a'íijma i maj janamuajraca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'ájna i Pedro. ⁴⁵ Majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'íijma jitze ajtyáma'can i maj ja'antýisí'chej i junavíj, tyámua' mu tyo'taséj a'íimaj a'íjci jime' ti Dios ajta jaatyájtoo i ju júuricamej a'íijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁴⁶ Tyámua' mu tyo'taséj, ji'nye mahuó'namuajri' maj séecan nyúucarij jin tyí'xajtaca'aj, majta tyámua' tyu'tá'caria'aj i Dios. ⁴⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa*j* a'ájna i Pedro tíjin:

—¿Nyi je'ej tyíi'rij ti a'tíj tyu'tyáana*j* mej mij quee huái'huaj a'íimaj i tyeítýee, i maj majta merij ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios yaa tyati'ij ityáj?

⁴⁸ Ajta je'en huo'ta'íj maj huái'huaj nyúucaritze' a'íjci i Jesús ti Ciriistu' pué'een. Matí'ij mij i maj huái'huaca' jaatáhuaviiri' i Pedro ti huatyá'ítzeere'en hua' jamuán a'chu pua'an xicáj.

11

Pedro pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jimi i Cornelio
(Hch. 10:9-23, 44-48)

¹ Aj mu mij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáj, majta i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Judea, a'íi mu jáamua'reeri' tíjin i maj séej chuéj japua já'ma'can mu majta ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios. ² Ti'íj a'ájna i Pedro a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, je'ej mu pua'aj tyaaxájtaca' a'íimaj i maj majta tyá'tzaahuatye', i maj ja'antýisí'chej i junavíj, ³ a'yaa mu tyaatajé tíjin:

—Je'ej paj pua'aj huaríj, ji'nye a'íjma paj ujo'vá'muaariaca' i maj quee ja'antysisí'chej i junavíj, pajta hua' jamuán tyú'cuaa.

⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti huo'té'exaatye'en néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj, ⁵ a'yan tíjin:

—A'áa nu chájta' jo'tyávaacaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Jope, nyati'ij nyooj tyenyúusima'caj i Dios jimi, aj pu'ij tyi'tíj nyej jimi huataséjre, cáanarij tyi'tíj ti jútye' aje'cáanyej, muáacuaque' pu tyé'ejvivin, a'áa pu jútye' je'cáanyej jó'nyaj jo'ojcatyíj. ⁶ Tyámua' nu tyeeséj tyi'tíj ti eeriáa'ca'aj, aj nu nyij tyi'tyán huaséj i maj muáacuacaa iira'ícajmee, majta i maj simuáruunij, majta i maj chóota' huacínyajci'ij, majta i maj rá'rie.

⁷ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri', ti a'yan tyinaatajé tíjin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij, pajta huo'ci'mej. ⁸ A'yaa nu tyu'tanyúj tíjin: “Canu xaa nyu'uj nyavástará', ji'nye canu a'náj tyi'tíj cua'nyij tíquee tyéevijtíj ti ajta xána'vi're.” ⁹ Jútye' pu ajtáhua'aj je'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyinaaté'exaa tíjin: “Í Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're.”

¹⁰ Huéecaj pu a'yan tyu'ríj, ajta je'en tyíraa u tajapuá a'íjna i cáanarij. ¹¹ Aj mu mij huéecaj i tyétyacaa a'áa ja'rá'aj jó'nyaj jó'catyíj, a'áa mu huojo'ta'ityaca' a Cesarea mej mij nyéetzi j náahuonyíj.

¹² Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu naata'íj nyaj ujó'me'en hua' jamuán a'íjma, nyequee je'ej tyi'mua'astíj, a'íj mu majta jó'ju' nyaj jamuán a'íjma i ta'ihuámua' i maj aráseej ará'asej, néijmi'i tu jo'tyájrurij u chi'táj jo'tíj ja'chej a'íjna i a'tíj. ¹³ A'íj pu taaté'exaa ti síj i tyévi huataséjre ti tajapuá tyí'huíire' i Dios jimi a'ájna jo'tíj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “A'tíj huata'ityej a'ájna a Jope mej mij uyo've'vi'tíj a'íjci i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tíjin Pedro. ¹⁴ A'íj pu muaaté'exaatye'sij je'ej ti i Dios tyimuaatú'uunij'raj ajta a'íjma a'tyéityeristyamua'.”

¹⁵ Nyati'ij huatyénechej nyaj tyihuo'té'exaatye'en, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj a'íjma, a'yaa pu cha'tána'aj ti'íj jájcuaj tajimí tyu'tyá'itzee. ¹⁶ Aj nu nyij jo'támua'reeri' je'ej ti tyitaaté'exaa i tavástará' ti a'yan tíjin:

“A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjna i Juan, a'íj pu huá'iraca'aj jájtyij jime', siajta mua'aj a'íj xu jin i' huan i júuricama'ra' i Dios.” ¹⁷ A'íj pu jin típua'aj Dios a'yan cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjma a'íjci i ti ajta ityájma taatá', i tyaj ja'antzaahuaj a'íjci i Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een, jí'nye tyí'rij nyej nyaj quee tyi'tá'care'en je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

¹⁸ Matí'ij jáanamujri' a'íjma i maj tyá'tzaahuatyé' i maj a'áa huacháatímee a'ájna a Jerusalén, camu che' huatanyúj, sulu tyámua' mu tyaatá' i Dios, a'yan metyi'xáataj tíjin:

—Pu'rij Dios huo'ta' i maj séej chuéj japua ja'chej mej mij jájcuaj jin tyámua' naa tyú'mua'tyij jimi, mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij.

I hua' tyeyúuj a'íjma i Antoquía maj ja'chej

¹⁹ Tí'ij huamu' a'íjna i Esteban, aj mu mij huatyóochej maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatyé', séecan mu mij a'áa ja'rá'aj a Fenicia, majta séecan a'ájna a Chipre, majta séecan a'ájna jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Antoquía. Camu a'tíj tina'aj ixaatyá'ca'aj a'íjci i nyúucarij i Dios ti jitze je'ráma'can, a'íjma mu'uj huaté'exaa i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Majta i séecan i maj

Chipre já'ma'can a'íjma jamuán i maj Cirene já'ma'can, a'íi mu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Antoquíia, aj mu mij huó'ixaaj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Jesús i ti ajta tavástará' pué'een. ²¹ Jéehua pu huo'tyáhuu i tavástará', a'íj mu jin mue'tíj tyu'tátoj i tyúuye'raj, mati'íj ja'antzaahuaj a'íjci i tavástará'.

²² Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jerusalén, mati'íj a'íimaj jáanamujri' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íj mu huata'ítyaca' a'íjci i Bernabé a'ájna a Antoquíia. ²³ Ti'íj a'áa ja'rá'aj, Bernabé pu jaaséj ti Dios tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi. A'íj pu jin jéehua huatootyamua'vej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa maj huatyóoca'nyej i jutzájta' mej mij tyámua' tyityaaju'un i tavástará' jimi. ²⁴ A'yaa pu tyú'ruuj a'ájna i Bernabé, ji'nyej tyámua' pu tyi'tyevistaca'aj, a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íj mu mij jin jéehua i tyeítjee ja'antzaahuaj a'íjci i tavástará'.

²⁵ Ti'íj té'ej jó'raa a'ájna i Bernabé a'ájna a Tarso, ti'íj jáahuonyij a'íjci i Saulo. ²⁶ Ti'íj jáatyoj, aj pu'íj yo'ví'tíj a'ájna a Antoquíia, a'áa mu séej nyinyi'ra'aj já'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye', metyihua'mua'tyáaj jéehua i tyeítjee. A'ájna a Antoquíia a'áa mu anaquéj a'yan huojotamua'aj tíjin cristianos.

²⁷ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia Jerusalén maj ja'ráacij, a'íi mu a'íin pué'een i maj Dios jitze ma'can tyi'xaj. ²⁸ Síij pu a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Agabo, a'íi pu ajo'tyéechaxi hua' tzajta', a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'íj a'yan tyihuo'té'exaatye'en ti huatúuri'huaj ja'mej néijmi'que' iíyan i cháanacaj japua. A'yaa pu'íj tyu'ríj ti'íj a'ájna tyi'íjtaca'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Claudio. ²⁹ Aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' Antoquíia maj já'chajca'aj, a'íi mu a'yan tyaaxá'pui'íntarej maj tyihuo'ta'ítyi're'en a'íjma i ju'ihuáamua' Judea maj já'chajca'aj, a'chu ti síij caa putyá'uurejve ti'íj huo'tapuéjve'en. ³⁰ A'yaa mu huaríj, u mu tyihuojota'ítyi'ri' néijmi'i i maj tyihuo'tapuéjve. Ajta a'ájna i Bernabé, a'íjci jamuán i Saulo, a'íi mu huo'tátuii i huásij i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén.

12

Ti'íj huamuí' a'ájna i Santiago, ajta i Pedro eetyánami'huaca'aj

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze, a'ájna i Herodes i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj, a'íi pu huatyóochej ti je'ej pua'aj huó'uurej i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'íi pu jaata'íjtaca' maj jaajé'caj a'íjci i Santiago, i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i Juan. ³ Ajta ti'íj jaaséj ti hua'ránajchaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu ajta huata'íjtaca' maj jaatyéevi' a'íjci i Pedro. A'yaa pu tyu'ríj a'ájna mati'íj a'íj jin tyi'ye'estyáacaj i maj páan cua'caa tíquee cu'ustij. ⁴ Mati'íj jaatyeví'raj, aj pu'íj i Herodes je'tyáanaj, jéehua mu tyi'cha'íica'aj, muáacuaque' mu tyiú'pu'ca'aj metyamua'acuastajma'aj. A'yaa pu tyi'mua'ajcaa ti a'ájna jaataséjrataj, ti'íj tya'náara'an i maj tyi'ye'estyaa. ⁵ A'íj pu jin i Pedro eetyánami'huaca'aj ajta tyámua' tyi'cha'íiri'huaca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu jéetze' jahuoca'aj i Dios jimi a'íjci jime' i Pedro.

Síij ti tajapuá tyí'huüre' pu ji'rájtoo a'íjci i Pedro

⁶ Tí'ij huaré'chumua'riaca' aj pu'ij i Herodes ji'ratoonyíiche' mej mij jaaséej i tyeítyee, ajta a'íjna i Pedro a'íi pu tyáacusima'aj a jé'ta' jo're'que'tíj anají'qui'huaj i cadéenaj jime' ju'ícaj jitze ajta i jumuáca' jitze, majta hua'puaj i xantáaru'uj ajtatápi'huaca'aj i Pedro jitze, majta séecan i xantáaru'uj, a'áa mu je'tyú'uuca'aj a ti ja'pueertaj maj jacha'íica'aj. ⁷ Aj pu'ij jiye'tzín jime' síij ti tajapuá tyí'huüre' huataséjre a'újna jo'maj tyeítyee já'namuacaa, ti'quij uhuanyéeri'ciriajraa, aj pu'ij jaatóoriaxij a'íjci i Pedro ajta a'íin huájij, ti'quij a'yan tyaatajé tijin:

—Ca'nácan, ájchesij.

Aj pu'ij aja'ajvátzij i cadéenaj a chóota' a'íjna i ti jin anají'qui'huajma'caaj i Pedro. ⁸ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tyu'tyé'chejtye' pajta ajtá'aca'queetye'.

Aj pu'ij a'yan huaríj i Pedro, ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' tijin:

—Uca'rújtyi'raj mua' máancaj, pata'aj nyajamuan jó'me'en.

⁹ Aj pu'ij iirájraa i Pedro, cújta' a'íjci i ti tyí'huüre' u tajapuá, ajta quee jamua'reeriaca'aj tyij a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyi'tíj uuri-ajca'aj a'íjna i ti tyí'huüre' u tajapuá, nusu tyi'tyámaarasima'aj na'aj. ¹⁰ Mati'ij mij ajo're'nyej jo'maj je'tyú'uuca'aj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, majta áyee séecan jimi i xantáaru'uj, aj mu mij ajo're'nyej jo'tíj tyapúusti' puéertara' je'tyéjvee jo'tíj je'ráanyee i juyéj, ti'quij jusíj antacúj i puéertaj, aj mu mij iiráacij, a'íj mu jitze huajú'ca'aj i juyéj. Mati'ij móoj ajooju'caj jo'tíj jo're'nyee i juyéj, aj pu'ij jiye'tzín jó'raa a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre'. ¹¹ Aj pu'ij uhuómua'tzij a'íjna i Pedro, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijin:

—Nu'ríj jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tavástara' séej ujo'ta'ítyaca' i ti tyí'huüre' u tajapuá tí'ij a'íin nii'rátóonyij, tí'ij quee a'yan tyí'nyoorej je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i Herodes, majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹² Tí'ij jáamua'reeri' ti a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj a Maríia ti ja'chej, náanaajra' a'íjci i Juan ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Marcos. A'áa mu jóosiiria'ca'aj jéehua i tyeítyee i maj jahuooca'aj i Dios jimi. ¹³ Tí'quij a'íin tye'ejtyáto'sixij jo'tíj ja'pueertaj, aj pu'ij íjmue'esti' iirányeeriaca' ti a'yan ántyapuaj tijin Rode, tí'ij jaaséej a'tíj ti pué'een. ¹⁴ Tí'ij a'íin jaamua'aj ti i Pedro atyaja'xajtaca'aj, capu tya'antacúj, ji'nye huápu'íj pu huatóotyamua'vej a'íjna i íjmue'esti', tí'quij huaria'téechajra tí'ij huo'té'exaatye'en ti i Pedro aje'tyéjvee a ti ja'pueertaj. ¹⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íjmue'estaj tijin:

—Puá'timue' papu'uj.

Ajta a'íjna, je'can jime' pu a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta a'íimaj a'yan mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Capu a'íin pué'een, a'íi pu'uj pué'een i tajapuá ti tyí'huüre' i ti jacha'íj.

¹⁶ Meentyij óoche' i Pedro tye'ejtyáto'xa'aj i puéertaj jitze, aj mu mij tya'antacúj, mati'ij jaaséej metyu'tátzin. ¹⁷ Jumuáca' pu jin huo'té'exaa a'íjna i Pedro mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti tyi'rájtoo a'íjna i tavástara' jo'tíj je'tyánami'huaca'aj, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj jaat'éxaaty'e'en a'íjci i Santiago, siajta i séecan i ta'ihuáamua'.

Aj pu'ij iirájraa, ti'quij aja'hua' yee ja'rá'aj.

¹⁸ Yaa ariá'pua'aj ti'ij huatapuá'riaca', jéehua pu quee je'e'j huá'miteerastya'ca'aj i xantáaru'uj, ji'nye camu jamua'reeriaca'aj je'e'j ti tyi'tíj huaríj a'íjci jimi i Pedro. ¹⁹ Aj pu'ij i Herodes tyu'ta'íjtaca' maj jáahuoonyij, majta a'íimaj camu jáatyoy, a'íj pu jin a'íjma jitze tyo'ojpuá'rij i xantáaru'uj i maj jacha'íica'aj, ajta je'en huo'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij. Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Herodes eerájraa a Judea, ti'quij a'áa jó'raa a Cesarea, a'áa pu ja'cháaj ja'raa.

Ti'ij huamu' i Herodes

²⁰ A'íjna i Herodes, tyámua' pu tyihuá'jaaxiejvi'ra'ca'aj a'íjma i maj a'áa jo'cháatima'caa a Tiro majta a Sidón, a'íi mu mij tyúusiij, mati'ij mij uja'tanyéj a'ájna a Cesarea. Mati'ij mij séej huamue'tij i a'tíj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Blasto, a'íi pu a'íin pué'een i ti jahuúria'ca'aj a'íjci i Herodes, a'íi pu huo'tyáhuu mej mij jaatáhuavij a'íjci i Herodes ti'ij quee che' huá'jaaxiejvi'raj a'íjma, ji'nye i Tiro maj já'chajca'aj majta a Sidón, a'áa mu tyajá'huocaria'aj i maj tyí'cua', a'ájna i chuéj japua jo'tij tyejé'íjtaj a'íjna i Herodes. ²¹ A'ájna xicáara' jitze maj jaaxá'pu'íintarej, a'íi pu ucóchejtjej i jusíicu' i maj jin jáamua'tyij ti a'íin pué'een i ti va'cán jin tyí'íjta, aj pu'ij acáayixij i ípuárij jitze, ti'quij tyihuá'tyixaa néijmi'caa i tyeítyee. ²² Mati'ij jáanamujri' a'íjci i Herodes, a'yaa mu tyityeetye'íihuajraa tijin:

—A'íjna i ti tyí'xaj capu tyévij pué'een, sulu dios pu pué'een. ²³ A'ájna pu'uj tána'aj, síj i ti tyí'huiire' u tajapuá i tavástara' jimi puéjtzij pu jaatá' a'íjci i Herodes, ti'ij a'íin tyí'íjcu'nyej, ji'nye capu tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij huatyéchui'nurej ti'quij huamu'í'.

²⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios, néijmi'que' pu huanamuáariajraa, jo'tij na'aj mu jaxajta'ca'aj. ²⁵ Mati'ij a'íimaj i Bernabé ajta i Saulo ja'antyci'íj i maj tyu'muáriej a'ájna a Jerusalén. Aj mu mij jo'c'íj majta a'íj jo'ví'tij a'íjci i Juan i ti ajta a'yan ántyapuaaca'aj tijin Marcos.

13

Mati'ij huatyóohuij a'íjna i Bernabé ajta i Saulo maj tyihuó'ixaaty'e'en i tyeítyee

¹ A'ájna tyeyúuj ti jo'tyéjvee a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Antoquía, a'áa mu séecan jo'tyú'uuca'aj i maj tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeítyee. A'íi mu a'íin pué'eenye'e'j a'íjna i Bernabé, ajta i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin ti xú'muara', ajta i Lucio Cirene ti já'ma'can, ajta i Menahem (a'íjna i Menahem, a'íj pu jamuán huave'sej i Herodes i ti tyí'íjtaca'aj néijmi'que' a Galilea), ajta a'íjna i Saulo. ² A'ájna mati'ij jusúria'caj i tavástara' jimi, majta ju'ítzi've'e'j, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios a'yan tyihuó'té'exaaj tijin:

—Siahua've'vi'tichij a'mújcij mu Bernabé, siajta mu Saulo mata'aj a'yan tyu'tyáhuu're'en a'íjci jime' i muárie'rij i nyaj nyerij jin hua'antycíhuoj.

³ Mati'ij jaatáhuaviiraj i Dios majta huoo'ítzi'va'aj, majta hua'va'muárie'xi'ij i hua' mu'úutze', aj mu mij huo'ta'ítýaca' maj jó'ciinyej.

Mati'ij a'áa ja'tanyéj a Chipre

⁴ A'ijna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu huo'ta'ítýaca' a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, mej mij a'áa jó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Seleucia, a'áa mu mij báarcuj jitze atyáacij, mati'ij mij antacíj séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Chipre. ⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jó'tij i báarcuj ja'ajtyéecha'caj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Salamina, aj mu mij huatyóohuij maj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'úu mu tyihuá'ixaatya'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'íi pu ajta i Juan hua' jamuán huama'ca'aj, a'íi pu'ij huá'huíria'ca'aj.

⁶ Néijmi'que' mu ciinyaca'aj ti'ij na'aj va'tíj a'chájta', mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta', ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Pafos, a'áa mu séej ja'antýináchaca' ti tyí'chahuaa Israel ti jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Barjesús, i ti hue'tzij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'ijna i ti tyí'chahuaa, a'íi pu jamuán ajo'tyávaaca'aj a'íjci i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Sergio Paulo, tyámua' pu metyóomua'ria'ca'aj a'ijna i tajtúhuan, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, ji'nye janamuájramui'ca'aj i Dios nyuucáaj. ⁸ Ajta i ti tyí'chahuaa a'yaa pu ántyapuaaca'aj hua' nyuucáaj jime' i Griegos tijin Elimas, a'íi pu tyu'tyáanaj ti'ij quee tyá'antzaahuatye'en i tajtúhuan. ⁹ Ajta i Saulo, i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pablo, a'íj pu jitze juca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij ij ja'ráasej tyámua' naa. ¹⁰ Ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj mu paj tyí'hue'tacaa, pajta je'ej pua'aj metyóomua'rej, tyiyáaru' pu atáataj, muáaj paj quee janamuájramui' i ti naa een. ¿Ji'nye petyihua'antýiú'nyi'raj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios? ¹¹ Pu'ríj Dios puéjtzij muaatá'sij, pua'racúunyij paj puá'mej, capáj che' tyi'tíj séeraj puá'mej a'chu pua'an xicáj.

Aj pu'ij a'yan tyá'raa je'ej ti tyaaté'exaa i Pablo, ti'quij aracúunyij ja'raa a'ijna i ti tyí'chahuaa, aj pu'ij a'tíj huáhuo ti'ij ja'naví'raj, ji'nye capu che' atányeerica'aj. ¹² Ti'ij a'íj huaséj i tajtúhuan, aj pu'ij tyá'antzaahuaj, ajta tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' je'ej maj ye'ej tyihuo'muá'tyej i tavástara' nyuucáaj.

Mati'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a Antoquía a'áa ti huataca'aj a Pisidia

¹³ A'ijna i Pablo, majta a'íimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, a'áa mu atyáacij i báarcuj jitze a'ájna a Pafos, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Perge, a'áa ti huataca'aj a Panflia, ajta a'ijna i Juan a'áa pu huojoohuá'xij, ti'quij huariá'raa a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu eeráacij a'ájna a Perge, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquía, a'áa ti huataca'aj a Pisidia. A'áa mu jo'tyájruij hua' tyeyúuj tzajta' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, mati'ij mij huatyára'saca'. ¹⁵ Mati'ij jo'jíiva'aj i yu'xarij i ti anxíviij, majta séecan i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. Aj mu mij i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ta'ihuáamua', tìpua'aj tyi'táj siahuá'ixaatya'cuj i tyeítýee i siaj jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an, siahuo'té'exaatye' ijíj.

¹⁶ Tì'quij huatyéechaxij a'ájna i Pablo, aj pu'ij i jumuáca' jin huo'tá'ijmuejri' mej quee je'ej tyáhuaasime'en, a'yaa pu tyi-huo'té'exaaj tìjin:

—Setyú'namuajri' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mua'aj mu siaj séej chuég japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios. ¹⁷ A'ájna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi pu hua'antyíhuoj a'íjma i tahuásimua'ci'ij, jéehua pu huo'támui'rej, mati'ij móoj a'áa jo'tyá'caj a'ájna a Egipto jo'maj quee já'chajca'aj. A'tzúj a'tyéevi'caj pu i Dios hue'rájtoo a'ájna a Egipto, a'íjci jime' i néijmi'i jin putyí'uurej. ¹⁸ A'íi pu hua' jime' huatyéeviicue'rej huá'puatyej nyinyi'ra'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹⁹ Ajta arahua'puaquej pu hua'antyípua'rij i tyeítýee i maj a'áa jo'cháatima'caa i séej chuég japua, ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tìjin Canaán, ti'ij ij huo'tapuejve a'íjci i chuég a'íjma i tahuásimua'ci'ij. ²⁰ A'yaa pu á'tyeej a'chu muáacuaj anxítýej, japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj. Ajta je'en Dios huo'ta' i juyójmua' ti tyihuo'ta'íjtye'en juéesij jime', a'yaa mu tyityaajú'ca'aj 'asta na'aj quee huaséjre a'ájna i Samuel i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ²¹ Aj mu mij jaatáhuaviiri' ti síj tye'entyájrutýej ti'ij va'cán jin tyu'ta'íjtaj, ti'quij i Dios a'yan tyu'tá' ti síj tyu'tyáhuüre'en huá'puatyej nyinyi'ra'aj jime', a'íi pu a'íin pué'eenye'ej a'ájna i Saúl ti yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Quis, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íjma i maj Benjamín jitze eeráanyeje. ²² A'tzúj a'tyéevi'caj tì'quij té'ej i Dios jáa'ri'ri' i ti jin tyihuá'íjtya'ca'aj a'ájna i Saúl, ajta a'íj huatá' i David ti'ij tyihuo'ta'íjtye'en, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios tìjin: “Nyáaj nu ja'antyíhuoj a'íjci i David, i ti yójra' pué'een a'íjci i Isai, tyámuua' pu tyina'astijre', néijmi'i pu a'yan tyi'uurej je'ej nyaj tyá'xie've'.” ²³ Síj ti a'íj jitze eeráma'can i David, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti Dios uyo'ta'ítyaca' ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj Israel huacháatimee, a'yaa pu tya'rá'astej i Dios i ti jin atóoraj. ²⁴ Tì'ij quee xu uve'nyáava'caj a'ájna i Jesús, pu'ríj i Juan huá'ixaatya'ca'aj néijmi'caa a'íjma i maj Israel jo'cháatimee, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' maj seequég tyú'mua'tyij jutzájta', majta huái'huaj. ²⁵ Ajta ti'ij arí a'ájna atyojo'ré'nyesima'aj i xicáara' ti jitzán mu'nyij i Juan, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tìjin: “Canu nyáaj a'íin pué'een i siaj jacho've', síj pu óoche' yaja've'mej, a'íjci jimi capu nyéetzij nyetyéviytye' nyaj tyi'táj jin jaatyáhuüre'en.”

²⁶ 'Nye'ihuáamua' mu siaj Abraham jitze eeráanyeje, siajta mua'aj mu siaj séej chuég japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios, a'ájna i nyúucarij i ti tyi'tyáhuiri' ityájma pu jitze huatama'can. ²⁷ A'íimaj i maj Jerusalén já'chajca'aj, majta i maj tyihuá'íjtya'ca'aj, camu jaamua'aj a'táj ti pué'eenye'ej a'ájna i Jesús, camu majta yo'itéej muá'raa i nyúucarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, ti'ijta atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, a'íi mu a'yan tya'rá'astej a'íjci i nyúucarij mati'ij jitzán tyo'ojpuá'rij a'íjci i Jesús. ²⁸ Camu je'ej ja'tyoova'aj tyi'táj maj jitzán upuá'aritye'en mej mij jaajé'caj, mati'ij mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti a'íin jaata'íjta maj jaajé'caj. ²⁹ Mati'ij néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej ti

tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci i jitze yu'xarij, aj mu mij ja'ajtajá i cúruuj jitze, mati'ij mij jaatyá'avaataca'aj. ³⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityej. ³¹ A'chu pua'an xicáj, Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacj ti'ij a'áa ja'rájraa a'ájna a Galileea, ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, ajta ijíij a'íi mu a'íin pué'een i maj tyihua'ixaatye' i tyeítsee a'íjci jitze ma'can i Jesús.

³² 'Tyajta ityáj, a'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' a'íjci i nyúucarij ti naa huánamuajrii, a'íjna i ti jin Dios atóoraj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij. ³³ Pu'ríj ityájma a'yan tyita'rá'astijre, i tyaj hua' jitze eeráma'can, a'íj pu jin aróo'astej ti'ij jaatájuurij a'íjci i Jesús, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i chuúicarij jitze ti hua'puaj tíjin: "Muáaj paj nyiyóoj pué'een, ijíij nu'ríj nyáaj muatáataj." ³⁴ Pu'ríj i Dios a'yan tyaataxájtaca' ti jaatájuuritye'sij ti'ij quee huatyéjpetyej i tyévira', a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tíjin: "A'yaa nu ji'réc'can jime' tya'rán'ya'astesij je'ej nyaj nyerij tyi'tíj tya'táratziiri' a'íjci i David." ³⁵ A'íj pu jin ajta a'yan tyá'xaj séej jitze i chuúicarij tíjin: "Capáj tyu'tá'sij ti huatyéjpetyej i tyévira' a'íjci i ti muahuíre', i ti ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' a jimi." ³⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íi pu i David huo'tyáhuú i jutyéi'teristyamua' je'ej ti i Dios tyaata'íjtya'ca'aj, a'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij huamu', mati'ij mij ja'vá'naj a'íjma jamuán i huásimua'ci'ij, ajta je'en huatyépetyaca' i tyévira'. ³⁷ Ajta a'íjna i tyévira' i Dios ti jaatájuurityej, capu huatyépetyaca'. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' nye'ihuáamua', siaj jáamua'reej ti a'íjna i Dios tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjci jime' ti Jesús huamu' ja'mua jime'. ³⁹ A'íj pu jin tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa i maj tyá'antzaahuatye'sij, ajta i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', capu a'náj tyi'tíj jin tyajamuaatú'uunyi'rajche'. ⁴⁰ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'yan tyaja'mua'uurej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁴¹ A'yaa mu tíjin:

Cási' mu siaj já'xaahua,
xu'huóomua'tzij i jutzájta', siajta yo'huá'xij,
ji'nye ijíij ti yaa jooméj,
tyi'tíj nu jin a'yan tyi'uurej i siaj quee
ja'antzaahuatye'sij, tipua'aj a'tíj já'mua'ixaatya'aj.

⁴² Mati'ij iiráacij u tyeyúuj tzajta', a'íjna i Pablo majta i maj jamuán huajú'ca'aj, aj mu mij séecan huo'táhuaviiri' mej mij majtáhua'aj tyihuo'mua'tyej séej jitze i xicáj maj jitzán juso'pii. ⁴³ Ti'ij antyipua'riaaj i maj huóosi i tyeyúuj tzajta', jéehua mu i tyeítsee i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan i maj jaataxié'vej i huá'yi'raj, a'íi mu hua' jamuán jó'ju' a'íjci Pablo ajta i Bernabé. A'íi mu mij tyámua' tyihuo'ixaaj, mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej ti tyi'huóoxie've', a'íjci jime' i Dios ti huo'xie'vej.

⁴⁴ Ti'ij ajtáhua'aj tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, néijmi'i mu tin tyúusi i maj a'áa huacháatimee, mej mij jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i tavástara'. ⁴⁵ Mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huo'séj maj jéehua tyúusi i tyeítsee, tyámua' mu tyihua'anchueerej, aj mu mij huatyóohuij maj a'yan tyu'xáj tiquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyi'xajtaca'aj a'íjna i Pablo, majta je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj. ⁴⁶ Mati'ij mij ca'nyíjra'aj huatóoa' a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa pu tyí'taci'puaj tyaj anaquéej mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en mu sij Israel jitze ajtyáma'can a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios. Sijta mua'aj caxu jaataxie'vej, caxu sijta tyá'tzaahuatye' sij júurij xá'ra'nyij i Dios jimi jusén jime', a'íj tu tyij jin a'íjma jimi ujo'ju'uj tá'ju'un i maj quee Israel jitze ajtyáma'can.
⁴⁷ Ji'nye a'yaa pu tyitaata'íj i tavástara' tíjin:

Nyáaj nu jamua'antyíhuo mu sij Israel jitze ajtyáma'can, siata'aj huó'ixaatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mata'aj mij jáamua'reej a'ímaj i nyúucarij i nyaj jin hue'rátoosij, néijmi'que' íyan i cháanacaj japua.

⁴⁸ Mati'ij jáanamujri' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, naa mu tyityaatóotyamua'vej, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyu'taxáj tíjin naa pu huánamujrii i nyúucaria'ra' i tavástara', aj mu mij néijmi'i tyá'antzaahuaj i Dios ti arí hua'antyíhuoca'aj mej mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ⁴⁹ A'íj mu jin jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i tavástara' néijmi'que' a'áa ti huaca'aj. ⁵⁰ Majta a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'í mu tyu'xájtaca' séecan jamuán i úucaa i maj naa tyí'tyetyeítyee, majta tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyí'cha'íj, majta a'ímaj i tyétyacaa i maj jéehua tyi'tíj jin juxié'va'ca'aj a'ájna a chájta', ca'nyíjra'aj mu huo'ta' mej mij je'ej pua'aj huó'uurej a'íjci i Pablo, majta i Bernabé, mej mij hue'rá'ityej jo'maj jo'cháatima'caa. ⁵¹ Mati'ij mij a'ímaj jaatacá'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj, mej mij a'ímaj i tyeítyee jáamua'reej maj ootyá'itzee i Dios jimi, aj mu mij jo'cáj, a'ájna a'chájta' a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin Iconio. ⁵² Majta a'ímaj i maj tyá'tzaahuatye', naa mu tyúutyamua'va'ca'aj, ajta a'ín jéehua hua' jitze séjria'ca'aj i júuricama'ra' i Dios.

14

Mati'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a'ájna a Iconio a'íjna i Pablo ajta i Bernabé

¹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Iconio, a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij utyájrurij i hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, mati'ij mij tzáahuatyi'ra'aj jin tyihuo'mua'aj a'íjma i tyeítyee, a'íj mu jin jéehua tyá'antzaahuaj a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can. ² Majta séecan i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'í mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'ímaj je'ej pua'aj huojo'namujraj a'ímaj i maj tyá'tzaahuatye'. ³ A'íj mu jin a'áa já'tyeej a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íj mu jitze tyí'ca'nyáaj i tavástara' metyíhuo'ixaaj, ajta i tavástara' a'yaa pu tyá'xa'puí'ántaria'ca'aj je'ej maj a'ímaj tyí'xajtaca'aj, a'íjci jime' ti Dios hua'xie've', a'íj pu jin ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij a'yan huárinyij, majta jáamua'reej i tyeítyee yee i Dios mu jitze aróoca'nyej. ⁴ Majta i tyeítyee i maj a'áa já'chajca'aj a chájta', a'í mu jé'ta' huacíj, séecan mu a'íjma jamuán i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan a'íjma jamuán i Jesús maj jamuán huacíj. ⁵ Aj mu mij a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta a'ímaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'í mu jaaxá'puí'ántarej a'íjma jamuán i maj tyityatatyíj, mej mij huo'tyá'xi'ín, majta huo'tyáto'sixi'ín tyetyéj jime'. ⁶ Ajta a'íjna i Pablo ajta i Bernabé, mati'ij jáamua'reeri' aj mu

mij huatóo'uj, a'áa mu ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Listra, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Derbe, a'áa pu jitzán ja'ajtyáama'can a'ájna a Licaonia, majta néijmi'que' a'áa ti hua'ca'aj, ⁷ jo'maj majta huaja'ixaatya'ca'aj i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios.

Mati'ij jaatyáto'sixij a'íjci i Pablo a'ájna a Listra

⁸ A'áa pu sáij jo'tyávaaca'aj a'ájna a Listra, tyéviq tiquee ráyi'vaaca'aj. Capu huáyi'caa, ji'nye a'yaa pu éenye'ej huanie'huaca'. A'ájna i tyáati' a'áa pu jo'tácatyii, ⁹ jatyana muáarasima'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'ájna i Pablo, ti'quij i Pablo jaaséj ti jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj ti'ij huarúj. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyaatajé ca'nyíin jime' tijin:

—Huatyéjchaxij, tyámua' naa.

Ti'quij a'íin ájtzunaca', ajta je'en huatyóochej ti rájra'nyij. ¹¹ Mati'ij jaaséj je'ej ti tyi'táj huáruuj i Pablo, aj mu mij huatyéjiihuajra i tyeítyee junyúucaa jime' i maj jin tyí'xaj a'ájna Licaonia, a'yaa mu tijin:

—Dioosij mu yava'cáanyej, a'yaa muaasé'rihua'aj mati'ij tyétyacaa mej mij yahuataséjre'en tajimí.

¹² A'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin, a'mújna mu Bernabé, a'íi pu a'ájna pué'een i dios tyaj a'yan jatamuá'muaj tijin, Júpiter, ajta a'mújna mu Pablo, a'íi pu a'íin pué'een a'ájna i Mercurio, a'yaa mu jaatamua'aj a'íjci i Pablo, ji'nye a'íi pu tyí'xajtaca'aj. ¹³ A'ájna i puaaríj ti jin tyí'huüre' i tyejúuj tzajta', Júpiter ti ántyapuaj a'áa ti jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyáruyti'ij a chájta', a'íi pu túuru'uj ajootoj, ajta i xúuxu'uj ti to'tyátutzijhua, majta i tyeítyee, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyihuo'támu'vejritye'en. ¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' a'ájna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij tya'cásujtza'naj i tyúucaanaa, mati'ij mij áan jo'tyájrurij i tyeítyee tzajta' mua'antijíihuaj, ¹⁵ a'yaa mu tijin:

—Mua'aj tyétyacaa, ¿ji'nye sij tásij a'yan tyí'tyaricij? Ityáj tu tyajta tyétyacaa pué'een, yaa siati'ij mua'aj. A'yaa tu een jime' mujo'vá'ju'un tyata'aj jamuaaté'exaatyee'en siaj sij jaatapuá'citaj a'íjci i tiquee tyi'táj huüre', siajta ja'antzaahuatye'en i Dios ti júurij, i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij, ajta néijmi'i ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'. ¹⁶ A'náj imuáj pu a'yan tyu'ríj, Dios pu tyu'tá' maj i tyeítyee a'yan rijcaj je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj. ¹⁷ Capu a'náj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyúuxie've', a'íjci jime' i ti tyámua' ricij, ji'nye a'íi pu uhuaja'ta'ítyacaa i víityee, ajta ti tyámua' tyú'ciirej, ajta tyajamuaatá'sij i siaj jáacua'nyij, siata'aj naa tyuutyámua've'ej.

¹⁸ Tyij majta meríj a'yan tyihuo'té'exaatyaca'aj, tyámua' pu tyihuo'tatyési'huaríj maj huo'tá'ijmuejra mej mij quee i tyeítyee tyihuo'támu'vejritye'en.

¹⁹ Aj mu mij séecan ará'aj i maj Israel jitze ajtyáama'can, i maj a'áa ja'ráacij a Antoquíia, majta a Iconio, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa i tyeítyee ti je'ej pua'aj tyí'tyevij i Pablo. Aj mu mij i tyeítyee jaatyáto'sij tyetyéj jime' a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tijin pu'ríj huamu', mati'ij mij ji'rasa'riéechajraa ajéjre' i chájta'naj jitze. ²⁰ Ajta mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' tyúusiij, a'íi mu mij eetyahuúistiraj a'íjci jimí i Pablo, aj pu'ij ájchej, ajtáhua'aj ujo'tyájrurij u chájta', yaa ariá'pua'aj pu jó'raa a'íjci jamuán i Bernabé, a'áa mu jó'ju' a Derbe.

²¹ Matí'ij huo'ixáatya'aj i nyúucarij i Dios ti jin hue'rátoosij, a'ájna a Derbe, jo'maj jéehua huojomue'tij i tyeítyee maj tyá'antzaahuaj, aj mu mij támij huariá'cij a'ájna a Lистра, majta a'ájna a Iconio, majta a Antoquíia. ²² A'yájna yatij huaca'aj jéehua mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'yaa mu tyihuó'ixaaj mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej ti tyúuxie've', majta mu a'yan tyihuo'té'exaa'aj ti ajta juxie've' maj jaapuéjtzitarej mej mij ujo'tyájrutyey jo'tij Dios tyejé'ijtaj. ²³ Majta mu huásij antyíhuo mej mij tyu'tyáhuu're'en hua' tyeyúuj tzajta', matí'ij mij huatyéenyuj i Dios jimi, majta huoo'ítzi'va'aj, aj mu mij jitzán huo'tyájto a'íjci i tavástara' i maj jitzán tyá'antzaahuaj.

I Pablo ajta i Bernabé, majtáhua'aj mu ujó'ju' a Antoquíia Siria ti jitze ajtyáma'can

²⁴ Matí'ij mu jó'ju' a'ájna a Pisidia, a'áa mu mij ja'rá'aj séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Panfilia. ²⁵ Matí'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Perge, aj mu mij támij jo'c'ij a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Atalía. ²⁶ A'áa mu báarcuj jitze atyáacij, matí'ij a'áa jó'ju' séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Antoquíia, a'ájna chájta' jo'maj yo'táhuaviiraca'aj ti i Dios huó'cha'íin, mej mij a'yan tyu'muárie'en je'ej maj meríj tye'entyici'ij. ²⁷ Matí'ij a'áa ja'rá'aj a Antoquíia, aj mu mij hua'ajsii i maj tyeyúuj tzajta' jusi'rihua'aj, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi, je'ej ti ajta i tavástara' tyihuo'tá' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij majta a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ I Pablo ajta i Bernabé, a'áa mu á'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye'.

15

Matí'ij a'áa ja'tyúusii a Jerusalén

¹ A'áa mu a'náj séecan ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia, Judea maj ja'ráacij, matí'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyihuó'mua'tyey i ju'ihuáamua', tiquee je'ej tyí'rij ti Dios tyihuo'tú'uunyí' tipua'aj mequee ja'antysisíjchej i junavíj, a'yájna ti'ij tyeetyájtóo i Moisés. ² A'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuó'ixaaj tzaahuatyi'ra'aj jime', matí'ij mij a'íjma antyíhuo a'íjci i Pablo majta i Bernabé, majtáhua'aj séecan, mej mij a'áa jó'ju' a Jerusalén, majta je'en jaaxá'pui'intare'en a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta' a Jerusalén.

³ Matí'ij a'áa ja'ráacij a Antoquíia, a'áa mu je're'nyej a Fenicia, majta a'ájna a Samaaria, majta huo'té'exaa maj majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can tyá'antzaahuaj i Dios jimi. Aj mu mij huatóotyamua'vej a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' matí'ij huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj.

⁴ Matí'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén a'íjna i Pablo ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'tyéeeje a'íimaj i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', majta i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij. Matí'ij mij néijmi'i huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyámua' tyú'ruuj hua' jimi i séecan i tyeítyee. ⁵ Majta séecan a'íimaj i fariseos i maj majta tyá'tzaahuatye', a'íi mu ájhuiixij, matí'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Juxie've' maj ja'antyísiichixi'in i junavíj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj séej chuéj japua já'ma'can, miche' ja'rá'astej néijmi'i je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'íjna i Moisés.

⁶ Aj mu mij tyúusiij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij, mej mij tyi'huóo'ixaatye'en a'íjci jime'.
⁷ Matí'ij a'tzúj a'tyéevi'ij maj tyí'xaj, aj pu'ij i Pedro ájchej, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Nye'ihuáamua', mua'aj xu seríj jamua'reej a'náj ti imuáj i Dios na'antyíhuoj nyéetzij, nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ⁸ Ajta i Dios, i ti jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyí'mua'tzej i jutzájta', a'íi pu taataséjra ti huo'taxié'vej, jí'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjna i ju júuricamej tí'ij huatyá'itzeere'en a'íjma tzajta' tí'ij ajta ityájma tyitaatá'. ⁹ A'íjci jimi i Dios, néijmi'i tu taxa'aj tyana'aj een, jí'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyihuo'ruuj matí'ij jími tyá'antzaahuaj. ¹⁰ A'íj pu jin, zjí'nye een jime' a'yan setyá'xaj i Dios a'íjci jime' siaj tyihua'íjtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' yi'ráj jime' i maj quee ja'viicue'raca'aj i tahuásimua'cí'ij, tyajta ityáj?
¹¹ Ajta a'yájna, a'yaa tu tyá'tzaahuatye' tyaj quee tyu'nájchitaca', a'íjci jime' ti tavástara' tajapuá huatanyúj, a'yaa pu cha'tána'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma.

¹² Aj mu mij néijmi'i huatyápua'riaca' i maj tyí'xajtaca'aj, matí'ij mij huó'namuajri' je'ej maj tyihua'ixaatya'ca'aj a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé. Néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyihuo'tá' mej mij tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹³ Matí'ij ja'antypuá'rij i maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij Santiago a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nye'ihuáamua', sianáanamuajri'. ¹⁴ Simón pu taaté'exaa ti i Dios huo'tyáhuu i a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, séecan i tyeítsee tzajta' mej mij majta tyámua' tyaatá'an. ¹⁵ Je'ej maj tyí'xaj a'íimaj, a'yaa mu cha'taj mana'aj ará'tyeej tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ¹⁶ a'yan tíjin:

Tí'ij antyúuci'tyij, aj nu xaa nyij nyáaj uvé'nyesij.

A'íjna i chi'ra'an i David, i ti arí á'vej, nyáaj nu nyajtáhua'aj já'ajca'nyej.

Nyáaj nu ja'antýítaahuaj jájcuan a'íjci jitze i ti ooj ajá'ajnyee.

¹⁷ Mata'aj mij séecan jáahuonyij i tavástara', a'íjma jamuán i tyeítsee i maj séej chuéj japua já'ma'can,

i maj meríj nyejitzé pu huatóomua'aj.

¹⁸ I tavástara' pu jájcuaaj imuáj tyu'tá' maj a'íjci tyú'mua'tyij, ajta ará'tyeej tí tyu'tá' i junyúuca.

¹⁹ 'A'íj nu jin a'yan tyajámua'ixaatye' tyaj quee tyi-hua'antýiú'nyi'ra'an a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta ja'antzaahuatye'sij i Dios. ²⁰ Jéetze' pu tyí'huüre' tyaj tyihuo'ta'ítýi're'en yu'xarij jitze, tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaatye'en maj quee tyí'cua'caj i maj tyu'támu'vejritaca' hua' jimi i hua' diosij, majta quee juxana'ciria'aj úuca jamuán, majta i úuca quee juxana'ciria'aj i tyétyacaa jamuán, majta quee jacua'caa hue'ria'ra' tyi'tíj maj jaatyácue'mi'in, ajta maj quee jacua'caa i xúuria'ra'.

21 Ji'nye mati'ij mana'aj tyityeetyóohuij jo'maj jo'cháatimee, tyeítýee mu séejre' maj huá'ixaatye' je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Moisés, i maj hua' tyeyúuj tzajta' já'ji'vii ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

I yu'xarij maj huo'ta'ítýi'ri' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

22 A'íimaj i maj tamuáamuata' japan hua'puaj ará'asej, majta i huásij, majta néijmi'i i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jo'xá'pui'intarej maj séecan antýíhuoonyij, mej mij huo'ta'ítýej a Antoquíia, a'íjma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé. A'íj mu antýíhuo i Judas ti ajta a'yan ántyapuaaj tijin Barsabás, majta a'íjci i Silas, a'íi mu a'íin pué'een i tyétyacaa maj jéehua juxie've' hua' tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'. 23 A'íjma mu jimi jaata'ítýaca' i yu'xarij ti a'yan tyá'xaj tijin:

“Itýáj i tyaj tamuáamuata' japan hua'puaj ará'asej, majta i huásij i tyaj tasi'rii i tyeyúuj tzajta', yaa tu já'muatyoytýe' mu siaj tyá'tzaahuatye', siajta séej chuéj japua jo'cháatimee a'ájna Antoquíia, siajta a'ájna Siria, ajta a'ájna a Cilicia. 24 Tu'ríj jáamua'reeri' maj séecan iye'e'ej jo'cíj tyaj quee itýáj huo'ta'ítýaca', a'íi mu mij tyajamua'antýiú'nyi' a'íjci jime' je'ej maj tyajámua'ixaatye', a'íj xu sij jin quee che' je'ej jájtyoovej. 25 Ji'nye néijmi'i tu'ríj a'yan tyo'xá'pui'intarej tyaj séecan antýíhuoonyij itýájma maj jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij huo'ta'ítýej ja'mua jimi, a'íjma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé, 26 A'íimaj mu meríj a'yan tyityatóomua'aj maj huá'cui'nyij a'íjci jimi i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. 27 A'íj tu jin huo'ta'ítýaca' a'íjci i Judas, tyajta i Silas, a'íi mu jamuaaté'xaatye'sij néijmi'i je'ej tyaj tyeríj tyaaxá'pui'intarej. 28 A'yaa pu tyámua' naa tya'rá'najchaca' a'íjci i júuricama'ra' i Dios, ajta itýájma, tyaj quee jéehua tyi'táj jin tyajámua'ijcatye'ej, sulu a'íj tu'uj i ti jéetze' juxie've'. 29 Siaj quee jacua'caa i ya'muáatyee hue'ra' i maj hua' mu'vejritacaa i judioosij jimi, caxu siajta jacua'caj hue'ria'ra' i tyi'táj ti huatyácue'mi'nyi'huaca' nusu i xúuria'ra', caxu siajta juxana'ciria'aj úucaa jamuán, majta i úucaa quee majta juxana'ciria'aj i tyétyacaa jamuán. Tipua'aj a'yan xáarinij a'íjci jime' je'ej tyaj tyajámua'ixaatye', tyámua' xu tyityeetyá'itzeere'sij i Dios jimi. A'yaa tu tyaja'muatyojtzi're'.”

30 Mati'ij a'íimaj huo'tatyóotyaj, aj mu mij jo'cíj a'ájna a Antoquíia, aj mu mij hua'ajsií néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', mati'ij mij huo'tapíj i yu'xarij. 31 Mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jo'jíjvej i yu'xarij, tyámua' mu naa tyityaatóotyamua'vej, ji'nye jéehua pu ca'nyíjra'aj huo'ta'. 32 Ajta a'ájna i Judas, ajta i Silas, i maj majta tyihuá'ixa'tyahua'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jéehua ca'nyíjra'aj huo'ta' i ju'ihuáamua' a'íjci jime' i maj tyihuo'té'exaa. 33 Mati'ij a'tzúj a'áa a'tyéevi'ij, aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' tyámua' naa tyihuo'tatyójtýej mej mij juxáahuaj jó'cúnyej, mata'aj mij majtáhua'aj a'áa ja'rá'astij a'íjma jimi i maj uhuojo'ta'ítýaca'. 34 Ajta a'íjci i Silas, a'yaa pu tya'ránajchaca' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en. 35 Ajta a'ájna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íi mu Antoquíia jo'tyá'itzee, majta séecan jamuán, móoche' mu tyihuá'mua'tyajca'aj, majta huá'ixaatya'ca'aj i tavástara' nyuucaa.

Ti'ij i Pablo ajtáaraa a'íjci jimi i Bernabé

³⁶ A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Bernabé tijin:

—Tyooj tyajtáhua'aj huojova'muáaren i ta'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' jo'tyaj tyeríj huojó'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara', tyata'aj jáamua'reej je'ej ti tyihuá'huiire'.

³⁷ Ajta a'íjna i Bernabé, a'íj pu vi'tímu'caj i Juan, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Marcos. ³⁸ Ajta a'íjci i Pablo capu ja'ránajchaca' ti já'anvi'tij, ji'nye i Marcos pu a'áa huojóohua'xijca'aj a'ájna a Panfilia, capu che' hua' jamuán tyihuá'mua'tyajca'aj. ³⁹ A'íj mu jin quee tyámua' tyo'xá'pu'i'ntarej, mati'ij mij juxáxui'ij jo'cixij, ajta a'íjna i Bernabé, a'íj pu jo'ví'tij i Marcos, báarcuj jitze mu jo'c'íj a'ájna a Chipre. ⁴⁰ Ajta a'íjna i Pablo, a'íj pu huatajé i Silas ti'ij jamuán jó'me'en, majta a'íjmaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íj mu jaatáhuaviiri' i tavástara' ti'ij huó'cha'íin a'íjma i maj hua'puaj, mati'ij mij jo'c'íj. ⁴¹ A'áa mu huatyéenyey a'ájna a Siria, majta a'ájna a Cilicia, ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caria'aj i hua' tyeyúuj tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'.

16

Ti'ij Timoteo hua' jamuán ujó'mej a'íjma i Pablo ajta i Silas

¹ A'íjna i Pablo, ajta i Silas, a'áa mu jo'r'é'nyey a Derbe, majta a'ájna a Listra, a'áa mu séej jo'tyoo ti tyá'tzaahuatye', ti a'yan ántyapuaj tijin Timoteo, ajta i náanajra' Israel pu jitze ajtyáma'can, ajta i táatajra' griego pu pué'een. ² Tyámua' mu yó'mua'rajca'aj a'íjci i Timoteo a'íjmaj i maj tyá'tzaahuatye' i Listra maj já'ma'can, majta i Iconio maj já'ma'can. ³ A'íjna i Pablo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Timoteo ujó'me'en hua' jamuán, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj ja'antysisíjchej i navíira' mej mij quee je'ej tyá'mua'tziire'ej a'íjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeriaca'aj ti griego pué'eenye'ej i táatajra' a'íjci i Timoteo. ⁴ Néijmi'que' jo'maj jo'r'é'nyinyiica'aj ti'ij na'aj tye'chájta'najmee, a'áa mu huó'ixaa i tyeítyee je'ej maj tyaaxá'pu'i'ntarej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásaj i tyeyúuj tzajta' maj tyí'huiire' a Jerusalén. ⁵ A'íjmaj i maj jusí'rihua'aj, a'íj mu ca'nyíjra'aj tooa'care'ej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj mu jin támui'risima'aj i maj tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu jimí huataséjre a'íjna i a'tíj Macedonia ti já'ma'can

⁶ Ajta i júuricama'ra' i Dios, capu huo'ta' maj huó'ixaatye'en i nyúucarij a'ájna a Asia, a'áa mu huatyéenyey a Frigia majta a'ájna a Galacia, ⁷ a'áa mu véjri' tanyéj jo'tij ja'vá'asej síij i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Misia. A'yaa mu tyí'mua'ajcaa maj utyájrutyey a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Bitinia, ajta capu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios. ⁸ Mati'ij mij antac'íj után jitze pujmua' a Bitinia, mati'ij mij a'áa je'cáanyey chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Troas. ⁹ Tíca' pu i Pablo tyi'tíj huaséj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua', a'tíj ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Macedonia, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'yan tijin: “Eetára' yu jitze pujmua' pata'aj taatáhuire'en.” ¹⁰ Ti'ij a'yan tyu'séeraj a'íjna i Pablo, jiyé'tzín tu tyámua' huátaruuj tyej tyij antáciinyey a'ájna a

Macedonia, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios taatajé tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios hue'rátoosij.

Mati'ij tyihuo'mua'aj a'ájna a Filipos

¹¹ A'ájna a Troas a'áa tu i báarcuj jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'cáj a'ájna a Samotracia jo'tij chuéj já'ajnyeej a jáata', yaa ariá'pua'aj tutyij ará'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Neápolis. ¹² Tyajta je'en a'áa jo'cáj, aj tu tyij a'áa ja'rá'aj séej i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Filipos. A'áa mu já'chajca'aj a'íimaj i maj Roma jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'íin pué'een i chájta'naj ti jéetze' juxie've' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. A'áa tu á'tyeej a'chu pua'an xicáj. ¹³ A'náj mati'ij pua'aj juso'pihua'aj, aj tu tyij iiráacij a jéjre' chájta', a'áa tu jo're'nyej véjri' játye', tyej tyij jáahuonyij jo'tij jáa'rij tyaj huatyényuunyij i Dios jimi. A'áa tu oorá'saca', tyati'ij tyij huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Dios a'íimaj i úucaaj maj tyúusiiria'ca'aj. ¹⁴ Sáj i íiti', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijn Lidia, Tiatira pu já'ma'can a'ájna, cáanarij pu tyí'to'racaria'aj ti tyí'nacamuua. A'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, aj pu'ij Dios jaatá' ti'ij tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'ájna i Pablo. ¹⁵ Aj pu'ij huá'huaca', majta néijmi'i i ihuáamua'mua', ajta a'yan tyitaatajé a'ájna i Lidia tijn:

—Típua'aj a'yan tyajamuá'miteeraste'ej i nyaj nyeríj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástara', siata'aj mujo'vá'ju'un nyaj jamuán jó'nyaj ja'chej.

Aj pu'ij ca'nyéjrij jime' taatajé.

¹⁶ Séej pu a'yan tyu'ríj, tyati'ij a'áa joojú'caj jo'tyaj tyiye'ixa'tyehua'aj i Dios, a'áa tu íjmue'estaj ja'antynájchaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ti támua'rej. Séecan pu jimi ajtyávaaca'aj ti'ij jéehua túmii huo'mué'tiste'en. ¹⁷ Tí'quij a'ájna i íiti' taatavén, a'áa pu ja've'jijhuasima'aj tacújta' a'yan tijn:

—A'múumaj mu tyétyacaa mu jahuíire' i Dios i ti tajapua' já'sejre' a'yaa mu mij tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tyí'rij ti Dios tyajamaatú'uunyí'.

¹⁸ Á'tyeej ti a'yan tyihuojó'vajran, 'asta na'aj quee i Pablo jatyúna'vej, aj pu'ij ooré'nyeeriaca', ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyiyáaru' tijn:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Círíustu' paj iirájra'nyij a'mújci'jitze mu íjmue'estaj.

Ti'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij iirájraa a'íjci i íitaj tzajta'.

¹⁹ Majta a'íimaj i maj tyé'ijtya'ca'aj i íjmue'estaj, mati'ij jáamua'reeri' tiquee che' je'ej tyí'riitaca'aj maj jaamué'tin i túmii a'íjci jimi, aj mu mij huo'vívi' a'íimaj i Pablo majta i Silas. Mati'ij mij huojo'ví'tij a'íimaj jimi i maj tyí'ijta a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj. ²⁰ Mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaaj i juéesij tijn:

—A'íimaj i tyétyacaa, Israel maj jitze ajtyáma'can, jéehua mu hua'jaaxiejtje'ej iye'ej maj huacháatimee. ²¹ Yi'ráj mu tamua'tyej tiquee je'ej tyí'rij tyaj ja'antzaahuatye'en, na'ríij tyaj a'yan huárinyij ityáj i tyaj Roma jitze ajtyáma'can.

²² Mati'ij mij i tyeítyee huo'tájaaxiejvi'ri' a'íjci i Pablo, majta i Silas, aj mu mij i juéesij tyu'ta'íjtaca' maj tyihua'cáa'ri'raxi'in i tyihua'caanaa, majta hue'riá'vaxi'in. ²³ Mati'ij jéehua huo'tyaváaxi'ij, aj mu mij hue'tyáanaaj, majta jaata'íj i ti tyí'cha'ij ti huó'cha'íin tyámua' naa. ²⁴ Aj pu'ij a'ájna i maj tyéecha'íiraj, a'íi pu a'úun huojo'tyáto jo'tij quee

já'rij maj iirá'ciñyej, ajta i huá'icaj, a'áan pu a'nárujtya'xij i táabla jitze.

²⁵ A'tzáaj jé'ta' tíca', a'íjna i Pablo ajta i Silas, móoche' mu tyenyúusima'caj i Dios jimi, majta tyí'chuiicaca'aj, majta i séecan i maj nami'huaca'aj hua' jamuán, a'íi mu huá'namuajraca'aj, ²⁶ ti'ij jiye'tzín jime' huatóoca'tzj i chuéj, ajta i chi'ij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ca'nyiin pu huatóoca'tzj. Aj pu'ij tya'antácuunyixij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ajta tyí'ijtzaanyixij i cadéenaj i maj jin anají'qui'huajma'caaj i maj námi'. ²⁷ Ajta a'íjna i ti tyí'cha'icaj, ti'ij huájij, aj pu'ij jaaséej ti arí tya'antácuunyi'huajma'caj jo'tij tyeje'tyanámi'huajma'caa, ti'quij juchúun íjcutaca' ti'ij huóoje'caj, jí'nye a'yaa pu jaata'aj maj meríj iiráacj i maj nami'huaca'aj. ²⁸ Ajta i Pablo, a'yaa pu tyaatajé ca'nyiin jime' tijin:

—Capáj asíj je'ej ja'uurej, yú'tyaj tyooj néijmi'i iiráatyij.

²⁹ Aj pu'ij tiéj huáhuo i ti tyí'cha'icaj, ti'quij huatéechisima'aj ujo'tyájrapij jo'maj já'nami'huaca'aj, aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjna i Pablo, ajta i Silas. ³⁰ Ti'quij hui'ráavi'tij, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye náarinyij ti'ij Dios tyinaatú'uunyi'?

³¹ Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ántzaahuatye' i tavástara' a'íjci i Jesús, aj pu i Dios tyimuaatú'uunyi'raj, ajta a'íjma i maj ajamuán aja'chej.

³² Matí'ij mij jáa'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara' a'íjci i a'tj, majta a'íjma i maj jamuán aja'chej. ³³ A'áa pu'uj tána'aj a'tzáaj tíca' a'íjna i ti tyí'cha'icaj, a'íi pu huo'jó'sij i maj tyí'puejtyi'huaca'aj, ajta je'en huái'huaca' a'íjna i ti tyí'cha'icaj, majta i maj jamuán aja'chej. ³⁴ Ti'ij ij huojo'ví'tij i juchéj, aj pu'ij tyihuo'cue'ej, ajta i maj jamuán aja'chej, jéehua mu huatóotyamua'vej a'íjci jime' maj ja'antzaahuaj i Dios.

³⁵ Ii'ya' mu'uj a'íimaj i juéesij huo'ta'íj i xantáaru'uj, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci ti tyí'cha'icaj ti hue'rátóonyij a'íjci i Pablo ajta Silas.

³⁶ Aj pu'ij a'íjna i ti tyí'cha'ij, a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Manaata'íj i juéesij nyaj jamui'rátóonyij, pu'rjij sja'j juxáahuaj jó'ciñyej.

³⁷ Ajta a'íjna i Pablo, a'yaa pu tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj tyí'cha'ij tijin:

—It'yájma, i tyaj romanos pu'éen, a'íi mu jéjrista' taatyáavaxij tyeítyee tzajta', majta quee xu tyi'tj taa'íhuo'raj je'ej tyaj tyi'tj jin tyityo'tyá'itzee, mati'ij mij te'tyáanaj. ¿Nyi ijij meri'ij támij jaxie've' maj tii'rátóonyij avíitzij jime'? Catu iiráaju', miche' a'íimaj yeve're'nyej mata'aj a'íimaj tii'rátóonyij.

³⁸ Matí'ij mij i xantáaru'uj a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjma i juéesij je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Pablo, aj mu mij tyámua' tyu'tátziin a'íimaj i juéesij mati'ij jáamua'reeri' maj romanos jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íjna i Pablo ajta i Silas. ³⁹ Matí'ij mij ujó'ju' a'íimaj i juéesij mej mij utyojo'túu'uunyi' hua' jimi i maj hua'puaj, aj mu mij hue'rátjoo, majta huo'ta'íj maj eeráciñyej a'ájna a'chájta'. ⁴⁰ Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu iiráacj jo'maj já'nami'huaca'aj, mati'ij mij a'áa jó'ju' Lidia ti ja'chej, mati'ij huo'séeraj majta ca'nyíjra'aj huo'tá'aj i maj tyá'tzaahuatye', aj mu mij jo'c'ij.

17

Mati'ij tyúunyo'si'ij a'ájna a Tesalónica

¹ Mati'ij mij jo'cáj, a'ájna i Pablo ajta i Silas, a'áa mu jo're'nyej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Anfípolis, majta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Apolonia, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Tesalónica, jo'tij hua' tyeyúuj já'sejre' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² Ajta a'ájna i Pablo a'yaa pu'uj tyu'méj je'ej ti tyeýí'tihua'aj ti tyihuó'mua'tyej, a'úu pu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta', ti'ij a'yan atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze mati'ij pua'aj juso'pii, huéecaj sáahuaj pu tyihuó'ixaaj i yu'xarij jitze.

³ A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' ti jajpuéetzij já'ra'nyij a'ájna i ti Dios ja'antyíhuoj, ajta ti'ij huamuí', a'yaa pu ajta tyúuxie'va'ca'aj ti huatájuurej, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijn:

—A'ájna i Jesús, i nyaj já'mua'ixaatye' a'íi pu a'íin pué'een i Ciriístu'.

⁴ Séecan mu tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, aj mu mij huo'jaahua a'íjci i Pablo, majta i Silas. Jéehua mu majta tyá'antzaahuaj i maj griego pué'een i maj jana'michej i Dios, majta mue'tíj i úuca a i maj jéetze' juxie've'. ⁵ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu huápu'íj huá'anchueerej, mati'ij mij séecan tyísi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i maj ámana'aj huaci'íj, mata'aj mij ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeítyee mej mij huatanyínyu'caj. Aj mu mij a'áa jó'ju' jo'tij Jasón ja'chej, a'íj mu mij huáhuo i Pablo, majta i Silas, mej mij hui'rávi'tij, majta tyu'tátuire'en i tyeítyee jimi. ⁶ Ajta mati'ij quee huo'tyoj a'íjma i maj hua'puaj, a'íj mu mij jo'jáj i Jasón, majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'íjma mu jimi ahuojóotoj i maj tyityatatyíj a chájta', majta a'yan tyitye'entyíjiihua tijn:

—A'íimaj i tyétyacaa i maj tyi'jaaxiejtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íj mu jin meríj majta yará'aj, ⁷ ajta a'ájna i Jasón, tyámua' pu tyihuo'tyéeeje i juchéj, néijmi'i mu a'íimaj quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i tajtúhuan, j'i'nye a'yaa mu tyí'xaj ti sñj ajtáhua'aj tyí'ijta, a'tíj ti a'yan ántyapuaaj tijn Jesús.

⁸ Mati'ij a'íjma huánamuajri', je'ej mu pua'aj tyityo'tóomuajtyaca' i tyeítyee, majta i maj tyityatatyíj. ⁹ Aj pu'ij i Jasón, majta i séecan, túmii mu tyu'tá' a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, aj mu mij huo'táto.

Mati'ij a'áa jo'tyú'uuca'aj a Berea a'ájna i Pablo ajta i Silas

¹⁰ Tíca' mu i maj tyá'tzaahuatye' huo'ta'ítayaca' a'íjci i Pablo majta i Silas, mej mij jiye'tzín jó'ciínyej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Berea, mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij a'úu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ A'íimaj i maj Berea ja'chej, jéetze' mu tyámua' naa tyí'tyetyeítyeristaca'aj mequee a'íimaj i maj Tesalónica huacháatíma'caa, naa mu tyámua' tya'ancuriáa' i nyúucarij, a'náj tina'aj mu jahuocca'aj i yu'xarij jitze mej mij jáamua'reej típua'aj a'yan tyi'ja'yájntan je'ej maj tyihuá'mua'tyajca'aj. ¹² A'íj mu jin mue'tíj tyá'antzaahuaj, majta mue'tíj i griego maj jitze ajtyáma'can, a'íi mu majta tyá'antzaahuaj i úuca maj jéehua juxie've', majta i tyétyacaa. ¹³ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can, Tesalónica maj já'chajca'aj, mati'ij jáamua'reeri' ti i Pablo huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna a Berea, aj mu mij a'áa jó'ju', mati'ij mij huatyóohuij maj ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeítyee

mej mij hua'aj jaaxiejtye'en. ¹⁴ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu quee á'tyeej, je'en mu jaata'ítayaca' i Pablo ti'ij jó'ra'nyij a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'ej, ajta a'ájna i Silas, ajta i Timoteo, a'áa mu jo'tyá'ítzee a'ájna a Berea. ¹⁵ Majta i maj Pablo jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu jamuán ujó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Atenas. Mati'ij támij huariá'cij, ajta i Pablo a'yaa pu tyihuo'táhuaviiri' maj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i Silas majta i Timoteo maj jiye'tzín uja'rá'ciinyej a'ájna a Atenas.

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Atenas

¹⁶ Ti'ij Pablo óoche' hua'cho'va'caj a'ájna a Atenas, jéehua pu tyinyú'caca' i jutzájta' a'ájna jime' ti huo'séj i hua' diosij i maj iiratyé'tya'ajma'caa néijmi'que' a chájta'. ¹⁷ A'íj pu jin i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj hua' tyejúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i séecan jamuán i Dios maj na'michej. A'náj tina'aj pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna jo'tij tyaja'tuúhuaj tá'yí'ij. ¹⁸ Séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj tyúumua'tyej i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijn epicúreos, majta séecan estoicos maj hua'tamuá'muaj, a'íi mu mij huatyóohuij maj tyu'xáj a'íjci jamuán i Pablo. Séecan mu mij a'yan tyí'xajtaca'aj tijn:

—¿Ji'nye tyí'xaj mu ti jéehua tyi'tyáxajta?

Majta séecan a'yan tijn:

—Cuxáa tyí'ta'ixaatye' séej jime' i nyúucarij ti séej Dios jimi já'ma'can.

A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Pablo pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta je'ej maj tyityaatájuurij. ¹⁹ Mati'ij mij yo'ví'tij a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Areópago, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi je'ej tyí'rij tyaj jáamua'reej tyi'tij ti pué'een mu paj jájcuan tyí'tamua'tyej? ²⁰ Ji'nye petyí'ta'ixaatye' tyi'tij jime' tyej quee yó'itej, tyá'xie've' tyaj jáamua'reej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij.

²¹ Majta néijmi'i i maj Atenas já'ma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj meríj a'áa jo'cháatima'caa a Atenas, a'íj mu namuajraca'aj majta tyuu'ixáatye'ej je'ej ti jájcuan tyi'tij ricij.

²² Aj pu'ij Pablo aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta' i maj aja'tyúusiiria'ca'aj a'ájna a Areópago, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Mua'aj Atenas siaj já'ma'can, a'yaa nu tyaja'muasej siaj jéehua huá'tzaahuatye' i judiosij tyámua'. ²³ Ji'nye nyati'ij majo'cha'canya'aj jo'siaj jóosi'rii, séej nu huaséj ti jitzán a'yan tyé'yu'si' tijn: “Tyámua' tu tya'tá'caa i Dios tyaj quee jamua'tyej.” A'íjci i siaj quee jamua'tyej, tyámua' xu tya'tá'caa, a'íj nu nyij nyáaj jamuaaté'exaatye'ej.

²⁴ A'íjna i Dios i ti jaatyátaahuaca' i cháanacaj tyaj japuan séejre', ajta néijmi'i i ti íiyan tyí'sejre', a'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'ijta néijmi'que' u tajapuá, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua. Capu a'yun chej i Dios íiyu'uj tyejúuj tzajta' i tyétyacaa maj jaatyátaahuaca'. ²⁵ Capu a'yan tyúuxie've' maj tyi'tij jin jahuúria'aj, ji'nye a'íi pu néijmi'caa tatá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij, ajta tatá'caa i áacaj tyej tyij ucayáatiyi'can, ajta tyitatá'caa néijmi'i i ti tyitá'itziitye'.

26 'A'yaa pu i Dios jáaruuj maj séej mana'aj jitze eerányej i tyáataj néijmi'i i tyeítjee, mej mij néijmi'que' séjre'ej liyan i cháanacaj japua. Ajta a'yan tyihuo'xá'pui'intari'tzej a'chu maj á'tijti're'en, ajta jo'maj jo'cháatime'nyij. 27 Siata'aj sij jáahuoonyij i Dios, siaj sij jáatyoonyij, capu ajta muja' imuáj já'sejre' ityájma jimi. 28 A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'íj tu jimi júurij i Dios, tyej tyij mahuac'ca'an, tyej tyij tyajta séjre'ej, mati'ij majta a'íimaj i maj tyí'chuicacaa mua'ajmaj jimi, i maj a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Itýáj tu tyajta i Dios jitze eeráma'can." 29 Ji'nye ityáj tu i Dios jitze eeráma'can, capu ij juxie've' tyaj a'yan tyí'mua'ajcaj ti Dios ooroj jin taavijhua, nusu i pláataj jime', nusu tyetyéj jime'. Capu a'yan een ti'ij tyi'tíj i maj jaatyátaahuaca' i tyeítjee je'ej maj ye'ej tyéejtyoj i jumua'tziira'aj jime'. 30 A'náj imuáj capu i Dios huo'xíjtyej i tyeítjee maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyúuxie'va'ca'aj, ajta ijíij pu a'íin huá'íjtye' néijmi'caa i tyeítjee maj tyá'antzaahuatye'en jimí i Dios. 31 Ji'nye i Dios pu'ríj jaataxájtaca' a'náj ti huá'xijtye'en néijmi'caa i tyeítjee, a'íi pu huá'xijtye'en a'íjna i a'tíj i Dios ti arí ja'antyíhuoj, ajta arí huo'taséjra ti a'yan tyi'ja'yájna a'íjci jime' ti jaatájuurityej.

32 Mati'ij jáanamujri' maj huatájuurij i muí'chítjee, séecan mu jaatyáxaahuataca', majta séecan a'yan tijin:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj pajtáhua'aj tyitáa'ixaatye'en a'íjci jime'.

33 Aj pu'ij i Pablo iirájraa jo'maj jóosiiria'ca'aj. 34 Séecan mu i tyeítjee jamuán ujó'ju', majta tyá'antzaahuaj. A'yaa pu síij ántyapuaaca'aj tijin Dionisio, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ájna a Areópago, ajta síij i íiti' ti a'yan ántyapuaj tijin Dámaris, majtáhua'aj séecan i maj majta tyá'antzaahuaj.

18

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto

1 Tí'quij té'ej i Pablo iirájraa a'ájna a Atenas, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Corinto. 2 A'áa pu séej jo'tyoo ti Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan ántyapuaj tijin Aquila, a'áa pu já'ma'can chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Ponto. A'ájna i Aquila, ajta i íira'ra'an ti a'yan ántyapuaj tijin Priscila, a'íi mu a'áa ja'ráacij a'ájna a Italia, ji'nye a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' a'ájna i Claudio i ti va'cán jin tyí'ijta i romanos jimi, maj iirá'ci'nyej néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'ájna i Pablo, a'íi pu uhuojo'vá'muaariaca', 3 ajta a'yan cha'taj na'aj tyí'muarie'ca'aj ti'ij a'ájna i Aquila, ajta i Priscila. A'íj pu jin hua' jamuán ajo'tyá'ítzee, mej mij néijmi'i tyu'muarie'en. 4 Ajta a'náj tina'aj mati'ij pua'aj juso'píhua'aj, a'úu pu ja'tányinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihua'ja'ixa'tyahua'aj ti'ij hua'antymue'tin a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

5 Mati'ij ará'aj a'ájna i Silas ajta i Timoteo Macedonia maj ja'ráacij, Pablo pu huatyóochej ti a'náj tina'aj tyihuo'ixaatye'en i yu'xarij jitze, ajta tyámua' tyihua'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti i Jesús a'íin pué'een i Ciriistu'. 6 Majta a'íimaj camu jaxie'va'ca'aj maj jáanamuj, a'íj mu jin huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyéjeeve, aj pu'ij Pablo tyu'tacá'tzij i tyúucaanaa mej mij jáamua'reej tijin mo'tyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu jujíimua'aj pué'eenye'ej xá'ju'un tí'ij jamua'antyá'a'sej i puéjtzij, canu nyáaj. Ajta íjij tí yujo'que'tij ja'mej, hua' jimi nu jo'ma'aj na'mej i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁷ Aj pu'ij iirájraa u hua' tyeyúuj tzajta' tí'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'tij tí a'yan ántyapua'j tijin Justo. A'í pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta avéjri' já'chajca'aj jo'tij i tyeyúuj jo'tyéjvee. ⁸ Ajta a'ájna i Crispo, i tí tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'í pu tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi, majta néijmi'i i ihuáamua'mua'. Majta mue'tij i maj Corinto jo'cháatima'caa, matí'ij jáanamua'jri' i nyúucarij, metyá'antzaahuaj matí'ij mij huái'huaca'. ⁹ A'tzáaj tíca', tavástara' pu huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, póoche' paj hua'ixáatya'aj i nyúucarij, capáj ja'antyápua'citacare'en. ¹⁰ Ji'nye nyáaj nu ajamuán yésejre', capu a'tij mua'antyimué'tij, tí'ij puéjtzij muaatá'an, majta jéehua i nyetyeítteristyamua' yésejre' iie'ej chájta'. ¹¹ A'í pu jin i Pablo séej nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' a'áa já'tyeej a'ájna a Corinto, hua'mua'tyáaj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios.

¹² Tí'ij i Galión tyí'tyávaaca'aj tajtúhuan jime' a'ájna a tí a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Acaya, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'í mu tyinyínyu'cacuca' a'íjci jimi i Pablo, matí'ij mij yo'jáj i juéesij jimi. ¹³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa i tajtúhuan tijin:

—A'ájna i tyáati', a'í pu huá'mua'tyey i tyeíttee mej mij seequéj tyá'na'miche'en i Dios, ma'ajta quee a'yan tyitatá'caa i tayi'ráj tyaj a'yan rijcaj.

¹⁴ Pu'ríj tin tyu'taxáatajche' a'ájna i Pablo, tí'ij i Galión a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Típua'aj tyí'tij je'ej huá'uurenyijche', na'ríj a'tij huajé'catajche', aj nu xaa ja'muanamuáarajche' mua'ajmaj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¹⁵ ajta nyúucarij na'aj pué'een i siaj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyí'tyéevijtij siaj jujíimua'aj siana'aj jo'xá'pui'ntare'en, ji'nye canu nyáaj já'xa'pui'ntare' a'íjci i nyúucarij.

¹⁶ Tí'ij ij i Galión tyu'ta'íjtaca' maj néijmi'caa iirá'ityej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i juéesij. ¹⁷ Aj mu mij néijmi'i jaatyéevi' a'íjci i Sóstenes i tí tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', matí'ij mij jaatyáavaxij jüsa'puaj i tajtúhuan. Ajta a'íjci i Galión, capu jitzán juxié'va'ca'aj.

Tí'ij i Pablo ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Antoquíia

¹⁸ Ajta i Pablo tyámua' pu óoche' tyé'tyee a'ájna Corinto. Tí'quij huo'tatyójtjej i ju'ihuáamua', ajta je'en báarcuj jitze atyájraa, a'íjma jamuán i Priscila ajta i Aquila. Matí'ij mij antacíj a'ájna séej chuéj japua tí a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Siria. Tí'ij quee xu uja'rayi'váacaj a'ájna a Cencrea, aj pu'ij ahuóosisaaxij tí'ij aróo'astej tyí'tij tí jin atóoraj. ¹⁹ Matí'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Éfeso, a'áa pu i Pablo huojoohuá'xij a'íjma i Priscila ajta i Aquila, tí'quij u tyeyúuj tzajta' jo'tyájruij, ajta je'en tyihuo'ixaa'j a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'úun jóosi'rihua'aj. ²⁰ A'í mu mij jaatáhuaviiri' tí jéetze' á'tyeevi' hua' jamuán, ajta capu otyóoca'an.

²¹ Aj pu'ij huo'tatyójtjej, a'yaa pu tijin:

—Típua'aj i Dios a'yan tyá'xie've'ej, nyajtáhua'aj nu yajamarámuaarij.

Ti'quij i Pablo i báarcuj jitze atyájraa, aj pu'ij jó'raa. ²² Ti'ij ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, ajta je'en a'áa jo're'nyej a Jerusalén, ti'ij huo'tatyójtje'en i maj tyeyúuj tzajta' jusi'rii, aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Antoquiá. ²³ A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij té'ej jájcuan iirájraa, ti'ij a'áa ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galacia, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Frigia. A'í pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye'.

Ti'ij Apolo tyihuó'ixaaj a'ájna a Éfeso

²⁴ A'áa pu a'náj síij jo're'nyej Israel ti jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaj tijin Apolo, a'áa pu já'chajca'aj chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Alejandría. Tyámua' pu tyeyí'tihua'aj ti tyihuó'ixaatye'en, ajta tyámua' tyiyo'iteca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ²⁵ Naa pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i tavástara', ajta naa tyuutyámua've'ej tyihuá'ixaatyaca'aj, tyámua' pu tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta a'íj pu'uj mua'reeriaca'aj i ti jin i Juan huo'iiri'. ²⁶ A'í pu huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en u tyeyúuj tzajta' naa tyu'toocua'nyéej, mat'ij jáanamujri', a'íjna i Priscila ajta i Aquila, a'í mu jaatajé ti'ij uhuojo'vá'muaarej, aj mu mij jéetze' tyámua' tyaatá'iteeri' je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ²⁷ Ajta ti'ij i Apolo arí jo'yi'muúicaj a'ájna a Acaya, a'í mu i maj tyá'tzaahuatye' canyíjra'aj jaatá', aj mu mij yu'xarij huo'ta'ityi'ri' i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa ja'chej, mata'aj mij tyámua' tyeetyéjeevej. Ti'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Acaya, tyámua' pu tyihuo'tyáhuúí a'íjma i ti Dios huo'ta' juxié'vi'ra' jime' mej mij tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ Ji'nye a'yaa pu tyihua'ráaje i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i yu'xarij jitze pu huo'taséjra ti Jesús a'íin pué'een i Ciriístu'.

19

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Éfeso

¹ Ti'ij ooj i Apolo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto, Pablo pu huáraa mui'caquéj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee a'áa ti huataca'aj a Asia. Ti'ij ij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Éfeso, jo'tij jéehua huojotyó' i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sia'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios siati'ij tyá'antzaahuaj?

Mat'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Catu ma'yá'namuajraca'aj maj jaxajta i júuricama'ra' i Dios.

³ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj nyúucaritze' xáai'huaca'?

Mat'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íj tu nyúucaritze' huái'huaca' i Juan.

⁴ Pablo pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Juan pu huo'iiri' i tyeítyee mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', ajta a'í pu huá'ixaatya'ca'aj maj tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti ooj uvé'nyesij majca'huáyee, a'í pu a'íin pué'een i Jesús.

⁵ Mat'ij jáanamujri', aj mu mij huái'huaca' nyúucaritze' i Jesús.

⁶ Ajta ti'ij i Pablo hua'vá'muarie'xij i hua' mu'úutze', aj pu'ij i

júuricama'ra' i Dios huatyá'itzee hua' tzajta'. Mat'i'ij mij huatyóohuij maj tyu'xáj nyúucarij jime' i maj quee xu jaayí'tihua'aj, majta maj tyu'taxáj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'yaa mu a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyétyacaa ará'axcaa.

⁸ Huéicaj máxciríe' pu á'tyeej ti i Pablo uja'tá'nyinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihuaja'ixaatya'ca'aj quee tyí'tzínnye'ej, ajta hua'tyámue'tisima'aj i tyeítýee a'íjci jime' i ti jin i Dios tyí'ijta. ⁹ Majta séecan, camu jáanamujri' i nyúucarij ti huá'ixaatya'ca'aj, sulu a'yaa mu mij je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj i tyeítýee tzajta'. Ti'quij i Pablo avá'raj a'ájna hua' tzajta', ajta séecan jo'vi'tij i maj tyá'tzaahuatye', a'ájna jo'maj tyihuaja'mua'tyej, jo'tij ja'chej i ti a'yan ántyapuaj tijin Tirano. A'áa pu a'náj tina'aj tyihuá'ixaatya'ca'aj, ¹⁰ a'yaa pu huaríj a'chu hua'puaj nyinyi'ra'aj ti a'yan tyihuá'mua'tyajca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Asia i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu jáanamujri' i nyúucaria'ra' i tavástara'. ¹¹ Ajta a'íjna i Pablo, va'cán pu jin tyámua' tyí'uuriacajca'aj i tyeítýee tzajta' a'íjci jitze ma'can i Dios, ¹² ti'ij ajta a'íjna i paanyújra' a'íjci i Pablo, nusu tyí'caanaria'ra', tipua'aj a'tíj hua' japua áan tyojo'ojpíjxi'in i mej tyí'cucui', aj mu mij tyámua' rinyij, majta i tyiyáaru'uj iiráaju' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítýee.

¹³ Majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a cáayej jitze ajcáci'ca'aj, a'íi mu hui'tamuáarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítýee, máaxie'va'ca'aj maj a'yan huárinij nyúucaria'ra' jitze i Jesús, a'íj mu jin a'yan tyihuá'jeevaca'aj i tyiyáaru'see tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti jitzán ma'can tyí'xaj i Pablo siaj iiráciinye.

¹⁴ A'yaa mu rijcaa i maj aráahua'puaj ará'axcaj i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Esceva, i ti tyihuá'ijtya'ca'aj i maj tyí'huíire' u tyeeyúuj tzajta'. ¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i tyiyáaru' tijin:

—Nyáamua'tyej a'íjci i Jesús, nyajta nu jamua'reej a'tíj ti Pablo pué'een, arí mua'aj, ¿a'tyaanyíj siaj puírícij?

¹⁶ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'íjna i tyiyáaru' jiyet'zín hua' jitze rájve, ajta huo'mué'tij ti'ij huo'tyényo'si'ij. Mat'i'ij mij huatoo'uj mamuámua'vi'ij majta tyi'puéetyi'huaj. ¹⁷ Majta i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Éfeso, i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyí'tíj huó'ruuj, a'íj mu jin tyu'tátzín. Mat'i'ij mij jéetze' mue'tíj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús.

¹⁸ Majta mue'tíj i maj tyá'antzaahuaj, a'íi mujo'vá'ju'un mej mij huatooxaj jéjrista' tyí'tíj maj je'ej pua'aj huáruuj, ¹⁹ majta mue'tíj i maj tyí'chahuua, umuj tyaja'ráai'puj i tyúuyu'xaa, mat'i'ij mij tyu'tyáatiej, metyi'séeracaj i tyeítýee. Mat'i'ij mij jaatyé'itej a'chu ti tyá'najchica'aj a'íjna i yu'xarij, a'yaa pu ará'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' ví'ra'aj i pláataj. ²⁰ A'yaa mu i nyúucaria'ra' i tavástara' meríj jéetze' néijmi'que' tyá'mua'reeriaca'aj, majta jaséjratara'aj i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

21 Tí'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Pablo jaaxá'pu'intarej tí uhuojo'vá'muaarej a'ájna a Macedonia, ajta a Acaya, ajta tí ooj a'áa jó'yi'ij a Jerusalén. Ajta tí'ij Jerusalén huojó'va'muáaren, juxié'va'aj pu ta'mej tí a'áa jó'me'en a'ájna a Roma. 22 Aj pu'ij i Pablo hua'puácaa huata'ítയാ'ca' i maj jahui're', a'íjci i Timoteo ajta i Erasto mej mij jó'ciinyej a'ájna a Macedonia, ajta a'íjna óoche' pu a'áa jo'tyóo'itzee a Asia.

Mati'ij tin tyúucuij a'ájna a Éfeso

23 A'áa mu a'náj jéehua huatanyínyu'cacuca' i tyeítýee a'íjci jime' i maj huataséjre i maj tyá'tzaahuatye'. 24 Síij pu a'íjna pué'eenye'ej i tí a'yan ántyapuaaj tíjin Demetrio, a'íj pu chí'ij tyí'ta'huacare'ej tí tyí'c'ile'en i tí pláataj tyúumua'tij, tí a'yan huasé'rihua'aj tí'ij chí'ra'an i hua' dios tí a'yan ántyapuaaj tíjin Artemisa, jéehua mu mij jamue'tijca'aj i maj jimi tyí'muarie'ca'aj. 25 A'íj pu'ij hua'ajsih a'íjma i maj jimi tyí'muarie'ca'aj, ajta séecan i maj a'yan cha'taj mana'aj eenye' tyí'muarie'ca'aj, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Tyétyacaa, mua'aj xu jamua'reej tyej tyámua' naa tyá'mue'tij i túmii a'íjci jime' i tyaj jin tyí'muarie'. 26 Ajta siati'ij seríj tyí'sej siajta tyí'namuaj, je'ej tí i Pablo metyojo'xajtan tíjin i diosij tyétyacaa maj huo'taahuaca' camu je'can jime' diosij pu'ricij, a'íj pu jin arí jéehua huo'mué'tij i tyeítýee i maj a'yan ma'can iie'ej Éfeso, ajta néijmi'que' a'áa tí huataca'aj a Asia.

27 'Je'ej pu pua'aj tyí'uurej, jí'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij tyaj yó'rieenyij i tyaj jin tyí'muijhuacaa, ajta i taj tyeyúuj i tí tzajta' iirájvee i tadioos tí ve'éj, a'íjna i Artemisa, a'yaa pu tyu'tái'riitarij maj quee che' jana'miche'en. Majta camu che' jaataxié've'sij a'íjci i tadioos tí ve'éj i maj jana'michej néijmi'que' a'áa tí huaca'aj a Asia, majta néijmi'que' i cháanacaj japua.

28 Mati'ij a'yan tyú'namuajri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca', majta huatyejíhuajra, a'yan tíjin:

—i'Che' jusén jin júurij a'íjna i Artemisa, Éfeso tí já'ma'can!

29 Capu je'ej huo'támiteeraj je'ej maj huárinyij a'ájna a chájta'. Mati'ij mij a'íjma jimi ootajé'yaca' a'íjci i Gayo majta i Aristarco i maj Macedonia já'ma'can, a'íj mu jamuán huajú'ca'aj a'íjci i Pablo, mati'ij mij huojó'sa'riéechajra a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i tyeítýee. 30 Ajta i Pablo, a'íj pu utyáruyimu'ca'aj tí'ij tyihuo'íxaatye'en i tyeítýee, majta a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' camu jaatá' tí utyájrutyej. 31 Majta séecan i maj tyityatatyíj a'ájna a Asia, i maj naa yó'mua'raj a'íjci i Pablo, a'íj mu a'yan tyaata'ítýi'rej tíquee ajo'ré'nyinyiica'an a'ájna jo'maj jóosi'rii.

32 Majta a'íjma i tyeítýee i maj jusiiria'ca'aj séecan mu seequéj tyityetyéjijhuajsime'ej, majta séecan seequéj, majta jéetze' ará'axcaa i maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj. 33 Majta séecan i tyeítýee i maj jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj, a'íj mu tyámua' tyaaté'exaa a'íjci i Alejandro, i maj Israel jíjze ajtyáma'can, a'íj mu ajúutajchaca' jo'maj ja've'nyeinye' i tyeítýee. Tí'quij i Alejandro jumuáca' jin huo'tá'ijmiejri' mej mij quee che' je'ej tyáhuasime'en, tí'ij a'íjn hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj Israel jíjze ajtyáma'can. 34 Majta i tyeítýee mati'ij jáamua'reeri' tí a'íjn

Israel jitze ajtyáma'can, néijmi'i mu huatyejiihuajra a'yaa mu á'tyeej a'chu hua'puaj ooraj maj a'yan tyityetyéjjihuaj tijin:

—iChe' jusén jin júurij a'ijna i Artemisa Éfeso ti já'ma'can!

³⁵ Ajta a'ijna i ti tyí'yu'xacaa, a'íi pu huo'tá'ijmujri' maj quee che' tyí'xajtaj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa i tyeítyee tijin:

—Mua'aj tyeítyee, Éfeso siaj já'ma'can, néijmi'i i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu jamua'reej ti a'ijna i chájta'naj antyúumua'reej ti jáacha'íin i tyeyúuj ti tzejta' iirájcaj i dios ti ve'éj, a'íjna i Artemisa, ajta i nyéerima'ra' ti tajapuá'je'cáanyej. ³⁶ Capu je'ej tyí'rij ti a'tíj já'xaahuataj a'íjci, xaatapuá'cij mu siaj tyé'jjihua, caxu tyí'tíj je'ej uuriaj siaj quee tyámua' tyá'mua'reej.

³⁷ 'Ji'nye a'íimaj i tyétyacaa i siaj yahua've'vi'tíj camu já'xaahuaj i tyeyúuj, camu majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tadioos.

³⁸ 'Típua'aj a'ijna i Demetrio, majta i maj jimi tyí'muarie', típua'aj a'tíj huá'jaaxiejvi'raj, má'maj pueej jin séejre' mu juéesij ajta séejre' jo'maj huojoxíjtye'en, miche' a'áa ja'huóonyuuste'en ajta je'en a'yan tyéjcha'íij ti síij ajta síij jujapuá'huatányuunyij. ³⁹ Ajta típua'aj mua'aj tyí'tíj siajtáhua'aj huococaj, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'áa yo'taxáj jo'maj néijmi'i jóosi'rii. ⁴⁰ Tyí'tíj ti arí je'ej huaríj ijíij a'yaa pu tyu'táci'pej maj tajitzé tyo'ojpuá'ritye'en a'íjci jime', capu métyi'tíj je'ej tyaj tyí'tíj tyu'taxáj, típua'aj mataata'íhuo' a'íjci jime' i maj huatyejiihuajra i tyeítyee.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxáataj a'ijna i ti tyí'yu'xacaa, ti'ij ij hue'rá'ityaca' i tyeítyee.

20

Tí'ij i Pablo a'áa jo'mej a Macedonia ajta a Grecia

¹ Tí'ij antyipuá'riaca' i maj huóotya'xij, Pablo pu huo'tajé i maj tyá'tzaahuatye' tí'ij a'íin tyámua' tyihuo'té'exaatye'en. Aj pu'ij huo'tatyóotye'ej, tí'quij a'áa jó'raa a Macedonia. ² Néijmi'que' pu huó'muaariaca' matí'ij mana'aj tyityeecháatima'caa a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caria'aj i nyúucarij jime' i ti jin tyihuo'íxaaj, tí'quij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Grecia, ³ a'áa pu huéica'j máxcírie' á'tyeej. Tí'ij arí tin antyirá'sima'caj i báarcuj jitze tí'ij antára'nyij a'ájna a Siria, tí'ij a'yan tyáamua'reeri' maj a'yan tyaaxá'pui'intarej maj a'áa ye'tyécho've'en i juyáara' jitze jo'tíj jo're'nyéenyijche', a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij huariá'raa tí'ij ajtáhua'aj a'áa huatyéenyey a'ájna a Macedonia. ⁴ A'íi mu jamuán jó'ju' i Sópater yójra' a'íjci i Pirro, Berea ti já'ma'can, ajta a'íjna i Aristarco ajta i Segundo i maj Tesalónica ja'chej, ajta i Gayo Derbe ti já'ma'can, ajta i Timoteo, ajta i Tíquico, ajta i Trófimo, i Asia maj já'ma'can. ⁵ A'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' anaquéj mu jó'ju' mej mij a'áa taja'cho've'ej a'ájna a Troas. ⁶ Tyajta ityáj, tí'ij tyo'puá'riaca' i maj tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jacua'caa i páan tíquee cu'ustij, a'áa tu ja'ráacij a Filipos i báarcuj jitze, anxí xicáj tu jitze huo'táa'saca' a'ájna a Troas, a'áa tu tyij aráahua'puaj xicáj á'tyeej.

Tí'ij i Pablo a'áa huojová'muaariaca' a Troas

7 Ti'ijta atyojo're'nyej i seej xicaj jitze i ta'najcaj i iteerij, aj tu tyij tyítasihj tyej tyij huariátatare'en i páan, ajta i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti jó'ra'nyij yaa ariá'pua'aj, a'íj pu jin jéehua tyihuó'ixaaj 'asta na'aj quee jé'ta' tica' tyará'aj. 8 A'áa tu ja'tyítasihj ánimuaj i chi'ij tzajta', ti huéicaj jujapúa tyiváatimee, a'áan pu ú'taaca'aj jéehua i tatzárij jime'. 9 Ajta tyamuéej a'úun je'rácatyii ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Eutico, a'áan pu jo'huáayixij jo'tij ja'nácun. Ajta a'íjna i Pablo jéehua pu tyihuó'ixaaj, a'íj pu jin huamué'tichej i cutzúj jime' a'íjna i Eutico, ti'quij tyámua' huápu'i'ij tyu'tácuj, aj pu'ij ancure'vej a'íjci jitze i chi'ij ti huéicaj jujapúa tyiváatimee, mu'chícan mu'uj mij jajriáj. 10 Aj pu'ij acájraa i Pablo, ti'ij ij ja've'vi'raxij a'íjci i tyamuéej. Ajta a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej, óoche' pu júurij.

11 Aj pu'ij i Pablo ajtáhua'aj antyíraj i chi'ij tzajta', ti'quij huo'riá'taarej i páan, mati'ij jaacua'aj, ajtáhua'aj tyihuá'tyixaa, 'asta na'aj quee huatapuá'riaca'. Ti'quij jó'raa. 12 Ajta a'íjna i tyamuéej, júurican mu jo'vi'tij, a'íj mu jin jéehua ca'nyíjra'aj huatóoa'.

Troas pu ja'rájraa ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Mileto

13 Tyajta ityáj ta'náatya'aj tu jo'cáj i báarcuj jitze, a'áa tu ja'rá'aj a'ájna Aso, tyej tyij a'áa ya'rávi'tin a'íjci i Pablo, ji'nye ju'icán pu uja'rájraa. 14 Tyati'ij jáatyoy a'íjci i Pablo a'ájna a Aso, aj pu'ij tajamuán atyájraa i báarcuj jitze, tyati'ij tyij jó'ju' a'ájna a Mitilene. 15 A'áa tu eeráacij, yaa ariá'pua'aj tu avéjri' ja'ajtyéenyey jo'tij ja'ráhuachij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Quío, tyati'ij tyij seej xicaj jitze a'áa ja'rá'aj a'ájna a Samos. Tyajtáhua'aj yaa ariá'pua'aj a'áa tu ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mileto. 16 A'yaa tu huaríj, ji'nye Pablo pu jaaxá'pu'i'intarej ti'quee a'áa ja'tanyéj a'ájna a Éfeso, capu ajta á'tyeerimu'ca'aj a'ájna a'áa ti huataca'aj a Asia, ji'nye jiyet'zín jime' pu ja'rá'astijmu'ca'aj a'ájna a Jerusalén, tipua'aj a'yan tyí'riitan tyaj a'áa jo'tyú'uucay mati'ij tyí'ye'estyaa a'íjci jime' i maj jo'támua'reej ti ari' a'yan tyooméj huá'puatyej japanu tamuáamuata' xicaj.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i huásij Éfeso maj já'ma'can

17 A'áa pu jo'tyaváaj i Pablo a Mileto, ti'ij huo'ta'íjtaca' maj uhoojo'tájeevej i huásij i tyeyúuj tzajta' maj tyí'huüre' a'ájna a Éfeso. 18 Mati'ij i huásij aje're'nyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij nyati'ij nyana'aj anaquéej yeti'tanyéj iyye'ej Asia. 19 A'náj tina'aj nu yahuatyéjvee ja'mua jamuán, netyí'huürria'aj nyajta nyacu'váj i tavástará' jimi, a'yaa nu tya'canyeyí'nya'aj a'íjci jime' i ti jéehua je'ej pua'aj tyina'antyimué'tijcaa ajta i maj je'ej pua'aj nyooriajcuca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can. 20 Canu a'náj ootyá'itzee nyaj quee tyajá'mua'ixaatye'ej tyi'tij ti mua'ajmaj jamuatyáhuu'rii, nyetyaja'muamua'tyáaj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'siaj jo'cháatimee. 21 A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma i maj seej chuéj japua já'ma'can, a'yaa nu tyihuó'ixaaj ti a'yan tyúuxie've' mej sequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, majta ja'antzaahuatye'en a'íjci i tavástará'

Jesús i Ciríistu'. ²² Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén a'íjci jime' ti i júuricama'ra' i Dios a'yan tyinaata'íj, canu jamua'reej je'ej ti mu' tyinyaja'huírria'aj ja'mej. ²³ A'íj nu xaa mua'reej, ti jo'tíj na'aj ti huachájta'tajmee, a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'nye'ixaatye' ti a'íin nyejcho've' i maj tzajta' tyí'tyanamuacaa ajta jéehua i puéjtzij. ²⁴ Capu nye jitze juxié've' i nyaj jin júurij, a'íj nu'uj xie've' nyaj ja'antyíci'tyij je'ej ti i Dios tyi'tíj tyinaa'íjcaj nyaj huo'té'exaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra', ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi' juxié'vi'ra' jime'.

²⁵ 'Ajta ijíj tyámua' nu tyá'mua'reej, tiquee che' a'tíj me' nyeje'seejran, a'íimaj i nyaj nyeríj huó'ixaaj i Dios ti jin tyí'ijta. ²⁶ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' ijíj, canu nyáaj pué'eenye' tipua'aj tyi'tíj je'ej ja'mua'uurej mua'ajmaj, ²⁷ ji'nye néijmi'i nu tyajamuáa'ixaa je'ej ti tyá'xie've' i Dios, nyajta quee a'náj tyi'tíj jamuaatyá'aviitzej. ²⁸ Tyámua' xu'uj, siata'aj huó'cha'íin néijmi'caa i maj jus'rii i Dios jimi, jo'tíj i júuricama'ra' i Dios huaja'antiyihuo mej mij a'íjma huácha'íin i maj tyá'tzaahuatye', i ti juxúure' jin huó'naniej a'íjna i Jesús. ²⁹ A'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej nyati'ij jó'ra'nyij, séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un ja'mua jimi maj a'yan een mati'ij íira'vetyee mej tyí'tyaci'macaa, i maj a'yan tya'xié've'ej muá'ju'un maj hua'antypuá'aritye'en i maj tyá'tzaahuatye'. ³⁰ Séecan mu avá'ju' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, a'íi mu hue'tzij jin tyihua'mua'tyen, mej mij a'íjma antymue'tin i maj tyá'tzaahuatye'. ³¹ Tyámua' xu'uj mua'aj, xo'támua'reeri' nyaj huéicaj nyinyi'ra'aj tyajamuáa'ixaa tújca'rij tzajta' nyajta tíca'rij tzajta', canu a'náj jaatáxaahuataca' nyaj tyajamuáa'ixaa na'canyeyi'nyaj ja'mua jime'.

³² 'Ajta ijíj nye'ihuáamua' Dios jimi nu jamuatyátoosij, ajta i nyúucaria'ra' ti jaxaj juxié'vi'ra' jime'. A'íi pu néijmi'i pu tyí'uurej ti'ij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ajta néijmi'i huo'tá'sij i ti jin atóoraj a'íjma jimi i jutyéityeristyamua'. ³³ Canu nyáaj a'náj tyi'tíj nyacua'aj tipua'aj túmii, na'ríj tyihua'caanaa. ³⁴ Sulu a'yaa xu tyá'mua'reej, nyej nyasíj nyamuáca' jin tyu'muáriej nyej nyij jaamué'tin tyi'tíj ti juxié've' nye jimi, ajta a'íjma jimi i maj nyaj jamuán huacíj. ³⁵ A'náj tina'aj nu jamuáa'itíiri' ti a'yan tyúuxié've' siaj tyu'muárie'en ajta siaj sij huo'tyáhuíire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj xu ú'mua'reerij je'ej ti tyu'taxájtaca' i tavástara' Jesús tíjin: "Jéetze' pu tyámua' tyé'yi'ij nyaj tyí'puejva'aj quee nyaj tyi'tíj ancuriáan."

³⁶ Tí'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj i Pablo, aj pu'ij tyítunutaca' ajta huatyéenyuj i Dios jimi hua' jamuán. ³⁷ Néijmi'i mu huóoyiinyixij majta néijmi' i jiré'chuíixij, majta jityápui'tza'xij a'íjci i Pablo. ³⁸ Jéehua mu juxaamuijritya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyihuo'té'exaaj mej quee che' a'náj me'yé'sejran. Aj mumij jamuán ujó'ju' jo'tíj ja'tyájraa i báarcuj jitze.

21

Tí'ij i Pablo a'áa jo'mej a'ájna a Jerusalén

¹ A'áa mu'uj mij joovátzij i ta'ihuáamua', aj tu tyij ityáj atyáacij i báarcuj jitze, tyati'ij tyij huatátaje'yaca' a'ájna a Cos, yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Rodas, tyati'ij tátyij a'áa jo're'nyej a'ájna a Pátara. ² A'ájna a Pátara a'áa tu séej jo'tyoo i báarcuj Fenicia ti

jó'yi'ij, a'íj tu tyij jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'cáj. ³ A'áa tu joojú'ca'aj tyati'ij jaaséej a ti ja'ajhuáchij, a'yaa pu tya'rájtyapuaj tijin Chipre, a'áa tu muáca'ta' pujmua' ajcaanyej, mu tu'uj jó'ju' 'asta tyana'aj quee a'áa ja'rá'aj a Siria. Ajta i báarcuj a'áa pu je'cáca tyu'tyájtóo i íjcaj ti tyú'tisime'ej a'ájna a Tiro, a'áa tu tyij acáacij. ⁴ Tyati'ij a'íjma huátyoj i maj tyá'tzaahuatye', aráahua'puaj xicáj tu á'tyeej tyaj hua' jamuán ajo'tyu'uj. A'íjma mu júuricama'ra' i Dios jitze ma'can jaatá'ijmujri' a'íjci i Pablo ti'ij quee a'áa ja'tányinyiica'an a Jerusalén. ⁵ Ti'ij mu tyojo'ma'aj aráahua'puaj xicáj jitze, aj tutyij jo'cáj. Néijmi'i i tyétyacaa muanyíny'i'chaj, majta huayóomua'aj, a'áa mu tojóotoj jo'tij joo'ástimee i chájta'naj, a'áa tu tyij tyítunutaxij jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij huatyéenyuj i Dios jimi. ⁶ Tyati'ij huo'tatyóotyaj, aj tu tyij atyáacij i báarcuj jitze, majta a'íjma huariá'cij jo'maj jo'cháatimee.

⁷ Tyati'ij jaatyáaxijtye i tyaj huajú'ca'aj i jájritze', Tiro tyaj ja'ráacij tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Tolemaida, a'áa tu huo'tatyójtje i ta'ihuámua', tyajta hua' jamuán séej xicáj ajo'tyu'uj. ⁸ Yaa ariá'pua'aj tu jo'cáj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea. A'áa tu ja'tanyéj jo'tij ja'chej a'ájna i Felipe i ti tyihuá'ixa'tyee tyeítyee, a'íj pu a'íj pué'een síj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyí'huüre' i tyeyúuj tzaajta', a'áa tu jo'tyá'ítzee a'íjci jimi i Felipe. ⁹ A'ájna i Felipe muáacuacaa pu tyiyójmua'ca'aj i úucaa mej quee xu huíchej, a'íj mu jaxajtaca'aj nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁰ A'áa tu tyij á'tyeej a'chu pua'an xicáj, ti'ij ij síj ará'aj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, Judea ti já'ma'can, a'yaa pu ántyapuaj a'ájna tijin Agabo. ¹¹ Ti'ij tajimí ará'aj, aj pu'ij ja'vá'xistaca' i ti jin ahuóoji'ca'ca'aj a'ájna i Pablo, aj pu'ij a'íjci jin anóoji'quej i ju'ícaj jitze, ajta i jumuáca' jitze, ti'ij ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa pu tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios tijin a'ájna a Jerusalén, a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyeetyáji'que'sij a'íjci i ti ja'a'rij a'íjci i maj jin ahuooji'ca'ajma'aj muá'ci'ij, majta huo'tátuiire'sij a'íjma i maj séej i chuéj japua já'ma'can.

¹² Tyati'ij a'íj huánamuajri', ityáj majta i maj Cesarea já'ma'can, néijmi'i tu jaatáhuaviiri' a'íjci i Pablo ti'ij quee ujó'yi'can a Jerusalén.

¹³ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Pablo tijin:

—¿Ji'nye setyityúuyin siajta nyaxaamujritye'? A'yaa nu tyé'nyaca'nyej, canu a'íj nyana'aj jime' maj naatyáji'que'en, sulu nyej nyajta huámu'nyij a'ájna Jerusalén a'íjci jime' i nyaj jahuüre' i tavástara' Jesús.

¹⁴ Ji'nye catu jaatáviicue'ri' tyaj jaatyá'ítzen, tyaatá' tu'uj tyij, a'yan tyetyatajéveej tijin:

—Che' a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'.

¹⁵ Ti'ij a'yan tyu'ríj aj tu tyij tyámu' huátaruuj, tyati'ij tyij ujó'ju' a'ájna a Jerusalén. ¹⁶ Séecan mu tajamuán jó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' Cesarea maj já'ma'can, a'íj mu a'áa tojo're'nyijtyej jo'tij ja'chej a'ájna i tyáati' ti a'yan ántyapuaj tijin Mnasón, Chipre ti já'ma'can, i ti ari á'tyeej ti tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu uyá'muaarej a'íjci i Jacobo

¹⁷ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, naa mu tyámua' tyitaatyéeje jutyámua'vi'ra'aj jime' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatyé'. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj pu i Pablo tajamuán ujó'mej tyej tyij a'íj ujo'vá'muaarej a'íjci i Jacobo, majta i huáasij néijmi'i mu a'áa jo'tyú'uuca'aj. ¹⁹ Aj pu'ij i Pablo huo'tatyójtje, ti'quij té'ej tyámua' naa tyihua'tyixaa néijmi'caa je'ej ti tyi'táj huáruuj a'íjna jitze ma'can i Dios, a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, ²⁰ Mati'ij a'íj huánamuajri', aj mu mij tyaatatyójtzi'rej i Dios. Majta a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijn:

—Cási' ta'ihuáara', papu'ríj metyooséj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mue'tíj mu meríj tyá'antzaahuaj, néijmi'i mu a'yan tyá'xie've' maj a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i yu'xarij jitze a'íjna i Moisés. ²¹ Majta a'yan tyihuo'ixaaj néijmi'caa i maj séej chuéj japua ja'chej i maj majta Israel jitze ajtyáma'can, paj muáaj a'yan tyihua'mua'tyej maj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyaaxájtaca' a'íjna i Moisés, pajta a'yan tyihua'ixaatyé' maj quee ja'antyisí'chej i junavíj i juyójmua', majta quee a'yaa mana'aj tyaá'sime'ej i juyí'ráj. ²² ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj mati'ij jáamua'reej i tyeítyee paj períj ya'uvé'nye? ²³ Tyámua' pu jéetze' naa paj a'yan huárinyij je'ej tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. Yaa mu muáacuaj huatyu'uj tajamuán i tyétyacaa, i maj ja'antycí'sij i maj jin atóraj i Dios jimi. ²⁴ Pata'aj hua'antayivi'tíj, pata'aj huá'ajcuare'en hua' jamuán, pajta hua' japua tyu'náachitan, mata'aj mij huoyéj. Aj mu mij néijmi'i jamua'reeren tíquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj tyí'muaxaj muéetzij, sulu paj pajta muáaj ja'astej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta. ²⁵ Majta i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, i maj majta meríj tyá'antzaahuaj, tu'ríj tyihuo'ta'ityi'ri' i tyaj a'yan tyaaxá'pui'intarej maj quee jacua'caa i hue'ra'aj maj jáamu'vejritaca', majta quee jacua'caa i xúure'ej majta i hue'ria'ra' i maj jaatyácue'mi'in. Majta quee juxana'ciria'aj séecan jamuán.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Pablo u tyeyúuj tzajta'

²⁶ Aj pu'ij i Pablo huojoví'tíj i tyétyacaa i maj muáacuaj, yaa ariá'pua'aj pu huóojajcuarej hua' jamuán ti'quij utyájrapij u tyeyúuj tzajta' ti'ij huo'té'exaatye'en a'náj maj ja'antycí'sij i maj jin atóraj, mej mij tyu'támu'vejritaj síj ajta síj.

²⁷ Ti'ij arí tin aráahua'puaj xicáj tya'ra'astísima'caj, séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj Asia ja'chej, a'íi mu jaaséej a'íjci i Pablo i tyeyúuj tzajta', mati'ij mij ca'nyíjra'aj huo'ta' maj huatanyínyu'caj i tyeítyee. Aj mu mij ootátzunaxij i Pablo jimi, ²⁸ a'yan metyi'tyejíhuaj tijn:

—Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siataatáhuüre'. A'íi pu a'íin pué'een i tyáati' ti néijmi'que' majo'cha'can, seequéj tyihua'mua'tyée néijmi'caa i tyeítyee je'ej tíquee tyi'tyéevíjtij tajimí, ajta maj quee ja'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyeyúuj. Ajta séecan i griego utyéevi'tij i tatyeyúuj tzajta', capu tzaáhuatyi'ra'aj tyícha'ij i taj tyeyúuj jitze.

²⁹ A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, ji'nye anaqueéj mu meríj jaaséjraca'aj a chájta' a'íjci jamuán i Tróximo Éfeso ti já'ma'can, a'íj mu jin a'yan tyí'mua'ajcaj ti i Pablo a'úun ya'tavi'tístiraa u tyeyúuj tzajta'.

³⁰ Néijmi'que' i chájta'naj jitze, jéehua mu huatanyínyu'cacuca', aj mu mij i tyeítyee ará'aj muahuáachisima'aj. Mati'ij mij jaatyéevi'

a'íjci i Pablo, majta ji'rajaanajra u tyeýúuj tzajta', majta je'en jiye'tzín tye'tyaanaxij a ti ja'pueertajmee. ³¹ Mati'ij merij tin jaje'catacuj a'íjci i Pablo, ti'ij jáamua'reeri' a'ájna i xantáaru' ta'nájcaj tijin néijmi'que' mu nyinyu'cacuj a'ájna a chájta' Jerusalen. ³² Aj pu'ij a'ájna xantáaru' ta'nájcaj hua'ajsiñ i juxantáaru'ustyamua', ajta a'íjma i maj anxityej xantáaru'uj tyi'ijtya'ca'aj, mati'ij mij ujó huaachij jo'maj jo'tyú'uuca'aj i tyeítyee. Mati'ij jaaséej a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj majta a'íjma i xantáaru'ustyamua'mua', aj mu mij jaatáxaahuataca' i maj jatýáva'ra'aj a'íjci i Pablo. ³³ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca' i xantáaru' ta'nájcaj, ti'ij ij jaatyéevi' a'íjci i Pablo, ajta jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en hua'puácaa jime' i cadéenaj. A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij tyu'ta'íhuo' a'tíj ti pué'eenye'ej ajta tyi'tíj ti je'ej huáruuj. ³⁴ Majta a'íimaj i tyeítyee, séecan mu seequéj tyityetyéjijhuasime'ej, majta séecan seequéj, a'íj pu jin quee je'ej já'miteerastya'ca'aj a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj je'ej ti tyo'xá'puí'intarej, ji'nye jéehua mu je'ej tyáhuaasime'ej, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj já'anvi'tij a'ájna jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj. ³⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'cachetzíici'huajme, a'íimaj i xantáaru'uj mu'huatyechooj mu ayootoj a'íjci i Pablo, ji'nye jéehua mu i tyeítyee jama'cujca'aj, ³⁶ majta néijmi'i i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejijhuasime'ej tijin:

—Che' huámu'i'nyij.

Ti'ij Pablo jujapuá huatanyúj

³⁷ Mati'ij ju'tyarújtye'sima'caj a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj tijin:

—¿Nyi i'ríj nyej tyu'taxáj cáira'tzuj ajamuán?

Ajta a'ájna i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi peeyi'tin i hua' nyuucacaj i griego? ³⁸ ¿Nyi pequee muáaj a'íin pué'een i paj Egipto já'ma'can, i ti ará'tyeej ti huá'jaxiejtya'ca'aj i tyeítyee, i ti ajta huojó'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij muácuaaj ví'ra'aj maj ará'asej i mej tyi'tyacui'caa?

³⁹ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jirij ja'chej a'ájna a Tarso, i chájta'naj ti jéehua juxie've' a'áa ti huataca'aj a Cilicia, jéehua nu muahuavii paj naatá' nyaj tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee.

⁴⁰ Aj pu'ij jaatá' ti tyihuo'té'exaatye'en, ti'quij i Pablo huatyéechaxij a'ájna jo'tij ja'cachetzíici'huajme, ajta i jumuáca' jin huo'tá'ijmiejri' maj quee che' je'ej tyáhuaasime'en. Mati'ij quee che' je'ej tyahuáasima'caj, aj pu'ij hua' nyuucacaj jin tyu'taxájtaca' i hebreos, a'yan tijin:

22

1 —Nye'ihuáamua' siajta nyahuáasimua', xáanamujri' je'ej nyaj tyajamuaté'exaatye'sij i nyúucarij nyaj jin nyajapuáj huatányuusij.

2 Mati'ij jáanamujri' ti a'íj jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i hebreos nyuucacaj jime', aj mu mij jéetze' huatyápua'riaca' i maj je'ej tyáhuaasime'ej. Ajta i Pablo a'yaa pu tyihua'tyé'ixaatye'sima'aj tijin:

3 —Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jo'nié'huaca' a'ájna a Tarso a'áa ti ja'ajtyáma'can a Cilicia, a'yaa nu huave'sej iye'ej

Jerusalén, nyajta tyi'huányamua'aj a'íjci jimi i Gamaliel, i ti a'yan tya'róonajchij i nyúucarij je'ej maj tyo'yú'xaca' i tahuásimua'ci'ij. A'náj tina'aj nu a'yan tyáahuosij je'ej nyaj tyeetyáhuire'en i Dios, néijmi'i jime' i nyaxiéjny'caa, a'yájna siati'ij néijmi'i mua'aj ijíj tyaá'sij. ⁴Jájcua'j imuáj nu a'yan tyihua'huooca'aj nyej nyij huó'cui'nyij a'íjma i maj jájcuan jin tyá'tzaahuatye', nyajta néijmi'caa huavívi' i tyétyacaa, nyajta i maj úucuaa nyej nyij hue'tyáanaj. ⁵A'íjna i ti tyihua'íjtye' a'íjma i puaari'ij, majta néijmi'i i huásasij a'íi mu jamua'reej. A'íi mu yu'xarij tyinaatapíj nyej nyij tyihuo'tátuiire'en i nye ihuáamua' Israel maj jitze ajtyáma'can, Damasco maj ja'chej, nyajta a'áa ja'tanyéj nyej nyij huó'huoonyij a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', nyej nyij uhuaja'rávi'tij a'yájna iye'ej Jerusalén tyej tyij puéjtzij huo'tá'an.

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tye'entyíhuo i tavástara'
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶'Nyati'ij a'áa joomá'caj juyéj jitze, nu'ríj avéjri' joomá'caj a Damasco a'tzáaj tacuari'xpua'j, aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin uje'cátatzariaca' u tajapuá, ti'quij nie'riá'naj. ⁷Nyati'ij nyij eetávej a chóota'. Nyajta je'en a'tíj huánamuajri' ti a'yan tyinaatajé tíjin: "Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?" ⁸Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuoj a'yan tíjin: "¿A'tanyíj papué'een nyavástara'?" Ajtáhua'aj a'yan tyu'tánamuajrej tíjin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Jesús Nazaret nyaj já'ma'can, a'íjna i paj muáaj meyo'vajran." ⁹Majta i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu majta jaaséj i ti huatátzarijraa, a'íj mu'uj quee huánamuajri' i nyúucarij ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj. ¹⁰Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuo' a'yan tíjin: "¿Ji'nye náarinij nyavástara'?" Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyinaaté'exaa'j tíjin: "Ájchesij, pata'aj i paj pooj huaméj a'ájna a Damasco. A'áa mu néijmi'i muojo'té'exaatye'sij je'ej paj huárinyij." ¹¹Ji'nye na'racúunij nu na'raa a'íjci jime' i tatzárij, a'íj mu jin a'íimaj i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj mana'navi'raj mu mij nyojo'vi'tij a'ájna a Damasco.

¹²'Síj pu tyáati' a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapua'j tíjin Ananías, i ti naa tyí'tyevistaca'aj ajta ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu naa yó'mua'rajca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco. ¹³Ananías pu a'áa nyojo'tyéesej, ti'ij ará'aj a'yaa pu'ij tyinaaté'exaa'j tíjin: "Nye'ihuáara' Saulo, ancuriáa' ajtáhua'aj jájcuan i paj jin atányeerej." Tí'ij a'yan tyinaatajé aj nu nyij jiye'tzín atányeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj. ¹⁴Ajta a'yan tyinaaté'exaa'j tíjin: "Í hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu mua'antyíhuoo muéetzij pej pij jáamua'reej je'ej ti tyá'xie've', pata'aj jaaséj a'íjci i ti quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pajta jáanamua'j je'ej ti tyí'xaj. ¹⁵Muáaj paj a'íin pué'eenye'ej puá'mej i paj a'íj jin antyía'mua'reerij puá'mej néijmi'que' i cháanacaj japua, jitzán ma'can i tavástara', pata'aj huó'ixaatye'en je'ej paj períj tyi'tíj tyu'séj, pajta je'ej paj tyu'namuajri'. ¹⁶Ajta ijíj, capáj jéehua tyi'chó've'ej. Ájchesij, pata'aj huái'huaj nyúucaritze' i tavástara', ti'ij a'íin tyimuaatú'uunij i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi."

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca' a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can

17 'Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, aj nu nyij utyárupij i tyeyúuj tzajta' nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi, aj nu nyij tyu'sej. 18 A'ij nu huaséj i tavástara' ti a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "Ca'nácan, eerá'jra' jiyé'tzín jime' a'yájna Jerusalén, ji'nye camu muá'antzaahuatye'sij je'ej paj tyihuo'té'exaatyé'sij nye jitze ma'can." 19 Aj nu nyij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', a'íi mu a'yan tyá'mua'reej nyej nyáaj majo'cha'canya'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta hue'tyáanamua i maj muéetzij mua'tzaahuatya'ca'aj, nyajta hua'tyáva'ra'aj. 20 Ajta mati'ij a'ij huajé'caj i Esteban i ti muahuiiria'ca'aj, ajta tyí'xajtaca'aj a jitze ma'can, nyáaj nu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa nu tyá'xa'puí'intaria'ca'aj maj jaajé'caj, nyáaj nu nyajta tyú'cha'ij i tyihuá'caanaa a'íjma i maj jaajé'caj." 21 Ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin: "Áricuj ma'úrutyij, ji'nye nyamuaata'ítyij ímuáj tyeítyee tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can."

Ti'ij i xantáaru' ta'nájcaj jacha'íica'aj a'íjci i Pablo

22 A'yaa mu'uj úhuixij i maj móoj jatyánamuajrasima'aj, mati'ij mij huatyóohuij maj huatyéjiihuajra'nyij a'yan tijin:

—A'mújna mu tyévi, capu juxie've' ti júurij, xaajé'caj ta'aj ij quee che' majá'hua'tan íiyan i cháanacaj japua.

23 A'yaa mu'uj jéetze' tyityetyéjijhuasime'ej, majta i tyúucaanaa jútye' tyojó'raara'aj, majta i chuéj jútye' jó'raaraaj. 24 Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj tyu'ta'íjtaca' maj ju'tyátoonyij a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, ajta huo'ta'íj maj je'riá'vaxi'in, ta'aj ij tyu'taxáj je'ej maj een jime' tyityetyéjijhuaj i tyeítyee. 25 Mati'ij merij jaatyají'ca'aj mej mij je'riá'vaxi'in, aj pu'ij i Pablo a'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' i xantáaru' ta'nájcaj ti a'áa jo'tyávaaca'aj tijin:

—¿Nyi a'yan setyityaatá'ci'pej sij sij je'riá'vaxi'in i a'tíj Roma ti já'ma'can, siajta quee jamua'reeraj tyi'tíj sij jin pújoorej?

26 Ti'ij a'yan tyáanamujri', a'íjna i anxityej xantáaru'uj ti tyi'ijtye', a'áa pu jo'mej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye parinyij a'íjci jime'? A'íjna i tyáati' a'áa pu ja'ajtyáma'can a Roma.

27 Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj a uré'nyej i Pablo jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna paj a'áa ja'ajtyáma'can a Roma?

Aj pu'ij i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj.

28 Ajta i xantáaru' ta'nájcaj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jéehua nu nyáaj tyu'nájchitaca' nyej nyij huatyényaromaanotaj.

Ti'ij ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'áa nu nyáaj jiyo'nié'huaca'.

29 Aj mu mij a'íimaj eeráxiiriaca' i maj je'ria'vaaxi'nyijche' i Pablo, ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj, ti'ij jáamua'reeri' ti Roma já'ma'can, tyámua' pu tyu'tátziin ti je'ej tyeetyají'que'ej i cadéenaj jime'.

Pablo pu a'úu jo'tyéechaxij jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta

30 Yaa ariá'pua'aj, i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jáamua'reej je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj a'íjci i Pablo, aj pu'ij ji'rájtoo, ajta tyu'ta'íjtaca' maj tyúusiire'en a'íimaj i maj tyí'ijta u

tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj pu'ij hua' jimi áyoovi'tij.

23

¹ Pablo pu hua'ráasej a'íjma i maj tyityatatyíj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Nye'ihuáamua', ti'ij na'aj yatij je're'nyej, canu tyi'táj jin je'ej tyé'nyamua'astij i Dios jimi menyo'cha'can.

² Aj pu'ij a'íjna i Ananías, i ti tyihua'íjtye' a'íjma i puaaríj, a'íi pu huo'ta'íj maj ja'ancáveenyij a'íjci i Pablo. ³ Ajta i Pablo a'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Dios pu muéetzij mua'ancávesij, mu paj quee ma'úumua'rej. Muáaj paj a'íj jin antyía'mua'reej pej pij no'xíjtye'en a'íjci jime' je'ej ti tyí'ijta i yu'xarij, ¿ji'nye pej pij a'yan tyá'mua'reerij pahuá'íjtye' maj na'ancáveenyij?

⁴ Majta a'íimaj i maj uje'rátya'ca'aj, a'yaa mu tyaatajé tijn:

—¿Ji'nye pej pij je'ej pua'aj tyé'jee a'mújcij mu ti jéetze' juxie've' i Dios jimi?

⁵ A'yaa pu i Pablo tyihuo'té'exaaj tijn:

—Nye'ihuáamua', canu jamua'reeriaca'aj ti a'múu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “Capáj je'ej tyé'jeevej a'íjci i ti tyi'tyéjvee i tyeítjee jimi.”

⁶ Aj pu'ij i Pablo jáamua'reeri' tijn séecan mu i maj tyityatatyíj saduceos pué'eenye'ej, majta séecan fariseos, aj pu'ij ca'nyíin jime' a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Nye'ihuáamua', nyáaj nu fariseo pué'een, hua' jitze nu eeráma'can a'íjma i fariseos, majta ijíj ná'xíjtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'náj maj huatájuuritaj i mui'chítjee.

⁷ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos, mati'ij mij jé'ta' huacj i maj jusírria'ca'aj. ⁸ Ji'nye i saduceos a'yaa mu tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i mui'chítjee, majta a'yan tijn maj quee séejre' i júuricamej i maj tyí'huíire' u tajapuá, majta a'íimaj i fariseos néijmi'i mu a'íjci tyá'tzaahuatyé'. ⁹ Néijmi'i mu tyéjijhuasime'ej, majta je'cáj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, i maj majta fariseos jitze ajtyáma'can, a'íi mu ájhuiixij mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'íjna i tyáati' capu tyi'táj je'ej huáruuj, tyij quee síj tyaaté'exaa i júuricamej ti tyí'huíire' u tajapuá, tìpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyiche' quee jimi rányuuca'an i Dios.

¹⁰ Majta meríj jéetze' nyinyu'cacuca'aj, a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj tyi'tziinya'ca'aj tìpua'aj meetyáto'sixi'in a'íjci i Pablo, a'íj pu jin huo'ta'íj i xantáaru'uj maj je'ráavi'tij mej mij majtáhua'aj uyo'tyátoonyij jo'maj je'rátij i xantáaru'uj.

¹¹ Séej tíca'rij tzajta' pu i tavástara' huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Huatyá'ca'nyej mua' tzajta' Pablo, ji'nye a'yájna pati'ij períj nyaj jime' tyihuo'ixaaj iye'ej Jerusalén, a'yaa paj cha'taj tyihua'ixaatyen a'ájna a Roma.

Mati'ij jaaxá'pui'intarej je'ej maj tyeejé'caj i Pablo

12 Yaa ariá'pua'aj, séecan mu i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyaaxá'pui'intarej maj jaajé'caj a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyitya'tóoraj maj quee tyú'cua'nyij, majta quee huaye'en, 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. 13 A'chu mu huá'puatyej ará'asej i tyétyacaa i maj a'yan tyitya'tóoraj. 14 A'íjma jimi mu ujó'ju' i maj tyihuá'ijtye' i puariij, majta a'íjma jimi i huásasij, mat'íj mij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—It'yáj tu tyerij a'yan tyaaxá'pui'intarej tyej quee tyi'táj cua'nyij, 'asta tyana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. 15 Ajta ijíj, mua'aj majta i séecan i maj tyityatatyíj, xaatáhuavij i xantáaru' ta'nájcaj ti'ij ariá'pua'aj ya'ráavi'tij a'íjci i Pablo ja'mua jimi, a'yan setyu'taxáatan yee siata'aj tyámua' naa tyee'ihuo', tyajta it'yáj tyámua' tu éenye'ej tá'ju'un tyej tyij jaajé'caj ti'ij quee xu ya'uvé'nyej.

16 Ajta i yójra' i ihuáaria'ra' a'íjci i Pablo, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyi'táj tyí'xa'pui'intaria'ca'aj, ti'ij ij ujó'mej jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i Pablo. 17 Pablo pu séej huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ánvi'tichij mu tyamuéej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, ji'nye tyi'táj pu jaaté'exaatye'ej.

18 Ti'quij i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', yo'ví'tij i xantáaru' jimi ta'nájcaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i Pablo ti eetyánami' naatáhuaviiri' nyaj ya'ráavi'tij a jimi a'íjci i tyamuéej, ji'nye tyi'táj pu muaaté'exaatye'sij.

19 Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj ja'náavi' i muáca'ra'an jitze a'íjci i tyamuéej, ti'quij je'ráavi'tij a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí pénye'ixaatya'mu'?

20 A'yaa pu tyaaté'exaa i tyamuéej tijin:

—A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej mej mij ariá'pua'aj muaatáhuavii i Pablo, pej pij já'anvi'tij hua' jimi i hua' juéesij mata'aj nu'uj mij tyámua' tyáamua'reej i maj jitzán tyi'pua'ritye'. 21 Capáj huá'tzaahuatya'aj, ji'nye huá'puatyej mu a'chu ará'asej i tyétyacaa i maj je'tyécho've'ej i juyéj jitze aviitzij jime', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej maj quee tyi'táj cua'nyij, majta quee ye'en 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo, ajta ijíj mu'ríj tyámua' huóoruuj, a'íj mu'uj mij cho've' je'ej paj muáaj tyu'taxájtaj.

22 Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj jaata'ityaca' i tyamuéej ti'ij jó'ra'nyij, a'yaa pu tyaata'íj ti'quee a'tíj ixáatye'ej je'ej ti arí a'íj tyu'té'exaa.

Pablo pu jó'vi'tichiihuaca' a'íjci jimi i Félix

23 A'íjna i xantáaru' ta'nájcaj hua'puáca pu huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ajta a'yan tyihuo'ta'íj maj hua'puaj anxityej i xantáaru'uj tyámua' huá'uurej i maj jui'icán, majta huéicatyey japuan tamuáamuata' maj ave'tyé'tya'aj, majta hua'puaj anxityej i maj chúun tyuú'sima'aj muá'ju'un, mej mij a'áa jó'ju'un a'ájna a Cesarea tíca' a'tzáaj arámuaacuaj tyoomá'caj i tíca'rij. 24 Ajta pu huo'ta'íj maj séej eetyésiiratye'en i cahuáayu' i Pablo ti japuan ave'quéej, a'yaa pu tyihuo'íjcaj maj tyámua' eenye' ajóotonyij a'íjci jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tijin Félix. 25 A'íjma pu jimi yu'xarij huata'ityaca' a'yaa pu tyá'xajtaca'aj tijin:

26 “Nyáaj Claudio Lisias, yaa nu muatyojtye' muéetzij Félix mu paj huápui'ij naa huasérin pajta tajtúhuan jin tyi'tyéjvee. 27 A'íimaj i

maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i tyévij majta je'en jajé'catajche', ajta nyati'íj jáamua'reeri' ti romano pué'een nyáaj nu nyij ajo're'nyej nyahua'ajvi'tíj i nyaxantáarustyamua', nyati'íj nyij japan huatanyúj. ²⁸ Nyajta jamua'reerimu'ca'aj je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj, a'íj nu jin yo'ví'tij hua' jimi i juésij i maj tyá'xa'puí'intare'. ²⁹ Aj nu nyij jáamua'reeri' maj a'íjci jin tyá'xajtzi'raca'aj i yu'xarij ti tyihuá'íjtye' a'íjima, capu tyi'tíj jin ootyá'ítzee mej mij jaajé'caj, nusu mej mij a'íjci jin je'tyáanaj a'íjci i a'tíj. ³⁰ Ajta nyati'íj jáamua'reeri' maj séecan i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyitya'tóoraj maj jaajé'caj, muéetzij nu nyij muaata'ítyi'ri' a'íjci i tyévij, nyajta nu huo'ta'íj i maj tyá'xajtzi' maj muéetzij muaaté'exaatye'en tyi'tíj maj jin tyá'xajtzi'."

³¹ Majta a'íimaj i xantáaru'uj, a'yaa mu huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaaj i xantáaru' ta'nájcaj, tíca' mu yo'ví'tij a'íjci i Pablo, mati'íj mij a'áa yo're'nyijtyej jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Antipatris. ³² Yaa ariá'pua'aj mu huariá'cij i maj juí'icán huajú'ca'aj jo'maj ja'chej i xantáaru'uj, majta i mata've'tye'tye' jamuán mu ujó'ju' a'íjci i Pablo. ³³ Mati'íj ará'aj a'ájna a Cesarea aj mu mij jaatátuii i yu'xarij a'íjci i tajtúhuan majta a'íjci i Pablo. ³⁴ Ti'íj i tajtúhuan jo'jijvej a'íjci i yu'xarij, aj pu'íj tyu'ta'íhuo' jo'tij já'ma'cantaca'aj i Pablo, ajta ti'íj jaamua'reeriaj ti Cilicia já'ma'can, ³⁵ a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Aj nu muanamuajran típua'aj meríj uvé'nyej i maj a jitze tyí'pua'ritye'.

Ajta tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i xantáaru'uj a'ájna jo'tij i Herodes je'rájcaj.

24

Pablo pu jujapua' huatanyúj a'íjci jimi i Félix

¹ Anxí xicáj pu tyoomá'caj, ti'íj Ananías i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta' a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, majta séecan jamuán i huásij, ajta hua' jamuán shíj ti hua' japua huatanyuunyij, ti a'yan ántyapuaaj tijin Tértulo. A'íi mu ajo'tyáhuiixaj i tajtúhuan jimi, mej mij tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en a'íjci i Pablo. ² Mati'íj ayo're'nyijtye a'íjci i Pablo, a'íi pu i Tértulo huatyóochej ti tyaaxajtzi', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Félix tijin:

—Tyóoche' tu tyámua' tyí'tyechajca'aj naa taxáahuaj pati'íj pooj muáaj tyi'ta'íitya'ca'aj, jéehua paj tyámua' tyéjtyoova'aj a tza-jta', tyej tyij jéetze' tyámua' yetyityecháatime'nyij. ³ Néijmi'i tu a jimi tya'ancuriáa'vej a'náj tina'aj ajta jo'tij na'aj, tyámua' tu tyí'muatyojtzire' muéetzij Félix paj tajtúhuan pué'een, pajta jéehua tyámua' naa tyí'uurej. ⁴ Ajta tyata'aj quee jéehua mua'ítzaaj, a'yaa nu tyí'muahuaviij paj a'tzúj táanamuaaj i tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. ⁵ A'yaa tu tyéetyoj a'mújcij mu tyáati', ti jéehua je'ej pua'aj tyí'uurej, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij huóonyo'si'tye'en, a'íi pu ajta antyúumua'reej a'íjima jimi i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Nazaret ti já'ma'can. ⁶ Ajta pu huatóotyesej ti jaatyáxaahuataj i tyeyúuj, a'íj tu jin jaatyéevi' tyej tyij jo'xíjtye'en a'yájna ti'íj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁷ Ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj i Lisias, a'íi pu a'úun jo'tyájruij

tì'quij tá'jajnyi'ri' ca'nyérij jìme'. ⁸ F'ríj paj muáaj asíj tyee'íhuo' pej pij jáamua'reej tí a'yan tyi'ja'yájna néijmi'i i tyaj jitzán tyí'pua'ritye'.

⁹ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj ajo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj tí a'yan tyi'jì'ré'can jìme'. ¹⁰ Aj pu'ij i tajtúhuan jumuáca' jìn jaaté'exaa a'íjci i Pablo tí'ij tyu'taxáj, tí'ij ij Pablo a'yan tyu'taxájtaca' tìjìn:

—Jéehua nu nyetyámua've'ej nyaj japua huatányuusij muéetzij jimi, jì'nye nyáamua'ree paj períj á'tyeej paj juées jìn tyi'tyéjvee a'íjna chuéj japua. ¹¹ F'ríj paj muáaj asíj tyu'íhuo' pej pij jáamua'reej tìjìn oochán pu tamuáamuata' japuan hua'puaj xicáj tyooméj nyaj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Jerusalén nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹² Camu náatyoj a'tíj je'ej pua'aj nyetyi'jeevacaj, canu nyajta huá'tya'xi'ca'aj i tyeítyee i tyejúuj tzajta', canu nyajta jo'maj jóosi'rii, nyajta quee ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj aja'hua' yee i chájta'naj jitze. ¹³ A'íimaj i tyeítyee camu je'ej a'náj tyéejtyoosij maj jaataséjrataj i maj jìn nye jitze tyí'pua'ritye'. ¹⁴ Ajta a'yaa nu xaa tyaataxájta, canu jaatyá'avaataj, nyáaj nu jahuíre' i hua' Dios i nyahuásimua'ci'ij a'íjci jìme' i juyéj tí jájcuaj, i maj a'íimaj a'yan tyi'xaj tìjìn nyasíj nu'uj jájtyo, jì'nye a'yaa nu néijmi'i tyá'tzaahuatye' je'ej tí tyé'yú'si' i yu'xarij jitze i maj jìn tyí'ijta, ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ¹⁵ A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tye'ejchó've' i Dios jimi mati'ij a'múumaj a'íjci jìme' i maj huatájuuritaj i mui'chítýee, a'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj, majta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj. ¹⁶ A'íj nu jìn tyi'tyese' a'náj tina'aj nyej nyij jì'rénya'aj majo'cha'canye'en i Dios jimi, nyajta i tyeítyee jimi.

¹⁷ Tì'ij tyoomá'caj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj nyaj majo'cha'can, naariá'raj jó'nyaj já'ma'can nyej nyij túmii tyu'tapuéjve'en, nyajta tyu'támu'vejritaj i Dios jimi. ¹⁸ A'yaa nu nyij rijcaj mati'ij séecan naaséj i maj Israel jitze ajtyáma'can Asia maj ja'ráacij, nyati'ij nyeríj huányajajcuarej a'yájna tí'ij tyúuxie've', capu i'ríj aja'ja'tiitaca'aj, camu mij majta ju'itziitya'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyúuxie've' mej mij a'íimaj yeve'ré'nyej a jimi mej mij nye jitze tyo'ojpuá'ritye'en, tipua'aj a'yan tyi'tíj metýí'mua'reeriaj nye jimi. ²⁰ Na'ríij mequee, miche' a'múumaj jaataxáj tipua'aj tyi'tíj jìn no'tyá'itzeerej nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj hua' jimi i hua' juéesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²¹ Ca' a'íj jìn no'tyá'itzee nyati'ij ujo'tyávaaca'aj hua' jimi, nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jìme' tìjìn: "Íjij xu mua'aj ná'xijtye', jì'nye nyetyá'tzaahuatye' a'íjci jìme' i maj majtáhua'aj huatájuuritaj i mui'chítýee."

²² Tì'ij a'íj huánamuajri', a'íjna i Félix, tyámua' pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej tí ajóo'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi, a'íj pu jìn jaatapuá'citaca', ajta a'yan tyihuo'té'exaa jìjìn:

—Tipua'aj arí yará'astij i xantáaru' ta'nájcaj a'íjna i Lisias, aj nu nyij tyámua' tyá'mua'reeren tyi'tíj siaj jìn tyá'xajtzi'.

²³ Aj pu'ij i Félix a'íj huata'íj i xantáaru' tí anxityej xantáaru'uj tyi'ijtye' tí ooj jacha'íicaj a'íjci i Pablo, ajta a'tzúj cí tyaatá'an mej mij a'íimaj jáamuaarej i maj jamua'tyej, majta tyi'tíj jaatá'an tí tyá'itziitye'.

²⁴ Tì'ij tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, ajtáhua'aj uvé'nyej a'íjna i Félix, ajta jamuán i íira'ra'an tí a'yan ántyapuaj tìjìn Drusila, i tí

Israel jitze ajtyáma'can. Tì'ij ij jaata'íjtaca' a'íjci Pablo, ajta je'en jaanamua'jri' je'ej ti a'ín tyí'xajtaca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ²⁵ Ajta ti'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa ti tyámua' tyí'chajca, ajta tyámua' tyí'huóocha'ín, ajta a'yan tyaaté'exaa ti Dios puéjtzij huó'tá'sij a'íjma i maj a'yan séejre' i iye'ej cháanacaj japua, a'íj pu'ij tyu'tátziin a'íjna i Félix, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Jó'ra' ijíj. Nyajtáhua'aj nu muaatájeevij tipua'aj nyeríj huata'íci'pa'aj.

²⁶ Ajta a'íjna i Félix a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Pablo túmii jaatá'an, a'íj pu jin mue'tíj jaatacho'vej ti'ij jamuán tyu'xáj ²⁷ Hua'puaj nyinyi'ra'aj pu mutyojo'mej, ti'quij Félix eerájraa ti tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime', ti'quij té'ej síj tye'entyájrupid ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Porcio Festo. Ajta a'íjna i Félix, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin quee ji'rájtoo a'íjci i Pablo.

25

Tì'ij Pablo ajoovi'tichiihuaca' a'íjci jimi i Festo

¹ Aj pu'ij i Festo a'áa ja'rá'aj ti'ij tye'entyájrutyej tajtúhuan jime', huéicaj xicáj pu á'tyeej a'ájna a Cesarea, ti'ij ij té'ej a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' u tyeyúuj tzajta', majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj viváajma'aj jin tyityatyíj, a'íi mu ajo're'nyej a'íjci jimi i Festo, mej mij tyi'tíj jin tyaaxájtzi' a'íjci i Pablo. ³ A'yaa mu tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Festo ti jaata'íjta maj yo'ví'tíj a'íjci i Pablo a'ájna a Jerusalén. Majta a'yaa mu tyí'mua'ajcaa a'íimaj maj aye'tyécho've'en aja'hua' i juyéj jitze mej mij jaajé'caj. ⁴ Ajta a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjna i Festo ti i Pablo óoche' nami'huaj a'ájna a Cesarea, ajta a'ín a'yan tyí'mua'ajcaa tiquee a'chu tyoomá'caj ti'ij jusíj a'áa jo'ma'aj ja'mej. ⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íj pu jin, miche' a'íimaj i maj tyityatyíj ja'mua jimi ujó'ju'un nyaj jamuán a'ájna a Cesarea, tipua'aj i Pablo tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, a'áa pu i'ríj mej mij jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁶ A'íjna i Festo a'yaa pu ujá'tyee a'chu arahuéicaj xicáj, nusu tamuáamuata' xicáj a'ájna a Jerusalén, aj pu'ij té'ej huariá'raa a'ájna a Cesarea. Yaa ariá'pua'aj pu'ij acáayixij hua' jamuán i juéesij, ajta je'en jaatacho'vej a'íjci i Pablo. ⁷ Tì'ij i Pablo utyájrupid, aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Jerusalén, a'íi mu ajtyáxiiriaca', mati'ij mij jéehua tyaaxájtzi'ri', ajta quee huatá'riitariaca' maj jaataxáj tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan nusu quee. ⁸ Aj pu'ij i Pablo tyu'taxájtaca' ti'ij jujapúa huatányuunyj, a'yaa pu tijin:

—Canu tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jimi i huá'yu'xaa i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu nyajta a'íjci jimi i hua' tyeyúuj, canu nyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jimi i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

⁹ Ajta a'íjna i Festo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj maj tyámua' yó'sejraj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi páaxie've' paj a'áa jó'me'en a Jerusalén, nyata'aj a'áa mojo'xá'pui'intari'tze'?

10 Pablo pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Yá'nyaj huatyéjve hua' jimi i maj jahuiire' i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'yaa pu tyi'tyéevijtij siaj jaaxá'pui'intare'en a'yájna, ji'nye papu'ríj jáamua'reej, nyaj quee tyi'táj jin ootyá'itzee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. 11 Tipua'aj tyi'táj jin no'tyá'itzeerej ti'ij a'yan tyi'tyéevijtij maj naajé'caj, canu huatyényanasij sulu miche' naajé'caj, na'ríj quee a'yan tyi'ja'yájna je'ej mati'ij merij tyinaaxájtzi'ri', capu a'táj huatóoci'puaj ti nyéetzij tyu'tátuire'en hua' jimi. Nyámuahuavii ti a'ín jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

12 Ajta a'íjna i Festo, a'íjma pu jamuán tyu'taxájtaca' i maj tyá'xa'pui'intare', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijn:

—Muáaj paj jahuoo ti a'ín jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'íjci jimi paj jo'ma'aj puá'mej.

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Agripa

13 Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, a'íjna Agripa i ti rey jin tyi'tyávaaca'aj, ajta a'íjna i Berenice, mej mij jaatatyójtje'en a'íjci i Festo. 14 Ji'nye jéehua mu á'tyeej a'ájna, Festo pu jaaté'exaa a'íjci i rey je'ej ti tyáaru'j a'íjci i Pablo, a'yan tijn:

—Síj pu i tyáati' eetyanámi'huaj ja'raa, ti'ij i Félix eerájraa i ti jin tyi'tyávaaca'aj. 15 Ajta nyati'ij a'áa jó'catyii a Jerusalén, a'íimaj i maj tyi'ijta hua' tyeyúuj tzajta', majta i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'í mu tyinaataséjra i maj jitzán tyi'pua'ritey', majta je'en naatáhuaviiri' nyaj puéjtzij jaatá'an. 16 A'yaa nu tyihuo'té'exaa' a'íjci jime' ti'quee tyi'tá'caa i hua' yi'ráj i romanos ti a'táj huámu'i'nyij, mequee xu anaqué'ej jamuán tyu'xáatan i maj jimi tyi'táj jitzán pua'ritey', ti'ij junyúucaa jin jujapúa huatányuunij. 17 A'íj nu jin, mati'ij mujo'vá'ju'un nye jimi, canu á'tyeej, sulu yaa ariá'pua'aj nu acáayixij hua' jamuán i juéesij, nyati'ij nyij jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij i Pablo. 18 Majta a'íimaj i maj jitzán tyi'pua'ritey'ca'aj, camu a'yan tyu'taxájtaca' je'ej nyati'ij nyáaj tyi'mua'ajcaa. 19 A'íj mu'uj jin tyá'xajtziraca'aj a'íjci jime' i juyi'ráj i ti jitzán tyá'tzaahuatyé', majta a'íjci jime' i a'táj Jesús ti huamuí', ti i Pablo a'yan tyá'xaj tijn: “Óoche' pu júurij a'íjna i Jesús.” 20 Ajta nyéetzij capu je'ej ná'miterastya'ca'aj je'ej nyaj huárinyij a'íjci jime', aj nu nyij jaata'íhuo'ri' a'íjci i Pablo tipua'aj ujó'yi'mu'uj a'ájna Jerusalén mej mij jaaxá'pui'intari'tze'en a'íjci jime'. 21 Aj pu'ij a'yan tyinaatáhuaviiri' ti a'ín jo'xíjtye'en i romanos ti tyi'ijtye', nyati'ij nyij jaata'íjtaca' ti ooj eetyánami'huaj, 'asta quee huatá'riitarej nyaj jaata'ítyej a'íjci jimi.

22 Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Festo tijn:

—Nyajta nu nyáaj janamuajramu' a'íjci i tyáataj.

Ajta i Festo a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Ariá'pua'aj paj janamuajran.

23 Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a'íjna i Agripa, ajta a'íjna i Berenice, naa mu éenye'ej tyu'tyoochéetye'ej, mati'ij mij a'úun jo'tyájruij hua' jamuán i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj i xantáaru'uj. Ajta i Festo jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij a'íjci i Pablo. 24 Yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Festo tijn:

—Agripa mu paj rey, siajta mu siaj tajamuán yetyúusiire', xaaséj a'mújci'j mu tyévi'j. Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj

a'áa ja'chej a Jerusalén, majta i maj iie'e'ej huacháatimee a'yájna Cesarea, néijmi'i mu a'yan tyá'huoo ti huámui'nyij a'mújna mu tyéviij. ²⁵ A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' tiqee tyi'táj jin ootyá'itzee mej mij jaajé'caj. Ajta a'mújna, a'yaa pu tyinaatáhuaviiri' ti a'íin jaaxá'pui'intare'en a'ájna i ti tyihúa'ijtye' i romanos, a'yaa nu nyij tyu'muá'aj tijn nyiche' jaata'ityej a'ájna a Roma. ²⁶ Ji'nye capu je'ej ná'miteeraste' je'ej nyaj ye'ej tyaata'ityi're' a'íjci i ti tyihúa'ijtye' i romanos a'íjci jime' i tyéviij, a'íj nu jin yajavé'vi'tij ja'mua jimi, nyajta muéetzij jimi, Agripa, mu paj rey, pata'aj tyee'ihuo' ti'ij tyámua' tyo'támiteere'en nyej nyij tyaata'ityi're'. ²⁷ A'yaa pu nya'asej tiqee tyi'táj huiire' tipua'aj nyeqee jo'yú'xan je'ej maj ye'ej tyi'táj jitzán tyí'pua'aritye', nyej nyij a'yaa nyana'aj tyaata'ityej.

26

Pablo pu jupapúa huatanyúj a'íjci jimi i rey Agripa

¹ Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijn:

—Í'ríj paj tyu'taxáj pata'aj ajapua huatányuunyij.

Ti'quij i Pablo ajméc'a'taca', ajta huatyóochej ti a'yan tyu'taxáj tijn:

² —Agripa rey paj pué'een, naa pu nya'asej nyaj yahuatyéjvee ajimi, nyej nyij nyaj japua huatányuunyij néijmi'i jime' i maj jin tyí'nyaxajtzi' i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ Pajta perij jamua'reej je'ej ti een i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, pajta jamua'reej i maj jime' tyúu'ixaatye'. A'íj nu jin a'yan tyí'muahuaviiij paj náanamua'j tyámua' naa.

⁴ 'Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj a'áa ja'chej jó'nyaj já'ma'can, a'íi mu tyámua' tyá'mua'reej je'ej nyaj ye'ej tyi'tyínyecha'íica'aj nyati'ij nyana'aj tyu'pá'ri'istariaca'. ⁵ Majta mu jamua'reej, tipua'aj hua'ránajchi, i'ríj maj a'yan tyu'taxáj yee a'yaa nu'uj nyeríj tyi' fariseo, a'ájna i tayl'ráj ti jéetze' tyési'. ⁶ Ajta iíij ya mu meríj nyeve'vi'tij, mana'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'íjci i ti Dios jin atóoraj i tahuásimua'ci'ij jimi. ⁷ Majta a'íimaj i tatyeyteristyamua' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu majta jacho've' 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara', a'íj mu jin jana'michej i Dios, néijmi'i tújca'rij tzajta', majta tíca'rij tzajta' mu jahuiire'. Agripa rey paj pué'een, nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tye'ejchó've' a'íjci, a'íj mu mij jin iíij tyí'nyaxajtzi'. ⁸ Ji'nye siaj sij quee mua'aj tyá'tzaahuatye' ti Dios huo'tájuuritye'sij i maj meríj huácuij?

⁹ 'A'yaa nu nyajta nyáaj tyí'mua'ajcaa jájcua'j imuáj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj néijmi'i huo'tá'ijmuj i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti a'yan ántyapua'j tijn Jesús Nazaret ti já'ma'can, ¹⁰ a'yaa nu nyij huaríj a'ájna a Jerusalén. A'íimaj i maj tyí'ijta u tye'yúuj tzajta', a'íi mu yu'xarij naatapíj i nyaj jin huatányaci'puaj nyaj mui'caa eetyáana'j i maj tyá'tzaahuatye', ajta mati'ij huá'cui'caria'aj, nyáaj nu nyajta a'yan tyá'xie'va'ca'aj. ¹¹ Mue'tíj nu puéjtzij hua'tá'caria'aj mej mij jaatapua'cítaj i maj ja'tzaahuatye'. A'yaa nu huá'uuriajca'aj néijmi'que' hua' tye'yúuj tzajta', nyajta jéehua hua'ajcha'íiria'ca'aj, jo'tíj na'aj nu huá'yi'caa mati'ij mana'aj tyityeecháatima'caa nyej nyij je'ej pua'aj huó'uurej.

*Pablo pu huo'té'exaa i tyeítyee ti'ij tyá'antzaahuaj i Jesús jimi
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)*

¹² 'A'íj nu jin ujó'mej a'ájna a Damasco, ji'nye a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeýúuj tzajta', a'íi mu naata'ityaca', majta naatá' i nyaj jin a'yan huárinyij. ¹³ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', muáaj paj rey, a'áa nu joomá'caj i juyéj jitze a'tzáaj tacuaríixpuaj nyati'ij jaaséej ti tajapuá uje'cányeeri'ciriaca', ajta jéetze' á'taaca'aj quee i xicáj, a'íi pu néijmi'que' nye jitze ráatatzavej, ajta hua' jitze i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj. ¹⁴ Tyati'ij tyij néijmi'i eetavátzij, aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti ajo'tanyúj hua' nyuucacaj jime' a'íjma i hebreos a'yan tíjin: "Saulo, Saulo, ¿ji'nye pej pij je'ej pua'aj nyoorej? Muáaj paj asíj jahuoo i puéjtzij." ¹⁵ Nyati'ij nyij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin: "¿A'tanyúj paj pué'een nyavástara'?" Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tíjin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ Ájchesij, huatyéjchaxij, a'yaa nu een jime' huataséjre ajimi, nyej nyij tyimuaa'íjcatye'en a'íjci jime' i paj naatyáhuíire'en, pajta huo'té'exaatye'en i tyeítyee je'ej paj períj tyu'séj nyej jimi, pajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej nyaj nyooj tyi'tíj tyimuaataséjratye'sij. ¹⁷ Nyáaj nu ajapua huatányuusij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íjma jimi nu íjij muaata'ityij. ¹⁸ A'yaa nu tyimuaata'ityij pata'aj hua'tanyéjnye'rite'en, mej mij quee che' tíca'riste' cínnyej, sulu mata'aj nyéeri'iste' mahuací'ca'an, ti'ij quee che' i tyiyáaru' tyihua'íjtye'ej, sulu mej mij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', mata'aj nyéetzij majta ná'antzaahuatye'en, aj pu xaa Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin quee xá'puí' huaríj, ti'ij ajta huo'ci'tyij mej mij a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj."

Pablo pu a'yan huaríj je'ej ti tyi'tíj tyu'séj

¹⁹ 'A'yaa pu'ij, Agripa rey paj pué'een, nyá'astej a'íjci i ti tajapuá já'sejre', ²⁰ nyati'ij nyij anaquéej huo'té'exaa a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Damasco, nyajta je'en a'íjma i maj Jerusalén ja'chej, nyajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Judea, nyajta i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéehua nu huó'ixaaj mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', mata'aj mij Dios jimi ja'séeria'aj muá'ra'nyij, majta a'yan huárinyij ti'ij séjre'ej tíjin mu'ríj seequéj tyityaajú'. ²¹ A'íj mu jin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu naatyéevi' u tyeýúuj tzajta', majta nyeje'catamui'ca'aj. ²² Ajta i Dios pu naatyáhuíi a'íj nu jin nyóoche' tyámua' éenye'que' séejre', nyajta nyooj tyihua'ixaatye' néijmi'caa i tyeítyee, i maj cíle'en, nyajta i maj huásij. Canu séej tyi'tíj huó'ixaaj, a'íj nu'uj je'ej ti tyaaxájtaca' a'ájna i Moisés, majta a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íjci jime' je'ej ti tyi'rinyíiche'. ²³ A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Ciriístu' huámui'nyij, ajta je'en a'íin pue'éenye'ej ta'mej i ti anaquéej huatájuuritaj i muí'chítyee tzajta', ajta je'en huo'té'exaatye'ej i ti jin Dios huo'tyáhuíire'en i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

*Pablo pu tyí'tyese' je'ej ti tyaamue'tin ti'ij tyá'antzaahuatye'en a'ájna
i rey Agripa*

²⁴ Tì'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Pablo, aj pu'ij jiye'tzín huajíjhuaca' a'íjna i Festo tijin:

—Pablo puá'timue' muáaj. Papu'ríj huatyá'timue'ri' i paj jéehua tyiá'mua'tyej.

²⁵ Ajta i Pablo a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Festo tajtúhuan paj pué'een, canu nyatimue', i nyaj nyeríj jaataxájtaca' tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna. ²⁶ A'mújna mu rey Agripa, tyámua' pu tyá'mua'reej a'íjci jime', a'íj nu jin quee tyi'tzínnye'ej nyetyi'xaj jüsa'puaj, ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej ti a'múu ajta néijmi'i mua'reej, tiquee tyi'tíj je'ej huaríj avíitzij jime'. ²⁷ ¿Nyi pequee ja'tzaahuatye' muáaj Agripa rey paj pué'een, je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can? Nyáaj nu jamua'reej tijin petyá'tzaahuatye'.

²⁸ Ajta Agripa a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi a'yan petyí'mua'tzej yee a'íj pu'uj jin tyá'antzaahuaj i paj cíi pana'aj tyináa'ixaaj i nyúucarij?

²⁹ Ajta i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tipua'aj cíi na'aj na'ríj jéehua á'tyeevi'in, Dios pu a'yan tyá'xie've' paj quee muáaj pana'aj tyá'antzaahuatye'en, sulu majta mu séecan i maj nyanamuaj ijíj, mej mij néijmi'i a'yan tya'rá'astej a'íjci i Jesús nyati'ij nyáaj, mequee a'yan tyitya'naji'qui'huaajma'aj i cadéenaj jime'.

³⁰ Aj pu'ij ájchej a'íjna i rey, ajta a'íjna i tajtúhuan, ajta i Berenice, majta néijmi'i i maj a'úun je'rátya'ca'aj. ³¹ Aj mu mij a'tzúj eeracínnye' jujímua'aj mej mij tyi'huóo'ixaatye'en a'íjci jime', a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'mújna mu tyévij, capu tyi'tíj je'ej huáruuj mej mij jaajé'caj, capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti'ij eetyánami'huaj.

³² Ajta i Agripa a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Festo tijin:

—Írúitacaj pu tyaj jaatátoonyijche' a'íjci i tyáataj, tipua'aj quee a'yan tyá'huocajche'en ti a'ín jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanós.

27

Mati'ij jaata'ityaca' a'íjci i Pablo a'ájna a Roma

¹ Mati'ij jaaxá'pui'intarej maj taata'ityej a'ájna a Italia, a'íjna i Pablo, majta séecan i maj nami'huaca'aj, néijmi'i mu séej jimi huatátuihuaca' i xantáaru' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Julio, a'íj pu tyihuá'ijtya'ca'aj i xantáaru'ustyamua'mua' a'íjci i ti tyihuá'ijtye'.

² A'áa tu atyáacij báarcuj jitze chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Adramitio, ajta i báarcuj pu'ríj jó'yi'muijca'aj után jitze pujmua' ti'ij a'áa jo're'nyej jo'maj báarcuj jo'tyú'uuvej a'áa ti huataca'aj a Asia. Síj pu ajta tajamuán huama'ca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Aristarco, a'áa pu já'ma'can a'íjna a Tesalónica, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Macedonia. ³ Yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj jo'tíj báarcuj jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sidón, jo'tíj a'íjna i Julio tyámua' tyiyo'tyéeeje a'íjci i Pablo, ji'nye jaatá' ti huó'muaarej i ju' amíincustyamua' mej mij a'íimaj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i Pablo. ⁴ Tya'ti'ij tátyij iiráacij a'ájna a Sidón, tyati'ij tyij a'áa jo're'nyej jo'tíj ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Chipre, ji'nye

yaa pujmua' pu aja'vá'aacaca'aj. ⁵ Aj tutyij antacíj a'ájna véjri' jájtyij ti ja'va'ástimee, a'áa ti huataca'aj a Cilicia, ajta Panfilia, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mira, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Licia.

⁶ Ajta a'ájna i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, séej pu a'áa huátyoj i báarcuj Alejandria ti já'ma'can ti ajta Italia jó'yi'ij, aj pu'ij a'áin taata'íj tyaj atyáciinyej a'íjci jitze tyej tyij huaju'caj. ⁷ Tá'tyee tyaj xájtari' huaju' a'íjci jitze i báarcuj, ajta taatatyési'huarij tyaj a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'ráahuachij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Gnido. Óoche' pu aja'vá'aacaca'aj a'ájna pujmua' a tyaj joojú', a'áa tu véjri' ajcaanyej a'ájna a Salmona, tyajta a'áa pujmua' je'ré'nyej jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Creta, ⁸ tyati'ij tyij mujóju' tyési'huacan jime' a'ájna jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj báarcuj ti jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jo'tij jo'cuá'naj ti i'ríj ti óochaxij, a'ájna véjri' chájta'naj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lasea.

⁹ Tu'ríj á'tyeevi'ca'aj tyaj huajú'ca'aj, ajta arí tyú'tziinyi'ria'ca'aj a'ájna jo'tyaj joojú'ca'aj, ji'nye pu'ríj véjri' putyí'rijcaa i ti jitzán huaséevi'ij tá'yi'ij. A'íj pu jin i Pablo a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

¹⁰ —Mua'aj tyétyacaa, a'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij ti jéehua tziinyi're', tipua'aj taajú'caj, tyiyo'riésij i báarcuj, tyajta i íjcaj, ajta tyá'ca'nyej tyej tyajta ityáj atyájcui'nyij.

¹¹ Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, jéetze' pu ja'antzaahuaj a'íjci i a'tíj i báarcuj ti tyimuárie'rij, ajta a'íjci i ti antyúumua'reej i báarcuj jime', ajta a'íjci i Pablo capu ja'antzaahuaj. ¹² Ajta jo'tyaj ja'rá'aj capu naa hua'éenya'aj tyej tyij a'áa já'tyeevi'cajche' ti'ij pua'aj huaséevi'ij tá'yi'ij, néijmi'i mu tin a'yan tyí'mua'ajcaa maj iírá'ciinyej a'ájna mej mij a'áa ja'rá'astij a Fenice, báarcuj ti jo'tyéecha'caj, Creta ti tyaja'rájtyapuaj, a'áa pu séjria'ca'aj ti'ij na'aj ujtjapuáj pujmua', ajta áatyej pujmua', tyej tyij a'áa já'tyeevi'in ti'ij na'aj tyu'séevi'ij tá'yi'ij.

Ti'ij apúutzarij huo'táa'saca' i jájritze'

¹³ A'yaa mu tyí'mua'ajcaj tijin i'ríj tyaj huaju'un, ji'nye cíi pu'uj tya'na'áacarejyi'caa áatyej pujmua', aj mu mij jo'cíj a'áa mu véjri' ja'ajtyéenyej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna a Creta. ¹⁴ Ajta capu a'chu a'tyéevi'caj ti'ij ca'nyíin yejtyapuáj pujmua' je'rá'aacariaca' aj pu'ij jaatají'tzej i báarcuj, ¹⁵ ti'quij jaatátajchaca'. Tyajta quee pu jáaruuj tyaj huaju'caj i áacaj tzajta', aj tu tyij huatáta'a ti tá'antinyij i áacaj. ¹⁶ Aj tu tyij huárita' ajcaanyej jo'tij ciléenye' i chuéj já'ajnyeej ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Cauda, jo'tij quee jéehua jó'aacaca'aj, ajta i báarcuj ti cíleen tyej tyajta jaajásima'aj, tyési'huacan tu jin ja'antyítoj i báarcuj jitze ti ve'ej. ¹⁷ Mati'ij ja'antyítoj, aj mu mij ja'vá'ji'quej cójnari jime' i báarcuj jitze ti ve'ej. Majta meríj tyí'tziinya'ca'aj i ti arí tin tya'ajcachaaj i séj japua, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin La Sirte, aj mu mij tyi'tíj ootyáxiixij ti'ij huatajíyo'rej majta jaatá' ti i áacaj hua'antinyij. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj, óoche' pu jéehua huá'aacaca'aj, mati'ij mij huatyóohuij maj tye'tyáhua'xij a jáata' i íjcaj ti tyú'tisime'ej i báarcuj. ¹⁹ Ti'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij tye'tyáahua'xij i jumuáca' jime' néijmi'i a'chu ti tyú'tisime'ej i báarcuj. ²⁰ Jéehua tu á'tyeej tyej quee che' jaséj i xicáj, tyajta i xú'ra'vetyee, ajta óoche' pu

huá'aacaca'aj, majta viiyaca'aj, tu'ríj a'yan tyí'mua'ajcaa tyej quee che' je'ej rinyij.

²¹ Tyajta tyeríj á'tyeevi'ca'aj tyej quee che' tyi'táj cua'ajcaa, aj pu'ij i Pablo huatyéechaxij hua' tzajta' ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj tyétyacaa, siana'aj tzij ná'antzaahuatye'nyijche' siaj quee uja'ráci'ca'nyijche' a'ájna a Creta, catu a'yan tyojo'rienyíche' i íjcaj. ²² Ajta íjij jéehua nu já'muahuvii siaj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye capu a'táj mu'nyij, tyij tyajta i báarcuj jo'riésij. ²³ Tíca' pu síj nye jimi huataséjre i ti jahuiire' i Dios i nyej nyajta nyáaj jahuiire' nyajta jitzán ajtyáma'can. ²⁴ A'yaa pu tyinaaté'exaaaj tijin: “Pablo, capáj tyí'tziinye'ej, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i tajtúhuan jaaxá'pu'íntare'en i maj jin tyí'muaxajtzi', ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin huo'tyáhuire'sij mej mij néijmi'i júurij muá'ra'nyij i maj ajamuán huaju' i báarcuj jitze.” ²⁵ A'íj pu jin tyétyacaa siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye nyáaj nu i Dios jitze tyi'ca'nyej nyajta tyá'tzaahuatye' ti a'yan tye'mej je'ej ti a'ín tyinaaté'exaaaj. ²⁶ Tyajta tyóoche' tu áa ja'rá'astij jo'táj ja'ajhuáchij.

²⁷ Séej tíca'rij jitze, ti'ij tyoomá'caj a'chu hua'puaj iteerij, óoche' pu jáatajchisima'aj i áacaj i báarcuj, a'íjci japua i jájtyij ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Adriático, ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj jé'ta' tíca', a'ímaj i maj jajmuárie'rij i báarcuj, a'íj mu jáamua'reeri' tyaj tyeríj tin ará'astisima'aj jo'táj ja'ajhuáchij. ²⁸ Mati'ij mij jaatyé'itej i cójnari jime' a'chu ti ootí' i jáata', seityéj japonu tamuáamuata' japonu arásevij meetroj pu atyáti'ca'aj, mati'ij ajca'huáye ujú'caj majtáhua'aj mu jaatyé'itej, pu'ríj seityéj japonu aráahua'puaj meetroj atyáti'ca'aj. ²⁹ Mati'ij mij muáacuacaa atyáahua'xij i tyapúusti' ti jo'tóovijmee cítzata' i báarcuj ti'ij aróoca'nyej, ji'nye metyí'tziinya'ca'aj tipua'aj tya'ajtó'oj i tyetyéj jitze, majta huatyóohuij maj huatyényuunyij i Dios jimi ti'ij jive'tzín huatapua'rej. ³⁰ Séecan mu i maj tyí'huiria'ca'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj iiráciinyejche' i báarcuj jitze, a'íj mu a'yan tyityatóosejrataca' maj ja'tyáhua'xij i tyapúusti' ti jo'tóovijmee, maj majta quee a'yan huaríj, ma'cájtoo mu'uj i báarcuj i ti cáleen mej mij a'íjci jitze huatyóohuiire'en. ³¹ Aj pu'ij Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, ajta a'íjma maj jamuán huaju'ca'aj tijin:

—Tipua'aj mequee a'ímaj yahuatya'itzeere'en i báarcuj jitze, capu je'ej tyu'tái'riitarij ti jamuáahuire'en.

³² Aj mu mij i xantáaru' ja'antyivéjchaca' i cójnari i ti jin arátapi'huaca'aj i báarcuj ti cáleen, ti'ij ij atyéjvej a jáata'.

³³ Ti'ij arí tin tapuá'rij, Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' i hua' tzajta' mej mij tyi'táj huácua'nyij, a'yan tijin:

—Pu'ríj hua'puaj iteerij tyooméj siaj tyí'cho've' je'ej ti tyi'táj rinyij, siajta quee me' tyajá'cua'. ³⁴ Nyaja'muahuvii siaj cíj tyi'táj tyú'cua'nyij. A'yaa pu tyúuxie've', tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej ti jamuáahuire'en, ji'nye capu tyi'táj je'ej já'mua'uurej.

³⁵ Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i páan tyi'íj, ti'ij ij tyaatatyójtzi'rej i Dios néijmi'i meeséeracaj i tyeítjee. Ti'ij jé'ta' jo'tataaraj i páan aj pu'ij huatyóochej ti jáacua'nyij. ³⁶ Aj mu mij néijmi'i ahuóoca'an, mati'ij mij majta a'ímaj tyú'cuaa. ³⁷ A'yaa tu ará'axcaa hua'puaj anxityej japonu huéicatyej japonu tamuáamuata' japonu arájseej

í tyaj arátya'ca'aj í báarcuj jitze. ³⁸ Matí'ij tyu'cuá'aj a'chu tí hua'ránajchaca', aj mu mij ja'tyájríee a jáata' a'íjci í tyeríicuj tí'ij quee che' a'chu tyíjetyej í báarcuj.

Tí'ij í báarcuj ajo'cájrurij a jáata'

³⁹ Tí'ij huatapuá'riaca', camu che' huamuájtyajca'aj jo'tíj putyajá'rijcaa, matí'ij mij jaaséej jo'tíj ja'ajtyásaata', a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa yoojáj í báarcuj jo'tíj jó'saata'. ⁴⁰ Matí'ij mij tya'ráveechixij í cójnari í maj jin je'ejtápa'xi'ca'aj í báarcuj, metye'tyáahua'xij a jáata', majta je'en ja'ajca'an í cixxurij í ta'ancáavii í báarcuj jitze jo'tíj jóonyee tí'ij í áacaj ja'ajnáan a'íjna jime' í cixxurij, aj pu'ij í báarcuj ajtyáxiiriaca' jo'tíj ja'ajtyásaata'. ⁴¹ Ajta séj jitze pu tya'ajcaachaca', capu che' í ríitaca'aj maj jaatóoriaxi'in jo'tíj jóonyee. Ajta í cízata' í báarcuj, pu'ríj tyána'chisima'aj a'íjci jime' tí ca'nyíin jime' ajtyáxiirihua'aj í jájtyij.

⁴² Majta a'íimaj xantáaru'uj, mahuá'cui'cujca'aj néijmi'caa í maj eetyánami'huaca'aj, mej mij quee huatóo'uunaj muajóosima'aj mana'aj. ⁴³ Ajta í xantáaru'uj tí tyí'ijtya'ca'aj, a'íi pu a'yan tyá'xie'va'ca'aj tí japuan huatányuunyij a'íjci í Pablo, a'íj pu jin quee huo'ta' maj huó'cui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' maj anaquéej antajój í maj jaayí'tíhua'aj, mej mij a'áa ja'rá'astij jo'tíj jó'saata', ⁴⁴ majta í séecan ciyéj japua mu huatajójxij, majta séecan ciyéj japua tí pá'tzaa í báarcuj jitze ta'ajtaná'xij. A'yaa tu néijmi'í tyityaja'rá'aj ujítze pujmua' capu a'tíj atyáamui'.

28

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Malta

¹ Tí'ij arí néijmi'caa taahuíria'aj, aj tu tyij jáamua'reeri' tí a'yan tya'rájtyapuaj a'ájna tíjin Malta. ² Majta í maj a'áa já'chajca'aj, tyámua' mu tyitaatyéje ityájma. Matí'ij mij óonie, aj mu mij taatajé tyaj huatátapuiste'en, jí'nye mevíiyaca'aj, ajta huáseevi'ij. ³ Ajta a'íjna í Pablo, ciyéj pu huaria'sii tí'ij ja'nájtónyij atá'taaj, aj pu'ij cú'cu'uj áan je'ráanye í tiéj tzejta', tí'quij í Pablo anáachej í muáca'ra'an jitze. ⁴ Majta a'íimaj í maj a'áa ja'chej, matí'ij jaaséej í cú'cu'uj í tí anja'cáhuíjca'aj í muáca'ra'an jitze í Pablo, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj síj ajta síj tíjin:

—A'íjna í tyévij tyij quee a'íin pué'een í tí tyí'tyacui'caa, pu'ríj jáahuí tiquee atyáamui' a jáata', ma' ajta í Dios capu tyu'tá'sij tí júurij já'ra'nyij.

⁵ Tí'quij í Pablo jaatacá'tzij í jumuáca' antieepuaj, a'áan pu'ij huatyáavatzij í cú'cu'uj, capu tyí'tíj je'ej jáaruuj. ⁶ Néijmi'í mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj tí í muáca'ra'an huatyájaanyijche', nusu tí huatámui'nyiche', ajta matí'ij tyu'chó've'ej, matí'ij jaaséj tiquee tyí'tíj je'ej jáaruuj, aj mu mij seequéj tyu'muá'aj, majta a'yan tyu'taxájtaca' tí í Pablo dios pué'eenye'ej.

⁷ A'ájna véjri' chuéj pu ríanámí'huajma'caa a'íin tí ja'a'rica'aj í Publio í tí tajtúhuan pué'eenye'ej a'ájna, a'íi pu tyámua' tyitaatyéje ajta tyámua' naa tyitaaxá'pueeri' huéicaj xicáj jitze. ⁸ Ajta a'íjna í táatajra' a'íjci í Publio tyí'cui'ca'aj, jéhua pu pistaca'aj, ajta juhuíria'ca'aj. Tí'quij í Pablo jáamuaariaca', ajta jaatáhuaviiri' í Dios

tì'ij huarúj, aj pu'ij ja'vá'muariej áan mu'úutze' tì'quij huarúj. ⁹ A'íj mu jin majtáhua'aj séecan ujo'vá'ju' i maj tyí'cucui'ca'aj i maj a'áa jo'cháatima'caa, ajta pu a'íjma tyú'huaaj. ¹⁰ Tyámua' mu tyitaatyéeej, ajta tyatí'íjtá tyámua' huátaruuj tyej tyij jó'ciñneyej, néijmi'i mu tyitaatapuéjvej a'chu ti tyitá'ítziitya'ca'aj i tyaj jin jó'ciñneyej.

Tì'ij i Pablo a'áa ja'rá'aj a Roma

¹¹ Tyatí'ij huéecaj máxcirie' á'tyeej a'ájna, aj tu tyij séej jitze atyáacij i báarcuj ti ajta a'áa jo'tyá'ítzeeria'ca'aj 'asta na'aj quee che' huáseevi'ij, a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'íjna i báarcuj a Alejandría. Majta tyi'tyán antyiu'pu'ca'aj a ti jóonyee i báarcuj i maj a'yan huaséríhua'aj tì'ij diosij, síj ti a'yan ántyapuaj tijn Cástor, ajta i síj tijn Pólux. ¹² Tyatí'ij tyij a'áa ja'rá'aj a báarcuj ti jo'tyéecha'caj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Siracusa, jo'tyaj huéecaj xicáj á'tyeej. ¹³ Tyatí'íjtá tyij jo'cáj, a'áa tu tyij ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Regio. Yaa ariá'pua'aj áatyey pujmua' pu va'tá'aacaca'aj ca'nyiin jime', tyajta séej xicáj jitze tu a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Puteoli. ¹⁴ A'áa tu séecan jo'tyoo i ta'ihuámua', a'íi mu mij taatajé tyaj a'áa huatyá'ítzeere'en hua' jamuán séej iteerij, a'yaa tu a'íjci jin huaríj tyatí'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Roma. ¹⁵ Majta a'íimaj i ta'ihuámua' i maj a'áa ja'chej, mu'ríj jamua'reeriaca'aj tyaj tyeríj ajooju'caj, a'íj mu jin eeráacij a chájta' mej mij ta'antynájche, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn El Foro de Apío, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn las Tres Tabernas. Tì'ij i Pablo huo'séj, aj pu'ij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jéetze' huatyóoca'an i jutzájta'. ¹⁶ Tyatí'ij a'áa ja'rá'aj a Roma, maata' ti i Pablo jujime' nami'huaj, ajta síj na'aj jacha'íica'aj i xantáaru'.

Tì'ij i Pablo tyihuo'íxaaj a'ájna a Roma

¹⁷ Tì'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj, Pablo pu huo'tacho'vej i maj tyihua'íjtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a Roma maj ja'chej. Mati'íj tyúusiij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Nye'ihuámua', canu tyi'táj je'ej huáruuj a'íjma jimi i tyeítyee, canu nyajta tyi'táj jin ootyá'ítzee i huá'yi'raj jitze i tahuásimua'ci'íj. A'yaa nu éenya'ca'aj, mati'íj naatyéevi' a'ájna a Jerusalén, nyajta je'en a'íjma jimi huatátuihuaca' i romanos. ¹⁸ Mati'íj tyinaa'íhuo'raj aj mu mij támij a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj naatátoonyij, ji'nye camu tyi'táj huátyoj i ti jin a'yan tya'ránajchi mej mij naajé'caj. ¹⁹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu huóonyuustej, aj nu nyij jaatáhuaviiri' ti a'íin no'xá'pui'íntari'tze'en i tajtúhuan, tyij nyajta quee tyi'táj jin tyihua'xajtzi' a'íjma i nyetyeétyeristyamua'. ²⁰ A'íj nu jin a'yan tyaatáhuaviiri' nyaj yajamuatyéesej, nyajta tyajamuáa'íxaaty'e'en, ji'nye nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tyé'cho've' i Dios mati'íj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin a'yan huatyéjve na'nají'qui'huaj i cadéenaj jime'.

²¹ Mati'íj mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capu ityájma a'táj mu tyitojo'ta'ítyi'ri' muéetzij jime' a'ájna a Judea, camu majta i ta'ihuámua' i maj a'áa ja'ráacij, capu a'táj tyi'táj jin tyí'muaxajtzi'. ²² Ajta ityájma ta'ránajchi tyaj muáanamuaaj je'ej

paj tyí'mua'tzej, ji'nye néijmi'que' tu a'yan tyá'mua'reej ti je'ej pua'aj namuajre' a'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i paj jaxaj i tyeítyee jimi.

²³ Mati'ij mij jaaxá'pui'intarej a'náj maj tyúusiire'sij, mue'táj mu mij ajtyáxiiriaca' i tyeítyee jo'tij i Pablo jo'tyávaaca'aj. Ti'ij na'aj íiya' tyu'tyóochej 'asta chúmua' imuáj pu jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'íjci jime' ti Dios tyí'ijta néijmi'que'. Tyi'tyasa'ca'aj ti huo'mué'tin mej mij ja'antzaahuatye'en a'íjci i Jesús, a'íj pu jitze tyihuá'ixaatya'ca'aj i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ²⁴ Séecan mu ja'antzaahuaj je'ej ti Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj, majta séecan camu ja'antzaahuaj. ²⁵ Mati'ij quee pu jáaruuj je'ej maj tyo'xá'pui'intare'en, a'íj mu mij jo'cáxij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjna i Pablo tijin:

—Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasimua'cí'ij a'íjci jitze ma'can i Isaías tijin:

²⁶ Áricuj huojo'té'exaatye' a'íjma i tyeítyee.

Tyij majta jéehua tyú'namuajri', camu yo'itéej muá'ju'un.

Tyij majta jéehua tyí'sej, camu a'náj tyi'táj séjran.

²⁷ I hua'muatziira' pu arí je'ej pua'aj huaríj.

Majta unámi'huajmee i junaxiéeta',

majta aranámi'huajmee i jujíise',

mej mij quee atanyéjnye'rij,

majta quee iityanamuaárajme'nyij,

majta quee yo'itéej muá'ra'nyij,

mej mij quee nye jimi mujo'vá'ju'un,

nyata'aj nyij nyáaj tyihuó'huaatye'en.

²⁸ Siata'aj a'yan tyáamua'reej mua'aj, ijíj ti yajooméj, Dios pu arí huo'tá'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'íjma'aj ja'ancuriá'an i ti jin Dios atóoraj ti hua' japua huatányuunyij, a'íj mu xaa janamuajran.

²⁹ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cá'j i maj Israel jitze ajtyáma'can, jéehua mu tyojo'xáatajraa jujímua'aj.

³⁰ Ajta a'íjna i Pablo, a'áa pu hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej u chi'táj i maj huatóonyej, jo'tij néijmi'caa jimi tyámua' tyí'tyevistaca'aj i maj jamuariacaria'aj. ³¹ Jéehua pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios néijmi'i jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá, ajta tyihuá'mua'tyahua'aj a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ajta quee a'táj ja'itziitya'ca'aj.

Je'ej ti ye'ej tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Roma jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj nu Pablo yajá'muatyojtye', i nyaj jahuiire' i Ciriístu' ti Jesús pué'een, a'íi pu na'antylhuoj, nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyinaata'íj, ajta na'vá'jaj nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios.

² Jájcuaj imuáj pu i Dios a'yan tya'tóoratziri' ti tyámua' tyihuo'tá'an, a'íj mu jin a'yan tyo'tyéyu'xaca' a'íjci jitze i yu'xarij ti'ij ityájma jimi huatyá'itzeere'en. ³ A'íjna i nyúucarij, a'íj pu á'xaj i Ciriístu' ti jí'yojra' ajta tavástara' pué'een, ti ajta a'yan tyu'nié'huaca' ti'ij tyévij, a'íj ti jitze eeráma'can i David. ⁴ Ajta ti'ij huatájuuriaca', Dios pu a'yan jaatamua'aj tíjin nyiyóoj pu pué'een, ajta jaatá' ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, ji'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios.

⁵ Ciriístu' jimi nu ja'ancuriáa' a'íjci ti jin i Dios tyámua' tyinaatá', nyej nyij jitzán ma'can jó'me'en hua' tzajta' i tyeítyee, mata'aj mij néijmi'que' i cháanacaj japua ja'antzaahuatye'en majta a'íj ará'astej. ⁶ Mat'íj mana'aj a'íimaj, mua'aj xu siajta hua' jitze ajtyáma'can mu siaj Roma ja'chej. Dios pu jéehua já'muaxie've', ajta jamua'antylhuoo siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een ajta siaj sij hua'ajtyáanaxca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ⁷ Che' i Dios, ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an majta tyámua' jamuáa'uurej.

Pablo pu jaxie've' ti huojo'vá'muaarej a Roma

⁸ Anaquéecan jime', a'íj nu jitze ma'can i Ciriístu' tyámua' tya'tá'caa i Dios ja'mua jime', ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua mu meríj jamua'reej siaj tyá'tzaahuatye'. ⁹ A'íjna i Dios, i nyaj jahuiire' néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa nyahua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i yójra', a'íi pu jamua'reej nyaj a'náj tina'aj jamua'tamuá're'rii, ¹⁰ a'yaa nu a'náj tina'aj tyá'huaviij i Dios, típua'aj a'yan tyinyatá'care'en juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jamojo'vá'muaarej. ¹¹ Ji'nye jéehua nu já'muasejramu' nyata'aj nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, siata'aj sij jéetze' tyámua' naa tyityaaju'un, ¹² tyata'aj tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an síj ajta síj, a'íjci jime' tyaj taxa'aj tyá'tzaahuatye' taxie'vi'ra' jime'.

¹³ A'yaa nu tyá'xie've' nye'ihuáamua', siaj jáamua'reej nyaj mue'tíj jaaxá'pui'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, ajta nyati'íjta jaaxá'pui'intare'en nyaj a'yan huárinyij, tyi'tíj pu je'ej rinyij nyej nyij quee a'áa jó'me'en. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyaamue'tin ja'mua jimi i nyaj jin tyu'tátuuiire'en i Dios jimi, je'ej nyaj nyeri'j tyaamue'tij séecan jimi i tyeítyee i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁴ A'yaa nu nyeri'j a'íjci jin tya'tányaraj nyej nyij tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i maj Grecia já'ma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, típua'aj jéehua maj tyojó'itej nusu i maj quee tyojó'itej; ¹⁵ a'íj nu jin jéehua jaxie've' nyej

nyajta jamuaaté'examtye'en i nyúucarij i ti jin i Dios ja'mua japua huatányuunij, mua'ajmaj mu siaj Roma ja'chej.

I ti jin uhuájca'nyej i nyúucaria'ra' i Dios

¹⁶ Capu nyetyevi'raste' a'ijna i nyúucarij, ji'nye a'íi pu pué'een i Dios ti jin uhuájca'nyej ta'aj ij néijmi'caa huáhuire'en i maj tyá'antzaahuatye'sij, anaquéj mu a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹⁷ Ji'nye a'ijna i nyúucarij jitze pu séejre' ti i Dios tyámua' ta'uurej, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', ti'ij na'aj tyo'huatyóochesij ajta jusén jime'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'ijna i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'."

I maj jin já'itzeere' i Dios jimi

¹⁸ Ajta i Dios pu jaséjrataj i ti jin nyú'camui' puéjtzij hua'tá'caria'aj néijmi'caa i tyeítyee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, i maj quee tyi'tá'caa ti séjre'ej a'ijna i ti ji'r'é'can jime'. ¹⁹ Ajta i Dios ti jimi i'ríj ti a'tíj jáamua'tyij a'íi mu meríj jamua'tyej, ji'nye Dios pu jusíj arí huo'taséjra. ²⁰ Ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj i ti yujo'vá'ca'aj, tyámua' pu naa tyé'miteere' je'ej ti een i muárie'ria'ra', ajta quee a'náj huatyápua'rij ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej, ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' je'ej ti een i Dios. A'íj pu jin quee je'ej tyí'rij ti a'tíj séej jitzán tyo'ojpuá'rite'en. ²¹ Tyij majta meríj jamua'tyej i Dios, camu jaatyátzaahuatyej, camu majta tyaatyójtzi'rej. Sulu a'íj mu jitze ucájrurij maj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i mua'tziira'aj tiquee tyi'tíj huire', capu ij che' huatái'riitarij ti tyámua' tyihuo'támiteeraste'en tzaahuatyi'ra'aj jime'. ²² A'yaa mu tyí'xajaca'aj tijin tyámua' tu metyityoomuámua're', ajta a'yaa pu tye'rájraa maj jéetze' quee ma'umuámua'ria'aj muá'raa. ²³ Ji'nye mu'ríj seequéj tyú'ruuj séecan mu'uj mij pujmua' najchej tiquee Dios pué'een, ti a'yan huasé'rin ti'ij tyévij, na'ríij ti'ij pína'aj, nusu tyi'tíj ti muáacuacaa iira'íicajmee ca' tyi'tíj ti huacínyeyji'ij.

²⁴ A'íj pu jin i Dios mahuoohuá'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj meríj tyityo'cájrurij, majta tyévi'si' ricij i juxa'aj tyeítyee jamuán. ²⁵ A'íi mu yo'huá'xij i ti ji'r'é'can jime' i Dios jimi, a'íj mu jéetze' á'astijre' i ti hue'tzij, majta a'íj jimi jutzaahuatye' i maj tyí'najchej i Dios ti tyú'taahuaca', camu che' a'íjci i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca', tyej tyij tyámua' tyaatá'an ti'ij na'aj jusén jime'. Che' a'yan atyojo're'nyej.

²⁶ A'íj pu jin i Dios a'yan metyihuooohuá'xij mata'aj mij tyévi'si' huataséjre'en. Majta a'íimaj i maj úucaa, a'íi mu jaatapúa'citaca' maj antyóonaxcaj i tyétyacaa jamuán, mej mij seequéj huárinyij je'ej tiquee i Dios éenye'que' huo'tyájto. ²⁷ Majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyaatapua'citaca' mej mij quee che' majta hua'antyáanaxcaj i úucaa je'ej ti i Dios tyihuo'tyájto. A'yaa mu huaríj mej mij juxa'aj tyétyacaa jamuán huóoxana'cire'en a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti hua' tzejta' eerányinyii, a'yaa mu mij tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj ricij.

²⁸ Majta quee jaaxie've' maj jáamua'tyij i Dios, a'íj pu jin a'yan metyihuooohuá'xij, mej mij a'yan huárinyij je'ej tiquee tyi'tyéevijtij ²⁹ Néijmi'i pu hua' jimi séejre' i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu juxana'cire',

majta jéehua tyí'nyacua'aj, je'ej mu pua'aj tyí'tyetyeityee. A'íi mu majta tyú'jaaxie'jvi', majta tyí'tyacui'caa, jéehua mu majta jutya'raaca, majta jujámua'aj jucuanamua'ajca, majta mu je'ej pua'aj huá'uurej i ju'ihuámua', majta je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj. ³⁰ Je'ej mu pua'aj tyihuá'xaj i juxa'aj tyeítyee, majta jájcha'íire' i Dios, majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeítyee, majta óotzaahuatye', majta hue'tziz jutaavijre', majta quee huá'tzaahuatye' i juhuásimua'. ³¹ Camu jaxie've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij, camu ja'rá'astyaa i junyúuca, camu hua'xie've' i jutyéityeristiyamua', camu tyá'cu'vej. ³² Máamua'reej je'ej ti Dios arí tyaaxá'pui'intarej tijin néijmi'i mu cui'nyij i maj a'yan ricij, capu hua' jitze juxie've', móoche' mu a'yan ricij, ajta pu naa hua'asej maj séecan a'yan cha'taj mana'aj rijcaj.

2

Dios pu tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en i tyeítyee

¹ Tipua'aj muáaj a'tíj jitzán petyí'pua'ritye'ej, capu i'ríj paj a'yan tyu'taxáj yee capáj muáaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj, ji'nye muáaj paj a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ij mati'ij a'íimaj. ² Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ³ Ajta muéetzij jime', mu paj séecan á'xijtye' pajta a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ij, capáj a'yan tyí'mua'ajcaj yee capu nyéetzij i Dios puéjtzij naatá'sij. ⁴ Muáaj paj jaatyáxaahuataca' a'íjci i Dios ti jéehua tyámua' tyimuatá'caa, ajta muá'cu'vej, ajta a jime' tyl'ijchó've', ajta muéetzij quee je'ej muá'miteeraste' ti i Dios tyámua' tyimuatá'caa pej pij jitzán ajtyáma'cantaj puá'ra'nyij. ⁵ Pajta muáaj, capáj ma'úumua'rej a'íj paj jin quee jaxie've' paj ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pej pij jéehua tyi'tyá'asíri'tze'sij i puéjtzij ti'ij a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti i Dios a'yan huataséjre'sij ti'ij néijmi'caa to'xíjtye'en tzáahuatyi'ra'aj jime', ⁶ ajta je'en a'yan tyihuo'tá'an séej ajta séej je'ej ti síij tyi'tíj jin huaríj. ⁷ Dios pu huo'ta'sij maj jusén jin júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj xá'pui' huaríj, majta jajchó'va'ca'aj ti Dios tyámua' tyihuo'tá'an, ⁸ ajta i Dios pu nyu'camui'ij puéjtzij huo'ta'sij a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj a'íjna jitze jutyamua've' i ti je'ej pua'aj een. ⁹ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, anaquéej mu a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en a'íimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁰ Ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'ij, ajta huo'tyátzaahuatye'sij, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevij jusén jime', anaquéecan a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta je'en a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi.

¹² Néijmi'i i maj quee xá'pui' ricij majta quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij Moisés ti jaaxájtaca', a'yaa mu majta tyí'tyacui'nyij, majta a'íimaj i maj juxana'cire', a'yan metya'mua'reeriaj je'ej ti tyaaxájtaca' i Moisés, a'íi pu i nyúucarij huá'xijtye'en. ¹³ Ji'nye camu tyámua' een i Dios jimi a'íimaj i maj janamua'aj mana'aj i nyúucarij, sulu a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij. ¹⁴ Ji'nye a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij, a'yaa

mu tyá'astijre' je'ej maj jujímua'aj mana'aj tyéejtyoovej i jutzájta', a'íj mu jin jujímua'aj tyúu'ijtye' i junyúuca a jime', ¹⁵ a'íj maj mu a'yan tyúusejrataj je'ej ti tyá'xie've' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu hua' tzajta' séejre'. A'íj pu ajta jaséjrataj i maj jin ma'umuámua're', ajta i hua'mua'tziira'aj pu'ij hua' jitze tyo'ojpuá'rite'ej nusu hua' japua huatányuusij, ¹⁶ a'ájna xicáara' jitze ti'íj i Ciríustu' huá'xijtye'en i Dios jitze ma'can, néijmi'caa i tyeítyee je'ej maj tyi'tíj huáruuj avítzij jime', ajta i nyúucarij jitze ma'can i nyej nyáaj jamuáa'ixaa.

A'íj maj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo

¹⁷ Pajta muáaj mu paj a'íjci jitze ajtyáma'can i Israel, pajta já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, pajta á'tzaahuatye' i Dios jimi. ¹⁸ Páamua'reej je'ej ti a'ín tyá'xie've', pajta jamua'tyej a'íjci i nyúucarij i ti tyí'muamua'tyej pej pij tyámua' eenye'. ¹⁹ A'yaa paj tyí'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íjma i maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj tíca'riste' séejre', ²⁰ pajta a'yan tyí'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íjma i ti quee huá'miteeraste' je'ej ti tyi'tyéevijtij, nusu i maj quee óotzaahuatye', j'i'nye a'íj paj jitze tyia'mua'tyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, i ti j'i're'can jime'. ²¹ Tipua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej i séecan, ¿j'i'nye een jime' pequee a'yan tyi' amua'tyej asíj? Tipua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej maj quee tyí'nahua'aj, ¿j'i'nye pej pij muáaj tyí'nahua'? ²² A'yaa paj pajta tyihuá'ixaatye' tijin maj quee juxana'ciria'aj, ¿j'i'nye pej pij muáaj tyí'xana'cira'? Tipua'aj quee mua'ránajchij maj hua'najchej i saánturij, ¿j'i'nye pej pij tyí'nahua' hua' tyeyúuj tzajta'? ²³ A'íj paj jitze á'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, pajta períj jaatyáxaahuataca' i Dios, j'i'nye capáj a'yan ricij je'ej ti a'ín tyí'ijta. ²⁴ A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íj maj i maj quee tyá'tzaahuatye' mu je'ej pu'a'aj yó'sej i Dios, j'i'nye mua'aj xu quee xá'pui' ricij."

²⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'íjna i ti já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyi'tíj pu jin je'ej tyeetyáhuire'ej, ajta tipua'aj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, a'yaa mu ja'uurej matí'ij huó'ruuj a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁶ Ajta tipua'aj a'íjna i ti séej chuéj japua já'ma'can já'astijria'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa mu jaatámua'sij tijin Israel pu jitze ajtyáma'can, tyij ajta quee a'yan tyi'ja'yájnatan. ²⁷ A'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, tyij ajta quee ja'antysisjchaca' i junavíj, a'íj pu ja'xijtye'en a'íjci i ti ja'ancuriáa' i nyúucarij ajta ja'antysisjchaca' i junavíj. ²⁸ J'i'nye a'íjna i ti Israel jitze ajtyáma'can, capu a'íj na'aj juxie've' i ti jéjre'citze' séejre', ajta tipua'aj ja'antysisjchaca' i junavíj, capu ajta a'íj na'aj juxie've' ti'ij a'yan eenye' i jutyévíj jitze. ²⁹ A'íjna i ti tzáahuatyi'ra'aj jin Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ajta een i jutzájta', ajta a'íjna i ti ja'antysisjchaca' i junavíj, a'yaa pu huatóomua'aj ti tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', capu a'íj na'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, sulu a'íj pu jéetze' juxie've' i júuricama'ra' i Dios. A'tíj ti a'íjna jin néijmi'i a'yan ricij, a'íj pu tyámua' een, ajta quee i tyeítyee jimi je'ráma'can, sulu i Dios pu jimi je'ráma'can.

3

¹ A'yaa pu'ij, ¿nyiquij tyi'táj jin je'ej tye'tyáhu'i'rii a'íjci i a'táj ti Israel jitze ajtyáma'cantaj nusu i ti ja'antysisíjchaca' i junavíj? ² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti jéehua tya'ancuriáa'sij, ajta jéehua jatyáhu'i'rii, ji'nye Dios pu anaquééj jaatyájtoo i junyúucaa a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ ¿Ji'nye na'quij tye'mej? ¿Nyiquij i Dios ajta je'ej pua'aj rinyij a'íjna jime' i maj meríj i tyétyacaa je'ej pua'aj huaríj? ⁴ Capu xaa nyu'uj. Dios pu tzáahuatyi'ra'aj jin séejre' ajta ji're'can jime' ti'ij na'aj jusén jime', tyij majta i tyétyacaa jéehua tyí'hue'tacaa, miche' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:

A'yaa mu tyá'mua'reeren paj tyámua' tyi'tyía'cha'íj a'íjna jime' je'ej paj tyí'xaj,
pajta tyu'tyámue'tij mati'ij muá'xijtye'ej.

⁵ Ajta tipua'aj a'íjna jime' i tyaj je'ej pua'aj ricij jin séejre'ej ti i Dios ji'reenye'ej séejre', ¿ji'nye tyetyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pui' ricij ti'íjta puéjtzij taatá'an? (A'yaa mu tyí'xaj a'íimaj i maj quee jamua'tyej i Dios.) ⁶ ¡Catu xaa nyu'uj! Ji'nye tipua'aj i Dios quee tyi'táj tyámua' uuriaj ityájma jimi, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua'?

⁷ Ajta tipua'aj a'íjna i nyaj jin tyí'hue'taj a'yan tyí'huire'ej ti'ij i Dios jéetze' tyámua' huataséjre'en, ¿ji'nye een jime' i Dios a'yan tyiná'xijtye' a'íjci jime' i nyaj jin ootyá'itzee jimi? ⁸ Ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', ¿nyij a'yan tyúuxie've' tyaj je'ej pua'aj huárinij ta'aj ij a'ín huataséjre'en i ti naa een? A'yaa mu séecan nye jitze tyí'pua'ritye' mej mij tyina'antyi'uunyi' je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej, ajta a'íjma a'yaa pu tyihuá'ci'tyij mej mij jajpuéetzij muá'ra'nyij.

Néijmi'i tu á'itzeere' i Dios jimi

⁹ ¿Ji'nye na'quij? ¿Nyiquij jéetze' tatyáhu'i'rii ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tu'rij a'yan tyaataxájtaca' tijn a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:

Capu síj a'táj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj.

¹¹ Capu a'táj séejre' ti tyojó'itej,
capu ma' a'táj ti jahuoocaj i Dios.

¹² Néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,
majta néijmi'i meríj huóoxana'cirej.

Capu ma' a'táj ti tyámua' tyi'tyúucha'íj.

Capu na'aj síj a'táj ma' já'sejre'.

¹³ Je'ej pu pua'aj namuajre' je'ej maj tyí'xaj,
ajta i hua' nyanúu pu jéehua tyí'hue'tacaa,

hua' tyenyij jitze pu aviitzi' i huá've'rij cú'cu'uj ti jitze éejnyinyii

¹⁴ ajta i maj jin je'ej pua'aj tyihuo'xáj i juxa'aj tyeítyee, mej mij tyúujaaxiejvi'.

¹⁵ Ca'nácan mu jo'huáachajci'ij mej mij séej huajé'caj,

¹⁶ jéehua pu je'ej pua'aj tyí'een jo'maj joojú',

¹⁷ camu jamua'reej je'ej maj juxáahuaj tyí'tyesejre'ej.

18 Capu je'ej huá'miteeraste' mej mij jaatyátzaahuatye'en i Dios, nusu maj jáatzii'nye'en.

19 A'yaa tu tyá'mua'reej tijin néijmi'i je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyihua'ixaatye' a'íjma i maj a'íjna jin tyí'ijta, mej mij néijmi'i tyu'tyátzaahuatye'en, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej maj quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, 20 ji'nye capu i'rij i a'tíj a'yan tyu'taxáj yee néijmi'i pu ará'astej i nyúucarij, ti'ij ajta a'yan tyúuxie've'ej ti'ij Dios a'yan jaatámua'tyij yee tyámua' pu tyi'tyúucha'íj, ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyí'huire' tyej tyij a'íjna jin jáamua'reej i tyaj jin quee xá'pui' huaríj.

Je'ej ti tyí'rij tyaj ji're'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi

21 Ajta ijíj, Dios pu arí a'yan tyitaataséjra je'ej ti tyí'rij tyej tyij ji're'nye'ej jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'yan cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' a'íjna i nyúucarij, majta a'íjma i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, 22 a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyajamuaatyátoosij. Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi, 23 néijmi'i mu meríj ootyá'itzee, a'íj mu jin a' ímuáj já'sejre' i Dios jimi. 24 Ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyihuo'xá'pui'íntari'ri' mej mij ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'en, a'íj pu jin hua' japua huatanyúj a'íjci jime' je'ej ti huaríj i Ciríistu' ti ajta Jesús pu'éen. 25 Dios pu a'yan jáaruuj ti'ij i Ciríistu' je'ráxire'en i juxúure', ajta je'en a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee. Ajta ti'ij tyihuo'tú'uunyi' a'yaa pu tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en. Dios pu a'yan tyaataséjrataca' je'ej ti a'íjn tyámua' ta'uurej, tyitaata'úunyi'ran a'íjna i tyaj jin aamí' ootyá'itzee, 26 ji'nye a'íj pu tájime' tyi'ijchó've'ej. A'yaa pu huaríj mej mij a'íjma i tyeítjee ijíj maj séejre' jaaséej i ti a'íjn tyámua' táaruuj, ji'nye a'íj pu ji'rénnya'aj séejre', a'yaa pu'ij ajta tyámua' huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi.

27 ¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i ti jin i tyévíj óotzaahuatye' i Dios jimi? Capu che' ma' já'sejre', ¿ji'nye een jime'? Capu a'íjna jime' maj ja'rá'astijrej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi. 28 A'yaa tutyij tyá'mua'reej tijin: Dios pu tyámua' ja'uurej i tyévíj, capu ij tyi'tíj je'ej tye'tyáhuiríi ti néijmi'i ará'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

29 ¿Nyiquij i Dios a'íjma na'aj hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Nyiquee hua' Dios pu'éen a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can? Jee xaa nyu'uj, a'íj pu ajta hua' Dios pu'éen néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can, 30 ji'nye síj pu'uj séejre' i Dios, a'íj pu a'íjn pu'éen i ti tyámua' huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta quee jitzán juxie've' tìpua'aj Israel jitze mua'ajtyáma'cantaj nusu mequee. 31 ¿Nyiquij a'íjna jin tyá'uunan a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatye'? Catu xaa nyu'uj. Sulu a'íj tu jin a'yan tyá'neijmi'tare'en.

4

Je'ej ti huaríj a'íjna i Abraham

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyaataxájtata je'ej ti tyi'táj tyu'mué'táj i Dios jimi a'ájna i Abraham? ² A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tipua'aj a'yan metyáamua'tyijche' i Abraham yee tyámua' pu tyi'tyevij a'ájci jime' je'ej ti tyi'táj huáruuj, aj pu xaa i'rúitacaj ti jusíj ahuóotzaahuatye'nyijche', ajta capu je'ej tyi'rij ti a'yan huárinij i Dios jimi. ³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'áj pu jin i Dios a'yan tyaamua'aj ajta a'yan tyaataxájtaca' tijn tyámua' pu tyi'tyevij." ⁴ Ajta a'yájna tipua'aj a'táj tyi'táj jin tyi'muarie'ej, camu tyi'táj jaatapu'éjve'sij juxié'vi'ra' jime', sulu metyá'najchitye'en a'ájci jime' i ti a'ín tyu'muáriej. ⁵ Ajta tipua'aj a'táj tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios jaayit'in ti tyámua' jáa'uurej i tyé'vij ti jéehua jimi á'itzeere', Dios pu ajta a'yan tyaataxájtata ti tyámua' tyi'tyevij a'ájna i a'táj, tyij ajta quee tyi'táj xá'pui' huáruuj. ⁶ David pu a'yan cha'tána'aj tyu'taxájtaca' a'ájci jime' i a'táj ti Dios a'yan tyá'xaj yee ti tyámua' tyi'tyevij, quee a'yan tyaataxáatan tyi'táj ti je'ej huáruuj. ⁷ A'yaa pu tyu'taxájtaca' i David tijn:

Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i Dios ti tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin quee xá'pui' huaríj a'ájci jimi.

⁸ Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyé'vij ti Dios quee jitzán tyi'pua'ritye' i ti jin ootyá'itzee a'ájci jimi.

⁹ ¿Nyiquij a'íjma na'aj ci'puaj i maj meríj ja'antysisíjchaca' i junavíj, a'ájna i ti jin Dios tyámua' tyihua'tá'caa, ca' ajta hua'ci'puaj i séecan i maj quee a'yan tye'entysisíjchaca' i junavíj? A'yaa tu tyeríj tyaataxájtaca' a'ájci i Abraham, ti Dios a'yan jaatamua'aj tijn tyámua' pu tyi'tyevij a'ájci jime' ti a'ín tyá'antzaahuaj. ¹⁰ Ajta, ¿a'najnyí a'yan tyaataxájtaca' i Dios? ¿Nyiquij ti'ij i Abraham ja'antysisíjchaca' i junavíj ca' ti'ij quee xu ja'antysisíjchava'caj? Capu ti'ij ja'antysisíjchaca' i junavíj, sulu jájcuaj ímuáj pu a'yan tyaataxájtaca'. ¹¹ Aj pu'ij Abraham ja'antysisíjchaca' i junavíj, mej mij jáamua'reej tijn Dios pu arí a'yan tyaataxájtaca' ti tyámua' tyi'tyevij, a'ájci jime' ti tyá'tzaahuatye'. A'áj pu jin i Abraham a'ín pu'é'een i hua' táataj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', tyij majta quee xu ja'antysisíjchaca' i junavíj, Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyihuo'taxájtaj tijn tyámua' mu tyi'tyetyeityee. ¹² Ajta i Abraham, a'íi pu ajta hua' táataj pu'é'een i maj ja'antysisí'chej i junavíj, ajta a'íjma i maj tyámua' tyityetyúucha'ij ti'ij ajta a'ájna i Abraham, ti ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj ti'ij quee xu ja'antysisíjchava'caj i junavíj.

I ti jin Dios tya'tóoratziiri' a'íjma jimi i maj Abraham jitze eeráma'can

¹³ A'yaa pu i Dios tya'táratziiri' a'ájci i Abraham, ajta a'íjma i maj jitzán eeráanyesij ti a'yan tyihua'ci'tyij néijmi'i i cháanacaj, capu a'yan tya'tácatyij a'íjma jimi i maj ja'rá'astej a'ájci i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, sulu a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij majta tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tipua'aj a'íimaj a'yan tyi'táj metya'ancuria'an i maj já'astijre' a'ájci i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, capu ij che' tyi'táj je'ej tyi'huüre' i maj jin tyá'tzaahuatye', capu ajta che' tyi'táj huüre' i ti jin Dios tya'tóoratziiri'. ¹⁵ Ji'nye puéjtzij pu hua'tá'caa a'ájna i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, ajta jo'táj quee já'sejre' i nyúucarij maj jin tyi'ijta, camu majta tyi'táj jin já'itzeere' a'ájci jimi i nyúucarij.

16 A'íj pu jin, ta'aj ij a'íjna i ti jin i Dios tya'táratziiri' i Abraham a'íjma jimi huatyá'ítzeere'en i maj jitzán eeráma'can, a'yaa pu huáapua'aj hua' jimi tyí'sejre' a'íjna jime' i maj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu'ij huatóomua'aj tíquee a'íjma na'aj jimi tya'tóoratziiri' i maj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjma pu ajta jimi i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' tí'ij i Abraham. A'íj pu jin a'íin pué'een i tataataj néijmi'caa ityájma, 17 a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "A'yaa nu tyimua'antyáaruitye pej pij hua' táataj pué'eenye' mui'caa i tyeítyee." A'íi pu a'íin pué'een i Dios, i Abraham tí jimi tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'íin pué'een i Dios tí jaayí'tin tí huo'tájuuritye'en a'íjma i maj meríj huácuuj, ajta tyí'taahuaj tyí'tíj tíquee xu tyí'sejre'.

18 Ajta a'íjna i Abraham, a'yaa pu tyá'antzaahuaj maj mue'tíj jitzán eerányesij i tyeítyee je'ej tí Dios tya'táratziiri', a'íj pu jin a'íin pué'eenye'ej ta'raj i hua' táataj mui'caa i tyeítyee, a'yájna tí'ij i Dios tyaaté'exaa tíjin: "Mue'tíj mu i tyeítyee a' jitze eerányesij."

19 Ajta i ti jin tyá'tzaahuatya'ca'aj a'íjna i Abraham capu huatyápua'riaca', majta arí tin anxityej nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj, ajta a'íjna i Sara tí íira'ra'an pué'eenye'ej a'íi pu ajta arí ucarístaca'aj, a'íj pu jin a'yan tyí'mua'ajcaa tí quee che' je'ej tyí'riitaca'aj mej mij tyiyóoj muá'ra'nyij. 20 Capu jaatáxaahuataca' capu ajta quee che' jitzán tyi'ca'nyajca'aj je'ej tí i Dios tya'táratziiri', sulu jéetze' pu tyá'antzaahuaj. Ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, 21 a'yan tyá'tzaahuatye'ej tí i Dios a'yan rinyij je'ej tí arí tya'táratziiri'. 22 A'íj pu jin i Dios a'yan jaatamua'aj a'íjci i Abraham tí tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj a'íjci jimi.

23 Ajta a'íjci jime' tí i Dios a'yan jaatamua'aj, capu a'yan tyé'yu'si'huaca'aj tí'ij a'yaa na'aj tyáaci'tyij a'íjci i Abraham, 24 sulu a'yaa pu ajta tyo'tyéyu'si'huaca' ityájma jimi. Ji'nye Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyí'tamua'tyej a'íjci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', típua'aj tyetyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i tí jaatájuurityej a'íjci i Jesús tí tavástara' pué'een, 25 i tí huatátuiihuaca' tí'ij tajitzé ma'can huámui'nyij, a'íjci jime' tyaj quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, ajta je'en Dios jaatájuurityej tí'ij ityájma tyámua' tyitaatyátoonyij.

5

I tyaj jin jáamua'reej tí i Dios jéehua taxie've'

1 Dios pu arí tyámua' tyitaatyájtóo, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', pu'ríj tyaj taxáahuaj séjre'ej i Dios jimi, tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tavástara' Jesús i tí ajta Ciriístu' pué'een. 2 Ji'nye a'íi pu i Ciriístu' taatá'i'rúityej tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', tyej tyij huátatyamua've'en a'íjna jime' i tí tyámua' tyitaatyájtóo, tyámua' tutyij een, tyajta tatyamua've' a'íjci jime' tyaj jajchó've' a'ájna xicáara' i tyaj jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Dios. 3 Ajta quee a'íi na'aj, sulu a'íj tu tyajta jin tatyamua've' i tyaj jajpuéjtzij, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tíjin a'íi pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyo'táviicue', 4 ajta i tyej tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij jéetze' tyámua' huárinyij, ajta i tyaj jéetze' tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij tyí'ijchó've'ej tyaj a'áa jo'tyá'ítzeere'en i Dios jimi. 5 Ajta i tyaj jin tyí'ijchó've' capu a'náj taatatyévi'raste'sij, ji'nye Dios pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta', a'íjci jime' tí ju júuricamej ityájma jimi huatyájtóo.

⁶ Ji'nye tyati'ij ityáj quee pújooriajva'aj tyaj tajapuá huatányuunyij, Ciriístu' pu tajitzé ma'can huamuí' néijmi'caa ityájma i tyaj quee xá'pui' huaríj. ⁷ Jéehua pu tyési' ti a'táj séej jitze ma'can huamuí'nyij. Capu ajta a'táj óoca'nyej ti séej jitze ma'can huamuí'nyij i tyévij ti tyámua' tyí'tyevij, nusu xaa a'táj óoca'nyej ti jitzán ma'can huamuí'nyij i a'táj ti jéehua huápui'ij tyí'táj xá'pui' huárúuj jimi. ⁸ Ajta i Dios pu a'yan tyitaataséjratyej ti huápui'ij taxie've', ji'nye tyati'ij tyooj jéehua a'itzéeria'caj a'íjci jimi, Ciriístu' pu tajitzé ma'can huamuí'. ⁹ Ajta ijíj, ti'ij i Dios tyámua' tyitaatyájtoo a'íjci jime' ti Ciriístu' tajitzé ma'can huamuí', tyámua' pu'ij jéetze' tyí'tahuire' ti'ij quee i puéjtzij táaci'tyij. ¹⁰ A'yaa pu tyí'ja'yájna, ji'nye tyati'ij tyooj jajcha'íria'caj i Dios, a'íj pu tyámua' tyitaatyájtoo a'íjci jime' ti i yójra' tajitzé ma'can huamuí', jéetze' pu'ij tajapuá huatányuusij, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en, ijíj tyaj tyeríj jimi ajtyu'uj. ¹¹ Ajta quee a'íj na'aj, sulu tyajta tu huatátatyamua've'sij i Dios jimi, a'íjci jime' ti i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriístu' pu'éen tyámua' táaruuj, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

A'íjna i Adán ajta a'íjna i Ciriístu'

¹² A'yaa pu tyí'ja'yájna, sájj pu'uj i tyévij ti je'ej pua'aj huaríj a'yan huataséjre i cháanacaj japua aj mu mij néijmi'i je'ej pua'aj huaríj, aj pu'ij a'yan atyojo're'nyej ti huamuí' a'íjna i a'táj, a'íj mu mij jin majta néijmi'i huácuij i maj a'íjci jitze i tyévij eeráanyej, ji'nye néijmi'i mu majta ootyá'itzee i Dios jimi. ¹³ Ti'ij quee xu huatyátuihuaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, mu'ríj a'yan tyityá'itzeeria'ca'aj i tyeítyee i Dios jimi, ajta tipua'aj quee séjre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'riitaca'aj ti séej a'yan tyo'xíjtye'en je'ej ti tyí'táj jin tyo'tyá'itzee. ¹⁴ Ajta ti'ij na'aj tyu'séjrej i Adán 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Moisés, néijmi'i mu i tyeítyee huácuij i maj quee xá'pui' huaríj, tyij majta quee a'yan cha'taj mana'aj huaríj ti'ij a'íjna i Adán i tiquee ja'rá'astijrej je'ej ti i Dios tyaata'íj, ji'nye Adán pu a'yan éenye'ej ti'ij i ti ya'uvé'nyesij.

¹⁵ Ajta i ti jin ootyá'itzee a'íjna i Adán, capu a'yan cha'tána'aj een ti'ij i ti Dios juxié'vi'ra' jin taatapuéjve. Ji'nye mue'táj mu huáacuii a'íjci jime' ti sájj ootyá'itzee i Dios jimi, ajta a'íjna i Dios ti taatapuéjve, a'íjci jime' je'ej ti i sájj i tyévij huaríj juxié'vi'ra' jime', a'íj pu a'íjn pu'éen i Ciriístu', jéetze' pu'ij tyí'huire' ajta ti'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij mui'caa i tyeítyee. ¹⁶ A'íjna i ti jin sájj ootyá'itzee i Dios jimi, capu a'yan cha'taj na'aj een ti'ij i ti Dios taatapuéjve, ji'nye ti'ij sájj i a'táj ootyá'itzee i Dios jimi, aj pu'ij huataséjre i puéjtzij, ajta i Dios ti taatapuéjve, a'íjci jime' i maj jéehua ootyá'itzee a'íjci jimi, a'íj pu tatá'caa tyej tyij ji're'nyej'ej huatyá'itzeere'en a'íjci jimi. ¹⁷ Ji'nye a'íj mu jin huácuij i tyeítyee a'íjci jime' ti sájj na'aj i tyévij quee xá'pui' huaríj, jéetze' pu'ij i Dios tyámua' ta'uurej a'íjci jime' i ti taatapuéjve, tyej tyij ji're'nyej'ej huatyá'itzeere'en a'íjci jimi, a'íjci jime' je'ej ti huaríj a'íjna i tyévij, a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pu'éen.

¹⁸ Ajta a'íjna i ti jin quee tyámua' huaríj i Adán, Dios pu'ij néijmi'caa ooxíjtye i tyeítyee ti'ij puéjtzij huo'tá'an, a'yaa pu'ij ajta tye'rájraa mej mij néijmi'i ji're'nyej'ej huatyá'itzeere'en, a'íjci jime' je'ej ti huaríj i Ciriístu' mata'aj mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ¹⁹ A'yaa pu sájj na'aj i tyévij quee tya'rá'astijre je'ej ti i Dios tyaata'íj, a'íj mu jin

mue'táj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij ajta mui'caa tyu'cí'ij mej mij j'i'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjna jime' ti sáij i tyévi'j ja'rá'astej i Dios, mej mij mue'táj tyámua' huá'ri'nyij i tye'ítyee.

²⁰ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu een jin huatyátuihuaca' ti'ij jéetze' huataséjre'en i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta ti'ij jéetze' huataséjre i maj jin ootyá'itzee, Dios pu ajta jéetze' tyámua' tyihuo'tá' juxié'vi'ra' jime'. ²¹ A'íjna i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'mué'tij mej mij huá'cui'nyij, a'yaa pu cha'tána'aj tyu'tyámue'tij i ti jin Dios tyámua' tyitaatá', tyej tyij j'i'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en, ajta tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime' a'íjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

6

Ityáj tu júurij séejre' i Ciriístu' jimi

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij tyo'oj atya'itzé'rihua'aj tá'ju'un ta'aj ij i Dios jéetze' tyámua' tyihuo'jó'mua'raj? ² Catu xaa nyu'uj. Tu'ríj ityáj huá'cuij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een, ¿ji'nye o'oj tyí'ri'j tyaj a'yan tyí'tyechaj ta'tya'itzé'rihua'aj tyi'táj jime' ti'quee xá'pui' een i Dios jimi? ³ ¿Nyij sequée jamua'reej, siaj jimi ajtyáhuuixij i Ciriístu' siati'ij huá'huaca', tyajta je'en jitzán ajtyáma'cantaj ta'raa ti'ij a'ín huamu'ú? ⁴ Ji'nye tyati'ij huá'huaca' tyajta tu avá'nami'huaca' i Ciriístu' jamuán, tyajta huá'cui'i'ihuaca' tyej tyij huatájuurej tyajta je'en jájcuan jin chajca, a'yájna ti'ij i Ciriístu' tyu'tájuuriaca' a'íjci jime' i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁵ Tipua'aj a'íjci jitze ta'ajtyáma'cantaj i Ciriístu' ti'ij a'ín huamu'ú, tyajta tu jitzán ajtyama'cántaj ta'raj ti'ij a'ín huatájuuriaca'. ⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej tijin je'ej tyaj jájcuj tyi'tyítacha'íca'aj a'ín pu ajta jamuán óotateehuaca' i Ciriístu', ti'ij antyipu'a'rej a'íjna ti je'ej pua'aj een i tyaj jin tyítacha'íca'aj, ti'ij quee che' ca'nyíjra'aj tata'care'en a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ⁷ Ji'nye tipua'aj a'táj arí huámu'i'nyij, capu che' i'riitaj ja'mej ti i ti je'ej pua'aj een tyaata'íjtye'en. ⁸ Tipua'aj tyeríj jamuán huá'cuij i Ciriístu', jitzán tutyij tyí'ca'nyej tyej tyajta jamuán júurij tá'ju'un. ⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tijin ti'ij i Ciriístu' huatájuuriaca', capu che' i'ríj ti'ij ajtáhua'aj huámu'i'nyij. Capu che' i'ríj ti ja'antymué'tin a'íjna i ti a'íjna jin tyí'ijta mej mij huá'cui'nyij. ¹⁰ Ji'nye i Ciriístu', ti'ij huamu'ú, a'yaa pu een jin huamu'ú ti'ij jo'puá'ritye'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een i maj jin tyúucha'íca'aj, ajta ti'ij huatájuuriaca', a'ín pu jin júurij ta'raa ti'ij i Dios jimi séjre'ej. ¹¹ A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj tyá'mua'reeriaj siaj seríj huá'cuij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een, maj siajta júurij i Dios jimi a'íjci jime' siaj seríj jitzán ajtyáma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een.

¹² A'íj pu jin, caxu tyi'tá'care'en ti i ti je'ej pua'aj een tyajá'mua'íjtye'ej i ja'mua tzajta', caxu siajta já'astijria'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een i ti ja'mua tzajta' eerányinyii. ¹³ Caxu siajta jatuiiria'aj i ja'muatyé'vira' a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siaj sij a'íjci jimi tyí'huúire'ej. Sulu siata'aj huatótonyij i Dios jimi, mati'ij tye'ítyee maj meríj huá'cuij majta je'en huatájuuriaca' a'íjci jime' ti a'ín arí jamuáahuíi, siata'aj jaatátuiire'en i jutyé'vira' siaj sij jaatyáhuúire'en tyi'táj jime' ti xá'pui' een. ¹⁴ A'yaa pu quee che' a'náj tyajamuata'íjtye'sij a'íjna i ti je'ej

pua'aj een, ji'nye caxu ca'nyéjrij jin já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj xu jitze aróoca'nyej i ti i Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' jamuáaruuj.

Típua'aj ca'nyéjrij jin metyí'huüiria'aj

¹⁵ ¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj? ¿Nyiquij tyooj je'ej pua'aj tyi'tyitacha'íj tá'ju'un a'íjci jime' ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitatá'caa, tyajta quee che' já'astijria'aj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? Catu xaa nyu'uj. ¹⁶ Mua'aj xu tyámua' tyá'mua'reej tíjin típua'aj xatóotoonyij a'tíj jimi siaj sij ca'nyéjrij jin ja'rá'astijre'en, mua'aj xu ca'nyéjrij jin jaatyáhuüire'ej. Típua'aj a'yan setyá'astijria'aj a'íjci ti je'ej pua'aj een, a'íi pu jamuaatá'sij siaj sij huácu'nyij, na'ríij típua'aj a'yan seteetyáhuüire'en a'íjci i ti xá'pu' een, mua'aj xu júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi. ¹⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ja'mua jime', ji'nye mua'aj mu xu anaquéej ca'nyéjrij jin jahuüiria'ca'aj a'íjci ti je'ej pua'aj een, xu'ríj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyajamuamuá'tyej. ¹⁸ Tí'ij Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' ca'nyéjrij jin jatyáhu'rihua'an a'íjci i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu jamuáaruuj siaj sij jaatyáhuüire'en a'íjci i ti xá'pu' een a'íjci jimi i Dios. ¹⁹ (A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tyihua'miteeraste' hua' tzejta' i tyeityee, ji'nye óoche' pu jamuá'itziitye' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij.) A'yájna siati'ij ará'tyej tyityaatóo'a' siaj sij jaatyáhuüire'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siaj sij jéehua huóoxana'cire'en i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotoonyij néijmi'i jime' siaj sij jaatyáhuüire'en i ti xá'pu' een, siata'aj sij ji're'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi.

²⁰ Siati'ij siooj jatyáhu'rihua'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een, caxu a'íjci jitze tyí'huüiria'ca'aj i ti xá'pu' een i Dios jimi, ²¹ ¿tyi'tanyí ij jin je'ej tyajamuaatyáhuüi? Ijij xu sij jutyevi'ra' a'íjci jime' je'ej siaj tyi'tíj huáruuj, ji'nye i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyu'tá'caa siaj sij a'íjci jin huácu'nyij. ²² Ajta ijíj, tí'ij Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' jatyáhu'rihua'an a'íjci i ti je'ej pua'aj een, xu'ríj sij jahuüire' i Dios. A'íi pu xaa já'muahüire'en, ji'nye a'íj pu jitze eeráamej i júuricamej ti naa een, i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ²³ A'yaa pu tyá'mue'tin i a'tíj ti huámu'nyij típua'aj jaatyáhuüire'en a'íjci ti je'ej pua'aj een, ajta i ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá', a'íi pu taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en a'íjci jamuán i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, i tavástara'.

7

Je'ej ti huatóomua'aj típua'aj i maj tyóovi'tin

¹ Nye'ihuáamua', mua'aj xu jamua'tyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa xu siajta tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'yan tyé'ijtye' tí'ij ooj júurij i a'tíj. ² Ajta a'yájna típua'aj íiti' huicha'aj, a'yaa pu tyé'ijtye' a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyúuxie've' ti i íiti' huatyá'itzeere'en i jucín jamuán tí'ij ooj júurij, ajta típua'aj i cína'ra'an arí huámu'nyij, capu che' a'yan tyé'íitye'ej ja'mej i nyúucarij. ³ A'íj pu jin, típua'aj séej jamuán huatyé'iche'en, tí'ij ooj júurij i cína'ra'an, juxana'cire' a'íjna i íiti', ajta típua'aj i cína'ra'an arí huámu'nyij, a'íjna i nyúucarij capu

che' tye'iitye'ej ta'mej, aj pu'ij i'rúitaj ja'mej ti séej tyáataj jamuán huatyévice'en.

⁴ Sijta mua'aj, nye'ihuáamua', siati'ij jitzán ajtyáhuixij i Ciríistu' aj xu sij sijta jamuán huácuij a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj xu jin mua'aj séej jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti huamuí' ajta je'ej huatájuuriaca'. A'íj pu jin i'rúj tyej jaatátuure'en i Dios i tyaj jin xá'pui' huaríj. ⁵ Ji'nye tyati'ij a'yan tyí'tyechajca'aj mati'ij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyitaatyáhuixij tyej tyij jáamua'reej tyaj quee xá'pui' rijcaa, a'íj tutyij huamue'tíj tyej tyij huácui'nyij. ⁶ Ajta ijíj tyaj tyeríj huácuij a'íjci jimi i nyúucarij ti néijmi'i jin tyí'ta'ijtya'ca'aj, tu'rúj taxáahuaj séejre' tyej tyij jaatyáhuire'en i Dios a'íjci jime' i júuricamej ti jájcuaj, catu che' a'íjci jimi i nyúucarij ti mí'ma'can.

A'íjna i ti je'ej pua'aj een ti nye jitze séejre'

⁷ ¿Nyij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta je'ej pua'aj een? Catu xaa nyu'uj, ji'nye canu a'yan tya'mua'rériajche' tyi'tíj ti je'ej pua'aj een tipua'aj quee huatya'ítzéere'nyijche' ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Canu a'náj jamua'rériajche' ti je'ej pua'aj een tipua'aj nyetyí'nyacua'tzaj, tipua'aj quee a'yan tyinaaté'exaatye'nyijche' a'íjna i nyúucarij yee: "Capáj tyí'nyacua'tzaj." ⁸ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu jitze huóoca'an, ti'ij nye jitze jaatyátoonyij néijmi'i i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tipua'aj quee séejre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'rúj tyaj jáamua'reej tyi'tíj ti je'ej pua'aj een. ⁹ Ajta jájcuaj ímuáj, nyaxáahuaj nu jo'chá'canya'aj, canu tyi'tíj mua'reeriaca'aj, ajta nyati'ij jáamua'reeri' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, aj pu'ij jéetze' huataséejre nye jimi a'íjna i ti je'ej pua'aj een, aj nu nyij huamuí'. ¹⁰ Ajta a'íjna i nyúucarij ti tyámua' tyinaatá'nyijche' nyej nyij júurij ná'ra'nyij, a'yaa pu tyino'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij, ¹¹ ji'nye a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íi pu náacuanamuaj nyej nyij quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij, a'íj pu'ij jin i nyúucarij no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij.

¹² A'íj pu jin tyámua' een a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta quee tyi'tíj ja'ítziitye', néijmi'i pu xá'pui' een. ¹³ Ajta ji'nye na'quij, ¿nyíquij a'íjna i ti xá'pui' een no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij? Capu xaa nyu'uj. A'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti huataséejre'en i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jin a'íjna i ti xá'pui' een no'xíjtyej nyej nyij a'íjci jin huámui'nyij, ti'ij ajta séeria'aj já'ra'nyij ti jéehua huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi a'íjna i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, nyajta nyáaj canu uhuájca'nyej, néijmi'i nu jin jahuüre' a'íjci i ti je'ej pua'aj een. ¹⁵ Canu yó'ítej je'ej nyaj een jime' jin a'yan tyí'tyínyecha'íj, ji'nye canu a'yan ricíj je'ej nyaj tyá'xie've', ajta a'íjna i ti quee na'ránajchij, a'yaa nu a'íjci jin ricíj. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'yan nyarijca a'íjci jime' i ti quee na'ránajchij, aj nu nyij a'yan tyá'mua'reeren ti xá'pui' een a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹⁷ A'íj nu jin quee che' nyáaj a'íin pué'een i ti a'yan ricíj, sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een i ti ú'sejre' yunyatzájta'. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej yunyatzájta', i nyahue'ra' jitze ti quee uhuájca'nyej, ti quee ú'sejre' i ti xá'pui' een, tyij nyajta a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij a'íjci

jime' i ti xá'puí', canu pújoorej nyaj a'yan huárinyij. ¹⁹ Canu a'íjci jin a'yan ricij i ti xá'puí' i ti na'ráanajchij nyej nyij a'yan huárinyij, sulu a'íj nu jin je'ej pua'aj ricij i tiquee na'ráanajchij. ²⁰ Arí ijíj, tipua'aj a'yan nyarijca a'íjci jime' je'ej tiquee tyina'ráanajchi, canu che' nyáaj a'ín pué'een i nyaj a'yan ricij, sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een ti ú'sejre' yunyatzájta'.

²¹ A'yaa pu'ij tyé'miteere' nyaj jaxie've' nyaj xá'puí' huárinyij, ajta canu pújoorej, ji'nye nye jitze pu séejre' a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ²² I nyaxiéjnyu'caa nu jin jaxie've' nyaj ja'rá'astee a'íjci i Dios nyuucaa, ²³ a'íj pu nyo'se' a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íjci jamuán i ti tyí'ijta yu nyaxiéjnyu'caa tzajta'. A'íj pu a'ín pué'een i ti je'ej pua'aj een i ti tyí'ijta nyej jitze ti ajta arí naatyáajj'quej.

²⁴ Canu nyij che' je'ej tyéejtyoovej. ¿A'tanyj nni'rátosij a'íjna jitze i nyaj jatyáhue'ra' ti'ij quee a'yan tyináaci'tyij nyaj huámu'nyij? ²⁵ A'íj pu'uj i Dios, i nyaj tyé'tyojtzi're', a'íjci jitze ma'can je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, i Ciríistu' ti ajta tavástara' pué'een. A'yaa nu nyij tyiyó'itej nyej jaatyáhuire'en je'ej ti tyeetyájtoo a'íjna i Dios i junyúucaa, nyajta quee nyaca'nyej a'íj nu nyij jin putya'huire' a'íjci i ti je'ej pua'aj een.

8

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'íj je'ej ti tyá'xie've' i júuricama'ra' i Dios

¹ A'yaa pu'uj, capu che' tyi'tíj je'ej huá'uurej a'íjma i maj jitzán ajtyu'uj i Ciríistu', ti ajta Jesús pué'een, ² ji'nye a'íjna i nyúucaria'ra' i júuricama'ra' i Dios, i ti ajta tyu'tá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij a'íjci jimi i Ciríistu', a'íj pu muí'rájtoo a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een ti ajta tyu'jé'caj. ³ Ji'nye i Dios pu a'yan huaríj je'ej tiquee tyu'tá'ririaria'ca' ti a'yan huárinyij ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta Moisés ti jaatyájtoo, capu táahuú a'íjna i nyúucarij a'íjci jime' tyaj quee ja'viicue'raca'aj tyaj ja'rá'astej. A'íj pu jin Dios muyo'ta'ítയാ'ca' i juyó'j ti'ij a'ín a'yan cha'tána'aj huataséjre'en mati'ij i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj i Dios jimi, ti'ij huatóomu'vejritaj a'íjma jitze ma'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu a'íjna jin huaríj ti'ij jo'xíjtye'en ti'ij quee che' tyi'ta'ítയാ'aj já'ra'nyij a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ⁴ A'íj pu a'yan huaríj tyej tyij ityáj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jitze i nyúucarij, ji'nye catu che' a'yan tyi'tyítacha'íj a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i tatzájta', sulu a'íj tu jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁵ A'íjma'j i maj a'yan tyityetyúucha'íj a'íjci jime' ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i hua' tzajta', a'yaa mu a'íjci jitze tyí'mua'tzej je'ej ti a'ín ca'nyíjra'aj tyihua'tá'caa, majta a'íjma'j i maj a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu a'íjci jin tyá'huoo je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Tipua'aj a'tíj a'íjci jitze tyí'mua'ajcaj i ti je'ej pua'aj een ti tzajta' eerányinyii, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti'ij huámu'nyij, ajta tipua'aj a'tíj a'íjci jitze tyí'mua'ajcaa je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu júurij huatyá'itzeere'ej ajta tyámua' tyi'éenye'ej ja'mej a'íjci jimi. ⁷ Majta a'íjma'j i maj a'íjci jitze tyí'mua'tzej i ti je'ej pua'aj een, a'íj mu jájcha'íire' i Dios, ji'nye camu jaxie've' majta quee pújoorej maj ja'rá'astej i nyúucaria'ra' i Dios. ⁸ A'íj

pu jin a'íimaj i maj a'yan tyá'astijre' a'íjci ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, capu je'ej tyí'rij maj tyámua' tyaatá'an i Dios.

⁹ Sijta mua'aj caxu che' a'yan tyí'tyechej tí'ij i ti je'ej pua'aj een, sulu je'ej ti tyúuxie've' i júuricama'ra' jimi i Dios, jí'nye a'íi pu'ríj huatyá'ítzee ja'mua jimi. Dios pu ja'mua tzajta' séejre'. Ajta a'íjna i tiqee jimi séejre' i júuricama'ra' i Ciriístu', capu Ciriístu' jitze ajtyáma'can. ¹⁰ Ajta tipua'aj i Ciriístu' ja'mua tzajta' séjre'ej, a'íi pu ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricamej, jí'nye Dios pu arí tyámua' jamuáaruuj, tyij ajta arí i ja'muatyévira' huamu' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een. ¹¹ Ajta tipua'aj ja'mua tzajta' séjre'ej i júuricama'ra' i Dios ti jaatájuurityej a'íjci i Ciriístu', a'íi pu ajta jaatájuuritye'sij i sij jatyáhue'ra' a'íjci jime' ti i júuricama'ra' arí ja'mua tzajta' séejre'.

¹² A'íj pu jin nye'ihuáamua' a'yan tyúuxie've' ityájma jimi tyej tyij quee che' a'yan tyá'astijre'ej a'íjci ti je'ej pua'aj een i ti tatzájta' eerányinyii. ¹³ Jí'nye tipua'aj a'yan setyityetyúucha'íij a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een i ti eerányinyii ja'mua tzajta', a'yaa pu tyajá'muaci'tyij sij huácu'nyij, ajta tipua'aj sequée che' já'astijria'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i ja'mua tzajta', sijta je'en a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, aj xu júurij xá'ju'un.

¹⁴ Néijmi'i i maj jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi mu yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁵ Sijta mua'aj caxu a'íjna ancúriaa' i júuricamej tí'ij ca'nyéjrij jin tyajamuata'íjtye'en sij sij sijta jatziinya'aj a'íjci i ti tyajá'mua'íjtye', sulu a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i ti a'yan já'mua'uurej sij sij yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ra'nyij i Dios. A'íj tu júuricama'ra' jitze arataca'nyáaj tyij a'yan tyé'jee tíjin: "Muáaj paj tavástara' pué'een." ¹⁶ Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ajta i tajúuricamej, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'mua'reej tyaj yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁷ Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een i Dios, tyi'tíj pu a'íjci jin ajta taci'tyij i Dios jimi jamuán i Ciriístu', jí'nye ityáj tu tyajta jamuán jajpuéjtzij i Ciriístu' tyajta tutyij jamuán séeria'aj tá'ju'un jusén jime'.

A'íjna ti huápu'íj naa huasé'rihua'aj ta'mej ti ooj maja've'mej

¹⁸ A'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij, a'íjna i tyaj jin jajpuéjtzij íyan i cháanacaj japua, capu tyi'tíj je'ej a'íjci jimi i tyaj jimi séeria'aj tá'ju'un tí'ij huataséjre'en i tavástara'. ¹⁹ Ajta tí'ij na'aj i ti a'yan tyí'sejre' i Dios ti tyú'taahuaca', a'íi mu jajchó've' a'ájna xicáara' tí'ij i Dios huatóosejrata ityájma jimi i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²⁰ Jí'nye néijmi'i tí'ij na'aj tyí'sejre' seequéj pu tyí'huó'ruu tí'ij quee a'yan éenye'ej tá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie'va'ca'aj i Dios, capu jusíj a'yan huóoruuj, sulu Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyetyájtoo tí'ij jaajájcuare'en majca'huáyee, ²¹ néijmi'i i ti tyí'sejre' pu tyí'íjchó've' a'ájna xicáara' ti jitzán Dios jaatyáhuüre'ej, tí'ij ajta tajamuán séeria'aj já'ra'nyij i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²² A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyí'een jo'tíj na'aj i cháanacaj japua ti a'yan tyu'puéjtzij tí'ij tipua'aj íitaj ootacu'nyej. ²³ Tyajta ityáj a'yaa tu tyajta tya'ajpuéetzij, jí'nye pu'ríj ityájma jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, ti a'íin pué'een i ta'nájcaj ti Dios a'yan tyita'táratziiri'. Jéehua tu jajpuéetzij a'yan tyetye'ejcho've'ej tí'ij táaci'tyij tyaj yójmua'mua' pué'eenye'ej tá'ra'nyij i Dios, tí'ij ajta i Dios japan huatányuunyij i tatyévira'.

²⁴ A'yaa pu een jin Dios tii'rájtoo tyej a'yan tye'ejchó've'ej a'íjci i tyaj quee xu jaséj. Ajta tipua'aj tyeríj jaséjraj i tyaj jajchó've', capu che' juxie've' tyaj jacho'va'aj. ¿Nyi a'tíj tyi'tíj tyicho've' ti arí jaaséj? ²⁵ Ajta tipua'aj i tyaj jajchó've' tyequeé xu jaséjraj, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj jacho'va'aj tyequeé tyá'xaahuataj.

²⁶ A'yaa pu'ij ajta i júuricama'ra' i Dios tyí'tahuüre' a'íjci jime' tyaj quee je'ej rinyij tajímua'aj. Ji'nye catu jamua'reej tyi'tíj ti nyúucarira' juxie've' tyej tyij huatyényuunyij, a'íj pu jin i júuricama'ra' i Dios tajitzé ma'can tyényuusij, a'yaa pu tyó'ci'xij ti'ij i tiquee tya'ancurí'raj, ji'nye capu i'ríj ti a'tíj jaataxáj. ²⁷ Ajta a'íjna i Dios ti néijmi'i mua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta', a'íj pu jamua'reej je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jahuoo i júuricama'ra', ji'nye a'íj pu hua' japua huatányuusij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

Néijmi'i tu jin tyu'tyámue'tij i Dios jimi

²⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios huá'hui're' ti'ij néijmi'i a'yan tye'rájra'nyij je'ej ti a'íin tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj jaxie've', a'íjma i ti arí a'íin hua'antýíhuoj ti'ij tyi'tíj jin tyihua'antyárujtye'en. ²⁹ Ajta a'íjma i ti Dios jájcuaj imuáj arí huá'muajtyajca'aj, a'yaa pu tyihua'antýíhuoo ti'ij a'yan huó'uurej ti'ij a'íjna i yójra', ajta ti'ij a'íin pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ta'nájcaj a'íjma jimi i ihuáamua'mua'. ³⁰ Ajta a'íjma i ti a'yan jájcuaj imuáj tyihua'antýíhuoo, a'íj pu ajta huo'tajé, ajta a'íjma i ti huo'tajé, a'íj pu tyámua' huó'ruuj mej mij ji'réenya'aj huatýá'itzeere'en a'íjci jimi, ajta a'íjma i ti tyámua' huó'ruuj, a'íj pu huo'ta' mej mij jamuán séjre'ej muá'ra'nyij jusén jime'.

³¹ ¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyu'taxájtaj? Tipua'aj i Dios tajapua' nyuuccaaj, capu i'ríj ti a'tíj ta'antýipua'ritye'en ityájma. ³² Capu i Dios quee a'yan tyito'tyéchootzej i juyój, sulu a'íj pu tyu'tá' ti'ij huámui'nyij tajitzé ma'can i cúruuj jitze, ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj ij juxié'vi'ra' jin néijmi'i tyitaatapuéjve'sij, i ti tyí'sejre' i Ciriístu' jimi? ³³ ¿A'tanyíj a'yan tyihuá'xajtzi' a'íjma i Dios ti hua'antýíhuoj? Dios pu a'íin pué'een i ti tyámua' huó'uurej. ³⁴ ¿A'tanyíj puéjtzij huo'tá'sij? A'íj pu a'íin pué'een i Ciriístu' ti huamuí', ajta je'en huatájjuuriaca', ijíj pu muáca'ta' i Dios já'sejre', a'íj pu'ij taatyáhuüre'ej. ³⁵ ¿A'tanyíj ij tye'entýí'uunaj ti'ij i Ciriístu' quee che' taxie've'ej? ¿Nyiquij tipua'aj tyi'tíj tamuarie'riste'ej, na'ríj tyi'tíj ta'itziitya'aj, ca' tipua'aj je'ej pua'aj máta'uuriaj, nusu tyatájcuaj, ca' tipua'aj tyej quee je'ej tyéejviicue'raj, ca' tipua'aj tyaj huácuí'nyij? ³⁶ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: Muéetzij jime' tu a'náj tina'aj á'taca'nyej tyej tyij huácuí'nyij, a'yaa mu ta'uurej matí'ij a'íimaj i cánya'xií i maj huá'cuí'caa.

³⁷ Ajta néijmi'i jime' a'íjci, a'yaa tu tyu'tyámue'tij a'íjci jime' ti i Ciriístu' taaxié'vej. ³⁸ A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj tye'entýí'uunaj ti'ij quee che' i Dios taxie've'ej. Capu i tyaj júurij huatýá'itzeere'en, na'ríj tyaj huácuí'nyij, na'ríj i maj tajapua' tyí'hui're' i Dios jimi, na'ríj a'íimaj i maj tyí'hui're' i tyiyáaru' jimi, je'ej ti tyí'ricij i ti tyí'sejre', nusu je'ej ti tyí'rinyij, ³⁹ tipua'aj i ti jéetze' ájtyeej, na'ríj i ti jéetze' ajo'cátyee i tajityé, tyi'tíj tina'aj ti a'yan séejre' i Dios ti tyú'taahuaca'. Capu tyi'tíj tye'entýí'uunaj i Dios ti jin taxie've' ajta taataséjratyey i Ciriístu' jimi, a'íjna i Jesús ti tavástara' pué'een.

9

Dios pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jín tyajá'mua'ixaatye' i Ciriístu' jimi, canu tyí'hue'taj. Ajta i nyaj jín ma'úumua'rej jamuán i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu tyí'nye'ixaatye' ti a'yan tyí'ja'yájna, ² jéehua nu nyaxaamu-jritye', nyajta a'náj tina'aj jajpuéjtzij i nyaxiéjnyu'caa tzajta', ³ a'yaa nu tyá'xie've' tipua'aj i rúitan na'ránajchij ti Ciriístu' manúurieenyij, ti'ij na'antypuá'ritye'en hua' jitze ma'can i nye'ihuáamua', a'íjma i maj a'yan cha'taj mana'aj tyitye'ráanyej nyati'ij nyáaj. ⁴ A'íi mu Israel jitze ajtyáma'can, ajta i Dios huatyóoyojmua'tyej. Dios pu ajta huatyá'itzee hua' jimi a'íjna ti naa séeria'aj ta'raa, ajta hua' jimi tyu'tá' i junyúucaa je'ej ti tya'ra'nyíche', majta a'íimaj, a'yaa mu tya'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, majta a'íjci i yi'ráj je'ej maj tyá'na'michej, ajta mui'caa jín tyihua'táratziiri'. ⁵ A'íi mu majta hua' jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'ij, ajta hua' jitze pu a'yan tye'ráanyej a'íjna i Ciriístu' ti ajta a'íin pué'een i Dios i ti néijmi'i jín antyúumua'reej, tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzí're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁶ Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i nyúucarij quee tyí'tíj huíria'ca'aj i Dios ti huo'ta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íimaj i maj a'íjci jitze eeráanyej i Israel, camu néijmi'i jí're'can jime' a'íjci jitze ajtyáma'can. ⁷ Camu majta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'íjci i Abraham, sulu Dios pu a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj tíjin: "A'íi mu a'íin pué'eenye'ej muá'ju'un a'yóojmua' i maj jitzán eerányesij a'íjci i Isaac." ⁸ A'yaa pu'ij tyí'ta'ixaatye' maj quee néijmi'i yójmua'mua' pué'een i Dios i maj Abraham jitze eeráanyej, sulu a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti jín Dios tya'tóoratziiri', a'íi mu a'íin pué'een i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Abraham. ⁹ Ji'nye Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' a'íjci jimi i Abraham tíjin: "A'náj nyaj nyeríj a'yan tyaaxá'pui'intarej, nyáaj nu nyajtáhua'aj ya'uvé'nyesij, ajta i Sara pu arí tyiyóoj ta'mej."

¹⁰ Ajta quee a'íi na'aj. A'íimaj i maj hua'puaj i yójmua'mua' i Rebeca, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i hua' táataj a'íjna i Isaac, ¹¹ Ajta mati'ij quee xu nánie'huacaj i maj hua'puaj, mati'ij quee xu tyí'tíj je'ej uuriáacaj, tipua'aj ti xá'pui' een, na'ríij ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu Dios tyaaté'exaa a'íjci i hua' náanaj tíjin: "A'íjna ti vásti', a'íi pu jaatyáhuíire'ej a'íjci i ti pá'ri'ij." ¹²⁻¹³ Ajta a'yan tíjin: "Nyáaj nu jaxie've' a'íjci Jacob, nyajta jájcha'íire' a'íjci i Esaú." A'yaa pu'ij tyé'miteere' je'ej ti ricij i Dios ti'ij a'íin séej avá'huoonyij, je'ej ti a'íin tyá'xie've', ajta quee a'yan tyaataxáatan je'ej ti tyí'tíj jín huaríj.

¹⁴ ¿Nyij a'íjci jín a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pui' ricij? Catu xaa nyu'uj. ¹⁵ Ji'nye Dios pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tíjin: "Nyáaj nu tyaatú'uunyi'raj a'tíj tina'aj ti a'yan tyina'ránajchi, nyajta nu ja'ancu'vaxi'ij a'tíj ti ajta a'yan tyina'ránajchi." ¹⁶ A'yaa pu'ij, capu a'yan tyá'ci'tyij i a'tíj a'íjci jime' je'ej ti jusíj tyá'xie've', nusu je'ej ti tyí'tíj jín tyí'tyese', sulu je'ej ti i Dios tyá'ancu'vaxi'ij. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i rey Egipto ti tyejé'ijtaca'aj tíjin: "A'yaa nu rey jime' tyimua'antyaárujtye nyej nyij a' jimi huo'taséjratye'en i nyaj jín néijmi'i putyí'uurej, ajta mej mij néijmi'que' náamua'tyij íyan i cháanacaj japua." ¹⁸ A'yaa pu'ij i Dios

tyá'cu'vej a'tíj ti a'yan tya'ránajchi, ajta a'yan tya'tá'caa ti a'tíj a'yan tye'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa a'tíj ti ajta a'yan tya'ránajchi.

¹⁹ Ajta a'tíj pu a'yan tyu'taxájtaj tíjin: "Típua'aj a'yan tyi'ja'yánatan, ¿ji'nye een jime' i Dios tajitzé tyí'pua'ritye', típua'aj a'ín jusíj a'yan ta'uurej?" ²⁰ ¿Pajta muáaj tyáati'! ¿A'tanyíj paj pué'een pej pij a'yan tyí'anyuuste' i Dios jimi? ¿Nyiquij i xá'rij a'yan tyaaté'exaatye'sij a'íjci i ti jaatyátaahuaca' yee: "Ji'nye een jime' a'yan petyinatyátaahuaca'?" ²¹ A'íjna i a'tíj ti xá'rij tyí'ta'huacaa, a'yaa pu tyu'tóoci'puaj ti tyu'muárie'en i xaríj jime', tí'ij séecan tyú'taahuaj i xá'rijtze ti naa tyu'sé'rin, ajta séecan ti cha'na'aj tína'aj tyí'huíire'.

²² Dios pu a'yan tyá'xie've' ti taataséjratye'en ti a'ín néijmi'i putyí'uurej, a'íj pu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' a'íjma jimi i ti a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj mej mij jó'vetyij. ²³ A'yaa pu'ij ajta ityájma tyitaataséjra ti a'ín tyámua' tyihuo'tyájtóo a'íjma i ti hua'ancu'vajxi, ajta anaquéj tyámua' táaruuj tyej tyij hua' jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij. ²⁴ A'yaa pu i Dios tyitaatajé, ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu ajta tyo'tyéyu'xaca' i yu'xarij jitze a'íjna i Oseas tíjin:

A'íjmaj i maj quee nyejitzé ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa nu huo'támua'sij tíjin mu'ríj nyetyeítyeristyamua' pué'een, nyajta a'íjma i nyaj quee hua'xie'va'ca'aj, a'yaa nu nyajta tyihuo'taxájtaca' tíjin nyaj hua'xie've'.

²⁶ Ajta jo'maj a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeítyee yee:

"Mua'aj xu quee nyetyeítyeristyamua' pué'een", a'yaa mu tyihuo'taxájtaj maj yójmua'mua' pué'een i Dios ti júurij.

²⁷ Ajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, Isaías pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin: "Tyij majta jéehua i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yan a'chu tí'ij i séj ti a'áa ja'ajtyájcay jo'tij ja'va'ástimee i járij, capu néijmi'caa huíire'en tí'ij i Dios hua' japua huatányuunyij, ²⁸ ji'nye jiye'tzín pu i Dios néijmi'i antyipuá'ritye'sij tí'ij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua." ²⁹ A'yájna tí'ij ajta arí tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tíjin:

Típua'aj i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej quee taatá'nyijche', tyej tyij séecan jitze eerama'cáantaj, a'yaa pu'ij ajta tyi'ta'uréenyijche', tí'ij tyihuo'ruuj i maj a'áa jo'cháatima'caa a Sodoma majta a Gomorra.

I maj jin ootyá'itzee i maj Israel jitze ajtyáma'can

³⁰ ¿Ji'nye tyetyu'taxájtaj a'íjna jime'? Nyiquij a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', i Dios tyámua' huó'ruuj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj majta jahuoca'aj mej mij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ³¹ Majta a'íjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, i maj a'yan tyá'huoca'aj i nyúucarij jitze i maj jin tyí'ijta mej mij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íi mu quee ja'ancuriáa' i maj jahuoca'aj. ³² ¿Ji'nye een jime' mequee ja'ancuriáa'? A'yaa mu een jin huamué'tichej maj quee a'íjna jitze tyi'ca'nyajca'aj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', sulu je'ej maj tyi'tíj jin rijcaa. ³³ A'íj mu jin huamué'tichej a'íjci jime' maj jaatyáxaahuataca' a'íjci i ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

Nyáaj séej tyéviij huata'ityij a Sión,

a'yaa pu tyinaatyáhuüre'ej tí'ij i tyetyéj i maj jitzán éjcataj i tyétyacaa, ajta i tí jitzán tyí'ca'nyej capu jaatatyévi'raste'sij.

10

¹ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta', nyajta a'yan tyá'huavii'j i Dios tí'ij a'íin hue'rátóonyij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jaxie've' siaj jaatyáhuüre'en i Dios, ajta a'íjna i siaj jin jaxie've' siaj sij a'yan huárinnyij capu a'íjna jitze aróoca'nyej i tí jiré'can jime'. ³ Ji'nye caxu jamua'reej tí i Dios a'íin pué'een i tí tyámua' huá'uurej i tyeítsee, jujímua'aj xu sij a'yan tyá'huoo siaj sij jiré'nye'ej huatyá'itzeere'en, siajta quee a'yan ricij je'ej tí i Dios tyaaxá'puí'intarej tí'ij a'tíj jí'réenya'aj jimí huatyá'itzeere'en a'íjci jimí. ⁴ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íi pu antyipuá'riaca' tí'ij i Ciriístu' yan uvé'nyej, a'yaa pu'ij tyí'rij siaj néijmi'i tyámua' tyityeetyá'itzeere'en a'íjci jime' siaj tyá'antzaahuatye'en i Ciriístu' jimí.

⁵ Ajta tí'ij a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, Moisés pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' tíjin: "A'tíj tí ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyúuxie've' tí néijmi'i a'íjci jitze aróoca'nyej i nyúucarij." ⁶ Ajta i tí jin a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jimí i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "Capáj a'yan tyí'mua'ajcaj mua' tzajta' yee: ¿A'tanyíj tajapúa' jo'ojnyésij?, ta'aj ij yajava'cányijtye'en a'íjci i Ciriístu'", ⁷ na'ríij yee; ¿ajo'cárutyij tyétye' imuáj?, ta'aj ij je'tátóonyij i Ciriístu' hua' tzajta' i maj meríj huácuíj." ⁸ Tyi'tanyí na'aj putyí'xaj i tí a'yan yee: "A'íjna i nyúucarij a jimí pu séejre', ajta a'íjci jitze i paj jin ma'úumua'rej ajta a'xiéjnyu'caa tzajta'." A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta huá'ixaatye'. ⁹ Tipua'aj a'yan petyu'taxáj yee Jesús pu tavástara' pué'een, pajta a'xiéjnyu'caa tzajta' tyá'antzaahuatye'en tí i Dios jaatájuurityej, aj pu i Dios mui'rátóosij. ¹⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj a'xiéjnyu'caa jin tyá'antzaahuatye'en tí'ij muáahuüre'en, pajta mua' tyenyij jin jaataxáj tí i Jesús a'íin pué'een i Ciriístu', aj pu'ij Dios a japua huatányuusij.

¹¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "A'tíj tí tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimí, capu a'náj huatóotyevi'ra'astaj." ¹² Majta juxa'aj mana'aj een i tavástara' jimí, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, jí'nye sáij pu'uj a'íin pué'een i tí néijmi'caa tavástara', ajta néijmi'i tyihua'tá'caa je'ej tí sáij ajta sáij tyaatáhuaviiraj. ¹³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tíjin: "A'tíj tína'aj tí a'yan tyaatáhuosij i tavástara' jimí, Dios pu japuan huatányuusij." ¹⁴ Ajta ¿jí'nye tyí'rij maj huatyényuunyij i tavástara' jimí, tipua'aj mequee xu jimí tyá'tzaahuatye'? ¿Ajta jí'nye tyí'rij mej mij jimí tyá'antzaahuatye'en, tipua'aj mequee xu jáanamujri' tí a'tíj jitzán ma'can tyihuó'ixaatye'en? ¿Ajta jí'nye metyá'namujran, tipua'aj quee a'tíj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁵ ¿Ajta jí'nye metyihua'ixaatye'en i nyúucarij tipua'aj mequee huata'ityi'huaj mej mij hua' jimí ujó'ju'? A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Huápui'ij mu naa huasé'rin a'íimaj i maj huata'ityi'huaj mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i tavástara'."

16 Ajta camu néijmi'i ja'antzaahuj i nyúucaria'ra' i Dios. A'yaa pu tyí'een tí'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tíjin: "Tavástara', ¿a'tanyíj ja'antzaahuatye'sij i nyúucarij i tyaj tyeríj huo'té'exaa?" 17 A'yaa pu'ij tyí'een, aj pu i a'tíj tyá'antzaahuatye'sij tí'ij jáanamuj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi eeráma'can i nyúucaria'ra' jitze i Círístu'.

18 Nyajta nyáaj a'yaa nu tyí'ihuo' tíjin: ¿Nyiquij mequee jáanamujri' i nyúucarij? Ji'nye mijta máanamujri'. A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Néijmi'que' pu huánamujre i huá'nyuucaa,
ajta huá'nyuucaa, a'áa pu imuáj jó'namujrej jo'tij i cháanacaj
joo'ástimee.

19 Nyajtáhua'aj nu a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin: ¿Nyiquij mequee jáamua'reeri' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?, anaquéj pu i Moisés a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

"Nyáaj nu jamuaatá'sij sij tyíchueerej
a'íjma jimi i maj quee chájta'naj pué'een,
nyajta jamuaatá'sij sij tyinyínyu'caj a'íjma
jimi i maj quee jaxie've' maj tyihuojo'itéj muá'ra'nyij."

20 Ajta i Isaías, a'yaa pu tya'huóoca'an tí a'yan tyu'taxájtacíjin:

A'íimaj i maj quee nyahuoca'aj, a'íi mu náatyoj,
nyajta a'íjma jimi huatányesejrataca' i maj quee nyéetzij nye
ihuo'ca'aj.

21 Ajta i Isaías a'yaa pu tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tíjin: "A'náj tina'aj nu huo'tyáhuu'i i maj séej chájta'naj jitze ja'chej i maj quee tyu'namuj majta quee tyihuojó'ítej."

11

I Israel Dios tí ja'antyíhuoj

1 A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo': ¿Nyiquij i Dios arí mahuoohuá'xij a'íjma i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een? Capu xaa nyu'uj. Nyáaj nu nyajta Israel jitze ajtyáma'can, nyajta i Abraham jitze eeráma'can, nyajta hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Benjamín jitze eeráma'can. 2 Tí'ij na'aj jájcua imuáj, Dios pu a'yan tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can maj tyeítyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta ijíj capu eexúj mahuoohuá'xij. ¿Nyij sequée jamua'reej je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'íj tí á'xaj i Elías, tí'ij a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios tí'ij a'ín puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

3 "Nyavástara', mu'ríj huo'cuíj a'íjma i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xaj, majta jaatyú'uunaxij i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, nyáaj nu'uj nyij nyasíj huatýá'itzee nyajúurij, majta mu mij nyéetzij meríj nyeje'catamu'i." 4 Ajta i Dios a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin: "Nu'ríj aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítyee ava'huoj i maj quee a'náj jaanáchaca' a'íjci i Baal." 5 A'yaa mu cha'taj mana'aj cí tyí'tyesejre' ijíj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een, a'íimaj i tí Dios juxié'ví'ra' jín hua'antyíhuoj. 6 Ajta típuaj i Dios hua'antyíhuoj juxié'ví'ra' jime', capu che' a'íjna jime' je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj, jí'nye

típua'aj a'yan tyí'eenye', capu che' tyi'táj je'ej tyí'huüre' i ti jin Dios hua'antýíhuoj juxié'vi'ra' jime'.

⁷ ¿Ji'nye na'quij? A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'ancuriáa' i maj jahuoca'aj, majta a'íimaj i Dios ti hua'antýíhuoj, a'íi mu xaa ja'ancuriáa'. Ji'nye i séecan huápu'i'ij mu quee tyi-huojó'iteeca'aj, ⁸ a'yájna ti'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu a'yan huó'ruuj mej mij quee tyámuamua're'ej, a'yaa mu mij móoj ijíj een, capu je'ej huá'miteeraste' i maj jaséj camu majta yó'itej i maj janamuj." ⁹ A'yaa pu ajta yaataxájtaca' a'íjna i David tijin:

Miche' a'íjna jin huavívi'huaj i maj jin tyí'ye'estyaa, mej mij jó'vatzij ajta je'en puéjtzij huo'ci'tyij.

¹⁰ Miche' aracúcu'nyij muá'ra'nyij mej mij quee che' ma'unyéjnye'rij, Che' i hua' huarij antyúututaj jusén jime'.

Dios pu hui'rátosij a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹¹ A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo' tijin: ¿Nyiquij huápu'i'ij néijmi'i jin muo'vátzij i maj Israel jitze ajtyáma'can ti'ij hua' japua rájve i puéjtzij? Capu xaa nyu'uj. Sulu mati'ij a'íimaj quee a'yan huaríj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjma pu'ij huáhuüi i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij júurij huatyá'itzeere'en, ajta mej mij a'íjna jin tyíchueerej i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹² A'yaa pu'ij tyu'tyáhuüi a'íjna i maj jin huamué'tichej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íjna jin huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéetze' pu'ij tyámua' tye'mej a'íjma jimi a'ájna xicáara' ti'ij tyámua' huá'uuren a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹³ Ajta tyi'táj nu jamuaaté'exaatye'ej mua'ajmaj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. Ji'nye Dios pu a'íjma jimi naata'ityaca' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin jéehua jaxie've' nyaj a'íjna jin jamuaatyáhuüre'en. ¹⁴ A'yaa nu tyá'xie've' mej mij séecan i nyetyeñtyeristyamua' jamua'anchueere'en mua'ajmaj, mej mij majta a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ¹⁵ Ji'nye ti'ij i Dios mahuoohuá'xij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyu'tyáhuüi mej mij majtáhua'aj ajtyáxiirej i Dios jimi a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, ¿ji'nye tye'mej ti'ij i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tye'mej ti i Dios huo'tájuuritye'sij a'íjma i maj meríj huácui'ijcaa ¹⁶ Ji'nye típua'aj a'táj jaatámu'vejritaj i Dios jimi a'íjna i páan i ti anaqueej jaatyátaahuaca', néijmi'i pu ajta i cuéjtzij huatámu'vejrityi'huaca'. Típua'aj i Dios jimi huatámu'vejrityi'huaj i náana'ra' i ciyéj, néijmi'i pu i ciyáara' ajta huatámu'vejrityi'huaj.

¹⁷ A'íjna i aseitúunaj, i maj a'ín pué'een i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu je'cácaa tye'entyiná'xij i pi'istáara', majta je'en séej antyiví'ijtye i pi'istáa ti séej jitze ma'cantaca'aj i aseitúunaj ti jusíj ajnyéj, mua'aj xu a'ín pué'een. A'yaa xu seríj a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can i aseitúunaj, i Dios ti jimi ajtyáma'can. ¹⁸ Ajta caxu a'íjna jin óotzaahuatye'ej, siaj seríj a'íjci jitze ajtyáma'can. Típua'aj a'yan siarijca, xo'támua'reej tíquee mua'ajmaj jitze aróoca'nyej i náana'ra' a'íjci i ciyéj, sulu mua'aj xu a'íjci jitze aróoca'nyej i náana'ra'.

¹⁹ Tyij sequée a'yan tyu'taxájtaj yee: "Séecan mu i pi'istáa antyina'axij mej mij nyéetzij na'antiyiví'ijtye'en i ciyéj jitze." ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yaa mu huó'ruuj ji'nye camu tyá'tzaahuatya'ca'aj, siajta mua'aj a'yaa xu a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can a'íjci jime' siaj tyá'tzaahuatye'. A'íj xu jin quee óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj jáatziinye'en i Dios. ²¹ Ji'nye capu i Dios tyaatú'uunyi'ri' a'íjci i pi'istáa i ti ajtanyáxij i ciyéj jitze ti tyámua' een, capu ij ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ²² Siata'aj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij, ajta ca'nyíin jin tyí'ijta. Ca'nyíin pu jin tyihuo'ta'íj a'íjma i maj ootyá'itzee, ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'íjci jitze aróoca'nyej i ti jime' i Dios tyámua' tyajamuaatá', na'ríij sequée a'yan huárinyij a'íj pu ajta majamúuhua'xij. ²³ Ajta tipua'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can majtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, Dios pu ajtáhua'aj hua'antiyiví'ijtye'sij, ji'nye a'íj pu jaayí'tin ti a'yan huárinyij. ²⁴ Ji'nye mua'ajmaj pu i Dios jamua'antiyina'xij a'íjci jitze i ciyéj ti jusíj ajnyéj, ti'ij jamua'antiyiví'ijtye'en a'íjci jitze i séej i maj ja'tyáhuui, majta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj anaquéej ajtyáma'cantaca'aj a'íjci jitze i ciyéj, jéetze' pu'ij i'ríj ti i Dios ajtáhua'aj hua'antiyiví'ijtya'xi'in a'íjci jitze i ciyéj, mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyama'cáantaj muá'ra'nyij.

Tí'ij Dios hui'rátosij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

²⁵ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj yo'itéej xá'ra'nyij a'íjna i ti aviitzi' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can je'cáj mu quee tyihuo'ojó'itej, a'yaa pu tyihuo'ruuj mej mij séecan tyá'antzaahuatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ²⁶ Tí'ij a'yan tyá'ra'nyij, néijmi'caa pu huíire'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

A'íjna i ti hui'rátosij a'áa pu jo'va'ma'aj ja'mej a Sión, ajta je'en huo'tyáhuíire'sij a'íjma i maj Jacob jitze eeráma'can.

²⁷ A'íi pu a'íin pu'éen i nyaj jin tya'tányaratziiraj a'íjma jimi nyati'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin quee xá'pui' huaríj.

²⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i ti jin i Dios hui'rátosij, a'íj mu jájcha'íire' i Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu a'íjci jin huaríj ti'ij ajta mua'ajmaj jamuáahuíire'en, ajta i Dios óoche' pu hua'xie've' a'íjma, ji'nye a'íjma pu antyíhuo i hua' huásimua'ci'íj.

²⁹ Ji'nye i ti Dios huo'ta', capu huári'raj, capu ajta jo'rio'uunaj i nyúucarij i ti jin huo'tajé. ³⁰ A'ájna imuáj xu siajta mua'aj quee ja'rá'astijrej i Dios, ajta ijíj maj quee já'astijre' i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu'ij arí ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij.

³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj mij ijíj quee tyá'astijre', ta'aj ij i Dios jamua'ancu'vaxi'in, ajta je'en hua'ancu'vajxi a'íjma a'yájna ti'ij arí mua'ajmaj tyajamuá'ancu'vaxij. ³² Ji'nye Dios pu juxa'aj na'aj tyihuo'xíjtyej i maj jin ootyá'itzee a'íjci jimi, a'yaa pu'ij ajta juxa'aj na'aj néijmi'caa tyá'ancu'vaxi'sij.

³³ Jéehua pu huápui'ij tyu'yí'tin i Dios, néijmi'i pu tyo'mua'reej. Capu a'tíj jaayí'tin ti jaataxáj je'ej ti a'íin tyá'xa'pui'intare', nusu ti yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti ajóo'en i Dios jimi. ³⁴ ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i mua'tziíria'ra' i Dios? ¿A'tanyíj jaayí'tin ti

tyámua' tyée'ixaatye'en? ³⁵ ¿A'tanyij anaquéej tyi'táj jaatá' i Dios tí'ij a'yan tyúuxie've'ej tí jaatátuiire'en? ³⁶ Jí'nye néijmi'i pu a'íjci jimi tyajá'ma'can i Dios, a'íi pu néijmi'i tyú'taahuaca' ajta néijmi'i jimi tyí'sejre'. Tyiche' a'náj tí na'aj tyé'tyojtzí're'ej i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

12

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ A'yaa nu nyij nye'ihuáamua' tyaja'muahuavij, a'íjna jime' i tí jin i Dios jamua'ancu'vaxij siaj a'yan tyityaatóosejrataj tí'ij mu'vejrij tí júurij, i tí ajta naa een i Dios jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinyij siaj sij júurij huatóomu'vejritaj. ² Caxu che' a'yan tyityetyúucha'íij matí'ij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu siata'aj seequéj metyityoomuámua're'ej siajta seequéj tyí'tyechajcaj siata'aj sij jáamua'reej je'ej tí i Dios tya'axié'vi'ra' i tí naa een, i tí tyá'ráanajchi, ajta siaj sij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj.

³ A'íjci jime' i tí jin i Dios tyinaa'íjcaj juxié'vi'ra' jime', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' néijmi'caa mua'ajmaj tiquee síij tyi'táj jin óotzaahuatye'ej. Sulu siata'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta a'íjci jitze tyú'mua'tyij je'ej tí tyi'táj jin i Dios tyajamuaatajé siatí'ij jimi tyá'antzaahuaj. ⁴ Jí'nye a'yájna tí'ij i tatyévira' een, capu síij na'aj i tí jitzán tyí'sejre', capu ajta juxa'aj na'aj tyí'huüre', ⁵ a'yaa tu cha'taj tyana'aj een ityáj, tyij tyajta mui'ij, séej tu'uj tyévira' pué'een i Ciriistu' jimi, a'yaa tutyij séej tyana'aj tyévira' jitze néijmi'i tyitye'ejtyáma'can.

⁶ Ajta i Dios quee juxa'aj na'aj tyitaatá' i tyaj jin jaatyáhuüre'en, sulu a'yaa pu je'ej tí a'íj tyá'ráanajchaca' séej jimi ajta séej. A'íj pu jin típua'aj i Dios a'yan tyitaatá'an tyej tyij jitzán ma'can tyu'taxáj, tyiche' jitzán ma'can tyu'taxáj a'chu tyej tyá'tzaahuatye', ⁷ típua'aj a'yan tyitaatá'an tyej tyij séecan huatyáhuüre'en, tyiche' tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en. Ajta i tí a'yan tyaací'ij tí tyihuo'mua'tyej, che' tyámua' tyihuo'mua'tyej, ⁸ ajta i tí a'yan tyaací'ij tí ca'nyíjra'aj huo'tá'an i séecan, che' ca'nyíjra'aj huo'tá'an. Ajta i tí a'yan tyaací'ij tí a'íjma tyu'tapuéjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue', che' quee ootzáahuatye'ej a'yan rijcaj, ajta i tí a'íjna jin antyúumua'reej tí tyihuo'ta'íjtye'en, che' tyámua' tyi'tyúucha'íij, ajta a'íjna i tí huá'huüre' i maj japuéjtzitarej, che' jutyamua've'ej a'yan huárinyij.

⁹ Siata'aj tzáahuatyi'ra'aj jin huóoxie've'en séej siajta séej. Siajta jaatáxaahuataj a'íjci i tí je'ej pua'aj een, siajta je'en ja'rá'astijre'en a'íjci i tí xá'pu'. ¹⁰ Siata'aj a'yan tyityahuóoxie've'en séej siajta séej tí'ij siaj tyámua' naa tyityúu'ihuaamua'taj, siajta tzáahuatyi'ra'aj jujimí tyícha'íij.

¹¹ Xaatyóoca'nyej, caxu ju'xaahuataj siaj jahuüiria'aj i tavástará' a'íjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹² Siata'aj huóotyamua've'en a'íjci jime' siaj tyi'íjchó've' i Dios jimi, siajta tyo'táviicue' i siaj jin japuéetzij, a'náj tína'aj xu jahuaviiraj i Dios. ¹³ Siata'aj tyihuo'tá'an tyi'táj tí i séecan tyihua'ítziitye' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, siajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevej i maj já'muamuaarej. ¹⁴ Tyámua' xu naa tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj je'ej

pua'aj já'mua'uurej. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en sulu tyámua' xu'uj tyihuo'tá'an.

¹⁵ Siajta huatóotyamua've'en a'íjma jamuán i maj jutyamua've', siajta huatóoxaamujritye'en a'íjma jamuán i maj juxaamuijritye'.

¹⁶ Tyámua' xu huojo'mua'raj séej siajta séej. Caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj antyóosiire'en hua' jamuán i maj quee tyi'táj jin tyityetyu'uj. Caxu a'yan tyityóotzaahuatye'ej yee siaj nu'uj jéehua tyu'yí'tin.

¹⁷ Típua'aj a'táj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu a'yan cha'taj siana'aj mua'aj je'ej pua'aj ja'uurej. A'íj xu jin tyi'tyese'ej siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimi i tyeítyee. ¹⁸ Siata'aj a'yan huárinyij a'chu siaj a'yan tya'ajxié'vi'ra', siaj sij tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa i tyeítyee. ¹⁹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu puéjtzij jatá'care'en i a'táj ti je'ej pua'aj jamuáaruuj, sulu che' i Dios puéjtzij jaatá'an, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa pu nyéetzij tyi'nyaci'puaj nyaj puéjtzij jaatá'an a'íjci i ti je'ej pua'aj mua'uurej, nyáaj nu tyi'najchitan, a'yaa pu tyi'xaj i tavástará'." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "Típua'aj í'cuataj a'íjna i ti muájcha'íire', pata'aj tyáacue'tyej, na'ríuj ajta í'mu'uj pata'aj jájtyij jaatá'an, a'yaa paj huárinyij ti'ij a'íin huatóotyevi'ra'astaj." ²¹ Capáj tyi'tá'care'en ti a'íin mua'antymu'é'tin i ti je'ej pua'aj een. Sulu pata'aj ja'antymu'é'tin a'íjci ti je'ej pua'aj een a'íjci jime' i ti xá'pui'.

13

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyi'táj jin antyúumua'reej. Ji'nye Dios pu a'yan tyihua'antiyihoo, a'íi pu a'íjna jin tyihua'antyaáaruujtyej. ² A'íj pu jin a'íjna i tiquee huá'astijre' a'íjma i maj tyityatatyíj, a'íj pu quee já'astijre' je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'. Majta i maj quee tyá'astej maj a'yan huárinyij, puéjtzij pu hua' japua rávesij, ³ ji'nye i maj tyityatatyíj camu a'íjna jin antyúumua'reej mej mij a'íjma muaritya'aj i maj tyámua' tyityetyúucha'ij, sulu a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¿Nyij a'yan petyá'xie've' paj quee huá'tzínnye'ej a'íjma i maj tyityatatyíj? Tyámua' paj tyityía'cha'íij aj mu mij i maj tyityatatyíj jamua'reeren paj quee tyi'táj jin á'ítzeere', ⁴ ji'nye a'íi pu i Dios jimi tyi'tyéjvee ti'ij muáacha'íin. Ajta típua'aj je'ej pua'aj petyi'tyíacha'íij, aj paj xaa hua'tzínnye'ej puá'mej, ji'nye a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij puéjtzij muaatá'an, a'íj pu jin tyi'huíire' i Dios jimi, ta'aj ij Dios jitze ma'can puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyityatatyíj, caxu a'íj siana'aj jime' mej mij quee puéjtzij jamuaata'an, sulu siaj sij a'íjna jin ja'rá'astijre'en i Dios. ⁶ A'íj xu jin mua'aj tyi'najchitaj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ji'nye a'íi mu tyi'huíire' i Dios jimi, majta a'náj tina'aj a'íjna jin antyúumua'reej.

⁷ Siata'aj a'yan tyihuo'tá'an séej siajta séej je'ej ti tya'ránajchi. Típua'aj petyé'cha'íj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, pata'aj tyihuo'nájchitye'en, na'ríuj mámuajijve'ej a'íjci jime' i paj tyi'to'racaa, pata'aj pajta a'íjci jin tyu'nájchij, pajta tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij a'íjma jimi i ti a'yan tyúuxie've' paj huo'tyátzaahuatye'en, pajta

tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i ti a'yan tya'ráanajchi paj tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁸ Caxu a'tíj tyé'cha'íire'ej, a'íj xu'uj jin tyóocha'íiria'aj siaj tyámua' naa tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, ji'nye a'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeityee a'íi pu arí ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta. ⁹ A'yaa pu tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'íjta tijin: "Capáj axana'ciria'aj, capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'nahua'aj, capáj tyí'nyacua'tzaj", néijmi'i i nyúucarij ti a'yan een, ajtáhua'aj i séecan, séej pu'uj jitze i nyúucarij aróo'astej i ti a'yan tyé'yu'si' tijin: "Pata'aj a'yan tyá'xie've' i axa'aj tyévi, ja'yájna patí'íj asíj tyíaxie've'." ¹⁰ A'íjna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've' i juxa'aj tyeityee, capu je'ej pua'aj huá'uurej i tyeityee, a'íj pu jin néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'íjta.

¹¹ Siata'aj néijmi'i tyámua' tyí'mua'reeriaj je'ej ti ijíj tyí'een, siajta a'yan tyá'mua'reeriaj ti a'yan tyúuxie've' siaj atanyéjnye'rij. Ji'nye pu'ríj jéetze' véjri' a'ájna xicáara' tí'íj jitzán Dios tajapúa huatányuusij, quee xu a'yan tyi'véjri'tacaj tyati'íj anaquééj tyá'antzaahuaj. ¹² Pu'ríj jéetze' huatíca', a'íj pu jin arí véjri' a'ájna xicáara' ti jitzán i Ciriístu' tajapúa huatányuusij, a'íj pu jin, tyiche' tyu'tapúa'cítaj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'een, je'ej tyaj anaquééj rijcaa, tyiche' a'íjci jin eecátanaj i tatzárij, a'yájna tí'íj i xantáaru' tyámua' tyúu'uurej tí'íj huatyénoy'se'en. ¹³ Tyiche' tyámua' tyityetyitacha'íj matí'íj i tyeityee i maj nyéeri'iste' maj huaci'íj. Tyiche' quee hua' jamuán tyí'ye'estyaj i tyeityee, tyajta quee ta'ruj, tyajta quee tyí'xana'cire'ej, nusu tyaj tanyo'si'tye'ej tájímua'aj, tyiche' quee á'tachueeria'aj. ¹⁴ Sulu tyiche' tyámua' tyityahuátacha'íin a'yájna tí'íj tyi'tyúucha'íica'aj i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, caxu a'íjna huocaj siaj sij a'íj ará'astijre'en i ti je'ej pua'aj een i ti já'muatzajta' eerányinyii.

14

I maj quee jéehua uhuácaca'nye' i maj jitzán tyá'tzaahuatye'

¹ Siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i tiquee xu jéehua tyá'tzaahuatye', caxu tyé'ihuo'raj je'ej ti a'íin tyi'tíj tyojó'ítej. ² A'yájna matí'íj i séecan tyí'mua'tzej ti i Dios tyi'tá'caa maj néijmi'i tyú'cua'nyij, majta séecan i maj quee tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'íj mu'uj tyí'cua'caa i ti tye'ejnyéj a chóota'. ³ A'yaa pu'íj, a'íjna i ti néijmi'i tyí'cua'caa, che' quee a'yan tyá'xaahuataj a'íjci i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, ajta a'íjna i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, che' quee ajta je'ej tyá'xajta a'íjci i ti néijmi'i tyí'cua'caa, ji'nye Dios pu arí jaataxié'vej. ⁴ ¿A'tanyíj muáaj papué'een pej pij je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i ti séej jimi tyí'huíire'? Tipua'aj tyámua' huárinyij nusu quee, a'íi pu'uj jamua'reej i ti tyé'íjtye'. Ajta a'íi pu tyámua' tyu'tyá'itzeere'ej, ji'nye tavástara' pu jaayí'tin tí'íj tyámua' jáa'uurej.

⁵ Ajtáhua'aj a'yájna, séecan pu a'yan tyé'miteeraste' ti séej xicáj tyatácaj ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, quee máaj séecan xicáara' jíjze, majta séecan a'yan tyí'mua'tzej ti juxa'aj na'aj tyi'tápuaapua'rej néijmi'i i xicáj. A'yaa mu mij jujímua'aj tyámua' naa tyá'mua'reej tyi'tíj maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'íjna i ti a'yan tyé'miteeraste'

tì séej ì xicáara' jitze jéetze' juxie've', a'yaa pu a'íjna jin tyeetyátzaahuatye'sij ì tavástara'. Ajta a'íjna ì tí néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta ricij ì tavástara' jimi, ajta a'íjna jin tyé'tyojtzire' ì Dios, ajta ì tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta a'íjna jin tyí'cua'caa ì tavástara' jimi, ajta pu a'íjna jin tyé'tyojtzire' ì Dios.

⁷ Néijmi'i tyati'ij tyana'aj pua'máj yan séejre' capu a'táj jusíj júurij, capu ajta a'yan tyí'mui'nyij je'ej tí jusíj tya'ajxié'vi'ra'. ⁸ Tipua'aj tyajúurij, a'yaa tu tyí'tyajuurij tyej tyij tavástara' huatyáhuüre'en, na'ríj táacui'nyij, a'yaa tu tyajta tyí'tyacui'nyij tavástara' jitze ma'can. A'íj pu jin tipua'aj tyajúurij nusu táacui'nyij, tavástara' tu jitze ajtyáma'can. ⁹ A'íj pu jin ì Ciriistu' tajitzé ma'can huamuí', ajta je'en huatájuuriaca' tí'ij hua' vástara' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjma ì maj meríj huácuij, ajta a'íjma ì maj júurij.

¹⁰ ¿Ji'nye pej pij muáaj je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara'? ¿Ji'nye pej pij pajta tyá'xaahuaj? Néijmi'i tu huatátasejrataj ì Dios jimi, ta'aj ij a'ín to'xíjtye'en ityájma. ¹¹ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj ì yu'xarij jitze tãjn:

A'íjna jime' ì nyaj jin júurij, a'yaa pu tyí'xaj ì tavástara' néijmi'i mu nye jimi tyítunutaxi'ij, majta néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej ì Dios.

¹² A'íj tu jin néijmi'i a'yan tyaataxájta ì Dios jimi je'ej tyaj tyi'táj jin huaríj.

¹³ A'íj pu jin tyiche' quee tajímua'aj je'ej pua'aj tyí'taxajtaj. Sulu tyiche' tyámua' huáta'uurej tí'ij quee síj ta'ihuáara' tyi'táj jin ootyá'itzeere'en, nusu yó'rieenyij ì tí jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tyámua' nu nyáaj tyá'mua'reej tiquee tyi'táj séejre' tí je'ej pua'aj tyú'uurej, nyáaj nu tyá'tzaahuatye' ì Jesús jimi tí tavástara' pué'een. Ajta tipua'aj síj a'yan tyí'mua'ajcaj tí je'ej pua'aj tyú'uurej, a'íj pu jimi quee tyámua' éenye'ej ja'mej. ¹⁵ Ajta tipua'aj a'íjna jime' je'ej paj muáaj tyi'táj tyí'cua'caa je'ej pua'aj tyo'tóomua'tyij a'ihuáara', a'íj paj jin quee che' jaxie've' a'ihuáara'. Che' quee a'cueráj jin jo'huí'tzi'in ja'ihuáara', ji'nye Ciriistu' pu ríj jitzán ma'can huamuí'. ¹⁶ Caxu sij tyi'tá'care'en tí je'ej pua'aj tyú'rinyij ì tí naa tyí'een ja'mua jimi. ¹⁷ Ji'nye a'ájna jo'táj ì Dios tyejé'ijtaj, capu a'ín juxie've' je'ej tyaj tyi'táj tyí'cua'caa nusu je'ej tyaj tyí'tyeya'caa, sulu tyej tyámua' tyí'tyechajcaj, tatatyámua've'ej a'íjna jitze ma'can ì júuricama'ra' ì Dios. ¹⁸ A'íjna ì tí a'yan tyá'huüre' ì Ciriistu', tyámua' pu tyé'tyojtzire' ì Dios, majta ì tyeítyee a'yaa mu tyá'mua'reeren tí a'ín tyámua' tyí'tyevij.

¹⁹ A'íj pu jin tyiche' a'yan tyityeetyátaca'nyej tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'íj, ajta tyej tyij tajímua'aj huatyátahuüre'en. ²⁰ Caxu yó'jípuan ì muárie'ria'ra' ì Dios a'íjna jime' je'ej siaj tyi'táj tyí'cua'caa. Ji'nye néijmi'i pu ì cue'ráj tyámua' tyí'een, a'íj pu'uj quee xá'pu' tipua'aj tyi'táj puáacua'nyij tí séej jimi je'ej pua'aj een, ji'nye a'íj pu yo'riésij ì tí jin tyá'tzaahuatye'. ²¹ A'íj pu jin jéetze' tyámua' siaj quee hue'ra'aj cua'ajcaj, na'ríj siaj nahuáj ya'caj, siajta quee tyi'táj je'ej uuriaj tí'ij quee síj já'mua'ihuaara' tyi'táj jin ootyá'itzeere'en. ²² A'íjna ì paj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'íjna jin tyámua' eenye' ì Dios jimi. Che' huatóotyamua've'en a'íjna ì tiquee jumua'tziira'aj jin óoxijtye' je'ej tí tyi'táj jin ricij. ²³ Ajta ì tiquee tyámua' tyá'mua'reej tí a'yan tyí'xa'pu' tí tyi'táj huácua'nyij, ajta je'en

jáacua'nyij a'íj pu jin je'ej pua'aj tyo'tóomua'sij, ji'nye a'íj pu quee tyá'tzaahuatye' tyí'cua', ajta tyi'táj tina'aj ti jin a'táj a'yan rijcaj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, a'íj pu jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

15

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'íij i taxa'aj tyeítýee jimi

¹ Tyajta i tyaj jéetze' tyámua' tyá'tzaahuatye', tyiche' tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj quee xu a'chu tyá'tzaahuatye', tyajta quee a'íj tyana'aj huocaj je'ej ti ityájma tyita'ráanajchij. ² A'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en i taxa'aj tyeítýee, tyajta tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en, tyej tyij néijmi'i tyámua' eenye'. ³ Ji'nye capu i Ciríistu' a'yan tyá'huocaj je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'yaa pu a'íj jimi tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze ti a'yan tíjin: "A'íjna i maj jin je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaca'aj nyéetzij pu naaci'ij." ⁴ Néijmi'i i ti anaquéej ooyú'si'huaca' i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' ti'ij tyitáamua'tyej, ti'ij a'íin ca'nyíjra'aj tatá'care'en, tyej tyij tyooj tyi'ijchó've'ej i Dios jimi. ⁵ Ajta i Dios i ti ca'nyíjra'aj tyu'tá'caa ti ajta tyámua' tyitaatyéjeevij, a'íj pu jamuaatyáhuüre'ej siaj sij tyámua' ja'huóomua'raj séej jamuán siajta séej, a'yájna siati'ij tyaari'rej i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ⁶ siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

⁷ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj tyámua' tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna ti'ij i Ciríistu' mua'ajmaj tyajamuaataxié'vej, siata'aj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Ciríistu' a'íjna jin mujo've'mej ta'aj ij huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can ajta je'en a'yan tya'róo'astej je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri' a'íjma i maj anaquéej huaséjre, ta'aj ij a'íjna jin huataséjre'en ti Dios aróo'astee je'ej ti tyi'táj jin tya'tóorasij. ⁹ A'íj pu ajta jin mujo've'mej mej mij majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' ti a'íin hua'ancu'vajxi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

A'íj nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can, nyajta a jitze ma'can tyu'táchuiicaj.

¹⁰ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj i yu'xarij tíjin:

Siata'aj huatóotyamua've'en hua' jamuán i maj tyeítýeristyamua'me'en pué'een i Dios.

¹¹ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tíjin:

Néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, siata'aj tyaatatyójtzi're'en i tavástara'.

¹² Ajta i Isaías a'yaa pu tyo'tyéyu'xaca' tíjin:

Síij pu eerányesij a'íjci jitze i Jesé,

a'íj pu'ij tyihuo'ta'íjtye'sij néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj, a'yaa mu jitzán tyi'ijchó've'sij ti'ij a'íin hui'rátoonyij.

¹³ Ajta a'íjna i Dios i ti ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij jitzán tyi'ijchó've'ej, che' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an siaj sij huatóotyamua've'en ajta jamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj mu siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i tavástara', che' a'íin ajta tyámua' jamuáa'uurej

siaj sij jéetze' jitzán tyi'ijchó've'ej a'íjci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyámua' naa tyá'mua'reej siaj néijmi'i tyámua' tyityetyúucha'ij séej jamuán siajta séej, siajta jaayí'tin siaj tyámua' tyi'huó'ixaatye'en séej siajta séej, ¹⁵ nyajta a'íjna jitze i yu'xarij a'yaa nu tya'huányaca'an nyaj a'yan tyajamuaatayú'se'en tyi'táj jime', siaj sij quee yó'hua'nan. A'yaa nu ricij siaj sij quee yó'hua'nan ti i Dios juxié'vi'ra' a'íjna jin tyina'antyáarujtyej, ¹⁶ nyej nyij jaatyáhuüre'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, nyajta je'en nyúucaria'ra' i Dios huo'té'exaatye'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij majta a'ímaj a'yan éenye'ej muá'ra'nyij ti'ij mu'vérij ti sáij jaatyájtóo i Dios jimi, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios.

¹⁷ A'íj nu jin huatányaci'puaj nyej nyij huatányetyamua've'en a'íjci jimi i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' nyaj a'yan tyá'huüre' i Dios, ¹⁸ j'i'nye canu á'nyaca'nyej nyej nyajtáhua'aj séecan tyi'táj jamuáa'ixaatye'en, sulu a'íj nu'uj je'ej ti i Ciriístu' arí tyú'ruuj nye jitze ma'can, mej mij a'ímaj i maj séej chuéj japua já'ma'can majta ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa mu a'íjna jin tyá'antzaahuaj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj, ajta je'ej nyaj tyi'táj jin ricij, ¹⁹ a'íjna jime' je'ej nyaj tyí'muarie' i maj jin je'ej tyo'taséj, j'i'nye a'íj nu jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios. A'íj nu jin néijmi'que' nyeríj huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Ciriístu', ti'ij na'aj a'áa maj huacháatimee a Jerusalén, 'asta nyana'aj quee a'áa ja'tanyéj a'áa ti huataca'aj a Iliriaj. ²⁰ A'yaa nu nyij a'náj tina'aj tyí'tyese' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en jo'maj quee xu a'náj yó'namuajri' i nyúucaria'ra' i Ciriístu', nyej nyij quee a'íjci jitze ootyényechenyij jo'tij arí sáij tyojo'muáriej, ²¹ sulu nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:

A'íj mu jaséjran a'íjci i ti'quee eexúj a'táj huo'té'exaa,

majta yo'itéej muá'ju'un a'íjci i maj quee xu a'náj jáanamuajri'.

Pablo pu jaaxá'pui'intarej ti'ij a'áa jo'mej a Roma

²² A'íj nu jin quee pu jáaruuj nyej nyij jamojo'tyéesej, tyij nyajta nyeríj mue'táj a'yan tyaaxá'pui'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ²³ Ajta ijíj nyaj nyeríj antyínyaci'ij i nyaj jin tyu'muáriej a'yaa ti huataca'aj, nyajta nyeríj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj a'yan tyá'xie've' nyaj jamojo'vá'muaarej, ²⁴ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyati'ij a'áa jó'me'en a España. Ajta nyati'ij jamuaaséeran, tyij nyajta quee a'chu á'tyeeren, a'yaa nu tye'ejchó've' siaj mua'aj naatáhuüre' nyej nyij huame'en jó'nyej nyooj jó'yi'ij. ²⁵ Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén nyej nyij huo'táhuüre'en a'íjma i ta'ihuámua' i maj a'áa ja'chej. ²⁶ J'i'nye i maj Macedonia huacháatimee, majta i maj Acaya ja'chej, a'yaa mu juxié'vi'ra' jin tyaaxá'pui'intarej maj huo'táhuüre'en a'íjma i ta'ihuámua' i maj quee je'ej tyéejviicue' i Jerusalén maj ja'chej. ²⁷ Juxié'vi'ra' mu jin a'yan tyaaxá'pui'intarej, ajta a'yan hua' jitze tyuuxié'va'caj maj a'yan huárinyij, j'i'nye a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyihuo'táhuüre' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íj mu jin majta a'ímaj i maj séej chuéj japua já'ma'can a'yan tyityatóoci'puaj maj huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁸ A'yaa nu

nyij nyati'ij huo'tatuüre'en i maj tyu'tá' i ta'ihuáamua', aj nu nyij a'áa jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi, nyajta je'en a'áa jo'ma'aj na'mej a España. ²⁹ A'yaa nu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi ti i tavástara' néijmi'i jin tyámua' tyitaatyátoosij capu ij tyi'táj ta'itziitya'aj ta'mej.

³⁰ A'yaa nu jéehua tyaja'muahuaviij nye'ihuáamua' a'ájna jitze ma'can i tavástara', a'íjci i Jesús ti ajta Ciríistu' pu'éen, nyajta a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, siaj jéehua jahuavii'iraj i Dios nyéetzij jime'. ³¹ A'yaa xu tyá'huaviiraj i Dios ti'ij a'íin nyaj japua huatányuunij a'íjma jimi i maj quee já'astijre' i tavástara' i maj Judea huacháatimee, siajta a'ájna jin jahuoo'caj mej mij tyámua' tya'ancuriáan i maj Jerusalén já'ma'can i nyaj jin huo'táhuüre'ej, ³² a'yaa xu huárinyij nyej nyij a'áa jó'me'en ja'mua jimi tipua'aj i Dios a'yan tyi'tá'care'en, tyej tyij huátatyamua've'en, tyajta ca'nyíjra'aj huatáta'an séej tyajta séej. ³³ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

16

Pablo pu hua'tyojtye' a'íjma i ti huá'muajtyej

¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i ta'ihuáara' ti íiti' a'ájna i Febe tyámua' naa tyihuá'huüre' a'íjma i maj jusi'rii a'ájna a Cencrea. ² Siata'aj tyámua' tyaataxie've'en tavástara' jitze ma'can, a'yájna ti'ij tyi'tyéevijtij i tajimí i tyaj i Dios jimi tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'i jin jaatáhuüre'en i ti tyá'itziitye', ji'nye a'íi pu arí muí'caa huatyáhuüi i tyeítyee, ajta pu nyéetzij naatáhuüi.

³ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Priscila, siajta a'íjci i Aquila, a'íi mu nyaj jamuán tyí'muarie' tyej tyij néijmi'i jaatyáhuüre'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pu'éen. ⁴ A'íi mu jéehua huápu'ij naatáhuüi, majta a'íj jin tin huácuij, nyajta quee nyáaj nyana'aj hua'tyojtye', sulu majta mu a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta tyá'tzaahuatye'. ⁵ Siata'aj siajta huo'tatyójtje'en a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'maj ja'chej i Priscila, ajta a'ájna i Aquila. Siata'aj siajta jaatatyójtje'en a'íjci i Epéneto, i ti a'áa ja'chej a Asia i ti anaquéej tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi. ⁶ Siajta a'íj huatatyójtje'en i Mariia, i ti arí jéehua tyu'muáriej ja'mua jimi. ⁷ Siata'aj huo'tatyójtje'en i Andrónico, siajta i Junias, a'íi mu nyaj jamuán huanámi'huaca', majta tyámua' naa tyihuá'muajtyej a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye a'íi mu anaquéej tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi nyequee nyáaj.

⁸ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Ampliato, i nyaj jéehua jaxie've' i tavástara' jimi. ⁹ A'yaa xu siajta tyaatatyójtje'en a'íjci i Urbano i ti tajamuán tyí'muarie' i Ciríistu' jimi, siajta a'íjci i Estaquis, i nyaj nyajta jéehua jaxie've'. ¹⁰ Siata'aj jaatatyójtje'en i Apeles, a'íi pu jéehua á'viicue're' i Ciríistu' jitze ma'can, siajta a'íjma i maj Aristóbulo jamuán ja'chej. ¹¹ Siata'aj jaatatyójtje'en i nye'ihuáara' Herodión, siajta i maj Narciso jamuán aja'chej i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ¹² Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Trifena, siajta a'íjci i Trifosa, i maj tavástara' jitze ma'can tyí'muarie', siajta a'íjci i Pérsida, i jéehua huápu'ij arí tyu'muáriej i tavástara' jimi. ¹³ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Rufo, tavástara' ti ja'antyíhuoj, siajta i náanajra', ji'nye a'íi pu

a'yan tyináacha'ij ti'ij nyaj yójra' pué'eenye'. ¹⁴ Siata'aj jaatatyójtje'en i Asíncrito, siajta i Flegonte, siajta i Hermas, siajta a'íjci i Patrobas, siajta i Hermes, siajta a'íjma i ta'ihuáamua' i maj jamuán aja'chej. ¹⁵ Siata'aj siajta a'íj huatatyójtje'en i Filólogo, siajta i Julia, siajta i Nereo, siajta i ihuáaria'ra' ti'ítí', siajta i Olimpas, siajta néijmi'caa a'íjma i maj hua' jamuán a'áa ja'chej i maj majta tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ Siata'aj huatootyojtje'en séej jamuán siajta séej je'ej ti tyi'tyéevijtij i Dios jimi. Néijmi'i i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íi mu yajá'muatyójtje'.

¹⁷ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', siaj tyámua' tyihuo'séj a'íjma i maj quee xá'pui' ricij i maj majta meríj ajtacíj a'íjci jitze je'ej tyaj tyajamuaamuá'tyej. Siajta ajtácínnye' a'íjma jimi, ¹⁸ ji'nye camu a'íimaj jahuúire' i tavástara' ti ajta Ciríistu' pué'een, sulu a'yaa mu'uj je'ej maj jujímua'aj tyá'xie've', a'yaa mu mij tyihuá'cuanamuaj nyúucarij jime' ti naa namuajre' a'íjma i tyeítýee i maj quee tyi'tíj jin á'ítzeere'. ¹⁹ Néijmi'i mu a'yan tyá'mua'reej siaj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. A'íj nu jin nyetyamua've' ja'mua jime', nyajta a'yan tyá'xie've' siaj sij tyámua' tyityetyúucha'ij je'ej ti tyi'tyéevijtij i Dios jimi, caxu siaj sij je'ej pua'aj rijcaj, ²⁰ a'yaa pu'ij i Dios i ti tyámua' tyitaatyápuar'ij jiye'tzín tye'entyípuá'ritye'sij a'íjci i tyiyáaru' ti'ij jamuáata'an siaj néijmi'i jin tyu'tyamue'tin. Che' i tavástara' a'íjna i Jesús tyámua' tyajamuatyátoonyij.

²¹ A'íi pu yajá'muatyójtje' i Timoteo, i ti nyaj jamuán tyi'muarie', ajta a'íjna i Lucio, ajta i Jasón, ajta i Sosípater i maj nyaj jamuán yahuatyíj.

²² Nyajta nyáaj, Tercio nyaj pué'een, i nyaj á'yu'xaj a'íjci i yu'xarij i Pablo jitze ma'can, nyáaj nu nyajta já'muatyójtje' i tavástara' jitze ma'can.

²³ A'íi pu ajta yajá'muatyójtje' i Gayo. I nyaj jimi yahuácacaj, a'íi pu tyámua' tyihuá'cha'ij néijmi'caa i maj a'yaa jusi'rii. ²⁴ Yapu ajta já'muatyójtje' a'íjna i Erasto i ti a'íjna jin tyi'tyéjvee ti túmii šiire'ej, ajta a'íjna i ta'ihuáara' Cuarto.

I ti jin ja'antyípuá'rij

²⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, i ti jaayí'tin ti ca'nyíjra'aj jamuáata'an siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna nyati'ij nyeríj tyajamuáa'ixaa a'íjci i nyúucaria'ra' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'íjna i nyúucarij, a'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jin arí tyitaataséjra i ti aviitzi'huaca'aj jájcuaj ímuáj ti'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj, ²⁶ ajta ijíj i Dios arí taataséjratye' a'íjna jitze je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj jitzán ma'can tyi'xaxa'ta'aj, je'ej ti i Dios i ti jusén jime' séejre' tyu'ta'íjtaca'. A'íjna i ti aviitzi'huaca'aj, pu'ríj huataséjre néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij jitzán tyá'antzaahuatye'en majta ja'rá'astijre'en.

²⁷ Tyiche' jusén jime' tyé'tyojtzi're'ej i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, tyiche' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een jitze ma'can tyaatatyójtzi're'en. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Ī yu'xarij i ti anaquéej jaatyátaahuaca' i San Pablo i ti huo'ta'ityi'ri' a'íjma i maj Corinto jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i ti Dios na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij tyu'tyáhuire'en i Ciriístu' jitze ma'can ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' a'íjci jamuán i ta'ihuáara' Sóstenes. ² Mua'aj mu siaj a'áa jóosi'rii i Dios jimi a'ájna a Corinto, i siaj Ciriístu' jitze ma'can tyámua' tyí'tyesejre' a'ájna jime' ti a'ín jamuaatajé siaj sij jimí séeria'aj xá'ra'nyij, majta néijmi'i i maj majta a'yan tyí'xaj ti Jesús hua' vástara' pué'een, majta i maj jitzán ajtyáma'can. ³ Che' i Dios i ti tataataj, ajta i tavástara' a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an, majta tyámua' jamuáa'uurej.

I ti jin i Pablo tyé'tyojtzi're' i Dios

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', a'íjci jime' i ti Dios tyámua' tyajamuaatá' a'íjci jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ⁵ Ji'nye a'áj xu jitze ma'can i Dios seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i ti tyajamuatyáhuire'rii, i siaj jin tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee, ajta i siaj jin yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyi'táj een, ⁶ ajta a'ájna i nyúucaria'ra' i Ciriístu' tyámua' xu tya'ancuriáa' ja'mua tzajta'. ⁷ A'áj pu jin quee tyi'táj jamo'tyá'itziityej i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá' meentyij siooj jacho've' a'ájna xicáara' ti jitzán huataséjre'ej i tavástara', a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁸ Dios pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij siaj sij tyo'táviicue' asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, ti'ij quee a'táj tyi'táj jin ja'mua jitze tyí'pua'ritye'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej a'ájna i tavástara', i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁹ Dios pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyi'táj jin tya'tóoraj, a'íi pu jamuaatajé siaj sij júurij jamuán i yójra' a'ájna i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij quee ajtací'ca'an

¹⁰ Nye'ihuáamua', nyúucaritze' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'yaa nu jéehua tyaja'muahuaviiij siaj juxa'aj siana'aj tyá'mua'reeriaj, siaj sij quee ajtací'ca'an. Tyámua' xu tyí'tyechaj juxa'aj xu'uj tyi'mua'astáj, siajta juxa'aj siana'aj tyo'xá'pu'íntare'en. ¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' nye'ihuáamua', ji'nye a'yaa nu tyámua'reeri', a'íimaj mu a'yan tyinaaté'exaaj i maj Cloé jamuán aja'chej, siaj jujímua'aj jujaaxiejvi'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' siaj séecan a'yan tyí'xaj yee: “Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can.” Majta séecan a'yan tjin: “Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can.” Majta séecan a'yan tjin: “Nyáaj nu Pedro jitze ajtyáma'can”; majta a'yan tjin: “Nyáaj nu Ciriístu' jitze ajtyáma'can.” ¹³ ¿Nyiquij huatámu'riaca' i Ciriístu'? ¿Nyiquij Pablo óotateehuaca' ja'mua jime'? ¿Nyiquij mua'aj xáai'huaca' nyúucaritze' i Pablo? ¹⁴ Tyámua' nu tya'tá'caa i Dios nyaj quee a'táj huá'íiri', sulu a'íjma nu'uj i Crispo nyajta a'íjci i Gayo. ¹⁵ A'áj pu jin quee a'táj huatáci'pej ti

a'yan tyúuxajtaj yee nyenyúucaritze' pu huái'huaca'. ¹⁶ A'íjma nu nyajta huá'íiri' i tyeítteristyamua'me'en a'íjci i Estéfanos, canu máaj jamua'reej nyaj séecan nyajátahua'aj huá'íiri', ¹⁷ ji'nye capu i Ciriístu' nyojo'ta'ityaca' nyej nyij huó'íiraj, sulu nyej nyij huó'íxaatyee'n i nyúucaria'ra' i Dios, ajta quee a'íjna jin nyojo'ta'ityaca' nyaj huápu'íj tyu'yí'tin nyej nyij tyí'táj naa huá'uurej, mej mij quee já'xaahuataj i Ciriístu' ti huamu' i cúruuj jitze.

Ciriístu' pu a'ín pu'éen i ti jin i Dios néijmi'i tyámua' tyí'uurej

¹⁸ I nyúucarij tyaj huá'íxaatyee' ti Ciriístu' huamu' hua' jitze ma'can i cúruuj jitze, a'yaa pu hua'namuajraste' cuxáa quee tyí'táj je'ej tyí'tyáhu'írii a'íimaj i maj jo'vátzj, ma' ajta a'íi pu a'ín pu'éen i nyúucarij i ti jin i Dios tí'rátosij. ¹⁹ A'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tjin:

Nyáaj nu huojo'rieraj i maj jéehua tyo'mua'reej nyajta ja'pua'ritye'en i maj jin jéehua tyu'yí'tin.

²⁰ ¿Jo'nyij je'ej jé'een a'íjna i ti jéehua tyo'mua'reej, i ti tyi-huá'mua'tyee, na'riij i ti jaayí'tin ti tyu'taxáj je'ej ti tyí'táj rinyij íyan i cháanacaj japua? Dios pu arí jaataséjrataca' tíquee tyí'táj huíire' i maj jin jéehua tyo'mua'reej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ²¹ A'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua camu a'yan huaríj mej mij jáamua'tyij i Dios, ajta je'ej ti a'ín tyihuo'taséjra, a'yaa pu'ij i Dios tyaxá'pu'íntarej tí'ij juxié'vi'ra' jin hui'rátosnyij i maj ja'antzaahuatyee'sij i nyúucaria'ra', i nyúucarij tíquee je'ej huatóomua'aj a'íijma jimi.

²² I maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyá'xie've'ej maj tyí'táj huaséj i maj jin tyámua' tyo'taséj, majta i grecia maj já'ma'can, a'yaa mu tyá'huoo maj jéehua tyojo'itéej muá'ra'nyij, ²³ tyajta ityáj, a'íj tu huá'íxaatyee' i Ciriístu' i maj jó'tatee i cúruuj jitze. A'íi pu'ij je'ej pua'aj hua'namuajraste' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa pu huá'sejratyee' tíquee tyí'táj huíire', ²⁴ majta a'íimaj i Dios ti huo'tajé, típua'aj Israel maj jitze ajtyáma'can, na'riij séej chuéj japua maj já'ma'can, a'íjna i Ciriístu' a'íi pu a'ín pu'éen i ti jin i Dios jéehua tyu'yí'tin. ²⁵ A'íjna i ti a'yan huá'sejratyee' tíquee je'ej huatóomua'aj i Dios jimi, jéetze' pu jaayí'tin quee i hua'mua'tziira'aj i maj jin jéehua tyu'yí'tin i tyeíttyee, ajta i ti a'yan séejre' i Dios jimi tí'ij i tíquee uhuájca'nyeej, jéetze' pu uhuájca'nyee quee a'chu maj uhuácaca'nyee' néijmi'i i tyeíttyee.

²⁶ Nye'ihuáamua', xu'huóomua'tzij ti i Dios jamuaatajé, tyij siajta quee mui'ij mu siaj jéehua tyo'mua'reej íyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua, caxu siajta mui'ij mu siaj tyí'táj jin tyityatatyíj nusu i maj a'íijma jitze eeráma'can i maj jéehua juxie've'. ²⁷ Ajta a'yájna, Dios pu a'íijma antyíhuo i maj a'yan tyihuá'xaj yee maj quee tyojó'ítej, ta'íj huo'tatyévi'ra'astaj a'íijma i maj a'yan tyúusejrataj tjin jéehua mu tyojó'ítej, Dios pu ajta a'íijma antyíhuo i maj quee tyí'táj jin antyúumua'reej tí'ij ajta huo'tatyévi'ra'astaj a'íijma i maj va'cán jin tyityatatyíj. ²⁸ Dios pu hua'antyíhuoj a'íijma i tyeíttyee i maj quee hua'xie've', majta i maj quee jéehua juxie've' i cháanacaj japua, a'yájna matí'ij i maj quee tyí'táj je'ej tyí'mua'reej, tí'ij hua'antyípuá'ritye'en a'íijma i maj tyityatatyíj. ²⁹ A'yaa pu quee

a'tíj tyóotzaahuatye' i Dios jimi. ³⁰ Ajta i Dios pu arí mua'ajmaj jamua'ajtyáhuui i Círíistu' jimi, a'yaa pu ajta jáaruuj tí'ij i Círíistu' a'íin pué'eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ti ajta tajapua huatányuunyij, i tyaj jin huátajajcuare'en, ajta tyej tyij taxaáhuaj mahuatyu'uucaj. ³¹ A'íj pu jin, a'yájna tí'ij tyé'yusí' tíjin: "Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj tí óotzaahuatye'ej, che' a'yan huárinyij a'íjna jime' je'ej tí i tavástara' tyámua' tyaatá'."

2

I nyúucarij ti a'íjna á'xaj i Círíistu' i maj jó'tatee

¹ Nye'ihuáamua', nyatí'ij ujó'mej nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, canu a'íjna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij tí naa huánamuajrii, nusu yaa tí'ij i tí jéehua tyu'yí'tin. ² Ajta nyatí'ij ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj, canu máaj tyí'tíj mua'reerimu'ca'aj sulu a'íj nu'uj i Jesús tí ajta Círíistu' pué'een, i maj jó'tatee i cúruuj jitze. ³ A'áa nu jo'tyéechaxij ja'mua jimi nyetyenyaxáahuataj nyajta tyenyevivéesime'ej, jí'nye nyetyi'tziinya'ca'aj. ⁴ Ajta nyatí'ij jamuaatájé nyajta jamuáa'ixaa i nyúucarij, canu a'íj jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij tí naa tyojó'iteeri'ij, nyej nyij jamua'antymue'tin. Sulu a'yaa nu tyajamua'antymue'tij nyaja'muaséeratya'aj nyaj a'íjna jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyajta a'íjci jitze i tí jin néijmi'i putyí'uurej, ⁵ ta'aj ij i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'íj jitze aróoca'nyej i tí jin i Dios néijmi'i putyí'uurej, tí'ij quee a'íjna jitze aróoca'nyaj i tyétyacaa maj jin tyí'mua'reej.

Dios pu jaataséjrataca' a'íjci i ti aviitzi'huaca'aj a'íjci jitze ma'can i ju júuricamej

⁶ Majta a'íimaj i maj meríj néijmi'i jó'itej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íi mu xaa a'íjna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij jime' tí naa tyojó'iteeri'ij. Ajta a'íjna i nyúucarij capu a'yan ma'can i cháanacaj japua, capu ajta hua' jitze ma'can a'íjma i maj tyí'ijta i maj majta meríj yo'riésij i maj jin putyí'uurej. ⁷ A'íi pu a'íin pué'een i tí néijmi'i tyí'mua'reej, tí ajta aviitzi'huaca'aj i Dios jimi jájcuaj imuáj tí a'yan tyaaxá'puí'intarej tí'ij táaci'tyij ityájma a'íjna i tí huápuí'ij naa huasé'rin. ⁸ A'íi pu a'íin pué'een i maj quee yó'itej i maj tyí'ijta íyan i cháanacaj japua, jí'nye típua'aj meyo'iteej, camu yo'tatáanyijche' i tavástara', i tí ajta huápuí'ij naa huasé'rin. ⁹ Ajta a'yájna tí'ij tyé'yusí' tíjin:

Dios pu arí tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi i maj jaxie've', tyí'tíj tiquee xu a'náj a'tíj me'ye'sej tí ajta quee a'tíj a'náj me'ya'namuaj, je'ej tiquee ajta a'tíj tyé'miteeraste'.

¹⁰ A'íi pu a'íin tyí'pué'een i tí Dios tyitaataséjratyej a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra', jí'nye i júuricama'ra' i Dios néijmi'i pu tyí'sej, ajta néijmi'i mua'reej i tí huápuí'ij aviitzi' i Dios jimi.

¹¹ ¿A'tanyíj pújoorej tí jamua'reej je'ej tí tyí'mua'tzej síj i ajta síj i tyáati'? A'íi pu'uj jamua'reej i júuricama'ra' i tyáataj. A'yaa pu cha'taj na'aj een i Dios jimi, a'íi pu'uj jamua'ree i júuricama'ra' i Dios je'ej tí tyí'tíj jimi tyí'sejre'. ¹² Tyajta ityáj catu a'íj ancuriáa' i júuricamej tí a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu i a'íj tu i júuricama'ra' i Dios, tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij je'ej tí Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá'.

13 A'yaa tu tyí'xaj a'íjci jime' i nyúucarij ti taamuá'tyej i júuricama'ra' i Dios, catu a'íjna huá'ixaatye' i tyaj tajímua'aj tyo'mua'reej. A'yaa tu tyihuá'ixaatye' tyi'táj ti a'íj jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios a'íjma i ti hua' jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios.

14 Ajta a'íjna i tiquee jitzán séejre' júuricama'ra' i Dios, capu ja'ancuriáa'sij tyi'táj ti a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye capu tyi'táj huüre' a'íjna jimi i a'táj. Capu i'ri'j ti yo'itéej já'ra'nyij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij jo'támiteraste' je'ej ti huatóomua'aj. 15 Ajta i ti jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios, néijmi'i pu tyí'sej ajta néijmi'i tyojó'itej, ajta quee a'táj huatáci'pej ti a'íj ooxí'tye'en. 16 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "¿A'tanyíj jú'mua'ree je'ej ti tyí'mua'tzej i tavástara'?" ¿A'tanyíj jaayí'tin ti tyáamua'tyej? Ajta a'yájna, ityáj tu jájcha'ij i mua'tziiria'ra' i Ciríistu'.

3

Tyaj néemi'ij tyí'muarie' i Dios jimi

1 Nye'ihuáamua', capu huatái'riitariaca' nyaj a'yan tyajamaaaté'ixaatye'en ti'ij a'íjma i ti arí hua' jitze séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'yaa nu'uj ti'ij a'íjma i maj moochán jitzán ajtyáhuixij i Ciríistu'. 2 Tyi'táj nu jamuaamua'tyej tiquee tyési', a'yájna mati'ij i unyáaque'ej léechij mana'aj tyé'tye', ji'nye capu eexúj yó'japui'ra' i cue'ráj, caxu siajta seexúj mua'aj yó'japui'ra' i cue'ráj, 3 ji'nye caxu juca'nyej. Ajta ti'ij ooj ja'mua tzajta' séjre'ej i siaj óochueere', siajta jujaaxie'vi'raj, a'yaa pu huatóomua'aj siaj quee xu juca'nyej, ji'nye a'yaa xu ricij mati'ij a'íjma i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. 4 Tipua'aj sáij a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can", ajta i sáij a'yan tijin: "Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can", a'yaa xu ricij mati'ij a'íjma i tyétyacaa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

5 Che' a'yáana'aj, ¿ji'nye a'tanyíj pué'een a'íjna i Apolo? ¿A'tanyíj pué'een i Pablo? Ityáj tu jahuüre' i tavástara', a'yaa xu een jime' tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi. A'yaa tu ricij je'ej ti a'ín tyitaata'íj séej ajta séej. 6 Nyáaj nu tyu'huástej, ajta i Apolo pu tyú'ipuaaj, ajta i Dios pu jaahuósi'ri' ti'ij huáci'rej i ti huahuásti'huaca'. 7 A'íj pu jin a'íjna i ti tyu'huástej, ajta i ti tyú'ipuaaj, camu tyi'táj jin juxie've', sulu a'íj pu i Dios i ti jaahuási'ri' ti'ij huáci'rej, a'íj pu a'ín pué'een i ti juxie've'. 8 I maj tyí'huaste' majta i maj tyi'ipuaaj, juxa'aj mu'uj een, ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá'sij je'ej ti sáij ajta sáij tyu'muáriej. 9 Néijmi'i tu tyí'muarie' i Dios jimi, siajta mua'aj a'yaa xu tyí'huüre' ti'ij jo'táj tyajá'huasti' siajta ti'ij chi'ij maj ja'ajtaahuaj Dios ti ja'a'ri'j. 10 Nyajta nyáaj, nyáaj nu a'yan tyí'muarie' ti'ij a'táj ti chi'ij ájtaahuaj, i ti Dios a'yan tyinaata'íj nyej nyij ja'tátaahuaxi'ín a'íjna i ti japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta sáij pu japuan tyá'ajtaahuaj. Ajta a'yan tyúuxie've' ti sáij ajta sáij tyámua' tyu'muárie'en, 11 ji'nye capu a'táj pújoorej ti ajtáhua'aj séej atátaahuaj ti'ij i ti arí atátaavijhuaj i ti a'ín pué'een i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. 12 A'íjna jitze i ta'tátaavijhua pu i'ri'j ti a'táj tyi'táj japuan ájtaahuaj, tipua'aj ooroj jime', nusu pláataj jime', na'ri'ij tyetyéj jime' ti huápui'ij tyá'najchij, na'ri'ij ciyéj

jime', nusu ixáj jime' ca' huácaxa'aj jime', ¹³ a'yaa pu tyi'séere'ej ja'mej je'ej ti sñij ajta sñij tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze, ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, ji'nye a'ájna xicáara' jitze tiéj pu uvé'nyesij, a'í pu jaatyámua'sij tipua'aj xá'pui' metyu'muáriej sñij ajta sñij. ¹⁴ Ti pua'aj je'ej ti sñij tyu'muáriej tyo'táviicue' i tiéj tzajta', a'yaa pu tyá'ci'tiyij i a'táj je'ej ti tya'ránajchi. ¹⁵ Na'ríij tipua'aj huatyátanyij i ti ja'ajtaahuaca', yo'riésij i ti tyu'muáriej, ajta i a'táj a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij i a'táj ti xié'chui' jáahuui i tiéj tzajta'.

¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej siaj mua'aj a'ín pué'een i chi'ra'an i Dios, ti ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricama'ra' i Dios? ¹⁷ Tipua'aj a'táj jaatyú'uunaj i chi'ra'an i Dios, Dios pu ja'antyipua'ritye'sij a'íjci i a'táj, ji'nye i chi'ra'an i Dios naa pu arí een, ajta a'íjna i chí'ra'an mua'aj xu a'ín pué'een.

¹⁸ Che' quee a'táj jucuanamuj, tipua'aj sñij ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyóotzaahuatye'ej ti jéehua tyojó'itej íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, che' a'yan huárinyij ti'ij i tiquee tyi'táj mua'reej, ta'aj ij ji'ré'can jime' a'ín pué'eenye'ej tá'ra'nyij i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁹ Ji'nye i maj jin tyu'yí'tin íyan i cháanacaj japua capu tyi'táj huüre' i Dios jimi. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu hua'vivi'ran a'íjma i maj jéehua tyu'yí'tin a'íjna jime' i maj tyí'hue'tacaa." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "Tavástara' pu jamua'reej tiquee tyi'táj huüre' je'ej maj tyí'mua'tzej i maj jéehua huápu'íj tyojó'itej." ²¹ A'íj pu jin, che' quee a'táj óotzaahuatye'ej a'íjci jime' i ti séej jimi i tyáataj ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can. ²² Pablo, Apolo, Pedro, i cháanacaj, i júuricamej, je'ej ti tyi'táj ricij íjij, je'ej ti ooj atyojo're'nyesij, néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can, ²³ siajta mua'aj, a'íj xu jitze ajtyáma'can i Ciríistu', ajta i Ciríistu' a'íj pu jitze ajtyáma'can i Dios.

4

I maj jin tyí'muarie' a'íjma i Dios ti hua'antyíhuoj

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tojo'mua'raj ityájma ti'ij i a'tyán maj jahuüre' i Ciríistu', tyaj a'íj jin antyítamua'reej tyej tyij jamuáamua'tyej i ti aviitzi' i Dios jimi. ² Ajta a'yájna, a'íjna i maj tyi'táj jaa'íjcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tóosejrataj mej mij jitzán tyí'ca'nyej. ³ Ajta nyéetzij jimi, capu nyejitzé juxie've' tipua'aj mua'aj siano'xíjtye'en, na'ríij a'íjmaj mano'xíjtye'en i maj tyityatatyij. Canu nyajta nyasíj á'nyaxíjtye'en. ⁴ A'yaa pu'uj, tipua'aj nyequee je'ej pua'aj tyí'mua'axcaj nyaj jime', capu a'yan huatóomua'aj yee nu'ríj xá'pui' een i Dios jimi. Tavástara' pu a'ín pué'een i ti ná'xíjtye'en. ⁵ A'íj pu jin, caxu tyi'táj á'xíjtya'aj ti'ij quee xu atyojo're'nyáava'caj, setyu'chó've' 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i tavástara', ti'ij a'ín jaataséjrataj i ti ju'avaataca'aj i tíca'riste', a'íj pu ajta jaataséjrataj je'ej maj tyí'mua'tzej i tyeítyee. Aj pu'ij i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij je'ej ti tyá'ci'puaj séej ajta séej.

⁶ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárinyij, nyajta ja'mua'séeratye'ej je'ej ti ricij a'íjna i Apolo nyajta nyáaj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij a'yan huárinyij je'ej tyaj ityáj ricij, siaj sij quee a'yan rijcaj je'ej tiquee tyé'yu'si', ajta ti'ij

quee a'táj óotzaahuatye'ej, nusu siaj séej tyámua' tyí'xajtaj siajta séej á'xaahuataj. ⁷ ¿A'tanyíj tyámua' tyí'muaxaj i séecan tzajta' i tyeítsee? ¿Tyi'tanyí péjcha'ij tiquee i Dios muaatá'? Ajta tipua'aj i Dios néijmi' tyimuaatá', ¿ji'nye een jime' a'yan petyá'tzaahuatye' cuxáa asíj pupáa'uureej?

⁸ Xu'ríj mua'aj huochíjtyaanyi'taca', siajta seríj néijmi'i tyí'ijcha'ij tyi'táj siaj je'ej tyí'xie've', ajta a'yan ja'mua'asej siaj mua'aj seríj tyí'ijta, siajta quee che' ityájma ta'tamuá're'rii. A'tzúj cuj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyej tyij ityáj ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj. ⁹ A'íj pu jin a'yan tyiná'miteeraste', ti ityájma i tyaj huata'ítyi'ri'huaca', Dios pu a'áa tojo'tyáhuui jo'táj quee jóoxie've', cuxáa meríj pu taatamua'aj yee tyiche' huácu'i'ihuaj. Tu'ríj a'tzísí' huá'sejratye' néijmi'caa i maj tajapua'já'sejre', tyajta hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁰ Tyajta ityáj, a'íjna jime' i tyaj a'yan tyá'huüre' i Ciriístu', a'yaa mu tyí'taxaj tyaj nu'uj tatimue', siajta mua'aj, i Ciriístu' jitze ma'can tyámua' xu metyityoomuámua're'. Capu taca'nyisti' ityájma, siajta mua'aj néijmi'i xu jin tyé'viicue'. Majta ityájma matá'xaahuaj, majta mua'ajmaj mu jamuá'tyese'. ¹¹ Tí'ij na'aj yatíj je're'nyej ajta iíjij, a'yaa tu'uj tyana'aj tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' tyaj tajcuj, tyajta i'cuj, ajta cáanarij tyitá'itziitye', je'ej mu pua'aj tá'mua'raj i tyeítsee, tyajta quee ma'ja'chej, ¹² tyajta cua'naj tyati'íjtá tyí'muarie'ej. I maj je'ej pua'aj tyí'taxaj tyámua' tu ityáj tyihuo'tájeevij, je'ej mu pua'aj ta'uurej, tyajta ityáj néijmi'i tu tyé'viicue'. ¹³ Ajta mati'ijta i tyeítsee je'ej pua'aj tyí'taxajtaj, tyámua' tu'uj ityáj tyihuo'tájeevij. A'yaa mu tojo'mua'raj tí'ij tyi'táj tiquee che' tyí'huüre' iyan i cháanacaj japua. A'yaa mu'uj mana'aj mij iíjij tyityaajú'.

¹⁴ Canu a'íj jin tyajá'muayu'se' nyej nyij jamuaatatyévi'ra'astaj, sulu nyej nyij tyámua' tyajamuaatá'itíj, a'yájna nyati'ij i nyiyóojmua', ji'nye jéehua nu já'muaxie've'. ¹⁵ Tyij mequee mamue'táj tyajamuámua'aj i Ciriístu' jitze ma'can, maj siajta quee mul'caa tyitáatasyamua'. Nyáaj nu a'ín pué'een i siaj jajtáataj i Ciriístu' jitze ma'can, ji'nye nyáaj nu jamuáa'ixaa i nyúucarij ti jin Dios jamui'ratoonyij, siaj sij jitzán ajtyáhuixij i Ciriístu'. ¹⁶ A'íj nu jin a'yan jéehua tyaja'muahuaviij siaj a'yan tyityaajú'caj nyati'ij nyáaj.

¹⁷ A'íj nu jin ja'mua jimi jaata'ityaca' a'íjci i Timoteo, i nyaj huápu'i'ij jaxie've', nyajta yo'puáara'an pué'een i tavástara' jitze ma'can. A'íj pu jamo'támua'reeritzi'tye'ej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ajta je'ej nyaj tyihua'mua'tyej néijmi'que' jo'maj jóosi'rii. ¹⁸ Séecan xu mua'aj seríj óotzaahuatye', a'yan setyi'mua'astíj yee canu che' a'náj amojo'tyésejra, ¹⁹ ajta tipua'aj i tavástara' a'yan tya'ránajchij, nyáaj nu jiye'tzin a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi. Aj nu nyij hua'sejran i maj jéehua óotzaahuatye', majta a'yan tyi'táj uuríaj mej quee a'íj mana'aj je'ej maj tyí'xaj. ²⁰ Ji'nye jo'táj i Dios tyejé'íjtaj, capu nyúucarij na'aj jin tyí'ijta, sulu i ti ajta néijmi'i jin putyí'uurej. ²¹ ¿Ji'nye setyá'xie've' mua'aj, nyiquíj nyaj a'íjna jin ujó'me'en nyej nyij puéjtzij jamuaata'an, na'ríj nyaj a'íj jin jamojo'tyéesej nyaja'muaxié've'ej, nyajta jamua'cu'váaj nyetyajamuáa'ixaatye'en?

5

Siaj jo'xíjtye'en i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

¹ A'yaa pu tyú'mua'reeritzi'huaca' ti sáij ti ja'mua jimi ajtyáma'can juxana'cire' a'íjci jime' ti jamuán hui'caa i ti jatyévi'tin i táatajra'. Huápu'i'ij pu a'íjna je'ej pua'aj namuajre', majta i maj quee tyá'tzaahuatye' camu a'yan ricij. ² Maj siajta mua'aj, a'íj xu jin óotzaahuatye', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj a'íj jin huatóoxaamujritye'en. A'tíj ti a'yan tyi'tyúucha'ij, siata'aj quee che' jatá'care'en ti ja'mua jamuán séjre'ej. ³ Ajta nyéetzij jime', tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, i nyajúuricamej pu ja'mua tzajta' séjre', cuxáa nyaj ja'mua jamuán ajo'tyávaacaj, nu'ríj nyij a'yan tyo'xíjtyej a'íjci i a'tíj ti a'yan ricij. ⁴ Siati'íjtá mua'aj tyúusiire'en, nyáaj nu jamuán séeria'aj na'mej i nyaj júuricamej jime', ajta i tavástara' ti jin néijmi'i putyí'uurej a'íj pu ajta ja'mua tzajta' séeria'aj ja'mej. Aj pu'ij a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ⁵ che' i tyáati' huatátuuiiri'huaj i tyiyáaru' jimi, ta'aj ij i tyévira' jo'puá'rixí'in, ajta júuricama'ra' huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara'.

⁶ Caxu mua'aj a'íj jin huatóoci'puaj siaj sij a'íjci jin óotzaahuatye'ej. Ji'nye xu'ríj a'yan tyá'mua'reej tíjin: "Cíira'tzuj i levaduura' néijmi'i pu tyináxcaj i cuéjtzij." ⁷ A'íj xu jin siata'aj majúurieenyij a'íjci i ti mí'ma'can i ti jamojo'jipuaj, siata'aj sij huóojajcuare'en ti'ij a'íjna i cuéjtzij tíquee tyi'tíj á'naxcaj. A'yaa xu mua'aj een ti'ij i páan tíquee levaduura' á'naxcaj i maj jacua'caa a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán hue'rájtoe i maj Egipto já'ma'cantaca'aj. Ji'nye pu'ríj i Ciriístu' huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij. ⁸ A'íj pu jin tyiche' tyu'yé'estej tyaj tyeríj taxáahuaj séejre', a'íjci jime' i páan tíquee levaduura' á'naxcaj, i ti a'ín pué'een i tá'tzaahuatyi're' ajta i ti ji'ré'can jime', che' quee che' a'íjna i levaduura' ti mí'ma'can, i ti je'ej pua'aj een ajta i ti je'ej pua'aj tyú'uurej.

⁹ Nu'ríj a'yan tyajamuaaté'exaa séej jitze i yu'xarij i nyaj jamuaata'ityi'ri' siaj quee hua' jamuán tyí'xajtaj i maj juxana'cire'. ¹⁰ A'íjci jime' i nyúucarij canu a'yan jaatamua'aj yee siata'aj sij néijmi'caa jimi ajtácii'nyej i maj íyan juxana'cire' i cháanacaj japua, nusu i maj huápu'i'ij tyí'nyacua'aj, na'ríj i mej tyí'nahua', ca' i maj sáanturij na'michej, siata'aj sij a'yan huárinyiiche', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj iirácii'nyej i cháanacaj japua. ¹¹ A'yaa nu jaatamua'aj i nyaj tyajamuaata'ityi'ri' siaj quee che' jamuán tyi'tíj xajtaj sáij ti a'yan tyúuxaj ti ta'ihuáara' pué'een, ajta je'en tyí'xana'cire'ej, nusu tyí'nyacua'tzaj, na'ríj huá'na'miche'en i sáanturij, na'ríj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu ti jutahueeve'ej, na'ríj ti tyí'nahua'caa. Capu a'yan tyi'tyéevijtij siaj hua' jamuán tyí'cuajcaj a'tyán maj a'yan ricij. ¹² Capu nyéetzij nyaci'puaj nyej nyij a'íjma jooxíjtye'en i mej quee ityájma jitze ajtyáma'can, Dios pu a'íjma huá'xíjtye'en. ¹³ Maj siajta mua'aj serij huá'xíjtye' a'íjma i maj ja'mua jitze ajtyáma'can. A'íj pu jin, siata'aj jatýityej a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

6

Je'ej maj ye'ej tyá'xa'pui'intare'en i maj tyá'tzaahuatye'

1 Típua'aj sáij tì ja'mua jítze ajtyáma'can séej jamuán metyúujaaxiejvi', ¿jì'nye tì'ij a'íjma jimi tyúunyuste' i juéesij i maj quee ityáma jítze ajtyáma'can, quee i'ríj tì a'íjma huaté'examtye' i maj jimí séejre' i Dios, mej mij a'íimaj huo'xa'puí'intari'tze'en? 2 ¿Nyij sequée jamua'reej maj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' huá'xijtye'en néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua? Ajta típua'aj mua'aj siahuá'xijtye'en, ¿jì'nye siaj sij quee pújoorej siaj jo'xá'puí'intare'en a'íjci i tiquee tyési'? 3 ¿Nyij sequée siajta jamua'reej tyaj ityáj huá'xijtye'en a'íjma i maj tajapúa tyí'huüre'? A'íj pu jin, capu tyési' tyaj tajímua'aj tyi'tíj je'ej tyo'xá'puí'intarej. 4 A'yaa pu'ij, típua'aj tyi'tíj jin xúujaxiejvi'raj, ¿jì'nye siaj sij a'íjma mahuatyáhuí'tyaa i maj quee tyi'tíj jin antyúumua'reej ja'mua jimi? 5 A'yaa nu een jime' tyajámua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj. ¿Nyiquee sáij ja'mua jimi séejre' i tì jaria'mua'reej je'ej tì tyi'tíj tyo'xá'puí'intare'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi? 6 Caxu jujímua'aj siana'aj tyúucha'íire'ej, sulu siajta xu a'íjma jimi junyuuste' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

7 Xu'ríj a'íj jin huamué'tichej a'íjna jime' i siaj jujímua'aj ju-jaaxiejvi'. ¿Jì'nye siaj sij quee siaj jó'viicue' siana'aj i siaj jin je'ej pua'aj jóomua'raj? ¿Quee i'ríj siaj huatóoa'an siana'aj maj tyajamuaanáhue'? 8 Siajta mua'aj, jujímua'aj xu je'ej pua'aj ju'uurej siajta tyihuá'nahue' i ju'ihuáamua'.

9 ¿Nyij sequée jamua'reej maj quee a'áa jo'tyáruutyij jo'tij Dios tyejé'ijtaj i maj je'ej pua'aj ricij? Caxu tooa'care'en tì a'tíj já'muacuanamuaj, camu ujo'tyáruutyij i maj juxana'cire', camu majta i maj hua'na'michej i sáanturij, nusu i maj juxana'cire' séecan jamuán i tyeítýee, nusu i maj juxa'aj tyétyacaa jamuán juxana'cire', 10 camu majta ujo'tyáruutyij i maj tyí'nahua'raj, nusu i maj tyí'nyacua'aj, na'ríj i maj jui'ive', nusu i maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu i maj avíitzij jin tyí'nahua'. 11 Siajta mua'aj je'cáj xu a'ín pué'eenye'ej, siajta ijíj seríj a'yan tyityahuóojajcuare, siajta seríj tyámua' huaríj a'íjna jítze ma'can i tavástara' Jesús tì ajta Círíistu' pué'een, siajta a'íjna jítze i júuricama'ra' i taj Dios.

I tyaj taxáahuaj jin séejre' capu a'íj jin tyí'huüre' tyej tyij huátaxana'cire'en

12 A'yaa mu tyí'xaj tíjin: "Nyáaj nu'uj jamua'reej je'ej nyaj tyi'tíj uurej." A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyinyetyáhuí'rii. A'yaa pu tyi'jì're'can jime' nyej nyáaj nyana'aj jamua'reej je'ej nyaj tyi'tíj uurej, ajta canu jaatá'sij tì a'ín na'antyímué'tin. 13 A'yaa mu majta tyí'xaj tíjin: A'íjna i cue'ráj, jucáa jítze pu tyi'huüre', ajta a'íjna i jucáa, a'íj pu'ijta jin tyí'huüre' tì'ij i cue'ráj tya'ráyixi'ín. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta i Dios pu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij i jucáa, ajta i cue'ráj. Ajta i tatyévira', capu a'íj jin tyi'huüre' tyej tyij a'íjci jin tyí'xana'cire'ej, sulu tyej tyij a'íjci jin jaatyáhuüre'en i tavástara', ajta i tavástara' pu'ijta jaatyáhuüre'ej a'íjci i tatyévira'. 14 A'yájna tì'ij i Dios tyaatájuuritye i tavástara', ajta pu ityájma taatájuuritye'sij a'íjci jime' i tì jin néijmi'i putyí'uurej.

15 ¿Nyij sequée jamua'reej tì i Círíistu' jítze ajtyáma'can a'íjna i siaj jatyáhue'ra'? ¿Nyiquij nyáaj nye'entýánajchitye'sij i íitaj jamuán tì tyi'tyejjive' i jutýévij jime', a'íjci i tì Círíistu' jítze ajtyáma'can?

Canu xaa nyu'uj. ¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej yee tipua'aj a'tíj ja'antyáanaxcaj i íitaj ti jatoj i jutyévira', a'íi mu séej tyéviy mana'aj mij pue'éenye'ej muá'ju'un? Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íimaj i maj hua'puaj a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un tí'ij ti sáij na'aj tyéviy pue'éenye'." ¹⁷ Ajta tipua'aj a'tíj ajtyéchaxij i tavástará' jimí, sáij pu'uj ajta pue'éenye'ej ja'mej i júuricama'ra' jitze.

¹⁸ Siata'aj néijmi'i huatapuá'citaj i siaj jin tyí'xana'cire'. Ajta tipua'aj séej tyi'tíj jin po'tyá'ítzeere'en i Dios jimí, capu je'ej joorej i jutyévira', ajta tipua'aj a'tíj a'íj jin tyí'xana'cire'ej i ti jatoj i jutyévira', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i jutyéviy. ¹⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej ti ja'muatyéviy a'íin pue'een i tyeyúuj i ti tzajta' ú'sejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íi ti ajta jamuaatá'? Ajta i júuricama'ra' ja'mua tzajta' séejre', siajta mua'aj caxu jujíimua'aj jumua'ree, ²⁰ ji'nye Dios pu arí jamuáananíej. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj jaatyátzaahuatye'en i jutyéviy jime'.

7

Je'ej ti tyihuá'ci'puaj i maj nyejnye'i'chej ajta i maj huíichej

¹ Ijij nu nyijta jamo'riá'hua'xijre'ej i siaj tyinaa'íhuo'ri' i yu'xarij jitze i siaj unyojo'ta'ítyi'ri'. Jéetze' pu naa tiquee a'tíj nyeíichej, ² ajta mata'aj mij quee a'yan tyúuxana'cire'ej, miche' huanyéjnye'i'chej i tyétyacaa, majta i úucaa huáhuíichej. ³ Ajta i tyáati' ajta i íiti' miche' a'yan huárinyij je'ej ti tyihuá'ci'puaj. ⁴ Capu ajta i íiti' jusíj antyúumua'reej i jutyévira' jime', ji'nye a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucín, a'yaa pu'uj tána'aj quee i tyáati' jusíj tye'entyúumua'ree i jutyévira' jime', ji'nye ju'íj jitze pu ajtyáma'can. ⁵ A'íj pu jin, caxu je'ej siana'aj tyúujeevej i siaj néemi'ij aja'chej, na'ríij xaa seríj siajta a'yan tyaaxá'puí'íntarej siaj a'tzúz a'tyéevi'ij siaj quee jumuarie'ej a'chu pua'an xicáj, siajta'aj síj huatyényuunyij i Dios jimí. Tipua'aj seríj a'yan huarín aj xu síj siajtáhua'aj antyóonaxcaj, tí'ij quee i tyuíáaru' ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj síj séej jamuán huóoxana'cire'en.

⁶ A'yaa nu'uj a'íjci tyajá'mua'ixaatye', canu já'mua'íjtye' siaj síj a'yan huárinyij. ⁷ Ajta nyéetzij, a'yaa pu tyina'ranáachicaj maj néijmi'i a'yan eenye' nyati'ij nyáaj, ma' ajta i Dios pu arí a'yan tyihuo'tá' je'ej ti tyihuo'xá'puí'íntari'ri' séej ajta séej.

⁸ I maj quee xu nyejnye'i'chej ajta i maj quee xu huíichej, majta i maj antyúujíimua'astariaca', a'yaa pu jéetze' tyí'xa'puí' maj a'yan éenye'ej huatyá'ítzeere'en nyati'ij nyáaj. ⁹ Ajta tipua'aj quee huái'riitya'aj maj huóocha'íin, miche' huanyéjnye'i'chej, majta huáhuíichej, ji'nye jéetze' pu hua'tyáhuí'rii maj a'yan huárinyij, quee maj jajpuéjtzij.

¹⁰ Majta i maj meríj nyejnye'i'chej ajta i maj huíichej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íjci i tavástará' ti jaata'íjtaca' a'yan tijin: Che' quee ajtáyi'can i íira'ra'an a'íjna jimí i jucín. ¹¹ Ajta tipua'aj i íira'ra'an ajtára'nyij i jucín jimí, che' jusíj huatyá'ítzeere'en, na'ríij quee che' ajtáhua'aj ja'antyáanaxcaj i jucín. A'yaa pu'uj tána'aj a'íjna i cína'ra'an, che' quee jatató'ra'an i ju'íj.

¹² Ajta a'íimaj jimí i séecan, nyáaj nu'uj a'yan tyihuá'ixaatye' capu i tavástará', tipua'aj i ta'íhuáara' íira'ra'an quee tyá'tzaahuatye'ej, ajta i íiti' a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, che' quee i ta'íhuáara' jatató'ra'an. ¹³ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj i íiti' ja'antyánaxcaca'

séej i tyáataj tiquee tyá'tzaahuatye', ajta je'en a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' tiquee jatató'ra'an i jucín. ¹⁴ Ji'nye i tyáati' tiquee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu rinyij a'íjci jime' ti íitaj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye', ajta i íiti' ti quee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu ajta rinyij a'íjci jime' ti tyáataj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye'. Na'ríij quee, a'íi mu quee xá'pu' metyityoomuámua're'ej muá'ju'un i hua'yojmua', majta a'íj jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ajta tìpua'aj i tyáati' na'ríij i íiti' tiquee tyá'tzaahuatye', a'yan metya'xie've'ej maj huatóotonyij, miche' a'yan huárinyij. Ajta i ta'ihuáara' ti tyáati', nusu i ta'ihuáara' ti íiti', juxáahuaj mu mahuatyáhuixi'íj, ji'nye Dios pu a'yan tyajamuatajé siaj sij juxáahuaj maj séjria'aj. ¹⁶ Ajta, ¿ji'nye pij muáaj íiti' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'cín? ajta, ¿ji'nye pij pajta muáaj tyáati' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'íj?

¹⁷ A'yaa pu'uj, miche' a'yan mana'aj tyí'tyechajcaj je'ej ti i tavástara' tyihuo'tá' séej ajta séej, ajta je'ej maj éenye'ej ti'íj i tavástara' huo'tajé. A'yaa nu tyihuá'íjtye' a'íjma i maj jusi'rii jo'tij na'aj i tyejúuj tzajta'. ¹⁸ Tìpua'aj i Dios séej huatájeevej ti arí ja'antysiíjchaca' i junavíj ta'antyúuvi'raj i ti jitzán sa'raaca, che' quee ja'avaataj i ti antysiíchi'huaca', ajta tìpua'aj a'íj huatájeevej i tiquee xu antysiíchi'huaca' i naviíra', che' quee ja'antysi'che'en i junavíj. ¹⁹ Ji'nye capu a'ín juxie've' tìpua'aj antysiíchi'huaj na'ríij quee, sulu ti a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyaata'íjtaca'. ²⁰ A'íj pu jin che' a'yan na'aj éenye'ej huatyá'itzeere'en síj ajta síj ti'íj éenye'ej ti'íj i Dios jaatajé. ²¹ Tìpua'aj pooj ca'nyéjrij jin tyi'huírria'caj ti'íj Dios muaatajé, capáj je'ej tyá'mua'ajcaj, ajta tìpua'aj je'ej tyí'riitan paj pajtáhua'aj axáahuaj majo'cha'canye'en, pata'aj jitzán tyú'ca'nyej. ²² A'íjna i ti ca'nyéjrij jin tyi'huírria'caj ti'íj tavástara' jaatajé, pu'ríj íjij juxié'vi'ra' jin tyí'huíire' i tavástara' jimi, a'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i ti juxáahuaj majo'cha'canya'caj ti'íj i tavástara' jaatajé, a'íi pu ari' ta'íj ca'nyéjrij jin tyí'huíire' i Ciríistu' jimi. ²³ Dios pu mua'ajmaj jamuáananiej, a'íj pu jin caxu che' tóoa'care'en mej mij majtáhua'aj séecan tyétyacaa ca'nyéjrij jin tyajamuata'íjtye'en. ²⁴ A'yaa pu'uj nye'ihuámua', siata'aj a'yan siana'aj eenye' i Dios jimi síj ajta síj, je'ej siaj éenya'caj ti'íj a'ín jamuatajé.

²⁵ Ajta a'íimaj i úucaa maj quee huíichej, capu tyi'tíj jin je'ej tyinaata'íj i tavástara', sulu nyáaj nu'uj a'yan tyajá'mua'ixaatye', je'ej nyati'íj tyá'mua'reej, i nyaj síj a'ín pué'een ti i'ríj siaj jitzán tyú'ca'nyej, a'íjna ti i tavástara' ná'ancu'vaxij. ²⁶ Ji'nye a'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' ti jéetze' tyi'tyéevijtij siaj a'yan eenye' siati'íj een íjij, a'íjna jime' ti jéehua tyési' je'ej siaj juxáahuaj tyí'tyechajcaj. ²⁷ Tìpua'aj penyeíchej, capáj jatató'ra'an, na'ríij tìpua'aj pequee nyeíchej, capáj jahuocaj pej pij huatyényeíchej. ²⁸ Tìpua'aj puaatényeíchej, capáj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi, ajta tìpua'aj íiti' huatyéviche'en, capu ajta tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej. Ajta i maj antyóonaxcaj jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, a'íj nu nyij quee nyáaj xie've' ti a'yan tyajá'mua'uuriaj.

²⁹ Nye'ihuámua', a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaatye', cá pu'quij tyá'itzeere' ti'íj néijmi'i tye'entyipué'rij. A'íj

pu jin, a'íimaj i maj nyejnyei'chej, miche' a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj i maj quee nyejnyei'chej, ³⁰ majta a'íimaj i maj juxaamuijritye', miche' a'yan eenye' mati'ij i maj tyí'ye'estej, majta i maj tyí'ye'estej, miche' a'yan eenye' mati'ij i maj juxaamuijritye', ajta i maj tyí'nanaavej, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i maj quee tyi'tíj tyicha'ij, ³¹ majta i maj a'íjna jin juhuiire' i iye'ej ti tyí'sejre' cháanacaj japua, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i ti quee tyi'tíj je'ej tyihuá'huire' i cháanacaj, ji'nye a'íjna i cháanacaj tyaj jaséj pu'ríj tin á'pua'ren.

³² Nyáaj nu a'yan tyá'xie've' siaj quee tyi'tíj jin je'ej tyí'mua'ajcaj. A'íjna i ti quee nyeiichej, tavástara' pu jimi tyí'ca'nyej, ajta tí'ij tyámua' jimi tyí'sejre'ej. ³³ Ajta a'íjna i ti nyeiichej, a'íj pu jitze tyí'mua'tzej íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, ajta je'ej ti ye'ej tyámua' jimi tyí'tyúucha'íij i ju'íij, a'íj pu jin quee che' i ríj ti néijmi'i jin jaatyáhuire'en i tavástara'. ³⁴ A'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i íiti' ti quee che' víche' ajta i ti íjmue'esti', a'yaa pu a'íjma jitze tyúuxie've' je'ej maj ye'ej tya'rá'astijre'en i tavástara', a'yaa pu ajta hua' jitze tyúuxie've' mej mij ji'rénya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi, néijmi'i jime' i jutyévi'j jitze, ajta i ju júuricamej jime', ajta i íiti' ti arí víche', a'íj pu jitze tyí'mua'tzej íyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua, ajta tí'ij tyámua' tyí'tyúucha'íij i jucín jimi.

³⁵ A'yaa nu tyají'mua'ixaatye', canu nyej nyij tyajamuáa'ijmuj, sulu a'íj nu'uj jin tí'ij jamuaatyáhuire'en, ajta siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj, naa tyámua' setya'huíria'aj i tavástara'.

³⁶ Ajta tipua'aj séej a'yan tyé'miteeraste'ej ti arí xá'pui' ti huatyényeiichej, ji'nye pu'ríj a'yan tyéjcha'íij mati'ij pua'aj nyejnyei'chacaa, ajta a'yan tyí'mua'ajcaj yee naa pu jéetze' ti huatyényeiichej, che' a'yan huárinyij je'ej ti tyé'miteeraste', che' huatyényeiichej, capu tyi'tíj jin je'ej tyo'tyá'itzeere'ej i Dios jimi. ³⁷ Ajta tipua'aj síij a'yan tyámua' tyaaxá'pui'intare'en i jutzájta' tí'ij huóocha'íin, ajta quee ca'nyéjrij jin ja'íjtye' tí'ij huatyényeiichej, a'íjna i a'tíj jéetze' pu tyámua' jimi atyojo're'nyesij. ³⁸ A'íj pu jin, tipua'aj huatyényeiichej a'íjci jamuán i maj meríj néemi'ij a'yan tyaaxájtaca', xá'pui' pu rinyij, ajta tipua'aj quee huatyényeiichej, jéetze' pu xá'pui' rinyij.

³⁹ I íiti' ti víche', a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucín tipua'aj ooj júurij i cína'ra'an, ajta tipua'aj huámu'i'nyij i cína'ra'an, pu'ríj i ríj ti ajtáhua'aj juxié'vi'ra' jin huatyéviche'en a'tíj ti ja'raanajchi, a'íj pu'uj juxie've' ti i tyáati' tavástara' jimi tyá'tzaahuatye'ej. ⁴⁰ Ma'ajta tyij quee jéetze' naa tipua'aj quee che' vicha'aj. A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste', ajta i júuricama'ra' i Dios nye jitze pu ajta séejre'.

8

I cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi

¹ A'íj nu nyijta íjij tyajamuáaté'xaatye'ej i cue'ráj i maj tyí'mu'vejritacaa i sáanturij jimi. A'yaa pu tyi'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'yan tíjin: Néijmi'i tu jamua'reej i ti ji'ré'can jime', ajta a'yan tyí'rinyacaa ti a'tíj a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en i ti jéehua ma'úumua'rej, ajta tipua'aj mahuóoxie've'en jéetze' pu tyámua' tye'mej hua' jimi. ² Tipua'aj a'tíj a'yan tyóomua'ajcaj ti jéehua

ma'úumua'rej, capu eexúj a'yan metyóomua'rej je'ej ti tyúuxie've' i Dios jimi. ³ Na'rúj a'táj jitzán tyí'ca'nyej i Dios juxié'vi'ra' jime', Dios pu ajta jitzán séejre' a'íjci i a'táj.

⁴ Ajta tipua'aj setyúa'cua'nyij i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityi'huaca' i sáanturij jimi, tyámua' tu tyá'mua'reej maj quee tyi'táj huüre' i sáanturij íyan i cháanacaj japua, ajta síj na'aj i Dios. ⁵ Tyij majta mue'táj séejre' i tajapúa majta íyan i cháanacaj japua i maj a'yan hua'tamuá'muaj yee dioosij, ji'nye a'yaa mu tyí'xaj maj mui'ij i maj dioosij pué'een, majta mui'ij i maj tyi'táj jin tyityatatyíj, ⁶ ajta tajimí, síj pu'uj Dios i tyaj jajvástara', i ti néijmi'i jimi tyu'taséjre, tyajta ityáj néijmi'i tu a'íjna jin séejre' tyej tyij tyámua' tyeetyátoonyij. Síj pu'uj ajta i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, néijmi'i pu a'íj jimi tyú'taavijhuaca', tyajta ityáj a'íj tu tyajta jitze eeráma'can.

⁷ Ajta camu néijmi'i jamua'ree i ti ji're'can jime'. Séecan i maj hua'na'miche'ej i sáanturij, móoche' mu tyí'cua'caa i cue'ráj a'yan metyi'mua'astij tijin tyu'támu'vejrityi'huaca' i dioosij jimi, ajta i maj jin ma'umuámua're' a'íj pu jin a'yan tyihuá'miteeraste' maj majta meríj huo'tyánajchaca' i sáanturij. ⁸ Ajta capu i Dios a'íjna jin taaxié'vej je'ej tyaj tyi'táj tyí'cua'caa, ji'nye catu jéetze' tyámua' rinyij tipua'aj tyetyí'cua'care'en, catu tyajta je'ej pua'aj rinyij tipua'aj tyequée tyi'táj cua'care'en. ⁹ Tyámua' xu'uj siaj sij quee je'ej pua'aj jáa'uurej séej i a'táj tiquee jéehua tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj muáaj, mu paj tyámua' tyá'mua'reej, a'áa petyaja'cua'caj jo'maj huaja'na'michej i sáanturij, ajta je'en a'táj tiquee eexúj jéehua tyá'tzaahuatye' muaaséj, ca'nyíjra'aj paj jaatá'sij a'íjci i a'táj tí'ij ajta a'ín tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi. ¹¹ A'yaa pej pij muáaj, i paj tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa paj ja'uurej tí'ij jó'vetyij a'íjna a'ihuáara' tiquee jéehua tyá'tzaahuatye', a'íjci i ti ajta jitzán ma'can huamu' i Círíistu'. ¹² Tipua'aj serij ootyá'itzeere'en a'íjma jimi i ju'ihuáamua' i maj quee jéehua tyá'tzaahuatye', mua'aj xu siajta a'íjci jin ootyá'itzeere'ej i Círíistu' jimi. ¹³ A'íj pu jin, tipua'aj nye'ihuáara' jó'vetyij a'íjna jime' je'ej nyej nyáaj tyí'cua', canu a'náj jacua'nyij a'íjci i cue'ráj, nyej nyij quee ca'nyíjra'aj jaatá'an ti a'yan huárinyij a'íjci i ti jin jó'vetyij.

9

Je'ej ti tyu'tóoci'puaj a'íjna i ti huata'íjtyi'rej

¹ Caxu mua'aj a'yan tyu'taxájtaj yee capu a'yan tyi'ja'yájna nyej nyaxáahuaj majo'cha'can, nyej nyajta síj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítayaca' nyej nyij jitzán ma'can tyu'taxáj, ji'nye nyáaj nu jaaséej a'íjci i Jesús i tavástara', siajta mua'aj xu a'ín pué'een i nyaj jime' tyí'muarie' i tavástara' jimi. ² Tyij nyequee séecan jimi quee a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítayaca', ja'mua jimi nu xaa a'ín pué'een, ji'nye mua'aj xu a'ín pué'een i siaj jimi séejre' i tavástara', a'íj pu jin ámiteere' nyej nyáaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítayaca'.

³ A'íi pu a'ín pué'een i nyaj huo'ria'hua'xíjre'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj. ⁴ Néijmi'i tu jin huatátaci'puaj tyej tyij tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ⁵ ajta tyaj séej tyévi'tinye'en ti ajta tyá'tzaahuatye', matí'ij i séecan i Dios ti huo'ta'ítayaca', majta i ta'ihuáamua' i

tavástara' jimi, ajta a'íjna i Pedro. ⁶ ¿Nyiquij i Bernabé, nyajta nyáaj a'íjn tyapu'éen i tiquee a'yan tyúuxie've' tyaj tyu'muárie'en? ⁷ ¿A'tanyíj tyí'huüre' xantáaru' jime' ajta je'en jusíj tyúunajchitye'? ¿A'tanyíj quee jacua'nyij i táque'ra' i ti jáahuii? ¿A'tanyíj quee juquéi'sij i hua' léechij i ti huá'siire' i ya'muáatyee? ⁸ Caxu a'yan tyityóomua'ajcaj yee jujímua'aj mu'uj i tyétyacaa je'ej tyéejtyoj, sulu a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés. ⁹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta tijn: "Capáj ja'ancánaamuan i púuyej ti atayi'cáaj jayuhua'j i tyeríicuj." Ajta capu a'yan huatóomua'aj maj jitzán juxie've' i Dios a'íjmaj i púuyesij, ¹⁰ sulu ityáj tu jitzán juxie've'. Ji'nye ityájma pu jitze ma'can ooyú'si'huaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjna i ti tasa'huacaa ajta i ti tyí'tza'nacaa a'yaa mu ricij mejchó'va'aj ti tyí'táj huo'ci'tyij i ti huá'ciiriaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij, tipua'aj ityáj tyeríj jaahuástej ja'mua jimi a'íjna i ti Dios jimi já'ma'can, capu je'ej metyejé'tyi'tij tyaj je'cácaa jamuaatáhuavij i tyaj jin huatyátahuüre'en íyan i cháanacaj japua. ¹² Tipua'aj séecan a'yan marijcaj ja'mua jimi, jéetze' tutyij ityáj a'íjna jin huatátaci'puaj.

Tyajta ityáj, catu a'yan ricij, sulu néijmi'i tu jin tyé'viicue' tyej tyij quee tye'entyíu'una'an i nyúucaria'ra' jitze i Ciriístu'. ¹³ Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ricij a'íjmaj i maj tyí'huüre' i tyeyúuj tzajta', a'íj mu tyí'cua'caa a'íjna i maj séecan tyo'tyáato'raj. Majta a'íjmaj i maj a'áa tyí'huüre' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íj mu majta jacua'caa i maj tyu'támu'vejritaca'. ¹⁴ A'yaa pu'uj tána'aj tavástara' pu a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tye'tyévijtye' maj a'íjna jin huatyóohuüre'en i maj huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁵ Nyajta nyáaj, canu a'náj a'íj jin huatyényahuüre'j, canu nyajta a'íj jin tyajá'muayu'se'ej siaj sij mua'aj tyí'táj naata'an. Jéetze' pu na'ráanajchij nyaj huámui'nyij quee nyaj a'yan huárinyij. Capu a'táj náa'ari'raj a'íjna i nyaj jin nyetyamua've'.

¹⁶ Capu a'yan tyinyatá'caa nyej nyij a'íj jin á'nyatzaahuatya'aj, ji'nye Dios pu a'íjna jin a'yan tyinaatajé ti puéjtzij naatá'sij tipua'aj nyequee huo'té'exaatye'en. ¹⁷ A'íj pu jin, tipua'aj nyaxie'vi'ra' jin nyetyihuo'té'exaatye'nyijche', naatanyaci'puáacaj nu nyej nyij tyí'táj ancuriáan, ajta ti a'yan tyinaaci'ij, a'íj nu jin a'yan ricij, ji'nye Dios pu a'yan tyinaata'íj. ¹⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i ti nyéetzij nyaci'tyij a'íj pu a'íjn pué'een i ti naa nya'asej nyaj quee hua'jíive'ej nyetyihua'ixaatye', ajta nyej quee a'íjna jin huatyényahuüre'en i nyaj jin antyínyamua'ree.

¹⁹ Tyij ajta quee a'táj tyí'nye'ijtye', nyáaj nu nyeríj tyámua' huányaruuj mej mij néijmi'i tyinaata'íjtye'en, ajta nyej nyij i Ciriístu' jitze ma'can jéetze' huo'mué'tin i tyeítýee. ²⁰ A'íjmaj jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj mati'ij i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyej nyij huo'mué'tin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj ti'ij a'táj ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij huo'mué'tin a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyij ajta quee nyéetzij tyí'nye'ijtye' a'íjna i nyúucarij. ²¹ Ajta a'yájna, nyata'aj huo'mué'tin a'íjma i maj quee já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íjmaj, nyajta nyáaj, nyáaj nu séej nyúucarij ará'astej i Dios jimi, ji'nye a'íj pu tyí'nye'ijtye' i nyúucarij i ti jin i Ciriístu' tyí'ijta. ²² Nyati'ijta a'íjma jamuán ajo'tyávaacaj i maj

quee i'ríj tyá'tzaahuatye', a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íimaj, nyej nyij huo'mué'tin a'íjma. Néijmi'caa jimi nu a'yan huányaruuj nyej nyij séecan huamué'tin. ²³ Néijmi'i nu jin a'yan ricij a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye' i ti jin Dios hui'rátoonyij, ta'aj ij ajta náaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij.

²⁴ Xu'ríj jamua'reej tipua'aj jo'maj ja'hua'chacaa, néijmi'i mu hu-atyáhuaachij, ma' ajta síj pu'uj a'ín pué'een i ti tyí'mue'tin. Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij siata'aj sij tyi'táj huamué'tin i Dios jimi. ²⁵ I maj tyámua' ju'uurej mej mij huáhuajca, tyámua' mu tyúucha'ij. A'yaa mu ricij mata'aj mij cúruun ancurai'in tiquee á'tijti', tyajta ityáj, a'yaa tu ricij tyej tyij cúruun ancurai'in ti naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ²⁶ A'íj nu jin nyáaj, canu cha' nyana'aj tie'chacaa, canu nyajta cha' nyana'aj tyi'tató'xaj i áacaj tzajta', ²⁷ sulu a'yaa nu tyí'nye'ijtye', ti'ij na'rá'astijre'en i nyaj jatyáhue'ra', ta'aj ij ajta quee Dios naaré'ityej nyati'ij nyerij huo'ixáatya'aj i séecan.

10

Maj quee jana'miche'en i tiquee Dios pué'een

¹ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyá'xie've' siaj yó'hua'nan ti i jéetirij aja'cáava'aj huo'vi'tisime'ej i tahuásimua'ci'ij, majta je'en néijmi'i jájritze' antacáj. ² A'yaa mu a'íimaj néijmi'i mu huámu'vijhuaca' a'íjna jamuán i Moisés ti'ij ooj aja'cáva'ca'aj i jéetirij, ajta mati'ij antacáj i jájritze'. ³ A'yaa mu'uj támana'aj néijmi'i tyáacua a'íjna i cue'ráj ti i Dios jimi jo've'mej, ⁴ majta néijmi'i a'íjci juqué'ij i jájtyij ti ajta i Dios jimi jo've'mej. Ji'nye a'íj mu jitze hua'íj i tyetyéj ti hua' jamuán huama'ca'aj, ajta a'íjna i tyetyéj, a'íj pu a'ín pué'eenye'ej i Ciríistu'. ⁵ Majta a'íimaj, mue'táj mu quee tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'íj pu jin Dios hua'antyipua'rij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁶ Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, tyej tyij quee a'yan a'íjci jitze tyityaaju'un i ti je'ej pua'aj een, mati'ij a'íimaj huaríj. ⁷ A'íj pu jin, caxu mua'aj hua'najchej i sánturij, mati'ij séecan a'íimaj huaríj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'íimaj mu tyeítjee oorá'saca' mej mij tyú'cua'nyij, majta huaye'en, mati'ij támij ájhuiixij mej mij huóotyamua've'en." ⁸ Tyiche' quee a'yan tyí'xana'cire'ej mati'ij séecan a'íimaj huaríj, majta je'en huácuij séej xicáj a'chu seityéj japuan huéecaj ví'ra'aj i tyeítjee. ⁹ Tyiche' tyajta quee tyi'táj ja'ihuo'raj i tavástara' Ciríistu', mati'ij séecan a'íimaj huaríj, i maj huá'cuui mati'ij cú'cu'see huo'tyéeeche'xij. ¹⁰ Siajta quee je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an i Dios jimi, mati'ij séecan a'íimaj huaríj, aj pu'ij a'íjna i ti tajapúa' tyí'huüre' i Dios jimi i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti hua'antyipúa'ritye'en i tyeítjee, a'íj pu'ij hua'antyipua'rij a'íjma.

¹¹ A'yaa pu tyihuó'ruuj i tahuásimua'ci'ij ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, ajta je'en a'íj jin ooyú'si'huaca' ti'ij tyámua' táa'uuren, ji'nye pu'ríj atyojo're'nyesij ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij. ¹² A'íj pu jin, a'íjna i ti a'yan tyóotzaahuatye' tiquee tyi'táj jin á'itzeere', che' tyámua' tyu'mé'en ti'ij quee tyi'táj jin atyá'itze'rihua'an. ¹³ Caxu seexúj mua'aj tyi'táj jin óoviicue'rej ti huápui'ij tyési'. Ajta ja'mua jimi i'ríj siaj i Dios jimi tyú'ca'nyej, ji'nye capu tyu'tá'sij ti tyi'táj ca'nyíjra'aj jamuaata'an

siaj sij quee che' tyo'táviicue'. Sulu a'yaa pu'uj, ti'ij tyi'táj je'ej já'mua'uurej, Dios pu ajta jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej huárinyij siaj sij tyo'táviicue'.

¹⁴ A'íj pu jin, nye'ihuáamua', mu nyaj já'muaxie've', caxu hua'najchej i saánturij. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti'ij tyeítyee maj tyámua' tyojó'itej, siata'aj jujímua'aj jaaxá'pu'i'ntare'en tipua'aj xá'pu'i' nyetyi'xajta na'ríj nyequee. ¹⁶ Tyati'ijta ja'antyye'en i váasuj jitze tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa pu huatóomua'aj tyaj néijmi'i ajtyú'uuvej i xúuria'ra' jitze i Ciríistu'. Ajta i páan i tyaj jaatyatáaraxi'in tyajta jacua'nyij, a'íj tu tyajta jin ajtyú'uuvej i tyévira' jitze i Ciríistu'. ¹⁷ Tyij tyajta mu'ij, néijmi'i tu séej tyana'aj i páan huariátataare'ej, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj jitze ajtyáma'can.

¹⁸ Cási', siahuo'séj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjma mu tyí'cua'caa i maj tyu'támu'vejritaca', a'íj mu majta tyí'huíire' a'ájna jo'maj tyajá'mu'vejritaca. ¹⁹ Canu a'íj jin a'yan tyí'xaj yee tyi'táj mu jin je'ej tyúuxie've' i saánturij, capu ajta jéetze' tyí'huíire' i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityí'huaca' i saánturij jimi. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj tyajá'mua'ixaatye' tíjin mati'ijta a'íjma tyu'támu'vejritaj i maj quee tyá'tzaahuatye', a'íj mu tyí'mu'vejritye' i tyiyáaru', camu i Dios, nyajta nyáaj canu jaxie've' siaj tyi'táj jin huá'huíiria'aj i tyiyáaru'uj. ²¹ Capu i ríj siaj ya'caj i váasuj jitze siati'ijta tyé'tyojtzi're'ej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íj jitze ya'caa i váasuj i maj jin jana'michej i tyiyáaru', capu ajta i ríj siaj japuan tyí'cua'caj i méesaj i maj japuan jo'támua'reej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íjna jitze tyí'cua'ajcaj i méesaj i maj japuan huá'na'michej i tyiyáaru'uj.

²² ¿Ca' a'yan tyetyá'xie've' ti tyinyú'caj i tavástara'? ¿Nyiquij ityáj jéetze' tu'huácaca'nye' quee a'íjna?

Tyaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i taxa'aj tyévij

²³ A'yaa mu tyí'xaj tíjin: A'táj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've'. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyi'tyáhuí'rii. Jee xaa nyu'uj, a'táj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've', ajta capu néijmi'caa jimi tyámua' tyí'rinyaca. ²⁴ Tyiche' quee jahuoocaj ti'ij tyámua' tyí'eenye' tajimí, sulu tyiche' jáahuoonyij ti'ij tyámua' tyá'ra'nyij séecan jimi.

²⁵ Siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti tyí'xoo jo'maj hue'ra'aj já'toj, caxu tyí'ihuo'oj yee tipua'aj je'ej pua'aj táa'uurej tatzájta', ²⁶ ji'nye tavástara' pu ja'a'rij i chuéj i tyaj japuan yan huacháatimee, a'íj pu ajta tyía'rij ti'ij na'aj iye'ej ti tyí'sejre'.

²⁷ Tipua'aj síj tiquee tyá'tzaahuatye' jamuaatá'inyen siaj jamuán tyú'cua'nyij, siajta mua'aj jo'ciányicuj, siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti a'áan tyeje'tyá'sij ja'mua jimi, caxu tyí'ihuo'oj siana'aj yee nyiquee tyú'je'hua'aj. ²⁸ Ajta tipua'aj a'táj a'yan tyajamuaté'exaatye' yee a'íjna i hue'ra'aj huatámu'vejrityí'huaca', caxu sij jacua'caj, a'íjci jime' i a'táj ti a'yan tyaataxájtaca' ajta pej pij quee je'ej tyá'mua'ajcaj. ²⁹ A'íj nu tyáxajta je'ej ti tyí'mua'tzej i síj, canu je'ej siaj mua'aj tyí'mua'tzej.

Canu nyáaj tyu'tásij ti a'táj tyina'antyyi'uunyí'raj, a'íjci jime' je'ej ti a'íj tyí'mua'tzej. ³⁰ Tipua'aj nyetye'tyójtzi'ria'aj i Dios nyati'ijta tyí'cua'caj, canu tyu'tásij ti a'táj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta a'íjci jime' nyej tyé'tyojtzi're' i Dios. ³¹ A'yaa pu'uj tána'aj, tipua'aj setyí'cua'ajca na'ríj

seya'caj, nusu tyi'táj siaj je'ej uuriaj, siata'aj néijmi'i jin tyé'tyojtzi're'ej i Dios. ³² Caxu a'táj je'ej pua'aj tyí'iteeraj, caxu siajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu i maj séej chuej japua já'ma'can, na'ríij a'íjma i maj tyá'tzaahuaty'e' i Dios jimi. ³³ Ajta nyaj jime' nyetyí'tyese' nyaj tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en néijmi'caa, nyej quee jahuoo ti'ij nyéetzij náahuüre'en, sulu ta'aj ij séecan huáhuüre'en, mej mij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

11

¹ Siata'aj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij nyati'ij nyáaj, a'yájna nyati'ij nyáaj i Ciriístu' jimi tyu'méj.

Je'ej maj ye'ej huárinyij i úucaa i tyeyúuj tzajta'

² Nyetyaja'muatyojtzi're', ji'nye a'náj tina'aj xu na'tamuá're'rii, siajta a'yan ricij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyej. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyá'xie've' siaj yó'itej xá'ra'nyij ti i Ciriístu' antyúumua'reej a'íjma jimi i tyétyacaa, ti'ij ajta i tyáati' tye'entyúumua'ree i ju'íj jimi, yaa ti'ij ajta i Dios tye'entyúumua'ree i Ciriístu' jimi. ⁴ Tipua'aj tyáati' utyamúucu'tzij huatyényuunyij nusu tyihua'íxaaty'e'ej, a'í pu jaatyáxaahuataj a'íjci i ti jimi antyúumua'reej. ⁵ Ajta tipua'aj íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij, nusu antyimua'vi'ij tyí'xajtaj i Dios jitze ma'can, a'í pu ajta jaatyáxaahuataj a'íjci i ti jimi antyúumua'reej. A'yaa pu cha'tána'aj tyú'tyevi'raste' ti íiti' cóoyej. ⁶ Ji'nye tipua'aj íiti' quee ahuóonaj i jumu'új jitze, jéetze' pu ti ahuóosisaaxi'in. Na'ríij i íiti' a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyú'tyevi'raste' ti cóoyej na'ríij ti ahuóosisaaxi'in, che' ahuóonaj i jumu'új jitze. ⁷ Capu xá'pui' ti tyáati' ahuóonamuan, ji'nye a'í pu a'yan een ti'ij i Dios, a'í pu'ij ajta jitze séejre' je'ej ti een i Dios. Ajta i íiti' jimi pu séejre' je'en ti een i tyáati', ⁸ ji'nye a'íjna i tyáati', capu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i íiti', sulu i íiti' pu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i tyáati'. ⁹ Capu i tyáati' a'í jin huatyátaavijhuaca' ti'ij jaatáhuüre'en i íitaj, sulu i íiti' pu a'í jin huatyátaavijhuaca' ti'ij jaatáhuüre'en i tyáataj. ¹⁰ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i íiti' ahuóonaj i jumu'új jitze, ti'ij ámiteeria'aj tijin já'astijre' a'íjci i ti tyé'ijtye', ajta ti'ij quee je'ej pua'aj séjre'ej a'íjma jimi i maj tajapua' tyí'huüre'. ¹¹ Ajta a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuaty'e', camu jujímua'aj séejre' i úucaa, camu majta jujímua'aj séejre' i tyétyacaa. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i íiti' a'íj jitze huatyátaavijhuaca' i tyáataj, a'yaa pu ajta tyi'ja'yájna ti i tyáati' a'íjci jitze eeráanyej i íiti', majta néijmi'i mu i Dios jimi je'ráma'can.

¹³ Siata'aj jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tya'ránajchij ti i íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyévi'si' huasé'rin tipua'aj i tyáati' cáati'rej, ¹⁵ ajta tipua'aj i íiti' cáati'rej, a'í pu a'íjn pué'een i ti jin ámiteere' ti já'astijre' i Dios, ji'nye a'yaa pu i cipuáj tyu'tyátuihuaca' i íitaj jimi ti'ij ja'vá'naj i mu'úura' jitze. ¹⁶ Tipua'aj a'táj jaxie'va'aj ti a'íj tyámua' tyu'taxáj, a'yaa pu tyúuxie've' ti jáamua'reej tyej quee ityáj majta quee a'íjma i maj jusi'rii i Dios jimi, seequéj tyityetyúucha'ij.

Je'ej maj ricij i maj jusi're'

¹⁷ Ajta ijíj nyej nyijta jamuaaté'exaatye'sij, canu che' tyajamuaatatyójtzi're'ej, ji'nye a'yaa pu cuxáa je'ej pua'aj já'mua'uurej

siati'ijta' jusiiria'aj quee i'rij siaj tyámua' huárinyij. ¹⁸ Anaquéecan jime', a'yaa mu tyináa'ixaaj tijn siati'ijta' jusiiria'aj, je'ej xu pua'aj ja'huoomua'raaj xá'ci'ij, nyajta a'yan tyí'mua'tzej ti je'cáj a'yan tyí'jiré'can jime'. ¹⁹ A'yaa pu tyí'jiré'can jime' ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, ta'aj ij ootámitteere'en a'tyán maj jiré'can jime' tyá'tzaahuaty'e'. ²⁰ Mua'aj xu siajta a'yan ricij, siati'ijta' aja'tyúusiire'en, caxu a'ijna jin tyí'cua'nyij i siaj jin jo'támua'reej ti tavástara' tajapuá huatanyúj. ²¹ Ji'nye siati'ijta' tyí'cua'caj, je'cáj xu anaquéej tyí'ijcue'sij, meentyij séecan móoj tajcuj, majta séecan huatyáta'ruj. ²² ¿Nyij sequée ma'ja'chej siaj a'áa tyojó'cua'nyij, siajta huaye'en? ¿Ji'nye siaj sij hua'tyáxa'huataj i maj jusi'rii i Dios jimi, siajta hua'tyevi'ra'astaj i mej quee tyí'tij tyí'cha'ij? ¿Ji'nye nyetyajamaate'xaaty'e'sij? ¿Nyiquij nyetyajamaaatatyójtzi're'ej? Canu xaa nyu'uj a'ijci jime'.

I maj jin jo'támua'reej i tavástara'

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Ji'nye nyáaj nu a'ijci ancuriáa' i tavástara' ti a'yan jaatyájtóo, a'ij nu nyij nyajta nyáaj ja'mua jimi huatyájto, a'ájna imuáj tíca'rij tzajta' ti'ij avítzij jin huatátuiiri'huaca' i tavástara' Jesús, a'íi pu jatyí'puj i páan, ²⁴ ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta a'yan tyihuo'té'exaa' tijn: "A'íi pu a'ín pué'een i nyaj jatyáhue'ra' i nyaj jin ja'mua japua huatányuusij. A'yaa xu huárinyij siaj sij a'ijna jin no'támua'reej." ²⁵ Mati'ij tyu'cuá'aj, aj pu'ij ja'ajriáj i váasuj, ajta a'yan tyihuo'té'exaa' tijn: "A'ijna i váasuj tzajta' tu'huájmuua, a'íi pu a'ín pué'een i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin Dios tyajama'táratziiri' a'ijci jime' i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij." Ajta siati'ijta' a'yan rijcaj a'ij xu jin no'támua'reej. ²⁶ A'ij pu jin, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara', mua'aj xu a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj ti a'ín tavástara' huamuí', siati'ijta' jáacua'nyij a'ijna i páan, siajta huaye'en a'ijci jitze i váasuj.

Je'ej maj ye'ej tyú'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej i tavástara'

²⁷ A'yaa pu'ij, a'tij tina'aj ti jáacua'nyij a'ijci i páan, nusu huaye'en a'ijci jitze i váasuj je'ej ti quee tyi'tyéevijtjij, a'yaa pu jitzán tyo'ojpuá'rij ti jaatyáxaahuataca' i tyévira' ajta xúuria'ra' i tavástara'. ²⁸ A'ij pu jin, siati'ij quee xu tyí'cua'caj siajta quee xu ya'caj i váasuj jitze, mí'een tyámua' setyityahuoséeraj i jutzájta'. ²⁹ Ji'nye tipua'aj setyú'cua'nyij siajta huaye'en sequée jamua'reéerej ti a'ín pué'een i tyévira' i tavástara', jujímua'aj xu puéjtzij huatóoa'sij siati'ijta' tyí'cua'caj siajta ya'caj. ³⁰ A'ij mu jin mue'tij tyí'cucui', ajta quee che' huá'ca'nyisti', majta séecan merij huácuij. ³¹ Tipua'aj tyámua' tyetyityahuátasejrajnyiche' tajímua'aj, capu puéjtzij taatá'nyijche' i tavástara'. ³² Ajta tipua'aj i tavástara' puéjtzij taatá'an, a'ij pu jin tyata'aj tyij jáari'rej tyej tyij quee néijmi'i antyipuarej hua' jamuán i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³³ A'ij xu jin nye'ihuáamua', siati'ijta' jusiiria'aj siaj sij tyú'cua'nyij, siahuócho've'ej sáij ajta sáij siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij. ³⁴ Ajta tipua'aj sáij í'cuataj, che' juchéj tyojó'cua'nyij, ta'aj ij quee Dios puéjtzij jamuata'an siati'ijta' jusiiria'aj. Ajta i séecan jime' i ti tyá'itzeere', nyáaj nu tyámua' tyí'uurej nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

12

I ti jin tyihuo'ta'íj i júuricama'ra' i Dios

¹ Nye'ihuáamua', nyáaxie've' siaj jáamua'reej je'ej ti een i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios.

² Mua'aj xu jamua'reej je'ej siaj tyee'yí'tihua'aj siati'íj quee xu tya'tzáahuatya'caj, a'íjma xu jimi juca'nyajca'aj i sáanturij i maj quee atanyúuve'ejmee. ³ A'íj nu jin íjij a'yan tyá'xie've' siaj jáamua'reej tiquee je'ej tyí'rij ti a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta i Jesús, tipua'aj a'íj jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios. Capu ajta i'ríj ti a'yan tyu'taxáj yee: "Jesús pu tavástara' pué'een." Tipua'aj quee a'íjci jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios.

⁴ Capu síj na'aj i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios, ma' ajta síj na'aj i júuricamej ti tyu'ta'íjtaca'. ⁵ Mue'tíj pu tyí'sejre' je'ej siaj tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ajta síj pu'uj i tavástara' ti a'yan tyu'ta'íjtaca'. ⁶ Mue'tíj pu ajta tyí'sejre' i siaj jin tyí'muarie', ajta síj pu'uj i Dios ti néijmi'l jin putyí'uurej hua' jimi néijmi'caa i tyeítýee. ⁷ Dios pu tyihuo'ta'íjtye'sij séej ajta séej je'ej maj tyi'tíj tyu'yí'tin, mej mij a'íjna jin néijmi'caa huatyáhuire'en. ⁸ A'íjna jitze pu ma'can i júuricama'ra' i Dios, séecan huatá' mej mij tyámua' tyiyo'itéej metyu'taxáj, ajtáhua'aj séecan, a'íj pu'uj tána'aj i júuricama'ra' i Dios huo'ta' mej mij jéehua jaria'mua'reeraj maj tyu'taxáj. ⁹ Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij mej mij jéehua tyá'antzaahuatye'en, a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, majta séecan a'íj ancuriáa'sij mej mij jaayí'tihua'an maj tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ¹⁰ Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij maj jaayí'tihua'an mej tyi'tíj je'ej huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, majta séecan mej mij tyihuo'té'exaatye'en i Dios ti jitze tyeje'ráma'can. Ajta i séecan, Dios pu a'yan tyihuo'tá' mej mij jaayí'tihua'an maj jáamua'reej tyi'tíj ti júuricama'ra' pué'een, ajta séecan maj tyu'taxáj séej i nyúucarij jime' i maj quee yó'itej, ajta séecan maj jaayí'tihua'an maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i síj ti jaataxájtaca'. ¹¹ Néijmi'l i maj a'yan tyee'yí'tin, a'íj pu jusíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu hua'tá'caa séej ajta séej je'ej ti tya'ránajchaca'.

¹² A'íjna i tyévira' i a'tíj, tyí'mui'ij i ti jitzán tyí'sejre', ajta síj pu'uj pué'een i tyévij. A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'een i Ciriístu' jimi. ¹³ A'yaa pu'uj tána'aj, néijmi'l i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' na'ríj juxáahuaj maj mahuaci'íj, néijmi'l tu huái'huaca' tyej tyij séej tyana'aj jitze ajtyáma'cantaj a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, ajta síj na'aj i júuricamej tajimí huatyátuuihuaca'.

¹⁴ Ajta capu síj na'aj i ti jitzán tyí'sejre' i tyévij, sulu tyí'mui'ij. ¹⁵ Tipua'aj i ícaj a'yan tyu'taxáj yee: Canu muáca'aj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu a'íjna jin quee che' jitzán ajtyama'caántaj ja'mej. ¹⁶ Ajta tipua'aj i naxiéj a'yan tyu'taxáj yee: Ji'nye canu ji'síj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu ajta a'íjna jin quee che' jitzán ajtyáma'cantaj ja'mej. ¹⁷ Tipua'aj néijmi'l i tyévij ji'síj pué'eenye', capu je'ej tyí'rij ti iityánamuajra. Ajta tipua'aj néijmi'l i tyévij a'íjn pué'eenye' i ti jin iityánamuaj, capu ij ajta je'ej tyí'rij ti tyúu'ichuej. ¹⁸ Ajta i Dios pu a'yan eenye'en tyu'tyájtóo i tyévij

jitze je'ej ti a'íj tya'rá'najchaca'. ¹⁹ Tipua'aj néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre' s'íj na'aj pué'eenye', capu maja'huá'tacajche' i tyévi. ²⁰ Ma' ajta a'yaa pu tyí'een, tyij ajta tyí'mui'ij i tyévi ti jitze tyí'sejre', s'íj pu'uj i tyévi pué'een.

²¹ Capu i'ríj ti i ji's'ij a'yan tyaaté'exaatye'en i muáca'aj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'", capu ajta i'rij ti i mu'úura' a'yan tyaaté'exaatye'en i ícaj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'." ²² Sulu a'yaa pu tyí'een, i ti a'yan huasé'rin tí'ij i ti jéetze' quee juca'nyej i tyévi jitze, a'í pu a'íin tyí'pué'een i ti jéetze' tyúuxie've', ²³ ajta i ti tajitzé tyí'sejre' i tiquee jéehua tyúuxie've', a'íj tu jéetze' tyámua' tyí'tyéche'tyaa. Ajta i ti tyú'tyevi'raste' tipua'aj séjre'ej jéjre'citze', a'íj tu tyajta jéetze' tyámua' tyí'tyéche'tyaa, ²⁴ ajta i séecan ti jitzán séejre', catu tyámua' tye'tyéche'tyaa. Dios pu a'yan eenye' huatýajto i tyévi tí'ij jéetze' tyámua' tyéecha'íin a'íjna i tiquee jéehua jitzán juxie've', ²⁵ mej mij quee je'ej pua'aj eenye' i maj tyévi jitze ajtyáma'can, sulu mej mij tyámua' tyityahuóocha'íin s'íj ajta s'íj. ²⁶ Tipua'aj s'íj a'yan tya'ajpuéjtiz, néijmi'i mu a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéetiz muá'ju'un, ajta tipua'aj s'íj tyámua' tyu'tyécha'íhuaj, néijmi'i mu jamuán huatóotyamua've'sij.

²⁷ A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'een ja'mua jimi, mua'aj xu tyévira' pué'een i Ciriústu', néijmi'i xu jitzán ajtyáma'can s'íj ajta s'íj. ²⁸ Dios pu a'yan tya'ránajchaca' maj jo'maj jóosiire' i tyejúuj tzajta', a'yan tyí'tyesejre'ej anaquéecan jime' i maj huo'ta'ítjej mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'ímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, majta je'en i maj tyihuó'mua'tyej, majta je'en i maj jaayí'tin i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítje, ajta séecan i maj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i maj tyi'táj jin huo'tyáhuúire'en, majta i maj jaria'mua'reej, na'ríj i maj jaayí'tin maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj. ²⁹ Camu néijmi'i a'íin pué'een i maj mahuaci'ij mahua'ixáatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, camu majta néijmi'i i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Camu néijmi'i a'íin pué'een i maj tyihuá'mua'tyej, camu majta néijmi'i jaayí'tin maj tyi'táj tyámua' huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, ³⁰ camu majta néijmi'i jaayí'tin mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. Camu majta néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xaj, na'ríj i maj jaayí'tin maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i s'íj ti jaataxájtaca'. ³¹ Mua'aj xu a'íjna jéetze' huáhuoonyij siaj sij jáatyoonyij i Dios jimi i ti jéetze' juxie've', nyajta nyáaj nu jamuaatá'ítíraj je'ej siaj jéetze' tyámua' jí're'nye'ej tyí'tyesejre'ej.

13

Maj néijmi'i huóoxie've'en

¹ Tipua'aj nyetyi'xajta huá'nyuucaa jime' i tyétyacaa nyajta a'íjna jime' i huá'nyuucaa i maj tyí'huúire' u tajapua', nyajta quee naa tyihuó'ojó'mua'raj, capu tyi'táj huúire', a'yaa nu een tí'ij i tyapúusti' tí'cha' na'aj tyi'táj jin táhuan, na'ríj tí'ij túxa'aj ti jujitzé tyi'rájvitzej. ² Ajta tipua'aj nyeeyí'tihua'an nyej tyu'taxáj Dios jitze ma'can, nyajta néijmi'i tyojo'íteej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, nyajta néijmi'i tyí'mua'reej, nyajta jéehua tyá'tzaahuatye' tí'ij nyai'rútye'ej nyaj a'yan tyaatá'ítje'en i jíríj ti tyichenyij jo'táj jo'tácá, nyajta quee tyámua' tyihuó'ojó'mua'raj,

canu tyi'táj je'ej tyí'huiire'. ³ Ajta tìpua'aj nyetyihuo'ria'an néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', na'ríj nyajta huatánya'an mej mij naatyáteeraaj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, capu tyi'táj je'ej tyinaatyáhuiire'ej.

⁴ Tìpua'aj a'táj jìrìj tyí'tyevistan, a'íi pu néijmi'i jin tyé'viicue', ajta tyihua'cu'vej, capu chueerij, capu ajta óotzaahuatye', ⁵ capu ajta axáa tyí'jepe', capu tyi'táj muajche', capu tyo'cáaaxiejve', capu ajta ja'tamuá're'rii a'táj ti je'ej pua'aj jáaruuj, ⁶ capu jutyamua've' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een, sulu a'íj pu jin jutyamua've' i ti jì're'can jime' a'yan tyi'ja'yájna. ⁷ Tìpua'aj a'táj i'rìj tyí'tyevistan, néijmi'i pu jin japuéjtzitare, néijmi'i pu tyá'tzaahuatye' i ti Dios tyámua' tyaata'sij, néijmi'i pu ajta tyicho've' i ti Dios jin aróo'astej, néijmi'i pu ajta jin tyo'táviicue'raj.

⁸ Capu a'náj huatyápua'rij i tyaj jin taxie've'. A'náj pu huatyápua'rij i tyaj jin tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, camu mij che' séej nyúucarij jin tyí'xáataj muá'ju'un, capu ajta che' tajimí juxié'va'aj ja'mej tyej tyij jéehua tyu'yí'tíhua'an. ⁹ Ji'nye catu néijmi'i tyu'yí'tin, catu tyajta néijmi'i tyí'mua'reej i Dios ti jitze tyí'ma'can, ¹⁰ ajta tí'ij a'yan huataséjre'en i ti néijmi'i jin tyámua' een, aj pu'ij a'íin tyí'nejmi'tare'en i ti tyá'ítzeeria'ca'aj.

¹¹ Nyati'ij nyáaj pa'ri'istaca'aj, a'yaa nu tyu'xáxa'ta'aj tí'ij i pá'ri'ij, nyajta a'yan tyí'mua'ajcaa tí'ij i pá'ri'ij, nyajta a'yan metyóomua'riajca'aj tí'ij i pá'ri'ij, ajta ijíj nyaj nyeríj vásti', nu'ríj metyaja'ajhua'xij i nyaj jin a'yan metyóomua'riajca'aj tí'ij i pá'ri'ij. ¹² Ajta ijíj a'yaa tu tyé'sej i Dios cuxáa tí'ij jájtya'huaa jitze tiquee tyámua' tyí'sejre', ajta a'ájna xicáara' jitze tu tyámua' naa tyé'sejran i nyéerima'ra'. Ijíj canu néijmi'i tyu'yí'tin, ajta a'ájna xicáara' jitze, aj nu xaa jamua'tyij i Dios tí'ij a'íin tyí'nyamua'tyej.

¹³ A'íj pu jin tyí'hueeicaj i ti a'náj tina'aj tyí'séere'ej ja'mej: tyej tyá'tzaahuatye', tyaj jajchó've' i Dios, tyaj huátaxie've'en, ajta i ti jéetze' juxie've', a'íi pu a'íin pué'een i tyaj huátaxie've'en séej jamuán tyajta séej.

14

I maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj

¹ Siata'aj jahuocaj siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, siajta a'yan tyá'huocaj ti Dios jamuaata'an i ju júuricamej, siaj sij tyu'taxáj Dios jitze ma'can. ² A'íjna i ti jaayí'tin ti séej nyúucarij jin tyu'taxáj, Dios pu tyí'ixaatye', capu i tyeítyee tyí'ixaatye', jì'nye capu a'táj yó'itej je'ej ti tyí'xaj. I júuricama'ra' pu tyí'xaj tyi'táj ti aviitzi' i Dios jimi, ajta quee a'táj yó'itej. ³ Ma' ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu a'yan ricij tí'ij huo'tyáhuiire'en i maj tyá'tzaahuatye', ajta tí'ij ca'nyíjra'aj huo'tá'an, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej. ⁴ A'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, a'íi pu jusíj tyámua' ju'uurej, ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu tyámua' huá'uurej néijmi'caa i maj jusi'rii i tyeyúuj tzaajta'.

⁵ A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' siaj néijmi'i séej nyúucarij jin tyu'taxáj, ajta jéetze' pu a'yan tyina'ráanajchi siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'an, a'íjna pu jéetze' tyámua' naa quee siaj séej nyúucarij jin tyu'taxáj, na'ríj xaa a'táj séjre'ej tí'ij huó'ixaatye'en i tyeítyee

je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaataxájtaca', ti'ij huo'tyáhuüre'en i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'. ⁶ Ajta a'yájna nye'ihuámua', capu tyi'táj je'ej tyajamuaatyáhuüre'sij tipua'aj nyajamojo'vá'muaarej nyaajta tyajamuáa'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij i siaj quee yó'itej, quee tipua'aj nyajamuaaté'exaatye'en a'íjna i Dios ti taataséjra, na'ríij i siaj jin jáamua'reej i ti ji'récán jime', nusu nyaj tyajamuaaté'exaatye'en i Dios jitze ma'can, na'ríij tyi'táj nyajamuatá'itii.

⁷ Tipua'aj i maj jin tyí'cui'nacaa yaa ti'ij i ci'sitye'rij, na'ríij i áarpaj, tipua'aj síij quee seequéj huánamuajrihua'an, capu ij je'ej ootámitteere'ej je'ej ti huánamuajrii síij ajta síij. ⁸ Ajta tipua'aj jo'maj já'nyo'se' quee tyámua' tyu'tánamuajre'en i ci'sitye'rij, capu a'táj tyámua' ju'uurej ti'ij ujo've'nyo'se'en. ⁹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'rinyacaa ja'mua jimi, tipua'aj sequée tyámua' tyu'xáxa'ta'an mej mij i tyeítýee jamojo'itéej muá'ra'nyij, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij a'táj jáamua'reej je'ej siaj tyi'tyáxajta? A'yaa pu'uj ti'ij áacaj siaj tyí'ixaatye'ej. ¹⁰ Tyámua' pu tyí'mui'ij i nyúucarij i maj jin tyúu'ixaatye' iye'ej i cháanacaj japua, ajta néijmi'i mu a'yan tyaja'huo'itéecan jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta tipua'aj nyequee jamua'reerij je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij, a'yaa nu séeria'aj na'mej jimí i ti tyí'nye'ixaatye' ti'ij a'táj ti séej chuéj japua já'ma'can, ajta i ti tyí'nye'ixaatye', a'íi pu ajta a'yan nye jimi séeria'aj ja'mej ti'ij a'táj ti séej chuéj japua já'ma'can. ¹² A'íj pu jin, mu siaj jéehua jaxie've' ti i júuricama'ra' i Dios tyi'táj jamuaata'an, a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjna jéehua ancuriáan i siaj jin tyámua' huó'uurej a'íijma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'.

¹³ A'yaa pu'ij, a'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, che' jaatáhuaviiij i Dios ti'ij jaatá'an ta'aj ij yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti tyí'xaj. ¹⁴ Ji'nye tipua'aj nyáaj naatyényuunyij séej jime' i nyúucarij, a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyajjúuricamej jin huatyényuusij, ajta i nyamua'tzíra'aj capu yó'itej je'ej ti tyí'xaj i nyaj júuricamej. ¹⁵ ¿Ji'nye nyana'aj nyij huárinyij? A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajjúuricamej jin huatyényuunyij, nyajta a'yan cha'taj nyana'aj rinyij i nyaj jin ma'úumua'rej jime'. A'yaa pu ajta tyúuxie've' nyaj tyu'táchuicaj i nyajjúuricamej jime', ajta i nyaj jin ma'úumua'rej. ¹⁶ Ji'nye tipua'aj a'júuricamej jin petyé'tyojtzi'ria'aj i Dios, ajta je'en a'táj ti'iquee ja'mua jitze ajtyáma'can muáanamuaaj, capu huatá'riitarij ti'ij ajta a'íin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye capu yo'itéej ja'mej je'ej paj tyi'tyáxajta. ¹⁷ F'riitaj pu á'mej paj tyámua' naa tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta capu tyi'táj je'ej tyeetyáhuüre'ej i axa'aj tyéviij. ¹⁸ Tyámua' nu tyé'tyojtzi're' i Dios a'íjna jime' nyaj jéetze' tyí'xaj séej jime' i nyúucarij sequée néijmi'i mua'aj, ¹⁹ ajta a'ájna i tyeyúuj tzajta', jéetze' pu na'ráanajchij nyaj anxávicaa i nyúucarij huataxáj i ti jó'iteeri'ij, quee nyaj tamuáamuata' ví'ra'aj i nyúucarij huataxáj siaj quee yó'itej.

²⁰ Nye'ihuámua', caxu a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i ti'ríij. Sulu siata'aj a'yan eenye' mati'ij i ti'ríij i maj quee tyi'táj jin á'ítzeere', siajta a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i maj meríj huásij. ²¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Nyetyihuo'té'exaatye'sij a'íijma i tyeítýee séej nyúucarij jime', a'íimaj mu tyihuo'té'exaatye'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj camu na'rá'astijre'ej, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'." ²² A'íj pu jin tyí'huüre' a'íjna i nyúucarij i

maj quee yó'itej, mej mij a'íj jin jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye', camu mej mij a'íimaj jáamua'reej i maj meríj tyá'tzaahuatye'. Ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íjma pu huatyáhuüre'ej i maj tyá'tzaahuatye', capu a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'. ²³ Ji'nye tipua'aj meri'taj jusiiria'aj i tyeýúuj tzajta', majta je'en néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, tipua'aj síj ti quee tyá'tzaahuatye', na'ríij séecan i maj quee yó'itej a'úun mo'tyájrutyej jo'siaj jóosiire', a'yaa mu tyí'mua'tyij siaj seríj huóotimue'ri'ij. ²⁴ Ajta tipua'aj néijmi'i setyi'xáatacaj i Dios jitze ma'can ajta je'en síj utyájrutyej ti quee tyá'tzaahuatye', nusu ti quee yó'itej, a'yaa pu tyo'tóomua'sij siaj néijmi'i ja'xijtye' a'íjna jime' ti a'ín ootyá'itzee i Dios jimi. ²⁵ A'yaa pu'ij tyu'taséjre i ti ja'avaataca'aj i jutzájta', ti'quij tyitunútan a chóota' jaatyánajchij i Dios, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaj ti i Dios ji'récán jime' ja'mua tzajta' séejre'.

Maj néijmi'i a'yan huárinyij je'ej ti tyúuxie've'

²⁶ Nye'ihuámua', siati'íjtá mua'aj jusiiria'aj, séecan mu tyu'táchuiicaj, majta séecan tyihuá'mua'tyej, na'ríij maj jaataxáj i Dios ti hua' jitzán jaatyájtóo, nusu séej nyúucarij jin setyi'xajtamuj, na'ríij síj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca' i síj. Siata'aj a'yan huárinyij siaj sij néijmi'i huatyóohuüre'en. ²⁷ Ajta siati'íjtá séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, miche' mahua'puaj, na'ríij maj huéecaj a'yan muáarinyij mue'tyoo'astima'aj, ajta je'en síj huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij. ²⁸ Ajta tipua'aj quee a'táj jaayí'tihua'an ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj, miche' quee séej nyúucarij jin tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, che' jusíj tyí'xajtaj i jutzájta' ajta i Dios jimi. ²⁹ A'yaa pu'uj tána'aj a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, miche' a'yan tyu'taxáj mahua'puaj na'ríij maj huéecaj, majta i séecan a'yan tyaxaxá'pui'intare'en je'ej ti i síj tyí'xaj. ³⁰ Ajta tipua'aj i Dios séej jimi i tyévíj tyi'táj huatyátonyij ti ajta ja'mua jamuán uje'rájcaj, che' huatyáapua'rej i ti anaquééj tyi'tyáxajtasime'ej. ³¹ A'yaa pu tyí'ri'ij siaj néijmi'i Dios jitze ma'can tyu'taxáj, mata'aj mij néijmi'i jáari'rej majta je'en ca'nyíjra'aj huatóoa'an. ³² I maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu tyúuxie've' maj majta jaayí'tihua'an maj jamua'reerej a'náj maj tyu'taxáj, nusu a'náj maj quee tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, ³³ ji'nye i Dios a'íi pu a'ín pué'een i ti huo'tyá'pua'ritye'sij, capu i ti je'ej pua'aj huá'uurej mej mij quee xá'pui' rijcaj.

Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej maj tyeyé'í'tin néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ³⁴ a'yaa pu tyúuxie've' maj i úucaa quee je'ej tyáhuaasime'en jo'maj jóosi'rii i tyeýúuj tzajta', ji'nye capu je'ej tyí'ri'ij maj tyi'tyáxajtasime'en, sulu maj hua'rá'astijre'en i jucínastyamua', a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. ³⁵ Tipua'aj a'yan metya'xie've'ej maj tyi'táj huámua'ree, miche' huo'ta'íhuo' i jucínastyamua' a juchéj, ji'nye capu a'yan tyí'xa'pui' ti i íiti' tyi'tyáxajtasime'en hua' tzajta' i maj jusi'rii u tyeýúuj tzajta'. ³⁶ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti i nyúucaria'ra' i Dios quee ja'mua jimi huatyóochej, caxu siajta mua'aj siana'aj a'ín pué'een i siaj seríj ja'ancuriáa'.

³⁷ Tì pu'a'aj sáij a'yan tyóomua'ajcaj tì a'íin pué'een sáij tì tyí'xaxa'aj i Dios jítze ma'can, na'ríij tì a'íj jítze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu jamua'reeren nyaj a'íj jín tyajá'muayu'se'ej je'ej tì a'íin tyé'ijta i tavástara'. ³⁸ Ajta tìpu'a'aj quee jáamua'tyij, capu ajta i tavástara' jamua'tyij a'íjci i a'tíj.

³⁹ A'íj pu jín nye'ihuáamua', siata'aj a'íj huáhuoonyij siaj i Dios jítze ma'can tyí'xajtaj, siajta quee huá'ijmujra maj séej nyúucarij jín tyí'xajtaj, ⁴⁰ a'yaa xu huárinyij tyámua' naa siajta tzáahuatyí'ra'aj jìme'.

15

Tì'ij i Ciriústu' huatájuuriaca'

¹ Ajta ijíij, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa i tì jín Dios jamui'rátosij. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i siaj ja'ancuriáa', i siaj siajta jitzán tyámua' tyí'tyesejre'. ² A'íi pu ajta a'íin pué'een i nyúucarij i tì jín Dios jamui'rátosij, tìpu'a'aj tyámua' jitzán setyí'tyesejria'aj, je'ej nyaj nyeríj tyajamuáa'ixaa, na'ríij sequéé, capu tyí'tíj je'ej tyajamuat'yáhuire'ej i siaj ja'antzaahuaj.

³ Anaquéecan jìme' a'yaa nu cha'taj tyajaamuamua'tyej je'ej nyej nyajta nyáaj tya'ancuriáa', tì i Ciriústu' huamuí' tajitzé ma'can tì'ij tyitaatú'uunyi' i tyaj jín ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jítze, ⁴ mati'ij ja'vá'naj ajta je'en huéecaj xicáj jítze huatájuuriaca', a'yájna tì'ij ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jítze. ⁵ Aj pu'ij a'íjci jimi huataséjre i Pedro, ajta je'en hua' jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁶ Ajta je'en a'íjma jimi huataséjre i maj a'yan ará'asej a'chu anxívij i anxítyej, majta mue'tíj móoche' júurij, tyij majta meríj je'cáj huácuij. ⁷ Tì'quij té'ej a'íjci jimi huataséjre i Santiago, ajta je'en néijmi'caa jimi i tì hua'antyíhuoj.

⁸ Uve'tyáatican jìme' pu'quij nye jimi huataséjre, nyaj a'yan een tì'ij i pá'ri'ij tì huanie'huaca' tì'ij quee xu tya'rá'aj a'náj tì nie'huan. ⁹ Ji'nye nyáaj nu a'íin pué'een i tì jéetze' ciléenye' jín tyí'tyéjvee hua' jimi i tì Dios hua'antyíhuoj, capu ij a'yan tyinyetyé'vijtye' nyaj a'yan tyaataxáj yee nyáaj nu hua' jítze ajtyáma'can a'íjma i Dios tì hua'antyíhuoj, ji'nye nyáaj nu je'ej pu'a'aj huó'ruuj a'íjma i maj jusi'rihua'aj i Dios jimi. ¹⁰ Ma' ajta i Dios pu tyámua' tyinaatá', a'íj nu jín sáij a'íin pué'een i Dios tì ja'antyíhuoj, ajta i tì jín tyámua' tyinaatá' jéehua pu tyu'tyáhuui, ji'nye jéetze' nu nyeríj tyu'muáriej mequee a'íimaj, Dios pu a'íin pué'een i tì ca'nyíjra'aj naatá' ajta jéehua náahuui nyej nyij tyu'muárie'en. ¹¹ Ajta i tì jéetze' juxie've', tìpu'a'aj nyáaj na'ríij a'íimaj, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj já'mua'ixaatye', ajta i siaj mua'aj seríj ja'antzaahuaj.

Mati'ij huatájuurij i muí'chítjee

¹² Ajta tìpu'a'aj a'íj tyajá'mua'ixaatye' tì i Ciriústu' huatájuuriaca', çji'nye mej mij séecan i maj ja'mua jítze ajtyáma'can a'yan tyí'xaj yee maj quee che' huatájuurij i maj meríj huácuij? ¹³ Ji'nye tìpu'a'aj mequee che' huatájuurej i muí'chítjee, capu ij ajta i Ciriústu' huatájuuriaca', ¹⁴ ajta tìpu'a'aj i Ciriústu' quee huatájuuriaca', capu ij tyí'tíj huire' i nyúucarij tyaj já'mua'ixaatye', capu ajta tyí'tíj huire'

i siaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ityáj tu a'yan éenye'ej tá'ju'un tí'ij i maj tyí'hue'tacaa a'ijna jime' i tyaj a'yan tyu'taxájtaca' ti i Dios jaatájuurityej i Ciríistu', ajta quee jaatájuurityej, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan mati'ij séecan tyí'xaj tíjin maj quee che' huatájuurij i maj meríj huácuij. ¹⁶ Ji'nye tipua'aj mequee che' huatájuurita'j i muí'chítýee, a'yaa pu huatóomua'aj ti i Ciríistu' ajta quee huatájuuriaca'. ¹⁷ Tipua'aj i Ciríistu' quee huatájuuriaca', capu tyi'táj huíire' i siaj ja'tzaahuatye', siajta síóoche' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'ej i Ciríistu' jimi muáacuij, mu'rij mij majta jó'vej. ¹⁹ Tipua'aj a'yaa na'aj tyí'tahuíire' ijíj tyaj tyooj júurij i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, jéetze' pu'ij je'ej pua'aj tyí'ta'uurej quee néijmi'caa a'íimaj i maj a'yan japuan séejre' i cháanacaj.

²⁰ Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Ciríistu' huatájuuriaca'. A'íi pu a'íin pué'een i ti anaqueéj a'yan huaríj tyej tyij jáamua'reej maj majta huatájuurita'j i maj meríj huácuij. ²¹ A'yaa pu'uj tí'ij ajta tyihuá'ci'tyij i tyeítýee maj huá'cui'nyij a'ijna jime' ti síj na'aj i tyáati' ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'ci'tyij maj huatájuurej a'ijna jime' ti ajta síj i tyáati' huatájuuriaca'. ²² Ajta a'yájna mati'ij i Adán jimi néijmi'i tyityáacuij, a'yaa mu cha'taj mana'aj néijmi'i tyi'tyajúurij muá'ju'un i Ciríistu' jimi. ²³ Ajta a'yaa pu tyihuá'ci'tyij je'ej ti tyihuo'xá'puí'íntari'ri, anaqueéj pu i Ciríistu' huatájuuriaca', majta je'en a'íimaj huatájuurij i maj jítzán ajtyáma'can. ²⁴ Aj pu'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, tí'ij i Ciríistu' a'íijma antyipuá'ritye'en i maj tyity-atatyíj, ajta i maj tyi'táj jin antyúumua'reej, ajta néijmi'i tyu'tátuire'en i Dios jimi i ti jin antyúumua'reej. ²⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i Ciríistu' tyu'ta'íjtaj 'asta na'aj quee néijmi'caa antyimue'tin i maj jájcha'íire'. ²⁶ Ajta i ti uve'tyáatican jin ja'antymué'tij, a'íi pu a'íin pué'een i ti tye'entyipuaapua'rityee. ²⁷ Ji'nye Dios pu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij i Ciríistu' jimi. Ajta tí'ij a'yan tyí'xaj ti a'íin néijmi'i tyu'mué'tij, capu xaa nyu'uj a'íj huatyáamue'tij i Dios, ji'nye Dios pu a'íin pué'een i ti jaatá' tí'ij néijmi'i jin antyúumua'reeraj. ²⁸ Ajta tí'ij i Ciríistu' néijmi'i tyu'tyáamue'tij, aj pu'ij i Ciríistu' i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu jusíj huatóotosij i Dios jimi, i ti néijmi'i tyaatá'. A'yaa pu i Dios néijmi'i jin tye'entyúumua'reeraj ja'mej.

²⁹ Tipua'aj sequéj eenye', ¿ji'nye marinyij i tyeítýee i maj huóomue'huaca' a'íijma jitze ma'can i maj meríj huácuij? Tipua'aj mequee che' huatájuurita'j i maj meríj huácuij, ¿ji'nye een jime' hua'nyúucaritze' mahuóomue'huaca'? ³⁰ ¿Ji'nye een jime' ityáj tyetya'ajpuéjtzij a'náj tina'aj? ³¹ Ji'nye een jime' nye'ihuáamua', a'náj tina'aj nyetya'ajpuéjtzij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' a'ijna jime' nyaj já'nyatzaahuatye' ja'mua jime' i Ciríistu' jimi, a'ijna i Jesús ti ajta tavástara' pué'een. ³² Tipua'aj mequee huatájuurej i maj meríj huácuij, ¿ji'nye tyi'táj jin tyinyetyáhuí'rii nyati'ij huatyéenyosej a'íijma jimi i tyi'tyán a'ájna a'Éfeso? A'yaa mu séecan tyí'xaj tíjin: "Tyiche' tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ji'nye ariá'pua'aj tu cui'nyij."

³³ Caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaj tyi'táj jime'. Tí'ij i a'táj tyu'taxájtaca': "A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, a'íi mu

je'ej pua'aj tyihuojó'jipuaaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj mej mij majta je'ej pua'aj huárinyij." ³⁴ Siata'aj tyámua' huárinyij, caxu che' juxana'ciria'aj, ji'nye je'cáj xu mua'aj quee jamua'tyej i Dios. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj.

Ji'nye metyityaatájuurij i muí'chítýee

³⁵ Tyij quee sáij a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin: "¿Ji'nye metyityaatájuurij i muí'chítýee? ¿Tyi'tanyí tyévira' jin maj séeria'aj muá'ju'un?" ³⁶ Mu paj quee ma'úumua'rej, a'íjna i jatzíj i siaj jaahuástej, capu ajnyésij tipua'aj quee anaquéej acáanyeje. ³⁷ Pati'ij tyí'huaste'ej capáj a'íj atyáhuaste'ej i ciyéj tí'ij ajnyéj, sulu a'íj paj atyáhuaste'ej i jatzíj tipua'aj tyeríicuj jatze' nusu tyi'tíj séecan. ³⁸ Ajta je'en i Dios jaatá'sij i ciyáara' je'ej tí arí tyaaxá'pu'íntari'ri' séej ajta séej i jatzíj. ³⁹ Capu juxa'aj na'aj een i hua' tyévira', sáij pu a'ín pué'een i tyéviij tí jatyhue'ra', ajta seequéj mu eenye' tyáhue'ra' i ya'muáatýee, majta seequéj i pína'see, majta seequéj eenye' tyáhue'ra' i hue'tyé. ⁴⁰ Ajta jútye' tí tyí'sejre', ajta i tí a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, capu juxa'aj na'aj tyí'een, sáij pu a'ín pué'een i tí naa tyihuá'sejratye' i jútye' tí tyí'sejre', ajta sáij pu ajta a'ín pué'een i tí naa tyihuá'sejratye' íiyan tí tyí'sejre' i cháanacaj japua. ⁴¹ A'íjna i xicáj, a'í pu sáij a'ín pué'een i tí naa tyihuá'sejratye', ajta i máxcárie', seequéj pu tyihuá'sejratye', majta i xú'ra'vetyee, camu majta juxa'aj mana'aj een.

⁴² A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'rinyacaa a'íjma jimi i muí'chítýee. A'íjna i tyévira' tí huanie'huaca', a'í pu á'pua'ren, ajta i Dios tí ja'ajriásij, capu che' a'náj á'pua'ren. ⁴³ A'íjna i tyévira' i tí ava'nami'huaj, capu tyi'tíj huíire', ajta i tí huatájuuritaj Dios pu tyámua' tyaata'sij. I tí ava'nami'huaj capu juca'nyej, ajta i Dios tí jaatájuuritye'sij, a'í pu uhuájca'nyej. ⁴⁴ A'íjna i tí ava'nami'huaj a'yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i tí huatájuuritaj a'íj pu jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. Tipua'aj séjre'ej i tyévira' íiyan tí ma'can i cháanacaj japua, a'yaa pu cha'taj na'aj tyí'sejre' i tyévira' tí jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁴⁵ A'yaa pu tyé'yu'si' tíjin: "A'íjna i Adán i tí anaquéej huaséjre, a'í pu júurij huatyá'ítzee", ajta a'íjna i tí ajta Adán puírícij i tu've'tyajtíj, a'yaa pu júuricamej tyu'tyóotaahuaca' tí'ij ajta huo'tá'an maj júurij muá'ra'nyij. ⁴⁶ Capu anaquéej huataséjre i júuricama'ra' i Dios, sulu a'íjna i tí íiyan tyí'ma'can i cháanacaj japua, tí'ij ij té'ej i júuricama'ra' i Dios. ⁴⁷ I tyáati' tí anaquéej huaséjre, chuéj pu jin huatyátaavijhuaca', a'íj pu jin íiyan chuéj japua ma'can, ajta i tyáati' i tí je'tyáa'sej, a'í pu jútye' já'ma'can. ⁴⁸ A'íjmaj i maj a'yan huacháatimee íiyan i cháanacaj japua, a'yaa mu een tí'ij ajta een i tyéviij tí chuéj japua ma'can, majta a'íjmaj i maj a'íj jitze ajtyáma'can i tí jútye' já'ma'can, a'yaa mu majta een tí'ij een a'íjna i tajapúa tí já'ma'can. ⁴⁹ A'yájna tyati'ij huasé'rin tí'ij a'íjna i tyéviij chuéj japua tí ma'can, a'yaa tu cha'taj tyana'aj huasé'rihua'aj tá'ju'un tí'ij a'íjna i tyéviij jútye' tí já'ma'can. ⁵⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'íhuáamua', capu i'ríj tí a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj Dios tyejé'íjtaj a'tíj tí ooj a'yan huasé'rin tí'ij i tyéviij chuéj japua tí ma'can, ajta a'íjna i a'tíj tí á'pua'ren, capu i'ríj tí a'yan tyáaci'tyij a'íjna i tiquee a'náj á'pua'ren.

⁵¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'tyij a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Catu néijmi'i cui'nyij, sulu Dios pu néijmi'caa seequéj ta'uurej, ⁵² a'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij hu-atánamuajre'en i ci'sitye'rij, ti'ij néijmi'i tye'entyipuá'rij. Ti'ij i ti tajapuá tyí'huüre' tyu'táci'sitye'en, a'yaa pu huataséjre'ej ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in jiyet'zín jime', aj pu'ij i Dios huo'tájuuritye'sij a'íjma i maj mer'ij huácuij, mej mij quee che' a'náj á'pua'rej. Tyajta ityáj seequéj tu huataséjre'sij. ⁵³ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i ti á'pua'ren seequéj huó'uurej ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta a'yan tyúuxie've' ti i ti muí'nyij, ajta seequéj huó'uurej ti'ij quee che' a'náj muí'ijcaj. ⁵⁴ Ti'ij seequéj huó'uurej a'íjna i ti á'pua'ren ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta ti'ij arí seequéj huó'uurej a'íjna i ti muí'nyíche' ti'ij quee che' muí'ijcaj, aj pu xaa ij ajtyojo're'nyesij je'ej ti anaquéej tyé'yu'si'huaca'aj, a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee: "Néijmi'i pu jin huamué'tichej a'íjna i ti huá'cui'caa. ⁵⁵ Mu paj huá'cui'caa, ¿jo'nyij je'en i paj jin huo'tyáamue'tij? Ajta mu paj jin tyihuo'puéj, ¿jo'nyij je'en?" ⁵⁶ Ajta a'íjna i ti tyihua'puejtye' ajta i ti huá'cui'caa, a'íi pu a'íin pué'een i xána'cira'aj, ajta a'íjna jitze aróoca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁵⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tatá'caa tyaj tyu'tyámue'tij a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁵⁸ A'íj pu jin nye'ihuámua' mu nyaj huápu'ij já'muaxie've', siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej siajta a'náj tina'aj a'yan rijcaj, setyi'muárie'ej i tavástara' jimi, ji'nye xu'r'ij jamua'reej siaj quee huápua'aj tyí'muarie' i tavástara' jitze ma'can.

16

I túmii i maj tyía'caa hua' jime' i ju'ihuámua'

¹ I túmii siaj jasi'rii siaj sij jin huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj tyajá'mua'ijtye' je'ej nyaj nyer'ij tyihuo'ta'íj a'íjma i maj jusi'rii néijmi'que' a Galacia. ² A'ájna xicáara' ti jitzán tyo'tyé'iteesij i itéerij, che' síij ajta síij ja'ajta'an i juchéj a'chu ti caa tya'axxié'vi'ra', ajta je'en ayóoma'reerij ti'ij quee a'yan tyuuxié've'ej siaj jasi'rihua'an nyati'ij a'áa ja'tanyéj. ³ Nyati'ij a'áa ja'rá'astij, aj nu nyij huo're'pijtye'sij i yu'xarij a'íjma i siaj hua'antyíhuoj mej mij ja'na'an a'ájna a Jerusalén i siaj ser'ij jáasii siaj sij huo'tapuéjve'en. ⁴ Típua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej nyajta nyáaj ujó'me'en, néijmi'i tu jó'ju'uj tá'ju'un.

Je'ej ti tyá'xa'puí'intare' ti'ij jó'me'en séej chuéj japua

⁵ Nyati'ij a'áa jó'me'en a'áa nu jo're'nyesij a Macedonia, aj nu nyij tányij a'áa ja'rá'astij a Corinto. ⁶ Tyij nyequee a'tzúz á'tyeeren ja'mua jamuán, na'rriij ná'tyee ti'ij na'aj tyu'séevi'ij ja'mej siata'aj sij naatyáhuüre'en jó'nyaj jo'ma'aj na'mej. ⁷ Canu a'yan tyá'xie've' nyej nyij a'tzúz nyana'aj jamuáamuarej, sulu a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyij a'tzúz á'tyeevi'in nyaj a'áa jó'catyij ja'mua jamuán, tipua'aj a'yan tyinyatá'care'en i tavástara', ⁸ ajta a'áa nu jo'tyaváaj na'mej a'ájna a Éfeso 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyaa a'íjci jime' maj tyaatatyójtzi're'ej i Dios, a'íjci jime' i ti anaquéej tyú'ciiriaca' i chuéj japua, ⁹ ji'nye naa pu tyináahuüi a'íjna

jime' i nyaj tyí'muarie' nyej nyij jéehua huápu'i'ij jaatyáhuüre'en i tavástara', tyij majta jéehua i maj nyéjcha'üre'.

¹⁰ Ajta tipua'aj a'áa ja'rá'astij a'íjna i Timoteo, siata'aj tyámua' ty-eetyéjeevej, ji'nye a'íi pu a'yan cha'taj na'aj tyí'huüre' i tavástara' jimi, nyati'ij nyáaj. ¹¹ Che' quee a'tíj já'xaahuataj, siata'aj jaatáhuüre'en tí'ij ajtáhua'aj mu ja'rájra'nyij, tí'ij yará'astij nye jimi, ji'nye a'yaa nu jajchó've' séecan jamuán i ta'ihuáamua'.

¹² Ajta a'íjna i ta'ihuáara' i Apolo, jéehua nu ca'nyíjra'aj jaatá' tí'ij jamojo'vá'muaarej hua' jamuán i séecan i ta'ihuáamua', ajta capu jo'yi'muúij ja'raa. Aj pu a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi tí'ij huata'íci'pa'aj.

I nyúucaríj i tí jin tye'entyipua'ríj

¹³ Tyámua' xu'uj mua'aj, siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej a'íjna jime' siaj ja'rá'astijre' i tavástara'. Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta', siajta aróoca'nyej a'íjna jitze i júuricama'ra' i Dios siaj sij tyo'táviicue'.

¹⁴ Ajta je'ej siaj tyi'tíj uuríaj, siaaxié've'ej xu a'yan huárinyij.

¹⁵ Nye'ihuáamua', xu'ríj jamua'reej maj a'íin pué'een i maj anaquéej tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi a'ájna a Acaya a'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en a'íjna i Estéfanos, a'íi mu majta meríj a'íjna jin huatyóohuij maj huo'tyáhuüre'en a'íimaj i maj Dios jitze ajtyáma'can.

¹⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyícha'íij a'íjma, siajta néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyí'muarie' tzáahuatyí'ra'aj jime' i tavástara' jimi.

¹⁷ Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjna jime' i maj yará'aj, a'íjna i Estéfanos, i Fortunato ajta a'íjna i Acaico, ji'nye siati'ij mua'aj quee majá'hua'taca'aj ¹⁸ a'íi mu tyámua' tyinaatyéeeje a'íjna jime' maj yanyarámuaariaca' ja'mua jitze ma'can. A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa i maj a'yan een mati'ij a'íimaj.

¹⁹ Yamu já'muatyojtye' a'íimaj i maj jusi'ríi i tyeyúuj tzajta' tí a'yan tyí'sejre' tí'ij na'aj a'yaa tí huataca'aj iye'ej Asia. A'íjna i Aquila ajta i Priscila, majta néijmi'i i maj jusi'ríi jo'maj a'íimaj ja'chej, a'íi mu majta yajá'muatyojtye' nyúucaritze' i tavástara'. ²⁰ Néijmi'i i ta'ihuáamua' i maj yahuatyíj, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'. Siata'aj huo'tatyójtje'en tyámua' naa, xui'tyoo'pu'í'tza'xi'ín nyúucaritze' i tavástara'.

²¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej nyej nyij nyajta jamuaatatyójtje'en.

²² Tipua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i tavástara', che' puéjtzij jáaci'tyij. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyá'huo tí ya'uvé'nyej i tavástara'.

²³ Che' i tavástara', a'íjna i Jesús tyámua' tyajamuatá'care'en.

²⁴ Jéehua nu já'muaxie've' a'íjna jime' siaj siajta a'íjna jitze ajtyáma'can i tavástara' Jesús.

I yu'xarij ti hua'puaj i ti jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Corinto já'ma'can

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pu'é'een, nyáaj nu síij a'íin pu'é'een i nyaj jahuiire' i Ciriistu', a'íjci jime' ti i Dios juxié'vi'ra' jime' a'yan tyinaatá', a'íjna jamuán i ta'ihuáara' i Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mu siaj jusi'rii i Dios jimi, mu siaj Corinto jo'cháatimee, tyajta néijmi'caa i maj Acaya jo'cháatimee. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pu'é'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápua'rite'yen.

I Pablo ti jin tyé'tyojtzi're'

³ Tyiche' tyámua' tya'tá'care'en i Dios ti ajta yo'puáara'an pu'é'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pu'é'een, a'íi pu a'íin pu'é'een i tyaj jajvástara' i ti tá'cu'vej, ajta a'íin pu'é'een i Dios i ti a'náj tina'aj tyámua' tyitacájee. ⁴ A'íi pu tyámua' tyitacájee néijmi'i jime' je'ej tyaj tya'ajpuéjtzij, tyata'aj tyij tyajta ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj jajpuéjtzij, a'yájna ti'ij a'íin tyámua' tyitaatyéeeje ityájma. ⁵ Ji'nye a'yájna ti'ij i Ciriistu' tyaapuéjztitariaca' tajíme', a'yaa tu'uj tátyana'aj ityáj tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu cha'tána'aj ij Ciriistu' jimi tyajá'ma'can i tyaj jin huátatyamua've'en. ⁶ Tipua'aj ityáj tyajpuéjtzij, a'yaa pu tyí'huuie' ti'ij Dios tyámua' tyajamuaatyéjeevej, ajta ja'mua japua huatányuunij, ajta tipua'aj Dios tyámua' tyitaatyéjeevej, a'yaa pu ajta tyí'huuie' ti'ij ajta a'íin tyámua' tyajamuaatyéjeevej, ajta siaj sij tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij tyati'ij ityáj tya'ajpuéjtzij. ⁷ A'yaa tu tyámua' naa tyi'ijchó've' ja'mua jimi, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijin a'yájna siati'ij tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu ajta tyajá'muaci'tyij siaj sij huatootyamua've'en.

⁸ Nye'ihuámua', a'yaa tu tyá'xie've' siaj jáamua'reej je'ej tyej tyaapuéjztitariaca' tyati'ij a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Asia. Huápu'i'ij tu jajpuéjtzica'aj catu che' tyé'viicue'raca'aj, a'yaa pu tyitá'miteerastya'ca'aj cuxáa tyej quee che' tyo'táviicue'raj. ⁹ A'yaa pu ta'axcaa cuxáa tyacui'nyij. A'yaa pu'ij tyitaatyáhuu'i tyej tyij jáari'rej tyaj quee tajitzé tyí'ca'nyej, sulu tyej tyij a'íjna jitze arátaca'nyej i Dios ti hua' juuritye' i maj merij huácuuj. ¹⁰ Ajta i Dios pu tí'rájtoo ti'ij quee a'yan tyitáaci'tyij tyaj a'íj jin huá'cuu'nyij ti huápu'i'ij je'ej pua'aj een. A'íj tu jitze tyí'ca'nyej ti a'íin tí'rátóosij, ¹¹ tipua'aj mua'aj siataatáhuuie' a'yan setya'huooj tajíme'. Tipua'aj mue'táj a'yan metyá'huooj tajíme', mue'táj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios i ti a'íin tyámua' tyitatá'caa.

Ji'nye een jime' i Pablo quee aja'tanyéj a Corinto

¹² Tyi'táj tu jin á'tatzaahuatye', ji'nye a'íjna i tyaj jin ma'umuámua're' a'yaa pu tyí'ta'ixaatye' tijin tyámua' tu tyi'tyítacha'ij tzáahuatyi'ra'aj jime' iyan cháanacaj japua, tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyítacha'ij ja'mua jimi. Catu ityáj a'íjna jitze tyí'ta'itii je'ej maj i tyeityee metyityoomuámua're', sulu a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i ti jin i Dios tyámua'

tyitatá'caa. ¹³ Ajta i tyaj tyajá'muayu'se'ej, a'ñi pu'uj pué'een i siaj serij jaayí'tin siaj jo'jijve'en, ajta i siaj yo'itéej xá'ra'nyij. A'yaa nu tyá'xie've' siaj néijmi'i tyámua' naa tyojo'itéej xá'ra'nyij, ¹⁴ a'yájna siati'ij serij je'cácaa tyí'mua'reej a'tyán tyaj pué'een, ajta ti'ij uvé'neye i tavástará' mua'aj xu tajíme' ootzáahuatye'ej xá'ju'un, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tya'tatzáahuatye'ej tá'ju'un ja'mua jime'.

¹⁵ A'ij nu jitze tyi'ca'nyáaj, a'yan nyetyu'mua'aj nyaj anaquéej a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyej nyij hua'puaj jamuáamuaarej, ¹⁶ a'yaa nu tyí'mua'ajcaa nyaj jamuáamuaarej nyati'ij a'áa jó'me'en a Macedonia, ajta nyati'ij a'áa pu ja'avjetyij nyajtáhua'aj nu já'muamuaaren. A'yaa pu'ij tyí'rij siaj mua'aj naatáhuire'en nyej nyij nyooj huame'en a'ájna a Judea. ¹⁷ ¿Nyiquij nyequee tzáahuatyi'ra'aj jin a'yan tyu'muá'aj? ¿Nyij a'yan setyi'mua'tzej nyaj a'yan tya'tányarasij a'yan nyetyi'mua'astij nyaj a'yan rinyij, nyajta a'yan nyajta tyi'mua'astij nyej quee a'yan huárinyij? ¹⁸ Dios pu a'yan tyá'mua'reej tyaj quee a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee “jee” tyajta je'en a'yan yee “capu” a'aj cha'taj tyana'aj. ¹⁹ Ji'nye a'ájna i Ciriístu' ti yójra' pué'een i Dios, a'ájna i nyaj jaxaj ja'mua jimi nyaj jamuán a'ájna i Silvano, ajta i Timoteo, capu a'yan tyu'taxájtaca' yee “jee” ajta je'en a'yan yee “capu”. Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' i Ciriístu' jimi jusén jime' tijin “jee”, ²⁰ ji'nye a'ij pu jimi i néijmi'i a'yan atyojo're'nyinyii je'ej ti i Dios tyi'tij jin tya'tóratziiri'. A'ij tu jin tyati'ijta tyé'tyojtzire'ej i Dios a'yaa tu tyí'xaj tijin: “Che' a'yan tyá'ra'nyij”, a'ájna jitze ma'can i Ciriístu'. ²¹ Ajta i Dios pu a'áin pué'een i ti tyámua' tyitájcha'ij ityájma, ajta mua'ajmaj i Ciriístu' jimi. ²² A'ñi pu ityájma huatyóa'rij ajta tajimí jaatyájtóo i ju júuricamej tyej tyij jáamua'reej ti a'áin tyámua' tyitaatyátoosij.

²³ Ajta tyij nyequee xu a'áa ja'tanyéj a Corinto, a'yájna nyati'ij tyí'mua'ajcaj, Dios pu jamua'reej nyej quee tyí'hue'ej, nyajta a'yan tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jime', nyaj quee a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi nyej nyij quee jamuaatamuárie'riste'en. ²⁴ Catu ityáj a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj sij ca'nyéjrij jin tyá'antzaahuatye'en, sulu ja'mua jamuán tu tyí'muarie' siaj sij a'ájna jin huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu tyámua' een i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'.

2

¹ A'ij nu jin quee jamuáamuaariaca' nyej nyij nyajtáhua'aj xaamuíjrira'aj jamuaata'an. ² Ji'nye tìpua'aj nyaja'muaxamuíjritya'aj, ¿a'tyanquij mana'aj a'áin pue'éenye'ej muá'ju'un i maj naatatyámua'viste'ej? Ji'nye mua'aj xu a'áin pué'een i nyaj jamuaatáxaamuíjrityej. ³ A'yaa nu een jime' tyajamuaatayú'sej, ji'nye canu a'yan tyá'xie've' siaj sij naatáxaamuíjritye', sulu siata'aj natatyámua'viste'en. A'yaa nu tyámua' tyá'tzaahuatya'ca'aj siaj néijmi'i mua'aj siajta a'ájna jin huatóotyamua've'sij i nyaj jin nyetyamua've', ⁴ ajta nyati'ij tyajamuaatayú'sej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyajta acanyeyi'nya'aj. Nyajta quee a'ájna jin tyajamuaatayú'sej nyej nyij jamuaatáxaamuíjritye'en, sulu siaj sij jáamua'reej nyaj jéehua huápu'i'ij já'muaxie've'.

Pablo pu tyaatú'uunyi'ri' a'ijci i ti jimi ootyá'itzee

⁵ Típua'aj a'tíj tyi'tíj je'ej huá'uurej ti'ij sáij huatóoxaamujritye'en, capu nyéetzij na'aj naatáxaamuijritye'sij, sulu mua'ajmaj pu ajta jamuaatáxaamuijritye'sij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij quee jéehua jamuaatamuárie'riste'en. ⁶ A'íj pu'uj i siaj seríj mue'tíj puéjtzij jaatá' a'íjci i a'tíj. ⁷ Ajta ijíj a'yaa pu tyúuxie've' siaj tyaatú'uunyi' siajta jaatáhuüre'en, na'ríj quee a'íj pu mue'tiche'en a'íjci jime' ti jéehua juxaamuijritye'. ⁸ A'íj nu jin jéehua já'muahuavii siaj siajtáhua'aj a'yan tyaataséejratye'en siaj siooj jaxie've'. ⁹ A'yaa nu nyeríj anaquéej tyajamuaatayú'sej, nyej nyij jamuatyéesej nyajta je'en jáamua'reej típua'aj néijmi'i setyá'astyaj i nyaj tyajá'mua'itíj. ¹⁰ A'yaa pu'ij a'íjna i siaj mua'aj tyaatú'uunyi'ri', nyáaj nu nyajta tyaatú'uunyi'raj. Típua'aj a'yan tyi'tíj jin nyetyaatú'uunyi', a'yaa nu een jime' tyaatú'uunyi'raj nyej nyij ja'mua japua huatányuunyij i Ciriístu' jimi. ¹¹ Ti'ij quee i tyiyáaru' tyi'tíj jin ta'antymué'tin, jí'nye tyámua' tu naa tyá'mua'reej je'ej ti éenye'que' tyí'muarie'.

I ti jin je'ej pua'aj ja'axcaa a'íjci i Pablo ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Troas

¹² Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Troas, nyej nyij a'áa huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciriístu', nyavástara' pu a'yan tyinaatá' nyej nyij nyaxáahuaj tyihuó'ixaatye'en i tye'tyee. ¹³ Ajta jéehua nu tyí'mua'ajcaa a'íjci jime' nyej quee jáatyoj i nye'ihuáara' Tito. A'íj nu jin huo'tatyóoty'a'aj nyati'ij nyij a'áa jo'mej a Macedonia.

I tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Dios

¹⁴ Tyámua' tu tyaatatyójtzi'rej i Dios ti a'yan tyitatá'caa tyaj tyu'tyámue'tin jamuán i Ciriístu', ajta ityájma jime' pu jaxajta i junyúucaa, a'íjna i ti néijmi'que' naa curiá'rie'. ¹⁵ Ji'nye ityáj tu a'yan een ti'ij i ti naa curiá'rie' i Ciriístu' ti'ij i Dios jimi tyu'tátuiire'ej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj een hua' jimi i Dios ti hui'rátosij, tyajta hua' jimi i maj jó'vesij. ¹⁶ A'íjma'j jimi i maj jó'vesij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'tíj ti huamuí', ajta a'íjma'j jimi i Dios ti hui'rátosij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'tíj ti júurij ti naa tyaarie'ej ti ajta huo'tá'sij mej mij júurij muá'ra'nyij. ¿A'tanyíj jaayí'tin ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuüre'en? ¹⁷ Catu ityáj jatyátoonyij i nyúucaria'ra' i Dios, mati'ij i séecan ricíj, sulu tzáahuatyí'ra'aj tu jin tyí'xaj i Dios jimi, a'yaa tu i Dios jimi tyí'xaj ti'ij sáij ti Ciriístu' jitze ma'can tyí'huüre'.

3

A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹ Tyati'ijta a'yan tyí'xajtaj, ¿nyiquíj a'yan jamua'séjratye' tyej tyajtáhua'aj huatyátahuij tyej tyij tajímua'aj tyámua' tyi'huátaxaj? Na'ríj, ¿nyiquíj a'yan tyúuxie've' tyaj jo'tyeyú'xan tyej tyij jamuaataséjratye'en, nusu tyaj jamuaatáhuavii'j siaj mua'aj jo'tyéeyu'xaj i siaj jitzán tyámua' tyí'taxaj ityájma, mati'ij i séecan ricíj? ² Mua'aj xu a'íjn pué'een i siaj a'yan tyí'huüre' ti'ij yu'xarij i tyaj jin huatátasejrataj, yu'xarij xu pué'een siaj a'yu'si'ij i taxiéjnyu'caa jitze i maj néijmi'i jamua'tyej majta jaayí'tin maj jo'jíjve'en. ³ Tyámua' pu naa tyí'sejre' siaj mua'aj a'íjn pué'een i yu'xarij ti Ciriístu' jimi jo've'mej ityáj tyej tyij yajavá'toj, ajta capu a'tíj na'aj jo'yú'xaca', sulu

a'íj pu jin ooyú'si'huaca' i júuricama'ra' i Dios, ajta i yu'xarij capu tyetyéj jitze ooyú'si'huaca', sulu a'íi pu jaatyájtoo ja'mua xiéjnyu'caa tzajta'.

⁴ I Ciriistu' jitze ma'can tu Dios jitze tyí'ca'nyej, a'yaa tutyij tyámua' tyá'tzaahuatye'. ⁵ Capu a'yan tye'tyévijtye' tyaj tajímua'aj tyu'taxáj yee tajimí pu ma'can, sulu a'íjna i tyaj jitzán arátaca'nyej, Dios pu jimi jo've'mej, ⁶ ji'nye a'íi pu ta'antyíhuo tyej tyij a'íjna jimi tyu'tyáhuire'en i nyúucarij ti jájcuaj ti Dios ajta jin tya'tóoratziiri', i tiquee a'íjna jitze aróoca'nyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjna jitze i júuricama'ra' i Dios. A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyi'tá'caa maj a'tíj ooxíjtye'en majta je'en jaajé'caj, ajta i júuricama'ra' i Dios júuricamej pu tyu'tá'caa.

⁷ Ajta i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en ti'ij a'íin huámuí'nyij, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i tyetyéj jitze, huápuí'ij pu naa huasé'rihua'aj ti'ij i Dios jaatyájtoo a'íjci jimi i Moisés, majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu huái'riitya'ca'aj maj ja'ráasej i Moisés, ji'nye huápuí'ij pu tyátatzarisima'aj i nyéerima'ra', ajta a'yan tyu'tyátuihuaca' ti'ij oopua'rej, ⁸ ajta i ti jin tyí'huire' i júuricama'ra' i Dios, jéetze' pu huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej. ⁹ A'yaa pu'ij, tipua'aj jéehua huápuí'ij naa huataséjre ti'ij i Dios jaatyájtoo i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en, jéetze' pu huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'íjna i nyúucarij ti tyi'tá'caa ti a'tíj ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ Ji'nye a'íjna i ti anaqueéj huápuí'ij naa huasé'rihua'aj, capu che' naa huasé'rin a'íjna jime' ti arí sáij huataséjre ti jéetze' huápuí'ij naa huasé'rin. ¹¹ Ajta tipua'aj naa éenye'ej huataséjre a'íjna i ti á'pua'ren, jéetze' pu huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'íjna i ti jusén jime' séeria'aj ja'mej.

¹² Ji'nye tu'rij jacho've' i Dios jimi ti a'yan atyojo're'nyej, a'íj tu jin quee tyí'tziinye'ej tyetyihua'ixaatye'. ¹³ Catu a'yan ricij ti'ij i Moisés ti i cixurij jin aróonaj i junyéerimij jitze mej mij quee ja'ráasej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjna i ti tyápua'risime'ej. ¹⁴ Majta a'íimaj camu jaataxié'vej maj yo'itéej muá'ra'nyij, majta móoche' a'yan ricij, mati'ij jo'jijvej a'íjna i nyúucarij ti mí'ma'can, óoche' pu a'yan huasé'rin cuxáa mua'ranámi'huajmee, ajta tiquee eexúj a'tíj huo'táxiixi, ji'nye a'íj pu jitze ma'can i Ciriistu' je'ej tyí'rij. ¹⁵ A'yaa pu'uj na'aj tyí'een ijúj, mati'ijta jo'jijve'en a'íjci i Moisés ti jo'yú'xaca', móoche' mu aranámi'huajmee mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'tíj tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi, Dios pu jo'táxistaj i ti jin aránami'. ¹⁷ Ji'nye i tavástara' pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jo'tíj já'sejre' i júuricama'ra' i tavástara', a'áa pu jáai'rij ti a'tíj juxáahuaj jo'cha'canye'en. ¹⁸ A'íj pu jin, néijmi'i ityáj catu che' aranámi'huajmee, a'yaa tutyij tyí'tasejrataj ti'ij i tavástara' tyámua' naa tyúusejrataj, ityáj tu seeqéj huatyáta'uuresij tyej tyij a'yan huasé'rihua'aj tá'ra'nyij ti'ij tyévira' i tavástara', ji'nye jéetze' tu naa huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej, a'yaa pu tyí'muarie' i tavástara', a'íjna jime' i ju júuricamej.

4

¹ A'íj tu jin quee tyátaxa'huataj, ji'nye i Dios, a'íjna jime' i ti

jìn tá'ancu'vaxi', a'íi pu taa'íjcaj a'íjci i muárie'rij. ² Tu'ríj ityáj jaatáxaahuataca' i tyaj avíitzij jìn je'ej pua'aj rijcaj, a'íjna jìme' i ti tyú'tyevi'raste', catu á'taca'nyej tyej tyi'tíj jìn tyu'hué'taj, catu tyajta á'taca'nyej tyaj seequéj tyaataxáj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios. Sulu a'yaa tu jé'yacan jìn tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jìme', a'yaa tu a'íjna jìn tyí'tasejrataj hua' jimi i tyeítjee ti a'yan tyí'ja'yájna i Dios jimi. ³ Ajta tìpua'aj i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' a'yan eenye' ti'íj i ti aránami', a'yaa pu'uj een a'íjma jimi i maj á'pua'ren. ⁴ Majta a'íimaj camu tyá'tzaahuatye', jì'nye a'íjna i dios ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu huo'tánamuaj mej mij quee tyojó'iteej, ajta mej mij quee jaaséj i tatzárij ti huá'tatzavi'tye' ti a'íin pué'een i nyúucaria'ra' i Ciriístu', a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti a'yan een ti'íj i Dios. ⁵ Catu tajítzé ma'can tyihuá'ixaatye', sulu a'íj tu jítze ma'can tyihuá'ixaatye' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, tyajta ityáj a'yaa tu tyí'taxaj tyaj a'íin pué'een i tyaj jahuíre' i Jesús a'íjna jìme' i tyaj ja'mua xie've'. ⁶ Jì'nye a'íjna i Dios i ti a'yan tyu'ta'íjtaca' ti huányeeri'cij jo'tíj jo'tíca'ca'aj, a'íi pu a'íin pué'een i ti huataséjre yutatzájta', tyej tyij séecan huatyátatzavi'tye'en, tyajta huo'tá'an maj jáamua'tyij a'íjna i ti jìn i Dios huápu'i'j naa huasé'rin a'íjna jimi i Ciriístu'.

A'íj tu jítze tyí'ca'nyej i tyaj jìn tyá'tzaahuatye'

⁷ Ajta a'íjna i ti jìn i Dios tyámua' tyitaatá' i ti ajta huápu'i'j tyá'najchij, tatzájta' pu séejre' i tatyévi'j jítze ti a'yan huasé'rin ti'íj xá'rij xarij ti jìn taavijhua, ta'aj ij huataséjre'en tíquee ityájma jimi séejre' a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej, sulu ti i Dios jimi já'ma'can. ⁸ A'yaa pu'ij, tyij tyajta jéehua á'viicue're', catu mue'tiche'en, je'ej tu tyá'tamuajtyej a'íjci jìme' je'ej ti tye'mej, ajta catu a'íj jìn tátacua'nyii. ⁹ Je'ej mu pua'aj ta'uurej, ajta i Dios capu matúuhua'naj, metyita'antyiú'nyi'raj, ajta camu ta'antypuá'ritye'sij. ¹⁰ Jo'tíj na'aj tyaj já'ciñyej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj tyaa'ásij je'ej ti éenye'que' huamuí' i Jesús, ti'íj ajta tajimí huataséjre'en je'ej ti a'íin tyí'tyúucha'íj. ¹¹ Jì'nye ityáj, tyati'íj tyooj júurij, a'náj tìna'aj tu a'yan tya'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij a'íjci jítze ma'can i Jesús, ti'íj ajta tajimí huataséjre'en i júuricama'ra', a'íjna jítze i tyaj jatyáhue'ra' ti ajta á'puaapua'rej. ¹² A'íj pu jìn, ityáj tu a'yan tya'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij, siajta mua'aj juxáahuaj xu huacháatimee.

¹³ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jítze tìjìn: "Nyáaj nu tyá'antzaahuaj, a'íj nu nyij jìn tyu'taxájtaca'." A'yaa pu cha'taj na'aj een ityájma jimi, ityáj tu tyajta tyá'tzaahuatye', tyajta a'íjna jìn tyí'xaj. ¹⁴ Jì'nye a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'íjna i Dios, i ti jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, a'íi pu ajta taatájuuritye'sij ityájma a'íjci jamuán i Jesús, ajta taataséjrataj ja'mua jamuán tyej tyij néijmi'i jimi huatyá'ítzeere'en. ¹⁵ Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj ti'íj mua'ajmaj jamuaatyáhuíre'en, mej mij mue'tíj ja'ancuriá'an a'íjna i ti jìn Dios tyámua' tyajamuatá'caa, majta je'en mue'tíj tyaatatyójtzi're'en, a'íjna jìme' ti huápu'i'j naa huasé'rin i Dios.

¹⁶ A'íj tu jìn quee tyátaxa'huataj. Tyij ajta i tyaj jatyáhue'ra' ti jéjre'cítze' séejre' á'puaapua'rej, i ti yutatzájta' séejre' pu jujajcuare' a'náj tìna'aj. ¹⁷ A'íjna i tyaj jìn jajpuéjtzi' capu tyí'tíj je'ej, jìye'tzín pu mu jó'yi'íj, ajta a'yaa pu tyámua' ta'uurej tyej tyij ja'ancuriá'an a'íjci

i ti huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ¹⁸ Ji'nye catu a'íj tyí'sej i ti tyí'taavijhua, sulu a'íj tu tyí'sej i ti quee tyí'taavijhua, ji'nye a'íjna i ti taavijhua, capu á'tyeeren, ajta a'íjna i ti quee taavijhua, a'íj pu jusén jime' séeria'aj ja'mej.

5

¹ A'yaa tu ityáj een ti'ij i chi'ij cháanacaj japua ti tyu'uj, ti'ij i ináamuaj ti quee jusén jime' séejre', tyajta a'yan tyá'mua'reej tipua'aj huatyá'uunyej a'íjna i ináamuaj, Dios pu arí taatyéechi'tyej u tajapuá ti jusén jin séejre', ti ajta quee muáca'aj jin taavijhua. ² A'íj tu jin jéehua tyí'mua'tzej a'íjna jime' tyaj tyooj íyan séejre' i cháanacaj japua, ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj ujo'tyájrutyey u chi'táj ti jútye' já'sejre' i ti ajta Dios jin tie'cánasij, ³ a'yaa pu'ij, tyij tyajta quee tyí'ijcaana, catu muámua'vi'ij tá'ju'un. ⁴ Meentyij tyooj jityán huacháatimee i ináamuaj, tyátayiin yutatzájta', ji'nye catu jaxie've' ti i Dios tu'huáa'ri' a'íjna i ti jin tie'cánasij, sulu ti a'ín jéetze' tie'cáanaj i júuricamej jime' ti jájcuaj ti quee a'náj á'pua'ren. ⁵ Ajta i Dios pu a'ín pué'een i ti tyámua' ta'uurej tyej tyij a'íjna ancúriáan i júuricamej, ji'nye a'íj pu tajimí jaatyájtóo i ju júuricamej, tyej tyij a'íj jin jáamua'reej je'e'j tyaj tyí'táj tya'ancúriáa'sij i Dios jimi.

⁶ A'íj tu jin a'náj tina'aj jitzán tyí'ca'nyej. A'yaa tu tyá'mua'reej tijin tyati'ij tyooj júurij séjre'ej a'íjci jitze i tyaj jatyáhue'ra', a'yaa tu a' imuáj tyityejé'sejre' i tavástara' jimi. ⁷ Catu pújoorej tyaj jaaséj, sulu a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj ja'tzaahuatye', ⁸ jitzán tu jéehua tyí'ca'nyej, ajta ta'ráanajchi tyaj iitáciinyej a'íjci jitze i tyaj jatyáhue'ra' tyej tyij tavástara' jimi ja'séeria'aj tá'ra'nyij. ⁹ A'íj tu jin a'náj tina'aj a'yan tyá'huoo tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i tavástara', tipua'aj tyooj a'yan séjre'ej nusu tequeé. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i huatátasejrataj jo'táj já'sejre' i Ciriístu' ti'ij a'ín néijmi'caa to'xíjtye'en, aj pu'ij síj ajta síj ja'ancúriáa'sij je'e'j ti tyá'ci'puaj, je'e'j ti tyí'táj tyu'muáriej ti'ij ooj júuricaj, tipua'aj xá'puí' huaríj nusu je'e'j pua'aj huaríj.

I nyúucaríj ti tyámua' ta'uurej i Dios jimi

¹¹ A'íj tu jin, a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua já'tyasa'aj i tavástara', a'yaa tutyij tyí'tyese' tyaj hua'antyimue'tin i tyétyacaa. Dios pu tyámua' naa tyí'tamuajtyej, a'yaa nu nyij nyajta tyá'xie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj mua'aj tyí'tamuajtyej. ¹² Catu tyajta tajímua'aj tyámua' tyí'taxaj, sulu ityáj tu jamuatá'caa siaj sij tajíme' ahuóotzaahuatye'en, siata'aj sij jaayí'tihua'an siaj huatányuunij a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' a'íjci jime' je'e'j maj tyúusejrataj majta quee a'íjci jime' je'e'j maj tyí'mua'tzej i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹³ Tipua'aj tyátatimue'raj, a'íj pu jime' tyaj jahuíre' i Dios, na'ríj quee a'yan tyí'ja'yájna, a'yaa tu ricíj tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. ¹⁴ A'íjna i ti Ciriístu' jin taaxié'vej a'íj pu tajitzé rá'aj, a'íj tu tyij jin a'yan tyá'mua'reej ti síj huamuí' hua' jitze ma'can néijmi'caa i tyeítyee, majta je'en néijmi'i jamuán huácúj. ¹⁵ Ajta i Ciriístu' pu huamuí' néijmi'caa jitze ma'can, mej mij a'íjmaj i maj móoj júurij quee che' jujímua'aj mana'aj je'e'j tye'e'jtyoovej je'e'j maj ye'e'j tyityetyúucha'íj,

sulu mej mij tyámua' tyityetyúucha'ij a'íjci jimi i ti hua' jitze ma'can huamuí', ajta je'en hua' jitze ma'can huatájuuriaca'.

¹⁶ A'íj pu jin, catu che' a'tíj je'ej pua'aj tyí'mua'tziire', tyij tyajta tyooj jájcuaj a'yan tyí'mua'ajcaa i Ciriístu' jimi ti tyéviij na'aj pué'eenye'ej, ajta ijíij catu che' a'yan tyí'mua'tzej. ¹⁷ A'yaa pu'ij, a'íjna i a'tíj ti Ciriístu' jitze ajtyáma'can a'íi pu síij pué'een i tyéviij ti Dios arí jaajájuarej. Pu'ríj metyaja'ajhua'xij je'ej ti tyi'tyúucha'íica'aj ti mí'ma'can jime', ji'nye pu'ríj néijmi'i jin huóojajuarej. ¹⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'íin pué'een i ti Dios jin tyí'muarie', a'íjna ti jitze ma'can i Ciriístu' tajapuá huatanyúj, ajta je'en taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' ti'ij huó'huíire'en. ¹⁹ A'yaa pu'ij huatóomua'aj ti i Dios tyámua' huó'ruuj a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee huo'xíjtyej a'íjna jime' i maj jimi ootyá'ítzee, sulu a'íi pu taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra'. ²⁰ A'íj tu jin ityáj a'íin pué'een i Dios ti huo'ta'ít'yaca' tyej tyij tyihuó'ixaatye'en i Ciriístu' jitze ma'can, i ti a'yan séejre' ti'ij i Dios ti já'muajee a'íjci jime' i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye'. A'íj tu jin a'yan tyaja'muajee jitzán ma'can i Ciriístu' siaj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi. ²¹ Ajta i Ciriístu' capu tyi'tíj jin ootyá'ítzee, tajitzé ma'can pu i Dios a'yan jáaruuj tyej tyij jamuán i Ciriístu' ji'réenye'que' huatyá'ítzeere'en.

6

¹ Ajta ijíij, ityáj tu jamuán tyí'muarie' i Dios, a'yaa tutyij tyajta jéehua tyaja'muahuavíij siaj ja'ancuriá'an i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá'sij. ² Ji'nye a'yaa pu a'íin tyí'xaj i yu'xarij jitze tíjin: A'áa nu muáanamujri' ti'ij ajitze juxié'va'ca'aj, nyajta a'ájna xicáara' jitze muaatáhuíi nyajta mui'rájtoo. Ajta ijíij pu a'áan putyajá'ricij siaj ja'ancuriá'an. Ijíij pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' ti jitzán Dios jamui'rátoonyij.

³ Tyajta ityáj catu a'tíj je'ej pua'aj tyí'itíij, na'ríij quee capu tyi'tíj je'ej tyu'tyáhuíire'sij i tyaj jin tyí'muarie'. ⁴ Tyajta ityáj, a'yaa tu ja'mua jimi tasejrataj mati'ij a'íimaj i maj tyí'huíire' i Dios jimi, a'yaa tu jéehua tyé'viicue're' a'íjna jime' i tyaj jajpuéjtzij, tyajta quee tyi'tíj tyí'cha'ij, ajta tyí'tamuarie'riste', ⁵ majta taatyáavaxij, tyajta huanámi'huaca', máatanyo'si'tye'ej, tyajta tyési'huacan jin tyí'muarie', tyatáxa'i'ríi tyaj atanyéjnye', na'ríij tyaj huatatájcun. ⁶ Tyajta a'yan tyí'tyesejre' tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'ij, a'íjci jime' tyaj jamua'tyej i ti ji'ré'can jime', tyajta tyé'viicue' hua' jimi i séecan, tyajta tyámua' huojomua'raj i taxa'aj tye'ityee, ji'nye a'íi pu tatzájta' séejre' i júuricama'ra' i Dios, tyajta tzáahuatyi'ra'aj jin hua'xie've'. ⁷ A'yaa tu tyajta tyihuá'ixaatye' i nyúucarij ti ji'ré'can jime', tajitzé pu séejre' a'íjna i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. Tyámua' tu naa tyí'muarie', tyej tyij huatyényo'se'en ajta tyej tyij huatyátanaj. ⁸ A'náj taca'aj mu taatyátzaahuatye'sij, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyitaatájeevij, a'náj taca'aj mu tyámua' tyitaataxájta, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyi'taxáataj muá'ju'un. A'yaa mu tojomua'raj ti'ij i mej tyí'hue'tacaa, tyajta ityáj tzáahuatyi'ra'aj tu jin tyí'xaj. ⁹ A'yaa mu tojomua'raj cuxáa mequee tamuajtyej, majta tyámua' naa tyí'tamuajtyej. A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyaj já'cui'ihuaaj, tyajta tyóoche' tu júurij, puéjtzij mu tatá'caa, majta quee a'íj jin tacui'nyij. ¹⁰ A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyátaxaamuijrite',

matyajta a'náj tina'aj tatyamua've', a'yaa tu huasé'rin cuxáa tyequée je'ej tyéejviicue', matyajta mui'caa chíjtyaanyi'taj, tyajta a'yan cuxáa tyequée tyi'táj tyícha'íj, metyajta néijmi'i tyí'ijcha'íj.

¹¹ Ta'ihuáamua' Corinto siaj jo'cháatimee, tu'ríj tyajamuáa'ixaa ja'huoo'itéericán jime', tyámua' tu tyeríj tyajamuataséjra a'tyán tyaj pué'een. ¹² Catu ityáj tyi'táj ja'mua'aviitze', mua'aj xu a'ín pué'een i siaj tyi'táj avaaj i jutzájta'. ¹³ A'íj nu jin a'yan tyaja muahuaviij, a'yájna tí'ij a'táj tí jéehua hua'xie've' i juyójmua', siaj nyejitzé tyú'ca'nyej, a'yájna nyati'íj nyáaj ja'mua jitze tyí'ca'nyej.

Ityáj tu a'ín pué'een i tyeyúuj Dios tí tzajta' iirájcaj

¹⁴ Caxu a'yan rijcaj mati'íj a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'. Xu'huóomua'tziz a'íjna jime', ¿ji'nye tyí'rij tí sáj na'aj pué'eenye' a'íjna i tí naa een ajta a'íjna tí je'ej pua'aj een? ¿Ca' ji'nye tyí'rij maj antyóonaxcaj i tatzárij ajta i tíca'rij? ¹⁵ Capu je'ej tyí'rij maj huóojaahuatye'en i Círíistu' ajta i tyiyáaru', capu ajta je'ej tyí'rij maj huóojaahuatye'en a'íjna i tí tyá'tzaahuatye' a'íjna jamuán i tíquee tyá'tzaahuatye'. ¹⁶ ¿Tyi'tanyi' je'ej metyí'xa'pui'íntare' a'íjmaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' Dios tí ja'a'rij a'íjma jamuán i sáanturij? Ji'nye ityáj tu a'ín pué'een i tyeyúujra' i Dios tí júurij, a'yájna tí'ij a'ín tyu'taxájtaca' tíjin:

Nyáaj nu hua' tzajta' u'séeria'aj na'mej,
nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,
majta a'íjmaj nyetye'ítyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹⁷ A'íj pu jin ajta a'yan tyí'xaj i tavástara' tíjin:

Xa'vá'cñnyij hua' tzajta',
caxu che' a'yan rijcaj mati'íj a'íjmaj.
Aj nu nyij nyáaj jamuaataxié've'ej,

¹⁸ nyáaj nu ja'muavástara' pue'éenye'ej na'mej,
siajta mua'aj nyiyóojmua' xu pue'éenye'ej xá'ju'un,
a'yaa pu tyí'xaj i tavástara' i tí néijmi'i jin tye'entyúumua'ree.

7

¹ A'yaa pu'íj, ta'ihuáamua' mu tyaj já'muaxie've', a'íi pu a'ín pué'een i Dios tí jin tya'tóoratziiri'. A'íj pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tatyévij jitze tyajta i tajúuricamej jítze, a'yaa tu tzáahuatyi'ra'aj tyi'ijcha'íj i Dios jimi tyetyí'tyese' tyej tyij jí'ré'nye'ej huatyá'ítzeere'en.

Pablo pu huatóotyamua'vej a'íjci jime' maj tyá'antzaahuaj i Corinto maj ja'chej

² Siataataxié've' mu juxiéjnyu'caa tzajta'. Catu a'táj je'ej pua'aj jó'mua'rajca'aj, catu tyajta a'táj je'ej pua'aj huáruuj, catu a'náj a'táj tyu'xávi'ri'. ³ Canu a'yan tyajámua'ixaatye' nyej nyij je'ej pua'aj tyajamuaxáj, ji'nye nu'ríj a'yan tyajamuáa'ixaa, mua'aj xu ú'sejre' yunyatzájta', tyata'aj tyij néijmi'i júurij huatyá'ítzeere'en nusu tyaj néijmi'i huácu'nyij. ⁴ Canu tyi'táj aváataj nyetyajámua'ixaatye', jéehua nu nyij á'nyatzaahuatye' ja'mua jime'. Tyij nyajta jajpuéjtzij, jéehua pu nú'ca'nyisti' nyajta nu nyetyamua've'.

⁵ Tyati'íj a'áa ja'rá'aj a Macedonia, catu ma' já'taso'pe', sulu jo'tíj na'aj tu jajpuéjtzica'aj, jéehua tu á'viicue'ria'ca'aj hua' jimi i tye'ityee, tyajta tyí'tziinya'ca'aj. ⁶ Ajta i Dios, i tí ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i maj

je'ej tyityóomuajtyej, tyámua' pu táaruuj ti'ij a'ín uvé'nyej i Tito, ⁷ ajta capu a'í na'aj i ti a'ín yará'aj, sulu ti a'ín ajta jutyamua'va'ca'aj ja'mua jime'. A'í pu taaté'exaa siaj mua'aj jéehua huápu'i'ij tasejracu, ajta i siaj juxaamu'ijritye' a'íjna jime' siaj jamua'reericuj je'ej ti tyí'nyahuire', a'í pu jin jéetze' huatányetyamua'vej.

⁸ Tyij ajta jamuaatáxaamu'ijrityej i yu'xarij nyaj jamuaata'ityi'ri', capu ijíj je'ej pua'aj nya'asej. Ajta anaquéj pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyati'ij jaaséj i ti cí tyajamuaatáxaamu'ijrityej, ⁹ ijíj nu nyetyamua've', canu a'íjna jime' i siaj huatóoxaamujri, sulu a'í nu jin i siaj huatóoxaamujri siaj sij siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa xu tyityaatóoxaamu'ijrityej je'ej ti i Dios tya'axié'vi'ra'ca'aj, a'í tu jin quee ityáj je'ej pua'aj jamuáaruuj, ¹⁰ ji'nye a'íjna i siaj jin huatóoxaamujrityej Dios pu jimi jo've'mej siaj sij tyu'túu'uunyi' ajta ti'ij jamuáahuire'en, a'í pu jin quee je'ej metyejé'tyi'tij siaj sij juxaamu'ijritya'aj. Ajta a'í pu tyu'jé'caj i xaamu'ijrira'aj íyan ti ma'can i cháanacaj japua. ¹¹ I siaj jin huatóoxaamujritye'en, Dios jimi pu jo've'mej, xaaséj je'ej ti atyojo're'nyej. Jéehua xu jaatyátzaahuatyej siajta nyaj japua huatanyúj, siajta huatanyinyu'cacuca', siajta tyu'tátziin. Siajta je'en jéehua jaataxié'vej siaj naaséj, a'í xu jin puéjtzij jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj rijca. A'í pu'ij jin néijmi'i a'yan tyu'taséjre siaj mua'aj quee tyi'tij jin ootyá'itzee. ¹² A'yaa pu'ij, nyati'ij tyajamuaata'ityi'ri', canu a'yan huaríj a'íjna nyamua'tzaj i a'tij ti ootyá'itzee, nusu i ti séej jimi ootyá'itzee, sulu ta'aj ij huataséjre'en i Dios jimi a'chu siaj tajimi tyí'ca'nyej. ¹³ A'í pu a'ín pué'een i ti jéehua naa taatá'aj.

Ajta capu a'í na'aj i ti naa taatá'aj, sulu tyajta tu huátatyamua'vej a'íjna jime' ti i Tito yará'aj jutyamua've'ej, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ca'nyíjra'aj jaatá'. ¹⁴ Nu'rij nyáaj a'yan tyaaté'xaatya'ca'aj i Tito nyaj jéehua á'nyatzaahuatye' ja'mua jime', siajta mua'aj caxu naatatyévi'rastej. Ji'nye néijmi'i i tyaj tyeríj jamuáa'ixaa, a'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu cha'taj na'aj tyi'ji're'can jime' je'ej tyaj tyaaté'exaa i Tito, tyaj jéehua á'tatzaahuatye' ja'mua jime'. ¹⁵ A'íjna i Tito jéetze' pu já'muaxie've' ti'ijta jo'támua'reej je'ej siaj néijmi'i jéehua huápu'i'ij tyeetyátzaahuatyej. ¹⁶ Jéehua nu nyetyamua've', a'íjna jime' i ti i'rij nyej nyaxáahuaj ja'mua jitze tyú'ca'nyej.

8

I maj juxié'vi'ra' jin tyi'tá'caa i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'

¹ Ajta ijíj ta'ihuámua', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jamuaaté'exaatye'en je'ej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. ² Tyij majta jéehua jajpuéjtzij mu'rij néijmi'i jin tyo'táviicue'ri', jéehua mu mij jutyamua've', capu je'ej tyij majta quee je'ej tyéejviicue', i maj tyu'tá' juxié'vi'ra' jime' jéehua pu tyu'tyáhuíi cuxáa chíjtyaanyi'ij maj pué'eenye'. ³ Nyáaj nu jamua'reej maj tyu'tapu'éjve a'chu maj caa putya'uurejve'ej, majta juxié'vi'ra' jin jéetze' a'yan huaríj. A'ímaj mu jujímua'aj huatyóohuij ⁴ maj taatáhuaviiri' tyaj huo'tá'an maj huo'tyáhuire'en a'íjma i maj i Dios jitze ajtyáma'can. ⁵ Majta a'ímaj camu a'yan mana'aj tyu'tapu'éjve je'ej tyaj tye'ejchó'va'ca'aj, ji'nye anaquéj mu i tavástara' jimi

huatóotoj, majta je'en ityájma jimi, a'yájna ti'ij i Dios tya'ajxié'vi'ra'.
 6 A'íj tu jin jéehua jahuaviij a'íjci i Tito ti a'ín jaariá'siire'en ja'mua jimi i siaj juxié'vi'ra' jin tyu'tá', a'íjna i ti arí anaqueéj huatyóochej ja'mua tzajta'. 7 Ji'nye mua'aj jéetze' xu tyí'mue'tij, a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, ajta ja'mua'i'riitye' siaj huo'té'exaatye'en i nyúucarij, siajta tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti ajóo'en i Dios jimi, siajta juxié'vi'ra' jin taataxié'vej i siaj ityájma jimi jaarí'rej, a'yaa pu cha'tána'aj siaj sij tyu'tyámue'tin a'íjna jime' i siaj séecan huatyáhuüre'en.

8 Canu nyej nyij a'yan tyaja'mua'íitya'aj nyaja'mua'ixaatye', sulu a'íj nu siaj sij jáamua'reej je'ej maj majta séecan tya'ajxié'vi'ra', mej mij mua'ajmaj jamuaataséjratye'en maj jiré'can jime' já'muaxie've'. 9 Ji'nye xu'rij mua'aj jamua'reej ti i tavástara' Jesús, i ti ajta Ciriistu' pué'een, a'í pu néijmi'i tyí'ijcha'ij a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij síj tíquee je'ej tyéejviicue', ti'ij ja'mua japua huatányuunyij, siaj sij mua'aj a'íjna jin a'ín pue'éenye'ej xá'ra'nyij i maj tya'ancuriáa'sij i Ciriistu' jimi.

10 A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' je'ej nyej nyáaj tyí'mua'tzej a'íjna jime' i siaj huo'tyáhuüre'en. Ti'ij na'aj ju'síj, caxu a'íj siana'aj jin huatyóohuij siaj huo'tyáhuüre'en i séecan, sulu a'yaa xu siajta huaríj xuutyámua've'ej. 11 Ajta ijíj, je'ej siaj caa putya'uurejve, siata'aj ja'antýici'tyij i siaj ju'huatyáhuuij, a'yan naa setyuutyámua've'ej siati'ij jájcuaj imuáj tyu'huatyáhuuij siaj a'yan huárinyij. 12 Ji'nye tipua'aj a'tíj jiré'can jime' a'yan tyá'xie've'ej ti tyi'tíj tyu'tá'an, Dios pu ja'ancuriáa'sij a'chu ti caa tyi'tíj tyu'tá'sij. Capu i Dios tyu'huaviij tyi'tíj tíquee síj tyícha'ij.

13 Capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti a'íjna jime' siaj séecan huatyáhuuij mua'ajmaj tyi'tíj jamuá'itziitye'ej, sulu siaj sij juxa'aj siana'aj eenye'. 14 Ajta ijíj mua'aj xu tyí'ijcha'ij i séecan ti tyá'itziitye', ajta majca'huáyee, a'í mu mijta jamuaatáhuüre'sij a'íjna jime' i ti mua'ajmaj tyajamua'itziitya'aj ja'mej. 15 A'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tijin: "Capu tyi'tíj avá'itzeerej a'íjci jimi i ti jéehua jáasi, capu ajta tyi'tíj jo'tyá'itziityej a'íjci i ti cí na'aj tyáasi."

Pablo pu i Tito huata'ityaca' a Corinto

16 Tyámua' nu tyé'tyojtzi're' i Dios ti ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i Tito siaj sij a'yan cha'taj siana'aj jitzán tyuuxié've'ej siati'ij nyej jimi. 17 A'í pu ja'ancuriáa' i nyaj tyee'íjcaj, siajta mua'aj xu jéehua jitzán juxie've', a'yaa pu'ij ijíj tya'ajxié'vi'ra' ti a'áa jó'me'en ja'mua jimi.

18 Jamuán i Tito, séej nu huata'ityaca' i ta'ihuáara' ti'ij ajta jamuán ujó'me'en. A'íjna i ta'ihuáara', néijmi'que' mu tyámua' naa yó'sej a'íjci jime' ti a'ín tyámua' naa tyí'muarie' i nyúucaria'ra' jime' i Dios. 19 Ajta, a'ímaj i maj jusi'rii i Dios jimi, a'í mu ja'antyíhuoj ti'ij tajamuán jo'cha'canye'en ajta tyu'tyáhuüre'en a'íjna jime' i tyaj tyí'muarie', i tyaj jin tyámua' tyeetyátoonyij i tavástara', ajta tyej tyij jamuaataséjratye'en i tyaj jéehua já'muahuüria'cuj. 20 A'yaa tu tyá'huoo ti'ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyi'taxajtaj a'íjna jime' tyaj jéehua jáasiire'en i siaj mua'aj tyi'tá'caa. 21 Tyajta tu jahuoo tyej tyij a'náj tina'aj xá'pu' rijcaj je'ej ti tyi'tyéevijtij, catu a'íj tyana'aj jimi i tavástara', sulu tyajta tu a'yan ricíj hua' jimi i tyeítyee.

22 Hua' jamuán a'íjma i tyaj huo'ta'ityaca', séej nu nyajta hua'ta'ityaca' i ta'ihuáara', i ti arí mue'tíj taataséjra ti a'ín a'yan tya'axié'vi'ra' ti taatáhuüre', ajta ijíj jéetze' pu óoca'nyej a'íjna jime' ti huápuí'ij jéehua ja'mua jitze tyí'ca'nyej. 23 Ajta a'íjna i Tito a'í pu a'ín pué'een i ti nyajamuan tyí'muarie' tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. Majta a'íimaj i maj hua'puaj i ta'ihuáamua', a'í mu a'ín pué'een i maj huo'ta'ityaca' a'íimaj i maj jóosi'rii mej mij i Ciríistu' tyu'tatyójtzi're'en. 24 Ajta mata'aj mij jáamua'reej i maj jusi'rii, siata'aj huo'taséjratye'en a'íjma i tyétyacaa siaj tzaahuatyí'ra'aj jin hua'xie've', mej mij majta jáamua'reej ti a'yan tye'tyévjitye' i tyaj á'tatzaahuatyé' ja'mua jime'.

9

1 Ajta a'íjna jime' i tyaj jin huá'huüre' a'íjma i ta'ihuáamua' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatyé', capu juxie've' nyej tyajtáhua'aj a'íjci jin tyajamuaatayú'se'en siaj sij a'yan huárinyij, 2 ji'nye nu'ríj jamua'reej siaj jéehua mua'aj a'yan tya'axié'vi'ra'. A'íj nu jin á'nyatzaahuatya'aj a'yan nyetyihuá'ixaatyé' a'íjma i maj Macedonia jo'cháatimee, a'yaa nu tyihuá'ixaatyé' ti arí séej nyinyí'ra'aj tyooméj siaj tyámua' huóoruuj mua'aj Acaya siaj jo'cháatimee, a'íj mu mij jin majta mue'tíj a'yan tyitya'huóoca'an mej mij majta tyu'tyáhuüre'en i Macedonia maj jo'cháatimee. 3 Nyajta nyáaj, a'yaa nu een jime' ta'ihuáamua' tyu'ta'ityaca' ja'mua jimi, ti'ij quee a'yan tyá'ra'nyij nyaj huápua'aj nyana'aj á'nyatzaahuatya'aj nyati'ijta mua'ajmaj jamuatyáxajtasime'en. Sulu siata'aj sij tyámua' eenye' je'ej nyaj nyeríj tyihuo'té'exaaj mua'ajmaj jime', 4 ji'nye tipua'aj séecan i maj Macedonia já'ma'can nyajamuan mó'ju'un, majta je'en jamuáatyoonij sequée tyámua' éenya'caj. Aj pu'ij taatatyé'vi'raste'sij ityájma, capu mua'ajmaj sulu ityájma pu a'íjna jime' tyaj mua'ajmaj jin á'tatzaahuatyé'. 5 A'íj pu jin a'yan tyina'ránajchaca' nyaj huo'táhuaviij i nye'ihuáamua' mej mij jó'ju' ja'mua jimi mej mij anaquéej jamuáamuaarej, ajta siaj sij huo'tá'an i siaj jin tya'tóoratziiri' siaj tyu'tapu'éjve'en. A'yaa xu sij juxié'vi'ra' jin tyu'tá'sij, capu a'yan éenye'ej ta'mej ti'ij nyaj ca'nyéjrij jin jamuata'íj siaj sij tyu'tapu'éjve'en.

6 A'íj xu ootámua'reej: A'íjna i ti cíi na'aj tyu'tá', cíi pu'uj ajta tya'ancuriáa'sij, ajta i ti jéehua tyu'tá', jéehua pu ajta tya'ancuriáa'sij. 7 A'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj tyu'tá'an a'chu ti a'yan tya'axié'vi'ra' i jutzájta', che' quee jamuáacha'aj nusu ca'nyéjrij jime', ji'nye Dios pu jaxie've' i a'tíj ti jutyamua've'ej tyu'tá'. 8 Dios pu jaayí'tin ti jaatámui'ren i ti jin tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij a'náj tina'aj néijmi'i tyí'ijcha'ij, ajta ti'ij tyí'ci'paa siaj séecan huatáhuüre'en. 9 A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Jéehua pu tyihuo'tá' a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', ajta i ti jin xá'puí' ricij, a'í pu jusén jime' séejre'.

10 Dios pu a'ín pué'een i ti tyu'tá'caa i ímue'rij ti huahuásti'huaca', ajta i cue'ráj ti tyí'cue'ri', a'í pu'ij ajta néijmi'i tyajamuaatá'sij, ajta já'muahuosi'ran, siaj sij jéetze' tyu'muarie'en a'íjna jime' i ti xá'puí' een. 11 A'yaa xu néijmi'i tyí'ijcha'íj xá'ju'un siaj sij juxié'vi'ra' jin tyihuo'tapu'éjve'en. Ajta i siaj mua'aj mutyojo'ta'ityaca',

a'yaa pu tyu'tyáhuüre'sij mej mij i ta'ihuáamua' tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹² Ji'nye tyati'ij huo'táhuüi i ta'ihuáamua', catu a'ij tyana'aj tyihuo'tá' i ti tyihuá'itziitya'ca'aj, sulu tyajta tu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios a'ijna jime' je'ej sij huaríj. ¹³ A'íi mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios, ji'nye a'íi mu a'ijna jin jamua'reeren i sij jin huo'tyáhuüi sij ja'astej i Ciriístu'. Majta mu jaatyátzaahuatye'sij i Dios, a'ijna jime' je'ej sij mua'aj tyihuá'huüre' a'íijma, sijta néijmi'caa i séecan. ¹⁴ Majta je'en jaatáhuoosij i Dios jimi ja'mua jime' jéehua maja'muaxié've'ej, a'ijna jime' ti i Dios jéehua huápu'ij tyámua' tyihuo'tá' je'ej sij tyi'tíj jin huaríj. ¹⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye a'íi pu taatapuéjve i ti huápu'ij juxié've' i ti quee maja' nyúucarij tyaj jin jaataxáj.

10

Pablo pu japon huatanyúj i ti jin tyi'tyéjvee

¹ Nyáaj, i nyaj Pablo pu'é'en, a'yaa nu tyaja'muahuavii, a'ijna jime' ti i Ciriístu' ná'ancu'vaxij, tyij majta a'yan tyi'nyaxaj yee nyaj jee tyi'tziinye' tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj, nyajta je'ej huányaxaxa'aj tipua'aj ya' ímuáj naatyávaacaj. ² A'yaa nu nyij tyaja'muahuavii, nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi, sij quee ca'nyíjra'aj nyatá'care'en nyej nyij a'yan huatányesejrataj nyaj á'nyaca'nyej yunyatzájta' a'íijma jimi i maj a'yan tyi'taxaj tyaj a'yan cha'taj tyana'aj ricij mati'ij a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye ná'nyaca'nyej nyaj a'yan tyihua'rájeevej. ³ A'yaa pu ajta tyi'ja'yájna tyaj tyeítyee pu'é'en, tyajta catu a'yan tyi'tyenyose' mati'ij i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ I tyaj jin nyo'se', capu íyan tyi'ma'can i cháanacaj japua, sulu a'íi pu a'íin pu'é'en i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej. A'yaa tutyij néijmi'i tye'entyí'uunaj i maj jin tajitzé tyi'pua'rite' ⁵ tyajta i maj jin óotzaahuatye' meej mij tyi'tyánaamuaj maj jáamua'tyij i Dios. Néijmi'i i hua'mua'tziira'aj a'ij tu jimi tyu'tátuire'en i Ciriístu', ta'aj ij a'ij ará'astej, ⁶ tyajta tyámua' een tyej tyij puéjtzij jaatá'an a'íjci i ti quee tyihuojó'itej, tipua'aj serij mua'aj néijmi'i jin ja'rá'astej i Dios.

⁷ Xaaséj a'íjci i ti séejre'. Tipua'aj a'tíj a'yan tyámua' naa tyá'mua'reeriaj ti i Ciriístu' jitze ajtyáma'can, che' ajta a'yan tyá'mua'reeriaj tyej tyajta ityáj i Ciriístu' jitze ajtyáma'can. ⁸ Tipua'aj nyáaj jéetze' ná'nyatzaahuatye'ej a'ijna jime' i ti jin nyavástara' tyinaata'íj, capu nyetyevi'raste', ji'nye i tavástara' pu a'yan tyitaata'íj tyej tyij tyámua' jamuáa'uurej capu tyej tyij jamua'antyípuá'rite'en. ⁹ Canu a'yan tyá'xie've' ti'ij a'yan séjre'ej yee nyaj já'muamuaritye' a'ijna jime' je'ej nyaj tyajá'muayu'se'ej. ¹⁰ Séecan mu a'yan tyi'xaj tíjin nyej jee ca'nyéjrij jin tyajá'mua'ijtye' a'ijna i yu'xarij jitze, ajta tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj canu jee á'nyaca'nyej nyaj a'yan tyajamuaté'examatye', nyajta jee quee tzáahuatyí'ra'aj jin tyi'xaj. ¹¹ Ajta a'ijna i ti a'yan tyi'xaj, che' jáamua'reej tíjin a'yaa tu tyi'xaj tipua'aj ya' ímuáj taatyú'uucaj, tyajta a'yan rinyij tyati'ij ja'mua jimi jo'tyú'uucaj.

¹² A'yaa pu tyi'ji'ré'can jime', tyaj quee á'taca'nyej tyej tyij tajímua'aj á'tatzaahuatye'ej, mati'ij i séecan jusejrataj ja'mua jimi. Majta a'íimaj

camu xá'pui' metyityoomuámua're' mej mij jujímua'aj óotzaahuatye' séecan jamuán. ¹³ Catu ityáj a'yan tyá'tatzaahuatye' je'ej tiquee tyitatyéviijtye'. A'yaa tu'uj ricij a'chu ti i Dios tatá'caa tyej tyij ahuátatzaahuatye'en a'íjna jime' i tyaj jin tyí'muarie', a'íi pu'ij taatá' tyej tyij mua'ajmaj jimi ja'rá'astij mu siaj Corinto ja'chej. ¹⁴ A'íj tu jin quee a'yan ricij je'ej tiquee tyitatá'caa, a'yaa pu tya'ra'nyíche' tipua'aj tyequée jájcuaaj imuáj a'áa ja'tanyéjnyiche' ja'mua jimi. Ityáj tu a'íin pué'een i tyaj anaquéej jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Ciriístu'. ¹⁵ Catu tyajta a'íjna jin á'tatzaahuatye' je'ej maj i séecan tyu'muariej, a'yaa tyi'tíj tya'uuriáaj tiquee xá'pui'. Sulu a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jéetze' tyu'tyáhuire'en ja'mua jimi, a'yájna siatí'ij mua'aj seríj tyá'tzaahuatye'. ¹⁶ A'yaa tu tyajta tyá'xie've' tyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciriístu' i maj a' imuáj jo'cháatimee séej chuéj japua, jo'maj quee xu séecan tyojo'muariej, tyej tyij quee ahuátatzaahuatye'en a'íjna jime' je'ej maj séecan tyu'muariej.

¹⁷ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin óotzaahuatya'mui'ij, che' i tavástará' jimi ahuóotzaahuatye'en. ¹⁸ Ji'nye a'íjna i ti jusíj tyámua' tyúusejrataj, capu a'íin pué'een i ti Dios jaataxié'vej, sulu a'íjna i a'tíj tavástará' ti tyámua' tya'tá'caa.

11

Pablo pu tzaahuatyi'ra'aj jin tyi'tyéjvee i tavástará' jimi

¹ A'tzúj cuj cii setyino'viicue', tyij nyajta a'yan huasé'rihua'aj cuxáa nyenyatímue'raj nyetyaja'mua'ixatye'. Che' je'ej tina'aj, siano'táviicue'. ² Ji'nye a'íjna i nyaj jin chueerij ja'mua jime' Dios jimi pu jo've'mej. A'yaa nu tyaaxá'pui'intarej siaj sij a'íj siana'aj jimí huatyá'itzeere'en i Ciriístu' sequée tyi'tíj jin a'itzéeria'aj, yaa ti'ij íiti' tiquee xu tyáataj jamuán hui'caa. ³ Ajta a'yaa nu tyi'tziinye' tipua'aj a'tíj jamuáacuanamuaj ti'ij i cú'cu'uj tyáacuanamuaj a'íjci i Eva, siaj sij quee che' tzaahuatyi'ra'aj jin já'astijria'aj i Ciriístu'. ⁴ Tyámua' xu mua'aj tyihuá'jepe' tipua'aj síij mu jo've'mej ti séecan i nyúucarij jime' jaxaj a'íjci i Jesús, tiquee a'yan huánamuajrii je'ej tyaj tyeríj tyajamuáa'ixaa, siajta xu ja'ancuriáa'vej séej i júuricamej tiquee a'íin pué'een i Dios ti anaquéej jaatyájtóo ja'mua jimi, ajta síij i nyúucarij tiquee a'yan huánamuajrii ti'ij i siaj seríj ja'antzaahuaj. ⁵ A'yaa pu'ij, capu a'yan nya'asej nyaj jéetze' ciléenye' jin tyi'huire' mequee a'íimaj i maj nu'uj huápuí'ij va'cán jin tyityetyu'uj. ⁶ Tyij ajta quee nyai'riitye' nyej nyij tyámua' naa tyu'taxáj hua' jimi i tyeítýee, capu a'yan een i nyaj jin ucájmua'rej, a'íj tu tyij a'náj tina'aj já'muasejratye', tyajta néijmi' i jin a'yan ricij.

⁷ ¿Nyiquij je'ej pua'aj naaríj nyati'ij huáapua'aj nyana'aj jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta huatyenyaxáahuataca' siaj sij mua'aj ahuóotzaahuatye'en? ⁸ Nyáaj nu huári'ri' i hua' túmii a'íimaj i maj a'yee jusi'rii i Dios jimi, nyej nyij a'íjna jin huatyényahuire'en nyajta mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. ⁹ Ajta nyati'ij a'áa jo'tyaváacaj ja'mua jimi capu tyi'tíj no'tyá'itziij, canu tyi'tíj jin jamuaatamuáarie'ristej, ji'nye a'íimaj i nye'ihuámua' i maj a'áa ja'ráacaj a Macedonia, a'íi mu tyinaatá' i ti tyiná'itziitya'ca'aj. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj quee jamuaatamuáarie'riste'en, nyajta nyooj

a'yan tyu'ma'aj na'mej. ¹⁰ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i Ciriístu' jimi, a'yájna tí'ij ajta quee a'tíj tyináa'ri'raj i nyaj jin á'nyatzaahuatye' néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Acaya. ¹¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan nyetyi'xaj? ¿Nyiquij a'ijna jime' nyaj quee já'muaxie've'? Dios pu jamua'reej tijn nyajá'muaxie've'.

¹² Nyajta nyóoche' nu a'yan tyu'ma'aj na'mej, nyej nyij quee huo'tá'an a'íjma i maj jahuoo mej mij cha'mana'aj tyi'tíj jin óotzaahuatye', maj quee a'yan tyi'muarie' tyati'ij ityáj, ¹³ ji'nye a'íi mu'uj pué'een i maj quee tzáahuatyira'aj jin huata'ityi'huaca', majta tyú'cuanamuaj a'yan metyuuséerataj ti nu'uj i Ciriístu' huojo'ta'ityaca'. ¹⁴ Ajta a'ijna capu je'ej ta'sejratye', ji'nye i tyiyáaru' pu ajta a'yan jusejrataj tí'ij sáij ti tyi'huíire' u tajapuá, ¹⁵ a'íj pu jin quee je'ej ámiteere' tipua'aj a'íimaj i maj jahuíire' i tyiyáaru' a'yan metyúusejrata maj a'ijna jin tyi'huíire' i ti xá'pui' een. Majta a'yaa mu tyitye'entyipuá'rij je'ej maj tyaamue'tíj a'ijna jime' je'ej maj tyi'tíj huáruuj.

I ti jin jajpuéetzij a'ijna i Pablo

¹⁶ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyajamuaaté'exaatye'ej tiquee a'tíj a'yan tyi'mua'ajcaj yee nyej nyatímue', ajta tipua'aj a'yan metyi'mua'ajcaj, siata'aj naata'an nyaj a'yan tyu'taxáj tí'ij túutímue', nyej nyij nyajta nyáaj ahuá'nyatzaahuatye'en, ¹⁷ ajta a'yájna nyati'ij tyé'nyatzaahuatye' nyenyatímue'raj, capu a'yan tyi'xa'pui' i tavástara' jimi. ¹⁸ Ji'nye mue'tíj mu óotzaahuatye' a'ijna jime' je'ej maj tyu'muáriej, a'yaa nu nyij nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en. ¹⁹ Tyámua' xu mua'aj metyityoomuámua're', a'íj xu jin tyámua' naa tyé'viicue' a'íimaj jimi i maj jutímue', ²⁰ siajta xu tyé'viicue' a'íjma jimi i maj ca'nyé'rij jin tyajá'mua'ijtye', na'rúj i maj tyajamuáa'ri'raj, nusu i maj já'muacuanamuaj, i maj já'muaxana've', ajta i maj jamua'ráava'raj i ja'mua jíise'. ²¹ Tyij ajta nyetyevi'raste' nyaj jaataxáj, catu ityáj ahuátaca'an tyej tyij a'yan huárinij mati'ij a'íimaj.

Ajta tipua'aj séecan a'yan metyóotzaahuatya'aj, a'yaa nu nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en, tyij ajta quee xá'pui'. ²² ¿Nyiquij Hebreos maj pué'een a'íimaj? Nyáaj nu nyajta a'íin pué'een. ¿Nyiquij a'ijna jitze mua'ajtyáma'can i Israel? Nyáaj nu nyajta a'ijna jitze ajtyáma'can. ¿Nyiquij i Abraham jitze mue'rá'ma'can? Nyajta nu nyáaj a'ijna jitze eeráma'can. ²³ ¿Nyiquij metyi'huíire' i Ciriístu' jitze ma'can? Jéetze' nu nyáaj a'ijna jime' tyi'huíire', tyij nyajta ijíij nyatímue'raj nyetyajá'mua'ixaatye'. Nyáaj nu jéetze' tyu'muáriej mequee a'íimaj, nu'rij jéetze' mue'tíj huanámi'huaca' mequee a'íimaj, majta mue'tíj meríj naatyáavaxij, nyajta nu mue'tíj tin huamuí'. ²⁴ Anxívij mu pua'máj puéjtzij naatá' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i maj seityéj japuan tamuáamuata' japuan arámuaacua' pua'máj nie'riá'vaxij. ²⁵ Huéicaj mu natyáavaxij ciyéj jime', majta séej naatyáto'sixij tyetyéj jime'. Huéicaj pu ajo'cájrurij i báarcuj i nyaj tzajta' yi'cacaria'aj, séej tíca' nyajta séej xicáj nu á'tyeej nyaj jájtyij japua huajósij. ²⁶ Jéehua nu nyeríj huáraa i juyéj jitze, nyajta tyu'tátziin a'ijna jime' nyaj antáyi'caa i játya'naj jitze, nyajta a'íjma jime' i náhua'rij, nyajta a'íjma jimi i nyetye'ityeristyamua', na'rúj a'íjma jimi i maj séej chuéj japua

já'ma'can. Nyajta nu a'yan cha'taj nyana'aj tyu'tátz'ín i chájta'naj jitze, ajta jo'tij quee ja' a'táj, nusu i jájritze', nyajta a'íjma jimi i maj a'yan tyúusejrataj maj nu'uj ta'ihuáamua' pué'een. ²⁷ Jéehua nu á'viicue're', nyajta jéehua jajpuéjtzij, mue'táj nu huatáxa'ii nyaj quee che' cutzuj, nyaapuéjtzitariaca' a'íjna jime' nyaj huataí'cuataca' nyajta huataí'imuj, mue'táj nu quee tyú'cuaa, nyajta huatyáxaamuij, nyajta quee tyí'chajca'aj.

²⁸ Ajta a'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamua'ajcaa a'íjma jime' i maj jusi'rii i Dios jimi. ²⁹ Tipua'aj s'íj tyí'cuí'caj, nyáaj nu nyajta tyi'ijcuí'nyij, ajta tipua'aj séej je'ej pua'aj ma'uuriaj ti'ij a'ín ootyá'itzeere'en i Dios jimi, nyéetzij pu je'ej pua'aj naatá'ixaj. ³⁰ Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej tyi'táj jin ahuányatzahuatye'en, a'íj nu jin á'nyatzaahuatye'en i ti'quee nú'ca'nyisti'. ³¹ A'íjna i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús, a'íj pu jamua'reej nyaj quee tyi'tyáhue'taj, tyiche' tyé'tyojtzire'ej i Dios jusén jime'. ³² Nyati'íj a'áa jo'tyávaaca'aj a Damasco, a'íjna i tajtúhuan i ti jahuúria'ca'aj i rey Aretas, a'íj pu tyí'cha'íca'aj jo'tij jo'tyényinyi'ij i chájta'naj jitze ti'ij naatyéevi', ³³ ajta séecan mu na'cájtóo i sic'írij jitze a'ájna jo'tij ja'nácun i tyetyéj jitze, i ti jin curiá'nami' i chájta'naj.

12

Je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre i Pablo jimi

¹ Capu tyi'táj je'ej tyí'huúire' ti a'táj jus'íj óotzaahuatye'ej. Nyajta nyáaj a'íj nu jin tyajamuaaté'exaatye'sij je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre nye jimi, ajta je'ej ti tavástara' tyinaataséjra. ² A'táj nu mua'tyej ti Ciriústu' jitze ajtyáma'can ti a'náj a'yan tyáaru, pu'r'ij tamuáamuata' japuan muácuaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti Dios jútye' yo'ví'tij. Canu jamua'reej je'ej ti tyojo'vi'tichiihuaca' tyij jutyévi'j jime' nusu quee, Dios pu xaa jamua'reej. ³ A'íj nu xaa mua'reej ti a'íjna i tyáati', (tipua'aj jutyévi'j jime' nusu i júuricama'ra' na'aj, Dios pu'uj jamua'reej) ⁴ a'áa pu jó'vi'tichiihuaca' jo'tij naa jo'éen, jo'tij ajta yó'namuajri' a'íjci i nyúucarij ti'quee je'ej tyi'ri'ij ti a'táj jaataxáj íyan i cháanacaj japua. ⁵ F'rúitacaj pu nyaj ahuányatzaahuatye'en a'íjna jime' i a'táj, ajta canu nyajíme', a'íj nu jin ootányatzaahuatye'sij i ti'quee nú'ca'nyisti'. ⁶ Ajta tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyej nyij ahuányatzahuatye'en, canu a'ín pue'éenye'ej na'mej s'íj ti cha'na'aj tyí'xaj, jí'nye nyáaj nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyu'taxájtaj, ajta canu a'yan rinyij, ti'ij quee a'táj a'yan tyí'nyesejra je'ej ti'quee tya'ránajchi, sulu che' a'ín séjre'ej je'ej nyaj ricij, nusu je'ej nyaj tyí'xaj,

⁷ a'íj nu jin á'nyaxijtye' je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre nye jimi. A'íj pu jin nyata'aj nyij quee á'nyatzaahuatya'aj, Dios pu nye jimi a'yan tyeetyájtóo tyi'táj ti a'yan een ti'ij z'ícare'ej ti na'ajtyéjtzetyij, ma'ajta a'ín pué'een i tyiyáaru' ti yo'ta'ítyaca' ti'ij je'ej pua'aj náa'uurej. ⁸ Huéecaj nu nyeríj a'yan tyaatáhuaviiri' i tavástara' ti náa'ri' a'íjna i nyaj jin japu'éjtzitarej, ⁹ ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin: "A'íjna i nyaj jin muaxie've' a'íj pu a'ín pué'een i ti a jitze juxie've', jí'nye a'íjna i nyaj néijmi' i jin putyí'uurej a'íj pu huataséjre'sij a'íjna jime' i ti'quee mú'ca'nyisti'." A'íj nu nyij jin á'nyatzaahuatye' i

tiquee nú'ca'nyisti', ta'aj ij i Ciriistu' ti jin putyí'uurej nye jimi hu-
atyá'itzeere'en. ¹⁰ A'íj nu nyij jin nyetyamua've' i tiquee nú'ca'nyisti',
maj je'ej pua'aj tyí'nyeeje, maj na'náva'vaj, i ti nyamuarie'riste' ajta
je'ej nyaj tya'ajpuéjtzij a'íjna jime' nyaj Ciriistu' á'tzaahuatye', ji'nye
ti'ijta quee nú'ca'nyisti'raj aj nu nyijta jéetza' huatyényaca'nyej i
tavástara' jimi.

¹¹ A'yaa nu tyi'tyínyecha'ij ti'ij túutimue', mua'aj xu ca'nyíjra'aj
naatá' nyej nyij a'yan huárinyij. Ji'nye mua'aj xu a'ín pué'een i
siaj huatóoci'puaj siaj tyámua' tyinaataxáj, nyej nyajta quee jéetze'
ciléenye' jin tyí'huüre' a'íjma jimi i maj va'cán jin tyí'huüre'. Tyij
nyajta quee tyi'tíj jin antyínyamua'ree. ¹² I nyaj jin jaapuéjtzitariaca',
i siaj jin je'ej tyo'taséj, ajta i ti huápuí'ij naa huasé'rin, a'íj xu mua'aj
tyu'séj, a'íj xu sij jin jamua'reej nyej nyáaj ji're'can jime' a'ín pué'een
i tavástara' ti nyojo'ta'ityaca'. ¹³ Setyinaatú'uunyi' tipua'aj nyequee
xá'puí' tyajamuaatájé, tyi'tíj pu'uj quee jamuaaci'ij ti'ij tyihuo'ci'ij
a'íjmaj i maj pua'maquéj jus'rii, a'íi pu a'ín pué'een i nyaj quee a'náj
tyi'tíj jin muárie'rij jamuaatá'.

Pablo pu jaxaj ti ajtáhua'aj huóomuaarij

¹⁴ Nu'ríj tyámua' huányaruuj nyej nyij nyajtáhua'aj
jamojo'vá'muaarej, canu nyajta ijíij tyi'tíj jin jamuaatamuárie'riste'ej.
Canu a'íj huoo i ti mua'ajmaj ja'mua'a'rij, sulu mua'ajmaj, ji'nye
mua'aj xu a'ín pué'een i ti a'yan tyaja'muaci'puaj siaj tyi'tíj huo'tá'an
i juyójmua', capu maj hua'yojmua' tyi'tíj hua'tá'care'en i juhuásimua'.
¹⁵ Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin néijmi'i xijtye'en a'chu nyej tyi'tíj
tyícha'ij, na'ríij nyasíj néijmi'i nya'huányariej nyej nyij mua'ajmaj
jamuaatyáhuüre'en. Ajta tipua'aj jéetze' nyajá'muaxie've'ej, ¿nyiquij
jéetze' sequée che' nyaxie've' xá'ju'un?

¹⁶ A'yaa xu tyámua' naa tyá'mua'reej nyej quee tyi'tíj jin muárie'rij
jamuaatá'. Ajta séecan a'yaa mu tyí'xaj nyaj nu'uj huápuí'ij jú'mua'ree
je'ej nyaj tyajamuáacuanamuaj. ¹⁷ ¿Nyij tyi'tíj jin nyajamojó'rie a'íjna
jime' nyaj séecan huata'ityaca' ja'mua jimi? ¹⁸ Nyáaj nu i Tito
huatáhuaviiri' ti'ij jamojo'vá'muaarej, nyajta séej ta'ihuáara' jamuán
huata'ityaca'. ¿Nyiquij tyi'tíj jin jamojo'riej a'íjna i Tito? ¿Nyiquee
a'yan tyi'ji're'can jime' tyaj taxa'aj tyana'aj tyi'tyítacha'ij tyajta a'íj
tyana'aj tyajta jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios?

¹⁹ Tyij sequée a'yan tyi'mua'tzej tyaj a'íjna jin a'yan
tyajá'mua'ixaatye' tyej tyij tyu'táta'uunyi' ja'mua jimi, ma' ajta
capu a'yan tyi'ja'yájna. Sulu a'yaa tu tyí'xaj i Dios jimi a'íjna
jime' tyaj Ciriistu' jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna nye'ihuáamua',
a'íi pu tyámua' já'mua'uurej. ²⁰ Ji'nye a'yaa nu tyí'tziinye' tipua'aj
nyerij a'áa ja'rá'astij, nyajta a'yan tyajamuáatyonyij je'ej nyaj quee
tyá'xie've', siajta mua'aj a'yan éenye'que' náatyonyij je'ej siaj
siajta quee tyá'xie've'. Je'ej pu pua'aj nya'asej tipua'aj xúutya'xi'ij,
nusu xóochueeria'aj, na'ríij senyínyu'cacuj, nusu setyúumueeria'aj,
na'ríij je'ej pua'aj setyúuxajta, nusu xootzáahuatye'ej, siajta je'ej
pua'aj rijcaj. ²¹ A'yaa nu nyajta tyi'tziinye' ti Dios naatatyévi'raste'en
mua'ajmaj jime' nyati'ij nyajtáhua'aj a'áa ja'rá'astij, nyajta je'en a'íjna
jin huatányaxamuíjritye'en siaj mue'tíj serij á'tyeej siaj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij siajta quee jaatapuá'cítaca' siaj juxana'cire', majta i

maj jutyévi jín jaamué'tij i túmii, ajta néijmi'i i siaj jín je'ej pu'a'aj tyityo'cájrurij.

13

Pablo pu tyihuá'ijmuej ajta hua'tyojtye' antyityáatican jime'

¹ A'íi pu a'íin pu'é'een i nyaj nyerij huéecaj jamúumarin. Néijmi'i pu a'yan tyá'xa'pui'ántari'huan mahua'puaj nusu mahueéicaj metyi'séeracaj i tyeítýee. ² A'íimaj i maj aamí' huóoxana'cirej, majta néijmi'i i séecan, ijíj nyaj ya' imuáj huatyéjve, a'yaa nu nyajtáhua'aj tyihuá'ixaaty'e' nyati'ij tyihuó'ixaa' nyati'ij hua'puaj jamojo'vá'muaariaca'. Típua'aj nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu che' tyihuo'tú'uunyi'raj, ³ j'i'nye a'yaa xu mua'aj tyá'xie've' nyaj tyi'táj jamuaataséjratye'en i siaj jín jáamua'reej ti i Círíistu' ca'nyíjra'aj nyatá'caa nyej nyij a'yan tyu'taxáj a'íjna jitze ma'can. Ajta i Círíistu' capu a'yan een ja'mua jimi ti'ij síj tiquee jú'ca'nyisti', sulu a'íi pu jaataséjrataj ja'mua jimi i ti jín uhuájca'nyej. ⁴ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'íin óotateehuaca' i cúruuj jitze ti'ij i tiquee uhuájca'nyej, ajta a'íi pu júurij séejre' a'íjna jime' i Dios ti néijmi'i jín putyí'uurej. A'yaa pu cha'taj na'aj quee ityájma tyitú'ca'nyisti' a'íjna jime' tyaj Círíistu' jitze ajtyáma'can, ajta ityáj tu júurij tá'ju'un jimí, a'íjna jime' tyaj jitzán arátaca'nyej i Dios tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en.

⁵ Siata'aj jujímua'aj huóosej, siaj sij jáamua'reej típua'aj tyámua' naa setyá'tzaahuaty'e'ej, tyámua' naa setyityahuóosej. ¿Nyij sequée jamua'reej ti a'íin Jesús ti ajta Círíistu' pu'é'een ja'mua tzajta' séejre'? Nusu serij a'ij jín huamué'tichej i siaj japuétzitarej. ⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej tyaj quee ityáj huamué'tichej. ⁷ A'yaa tu tyá'huo i Dios jimi siaj sij quee tyi'táj je'ej pu'a'aj uuriaj, catu tyej tyij jaataséjrataj tyaj quee huamué'tichej, sulu siata'aj sij mua'aj tyámua' siana'aj tyí'tyesejre'ej, tyij tyajta a'yan huasé'rin mati'ij i maj merij huamué'tichej. ⁸ Ji'nye catu pújoorej tyaj seequéj tyaataxáj a'íjci i ti ji'r'é'can jime', sulu tyaj tyu'tyáhuüre'en a'íjna jimi i ti ji'r'é'can jime'. ⁹ A'íj tu jín tatyamua've' i tiquee tú'ca'nyisti', siaj sij mua'aj huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, a'yaa tu tyajta tyóoche' tya'huavíiraj tá'ju'un i Dios ja'mua jime' siata'aj sij tyámua' huárinyij. ¹⁰ A'yaa nu anaquéej tyajá'muayu'se'ej meentyij nyequee xu já'muasej, ta'aj ij quee a'yan tyuuxié've'ej nyej nyij jamuaatamuárie'riste'en a'íjci jime' i nyavástara' ti jín tyinaata'íj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, capu nyej nyij jamua'antypuá'ritye'en.

Hua'tyojtye' ajta aantypuá'rij

¹¹ Nyata'aj ja'antypuá'ritye'en, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jutyamua've'ej, siajta jahuocaj siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj. Siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an, siaj sij juxáahuaj naa tyityeecháatime'nyij, ajta i Dios ti já'muaxie've' a'íi pu ja'mua tzajta' huatyá'itzeere'ej. ¹² Siata'aj huóotyoytye'en síj ajta síj, xui'tyoo'pu'á'tza'xi'ín a'íjna jime' siaj néijmi'i i Círíistu' jitze ajtyáma'can. ¹³ Néijmi'i i maj tyá'tzaahuaty'e', i maj iye'ej jusi'rii, a'íi mu yajá'muatyoytye'.

¹⁴ Che' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en a'íjna i ti jín tyámua' tyajamu-atá'caa i tavástara' a'íjna i Círíistu', ajta i Dios ti jín já'muaxie've',

ajta i júuricama'ra' i Dios, miche' a'ín huatyá'itzeere'en néijmi'caa
mua'ajmaj jimi. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti ye'ej tyihuo'tayú'sej a'íjna i San Pablo a'íjma i maj Galacia jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, camu i tyeítýee nyojo'ta'ítýaca' camu majta a'íimaj na'antyíhuoj, sulu a'íi pu i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ajta i Dios i ti tavástara' pué'een, i ti jaatájuurityej a'íjci i Jesús, ² néijmi'caa jamuán i nye'ihuáamua', yatuj já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj jusi'rii a Galacia. ³ Che' i Dios ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápuaritye'en i já'muatzajta'. ⁴ I Ciriístu' pu huatóoa' ti huámu'nyij tajitzé ma'can, ti'ij tajapuá huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i Dios i ti tavástara' pué'een. ⁵ Tyiche' tyé'tyojtzí're'ej i Dios jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Capu síj ajtáhua'aj majá'hua' i nyúucarij i ti jin i Dios ti'rátoonyij

⁶ Je'ej nu pua'aj tyo'tányamua'aj a'íjci jime' siaj jiye'tzín ajtacíj i Dios jimi, i ti jamuaatajé ja'muaséeratya'aj i Ciriístu' jimi a'chu ti já'muaxie've', mua'aj xu sij seríj séej ántzaahuaj i nyúucarij. ⁷ Majta quee capu síj ajtáhua'aj i nyúucarij séejre'. Sulu séecan mu séejre' i maj já'mua'itziitye', majta tyí'tyese' mej mij seequéj jáa'uurej i nyúucarij i Ciriístu' ti jaxaj. ⁸ Ajta tipua'aj a'tíj seequéj tyajámua'ixaaty'e'ej i nyúucarij tiquee a'yan namuajre' je'ej tyaj tyeríj tyajamuáa'ixaa, che' i Dios puéjtzij jaatá'an, capu je'ej a'tíj ti pué'een tipua'aj nyáaj, na'ríj síj i ti tyí'huíire' u tajapuá. ⁹ Nu'ríj anaquéej a'yan tyaataxájtaca' ajta i'íj nu nyajtáhua'aj jaataxájtaj. Tipua'aj a'tíj seequéj tyajámua'ixaaty'e'ej i nyúucarij tiquee a'yan namuajre' ti'ij i siaj seríj ja'antzaahuaj, che' i Dios puéjtzij jaatá'an.

¹⁰ Canu nyáaj a'yan tyá'huoo nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyétyacaa jimi, sulu nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i Dios jimi. Canu a'yan tyá'huoo mej mij i tyétyacaa tyámua' nyojo'seejra. Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj maj a'íimaj tyámua' nyojo'seejra, canu che' a'íin pué'een i ti jahuíire' i Ciriístu'.

Ciriístu' pu i Pablo antyíhuo

¹¹ Siata'aj a'yan tyáamua'reej nye'ihuáamua', i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaaty'e' capu i tyeítýee jimi já'ma'can. ¹² Canu ja'ancuriáa' i tyeítýee jimi, capu ajta a'tíj naamuá'tyej, sulu a'íj nu jimi i Ciriístu' ja'ancuriáa', a'íi pu ajta naatá' nyej nyij jáamua'tyíj.

¹³ Siajta mua'aj xu'ríj tyí'namuajraca'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íica'aj jájcua'j imuáj nyati'ij nyooj já'astyajca'aj i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íjma i maj jusi'rii i Dios jimi, nyetyí'tyasa'ca'aj nyaj néijmi'caa antyipuá'ritye'en. ¹⁴ Jéetze' nu janamuajraca'aj i nyahuásimua'ci'ij yi'ráj, nyajta nu néijmi'caa mue'tijca'aj i nyaxa'aj tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i nyaj já'astyajca'aj i tayi'ráj. ¹⁵ Ajta ti'ij ja'ránajchaca' i Dios ti'ij na'antyíhuoonyij

nyati'ij quee xu nié'huacaj, a'í pu naatajé juxié'vi'ra' jime', ¹⁶ nyej nyij jáamua'tyij i yó'jra', nyajta je'en huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Canu a'tíj jimi ja'tanyéj tí'ij a'ín tyináamua'tyej je'ej nyaj tyi'tíj jin huárinyij, ¹⁷ canu nyajta a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij huó'muaarej a'íjma i maj anaquéej antyíhuaviihuaca' nyati'ij quee xu nyáaj, sulu je'en nu a'áa ja'tanyéj a Arabia, nyati'ij tányij huariá'raa a Damasco.

¹⁸ Tí'ij huéecaj nyinyi'ra'aj mu tyojo'ma'aj, aj nu nyij a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij jáamua'tyij a'íjci i Pedro, hua'puaj iteerij nu nyij á'tyeej nyaj jamuán ajo'caj. ¹⁹ Canu a'tíj a' jo'séj tí hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj antyíhuaviihuaca', a'íj nu'uj i Santiago i tí ihuáaria'ra' pué'een i tavástara'. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tí i Dios ajta jamua'reej nyej quee hue'tzij jin tyajá'muayu'se'ej.

²¹ Aj nu nyij tányij a'áa jo'mej i séej chuéj japua a'ájna a Siria, nyajta a Cilicia. ²² Majta a'íjma i maj Judea jo'cháatimee i maj majta Ciríistu' jimi séejre', camu nyamua'tyajca'aj. ²³ A'íj mu'uj nyúucarij namuajraca'aj tíjin: "Í tí ará'tyeej je'ej pua'aj ta'uuriajca'aj, ijíj pu huá'ixaatye' i tye'íyee mej mij ja'antzaahuatye'en i nyúucarij tí ará'tyeej ja'antypuá'rityamu'ca'aj." ²⁴ Majta a'íjma, tyámua' mu tyá'ta'caria'aj i Dios nyéetzij jime'.

2

A'í mu i maj tamuáamuata' japan hua'puaj ará'asej jaataxié'vej a'íjci i Pablo

¹ Tí'ij arí a'yan tyoomá'caj tamuáamuata' japan muáacuj nyinyi'ra'aj, nyajtáhua'aj nu a'áa jo'mej a Jerusalén a'íjci jamuán i Bernabé, nyajta nu a'íj jo'ví'tij i Tito. ² A'áa nu jo'mej, jí'nye i Dios pu a'yan tyinaataséjra tí a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj a'áa jó'me'en. A'áa nu nyij huó'ixaaj i nyúucarij i nyaj huó'ixaatye'sij a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Avíitzij nu jin a'yan huaríj hua' jimi i maj tyihuá'íjtye', ta'aj ij huataséjre'en nyaj quee huáapua'aj nyana'aj tyi'muarie'ca'aj. ³ Ajta quee capu a'yan tyu'ríj je'ej maj i séecan tyá'xie'va'ca'aj, jí'nye a'íjna i Tito i tí nyajamuáantaca'aj ajta hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj i griego, camu a'yan tyaata'íj tí'ij ja'antypisíjchej i junavíj. ⁴ Séecan i maj a'yan tyúusejrataj maj tajitzé ajtyáma'can, a'íj mu avíitzij jin utyájrurij ityájma tzajta', mej mij táa'eeve'en je'ej tyaj ye'ej tyityetyítacha'íj i Ciríistu' jimi, mej mij majtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyitaata'íjtye'en i nyúucarij jime' i maj jin tyi'ijta. ⁵ Catu huo'ta' mej mij taamué'tin, jí'nye a'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj tí ja'mua tzajta' séjre'ej i nyúucarij tí jí're'can jime' i tí jin Dios jamui'ratoosij.

⁶ Majta a'íjma i maj huápuí'ij juxie've', camu je'ej tyéejtyoj mej mij tyi'tíj jájcuan naaté'exaatye', ajta capu nyejitzé juxie've' a'tyán maj pué'een a'íjma, jí'nye capu i Dios a'íj jin tyihuá'xíjtye' je'ej tí s'íj huasé'rin. ⁷ Majta a'íjma, a'yaa mu tyáamua'reeri' tí i Dios a'yan tyinaata'ít'yaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'yájna tí'ij ajta a'íj tyu'ta'ít'yaca' i Pedro, tí'ij huo'té'exaatye'en i nyúucarij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁸ Jí'nye a'íjna i Dios a'íj tí huata'ít'yaca' i Pedro a'íjma

jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi pu cha'taj na'aj nyéetzij naata'ityaca' nyej nyij a'íjma jimi ujó'me'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁹ Ajta a'íjna i Santiago, ajta i Pedro, ajta i Juan, a'íi mu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj mej mij huó'cha'íin i maj i Dios jimi séejre', a'yaa mu tyáamua'reeri' ti i Dios a'íjna jin na'antyíhuoj, ajta ta'aj ij ootámiteere'en maj meríj taataxié'vej, a'íi mu tyámua' tyitajcha'íj muá'raa nyéetzij majta a'íjci i Bernabé, a'íi mu mij a'yan tyaaaxá'pui'intarej tyej tyij ityáj ujó'ju'un a'íjma jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'íimaj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁰ A'íi mu taatáhuaviiri' tyaj a'íjma ootámua'reej i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj nu nyij jin ootyényaca'an nyej nyij nyaxie'vi'ra' jin a'yan huárinyij.

Pablo pu jajtyá'xij a'íjci i Pedro a'ájna a Antoquíia

¹¹ Ajta a'íjna i Pedro, tí'ij a'áa ja'tanyéj a Antoquíia, nyáaj nu jajtyá'xij, jí'nye a'íi pu tyí'táj jin quee xá'pui' rijcaj. ¹² Ji'nye hua' jamuán pu tyí'cua'caria'aj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, 'asta mana'aj quee séecan ará'aj i Santiago tí uhuojo'ta'ityaca', aj pu'ij ajtáaraa hua' jimi, ajta jaatapuá'citaca' i tí hua' jamuán tyí'cua'caria'aj, jí'nye huá'tziinya'ca'aj a'íjma i maj ja'antyisí'chej i junavíj. ¹³ Majta i séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu majta a'yan huaríj huatoojé'yacan jime', sulu a'yaa mu hue'tzij jin tyúusejrataca'aj a'yájna tí'ij ajta huaríj i Pedro, a'íj pu jin ajta i Bernabé tyo'tyóohue'tzej tí'ij ij ajta a'yan huaríj matí'ij a'íimaj. ¹⁴ A'íj nu jin, nyati'ij huo'séj maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan tyityetyúucha'íica'aj tí'ij tyé'íjta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu nyij tyaaté'exaa a'íjci i Pedro metyí'séeracaj néijmi'i i tyeítyee tíjin: "Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can i maj Israel jitze eeráanyej, a'yaa paj tyí'tyía'cha'ij matí'ij i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ¿jí'nye een jime' ca'nyéjrij jin a'yan pahuá'uurej a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'rá'astej i huá'yi'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?"

Dios pu néijmi'caa tyu'túu'uunyi'raj i maj tyá'tzaahuatyé'

¹⁵ Ityáj tu a'íjma jitze eeráma'can i maj Israel jitze ajtyáma'can, catu a'íjma jitze i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁶ Tyajta ityáj, a'yaa tu tyá'mua'reej tiquee a'táj jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, tyij ajta néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, sulu a'íi pu jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i tí tyá'tzaahuatyé' i Círíistu' jimi. A'íj tu jin tyajta ityáj tyá'tzaahuatyé' i Círíistu' jimi, ta'aj ij i Dios a'yan taatámua'tyij tyaj jí'rénnye'ej séejre', a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatyé' i Círíistu' jimi, catu i tyaj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta. Ji'nye capu a'táj jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi típua'aj a'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta.

¹⁷ Ajta íjij, típua'aj a'yan tyetyá'huoocaj tyaj jí'rénnye'ej huatyá'itzeere'en, a'yaa pu tyé'miteere' tyej tyajta ityáj á'itzeere', ¿nyiquij a'yan huatóomua'aj tí i Círíistu' ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij je'ej pua'aj tyí'tyítacha'íij? Capu xaa nyu'uj. ¹⁸ Típua'aj nyáaj tyé'táj naatyú'uunaj, nyajtáhua'aj nyij jaatyátaahuaj, nyáaj nu nyasíj pu'éenye'. ¹⁹ Ji'nye nyáaj nu huamu' a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, nyej nyij júurij

huatyá'itzeere'en i Dios jimi. Nyáaj nu nyajta jamuán óotateehuaca' i Ciriistu', ²⁰ a'íj nu jin quee che' nyáaj júurij, sulu a'íj pu i Ciriistu' nye jimi júurij. Ajta i júuricamej i nyaj jin iíjij júurij, a'íj pu jin júurij i nyaj tyá'tzaahuatye' a'íjna jitze ma'can i jójra' i Dios, i ti naataxié'vej, ajta huatóotoj ti nyejitzé ma'can huámu'i'nyij. ²¹ A'íj nu jin quee majuuriesíj a'íjci i ti Dios jin juxié'vi'ra' naatá', j'i'nye tipua'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyu'tá'care'en nyej nyij j'i'rénnya'aj huatyá'itzeere'en, capu che' tyi'tíj huatyahuüre'nyijche' ti i Ciriistu' huamu'í'.

3

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta ajta i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Mua'aj mu siaj Galacia jo'cháatimee, capu já'mua'i'riitye' siaj tyi'tíj jo'itéej xá'ra'nyij. ¿A'tanyíj je'ej pua'aj jamuáaruuj? A'íjci i tyaj já'mua'ixaatye' a'íj tu já'muasejratye' i maj jó'tatee a'íjci i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ² A'íj nu'uj mua'reerimu' ja'mua jimi: ¿Nyi a'yan setya'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' siaj ja'rá'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ca' a'íjci jime' siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios? ³ ¿Nyi quij huápu'i'ij quee já'mua'i'riitye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij, j'i'nye mua'aj xu seríj a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, siajta iíjij a'yan tyá'xie've' siaj a'íj ará'astej i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo? ⁴ ¿Nyiquee tyi'tíj je'ej tyajamuuaatyáhuu'i i nyaj jéehua tyámua' naa tyajamuúa'ixaa? Capu je'ej tyí'ri'ij ti quee tyi'tíj jin je'ej tyajamuuaatyáhuüre'en. ⁵ Ti'íj i Dios jamuaatá' i ju júuricamej, ajta je'en tyi'tíj huataséjrataca' i ja'mua tzajta', ¿j'i'nye een jime' a'yan huaríj? Capu a'íjna jime' siaj ja'rá'astijrej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj pu jin i siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

⁶ A'yaa pu cha'tána'aj i Abraham tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtóo, ajta j'i'rénnye'ej jimi huatyá'itzee. ⁷ A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj jáamua'reej tíjin i maj j'i'r'é'can jime' i Abraham jitze eeráma'can, a'íj mu a'íjn pué'een i maj tyá'tzaahuatye'. ⁸ Jájcua'j imuáj pu a'yan tyé'yus'i'huaca'aj i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan ajta huo'támua'sij maj tyámua' een a'íjma'j i maj quee Israel jitze ajtyáma'can i maj majta tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyaaté'exaatya'ca'aj a'íjci i Abraham tíjin: "Néijmi'caa nu i tye'ityee tyámua' tyu'tyátoosij a jitze ma'can." ⁹ A'íj pu jin, néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', Dios pu tyámua' tyihuo'tá'sij jamuán a'íjci i Abraham i ti ajta tyá'antzaahuaj.

¹⁰ A'tyán maj a'íj jitze tyi'ca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjma pu puéjtzij huo'ta'sij i Dios, j'i'nye a'yaa pu tyé'yus'i' i yu'xarij jitze tíjin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tíj ti quee néijmi'i já'astijre' je'ej ti ye'ej tyé'yus'i' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta." ¹¹ A'íj tu jin a'yan tyá'mua'reej ti quee a'tíj j'i'rénnya'aj séejre' ti néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, j'i'nye a'yaa pu ajta tyé'yus'i' i yu'xarij jitze tíjin: "A'íjna i ti naa tyí'tyevij, a'íj pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'." ¹² Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu a'íj jitze ma'can i maj jin tyá'tzaahuatye', sulu a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "A'íjna i ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu jin a'yan tyi'cháaj ja'mej."

¹³ Ciriistu' pu tajapuá huatanyúj, tí'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjci jime' tyaj quee ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu tajitzé

ma'can jaapuéjtzitariaca', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'táj ti mui'nyij jo'tatéehuaj i ciyéj jitze." ¹⁴ A'yaa pu a'íjci jin tyu'ríj ta'aj ij huo'ci'tyij i Dios ti jin tyámua' tyihuo'tyátoosij, a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij tyajta néijmi'i a'íjna jitze ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye' ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios i ti jin tya'tóoratziiiri'.

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu jo'rio'uunaj i Dios ti jin tya'tóoratziiiri'

¹⁵ Nye'ihuámua', a'íj nu jamuaté'eexaatye'ej je'ej ti tyí'rinyaca' i tyeítyee jimi, tipua'aj a'táj tyi'táj jin atóoratyi' ajta jo'yú'xaj je'ej ti rinyij, capu i'ríj ti a'táj jo'rio'uunaj nusu ti jéetze' jitzán tyo'yú'xaj. ¹⁶ Ajta ijíj, Dios pu a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham ajta i ti jitzán eeráma'can. Capu i yu'xarij a'yan mui'caa tyi'tyáxajta, sulu sáj pu'uj i ti jitzán eeráma'can, a'íj pu'ij a'íjn pué'een i Ciriístu'. ¹⁷ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tijn: Dios pu tyi'táj jin tya'tóoraj i Abraham jimi, a'yaa pu'ij ajta tya'róo'astej. A'íj pu jin i nyúucaria'ra' i Moisés ti'ij yan huataséjre a'yan tyoomá'caj muáacuj anxítyej nyinyi'ra'aj japuan seityéj japuan tamuáamuata', capu i'ríj ti i nyúucarij jo'rio'uunaj ti'ij quee che' tyi'táj huiíria'aj i Dios ti jin tya'tóoraj. ¹⁸ Ji'nye tipua'aj i Dios ti jin tya'tóoratziiiri', a'íj jitze aróoca'nyaj i nyúucaria'ra' i Moisés, capu che' a'íjn pue'éenye'ej ja'mej i Dios ti jin tya'tóoratziiiri', ajta i Dios pu a'yan tya'tóoratziiiri' ti juxié'vi'ra' jin tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i Abraham.

¹⁹ ¿Tyi'tanyí na'aj ij je'ej tyí'huíire' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? A'yaa pu hua' jimi tyu'tyátuiihuaca', mej mij jáamua'reej i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i ti jitzán eeráma'can i Abraham, i ti jitzán i Dios tya'tóoratziiiri'. Ajta i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj mu i maj tajapuá tyí'huíire' hua' jimi jaatyájto' i tyeítyee, a'íjna jitze ma'can i Moisés. ²⁰ Ajta ti'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, capu a'táj huata'ít'yaca', sulu jusáj pu a'yan huaríj, ajta sáj na'aj a'íjn pué'een i Dios.

I ti jin tyí'huíire' a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

²¹ ¿Nyiquij a'yan huatóomua'aj ti seequéj tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íjci i Dios ti jin tya'tóoratziiiri'? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tipua'aj i nyúucarij i maj tyí'ijta júuricamej tatá'care'en, a'yaa pu'ij tyi'riitacaj tyaj ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjci jime' tyaj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ²² Ajta a'íjci i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj tyaj néijmi'i ootyá'itzee i Dios jimi, mata'aj mij a'tyán maj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi huatá'riitarij maj ja'ancuriá'an a'íjci i ti jin Dios tya'tóoratziiiri'.

²³ Ti'ij quee xu huataséria'caj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj tu jin eetyánami'huaca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yan tyetye'ejcho've'ej ti huataséjre'en a'íjna i tyaj jitzán tyá'antzaahuatye'en. ²⁴ A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyí'tacha'íica'aj ti'ij i ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie' ti'riij ti tisyéjra, 'asta na'aj quee uvé'nyej i Ciriístu', ta'aj ij i tyaj jin tyá'antzaahuatye'sij taatá'an tyaj ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en. ²⁵ Ajta ijíj ti arí huataséjre i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', capu che' a'íjn tacha'íj i nyúucarij i maj

jìn tyí'ijta, ²⁶ jì'nye a'íjna jìme' i siaj jìn tyá'tzaahuatyē' i Ciriístu' jimi, néijmì'i xu mua'aj yójmua'mua' pué'een i Dios, ²⁷ ajta siatì'ij jimi huatyá'itzee i Ciriístu' a'ájna siatì'ij huái'huaca', aj pu ajta jamue'ré'chejtya'xij. ²⁸ Capu che' a'íin juxie've' tìpua'aj Israel jítze pua'ajtyáma'cantaj, na'riij a'íjma jimi i Griego, tìpua'aj i tì juxáahuaj majo'cha'can, na'riij i tì ca'nyéjrij jìn tyí'huüre', tìpua'aj tyáati' nusu íiti', jì'nye néijmì'i xu mua'aj i Ciriístu' jítze ajtyáma'can, a'íj xu jìn síij siana'aj pué'een jimi. ²⁹ Ajta tìpua'aj Ciriístu' jítze xa'ajtyáma'can, a'íj xu jìn siajta a'íj jítze eeráma'can i Abraham, ajta a'íin tyajá'muaci'tyij i tì jìn Dios tya'tóoratzìiri'.

4

¹ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatyē' tìjin: Tì'ij ooj pa'ri'istan a'íjna i tì néijmì'i tyá'ci'tyij, a'yaa pu cha'tána'aj een tì'ij síij tì ca'nyéjrij jìn tyí'muarie', tyij ajta arí néijmì'i tyía'ra'an tyi'pué'een ² Séecan mu jacha'ij, majta a'íjna jìn antyúumua'reej maj tyú'cha'íin néijmì'i i tì tyía'ra'an, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'náj tì i táatajra' a'yan tyaaxá'pui'intari'ri'. ³ A'yaa pu cha'taj ityájma jimi tyé'yi'ij, tyati'ij quee xu tyi'tíj mua'réeriaca, a'íi pu tyí'ta'ijtya'ca'aj íian tì tyi'sejre' i cháanacaj japua. ⁴ Ajta tì'ij atyojo'ré'nyej a'náj tì a'yan tyu'xá'pui'intari'huaca', Dios pu juyóy ujo'ta'ítyaca', i tì huanie'huaca' i íitaj jítze, ajta a'yan tya'rá'astej i nyúucarij Moisés tì jo'yú'xaca', ⁵ ta'aj ij a'íin tajapua' huatányuunyij, jì'nye a'íi pu tyí'ta'ijtya'ca'aj i nyúucarij i maj jìn tyí'ijta, ajta je'en taatá'an tyej tyij huátatyamua've'en a'íjna jìme' tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een i Dios. ⁶ Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een, Dios pu yo'ta'ítyaca' i júuricama'ra' i juyóy i taxiéjnyu'caa tzajta', ajta i júuricama'ra' a'yaa pu tyá'huoo tìjin: "Muáj paj nyatáataj pué'een, i nyaj jéehua jaxie've'." ⁷ A'yaa pu'ij, capáj che' ca'nyéjrij jìn tyí'muarie', sulu yójra' paj pué'een i Dios, ajta ijíij paj períj yójra' pué'een, Dios pu a'yan tya'ajxié'vi'ra' pej pij néijmì'i jimi tya'ancuriáan.

Pablo pu je'ej tyóomua'ajcaa a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatyē'

⁸ Jájcua, imuáj, siatì'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios, mua'aj xu ca'nyéjrij jìn huái'huürria'ca'aj a'íjma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tìjin díoosij. ⁹ Ajta ijíij siaj seríj jamua'tyej i Dios, nusu ijíij tì arí i Dios já'muamuajtje, jì'nye tyí'riij siaj síj siajtáhua'aj ca'nyéjrij jìn tyu'tyáhuüre'en a'íjci jimi i tiquee tyi'tíj huüre', ajta tì'ij ajtáhua'aj ca'nyéjrij jìn tyajamuaata'íjtje'en? ¹⁰ Mua'aj xu tyí'ye'estyaa, tì'ijta a'ájna atyojo'ré'nyej a'náj tì tyi'tíj je'ej huaríj, na'riij i máxcirie' tì jitzán tyi'tíj atyojo'ré'nyesij, nusu i nyinyi'ra'aj i maj jitzán a'yan tyá'mua'reej tyi'tíj jìme'. ¹¹ A'íj nu jìn jéehua tyí'tziñnye' tìpua'aj quee tyi'tíj huatyáhuüre'en i nyaj jìn tyu'muáriej ja'mua tzajta'.

¹² Nye'ihuámua', a'yaa nu tyaja'muahuaviiij siaj a'yan rijcaj nyati'ij nyáaj, jì'nye nyáaj nu nyajta a'yan tyi'tyínyecha'ij siatì'ij mua'aj. Caxu siaj mua'aj tyi'tíj jìn ootyá'itzeerej nye jimi. ¹³ A'yájna siatì'ij seríj tyá'mua'reej, nyati'ij anaquéej jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu tyi'cuí'ij nyati'ij a'yan huaríj. ¹⁴ A'íjna i nyaj jìn tyi'cuí'ca'aj, jéehua pu jamuaatamuárie'ristej, siajta mua'aj caxu naataxána'vej, caxu siajta naatyáxaahuataca', sulu tyámua' xu tyinaatyéje tì'ij nyaj

a'íin pué'eenye' sáij ti tajapuá tyí'huíire', na'ríij yaa ti'ij nyaj a'íin pué'eenye' i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁵ ¿Ji'nye huaríj a'íjna i siaj jin jutyamua'va'ca'aj? A'yaa pu tyí'rij nyaj a'yan tyaataxáj ja'mua jime' yee tipua'aj a'yan tyí'riitacajche', mua'aj xu je'tatú'tu'nyijche' i juji'sij siaj sij nyéetzij naatatú'tu'tye'en. ¹⁶ Arí ijíj, ¿nyij seríj nyéjcha'íire' a'íjci jime' nyaj tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye'?

¹⁷ A'íjma jimi i tyeítyee jéehua xu hua' jitze juxie've', majta quee a'íjna jime' mej mij tyámua' jamuáa'uurej. A'yaa mu tyá'xie've' siaj sij tajimí ajtácíinyej, siaj sij siajta mua'aj hua' jitze tyú'ca'nyej. ¹⁸ A'yaa pu tyí'xa'pui' maj ja'mua jitze juxié'va'aj i séecan, siaj sij tyámua' huó'uurej, ajta a'náj tina'aj a'yan tyúuxie've', capu a'áa na'aj tipua'aj nyijta ja'mua jamuán a'áa jó'catyj. ¹⁹ Nyiyóojmua', jéehua nu jajpuéjtzij ja'mua jime', a'yájna ti'ij i íiti' ti jo'tacuí'nyaca' pá'rí'ij jime', 'asta na'aj quee i Ciríistu' ja'mua jimi tyámua' tyu'tyá'ítzeere'en. ²⁰ Canu a'tzúj jamua'reej je'ej nyaj ye'ej huárinyij mua'ajmaj jime'. Nyóoche' a'áa jó'catyiiche' ja'mua jimi nyej nyij quee che' tyajá'muayu'se'ej nyana'aj, sulu nyej nyij tyajamuáa'ixaatye'en senyeseeracaj.

Je'ej maj huaríj a'íjna i Agar, ajta i Sara, i tyaj jin yo'itéej tá'ra'nyij

²¹ Siata'aj naaté'exaatye' mua'aj mu siaj jaxie've' siaj sij ja'rá'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ¿nyitzaa sequée a'yan tyáanamua'jri' je'ej ti tyá'xaj a'íjci jitze i nyúucarij? ²² A'yaa pu tyé'yusí' ti i Abraham hua'puácaa tyiyóojmua'ca'aj i maj tyétyacaa. Sáij pu jitzán huanie'huaca' a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, ajta i sáij, a'íi pu jitzán huanie'huaca' a'íjci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj. ²³ A'íjna i ti huanie'huaca' a'íjci jitze i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, a'íi pu a'yan éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i ti'ríij. Ajta i sáij, a'íjna i ti huanie'huaca' jitzán i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj, a'íi pu a'íjci jin huanie'huaca' ti Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁴ Fríj tyaj a'yan tyaataxáj ti a'yan huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyé'yusí'. A'íimaj i úucaa i maj hua'puaj, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti hua'puaj ti jin Dios tyihuo'ta'íj i tyétyacaa. Sáij i nyúucarij pu a'áa já'ma'can i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sinaí. A'íj mu jitzán eerányesij a'íimaj i ti'ríij i maj tyu'tyáhuíire'sij ca'nyéjrij jime'. Ajta a'íjna i nyúucarij, a'íj puíríicij a'íjna i íiti' ti a'yan ántyapuaj tijin Hagar. ²⁵ A'íjna i Hagar, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i jiríj i Sinaí, a'áa ti jo'tácaj a Arabia. A'yaa pu ajta huatóomua'aj chájta' ti já'sejre' a Jerusalén, ji'nye óoche' pu ca'nyéjrij jin tyí'muarie' jamuán i yójmua'mua'. ²⁶ Ajta a'íjna i Jerusalén tajapuá ti já'ma'can, a'íi pu juxáahuaj jo'cha'can. Ajta a'íi pu pué'een i taj náanaj. ²⁷ A'yaa pu'uj na'aj ji'nye a'yaa pu tyé'yusí' tijin: Pajta muáaj, ti'quee che' muo'tacuí'nyij, pata'aj huatá'tyamua've'en. A'yaa paj huárinyij, ji'nye jéehua paj tyiyóomua'aj puá'mej mu paj quee a'náj ootájucataca' quee a'íjna i íiti' ti víche'.

²⁸ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj séejre' ti'ij a'íjna i Isaac ti a'íjci jin eerányej i ti jin Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁹ A'ájna imuáj a'íjna i yójra' ti a'yan cha'tána'aj éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i ti'ríij, a'íi pu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci

i yójra' ti huanie'huaca' a'íjci jime' i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. Ajta ijíj, a'yaa pu cha'taj tyí'rinyacaa. ³⁰ Ajta, ¿ji'nye tyá'xaj i yu'xarij jitze? Nyiquij a'yan yee: "Pata'aj jaatamuáritye'en a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', pajta i yójra', ji'nye capu a'náj tyi'táj jaci'tij a'íjci i yójra' i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', sulu néijmi'i pu tyá'ci'tyij a'íjci i yójra' i íitaj ti juxáahuaj jo'cha'can." ³¹ A'íj pu jin, nye'ihuáamua', catu a'íjci jitze eeráanyej a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj. Catu xaa nyu'uj, sulu a'íj tu jitzán eeráanyej a'íjci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj.

5

Maj quee tooa'care'en maj ca'nyéjrij jin tyí'huíre'ej

¹ Ciriístu' pu tí'rájtoo tyej tyij taxáahuaj mahuací'ca'an. A'íj xu jin caxu che' tooa'care'en siaj síj ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ej, caxu che' huariá'ci'ca'an a'yájna siati'ij tyityaajú'ca'aj.

² Sianáanamujri'. Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'. Tipua'aj a'yan setyityaató'a'an maj ja'antysiichixi'in i ta'antyuuví'rajmee i siaj jitzán sa'racia, ti'ij tyá'xaj i nyúucarij maj jin tyí'íjta capu tyi'táj jin jamuaatyáhuíre'ej i Ciriístu'.

³ A'yaa nu tyaaté'xaatye'sij tzáahuatyí'ra'aj jime' a'táj tina'aj ti ja'antysiíjchej i junavíj, a'yaa pu jimi tyuuxié've'ej ja'mej ti'ij néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'íjta. ⁴ Mua'aj mu siaj a'yan tyá'huoo siaj ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, mua'aj xu seríj ajtacíj a'íjci jimi i Ciriístu', siajta ajtacíj a'íjci jimi i Dios ti tyámua' tyajamuaatá'. ⁵ Tyajta ityáj, a'íj tu jitze arataca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyetyí'ijcho've'ej tyej tyij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'yaa pu tyí'een, ji'nye i Ciriístu' jimi, capu a'téj jitzán juxie've' tipua'aj a'táj arí ja'antysiíjchaca' i junavíj nusu quee. A'íj pu xaa jitzán juxie've' ti a'táj a'yan tyihuo'taxié've'en i tyeítjee tzáahuatyí'ra'aj jime'.

⁷ Tyámua' xu seríj mua'aj tyityaajú'ca'aj i juyéj jitze. ¿A'tanyíj tyajamuanatyí'uunyi'ri' siaj síj quee che' já'astyaj a'íjci i nyúucarij ti ji'ré'can jime'? ⁸ Capu a'íin ca'nyíjra'aj jamuaatá' i Dios i ti jamuaatajé. ⁹ A'yaa mu tyí'xaj ti cá'ra'tzuj i levaduura' néijmi'i tyináxcaj i cuéjtzij, ¹⁰ a'íj nu jin nyáaj i tavástara' jitze tyí'ca'nyej siaj mua'aj quee seequéj tyí'mua'tyij, ajta i Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'íjci i ti tyajamua'antyi'uunyi', ajta quee je'ej rinyij a'táj ti pué'een.

¹¹ Ajta nyéetzij jime', nye'ihuáamua', tipua'aj nyooj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej siaj ja'antysiichixi'in i junavíj, camu che' je'ej pua'aj nya'uurényijche' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye capu je'ej pua'aj hua'namuaaraste'ej ja'mej i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye' ti i Ciriístu' óotateehuaca' i cúruuj jitze. ¹² Ajta a'íjma jime' i maj a'íjci jin tyajamua'antyiú'nyi', a'yaa pu tyina'ráanajchi nyéetzij maj anaquéj a'íimaj jujíimua'aj huatyóosiichixi'in.

¹³ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', Dios pu jamuaatajé siaj síj juxáahuaj mahuací'ca'an. Ajta caxu a'íjci jin a'yan rijcaj siaj síj a'yan cha' siana'aj je'ej pua'aj rijcaj je'ej ti tyajamuá'miteeraste'. Sulu siata'aj juxie've' huatóohuíre'en séej jamuán siajta séej. ¹⁴ Ji'nye néijmi'i pu i nyúucarij i maj jin tyí'íjta séej na'aj jitze tya'róo'astee i ti

a'yan tyá'xaj tǵjǵn: "Pata'aj jaxie've' i axa'aj tyéviy a'yájna pati'ij asǵj tyí'axie've'." ¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj, jǵ'nye tǵpua'aj mua'aj je'ej pua'aj setyúuxajta na'rǵj sioo jujǵmua'aj tyúucha'ǵre'ej, mua'aj xu sij jujǵmua'aj antyúupua'aritye'sij.

I ti tatzájta' eerányinyii, ajta i ti jitzán eerányinyii i júuricama'ra' i Dios

¹⁶ A'ǵj nu jǵn a'yan tyí'xaj tǵjǵn: Siata'aj a'yan tyí'tyechajcaj a'ǵjci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, siaj sij quee tyi'tǵj jǵn je'ej pua'aj rijcaj i ti ja'mua tzajta' tye'rányinyii. ¹⁷ Jǵ'nye je'ej ti tyá'xie've' i ti je'ej pua'aj een, a'ǵj pu jájcha'ǵre' i júuricama'ra' i Dios, ajta a'ǵjna i júuricama'ra' i Dios a'ǵj pu ajta jájcha'ǵre' i ti je'ej pua'aj een. A'ǵj mu a'yan tyityetyúucha'ǵre', a'ǵj xu jǵn mua'aj quee a'náj a'yan rinyij je'ej siaj tyá'xie've'. ¹⁸ Ajta tǵpua'aj i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyej, capu ij che' mua'ajmaj tyaja'mua'ǵitya'aj ja'mej i nyúucarij i maj jǵn tyí'ǵjta.

¹⁹ Tyámua' pu tyé'miteere' je'ej maj ricij a'ǵmaj i maj ja'astej i ti je'ej pua'aj een, a'ǵj mu juxana'cǵre' séecan jamuán i maj quee jatyévi'tǵn, huápu'ǵj mu xána'visi' ricij a'ǵj mu mij jǵn merǵj jó'vej, ²⁰ a'ǵj mu hua'najchej i sáanturij, majta tyí'chahuaa. Jéehua mu juxana've', majta quee tyámua' ja'huóomua'raj, majta óochueere'. Jéehua mu tyo'cájaaxiejve', majta séecan jaaxiejtye', majta jé'ta' huaci'ǵj, majta séecan jimi ajtyú'uuvej. ²¹ Jéehua mu tyihuá'chueere', majta juta'rujve', majta tyí'nyacua'aj, majta néijmi'i jǵn a'yan ricij i ti je'ej pua'aj tyí'een. A'yaa nu nyij mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'yájna nyati'ǵj nyáaj nyerǵj jájcuaj ǵmuáj huarǵj, tǵjǵn i maj a'yan tyityetyúucha'ǵj camu ujo'tyárutyij jo'tǵj i Dios tyejé'ǵjta.

²² Ajta a'ǵjna i júuricama'ra' i Dios ti tyihuatá'caa, a'ǵj pu a'ǵjn pué'een tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj, ajta tyámua'vi'ra'aj, ajta tyaj taxáahuaj séjre'ej, tyaj néijmi'i jǵn tyo'táviicue', tyajta huo'xié've'en séecan i tyeǵtyee, tyajta tyihuo'tapuǵjve'en, tyajta quee tyi'tǵj jǵn á'itzeeria'aj, ²³ tyaj quee á'tatzaahuatye'ej, ajta hua' jitze séejre' i ti xá'pu'. Capu ij ajtáhuua'aj sǵj séejre' i nyúucarij ti tyi'tǵj jǵn hua' jitze pua'aritye'ej. ²⁴ Majta i maj jitzán ajtýama'can i Cǵrǵistu' ti ajta Jesús pué'een, mu'rǵj néijmi'i tyu'táxaahuataca' i ti je'ej pua'aj tyí'een ti eerányinyiica'aj i hua' tzajta' mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ǵj. ²⁵ Tǵpua'aj a'ǵj jǵn tyajúurij i júuricama'ra' i Dios, tyiche' tyajta tyu'tá'an tǵ'ǵj i júuricama'ra' i Dios tu'cájuyetyej.

²⁶ Tyiche' quee á'tatzaahuatye'ej, tyajta quee ca'nyǵjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj á'tamua'raj nusu tyej tyij tajǵmua'aj tyítajaaxiejvi'.

6

Miche' huatóohuǵre'en sǵj ajta sǵj

¹ Nye'ihuáamua', tǵpua'aj séej a'tǵj xaaséj ti ootyá'itzeere'en tyi'tǵj jǵme', siata'aj mua'aj mu siaj i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej jaatáhuǵre'en. Ajta siati'ǵj a'yan huárinyij tyámua' xu'uj siaj sij quee a'yan cha'taj siana'aj tyityo'tyá'itzeere'en tǵ'ǵj a'ǵjn tyo'tyá'itzee. ² Siata'aj huatóohuǵre'en séej jamuán siajta séej, a'yaa xu sij a'ǵjci jǵn tyar'á'astej i nyúucaria'ra' i Cǵrǵistu'.

³ Típua'aj a'táj a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyi'táj jin antyúumua'reej, ajta quee tyi'táj jin antyúumua'reej, a'í pu jusíj jucuanamuaj. ⁴ Che' síj ajta síj jusíj huóosej je'ej ti tyi'tyúucha'ij, ajta típua'aj tyi'táj jin óotzaahuatya'mui'ij, che' a'ájna jime' je'ej ti jusíj tyi'tyúucha'ij, che' quee i séecan jime'. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj a'yan tyó'viicue' je'ej ti tyi'táj tyá'muarie'riste'.

⁶ A'ájna i ti jumua'tyej i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa pu tyúuxie've' ti jaatyáhuüre'en a'ájci i ti tyá'mua'tyej.

⁷ Caxu mua'aj jucuanamuaj, capu i'rij siaj jáacuanamuaj i Dios. Tyi'táj siaj mua'aj tyu'tá', a'yaa xu cha'taj siana'aj tya'ancuriáa'sij.

⁸ A'ájna i a'táj ti a'áj jimi tyí'muarie' i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huámui'nyij. Ajta a'táj ti a'áj jimi tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios, a'í pu i júuricama'ra' i Dios jaatá'sij ti júurij já'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'áj tu jin tyiche' quee jaxaahuataj i tyaj jin xá'pui' ricij, ji'nye típua'aj tyequée jaxaahuataj tyi'táj tu ancuriáa'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tye'tyévijtye'. ¹⁰ A'áj pu jin, a'náj tyaj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj, tyiche' tyámua' huó'uurej i taxa'aj tyeityee, tyajta jéetze' tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjma i maj majta tyá'tzaahuatye'.

Maj tyámua' tyeeséj ti'ij quee a'táj huo'cuanamuan

¹¹ Tyámua' xu mua'aj tyeeséj je'ej nyaj va'cán jin tyé'yu'xaj i nya-muáca' jime'. ¹² A'íimaj i maj já'mua'itziitye', majta a'yan tyí'tyese' siaj sij ca'nyéjrij jin ja'antysisjchej i junavíj, a'yaa mu ricij mej mij i tyeityee tyámua' huójo'sejra camu jaxie've' ti puéjtzij huo'ci'tyij a'ájci jime' maj ja'rá'astee a'ájci i Ciríistu' i ti óotateehuaca' i cúruuj jitze. ¹³ Ajta a'íimaj i maj ja'antysisjchej i junavíj, camu ja'rá'astyaa i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyá'xie've' siaj mua'aj ja'antysisjchej i junavíj, mej mij a'ájci jin ahuóotzaahuatye'en siaj a'ájci jin a'yan huaríj. ¹⁴ Nyajta nyáaj canu tyi'táj jin á'nyatzaahuatye', sulu a'áj nu jin á'nyatzaahuatye' ti Ciríistu' nyej jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze. Ji'nye a'ájna jitze ma'can i cúruujra' i Ciríistu', capu che' i cháanacaj nye jimi séejre', nyajta nyáaj canu nyajta che' i cháanacaj japua séejre'. ¹⁵ Capu tyi'táj huüre' típua'aj a'táj ja'antysisjchaca' i junavíj nusu quee, a'í pu juxie've' ti a'táj jájcuan jin huanie'huaj i Dios jimi. ¹⁶ Che' Dios huo'tyápua'ritye'en, ajta hua'ancu'vajxi'in a'chu maj pua'máj ja'rá'astee a'ájci i nyúucarij, majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i tyeityeristyamua'me'en i Dios.

¹⁷ Ijij ti yujo'que'táj ja'mej canu che' jaxie've' ti a'táj nya'itziitya'aj, ji'nye pu'rij nye jitze séejre' a'ájci jime' i nyaj jajpuéetzij i Jesús jitze ma'can.

¹⁸ Nye'ihuáamua', che' i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an i ja'mua tzajta'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij Pablo ti huo'ta'ítyi'ri' i Éfeso maj jo'cháatimee

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, a'íi nu pué'een i Dios ti na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jaatyáhuüre'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Éfeso ja'chej i siaj tyeítyeristryamua' pué'een i Dios, siajta tyá'tzaahuatye' a'íj xu jin jimi séejre' i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ² Che' i Dios i tavástara' ajta i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin jamuaatyáhuüre'en majta tyámua' jamuáa'uurej ja'mua tzajta'.

I tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios a'íjna jime' i ti taatyáhuüi

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti yo'puáara'an pué'een i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ji'nye a'íj pu jitze i Ciriístu' tyitaatapuéjvej néijmi'i i tajapúa' ti tyejé'sejre'. ⁴ Dios pu ta'antyíhuo i Ciriístu' jitze jájcuaj ímuáj tí'ij quee xu jaatyatáahuava'caj i cháanacaj, tyej tyij néijmi'i jin tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij i tatzájta', tyajta quee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj jimi i Dios. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyitaaxié'vej tyej tyij yójmua'mua' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna jitze ma'can i Ciriístu', je'ej ti a'íin jájcuaj ímuáj tyitaaxié'vej. ⁶ A'íj pu jin a'yan jaatamua'aj tyej tyij a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej a'íjci jime' i ti jin naa huasé'rin i Dios, i ti juxié'vi'ra' jin taatá' i juyój jitze ma'can i ti huápu'íj jaxie've'. ⁷ A'íi pu i Ciriístu' tajíme' tyu'nájchitaca' i Dios jimi tí'ij juxúure' eeráaxirej tajitzé ma'can tí'ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'ítzee. ⁸ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti tyámua' tyitaatyátoonyij, ajta tajími jaatyájtóo a'íjna i tyaj jin tyu'yí'tihua'an ajta tyej tyij néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij, ⁹ a'yaa pu tyitaatá' tyej tyij jáamua'tyij tyi'tíj ti puíríci'j i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. A'íi pu arí a'yan tyaaxá'pui'intaria'ca'aj tí'ij i Ciriístu' jimi taataséjratye'en i ti ju'avaataca'aj, ¹⁰ a'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyaaxájtaca'. Ajta a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi a'íi pu a'íin pué'een tí'ij i Ciriístu' tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tajapúa' já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹¹ Ciriístu' jimi pu i Dios anaquéej ta'antyíhuo ta'aj ij jamuán tyitáaci'tyij, a'yájna tí'ij i Dios tya'táraj, a'íi pu a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've'. ¹² A'yaa pu tyá'xie've' tyej ityáj anaquéej jajchó've'ej i Ciriístu', tyej tyij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyi'uurej. ¹³ Tyetyé'tyojtzire' i Ciriístu', siajta mua'aj mu siaj jáanamujri' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, i ti jin jamui'rátóosij, siajta tyá'antzaahuaj, mua'aj xu sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'raa i Dios tí'ij a'íin ju júuricamej ja'mua jimi huatyáito i ti a'yan tya'tárajcaa. ¹⁴ A'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyi'taci'tyij i Dios ti tyitaatá'sij, típuaj arí ja'antyíci'tyij i ti jin tí'rátóosij tyej tyij jimi ajtyáma'can tá'ra'nyij, tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyi'uurej.

Pablo pu huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁵ A'íj nu jime' nyáaj jamua'ree siaj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi i Jesús, siajta hua'xie've' néijmi'caa i maj tyeítyeristyamua' pué'een i Dios, ¹⁶ canu nyij ja'antyápuacitacaa nyaj tyé'tyojtzire'ej i Dios ja'mua jime', nyajamua'tamua're'rihua'aj nu nyij huatyényuusij i Dios jimi. ¹⁷ A'yaa nu tyá'huaviiij i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i ti naa huasé'rin, ti'ij jamuaata'an i júuricamej i siaj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej ajta ja'mua jimi huataséjre'en, ajta siaj sij ji'ré'can jime' jáamua'tyij. ¹⁸ A'yaa nu tyá'huaviiij i Dios ti'ij jamo'támiteeraste'en, siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti puírícij i siaj jajchó've', i ti jin i Dios jamuaatajé, ajta naa éenye'ej tyihuá'ci'tyij i tyeítyeristyamua'me'en i Dios, ¹⁹ ajta quee iteere' i ti jin huápu'i'ij tyu'yi'tin i Dios, i ti jin tye'entyimuáriej tatzájta' i tyej tyá'tzaahuatye'. A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyi'uurej ti ajta jin uhuájca'nyej ²⁰ ti'ij jaatájuurityej i Ciriístu' ajta yo'ví'tíj u tajapúa' ti'ij a'áa ya'ajcájra i jumuáca'ta' pujmua', ²¹ ajta jaatá' ti'ij néijmi'i putyi'uuriaj, ti tyu'ta'íjtaj, ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj a'íjna jime' i ti jin ántyapuaj, ti'ij na'aj íjij ti tyí'sejre' ajta je'ej ti ooj yatyooméj. ²² Néijmi'i pu jin i Ciriístu' antyúumua'reej, a'íi pu ajta i Ciriístu' antyihuaviihuaca' ti'ij a'íin pué'éenye'ej já'ra'nyij i hua' mu'uj néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'íimaj i maj jusi'rii i tyejúuj tzejta' a'íi mu a'íin pué'een i tyévira' i Ciriístu', a'íi pu hua' mu'uj pué'een, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i Ciriístu' i ti néijmi'i tyámua' tyi'uurej.

2

Dios pu tajapúa huatanyúj i Ciriístu' jitze ma'can

¹ Jájcuaaj ímuáj xu mua'aj mu'chica'aj a'íjci jime' i siaj je'ej pua'aj rijcaaa siajta jéehua á'ítzeeria'ca'aj, ² a'yaa xu sij tyí'tyesejria'ca'aj, ji'nye a'yaa xu tyityetyúucha'íica'aj mati'ij ricij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, siajta a'yan rijcaaa je'ej ti tya'ráanajchi a'íjna i ti íyan tyí'íjta ajta a'íjma jimi i xiéjnyu'carij i maj séejre' áacaj tzejta' i ti'ij ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij quee ja'astej i Dios. ³ A'yaa tu tyajta néijmi'i ityáj jájcuaaj ímuáj tyí'tyesejria'ca'aj, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej tyaj tyaaxié'va'ca'aj tajímua'aj, ajta je'ej ti tyitá'miteerastya'ca'aj. A'íj pu jime' a'yan tyi'taci'puáatacaj ti i Dios jéehua puéjtzij taatá'an, a'yájna ti'ij puéjtzij tyihuo'tá'sij i séecan. ⁴ Ajta i Dios jéehua pu tá'cu'vej ajta va'cán jin taxie've', ⁵ a'íj pu jin taatá' tyaj júurij tá'ra'nyij jamuán i Ciriístu', tyati'ij tyooj mu'chica'aj a'íjci jime' i tyaj á'ítzeeria'ca'aj. A'íjna i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios a'íj xu jin seríj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en. ⁶ Ajta jamuán i Ciriístu' taatájuurityej, tyej tyij jamuán oorá'sej u tajapúa. ⁷ A'yaa pu a'íjna jin huaríj ti'ij jaataséjrataj i ti jin tá'ancu'vaxij ajta taaxié'vej a'íjci jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ⁸ A'íj xu jitze ma'can i Dios ti jin já'muaxie've' mua'aj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en i siaj jin tyá'tzaahuatye'. Caxu jujímua'aj siana'aj jájtyo, sulu a'íi pu i Dios juxié'ví'ra' jin jamua'ancu'vaxij. ⁹ Caxu mua'aj jujímua'aj a'yan tyéejtyoj, ta'aj ij quee a'tíj óotzaahuatye'ej, ¹⁰ ji'nye i Dios pu a'íin pué'een i ti táataahuaca', a'íi pu táataahuaca' jimi i Ciriístu' ti ajta

Jesús pué'een, tyej tyij tyámu'a' tyu'muárie'en, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej ti a'ín jájcuaj tyitu'cájuyetyej.

Néjmi'i tu séej chájta'naj tyana'aj pué'een

¹¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'yan hua'tamuá'muaj tijn: "i maj quee ja'antysis'chej i junavij", majta i maj ja'antysis'chej i junavij, majta jujímua'aj a'yan huatóomua'aj tijn: "i maj ja'antysis'chej i junavij", ¹² xo'támua'reej siaj jájcuaj imuáj quee jimi ajtyáma'cantaca'aj i Ciriistu', siajta quee a'íjma jimi ajtyáma'cantaca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu ij tyi'táj ja'muaci'tyúiche' i Dios jimi nusu i ti jin tya'tóoratziiri'. A'yaa xu éenye'que' séjria'ca'aj i cháanacaj japua, caxu jamua'ajcaa i Dios ajta quee má'hua'taca'aj i siaj jin jacho've'. ¹³ Ajta ijíj, mua'aj xu seríj jimi séejre' i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' ti a'ín juxúure' eeráaxirej, mua'aj mu siaj jájcuaj imuáj a' imuáj já'sejria'ca'aj xu'ríj jimi séejre'. ¹⁴ Ciriistu' pu pué'een i ti taatyápua'rij i tatzájta'. A'íj pu a'yan táaruuj tyej tyij séej tyana'aj tyeítyeera' pue'éenye'ej tá'ra'nyij, a'íj pu jaatyú'uj i ti tyi'tyánaamuaaj ajta i tyaj jin tanyo'si'tya'ca'aj. ¹⁵ A'íj pu ja'antypuá'rij i nyúucarij i maj jin tyí'ijtaca'aj majta jin tyúu'ijtya'ca'aj, ajta i maj huá'puaca'aj pu séej na'aj huatyátaahuaca', mej mij séej mana'aj tyeítyeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij. A'yaa pu éenye'que' huotyápua'rij. ¹⁶ A'íj pu ja'antypuá'rij i maj quee naa ja'huóomua'rajca'aj i séecan jamuán, ajta i maj jó'tatee i cúruuj jitze a'íj pu jin jitzán ta'ajtyáhuui i Dios, tyej tyij séej tyana'aj tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij.

¹⁷ Ciriistu' pu mujo've'mej ti'ij jamuaaté'exaatye'en i nyúucarij i ti jin jamuaatyápua'rytye'en mu siaj a' imuáj jo'tyú'uuca'aj, siajta mu siaj yevéjri' séjria'ca'aj. ¹⁸ Ji'nye i Ciriistu' jimi tu pújoorej tyej tyij séej tyana'aj jin i júuricamej ajtyáxiirej i tavástara' jimi. ¹⁹ A'íj xu jin mua'aj quee che' a'ín pué'een i maj séej i chuéj japua já'ma'can, caxu che' ajéjre' já'sejre', sulu xu'ríj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma jimi i maj jitzán séejre' i Dios, siajta tyeítyeristyamua'me'en pué'een. ²⁰ A'yaa xu mua'aj een ti'ij i chi'ij, majta a'íjma i ti huotajé i Jesús, majta i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa mu tyí'huúire' ti'ij tyetyéj ti japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een, a'íj pu a'ín pué'een i tyetyéj ti jéetze' juxie've'. ²¹ I Ciriistu' jimi, néjmi'i pu i chi'ij huatyáama'aj ja'mej 'asta na'aj quee a'yan huárinyij ti'ij tyeyúuj ti jitzán i Dios iirájcaj. ²² Siajta mua'aj jitzán xu siajta tyúuvi'raxi'sij siaj sij a'yan tyi'huúire'ej xá'ra'nyij ti'ij tyeyúuj ti jitzán iirájcaj i júuricama'ra' i Dios.

3

Pablo pu a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuó'ixaaty'e'en i maj séej chuéj japua ja'chej

¹ A'íj nu jin nyáaj Pablo eetyánami' a'íjci jime' nyaj jahúire' i Ciriistu' i ti ajta Jesús pué'een ti'ij mua'ajmaj jamuáahuúire'en, mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. ² Xu'ríj sij jamua'reej ti Dios naata'íj nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tya'tóoraj mua'ajmaj jimi. ³ Dios pu arí naataséjraj i ti jimi ju'avaataca'aj, a'yájna nyati'ij nyeríj cá tyajamuaatayú'sej. ⁴ Tipua'aj seríj jo'jív'e'en,

aj xu sij yo'itéej xá'ju'un je'ej nyaj tyiyó'itej tyámua' naa a'íjci jime' i ti ju'avaataca'aj i ti jin i Ciríistu' a'yan huaríj, ⁵ i tiquee eexúj huo'taséjratya'ca'aj a'íjma i tyeítyee i maj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta ijíj i júuricama'ra' i Dios pu arí huo'taséjra a'íjma i maj jimi séejre' mej mij jaatyáhuüre'en, ajta a'íjma i maj tyí'xajta'aj i Dios jitze ma'can. ⁶ A'íi pu a'íin pué'een i ti ju'avaataca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' a'yan tyihua'jee maj antyóosiire'en i Ciríistu' jimi, mej mij síj mana'aj tyeítyeera' pue'éenye'ej muá'ra'nyij, majta néijmi'i ja'ancuriá'an a'íjna i ti jin tya'tóoratziiri' i Dios a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁷ A'íj nu jin nyáaj tye'entyájrurij nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu a'yan tyinaatapuájvej juxié'vi'ra' jime' ajta ná'ancu'vaxij, a'íj pu jin jaataséjrataca' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi maj ciléenye' jin tyityetyu'uj i Dios jimi, ajta a'íi pu tyámua' tyinaatyájtoo nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i Ciríistu' jimi. ⁹ A'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij huo'té'exaatye'en néijmi'caa je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej, i ti néijmi'i tyú'taahuaca', a'íi pu a'yan tyá'avaataca'aj ti'ij na'aj jájcuaj imuáj ti yaje're'nyej. ¹⁰ A'yaa tutyij ijíj a'íjma jimi tyá'mua'reej i maj jusi'rii u tyejúuj tzajta', néijmi'i i maj jin tyí'ijta u tajapuá, majta mu tyi'tíj jin antyúumua'reej jo'tíj i Dios já'sejre', mej mij jáamua'reej tiquee síj na'aj i Dios ti jin a'yan huaríj i jumua'tzíra'aj jime'. ¹¹ Dios pu a'yan huaríj je'ej ti a'íin jájcuaj imuáj tyaaxá'pui'intarej, ti'ij i tavástara' Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, a'íjna jin a'yan huárinyij. ¹² A'íj tutyij jimi i Ciríistu' taxáahuaj séejre' tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'íj jitze tyetyi'ca'nyáaj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹³ A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuaviij siaj quee juxaahuataj a'íjci jime' i nyaj ja'mua jime' jajuéetzij, ji'nye jéehua pu naa tye'mej ja'mua jimi.

I tyaj jahuoo ajta i tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios

¹⁴ A'íj nu jin tyítunutaj jimi i vástaria'ra' i Ciríistu', ¹⁵ i tyaj jitzán ja'ancuriáa' je'ej ti huatóomua'aj síj ajta síj i tyeítyeristyamua'me'en, ti'ij i jútye' ajta íyan i cháanacaj japua. ¹⁶ A'yaa nu tyá'huoo ti i Dios ca'nyíjra'aj jamuaata'an i ja'mua tzajta', siaj sij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ¹⁷ che' i Ciríistu' ja'mua tzajta' séjre'ej a'íjna jime' siaj tyá'tzaahuatye', ajta i siaj jin juxie've' a'íi pu pué'een i ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi. ¹⁸ Siaj sij néijmi'i tyámua' ja'huóomua'raj siajta jáamua'reej ti jéehua já'muaxie've' i Ciríistu', ti'ij na'aj tyi'sejre' áatyej imuáj, ajtyapuáj imuáj, aacij imuáj, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin já'muaxie've'. ¹⁹ A'yaa nu tyá'huoo ja'mua jime' siaj sij jáamua'tyij i ti jin i Ciríistu' já'muaxie've', i tiquee je'ej ámiteere' tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij, ti'ij ajta néijmi'i jime' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²⁰ Ajta ijíj, tyetyé'tyojtzire' i Dios, ti jéehua huápu'íj jaayí'tin ti a'yan huárinyij je'ej tyaj tyaatáhuaviiraj, nusu je'ej tyaj tyí'mua'tzej, tyetyé'tyojtzire' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti tatzájta' séejre'. ²¹ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios jo'tyaj já'tasi'rii, tyajta a'íjci i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, tyiche' tyé'tyojtzire'ej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

Néijmi'i tu séej tyeítYeera' tyana'aj pué'een i júuricama'ra' jimi i Dios

¹ A'íj nu jin nyáaj, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj jahuiire' i tavástará', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, j'i'nye a'íj pu i Dios jamuaatajé. ² Caxu óotzaahuatye'ej sulu naa xu tyihuojó'mua'raj, siajta quee jiye'tzín nyinyu'caj sulu setyo'táviicue' siahuá'xie've'ej séej siajta séej, ³ siajta huatyóoca'nyej siaj sij séej siana'aj tyeítYeera' pué'eenye', j'i'nye a'íj pu a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, a'íjna jime' siaj sij juxáahuaj séjre'ej. ⁴ Síj pu'uj i tyévira' ajta síj na'aj i júuricama'ra' i Dios, a'yájna tí'ij ajta i Dios tí jamuaatajé siaj séej siana'aj tyicho've'ej. ⁵ Síj pu'uj i tavástará', ajta síj na'aj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', síj pu'uj ajta i tyaj nyúucaritze' huá'huaca'. ⁶ Síj pu'uj i Dios i tyaj néijmi'i jajvástara', i tí néijmi'caa jin antyúumua'reej, a'íj pu ajta néijmi'i jin tyí'muarie' ajta néijmi'caa jimi séejre'.

⁷ Ajta ityájma pu i Ciriistu' tyitaatapuėjveej séej ajta séej je'ej ti a'íj tya'ránajchaca'. ⁸ A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: Tajapúa pu jo'ojnyéj ajta huojoví'tij a'íjma i tí huomué'tij tí'ij néijmi'caa eetyáanaj, ajta huota' a'íjma i jutyéityeristyamua' mej mij tyámua' tyityahuóocha'íin.

⁹ ¿Tyi'tanyí pu tyí'xaj i nyúucarij tí a'yan tyá'xaj yee "a'íj pu tajapúa jo'ojnyéj"? A'yaa pu huatóomua'aj tijin a'íj pu ajta anaquéej yava'cáanyej íyan i cháanacaj japua. ¹⁰ Ajta i tí yava'cáanyej, a'íj pu ajta a'íin pué'een i tí tajapúa jo'ojnyéj tí'ij tyu'néijmi'tare'en tí'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'. ¹¹ A'íj pu hua'antyíhuoj i maj tamuáamuata' japan hua'puaj ará'asej, ajta séecan mej mij Dios jitze ma'can tyu'taxáj, ajta séecan antyíhuo mej mij huó're'ixaatye'en i tyeítYee i nyúucaria'ra' i Dios, ajta séecan mej mij huó'cha'íin i maj jusi'rii, ajta séecan maj tyihuó'mua'tyej. ¹² A'yaa pu'ij tyámua' huó'ruuj i tyeítYeristyamua'me'en i Dios, mej mij a'íjmaj tyu'tyáhuire'en, majta tyíve'sej jamuán i Ciriistu', ¹³ 'asta tyana'aj quee séej tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', ajta tyej tyij jáamua'tyij i yójra' i Dios, aj tutyij néijmi'i huose'en i Ciriistu' jimi. ¹⁴ Catu che' a'yan éenye'ej tá'ju'un matí'ij i tí'riij, i maj cha'mana'aj tyojó'namuajran majta quee xu jamua'reej je'ej tíquee tyí'xa'pui'in, majta a'yan een tí'ij i jéetirij i tí áacaj jáatisij jo'tij na'aj pujmua', majta je'en séecan huá'cuanamuaj je'ej tí tyihua'ránajchi maj tyihuó'ixaatye'en a'íjci jime' i tí hue'tzij pué'een. ¹⁵ Tyajta ityáj a'yaa tu tyí'xáataj tá'ju'un je'ej tí tyí'jiré'can jime', j'i'nye tyátaxie've', a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj huahuóse'en i Ciriistu' jamuán, j'i'nye a'íj pu a'íin pué'een i taj mu'uj néijmi'caa ityájma. ¹⁶ Ajta i Ciriistu' jitze ma'can, néijmi'i tu i tyaj tasi'rii i tyeyúuj tzajta' tyihuóse'sij, a'íjna jime' tyaj taxie've' séej tyajta séej, a'yaa pu tye'mej típua'aj néijmi'i metyí'muarie'ej je'ej tí tyihuo'cí'ij séej ajta séej.

Je'ej maj jájcuan jin tyí'tyechej i maj Ciriistu' jimi séejre'

¹⁷ A'yaa nu nyij tyajámua'ixaatye', nyajta a'yan tyajámua'ijcatye' i tavástará' jitze ma'can siaj quee che' a'yan tyityetyúucha'íj matí'ij i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj a'yan tyí'tyechej je'ej tí

i hua'mua'tziira'aj jitze tye'rányinyii tíquee tyi'táj huüre' ¹⁸ majta quee tyi'táj jó'itej. Camu a'íimaj jamua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, ji'nye camu tyihuojó'itej a'íjna jime' maj quee tóocua'nyii i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹⁹ Muríj huatyétze'riaca', majta a'íjna jimi huatóotoj je'ej ti tyi'táj tyihua'ránajchi i hua'tzajta' mej mij néijmi'i jin tyu'xána'cire'en. ²⁰ Siajta mua'aj, caxu a'íj jin jaamua'aj i Ciriistu' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ²¹ ji'nye tyámua' xu tyáanamujari' i nyúucaria'ra' siajta a'íj jitze tyi'huóo'itári' siaj sij a'yan tyi'tyeséere'ej xá'ra'nyij je'ej ti a'ín tyá'xie've', ajta a'yan tyi'jí're'can jime' jimi i Jesús. ²² A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj metyaja'ajhua'xij je'ej siaj jájcuaj ímuáj tyi'tyesejria'ca'aj, siajta yó'hua'xin je'ej siaj tyityetyúucha'íica'aj, ji'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uuriajca'aj i ti já'muacuanamujca'aj. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj huóojajcuare'en a'íjci jitze i siaj jin ma'umuámua're', ²⁴ siaj sij tyámua' naa tyityetyúucha'íj i ti tyi' jájcuaj jime', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij je'ej ti i Dios yan tyajamuaatyájtoo, i ti ajta ámiteeria'aj siaj tyámua' tyi'tyesejre' jí're'can jime'.

Tyiche' Jesús jime' tyámua' huárinyij

²⁵ A'íj pu jin, caxu che' jucuanamuj, sulu siata'aj huatoojé'yacan jin tyaaté'exaatye'en i juxa'aj tyévíj, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj tyévira' jitze ajtyáma'can.

²⁶ Tipua'aj xaatanýnyucacuj, caxu a'íjci jin ootyá'ítze'rihua'an i Dios jimi, caxu siajta á'tyeevi' siaj nyinyu'cacuj tyi'táj jime'. ²⁷ Caxu jatá'care'en ti i tyiyáaru' avíitizij jin huataséjre'en ja'mua tzajta'.

²⁸ I ti tyí'nahua'ra'aj, che' quee che' tyí'nahua'aj, sulu che' tyu'muárie'en tí'ij tyi'táj huamué'tin i ti jin huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

²⁹ Caxu tyi'táj xajtaj ti je'ej pua'aj namujare', sulu a'íj xu'uj huataxáj i nyúucarij ti xá'puí' i ti hua'tyáhuí'rii mej mij jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij ajta tí'ij tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj janamuj. ³⁰ Caxu xaamújrira'aj jatá'care'en i júuricama'ra' i Dios, i ti jin i Dios já'muamajtyen tíjin jitzán xu ajtyáma'can tí'ij atyojo're'nyej a'náj ti ja'mua japua huatányuusij.

³¹ Siata'aj néijmi'i tyu'tapúa'citaj i siaj jin je'ej pua'aj metyityoomuámua're', i siaj jin juaaxiejtye', nusu i siaj jin nyinyu'cacuj, na'ríj i siaj jin hua'tají'vii i tyeítyee, nusu i siaj jin je'ej pua'aj tyihua'xaj. ³² Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'íj, siajta óocuu'vej séej siajta séej, setyu'túu'uunyi' séej siajta séej, a'yájna tí'ij i Dios mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'ri' i Ciriistu' jimi.

5

Je'ej maj ye'ej tyityeecháatime'nyij i yójmua'mua' i Dios

¹ Siajta mua'aj, mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios, a'yaa xu cha'taj siana'aj huárinyij tí'ij i Dios ricij. ² Néijmi'caa xu naa jó'mua'raj siajta hua'xie've'ej, a'yájna tí'ij i Ciriistu' tyi'taxie've', ajta huatóotoj tajime' tí'ij huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can i Dios jimi, a'yaa pu'íj éenye'ej séejre' tí'ij mu'vejrij ti naa tyaarie'ej u tajapúa'.

³ A'yaa pu ja'mua jimi tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, ji'nye tyeítyeristyamua'me'en xu pué'een i Dios, caxu a'íj xajtaj i

siaj jin huóoxana'cire'en, na'ríij tyi'táj siaj jin je'ej pua'aj ricij, nusu siaj tyí'nyacua'tzaj. ⁴ Caxu tyí'xajtaj nyúucarij jime' ti je'ej pua'aj huánamuajrii, na'ríij i tiquee tyi'táj hui're', ji'nye capu xá'pui', jéetze' pu naa siaj tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁵ A'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijin tipua'aj a'táj juxana'ciria'aj, nusu je'ej pua'aj metyóomua'riaaj, na'ríij jéehua tyí'nyacua'tzaj, a'yaa pu huasé'rin i Dios jimi ti'ij sáij ti hua'na'michej i saánturij, a'íjma capu huá'ci'tyij maj utyájrutyej jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ajta i Ciriístu'.

Tyiche' tyámua' tyí'tyechajcaj je'ej ti i Ciriístu' tyita'tanyéjnye'rityee

⁶ Che' quee a'táj já'muacuanamuaj a'íjna jime' i nyúucarij tiquee tyi'táj hui're', ji'nye Dios pu jéehua puéjtzij huo'tá'sij a'íjma i maj quee já'tyese'. ⁷ A'íj xu jin caxu mua'aj hua'ajtyánaxcan a'íjma. ⁸ A'náj ímuáj xu mua'aj tíca'riste' séjria'ca'aj, siajta íjij xu'ríj nyéeri'iste' séejre', a'íjna jime' siaj tavástara' jimi séejre'. A'íj xu jin tyámua' tyityetyúucha'íj mati'íj i maj nyéeri'iste' séejre', ⁹ ji'nye a'íjna i tatzárij néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej, ajta a'yan ricij je'ej ti tye'tyévijtye', ajta záahuatyí'ra'aj jin séejre'. ¹⁰ A'náj tina'aj xu jahuocaj je'ej ti tya'ránajchi i tavástara'. ¹¹ Caxu hua'ajtyánaxcan a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj i maj tíca'riste' séejre', sulu siata'aj nyéeri'iste' jaataséjrataj je'ej maj ricij. ¹² Ji'nye tyú'tyevi'raste' ti a'táj jaataxáj je'ej maj a'íimaj avíutzij jin ricij, ¹³ ajta néijmi'i pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij i tatzárij jime', ¹⁴ ji'nye a'íjna i tatzárij néijmi'i pu tyí'sejrata je'ej ti een. A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' tijin:
Huatajísij, muáaj mu paj tyácusij,
ájchesij hua' tzajta' i mui'chítyee,
ajta i Ciriístu' pu muatyátatzavi'tye'ej.

¹⁵ A'íj xu jin tyámua' tyityetyúucha'íj. Caxu a'yan tyityetyúucha'íj mati'íj i maj quee ma'umuámua're', sulu tyámua' xu metyityoomuámua're'ej. ¹⁶ Tyámua' xu eenye' siajta a'yan rijcaj je'ej ti tyí'xa'pui' íjij ti ooj je'ej tyí'rij, ji'nye je'ej pu pua'aj tyí'ricij yatij jooméj. ¹⁷ Caxu je'ej pua'aj metyityoomuámua're'ej, sulu a'yaa xu tyá'huocaj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ¹⁸ Caxu ta'ruj, ji'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uurej, jéetze' pu naa siaj néijmi'i a'íj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Setyi'huóo'ixaatye' tyámua' naa a'íjci jime' i chuíficarij, siajta i siaj jin tyé'tyojtzire' i Dios, siata'aj tyu'táchuiicaj, siaj sij tyámua' tyaatá'an néijmi'i jime' i ja'muaxiéjnyu'caa i tavástara'. ²⁰ A'náj tina'aj xu tyé'tyojtzire'ej i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj íyan ti tyí'sejre', nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'íicaj i maj tyá'tzaahuatye'

²¹ Siata'aj huóohui're'en séej siajta séej, a'íjci jime' i siaj záahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj i Ciriístu'.

²² Siajta mua'aj mu siaj hui'chej, siata'aj huá'astyaj i jucínastyamua' a'yájna siati'íj tyá'astej i tavástara'. ²³ Ji'nye i cína'ra'an pu mu'úura' pué'een i ju'íj, ti'ij ajta i Ciriístu' hua' mu'uj tyi'pué'een néijmi'caa i maj jimi jusi'rii, a'íj pu'ij hua' japua huatányuusij. ²⁴ Ajta a'yájna mati'íj i maj jusi'rii tyá'astej i Ciriístu', a'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij a'íimaj i maj hui'chej huá'astyaj néijmi'i jime' i jucínastyamua'.

25 Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua' pué'een, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna tí'ij i Círíistu' tyihuá'xie've' a'íjma i maj jimi jusi'rii, a'íí pu ajta hua' jitze ma'can huamuí'. 26 A'yaa pu huaríj tí'ij huo'jájcuare'en, ajta tyámua' huó'ruuj i hua' tzajta', a'íjna jíme' maj ja'antzaahuaj a'íjci i nyúucarij tí jaatyájtoo hua' jimi, 27 tí'ij a'yan tyaataséjrataj tí'ij i tyeyúuj tí naa een, tiquee tyi'tíj a'me'ej, ajta quee huatyátzu'taca', sulu tí tyámua' naa huasé'rin ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere'. 28 A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij i maj nyejnyeí'chej huo'xié've'en i ju'irástyamua', a'yájna matí'ij jujímua'aj tyúuxie've'. A'íjna i tí jaxie've' i ju'íj, a'íí pu ajta jusíj juxie've'. 29 Ji'nye capu a'tíj jaxana've' i jutyévij, sulu a'íí pu tyá'cue'tyej ajta tyámua' tya'xá'puee, tí'ij ajta i Círíistu' tyámua' tyihuá'cha'íj i maj jimi jusi'rii, 30 ji'nye a'íí pu tyévira' pué'een. Tyajta ityáj tu i Círíistu' jitze ajtyáma'can. 31 A'íj pu jin i tyáati' majuuriésij i jutáataj ajta i junáana'aj tí'ij ja'antyáanaxcaj i ju'íj, majta a'íímaj i maj hua'puaj, síj mu'uj mij tyévira' pué'eenye'ej muá'ju'un. 32 A'yaa pu'ij tyí'sejre' i tí ju'avaataca'aj i Dios jimi. Nyajta nyáaj a'íj nu jíme' tyí'xaj a'íjci i Círíistu', nyajta néijmi'i jíme' i maj jimi jusi'rii. 33 A'yaa pu'ij tyúuxie've', mua'aj mu siaj nyejnyeí'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna siati'íj jujímua'aj tyúuxie've', majta i hua'irastyamua' miche' huo'tyátzaahuatye'en i jucínastyamua'.

6

1 Siajta mua'aj mu siaj hua'yojmua', siahuá'astyaj i juhuásimua' a'yájna tí'ij tya'ráana'ajchí i tavástara', ji'nye a'yaa pu tyí'xa'puí'in. 2 A'íjna i nyúucarij ta'nájcaj i Dios tí jin tyita'táratziiri' a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "Pata'aj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'íj a táataj pajta a' náana'aj, 3 ta'aj muáhuíire'en pata'aj á'tyeevi'in paj júurij puá'ra'nyij íyan i cháanacaj japua."

4 Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtje'ej mu juyójmua', sulu tyámua' xu tyi'huóocha'íin, siaj síj huo'mua'tyej, siajta huo'té'examatye'en tyámua' je'ej tí tyá'xie've' i tavástara'.

5 Siajta mu siaj ca'nyéjrij jin tyí'huíire', siata'aj huá'astyaj i maj íyan cháanacaj japua tyajá'mua'íjtye'. Siahua'astyaj tzáahuatyi'ra'aj jíme', a'yájna siati'íj tzáahuatyi'ra'aj jin tyá'huíire' i Círíistu'.

6 Siahuo'tyáhuíire', caxu a'áa siana'aj matí'ijta a'íímaj já'muasejra, siaj síj hua' jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en, sulu siata'aj a'yan tyi-huo'tyáhuíire'en siati'íj tyá'huíire' i Círíistu', ajta je'ej tí tyá'xie've' i Dios. 7 Siata'aj tyámua' naa tyu'muárie'en, a'yájna siati'íj i tavástara' siaj jimi tyí'huíire' caxu i tyétyacaa jimi. 8 A'yaa pu tyúuxie've' siaj jáamua'reej síj ajta síj, típu'a'aj i tí tyí'ijtyi're' nusu i tí juxáahuaj tyí'muarie', a'yaa tu i tavástara' jimi tya'ancuriáa' síj je'ej tí síj tyi'tíj jin xá'puí' huaríj.

9 Siajta mua'aj, mu siaj tyihuá'íjtye', a'yaa xu cha'taj siana'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i maj ja'mua jimi tyí'muarie', caxu hua'nyeechej. Xo'támua'reej tíjin mua'aj majta a'íímaj i maj ja'mua jimi tyí'muarie' néijmi'i xu a'íj jíitze ajtyáma'can i tavástara' tajapúa' tí já'sejre', siajta a'íjci jimi juxa'aj xu'uj een.

I maj jin nyo'se' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁰ Ajta ijíj nye'ihuáamua', xáahuo siaj sij huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, siaj sij tyu'tyámue'tin i muárie'ria'ra' jime'. ¹¹ Siata'aj tyámua' tyitya'cóonaj néijmi'i jime' i ti Dios jaatyájtóo ja'mua jimi i siaj jin huatyényo'se'en, siata'aj sij tyo'táviicue' néijmi'i jime' i ti jin já'muacuanamuaj i tyiyáaru'. ¹² Ji'nye catu a'íjma nyo'si'tye' i tyeítyee, sulu a'íjma i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, majta a'íjma i maj tyí'ijtaca'aj, a'íjma i xiéjnyu'carij maj je'ej pua'aj een, i maj majta tyityatatyíj tyi'tíj jime' tíca'riste' íyan i cháanacaj japua, ajta u tajapua'. ¹³ A'íj xu jin néijmi'que' cóonaj i Dios ti jaatyájtóo ja'mua jimi, siata'aj sij tyo'táviicue'en a'ájna xicáara' jitze i ti je'ej pua'aj tyí'ricij, ajta siati'íj tyámua' huó'uuren a'yaa xu sij tyityaaju'un.

¹⁴ A'íj xu jin tyámua' eenye', caxu ajtací'ca'an, ajta je'ej siaj ricij, a'yaa xu jáa'uuren je'ej ti tyi'ji're'can jime'. ¹⁵ Siajta a'náj ti na'aj tyámua' eenye', siaj sij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ Ajta a'íjna i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' a'íj pu jamuaatyáhuire'ej tí'ij quee jamua'antypuá'ritye'en i tyiyáaru'. ¹⁷ Ajta i ti ja'mua japua huatányuusij a'yaa pu tyajamuaatyáhuire'ej tí'ij i xantáaru' ti ju'tyámuucu'uj, ajta i nyúucaria'ra' i Dios a'íj pu pu'éen i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa ti jamui'tyéchuiitye'sij i júuricama'ra' i Dios. ¹⁸ Caxu jatapuá'citacare'en siaj jahuocaj i Dios jimi, sulu a'yaa xu jéehua tyá'huocaj, xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' jitze i Dios. Xa'tanyéjnye'rij, caxu tyá'xaahuataj siaj hua' jime' jahuocaj i Dios jimi i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁹ Siata'aj nyajíme' jahuocaj i Dios jimi, ta'aj ij naata'an je'ej nyaj tyu'xáj, nyej nyij tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee, nyajta quee tyí'tziinye'ej tyi'tíj jime', a'yaa nu nyij tyihuo'té'exaatye'sij a'íjci i ti aviitzi' i Dios jimi, a'íjna jime' i nyúucaria'ra'. ²⁰ Dios pu a'íjna jin nyojo'ta'ítýaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra', a'íj nu jin eetyánami' ijíj. Siáahuocaj i Dios jimi nyej nyij quee tyí'tziinye'ej nyetyihuo'te'exaatye'en a'íjna jitze ma'can.

Pablo pu hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'ritye'ej

²¹ A'íjna i Tíquico, i ta'ihuáara' i tyaj jaxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi nyati'ij nyáaj ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'íj pu néijmi'i tyajamuaaté'exaatye'sij siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'nyahuiire' ajta je'ej nyaj ricij. ²² A'íj nu jin jaata'ítýij ja'mua jimi, siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'nyahuiire' ajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an.

²³ Che' i Dios jamuaatyápua'ritye'en néijmi'caa i já'muatzajta', ajta néijmi'caa i ja'mua' ihuáamua', ajta i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pu'éen, che' a'íjna jamuaataxié've'en, ji'nye mua'aj xu tyá'tzaahuatye', ²⁴ Che' tyámua' tyí'eenye' néijmi'caa jimi i maj jusén jin jaxie've' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pu'éen.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Filipos jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo ajta a'íjna i Timoteo, ityáj tu jahuiire' a'íjna i Jesús i Ciriístu', a'yaa tu já'muatyojtye' néijmi'caa mua'ajmaj mu siaj Filipos jo'cháatimee, siajta a'íjma jitze ajtyáma'can i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Jesús i Ciriístu', i maj tyajá'mua'ijtye', majta i maj já'muahuire' tyi'tíj jime', néijmi'caa tu yajá'muatyojtye'. ² Che' i Dios i tyaj javástará' ajta i tavástará' Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin majta jamuaatyápua'uritye'en i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios

³ Nyati'ijta mua'ajmaj jamo'támua'reej jéehua nu tyé'tyojtzire' i nyaj Dios, ⁴ ajta nyati'ijta jahuoocaj i Dios jimi, nyenyetyámua'va'aj nu ja'mua jimi nyajta jahuoó néijmi'caa mua'ajmaj jime', ⁵ ji'nye mua'aj xu a'náj tina'aj naatáhuu'i nyej nyij huó'ixaatye'en i tyeítýee a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios, sianaatáhuu'i i jájcuaj imuáj siajta ijíj síóoche' xu a'yan ricij. ⁶ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Dios a'íjci i ti ju'huatyáhuu'ij ti tyámua' jamuáa'uurej i ja'mua tzajta', a'íi pu ajta ja'antyíci'sij a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁷ A'yaa pu tyí'xa'pu'i' nyaj a'yan tyí'mua'ajcaa ja'mua jime', ji'nye mua'aj xu nyatzájta' séejre' siajta a'yan tyinaataséjra siaj a'náj tina'aj nyahuire', tipua'aj nyanámi'huaj, na'ríij a'íjma jimi anyo'tyávaacaj i maj tyityatatyíj nyej nyij a'yan tyaataxáj yee xá'pu'i' i nyúucarij nyaj huá'ixaatye'. ⁸ Dios pu jamua'reej nyaj jéehua huápu'i'ij já'muaxiéjramu', a'íj nu jin já'muaxie've' i ti ajta nyéetzij jin naaxie'vej a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁹ A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi siaj jéetze' huóoxie've'en ju'íimua'aj, ti'ij ajta i Dios jamuaata'an siaj sij jéetze' tyámua' naa néijmi'i tyojo'itéej xá'ra'nyij siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej, ¹⁰ ajta siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti jéetze' xá'pu'i'. A'yaa xu tyámua' tyi'tyecháaj xá'ju'un, siajta huaju'uj xá'ju'un juxáahuaj, 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i Ciriístu', ¹¹ ji'nye mua'aj xu tyu'taséjrataj i siaj jin jéehua tyámua' naa tyú'ruuj, a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ajta jéehua tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

Ciriístu' pu a'íin pué'een i tyaj jin júurij

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej, je'ej ti tyi'tíj náaru, a'yaa pu'ij tyi'nyahuire' mej mij jéetze' mue'tíj jáanamua'aj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹³ Ji'nye i nyaj námi' a'íj pu jin séejre' nyaj jahuiire' i Ciriístu', mej mij jáamua'reej a'íimaj i xantáaru'uj i maj jacha'ij a'íjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee majta néijmi'i i séecan. ¹⁴ Ajta mati'ij naaséj nyaj nami'huaca'aj, mue'tíj mu i nye'ihuáamua' ahuóoca'an mej mij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Ciriístu', camu tyi'tziinye' sulu a'íj mu jitze tyí'ca'nyej i tavástará'.

¹⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna maj séecan a'yan tyí'xaj i Ciriístu' jitze ma'can, ji'nye jéehua mu chueerij nyéetzij jime', majta nyéjcha'íire', majta séecan a'yan tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime' majta jutya-mua've'ej. ¹⁶ Séecan mu i Ciriístu' jitze ma'can tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime', máamua'reerij ti Dios a'íjna jin nyojo'ta'ítayaca', nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra', ¹⁷ majta i séecan a'yaa mu ricij mej mij jujímua'aj huatyóohuúire'en, camu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, sulu a'yaa mu tyá'xie've' mej mij naatamuárie'riste'en ijíj nyaj eetyánami'. ¹⁸ Ajta ¿ji'nye rinyij? A'íi pu jéetze' juxie've' i maj tyí'xaj i Ciriístu' jitze ma'can, a'íj nu jin nyetyamua've', capu nye jitze juxie've' tipua'aj tzáahuatyí'ra'aj jin metyí'xajta nusu mequee.

Nyajta nyóoche' jéetze' huatányetyamua've'sij, ¹⁹ ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej ti a'íjna naatyáhuúire'ej, siajta mua'aj xu naatáhuúí a'íjna jime' siaj jahuoo i Dios jimi, ajta a'íjna i júuricama'ra' i Ciriístu' a'íi pu ajta naatáhuúí. ²⁰ Ji'nye jéehua nu jacho've' ti i Dios quee a'náj naatatyévi'ra'astaj, sulu a'náj tina'aj pu jaataséjrataj mej mij jáamua'reej nyej i Ciriístu' jitze arányaca'nyej tipua'aj nyaj júurij na'ríj nyaj huámui'nyij. ²¹ Ji'nye nyéetzij jime', nyej nyooj júurij a'íi pu a'íin pué'een nyaj jin jaatyáhuúire'ej a'íjci i Ciriístu', ajta tipua'aj náamui'nyij, nu'ríj tyu'tyámue'tij u tajapuá. ²² Ajta tipua'aj ná'tyeevi'in nyaj júurij ná'ra'nyij, aj nu néijmi'i séjran je'ej nyaj tyí'muarie', canu che' jamua'reeren tyi'táj ti jéetze' xá'pui', tyij nyaj á'tyeevi' nyaj júurij, nusu nyaj jiye'tzín huámui'nyij. ²³ Jéehua pu nyamuárie'riste' nyej nyij jamua'reej tyi'táj ti jéetze' na'ráanajchij, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj huámui'nyij nyej nyij jamuán jó'ra'nyij i Ciriístu', ji'nye a'yaa pu jéetze' tyámua' naa tye'mej nyej jimi, ²⁴ ajta ja'mua jime' a'yaa pu tyúuxie've' nyej nyooj júurij. ²⁵ Nyajta a'yan tyámua' naa tyá'mua'reej a'íjci jime', a'yaa nu huaquéej na'mej siaj sij jéetze' tyá'antzaahuatyé'en, siajta huóotyamua've'en. ²⁶ A'yaa nu ja'mua jamuán yetyu'tyaváaj na'mej, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Ciriístu' ti Jesús pué'een.

Tyaj a'yan tyí'tyechej je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciriístu'

²⁷ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tyí'tyese'ej siaj a'yan tyí'tyechajcay je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciriístu'. A'yaa xu eenye', tipua'aj a'áa nya'tanyéj nyej nyij jamuáamuaarej na'ríj nyequee, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej siaj néijmi'i tyá'tzaahuatyé', siajta néijmi'i nyo'se' a'íjna jime' siaj ja'tzaahuatyé' i nyúucaria'ra' i Dios, ²⁸ caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj jamuájcha'íire'. A'yaa pu tyámua' naa tyé'miteere' maj a'íimaj á'pua'ren, siajta mua'aj a'yaa xu tyá'mua'reeren ti já'muahuúire'en. A'íi pu i Dios jimi já'ma'can. ²⁹ A'íj xu jitze ma'can i Ciriístu', capu a'íi na'aj já'muaci'tyij siaj ja'tzaahuatyé', sulu siaj sij siajta jajpuéetzij xá'ra'nyij jitzán ma'can. ³⁰ Mua'aj nyajta nyáaj taxa'aj tu tyí'tyenyose'. Xu'ríj jaaséj je'ej nyaj jájcuaj tyu'tyéenyosej, ajta ijíj a'yaa xu siooj tyí'namuaj nyej nyóoche' a'yan tyí'nyose'.

2

Maj huóoxie've'en majta quee ootzáahuatyé'ej

¹ A'yaa pu'uj, tipua'aj i Ciríistu' jamuaata'an siaj séecan ca'nyíjra'aj huatá'an, tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej siaj séecan tyámua' tyu'tyéjeevej, tipua'aj néijmi'i a'ájna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, tipua'aj siahuá'cu'vaj i juxa'aj tyeítýee, ² sianaatatyámua'viste' a'ájna jime' siaj tyámua' naa tyí'tyechajcaj, siaj sij néijmi'i juxa'aj tyityahuóoxie've'en, siaj juxa'aj siana'aj tyéejtyoove'en siajta juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaa. ³ Caxu tyi'tíj je'ej uuriaj siaj sij a'ájna jin ahuóotzaahuatye'en, sulu caa xu'uj tyityetyóoxaahuataj, siajta a'yan tyaataxáj maj i séecan jéetze' tyámua' een siata'aj sij quee jujímua'aj óotzaahuatye'ej. ⁴ Che' quee a'tíj jahuoocaj i ti jitzán juxie've', sulu che' ajta jaatáhuüre'en i séej tyi'tíj ti a'yan tyá'itziitye'.

Je'ej maj tyeetyáxaahuataca' i Ciríistu', ajta i ti jin tyi'tyaváaj ja'raa

⁵ Siata'aj juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaj síij ajta síij ti'íj ajta tyí'mua'tzej i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, ⁶ ajta i Ciríistu', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejria'ca'aj ti'íj i Dios, ajta capu a'ájna jitze tyu'tyáaca'an ti a'yan cha'tána'aj eenye' ti'íj i Dios, ⁷ Sulu aa pu tyoohuá'xij juxié'vi'ra' jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj u tajapúa, aj pu'ij a'yan huataséjre ti'íj i a'tíj maj tyé'íjtye'. A'yaa pu huóoruuj mati'íj séecan i tyeítýee, ajta a'yan tyu'tóosejrataca' ti'íj a'tíj tiquee tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, ⁸ a'yaa pu tyu'tyóoxaahuataca' ti'íj i tiquee va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta huatóoa' ti huámui'nyij i cúruuj jitze. ⁹ A'íj pu jin i Dios tye'entyáaruujtyej tyi'tíj jime' ti jéetze' ve'éj ajta ti jéetze' naa huasé'rin i tyétyacaa jimi, ¹⁰ mata'aj mij néijmi'i a'ájna xicáara' jitze tyítunutaxi'in jimi i Jesús, i maj tajapúa já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj tajityé já'sejre', ¹¹ mata'aj mij néijmi'i jáamua'tyij ti i tavástara' a'ín pué'een i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, tyej tyij a'ájna jin tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara'.

I maj tyá'tzaahuatye' a'yaa mu een ti'íj i tatzárij úyan i cháanacaj japua

¹² A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yájna siati'íj mua'aj a'náj tina'aj tyiná'astijre', caxu a'áa siana'aj nyati'íjta a'áa jó'catyii ja'mua jamuán, jéetze' xu ijíj nyaj ya' imuáj huatyéjve. A'íj xu jitze tyú'ca'nyej i ti já'muahüire'en jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi sejcha'íj, ¹³ ji'nye i Dios, a'íj pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij, siaj sij xá'puí' huárinyij, ajta jamuaatáhuüre'sij siaj sij ja'antyíci'tyij.

¹⁴ A'yaa xu néijmi'i jin huárinyij caxu je'ej pua'aj tyúuxajtaj, siata'aj quee junyo'sitye'ej, ¹⁵ ta'aj ij quee a'tíj tyi'tíj ja'mua jitze pua'ritye'ej nusu siaj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios, tyámua' sia'éenya'aj hua' tzajta' i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee majta quee xá'puí' metyityoomuámua're'. Hua' tzajta' a'yaa xu tyi'tyatatzarej mati'íj i xú'ra'vetyee úyan cháanacaj japua, ¹⁶ siajta tyámua' eenye' a'íjci jitze i nyúucarij ti júuricamej tyu'tá'caa, a'yaa pu'ij ti'íj uvé'nyej i Ciríistu', aj nu nyij ootányatzaahuatye'sij ja'mua jime', a'yan nyetya'mua'réeriaj nyej quee huáapua'aj tyu'muáriej. ¹⁷ Tyij nyajta nyáaj huámui'nyij siaj sij mua'aj ja'antyíci'tyij i siaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi a'ájna jime' i siaj tyá'tzaahuatye', nyáaj nu nyetyamua've' nyajta jamuaatá'sij

siaj sij a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotyamua've'en. ¹⁸ Siata'aj huatóotyamua've'en siajta mua'aj, siajta nyéetzij naata'an i nyaj jin huatányetyamua've'en.

I Timoteo ajta i Epafrodito

¹⁹ A'ij nu jitze tyí'ca'nyej i tavástara' Jesús, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzín i Timoteo huata'ítyej ja'mua jimi, nyej nyij huatányetyamua've'en nyati'ij jáamua'reej je'ej ti tyaja'muahuiire'. ²⁰ Ji'nye capu ma' a'tíj ti a'yan cha'tána'aj tyí'mua'tzej nyati'ij nyáaj, siajta jéehua jitzán juxie've', ²¹ néijmi'i mu a'yan tyá'huoo je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', camu a'ijna huoo je'ej ti jitzán tyúuxie've' i Ciríistu' ti Jesús pué'een. ²² Siajta mua'aj xu'ríj jamua'reej ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'ijna i Timoteo, ajta jéehua arí tyu'tyáhuui a'ijna jime' ti jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa pu tyináahuui ti'ij nyiyóoj ti pué'eenye'. ²³ A'yaa nu nyij tyá'xie've' nyaj jaata'ítyej ja'mua jimi, nyati'ij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tye'mej nyej jimi, ²⁴ nyajta nu nyavástara' jimi tyí'ca'nyej nyej nyij nyasíj ca'nácan a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

²⁵ A'yaa pu ajta nya'asej ti xá'pui' nyej nyajta ja'mua jimi jaata'ítyej i nye'ihuáara' Epafrodito, i ti nyajamuan tyí'muarie', i siaj mua'aj yo'ta'ítyaca' nye jimi ti'ij tyinaatá'an tyi'tíj ti tyiná'itziitya'ca'aj.

²⁶ Jéehua pu a'íin já'muasejramu', ajta je'ej pua'aj jaata'aj a'ijna jime' i siaj jáamua'reeri' ti a'íin tyi'ijcuí'nyaca'. ²⁷ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyí'cui'ca'aj, tímua' pu huamuí', ajta i Dios pu ja'ancu'vaxij a'íjci, ajta capu a'ij na'aj sulu a'yaa pu cha'tána'aj tyiná'ancu'vaxij nyéetzij, nyej nyij quee nyaxaamuijritya'aj i nyaj jin jajpuéjtzij. ²⁸ A'ij nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj jiye'tzín jaata'ítyej ja'mua jimi, siata'aj sij quee che' juxaamuijritya'aj. ²⁹ Siata'aj jaataxié've'en xuutyámua've'ej i tavástara' jitze ma'can, siajta jéehua huo'xié've'en i tyétyacaa ti'ij a'ijna, ³⁰ ji'nye tímua' pu huamuí' a'yan tyi'muarie'caj i Ciríistu' jitze ma'can. A'yaa pu tyí'xie'viria'ra'ca'aj ti huámuí'nyij, a'ij pu jin tin huamuí' a'ijna jime' ti naatyáhuui're'en i siaj jin quee mua'aj pu jáaruuj.

3

A'ijna i ti jì're'can jime' tyí'huui're' i Dios jimi

¹ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua', siata'aj huóotyamua've'en i tavástara' jimi. Capu nya'una'aviste' nyej nyajtáhua'aj tyajaamuata'ítyi' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaata'ítyi'ri', a'íi pu jamuaatyáhuui're'ej. ² Tyámua' xu'uj a'íijma jimi i tyétyacaa i maj a'yan een mati'ij i tzi'cíj i ti quee a'tíj huá'ya'muaj, i maj quee tyámua' tyí'muarie', majta juhué'ra' ajtasi'chej, ³ ji'nye i maj jì're'can jime' ja'antysisí'chej i junavíj, ityáj tu a'íin pué'een, ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyaatatyójtzi're'en, a'ij tu jin tatyamua've' tyaj jitzán ajtyáma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, tyajta quee tyi'tíj jitze tyí'ca'nyej ti séejre'. ⁴ Nyáaj nu nyajta a'yan tyu'tányaci'puaj nyaj a'ijna jitze tyú'ca'nyej. Capu máaj a'tíj a'ijna jin a'yan tyu'tóoci'puaj nyati'ij nyáaj, ⁵ ti'ij tyoomá'caj arahuéicaj xicáj nyaj huanie'huaca', aj mu mij ja'antysisíjchaca' i nyanavíj, hua' jitze nu ajtyáma'can i maj yójmua'mua' pué'een a'ijna i Israel, nyajta a'ij jitze eeráma'can

i Benjamín, hebreo nu pué'een nyajta a'íjma jitze huanie'huaca'. Nyajta a'íjna jime' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjma nu jitze ajtyáma'cantaca'aj fariseos, ⁶ jéehua nu huápu'i'ij já'astyajca'aj a'íjna i nye yi'ráj, a'íj nu jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi, nyajta quee a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁷ Ajta néijmi'i a'íjna, i ti jéehua nyejitzé juxié'va'ca'aj, ijíj nyaj jahui're' i Ciriístu', a'yaa nu tyá'mua'reej tiquee tyi'táj hui're'. ⁸ Ajta a'yaa pu jéetze', capu maja'tyi'táj ti jéetze' nyetyáhu'i'rii ti'ij nyaj jáamua'tyij a'íjna i nyavástará', a'íjna i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. A'íj nu jitze ma'can i Ciriístu' nyeríj néijmi'i tyojo'ri'ej, nyáaj nu metyóoraxij yaa ti'ij xi'éerij nyej nyij tyu'tyámue'tin i Ciriístu' jimi, ⁹ ajta nyej nyij jitzán ajtyáma'cantaj ná'ra'nyij, canu nyej nyáaj tyámua' tyi'tyevij, a'íjna jime' i nyaj néijmi'i ará'astej je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, sulu a'yaa nu tyámua' tyi'tyevij a'íjna jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciriístu', i ti Dios a'yan tyinaatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjna i Ciriístu', nyajta jáamua'tyij i muárie'ria'ra' i ti jin huatájuuriaca', ajta i ti jin jaapu'éjtzitariaca', nyej nyij a'yan séeria'aj ná'ra'nyij ti'ij a'íjna i Ciriístu' ti'ij huamuí', ¹¹ a'yaa nu tye'ejchó've' nyaj jaatáa'sej a'ájna xicáara' jitze mati'ij huatájuuritaj i mu'i'chítyee.

Catu tyeexúj néijmi'i jin antyítaci'ij

¹² Canu a'yan tyí'xaj nyej nyáaj nyeríj néijmi'i tyu'táa'saca', canu nyajta a'ín pué'een i tiquee tyi'táj jin á'itzeere', a'yaa nu nyóoche' tyu'méj nyej nyij jaatáa'sej, ji'nye a'í pu i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een anaquéej nyéetzij naatáa'saca'. ¹³ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee nu'ríj néijmi'i jin tyámua' huaríj, sulu a'yaa nu ricíj nyej nyij quee che' a'íjna jitze tyi'mua'ajcaj i nyaj nyeríj metyaja'ajhua'xij, nyajta je'en huatányaca'nyej nyej nyij jaatáa'sej i ta'nájcaj, ¹⁴ nyata'aj nyij a'áa ja'rá'astij jo'tyaj yá'mue'tin i ti naa een i Dios ti jin taatajé a'íjna jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ Néijmi'i i tyaj tyeríj huáasij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' tyaj seequéj tyú'mua'tyij. Tipua'aj mua'aj tyi'táj jitze seequéj setyi'mua'tzej, Dios pu ajta a'yan tyajamuataséjratye'sij. ¹⁶ Ajta a'yájna, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan tyi'tyechajcaj je'ej tyaj tyeríj tyi'táj tyu'táa'saca'.

I tyej tyá'tzaahuatye' tajapuá tu já'ma'can

¹⁷ Nye'ihuáamua', siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricíj siajta a'íjma jitze tyi'huóo'itii i maj a'yan tyi'tyechej je'ej tyaj tyeríj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ¹⁸ Nu'ríj mue'táj a'yan tyajamuáa'ixaa, ijíj nu nyajtáhua'aj a'yan tyajamuaté'exaatye'sij na'canyeyi'nyá'aj, a'íjna jime' maj mue'táj a'yan tyityetyúucha'ij mati'ij i maj jájcha'íire' i Ciriístu' i ti huamuí' i cúruuj jitze, ¹⁹ a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj jó'vetyij. Jéetze' pu hua' jitze juxie've' maj jéehua tyú'cua'nyij, a'í pu'ij hua' dios pué'een, majta a'íjna jin óotzaahuatye' i ti tyú'tyevi'raste'. A'íj mu'uj jitze tyi'mua'tzej íyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua. ²⁰ Tyajta ityáj, tajapuá tu já'ma'can, tajta a'yan tye'ejchó've' ti i tavástará' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een yava'cáanyej ti'ij ti'irátoonyij, ²¹ a'í pu seequéj ja'uuren i tyaj

jatyáhue'ra' tiquee tyi'tíj huüre' tí'ij a'yan jáa'uurej tí'ij i tyévira' tí naa huasé'rin. Ajta a'íjna jin a'yan joorej i tí néijmi'i jin putyí'uurej i tí jitzán eeráma'can tí'ij tyámua' tyú'uurej i tí tyí'sejre'.

4

Tyiche' a'náj tina'aj tátyamua've'ej i tavástará' jimi

¹ A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' i nyaj já'muaxie've', i nyaj jéehua já'muasejramu', mua'aj xu a'ín pué'een i nyaj jin huatányetyamua've'en, i nyaj jamuaamue'tíj, a'yaa xu tyámua' tyityaaju'un i tavástará' jimi.

² Jéehua nu huá'huavii a'íjma i Evodia nyajta a'íjci i Síntique, mej mij antyúuci'piire'en maj tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij i tavástará' jimi. ³ Pajta muáaj, mu paj nyéetzij jamuán tyí'muarie', a'yaa nu tyí'muahuavii paj huó'táhuüre'en a'mújma mu úucáa, jí'nye a'íi mu jéehua huatyéenyosej mej mij naatáhuüre' tyaj huó'ixaatyee'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjna jamuán i Clemente, majtáhua'aj i séecan i maj nyajamuan tyu'muáriej. A'íimaj mu meríj á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze júuricamej tí tyu'tá'caa.

Je'ej nyaj néijmi'caa tyí'ijtye'

⁴ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej i tavástará' jimi. Nyajtáhua'aj nu jamuaaté'examuajtyaj siaj tyámua' naa tyí'tyetyeityee. Pu'ríj yevéjri' tí'ij i tavástará' uvé'nyesij.

⁶ Caxu tyi'tíj jin je'ej tyityóomua'ajcaj, sulu néijmi'i xu jin huatyényuunyij i Dios jimi, xaatáhuaviiri', siajta tyaatatyójtzi're'en. ⁷ A'yaa pu i Dios tyajamuaatá'sij i siaj jin tyámua' huárinyij i jutzájta', ajta a'íjna jéetze' pu tyámua' een je'ej maj quee tyiyó'ítej i tyétyacaa, ajta i tí jin tyámua' já'mua'uuren a'íi pu jacha'íij ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa, ajta je'ej siaj tyí'mua'tzej a'íjna jitze ma'can i Círíistu' tí Jesús pué'een.

A'íj xu jitze a'náj tina'aj tyí'mua'ajcaj je'ej tí tyí'xa'puí'

⁸ Uve'tyáatican jime', nye'ihuáamua', siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij i tí jí'récán jime', siajta i tí a'yan tye'tyévijtye' siaj sij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íij, siajta a'íjna jitze i tí huatóoje'yej, siajta i tí jumua'tíj, i tí naa huasé'rin, i tí naa namuajre'. Siata'aj néijmi'i a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej siaj tyi'tíj tyámua' tyu'yí'tin, mej mij a'íjna jin tyámua' jamojo'sejraj.

⁹ Siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyej, siajta je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, je'ej siaj tynáanamujri' ajta je'ej siaj tyinaaséj, a'yaa xu huárinyij ajta i Dios tí tyámua' já'mua'uurej a'íi pu ja'mua jamuán séeria'aj ja'mej.

Tyi'tíj maj tyaatapuéjve i Filipos maj já'ma'can

¹⁰ Jéehua nu nyetyamua've' i tavástará' jimi a'íjna jime' i siaj mua'aj no'támua'reeri'. Canu a'yan tyí'xaj yee mua'aj xu nyojo'hua'xíj, sulu caxu pújooriajva'aj je'ej siaj ye'ej tyinaatáhuüre'en. ¹¹ Canu nyajta a'yan tyí'xaj yee canu je'ej tyéejviicue', jí'nye nu'ríj jaarí'rej nyaj huatányetyamua've'en a'íjna jime' a'chu nyej tyi'tíj tyí'cha'íj. ¹² Nyámua'ree je'ej tí tyú'asej típua'aj nyequee je'ej tyéejviicue'raj,

nyajta jamua'reej tipua'aj jéehua nyetyi'ijcha'ij. Nu'ríj jaarí'rej je'ej nyaj huárinyij néijmi'i jime', a'yaa nu'uj tányana'aj tipua'aj tyámua' nya'axcaj nusu tipua'aj nye í'cuataj, ajta tipua'aj jéehua nyetyi'ijcha'ij nusu nyequee tyi'tíj tyícha'ij. ¹³ Néijmi'i nu putyí'uurej nyej nyij tyu'tyámue'tij, a'íjna jime' nyaj i Ciríistu' jitze arányaca'nyej. ¹⁴ Siajta mua'aj xá'pui' xu huaríj, a'íjna jime' siaj naatáhuú i nyaj jin óoviicue'rej.

¹⁵ Nyati'ij a'áa ja'rájraa a Macedonia, nyej nyij huatyényechenyij nyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, mua'aj xu naatáhuú mu siaj Filipos jóosi'rii, mua'aj xu a'ín pué'een i siaj tyinaatapuéjvej, siajta mua'aj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi. ¹⁶ Ajta nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Tesalónica, caxu séej siana'aj tyinaata'ityi'ri' i ti tyiná'itziitya'ca'aj nyej nyij a'íjna jin huatyényahuiire'en. ¹⁷ Canu nyajta a'yan tyá'huoo siaj sij tyinaanájchitye'en, sulu a'yaa nu tyá'xie've' siaj mua'aj jéetze' tya'ancuriáan i Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i nu tya'ancuriáa', ajta arí tyina'vá'itzi'tyee. I Epafrodito siaj jimi tyinyojo'ta'ityi'ri', jéehua nu tyí'ijcha'ij. I siaj mutyinyojo'ta'ityi'ri' a'yaa pu een ti'ij mu'vejrij ti naa tyaarie'ej, ti ajta ja'ráanajchi i Dios. ¹⁹ A'íj pu jin i Dios i nyaj jahuiire', a'íj pu néijmi'i tyajamuata'sij i ti tyajamuá'itziitye', a'yájna ti'ij a'íj tya'ráanajchi, ji'nye a'íj pu néijmi'i tyí'ijcha'ij i Ciríistu' jimi i ti Jesús pué'een. ²⁰ Tyiche' jusén jin tyé'tyojtzire'ej i Dios, a'íjna i tavástara'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I ti jin antyipua'rij

²¹ Siata'aj huo'tatyójtje'en nyejitzé ma'can néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íjna jime' ti i Ciríistu' hua' japua huatanyúj. Majta i nye'ihuáamua' i maj nyajamuan yahuatyíj, a'íj mu majta yajá'muatyojtje'. ²² Néijmi'i i maj yahuatyíj i maj jimi séejre' i Dios, a'íj mu yajá'muatyojtje', majta a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can i tyeítyeristyamua'me'en i ti tyihuá'ijtye' i Roma maj ja'ajtyáma'can.

²³ Che' i tavástara', a'íjna i Ciríistu' ti Jesús pué'een, che' a'ín tyámua' tyajamuáacha'ín.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Colosas jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyí'huüre' i Ciríistu' jimi, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios, nyajamuan a'íjna i nye'ihuáara' Timoteo, ² a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Colosas ja'chej, siajta tyámua' tyúu'ihuaamua' i Ciríistu' jimi. Che' i Dios i tyaj jajvástara' tyámua' tyajamuáacha'íin, ajta tyámua' jamuáa'uurej mu ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzi're' i Dios ajta huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuaty'e'

³ Tyati'íjtá huatyényuunij tyajta tu tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', i vástaria'ra' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁴ Ji'nye a'yaa tu tyámua'reeri' siaj tyá'tzaahuaty'e' i Ciríistu' jimi, siajta jéehua hua'xie've' i maj majta tyá'tzaahuaty'e' i Dios jimi, ⁵ a'yaa xu ricij seejcho'va'aj je'ej ti arí mua'ajmaj tyajamuaa'íj u tajapuá. A'íj xu mua'aj seríj huánamuajri' i nyúucarij ti ji'réc'an jime' tzaahuaty'i'ra'aj jin jaxaj i Dios ⁶ i ti'íj ajta ja'mua jimi huataséjre. A'íjna i nyúucarij a'yaa pu ti'íj i ciyéj ta'ajhuóse'sij, ajta je'en huatatáque'sij néijmi'que' íiyan i cháanacaj japua, a'yájna ti'íj huaríj ja'mua jimi siati'íj jáanamujri' i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios siajta jaamua'aj i ti ji'réc'an jime' a'íjna jimi. ⁷ A'yaa pu tyajamuaa'muá'tyej a'íjna i Epafras, i ti tajamuán tyí'muarie' siajta a'yan tyá'mua'reej ti tyámua' naa tyí'huüre' i Ciríistu' jimi. ⁸ A'íj pu arí taaté'exaa je'ej ti tyaja'muahüire' ajta siaj jéehua juxie've' a'íjna jime' ti i júuricama'ra' i Dios já'muahüire'.

⁹ A'íj tu jin ityáj, tyati'íj jáamua'reeri', catu a'náj jaatapuá'citaca' tyaj jahuocaj i Dios jimi tyajta a'yan tyá'huavíj ti a'íin jamuáamua'tyej je'ej ti tya'ajxié'vi'ra' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij ajta siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i júuricama'ra' jimi i Dios. ¹⁰ A'yaa xu tyámua' tyityetyúucha'íj xá'ju'un mati'íj i maj tye'ítyeristyamua'me'en pué'een i tavástara', siaj sij a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta a'yan huárinyij je'ej ti tya'ránajchi i tavástara', siajta a'yan eenye' ti'íj ciyéj ti ajhuóse'sij ajta je'en antatáque'esij, a'íjna jime' siaj jamua'tyej i Dios. ¹¹ A'yaa tu tyá'huavíj ti a'íin jamuaata'an néijmi'i i ca'nyíjra'aj i já'muatjazta', siaj sij a'íj jitze arooca'nyáaj setyo'táviicue', siajta jacho'va'aj je'ej ti tyí'tíj já'mua'uurej, siajta je'en a'íjna jin huatootyamua've'en, ¹² aj xu sij tyaatatyójtzi're'ej i tyaj jajvástara', i ti jamuaatá' siaj sij ja'ancuriá'an a'íjci i ti já'muaci'tyij a'ájna jo'tij a'náj tina'aj jó'nyeerí'ij je'ej ti a'íin tyihuo'tá'sij i jutyé'ítyeristyamua'. ¹³ Dios pu tajapuá huatanyúj a'ájna jo'tij jo'tíca', ajta je'en tojo'ví'tij jo'tij tyejé'íjtaj a'íjna i yójra' i ti huápu'íj jaxie've', ¹⁴ a'íj pu tyu'nájchitaca' i tyaj jin tyé'cha'íica'aj i Dios jimi, a'íjci jime' i ti yójra' tajíme' huamuú', ti'íj tyitaatú'uunyi' i tyaj jin á'ítzeeria'ca'aj.

Dios pu taataxié'vej a'íjci jime' ti i Ciríistu' tajitzé ma'can huamuú'

15 Ciriistu' pu a'ñin pué'een i tyaj jin jáamua'reej je'ej ti een i Dios i tyaj quee jaséj, a'ñi pu ajta a'ñin pué'een i ti anaqueéj séjria'ca'aj ti'ij quee xu maja'tyi'títacaj. 16 Dios pu i Ciriistu' jimi néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre' u tajapúa ajta liyan i cháanacaj japua, néijmi'i i ti tyí'sejre' ajta i tíquee tyí'sejre', ajta i júuricamej i maj néijmi'que' tyí'ijta. Dios pu néijmi'caa huátaahuaca' mej mij a'ij jitze ajtyáma'cantaj. 17 Ciriistu' pu'ríj séjria'ca'aj ti'ij quee xu majá'tyi'títaca'aj, ajta i ti tyí'sejre' a'ij pu jitze néijmi'i tya'róoca'nyej. 18 Ajta i Ciriistu' pu a'ñin pué'een i hua' mu'uj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' i ti ajta tyévira' pué'een. A'ñi pu a'ñin pué'een i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, i ti anaqueéj huatájuuriaca', ti'ij a'ñin pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ti néijmi'i jin antyúumua'reej. 19 Ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios ti i Ciriistu' jimi séeria'aj tá'ra'nyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej, 20 ajta i Ciriistu' jitze ma'can Dios pu néijmi'caa tyámua' tyu'tyéje mej mij jitzán huatyá'itzeere'en, mati'ij mana'aj a'ñijma i maj tajapúa já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'ñi pu tyámua' huó'ruuj a'ijna jime' ti i Ciriistu' i juxúure' eeráaxirej i cúruuj jitze.

21 Anaqueéj xu mua'aj a' imuáj já'ma'cantaca'aj i Dios jimi, siajta jájcha'ñria'ca'aj i jutzájta', a'ijna jime' siaj je'ej tyityetyúucha'ñica'aj, 22 ajta iijij i Ciriistu' pu tyámua' jamuáaruuj ti'ij huamuú' i cúruuj jitze, ajta jaapuéjtzitariaca'. A'yaa pu'ij huaríj ti'ij jamuá'anvi'tin i Dios jimi, siajta je'en jimi huatyá'itzeere'en, tyámua' sia'éenya'aj, siajta quee che' tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, capu ajta a'tíj ja'mua jitze tyi'tíj jin tyi'puá'ritye'ej ta'mej. 23 A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'ej, siajta quee yó'hua'nán i siaj jajchó've' a'yájna ti'ij tyá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios i siaj jáanamujri'. A'ñi pu a'ñin pué'een i nyúucarij i maj meríj huó'ixaaj néijmi'que' i cháanacaj, i nyaj nyáaj Pablo a'ijna jin tyí'huñre' nyej nyij huó're'ixaatye'en.

Pablo pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'ñijma i maj séej chuéj japua já'ma'can

24 Ijij nu nyetyamua've' a'ijna jime' i nyaj jin japuéjtzitarej ja'mua jime', ji'nye a'yaa nu tyá'nejmi'tare' a'ijci i nyahue'ra' jitze i ti á'itzeere' i Ciriistu' ti jin jaapuéjtzitariaca', nyáaj nu a'yan rinyij a'ijna jitze i tyeítyeristyamua'me'en jimi i maj tyévira' pué'een. 25 Dios pu a'ijna naata'ij nyej nyij huó'tyáhuñre'en i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyinaa'ijcaj nyej nyij tyámua' jamuá'uurej, nyajta huó're'ixaatye'en néijmi'que' i nyúucaria'ra', 26 a'ijna i nyúucarij, i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ajta yatij je're'nyej, i ti iijij arí huó'ixaaj jéjre'cítze' a'ñijma i maj tyá'tzaahuatye'. 27 A'ñimaj pu i Dios huataséjratyej i ti naa huasé'rin jimi, i maj majta jin huatóotyamua've'sij, ajta a'ijna jin jamuatyécha'ñisij néijmi'caa jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'ijna i ti ju'avaataca'aj a'ñi pu a'ñin pué'een i Ciriistu', i ti ja'mua jimi séejre', i siaj siajta jajchó've' i ti naa huasé'rin ti'ij ja'mua jimi séeria'aj tá'ra'nyij.

28 Ityáj tu tyihuá'ixaatye' i Ciriistu' jitze ma'can, tyámua' tyetyihuá'ixaatye'ej tyajta tyihua'mua'tyéé mej mij jáamua'reej tzaáhuatyi'ra'aj jime' i ti a'yan tyi'ja'yájna, mej mij tyámua' éenye'ej huatóosejrata i Ciriistu' jimi. 29 A'ij nu jin ca'nyíin tyí'muarie', nyajta

a'yan tyí'nyo'se' néijmi'i jime' nyajta a'íjna jime' i Ciriístu' ti jin néijmi'i putyí'uurej.

2

¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej nyaj jéehua ja'mua jime' nyo'se', nyajta hua' jime' i maj Laodicea ja'chej, nyajta hua' jime' i maj quee a'náj naaséj nye tyévira' jitze. ² A'yaa nu ricij mej mij a'ímmaj huatyóoca'nyej i jutzájta', mej mij majta tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij, majta huóoxie've'en, ti'ij huo'ci'tyij i maj jin yo'itéej muá'ra'nyij néijmi'i i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, i ti a'íin pu'éen i Ciriístu', ³ ji'nye a'íj pu jimi néijmi'i tyí'sejre' i ti tyúuxie've' tyej tyij tyámua' metyityoomuámua're'ej tyajta néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij. ⁴ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij quee a'táj já'muacuanamuaj a'íjna jime' i nyúucarij ti naa namuajre'. ⁵ Tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, nyaj júuricamej pu ja'mua jimi séejre', a'íj nu jin nyetyamua've' nyaj jáamua'reej siaj tyámua' tyityaajú' a'íjna jime' siaj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi.

I júuricamej ti jájcuaj i Ciriístu' jimi

⁶ A'íj pu jin, mua'aj mu siaj seríj ja'antzaahuaaj i Ciriístu' ti'ij juvástara', a'yaa pu tyúuxie've' siaj sij a'yan tyityetyúucha'ij mati'ij i maj Ciriístu' jimi séejre', ⁷ siaj sij a'yan eenye' ti'ij i ciyéj ti tyétye' imuáj jo'canáana'ajmee, a'íjna jitze xuuca'nyéej i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yájna mati'ij tyajamuaamuá'tyej, siajta a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're'ej i Dios.

⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaj i nyúucarij jime' ti hue'tzij pu'éen, ji'nye camu a'ímmaj Ciriístu' jimi jo'vá'ju', sulu a'íj mu huá'ixaatye' je'ej maj jujímmua'aj tyéejtyoj, majta a'íjna jin tyí'mua'taj íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua.

⁹ Ji'nye néijmi'i i Dios ti jimi tyajá'ma'can, a'íj pu jimi tyí'sejre' i Ciriístu', ¹⁰ ajta i Dios a'íj pu jitze néijmi'caa tyámua' já'mua'uurej, ji'nye i Ciriístu' pu antyúumua'reej a'íjma jimi i júuricamej i maj tyí'íjta, majta tyi'táj jin tyityetyu'uj. ¹¹ A'íj xu siajta mua'aj jimi seríj ja'rá'astee a'íjci jime' i maj ja'antysi'chej i junavíj, i Dios ti jin a'yan jamuáaruuj siati'ij jimi ajtyáhuuixíj i Ciriístu', ajta tyajamuacáa'ri'ri' i siaj jin je'ej pua'aj rijcaa. ¹² Siati'ij huái'huaca', aj xu siajta jamuán avá'nami'huaca' i Ciriístu', siajta je'en jamuán huatájuuriaca', ji'nye mua'aj xu ja'antzaahuaaj a'íjna i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij jaatájuurityej. ¹³ Jájcuaj imuáj pu mui'chica'aj i ja'mua júuricamej a'íjna jime' i siaj jéehua je'ej pua'aj rijcaa, ajta íjij i Dios pu'rij i júuricamej jamuaatá' jamuán i Ciriístu', i ti ajta néijmi'i tyi-taatú'uunyi'ri' i tyaj jin ootyá'ítzee. ¹⁴ Dios pu jo'úuj i ti á'yu'si'huaca'aj i tyaj jime' tyé'cha'íica'aj i ti ajta ca'nyérij jin tyí'ta'ijtya'ca'aj, a'yaa pu tye'entyipúa'riaca' ti'ij óotateehuaca' i cúruuj jitze, a'íjna jamuán i Ciriístu'. ¹⁵ Dios pu tyihuáa'ri'ri' i maj tyityatatyá'ca'aj i júuricamej maj je'ej pua'aj een, ajta i Ciriístu' jimi huo'tatyévi'raste jéjre'citze' ti'ij eetyájra hua'najápuaj i ti huo'mué'tij.

Maj tyú'huoonyij a'íjci i jútye' ti tyajá'ma'can

¹⁶ A'íj pu jin, che' quee a'táj je'ej tyaja'muaxajtaj je'ej siaj tyi'táj tyí'cua', na'ríj je'ej siaj tyí'tyeye', nusu a'íjna xicáara' ti jitzán a'yaa

tyúuxie've' siaj tyú'ye'estej tí'ijta tyo'tyé'iten i máxciríe', na'ríij tí'ijta tya'rá'astíj a'náj maj juso'pii. ¹⁷ Néijmi'i a'íjna a'yaa pu mua'ajmaj tyaja'mua'uurej, ajta a'yan tyí'huiire' tyej tyij jáamua'reej je'ej tí yatyojooméj, ajta i tí jí'ré'can jíme' a'íi pu a'íin pué'een i Círíistu'. ¹⁸ Caxu tooa'cáre'en mej mij je'ej pua'aj já'mua'uurej a'íimaj i maj a'yan tyúusejrataj matí'ij i maj quee tyi'táj jin tyityetyu'uj, majta a'íimaj najchej i maj tyí'huiire' u tajapuá, a'yaa mu majta tyí'xaj maj nu'uj tyi'táj tyí'sej, a'íi mu mij jéehua jin óotzaahuatye' i tiquee tyi'táj huiire'. ¹⁹ Camu a'íimaj a'íj jitze ajtyáma'can i Círíistu', i tí néijmi'i ve'sij i tyaj jatyhue'ra' ajta tyá'cue'tyej, tyej tyij néijmi'i jitzán séjre'ej tí'ij i Dios tyá'xie've'. ²⁰ Xu'ríj mua'aj huácuij i Círíistu' jamuán a'íj mu jin quee che' tyajá'mua'íjtye' i maj tyí'ijta íyan i cháanacaj japua. ¿Ji'nye een jíme' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj ricíj matí'ij a'íimaj i maj a'yan ma'can i cháanacaj japua? A'yaa mu tyajá'mua'íjtye' ²¹ tyi'táj jíme' tí'ij: "Capáj jamuarie'ej, capáj jacua'caj, capáj jí'tyáa'aj mua' muáca' jitze". ²² Néijmi'i i nyúucarij tí a'yan tyí'ijta a'yaa pu ajta tye'entyipuá'rij, jí'nye tyeítyee mu' a'yan tyí'ijta majta a'yan tyihuá'mua'tyej. ²³ A'yaa pu tyí'ja'yájna tí a'yan huasé'rin tí'ij i tí xá'pui', jí'nye tzaahuatyi'ra'aj mu jin a'yan ricíj majta quee óotzaahuatye', a'yaa mu majta ca'nyíin jin ricíj, ma' ajta quee capu tyi'táj huiire', sulu a'yaa pu'uj tyí'huiire' mej mij jujímua'aj a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en.

3

¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj seríj huatájuuriaca' jamuán i Círíistu', siata'aj a'íj tyú'huoonyij i tajapuá tí tyejé'sejre', jo'tíj i Círíistu' muáca'ta' ja'ajcácaj i Dios. ² Siata'aj a'íj jitze tyú'mua'tyij tajapuá tí tyejé'sejre', caxu a'íj jitze tyí'mua'ajcaj íyan tí tyí'ma'can i cháanacaj japua. ³ Ji'nye mua'aj xu'ríj huácuij i Círíistu' jamuán, ajta i Dios pu jamuaatá'sij siaj sij i Círíistu' jamuán ja'séeria'aj xá'ra'nyij. ⁴ Círíistu' pu a'íin pué'een i já'muajuuricamej. Tí'ij a'íin yan huataséjre'en, mua'aj xu siajta jamuán huataséjre'ej tyámua' sia'éenya'aj.

I júuricamej i tí arí mí'ma'can ajta i tí jájcuaj i Círíistu' jimi

⁵ Siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i tí je'ej pua'aj een i tí ja'mua jitze séejre', che' quee a'táj juxana'ciria'aj, caxu tooa'care'en tí tya-jamuaata'íjtye'ej i tí ja'mua tzajta' eerányinyii, caxu che' jahuoocaj i tí ja'mua jitze juxie've' tí ajta je'ej pua'aj een, siajta quee tyí'nyacua'tzaj, jí'nye i Dios jimi a'yaa pu een tí'ij i a'táj tí jana'michej i tiquee Dios pué'een. ⁶ A'íj mu jíme' néijmi'i jin jajpuéetzij muá'ju'un i maj quee já'astijre' i Dios, ⁷ siajta mua'aj a'yaa xu anaquéej éenye'ej tyá'astyajca'aj siajta néijmi'i jin a'yan ríjcaa. ⁸ Ajta íjíj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tapuá'citaj, caxu nyinyu'cacuj, caxu a'yan ríjcaj je'ej tí ja'mua jitze tyúuxie've', caxu tyi'táj je'ej pua'aj uuriaj, caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i tyeítyee nusu siaj mua'aj je'ej pua'aj tyí'xajtaj. ⁹ Caxu jucuanamuaj séej jamuán siajta séej, jí'nye xu'ríj tyu'tapuá'citaca' i siaj jin je'ej pua'aj aamí' tyityetyúucha'íica'aj, siajta i siaj jin je'ej pua'aj ríjcaa, ¹⁰ siajta seríj jájcuaj jin tyu'tyóochejtyej, Dios pu jamuaajájcuarej i ja'mua tzajta', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij tí'ij a'íjna i tí jamuáataahuaca', siaj sij tyámua' naa

tyáamua'tiyij. ¹¹ Capu che' juxie've' tipua'aj síij Griego pué'eenye' nusu Israel jitze ajtyáma'cantaj, tipua'aj aróo'astej a'íjna jime' ti ja'antysisjchaca' i junavíj nusu quee, tipua'aj séej i chuej japua ja'chajca, nusu séej jimi tyí'muarie'ej, na'riij juxáahuaj jo'cha'can, sulu a'íi pu i Ciriístu' a'íin pué'een i ti juxie've' ti ajta néijmi'caa jimi huatyá'ítzeere'en i jutyeítteristyamua'.

¹² Dios pu mua'ajmaj já'muaxie've' ajta a'íin jamua'antyihuoo sij sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'ra'nyij. Siata'aj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítsee, siata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin, caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj tyámua' eenye' siajta tyo'táviicue' tipua'aj tyi'tíj je'ej já'mua'uurej. ¹³ Siata'aj tyo'táviicue' séej jamuán siajta séej, siajta tyu'túu'uunyi' tipua'aj síij jájriaaxiejtye'en i juxa'aj tyévíj. A'yájna tí'ij i tavástara' tyajamuaatú'uunyi'ri', a'yaa xu sij siajta mua'aj tyu'túu'uunyi' séej siajta séej. ¹⁴ Ajta a'yájna siata'aj a'íjna ucóochejtye'en i siaj jin huóoxie've'en, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti naa een. ¹⁵ Ajta i Ciriístu' ti jin tyámua' jamuáaruuj che' a'íin ú'sejria'aj i ja'mua tzajta', ji'nye a'íj pu jin jamuaatajé i Dios siaj sij séej tyévira' siana'aj pué'eenye'. Siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios.

¹⁶ Che' i nyúucaria'ra' i Ciriístu' a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séjre'ej néijmi'i jime' i ti jéehua tyí'huüre'. Siata'aj huatóohuüre'en séej jamuán siajta séej, siaj sij jáamua'reej je'ej siaj tyihuó'ixaatye'en néijmi'caa amitéeria'can jime'. Siata'aj chuúicarij jime' tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i xu i ju júuricamej jin tyu'táchuiicaj. ¹⁷ Ajta néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj uurej nusu je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa xu huárinyij néijmi'i jime' i nyúucaritze' i tavástara' a'íjna i Jesús, siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara' a'íjna jitze ma'can i Ciriístu'.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyá'tzaahuatye' a'íijma jimi i tyeítsee

¹⁸ Mua'aj mu siaj huúichej, siahua'rá'astijre' i ju'cínastyamua', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan huárinyij i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ¹⁹ Siajta mua'aj mu siaj nyejnye'i'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'jeevej.

²⁰ Siajta mu siaj hua'yojmua' pué'een, siahua'astyaj i já'muahuasimua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i tavástara'. ²¹ Siajta mua'aj, mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtye'ej i juyójmua', mej mij quee je'ej tyóomuajtyej.

²² Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siata'aj néijmi'i jin hua'rá'astijre'en a'íijma i maj tyajá'mua'ijtye' íyan i cháanacaj japua, caxu a'áa siana'aj mati'íjta a'íimaj já'muasejra, siaj sij tyámua' hua' jimi eenye', sulu a'yaa xu tzáahuatyi'ra'aj jin huárinyij, a'íjna jime' siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'íj i tavástara'. ²³ Néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj jin ricij, a'yaa xu huárinyij tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yájna siati'íj tyá'huüre' a'íjci i tavástara', ji'nye caxu a'íijma huüre' i tyétyacaa. ²⁴ Siajta a'yan tyá'mua'reej ti i tavástara' jamuaatá'sij je'ej ti tyi'tíj tyajá'muaci'tyij a'íjci siaj jaamué'tij. Ji'nye mua'aj xu jahuüre' i Ciriístu' i ti ja'muavástara' pué'een. ²⁵ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj ricij, a'yaa pu cha'taj je'ej pua'aj tyá'ci'tyij, ji'nye juxa'aj xu'uj een i Dios jimi.

4

¹ Siajta mua'aj mu siaj tyihuá'ijtye', siata'aj tyámua' tyihuó'cha'ïn i maj ja'mua jimi tyí'huüre' siajta a'yan tyihuo'tá'an je'ej ti tyi'tyéevijtij. Xo'támua'reej ti i tavástará' tajapuá ti já'sejre' ajta mua'ajmaj tyajá'mua'ijtye'.

² Siata'aj a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi, tyámua' xu'uj tyitya'tanyéjnye'rij siajta tyé'tyojtzi're'ej i Dios. ³ Siajta a'yan tyá'huoocaj i Dios jimi ityájma jime', ta'aj ij i tavástará' taatáhuüre'en tyej tyij huó'ixaatyen i nyúucaria'ra' tyajta a'ájna i ti ju' avaa i Dios jimi, ji'nye a'áj nu jin eetyánami'. ⁴ Siáahuoocaj i Dios jimi nyéetzij jime' nyej nyij amitéeria'can jin tyihuó'ixaatyen, je'ej ti nyéetzij tyinaací'ij.

⁵ Tyámua' xu tyityetyúucha'íij a'ájma jimi i maj quee tyá'tzaahuatyé', a'náj tina'aj xu xá'puí' rijcaj. ⁶ Siajta a'náj tina'aj tyámua' tyí'xajtaj siajta naa huojo'mua'raj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' siaj tyámua' tyihuá'ixaatyé'ej séej siajta séej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'ritye'ej

⁷ Ajta a'ájna i ta'ihuáara' Tíquico i tyaj jéehua jaxie've', a'í pu nyaj jamuán tyámua' naa tyí'huüre' i tavástará' jimi, a'í pu'ij ajta néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyí'nyahuüre'. ⁸ A'áj nu jin ja'mua jimi jaata'ityij, ta'aj ij jamuaaté'exaatye'en je'ej ti tyí'tahuüre' ajta je'en ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ⁹ Onésimo pu ajta jamuán jo'mej, i tyaj jéehua jaxie've' a'ájna jime' ti tyámua' naa tyí'muarie', ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'í mu néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyí'tij tyí'tahuüre' iieye'ej.

¹⁰ Ajta a'ájna i Aristarco ti ajta nyaj jamuán eetyánami', a'í pu ajta já'muatyojtye', jamuán a'ájna i Marcos, i ti nyoosájra' pué'een a'íjci i Bernabé. Xu'rij mua'aj jamua'reej je'ej siaj huárinyij a'íjci jimi i Marcos, tipua'aj jamojo'vá'muaarej tyámua' xu tyeetyéjeevej. ¹¹ A'í pu ajta yajá'muatyojtye' i Jesús, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Justo. A'ímaj mu a'ín pué'een i maj Israel jitze maj ajtyáma'can, i maj nyaj jamuán tyí'muarie', tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeétyee je'ej ti tyí'een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'í mu jéehua tyámua' tyinaatyáhuü. ¹² Ajta pu i Epafras yajá'muatyojtye', a'ájna i ti tyí'huüre' i Ciriistu' jimi, ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj pu jahuoocaj i Dios jimi ja'mua jime', siaj sij mua'aj tyámua' eenye', siajta a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ¹³ Nyáaj nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jitzán juxie've' a'íjci i Epafras, ajta a'ájma jimi i maj Laodicea já'ma'can, ajta a'ájma jime' i maj Hierápolis ja'chej. ¹⁴ A'ájna Lucas i ti tyí'hua'tacaa a'í pu ajta yajá'muatyojtye', ajta a'ájna i Demas.

¹⁵ Siahuo'tatyójtye' a'ímaj i ta'ihuáamua' i maj Laodicea jo'cháatimee. Siajta jaatatyójtye'en a'íjci i Ninfa siajta néijmi'caa i maj jusi'rii jo'tij ja'chej a'ájna i Ninfa. ¹⁶ Siati'ij mua'aj jo'jíive'en a'íjci i yu'xarij, siata'aj jaata'ityej a'ájna a Laodicea, mata'aj a'ímaj majta jo'jíive'en, a'yaa xu siajta mua'aj tyo'jíive'en a'íjci i yu'xarij Laodicea ti já'ma'can. ¹⁷ Siajta a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i Arquipo tijin: "Tyámua' paj huárinyij a'íjci jime' je'ej maj tyimuaata'ij a'ájna jitze ma'can i tavástará'."

¹⁸ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyajamuaata'ítyi'ri' a'íjna i nyaj jo'yú'xaca' nyamuáca' jime'. Xo'támua'reej nyaj eetyánami'. Che' i Dios jéhua jamuaatyáhuire'en.

Í yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Tesalónica jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyáaj Pablo pué'een, a'íjna i Silvano ajta a'íjna i Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Tesalónica ja'chej, i siaj siajta tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, siajta jimí tyámua' tyí'tyesejre' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'íin ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

Pablo pu jéehua tyé'tyojtzire' i Dios

² A'náj tina'aj tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', tyajta jamua'tamuá're'rii tyati'íjtá jahuoocaj i Dios jimi. ³ A'náj tina'aj tu ja'tamuá're'rii je'ej ti jéehua i Dios tyámua' jamuáaruuj a'íjna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tyí'muarie' a'íjna jime' siaj jaxie've' siaj séecan huatyáhuire'en i Dios jimi, jéehua xu tyé'viicue' a'íjna jime' siaj jacho've' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'íjna jitze ma'can i Dios. ⁴ Nye'ihuámua' i nyaj jéehua já'muaxie've' i Dios jitze ma'can, tyámua'reej ti i Dios jamua'antyíhuoo. ⁵ Ji'nye tyati'ij jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, catu a'yaa tyana'aj tyajamuáa'ixaa, sulu a'yaa tu tyajta huaríj je'ej ti tyé'íjta i júuricama'ra' i Dios tyajta a'íjna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, jéehua tu a'íjna jin tyé'tyojtzire'. Tyámua' xu mua'aj tyá'mua'reej je'ej tyaj huaríj tyej tyij mua'ajmaj tyámua' jamuáa'uurej.

⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu huaríj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa, siajta a'yájna je'ej ti tyé'íjta i tavástara', siajta jáanamuaajri' i nyúucarij xuutyámua've'ej a'yájna je'ej ti tyajamuáatá' i júuricama'ra' i Dios a'íjna jime' i nyaj jin jajpuéjtzij. ⁷ A'íj xu tyámua' tyihuo'tá' a'íjima i maj tyá'tzaahuatye' i Macedonia maj já'ma'can, siajta i Acaya maj já'ma'can. ⁸ Capu a'áa na'aj já'namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij, sulu néijmi'que' pu namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij a'íjna jime' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa mu tyá'mua'reej siaj mua'aj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj pu jin quee che' juxie've' tyaj ityáj tyihua'ixaatye'ej ja'mua jime'. ⁹ A'íi mu jujímua'aj jaataxájtaca' je'ej tyaj huaríj tyati'ij a'áa ja'rá'aj, ajta je'ej siaj mua'aj metiyihuohuá'xij i saánturij siaj sij a'íj huatyáhuire'en i ti ji'récán jime' Dios pué'een ¹⁰ siajta a'yan tye'ejchó've'ej ti ajtáhua'aj ya'uvé'nyej i tavástara' i ti yójra' pué'een i Dios, i ti ajta jaatájuurityej. A'íjna i Jesús a'íi pu a'íin pué'een i ti tii'rátosij ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij.

2

Pablo pu jaxaj je'ej ti tyí'muarie' a'ájna a Tesalónica

¹ Siajta mua'aj nye'ihuámua', tyámua' xu tyá'mua'reej tyaj quee huáapua'aj tyana'aj jamojo'vá'muaariaca'. ² Ajta a'yájna siati'ij seríj siajta tyá'mua'reej, anaquéej mu je'ej pua'aj táaruuj a'íimaj i Filipos

maj ja'chej, Dios pu taatáhuuñ tyej tyij mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra', ajta ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij ca'nyíin jin hu-
 atyényo'se'en. ³ Ji'nye catu hue'tzij jin tyajamuáa'ixaa, catu tyajta a'íjna jime' tyej tyij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, nusu tyej tyij tyi'tíj jin
 jamuáacuanamuj. ⁴ Ajta ityájma, Dios pu ta'antýíhuo ajta taata'íj
 tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra', a'íj tutyij jin tyajá'mua'ixaatye'.
 Catu a'yan tyá'huoo tyej tyij tyámua' tyihuo'tá'an i tyeítyee, sulu tyej
 tyij tyámua' tyaatá'an i Dios, i ti jamua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i
 tatzájta'. ⁵ A'yájna siati'ij mua'aj seríj tyá'mua'reej tyej quee a'náj
 nyúucarij jin tyajamuáa'ixaa ti naa huánamujrii, catu tyajta a'yan
 tyá'huoo tyej tyij a'íjna jin tyi'tíj ancuriáan. Dios pu jamua'reej tyaj
 tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan ricíj. ⁶ Catu tyajta jahuoo mej mij séecan
 naa tojo'sejra, tipua'aj mua'ajmaj jimi nusu séecan jimi. ⁷ Tyij quee
 i'ríitacaj tyaj a'yan huárinyiiche' a'íjna jime' ti i Ciríistu' ta'antýíhuo,
 ajta ityáj catu a'yan huaríj, sulu tyámua' tu tyajamuáacha'ij. A'yájna
 ti'ij i hua' náanaj i ti'ríij tyámua' tyihuá'cha'ij i juyójmua', ⁸ a'yaa tu
 jéehua tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, capu a'yaa na'aj tyita'ránajchaca'
 tyaj a'íj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, sulu tyej tyajta
 huá'cui'nyij ja'mua jitze ma'can. A'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've'.
⁹ Ta'ihuáamua', mua'aj xu jamua'reej tyaj jéehua tyu'muáriej, tya-
 jta jaapuéjtzitariaca'. Jéehua tu tyu'muáriej tújca tyajta tíca',
 tyej tyij quee a'tíj huatamuárie'riste'en tyati'ij já'mua'ixaatya'ca'aj i
 nyúucaria'ra' i Dios.

¹⁰ Mua'aj xu tyámua' naa tyá'mua'reej, a'yájna ti'ij ajta i Dios
 tyá'mua'reej, tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'íij ja'mua jimi mu siaj
 tyá'tzaahuatye', catu a'tíj je'ej pua'aj huáruuj, catu tyajta tyi'tíj jin
 ootyá'itzee. ¹¹ A'yaa xu siajta tyá'mua'reej tyaj jéehua ca'nyíjra'aj
 jamuaatá' tyajta tyámua' tyajamuáetyéeje séej tyajta séej, a'yájna ti'ij
 tyihuá'itíij i hua' táataj i juyójmua'. ¹² A'yaa tu tyajta tyajamuáa'íjca
 siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íij a'yájna mati'ij i maj i Dios jimi séejre',
 ji'nye a'íj pu a'íin pué'een i ti jamuaatajé, siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tíj
 a'íin tyejé'íjtaj.

¹³ A'íj tu jin ityáj a'náj tína'aj tyé'tyojtzire' i Dios, ji'nye siati'ij
 mua'aj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios, i tyaj jamuáa'ixaa,
 a'yaa xu tya'ancuriáa' ti'ij Dios nyuucáaj, caxu a'yan tya'ancuriáa'
 ti'ij i tyétyacaa nyuucáaj. A'yaa pu tyi'ja'yájna ti nyúucaria'ra'
 pué'een i Dios, a'íj pu tyámua' jamuáaruuj i ja'mua tzajta' mu siaj
 tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Siati'ij mua'aj ta'ihuáamua' jaapuéjtzitariaca' i
 ja'muatyeítyeristyamua' jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyihuó'ruuj a'íjma
 i maj Judea jo'cháatimee, i maj majta jusi'rii u tyejúuj tzajta' mej
 mij jaatyáanajche i Dios, i maj majta i Ciríistu' jitze ajtyáma'can,
 ji'nye a'íj mu majta jajpuéjtzica'aj a'íjma jimi i juxa'aj tyeítyee i maj
 Judea já'ma'can. ¹⁵ A'íj mu a'íin pué'een i maj jaajé'caj i tavástara' ti
 ajta Jesús pué'een, a'yájna mati'ij majta tyihuo'cuii a'íjma i maj Dios
 jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íj mu majta taatamuárij ityájma. Camu
 tyé'tyojtzire' i Dios, majta mu hua'ajcha'íire' néijmi'caa i tyeítyee,
¹⁶ ji'nye tyati'íjtá tyihuá'ixaatya'mui'ij a'íjma i maj quee Israel jitze
 ajtyáma'can, ti'ij ajta huó'huíire'en, camu a'íjma tatá'caa tyaj a'yan
 huárinyij. A'yaa mu mij tyá'mue'tij ti i Dios jéehua puéjtzij huotá'an.

Ajta ta'aj ij huatyáapua'rej a'íjna, Dios pu arí jéehua puéjtzij huo'ta'.

Pablo pu jaxie've' ti ajtáhua'aj huojo'vá'muaarej i Tesalónica maj ja'chej

¹⁷ Ta'ihuáamua', tyati'ij ajtacíj ja'mua jimi, catu majamuuhua'xij, tyij tyajta quee já'muasejraca'aj, a'náj tina'aj tu mua'ajmaj jitze tyi'mua'ajcaa, tyajta a'yan jéehua tyá'xie'va'ca'aj tyaj jamojo'tyéesej. ¹⁸ A'yaa tu tyu'tatyésej tyaj a'áa ja'tanyéj, nyajta nyáaj Pablo mue'táj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj a'áa ja'tanyéj, ajta i tyiyáaru' pu tyi'tyánaamuaaj. ¹⁹ Ji'nye, ¿a'tanyíj a'ín pué'een i tyaj jin tyi'ijchó've', i tyaj jin tatyamua've', ajta i tyaj jin á'tatzaahuaty'e'en a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i tavástara' ti ajta Jesús pué'een? Tipua'aj sequée mua'aj a'ín pué'eenye', capu máaj a'táj a'ín pue'éenye'ej ta'mej. ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, mua'aj xu a'ín pué'een i tyaj jin á'tatzaahuaty'e' siajta i tyaj jin tatyamua've'.

3

¹ Aj tutyij tyati'ij quee che' je'ej huaríj, a'yaa tu tyaaxá'pui'intarej tyaj tajímua'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en a'ájna a Atenas ² tyajta je'en a'íj huata'ítയാca' i ta'ihuáara' Timoteo i ti tajamuán tyi'muarie' i Dios jimi, tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciriístu', a'yaa tu een jime' jaata'ítയാca' ja'mua jimi ti'ij ca'nyíjra'aj jamuaata'an a'ájna jitze i siaj jitzán tyá'tzaahuaty'e', ³ ajta ti'ij quee huatóoxaahuataj a'ájna jime' i sij jin jajpuéetzij. Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj a'yan tyaapuéjtzitarej. ⁴ Ajta, tyati'ij tyooj a'áa jo'tyá'caj ja'mua jamuán, a'yaa tu tyajamuáa'ixaa tyaj a'yan tya'ajpuéetzij ta'me'nyúiche', a'yaa pu'ij tyu'ríj, siati'ij seríj tyá'mua'reej. ⁵ A'íj nu jin, nyati'ij quee che' pu jáaruuj nyaj a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyu'ta'íjtaca' mej mij tyajamuáata'íhuo' nyej nyij jáamua'reej je'ej ti tyajá'muahuiiria'ca'aj a'ájna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuaty'e', ji'nye a'yaa nu tyi'tziinya'ca'aj ti i tyiyáaru' tyi'táj jin jamuaatamuárie'riste'en siaj sij quee che' tyá'tzaahuaty'e'ej ajta ti'ij quee che' tyi'táj huiiria'aj já'ra'nyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi.

⁶ Ajta i Timoteo pu'ríj yará'aj a'áa ti ja'rájraa ja'mua jimi, a'yaa pu tyitaaté'exaaj siaj tyámua' een a'ájna i siaj jitzán tyá'tzaahuaty'e' ajta je'ej siaj tyihuá'xie've' i séecan. A'yaa pu tyitaaté'exaaj siaj jéehua ta'tamuá're'rii, siajta jéehua jaxie've' siaj taaséj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tyá'xie've' tyaj jamuaaséj. ⁷ A'íj tu jin, ta'ihuáamua', tyij ajta jéehua tyi'tatyese'i'huaritye' tyajta tax-aamuijritye', jéehua tu huátatyamua'vej tyati'ij jáamua'reeri' siaj siooj tyámua' naa tyá'tzaahuaty'e'. ⁸ Tyati'ij a'yan tyáamua'reeri' siaj siooj tyá'tzaahuaty'e' i tavástara' jimi, jéehua pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta'. ⁹ ¿Ji'nye tyi'ri'ij tyej tyij jéehua tyaatatyójtzi're'en i Dios a'ájna jime' i tyaj jin tatyamua've' jimi, mua'ajmaj jime'? ¹⁰ Tújca tyajta tíca' a'yaa tu tyá'huavíj i Dios ti taatá'an tyej tyij tyajtáhua'aj jamuaaséj, tyajta jamuaatáhuire'en tyaj janéjmi're'en i ti jamuá'itziitye' i siaj jin tyá'tzaahuaty'e'.

¹¹ A'yaa tu jéehua tyá'xie've' ti i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'ájna i tavástara' i Jesús, maj a'ín taatáhuire'en tyej tyij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ¹² Che' ajta i tavástara' jamuáave'sij siaj sij jéehua huóoxie've'en

séej siajta séej, siajta huo'xié've'en néijmi'caa i tyeítýee, a'yájna tyati'ij ityáj tyaja'muaxie've'. ¹³ Ti ajta tyámua' jamuáa'uurej i já'muatzajta', siaj sij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj i Dios jimi i tyaj jajvástara' a'ájna ti'ij uvé'nyej i tavástara' i Jesús, jamuán i maj tyi'huüre' u tajapuá. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

I júuricamej ti ja'ránajchi i Dios

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuavij tyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' a'ájna jitze ma'can i tavástara' Jesús, siaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' tyityetyúucha'ij a'yájna siati'ij tyaari'rej ityájma jimi, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yájna siati'ij serij ricij.

² Mua'aj xu'ríj jamua'reej je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa jitzán ma'can i ti jin tyi'tyéjvee i tavástara' Jesús. ³ A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' eenye', tíquee a'táj juxana'ciria'aj ⁴ a'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj tyámua' tyéecha'ín i jutyévij, ti'ij tzáahuatyi'ra'aj jin séjre'ej, ⁵ tíquee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'táj jime' ti quee xá'puí', a'yájna mati'ij ricij i tyeítýee i maj quee jamua'tyej i Dios. ⁶ Che' quee a'táj tyi'táj jin a'yan rijcaj, ajta quee juxana'ciria'aj jamuán íra'ra'an i juxa'aj tyévij, ji'nye tavástara' pu jéehua puéjtzij jaatá'sij a'táj ti a'yan ricij, a'yaa tu tyerij tyeemí' tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'ájna taatajé tyej tyij je'ej pua'aj éenye'que' séjre'ej, sulu tyej tyij ji're'nye'ej séjre'ej i tatzájta'. ⁸ A'yaa pu'ij, a'ájna i tíquee tyá'tzaahuaty'e' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'áj ma'úuhua'xij i huá'nyuucaa i tyétyacaa, sulu a'áj pu quee á'tzaahuaty'e' i Dios i ti ju júuricamej jamuaatá' ti'ij ja'mua tzajta' séjre'ej.

⁹ Ajta a'ájna jime' i siaj jin huóoxie've'en i siaj ju'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'ájna jin tyajá'muayu'se'ej, ji'nye Dios pu arí jamuaa-mua'tyej je'ej siaj tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej. ¹⁰ A'yaa xu mua'aj ricij a'ájna jime' siaj hua'xie've' i ju'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Macedonia. Tyajta ityáj, a'yaa tu tyaja'muahuavij ta'ihuáamua' siaj jéetze' huóoxie've'en. ¹¹ Siata'aj juxáahuaj naa tyí'tyechajcaj setyi'muárie'ej i jumuáca' jime' je'ej ti tyi'táj tyaac'íj séej ajta séej, a'yájna tyati'ij tyerij tyajamuaa'íjca, ¹² mej mij i maj quee tyá'tzaahuaty'e' jamuaatyátzaahuaty'e'en, ajta ti'ij quee tyi'táj jamuá'itziitye'ej.

Ti'ij uvé'nyej i tavástara'

¹³ Ta'ihuáamua', catu jaxie've' siaj quee jamua'reerej je'ej ti tye'mej a'ímaj jimi i maj meríj huácuij, siata'aj quee juxaamuijritya'aj mati'ij i séecan, i maj quee jacho've' i tavástara'. ¹⁴ A'yájna tyati'ij tyá'tzaahuaty'e' ti i Jesús huamuí' ajta je'en huatájuuriaca', a'yaa tutyij tyajta tyá'tzaahuaty'e', ti i Dios huo'tájuuritye'ej i Jesús jamuán a'íjma i maj huácuij jimi metya'tzáahuaty'e'ej.

¹⁵ A'áj tu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' i tavástara' jitze ma'can tijin, ityáj i tyaj júurij a'yan huatyá'itzeere'ej íyan i cháanacaj japua, catu anaatya'aj tá'ju'un a'íjma jimi i maj meríj huácuij. ¹⁶ Ji'nye nyúucarij pu huatánamuajre ti'ij tyu'ta'íjtaj, a'yaa pu ajta tyu'tánamuajrej ti'ij a'táj ti ca'nyíin tyu'táci'sitye'en a'ájna jo'táj i Dios

já'sejre', aj pu'ij i tavástará' aje'cányesij a jútye'. Majta i maj huácuij metya'tzáahuatye'ej i Ciriístu' jimi, a'íi mu anaquééj huatájuuritaj, ¹⁷ tyajta je'en ityáj, i tyaj júurij a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu ajta tá'vi'tin i jéetirij tzajta' hua' jamuán i maj moochán huatájuuriaca', tyej tyij ja'antynájchej i tavástará' i jéetirij tzajta', a'yaa tutyij jusén jin tyeje'séeria'aj tá'ju'un i tavástará' jamuán. ¹⁸ A'íj xu jin, siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa.

5

¹ Ajta a'íjna jime' a'tzáaj ti uvé'nyesij i tavástará' nusu a'náj ti huataséjre'sij, ta'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej. ² Tyámua' xu mua'aj naa tyá'mua'reej ti a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástará', a'áa pu a'yan tye'mej siati'ij pua'aj quee jacho've', a'yaa pu tyu'taséjre'sij ti'ij náhua'rij ti utyárutyij tíca' jo'siaj ja'chej. ³ Mati'ij i tyeítyee a'yan tyí'xajtaj tíjin: "Capu che' tyi'tíj je'ej ricij, pu'ríj tyu'puá'riajraa", aj pu'ij a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' maj jitzán antypua'rij, a'yájna ti'ij íitaj ti ootacu'nyej, capu huatái'riitarij maj huatóo'uunaj. ⁴ Siajta mua'aj, ta'ihuáamua', caxu tíca'riste' séejre', a'íj pu jin quee a'yan tye'mej ja'mua jimi ti'ij náhua'rij ti utyájrutyej jo'siaj ja'chej, a'ájna xicáara' jitze ti'ij tavástará' uvé'nyej. ⁵ Néijmi'i xu mua'aj a'íjma jimi ajtyáma'can i maj a'áa já'sejre' jo'tíj jó'nyeerí'ij i Dios jimi. Catu hua' jitze ajtyáma'can i maj tíca'riste' jó'juhua'an, nusu jo'tíj quee jó'nyeerí'ij, ⁶ a'íj tu jin quee a'yan rinyij mati'ij i séecan i maj a'yan séejre' mati'ij i maj cu'tzuj, sulu tyiche' atanyéjnye'rij tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. ⁷ A'íimaj i maj cu'tzuj, a'yaa mu tíca' tyí'tyacu'cuj, majta i maj juta'rujve', a'íi mu majta tíca' juta'rujve', ⁸ tyajta ityáj, nyéeri'iste' tyaj ciiñyej, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye'. Tyiche' huátacha'íin, a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i tavástará' jimi tyajta huátaxie've'en, tyiche' tyajta a'íjna jin avátanaj i tyaj jin jacho've' ti i Dios tíi'rátóonyij. ⁹ Ji'nye capu i Dios a'íjna jin ta'antýihuo tyej tyij jajpuéetzij tá'ra'nyij, sulu ti'ij táahuiire'en a'íjna jitze ma'can i tavástará' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁰ A'íi pu tajitzé ma'can huamuí', tyej tyij júurij tá'ra'nyij jamuán i tavástará', típua'aj i tyaj júurij, na'ríj i maj meríj huácuij, néijmi'i tu jimi huatýá'itzeere'ej jusén jime'. ¹¹ A'íj xu jin ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej, a'yájna siati'ij seríj ricij.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuatye'

¹² Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuavíj siaj tyámua' tyi-huá'ajcha'ij a'íjma i maj ja'mua jimi tyí'muarie', i maj majta a'íjna jin antyúumua'reej maj tyajamuaamuá'tyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástará'. ¹³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua huo'xie've'en, a'íjna jime' i maj tyí'muarie' ja'mua jimi. Tyámua' xu huojomua'raj séej siajta séej.

¹⁴ A'yaa tu tyajta tyajá'mua'ijcatye', ta'ihuáamua', siaj tyámua' huó'uurej a'íjma i maj quee xá'pui' ricij, siajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'íjma i maj quee juca'nyej i juxiéjnyu'caa tzajta', siajta huo'táhuire'en a'íjma i maj quee tyámua' ricij, siajta néijmi'caa á'cu'vaj.

¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'tíj je'ej pua'aj ja'uurej i juxa'aj tyévi. Sulu siata'aj a'náj tina'aj tyámua' eenye', a'yájna siati'ij jujiímua'aj tyityetyúucha'ij siajta a'yan cha'taj siana'aj tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹⁶ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej. ¹⁷ Siajta a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i xu jin tyé'tyojtzi're'ej i Dios, ji'nye a'yaa pu tyá'xie've' ja'mua jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi i ti ajta Jesús pué'een.

¹⁹ Caxu já'je'cataj i júuricama'ra' i Dios. ²⁰ Caxu jaxaahuataj a'íjna i siaj Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ²¹ Siata'aj anaquéej tyámua' tyáamua'reej tyi'tíj ti xá'pui' nusu i tiquee siajta je'en a'íj huatyátzaahuatye'en i ti xá'pui'. ²² Xa'ajtáciinyij a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een.

²³ Che' a'íi cha'tána'aj i Dios, a'íjna i ti jamuaatyápua'rityej, che' a'íin tyámua' jamuáa'uurej, siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', nusu ja'muamua'tziira'aj jitze, na'ríij i ja'muatyéviij jitze, a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyesij i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ²⁴ A'íjna i ti a'íjna jin jamuaatajé, capu tyi'tíj jin á'itzeere', a'íi pu ajta néijmi'i jin aróo'astej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'ritye'ej

²⁵ Ta'ihuáamua', siata'aj siajta ityájma jime' jahuoocaj i Dios jimi.

²⁶ Sياهو'tatyójtje' néijmi'caa i ta'ihuáamua'.

²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ijcatye' i tavástara' jitze ma'can, siaj jo'jíjve'en a'íjna i yu'xarij néijmi'caa jimi i ta'ihuáamua'.

²⁸ Che' i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo a'íijma jimi i maj Tesalónica já'chajca'aj

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, jamuán i Silvano, ajta a'íjna i Timoteo a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj tyá'tzaahuatye' Tesalónica siaj ja'chej, siajta jusi'rii i Dios jimi, siajta jimí i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, miche' jamuáacha'íin, majta jamuaatyápuar'itye'en tyámua' naa ja'mua tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jimi jahuoo

³ Nye'ihuáamua', a'náj tina'aj tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'yájna ti'ij tye'tyévijtye' tyaj a'yan huárinyij, ji'nye mua'aj xu'ríj jéetze' tyá'tzaahuatye' siajta seríj jéetze' juxie've' séej jamuán siajta séej. ⁴ A'íj tu jin ityáj tyámua' tyaja'muaxaj i séecan jimi i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íjna jime' i siaj jéehua tyé'viicue' siajta tyá'tzaahuatye', tyij majta je'ej pua'aj já'mua'uurej nusu siajta jajpuéjtzij. ⁵ A'yaa pu'ij tyé'miteere' ti i Dios a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, a'íjna jime' i siaj jin jajpuéjtzij.

⁶ A'yaa pu tyí'xa'pui' ti i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íijma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej i siaj jin jajpuéjtzij, ⁷ ajta mua'aj mu siaj jajpuéjtzij, Dios pu jamuaatá'sij siaj huóoso'pe'en a'yájna ti'ij ajta ityájma. A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze ti'ij huataséjre'en u jútye' i tavástara' Jesús, a'íijma jamuán i maj tajapuá tyí'huiire' i maj va'cán jin tyity-atatyíj, a'yaa pu atyeje'caama'aj ta'mej a jútye' i tiéj tzajta'. ⁸ A'íj pu jin yava'cányesij ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'íimaj i maj quee jamua'tyej i Dios, majta quee já'astijre' i nyúucaria'ra' i tavástara' Jesús. ⁹ A'íi mu mij jusén jin jajpuéetzij muá'ju'un, majta a' ímuáj huojóohua'xij jo'tij quee já'sejre' i tavástara' ti jin naa een ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i tavástara' mej mij a'íimaj jaatyátzaahuatye'en i tye'ityeristyamua'me'en, majta néijmi'i i maj jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu ajta mua'ajmaj tyajá'muaci'tyij siaj jaaséej ji'nye setya'antzaahuaj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa.

¹¹ A'íj tu jin a'náj tina'aj jahuaviiij i Dios ja'mua jime', a'yaa tu tyá'huaviiij ti jamuaata'an i ti jin jamua'antyi'huoo, ajta a'yan huárinyij je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' a'íjna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ajta néijmi'i jime' i siaj jin tyámua' tyu'muáriej a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye'. ¹² A'yaa pu'ij, a'íjna i ti jin ántyapuaaj a'íjna i tavástara' Jesús mua'aj xu jaatyátzaahuatye'sij, ajta a'íin tyámua' já'mua'uuren jitzán ma'can i Dios ajta a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een.

2

I tyaj jin jamua'reeren ti'ij uvé'nyesij i tavástara'

¹ Ajta ijíj, ta'ihuáamua', a'náj ti uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een ajta ti'ij a'ín tájsiire'sij jujimí, a'yaa tu jéehua tyaja'muahuviiij ² siaj quee seequéj tyí'mua'ajcaj, caxu siajta tyi'tá'care'en ti a'táj já'muamaritye'ej a'yan tyi'xáataj yee a'yaa pu tyinaaté'exaaj i júuricama'ra' i Dios, ti arí atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara', nusu a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee a'yaa mu tyináa'ixaaj, na'ríj yee yu'xarij nu ja'ráapij i Pablo ti jo'yú'xaca' ti jitzán á'yu'si'ij ti arí atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara'. ³ Caxu tyi'táj jin tyi'tá'care'en mej mij jamuáacuanamuaj. Ji'nye ti'ij quee xu a'ájna atyojo're'nyej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéj huataséjre'en i ti jájcha'íire' i Dios, ajta a'ájna ti'ij ajta huataséjre'sij a'ájna i ti quee tyi'táj já'astijre', a'ájna i ti hua' jitze ajtyáma'can a'ímaj i Dios ti hua'antyipua'ritye'sij. ⁴ A'íi pu a'ín pué'een i ti hua'ajcha'íire' a'íjma i maj i Dios jimi séejre', a'íi pu ajta a'yan tyúuxaj ti jéetze' juxie've', ajta ujo'tyárutyij u tyeyúuj tzajta' jo'maj yá'na'michej i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'tóosejratay ti a'íi a'ín pué'een i Dios.

⁵ ¿Nyi sequéé che' jamua'reej nyaj a'yan tyajamuáa'ixaa nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán? ⁶ Siajta ijíj jamua'reej tyi'táj ti puírícij i ti quee tyi'tá'caa, ta'aj ij quee huataséjre'en a'ájna i a'táj, 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'náj ti a'yan tyaxá'pui'intarej. ⁷ Ji'nye a'ájna i ti avíitizij jin je'ej pua'aj ricij pu'ríj huatyóochej, a'íi pu'quij á'itzeere' maj jatýityej a'ájna i ti ijíj quee tyi'tá'caa. ⁸ Aj pu'ij huataséjre'sij a'ájna i ti quee tyi'táj já'astijre', ajta i tavástara' Jesús pu ja'pua'ritye'en i junyúucaa jime' a'ájna ti'ij uvé'nyej. ⁹ Ajta a'ájna i ti quee tyi'táj já'astijre', a'íi pu jahuiiria'aj ta'mej i tyiyáaru', jéehua pu tyi'táj jin a'yan rinyij mej mij tyámua' tyo'taséj i tyeítyee, a'íj pu jin jéehua huá'cuanamuan. ¹⁰ A'yaa pu néijmi'i jin tyihuá'cuanamuan a'íjma i tyeítyee, ji'nye camu jaataxié'vej maj tyá'antzaahuatye'en majta jaaxié've'en i ti ji'ré'can jime' mej mij a'ájna jin jaatáa'sej i ti huó'huíire'en. ¹¹ A'íj pu jin Dios tyi'tá'caa ti i ti je'ej pua'aj een huo'cuanamuaj, majta a'íj antzaahuatye'en i ti hue'tzij pué'een, ¹² ti'ij i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna, sulu maj a'íjna jin jutyamua've'ej i ti je'ej pua'aj een.

Dios pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij hui'rátoonyij

¹³ Tyajta ityáj a'yaa tu a'náj tina'aj tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', ta'ihuáamua' jéehua tu já'muaxie've' i tavástara' jimi, ji'nye Dios pu jamua'antyíhuo siaj sij mua'aj a'ín pué'eenye' i ti anaquéj huó'huíire'en, a'ájna jime' ti a'ín tyámua' jamuáaruuj i ju júuricamej jime' siati'ij ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa pu een jime' i Dios jamuaatajé a'ájna jitze ma'can i nyúucarij tyaj jamuáa'ixaa i Ciriistu' jitze ma'can, ti'ij a'yan tyajamuáaci'tyij siaj a'áa ja'séeria'aj xá'ra'nyij jamuán i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriistu' pué'een.

¹⁵ A'íj xu jin ta'ihuáamua' tyámua' eenye' i jutzájta', siajta quee yó'hua'nan je'ej tyaj tyajamuamuá'tyey nusu i tyaj jamuáa'ixaa i yu'xarij jitze. ¹⁶ Che' a'ín cha'tána'aj i Ciriistu' ajta i Dios i maj taaxié'vej majta tyámua' tyitaatyéje, tyej tyij jimi tyi'ijchó've'ej, ¹⁷ miche' a'ín jamuaatá'ca'nyisti' i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', majta

tyámua' jamuáa'uurej siaj sij a'náj tina'aj tyámua' rijcaj siajta a'íj xajtaj i ti xá'pui'.

3

Che' i nyúucaria'ra' i Dios tyámua' éenye'que' séjre'ej

¹ Uve'tyáatican jime', ta'ihuáamua', siata'aj tajíme' jahuocaj, tyata'aj tyij i nyúucaria'ra' i tavástara' jiye'tzín huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee, a'yájna ti'ij tyú'namuajrej ja'mua jimi. ² Siata'aj siajta jahuocaj ta'aj i tavástara' taatyáhuüre'en a'íjma jimi i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj i maj majta je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, ji'nye camu néijmi'i tyá'tzaahuatye'. ³ Ajta i tavástara' i tiqee tyi'tíj jin á'itzeere', a'íj pu'ij tyámua' já'mua'uuren ajta ja'muacha'íj ja'mej, ti'ij quee tyi'tíj je'ej já'mua'uurej. ⁴ Tyajta ityáj a'íj tu jitze tyi'ca'nyej i tavástara' siaj mua'aj tyámua' ricij, siajta a'yan sioo éenye'ej xá'ju'un tya'ti'ij tyajamuaata'íj. ⁵ Che' i tavástara' jamuaatáhuüre'en siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej, a'yájna ti'ij i Dios tyaja'muaxie've', siata'aj siajta tyo'táviicue' tipua'aj siaj puéjtzij a'yájna ti'ij ajta i Ciriistu' tyo'táviicue'ri'.

Je'ej ti tyúuxie've' siaj sij tyu'muárie'en

⁶ Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyajá'mua'ijtye' nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, siaj ajtáçinyej a'íjna jimi i ta'ihuáara' ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj, ajta quee a'yan ricij je'ej tyaj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye mua'aj xu seríj jamua'reej je'ej siaj ye'ej huárinyij, siaj sij a'yan huárinyij tyati'ij ityáj, catu ityáj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj ja'mua jimi, ⁸ catu tyajta huápua'aj tyú'cuaa séej jimi. Sulu a'yaa tu a'náj tina'aj tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee tyi'tíj jin jamuaatamuárie'riste'en. ⁹ Ma' ajta a'yaa pu tye'tyevíitya'caj tyaj mua'ajmaj jamuaatáhuaviiij siaj sij taatáhuüre'en, catu a'yan huaríj sulu a'yaa tu tyu'muáriej tyej tyij jamuáamua'tyej je'ej siaj ye'ej huárinyij. ¹⁰ Tyati'ij ja'mua jamuán ajo'tya'ca'aj, a'yaa tu tyajamuaata'íj tíjin: A'íjna i tiqee tyi'muarie'mui', che' quee ajta tyú'cua'nyij. ¹¹ Ajta iíjij a'yaa tu tyáamua'reeri' maj séecan je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, majta quee tyi'tíj jin tyi'muarie' sulu múuçinyive' mej mij tyú'itziitaj. ¹² A'íjma jime' a'yaa tu tyajá'mua'ijcatye' a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, maj tyu'muárie'en mej mij a'íjna jin jaamué'tin i maj jin huatyóohuüre'en.

¹³ Siajta mua'aj ta'ihuáamua', caxu jacua'nyijra'aj i siaj jin xá'pui' ricij. ¹⁴ Tipua'aj a'tíj quee já'astyaj je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye' a'íjna jitze i yu'xarij, siata'aj jáamua'tyij a'tíj ti pué'een, siajta je'en ajtáçinyej a'íjci jimi ta'aj ij huatóotyevi'ra'astaj. ¹⁵ Caxu siajta jájcha'íria'aj, sulu tyámua' xu tyeetyéjeevej, ji'nye já'mua'ihuaara' pu pué'een.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'ritye'sij

¹⁶ Ajta i tavástara' ti tyámua' já'mua'uurej, a'íj pu a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séeria'aj ta'mej néijmi'i jime'. Che' i tavástara' ja'mua jimi séjre'ej.

¹⁷ Nyáaj Pablo, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyé'yu'xaj néijmi'i i nyaj tyajá'mua'ityi'. ¹⁸ Che'

i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyaja-
muáacha'íin mua'ajmaj.

I yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' i San Pablo a'íj ti huata'ítyi'ri' i Timoteo

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciríistu' ti Jesús pué'een, a'yaa pu i Dios tyina'antyíhuoo ajta i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een i tyaj jajchó've', ² a'yaa nu tyí'muatyojtye' Timoteo, mu paj nyiyóoj pué'een a'íjna i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Che' i Dios ajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástara', che' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, ajta muá'ancu'vaxi'ín ajta ajimi séjre'ej i ti jin tyámua' muáaruuj.

I maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

³ A'yájna nyati'íj nyeríj tyimuaatáhuaviiri' nyati'íj a'áa joomá'caj a Macedonia, a'áa paj jo'tyá'itzeerej a Éfeso, pej pij séecan huata'íjtye'en mej mij quee hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej, ⁴ majta quee a'íj jitze tyúu'iteeritye'ej je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj i tahuásimua'ci'íj. A'yaa pu'uj tyí'huíire' mej mij a'íjna jin huatóonyo'si'tye'en, capu tyí'huíire' mej mij a'íjna jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

⁵ A'íjna i paj jin tyihuo'ta'íjtye'sij a'íi pu a'íin pué'een i maj jin huóoxie've'en séej majta séej, a'íjna jime' i xiéjnyu'carij ti jí'ren, majta i maj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej, majta jí're'can jime' ja'tzaahuatye' i tavástara'. ⁶ Séecan mu meríj a'íjna jin je'ej pua'aj huaríj majta jó'vej a'íjna jime' i nyúucarij ti quee tyí'tíj huíire'. ⁷ A'yaa mu tyá'xie've' maj huo'mua'tyej i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íimaj quee yo'itéej je'ej maj tyí'xaj, nusu je'ej maj tyí'tíj tyihuá'mua'tyej a'yan metyuuséerataj tíjin tyámua' mu naa tyá'mua'reej.

⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyí'huíire' i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, típua'aj a'yan muáarinyij je'ej ti tyúuxie've' a'íjna jitze. ⁹ Tyiche' jo'támua'reej ti i nyúucarij i maj jin tyí'íjta quee a'íjma jimi huatyátuiihuaca' i maj tyámua' tyityetyúucha'íj. A'íjna i nyúucarij a'íjma pu jimi huatyátuiihuaca' i maj quee tyihuo'j'ítej, i maj quee tyu'namuaj, i maj je'ej pua'aj ricij, i maj tyí'íjxána'cira', i maj quee tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj i Dios, i maj ja'xaahuataj i huá'yi'raj, i maj huá'cu'caa i juhuásimua', ajta néijmi'caa jimi i maj tyí'tyacui'caa, ¹⁰ ajta a'íimaj jimi i maj juxana'cire' úucaj jamuán, nusu séecan jamuán i tyétyacaa, i maj tyí'tíj jin je'ej pua'aj ricij, i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa tí'íj huatóomua'aj tíjin néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej tyí'tíj ti quee xá'pui'. ¹¹ A'yaa pu tyí'mua'taj a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios i ti nyéetzij a'yan tyinaata'íj nyej nyij huó'ixaatye'en.

I Dios ti jin ja'ancu'vaxij a'íjci i Pablo

¹² Nyetye'tyojtzí're' a'íjci i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa, nyajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástara', jí'nye a'yaa pu naatamua'aj tíjin nyaj quee tyí'tíj jin ootyá'itzee, ajta na'antyíhuoj nyej nyij jaatyáhuíire'en, ¹³ tyij nyajta jájcuaj ímuáj je'ej pua'aj tyí'tyínyecha'íica'aj, je'ej nu pua'aj ja'uuriajca'aj nyajta je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj. Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxi' nyéetzij, jí'nye canu nyeexúj tyá'tzaahuatya'ca'aj nyajta

quee jamua'reeriaca'aj je'ej nyaj rijcaj. ¹⁴ Ajta i tavástara' jéehua pu huápu'i'ij tyámua' tyinye'cha'í'ij ta'raj, a'í'í pu naatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye' ajta nyej nyij huo'xié've'en a'í'jna jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu'ij tyúuxie've' maj néijmi'i tyá'antzaahuatye'en ti i Ciriístu' a'í'jna jin yatanyéj íyan i cháanacaj japua ti'ij hui'rátóonyij a'í'ijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'í'ij, nyáaj nu sí'ij a'í'ín pué'een i nyaj je'ej pua'aj tyi'tyínye'cha'í'ica'aj. ¹⁶ Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxij, a'í'j pu jimi i Ciriístu' naataséjraj ti jéehua nyaxie've'. A'yaa nu nyij nyáaj tyí'hui're' ti'ij i maj jitzán jaaséej a'í'ímaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj jusén jin júurij muá'ju'un. ¹⁷ Tyiche' jaatyátzaahuatye'en tyajta tyaatatyójtzi're'en a'í'jci i tajtúhuan ti jusén jin tyi'tyéjvee, capu a'náj mu'nyij, ajta sí'ij na'aj a'í'ín pué'een i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹⁸ Nyiyóoj Timoteo, a'yaa nu tyí'mua'ijcatye' paj a'í'jna jin huatyényo'se'en i paj jin tyámua' naa tyí'hui're' i tavástara' jimi, a'yájna mati'ij anaquéej a jimi tyu'taxájtaca' a'í'ímaj i maj tyí'xaj i Dios jitze ma'can. ¹⁹ Séecan i maj quee a'yan huaríj je'ej maj hua' jimi tyu'taxájtaca', a'í'í mu huamué'tichej i maj jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj. ²⁰ A'yaa pu tyihuó'ruuj a'í'ijma i Himeneo ajta i Alejandro, i nyaj nyerij tyu'tátuii i tyiyáaru' jimi, mej mij jáari'rej maj quee je'ej pua'aj tyá'xajta i Dios.

2

Je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij

¹ A'yaa nu tyaja'muahuaví'ij siaj jéehua jahuoocaj i Dios jimi siajta tyé'tyojtzi're'ej néijmi'caa jime' i tyeítyee. ² A'yaa pu tyúuxie've' siaj hua' jime' jahuoocaj i maj tyityatatyíj siajta néijmi'caa jime' i maj tajtúhuan jin tyityetyu'uj, tyata'aj tyij taxáahuaj mahuacháatime'nyij, tyajta tyámua' tyi'tyitacha'í'ij néijmi'caa jimi. ³ A'yaa pu tyí'xa'pu'i' ajta a'yan tyá'ráanajchi i Dios ti tajapuá huatanyú'j, ⁴ ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti néijmi'caa táahuire'en ajta maj néijmi'i jáamua'reej i ti ji'ré'can jime' a'í'jna jimi. ⁵ Ji'nye sí'ij pu'uj i Dios, ajta sí'ij na'aj a'í'ín pué'een i ti hua' japua huatanyú'j i tyeítyee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. A'í'í pu a'í'ín pué'een i Ciriístu' ti Jesús pué'een. ⁶ A'í'í pu tajitzé ma'can huamu' ti'ij néijmi'caa táahuire'en ajta tyej tyij a'yan tyihuo'té'ixaatye'en i tyeítyee je'ej ti i Dios tyaaxá'pu'i'ntarej. ⁷ Ajta tyej tyij a'yan tyihuo're'ixaatye'en i tyeítyee, a'í'j pu jin nyéetzij na'antyíhuoj nyej nyij tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ajta nyej nyij huo'mua'tyej i maj jitzán tyá'antzaahuatye'en, i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'í'ijma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Nyajta tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, canu tyí'hue'ej.

⁸ A'yaa nu nyij tyá'xie've' maj i tyétyacaa néijmi'que' jahuoocaj, majta ajméjca'taxi'ín i Dios jimi tyámua' ma' éenye'ej i jutzájta' majta quee nyinyu'cacuj, nusu múujaaxie'jvi'raj. ⁹ A'yaa nu nyajta tyá'xie've' maj i úucaa tyámua' mana'aj tyu'tyóochejtyej je'ej ti tye'tyévíjtye', miche' quee huápu'i'ij tyámua' ju'uurej i jucípuáj jitze, miche' majta quee tyo'carújtya'ajma'aj tyi'tíj ti ooroj tyi'pue'éenye'ejmee, nusu tyi'tíj peerla, nusu maj a'í'jna tyi'tyóoche'tyahua'an i cáanarij ti

tyá'najchij. ¹⁰ Miche' a'íjna jin tyámua' huó'uurej i maj jin i sécan jamua'reej maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'yájna tí'ij tye'tyévijtye' a'ímaj jimi i úuca i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ¹¹ A'yaa pu tyúuxie've' maj i úuca tyámua' naa néijmi'i tyu'namuaj je'ej maj tyihuá'ixaatye', majta néijmi'i jin tyu'tyátzaahuatye'en, ¹² nyajta quee tyi'tá'caa maj i úuca tyihuá'mua'tyej u tye'yúuj tzajta', miche' majta quee tyihuá'ijtye'ej i tyétyacaa. A'yaa nu tyá'xie've' maj quee ave'nyuucan, ¹³ ji'nye Dios pu anaquéej a'íj huatyátaahuaca' i Adán, ajta je'en i Eva, ¹⁴ ajta i Adán capu a'tíj jáacuanamuaj, sulu Eva pu i tyiyáaru' jáacuanamuaj, a'íj pu jin ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'yaa pu tyá'hui're'en i íitaj tipua'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i juyójmua', ajta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, hua'xie've'ej i sécan ajta jí'reenya'aj i jutzájta'.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyihuá'ixaatye' u tye'yúuj tzajta'

¹ A'yaa pu tyi'ja'yájna. Tipua'aj a'tíj a'yan tyá'xie've'ej ti a'íjna jin antyúumua'reerij ti tyihuó'ixaatye'en i tye'yúuj tzajta', a'yaa pu tyá'xie've' ti tyi'tíj jin tyámua' huárinyij. ² A'íj pu jin, a'íjna i ti a'yan tyi'tíj jin tye'entyúumua'reerij, a'yaa pu tyúuxie've' ti quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. Ajta ti séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, tí'ij tyámua' éenye'que' séjre'ej mata'aj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij. Ajta a'náj tina'aj a'yan tyá'axié'vi'ra'aj ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj jamua'reej jo'tíj ja'chej, ti ajta jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuó'mua'tyej, ³ ajta quee jutahueeve'ej, ajta quee junyo'se've'ej, che' tyámua' tyí'tyevistan a'íjma jimi i tye'ityee, ajta quee janyacua'tzaj i túmii. ⁴ A'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' naa atyeje'chej, majta i yójmua'mua' janamuajraj, majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej tyámua' tyityetyúucha'íij, ⁵ ji'nye tipua'aj quee jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuo'ta'íjtye'en a'ímaj i maj jamuán aja'chej, ¿ji'nye tyi'rij ti tyámua' tyihuó'cha'íin a'ímaj i maj jusi'rii i Dios jimi? ⁶ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', ti a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej quee oochán na'aj tyá'antzaahuatye'en, na'rij quee a'íi pu óotzaahuatye'en a'íjna jime' ti tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, tí'ij ij a'yan tyi'mue'tiche'en tí'ij i tyiyáaru'. ⁷ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij quee sécan jaatyáxaahuataj nusu i tyiyáaru' tyi'tíj jin ja'antymué'tin.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tye'yúuj tzajta'

⁸ A'ímaj i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tye'yúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyétyacaa pu'éenye' maj tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'íij, maj quee a'náj tyi'hue'taj, majta quee jura'rujve'ej, majta quee janyacua'tzaj i túmii i maj jaamué'tij hue'tzij jime'. ⁹ A'yaa pu tyúuxie've' maj néijmi'i ántzaahuatye'en a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, majta tyámua' naa metyityoomuámua're'ej. ¹⁰ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj i tye'ityee huo'séj maj jaataséjrataj i maj jaaxá'pui'intarej, tipua'aj mequee tyi'tíj jin je'ej puu'aj tyi'tyesejre'ej, aj mu mij tyi'tíj jin antyúumua'reerij muá'ju'un u tye'yúuj tzajta'. ¹¹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'een i úuca jimi, maj tzáahuatyi'ra'aj jin

séjre'ej, majta quee je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, maj quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj. ¹² Síj ti tyí'huüre' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' ti séej na'aj i íitaj tyévi'tinye'en, ajta jaayí'tihua'an ti tyihuo'ta'íjtye'en i juyójmua', ajta néijmi'caa i maj jamuán aja'chej. ¹³ Ji'nye a'íimaj i maj tyámua' tyí'huüre' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jamue'tin mej mij tyámua' huojosejra i tyeítyee, majta juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' i Ciriistu' jimi ti Jesús pué'een.

I nyúucarij ti ji're'can jime' i Dios taataséjratyej

¹⁴ A'yaa nu tyi'ijchó've'ej nyaj jiye'tzín muojotyéesej, a'íj nu jin a'yan tyi'muayu'se', ¹⁵ tìpua'aj nyeequee jiye'tzín a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyá'xie've' paj jáamua'reej je'ej maj huárinij a'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en i Dios, maj a'íin pué'een i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios ti júurij, i ti huá'huüre' ajta a'íj huá'ixaatye' i ti a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' jo'tij na'aj séejre', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Ciriistu' pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij tyáati',
tyu'tyáamue'tij a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios,
majta jaaséj i maj tajapúa' tyí'huüre'.

Néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyihuo'té'exaaj a'íjna jitze ma'can,
majta tyá'antzaahuaj a'íjna jimi,
ajta i Dios yo'ví'tij u tajapúa'.

4

I maj hue'tzij jime' tyihuá'mua'tyej

¹ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu tyí'xaj ja'huoo'itéerican jime' maj séecan jaatyáhue'taj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', mej mij a'íjma ántzaahuatye'en i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej a'íjna jitze ma'can i tyiyáaru'. ² A'íjma mu ántzaahuatye'sij i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta tyí'hue'tacaa, je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'íj, majta je'ej pua'aj metyityoomuámua're'. ³ A'íimaj tyeítyeera' metyu'ijmiej maj quee nyejnye'ichaj, ajta maj je'cácaa mana'aj tyí'cua'ajcaj i ti tyí'cue'ri' i Dios ti a'yan tyu'tyájto, mej mij tyú'cua'nyij i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jamua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna metye'tyóotzi'ria'aj. ⁴ Ji'nye néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' tyámua' pu tyí'een, a'íj tu jin néijmi'i tya'ancuriáa'sij tyetye'tyóotzi're'ej i Dios, ⁵ ji'nye i nyúucaria'ra' i Dios ajta i tyaj jin jahuoo jimí, a'íi pu tyámua' néijmi'i tyí'uurej.

Síj ti tyámua' naa tyí'huüre' i Ciriistu' jimi

⁶ A'íj paj hu'o'mua'tyej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', aj pej pij tyámua' tyu'tyáhuüre'sij i Ciriistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, petyu'tyáhuüre'sij a'íjna jitze i nyúucarij i paj jitzán tyá'antzaahuaj mati'ij muaamuá'tyej.

⁷ Capáj já'tzaahuatya'aj a'íjci i nyúucarij íyan ti ma'can i cháanacaj japua. Pata'aj jáari'rej paj a'yan huárinij je'ej ti i Dios tyá'xie've', ⁸ tyij ajta cí tyí'huüre' tìpua'aj pahuá'cua'ajtye'en pej pij huatyá'ca'nyej i mua' tyévíj jitze, ajta paj a'yan huárinij je'ej ti tyá'xie've' i Dios jéehua pu tyí'huüre', íjij paj pooj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta muaatyáhuüre'ej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'yaa pu

tyi'ja'yájna, ajta a'yan tyúuxie've' mej mij néijmi'i ja'antzaahuatye'en. ¹⁰ A'íj tu jin tyi'muarie' tyajta a'íjna jin nyo'se', ji'nye a'íj tu jitze tyi'ijchó've' i Dios ti júurij, i ti néijmi'caa huüre' i tyeétyee, ajta jéetze' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa paj tyihuo'ta'íjtye'en pajta a'yan tyihuo'mua'tyej. ¹² Capáj tyi'tá'care'en maj muá'xaahuataj a'íjna jime' paj quee a'chu vásti', sulu a'yaa paj tyihuo'tyáhuüre'en i maj tyá'tzaahuatye' mej mij muéetzij jitze tyi'huó'iteeritye'en je'ej paj tyi'xaj, je'ej paj tyi'tyá'cha'ij, ajta je'ej paj tyihuá'xie've', pajta tyámua' huárinyij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', pej pij tyámua' eenye'en a tzajta'. ¹³ A'yaa paj pooj rijcaj, 'asta nyequee a'áa ja'rá'astij, pata'aj huo'tánamuajraste'en i yu'xarij pajta tyihuo'mua'tyej pata'aj pij a'íjna jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an. ¹⁴ Capáj jaxaahuataj tyi'tíj ti je'ej i Dios tyimuaatapuéjve mati'ij huásij mua'vá'muariej, majta tyu'taxájtaca' ajime' i Dios jitze ma'can.

¹⁵ Pata'aj tyámua' huárinyij a'íjna jitze, pajta a'íj jitze tyihuá'mua'tyej, mata'aj mij néijmi'i muaaséj paj néijmi'i jin tyámua' ricij. ¹⁶ Tyámua' paj tyi'huá'cha'íin, pajta je'ej paj tyi'tíj tyihuá'mua'tyej i séecan, pajta pooj tyámua' tyu'mé'en. Tipua'aj a'yan puáarinij, muáj paj asíj a japua huatányuusij, pajta a'íimaj japua i maj muanamuajran.

5

Je'ej maj tyityetyúucha'íj a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Capáj je'ej pua'aj tyé'tya'xi'ij i ti arí vastacirie', sulu tyámua' paj tyeetyéjeevej pati'ij a' táataj, pajta a'íjma i maj tyámua, pata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej pati'ij a'ihuámua'. ² Pajta i ucarijsee tyámua' paj tyihuo'tyéjeevej a'yájna pati'ij a' náanaj, pajta i maj íimuaa a'yájna pati'ij á'cu'tzimuaaj, tyámua' paj néijmi'caa tyu'tyéjeevej.

³ Pata'aj huo'táhuüre'en i úucaa i maj huóojimua'astariaca', tipua'aj mequee je'ej tyéejviicue'raj tyi'tíj jime'. ⁴ Ajta tipua'aj síj i íiti' ti antyúusiijtariaca' tyiyójmua' na'riij tyiyá'cuarimua'aj, miche' a'íimaj anaquéj jaatyáhuüre'en mej mij a'íjna jin ja'rá'astej maj huo'tyáhuüre'en i jutyétyeristyamua', ji'nye a'yaa pu tya'raanajchi i Dios. ⁵ A'íjna i íiti' ti jiré'can jime' antyúusiijtariaca', ajta quee je'ej tyéejviicue', a'íj pu jitze tyi'ijchó've' i Dios, ajta quee a'náj jaatapuá'citaj ti jahuoo, a'yaa pu a'náj tina'aj rinyij tújca ajta tíca'. ⁶ Ajta i íiti' ti antyúusiijtariaca', ajta je'en a'yan rijcaj je'ej ti jimi tyúuxie've', a'yaa pu een i Dios jimi ti'ij i ti huamuí'. ⁷ A'yaa paj pajta tyihuo'ta'íjtye'en i tyeétyee i nyúucarij jime' mej mij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. ⁸ Ji'nye a'tíj maj quee jitzán juxie've' i tyeétyeristyamua'me'en, majta i maj jamuán aja'chej, a'íi pu jaatyáxaahuataca' i ti jitzán tyá'tzaahuatye', ajta jéetze' je'ej pua'aj ricij quee i síj tíquee a'náj tyá'antzaahuaj.

⁹ A'íimaj i maj huóojimua'astariaca', a'íjma papu'uj ooyú'xaj i maj huéecatyej nyinyi'ra'aj jájcha'ij nusu jéetze', ajta maj séej mana'aj huávichej. ¹⁰ Ajta a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i jamua'reerij maj xá'pui' ricij, majta tyámua' tyihuo'xá'pueeri' i juyójmua', ajta

huo'taxié've'en a'íjma i maj jamuariacaa, nusu ti hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj ajtyu'uj i Dios jimi, ajta huo'táhuüi a'íjma i maj jajpuéjtzij. Ajta a'íjna jime' i ti a'náj tina'aj tyámua' néijmi'i jin huaríj.

¹¹ Capáj a'íjma á'yu'xaj i maj huóojímua'astariaca' majta móoj íimuaa, jí'nye tipua'aj majtáhua'aj a'yan tyaataxie've'en maj huáhuüichej, aj mu mij ajtáciinyij i Ciríistu' jimi, ¹² aj mu mij jéetze' ootyá'itzeere'sij i Dios jimi, a'íjna jime' maj jaatyáxaahuataca' je'ej maj anaquéej tyi'tíj jin tyitya'tóoraj. ¹³ Majta a'yan tyeeý'tin maj mahuojo'muaarin i hua'chej méyee majta méyee, a'íj mumij jin jéehua hui'na'se', majta quee a'yaa mana'aj ricij sulu majta mu tyúuxajtave' je'ej tiquee tyi'tyéevijtij. ¹⁴ A'íj nu jin a'yan tyá'xie've' maj huáhuüichej i maj móoj íimuari'taj mati'ij huóojímua'astariaca', miche' tyiyóomua'aj muá'ra'nyij, majta tyámua' tyu'muarie'en jo'maj ja'chej, mej mij quee tyi'tá'care'en ti i ti tájcha'íire' tyi'tíj jin hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁵ Ji'nye séecan i maj antyúujímua'astariaca' mu meríj ajtacíj i Dios jimi, mej mij a'íj ántzaahuatye' i tyiyáaru'.

¹⁶ Tipua'aj síj i íiti' ti tyá'tzaahuatye', séecan jamuán ajá'chajcaj i maj huóojímua'astariaca', che' huo'táhuüire'en, tí'ij quee huá'muarie'ristya'aj a'íjma i maj tyi'huüire' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyu'tái'riitarij mej mij huo'táhuüire'en i maj huóojímua'astariaca' majta quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁷ Majta i huásij i maj tyámua' tyi'muarie' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyámua' tyihuó'cha'ín, siajta jéetze' a'íimaj i maj tyihuá'ixa'tyee majta i maj tyihuá'mua'tyej. ¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Capáj ja'aní'quíhua'an i púyeyj ti jayuu i tyeríicuj." A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tíjin: "A'yaa pu tyi'xa'puí' maj tyaanájchitye'en a'tíj ti tyi'muijhuacaa."

¹⁹ Capáj tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej i vásti', tipua'aj síj na'aj tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej, sulu miche' mahua'puaj, na'ríj mahueéicaj i maj jitzán tyi'pua'ritye'.

²⁰ Ajta i maj móoj tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, pata'aj hua'ajtyá'xi'ín néijmi'i metyi'namuáaracaj i tyeítyee mej mij majta a'íimaj tyu'tyátzaahuatye'en.

²¹ A'yaa nu tyi'mua'ijcatye' i Dios jimi nyajta i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, nyajta a'íjma jimi i maj tyi'huüire' i tajapuá Dios ti hua'antyíhuoj, paj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej nyaj tyimuáa'ixaaj, capáj séej je'ej jo'séjraj pajta séej xie've'ej, sulu juxa'aj paj néijmi'caa jó'mua'raj. ²² Capáj a'tíj avá'muijhua'an pequee xu jamua'réerej je'ej ti een i jutzájta', na'ríj quee jamuán paj ootyá'itzeere'ej i Dios jimi. Pata'aj asíj tyámua' tyi'huá'cha'ín pej pij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

²³ Pajta quee a'íj pana'aj ya'caj i jájtyij, sulu pata'aj cíi i nahuáj tyu'yé'en, pej pij quee tyi'cui' mua' tzajta'.

²⁴ Je'ej maj séecan tyi'tíj jin tyityá'itzeere', a'íj pu séejre' mati'ij quee nu huá'xijtye'ej, ajta séecan jime', capu je'ej ámiteere' i maj jin ootyá'ítzee, sulu majca'huáyee pu huataséjre'sij. ²⁵ A'yaa pu ajta tyi'sejre' je'ej maj tyi'tíj jin tyámua' ricij, ajta i tiquee tyámua' een capu i'ríj ti huatyóo'avaaj jusén jime'.

6

1 A'ñmaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyúuxie've' maj tzaahuatyí'ra'aj tyícha'ñij hua' jimi i maj tyíhuá'ijtye', mej mij quee je'ej pua'aj tyá'xajta je'ej tyaj jatamuá'muaj i Dios ti tavástara', ajta je'ej tyaj tyíhuá'mua'tyej. ² Ajta tipua'aj séecan i maj tyajá'mua'ijtye' majta tyá'tzaahuatye'ej, caxu hua'xahuari'raj a'ñci jime' siaj ju'ihuáamua' i tavástara' jimi. A'yaa xu jéetze' tyámua' tyíhuo'táhuñire'en, ji'nye a'ñmaj i siaj hua' jimi tyámua' tyí'huñire' a'ñ mu majta tyá'tzaahuatye' i Dios majta ta'ihuáamua' pué'een i jéehua hua'xie've'.

I ti ji'r'é'can jime' jéehua tyí'huñire'

³ Tipua'aj sñij a'yan seequéj tyí'mua'taj ajta quee a'yan tyu'mé'en je'ej tyaj ityáj tyaja'muamua'tyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een jitze ma'can, ajta quee a'yájna je'ej tyaj tyí'tyítacha'ñij, ⁴ a'ñ pu a'ñn pué'een i ti óotzaahuatye' ajta quee tyí'táj huayí'tin. Capu i'rñij tyej tyámua' jamuán tyu'taxáj, a'ñ pu jin tyíhuá'chueere', ajta je'ej pua'aj tyí'jepe', capu i'rñij ti a'táj jitzán tyú'ca'nyej, ⁵ ajta jéehua nyo'se' a'ñjma jamuán i maj quee tyámua' metyityoomuámua're', ajta quee jamua'tyej i ti a'yan tyí'ja'yájna, a'yaa pu tyé'miteeraste' maj séecan a'ñjna jin tyí'mue'tin i maj a'yan tyúusejrataj tñjin Ciriistu' mu jimi tyí'huñire'. ⁶ Ajta a'yan tyí'ja'yájna tipua'aj a'táj tyámua' huó'uurej ti'ij ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pu jéehua tya'ancuriáa'sij tipua'aj jutyamua've'ej je'ej ti tyí'táj tyí'ijcha'ñij. ⁷ Ji'nye catu tyí'táj hua'á'sima'aj tyati'ñij a'yan huaséjre i cháanacaj japua, a'ñ tu jin tyequee tyajta tyí'táj á'tinyij ñyan ti ma'can i cháanacaj japua, ⁸ tipua'aj tyí'táj tyéjcha'ñij tyaj jáacua'nyij tyajta i tyaj tyu'tyátachejtye'en, tyiche' a'ñjna jin huátatyamua've'en. ⁹ Majta a'ñmaj, i maj a'yan tyá'xie've' maj huochñityaanyi'taj, a'yaa mu een matí'ñij i maj cójnari jin huo'tyáají'quej, a'ñ pu'ij hua'tyánaamuaj i hua' tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', a'ñ pu néijmi'i tyíhuáa'ri'raj ajta hua'antyipua'ritye'sij jusén jime'. ¹⁰ Ji'nye a'ñ pu jitze i túmii tye'rányinyii néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, séecan mu merij jaatyáxaahuataca' i maj jitzán tyá'tzaahuatye' a'ñjna jime' maj jéehua huápu'ñij janyacua'aj i túmii, a'ñ mu jin jéehua jajpuéjtzij.

I ti huanyo'se'en a'ñjna jime' i ti jitzán tyá'tzaahuatye'

¹¹ Pajta muáaj, mu paj Dios jimi séejre', capáj tyí'táj a'yan uuriaj. Pata'aj tyámua' tyí'tyía'cha'ñij, pajta hua'cu'vej, pata'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, pajta hua'xie've'ej néijmi'caa, pajta huatyá'ca'nyej i paj jin jaxaamuijritye', capáj á'atzaahuatya'aj. ¹² Pata'aj a'ñjna jin huatyényo'se'en i paj jin tyá'tzaahuatye', capáj yó'jipuan i paj jusén jime' júurij puá'mej, ji'nye a'ñ pu jin i Dios muaatajé, a'ñ paj jin tyámua' tyu'taxájtaca' jéehua metyí'séeracaj. ¹³ Ajta ijñij, i Dios jimi i ti néijmi'caa tá'caa mej mij júurij, ajta jimí i Ciriistu', i ti ajta xá'puí' tyu'taxájtaca' a'ñjna jimi i tajtúhuan ti a'yan antyapuaaca'aj tñjin Poncio Piláato, a'yaa nu tyí'mua'ijtye' ¹⁴ paj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'mua'ijtye', pajta tyámua' eenye' pej pij quee tyí'táj jin á'itzeeria'aj, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ¹⁵ Ajta a'yan tye'mej a'náj ti i Dios a'yan tyaaxá'puí'intarej, ji'nye a'ñ pu a'ñn pué'een i ti tyíhuá'ijtye' a'ñjma i maj tajtúhuan jin tyityetyúu'pu',

ajta hua' vástara' a'íimaj i tyaj a'yan hua'tamuá'muaj tijin tavástara' i maj a'yan mana'aj séejre' i cháanacaj japua. ¹⁶ A'íi pu'uj a'íin pué'een i tiquee a'náj mui'nyij, ajta a'áa já'sejre' jo'tij jéehua já'taa, jo'tij quee já'i'rij ti a'tíj ajtyáxiirej. Capu a'tíj a'náj jaaséj, capu ajta i'rij ti a'tíj jaaséj. Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej jusén jime'.

¹⁷ A'íimaj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, a'yaa paj tyihuo'ta'íjtye'en maj quee óotzaahuatye'ej, majta quee a'íj jitze tyí'ca'nyej i maj jéehua tyí'ijcha'íj, jí'nye capu tyé'tyeeren i maj jéehua tyí'ijcha'íj. A'yaa pu tyí'xa'pui' maj a'íjna jitze tyí'ijchó've'ej i Dios, a'íjna i ti juxié'vi'ra' jin jéehua tyitaatapu'éjve'sij tyej tyij a'íjna jin huátatyamua've'en. ¹⁸ Pahuo'ta'íjtye'en maj tyámua' huárinyij, miche' a'íjna jin huochíjtyaanyi'taj i maj jéehua tyámua' tyu'muárie'en a'íjna jime' i ti xá'pui' een, majta a'yan tya'ajxié'vi'ra' maj tyihuo'tá'an a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', mej mij tyihuo'riáan i maj tyí'ijcha'íj. ¹⁹ A'yaa mu jéehua tya'ancuriáa'sij i maj jin huatyóohuúire'en majca'huáyee, ajta a'yan tyihua'cí'tyij maj jusén jime' júurij muá'ra'nyij.

Je'ej ti i Pablo tyaata'íj uve'tyáatican jime' i Timoteo

²⁰ Muáaj Timoteo, pata'aj tyámua' tyéecha'íin je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyimuaata'íj. Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyí'xaj a'íjna jime' i nyúucarij tiquee tyi'tíj huúire', nusu a'íjma i maj a'yan tyóotzaahuatye' maj jéehua tyo'mua'reej, ajta quee a'yan tyi'ja'yájna, ²¹ jí'nye séecan mu meríj huó'namuajri', a'íj mu jin ajtacíj i maj jitzán tyá'tzaahuatye'.

Che' i tavástara' tyámua' tyajamuáahuúire'en ajta tyámua' jamuáa'uurej.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo ti'ij i Timoteo huata'ítayi'

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciriistu', Dios pu juxié'vi'ra' jin na'antyíhuoj, a'íjna jime' i ti a'yan tya'tóoratziiri' ti taatá'an tyaj júurij tá'ra'nyij jusén jime' jamuán i Ciriistu' ti Jesús pué'een, ² a'yaa nu ya tyí'muatyojtye' muéetzij Timoteo mu paj nyiyóoj pué'een. Che' i Dios ajta i Ciriistu' ti tavástará' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, majta muá'ancu'vaxi'ín mej mij tyámua' tyimuaatyápua'ritye'en mua' tzajta'.

Tyu'taxájtaj a'íjci jitze ma'can i Ciriistu'

³ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii nyati'ijta jahuoocaj, tújca na'riij tíca', a'yaa nu tyé'tyojtzi're' i Dios, i nyaj jimí tyámua' éenye'ej tyí'huüire', a'yájna mati'ij majta tyí'huüiria'ca'aj i nyahuásimua'ci'ij. ⁴ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii i paj acá'yi'nya'aj, a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj muaaséj, nyej nyij huatányetyamua've'en. ⁵ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyá'tzaahuatyé'. Anaquéej pu a'yáacuari' Loida tyá'antzaahuaj ajta a' náanaj Eunice, a'yaa nu nyij nyajta tyámua' naa tyá'mua'reej paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'tzaahuatyé'.

⁶ A'íj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatyé' paj quee jatyáxa'huata'an je'ej ti i Dios tyimuaatá' nyati'ij mua'vá'muariej i nyamuáca' jime'. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'íjna jin ju júuricamej taatá' tyej tyij tyí'tzi'nye'ej, sulu tyej tyij a'íjci jitze arátaca'nyej, tyej tyij tyajta huo'xié've'en, tyajta tyámua' metyitoomuá'mua're'ej. ⁸ Capáj atyevi'ra'aj paj tyámua' tyihuó'ixaatyé'en i tyeítyee jitzán ma'can i tavástará', capáj pajta atyevi'ra'aj nyajime' a'íjna jime' nyaj námi'. Sulu a'íj paj jitze je'ej ti i Dios tyimuaatá' pajta a'íjna jime' i paj jaxaamuijritye' pej mij jéetze' jáanamuj i nyúucaria'ra' i Dios. ⁹ Dios pu tajapuá huatanyúj ajta taatajé tyej tyij jitzán ajtyama'cáantaj tá'ra'nyij, capu a'íjna jime' tajapuá huatanyúj je'ej tyaj tyi'táj huáruuj, sulu a'yaa pu arí anaquéej tyaaxá'pui'ántaria'ca'aj, ajta a'yan tyí'taxie'va'ca'aj jájcuaj imuáj, a'íjna jitze ma'can i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁰ A'íjna i ti jin taaxié'vej ijíij pu arí huataséjre a'íjna jitze ma'can i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een, a'íi pu ja'antyipuá'rij i maj jin cui'caa, ajta i junyúucaa jin taataséjra i tyaj jin júurij tá'ju'un jusén jime'.

¹¹ Dios pu na'antyíhuoj nyej nyij huo'té'examatyé'en i tyeítyee i nyúucaria'ra', ajta nyej nyij jimí tyu'tyáhuüire'en, nyajta tyihuó'mua'tyej. ¹² A'íj nu jin nyáaj a'yan tya'ajpuéjtzij. Ajta canu nyetyevi'ra' a'íjna jime', ji'nye nyáaj nu jamua'reej a'táj nyaj jitzán tyí'ca'nyej, nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaatá'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyi'táj nye jimí tya'táraj.

¹³ A'yaa paj huárinijij pajta a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej paj tyi'táj tya'ancuriáa' nyéetzij jimí, pajta a'yan tyu'mé'en je'ej tyej tyá'tzaahuatyé', pahua'xié've'ej a'yájna ti'ij i Ciriistu' tyitaaxié'vej

ityájma. ¹⁴ A'íi pu muaatáhuüre'ej i júuricama'ra' i Dios i ti tatzájta' seéjre', tyámua' paj tyéecha'íin je'ej ti tyi'táj jin tyimua'antyíhuo.

¹⁵ A'yájna pati'ij perij tyá'mua'reej, néijmi'i i maj Asia ja'chej a'íi mu manúuriej, a'íi mu hua' jitze ajtyáma'can i Figelo, ajta i Hermógenes. ¹⁶ Che' i tavástara' hua'ancu'vajxi'in i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Onesíforo, ji'nye jéehua pu yetyinyavá'tuiiri' i nyaj jin huarúj, ajta quee jaatatyévi'rastej nyaj eetyánami'hua. ¹⁷ Ajta ti'ij i Onesíforo a'áa ja'rá'aj a Roma, a'íi pu huatyóochej ti náahuoonyij 'asta na'aj quee náatyoj. ¹⁸ Che' i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxi'in a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij. Muáaj paj tyámua' tyá'mua'reej ti taatáhuüi a'ájna a Éfeso.

2

Síij ti a'yan tyá'huüre' ti'ij xantáaru' a'íjci i Ciríistu'

¹ Pajta muáaj nyiyóoj, pata'aj huatyá'ca'nyej a'tzájta' a'ájna jime' je'ej ti i Dios tyimuaataséjra a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ² Je'ej paj perij nyéetzij tyináanamujri' nyaj a'yan tyihuó'ixaaj i tyeítyee, a'yaa paj tyihuo'íjcatye'en a'íjma i tyétyacaa i paj hua' jitze tyi'ca'nyej mej mij majta a'yan tyihuó'mua'tyej i séecan.

³ Pata'aj tajamuán tyo'táviicue' a'íjci jime' i paj jajpuéetzij ti'ij i xantáaru' ti tyi'huüre' jimi i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ Capu síij xantáaru' a'yan ricij je'ej ti jusíij tyá'xie've' tyi'táj jime', ji'nye a'yaa pu jitzán tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjci jimi i ti tyé'ijtye'. ⁵ A'yaa pu ajta tyi'een a'íimaj jimi i maj hua'ajcacia, a'ájna i ti huajcaj capu tyi'táj mue'tin, típua'aj quee a'yan tyu'tatyése'en je'ej ti tyi'huóoxie've'. ⁶ A'ájna i tyi'muijhuacaa i juchuéj japua, a'yaa pu tyu'táci'pej ti a'íin anaquéej ty'a'ancuriáan i ti tyú'ciityej. ⁷ A'íj paj jitze tyú'mua'tyij je'ej nyaj tyi'mua'ixaatye', ji'nye i tavástara' pu muaatá'sij pej pij tyámua' tyiyo'itéej puá'ra'nyij.

⁸ Ootámua'reej a'íjci i Ciríistu', i ti huatájuuriaca' a'íj ti jitze eeráma'can i David, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye'. ⁹ A'íj nu jin néijmi'i tyé'viicue' i nyaj jajpuéjtzij, nyajta eetyánami' ti'ij síij ti tyi'tyacui'caa, ajta i nyúucaria'ra' i Dios i nyaj jaxaj capu eetyánami'. ¹⁰ A'íj nu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' néijmi'caa jimi i Dios ti hua'antyíhuoj, ti'ij ajta a'íjma huáhuüre'en ajta i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een hui'rátoonyij, mej mij jusén jin jimi séjria'aj.

¹¹ A'ájna pu a'yan tyi'ji're'can jime' ti a'yan tíjin: Típua'aj jamuán táacui'nyij, jamuán tu tyajta júurij ta'mej, ¹² típua'aj tyeto'táviicue' i tyaj jajpuéjtzij, jamuán tu tyajta tyu'ta'íjtaj, típua'aj tyeetyáahue'taj, a'íi pu ajta ityájma taatyáhue'taj, ¹³ típua'aj tyequéé tyámua' tyi'tyítacha'íij, a'íi pu a'náj tina'aj tyámua' éenye'ej ta'mej, ji'nye capu i'ríj ti jusíij huatyóohue'taj.

Je'ej ti ye'ej tyi'tyúucha'íij a'ájna i Timoteo

¹⁴ Huo'támua'ree i séecan pajta i Dios jimi huo'tyátoonyij, mej mij quee jujímua'aj je'ej pua'aj tyúujeevej. Capu tyi'táj huüre', a'yaa pu'uj je'ej pu'a'aj huá'uurej a'íjma i maj janamuj. ¹⁵ A'yaa paj jéehua tyi'tyese'ej paj a'yan tyu'tá'sejrataj i Dios jimi, ti'ij síij i maj a'yan tyaataxájtaca' tíjin xá'puí' pu huaríj, ti'ij síij ti tyi'muijhuacaa

tiquee tyi'táj jin jutyevi'ra', ajta a'yan tyámua' tyihuá'mua'tyej a'íjci i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁶ Capáj janamua'ra a'íjci i nyúucarij tiquee je'ej huatóomua'aj, ajta quee tyi'táj xaj, ji'nye a'íjma i maj a'yan tyi'xaj, jeetze' mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ¹⁷ ajta je'ej maj tyihuá'mua'tyej jéehua pu je'ej pua'aj tyú'uurej. A'yaa pu tyi'ricij a'íjma jimi i Himeneo ajta i Fileto, ¹⁸ i maj merij a'yan tyitya'ajtacíj i nyúucarij jitze ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yan metyi'xáataj tíjin murij huatájuuriaca' i mu'i'chítyee, a'yaa mu mij merij séecan tye'entyí'uunyi'ri' je'ej maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁹ Ajta i Dios a'yan tyi'táj huáruuj, tyej tyij jitzán arátaca'nyej, ajta jitzán a'yan tyé'yu'si' tíjin: Tavástara' pu huá'muajtyej i maj jitzán ajtyáma'can"; ajta a'yan tíjin: "Néijmi'i i maj já'astijre' i tavástara', miche' ajtáciinyej a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een."

²⁰ I chi'ij tzajta' ti ve'ej, capu a'íj na'aj tyó'sejre' i ooroj ti jin tyi'taavijhua nusu i pláataj jime', sulu ajta pu tyó'sejre' i ciyéj ti jin tyi'taavijhua, ajta xarij jime', séecan pu a'yan tyi'huüre' matí'ij tyi'ye'estyaj, ajta séecan cha'na'aj pu'uj tyi'táj jin tyi'huüre'. ²¹ Típua'aj a'táj a'yan eenye' tiquee tyi'táj jin á'itzeeria'aj, tyámua' pu séeria'aj ta'mej, ajta jéehua tyu'tyáhuüre'sij i tavástara' jimi, néijmi'i jime' i ti xá'puí' een.

²² Pata'aj quee a'yan rijcaj je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyámua, pata'aj jáhuoonyij i ti naa een, i paj jitzán tyá'tzaahuatye', pajta tyámua' eenye' a'tzájta' a'íjma jamuán i maj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ²³ Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyi'xaj, papu'rij jamua'reej ti a'yan na'aj tyi'huüre' maj a'íj jin tyúunyo'si'tye'en i tyeítyee. ²⁴ Ajta síj ti tavástara' jimi tyi'huüre' capu a'yan tye'tyévijtye' ti a'yan éenye'que' jo'cha'canye'en, sulu che' tyámua' tyi'tyúucha'ij néijmi'caa jimi. Ajta jaayí'tihua'an ti tyihuó'mua'tyej, ajta quee nyu'camu'ij tyo'táviicue' ²⁵ ajta quee ootzáahuatye'ej tyámua' huó'uurej a'íjma i maj quee tyihuojó'itej, ajta tyi'ijchó've'ej ti i Dios huo'tá'an mej mij seequéj tyú'mua'tyij, majta jáamua'reej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ²⁶ tí'ij huatá'riütarej maj iiráciinyej jo'táj tyiyáaru' hueje'tyáanaj, jo'táj a'íjn a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj maj ja'rá'astijre'en.

3

Je'ej maj tyityetyuucha'íj muá'ju'un i tyeítyee tí'ij néijmi'i tye'entyipua'rij

¹ A'yaa pu ajta tyúuxie've' paj jamua'reeriaj ti a'yan tye'mej tí'ij néijmi'i tye'entyipua'risime'en ti jéehua je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej. ² Capu hua' jitze juxié'va'aj ta'mej je'ej ti tyihuá'uurej i séecan, majta jéehua jaxie'va'aj muá'ju'un i túmii, majta jéehua óotzaahuatye'en, majta huo'tyáxaahuataj i juxa'aj tyeítyee. Je'ej mu pua'aj tya'xáataj muá'ju'un i Dios, majta quee huá'tzaahuatya'aj muá'ju'un i juhuásimua', camu tyámua' tyihuotá'sij a'íjma i maj tyi'táj jin huó'tyáhuüi, majta quee tzáahuatyi'ra'aj tyicha'íj muá'ju'un i maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ³ Camu hua'xie've'ej muá'ju'un i tyeítyee, camu majta hua'cu'váaj muá'ju'un, sulu jéehua mu je'ej pua'aj tyuuxáataj muá'ju'un, majta a'yan rinyij je'ej ti tyihua'ránajchi,

mejcha'íria'aj mu muá'ju'un néijmi'i i ti xá'puí' een. ⁴ Avíitzij mu jin tyu'tátuiire'sij i juxa'aj tyévíj majta quee oocu'váaj muá'ju'un, jéehua mu ootzáahuatye'ej muá'ju'un, a'íjna jime' ti a'yan tyihua'miteeraste' maj jéehua juxie've', majta a'íj huoonyij maj a'yan huárinij je'ej ti tyihua'ránajchi, camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj jáahuoonyij i Dios. ⁵ A'yaa mu tyuuséerataj muá'ju'un i tyeítsee jimi, tí'ij i maj já'astijre' i Dios, ajta camu a'yan ricij je'ej maj tyí'xaj.

Capáj huá'jaahuatye'ej a'íjma i tyeítsee maj a'yan ricij. ⁶ Ji'nye a'íjma mu jitze ajtyáma'can i maj hue'tzij jin utyáru'pij u hua' chí'táj i tyeítsee, majta huá'cuanamuaj a'íjma i úucaa i maj quee tyé'viícue' i jutzájta', i maj juxaamuijrite' a'íjna jime' i maj ootyá'ítsee i Dios jimi, majta jéehua tyi'ijxána'cira' a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyi'táj tyihua'ránajchi, ⁷ a'náj tina'aj mu huá'namuaj i maj tyihua'mua'tyej, ajta camu a'náj yo'itéej muá'ju'un i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁸ Ajta a'íjma i tyétyacaa Janes ajta i Jambrés a'íj mu a'yan cha'taj mana'aj tyé'ejcha'íria'ca'aj i Moisés, a'yaa mu majta tyéjcha'íre' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. A'íj mu pué'een i maj je'ej pua'aj metyityoomuámua're', majta quee tzáahuatyi'ra'aj jin tyá'tzaahuatye'. ⁹ Camu che' á'tyeeren i maj a'yan ricij, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeren ti quee tyi'táj huíire' je'ej maj tyí'xaj, a'yájna tí'ij tyihuó'ruuj a'íjma i maj hua'puaj i maj jájcha'íria'ca'aj i Moisés.

Pablo pu tyé'ixaatye' i Timoteo

¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj tyámua' naa tyu'mé'en je'ej nyaj tyimuaa-mua'tyej, je'ej nyaj éenye'que' jo'cha'can, je'ej nyaj tyi'muijhuacaa, je'ej nyaj tyá'tzaahuatye', nyajta tyé'viícue' tyámua' naa i nyaj jin jajpuéjtij, ¹¹ muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj náaruj, nyajta jéehua jajpuéetzij, a'yájna mati'ij náaruj a'ájna a Antoquíia, majta a'ájna a Iconio, majta a'ájna a Listra. Jéehua nu jaapuéjtzitariaca'. Ajta nyavástara' pu néijmi'i jin naatáhuí. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna tíjin a'táj ti na'aj ti tyí'tyese' ti ja'rá'astijre'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, ¹³ ajta a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj huá'cuanamuaj i tyeítsee, móoche' mu jéetze' je'ej pua'aj rinyij i jutzájta', séecan mu i tyeítsee huá'cuanamuan, majta jujímua'aj tyo'tyóohue'tze'sij.

¹⁴ Pajta muáaj, a'yaa paj pooj tyá'tzaahuatye'ej je'ej paj tyaari'rej, pajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyi'ja'yájna. Pajta jamua'reej a'tyán maj a'yan tyimuamuá'tyej. ¹⁵ Ootámua'reej pati'ij pa'ri'istaca'aj, tyámua' paj tyá'mua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Dios ti janyuucaa, a'íj pu a'ín pué'een i nyúucarij ti muaatá'sij paj tyámua' metyóomua'riaj, ajta tí'ij muáahuíre'en a'íjna jime' paj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een. ¹⁶ Néijmi'i i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios jimi pu já'ma'can, ajta a'yan tyí'huíre' mej mij a'íj huo'mua'tyej majta a'íjna jin tyámua' huó'uurej i tyeítsee, mej mij a'íjna jitze huo'té'exaatye'en i maj jin ootyá'ítsee i Dios jimi, ajta mej mij jí'reenya'aj muá'ra'nyij i jutzájta', ¹⁷ ta'aj ij a'íjna i tyáati' i ti Dios jitze ajtyáma'can tyámua' eenye'en tí'ij a'yan huárinij néijmi'i jime' je'ej ti tyí'xa'puí'.

4

1 ¶ Dios jitze ma'can, ajta i Cirístu' ti Jesús pu'éen, ti a'yan uvé'nyesij ti'ij tyu'ta'íjtaj a'íjma jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta a'íjma jimi i maj merij huácuij, a'yaa nu jéehua tyí'mua'ijcatye' 2 paj huó'ixaaty'e'en i nyúucarij, pajta huo'táhuavij mej mij tyámua' tyáanamuj, tipua'aj a'yan metya'xie've'ej, na'riij mequee. Pata'aj huo'tyámue'tij, pajta huo'tá'ijmuj mej mij quee je'ej pua'aj rijcaj, ca'nyíjra'aj paj huo'tá'an, pajta xájtari' naa tyihuó'mua'tyej. 3 Ji'nye a'náj pu atyojo're'nyesij mati'ij i tyeítsee quee che' janamuáaracuj muá'ju'un i maj xá'pui' tyihuá'mua'tyej, sulu a'yaa mu mui'caa tyu'tájeevij i maj tyihuá'mua'tyej, mej mij a'íjna huó'ixaaty'e'en je'ej maj tyí'tíj tyí'namuajracuj. 4 A'íi mu jaatyáxaahuataj i ti a'yan tyi'ja'yájna, majta a'íjna ántzaahuatye'sij i nyúucarij tiquee tyí'tíj je'ej tyí'xaj. 5 Pajta muáaj tyámua' paj eenye', pata'aj tyo'táviicue' i paj jin jajpuéjtzij, pajta pooj huá'ixaatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, tyámua' paj naa tyu'muárie'en a'íjci jime' i paj jin tyí'huüre' i Dios jimi.

6 Pu'rij nye jimi a'yan tye'mej nyej nyij a'yan tyu'tyáhuüre'en ti'ij mu'vérij, ajta a'ri atyojo're'nyesij a'náj nyaj mu'nyij. 7 Jéehua nu nyerij tyámua' tyu'tyéenyosej nyej nyij a'yan huárinij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi, a'íj nu jin nyerij ja'antyci'ij i nyaj jin antyínyamua'ree, nyajta néijmi'i jin ja'rá'astijrej i nyavástara'. 8 A'íj nu'uj nyij tyicho've' i cúruun i nyaj jaamué'tij a'íin ti naatí'tye'sij i nyavástara', ti tajtúhuan jin tyi'tyéjvee, a'ájna xicáara' ti jitzán a'yan tyaaxá'pui'intarej nye jimi. Ajta capu nyéetzij na'aj naatí'tye'sij i cúruun, sulu néijmi'caa i maj a'yan tye'ejchó've' ti a'íin uvé'nyej huápu'ij naa huasé'rihua'aj.

Pablo pu tyámua' naa tyé'ixaaty'e' je'ej ti ye'ej huárinij i Timoteo

9 Pata'aj huatá'ca'nyej paj ca'nácan yanatyéesej, 10 ji'nye i Demas, a'íj pu jéetze' tya'ránajchaca' íuyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'íj pu jin manúuriej ti'ij ij a'áa jo'mej a Tesalónica. Ajta i Crescente a'áa pu jó'raa a Galacia, ajta i Tito a'ájna a Dalmacia. 11 A'íi pu'quij i Lucas nyaj jamuán yahuatyá'itsee. Pata'aj jáhuoonyij i Marcos pajta muya'rávi'tij ajamuán, ji'nye a'íi pu jéehua naatáhuüi i nyaj jin tyí'muarie'. 12 Nyajta a'íjci i Tíquico nyaata'ítയാ' a'ájna a Éfeso. 13 Pati'ij mu ja'rájra'nyij mu paj nyaja'rachuítie'en i nyamáanacaj i nyaj a'áa yoohuá'xij a Troas, a'ájna a Carpo ti ja'chej, pajta mu tyinyaja'rápijtye'en i yu'xarij, pajtáhua'aj i séecan i yu'xarij ti tyí'jiri' nyéetzij ti tyí'nya'a'rij.

14 Ajta a'íjna i Alejandro tyapúusti'ij ti tyí'ta'huacaa, jéehua pu je'ej pua'aj náaruj, i tavástara' pu a'yan tyá'najchitye'en je'ej ti tyí'tíj huáruuj. 15 Tyámua' paj tyi'huá'cha'íin a'íjci jimi, ji'nye jéehua pu jájcha'üre' i nyúucarij i tyaj huá'ixaaty'e' i tyeítsee.

16 Nyati'ij anaqueéj nyaj japua huatanyúj a'íjma jimi i maj tyityatatyj, capu a'tíj naatáhuüi, néijmi'i mu manúuriej. A'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios quee puéjtzij hua'tá'care'en a'íjci jime' je'ej maj huárij. 17 Ajta i nyavástara' pu naatáhuüi ajta ca'nyíjra'aj naatá', a'íj nu jin huo'té'exaatye'ej i tyeítsee i nyúucaria'ra' i tavástara', mej mij néijmi'i jáanamuj a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa

pu a'íjna jin i nyavástara' tyini'rájtoo tí'ij quee tyi'táj je'ej nyoorej,
 18 ajta ooj a'yan tyi'nyahuíre'ej ta'mej néijmi'i jime', ajta ná'vi'tin u
 jútye' jo'tij a'ín tyejé'ijtaj. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're'ej. Che'
 a'yan tyá'ra'nyij.

I tí jin ja'antypuá'rij

19 Pata'aj nyaj jime' huo'tatyójtje' a'íjci i Prisca, pajta i Aquila, pajta
 néijmi'caa i Onesíforo maj jamuán aja'chej. 20 Ajta i Erasto a'áa pu
 jo'tyá'itzee a Corinto, nyajta i Trófimo a'áa nu yo'tyájttoo tyi'cuí'can
 a'ájna chájta' Mileto. 21 Pata'aj huatá'ca'nyej paj yatanyéj tí'ij quee
 eexúj huáseevi'ij. A'íi mu yámuatyojtje' i Eubulo, ajta i Pudente,
 ajta a'íjna i Lino, ajta i Claudia, majta néijmi'i i ta'ihuáamua' maj
 tyá'tzaahuatye'.

22 Che' i tavástara' muéetzij jimi huatyá'itzeere'en, ajta i Dios jéehua
 tyámua' tyajamuaatá'an néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Tito

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Tito

¹ I yu'xarij a'íin ti jo'yú'xaca' i Pablo, Dios ti jimi tyí'huüre', ajta a'íin yo'ta'ítayaca' i Jesús i ti Ciriistu' pué'een, a'í pu na'antyíhuoj nyej nyij a'íj jimi tyu'tyáhuüre'en mej mij tyá'antzaahuatye'en a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj, majta je'en jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij tzáahuatyi'ra'aj jime' je'ej ti een i tayi'ráj, ² a'íj tu tyicho've'ej tyej tyij júuriy tá'ra'nyij jusén jime'. I Dios tiquee tyí'hue'tacaa pu a'yan tya'tóoraj jájcuaj ímuáj, ³ ajta íjij, ti'íj atoyo'ré'nyej a'náj ti jaaxá'puí'intarej, a'í pu taatá' tyej tyij jáamua'reej i nyúucaria'ra', a'íj pu jin a'yan tyínaata'íj nyej nyij huo'té'exaatye'en a'íjci i ti jin Dios tya'tóoraj. ⁴ A'íjci i Tito, i paj nyiyóoj pué'een a'íjci jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyahua'puaj. Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i Ciriistu' ti Jesús pué'een i ti tajapúa huatanyúj, miche' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, majta muaatyápua'ritye'en mua' tzajta'.

Je'ej ti tyi'tíj jin tye'entyúumua'ree a'íjna i Tito a'ájna a Creta

⁵ Nyati'íj a'áa mojóoriej a'ájna a Creta, a'yaa nu huaríj pej pij ja'antýici'tyij i ti á'ítzeeria'ca'aj, ajta pej pij séej chájta'naj pajta séej hua'antyíhuoonyij a'íjma i huáasij i maj tyu'tyáhuüre'sij u tye'yúuj tzajta', a'yájna nyati'íj tyimuaa'íjca. ⁶ A'yaa pu tyúuxie've' a'íjna jimi i a'tíj ti tye'entyárutyij vástaj jime', tiquee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj. Ajta séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, majta i yójmua'mua' néijmi'i tyá'tzaahuatye'ej, majta quee tyi'tíj hua' jitze pua'ritye'ej nusu maj quee tyihuojó'íteej. ⁷ Ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj jin antyúumua'reej a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj. Juxie've' ti tyámua' tyihuojó'íteej, tiquee je'ej pua'aj tyihuojó'mua'raj, ajta quee jutahueeve'ej, nusu ti a'íjma já'jaahuatya'aj i maj junyo'se've', ajta quee janyacua'tzaj i túmii i maj je'ej pua'aj éenye'que' jaamué'tíj. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'náj tina'aj jajxié'vi'ra'aj ti'íj huo'taxié've'en a'chu maj pua'máj jamuaaren, ajta tyámua' eenye'en, tiquee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj, ti tyámua' metyóomua'riaaj, ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj néijmi'caa jimi. ⁹ Juxie've' ajta ti tyámua' tyá'tzaahuatye'ej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, je'ej tyaj tyeríj tyaamuá'tyej, ti'íj ajta a'yan ca'nyíjra'aj tyihuo'tá'an a'íjna jime' je'ej ti tyihua'mua'tyen, ti'íj a'íjna jin hua'antymue'tin a'íjma i maj seequéj tyá'xaj i nyúucarij.

¹⁰ Ji'nye jéehua mu séejre' i maj quee tyi'tíj ja'astej, a'í mu a'íin pué'een i maj ja'antýisi'chej i junavíj, i maj a'yan tyihua'mua'tyej a'íjci jime' i nyúucarij tiquee tyi'tíj je'ej tyihua'tyáhu'rii, ti ajta huá'cuanamuaj. ¹¹ A'íjma i maj a'yan tyi'xaj tyiche' huo'tá'ijmuj mej mij quee che' a'yan tyi'xajtaj, ji'nye jéehua mu tyihua'antýiú'nyí'raj mati'íj mana'aj i maj seequéj aja'chej, a'íj mu huá'mua'tyej i tiquee a'yan tyi'ja'yájna mej mij a'íjna jin huatyóohuüre'en.

¹² S'íj ti Dios jitze ma'can tyí'xaj ti a'áa cha'tána'aj ja'chej a Creta, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjma jimi i jutyéítyeristyamua' tíjin: "Néijmi'i mu tyí'hue'tacaa i Creta maj huacháatimee, majta simuáruunyij, majta cuéeri'íj, majta tyámua' tyí'tyahui'na'se'." ¹³ A'yaa pu tyi'ji're'can jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', a'íj pu jin juxie've' paj ca'nyín jin hua'ajtyá'xi'in, mata'aj mij tyámua' tyá'antzaahuatye'en, ¹⁴ ajta mej mij quee janamuajra a'íjci i nyúucarij tiquee tyi'tíj je'ej tyi'tyáhu'i'rii, ti a'íjma jitze eeráanyej i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu je'ej maj tyí'ijta a'íjna jime' i tiquee a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ A'íjma jimi i maj tyámua' een i jutzájta', néijmi'i pu tyámua' tyí'een i Dios ti tyú'taahuaca', majta a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', majta quee tyámua' een i jutzájta', capu tyi'tíj séejre' ti naa een, ji'nye camu tyámua' metyityoomuámua're'. ¹⁶ A'yaa mu tyityóomuajtyej maj jamua'tyej i Dios, maj majta quee jamua'tyej, ji'nye camu a'yan ricíj je'ej ti i Dios tyá'xie've', je'ej mu pua'aj tyihuojó'sej, majta quee tyi'tíj ja'astej, camu tyi'tíj huayí'tin ti tyámua' een.

2

I nyúucarij ti tyámua' een mej mij a'íjna huo'mua'tyej

¹ Ajta je'ej paj tyi'tíj tyihuá'ixaatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'náj tina'aj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyihuá'ixaatye'. ² Ajta i huásij jimi a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyí'cha'íj, majta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, majta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, ajta maj huo'xié've'en i juxa'aj tyeítyee, mata'aj mij néijmi'i jin tyámua' tyo'táviicue'. ³ A'yaa pu cha'tána'aj tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i ucarijsee, mej mij majta tyámua' tyityetyúucha'íj, capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyúuxajtaj séej jamuán majta séej, nusu maj jaya'care'en i nahuáj, sulu miche' tyámua' tyityetyúucha'íj, ⁴ majta huo'mua'tyej i maj úuca maj huo'xié've'en i jucínastyamua', majta i juyójmua', ⁵ maj tyámua' metyityoomuámua're'ej majta quee juxana'círía'aj, maj tyámua' tyí'tyechej, mej mij huá'astyaj i jucínastyamua', ta'aj ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i nyúucaria'ra' jimi i Dios.

⁶ A'yaa paj pajta tyihuo'mua'tyej mej mij tyámua' tyityetyúucha'íj ⁷ néijmi'i jime', pajta muáj a'yan tyihuo'mua'tyej je'ej maj tyámua' huárinyij. Pajta a'yan tyihuo'mua'tyej tzáahuatyi'ra'aj jime', je'ej maj tyi'tíj uurej, ⁸ a'yan petyihua'ixáatye'ej amitéeria'can jime', ta'aj ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj. A'yaa pu tyu'tóotyevi'ra'astaj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyihuá'xaj, ji'nye capu je'ej tyu'tái'riitarij ti je'ej pua'aj tyitaaxáj ityájma.

⁹ Pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'huüre', mej mij huá'astyaj a'íjma i maj tyihuá'ijtye', mej quee je'ej mana'aj tyihuá'jeevej. ¹⁰ Miche' quee tyihuá'nahue'raj, sulu mej mij tyámua' eenye', mej mij a'íjna jin a'yan tyu'tóosejratay maj tyámua' tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyé'ijta i Dios.

¹¹ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatasérajtaca' i ti jin tá'cu'vej néijmi'caa i tyeítyee. ¹² A'íjna i ti jin Dios taxie've', a'íi pu tamua'tyej tyej tyij meyóohuaxij néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, i tyaj jaxie've' i cháanacaj japua, tyata'aj tyij tyámua' tyi'tyítacha'íj tyahua'xié've'ej i Dios jimi,

¹³ 'asta na'aj quee a'ájna atyojo'ré'nyej i tyaj jin huátatyamua've'en je'ej tyaj tyi'táj tyi'ijchó've', a'ájna ti'ij yan huataséjre'en a'ájna i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁴ A'íi pu huamuí' tajitzé ma'can, ti'ij néijmi'caa táahui're'en, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeere', tyej tyij a'ájna jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij, a'ájna jime' tyej tyámua' huárinyij.

¹⁵ A'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' paj huo'mua'tyej, pajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'i jime' i paj jin antyía'mua'reej. Capáj tyi'tá'care'en ti a'táj muá'xaahuataj.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Pata'aj huo'té'exaatye'en i tyeítyee mej mij hua'rá'astijre'en a'íijma i maj tyí'ijta, miche' a'yan huárinyij je'ej maj tyihuá'ijtye', majta a'náj tina'aj tyámua' eenye' mej mij xá'puí' huárinyij. ² Miche' quee je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeítyee, miche' tyámua' eenye' i jutzájta' majta hua'cu'vej, mej mij majta quee óotzaahuatye'ej a'íijma jimi i séecan.

³ Ji'nye jájcuaj imuáj tu tyajta ityáj a'yan éenye'ej, catu tyi'táj mua'reeriaca'aj catu tyajta tyi'táj já'astyajca'aj. A'yaa tu éenye'que' je'ej pua'aj tyí'tyechajca'aj tyahua'ajcha'íiria'aj i taxa'aj tyeítyee, majta a'íin tájcha'íiria'ca'aj ityájma, tyajta tajímua'aj tájaaxiejvi'raca'aj séej jamuán tyajta séej. ⁴ Ajta a'ájna i Dios i ti tajapúa huatanyúj, a'íi pu jaataséjrataca' i ti jin naa tojo'mua'raj, ajta i ti jin taxie've' néijmi'caa i tyaj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ⁵ tyij tyajta quee tyi'táj jin xá'puí' tyámua' huaríj, sulu a'íj pu jime' i ti a'íin tá'ancu'vaxij, ajta tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin ootyá'itzee, a'íj pu jin jájcuacan i júuricamej taatá' a'ájna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Ji'nye a'íj pu jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, jéehua taatá' a'ájna i júuricama'ra' i Dios, ⁷ ajta tyati'ij quee che' tyi'táj jin á'itzeere' a'íjci jimi a'ájna jime' ti a'íin tá'ancu'vaxij, a'yaa tutyij tyi'ijchó've' ti táaci'tyij tyaj jimi júurij tá'ra'nyij jusén jime'.

⁸ A'yaa pu tyi'jiré'can jime', a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' paj jéehua huó'ixaatye'en, mata'aj mij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi tyámua' huárinyij. A'íi pu néijmi'i naa tyí'een ajta néijmi'caa jimi tyi'tyáhuí'rii. ⁹ Capáj huá'namuajraj a'íijma i maj cha'mana'aj tyí'xaj, ajta je'ej maj tyi'táj tyí'xaj a'íijma jimi i tahuásij i maj anaquéej a'yan huacháatima'caa, majta i maj tyúu'ihuo' a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj i yu'xarij i Moisés ti jo'yú'xaca'. Néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu tyi'táj huíre' ajta quee je'ej huatóomua'aj.

¹⁰ Tipua'aj a'tíj tyi'táj je'ej pua'aj uuriaj i tyejúuj tzajta', pata'aj jaatá'ijmuj séej na'riij hua'puaj pua'máj, ajta tipua'aj quee muáanamuj, a'yaa paj tyaaté'exaatye'en tíquee che' ajo'rényniiniica'an, ¹¹ a'yaa paj tyáamua'reej ti a'ájna i a'táj arí je'ej pua'aj tyo'cájrurij, ti'ij ajta i xána'ciria'ra' je'ej pua'aj joorej.

Pablo pu ja'ixaatye' a'íjci i Timoteo je'ej ti huárinyij

¹² Nyati'ij muéetzij jimi jaata'ityej a'íjci i Artemas, nyajta a'íjci i Tíquico, pata'aj jiyet'zín a'áa nyojo'tyéesej a Nicópolis, ji'nye a'yaa nu tyaaxá'puí'intarej nyaj a'yan huácatyij ti'ij na'aj tyu'séevi'ij

ta'mej. ¹³ Pata'aj néijmi'i jime' huo'táhuire'en a'íjci i Zenas, pajta a'íjci i Apolo, pajta tyihuo'tá'an tyi'tíj ti huá'itziitye' mej mij huaju'un ta'aj ij quee tyi'tíj á'itzeeria'aj hua' jimi. ¹⁴ Majta a'íimaj i tatyeyteristyamua' a'yan tyaari'rej maj tyámua' tyu'muárie'en tyi'tíj jime', majta tyu'tyáhuire'en jo'tij tyi'tíj já'itzeere'.

¹⁵ Néijmi'i i maj nyajamuan yahuatyú'uj, a'íi mu yámuatyojtye'. Pata'aj huo'tatyójtye'en tajíme' a'íijma i tyaj hua'xie've' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye'. Che' Dios tyámua' tyaja'muahuiria'aj néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Filemón

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Filemón

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj já'astijre' i Ciríistu' i ti ajta Jesús pué'een, ajta i nye'ihuáara' Timoteo, a'yaa tu muatyojtye' muéetzij Filemón, i paj tajamuán tyí'muarie' tyajta jéehua muaxie've', ² tyajta a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'paj ja'chej, tyajta a'íjna tyojtye' i ta'ihuáara' Apia tyajta i Arquivo, i ti ajta a'yan cha'tána'aj éenye'que' á'viicue're' tyati'ij ityáj. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' naa tyajamuáacha'íin, majta tyámua' jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Filemón pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jéehua jahuoo jimi

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzire' i Dios nyajta jahuoo muéetzij jime' nyati'ijta mo'támua'ree, ⁵ ji'nye a'yaa nu tyí'namuaj je'ej paj tyihuá'xie've' pajta jéehua tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, pajta néijmi'caa xie've' i tyeítyeristyamua'me'en i Dios. ⁶ A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi ti'ij a'íjna i paj jin tyá'tzaahuatye' muaatáhuu're'en pej pij huame'en i tavástara' jimi, pajta néijmi'i jin a'yan huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu'. ⁷ Jéehua nu nyetyamua've' muéetzij jimi, ji'nye muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta', pajta tyámua' tyihuo'tyéeeje a'íjma i tyeítyeristyamua'me'en i Dios.

Pablo pu jahuoo ti'ij jáahuu're'en a'íjci i Onésimo

⁸ A'yaa pu'ij tyij nyajta a'íjna jin antyínyamua'ree nyej nyij ty-imuaata'íjtye'en je'ej paj huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu', ⁹ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan tyimuaatáhuaviiij, a'íjna jime' i nyaj jéehua muaxie've'. Nyáaj Pablo, i nyaj nyeríj vásti', nyajta eetyánami' a'íjci jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciríistu' i ti Jesús pué'een, ¹⁰ a'yaa nu tyí'muahuaviiij a'íjci jime' i nyiyóoj Onésimo, i ajta tyá'tzaahuatye', ji'nye nyáaj nu ca'nyíjra'aj jaatá' a'yújna jó'nyaj je'tyánami'. ¹¹ Jájcuaaj ímuáj, capu tyi'tíj je'ej tyimuaatyáhuu'i a'íjna i Onésimo, ajta íjij jéehua pu nyahuu're' nyéetzij, ajta muéetzij. ¹² Nu'ríj nyij nyajtáhua'aj jájcuaaj jin jaata'ityij muéetzij jimi, a'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've'. ¹³ A'yaa nu nyáaj tyá'xie'va'ca'aj ti yahu-atyá'ítzeere'en nyajamuan, ti'ij a' jime' naatáhuu're'en, ji'nye nyáaj nu eetyánami' a'íjna jime' i nyaj tyihuá'ixaatye' i tyeítyee i Ciríistu' jitze ma'can. ¹⁴ Ajta canu a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyequee xu muéetzij muaata'ixáatye'en, ti'ij a'yan huárinyij ca'nyéjrij jime' je'ej tíquee muéetzij tyimua'ránajchi. ¹⁵ Tyij quee a'íjna jin a'tzúj á'tyeej ti ímuáj je'ej huárupij, ti'ij ajimi huatyá'ítzeere'en jusén jime', ¹⁶ capu che' a'yájna ti'ij s'íj ti ca'nyéjrij jin tyí'huu're', sulu ti'ij a'ihuáara' i paj jéehua jaxie've', jéehua nu nyáaj jaxie've', ajta jéetze' pu muéetzij jimi juxie've', ji'nye tyéviij pu pué'een, ajta a'ihuáara' pué'een i tavástara' jimi.

¹⁷ A'yaa pu'ij, tipua'aj a'yan petyinaaséjri' nyaj a'ihuáara' pué'een a'íjna jítze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa paj tyaataxie've'en a'íjci i Onésimo pati'ij tyinaataxié'vej nyéetzij. ¹⁸ Tipua'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj muáaruuj, na'ríij tyi'tíj muá'cha'íire', nyéetzij paj naajíjve'en. ¹⁹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu nyamuáca' jin tyí'muayu'se'. Nyáaj nu tyí'muanajchitye'en. Nyajta nyáaj canu a'yan tyí'mua'ixaatye' paj muáaj jo'tyéeyu'xaj, ji'nye muáaj paj tyiná'cha'íire' a'íjci jime' ti muáahuíirej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ²⁰ A'yaa nu nyij nye'ihuáara' tyí'muahuaviiij, pej pij a'íjna jin naatáhuíire'en i tavástara' jítze ma'can, pata'aj ca'nyíjra'aj naata'an i nyaxiéjnyu'caa tzajta' a'yájna pati'ij nye'ihuáara' tyi'pué'een i Ciríistu' jimi.

²¹ A'yaa nu tyí'muayu'se', ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej paj a'yan rinyij, pajta jéetze' a'yan rinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij. ²² Ajtáhua'aj a'yájna, pata'aj séej i chi'ij tyámua' huá'uurej nyej nyij a'áa ja'rá'astij, ji'nye a'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios naata'an, nyej nyij a'áa ja'tanyéj ajimi, ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'huoo i Dios jimi.

I nyúucarij ti jin ja'antyipuá'ritye'sij

²³ A'íi pu ajta yámuatyoytje' i Epafras, i ti nyajamuan ya' eetyánami' a'íjci jime' ti ajta a'yan tyu'méj i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ²⁴ a'íi mu majta yajá'muatyoytje' a'íjna i Marcos, ajta i Aristarco, ajta i Demas, ajta i Lucas, i maj nyahuíire' i tyaj jin tyí'muarie'.

²⁵ Che' a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Je'ej ti tyo'tyéyu'si'huaca' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

A'í pu Círústu' tyitáa'ixaaj i Dios jitze ma'can

¹ A'yaa pu jájcuaj imuáj i Dios mue'táj tyihuó'ixaaj i tahuásimua'ci'ij, ajta quee séej na'aj jime' i nyúucarij, a'yaa pu séecan tyu'ta'ítýaca' mej mij jitzán ma'can tyu'taxáj. ² Ajta ijíj, tí'ij arí néijmi'i tye'entyipua'rij, Dios pu i juyó j ujo'ta'ítýaca' tí'ij a'ín tyitaaté'exaatye'en jitzán ma'can, a'íj pu jitzán ma'can jaatyátaahuaca' i cháanacaj, ajta je'en a'yan tye'entyihuo tí'ij néijmi'i tyá'ci'tyij a'íjci i yójra'. ³ A'í pu a'ín pu'éen i ti jin huápu'i'ij tyámua' naa huasér'in i Dios, ajta i tyévira' a'yan cha'tána'aj huasér'in tí'ij ajta i Dios, a'í pu néijmi'i tyí'vi' tí'ij na'aj i ti tyí'sejre' a'íjna jime' i junyúuca. Tí'ij tyitacá'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, aj pu'ij huatyéeyixij i ipuárij japua muáca'ta' i Dios, ⁴ ajta a'yan tye'rájraa tí a'ín jéetze' va'cán jin tyi'tyaváaj ta'raa, mequee a'ímaj i maj tajapua' tyí'huüre', j'i'nye a'íj pu jin tye'entyárupij i ti jéetze' juxie've' jime' mequee a'ímaj i maj tajapua' tyí'huüre'.

A'íjna i yójra' i Dios jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee mequee a'ímaj i maj tajapua' tyí'huüre'

⁵ Ji'nye i Dios capu a'náj a'yan séej tyu'té'exaaj a'íjma i maj tajapua' tyí'huüre' yee:

Muáaj paj nyiyó j pué'een,
nyáaj nu ijíj mua'antyíhuoo.

Capu ajta a'yan séej tyu'té'exaaj a'íjma i maj tajapua' tyí'huüre' yee:

Nyáaj nu táatajra' pue'éenye'ej na'mej,
ajta a'ín nyiyó j pu pue'éenye'ej ta'mej.

⁶ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyó j, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee tíjin:

Miche' néijmi'i i maj tyí'huüre' i Dios jimi jaatyáanajche.

⁷ Ajta a'íjma jimi i maj tajapua' tyí'huüre', a'yaa i Dios tyí'xaj tíjin:

A'yaa pu huá'uurej a'íjma i maj tajapua' tyí'huüre' tí'ij áacaj,
ajta a'yan huá'uurej tí'ij tiéj a'íjma i ti tyihua'íjtye'.

⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyó j, a'yaa pu tyí'xaj tíjin:

Muáaj mu paj Dios pu'éen, capu a'náj antyipua'rij i paj jin an-
tyía'mua'reej,

ajta i paj jin tyi'tyéjvee j'i'réenya'aj pu séejre', pajta a'yan tyí'ijta je'ej
ti tye'tyévijtye'.

⁹ Muáaj paj jaxie've' i ti tyámua' een pajta quee jaxie've' i ti je'ej pua'aj
een,

a'íj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a Dios,
ajta muaatá' i paj jin jéetze' huatá'tyamua've'en
mequee a'ímaj i a'tyétyeristyamua'.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyí'xaj tíjin:

Muáaj nyavástara', jájcuaj imuáj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj,
pajta a'íjna huatyátaahuaca' i tajapua' ti séejre'.

11 Ajta néijmi'i pu tye'entyipua'rij ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre',
 pajta muáaj, jusén paj jin séeria'aj puá'mej.
 Néijmi'i pu a'yan tyu'tyemí'ma'cantarij ti'ij i cáanarij,
 12 a'yaa paj tyeetyátutaj ti'ij i cáanarij tyí'tutzijhuacaa,
 a'yaa paj néijmi'i seequéj tyí'uurej, ti'ij a'táj ti seequéj eenye'
 tyu'tyóchejtye'en.
 Pajta muáaj paj póoche' a'ín pana'aj pué'een,
 capáj a'náj á'pua'ren.
 13 Capu i Dios a'náj séej a'yan tyu'té'exaa a'íjma i maj tajapúa
 tyí'huüre' yee:
 Huatyéyixi' i nyamuáca'ta',
 'asta nyana'aj quee huomué'tin a'íjma i maj muájcha'üre' mej mij
 muéetzij mua'rá'astijre'en.
 14 Ji'nye néijmi'i i maj tajapúa tyí'huüre', a'í mu a'ín pué'een i
 júuricamej Dios ti tyihua'íjtye', mej mij huotyáhuüre'en a'íjma i ti
 huá'ci'tij ti Dios hua' japua huatányuunij.

2

Tyiche' ja'rá'astijre'en a'íjna i tyaj jáanamua'jri'

1 A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua tyámua' naa tyáanamua'j
 a'íjna i nyúucarij, tyej tyij quee ajtáciiney a'íjna jitze i juyéj.
 2 A'íjna i nyúucarij i ti Dios ará'tyeej jaataxájtaca' a'íjma jimi i
 maj tajapúa tyí'huüre', a'í pu ajta tyí'huürria'ca'aj, majta a'ímaj
 i maj quee ja'rá'astijre'j, a'yaa pu puéjtzij tyihuo'ci'ij je'ej ti
 tye'tyévijtya'ca'aj. 3 ¿Ji'nye ij tyí'rij tiquee puéjtzij táaci'tyij tipua'aj
 a'yan tyetyá'xaahuataj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios, ti ajta jéehua
 huápu'íj juxie've'? Ji'nye a'í pu i tavástara' anaquéej a'yan
 tyaataxájtaca', majta je'en séecan a'yan tyaataxájtaca' je'ej maj
 tyáanamua'jri' a'íjci i nyúucarij. 4 Dios pu ajta jaataséjrataca' a'íjci
 jime' ti a'yan huaríj tyi'táj jime' ti huápu'íj naa huasé'rin, ajta
 jaatyájtoo i ju júuricamej hua'tzajta' je'ej ti tya'ránajchaca'.

Círístu' pu a'yan ajta tyu'nié'huaca' matí'ij i ihuáamua'mua'

5 Capu i Dios jaatyájtoo a'ímaj jimi i maj tajapúa tyí'huüre', mej
 mij a'íjci jin antyúumua'reeriaj muá'ra'nyij i cháanacaj tyaj japuan
 huacháatima'aj tá'ju'un, a'íjna i tyaj a'yan jime' tyí'xaj. 6 A'yaa pu'uj
 a'táj a'náj tyí'xajta'aj tijn:

¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een i tyévi'j?

¿Tyi'tanyí jin mua'antyúumua'ree i tyétyacaa?

¿Ji'nye pej pij hua'tamuá're'rii majta a' jitze juxie've'?

7 A'yaa paj jáaruuj ti'ij jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij,
 mequee a'ímaj i maj tajapúa tyí'huüre',

pajta tyámua' tyaatá', a'íjci jime' paj ja'antyíhuo'j ti'ij jéehua huápu'íj
 tyáaci'tyij, majta néijmi'i tyámua' jo'taséj,

8 pajta néijmi'i tyaatá' ti'ij tyi'táj jin antyúumua'reeriaj, mej mij a'íjna
 jin ja'rá'astijre'en.

A'yaa pu'ij, ti'ij néijmi'i jimi tyu'tyátuihuaca', Dios pu ajta néijmi'i
 tyaatá'. Ajta ijíj capu eexúj séejre' maj néijmi'i ja'astijria'aj. 9 Tyajta
 a'yan tyé'sej a'íjci i Jesús, ti i Dios a'yan jáaruuj ti'ij cí na'aj á'tyeevi'
 ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij mequee a'ímaj i maj

tajapuá tyí'huüre', a'í pu ijij va'cán jin tyi'tyéjvee, a'íjna jime' ti a'ín jaapuéjztariaca' ti'ij huamuí'. Dios, i ti jéehua taxie've', a'yaa pu tyu'tá' ti'ij i Jesús néijmi'caa jitze ma'can huamuí'nyij, ajta je'en néijmi'caa táahuüre'en.

¹⁰ Néijmi' i ti tyi'sejre' Dios pu tyía'rij ajta néijmi'i jimí tyi'sejre' a'íjna jime' ti a'ín néijmi'i tyú'taahuaca', a'yaa pu'ij tyá'xie've' mej mij néijmi'i i yójmua'mua' jimí huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'íj pu jin i Dios, a'yan tyaanéijmi'tarej a'íjna jime' ti jaapuéjztariaca' i Círíistu' ta'aj ij tyámua' tyú'uurej, ajta néijmi'caa táahuüre'en. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu séej mana'aj jitze ajtyáma'can, a'íjma i ti huatyó'a'rij, ajta a'íjma a'ín ti arí hua'antyívi'tica'aj. A'íj pu jin, capu jatyevi'raste' a'íjci yójra' ti a'yan hua'tamuá'muatya'an yee: "Nye'ihuáamua' mu pué'een", ¹² ajta a'yan tyu'taxájtaca' i yu'xarij jitze tijin:

Nyetyihuo'té'exaatye'sij muéetzij jitze ma'can i nye'ihuáamua', nyajta tyu'táchuicaj hua' tzajta' a'íjma i maj jusi'rii.

¹³ A'yaa pu ajta tyi'xaj tijin:

A'íj nu jitze tyi'ijchó've'ej na'mej.

Ajtáhua'aj a'yan tijin:

Yá'nyaj huatyéjve, hua' jamuán i yójmua'tyee i Dios ti naatávi'tistej.

¹⁴ A'yájna mati'ij a'íjma i yójmua'mua' i maj seequéj aja'chej, juxa'aj mana'aj eenye' tyáhue'ra', majta juxa'aj eenye' tyáaxure', a'yaa pu ajta i Jesús huóoruuj ti'ij a'yan cha'tána'aj eenye' tyáhue'ra', ajta a'yan eenye' tyáxuure'ej, ta'aj ij ja'antypuá'ritye'en a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj ti huó'cui'nyij ti tyeítýee, a'í pu a'ín pué'een i tyiyáaru'. ¹⁵ A'yaa pu'ij tyihui'rájtoo a'íjma i maj a'yan séjria'ca'aj mati'ij i maj ca'nyéjrij jin tyi'muarie' a'íjna jime' maj tyi'tziinya'ca'aj maj huácu'nyij. ¹⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, tiquee a'íjna jin mujo've'mej ti'ij a'íjma huatyáhuüre'en i maj tajapuá tyí'huüre', sulu ta'aj ij a'íjma huatyáhuüre'en i maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁷ A'íj pu jin a'yan huó'ruuj mati'ij i ihuáamua'mua', ta'ij ij a'íjna jin tye'entyájrutyey i ti néijmi'i jin tyu'tyáhuüre'en i Dios jimí, ajta a'yan tyihuá'ancu'vaxij i tyeítýee, ajta tyihuacáari'ri' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimí. ¹⁸ Ajta je'en a'ín jaapuéjztariaca', ajta tyo'táviicue'ri', ijij pu arí i'rij ti a'ín huo'táhuüre'en a'íjma i maj á'viicue're' tyi'tíj jime'.

3

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Moisés

¹ A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, ajta a'ín jamuaatajé siaj sij néijmi'i jimí huatyá'itzeere'en, siata'aj tyámua' a'íj jitze tyú'mua'tyij i Jesús, i Dios ti uyo'ta'ítýaca' ajta a'ín néijmi'i jin tyi'huüre' i Dios jimí, a'í pu ajta taaté'exaa a'íjna i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ² Ji'nye a'í pu i Jesús néijmi'i jin tyámua' tyi'sejre' i Dios jimí, i ti ja'antýihuoj ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuüre'en, a'yájna ti'ij ajta i Moisés néijmi'i jin tya'rá'astej ti'ij tyi'huúria'ca'aj i chí'ra'an tzajta' i Dios. ³ Ajta i Jesús Dios pu jéetze' pu va'cán tye'entyáarujtýej, quee a'íjci i Moisés, a'yájna tyati'ij tyajta jéetze' tyámua' tya'tá'caa a'íjci i ti chí'ij tyi'ta'huacaa tyequée a'íjci i chí'ij. ⁴ Néijmi'i i chí'ij ti tyi'sejre' a'tíj pu ja'ajtaahuaca', ajta i Dios pu a'ín pué'een i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj i ti a'yan tyi'sejre'. ⁵ A'yaa

pu'ij, a'ájna i Moisés, i ti tyi'táj jin tyi'huúria'ca'aj, néijmi'i pu jin tyámua' huaráj i chi'ra'an tzejta' i Dios, a'yaa pu tyi'huúria'ca'aj ti'ij jaataxáj je'ej ti tyi'táj i Dios tyu'taxájtaj. ⁶ Ajta i Ciríistu', i ti yójra' pué'een, a'íi pu néijmi'i jin tyámua' tyi'huúre' i chi'ra'an tzejta' i Dios, ajta a'ájna i chi'ra'an ityáj tu a'íin pué'een i tyeítyeristyamua'me'en, tìpua'aj tyetyo'táviicue' tyej tyámua' eenye' tyajta tatyamua've'ej a'íjci jime' i tyaj jitzán tyi'ijchó've'.

I Dios jimi mu juso'pe' a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een

⁷ A'íj pu jin, a'yájna ti'ij tyi'xaj i júuricama'ra' i Dios i yu'xarij jitze a'yan tìjin:

Tìpua'aj mua'aj ijíij siáanamuaaj je'ej ti i Dios tyi'xaj,

⁸ caxu tyi'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa tzejta', mati'ij a'íjma i maj quee jáanamuaajri',

majta je'en tyi'táj jin jaatatyésej i Dios a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁹ A'áa mu tyi'táj jin natatyésej a'íimaj i já'muahuasímua'ci'ij,

majta a'áa já'tyeej huá'puatyej nyinyi'ra'aj metyi'séeraj je'ej nyaj tyi'táj jin ríjcaj.

¹⁰ A'íj nu jin huo'tájaaxie'vi'ri' néijmi'caa a'íimaj i tyeítyee,

nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tìjin: "A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyi'mua'tzej i jutzájta',

majta quee a'náj jaxie've' maj jáamua'tyij je'ej nyej nyáaj tyi'ijta."

¹¹ A'íj nu nyij jin nyú'camui'ij a'yan nyetya'tányaratziiri'

maj quee a'náj ujo'tyárutyij jo'maj ja'huóoso'pe'en nyajamuan.

¹² Nye'ihuáamua', tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj i jutzájta', nusu tiquee ajta che' tyá'tzaahuatye'ej, ti'ij a'ájna jin ajtára'nyij i Dios jimi ti júurij. ¹³ Sulu siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej jamuán a'náj tina'aj, ijíij siaj siooj júurij, ti'ij quee síj tye'tyánaamuan i jutzájta' tyi'táj jime' ti hue'tzij pué'een ajta je'en a'ájna jin je'ej pua'aj huárinyij. ¹⁴ Ji'nye a'yaa pu ityájma tyi'táj tyi'taci'tyij jamuán i Ciríistu', tìpua'aj tyetyo'táviicue' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, a'yájna tyati'ij tye'ejchó'va'ca'aj tya'ti'ij huatyátahuij.

¹⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tìjin:

Tìpua'aj mua'aj ijíij siáanamuaaj je'ej ti i Dios tyi'xaj,

caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta', mati'ij a'íimaj i maj quee jáanamuaajri'.

¹⁶ ¿A'tyaanyíj maj a'íin pué'een i maj quee ja'rá'astej mati'ij jáanamuaajri' i nyúucaria'ra' i Dios? A'íimaj mu a'íin pué'een i Moisés ti hui'rájtoj a'ájna a Egipto. ¹⁷ Ajta a'íjma i Dios ti huá'puatyej nyinyi'ra'aj huá'jaaxie'vi' a'íimaj mu a'íin pué'een i maj ootyá'itzee i jimí, majta je'en huá'cuii a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹⁸ A'íi mu majta a'íin pué'een i ti Dios hua' jime' a'yan tya'tóoratziiri' mej mij quee a'náj ujo'tyájrutyij jo'maj ja'huóoso'pe'en, a'ájna jime' maj quee ja'antzaahuaj. ¹⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa tu tyá'mua'reej tiquee a'yan tyihuo'ci'ij maj ujo'tyájrutyij, ji'nye camu tyá'antzaahuaj.

4

1 A'íj pu jin, ijíj tu ooj je'ej tyí'rij tí'ij táahuire'en a'íjna i Dios tí jin tya'tóoratzíiri' tyej tyij ujo'tyájrutyey jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, tyiche' tyámua' tyi'huátacha'ín, tí'ij quee sáij tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en ajta je'en quee jáaci'tyij tí a'áa jo'tyájrutyey. 2 Jí'nye ityáj tu ja'ancuriáa' a'íjna i nyúucarij i Dios tí jin tí'rátoosij, ajta a'íjma capu huo'tyáhuu matí'ij jáanamua'jri', jí'nye camu a'yan huaríj tí'ij tyé'íjtaca'aj i nyúucarij maj jáanamua'jri'. 3 Tyajta ityáj, i tyej tyá'antzaahuaj, ityáj tu a'áa jo'tyárutyij jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, a'íjna i tí Dios jin a'yan tyu'taxájtaca' hua' jime' tíjin:

A'íj nu jin nyú'camu'íj nyetya'tányaratzíiri',

mej mij quee a'áa jo'tyájrutyey jo'maj nyajamuan ja'huóoso'pe'en.

Ajta i Dios jimi pu'rij néijmi'i tyí'ci'piihuaca'aj tí'ij na'aj tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, 4 jí'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze a'íjna jime' i xicáara' ta'ráahua'puaj tíjin:

Dios pu huóoso'pej tí'ij ja'antyci'íj i tí jin tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze i ta'ráahua'puaj.

5 Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj yu'xarij jitze tíjin:

Camu a'áa jo'tyárutyij jó'nyaj huaja'tá'caa mej mij huóoso'pe'en.

6 Ajta móoche' mu séecan á'ítzeere' maj a'áa jo'tyájrutyey jo'maj jamuán ja'huóoso'pe'en i Dios, a'íjma' i maj quee a'áa jo'tyájrurij, a'íjna jime' maj quee ja'rá'astijrej a'íjci i nyúucarij i Dios tí jin hui'ratonyíche'. 7 A'íj pu jin i Dios arí ajtáhua'aj séej xicáara' jitze tya'taráj ajta a'yan jaatamua'aj tíjin: "íjij", a'íjna pu jimi a'yan ará'tyeej tyataxájtaca' i David a'náj tí a'yan atyojo're'nyesij, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

Típua'aj íjij mua'aj siáanamua'aj je'ej tí tyí'xaj i Dios,

caxu tyí'tyánaamuan i jutzájta'.

8 Jí'nye típua'aj a'íjna i Josué huo'tá'nyijche' maj huóoso'pe'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu i Dios a'yan tyataxáatajche' ajtáhua'aj séej xicáara' jitze. 9 A'íj pu jin óoche' á'ítzeere' hua' jimi i tyeítyeristyamua'me'en i Dios mej mij jamuán huóoso'pe'en, 10 jí'nye a'íjna i a'tíj tí a'áa jo'tyárutyij jo'tíj i Dios tyihuaja'tá'caa tí'ij a'tíj huóoso'pe'en, a'yaa pu tyá'ci'tyij tí huóoso'pe'en i tí jin tyí'muarie' tí'ij ajta Dios tyi'huóoso'pej. 11 A'íj pu jin, tyiche' ca'nyíjra'aj huatáta'an tyej tyij tyámua' eenye' ajta ij táaci'tyij tyaj a'áa jo'tyájrutyey jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, ta'aj ij quee a'tíj a'yan rijcaj matí'ij jájcuaj ímuáj huaríj i maj quee tyá'antzaahuaj.

12 Jí'nye a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj pu júurij ajta néijmi'i putyí'uurej. Ajta jéetze' tyí'huire' quee i chúun tí juxa'aj tya'antámuamuaa, a'íj pu tyáru'píj i xiéjnyu'caria'ra' jitze i tyévíj, ajta i mua'tzíiria'ra' tzajta', ajta jaayí'tín tí jáamua'reej je'ej tí sáij tyí'mua'tzej, ajta je'ej tí sáij tyá'xie've' i juxiéjnyu'caa tzajta' tí'ij tyi'tíj jin je'ej huárinyij. 13 Ajta néijmi'i i Dios tí tyú'taahuaca' capu tyi'tíj i'rij tí'ij jimi huatyóo'avaaj, néijmi'i pu jimi tyí'sejre', ajta a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i jimi huatátasejrataj.

Jesús pu a'ín pu'éen i tí jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee

14 A'íjna i Jesús, i tí yójra' pu'éen i Dios, a'íj pu a'ín pu'éen i tí tajimí va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ajta arí tajapuá jo'ojnyéj. A'íj

pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ji'nye a'íjna i ti tajíme' va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'íi pu jaayí'tin ti'ij tá'ancu'vaxi'in a'íjna jime' tyaj quee taca'nyej i tatzájta', ji'nye a'íi pu ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' tyati'ij ityáj, ajta a'íjna capu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee. ¹⁶ Tyiche' taxáahuaj ajtyáxiirej jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij i ti jitzán acájca i Dios ti jéehua taxie've', ti'ij a'íin tá'ancu'vaxi'in ajta je'en táahuire'en tyati'ij á'viicue'ria'aj.

5

¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyi'huire' i Dios jimi, a'íi mu a'yan tyihua'vá'huoosij i tyeétyee, mej mij a'íjna jin antyúumua'reeriaj mej mij hua' japua huatányuunyij i Dios jimi, ajta mej mij tyu'támu'vejritaj i Dios jimi, majta ya'muáatyee huatámu'vejritaj a'íjci jime' i maj jin ootyá'itzee. ² Ajta a'íjna i ti tyi'táj jin tyi'tyéjvee a'íimaj mu tyé'ijtye' i tyeétyee, a'íj pu jin i'ríj ti'ij hua'ancu'vajxi'in a'íimaj i maj quee tyi'táj mua'reej, majta i maj tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, ³ ajta a'íjna jime' ti'quee juca'nyej a'íj pu jin juxie've' ti anaquéej tyu'támu'vejritaj a'íjna jime' ti a'íin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta je'en a'íjma jime' i tyeétyee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyi'táj jin tyityo'tyá'itzeerej i Dios jimi. ⁴ Capu i'ríj ti a'táj jusíj a'íjna jin tye'entyájrutyey, sulu Dios pu a'yan tyaata'íjtye'sij, a'yájna ti'ij tyaata'íj a'íjci i Aarón. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj, a'íjna i Ciríistu' capu jusíj antyúuhuoj ti'ij va'cán jin tye'entyájrutyey, sulu Dios pu a'íjna jin tye'entyáaruptyey, ji'nye a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

Muáaj paj nyiyóoj pué'een,
ijíj nu a' táataj pue'éenye'ej na'mej.

⁶ A'yaa pu ajtáhua'aj tyaaté'exaa i yu'xarij jitze tijin:
Muáaj paj jusén jime' va'cán jin tyi'tyaváaj puá'mej i Dios jimi
a'yájna ti'ij ajta a'íjna i Melquisedec.

⁷ Ti'ij ooj i Ciríistu' a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, a'yaa pu jéehua tyu'tyéenyuj ajta huóoyiinyaca' a'íjna jimi i Dios, i ti a'yan tyeeyí'tin ti japuan huatányuunyij ti'ij quee huámu'nyij, ajta néijmi'i tya'rá'astej, a'íj pu jin i Dios jáanamujri'. ⁸ A'yaa pu'ij a'íjna i Ciríistu', i ti yójra' pué'een i Dios, a'yaa pu tyapuéetzitarej ti'ij ij jáamua'reeri' i ti néijmi'i tya'rá'astijre, ⁹ ajta ti'ij néijmi'i jin tyámua' huaríj, aj pu'ij a'íjna jin tye'entyájrupij ti'ij a'íin hui'rátoonyij jusén jime' néijmi'caa i maj jimi tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i Dios a'íjna jin tye'entyáaruptyey ti'ij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, a'yájna ti'ij ajta tyu'tyáhuíi a'íjna i Melquisedec.

Maj jéetze' tyámua' tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi

¹¹ Jéehua tu tyajámua'ixaatye' a'íjci jime', ajta tyési' tyej tyij tyámua' naa tyajamuaaté'exaatye'en, ji'nye caxu mua'aj jiye'tzín yo'itéej xá'ju'un. ¹² Maj siajta seríj á'tyeej, pu'ríj a'yan tyi'xá'pu'íntacaj siaj sij mua'aj tyihuó'mua'tyey, maj siajta quee caxu, sulu a'yaa pu tyúuxie've' ti a'táj ajtáhua'aj tyajamuáamua'tyey a'íjna jime' i nyúucarij i maj jin huatyóohuij. A'yaa xu een mati'ij a'íimaj i ti'ríj maj jumua'tij léechij ya'caa, maj quee xu yó'japui'ra' i cue'ráj. ¹³ A'íimaj i maj i léechij jin júurij a'yaa mu een mati'ij i ti'ríj i maj móoj huá'tzi'tyey, a'íj mu jin quee xu yó'itej a'íjci i nyúucarij i maj

jín tyihuo'muá'tyej je'ej tí sáij tyi'tyúucha'ij i Dios jimi. ¹⁴ A'íjna i nyúucarij a'yaa pu tyi'huüre' tí'ij i cue'ráj i maj jacua'caa i maj huásij, i maj meríj jamua'reej tyi'táj tí xá'pui' ajta i tíquee xá'pui', j'i'nye mu'ríj jaayí'tin a'íjci jime' maj tyámua' tyityetyúucha'ij i Dios jimi.

6

¹ A'íj pu jín tyiche' huaju'un tyej tyij jéetze' huahuóse'en i Dios jimi, tyata'aj tyij jéetze' jáari'rej i nyúucaria'ra' i Ciriístu'. Tyiche' quee a'íj tyana'aj namuajraj i nyúucarij tí jime' jaxaj tyej tyij seequéj tyú'mua'tyij, a'íjci jime' i yí'ráj tíquee tyi'táj huüre' i Dios jimi, nusu i nyúucarij tí jaxaj tyej tyij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ² je'ej maj tyitaamuá'tyej tyej tyij huái'huaca' i Ciriístu' jitzán ma'can, nusu i tyaj hua'vá'muarie'xi'in a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jime' i nyúucarij tí jaxaj a'náj maj huatájuuritaj a'ímaj i maj meríj huácuij, ajta tí i Dios huá'xijtye'en séej ajta séej je'ej tí tyá'ci'tyij jusén jime'. ³ A'yaa tu néijmi'i jín rinyij típua'aj i Dios a'yan tyitatá'care'en.

⁴ Ji'nye a'ímaj i ja'antzaahuaj i nyúucarij tí a'yan tyi'ja'yájna, mu'ríj jaamua'aj a'íjna i Dios tí huo'tapuejve, majta ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios, ⁵ a'íj mu majta jaataxié'vej a'íjci i nyúucarij tí jéehua tyi'huüre' i Dios tí jimi jo've'mej, majta ja'ancuriáa' a'íjna i tí jín i Dios tyu'ta'íjtaj jusén jime', ⁶ típua'aj a'ímaj majtáhua'aj je'ej pua'aj huárinyij, capu che' je'ej tyí'rij mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyáhuixi'in i Dios, ji'nye a'íj mu majtáhua'aj jó'tateesij i cúruuj jitze a'íjci i tí yójra' pué'een i Dios, majta hua' tzajta' i tyeítyee jaatyáxaahuataca'. ⁷ A'yaa mu een tí'ij i chuéj i maj japuan huáviiyaca' ajta je'en néijmi'i i chuéj tzajta' ajo'cárutyij i jájtyij, aj pu'ij japuan tye'ejnyésij i tí tyu'tyáhuüre'sij a'íjma jimi i maj japuan tyu'huástej, ⁸ ajta típua'aj japuan ajnyéj a'íjna i tzícare'ej, ajta a'íjna i tí jéehua tyi'tyáxamue', capu tyi'táj huüre' a'íjna i chuéj, aj pu'ij a'yan tye'mej tí i Dios je'ej pua'aj ja'uurej, ajta je'en jaatyáteeraj.

⁹ Tyij tyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye', mua'ajmaj nye'ihuáamua' mu tyaj jéehua já'muaxie've', a'yaa tu tyámua' tyá'mua'reej sij mua'aj a'íjn pué'een i sij tyámua' tyityaajú' tí'ij jamuáhuüre'en. ¹⁰ Ji'nye Dios pu tyámua' rinyij ja'mua jimi, ajta quee yo'huá'xij je'ej sij tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' sij huo'taxié'vej i Dios jitze maj ajtyáma'can, a'yájna siatí'ij siooj ricij. ¹¹ A'yaa tu tyá'xie've' sij mua'aj a'yan sáij ajta sáij tyúusejrataj sij jutyamua've' a'íjna jime' je'ej sij tyi'muarie', ta'aj ij néijmi'i a'yan atyojo're'nyej je'ej sij tyi'ijchó've'. ¹² Catu jaxie've' sij huí'na'sa'aj, sulu siata'aj a'yan huárinyij matí'ij a'ímaj i maj tya'ancuriáa'sij i tí jín Dios tyihua'táratziiri' a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' majta néijmi'i jín tyo'táviicue'ri'.

¹³ Tí'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, a'íj pu a'yan tyaaté'exaa i junyúucaa jime', ji'nye capu aja'ja'tiitaca'aj tí jéetze' va'cán jín tyi'tyávaaca'aj tí'ij nyúucarij jín tya'táratziij, ¹⁴ a'yaa pu tyaaté'exaa tíjín: "Nyáaj nu jéehua muaatyáhuüre'ej, nyajta huo'támui'rej a'íjma i maj muéetzij jitze eerama'cántaj muá'ju'un." ¹⁵ Ajta a'íjna i Abraham a'tyéevi'ij pu tyu'chó'vej juxié'vi'ra' jime', aj pu'ij ja'ancuriáa' a'íjna i tí jín Dios tya'táratziiri'. ¹⁶ Típua'aj i tyeítyee

tyi'táj jin metya'tóoratzii, a'íj mu jimi tya'tóoratziiiraj i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee mequee a'íimaj, ajta mati'ij tyi'táj a'yan tyu'taxáj, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej je'ej maj meríj tyaaxá'puí'intarej, a'íj pu jin quee che' je'ej tyí'riij maj seequéj tyaataxáj. ¹⁷ A'yaa pu'ij, Dios pu a'yan tyaaxá'puí'intarej ti'ij huo'taséjratye'en tyámua' naa a'íimaj i ti huá'ci'tyij je'ej ti a'íin tyihua'táratziiri', mej mij jáamua'reej tiquee seequéj ja'uurej a'íjci i ti jin arí a'yan tyaaxá'puí'intarej. A'íj pu jin a'yan tya'tóoraj ti néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti tyu'taxájtaca'. ¹⁸ A'íjna i ti tyí'hua'puaj tiquee i'ríj ti seequéj jáa'uurej, ti ajta quee i'ríj ti Dios jaatyáahue'taj, a'íj tu jitze huatyátaca'nyej ti'ij Dios táahuire'en tyajta a'íjna jitze tyi'ca'nyej je'ej ti a'íin tyitaatá' ityájma. ¹⁹ A'íjna i tyaj jin jajchó've', ca'nyíjra'aj pu tatá'caa ti'ij quee tyi'táj ta'itziitya'aj i tatzájta', a'yájna ti'ij i báarcuj a'íjna jitze tyúuca'nyej i tyapúusti' ta'cáatojvi. A'íjna i tyaj jin tyi'ijchó've' tajapuá pu je'ráma'can, huárita' a'íjna i cáixurij ti jé'ta' ja'cáavii, ²⁰ jo'tíj i Jesús anaquéej jo'tyájrurij ti'ij tajapuá huatányuunyij, ajta a'íjna jin tye'entyájrurij ti'ij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimi jusén jime', a'yájna ti'ij ajta a'íjna i Melquisedec.

7

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Melquisedec

¹ A'íjna i Melquisedec a'íi pu rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íijma jimi i maj Salem já'chajca'aj, ajta va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i Dios jimi. Ti'ij Abraham mupu já'ajvej ti'ij néijmi'caa antyimue'tij a'íijma i maj rey jin tyityatatyá'ca'aj, a'íi pu i Melquisedec ujó'mej ti'ij ij ja'antynájchaca' a'íjci i Abraham, aj pu'ij tyámua' tyeetyájtoo, ² aj pu'ij i Abraham tyaatá' tamuáamuata' pua'mácan ti a'íjna jitze ajtyáma'can i ti tyu'mué'tij jo'maj jo'nyó'sej. Ajta a'íjna i maj jin a'yan jatamuá'muaj tíjin Melquisedec, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin, I rey ti tyámua' naa tyí'ijta, ajta a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'ájna a Salem, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin, Rey ti tyámua' tyihua'cha'ij mej mij juxáahuaj ajo'cháatime'nyij. ³ Capu je'ej ámiteere' a'tíj ti táatajra', nusu a'tíj ti náanajra' pué'een, capu ajta je'ej ámiteere' a'tíj ti jitze eeráma'can, nusu a'náj ti huanie'huaca', na'ríij a'náj ti huamuí', a'íj pu jin, a'yaa cha'tána'aj tin huasé'rin ti'ij ajta i yójra' i Dios, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jusén jime'.

⁴ Ajta a'yájna, siata'aj tyámua' tyeeséj ti jéehua juxié'va'ca'aj a'íjna i Melquisedec, a'íj pu jin i Abraham tyaatá' a'chu tamuáamuata' pua'mácan, ti a'íijma jitze tye'ejtyáma'cantaca'aj i maj rey jin tyityatatyá'ca'aj i ti hua'antyimue'tij. ⁵ A'yájna ti'ij tyá'xaj i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can i maj majta tyi'táj jin tyityatatyíj i Dios jimi, a'yaa mu tyityaatóoci'puaj maj huo'táhuavíij i tyeítyee tamuáamuata' pua'mácan i maj tyí'ijcha'ij, tyij majta hua' ihuáamua' pué'een nusu majta i Abraham jitze eeráma'can mati'ij a'íimaj. ⁶ Ajta a'íjna i Melquisedec, capu a'íjna jitze eeráma'cantaca'aj i Leví, a'íi pu ajta ja'ancuriáa' tamuáamuata' pua'mácan a'íjna jimi Abraham, je'ej ti i Dios tyi'táj jin tya'tóoraj a'íjna jimi i Abraham. A'yaa pu a'íjna jin i Melquisedec tyámua' tyeetyájtoo a'íjci i Abraham, ⁷ ajta quee i'ríj ti a'tíj a'yan tyaataxáj

yee capu a'yan tyi'ja'yájna ti a'ín jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee i ti tyámua' tyihua'tá'caa. ⁸ Ajta íyan i cháanacaj japua, a'ímaj i maj tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej a'íi mu pué'een i tyeítvee i maj cui'caa, ajta i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj a'íjci i Melquisedec ti'ij i ti ooj júurij. ⁹ A'yaa pu tyí'rij tyaj a'yan tyaataxáj tijn a'ímaj i maj Leví jitze eeráma'can, i maj majta tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej, a'íi mu tyu'nájchitaca' a'íjna jimi i Melquisedec ti'ij a'ín tyaanájchi i Abraham, ¹⁰ ji'nye ti'ij a'íjna i Melquisedec eerájraa ti'ij ja'antynájchej a'íjci i Abraham, a'íi mu meríj jitzán séjria'ca'aj i maj jitzán eerama'cáantaj muá'ju'un.

¹¹ A'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íj mu ancuriáa' i nyúucarij a'íj ti jitze eeráma'can i Leví. Ajta ijíj, a'ímaj i maj va'cán jin tyity-atatyá'ca'aj majta tyámua' eenye', capu juxié'va'caj ti síj huataséjre'en ti ajta va'cán jin tyi'tyéjvee, capu che' a'íj ti jitze eeráma'can i Aarón sulu a'íj ti jitze ajtyáma'can i Melquisedec. ¹² Ji'nye mati'ij seequéj jáaruuj i maj jin tyityatatyíj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj seequéj jáa'uurej i nyúucarij i maj jin tyu'ta'íjtaj, ¹³ ajta a'íjna i tavástara', i ti ja'xaj i yu'xarij jitze, séj pu tyeítveera' jitze ajtyáma'can, i ti quee eexúj a'náj a'tíj tyi'tíj jin eerájraa ti'ij tyu'tyáhuire'en i Dios jimi. ¹⁴ Ji'nye tyámua' tu tyá'mua'reej ti i tavástara' Judá jitze eeráma'can, ajta i Moisés capu a'náj tyi'tíj huataxájtaca' a'íjma tyeítveera' jitze ma'can, ti'ij huo'taxájtaca' i maj va'cán jin tyityetya'úuj muá'ju'un i Dios jimi.

¹⁵ Ajta a'yan tyámua' naa tyé'miteere', típua'aj a'íjna i ti huataséjre a'yan cha'tána'aj va'cán jin tyi'tyávaacaj ti'ij a'íjna i Melquisedec, ¹⁶ ajta quee a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj je'ej maj tyo'yú'xaca' a'ímaj i tyétyacaa i maj cui'caa, sulu a'íj pu jin tye'entyájrurij a'íjna jime' ti júurij ta'mej jusén jime'. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaataxájtaca' tijn: Muáaj paj jusén jin va'cán tyi'tyaváaj puá'mej, a'yájna ti'ij i Melquisedec.

¹⁸ A'yaa pu'ij a'íjna i nyúucarij ti i Dios anaquéj jaatyájtoo a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu juca'nyajca'aj a'íj pu jin quee tyi'tíj je'ej tyu'tyáhuíi, ¹⁹ ji'nye a'íjna i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo capu tyi'tíj tyámua' huáruuj, a'íj tu jin séj jimi tyi'íjchó've' i nyúucarij ti jéetze' tyámua' een, tyej tyij a'íjna jin ajtyáxiirej i Dios jimi.

²⁰ Ajta i Dios a'íjna jin tya'tóoraj i junyúucaa jime'. Majta a'ímaj i maj va'cán jin tyitye'entyájrurij capu i Dios junyúucaa tyu'tá' a'íjma jimi, ²¹ ajta i tavástara', a'yaa pu a'íjna jin tye'entyájrurij i nyúucarij jime', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijn:

Tavástara' pu arí a'yan tya'tóoratziiri',

a'íj pu jin quee juhuárita' huaré'mej.

Tavástara' pu va'cán jin tyi'tyaváaj ta'mej jusén jime'.

²² A'yaa pu'ij, Jesús pu a'ín pué'een i tyaj jin jamua'reej ti jéetze' tyámua' een a'íjna i nyúucarij ti jájcuaaj i Dios ti jin tya'tóoraj ityájma jimi. ²³ A'ímaj i maj ará'tyeej va'cán jin tyi'huúria'ca'aj i Dios jimi, mamu'caaj, ji'nye a'íi mu cui'caria'aj, a'íj pu jin quee i'riitaca'aj maj jusén jin júurij, ²⁴ ajta i Jesús a'íi pu jusén jin séjre', ajta i ti jin va'cán tyi'tyéjvee i Dios jimi capu a'náj antyipua'rij. ²⁵ A'íj pu jin pújoorej ti hua' japua huatányuunij a'íjma i maj ajtyáhuixíj i Dios jimi a'íjna

jitze ma'can i Jesús, ji'nye a'í pu jusén jin júurij, ta'aj ij hua' japua huatányuunyij.

²⁶ A'íj pu jin i Jesús a'ín pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i tajitzé juxie've'. A'í pu ji'réenya'aj séejre' i Dios jimi, ajta quee tyi'tíj á'itzeere', capu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj matí'ij i séecan i maj je'ej pua'aj tyi'tyesejre' i Dios jimi, ajta tajapúa já'sejre'. ²⁷ Capu a'yan tyi'sejre' matí'ij i séecan i maj majta tyityetyu'uj i Dios jimi, i maj ya'muáatyee cui'caa mej mij huo'támu'vejritaj jujíme' majta je'ej a'íjma jime' i jutyétyeristyamua'. Ajta i Jesús, a'yaa pu séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij jusén jin néijmi'caa huatyáhuire'en. ²⁸ Ajta a'íjna i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo, a'íjma pu antyíhuooca'aj i tyeítyee mej mij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i maj majta quee tyámua' éenye'ej i jutzájta', ajta a'íjna i nyúucarij i Dios ti jin tya'tóoraj, a'íj pu antyíhuo i juyó, ti tyámua' een jusén jime'.

8

Jesús pu a'ín pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapúa

¹ Ajta i ti jéetze' juxie've' i tyaj jatyáxajta a'í pu a'ín pué'een ti sáij va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi ti'ij tajapúa nyuucacaj, ajta uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios, ² ajta va'cán jin tyi'tyéjvee u tyejúuj tzajta', a'íjna i ináamuaj ti tzáahuatyí'ra'aj jin já'sejre' i Dios jimi, tavástara' ti ja'ajtaahuaca' camu a'ímaj i tyeítyee.

³ Néijmi' i i maj va'cán jin tyityetyu'uj, a'íj mu jin antyíhuaviihuaca' mej mij tyi'tíj tyu'tapuéjve'en majta tyu'támu'vejritaj, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i Cirístu' ajta tyi'tíj huatámu'vejritaj. ⁴ Típua'aj a'ín a'yan huatyávaacaj i cháanacaj japua, capu i'rúitacajche' ti va'cán jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ji'nye mu'ríj a'yan séejre' i maj a'íjci jin antyúumua'reej mej mij tyu'támu'vejritaca' majta tyu'tapuéjve'en i Dios jimi, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' a'íjna jitze i yu'xarij Moisés ti yan jaatyájtóo. ⁵ Majta a'ímaj i maj va'cán jin tyi'huire', a'yaa mu a'íjna jin tyityetyu'uj ti a'yan séejre' ti'ij quéenyi'istaria'ra' i jútye' ti já'sejre'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej maj quéenyi'istarij pué'een i jútye' ti já'ma'can, ji'nye ti'ij i Moisés uhuatyóochej ti jaatyátaahuaj a'íjci i ináamuaj Dios pu a'yan tyaaté'exaa tijin: "Pata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, je'ej nyaj tyimuaataséjra a'ájna i jiríj japua." ⁶ Ajta i ti tajimí va'cán jin tyi'tyéjvee, a'í pu ja'ancuriáa' ti a'íjna jin tyu'tyáhuire'en i ti jéetze' jí'ren i Dios jimi, a'í pu a'ín pué'een i ti tajapúa huatányuusij, ajta a'íjna jitze aróoca'nyej i ti jéetze' tyámua' een i Dios ti jin tya'tóoraj.

⁷ Típua'aj a'íjna nyúucarij i ti jin anaquéj i Dios a'yan huaríj tyámua' éenya'cajche', capu a'yan tyuuxié'va'caj ti'ij ajtáhua'aj séej i nyúucarij huátyoonyij i ti jin tya'tóoratzij. ⁸ Ajta i Dios a'yaa pu tyihuo'séj maj a'ímaj i tyeítyee quee tyámua' éenye'ej, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin,

A'yaa pu tyí'xaj i tavástara' tijin: A'yaa pu atyojooma'aj ta'mej, nyej nyij jájcuan i nyúucarij huo'tá'sij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma i tyeítyeristyamua'me'en i Judá.

⁹ A'íjna i nyúucarij, capu a'yan éenye'ej ta'mej tí'ij i nyaj huo'ta' i já'muahuasimua'ci'ij, nyati'ij hua'naví'raj hua' muáca' jitze nyahui'ráavi'tij a'ájna a Egipto, majta a'íimaj camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuo'ta'íj i nyúucarij jitze, a'íj nu jin ahuojoohuá'xij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'.

¹⁰ A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányarasij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can,

tí'ij tye'entyipua'ren a'ájna xicáara' jitze, a'íi pu a'íin pue'éenye'ej ta'mej, i ti jime' tavástara' a'yan tyí'xaj tíjin, A'yaa nu tyetyátoosij i nyenyúuca hua'mua'tziira'aj jitze, nyajta i hua'xiéjnyu'caa tzajta'.

Nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej, majta a'íimaj nyetye'ítyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹¹ Capu che' a'yan tyuuxié've'ej ta'mej maj séej jamuán majta séej, tyí'huóomua'tyej mej mij jáamua'tyij i tavástara',

ji'nye néijmi'i mu nyamua'tyáaj muá'ju'un,

tí'ij na'aj i ti jéetze' cáleen ajta i ti jéetze' vásti'.

¹² Nyáaj nu tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin je'ej pua'aj huaríj,

nyajta quee che' a'náj jo'támua'reerij i maj jin ootyá'itzee.

¹³ Tí'ij i Dios a'yan tyá'xajta ti jájcuacan huatyátoosij i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj ti i nyúucarij arí mí'ma'can i ti anaquéej hua' jimi jaatyájto, ajta i ti arí mí'ma'can ti ajta quee che' tyí'tíj huíre', a'íi pu'ríj antyípuar'rij.

9

A'íjna i ináamuaj ti a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua

¹ Ajta a'íjna i nyúucarij ti anaquéej jaatyájto, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj huárinyij mej mij jaatyáanajche i Dios, a'íjna tzajta' i ináamuaj ti a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua. ² Ajta i ináamuaj a'yaa pu éenye'ej ájtaavijhuaca' jé'ta' ootanámi'huaj, ajta i ta'nájcaj jitze a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tíjin jo'tíj naa tyejé'een, jo'tíj jo'tyávaaca'aj a'íjna i ti antyitáatime, ajta a'íjna i méesaj ti japuan anja'ajmuaanyica'aj i páan i Dios ti jimi huatyátuuihuaca'. ³ Ajta huárita' a'íjna jitze i cíxurij ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tíjin "Jo'tíj i Dios huápu'i'ij tyámua' naa tyojo'ruuj", ⁴ a'áa pu ooroj jin ja'ajtaavijhuaca'aj i maj japuan tyu'támu'vejritaj cítzive'rij jime', ajta a'íjna i chí'ra'an ti ooroj néijmi'que' cámejri'huaca'aj. Ajta a'íjna tzajta' i chí'ra'an xá'rij pu iiracatyij ti ooroj jin taavijhuaca'aj i ti tzajta' uhuáaca'aj i cue'ráj i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tíjin maná, a'úu pu ajta je'ráca'tyii a'íjna i Aarón tyaxu' ti arí ajtanyáxi'ca'aj, ajta a'úun je'rámuaanyica'aj i tyetyéj ti jitzán á'yu'si'huaca'aj i nyúucarij Dios ti jin anaquéej tya'tóoraj. ⁵ Ajta japuan a'íjci chí'ra'an a'áan mu hua'puaj já'sejria'ca'aj i maj tajapua' tyí'huíre' i Dios jimi, a'íi mu ju' anáj jin ja'vá'najca'aj a'íjci i chí'ra'an i Dios. Ajta iíjij capu a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyu'taxáj tyí'tíj ti tzajta' séejre'.

⁶ Matí'ij tyámua' tyu'uuren, a'úu mu jo'tyáru'picha'aj muá'ju'un a'íjna tzajta' i ti a'nájca i ináamuaj, a'íimaj i maj va'cán jin tyí'huíria'ca'aj i Dios jimi, mej mij a'yan huárinyij je'ej maj tyí'tíj

jìn tyitye'entyúumua'reeriaca'aj. ⁷ Ajta a'íjna jítze i ináamuaj ti je'tyáa'sej, sáij pu'uj a'uun jo'tyáru'pij i ti va'cán jìn tyi'tyéjvee, ajta séej na'aj a'uun jo'tyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jítze, ajta ti'ij utyájrutyej, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íj hua'ásime'en i ya'muáatyee xuure', ti'ij jaatámu'vejritaj jujíme', ajta hua' jime' i tyeítvee, i maj quee jamua'reerij mo'tyá'ítzee i Dios jimi. ⁸ A'yaa pu a'íjna jìn i júuricama'ra' i Dios tyi'tamua'tyej ti a'yan huatóomua'aj tiquee xu tya'antácuun, tyej tyij utyájrutyej jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye óoche' pu séejre' i sáij i ináamuaj. ⁹ Néijmi'i a'íjna a'íi pu a'íin pu'éen i huá'yi'raj ijíij maj huátveítvee, ji'nye i maj a'yan tyá'astej a'íjci i yi'ráj, a'yaa mu tyi'puejve' majta tyi'mu'vejritaj i Dios jimi, ajta a'íjna capu tyámua' huá'uurej i hua'mua'tziira'aj jítze. ¹⁰ Ji'nye a'íi pu tyi'pu'éen i maj jacua'caa majta i maj jaya'caa, na'riij i maj jìn huatyá'i'huaxi'in, néijmi'i pu a'yan tyi'een je'ej maj jujímuaj'aj tyéejtyoj, ajta quee tyi'táj huíire' 'asta na'aj quee i Dios seequéj jáa'uurej.

¹¹ Ajta ijíij i Ciriístu' pu arí yatanyéj, ajta a'íin pu'éen i ti va'cán jìn tyi'tyéjvee i Dios jimi, ti'ij tyámua' tyitaatyátoonyij. Ajta jo'tij a'íin tyejé'ijtaj jéetze' pu tyámua' tyi'een, ji'nye camu i tyeítvee ja'ajtaahuaca'. ¹² Ciriístu' pu a'uun jo'tyájrurij, capu ti'ij a'íjna i chíiutyee xuure' huatámu'vejritaj, nusu i visáaru'uj, sulu juxúure' pu jìn tyu'nájchitaca', hua' jítze ma'can i tyeítvee jusén jime', a'íjna jime' i maj jìn ootyá'ítzee i Dios jimi. ¹³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyi'huíiria'ca'aj a'íjma jimi i maj quee tyámua' een, maj a'yan jáa'uurej i Dios jimi, mej mij huo'tyá'íiraxi'in a'íjna jime' i hua' xuure' i chíiutyee, majta i túuru'uj xuure', ajta i maj jacáraaxij i nasiira' i visáaru' i maj jaatyáatiej. ¹⁴ Ajta tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatán, jéetze' pu'ij tyi'huíire' i xúuria'ra' i Ciriístu'. Ji'nye a'íj pu jítze ma'can i júuricama'ra' i Dios i Ciriístu' a'yan tyu'tóomu'vejritaca', ajta quee tyi'táj jìn a'ítzéeria'aj jaatyáhuíirej, a'yaa pu een jìn huaríj, tyej tyij jaatapuá'citaj siaj já'astijre' a'íjci i yi'ráj tiquee tyi'táj huíire', tyej tyij jaatyáhuíire'en a'íjci i Dios ti júurij.

I nyúucarij ti jájcuan jìn i Dios tya'tóoratziiri'

¹⁵ A'íj pu jìn i Ciriístu' a'íin pu'éen i ti tyá'xa'pui'intare' a'íjna jítze i nyúucarij ti jájcuaaj, ajta a'íjna jime' mej mij tya'ancuriáan i ti tyihua'ci'tyij jájcuan jime', ji'nye Ciriístu' pu huamuí', a'íj pu jìn tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jìn ootyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyi'rij mej mij a'íimaj i Dios ti huo'tajé tya'ancuriáan je'ej ti tyi'táj tyihua'táratziiri'. ¹⁶ Ajta ta'aj ij i yu'xarij tyu'ta'íjtaj, i ti jìn a'táj tya'tóoraj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íjna i a'táj anaquéej huámu'nyij ti'ij séej tyú'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jítze. ¹⁷ Ji'nye a'íjna i yu'xarij capu tyi'táj huíire' tipua'aj ooj júurij a'íjna i a'táj ti a'íjci jìn tya'tóoraj, sulu tipua'aj arí huámu'nyij aj pu'ij séej a'táj tyi'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jítze. ¹⁸ A'íj pu jìn, a'íjna i nyúucarij ti Dios anaquéej jìn tya'tóoratziiri', a'yaa pu ajta tyu'tóoxie'vej maj je'ráxire'en i ya'muáatyee xuure'. ¹⁹ Moisés pu a'yan tyihuo'tánamuajrastej néijmi'caa i tyeítvee, je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'íjna jítze i yu'xarij i maj jìn tyi'íjtaca'aj, aj pu'ij té'ej a'íj tyi'á'aj i muxáj ti po'vij ajta i hisoopoy pl'ístaa, ti'quij jaatyáaru'nyej i visáaru' xuure' jime' ajta i chíiutyee xuure' jamuán i jájtyij, aj pu'ij a'íjna jaatyá'íiraxij i yu'xarij ti jiri', ajta

huo'tyá'íiraxij néijmi'caa i tyeítsee. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn: "A'íi pu a'ín pué'een i xúure'ej ti jin Dios a'yan tyaaxá'pui'intarej mua'ajmaj jimi." ²¹ Moisés pu ajta a'yan tyeetyá'íiraxij i xúure'ej jime' a'íjci i ináamuaj, ajta néijmi'i i ti a'uun tyi'ráa'ca'aj u ináamuaj tzajta'. ²² Ajta a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin tyi'ijta, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyí'rij ti tyihuo'tú'uunyi' i tyeítsee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, tìpua'aj mequee huo'tyá'íiraxi'in i xúure'ej jime', nusu mequee je'ráxire'en ya'muáatsee xuure'.

I mu'vejrij ti jéetze' tyámua' een i Dios jimi

²³ A'íj pu jin a'yan tyi'huóoxie'va'ca'aj maj a'yan tyityeetyá'i'huaxi'in mej mij tyu'jájcuare'en a'íjci i ti a'yan tyi'sejria'ca'aj ti'ij quényi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' tyejé'sejre', ajta a'íjna i ti jútye' tyejé'sejre' jéetze' pu tyámua' tyi'een, quee i maj a'yan tyi'mu'vejritaca i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye i Ciriístu' capu a'uun jo'tyájrurij i ináamuaj tzajta' i tyeítsee maj ja'ajtaahuaca', ti ajta a'yan een ti'ij quényi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' já'sejre', sulu tajapuá pu jo'tyájrurij i Dios jimi ta'aj ij tajapuá huatányuunyi'. ²⁵ Capu ajta a'íjna jin utyájrurij ti'ij mue'táj huatóomu'vejritaj, a'yájna ti'ij i ti va'cán jin tyi'huíire' úyan i cháanacaj japua, i ti séej na'aj utyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, jo'tij tyámua' tyejé'een ta'aj ij huatyá'íhuaxi'in i xúure'ej jime' tiquee jusíj je'ráxirej. ²⁶ Tìpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti i Ciriístu' mue'táj huámui'nyij ti'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj. Ajta ijíj ti'ij arí néijmi'i tye'entyipua'rij, Ciriístu' pu séej na'aj a'yan tyu'taséjre ajta jusén jin séejre', a'yaa pu jusíj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi. ²⁷ A'yájna ti'ij ajta néijmi'caa i tyeítsee tyihua'ci'tyij maj séej huácu'nyij ajta je'en a'yan tyihua'ci'tyij ti i Dios huo'xíjtye'en, ²⁸ a'yaa pu ajta i Ciriístu' séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' hua' jitze ma'can i tyeítsee, ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. Ti'quij ajtáhua'aj huataséjre'sij, capu che' puéjtzij huo'tá'sij a'íjci jime' i maj ootyá'itzee, sulu a'íi pu hui'rátoosij i maj jajchó've'.

10

¹ Ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyi'ijta Moisés ti yan jaatyájtóo, a'yaa pu éenye'ej ti'ij quényi'istaria'ra' i ti xá'pui' ti yaja've'mej, capu a'ín pué'een i ti jì're'can jime'. A'íj pu jin quee je'ej tyí'rij ti i nyúucarij tyámua' huó'uurej a'íjma i maj ajtyáxirij i Dios jimi mej mij séej tyu'támu'vejritaj séej nyinyi'ra'aj jitze. ² Ji'nye tìpua'aj a'íjna i nyúucarij tyihuo'tú'uunyi'rajche' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, camu che' a'yan tyo'tamua'réerejche' tyi'táj maj jin ootyá'itzee, majta jaatapuá'citajche' maj tyi'mu'vejritaj. ³ Ajta a'íjna i maj tyi'mu'vejritaj a'yaa pu'uj tyi'huíire' mej mij a'íjci jin jo'támua'reej ti'ij na'aj séej nyinyi'ra'aj jitze i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ⁴ Ji'nye i hua' xuure' i túuru'uj ajta i chíiutsee capu i'ríj ti'ij a'íjna jin i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jimi ootyá'itzee. ⁵ A'íj pu jin i Ciriístu' ti'ij a'yan huataséjre i cháanacaj japua, a'yaa pu tyaaté'exaa i Dios tijn:

Capáj jaxie've' maj tyu'támu'vejritaj, nusu maj tyi'táj tyu'tátuire'en muéetzij jimi,
sulu a'yaa paj muáaj tyinaatá' i nyaj jatyáhue'ra'.

6 Capu mua'raanajchij maj ya'muáatyee mu'vejritaj muéetzij jimi i maj huá'teeraj,

nusu maj tyu'tátuire'en muéetzij jimi a'íjna jime' i maj jin ootyá'itzee.

7 Aj nu nyij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

"Yá'nyaj huatyéjve, a'yájna tí'ij nye jimi tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij

a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', Dios paj pué'een."

8 A'yaa pu anaquéej tyu'taxájtaca', ti i Dios quee jaxie've' ajta quee ja'raanajchi maj jimi tyí'mu'vejritaj, na'riij maj jimi tyí'tuiiria'aj i ya'muáatyee i maj huo'tyáatiej, tí'ij a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee, tyij ajta a'yan tyihuo'ta'íj a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

9 Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "A'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'." A'yaa pu'ij huatóomua'aj ti a'íin arí jo'rio'uj i nyúucarij ti anaquéej huatyátuiihuaca', ajta je'en séej huatyájto i nyúucarij ti jájcuaj. 10 Dios pu tyámua' táaruuj, ji'nye Ciríistu' pu a'yan huaríj je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj, a'íjna jime' ti séej na'aj huatóomu'vejritaca' ajta jusén jin a'yan éenye'ej ja'mej.

11 Néijmi'i i maj va'cán jin tyityatyíj i Dios jimi, a'yaa mu a'náj tina'aj tyí'huüre', majta a'náj tina'aj tyí'mu'vejritaj, ajta a'íjna capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. 12 Ajta i Ciríistu', a'yaa pu séej na'aj tyu'támu'vejritaca' tí'ij tyihuo'tú'uunyi' jusén jime' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta je'en uja'ajcáayixíj muáca'ta' i Dios. 13 A'áa pu'ij tyí'cho've' 'asta na'aj quee Dios hua'antymue'tin néijmi'caa i maj jájcha'üre', 14 ji'nye séej pu jin i mu'vejrij tyámua' huó'ruuj jusén jime' a'íjma i Dios maj jimi ajtyu'uj.

15 Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' tijn:

16 A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányaratziiri' hua' jimi tí'ij tya'náara'an a'ájna xicáara' jitze.

A'íi pu a'íin pue'éenye'ej ta'mej i ti tavástara' a'yan tyá'xaj tijn:

"Nyahuo'tá'sij i nyenyúuca hua'xiéjnyu'caa tzajta'",

nyajta jaatyátoosij i hua'mua'tziira'aj jitze.

17 Nyajta quee che' jo'támua'reerij i maj jin ootyá'itzee,

nusu i maj jin je'ej pua'aj huaríj.

18 A'yaa pu'ij, capu juxie've' maj tyí'mu'vejritaj, ji'nye Dios pu arí tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'itzee.

Tyiche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i Dios jimi

19 Nye'ihuáamua', a'yaa pu ijíj tyitatá'caa tyej tyij taxáahuaj utyájrutyey u tyeyúuj tzajta', a'íjna jime' ti i Jesús je'ráaxirej i juxúure' tajitzé ma'can, 20 a'yaa tu a'íjna jitze tyityaajú' i juyéj ti jájcuaj, tyej tyij a'úun jo'tyájrutyey jo'tij je'cáahuíi a'íjna i cáanarij ti nyéeri'íj, a'íjna i cáanarij ti nyéeri'íj, a'íi pu a'íin pué'een i tyévira' i Jesús.

21 A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'íin va'cán jin tyí'huüre' tajitzé ma'can a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. 22 A'íj pu jin, tyiche' ajtyáxiirej i Dios jimi, tzaahuatyí'ra'aj jime' tyajta tyámua' éenye'ej i tatzájta', tyajta jí're'can jime' tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tyí'ja'yájna ti i Dios tyámua' tyitaatá'sij a'íjna jime' ti i Ciríistu' arí tyámua' táaruuj i taxiéjnyu'caa tzajta', a'íjna jime' tyaj huái'huaca' i jájtyij jime' ti jí're'en. 23 Tyiche' tyámua' eenye', tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeria'aj, a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta jitzán tyi'ijchó've'ej a'íjna i tyaj huá'ixaatye' i

tyeityee, ji'nye Dios pu a'yan rinyij je'ej ti arí tya'tóoraj ityájma jimi. ²⁴ Tyiche' jáahuonyij tyej tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij jéetze' huátaxie've'en, tyajta xá'pui' huárinyij. ²⁵ Tyiche' quee atyá'ítze'rihua'an jo'tyaj já'tasi'rii, mati'ij séecan ricij, sulu tyiche' jéetze' ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij tyámua' eenye', ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jítze ti tavástara' yan huataséjre'sij.

²⁶ Ji'nye tipua'aj taxié'vi'ra' jin tyooj je'ej pua'aj tyi'tyítacha'íij a'yan tyetya'mua'reeraj ti'quee xá'pui', capu che' mu'vejrij séejre' i ti jin i Dios tyitaatú'uunyi', ²⁷ a'íi pu'quij taci'tyij i ti tzíinyi're', ajta puéjtzij ti a'yan séejre' ti'ij tiéj i ti Dios huo'tá'sij néijmi'caa a'íijma i maj jájcha'íire'. ²⁸ Tipua'aj a'tíj quee jaatyáxaahuataj a'íjci i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua'puaj, na'ríij maj huéecaj a'yan metyi'sej ti i a'tíj tyi'tíj jin ootyá'ítzee a'íjci jítze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa mu quee tya'cu'váaj mééje'catan. ²⁹ Ajta jéetze' pu puéjtzij huá'ci'tyij a'íijma i maj jaatyáxaahuataj a'íjci i yójra' i Dios, majta i xúure'ej ti jin tyu'xá'pui'íntarej a'ájna i nyúucarij Dios ti jin tya'tóoratziiri', majta je'ej pua'aj tyá'xaj i júuricama'ra' i Dios. ³⁰ A'yaa tu tyá'mua'reej, ti i tavástara' a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'puaj nyej nyij tyo'xá'pui'íntare'en, nyáaj nu tyí'najchitan." A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tíjin: "Tavástara' pu huá'xíjtye'en i jutyéityeristyamua'." ³¹ Jéehua pu huá'pui'íj tzíinyi're' ti i Dios ti júurij jo'xíjtye'en i a'tíj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íij jimi.

³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyí'eenye'ej a'ájna ímuáj, siati'íj anaquéej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa xu néijmi'í tyityo'viicue'rej i siaj jin jajpuéjtzica'aj. ³³ Je'cáj mu je'ej pua'aj tyajamuaatajé, majta séecan ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íimaj i maj a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéjtzica'aj, ji'nye néijmi'í xu ju'ihuáamua'. ³⁴ Mua'aj xu hua'ancu'vajxi a'íimaj i maj eetyánami'huaca'aj, siajta jutyamua've'ej setyu'tátoj i siaj tyí'ijcha'íica'aj, ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reeriaca'aj siaj jéehua tya'ancuriáa'sij i Dios jimi, a'ájna ti tyajá'mua'a'rij ti jéetze' tyámua' tyí'een ajta jusén jin tyí'sejre'. ³⁵ A'íj xu jin quee yó'hua'nan i siaj jitzán tyí'ca'nyej, ji'nye jéehua xu tya'ancuriáa'sij. ³⁶ A'yaa pu ja'mua jítze tyúuxie've' siaj tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij, siaj sij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' ajta je'en tyajamuáaci'tyij i ti ja'mua jimi tya'tóoraj. ³⁷ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jítze tíjin:

Jiye'tzín jime', ca'nácan,

pu a'yan huataséjre'sij, a'ájna ti yaja've'mej.

Capu che' á'tyeeren.

³⁸ A'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'íij

a'íi pu jahuíire'en i ti jitzán tyá'tzaahuatye',

ajta tipua'aj jaatyáxaahuataj i ti jitzán tyá'tzaahuatye',

canu che' nyetyámua've'ej na'mej a'íjci jimi.

³⁹ Tyajta ityáj catu hua' jítze ajtyáma'can i maj jaatyáxaahuataca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'ájna jin antyípua'rij, sulu ityáj tu hua' jítze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye', ji'nye a'íijma pu huiire'en.

11

I maj jin tyá'tzaahuatye'

¹ A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'yaa pu huatóomua'aj tyej tyámua' naa tyá'mua'reerej i tyaj jajchó've'ej, tyajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyi'ja'yájna i tyaj quee jaaséj. ² A'íimaj i tahuásimua'ci'ij, a'yaa mu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij, ji'nye a'íi mu tyá'tzaahuatya'ca'aj.

³ A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íj tu jin jamua'reej ti Dios néijmi'i tyú'taahuaca' ijíj ti tyí'sejre', a'íjna jime' ti a'yan tyu'taxájtaca', a'yaa pu'ij ijíj tyaj tyí'sej, a'yaa pu tyu'séjrej je'ej tíquee tyí'sejria'ca'aj.

⁴ A'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj i Abel, a'íj pu jin tyámua' eenye' jéetze' tyu'támu'vejritaca' i Dios jimi quee a'íjna i Caín, a'íj pu jin Dios a'yan tyaataxájtaca' ti i Abel tyámua' éenye'ej ajta je'en ja'ancuriáa' i ti jin tyu'támu'vejritaca'. A'yaa pu'ij, tyij ajta i Abel arí huamu', óoche' pu tyí'ta'ixaatye' a'íjna jime' i ti jin tyá'antzaahuaj.

⁵ A'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj i Enoc, Dios pu a'íjna jin yo'ví'tij júurican tí'ij quee huámu'i'nyij, a'íj mu jin quee che' jáatyoj, ji'nye Dios pu yo'ví'tij. Ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin tí'ij quee xu yo'ví'tíicaria'caj, Enoc pu tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi. ⁶ Ajta capu je'ej tyí'rij ti a'tíj tyámua' tyí'sejria'aj i Dios jimi, típua'aj quee tyá'tzaahuatye'ej, ji'nye típua'aj jaxie'va'aj ti ajtyáxiirej i Dios jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin tyá'antzaahuatye'en ti i Dios séejre', ti ajta a'íin tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj jahuoo.

⁷ A'íi pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Noé, tí'ij i Dios a'yan tyaaté'exaa ti a'yan tye'mej je'ej tíquee xu tyi'tíj tyí'sejraca'aj, a'íj pu jin ja'rá'astej tí'ij ij jaatyátaahuaca' i canúhuaj ti ve'éj, ta'aj ij huo'tyáhuire'en i jutyeítysteristyamua'. A'íjci jime' i ti jin tyá'antzaahuaj, Noé pu huo'té'exaa néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua maj quee xá'pu'i' ricij i Dios jimi, ajta a'yan tyaac'íj tí'ij ji'réenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íjna jime' i ti tyá'antzaahuaj.

⁸ A'yaa pu cha'taj tyá'antzaahuaj a'íjna i Abraham, tí'ij i Dios jaatajé, a'yaa pu tya'rá'astijre tí'ij ij jó'raa a'ájna i chuéj japua jo'tij yá'ci'puaj. A'íi pu quee jamua'reeriaca'aj jo'tij jó'yi'caaj tí'ij iirájraa jo'tij já'chajca'aj, ⁹ a'íjna jime' i ti tyá'tzaahuatya'ca'aj a'áa pu jó'catyii jo'tij quee já'ma'can, a'íjna séej chuéj japua jo'tij i Dios a'yan tyaja'tóoraj ti jací'tyij. A'áa pu jó'catyii navíj chí'ra'an tzajta', a'yájna tí'ij ajta i Isaac, ajta a'íjna i Jacob, i maj majta a'yan tya'ancuriáa' je'ej ti i Dios tya'tóoraj hua' jime'. ¹⁰ Ji'nye Abraham pu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze tíquee a'tíj a'náj jaatyú'uunaj a'íjna jime' ti i Dios jáasiimua'j tí'ij ij ja'ajtaahuaca'.

¹¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Sara, a'íj pu jin i Dios a'yan tyaatá' ti pá'ri'ij jitzán huataséjre'en, ajta arí huápu'i'ij ucarístaca'aj, ajta i Abraham pu'ríj ajta vastacirie'ca'aj, a'yaa pu tyaac'íj ti tyiyóoj já'ra'nyij, ji'nye a'íi pu tyá'antzaahuaj ti i Dios a'yan tya'róo'astej je'ej ti hua' jimi tya'tóoraj. ¹² A'íj pu jin i Abraham, tyij ajta arí tin mu'i'nyíche', a'yaa mu mue'tíj jitzán tyitye'rama'caántaj muá'raa i yójmua'mua' mati'ij i xú'ra'vetyee, nusu tí'ij i séj ti a'áa ja'ajtyá'caj jo'tij i jájtyij ja'va'ástimee i tíquee i'rij ti a'tíj jaatyé'iten.

¹³ Néijmi'i mu i tyeítýee huácuij mequee xu tya'ancuria'aj je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri', ajta a'íimaj mu tyá'antzaahuaj, a'íj

mu jin tyu'séj a' imuáj mo'tyu'úuj majta huatatyójtaca' a'yan metya'mua'reeriaj maj quee hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ímaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Majta a'ímaj i maj a'yan tyí'xaj, a'yaa mu huatóomua'aj tijin móoche' mu jáahuosij i chuéj jo'maj jo'rá'sej. ¹⁵ Típua'aj a'ímaj a'yan metyá'mua'ajcaj i chuéj jo'maj ja'ráacij, a'yaa pu tyii'rúitacaj maj huariá'ciñneyche'en jo'maj ja'ráacij, ¹⁶ majta a'ímaj a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa jo'rá'sej jo'tij jéetze' tyámua' tyejé'een, a'yaa ti'ij huatóomua'aj, a'íjna i tajapuá ti já'sejre'. A'íj pu jin quee i Dios jatyevi'raste' maj a'yan jaatámua'tyij tijin hua' Dios, ji'nye a'íi pu arí tyámua' jáaruuj séej i chájta'naj jo'maj jo'tya'aj muá'ju'un jusén jime'.

¹⁷ A'yaa pu i Abraham tyá'antzaahuaj, ti'ij i Dios a'yan tyaatatyésej, a'íi pu yo'ví'tij a'íjci i juyój Isaac ti'ij jaatámu'vejritaj. A'yaa pu tyóoca'nyajca'aj ti i juyój huatámu'vejritaj, tyij ajta a'íj na'aj caa tyi'ijyójca'aj, i ti jitzán i Dios a'yan tya'tóoraj tijin: ¹⁸ "A'íjna jitze ma'can mu i Isaac néijmi'i eerányesij i maj muéetzij jitze eerama'cáantaj muá'ju'un." ¹⁹ A'yaa pu a'íjna i Abraham tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti ajta huo'tájuuritye'en a'ímaj i maj meríj huácuuj, a'íj pu jin i Abraham júurican jo'ví'tij i juyój, a'yaa pu'ij a'ín sáij tyi'pué'een i tyaj jitzán tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íj.

²⁰ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Isaac, ti'ij jaatáhuaviiri' i Dios ti'ij a'ín tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjci i Jacob, ajta a'íjci i Esaú. ²¹ A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'íjna i Jacob, a'íj pu jin ti'ij arí á'me'riajca'aj, a'íi pu ecóotutaca' i jutyáxu' japua ti'ij jaatyáanajche i Dios, ajta je'en a'íjna jin tyámua' tyihuo'tyájtóo séej ajta séej i yójmua'mua' a'íjci i José. ²² A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'íjna i José, a'íj pu jin ti'ij arí á'me'riajca'aj a'yaa pu tyu'taxájtaca' maj eeráju'un a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto, ajta pu huo'ta'íj jo'maj ya'vá'naj i tyévira'.

²³ A'íjna i maj jin tyá'antzaahuaj i huásimua'mua' i Moisés, a'íj mu jin huéecaj máxcírie' jaatyá'avaataca' ti'ij huanie'huaca', ji'nye a'yaa mu tyé'sejraca'aj ti naa huasé'rihua'aj a'íjna i pá'ri'íj, majta quee tyi'tziinya'ca'aj a'íjna jime' je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'íjna i rey, mej mij huó'cui'nyij i ti'rúij maj tyétyacaa.

²⁴ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin ti'ij arí vastaca'aj, capu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj a'yan jaatámua'tyij yee yójra' pu pué'een a'íjci i íitaj i rey ti jayyóoj, ²⁵ a'yaa pu tya'ránajchaca' ti jaapuéjtzitarej hua' jamuán i maj tyeítyeristyamua' pué'een i Dios, capu a'yan tya'ránajchaca' ti a'íjna jin huóotyamua've'en i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ²⁶ A'yaa pu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj ti jéetze' jatyáhuí'rihua'aj maj jaatyáxaahuataj i Círíistu' jitze ma'can, quee ti a'íjna jin huóotyamua've'en i ti huápu'íj tyá'najchij a'áa ti tyajá'ma'can a Egipto, ji'nye a'íj pu tyicho'va'ca'aj i ti tyá'ci'tyij i Dios ti tyaata'sij. ²⁷ Moisés pu tyá'antzaahuaj, a'íj pu jin eerájraa a Egipto, ajta quee jatziinya'ca'aj típua'aj tyinyú'caj a'íjna i rey, a'yaa pu tyámua' eenye' je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóoraj, cuxáa ja'sejraca'aj a'íjna i Dios tiquee séejre'.

28 A'íjna jíme' ti tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin a'yan tyee'e'estej a'íjna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'yan tyu'ta'íjtaca' maj ja'ajtyáputyijraxi'in i xúure'ej i puéertaj jitze, ta'aj ij quee a'yan tyihuo'ci'tyij maj huá'cui'nyij i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'íjma i Israel jitze ajtyáma'can. 29 A'íjna jíme' i maj tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu jin antacíj i jájtyij japua ti ve'ej ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijn jájtyij ti po'vij, a'yaa mu japuan tyitya'antacíj ti'ij jo'tij jo'huáchij, majta a'íjma i maj Egipto já'ma'cantaca'aj, mati'ij jaataxié'vej maj a'yan cha'taj mana'aj huárinyij, a'íj mu atyájcuii.

30 A'yaa mu majta tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin mati'ij aráahua'puaj xicáj eetyáacij i chájta'naj jitze, aj pu'ij eetávej i tyetyéj ti jin ájtaavijhuaca', i ti jin curiá'nami'huaca'aj a'íjna i chájta'naj Jericó. 31 A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Rahab, a'íjna i íiti' ti huá'jijva'ca'aj i maj jamuán ji'pitya'aj, a'íj pu quee huamuá' hua' jamuán i maj quee ja'rá'astijrej i Dios, ji'nye a'íj pu tyámua' tyihuo'tyéje a'íjma i maj ixie'ria'ca'aj.

32 ¿Tyi'tanyí nyajtáhua'aj huata'xájtaj? Móoche' mu á'itzeere' i nyaj huo'taxáj je'ej ti huaríj a'íjna i Gedeón, ajta i Barac, ajta a'íjna i Sansón, ajta i Jefe'te, ajta a'íjna i David, ajta a'íjna i Samuel, majta a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. 33 A'íj mu jin i maj tyá'antzaahuaj huo'mué'tij a'íjma i maj tyityatatyá'ca'aj i séej chuéj japua, tyámua' mu tyu'ta'íjtaca', majta tya'ancuriáa' i Dios ti jin hua' jimí tyá'tóoraziiri', majta hua'ancáanaxij hua' tyenyij jitze i muajyéj, 34 majta jo'jé'caj i tiéj ti'ij quee huo'tyátieeraj, séecan mu huatóo'uj mej mij quee huó'cui'nyij i náhuaj jíme', a'íj mu huatyóoca'an i maj quee uhuácaca'nye'ej, mati'ij mij tyu'mué'tij i maj huanyo'sej, a'íjma jimí i maj séej chuéj japua já'ma'cantaca'aj. 35 Séecan mu majta i úucaa júurican huaséj i jutyé'ityeristyamua' i maj meríj huá'cui'ijcaa.

Majta séecan huá'pui'ij jaapuéjtzitariaca', majta quee jaataxié'vej maj hui'rátoonyij, ji'nye a'yaa mu tye'ejchó'va'ca'aj maj a'íjna jin huatájuurej i maj i jusén jin júurij muá'ra'nyij. 36 Majta séecan a'íjna jin jaapuéjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyihua'jeevaca'aj, nusu i maj huo'tyáavaxij, majta hua'náji'ca'xij cadéenaj jíme', na'ríj maj hue'tyáanaj. 37 Séecan mu huá'cuij i maj huo'tyáto'sixij tyetyéj jíme', majta je'cácaa huatyéveechixij, majta huo'cuij chúun jíme' ti juxa'aj tya'antámuamuaa, a'yaa mu metyityojo'juhua'nya'aj méyee majta méyee, a'íjna metyi'cháaj i huá'navij i cánya'xií nusu i chíiutyee, camu je'ej tyéejviicue'raca'aj, jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj. 38 A'íjma i tyétyacaa, ti'iquee a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj maj a'yan huacháatime'nyij i cháanacaj japua, a'yaa mu metyityojo'juhua'nya'aj, jo'tij quee já'tyi'tij, majta jo'tij jiríj jo'quétimée, nusu jo'tij já'tyasta'ca'aj, majta jo'tij jo'o'júunijmee íiyan i cháanacaj japua. 39 Majta a'íjma, camu meexu tya'ancuriáa' i Dios ti jin hua' jimí tyá'tóoraj, majta tyámua' tyi'tyeséere'ej muá'raa a'íjna jíme' i maj tyá'antzaahuaj, 40 a'íj pu jin i Dios a'yan tyitaaxá'pui'ántari'ri' ityájma a'íjna i ti jéetze' tyámua' tyi'een mej mij a'íjma tajamuán tyámua' éenye'ej muá'ra'nyij.

12

Tyiche' a'íjna jitze rányejnye'rej i Jesús

¹ A'yaa pu'ij, ityáj tu jéehua hua'sej i tyeítsee i maj majta a'yan tyá'tzaahuatye', tyiche' tyu'táxaahuataj a'íjna i ti tyí'ta'itziitye', tyajta jaatapuá'citaj a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, a'íjna i ti tatyáji'quii, tyajta huatyátaca'nyej tyej tyij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. ² Tyiche' a'íjci jitze rányejnye'rej i Jesús, a'íj pu jitze já'ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej. Jesús pu jó'viicue'ri' mati'ij yó'tatej i cúruuj jitze, capu jitzán juxié'va'ca'aj maj a'íjna jin jaatatyévi'ra'astaj, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj tijin ti'ij japuéjtzitaren aj pu'ij té'ej huatootyamua've'sij, ajta uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios.

³ A'íj pu jin, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti huaríj i Jesús, ti'ij a'íjma jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'íica'aj, a'íj xu jin quee cua'naj siajta quee tyóoxa'huata'an.

⁴ Ji'nye caxu mua'aj seexúj a'íjna jin huácuij i siaj nyo'se' siaj sij jaatyámue'tin i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ⁵ Siajta mua'aj seríj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij i Dios ti jamuatá'caa, a'yájna ti'ij hua' táataj tyihuá'ixaatye' i juyójmua'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Capáj nyiyóoj tyá'xaahuataj,
i tavástara' ti tyí'mua'itii,
capáj pajta ahuárita' huaré'yi'can
tipua'aj a'íin puéjtzij muaatá'an.

⁶ Ji'nye i tavástara' pu a'yan tyé'itii a'tíj ti xie've',
ajta puéjtzij jaatá'sij a'tíj ti a'yan huatamua'aj tijin nyiyóoj.

⁷ A'íj xu jin mua'aj japuéjtzij siaj sij tyámua' huárinyij. Dios pu a'yan já'mua'uurej ti'ij ajta a'tíj huá'uurej i juyójmua'. A'tíj tina'aj ti tyiyójmua' a'yaa pu tyámua' tyihuá'mua'tyej i juyójmua'. ⁸ Ajta tipua'aj Dios quee tyámua' já'mua'uurej ti'ij juyójmua', caxu sij mua'aj ji'ré'can jime' yójmua'mua' pué'een. ⁹ Ajta a'yájna, tyati'ij tyooj ti'riistaca'aj, a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu tyitaamuá'tyej íyan cháanacaj japua, tyajta a'yan tyihuá'astijria'ca'aj. A'íj pu jin, tyiche' jéetze' tyámua' tya'rá'astijre'en a'íjci i tavástara' i ti jusén jin séejre', ajta a'yan tyitaatá'sij tyej tyij jimí júurij tá'ra'nyij. ¹⁰ Tahuásimua'ci'ij mu tyámua' tyitaamuá'tyej íyan cháanacaj japua, majta quee á'tyeej maj a'yan tyí'ta'itii je'ej ti tyihua'ránajchica'aj, ajta i Dios, a'yaa pu een jin tyí'ta'itii ti'ij tyámua' táa'uuren, tyej tyij a'yan éenye'ej tá'ra'nyij ti'ij a'íjna. ¹¹ Ajta a'yan tyi'ja'yájna ti'iquee naa tyú'asej tipua'aj tyi'tíj jin tyajpuéjtzij, sulu a'yaa pu tyú'cui', ma' ajta a'yan tyitatyáhu'i'rii tyej tyij taxáahuaj séejre'ej, tyajta tyámua' éenye'ej.

Je'ej ti tyihuá'uurej a'íjma i maj quee janamuajracuj i Dios nyuucacaj

¹² A'íj pu jin, siata'aj jaajá'cuare'en i siaj jin uhuácaca'nye'ej i jumuáca' jitze siajta jutunúj jitze, ¹³ siajta jáahuoonyij a'íjna i juyéj ti huatáoje'yej, siaj sij tyámua' huárinyij i ju'íicaj jitze, siata'aj sij tyámua' tyityaaju'un i Dios jimi.

¹⁴ Siata'aj tyámua' eenye' néijmi'caa jamuán, siajta tyámua' tyi-tyetyúucha'íiij, ji'nye tipua'aj a'tíj quee tyámua' tyi'tyúucha'íiij, capu a'náj jaséjran i tavástara'. ¹⁵ Caxu tyi'tá'care'en ti síij tyi'tíj jin

ootyá'itzeere'en, ti'ij a'íjna jin quee che' i Dios tyámua' tyaatá'an, nusu ti síij huataséjre'en ja'mua jimi ti seequéj tyo'cájmua'rej ti'ij a'íin je'ej pua'aj jamuáa'uurej siaj sij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁶ Che' quee a'tíj juxana'ciria'aj, nusu já'xaahuataj a'íjna i ti Dios jaatyáitoo ityájma jimi, ji'nye a'yaa pu huaríj a'íjna i Esaú, a'íj pu jin quee ja'ancuriáa' i ti jací'tyíche'en, ti ajta á'ria'ra' pu'éeenye'ej, a'íjna jime' ti huataí'cuataca'. ¹⁷ Siajta a'yan tyá'mua'reej tíjin ti'ij jaataxié'vej ti jáaci'tyij a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyeetyátoonyij, a'íi pu i táatajra' jaaré'ityaca', tyij ajta jéehua huóoyiinyaca', capu che' huataí'riitariaca' ti jáahuire'en.

¹⁸ Siajta mua'aj caxu ajtyáxiiriaca' i Dios jimi, mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'tanyéj i jiríj jitze jo'tíj já'taaca'aj, ajta ootíca'ca'aj, majta jéehua viiyaca'aj japúutzarij jime', ¹⁹ caxu siajta jáanamujri' ti'ij a'tíj ucájijhuaca' i a'huáj tzajta', nusu ti'ij i Dios tyu'taxájtaca'. A'íimaj i maj jáanamujri' a'yaa mu jéehua tyaatáhuaviiri' tiquee che' tyihua'ixaaty'e'ej, ²⁰ ji'nye camu pújooriajva'aj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyihuo'ta'íj a'yan tíjin: "A'íjna i ti japuan rá'íicataj i jiríj, siata'aj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in, capu je'ej tyij ajta cíitzij pu'éeen, che' huámu'i'nyij." ²¹ Huápu'i'ij pu tzi'nyisi' huasé'rihua'aj i maj jaaséj, ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin: "Nyényevivej a'íjna jime' nyaj tyí'tzi'nye'."

²² Siajta mua'aj, séej jitze xu i jiríj a'yan tyitye'ejtyáxiiriaca' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sión, siajta chájta'naj jitze jo'tíj i Dios ti júurij já'sejre', a'íjna i Jerusalén jútye' ti já'sejre', jo'maj majta mue'tíj ja'tyúusi're' i maj tajapuá tyí'huire' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios, ²³ jo'maj majta ja'tyúusi're' i maj anáatya'aj yójmua'mua' pue'éeenye'ej muá'raa i Dios, i maj majta meríj á'yu'si'ij u tajapuá. A'íj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Dios, i ti néijmi'caa tyi'ijtye', siajta a'íjma jimi i huá'juuricamej i tyétyacaa i Dios ti tyámua' huó'ruuj, ²⁴ a'íj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, i ti a'yan tyu'xá'pui'intarej a'íjna jime' i nyúucarij ti jájcuaj, ajta i juxúure' jin tyámua' táaruuj, i ti jéetze' tyámua' eenye' séejre' i Dios jimi, quee i Abel xuure'.

²⁵ A'íj xu jin tyámua' siana'aj siaj sij quee já'xaahuataj a'íjna i ti tyajá'mua'ixaaty'e'. Ji'nye a'íimaj i maj quee jáanamujri' ti'ij i Dios huo'tajé, capu huó'huí. A'íj pu jin quee i'ríj ti'ij táahuire'en tipua'aj tyeetyáxaahuaj a'íjci ti a'yan tyi'tajee i jútye' ti já'sejre'. ²⁶ A'ájna imuáj, a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios pu jaatóoriaxij i cháanacaj ti'ij tyu'taxájtaca', ajta ijíj a'yaa pu tyi'xaj tíjin: "Nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'ij i cháanacaj, nyajta néijmi'i i tajapuá ti tyejé'sejre'." ²⁷ A'íjna i nyúucarij ti jime' yee "nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'ij", a'yaa pu huatóomua'aj ti tyu'tóoraxi'sij i ti tyú'taaviijhuaca', a'yaa pu'ij tyi'tyíá'sij a'íi pu'quij tyu'tyá'tzeere'ej i tiquee tyí'rij ti tyu'tóoraxi'in. ²⁸ A'íjna i Dios ti jin tyámua' tyitatá'caa, capu i'ríj ti jaatóoriaxi'in, a'íj pu jin jusén jime' séeria'aj ja'mej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i Dios i tyaj jitzán ajtyáma'can a'yaa pu een ti'ij i tiéj ti néijmi'i tyi'tie'racaa.

13

Je'ej maj tyityetyúucha'íij muá'ra'nyij i maj tyá'tzaahuaty'e'

¹ Caxu jatapuá'citacare'en i siaj juxie've' tí'ij ju'ihuáamua'. ² Caxu yó'hua'nán siaj tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj já'muamuaarej, jí'nye a'yaa mu majta séecan huaríj, majta quee jamua'reeriaca'aj maj a'íimaj pué'eenye'ej i maj tajapuá tyí'huiire'.

³ Siata'aj huo'támua'ree a'íimaj i maj eetyánami', a'yan cuzáa mua'aj siajta hua' jamuán eetyánami'huaj. Siajta a'íimaj jítze tyú'mua'tyij i maj je'ej pu'a'aj huá'uurej, jí'nye a'yaa pu tyí'rij tí a'yan cha'tána'aj mua'ajmaj tyajamuáa'uurej.

⁴ Miche' néijmi' i huo'tyátzaahuaty'e'en i ju'irástyamua', majta a'íimaj i jucínastyamua', majta tyámua' tyityahuóocha'íin i maj nyejnyeí'chej, jí'nye Dios pu huá'xijtye'en a'íimaj i maj je'ej pu'a'aj tyityetyúucha'íij, ajta a'íimaj i maj juxana'cire'.

⁵ Caxu huápui'ij jaxie'va'aj i túmii, siata'aj a'íjna jin hu-atóotyamua've'en i siaj caa tyí'ijcha'íj, jí'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "Canu a'náj muaatátosij, canu nyajta a'náj mamuriésij." ⁶ A'íj pu jin i'ríj tyaj taxáahuaj a'yan tyu'taxáj yee:

Tavástara' pu nyahuíire', a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.

¿Ji'nye nya'uuren i tyévij?

⁷ Siahuo'támua'ree a'íimaj i maj jamuáavi'tij, majta jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, siata'aj a'íjna jítze tyú'mua'tyij je'ej tí tya'raj ja'mua jimi, siajta je'en a'yan cha'taj siana'aj tyá'antzaahuaty'e'en mati'ij a'íimaj.

⁸ Ciriistu' pu a'yan tyí'sejre' íjij, tí'ij ajta tyí'sejria'ca'aj jájcua'j ímuáj, ajta a'yan tyí'séere'ej ta'mej jusén jime'. ⁹ Caxu tooa'care'en tí a'táj jamuáacuanamuaj a'íjna jime' i nyúucarij tí seequéj namuajre'. Jéetze' pu tyámua' tye'mej siaj huatyóoca'nyej i Dios jimi a'íjna jime' siaj huóoxie've'en, quee siaj a'íjna jítze tyí'mua'ajcaj i yi'ráj tí a'yan tyihuá'ijtye' tyí'táj jime' tí'ij cue'ráj, capu tyí'táj je'ej tyihuá'huiire' maj a'íj ará'astijre'en.

¹⁰ Dios pu a'yan tyeetyájtóo ityájma jimi i tyaj japuan tyu'támu'vejritaj tíquee hua'tá'caa maj japuan tyú'cua'nyij a'íimaj i maj ará'tyeej a'úun tyí'huiire' i ináamuaj tzajta'. ¹¹ Ji'nye a'íjna i tí va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'yaa pu tyu'tyáto'ra'aj i ya'muáatyee xuure', ajta je'en jaatámu'vejritaj a'íimaj jítze huatama'can i maj ootyá'ítzee i Dios jimi, ajta i hua' hue'ra' i ya'muáatyee a'áa pu yo'tyáteeraj apua'quéj jo'maj jo'cháatima'caa i tyeítyee. ¹² A'yaa pu ajta i Jesús tyaapuéjtzitariaca' apua'quéj i chájta'naj jítze, ta'aj ij a'íjna jin i juxúure' jin tyámua' huó'uurej i jutyéityeristyamua'.

¹³ A'íj pu jin, tyiche' jimi ajtyáxiirej i Jesús, apua'quéj jo'tyaj tyeemí' jo'cháatima'caa tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj tya'ajpuéetzij tá'ra'nyij tí'ij a'íjna. ¹⁴ Ji'nye íyan i cháanacaj japua capu chájta'naj ye'jé'sejre' tí jusén jin séejre', a'íj pu jin tyiche' jáahuosime'en a'íjna i chájta'naj tí jusén jin séejre'. ¹⁵ Tyiche' nyúucaritze' i Jesús tyaatatyójtzi're'en i Dios. A'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin tyu'támu'vejritaj. Tyiche' jítzán huátatyamua've'en tyajta tatyényij jin tyaatatyójtzi're'en. ¹⁶ Caxu yó'hua'nán siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta huo'tyáhuíire'en i séecan a'íjna jime' i siaj tyí'ijcha'íj, jí'nye a'yaa pu tya'ránajchi i Dios.

¹⁷ Siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyaja'muamua'tyej i tyeyúuj tzejta', ji'nye a'íi mu a'náj tina'aj ja'muacha'ij, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj jaatánamuaj i Dios je'ej siaj tyi'tíj jin huaríj. Siata'aj tyámua' tyu'muárie'en caxu tyévi'si' riicaj, ji'nye capu tyi'tíj jin je'ej tyajamuatyáhu'i'rii.

¹⁸ Siata'aj tajíme' jahuoocaj, tyej tyij tyámua' eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui'. ¹⁹ A'yaa nu nyajta huápui'ij tyaja'muahuaviiij siaj sij jéehua jahuaviiraj i Dios ti'ij ajtáhua'aj naata'an nyej jiy'e'tzín mua'ajmaj jimi jo'tyávaacaj.

Tyámua' pu tyihuo'tyájtóo ajta huo'tatyójtjej i ti jin ja'antypuá'rij

²⁰ Che' i Dios i ti tyámua' tyitaatyéeje, ti ajta jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, i ti va'cán jin antyúumua'reej, a'íjna jime' ti huá'cha'ij i jutyéityeristyamua' ti'ij síij ti hua' cújta' huaméj i cánya'xií, ajta je'ráaxirej i juxúure' ti'ij jaaxá'pui'intare'en a'íjna i nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jusén jin séejre', ²¹ che' a'íin tyámua' jamuáa'uurej siaj sij néijmi'i jin tyámua' eenye', siajta je'en a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyá'xie've', ta'aj ij a'yan táa'uurej je'ej ti a'íj tya'ráanajchi a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'íj pu jin, tyiche' jusén jin tyámua' tyé'tyojtzi're'ej.

²² Nye'ihuámua', a'yaa nu tyaja'muahuaviiij siaj tyámua' tya'ancuriáan a'íjci i nyúucarij i nyaj jin tyajá'muayu'se'ej nyajta a'íjna jin ca'nyíjra'aj jamuatá'caa. ²³ Siata'aj jáamua'reej maj meríj jaatátoj a'íjci i ta'ihuáara' Timoteo, típua'aj jiy'e'tzín yará'astij, nyáaj nu já'vi'tin nyati'ij mua'ajmaj jimi jó'me'en.

²⁴ Siata'aj huo'tatyójtje'en tajitzé ma'can a'íimaj i maj ja'mua jimi antyúumua'reej, siajta néijmi'caa i tyeítyeristyamua'me'en i Dios. Majta i Italia maj já'ma'can, a'íi mu majta yajá'muatyojtje'.

²⁵ Che' i Dios tyámua' tyajamuatyátoonyij néijmi'caa mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Santiago

Santiago pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Santiago, i nyaj tyí'huüre' i Dios jimi, nyajta a'íjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, yanuj já'muatyojtye' mu siaj a'íjma jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'ij i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, siajta néijmi'que' a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

A'íjna i ti néijmi'i tyojó'itej i Dios jimi ti tyajá'ma'can

² Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi, siaj néijmi'i jin huatóotyamua've'en a'íjna jime' i siaj jin á'viicue're'. ³ Ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reej tijin tìpua'aj a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan setya'ajpuéjtzij, a'yaa xu a'íjna jin tyá'ri'ren siaj sij néijmi'i tyo'táviicue'. ⁴ Siajta a'yan tyu'tá'an tì'ij a'íjna tyámua' jamuáa'uurej, siajta a'íjna jin huahuóse'en, quee tyi'táj jamua'itziitye'ej.

⁵ Tìpua'aj séej ja'itziitya'aj i ti jin jaria'mua'reeriaj je'ej ti ye'ej huárinyij, che' jaatáhuaviiij i Dios, a'íi pu a'yan tyaatá'sij, ji'nye i Dios pu juxié'vi'ra' jin hua'tá'caa i jutyéityeristyamua', ajta quee séej huatyáxaahuataj. ⁶ Ajta a'yan tyúuxie've' ti jaatáhuaviiij tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, ajta quee je'ej tyi'ria'mua'síme'ej, ji'nye a'íjna i ti je'ej na'aj tyi'riámua'sij a'yaa pu een tì'ij i jájtyij ti atyúuta'hua'aj i áacaj jime'. ⁷ A'íjna i ti a'yan een, che' quee a'yan tyi'mua'ajcaj ti tyi'táj ancuriáa'sij i tavástara' jimi, ⁸ ji'nye ijij pu seequéj tyi'mua'tzej ajta ariá'pua'aj seequéj pu ijta tyi'mua'astáj ja'mej, a'íj pu jin quee je'ej já'miteeraste' je'ej ti tyi'táj jin huárinyij.

⁹ A'íjna i ta'ihuáara' tiquee je'ej tyéejviicue', che' huatóotyamua've'en a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápu'ij tyámua' tyeetyátoosij, ¹⁰ ajta a'íjna i ti chíjtyaanyi', Dios pu jaatyáxaahuataj. Ji'nye a'íjna i chíjtyaanyi' a'yaa pu een tì'ij i xúuxu'uj tu'píj jitze ti xuta', tiquee jusén jin séejre'. ¹¹ Tì'ijta i xicáj eeré'nyej, ajta ca'nyiin jin eeráxirej, a'íi pu i tu'píj huatyáhuasij i xicáj jime', ajta i xúuxu'ra'an cáavatzij, aj pu'ij jó'vesij i ti naa huasé'rihua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyá'uurej a'íjci i chíjtyaanyi', a'íi pu á'pua'ren néijmi'i jime' i ti jéehua tyi'ijcha'ij.

Tyaj néijmi'i tyu'tyámue'tin i tyaj jin á'viicue're'

¹² Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'táj ti néijmi'i tyé'viicue' i ti je'ej pua'aj tyí'een, ji'nye tì'ij néijmi'i tyu'tyámue'tin, Dios pu jaatá'sij i ti jaamué'tij, tì'ij júurij huatyá'itzeere'en jo'táj i Dios já'sejre', a'yájna tì'ij i Dios ti tyihuo'tá'sij néijmi'caa i maj jaxie've'. ¹³ Tìpua'aj séej jimi tyi'táj huataséjre'en ti ca'nyíjra'aj jatá'care'en tì'ij je'ej pua'aj huárinyij, che' quee a'yan tyi'mua'ajcaj yee Dios pu ca'nyíjra'aj jaatá' tì'ij a'yan huárinyij, ji'nye capu i'ríj ti Dios tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, capu ajta a'táj ca'nyíjra'aj tá'caa tì'ij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij. ¹⁴ Sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu jitze eerányinyij je'ej ti i a'táj tyá'xie've', tì'ij a'yan tyi'táj jin je'ej pua'aj tyú'rinyij. ¹⁵ A'íjna jitze i ti je'ej pua'aj

een, a'íj pu jitze eerányinyii i ca'nyíjra'aj tí'ij a'táj tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, ajta tí'ij a'táj néijmi'i jin je'ej pua'aj huarín, aj pu'ij muí'nyij.

¹⁶ Nye'ihuáamua' mu nyaj jéehua já'muaxie've', caxu tyi'táj jin jucuanamuaj, ¹⁷ néijmi'i i ti tyámua' tyí'een ti ajta quee tyi'táj jin tyá'itzeere' i ti tyajamuacaci'ij, tajapuá pu tyajá'ma'can, a'íjna jimi i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca'. Ajta a'íjna i Dios capu a'náj seequéj ju'uurej, capu ajta a'náj huariá'tica'rij a'íjna jimi. ¹⁸ Ji'nye a'yaa pu juxié'vi'ra' jin tyitaatá' i junyúucaá ti tzáahuatyí'ra'aj jin séejre', tyej tyij anáatya'aj a'yan huataséjre'en i cháanacaj japua, ji'nye a'íi pu néijmi'i tyú'taahuaca'.

A'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyúuxie've' i nyúucarij jimi

¹⁹ Siata'aj a'íjna mua'reeriaj nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', néijmi'i xu tyámua' eenye' siaj sij néijmi'i naa tyu'namuaj, siajta quee jiye'tzín huo'riá'hua'nyijracare'en i tyeítyee, caxu siajta jiye'tzín nyinyu'cacuj. ²⁰ Ji'nye a'íjna i a'táj ti nyú'camui', capu i'rij ti tyi'táj jin xá'pui' huárinyij i Dios jimi. ²¹ A'íj pu jin, siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een siajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'ricij, siajta ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij ti ja'mua jimi huatyátuihuaca', ji'nye a'íi pújoorej ti jamui'ratoonyij.

²² Ajta quee a'yaa na'aj tyúuxie've' siaj janamuajra i nyúucarij, sulu siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyajá'mua'itíij, na'ríij quee a'yaa xu jujíimua'aj tyúucuanamuaj xá'ju'un. ²³ A'íjna i a'táj ti janamuaj na'aj i nyúucarij, ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta, a'yaa pu een tí'ij a'íjna i a'táj ti junyéerimij aráasej i jájtya'huaa jitze, ²⁴ a'yaa pu jusíj tyúusej, ajta tí'ijta tyíchenyij aj pu'ij jiye'tzín yo'huá'xij je'ej ti huasé'rihua'aj i nyéerima'ra'. ²⁵ Ajta i tiquee yó'hua'naj i ti janamuaj, sulu ti a'yan tyámua' naa tyúunamuajraste' i nyúucarij ti tyámua' een, ti ajta i Dios jin hui'rátosij, ajta a'yan ricij je'ej ti a'íjna tyí'ijta i nyúucarij, a'íi pu jutyamua've'ej ta'mej je'ej ti tyi'táj jin ricij.

²⁶ Tipua'aj síj a'yan tyúuxajtaj ti tyámua' naa tyá'astej i juyi'ráj, ajta quee jaayí'tin ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, a'íi pu jusíj jucuanamuaj, ajta i yi'ráara' capu tyi'táj huíire'. ²⁷ A'íjna i yi'ráj ti tyámua' een ti ajta quee tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'íi pu a'íin pué'een i ti a'yan tyí'xaj tíjin: Miche' huo'táhuíire'en a'íjma i maj xá'rican, majta tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj huóojíimua'astariaca', mej mij quee juxana'ciria'aj a'íjma jamuán i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee.

2

Maj quee je'ej pua'aj huojó'sejra i juxa'aj tyeítyee

¹ Nye'ihuáamua', mu siaj já'astijre' i tavástará' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ti ajta huápuí'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj juxa'aj siana'aj huojó'sejra néijmi'caa i tyeítyee. ² Tyiche' a'yan tyaataxáj yee hua'puaj mu ujo'tyájrurij jo'siaj jóosi'rii, síj ti anyíiraj ucárutye' ti ooroj jin taavijhua ajta naa eenye' tyi'tyéechan, ajta síj tiquee je'ej tyéejviicue' ti ajta mí'ma'can ucáachan. ³ Siajta mua'aj a'yaa xu tyámua' tyeetyéeevij a'íjci i ti naa eenye' tyi'tyéechan, siajta a'yan tyaaté'exaatye'sij tíjin:

“Pata'aj iye'ej huayíxi'in yatij jéetze' jóoxie've'.” Siajta a'íjci i ti mí'ma'can tyi'tyéechan, a'yan xu tyaaté'exaatye'sij tijin: “Pata'aj mahuatyávaacaj, nusu pata'aj ooyíxi'in a'májna chóota'”. ⁴ Tipua'aj a'yan siarijca, a'íj xu jin quee juxa'aj siana'aj tyihuá'sej i juxa'aj tyeítyee, sulu a'yaa xu tyihuá'xijtye' i juxa'aj tyeítyee, a'íjna jime' tíquee xá'pui' een.

⁵ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', xáanamujri' a'íjci, Dios pu hua'vá'jajpuaxij a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' íyan cháanacaj japua, mej mij a'íjna jin huochíjtyaanyi'taj i maj Dios jimi tyá'tzaahuatye', tí'ij ajta a'yan tyihuó'ci'tyij maj jamuán tyu'ta'íjtaj, a'yájna tí'ij i Dios arí tya'tóoratziiiri' a'íimaj jimi i maj jaxie've', ⁶ siajta mua'aj xu'ríj jaatyáxaahuataca' a'íjci i tíquee je'ej tyéejviicue'. ¿Nyij mequee a'íimaj i maj chíjtyaanyi' pué'een puéjtzij jamuaatá', majta jamuá'anvi'tij a'íimaj jimi i maj tyityatatyíj? ⁷ ¿Nyij mequee a'íin pué'een i maj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjna i nyúucarij i siaj mua'aj tyámua' tya'tá'caa?

⁸ Tyámua' xu mua'aj rinyij tipua'aj tzáahuatyi'ra'aj jin sia'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij, a'yájna tí'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: “Huaxie've' i axa'aj tyévij pati'íj asíj tyíaxie've'.” ⁹ Ajta tipua'aj sequée juxa'aj siana'aj huojó'sejra i tyeítyee, a'íj xu jin seríj je'ej pua'aj ricíj, siajta a'íjna jin ootyá'ítzee i Dios jimi. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj a'tíj néijmi'i já'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en séej jitze tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en, a'yaa pu a'íjna jin néijmi'i tyo'tyá'ítzeesij i nyúucarij jitze. ¹¹ A'íi pu i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Capáj tyi'xana'cire'ej”, ajta a'yan tijin: “Capáj tyi'tyacui'care'en.” A'íj pu jin, tipua'aj a'tíj quee tyu'xána'cire'en, ajta tyu'jé'caj, a'íj pu jin arí ootyá'ítzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹² A'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj tyámua' tyúu'ixaatye'ej siajta tyámua' tyityetyúucha'íij, a'íjna jime' ti i Dios jamua'xijtye'en i nyúucarij jime' tí jin jamui'rátóosij. ¹³ Ji'nye a'íimaj i maj quee hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, capu ajta i Dios hua'cu'váaj huá'xijtye'en, majta a'íimaj i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, a'íi mu néijmi'i jin tyu'tyámue'tij a'ájna xicáara' jitze.

A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íj pu jitze séejre' je'ej tyaj ricíj

¹⁴ Nye'ihuáamua', ¿ji'nye tyi'tíj jin tye'tyáhu'i'rii tipua'aj síij a'yan tyúuxajtaj yee tyá'tzaahuatye', ajta quee a'yan tyi'tíj jin rijcaj je'ej tí tyí'xaj? ¿Nyij i'ríj tí a'íin jáahuíire'en i tí jin tyá'tzaahuatye'? ¹⁵ Tyiche' a'yan tyaataxáj tí síij i ta'ihuáara' tí tyáati' nusu tí íiti', quee tyi'tyéechan nusu quee tyi'tíj tyícha'íj tí jáacua'nyij séej xicáj jitze, ¹⁶ ajta síij tí ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaatye'en yee: “Áricuj, che' tyámua' tyaja'muahuíiria'aj”, siajta néijmi'i tyú'cua'nyij tyi'tíj tí je'ej tyajamua'ránajchij, ajta quee tyi'tíj huo'tá'an i maj jin huatyóohuíire'en, ¿capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuíire'ej a'íjna jime'? ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj quee séjre'ej siaj a'yan ricíj je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa pu een tí'ij tyi'tíj tí arí huamu'.

¹⁸ A'yaa pu tyíi'rij tí síij a'yan tyu'taxáj yee: “Muáaj paj tyá'tzaahuatye', nyajta nyáaj a'yaa nu ricíj je'ej nyaj tyí'xaj.”

Naataséjratye' i paj jin tyá'tzaahuatye' i paj jin quee a'yan ricij, nyáaj nu nyajta muaataséjratye'sij i nyaj jin tyá'tzaahuatye', nyajta a'ij jin a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj. ¹⁹ A'yaa paj muáaj tyá'tzaahuatye' ti síij na'aj i Dios séejre', a'ij paj jin xá'pui' ricij, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' a'íimaj i tyiyáaru'uj, majta juvivej i maj jin tyí'tziinye'. ²⁰ Capáj a'íin pué'eenye' i tiquee tyámua' metyóomua'rej, pajta a'yan tyámua'tyij tijn tipua'aj a'yaa pana'aj tyá'tzaahuatye'ej pajta quee a'yan rijcaj je'ej paj tyí'xaj, capu tyi'tj huüre' i paj jin tyá'tzaahuatye'. ²¹ Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Abraham, i ti tayo'puaci'ij pué'eenye'ej, a'íjna jime' ti jaatámu'vejritaca' i juyój Isaac. ²² A'yaa pu tyí'rij tyaj jáamua'reej je'ej ti huaríj a'íjna i Abraham, a'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj a'íj pu jin ajta a'yan huaríj, a'yaa pu'ij tyámua' tyi'éenye'ej ta'raj i ti jin tyá'antzaahuaj. ²³ A'yaa pu a'íjna jin tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtóo." A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj i Abraham tijn: "Maj jumuajtje' i Dios jamuán."

²⁴ Xu'rj mua'aj a'yan tyí'sej, ti i Dios tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i a'tj a'íjna jime' je'ej ti tyi'tyúucha'ij, capu a'íi na'aj i ti jin tyá'tzaahuatye'. ²⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaru' a'íjci i Rahab, i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévi'j jime', Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjna jime' je'ej ti a'íin huaríj, ti'ij tyámua' tyihuo'taxié'vej a'íimaj i maj ixie'ria'ca'aj, ajta huo'táhuu' maj séej jitze i juyéj jó'ciinyej. ²⁶ A'yaa pu'ij tye'mej, tipua'aj i tyévira' jitze i a'tj quee juuricamej séejre'ej, a'íi pu mu'chij, a'yaa pu cha'tána'aj a'íjna tyi'mu'chij i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj sequée a'yan rijcaj je'ej siaj tyá'tzaahuatye'.

3

Je'ej ti tyí'huüre' i nyanúrij

¹ Nye'ihuáamua', miche' quee jéehua séejre'ej ja'mua jimi i maj tyihuá'mua'tje' i séecan, jinye xu'rj jamua'reej ti i Dios jéetze' ca'nyiin jin huá'xijtye'en a'íjma i maj tyí'mua'taj. ² Néijmi'i tu je'ej pua'aj ricij, tyajta néijmi'i tyi'tj jin á'tzeere', tipua'aj a'tj quee tyi'tj jin á'tzeeria'aj a'íjna jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu tyámua' een, ajta jaayí'tin ti huóocha'íin, ti'ij quee tyi'tj jin ootyá'tzeere'en. ³ Tyati'ij hua'ancárujtyi' i hua' tyényi'tze' i cahuáayu'uj a'íjna i píriin, mej mij tá'astyaj, a'íj tutyij jin hua'ria'ca'nyii. ⁴ Siajta a'íjna huaséj i báarcuj, tyij ajta tyámua' tyí've'ej, a'íi pu áacaj jáatajchi ca'nyiin jime', ajta a'íjna i ciyéj ti jáata' atyéjvee, a'yaa pu tyí'huüre' ti'ij a'íjna i ti jajmuárie' jaajásime'en i báarcuj jo'tij a'íin a'yan tyiyá'xie've'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een i tanyanúu' jitze, tyij ajta ciléenye' na'aj séejre' i tatyévi'j jitze, a'yaa pu putyá'uurej ti va'cán jin ahuóotzaahuatye'en. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i'rj ti tiéj ti cí na'aj tyá'ajtaanyij, a'yaa pu va'cán jin tyu'riá'taasij. ⁶ Ajta i tanyanúu' a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejre' ti'ij i tiéj. A'yaa pu ajta séejre' ti'ij i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, a'íi pu'ij yó'jipuaj i tatyévi'j. A'íjna i ti je'ej pua'aj een ti jitzán éejnyinyii i tanyanúu', a'íi pu ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyiyáaru', a'íi pu'ij néijmi'que' tyí'ijta a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een. ⁷ A'íjna i tyévi'j néijmi'i pu putyí'uurej ti'ij huo'muá'ajcaanyitye'en i maj a'yan tyityaac'íj majta i maj rá'reee, majta i maj siru'pii i chóota', ajta i

maj jáata' já'xoo, mu'ríj néijmi'caa huamuá'ajcaanyityej, ⁸ ajta capu a'tíj jaayí'tin ti jaamuá'ajcanyitye'en i junyanúu. A'yaa pu een a'íjna i nyanúrij ti'íj i ti je'ej pua'aj een, ajta jitzán éejnyinyii i ti a'yan een ti'íj huá've'rij ti tyu'jé'caj. ⁹ A'íj tu jin i tanyanúu tyé'tyojzti're' i tavástará' i tyaj jajtáataj, tyajta a'íjna jin je'ej pua'aj tyihua'xaj i tyeítýee i Dios ti huó'taahuaca' i maj a'yan huasé'rin ti'íj i tyévira'. ¹⁰ A'íjci i tatyényij jitze pu éejnyinyii i tyaj jin tyámua' tyihua'tá'caa, ajta a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj tyihua'xaj. Nye'ihuáamua' capu a'yan tyí'xa'pui' ti a'yan tyí'eenye'. ¹¹ Jo'tij ja'ajréxaj, capu i'ríj ti a'áa na'aj tána'aj ajnyéj a'íjna i jájtyij ti jumua'tij jamuán i jájtyij ti antzízvi. ¹² A'yájna ti'íj ajta quee tyí'rij ti i xápua' jitze huatácan a'íjna i aseitúnaj, nusu ti i úuvaj ciyéj jitze huatácan a'íjna i xápua', nye'ihuáamua', nyij i'ríj ti jájtyij ti jumua'tij a'áa ja'ajnyéj jo'tij jájtyij ta'antzízvi jin ja'ajréxaj.

A'íjna i mua'tzúra'aj ti néijmi'i tyí'mua'reej

¹³ Típua'aj síj ja'mua jimi séjre'ej ti tyámua' metyóomua'rej, ajta tyámua' tyojó'iteej, che' a'íjna jin jaataséjrataj i ti tyámua' tyí'tyúucha'íj, ajta quee óotzaahuatye'ej a'íjna jime' i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁴ Ajta típua'aj mua'aj setyu'tá'an ti a'íjna i sij jin chueerij je'ej pua'aj jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', sijta je'en a'íjna jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, capu ij i'ríj sij tyí'tíj jin ahuóotzaahuatye'en, a'íjna jime' sij á'itzeere' i ti jì'ré'can jime' jitze. ¹⁵ Ji'nye néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu i Dios jimi tyojo've'mej, sulu a'yan pu cháanacaj japua ma'can, jo'tij je'rányinyii hua'mua'tziira'aj jitze i tyeítýee ajta a'íjna jitze i tyiyáaru'. ¹⁶ Jo'maj jóochueere', ajta jo'maj jóo'itziitye', a'áa mu je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'íj majta néijmi'i je'ej pua'aj ju'uurej, ¹⁷ majta a'íimaj i ti hua' jitze séejre' i mua'tzúra'aj ti i Dios jimi jo've'mej, a'íi mu tyámua' tyityetyúucha'íj, majta naa tyihujo'mua'raj, majta tyámua' tyúu'ihuaamua', a'íj mu jin naa tyámua' tyí'tyesejre'. A'íi mu majta tyihua'cu'vej, majta juxa'aj mana'aj tyihua'xie've', camu majta tyí'hue'tacaa, sulu néijmi'i mu jin tyámua' ricij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj jahuoo mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i juxa'aj tyeítýee, a'íi mu juxáahuaj séejre', majta a'íjna ancúriáa'sij i ti tyámua' een.

4

I maj a'íjna jamuán óojaahuatye' i maj a'yan cháanacaj japua séejre'

¹ ¿Jo'nyij je'rányinyii a'íjna i ti ca'nyíjra'aj jamuatá'caa sij sij jujíimua'aj junyo'si'tye'ej? A'yaa pu tyí'ja'yájna ti ja'mua mua'tzúra'aj tzajta' je'rányinyii. ² A'yaa xu mua'aj tyí'tíj tyí'xie've', sijta quee a'yan tya'ancúriáa'vej, a'íj xu jin tyí'tyacui'caa, sijta jéehua tyí'nyacua'aj, sijta quee óocu'vej, a'íj xu jin junyo'sitye'ej, sijta juaaxiejvi'. Caxu jatyoovej i sij jaxie've', ji'nye caxu jahuavii i Dios. ³ Ajta típua'aj siaatáhuavii, capu jamuaatá'sij, ji'nye caxu tyámua' tyá'huavii, sijta a'íjna jin jahuavii sij sij cha' siana'aj jaaxíjtye'en je'ej ti tyajamua'ránajchij; sij sij a'íjna jin huatóotyamua've'en. ⁴ Mua'aj sij juxana'cire', ¿nyij sequéee jamua'reej tíjin a'íimaj i maj jamuán ajtyu'uj i cháanacaj, a'íi mu jájcha'íire' i Dios? A'tíj tína'aj ti

jaxie've' ti hua'ajtyájahuatye'en a'íimaj i maj íiyan séejre' i cháanacaj japua, a'í pu ajta jájcha'íire' i Dios. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu chueerij a'íjna jimi i júuricamej ti a'yan jaatyájtoo ityájma tzajta'." ⁶ Ajta i Dios a'yaa pu jéetze' tyámua' tyitojo'mua'raj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu hua'ajcha'íire' a'íjma i maj óotzaahuatye', ajta tyámua' naa huojo'mua'raj a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'." ⁷ A'yaa pu'ij, siata'aj ja'rá'astijre'en i Dios. Siajta ajtáciiñey i tyiyáaru' jimi, aj pu'ij ajta i tyiyáaru' tyíchesij ja'mua jimi. ⁸ Siata'aj ajtyáxiirej i Dios jimi, aj pu'ij ajta i Dios ajtyáxiirij mua'ajmaj jimi. Siata'aj tyámua' huóo'uurej mu siaj jéehua je'ej pua'aj ricij. Siajta huóojajcuare'en mu juxiéjnyu'caa tzajta', mua'aj mu siaj jaxie've' i Dios siajta íiyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua. ⁹ Siata'aj uhuóomua'tzij i siaj je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, siajta huatóoxaamujritye'en, siajta huóoyiinyixi'in. Siata'aj huatóoxaamujritye'en a'íjna jime' je'ej siaj ará'tyeej rijcaa, siajta huatóoxaamujritye'en i siaj jin jutyamua'va'ca'aj. ¹⁰ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej i tavástara' jimi, tipua'aj a'yan xáarinyij a'í pu tyámua' tyajamuaatyátoosij.

¹¹ Nye'ihuáamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i séecan. A'íjna i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i ju'ihuáara', na'ríij já'xijtya'aj, je'ej pu pua'aj ajta tyá'xaj a'íjci i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, ajta ja'xijtye'. Ajta tipua'aj a'yan setyá'xijtye'ej i yu'xarij, muáaj paj a'íin pu'éenye'ej puá'mej i paj tyá'xa'pui'intare', ji'nye capáj che' já'astijre' a'íjci i yu'xarij. ¹² Síij pu'uj a'íin pu'éen i ti a'yan jaatyájtoo i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'í pu ajta a'íin pu'éen i ti tyá'xa'pui'intare', ajta jaayí'tin ti jamuí'rátóonyij, nusu ti jamua'antypuá'ritye'en, arí muáaj, ¿ji'nye een jime' a'yan petyí'mua'tzej paj a'íjna jin antyía'mua'reej pej pij jo'xijtye'en a'ihuáara'?

Catu jamua'reej je'ej ti tye'mej ariá'pua'aj

¹³ Xáanamua'jri' mua'aj a'íjci, mu siaj a'yan tyí'xaj tijin: "Íjij nusu ariá'pua'aj chájta' tu jo'c'ij, a'áa tu séej nyinyi'ra'aj á'tyeeren tyetyi'muárie'ej tyej tyij túmii huamué'tin", ¹⁴ maj siajta quee jamua'reej je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej mua'ajmaj jimi, tipua'aj siooj júurij nusu sequée. A'yaa xu mua'aj een ti'ij i jéetirij ti huariéenajyi'ij, ti a'tzúj huataséjre'sij ajta je'en ja'huóopua'rixí'ij. ¹⁵ Sulu a'yaa pu tye'tyévijtye' siaj a'yan tyu'taxáj yee: "Tipua'aj i tavástara' a'yan tyá'xie've'ej, tyóoche' tu júurij tá'ju'un, tyej tyij a'íjna jin tyu'muárie'en, nusu séej jime' tyi'táj." ¹⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj xootzáahuatye'ej, ajta a'íjna i siaj jin óotzaahuatye', capu xá'pui' een i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i ti jaayí'tin ti tyámua' huárinij tyi'táj jime', ajta quee a'yan rijcaj, a'í pu ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

5

Miche' tyámua' tyityetyúucha'íij i maj chíjtyaanyi'ij pu'éen

¹ Xáanamua'jri' mua'aj a'íjci mu siaj chíjtyaanyi'ij pu'éen! Siata'aj huóoyiinyej, siajta huatóoxaamujritye'en, a'íjna jime' siaj jéehua jajpuéetzij xá'ju'un. ² Pu'ríj tyí'pe'nyij i siaj tyí'ijcha'íj, ajta i tyajá'muacaana mu'ríj i tyajpuásij tyi'rácí'xij. ³ Pu'ríj ajta huatámucua'ej i ooroj ajta i pláataj i siaj jájcha'íij, ajta a'íjna

i ti jin huatyámucua'rej, a'íi pu jamuaataxájta, ajta a'yan tyajama'antypuá'ritye'sij ti'ij i tiéj. Mua'aj xu serij jéehua tyí'ij'sii i ti tyá'najchij, ijíj ti arí néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴ Ajta a'íjna i siaj quee tyihuo'nájchij a'íjma i tyéyaca'a i maj tyu're'vejchaca' i já'muavi'ra'taj, a'íi pu mua'ajmaj ja'mua jijve'en, ajta i tavástara' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, pu'ríj jamua'reej je'ej siaj huaríj, ji'nye pu'ríj huó'namuajri' i maj a'íjna jin junyo'si'tye' a'íimaj i maj tyí'muarie'ca'aj mua'ajmaj jimi. ⁵ Íiyan cháanacaj japua xu mua'aj juxáahuaj tyí'tyechej, siajta juxáahuaj tyí'cua', cuxáa siaj tyúuci'mitye' siaj sij huápu'taj, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj maj já'muacui'nyij. ⁶ Mua'aj xu siajta serij huo'cuij a'íjma i maj quee tyí'tíj jin á'itzeeria'ca'aj, majta a'íimaj camu jamuaatá'ijmujri'.

Tyiche' quee je'ej tyá'tamuajtyej a'íjna jime' i tyaj jajpuéjtzij

⁷ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', siata'aj tyo'táviicue' 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara'. A'íjna i ti chuéj japua tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tye'chó'va'aj ta'mej 'asta na'aj quee tyú'ciirej, ta'aj ij ja'ancuriá'an i táque'ra' i ti jéehua huápu'i'ij juxie've', a'yaa pu tyí'chó've'ej ja'mej, 'asta mana'aj quee huatyéviiey i víita'rij jitze majta je'en atáchenyij. ⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyí'ijchó've'ej, siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyámua' eenye', ji'nye capu á'tyeeren ti'ij uvé'nyesij a'íjna i tavástara'.

⁹ Nye'ihuáamua', caxu óoxijtye'ej séej jamuán siajta séej, ti'ij quee Dios a'yan cha'tána'aj tyajamo'xíjtye'en, ji'nye pu'ríj tin uvé'nyesij a'íjna i ti tyá'xa'pu'i'intare'. ¹⁰ Nye'ihuáamua', siata'aj a'íjma jitze tyí'huóomua'tyej i maj tyí'xajtaca'aj i tavástara' jitze ma'can, i maj jéehua jaapuéjtzitariaca', majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'. ¹¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íimaj i maj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri' i maj jin jaapuéjtzitariaca'. Xu'ríj jamua'reej je'ej ti tyaapuéjtzitariaca' a'íjna i Job, siajta a'yan tyá'mua'reej je'ej ti i tavástara' tyaaxá'pu'i'intari'ri', ji'nye jéehua pu i tavástara' tyámua' tyitájcha'ij ajta jéehua tyihua'cu'vej.

¹² Ajta a'yánja, nye'ihuáamua', caxu tyí'tíj jin tya'tóoratzi'ra'an, a'íjna jitze huatama'can i tajapua', nusu i cháanacaj, nusu séej tyí'tíj jime'. Tipua'aj a'yan setyu'taxáj yee "Jee", che' a'yan atyojo're'nyej; na'ríj a'yan setyu'taxáj yee "Capu", che' ajta a'yan atyojo're'nyej, ta'aj ij quee Dios jamo'xíjtye'en.

¹³ Tipua'aj sáij ti ja'mua jitze ajtyáma'can jajpuéjtzij, che' huatyényuunyij i Dios jimi. Na'ríj sáij jutyamua've'ej che' chu'icarij jin tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹⁴ Tipua'aj sáij tyí'cui'ij, che' huo'tájeevej a'íjma i huásij i maj tyeyúuj tzejta' tyí'huüre', mej mij a'íimaj huatyényuunyij, majta jitzán ma'can i tavástara' ja'vá'huaaty'e'en i já'ria'ra' i aseitúnaj. ¹⁵ Ajta mati'ij tyá'tzaahuaty'e'ej huatyényuunyij, aj pu'ij a'íjna i ti tyí'cui'ij rujnyi, ajta i tavástara' pu japuan huatányuusij, ajta tyaatú'uunyi'raj i ti jin ootyá'itzee. ¹⁶ A'íj pu jin, siata'aj tyí'huó'ixaaty'e'en séej jamuán siajta séej i siaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, siajta huatyényuunyij séej jime' siajta séej ti'ij i Dios tyajamuáahuaty'e'en. A'íjna i siaj huatyényuunyij jéehua pu tyí'huüre' tipua'aj tyámua' sia'éenya'aj xaatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i Elías, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'tyaataca'aj tyati'ij ityáj, ajta ti'ij

tyá'tzaahuatye'ej huatyéenyuj mej mij quee che' huatyéviijej, a'yaa pu huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej mej quee che' viiyaca'aj.
¹⁸ Tí'quij ajtáhua'aj huatyéenyuj, mati'ij támij huatyéviiyaca', ajta je'en tyú'ciiriaca' i ti tyu'huásti'huaca'.

¹⁹ Nye'ihuámua', tipua'aj síj ajtára'nyij a'íjna jitze i ti jí're'can jime' ajta je'en síj tyámua' tyetyéjeevej ti'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en,
²⁰ a'yaa xu tyá'mua'reeraj tijn a'tíj ti séej tyámua' tyu'tyéjeevej ti'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, a'í pu jaatyáhuire'ej ti'ij quee jó'vetyij, ajta ti'ij Dios néijmi'i jin tyaatú'uunyi'.

I yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Nyáaj Pedro, i nyaj jahuiire' i Ciriistu', yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Ponto ja'chej, nyajta mua'ajmaj Galacia siaj ja'chej, siajta séecan a'ájna a Capadocia, ajta a'ájna a Asia, ajta a'ájna a Bitinia, ² a'íjma i Dios ti anaquéej hua'antyíhuoj a'yájna ti'ij a'ín tya'tóoratziiri'. A'íj pu jitze ma'can i ju júuricamej jamuaajácuarej siaj sij ja'rá'astijre'en siajta tyámua' huárinyij a'íjna jime' i xúuria'ra' i Ciriistu'. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'ín ajta jamuaatyápuar'itye'en ja'mua tzajta'.

A'íjna i ti jin tyi'ijchó've' a'íjna i ti tyá'tzaahuatye'

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti Ciriistu' pué'een, a'íj pu jéehua tá'ancu'vaxij ajta taatá' tyej tyij jájcuan jin huanánie'huaj, a'yájna ti'ij ajta i Ciriistu' tyu'tájuuriaca'. A'íj pu'ij tatá'caa tyej tyij jajchó've'ej a'íjna i tyaj jin júurij tá'ju'un, ⁴ ajta taatá'sij ti táaci'tyij i Dios ti arí tyámua' tyú'ruuj, a'íjna i tiquee a'náj je'ej rinyij, capu ajta a'náj huatyéchoomuarij, ajta quee a'náj ja'huópua'rixí'ij. ⁵ A'íjna jime' i siaj jin mua'aj tyá'tzaahuatye', a'íj pu ja'muacha'ij a'íjna jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij jamuáahuire'en, a'íjna jime' i ti tyámua' een, a'íj pu huataséjre'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rrij.

⁶ A'íj xu jin mua'aj jéehua jutyamua've'ej a'íjci jime' ti Dios tyámua' tyajamuata'tá'sij, tyij ajta a'yan tyúuxie've' siaj a'íjna jin mue'tíj ijíj jaapuétzitarej. ⁷ Ji'nye a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu een ti'ij ooroj, a'íjna i ooroj a'yaa pu tyúuxie've' maj jaatyáteeraj ta'aj ij jumua'tíj tá'ra'nyij. A'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta jin jajpuétzizij, jéetze' pu tyí'huire' quee a'íjna i ooroj i ti i'ríj maj jaatyú'uunaj. A'íj pu jin i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyo'táviicue', siaj sij néijmi'i tya'ancuriáan i Ciriistu' jimi.

⁸ Mua'aj xu jaxie've' i Ciriistu', maj siajta quee xu a'náj jaaséj, siajta jitzán tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna i siaj jin jéehua jutyamua've' capu i'ríj tyaj jaataxáj nyúucarij jime', ⁹ ji'nye mua'aj xu seríj tin néijmi'i tyu'táa'sij a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jin já'muahuire'en.

¹⁰ A'íjmaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íj mu jájcuaaj imuáj jaataxájtaca' a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tyajamuatyátoosij, a'íj mu majta a'yan tyá'huooca'aj, majta a'íjna jin tyí'mua'ajcaa mej mij yo'itéej muá'ra'nyij. ¹¹ A'íjna i júuricama'ra' i Ciriistu' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mej mij jáamua'reej je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'me'nyíiche' i Ciriistu', ajta je'en je'ej ti tye'mej majca'huáye, a'yaa mu mij a'íjmaj tyá'huooca'aj mej mij jáamua'reej a'náj ti a'yan tye'mej. ¹² A'yaa pu Dios tyihuo'tá' mej mij jáamua'reej tiquee hua' jime' tyí'xajtaca'aj, sulu mua'ajmaj pu tyajá'mua'ixaatya'ca'aj. A'íj pu'ij a'ín pué'een i maj jamuáa'ixaj i

nyúucaria'ra' i Dios, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios tajapuá ti já'ma'can. Majta a'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre', a'yaa mu tyá'xie've' mej mij néijmi'i a'íjna tyu'séj.

Dios pu ta'ixaaty'e' tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'íij

¹³ A'íj xu jin, siata'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. Néijmi'i xu jin i Dios jimi tyi'ijchó've'ej a'íjna i ti tyajá'muaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyajamuaatá'sij a'ájna xicáara' jitze ti huataséjre'en a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁴ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj eenye' mati'ij i ti'riij i maj huá'astijre' i juhuásimua', caxu che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij ti'ij ará'tyeej tyajamua'ránajchica'aj, siati'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios. ¹⁵ Sulu siata'aj néijmi'i ji'rén'nye'ej séjre'ej, ji'nye a'íjna i Dios ti jamuaatajé, a'íj pu ji'rén'nye'aj séjre', ¹⁶ ajta a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Siata'aj ji'rén'nye'ej séjre'ej, ji'nye nyáaj nu ji'rén'nye'aj séjre'ej."

¹⁷ Tipua'aj a'yan siaatamuá'muatye'en yee jutáataj, a'íjna i Dios ti juxa'aj na'aj tyihuá'xijtye'en i tyeítyee je'ej ti síij tyi'tíj jin huaríj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íij siati'ij siooj a'yan séjre'ej i cháanacaj japua. ¹⁸ Dios pu mua'ajmaj ja'mua japua huatanyúj, siati'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íjma siaj jitze jaarí'rej i já'muahuasimua'ci'ij, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej ti i Ciriístu' quee a'íjna jin tyu'nájchitaca' i ooroj nusu i pláataj ti á'pua'ren, ¹⁹ sulu a'íj pu i Ciriístu' a'íjna jin tyu'nájchitaca' i juxúure', ti'ij a'yan tyu'tóomu'vejritaca' ti'ij cánya'aj ti'iquee cápiti'e'nyi' ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere'. ²⁰ Ciriístu' pu a'yan tye'entyihuaviihuaca' ti'ij quee eexúj séeria'caj i cháanacaj, ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuüre'en, ajta ijíj ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, Ciriístu' pu yan huataséjre ti'ij mua'ajmaj jamuáahuüre'en. ²¹ Ciriístu' xu mua'aj jitze ma'can tyá'tzaahuaty'e' i Dios jimi, a'íjna i ti jaatájuurityej ajta tyámua' tyeetyájtoo, a'íj xu jin mua'aj tyá'tzaahuaty'e' siajta i Dios jimi tyi'ijchó've'.

²² Siajta mua'aj, a'íj xu jitze tyá'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, siaj sij tzáahuatyí'ra'aj jin huo'xié've'en i ju'ihuámua'. A'íj pu jin siata'aj néijmi'i jin i juxiéjnyu'caa huóoxie've'en, siajta néijmi'i jime' i siaj jin juca'neye séej jamuán siajta séej. ²³ Ji'nye mua'aj xu siajtáhua'aj jájcuan jin huanánie'huaca' caxu che' a'íjna jime' i ti já'puaapua'rej, sulu a'íjna jime' i nyúucaria'ra' i Dios ti jusén jin júurij. ²⁴ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan een ti'ij a'íjna i tu'píj,
ajta i maj jin óotzaahuaty'e' a'yaa pu een ti'ij i xúuxu'ra'an i tu'píj.
A'íj pu i tu'píj huatyáhuasij ajta je'en i xúuxu'ra'an cáavatzij,
²⁵ ajta i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj pu jusén jin séeria'aj ta'mej.

Ajta a'íjna i nyúucarij, a'íj pu a'íin pué'een i maj mua'ajmaj jamuáa'ixaa.

2

¹ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tátoonyij i siaj jin je'ej pua'aj ricij, siajta je'ej pua'aj tyihuá'xaj tyeítyee, nusu siaj huá'cuanamuaj, na'riij i siaj jin óochueere' séej jamuán siajta séej, siajta i siaj jin hue'tzij jin séecan tyí'xajtzi'. ² Siata'aj a'yan huárinij mati'ij i ti'riij, i maj jahuoo mej mij huátze'nyij i junáanaj jitze, mej

mij a'íjna jin huahuóse'en, ajta je'en huó'huüre'en, ³ ji'nye mua'aj xu serij jáamua'reeri' ti i tavástara' tyámua' tyaja'muacha'ij.

Ciríistu' pu a'ín pué'een i tyetyéj ti júurij

⁴ Siata'aj ajtyáxiirej i tavástara' jimi, i ti a'ín pué'een i tyetyéj ti júurij i maj i tyétyacaa majuuhuá'xij, ajta i Dios pu a'yan tye'entyíhuo tí'ij jéehua huápu'i'ij tyu'tyáhuüre'en. ⁵ A'yaa pu'ij i Dios tyámua' já'mua'uuren siaj sij a'yan tyu'tyáhuüre'en tí'ij i tyetyéj ti júurij, i ti jin chi'ij ájtaavijhua, siaj sij tyi'tíj jin va'cán jin tyitye'entyájrutyey, siata'aj tyámua' tyityaaju'un siaj sij a'íjna jin tyu'támu'vejritaj i Ciríistu' jitze ma'can, ta'aj ij i Dios ja'ancuriá'an a'íjna i mu'vejrij ti naa een. ⁶ A'íj pu jin ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Nyáaj nu je'tyájraj a'ájna a Sión séej i tyetyéj,

a'íi pu pué'een i tyetyéj ti anájcaj,

i nyaj ja'antyíhuoj ti ajta jéehua tyá'najchij,

ajta a'íjna i ti jitzán tyú'ca'nyey capu huatóotyevi'ra'astaj.

⁷ Ajta ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', a'íjna i tyetyéj jéehua pu tyá'najchij, ajta a'íimaj jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tíjin:

A'íjna i tyetyéj i maj majuuhuá'xij i maj chi'ij ta'huacaa,

a'yaa pu tye'rájraa ti a'ín pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've'.

⁸ Ajta i ti a'yan tyá'xaj tíjin:

A'íj puírícij i tyetyéj i maj jitzán eejcá'cataj majta jitzán eetávitzej.

A'yaa mu jitzán tyitye'ejcá'cataj, a'íjna jime' maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucarij, a'yaa pu'ij tyí'xa'puí' hua' jimi.

⁹ Siajta mua'aj xu tyeityeera' pué'een i Dios ti hua'antyíhuoj, siaj sij jamuán tyu'ta'íjtaj, siajta séej chuéj japua já'ma'can ti naa een, séej xu chájta'naj pué'een Dios ti jitze ajtyáma'can. A'yaa pu'ij tyí'een siaj sij mua'aj tyihuo'té'exaatye'en a'íjna jitze ma'can i Dios, i ti jamuatajéj siaj sij quee che' tíca'riste' séjre'ej, sulu siaj sij a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tíj tyámua' naa tyojó'nyeeri'ij. ¹⁰ Jájcuaj ímuáj caxu tyeítyeristyamua'me'en pué'eenye'ej i Dios, siajta íjij xu serij tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios, ajta a'ájna ímuáj capu jamuá'cu'vajca'aj i Dios, ajta íjij pu arí jamuá'cu'vej.

A'yaa xu tyí'tyechajcaj mati'ij i maj jahuüre' i Dios

¹¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuavíj siaj a'yan séjre'ej mati'ij a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, caxu tyi'tá'care'en siaj sij ja'rá'astijre'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een, i ti ajta jin nyo'se' i já'muajuuricamej. ¹² Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye'. A'yaa mu mij a'íimaj tyaja'muaséejran siaj tyámua' ricij, tyij majta íjij je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íi mu tyaatatyójtzi're'ej i Dios a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'caa tá'xijtye'en.

¹³ A'íjna jitze ma'can i tavástara' xu hua'rá'astijre'en i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, a'íjci i ti a'íjna jin tyi'tyéjvee tí'ij néijmi' i jin tyu'ta'íjtaj, jí'nye a'íi pu a'ín pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyí'huüre', ¹⁴ tyajta a'íjma i tajtúhuaanyij, i maj tyí'ijta mej mij puéjtzij huotá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ti ajta tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyí'cha'ij i maj tyámua' ricij. ¹⁵ Jí'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've'

siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, mata'aj mij quee je'ej tyaja'muaxajtaj a'íimaj i maj quee ma'umuámua're', majta i maj quee tyi'tíj mua'ree.

¹⁶ Siata'aj a'yan tyityetyúucha'íj mati'ij i tyeítyee i maj juxáahuaj mahuaci'ij, caxu a'íjna jin juxáahuaj mahuaci'ij siaj sij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij. Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, mati'ij a'íimaj i maj jahuíre' i Dios. ¹⁷ Siata'aj néijmi'caa jimi tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íj. Siajta huo'xié've'en i ta'ihuámua' i maj majta tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i Dios, siajta a'íjci i tajtúhuan i ti néijmi'i jin tyí'ijta.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'tíj jin tyí'huíre'

¹⁸ Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyajá'mua'íjtye', caxu a'íjma siana'aj i maj tyámua' tyajamuájcha'íj, nusu i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, sulu siajta xu a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tya'ránajchi i Dios siaj a'íjna jin tyo'táviicue' i maj puéjtzij jamuatá'caa, a'íj xu jin néijmi'i a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi. ²⁰ Ji'nye tipua'aj mua'ajmaj puéjtzij majamuaata'an a'íjna jime' siaj tyi'tíj je'ej pua'aj huaríj, siajta je'en a'íjna jin tyo'táviicue', capu je'ej tyajamuaatyáhuíre'ej, ajta tipua'aj a'íjna jin puéjtzij majamuaata'an siaj xá'pui' ricij, siajta je'en a'íjna jin tyo'táviicue', a'íj pu ja'ránajchi i Dios. ²¹ A'yaa pu a'íjna jin tyajamuaatajé i Dios, ji'nye i Ciriístu' pu ja'mua jitze ma'can jaapuéjtzitariaca', ajta a'íjna a'yan tyajá'mua'itíj siaj sij a'yan cha'taj siana'aj huárinyij. ²² Capu i Ciriístu' tyi'tíj jin ootyá'itzee, capu ajta a'náj a'tíj huácuanamuaaj. ²³ Mati'ij je'ej pua'aj tyaatajé, capu je'ej pua'aj tyihuo'riá'hua'nyijraj, ajta mati'ij puéjtzij jaatá', capu huo'tányeechej, sulu Dios jimi pu huatóocu'vej i ti tzáahuatyí'ra'aj jin huá'xijtye'en. ²⁴ A'íj pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeria'ca'aj, tyej tyij tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij. Ciriístu' pu tyu'puéjtyi'huaca' tyej tyij ityáj néijmi'i jin tyú'huaatyí'huaj. ²⁵ Ji'nye a'yaa xu mua'aj a'ájna ímuáj huasé'rihua'aj mati'ij i cánya'xií maj jo'vátzij, ajta ijíj xu'ríj i Ciriístu' jitze ajtyáma'can, a'íjna i ti a'yan tyaja'muacha'íj ti'ij hua' cújta' ti huaméj, ti ajta a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij ja'mua japua huatányuunyij.

3

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj nyejnye'ichej

¹ Siajta mua'aj mu siaj hua' írastyamua' pué'een, siahua'rá'astijre' i jucínastyamua', ta'aj ij tipua'aj síj quee já'tzaahuatya'aj i nyúucarij, a'yan éenye'que' siahua'antyimué'tin, ajta quee a'yan tyuuxié've'ej ta'mej siaj huo'té'exaatye'en, sulu a'íj xu jin huá'mue'tin a'íjna jime' je'ej siaj tyityetyúucha'íj, ² ajta mati'ij jaaséj siaj tyámua' néijmi'i jin ricij, siajta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i Dios. ³ Majta a'íimaj i já'mua'írastyamua', miche' quee huápuí'ij tyámua' ju'uuriaj a'íjna jime' i ti jéjre' séejre', i jucipuáj jitze, nusu maj tyi'tíj tyo'cóorujtyi'raxi'in ti ooroj jin tyi'taavijhua, na'ríj maj ji're'nye' tyu'tyóochejtye'en, ⁴ sulu miche' tyámua' huárinyij i juxiéjnyu'caa tzajta', a'íjna jime' maj tyámua' naa metyityoомуámua're'ej, ji'nye a'íj pu quee a'náj já'pua'ren, majta quee tyi'tíj jin huá'muarie'ristya'aj

i jucínastyamua'. A'íi pu a'íin pué'een i ti jéehua naa huasé'rin i Dios jimi. ⁵ A'yaa mu majta éenye'ej a'náj imuáj a'íimaj i úuca a maj jì'rén'nye'ej huatyá'itzee i Dios jimi, a'íi mu i Dios jitze tyu'cá'an majta hua'astyajca'aj i jucínastyamua'. ⁶ A'yaa pu ajta huaríj a'íjna i Sara, a'yaa tya'rá'astijre a'íjci i Abraham ajta a'yan jaatamua'aj tijin "Nyavástara'." Siajta mua'aj xu yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un a'íjci i Sara, tipua'aj néijmi'i jin tyámua' xáarinyij siajta quee tyí'tziinye'ej.

⁷ Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua', siata'aj tyámua' huojó'mua'raj i ju'irástyamua'. Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'yan setya'mua'réeriaj maj quee juca'nyej, majta a'íjna jin antyihuaviihuaca' mej mij ja'mua jamuán tya'ancuriáan i Dios ti tyajamuaatá'sij. A'yaa xu huárinyij, ti'ij quee tyi'táj tyajamua'antiyú'nyl'ra'an a'íjna jime' i siaj jahuoo i Dios jimi.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyá'tzaahuatye'

⁸ A'yaa xu néijmi'i mua'aj tyámua' tyí'tyechajcaj, siajta huóoxie've'en siaj sij tyámua' tyuu'ihuáamua'aj tá'ra'nyij. Siata'aj tyámua' tyihuo'jó'mua'raj siajta quee tyi'táj jin óotzaahuatye'ej. ⁹ Caxu je'ej pua'aj ja'uurej tipua'aj a'táj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu siajta a'táj je'ej pua'aj tyí'xajtaj tipua'aj a'íin je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj. Sulu siata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, jì'nye a'íj pu jin i Dios jamuaatajé siaj sij jéehua jimi tya'ancuriáan. ¹⁰ A'yaa pu a'íjna jin tyé'yus'i' i yu'xarij jitze tijin:

A'íjna i ti jaxie've' ti á'tyeevi'in júurij, ajta juxáahuaj chajca, che' quee je'ej pua'aj tyúuxajtave'en,

ajta a'yan tyúuxie've' tíquee tyí'hue'tacare'en,

¹¹ che' ajtára'nyij a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een,

ajta tyámua' tyí'tyúucha'íj tá'ra'nyij,

che' jáahuoonyij ajta a'íjci jitze ucájrutyej i ti juxáahuaj chajca.

¹² Jì'nye tavástara' pu hua'cha'íj a'íimaj i maj tyámua' tyi-tyetyúucha'íj,

ajta huá'namuaj je'ej maj jimi tyá'huoo,

ajta a'íimaj tyí'cha'íire' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

¹³ ¿A'tanyij je'ej pua'aj já'mua'uuren, tipua'aj mua'aj a'íjna jin setyí'tyese'ej siaj a'náj tina'aj tyámua' rijcaj? ¹⁴ Ajta a'íjna jime' siaj tyámua' ricij a'íj xu jin jajpuéjtzij, a'íj xu jin huatóotyamua've'en jì'nye Dios pu tyámua' tyajamuaatá'sij. Caxu sij a'táj tziinye'ej, caxu siajta je'ej tyityóomuajtyaj, ¹⁵ sulu siata'aj jaatyátzaahuatye'en i jutzájta' a'íjci i Círíistu' i ti ja'muavástara' pué'een. A'náj tina'aj xu tyámua' éenye', siaj sij tyámua' tyihuo'riá'hua'nyijraj a'íjma i maj tyajá'mua'ihuo' a'íjna jime' je'ej siaj tyi'táj tyi'ijchó've'ej, ¹⁶ siajta quee ootzáahuatye'ej a'yan huárinyij, sulu tzáahuatyí'ra'aj xu jin a'yan huárinyij. Tyámua' xu tyityetyúucha'íj siaj sij quee je'ej pua'aj tyityóomuajtyej, ajta mej mij huatóotyevi'ra'astaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íjna jime' siaj tyámua' ricij matí'ij i maj tyá'tzaahuatye' i Círíistu' jimi.

¹⁷ Jéetze' pu xá'pui' siaj a'íjna jin jaapuéjtzitarej i siaj xá'pui' ricij, tipua'aj i Dios a'yan tya'xié've'ej, quee tipua'aj a'íjna jin siaj puéjtzij i siaj je'ej pua'aj ricij. ¹⁸ Jì'nye i Círíistu' pu séej na'aj tajitzé ma'can

huamuí', ta'aj ij jusén jin tyitaatú'uunyí' i tyaj jin ootyá'itzee. A'íj pu quee tyi'tíj jin ootyá'itzeerej, ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' a'íjma jitze ma'can i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ta'aj ij mua'ajmaj jamuá'anvi'tíj i Dios jimi. A'íj pu jitze i jutyévíj huamuí', ajta i Dios pu jaatájuurityej i ju júuricamej jime', ¹⁹ a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyáamue'tíj ajta je'en huo'té'exaa a'íjma i júuricamej i maj namí'huaca'aj. ²⁰ A'íjma i maj ará'tyeej maj quee tyi'tíj á'astijria'ca'aj, a'ájna xicáara' jitze ti'íj i Noé séjria'ca'aj, ti'íj i Dios jacho'va'ca'aj ti i Noé jaatyátaahuaj i báarcuj ti ve'éj, ajta je'en séecan huatyáhuíi mej mij utyájrutyey i báarcuj tzajta' i maj aráhueeicaj ará'axcaa. ²¹ Ajta i a'íjna i jájtyij a'íj pu a'íjn pué'eenye'ej i siaj jin mua'aj ijíj huái'huaca', ti'íj jamuáahuíire'en. Ajta a'íjna jime' i siaj huái'huaca' capu a'yan huatóomua'aj yee siaj sij a'íjna jin cóojo'sin i siaj choomua, sulu siaj sij jaatáhuavíj i Dios, ti'íj jamuaata'an siaj tyámua' metyityoomuámua're'ej, ajta je'en táahuíire'en a'íjna ti i Ciríistu' huatájuuriaca', ²² ajta tajapuá jó'raa ti'íj muáca'ta' pujmua' i Dios ja'ajcáyixi'in, majta a'íjna jitze ajtyáma'cantaj muá'raa i maj tajapuá tyí'huíire', majta néijmi'i i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, mej mij néijmi'i tyámua' tyú'uurej.

4

Tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti i Dios tyá'xie've'

¹ A'íj pu jin, a'yájna ti'íj i Ciríistu' tyaapuéjtzitariaca' i jutyévíj jitze, a'yaa xu cha'taj siana'aj sij mua'aj huárinyij. Ji'nye a'íjna i ti arí jaapuéjtzitariaca', pu'ríj jaatapuá'cítaca' i ti jin je'ej pua'aj ricíj, ² ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' ti'íj na'aj á'tyeeren júurij, capu a'yáana'aj je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime' íiyan ti ma'can cháanacaj japua. ³ Xu'ríj á'tyeej siaj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj rijcaj mati'íj a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa xu rijcaa je'ej ti tyajamua'ránajchica'aj a'íjna i ti je'ej pua'aj een, majta cha'mana'aj tyí'ye'estyaa, majta jéehua juta'rujve', majta hua'najchej i saánturij i maj je'ej pua'aj huasé'rin. ⁴ Ajta ijíj, caxu che' mua'aj hua' jamuán a'yan ricíj a'íjna jime' i ti je'ej pua'aj een, a'íj mu jin je'ej pua'aj tyityóomua'jtyej majta je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ⁵ Ajta a'yaa pu tyihúa'cí'tiyij maj tyu'taxáj je'ej maj tyi'tíj huáruuj a'íjna jimi i ti arí tyámua' huó'ruuj, ti'íj huo'xíjtye'en a'íjma i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁶ Ji'nye a'íjma i maj meríj huácuij majta mu huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Dios, ti'íj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi huatyá'itzeerej, tyij majta íiyan cháanacaj japua huo'xíjtyej a'yájna mati'íj i tye'ítyee tyee'yí'tin.

Je'ej tyaj i séecan tyu'tyáhuíire'en

⁷ Pu'ríj tin a'ájna atyojo're'nyesij ti'íj néijmi'i tye'entyipua'ríj. A'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta tzaáhuatyi'ra'aj jin jahuocaj i Dios jimi. ⁸ Siajta jéehua huóoxie've'en, ji'nye a'yaa xu siajta a'íjna jin tyu'túu'uunyí'raj. ⁹ Siata'aj tyámua' tyihuo'taxié've'en séej siajta séej i juchéj, caxu je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an. ¹⁰ Siata'aj tyámua' tyú'cha'íin je'ej ti tyi'tíj i Dios tyajamua'atapuéjve, siajta a'íjna jin a'yan huárinyij siaj sij huo'tyáhuíire'en séej siajta séej. ¹¹ Tipua'aj a'tíj tyí'xajtaj, che' a'íjna jin tyu'taxáj i nyúucaria'ra' i Dios. Ajta

típua'aj a'tíj tyi'tíj jin tyí'huíire'ej, che' a'yan huárinyij a'íjna jitze arooca'nyáaj i ca'nyíjra'aj Dios ti jaatá'. Je'ej siaj néijmi'i tyi'tíj jin ricíj, a'yaa xu huárinyij siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'íjna i ti jitzán eeráma'can i ti naa huasé'rin, a'í pu ajta néijmi'i putyí'uurej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Maj a'yan tyaapuéjtzitarej mati'ij i maj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi

¹² Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu je'ej tyityóomuajtyaj típua'aj tyi'tíj jin xá'viicue'ria'aj, nusu tyi'tíj je'ej já'mua'uurej i siaj quee jamua'tyej. ¹³ Sulu siata'aj huatóotyamua've'en, a'íjna jime' siaj jamuán jajpuéjtzij i Ciriístu', siaj sij siajta huatóotyamua've'en a'ájna xicáara' tyaj jitzán jasejran i tavástara'. ¹⁴ Siata'aj huatóotyamua've'en, típua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaja muaxajtaj a'íjna jime' siaj Ciriístu' jitze ajtyáma'can, jí'nye a'í pu i júuricama'ra' i Dios a'náj tina'aj ja'mua jimi séejre'. ¹⁵ Típua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can tyi'tíj jin jajpuéjtzij, che' quee a'íjna jime' ti séej huajé'caj, nusu ti tyi'tíj huanáhua'an, na'rriij tyi'tíj je'ej uuriajca'aj ti quee jitzán juxie've'. ¹⁶ Ajta típua'aj a'íjna jin jajpuéjtzij ti i Ciriístu' jimi ajtyáma'can, che' quee jutyevi'ra'aj, sulu che' tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'íjna jime' ti i Ciriístu' jitze ajtyáma'can.

¹⁷ Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij Dios huo'xíjtye'en i jutyéityeristyamua'. Ajta típua'aj arí a'yan tyu'tyóochej ityájma jimi, ¿je'quij tye'mej a'ímaj jimi i maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁸ Ajta típua'aj a'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij muárie'rij jin jáahuí, ¿je'quij tye'mej a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta a'ímaj jimi i maj je'ej pua'aj ricíj? ¹⁹ A'íj pu jin i maj jajpuéjtzij i Dios jitze ma'can, miche' móoj xá'puí' rijcaj, majta i Dios jimi huatóocu'ven i ti yan huo'tyájto, jí'nye a'í pu quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeerej.

5

Pedro pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i huáasij i maj tye'yúuj tzajta' tyi'ijta

¹ A'yaa nu nyijta ijíj tyá'xie've' nyaj ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'caa i huáasij i maj tyí'huíire' jo'siaj jóosi'rii, nyáaj nu nyajta vásti' pué'een, mati'ij a'ímaj, nyajta tyu'séj je'ej ti tyaapuéjtzitariaca' i Ciriístu', a'yaa pu'ij ajta nyéetzij tyi'nyaci'tyij a'íjna i ti huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej i Dios jimi. ² Tyámua' xu tyihuó'cha'íin a'ímaj i maj tye'ityeristyamua'me'en pué'een i Dios, je'ej ti ajta arí a'íin tyajamuaata'íj, juxié'vi'ra' xu jin a'yan huárinyij, je'ej ti i Dios tyá'xie've', caxu ca'nyéjrij jin a'yan rijcaj nusu siaj sij a'íjna jin túmii huamué'tin, sulu a'yaa xu huárinyij xuutyámua've'ej. ³ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej mati'ij i maj va'cán jin antyúumua'reej, mej mij ca'nyéjrij jin a'yan huárinyij a'ímaj i siaj huá'cha'ij, sulu siata'aj tyámua' tyihuó'mua'tyen. ⁴ A'yaa pu'ij ti'ij huataséjre'en a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, mua'aj xu ja'ancuriá'ij a'íjci i cúruun ti quee a'náj je'ej rinyij sulu ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

⁵ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj mu siaj tyáamua, siata'aj hua'rá'astijre'en i huáasij. Siata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, siaj sij quee ootzáahuatye'ej siahua'rá'astijre', jí'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijn:

Dios pu quee hua'xie've' a'íjma i maj óotzaahuatye',

ajta a'íi pu tyámua' tyihuá'huire' a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'.

⁶ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej a'íjna jimi i Dios, i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ta'aj ij a'íin va'cán jin tyajamuaata'íjtye'en, a'náj ti a'yan tyajamuaaxá'pui'intari'ri'. ⁷ Siata'aj i Dios jimi néijmi'i tyu'tyátoonyij a'íjna i siaj jin je'ej tyityóomuajtyej, ji'nye jéehua xu jitzán juxie've'.

⁸ Tyámua' xu metyityoomuámua're'ej, siajta tyámua' tyí'tye'ixie'ria'aj, ji'nye a'íjna i tyiyáaru' i ti jamuájcha'íire', a'yaa pu metyoyo'jijhuan ti'ij muájtyej a'íjna jime' ti jahuoo i ti jaatyájc'i'mej.

⁹ Siata'aj huatyóoca'nyej, siajta tyámua' eenye' a'íjci jitze i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yan setya'mua'réeriaj ti a'yan cha'tána'aj tyihuá'uurej i ja'mua ihuámua' i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua. ¹⁰ Ajta siati'ij a'yan tyaapuéetzitaren, Dios pu tyámua' já'mua'uuren, siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, siaj sij a'íjna jitze tyú'ca'nyej. A'íi pu a'íin pué'een i Dios i ti taatajé tyej tyij jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ¹¹ Che' a'íin a'íjna jin tyi'tyávaacaj i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jusén jime'.

Hua'tyojtye' ajta je'en ja'antypuá'rij

¹² A'yaa nu cii tyajá'muayu'se'ej a'íjna jamuán i Silvano, i ti a'íin pué'een síj i nye'ihuáara', ti quee tyi'tíj jin á'itzeere', nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij jáamua'reej ti i Dios tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyitatá'caa. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye' a'íjna jime' i siaj juxie've'.

¹³ A'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Babilonia, i ti Dios ajta hua'antypuá'rij ti'ij mua'ajmaj, a'íimaj mu yajá'muatyojtye', a'íi pu ajta yajá'muatyojtye' i nyiyóoj i Marcos. ¹⁴ Siata'aj huatóotyoytye'en xui'tyoo'pu'í'tza'xi'ín a'íjci jime' siaj juxie've' síj ajta síj. Tyámua' xu tyi'tyesejre'ej, mua'aj mu siaj Ciriístu' jitze ajtyáma'can.

I yu'xarij ti hua'puaj a'ín ti jo'yú'xaca' i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Simón i nyaj Pedro pué'een, i nyaj jahuiire' i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een, a'yaa nu já'muatyojtye' mu siaj a'yan cha'taj siana'aj tyá'tzaahuatye' tyati'ij ityáj, ji'nye i Dios ajta a'íjna Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'íi mu ji'réenya'aj séejre'. ² Che' jéehua tyajamuáaci'tyij i ti jin tyámua' tyajamuatá'caa, ajta ti'ij jamuaatyápua'ritye'en a'íjna jime' siaj jamua'tyej i Dios siajta a'íjci i Jesús i ti ajta tavástara' pué'een.

Je'ej ti tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i Dios ti huo'tajé

³ A'íjna i ti jin néijmi'i putyí'uurej i Dios, a'íj pu jin tyitaatá' néijmi'i i ti tyúuxie've' tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en a'íjna jimi i ti taatajé, a'íjna i ti jusén jin naa huasé'rin, ajta a'ín néijmi'i jin antyúumua'reej. ⁴ A'íj pu jitze ma'can i ti jin va'cán tya'tóoraj taatajé, ti ajta jéehua tajitzé juxie've', tyej tyij a'íjna jin a'yan séeria'aj tá'ra'nyij ti'ij i Dios, tyata'aj tyij huatáta'uunaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin a'yan tyá'xie've' íyan cháanacaj japua. ⁵ A'íj xu jin jéetze' huatyóoca'nyej a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta tyámua' tyiyo'itéej xá'ra'nyij i siaj jin tyámua' tyityetyúucha'íij. ⁶ Siajta i siaj jin tyámua' tyá'mua'reej, a'íj xu jin huóocu'vej, ajta i siaj jin óocu'vej a'íj xu jin néijmi'i tyo'táviicue', ajta i siaj jin néijmi'i tyo'táviicue', a'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ⁷ ajta i siaj jin tyé'tyojtzire' i Dios, a'íj xu jin tyámua' tyityetyójeeven, ajta siati'ij tyámua' tyityetyójeeven aj xu sij tyámua' naa tyityahuóoxie've'en.

⁸ Tipua'aj mua'aj néijmi'i jin a'yan xáarinyij je'ej siaj tyi'íj tyu'yí'tin, a'íjna i ja'mua júuricamej jéehua pu tyu'tyáhuire'ej a'íjna jime' siaj jaamua'aj tzaahuatyi'ra'aj jime' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ⁹ Ajta a'íjna i tíquee a'yan ricij a'yaa pu een ti'ij i a'tíj ti arácun tíquee ímuáj tyí'sej, a'íi pu arí yo'huá'xij ti i Dios tyaatú'uunyi'ri' je'ej ti tyi'tíj jin quee xá'pui' huaríj. ¹⁰ A'íj xu jin nye'ihuáamua', siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuatajé ajta jamua'antyíhuoo, ji'nye tipua'aj a'yan xáarinyij caxu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej. ¹¹ A'yaa pu tyajá'muaci'tyij, siaj a'áa jo'tyájrutyey jo'tij jusén jime' tyejé'ijtaj i tavástara' i ti tajapua huatanyúj, a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een.

¹² A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej na'mej, siaj sij a'yan tyá'mua'reeriaj, tyij siajta seríj tyámua' een a'yájna nyati'ij tyajamuamá'tyej. ¹³ A'yaa pu tyi'nyaci'puaj nyey nyij tyámua' tyajamuáa'ixaatye' nyajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an ííij nyey nyooj júurij. ¹⁴ A'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'yaa pu tyinaaté'exaaj ti arí véjri' a'náj nyaj jitzán muí'nyij, ¹⁵ A'yaa nu nyij tyu'tyénycacanyesij, nyey nyij tyajamuáa'itíij ti'ij huatái'riitarej siaj jo'támua'reej je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa.

¹⁶ A'íjna i tyaj jamuaamua'tyey je'ej ti éenye'que' huataséjre'sij a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'ájna xicáara' jitze ti'íj ajtáhua'aj yava'cányesij, catu a'íjna jin jaataxájtaca' i nyúucarij i maj jujúmua'aj mana'aj jájtyo i tyétyacaa, catu tyajta tajúmua'aj tyana'aj jájtyo, sulu taj'íj tu jin jaaséj ti a'íjn néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁷ A'yaa tu tyeeséj ti'íj i Dios tyámua' tyeetyájttoo, ajta tyámua' tyaatá', ajta i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'íi pu a'íjn pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua huápu'i'ij jaxie've', a'íi pu a'íjn pué'een i nyaj ja'antyíhuoj." ¹⁸ Ityáj tu jáanamua'jri' a'íjci i nyúucarij ti jútye' je'cánamuajre, ji'nye jamuán tu ajo'tyú'uuca'aj i tavástara' a'ájna i jiríj jitze ti tyámua' tyejé'een.

¹⁹ A'íj pu jin jéetze' ámiteere' quee a'íjna i nyúucarij i maj jaataxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj, a'íj xu jin mua'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'íjna i nyúucarij a'yaa pu een ti'íj a'íjna i tatzárij jo'tíj jo'tíca' 'asta na'aj quee huataséjre'en a'íjna i xú'ra'vej ti'íj tapuá'risima'caj ujé'ejnyinyij, ti'íj jamuaatyátatzavi'tye'en. ²⁰ Ajta anaquéej a'yan tyúuxie've' siaj jáamua'reej tíquee a'tíj a'náj jusíj je'ej tyéejtyoj je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jitzán á'yu'si'ij i yu'xarij je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ²¹ ji'nye a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, camu a'náj a'yan tyu'taxájtaca' je'ej maj tyí'tíj jujúmua'aj mana'aj tyí'ijtyoj, sulu Dios jitze ma'can mu a'yan tyu'taxájtaca', majta a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios.

2

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyey

¹ Jéehua mu majta i tyeítjee huataséjre'ej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyey, a'íj mu jin jéehua ja'mua jimi séejre' a'íimaj i maj hue'tzij jin tyaja'muamua'tyey. Avíitzij mu jin a'yan ricij mua'ajmaj jimi, a'yaa mu mij a'íjna jamuajo'riésij, majta jatyáhue'tacaa i tavástara' a'íjna i ti ajta hua' jime' tyu'nájchitaca', a'íj pu jin a'yan tyihuá'ci'tyij ti i Dios jiye'tzín hua'antypuá'ritye'en. ² Mue'tíj mu hua'rá'astijre'ej mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyityahuóoxana'cire'en mati'ij a'íimaj, a'yaa mu mij a'íjna jin je'ej pua'aj tya'xáataj muá'ju'un a'íjci i nyúucarij ti xá'pu'i'. ³ A'yaa mu a'íjna jin hue'tzij tyihua'mua'tyáaj muá'ju'un a'íjna jime' maj huápu'i'ij jaxie've' i túmii, a'yaa mu mij a'íjna jin tyitye'entypuá'rij ti'íj Dios huo'xíjtye'en, ji'nye pu'ríj á'tyeej ti a'yan a'íimaj jimi tya'tacatyij.

⁴ Capu i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íimaj i maj tajapuá tyí'huíria'ca'aj, i maj tyí'tíj jin ootyá'itzee, sulu a'áa pu huaja'tyáahua'xij jo'maj yá'puejztitaren, ajta ja'tyácun mej mij a'áa já'nami'huaj jo'tíj jo'tíca', a'áa mu ja'avíitzi'huaj muá'ju'un, 'asta na'aj quee Dios huo'xíjtye'en a'ájna xicáara' jitze ti'íj jitzán néijmi'i tye'entypuá'rij. ⁵ Capu ajta tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íimaj i maj ará'tyeej séjria'ca'aj, sulu a'yaa pu tyu'tá' ti i jájtyij tyí'jistej néijmi'que' i cháanacaj japua, ti'ij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee já'astijria'ca'aj i Dios, ajta a'íi pu xaa huáhuí i Noé, i ti a'yan tyihuo'té'exaaj je'ej maj huárinij mej mij xá'pu'i' huárinij i Dios jimi, ajtáhua'aj a'íimaj i séecan i maj aráahua'puaj ará'axcaa.

⁶ Dios pu ajta huo'xíjtyej a'íjma i maj a'áa jo'cháatima'caa i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sodoma ajta a Gomorra, néijmi'caa pu huatyáatiej, mej mij a'íjna jin jáamua'reej je'ej ti tyihuá'uuren a'íjma i maj quee já'astijre' i Dios. ⁷ Ajta a'íj pu japua huatanyúuj a'íjci i Lot, i ti tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj, ajta je'ej pua'aj ja'axcaa je'ej maj rijcaj i maj juxana'caria'ca'aj a'íimaj i maj quee tyi'tíj já'astyajca'aj. ⁸ A'íjna i tyéviñ ti tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, jéehua pu jajpuéjtzica'aj i jutzájta' a'íjna jime' maj quee xá'pu' rijcaa ji'nye a'yaa pu tyi'sejraca'aj, ajta tyi'namuajraca'aj i maj je'ej pua'aj rijcaa a'íimaj i maj quee tyi'tíj já'astyajca'aj.

⁹ Tavástara' pu jaayí'tin ti hua' japua huatanyuunyij tyi'tíj maj jin jajpuéjtzij a'íimaj i maj jimi séejre', ajta jaayí'tin ti hue'tyáanañ a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, tí'ij puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'caa á'xijtye'en. ¹⁰ Tavástara' pu ajta puéjtzij huo'tá'sij a'íjma i maj huápu'íj je'ej pua'aj ricij, majta quee tyi'tíj já'astijre'. Camu tyi'tíj ja'astej majta óoca'nyej maj cha'mana'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, camu majta tyi'tziñnye' mej mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj a'íjma i maj tajapua' já'sejre', ¹¹ majta a'íimaj i maj tajapua' tyi'huüre', tyij majta jéetze' juca'nyej majta jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, camu a'yan tyityóoca'nyej mej mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj a'íjma i tyétyacaa a'íjna jimi i tavástara'.

¹² A'íimaj i tyétyacaa a'yaa mu een mati'ij i ya'muáatyee: camu tyihuojó'itej, majta cha'mana'aj jo'ojuhua'an, a'yaa mu een jin huanánie'huaca' mej mij huo'vívi', majta je'en huó'cui'nyij. Je'ej mu pua'aj tyá'xaj i tyi'tíj maj quee yó'itej, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyi'tyacui'nyij mati'ij a'íimaj i ya'muáatyee, ¹³ a'yaa mu mij majta tya'ajpuéetzij muá'ju'un mati'ij a'íimaj séecan puéjtzij tyu'tá'. A'yaa mu tyityóomuajtyej maj tyi'tíj jin jutyamua've', a'yaa mu mij ricij tújca'rij tzajta'. Jéehua xu tyévi'si' séejre' a'íjna jime' je'ej siaj tyi'tíj jin ricij hua' jamuán, mati'ijta tyi'ye'estyaj, ji'nye a'íj mu jin jutyamua've' i maj jime' jujíimua'aj jucuanamuaj.

¹⁴ Camu pújoorej maj íitaj huaséj majta je'en quee jaatanyácu'a'aj, camu a'náj ja'antyápua'citacaa maj á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caa a'íjma i maj quee jéehua juca'nyej mej mij majta tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, jéehua mu jaayí'tin je'ej maj tyi'tíj jin huárinyij, a'íi mu a'íin pué'een i tyeítyee i Dios ti puéjtzij huo'tá'sij. ¹⁵ Mu'ríj jo'vátzij, ji'nye mu'ríj ajtacíj i juyéj jitze ti tyámua' een. A'yaa mu mij ricij tí'ij a'íjna i Balaam, yójra' a'íjci i Bosor, i ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti túmii huamué'tin a'íjna jime' ti je'ej pua'aj ricij, ¹⁶ ajta a'yaa pu je'ej tyo'tóomua'aj a'íjna jime' ti je'ej pua'aj rijcaa, tí'ij i púuru' tí'iquee tyo'ríí'rej a'yan tyaaté'exaa tí'ij tyéviñ, ajta je'en jaatá'ijmuejri' tí'ij quee tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj a'íjna jime' i tí jutímue'.

¹⁷ A'íimaj i maj a'yan ricij a'yaa mu een tí'ij jo'tíj ja'tyácun ajta je'en quee arájmuaa, nusu tí'ij i jéetirij ti áacaj jáatajchi, a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jusén jime' jo'tíj huápu'íj jo'tíca'. ¹⁸ A'yaa mu a'íjna jin tyí'xaj i nyúucarij tí'iquee tyi'tíj je'ej tyí'xaj, majta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij a'íimaj i maj moochán jaatapua'citaca', i maj je'ej

pua'aj tyityetyúucha'íica'aj. ¹⁹ A'yaa mu tyihuá'ixaatye' maj juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un, majta jujímua'aj ca'nyérij jin tyí'huüre' a'íjna jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ji'nye a'tíj tina'aj ti ca'nyérij jin tyí'huüre', a'íi pu a'yan tyá'huüre' je'ej ti tyi'tíj arí tyeetyáamue'tij. ²⁰ Ji'nye a'íimaj i maj meríj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íimaj mu meríj ajtacíj a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj tyí'een íyan cháanacaj japua, tipua'aj ajtáhua'aj huo'tyámue'tin a'íjna i ti je'ej pua'aj een, jéetze' mu je'ej pua'aj rinyij mequee jájcuaj. ²¹ Jéetze' pu tyámua' tacaj maj quee a'náj jáamua'tyijche' a'íjci i juyéj ti tyámua' een, mej mij quee a'yan tyá'mua'reeriaj majta je'en yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti tyámua' een ti ajta hua' jimi huatyátuihuaca'. ²² A'yaa pu'ij a'íjma jimi tya'raj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'íjna i tzi'ij, ajtáhua'aj pu pu'ájvej tí'ij jáacua'nyij i jujárie'rij", ajta i ti a'yan tijin: "A'íjna i tuíxuj i maj tyámua' tya'caájo'sij, ajtáhua'aj pu i jáxu'uj jitze átyi'huaxi'ij."

3

A'náj ti ajtáhua'aj yatanyésij i tavástara'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íi pu a'íin pué'een i yu'xarij ti hua'puaj i nyaj jitzán tyajá'muayu'se'ej. A'yaa nu a'íjci jime' i ti hua'puaj tyá'xie've' nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyú'mua'tyij. ² Xo'támua'reej je'ej maj ará'tyeej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta a'íjci i nyúucarij i ti jamuaatá' a'íjna i tavástara', ti ajta a'íin pué'een i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti ityájma jimi jaatyájtoo, tyej tyij jamuaaté'exaatye'en.

³ Siata'aj tyámua' tyá'mua'reeriaj ti a'yan tye'mej, a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij, a'íi mu huataséjre'ej i tyeítjee i maj jamuá'xaahuari', je'ej ti a'íimaj tyihua'ráanajchi i ti je'ej pua'aj een, ⁴ a'yaa mu tyu'ta'íhuo'sij tijin: "¿Ji'nye tyi'tíj huaríj a'íjna jime' ti i Ciríistu' ajtáhua'aj ya'uvé'nyesij? Mu'rij huácuij i tahuásimua'ci'ij, ajta a'yáana'aj óoche' tyí'sejre' i cháanacaj tí'ij jájcuaj imuáj tyu'tyátaavijhuaca'." ⁵ A'íimaj i tyeítjee camu jaxie've' maj jo'támua'reej ti i tajapué' arí jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta i cháanacaj a'yan tyu'séjrej tí'ij i Dios junyúuca a jin tyu'ta'íjtaca', tí'ij ajnyéj a jáata', ajta ijíj a'yan tyí'sejre' i jájtyij japua. ⁶ A'yaa pu ajta jájtyij jin tyu'tyá'uunyi'huaca' i cháanacaj a'ájna imuáj. ⁷ Ajta i tajapué' ijíj ti séejre' ajta a'íjna i cháanacaj i tyaj a'yan japuan ijíj a'yan séejre', Dios pu jacha'ij tí'ij jaatyáteeraj. A'íi pu i tiéj hua'antyipua'ritye'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán huá'xijtye'en i junyúuca jime', ajta néijmi'caa jo'riésij a'íimaj i tyeítjee i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁸ Siata'aj quee yó'hua'nan, nye'ihuáamua' ti i tavástara' jimi séej xicáj a'yan een tí'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, ajta séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj a'yan een tí'ij séej xicáj. ⁹ Capu a'yan huatóomua'aj ti i tavástara' á'tyeeren tí'ij a'yan huárinyij je'ej ti tya'tóoraj, matí'ij séecan tyá'mua'tzej, sulu tyámua' pu tyé'viicue' ja'mua jimi, ji'nye capu jaxie've' ti a'tíj jó'vetyij, sulu mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

10 Ajta i tavástará' a'yaa pu tyo've'nyesij tí'ij i náhua'rij tí avíitzij jín huataséjre'ej i tíca'rij tzajta'. Aj pu'ij i tajapúa tí séejre' huatyú'uunyi'huaj, ca'nyíin pu jín je'ej pua'aj huápuí'ij huatánamuajre'ej, ajta néijmi'i i tí tyú'taavijhuaca' ajta pu tye'entyipúa'rij a'íjna jime' i tiéj, ajta i cháanacaj, jamuán i tí japuan tyí'sejre' a'íi pu tyu'tyátaasij.

11 Jí'nye néijmi'i pu a'yan tyu'tyú'uunyi'huaj, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íi, siajta néijmi'i jín ja'rá'astijre'en i Dios.

12 Siata'aj jajchó've'ej a'náj tí xicáara' jitze uvé'nyesij i Dios, siajta néijmi'i jín tyámua' eenye'. Jí'nye a'ájna xicáara' jitze, a'ájna i tajapúa néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj i tiéj jime', ajta i tí tyú'taavijhuaca' tí'ij ajta jamuán tyí'sejre', a'íi pu ajta néijmi'i tyu'tyátaasij, 13 tyajta ityáj a'íj tu tyicho've', i tajapúa tí jájcuaj tyajta i cháanacaj tí ajta jájcuaj, a'yájna tí'ij i Dios tya'táraj, ajta néijmi'i tyámua' tyí'éenye'ej ta'mej.

14 A'íj xu jín nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', íjij siaj siooj a'yan tye'ejchó've', siata'aj tyámua' eenye' i Dios jimi, siaj sij quee tyí'táj jín á'itzeeria'aj. 15 Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj tí a'ájna jín já'muacho've' i Dios tí'ij néijmi'caa táahuire'en. A'íj pu ajta jín tyajamuaatayú'sej a'ájna i ta'ihuáara' Pablo i tyaj jaxie've', Dios pu a'yan tyaatá' tí'ij yo'itéej já'ra'nyij tyámua' naa. 16 Néijmi'i i tí jitzán tyajamuaatayú'sej a'yaa pu cha'tána'aj tyajamuáa'ixaa, tyij ajta je'caquéj muárie'rij tí a'táj yo'itéej já'ra'nyij i nyúucarij, a'íj mu jín séecan i tye'ityee i maj quee tyí'táj mua'reej i maj majta quee xu jéehua tyé'viicue' i maj jín tyá'tzaahuatye' a'yaa mu mij a'ájna jín tyí'tyese' mej mij seequéj tyiyo'itéej muá'ra'nyij, a'íi mu mij seequéj ja'uurej i nyúucarij, a'íj mu mij jín jujímua'aj antyúupua'ritye'sij.

17 A'yaa pu'ij nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', mua'aj xu seríj jamua'reej, siata'aj sij tyámua' tyityahuóocha'íin, mej mij quee tyí'táj jín jamuáacuanamuaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyí'tyetye'ityee, nusu siaj sij a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyí'ijta. 18 Siajta mua'aj siata'aj jéetze' tyámua' tyámua'tyij a'íjci i tavástará' tí ajta Ciriístu' pué'een, siata'aj a'ájna jín huahuóse'en i siaj jín huóoxie've'en. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij ti anaqueécan jo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

A'íjna i nyúucarij ti júurij

¹ A'íj tu jin mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze ma'can i Ciriístu' ti arí jájcuaj imuáj séjria'ca'aj ajta ti'ij na'aj yatij je're'nyej, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jáanamujari' tyajta i tyaj taji'ij jin jaaséj. Ji'nye tu'ríj jaaséj tyajta tamuáca' jin ja'ajtamuariej. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti júurij. ² A'íi pu i júuricamej huataséjre, ityáj tu jaaséj, tyajta a'íjna jitze ma'can tyí'xaj, tyajta a'yan cha'taj tyana'aj mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'íjna i ti ajta tavástara' jimi séejre', i ti ityájma jimi huataséjre. ³ A'íj tu tyij já'mua'ixaatye' i tyaj jaaséj, tyajta i tyaj jáanamujari', siaj sij siajta mua'aj tajamuán séjre'ej, a'yájna tyati'ij ityáj jimi tyí'sejre' i Dios i tyaj jáj táataj, tyajta jimi a'íjna i Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁴ A'yaa tu een jime' tyajá'muayu'se'ej tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

Dios pu a'íin pué'een i tatzárij

⁵ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i Ciriístu' ti taamuá'tyej i tyej tyij ityáj já'mua'ixaatye', ti i Dios tatzárij pué'een, ajta quee jimi séejre' a'íjna i tíca'rij. ⁶ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee jimi tu séejre', tyajta je'en tíca'riste' cünyej, a'íj tutyij jin tyí'hue'taj, ji'nye catu huatoojé'yacan jin tyí'xaj. ⁷ Ajta típua'aj a'yan a'íjna jitze tyetyí'tyesejria'aj i tatzárij, a'yájna ti'ij ajta i Dios tatzárij tyí'pué'een, a'íj tu jin jimi séejre', ajta i xúuria'ra' i Jesús ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu néijmi'i tyitacáa'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁸ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu tyí'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'yaa tu tyij tajámua'aj tyí'tacuanamuj, capu ij ityájma jimi séejre' a'íjna i nyúucarij ti jiré'can jime', ⁹ ajta típua'aj tyaataxáj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ti tyámua' eenye' séejre', ajta a'íin tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'itzee ajta néijmi'i i tyaj jin je'ej pua'aj huaríj. ¹⁰ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu a'náj tyí'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa tu tyé'sejrata ti i Dios tyí'hue'tacaa, catu tyij tyeexúj tyámua' tyá'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

2

Ciriístu' pu a'íin pué'een i ti tajapua' huatányuusij

¹ Mua'aj mu siaj nyiyóojmua' pué'een mu nyaj huápu'i'ij já'muaxie've', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej siaj sij quee tyí'tíj jin á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ajta típua'aj a'tíj tyí'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi, síj pu tajapua' huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'íi pu'ij jiréenya'aj séejre' i Dios jimi. ² Ciriístu' pu tajitzé ma'can huatóomu'vejritaca' ta'aj ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee, ajta quee ityájma na'aj, sulu néijmi'caa jime' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³ Típua'aj néijmi'i jin a'yan táarinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, a'yaa tu a'ájna jin tyámua' tyá'mua'reej tyaj ji'r'é'can jime' jamua'tyej. ⁴ Ajta típua'aj síij a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jamua'tyej a'ájci i Jesús", ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra', a'ái pu tyí'hue'tacaa, ajta quee jimi séejre' i ti ji'r'é'can jime'. ⁵ Ajta a'ájna i ti a'yan ricij je'ej ti i nyúucaria'ra' tyí'ijta, a'ái pu arí ji'r'é'can jime' tyámua' een a'ájna jitze i Dios ti jin taxie've', a'áj tutyij jin jamua'reeren ti a'áin jimi séejre' i Dios. ⁶ A'ájna i ti a'yan tyí'xaj ti i Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyí'tyúucha'ij ti'ij i Ciríistu'.

A'ájna i nyúucarij ti jájcuaj jin tyí'ta'ijtye'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'ájna i nyúucarij i nyaj já'muayu'se' capu jájcuaj, sulu a'ái pu a'áin pué'een i nyúucarij ti jájcuaj imuáj i Dios jin tyitaata'íj. A'ájna i nyúucarij ti jájcuaj imuáj jin tyitaata'íj i Dios, a'ái pu a'áin pué'een i nyúucarij i siaj jáanamujri'. ⁸ Ajta a'yájna, a'ájna i nyaj já'muayu'se' nyúucarij pu pué'een ti jájcuaj, ti ajta ji'r'é'can jime' i Ciríistu' jimi ajta ja'mua jimi, ji'nye pu'ríj antyípuaríj a'ájna i tíca'rij, aj pu'ij huatyóochesij i ti ji'r'é'can jime' tatzárij pué'een.

⁹ Típua'aj síij a'yan tyí'xajtaj ti a'áa já'ma'can jo'tíj jó'nyeeri'ij, ajta je'en i ju'ihuáara' tyicha'ária'aj, a'ái pu óoche' a'áa já'sejre' jo'tíj jo'tíca'. ¹⁰ A'ájna i ti jaxie've' i ju'ihuáara' a'ái pu a'áa já'ma'can jo'tíj jó'nyeeri'ij, ajta quee tyi'tíj séejre' ti jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹¹ Ajta a'ájna i ti jájcha'áre' i ju'ihuáara', a'ái pu a'áa já'ma'can jo'tíj jo'tíca' ajta a'yan tíca'riste' metyojo'cha'can, a'áj pu jin quee jamua'reej jo'tíj jooméj, ji'nye i tíca'rij pu a'yan jáaruuj ti'ij aráacunyij.

¹² Nyiyóojmua', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej mua'ajmaj, ji'nye Dios pu tyajamuaatú'uunyii'ri' i siaj jin ootyá'itzee, a'ájna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹³ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu seríj jamua'tyej a'ájna i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj. Ajta mu siaj tyáamua, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu seríj tyu'tyáamue'tíj a'ájci jitze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa nu nyeríj tyajamuaatayú'sej mu siaj hua'yojmua' pué'een, ji'nye mua'aj xu jamua'tyej a'ájci i tyaj jajvástara'. A'yaa nu nyajta nyeríj tyajamuaatayú'sej mu siaj hua' huásimua' pué'een, ji'nye mua'aj xu seríj jamua'tyej a'ájna i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj. A'yaa nu nyajta tyajamuaatayú'sej mu siaj tyáamua, ji'nye mua'aj xu uhuácaca'nye' siajta ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta seríj néijmi'i jin tyu'tyáamue'tíj a'ájci jitze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁵ Caxu jaxie'va'aj i cháanacaj, nusu i ti íyan tyí'ma'can cháanacaj japua. Típua'aj síij a'yan tya'xié've'ej i cháanacaj, capu jaxie've' i Dios, ¹⁶ ji'nye néijmi'i íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua capu tavástara' jimi tyajá'ma'can, sulu íyan pu'uj tyí'ma'can. A'ái pu'ij a'áin tyi'pué'een i cháanacaj japua ti a'yan tyí'ma'can: a'ájna i ti je'ej pua'aj een i ti hua' tzajta' eerányinyii, ajta a'ájna i ti séejre' mej mij a'ájna jin ahuóotzaahuatyee'en. ¹⁷ Ajta a'ájna i cháanacaj pu'ríj antyípuaríj, jamuán i ti je'ej pua'aj tyi'een, ajta a'ájna i ti a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'ái pu júurij ta'mej jusén jime'.

A'íjna i ti ji'ré'can jime' ajta i ti hue'tzij pué'een

¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, pu'ríj a'ájna ajtyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. Mua'aj xu seríj a'yan tyú'namuajri' ti a'yan huataséjre'sij a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciriístu', ajta ijíj mu'ríj mue'táj huataséjre' i maj jájcha'íire' i Ciriístu'. A'íj tu jin jamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipua'rij. ¹⁹ A'íi mu ityájma jimi eeráanyej, ajta camu tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, ji'nye tipua'aj tajitzé mua'ajtyáma'cantajche', a'íi mu tajamuán huatya'itzéere'nyijche'. Ajta a'yaa pu tyu'ríj ti'ij tyámua' tyu'taséjre'en maj quee néijmi'i tajitzé ajtyáma'can.

²⁰ Ajta a'íjna i Ciriístu' ti tyámua' een, a'íi pu tyámua' táaruuj a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios, a'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'. ²¹ Canu a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej siaj quee jamua'tyej i ti ji'ré'can jime', sulu a'íjna jime' siaj seríj jamua'tyej, siajta a'yan tyá'mua'reej ti quee i'ríj ti hue'tzij huataséjre'en a'íjna jitze i ti ji'ré'can jime'. ²² ¿A'tanyíj a'íin pué'een i ti tyí'hue'tacaa? A'íi pu a'íin pué'een i ti a'yan tyí'xaj yee capu i Jesús a'íin pué'een i Ciriístu'. A'íi pu a'íin pué'een i ti jájcha'íire' a'íjci i Ciriístu', ji'nye a'yaa pu tyá'hue'taj a'íjna i tyaj jajvástara' ajta a'íjci i yójra'. ²³ A'táj tina'aj ti a'yan tyá'hue'taj a'íjci i yójra', capu tyámua' jimi tyí'sejre' i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i ti a'yan tyí'xaj yee Jesús pu a'íin pué'een i yójra' i Dios, a'íi pu tyámua' tyí'sejre' i Dios jimi.

²⁴ A'íj xu jin mua'aj tyámua' tyeetyécha'íin a'íjci i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamujri', ajta tipua'aj a'íjna i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamujri' tyámua' ja'mua jimi tyu'tyá'itzeere'en, mua'aj xu siajta tyámua' tyi'tyeseere'ej xá'ju'un a'íjna jimi i ti yójra' pué'een i Dios, siajta jimi i tyaj jajvástara'. ²⁵ A'íi pu a'íin pué'een i ti jin tya'tóoratziiri' ityájma jimi a'íjna i Ciriístu', tyej tyij jusén jin júurij tá'ra'nyij.

²⁶ A'yaa nu een jime' tyajá'muayu'se'ej siaj sij jáamua'reej je'ej maj séecan tyá'xie've' mej mij jamuáacuanamuan. ²⁷ Ajta ja'mua jimi pu arí séejre' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íjna i ti jin i Ciriístu' tyámua' jamuáaruuj, a'íj pu jin quee juxie've' ti a'táj tyajamuámua'tyej, ji'nye a'íjna i júuricamej ti ja'mua jimi jaatyájtoo, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyej, ajta quee hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Siata'aj tyámua' jimi tyí'tyesejre'ej i Ciriístu', a'yájna ti'ij i júuricama'ra' i Dios tyajamuamuá'tyej.

²⁸ Ajta ijíj, mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' eenye' i Ciriístu' jimi, tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej ti'ij a'yan huataséjre'en, tyajta je'en quee huatátatyevi'ra'astaj ti'ij a'íin uvé'nyej. ²⁹ Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti i Ciriístu' ji'réenye'ej séejre', ajta a'yan tyúuxie've' siaj jamua'reej tijin a'íimaj i maj xá'pui' ricij, a'íi mu yójmua'mua' pué'een i Dios.

3

I maj yójmua'mua' pué'een i Dios

¹ Cási' siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij ti i Dios jéehua taxie've', a'íj pu jin a'yan taatamua'aj tyej tyij yójmua'mua' pué'eenye'. A'íj mu jin quee tamuajtyej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj

japua, ji'nye camu majta jamua'tyej i Dios. ² Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tu'ríj yójmua'mua' pué'een i Dios. Tyij ajta quee eexúj je'ej ámiteere' je'ej tyaj éenye'ej tá'ju'un, a'yaa tu tyá'mua'reej tyaj a'yan cha'taj tyana'aj éenye'ej tá'ju'un tí'ij i Ciríistu' tí'ij a'ín huataséjre'en, ji'nye a'áa tu jaséjran je'ej ti a'ín een. ³ Ajta a'tíj tina'aj ti a'yan a'íj jitze tyí'ijchó've', a'íj pu jin tyámua' ju'uurej tí'ij ji'réenya'aj séeria'aj tá'ra'nyij, a'yájna tí'ij ajta i Jesús i ti Ciríistu' pué'een.

⁴ Ajta a'íjna i ti tyí'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'íj pu je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'íjna i ti jin juxana'cire', a'íj pu jin je'ej pua'aj ricij. ⁵ A'yaa xu'ríj mua'aj tyá'mua'reej ti i Ciríistu' a'íjna jin mujo've'mej tí'ij jó'uunaj i tyaj jin quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, a'íjna jime' ti a'íj jimi quee tyí'tíj séejre' ti je'ej pua'aj een. ⁶ A'yaa pu'ij, a'tíj tina'aj ti i Dios jimi séejre', capu che' tyí'tíj jin je'ej pua'aj ricij, ajta a'íjna i ti ooj juxana'cire', a'íj pu quee eexúj yó'itej je'ej ti een a'íjna, capu ajta jamua'tyej. ⁷ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, che' quee a'tíj já'muacuanamuj, a'íjna i ti xá'pui' tyí'tyúucha'ij, a'íj pu ji'réenya'aj séejre' i Dios jimi, a'yájna tí'ij ajta i Ciríistu' ji'réenye'ej tyí'sejre', ⁸ ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij, a'íj pu jitze ajtyáma'can i tyiyáaru', ji'nye a'yaa pu i tyiyáaru' jájcuaj ímuáj je'ej pua'aj tyo'huatyóochej. A'íj pu'ij jin mujo've'mej a'íjna i yójra' i Dios, ta'aj ij ja'antypuá'ritye'en i muárie'ria'ra' i tyiyáaru'.

⁹ Capu sáij ti yójra' pué'een i Dios je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'íj pu jitze eeráma'can i Dios, a'íj pu jin quee i'ríj ti ooj je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij, ji'nye a'íj pu sáij a'ín pué'een i ti yójra' pué'een i Dios. ¹⁰ A'yaa pu a'íjna jin tyé'miteere' a'tyán maj yójmua'mua' pué'een i Dios, ajta a'tyán maj yójmua'mua' pué'een i tyiyáaru', ji'nye a'tíj tina'aj ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj, nusu quee jaxie've' i ju'ihuáara', capu i Dios jitze ajtyáma'can.

I nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en

¹¹ A'íi pu a'ín pué'een i nyúucarij i siaj jájcuaj ímuáj jáanamujari' ti a'yan tyúuxie've' tyaj huátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Tyiche' quee a'yan enye' tí'ij a'íjna i Caín, ti a'íjna jitze eeráanyej i ti je'ej pua'aj een, ajta je'en i ju'ihuáara' huajé'caj. ¿Ji'nye een jin tyeejé'caj? A'íjna jime' i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íca'aj, ajta a'íjna i ihuáaria'ra' tyámua' pu tyí'tyúucha'íca'aj.

¹³ Nye'ihuáamua', caxu je'ej tyityóomujtyaj tipua'aj majamuájcha'íria'aj a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj júurij séejre' i Dios jimi catu che' mui'chíj, a'yaa tu tyá'mua'reej a'íjna jime' tyaj hua'xie've' i ta'ihuáamua'. Ajta a'tíj tíquee jaxie've' i ju'ihuáara', a'íj pu óoche' mui'chíj. ¹⁵ A'íjna i ti jájcha'íre' i ju'ihuáara', a'íj pu a'ín pué'een i ti tyí'tyacui'caa, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej tíquee jusén jin júurij huatyá'itzeere'ej a'íjna i ti tyí'tyacui'caa. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej je'ej ti een i tyaj jin huátaxie've'en, ji'nye a'íj pu i Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí', a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyi'tyáacui'nyij hua' jitze ma'can i ta'ihuáamua'. ¹⁷ Ji'nye tipua'aj sáij chújtyaanyi' pué'eenye', ajta a'yan tyé'sejra ti i ihuáaria'ra' quee je'ej tyéjviicue'raj, ajta je'en quee jaatáhuire'en, ¿ji'nye tyí'ríj ti jimi séjre'ej a'íjna i ti jin i Dios taxie've'? ¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een,

tyiche' quee a'yan tyana'aj tyí'xajtaj yee tyátaxie've', sulu tyiche' a'yan huárinyij je'ej tyaj tyí'xaj.

¹⁹ A'yaa tutyij tyá'mua'reeren tyaj ji'r'é'can jime' tyámua' tyi'tyítacha'íij, tyajta tyámua' éenye'ej tá'ju'un i Dios jimi, ²⁰ ajta tipua'aj i taxiéjnyu'caa tyi'táj jin tá'xijtye'ej, a'íjna i Dios pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee i taxiéjnyu'caa, a'í pu néijmi'i tyí'mua'reej. ²¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i taxiéjnyu'caa quee tyi'táj jin tá'xijtye'ej, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyeje i Dios, ²² ajta je'en a'ín néijmi'i tyitaatá'sij tyi'táj tyaj jaatáhuaviiraj, ji'nye a'yaa tu ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra' tyajta tyámua' tyi'tyítacha'íij je'ej ti a'íj tya'ránajchi. ²³ Ajta i nyúucaria'ra' a'yaa pu tyí'ta'ijtye' tyej tyij jitzán tyá'antzaahuatye'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een i ti yójra' pué'een i Dios, tyajta je'en huátaxie've'en séej tyajta séej je'ej ti a'ín tyitaata'íj. ²⁴ A'íimaj i maj ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' majta jitzán séejre', a'í pu ajta i nyúucarij hua' jitze séejre'. A'yaa tu a'íjna jin tyá'mua'reej ti a'ín tatzájta' séejre', a'íjna jime' ti i júuricama'ra' tajimí huatyá'itzeerej.

4

A'íjna i júuricama'ra' i Dios ajta i xiéjnyu'carij ti jájcha'íire' i Ciríistu'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu néijmi'caa já'tzaahuatya'aj i maj a'yan tyúusejratay maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj, sulu siata'aj anaquéej tyámua' tyihuo'séj siaj sij jáamua'reej tipua'aj i júuricamej i ti hua' jitze séejre' i Dios jimi já'ma'cantaj nusu quee. Ji'nye jéehua mu a'yan séejre' i cháanacaj japua i maj quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj i Dios jimi. ² A'yaa pu'ij tyí'rij siaj sij jáamua'reej a'táj ti jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íjna i ti a'yan tyaataxáj yee Jesús pu Ciríistu' pué'een, ajta a'yan yee a'yaa pu eenye' yatanyéj ti'ij tyévi, a'í pu i júuricama'ra' i Dios jitzán séejre'. ³ Ajta a'íjna i ti quee a'yan tyá'mua'tyej a'íjci i Jesús, capu jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'í pu jitzán séejre' i júuricama'ra' a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciríistu'. A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' ti a'ín a'yan huataséjre'sij i cháanacaj japua a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciríistu', a'yaa pu'ij tyi'ja'yájna ti a'ín arí a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁴ Nyiyóojmua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, siajta seríj huo'tyáamue'tij a'íjma i maj tyí'hue'tacaa, ji'nye a'íjna i ti ja'mua jimi séejre', jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee a'íjna i ti íyan séejre' i cháanacaj japua. ⁵ A'íimaj i maj íyan ma'can i cháanacaj japua, a'íj mu jin a'yan tyí'xaj a'íjna jime' íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'íimaj i maj a'yan ma'can a'í mu huá'namuaj. ⁶ Tyajta ityáj, a'íj tu jitze ajtyáma'can i Dios. A'íjna i ti jamua'tyej i Dios, a'í pu tanamuaj, ajta i ti quee jamua'tyej i Dios, capu tanamuaj. A'yaa pu'ij tyí'rij tyej tyij jáamua'reej a'táj ti ji'r'é'can jime' i Dios jitze ma'can tyí'xaj, ajta a'táj ti hue'tzij jin tyí'xaj.

Dios pu jéehua taxie've'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tyiche' huátaxie've'en séej tyajta séej, ji'nye Dios pu ajta a'yan tyí'taxie've' ityájma. A'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeétyee, a'í pu i Dios jitze ajtyáma'can ajta

jamua'tyej i Dios. ⁸ A'íjna i tiqee hua'xie've' i juxa'aj tyeítsee, capu jamua'tyej i Dios, ji'nye Dios pu a'ín pué'een i ti taxie've'. ⁹ Dios pu taataséjra a'chu ti taxie've', a'íjna jime' ti uyo'ta'ítayaca' i ti a'íjna caa tyl'ijyó, íyan cháanacaj japua, tyej tyij a'íjna jitze ma'can júurij huatyá'ítzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ A'yaa pu'ij een a'íjna i ti jin i Dios taxie've', capu a'yan huatóomua'aj yee ityáj tu anaquéej jaaxie've' i Dios, sulu a'í pu anaquéej taataxié'vej ityájma, ajta uyo'ta'ítayaca' i juyó, tí'ij a'ín huatóomu'vejritaj, ajta je'en jó'uunaj i tyaj jin ootyá'ítzee i Dios jimi.

¹¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i Dios a'yan arí tyitaaxié'vej, a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityahuátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Capu a'tíj a'náj jaaséj i Dios, ajta tipua'aj tyahuátaxie've'en séej tyajta séej, Dios pu ityájma jimi séejre', ajta i ti jin taxie've' pu ajta ityájma jimi néijmi'i séeria'aj ta'mej. ¹³ A'íjna i ti jin ámiteere' tyaj i Dios jimi séejre', ti ajta a'ín tajimí séejre', a'í pu a'ín pué'een i júuricama'ra' ti tatzájta' séejre'. ¹⁴ Ityáj tu tyerij jaaséj, a'íj tu jin a'yan tyl'xaj ti i Dios uyo'ta'ítayaca' i juyó, tí'ij hua' japua huatányuunyij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁵ A'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu yójra' pué'een a'íjci i Dios, a'í pu i Dios jimí séejre' ajta i Dios pu ajta a'íj jimi séejre' i tyévij.

¹⁶ A'yaa tutyij a'íjna jin tyá'mua'reej, tyajta tyá'tzaahuatye' ti i Dios taxie've', ajta a'íjna i ti a'yan tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeítsee, a'í pu i Dios jimi séejre', ajta Dios pu ajta a'íj jimí séejre' i tyévij. ¹⁷ A'yaa pu'ij tajimí tyí'sejre' i tyaj jin taxie've', tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán tá'xijtye'en, ji'nye ityáj tu tyámua' a'yan tyí'tyesejre' i cháanacaj japua a'yájna tí'ij ajta i Ciríistu' jiréenya'aj tyí'sejre'. ¹⁸ Jo'maj jóoxie've', capu a'tíj tyí'tíj jin tyl'tziinye'. Ji'nye i maj jin juxie've' pu néijmi'i putyí'uurej, ajta tipua'aj a'tíj tyí'tziinye'ej, a'í pu ajta tyí'tíj jin jajpuéetzij ja'mej. A'íj pu jin a'íjna i ti tyl'tziinye', a'í pu quee eexúj tyámua' tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeítsee.

¹⁹ Ityáj tu hua'xie've', ji'nye i Dios pu anaquéej ityájma taaxié'vej. ²⁰ Tipua'aj síj a'yan tyl'xajtaj yee: "Nyáaj nu jaxie've' i Dios", ajta je'en jájcha'íria'aj i ju'ihuáara', a'í pu tyí'hue'tacaa. Ji'nye tipua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i ju'ihuáara' ti jaaséj, capu je'ej tyí'rij ti jaaxié've'en i Dios tiqee a'náj jaaséj. ²¹ I Ciríistu' pu a'íjna i nyúucarij jin tyitaata'íj, tí'ij a'íjna i ti jaxie've' i Dios, che' ajta jaaxie've' i ju'ihuáara'.

5

A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'í pu a'ín pué'een i tyaj jin taxie've'

¹ A'tíj tina'aj ti tyá'tzaahuatye' ti Jesús a'ín pué'een i Ciríistu', a'í pu yójra' pué'een i Dios, ajta a'íjna i ti jaxie've' a'íjci i ti yo'puáara'an pué'een, a'í pu ajta hua'xie've' i yójmua'mua'. ² Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios tyajta a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta, a'yaa tu tyá'mua'reej tyej tyajta hua'xie've' a'íimaj i maj yójmua'mua' pué'een i Dios. ³ Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios a'yaa pu ajta tyúuxie've' tyej tyij ja'rá'astijre'en je'ej ti a'ín tyí'ta'ijtye', ajta capu muárie'rij tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti a'ín tyí'ta'ijtye', ⁴ ji'nye a'íjna i ti yójra' pué'een i Dios, a'í pu hua'antyimue'tíj a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta i

tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'í pu taatá' tyej tyij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. ⁵ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' ti i Jesús a'ín pu'éen i yójra' i Dios, a'í pu néijmi'i jin tyu'tyámue'tij liyan cháanacaj japua.

⁶ Ajta a'náj ti i Jesús ti ajta Ciriístu' pu'éen ajtáhua'aj a'yan huataséjre ityájma jimi, A'yaa tu a'íjna jin tyá'mua'reej ti'ij a'ín huái'huaca' ajta je'ráaxirej i juxúure' ti'ij huamuí', tyajta quee jájtyij tyana'aj jin a'yan tyá'mua'reej, sulu jájtyij jamuán ajta xúure'ej. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'í pu a'yan tyámua' tyá'mua'reej, ajta a'ín pu'éen i júuricamej ti jiré'can jime' tyí'xaj. ⁷ Majta huéecaj i maj a'yan tyámua' tyá'mua'reej. ⁸ a'íjna i júuricama'ra' i Dios, i jájtyij i ti jin huái'huaca' i Jesús, ajta i xúure'ej i ti je'ráaxirej i Ciriístu' ti'ij huamuí' i cúruuj jitze, majta a'ínmaj i maj huéecaj, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj. ⁹ A'yaa tu tyá'antzaahuaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i tyeítyee, ajta jéetze' tyí'huíire' tyaj ja'antzaahuatye'en je'ej ti i Dios tyí'xaj, jinye a'í pu a'íjna jitze ma'can tyu'taxájtaca' i juyój. ¹⁰ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' i yójra' jimi i Dios, a'í pu nyúucarij jitzán tyí'sejre', ajta i tiquee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa pu tyé'sejrata i Dios ti'ij i ti tyí'hue'tacaa, a'íjna jime' tiquee ja'tzaahuatye' je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca' i juyój jitze ma'can. ¹¹ A'íjna i nyúucarij i Dios ti jaataxájtaca' a'í pu a'ín pu'éen i ti taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en, ajta a'íjna i júuricamej a'í pu jitze eerányinyii i yójra' i Dios. ¹² A'tíj ti jimi séejre' a'íjna i ti yójra' pu'éen i Dios, a'í pu júurij huatyá'itzeere'ej jusén jime', ajta i tiquee jimi séejre' capu júurij ta'mej.

¹³ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej mu sij tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios, sij sij jáamua'reej sij júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'.

¹⁴ Jitzán tu tyí'ca'nyej i Dios, jinye a'yaa tu tyá'mua'reej tijin tipua'aj tyi'tíj tyaatáhuavii je'ej ti a'ín tya'ajxié'vi'ra', a'í pu tanamuajran. ¹⁵ Ajta a'yájna tyati'ij tyá'mua'reej ti i Dios tanamuaj je'ej tyaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj, a'yaa tu tyajta tyáamua'reej tyaj a'yan tyé'ejcha'ij je'ej tyaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj.

¹⁶ Tipua'aj síj a'yan tyé'sejra ti i ihuáaria'ra' tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, tiquee a'yan tyá'ci'puaj ti'ij a'íjna jin huámuí'nyij, che' jime' jaatáhuavii i Dios, ta'aj ij i Dios jaatá'an ti júurij tá'ra'nyij, tipua'aj tyi'tíj jin a'yan rijcaj tiquee jaci'puaj ti'ij a'íjna jin huámuí'nyij. A'yaa pu ajta tyí'sejre' i ti jin a'tíj ootyá'itzeerej ti'ij ajta a'íjna jin huámuí'nyij, a'íjna jime' canu a'yan tyajá'mua'ijtye' sij a'íjna jin jaatáhuavii. ¹⁷ Néijmi'i i maj jin je'ej pua'aj ricij, a'í mu jin juxana'cire', ajta pu ityájma jimi séejre' i maj jin á'itzeere', i tiquee a'yan tyihuá'ci'tyij mej mij a'íjna jin huácuí'nyij.

¹⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' a'íjna i Dios ti jimi séejre', jinye a'í pu i yójra' i Dios jacha'ij, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj een capu je'ej joorej a'íjci i a'tíj. ¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tyaj i Dios jitze ajtyáma'can, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'í pu tyihuá'ijtye' i xiéjnyucarij ti je'ej pua'aj een. ²⁰ A'yaa tu tyajta tyá'mua'reej ti i yójra' i Dios yatanyéj, ajta taatá' tyej tyij yó'itej tá'ra'nyij, tyajta jáamua'tyij a'íjna i ti jiré'can jime' Dios pu'éen. A'í tu jitze ajtyáma'can i yójra' i Dios, a'í pu'ij a'ín pu'éen

i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. A'í pu a'ín pué'een i Dios ti jiré'can jime' séejre', ti ajta taatá'sij tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime'. ²¹ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' tyityahuócha'ín a'íjma jimi i maj hue'tzij jin jusejrataj.

I yu'xarij ti hua'puaj a'ín ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti jamua'antyíhuoo siajta mu siaj hua' jitze ajtyáma'can. A'yaa nu ji'récán jime' tyaja'muaxie've', nyajta quee nyáaj nyana'aj, sulu majta mu néijmi'i i maj jamua'tyej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ² A'yaa nu a'íjna jin tyaja'muaxie've' a'íjna jime' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ityájma ti jimi séejre', ajta tajimí séeria'aj ja'mej jusén jime'. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta i Jesús ti Ciriístu' pué'een, i ti ajta yójra' pué'een i Dios, miche' a'ín tyámua' tyajamuaatyátoonyij, majta jamua'ancu'vaxi'ín, majta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta', siaj sij ji'récán jime' tyámua' tyityetyúucha'ij, siajta huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íjna i nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en séej tyajta séej

⁴ Jéehua nu huatányetyamua'vej nyati'ij jáamua'reeri', maj séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can tyámua' tyityetyúucha'íj, a'yájna ti'ij tyitaata'íj a'íjna i Dios i tyaj jajvástara'. ⁵ Ajta ijíj, nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj huóoxie've'en séej siajta séej. Canu tyi'tíj jin jájcuan jime' tyajá'muayu'se'ej, sulu a'íj nu'uj i nyúucarij i ti jájcua'j imuáj ityájma jimi huatyátuihuaca'. ⁶ A'íjna i tyaj jin taxie've', a'yaa pu tyé'miteere' tyaj a'yan huárinij je'ej ti i Dios tyí'ta'ijtye', ajta i nyúucarij i ti jin tyí'ijta, mua'aj xu seríj jájcua'j imuáj jáanamua'jri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyámua' tyityahuóoxie've'en.

⁷ Ji'nye mua'aj xu a'yan cñneye' i cháanacaj japua hua' tzajta' a'íimaj i maj já'muacuanamua'j, i maj majta quee a'yan tyá'mua'tyej i Jesús ti a'ín Ciriístu' pué'een ti ajta huatyóotyevistaca'. A'íimaj i maj a'yan een, a'í mu a'ín pué'een i maj tyú'cuanamua'j, majta jájcha'íire' i Ciriístu'. ⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, tyej tyij quee yó'rieenyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi, sulu tyej tyij néijmi'i ancuriáan i tyaj jaamué'tíj i Dios jimi.

⁹ A'tíj tina'aj ti a'yan rijcaj tyi'tíj jime' je'ej ti jusíj tyéejtyoj, ajta quee já'astyaj je'ej ti i Ciriístu' tyitaamuá'tyej, capu i Dios séejre' a'íjna jimi i a'tíj, ajta a'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti a'ín tyitaamuá'tyej a'í pu jimi séejre' i Dios ajta a'íjci jimi i yójra'. ¹⁰ Tipua'aj síj a'tíj já'muamuaariaj ajta quee já'astyaj a'íjci i nyúucarij, caxu jatyojtya'aj, caxu siajta jaataxié've'en i juchéj, ¹¹ ji'nye a'tíj ti jaatatyójtje'en, a'í pu jamuán ajta je'ej pua'aj rinyij.

I nyúucarij ti jin hua'tyojtye' ti ajta jin ja'antyipúa'rij

¹² Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj jamuaaté'exaatye'en a'íjci jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyi'ijchó've' nyaj a'áa jó'me'en ja'mua jimi, nyej nyij jamuaaséeran a'yan nyetyajamuaaté'exaatye'en, tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

¹³ A'íimaj i yójmua'mua' a'ihuáara' ti íiti' i ti ajta i Dios
hua'antyíhuoj, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'.

I yu'xarij ti huéecaj a'ín ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yanuj muatyojtye' muéetzij Gayo mu nyaj muaxie've', a'íjna i ti ajta tzáahuatyi'ra'aj jin hua'xie've'.

² Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', a'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi, ti'ij a'yájna ti'ij tyámua' tyi'muahuiire', pajta néijmi'i jin tyámua' een, a'yaa nu tyá'huoo pej pij quee tyi'ijcuí'nyej. ³ Jéehua nu huatányetyamua'vej mati'ij séecan yará'aj i ta'ihuáamua', majta naaté'exaa paj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jitze i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁴ A'íi pu a'ín pué'een i nyaj jin huápu'i'ij huatányetyamua'vej a'íjna i nyaj jáanamuaaj maj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyityetyúucha'íij i nyiyóojmua'.

⁵ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', xá'pu'i' paj ricij a'íjna jime' je'ej paj tyi'táj jin tyihuá'huíire' i ta'ihuáamua', ajta jéetze' a'íjma jimi i maj séej chuéj japua ja'rácij. ⁶ A'íi mu jaataxájtaca' hua' jimi i maj jusi'rii i paj jéehua hua'xie've' i axa'aj tyeítyee. A'yaa nu tyi'muahuaviij paj huo'táhuíire'en ti'ij quee tyi'táj huá'itziitya'aj mati'ij jó'ciñney, a'yájna ti'ij tya'ránajchi i Dios. ⁷ Ji'nye a'íi mu a'íjna jin muja'rácij mej mij i Ciriistu' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, majta quee tyi'táj ancúriáa' a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye'. ⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyej tyij ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, tyajta huo'táhuíire'en a'íjna jime' tyaj huó'ixaatye'en nyúucarij ti i Dios jimi já'ma'can.

Diótrefes pu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

⁹ Nyáaj nu nyerij tyihuo'ta'ityi'ri' a'íjma i maj a'áa jóosi'rii, ajta i Diótrefes capu ja'rá'astej i tyaj jin antyítamua'reej, ji'nye ja'ránajchi ti néijmi'i jin antyúumua'reerij. ¹⁰ A'íj nu jin nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyáaj nu jajtyá'xi'sij, ji'nye a'íi pu je'ej pua'aj tyi'taxaj hue'tzij jime'. Ajta capu a'íj na'aj jin jutyamua've'ej, sulu capu ajta hua'xie've' i ta'ihuáamua', ajta je'en huá'ijmuj a'íimaj i maj jaxie've' maj huo'taxié've'en, a'íi pu'ij huá'muaritye' i maj jusi'rii.

¹¹ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', capáj tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj, sulu pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij Dios pu jitze ajtyáma'can, ajta i ti je'ej pua'aj ricij, capu jamua'tyej i Dios.

¹² Majta néijmi'i mu tyámua' tyá'xaj a'íjci i Demetrio, ajta a'yan tyi'ja'yájna ti a'ín tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyi'tyúucha'ij. Ityáj tu tyajta a'yan tyá'xaj a'íjci i Demetrio, pajta muáaj a'yan tyá'mua'reej tyaj ji're'can jime' a'yan tyaaataxájtaca'.

I ti jin ja'antyipuá'rij

¹³ Jéehua nu tyi'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj tyimuaatayú'se'en i yu'xarij jitze, ¹⁴ ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiyetzn' muéetzij jimi ja'tanyéj nyej nyij muaséeraj nyety-imuáa'ixaatye'en.

¹⁵ Che' i Dios tyámua' tyimuaatá'an a'tzájta'. A'íi mu yámuatyójtje' i maj muamuajtje. Pata'aj néijmi'caa i nyaj tyámua' naa tyi-huá'muajtjej huatatyójtje'en nyejitzé ma'can.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Judas

Judas pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i Judas, i nyaj tyí'huiire' a'íjna jimi i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, nyáaj nu juutzájra' pué'een a'íjci i Santiago, yanuj já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti jamuaatajé a'íjna i tyaj jajvástara', a'íi pu ja'muacha'ij a'íjna jimi i Ciriistu'. ² Siata'aj ja'ancuriá'an i Dios ti jin jamua'ancu'vaxij, siata'aj tyámua' eenye'en i jutzájta', siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

(2 P. 2:1-17)

³ Nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyaj tyajamuaatayú'se'en a'íjna jitze ma'can i Dios ti jin tajapúa huatányuusij, ajta ijíij ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij tyajamu-atayú'se'en, nyajta jamuaatáhuavíij siaj sij a'íjna jin huatyényo'se'en i nyúucarij i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i Dios ti mua'ajmaj jimi jaatyájtoo mu siaj tyámua' een. ⁴ Ji'nye séecan mu avíitzij jin antyóonaxaca' ja'mua jamuán, a'íi mu a'íin pué'een i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. A'íi mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta hue'tzij jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, a'yaa mu mij a'íjna jin tyá'hue'taj i tavástara', a'íjma pu'ij a'yan tyí'ci'tyij mej mij a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij je'ej ti ará'tyeej tyé'yusihuaca'aj i yu'xarij jitze.

⁵ Tyij siajta seríj mua'aj jamua'reej, a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej tí'ij i tavástara' hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'íjma i jutyéityeristyamua', aj pu'ij hua'antyipua'riij a'íimaj i maj quee ja'antzaahuaj. ⁶ Majta a'íimaj i maj tajapúa tyí'huiire' i maj quee ja'rá'astej je'ej maj tyi'tíj jin tyitye'entyúumua'reeriaca'aj, sulu a'yaa mu tyaatáxaahuataca' i maj jin tyityetyú'uuca'aj, Dios pu hue'tyáanaj jo'tíj jo'tíca', ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze tí'ij néijmi'caa á'xijtye'en. ⁷ A'yájna tí'ij tye'mej a'íjma jimi i maj tajapúa tyí'huiire', a'yaa pu ajta tyihuó'ruuj a'íimaj i maj Sodoma já'chajca'aj, majta a Gomorra, majta séecan i maj avéjri' huacháatima'caa, i maj majta huóoxana'cirej tyi'tíj jime' tí quee xá'puí'. A'íj mu jin jaapuéjtzitariaca' a'íjna jime' i tiéj jime' tiquee a'náj já'mui'nyij, a'íj pu'ij jitze ámiteere' tyej tyij jáamua'reej.

⁸ Majta a'íimaj i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ricij je'ej tí tyi-hua'ráanajchi, a'íi mu majta je'ej pua'aj jáaruuj i jutyévij, majta jaatyáxaahuataca' i tavástara' tí jin antyúumua'reej, majta je'ej pua'aj tyihuá'xaj a'íimaj i maj tajapúa já'sejre', i maj va'cán jin tyityetyu'uj. ⁹ Ajta a'íjna i Miguel i tí va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapúa, tí'ij huatyéenyosej i tyiyáaru' jimi, a'íjna jime' i tyévira' i Moisés, capu ahuóoca'an tí je'ej pua'aj tyaatájeevej a'íjci i tyiyáaru', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Che' i tavástara' muajtyá'xi'in." ¹⁰ Majta a'íimaj i tyétyacaa a'yaa mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj quee jamua'tyej, ajta je'ej tí tyi'tíj tyihuá'miteeraste', a'yaa mu tyéejtyoovej matí'ij i ya'muátyee i maj quee tyojó'itej, a'íj mu mij jin jujímua'aj óopua'ritey'en.

¹¹ Dios pu puéjtzij huo'tá'sij a'íimaj. Ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj ricij ti'ij a'íjna i Caín. Majta a'íjna jin ajtacíj mej túmii huamué'tin, a'yájna ti'ij huaríj a'íjna i Balaam, ajta a'íjna i Coré, a'íj mu mij jin cui'nyij. ¹² A'íi mu mij tyévi'si' séejre' jo'siaj jóosi'rii siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij a'íjci jime' siaj juxie've', a'íi mu mij majta tyí'cua'caj ja'mua jamuán, majta jutyamua've'ej ya'caa, majta quee tyi'tíj ja'astej. A'íi mu jujímua'aj mana'aj jucha'ij. A'yaa mu een ti'ij jéetirij maj quee jitzán vijvi'yej, sulu áacaj pu'uj jáatisij. A'yaa mu majta een ti'ij ciyéj tíquee taca', ti'ijta xíjcata' putyí'ríjcaj, mu'ríj hua'puaj huácuij majta éejcutyijhuaca' jo'maj ja'riá'vaaca'aj. ¹³ A'yaa mu een ti'ij i jájtyij ti atyúuta'huaj ca'nyíin jime', ajta jitzán cuéemuxa'aj ájnyinyij ti a'íin pué'een je'ej maj tyi'tíj jin tyévi'si' huaríj. A'yaa mu majta een ti'ij xú'ra'vej i maj jó'juhua'an jo'tij jo'tíca', a'yaa pu'ij tyihua'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tíj jéehua huápu'i'ij jo'tíca'.

¹⁴ Ajta i Enoc, a'íjna i ti aráahua'puaj pué'een i maj Adán jitze eeráma'can, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa i tyeítyee i Dios jitze ma'can tijin: "Nyáaj nu jaaséj i tavástara' ti aje'cáma'ca'aj hua' jamuán i maj mui'ij i maj tajapuá tyí'huüre', ¹⁵ a'íj pu jin yava'cányesij ti'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj je'ej pua'aj huaríj, ajta a'íjna jin huá'xíjtye'en i maj jéehua huápu'i'ij je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi." ¹⁶ A'íi mu néijmi'i jin junyuuste' i maj nyinyu'cacuj, majta a'yan tyá'huoo je'ej ti tyi'tíj a'íjma jimi tyúuxie've'. Jéehua mu óotzaahuatye' a'íjna jime' je'ej maj jujímua'aj tyúuxaj, majta hua'xaahuaj i tyeítyee, mej mij tyi'tíj jin huo'tyámue'tin.

Ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caa a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' mej mij huatóotyamua've'en

¹⁷ Siajta mua'aj, nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i tavástara' ti ajta Ciriístu' pué'een ti hua'antyíhuoj, ¹⁸ a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin: "A'ájna ti'ij arí néijmi'i tye'entyipua'risime'en, a'íi mu huataséjre'sij i maj tyihua'xaahuaj, i maj a'yan tyi'tyucha'íj muá'ju'un je'ej ti a'íjma tya'ráanajchi, a'íjna jime' i ti je'ej pua'aj een." ¹⁹ A'íi mu a'íin pué'een i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij jé'ta' huácinyej, a'íi mu jujímua'aj jájtyo je'ej maj tyi'tíj jin ricij, majta quee jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Siajta mua'aj, nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj tyámua'eenye' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Siata'aj jitzán arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios huatyényuunyij. ²¹ Siajta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjna jime' i Dios ti jin já'muaxie've', siaj sij ja-jchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'íjna i ti jin tá'cu'vej a'íj pu jin taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'.

²² Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. ²³ Siata'aj séecan japua huatányuunyij mej mij quee huatyátaanyij, siajta séecan áancu'vaxi'in, siajta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjma jimi, ji'nye jéehua mu huápu'i'ij xána'visi' huasé'rin a'íjna jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi.

I nyúucaríj ti uve'tyáatican jin tyé'tyojtzire' i Dios

24 Ajta a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ti tyámua' tyajamuáacha'íin siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, a'í pu jamuaataséjrataj jujimí jo'tíj naa jo'éen, siata'aj sij huatóotyamua've'en, 25 ajta i Dios ti síj na'aj pué'een, i ti tajapuá huatanyúj, tyiche' a'í tyu'tatyójtzi're'en, ji'nye a'í pu va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta néijmi'i jin tyí'ijta, a'íjna jitze ma'can je'ej ti huaríj i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, ti'ij na'aj jájcuaj ímuáj, ajta íjíj, ajta jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I nyúucarij ti jaxaj je'ej ti i Jesús tyi'tíj tyaataséjratyej a'íjci i Juan

I nyúucarij ti jin uhuatyóochej

¹ A'í pu a'íin pué'een i nyúucarij i Dios ti jaaté'exaa a'íjci i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ta'aj ij i Ciriístu' huo'taséjratye'en a'íimaj i maj jahuiire', je'ej ti jiye'tzín atyojo're'nyesij. Ciriístu' pu'ij séej jo'ta'ítayaca' i ti tajapúa tyi'huire', ti'ij jaataséjratye'en a'íjci i Juan, ² a'í pu'ij já'mua'ixaatye' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ajta tyámua' tyá'mua'reej a'íjci i nyúucarij ti Dios jimi já'ma'can, a'íjna jime' je'ej ti huaríj i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios, miche' majta huatóotyamua've'en i maj janamuj, majta ja'tzaahuatye' a'íjci i nyúucarij, ji'nye pu'ríj tin a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij a'yan tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij.

Juan pu hua'tyojtye' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' ti aráahua'puaj tya'rá'asej

⁴ Nyáaj i nyaj Juan pué'een, nyáaj nu já'muatyoytye' mu siaj arahua'puaquej jusi'rii a'áa ti huataca'aj a Asia. Siata'aj ja'ancuriá'an i ti jin tyámua' tyajamuaatá', ajta jamuaatyápua'ritye'en i ja'mua tzajta', a'íjna ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ti ajta ijíj séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej, miche' majta tyámua' jamuáa'uurej i júuricamej i maj aráahua'puaj ará'asej i maj a'áa já'sejre' jo'tij i Dios jo'tyájcay i ipuárij japua, ⁵ che' ajta a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i ti néijmi'i jin tyámua' een, ajta a'íin pué'een i ti anaquéej huatájuuriaca', ajta a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tyityatatyíj úyan i cháanacaj japua. Ciriístu' pu taxie've', ajta juxúure' jin tyu'nájchitaca' ti'ij tajapúa huatányuunij i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ⁶ a'í pu taatá' tyej tyij jamuán tyu'ta'íjtaj, ajta ta'antyihuo tyej tyij tyu'tyáhuire'en a'íjci jimi i Dios ra', i ti ajta jajvástara'. Che' a'íin huápu'íj naa huasé'rihua'an, ajta néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁷ Ciriístu' pu jéetirij jitze aje'cáamej. Néijmi'i mu jaséjran, a'í mu majta jaséjran i maj jaajé'caj, majta néijmi'i i tye'ityee mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'í mu juyiinyen mati'ij jaaséj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁸ "Nyáaj nu a'íin pué'een i ta'nájcaj, nyajta i tu've'tyajtij", a'yaa pu tyi'xaj a'íjna i tavástara', ti ajta Dios pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej, i ti ajta jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta i ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

Juan pu jaaséj a'íjci i Ciriístu'

⁹ Nyajta nyáaj Juan, i nyaj já'mua'ihuaara' pué'een, nyajta nu jimi séejre' i Jesús a'íj nu jin nyajta ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj i Dios jimi, nyajta ja'mua jamuán jajpuéetzij na'mej tyej tyij néijmi'i jin tyo'táviicue'. A'yaa nu tyihuo'ixaaj i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta jaaxájtaca' je'ej ti huaríj i Jesús, a'íj nu nyij jin a'áa já'nami'huaca'aj

jo'tij ja'ráahuachij a jáata' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Patmos. ¹⁰ Ti'ij a'ájna putyí'rijcaa mati'ij pua'aj jana'michej i tavástara', a'íi pu i júuricama'ra' i Dios a'yan rájve nyéetzij jimi, nyati'ij nyij jáanamujri' ti nyahuárita' a'tij ca'nyiin jin naatajé, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij tipua'aj a'tij ucáajijhua i a'huáj jitze, ¹¹ a'yaa pu tyí'nye'ixaatya'ca'aj tijin:

—Ootyéeyu'xaj i yu'xarij jitze je'ej paj tyi'táj tyí'sej, pajta je'en huo'ta'ítayi' i maj arahua'puaquej jusi'rii i Dios jimi, a'áa ti huataca'aj a Asia, a'ájna a Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ajta a'ájna a Laodicea.

¹² Nyati'ij nyij ooré'nyeeriaca' nyej nyij jaaséej a'tij ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj, nyati'ij a'yan huaríj aj nu nyij arahua'puácaa huaséj i cantyíj ti japuan antyítaa á'yi'ij, ajta ooroj jin taavijhuaca'aj, ¹³ ajta a'ájna jé'ta' jo'tij ja'antiyítzajmee, sñij pu a'áa huatyávaaca'aj ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyévi, a'yaa pu eenye' tyi'tyéchajca'aj cáanarij jime' ti títi'ij, ajta puásij jin ahuóoji'ca'ca'aj ti ooroj jin taavijhua. ¹⁴ Cuéevinavi'can pu cácipuaca'aj, ti'ij muxáj a'yájna ti'ij ajta huasé'rin i séerij, ajta i j'sáara' a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tiéj. ¹⁵ Ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'táj ti me'estíj, huápu'i'ij pu naa tyi'tyama'astáji'ca, ajta ti'ij tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jo'tij ja'ancáamui'yej ti tyájujhua'naj ca'nyiin jime'. ¹⁶ Ajta i jumuáca'ta' pujmua' pu arahua'puácaa i xú'ra'vej iityáaca'aj, ajta i tyényi'tze' pu éejnyinyiica'aj i chúun ti huápu'i'ij tyí'itzi'ij ajta juxa'aj tya'antámuamuaa. Ajta i nyéerima'ra' a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij i xicáj ti néijmi'i jin eeráxirej.

¹⁷ Nyati'ij jaaséej, aj nu nyij arájvej jo'tij ja'ra'ícajme, ya cuxáa naamuí'. Aj pu'ij a'íin na'ajtamuariej i jumuáca'ta' ti pujmua' jime' i jumuáca', ajta a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj tyi'tzi'nyee'ej, nyáaj nu a'íin pu'é'een i nyaj anájcaj, ajta i nyaj uvé'tyajtíj, ¹⁸ nyajta a'íin pu'é'een i nyaj júurij. Nyáaj nu huámu'i'ijcaa, nyajta iijij nu jusén jime' júurij. Nyáaj nu a'íjna jin antyínyamua'ree nyaj hue'tyáana'aj jo'maj já'cui'nyij, na'riij nyaj hui'rátóonyij. ¹⁹ Ootyéeyu'xaj i paj períj jaaséej, je'ej ti iijij tyi'táj tyí'sejre' ajta je'ej ti tye'mej majca'huáyee. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj je'ej paj tyi'táj tyu'séj, i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej i paj huo'séj i nyaj hui'tyáaca'aj nyamuáca'ta' pujmua', ajta a'íjna i ti aráahua'puaj ará'asej i ti cantyíj jitzán antyítaa á'yi'ij ti ajta ooroj jin taavijhua: I xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi mu a'íin pu'é'een i maj tajapúa tyi'huüre' majta a'íjna jin antyúumua'reej mej mij huó'cha'íin i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta', ajta i ti aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán i cantyíj antyítaa á'yi'ij, a'íi pu a'íin tyi'pu'é'een i tyeyúuj aráahua'puaj ti tya'rá'asej.

2

I nyúucarij ti huata'ítayi'huaca' a'íjma jimi i maj Éfeso jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ítayi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Éfeso ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i ti hui'tyáa' i jumuáca'ta' pujmua' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, ajta a'áa ja'yi'vej jo'tij ja'antiyítatimee

i ti ooroj jin taavijhua. ² Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyityetyúucha'ij, nyáamua'ree siaj jéehua tyí'muarie' siajta jéehua á'viicue're', siajta quee hua'xie've' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Siajta serij huo'mua'aj i maj a'yan tyúusejrataca'aj maj a'ín pué'een i Dios ti hua'antýhuoj, ma' ajta quee camu a'ín pué'een, a'yaa xu sij tyihuo'taséjrataca' maj a'ín pué'een i maj tyí'hue'tacaa. ³ Jéehua xu jajxié'vi'ra'aj siaj sij néijmi'i jin tyo'táviicue', siajta a'íjna jin jajpuéetzij, nyejitzé ma'can. ⁴ Nyajta nyáaj nu jamuaeté'exaatye'ej i siaj jin ootyá'itzeerej nyéetzij jimi, a'íjna jime' siaj quee che' a'yan tyí'nyaxie've' siati'ij anaquéej tyí'nyaxie'va'ca'aj. ⁵ A'íj xu jin jo'támua'reej jo'siaj tyi'tíj jin jo'tyá'itzee nye jimi, siajta seequéj tyú'mua'tyij, a'yájna siati'ij anaquéej tyityetyúucha'íica'aj. Ajta tipua'aj sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi jo'ma'aj na'mej, nyej nyij jamuá'ari' a'íjna i ti antyitátzaj i ti ja'mua jimi séejre', a'yaa nu rinyij tipua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi. ⁶ Maj siajta mua'aj, xá'puí' xu ricij a'íjna jime' siaj quee jaxie've' je'ej maj ricij a'íimaj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjin nicolaitas, i nyaj nyajta quee nyáaj hua'xie've'. ⁷ A'íjna i ti iityánamuaj, che' jáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi. A'íimaj i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj jáacua'nyij a'íjna jitze ti séejre' i ciyéj ti jin júurij tá'ra'nyij, a'áa ti ja'távej jo'tij huápuí'ij naa jo'éen i Dios jimi."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi i maj Esmirna jóosi'rii

⁸ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Esmirna ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i ti a'nájca, ti ajta a'íi pué'een i tu've'tyajtij, a'íjna i ti huamuí' ajta je'en huatájuuriaca'. ⁹ Nyáaj nu jamua'reej siaj jajpuéetzij, siajta quee je'ej tyéejviicue', maj siajta mua'aj nyéetzij jimi xu chíjtyaanyi'ij pué'een. Nyáaj nu jamua'reej maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íimaj i maj a'yan tyúusejrataj maj a'íjci jitze ajtyáma'can i Israel, ajta capu a'yan tyi'ja'yájna, sulu a'íi mu a'ín pué'een i tyiyáaru' maj jimi jusi'rii. ¹⁰ Caxu tyí'tziinye'ej je'ej siaj tyajpuéetzij xá'ju'un, ji'nye a'íjna i tyiyáaru', a'íi pu séecan mua'ajmaj jamue'tyánasij, a'yaa pu'ij néijmi'caa tyajamuatyésejra tipua'aj sianá'astijre'ej nusu sequée, siajta tamuáamuata' xicáj jajpuéetzij xá'ju'un. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' siajta tyo'táviicue' nyéetzij jimi, tipua'aj majamuáacui'nyij, nyáaj nu jamuaatí'tye'sij i cúruun i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ¹¹ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta': Majta a'íimaj i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, capu huá'ci'tyij maj jajpuéetzij muá'ra'nyij mati'ij a'íimaj i maj majtáhua'aj cui'nyij."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi i maj Pérgamo jóosi'rii

¹² 'Pata'aj pajta tyaata'ityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej tíij huó'cha'íin a'íijma i maj a'áa jóosi'rii a Pérgamo ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i ti ji'tyéechuij i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa. ¹³ Nyáaj nu jamua'reej siaj a'áa jo'cháatimee jo'tij tyejé'ijtaj a'íjna i tyiyáaru', siajta mua'aj síóoche' xu ná'astijre' nyéetzij. Caxu

jaatáxaahuataca' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', caxu siajta a'ájna xicáara' jitze tí'ij a'íin séjria'ca'aj i Antipas, tí tyámua' éenye'ej nyéetzij jimi, a'íi mu jaajé'caj a'ájna jo'tíj tyejé'ijtaj i tyiyáaru'. ¹⁴ Maj siajta mua'aj, tyi'tíj xu jin ootyá'itzeerej nye jimi, a'íi mu ja'mua jimi séejre' i maj ja'astej a'íjci i nyúucarij i tí jin tyihuá'mua'tyej a'ájna i Balaam, i tí ajta a'yan tyaamuá'tyej a'íjci i Balac tí'ij hue'tziz jin huo'mué'tíj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íijma jimi i sáanturij, ajta mej mij huóoxana'cire'en. ¹⁵ A'íi mu majta ja'mua jimi séejre' i maj quee jaxie've' maj ajtáciiñyej a'ájna jitze i huá'yi'raj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjin nicolaítas. ¹⁶ A'íj xu jin siata'aj siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, na'ríij sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi ja'tanyésij, nyej nyij huo'tanyó'si'tye'en a'íimaj a'ájna jime' i chúun tí nye tyenyij jitze éejnyinyii. ¹⁷ Ajta a'ájna i tí iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej tí i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta'. Majta i maj tyu'mué'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij jáacua'nyij i cue'ráj tí jútye' já'ma'can, nyajta nu tyetyéj jaatátistej tí cuéeinara', i tí jitzán á'yu'si'ij je'ej tí a'íin jájcuan arí ántyapuaaj, ajta quee a'tíj jamua'ree je'ej tí tyé'yu'si', sulu a'íi pu'uj i a'tíj jamua'reej i nyaj jaatátistej a'íjci i tyetyéj."

I nyúucarij tí huata'ítayi'huaca' a'íimaj jimi i maj Tiatira jóosi'rii

¹⁸ 'Pata'aj pajta a'yan tyaata'ítayi' a'íjci i tí a'ájna jin antyúumua'reej tí huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Tiatira tí jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj i yójra' i Dios, i tí ajta a'yan eenye' ava'j'i'síjmee tí'ij tiéj tí atyúumemej, ajta me'estúican iira'íicajmee tí'ij coobre maj jacámejri': ¹⁹ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tíj jin ricij; nyáamua'ree siaj tyámua' tyúuxie've' síij ajta síij, i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta huá'huíire' i séecan néijmi'i jin setye'víicue'raj, siajta jíij, jéetze' xu seríj tyámua' ricij sequée anaqueéj. ²⁰ Ajta a'íi pu quee na'ráanajchij siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi: tyícha'íij a'íjci i íitaj tí a'yan ántyapuaaj tíjin Jezabel, i tí a'yan tyúuxaj tí i Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu'ij hue'tziz jin tyihuá'mua'tyej i maj nye jimi séejre', mej mij huóoxana'cire'en, majta tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íimaj jimi i sáanturij. ²¹ Nu'ríj jaatá' tí'ij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ajta a'íin capu jaxie've' tí a'yan huárinyij: capu ajta jaxie've' tí jaatapuá'citaj i tí jime' juxana'cire'. ²² A'íj nu jin a'áan yó'ojrasij utáatziz japua, nyajta a'íimaj i maj jamuán tyu'xána'cirej, aj nu nyij jéehua huápu'i'ij puéjtziz huo'tá'sij tipua'aj mequee jaatapuá'citaj i maj je'ej jin pua'aj ricij. ²³ Nyajta huá'cui'nyij i yójmua'mua' i íiti', a'yaa mu mij néijmi'i i maj jusi'rii i Dios jimi tyá'mua'reeren nyaj a'íin pué'een i tí jú'mua'ree je'ej tí a'tíj tyí'mua'tzej i jutzájta', nyajta a'yan tyihuo'tá'sij séej nyajta séej je'ej tí tyi'tíj jin huaríj. ²⁴ Siajta mua'aj mu séecan, mu siaj Tiatira ja'chej, i siaj quee já'astijre' a'íjci i nyúucarij tí hue'tziz pué'een, siajta quee jamua'reej i tí jéehua huápu'i'ij juxie've' i tyiyáaru' jimi, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej quee che' tyi'tíj jin tyajá'mua'ijcatye'en. ²⁵ Siata'aj tyámua' eenye' je'ej siaj tyi'tíj jin ricij, 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj ya'uvé'nyej. ²⁶ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, majta móoj a'yan tyámua' tyityetyúucha'íij je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', 'asta

na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, nyáaj nu huo'ta'sij mej mij tyi-huo'ta'íjtye'en a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ²⁷ ca'nyérij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihua'antyipua'ritye'sij a'íjma i maj jájcha'íire' ti'ij a'tíj ti jaatyátaaraxi'in i xá'rij ti xaríj jin taavijhua, a'yájna ti'ij ajta i nyavástara' nyéetzij tyinaa'íjcaj. ²⁸ Nyajta huo'ta'sij mej mij a'íimaj tátzave'ej muá'ra'nyij ti'ij i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'caj. ²⁹ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamauaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

3

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi i maj Sardis jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íjma i maj a'áa jóosi'rii a Sardis ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i maj jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios i maj aráahua'puaj ará'asej, ti ajta hui'tyáa' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej. Nyáaj nu jamua'reej je'ej siaj tyí'muarie', nyajta nu jamua'reej siaj seríj nye jimi muí'chij, tyij majta a'yan tyí'muaxaj yee sióoche' xu júurij. ² Siata'aj atanyéjnye'rej, siajta tyámua' tyú'uurej a'íjci ti óoj ja'mua jimi tyí'sejre', ajta arí tímua' tye'entyipua'rij, ji'nye a'yaa pu tyí'muasej a'íjna je'ej siaj ricíj capu xá'pui' een i Dios jimi. ³ Siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyajamua'muá'tyej i siaj ja'ancuriáa', siata'aj a'yan huárinyij siajta je'en i Dios jimi ajtyáhuixi'in. Tipua'aj sequéé atanyéjnye'rej, nyáaj nu jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi ti'ij náhua'rij, siajta mua'aj caxu jamua'reej a'tzáaj nyaj ja'mua jimi ja'tanyésij. ⁴ Séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere' i jutzájta', a'íi mu mij nyaj jamuán huací'ca'aj muá'ju'un cuéeinavi' metyu'cháaj, ji'nye a'yaa pu tyihua'tyévijtye' a'íjma. ⁵ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, a'yaa mu cuéeinavi'can tyi'cháaj muá'ju'un, nyajta quee jo'rio'uunaj je'ej ti ántyapuaaj i yu'xarij jitze i maj jitzán á'yu'si'ij a'íimaj i maj jusén jin huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, sulu nyáaj nu huo'taxájta i nyavástara' jimi, nyajta a'íjma jimi i maj jimi tyi'huíire' i nyavástara'. ⁶ Ajta a'íjna i ti iityánamuaj, che' a'íin tyámua' tyáanamauaj je'ej ti tyihua'ixaatye' i júuricama'ra' i Dios a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íjma jimi i maj Filadelfia jóosi'rii

⁷ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij huó'cha'íin a'íjma i maj a'áa jóosi'rii a Filadelfia ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i tyámua' een ti ajta tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reej ti huo'tá'an mej mij a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj já'sejre' a'íjna i ti jitzán eeráma'can i David, tipua'aj a'íin tya'antácuunaj, capu i'ríj ti a'tíj tye'tyáanaj, na'ríij a'íin tye'tyáanaj, capu ajta i'ríj ti'ij a'tíj tya'antácuunaj: ⁸ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj ricíj, cásí' xaaséj, nu'ríj tyajamua'antácuuneyej siaj sij juxáahuaj utyájrutyey, ajta quee i'ríj ti a'tíj tye'tyáanaj, nyáaj nu jamua'reej tiquee jamú'ca'nyisti', siajta sióoche' xu tyá'astijre' je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, caxu ná'xaahuaj. ⁹ A'yaa nu huá'uurej a'íjma i maj tyiyáaru' jimi jusi'rii, i maj tyí'hue'tacaa a'íjna jime' maj a'yan tyúusejrataj maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu ca'nyérij

jìn huá'uurej mej mij mujo'vá'ju'un majta je'en tyítunutaxi'in ja'mua jimi, mej mij a'íjna jìn jáamua'reej nyej nyáaj já'muaxie've'. ¹⁰ Xu'ríj ja'rá'astee je'ej nyaj tyajamuaata'íj a'íjna jime' siaj néijmi'i jìn tyo'táviicue'ri', a'íj nu jìn nyáaj ja'muacha'íj na'mej a'ájna xicáara' mati'íj néijmi'i jajpuéetzij muá'ju'un íyan cháanacaj japua, mej mij jáamua'reej i maj a'yan huacháatimee. ¹¹ Jiye'tzín nu yava'cányesij. Tyámua' xu néijmi'i jìn eenye' je'ej siaj seríj tyu'muáriej, caxu tyi'tá'care'en tí'íj a'tíj jamuaanáhue' i siaj seríj jaamué'tíj. ¹² A'íjmaj i maj tyu'tyáamue'tíj, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij tyityetya'úuj muá'ra'nyij u tyeyúuj tzajta' i nyaj Dios tí ja'a'rij, ajta quee che' a'náj iiráamej, a'íjma nu jitze jo'tyéyu'xaj je'ej tí ántyapuaj i nyaj Dios, nyajta je'ej tí tyaja'rájtyapuaj chájta'najra' i nyaj Dios, a'íjna i Jerusalén tí jájcuaj, tí ajta tajapua' je'cáanyej jo'tíj i nyaj Dios já'sejre', a'íjma nu nyajta jitze jo'tyéyu'xaj je'ej nyaj jájcuaj jìn ántyapuaj. ¹³ A'íjna i tí iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej tí i júuricama'ra' i Dios tyihúa'íxaaty'e' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

I nyúucarij tí huata'ítyi'huaca' a'íjma jimi i maj Laodicea jóosi'rii

¹⁴ 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'íjci i tí a'íjna jìn antyúumua'reej tí huó'cha'íin a'íjmaj i maj a'áa jóosi'rii a Laodicea tí jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i tí tzáahuatyí'ra'aj jìn tyí'xaj ajta néijmi'i tyámua' jìn een, ajta a'íin pué'een i tí Dios jamuán néijmi'i tyú'taahuaca' tí'íj na'aj ijíj tí tyí'sejre': ¹⁵ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tíj jìn ricíj. Nyáamua'ree siaj quee ooca'nyáaj sianaataxie'vej nyéetzij, caxu siajta ca'nyéjrij jìn ná'antzaahuaj. A'yaa pu tyina'ráanajchi siaj ooca'nyáacan jìn naa nyojo'mua'raj, na'ríj sequée ca'nyéjrij jìn ná'tzaahuaty'e'ej. ¹⁶ Siajta cí siana'aj tyiná'tzaahuaty'e', caxu a'yan tyí'huíire' tí'íj jájtyij tí jéehua pistij nusu tí jéehua címuájraa, a'íj nu jìn a'yan já'mua'uurej nyej nyij ca'nyéjrij jìn majamúuhua'xíj. ¹⁷ A'yaa xu tyí'xaj siaj mua'aj chíjtyaanyi'íj pué'een, tí jee jéehua jamuáahuíi, tí jee ajta quee tyi'tíj jamuá'íziitye', siajta mua'aj caxu jamua'reej siaj xána'visi', siajta je'ej pua'aj huá'sejratye' i tyeítyee, mua'aj xu quee je'ej tyéejviicue', xa'racúcu'nyijmee siajta muámua'vi'ijmee. ¹⁸ A'íj nu jìn a'yan tyaja'muahuavíj siaj nyéetzij jimi jáananan i ooroj tí tíéj jitze juta'huacaa, siata'aj sij jí're'can jime' huatyoochíjtyaanyi'taj, siajta nyéetzij jimi jáananan i cáanarij tí naa tyí'cuenaa siaj sij a'íjci ucóocheytya'xi'in tí'íj quee séejre' i ja'muatyévíj i siaj jatyeví'ra' a'íjci jime' siaj muámua'vi'íj, siajta nyéetzij jimi jáananan a'íjci i siaj aróohuatye'en i jují'íj jitze siata'aj sij atanyéjnye'rej. ¹⁹ A'yaa nu tyámua' tyihúa'íxaaty'e', nyajta puéjtzij hua'tá'caa a'íjma i nyaj hua'xie've'. A'íj pu jìn siata'aj seequéj tyú'mua'tyij, siajta ja'antzaahuaty'e'en i Dios. ²⁰ Cási', nyáaj nu eetyéjvee a tí ja'pueertaj nyetye'ejtyato'xa'aj, típua'aj a'tíj náanamuaaj ajta je'en tyina'antácuunye'en, aj nu nyij utyárutyij chí'ra'an tzajta' tyej tyij néemi'íj tyú'cua'nyij. ²¹ A'íjmaj i maj tyu'tyáamue'tíj, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj nyajaman oorá'sej jó'nyaj tyejé'íjtaaj, a'yájna nyati'íj nyáaj tyu'tyáamue'tíj, aj nu nyij nyavástara' jamuán huatyéeyixij jo'tíj a'íin tyejé'íjtaaj. ²² Ajta a'íjna i tí iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj

je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

4

Juan pu huo'séj i maj janajchej i Dios u tajapuá

¹ Ti'ij a'yan tye'entyipúa'rej, aj nu nyij ájnyeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj i puéertaj ti antácuunyica'aj u tajapuá, ajta i nyaj anaquéej jáanamujri' i ti naatajé ti ajta a'yan namujria'ca'aj ti'ij a'táj ti ucáajijhua i trompéetaj jitze, a'yaa pu tyinaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij nyata'aj muaataséjratye'en je'ej ti tyi'táj tyúuxie've' ti a'yan huárinij majca'huáye.

² Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios nye jimi huatyá'itzee, nyajta je'en ipuárij huaséj ti ujo'tyávaaca'aj u tajapuá, ajta a'táj jitzán huatyácatyii.

³ Ajta a'íjna i ti acájca, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyetyéj ti huápu'ij tyá'najchij ti po'vij ajta ti tyóomuaa á'naxcaj, ajta a'yan huasé'rihua'aj ti'ij síj i tyetyéj ti po'vi'ij jin naa tyí'me'estij, ajta cu'xa'aj atahuíjca'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i ipuárij, ti tyama'astáji'ca' huá'ravi'can jime' a'yájna ti'ij i tyetyéj i maj a'yan jatamuá'muaj tijin esmeralda, ⁴ ajtáhua'aj pu séecan i ipuárij tya'taváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i ipuárij seityéj japuan muáacuaj pu tya'rá'axcaa, majta i huásij acatyé'tya'ajma'caa i ipuárij jitze, cuéinavi' mu tyí'chajcaa, majta cúruun tyo'carújtya'ajma'caa i jumu'új jitze ooroj ti jin tyí'taavijhua.

⁵ Ajta a'íjna jitze i ipuárij a'yaa mu tyityetyána'axcava'ra'aj majta tyényuuca'aj, ajta a'ájna i ipuárij ti jo'tyéjvee, tatzárij pu aráahua'puaj ataváatima'caa, ajta a'íjna i tatzárij a'íj pu a'ín pué'een i júuricama'ra' i Dios ti aráahua'puaj ará'asej. ⁶ A'ájna jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i ipuárij, a'yaa pu éenye'ej huariá'muanyica'aj a chóota' ti'ij tyi'táj ti naa tyí'me'estij ti ajta tatzaj.

Ajta a'ájna jé'ta', jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i ipuárij, muáacuaj mu i maj júurij ataváatima'caa, majta jéehua ji'síj hua' jitze séjria'ca'aj, i hua' nyéerimij jitze ajta hua'huarita'. ⁷ Ajta i ti anájcaj a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij muájvej, ajta i ti je'tyáa'sej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij túuru', ajtáhua'aj i síj ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'cányeerica'aj ti'ij tyévi, ajta i tu'vé'tyajtij, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cué'ra'vej ti huatará'raj. ⁸ Majta a'íjma i maj muáacuaj i maj júurij, a'íj mu aráseej pua'mácan ajta anájma'caaj síj ajta síj, ajta jéehua ji'síj jitzán séjria'ca'aj, jéjre' ajta tyétye'. A'náj tina'aj mu a'yan tyí'xajta'ca'aj majta a'yan tyí'chuiicaca'aj tijin:

Tyámua' pu een, tyámua' pu een, tyámua' pu een i tavástara',

Dios pu a'ín pué'een i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

a'íj pu anaquéej séjria'ca'aj, ajta ijíj séjre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej.

⁹ Ajta mati'ijta a'íjma i maj janajchej i maj muáacuaj, majta tyé'tyojtzi're'ej a'íjci i ti ipuárij jitze acájca, i ti jusén jime' júurij, ¹⁰ a'íjma i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íj mu tyitunutaxij a'íjci jimi i ti ipuárij jitze acájca, majta jaatyánajchij, majta tyu'tátuiire'sij a'íjci jimi i tyuucúrun, majta a'yan tyí'xajta'ca'aj tijin:

11 A'yaa pu tyimuaavíjtye' muéetzij, mu paj tavástara' pué'een, pajta taj Dios pué'een, tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en, tyajta muatyáanajchej i paj jin néijmi'i putyí'uurej, ji'nye muáaj paj néijmi'i tyú'taahuaca', i ti a'yan tyí'sejre', muáaj paj a'yan tya'ajxié'vi'raca'aj a'íj pu jin néijmi'i tyú'taavijhuaca'.

5

I yu'xarij ti jíri' ti jitzán tyé'yu'si' ajta i cánya'aj

¹ Ajta a'íjna i ti acájca i ipuárij jitze, jumuáca'ta' pujmua' pu ji'tyépijca'aj i yu'xarij ti juxa'aj tyé'yu'si'huaca'aj, ajta arahua'puaquej pu ájvi'tyijhuaca'aj i xíjca jime'. ² Nyajta séej huaséj i tajapuá ti tyí'huüre', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuoj tíjin:

—¿A'tanyíj quee tyi'tíj jin á'itzeere' tí'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíihuajmee, ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij? ³ Ajta u jútye', ajta íyan i cháanacaj japua, ajta jityán i cháanacaj, capu a'tíj a'yan tyu'tóoci'puaj tí'ij jaatáxijta, ajta jaaséj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj. ⁴ Nyajta nyáaj jéehua nu huápu'i'ij nyeyiinyaca'aj a'íjna jime' maj quee jáatyoj síj ti a'yan tyu'tóoci'puaj tí'ij jaatáxijta i yu'xarij nusu ti jaaséj je'ej ti tyé'yu'si'. ⁵ Tí'quij síj ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i huásij, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin:

—Capáj ayiinyaj, ji'nye a'íjna i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin i Muájyej i ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i maj Israel jitze eeráanye, a'íjna i ti David jitze eeráma'can, a'íi pu arí tyu'tyáamue'tíj a'íi pu pújoorej tí'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ta'raahua'puácaa ti jin ajvi'tyíihuajmee ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij.

⁶ Aj nu nyij cánya'aj huaséj a'ájna jé'ta' jo'tíj jo'tyéjvee a'íjna i ipuárij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i maj muáacuaj i maj júurij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i huásij, a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa meríj jaajé'cataca'aj. Ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa, ajta arahua'puácaa ava'j'i'síjma'caa, ajta i j'i'sáara' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios i ti a'yan yo'ta'ítyaca' íyan cháanacaj japua. ⁷ A'íjna i cánya'aj, a'íi pu ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij i ti muáca'ta' pujmua' séjria'ca'aj a'íjna i ti ipuárij jitze acájca, ⁸ tí'ij ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij, a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, majta i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu néijmi'i ecóootuxij a'íjci jimi i cánya'aj. Néijmi'i mu a'íimaj i áarpaj tyi'tyéi'ca'aj, majta túxa'aj ooroj ti jin tyi'taavijhuaca'aj, ajta cuáanye'ej ava'jístíjma'caa a'íjci jitze i túxa'aj, a'íi pu'ij a'íin pué'een i maj jin jahuoca'aj a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'mua' pué'een i Dios. ⁹ Majta jájcuan jin a'yan tyí'chuiicaca'aj tíjin:

Muáaj paj j'i'reenye'ej séejre' pej pij ja'ancuré'pij i yu'xarij pajta ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíihuajmee,

ji'nye muáaj paj huatámu'vejrityi'huaca',

pajta a'íjci jime' a' xuure' tyu'nájchitaca' i Dios jimi,

néijmi'caa jitze ma'can i tyeítyee, i maj séej jitze maj eeráma'can,

i maj séej nyúucarij jin tyi'xaj, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁰ Pajta tyámua' huó'ruuj mej mij síj mana'aj tyeítyeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij,

mej mij majta tyu'tyáhuüre'en a'íjna jimi i Dios,
majta a'íimaj mu tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua.

¹¹ Aj nu nyij atányeeriaca', nyajta je'en mui'caa huánamuajri' i maj tajapúa tyí'huüre' i maj a'áa ja'taváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jo'maj majta já'sejria'ca'aj i maj muáacuaj i maj júurij, majta a'íjma jimi i huásij. A'íi mu huápu'ij mui'caa, capu ámiteeria'ca'aj a'chu maj pua'maca'aj, ¹² a'yaa mu mij ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tijn:

A'íjna i cánya'aj i ti huatámu'vejrityi'huaca', a'yaa pu tye'tyévijtye' ti a'íin ja'ancuriá'an i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta ti'ij néijmi'i jimi tyí'sejria'aj,

ajta a'íin néijmi'i tyi'mua'reeriaj ajta je'en néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i ti naa een, tyajta jimi tyu'táchuiicaj.

¹³ A'yaa nu nyajta tyáanamujri' ti a'íjna i Dios ti tyú'taahuaca' tajapúa ti tyejé'sejre', ajta íiyan cháanacaj japua ti tyí'sejre', ajta jityán ti tyejé'sejre' i chuéj, ajta a'áa maj tyityejé'sejre' i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijn:

Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti acájca i ipuárij jitze, tyajta a'íjci i cánya'aj,

tyiche' jaatyátzaahuatye'en, tyajta tyámua' tyeetyátoonyij, che' a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jusén jime'.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijn:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij. Majta a'íimaj i huásij, a'íi mu tyítunutaxij majta jaatyánajchaca' i Dios.

6

A'íjna i ti arahua'puaquej ajvi'tyúhuajmee

¹ Aj nu nyij jaaséj ti'ij i cánya'aj séej jajsújtza'an i ti ájvi'tyijhuaca'aj i yu'xarij jitze, aj nu nyij séej huánamuajri' i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' a'yan namuáaria'can ti'ij maj huatyényuunyij tijn:

—Mujo'té'yi'ij.

² Nyati'ij nyij atányeeriaca' aj nu nyij cahuáayu' ti cuéinara' huaséj, ajta i ti avá'catyii a'íi pu tú'namua'aj iityéchooca'aj i jumuáca' jitze. Majta je'en cúruun jaati'ij, aj pu'ij iirájraa ti'ij hua'antymue'tin a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij.

³ Ti'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'yaa nu tyáanamujri' ti ajtáhua'aj sáij i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Mujo'té'yi'ij.

⁴ Aj pu'ij ajtáhua'aj sáij i cahuáayu' iirájraa ti po'xara'. Ajta i ti avá'catyii a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj ti'ij huo'itziitye'en i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mej mij huóocui'nyij sáij ajta sáij, a'íi pu ajta ja'ancuré'chuij i chúun ti ve'éj.

⁵ Ti'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'íj nu séej huánamuajri' i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Mujo'té'yi'ij.

Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij cahuáayu' huaséj ti xú'muara', ajta i ti avá'catyii, a'íi pu ji'tyéchooca'aj i maj jin tya'cá'itie'raj. ⁶ Nyati'ij nyij a'tíj huánamuajri' ti hua' tzajta' a tyojo'taxájtaca' a'íimaj jimi maj muáacuaj i maj júurij, a'yan tíjin:

—Séej mediidaj i tyeríicuj, a'yaa pu tyá'najchij ti'ij a'tíj tyá'mue'tíj séej xicáj, ajta huéecaj mediidaj i tyeríicuj ti títi'ijme' ijmuéeya'ajmee, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'najchij ti'ij a'tíj tyá'mue'tíj séej xicáj, ajta capáj yó'jipuan i aséityij, nusu i nahuáj.

⁷ Ti'quij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij jáanamujri' ti ajtáhua'aj i síij i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁸ Nyati'ij atányeeriaca', cahuáayu' nu huaséj ti cíi tyí'tyoomuara', ajta i ti avá'caj, a'yaa pu ántyapuaj tíjin: I ti huá'cui'caa. Ajta síij cújta' huama'ca'aj i ti a'áa tyejé'ijtaj i hua' tzajta' i mui'chítyee, ajta je'cácaa jimi i tyeítyee antyúumua'reej i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, mej mij huo'cui'nyij i tyeítyee a'íjna jime' maj tyúunyo'si'tye'en, nusu tújrij jime', na'ríij cui'nyi'ra'aj jime', nusu a'íjma jime' i tyí'tyan i maj tyí'tyaci'macaa.

⁹ Ti'ij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij huo'séj jityán i ipuárij a'íjma i maj a'íjna jin huá'cui'i'ihuaca' maj jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íjna jitze tyámua' tyityahuóocha'ij. ¹⁰ A'yaa mu ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Tavástará', mu paj ji'rénnya'aj séejre', pajta quee tyi'tíj jin á'itzeere', ¿a'náj nyij pahuá'xijtye'en a'íjma i maj cháanacaj japua jo'cháatimee, a'íjna jime' i maj táacuuj?

¹¹ Aj mu mij cáanarij tyihuo're'pij ti tyi'títi'ijmee ti tyí'cueenaa, majta a'yan tyihuo'té'exaaaj maj cíi tyityahuóoso'pe'en, 'asta mana'aj quee huo'néijmi're'en i hua' ihuáamua', i maj majta tyí'huíire' i Dios jimi, mej mij a'yan cha'taj mana'aj éenye'que' huá'cui'nyij mati'ij a'íimaj.

¹² Ti'ij a'íjna i cánya'aj i ta'ráséevij ajsújtza'an, aj nu nyij jaaséj ti cháanacaj ca'nyíin jin huatóoca'tzij. Ajta i xicáj huatyáxu'muariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i cíixurij ti xú'muaa, ajta a'íjna i máxciríe' huatyápo'xariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij xúure'ej, ¹³ majta i xú'ra'vetyee a'íi mu uje'cáavatzij i chuéj japua, a'yájna ti'ij i táque'ra' i xápua' tipua'aj i ciyáara' ca'nyíin jin huatáhuaaxi'in i áacaj jime'. ¹⁴ Ajta i tajapuá a'yaa pu huataséjre ti'ij tipua'aj a'tíj yu'xarij huatyéjire'en, ajta néijmi'i i jiríj ti huaquéetimee, ajta jo'tíj ja'rahuáchijmee i jájtyij japua, néijmi'i pu aja'yee jo'quéetima'aj ta'raa. ¹⁵ Majta néijmi'i i maj tyi'tíj jin tyityatatyíj, a'íi mu huatyóo'avaataca' tyásta'naj tzajta', majta tyetyéj tzajta' nusu i jiríj jitze, hua' jamuán i tajtíhuuaanyij, i maj tyihua'íjtye' i xantáaru'uj, i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, majta i maj va'cán jin tyityatatyíj, néijmi'i i maj ca'nyéjrij jin tyí'huíiria'ca'aj majta i juxáahuaj séjria'ca'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyihua'jeevaca'aj i jiríj majta i tyetyéj tíjin:

—Siata'aj tajapuá rájvetyij sij sij ta'vá'naj ti'ij quee taaséj a'íjna i ti acájca i ipuárij jitze, ajta ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjna jime' i cánya'aj ti jin nyú'camui'. ¹⁷ Ji'nye pu'rij tya'rá'aj a'ájna xicáara'

maj jitzán puéjtzij taatá'sij, ¿a'tanyíj pújoorej tí'ij tyo'táviicue'en a'íjna jime'?

7

A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can i Dios tí hua'vá'jajpuaxij

¹ Nyajta je'en muáacuacaa huaséj i maj tajapuá tyí'huüre', maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, síij pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, ajta síij jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, ajta síij ajtyapuáj pujmua', ajta i síij áatyej pujmua' pu jo'tyávaaca'aj, a'íi mu mij quee tyi'tá'care'ej tí huatá'aacarej i chuéj japua, na'ríij i jájtyij japua nusu i ciyéj tzajta'. ² Nyajta nu séej huaséj i tí tajapuá tyí'huüre' tí a'áa pujmua' ja'vá'ma'ca'aj jo'tij jé'ejnyinyiij i xicáj, a'íi pu jí'tyátijcaa a'íjna i tí jin hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuaatze' i tyeítyeristyamua'me'en i Dios tí júurij. A'íi pu'ij ca'nyíin jin huo'tajé a'íimaj i maj a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj maj je'ej pua'aj jáa'uurej i cháanacaj, majta i jájtyij tí ve'éj. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Caxu je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj, i jájtyij tí ve'éj, nusu i ciyéj, 'asta tyana'aj quee hua'ajtyiyú'xaxi'in huá'cuaatze' a'íimaj i maj jahuüre' i taj Dios.

⁴ Nyati'ij nyij jáanamujri' a'chu maj ará'axcaa i maj hua'ajtyiyú'xaxij, a'yaa mu pua'maca'aj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj, a'íi mu a'íin pu'éen i maj Israel jitze eeráma'can. ⁵ Tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj mu pua'mácan ajtyiyu'xaxij i maj Judá jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Rubén, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Gad, ⁶ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Aser jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Neftalí, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Manasés jitze eeráma'can, ⁷ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Simeón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Isacar jitze eeráma'can, ⁸ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Zabulón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj José jitze eeráma'can, a'yaa mu cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj tyitya'rá'axcaa i maj Benjamín jitze eeráma'can.

A'íimaj i maj jéehua ará'asej majta cuéeinavi' tyí'tyéechan

⁹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij mui'caa huápu'i'ij hua'sej i tyeítyee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj néijmi'i i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta séej chájta'naj jitze já'ma'can, majta i maj seequéj tyu'xáxa'aj, jéehua mu huápu'i'ij ará'axcaa a'íj pu jin quee i'riitaca'aj tí a'tíj huo'tyé'iten. A'áa mu jo'tyú'uuca'aj i cánya'aj jimi. A'íi mu cuéeinavi' tyi'tyáchajcaa, majta tacíj iityepíitima'caa. ¹⁰ Néijmi'i mu ca'nyíin jin a'yan tyi'tyejijhuaca'aj tíjin:

A'íjna i tí jin tajapuá huanyú, a'íj pu jimi já'ma'can i taj Dios i tí acájca i ipuárij jitze, ajta a'íjna jimi i cánya'aj.

¹¹ Majta néijmi'i i maj tajapuá tyí'huüre', a'ñ mu atavátima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, majta i huáasij, majta a'ñmaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'ñ mu mij ecóotutaxij jimi i ti acájca i ipuárij jitze, matí'ij mij jaatyánajchaca' i Dios, ¹² a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tyaj jimi tyu'táchuicaj, ajta i ti naa een, i ti néijmi'i tyí'mua'reej, i tyaj jin tyé'tyojtzi're', a'ñ pu jimi já'ma'can i Dios i jusén jime' séejre'.

Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹³ Aj pu'ij sáij i vásti' a'yan tyinaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tyaanyij maj pué'een a'múumaj mu maj cuéeinavi' tyu'cháatimee, ajta jo'nyij ma'ráacij? ¹⁴ Nyatí'ij nyij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj vásti' jamua'reej. Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaa tijin:

—A'ñ mu a'ñin pué'een i maj tyo'táviicue'ri' i maj jéehua jaa-puétzitariaca', a'múu mu merij tyu'jósij i tyúucaanaa, majta tyu'cuenarej i tyúucaanaa a'ñna jime' maj ja'antzaahuaj i Ciriistu' ti hua' jitze ma'can huamuí'. ¹⁵ A'ñ mu jin a'áa já'sejre' jo'tij jóonyee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, majta a'náj tina'aj jahuüre' i tyejúuj tzajta', tújca majta tíca'. Ajta i ti acájca i ipuárij jitze, a'ñ pu hua'cha'ñij a'ñna jime' ti hua' jimi huatyá'itzeerej. ¹⁶ Camu che' huatatújritze'ej, camu majta che' huata'icuj, capu che' i xicáj hua'tátzavi'tye'ej ja'mej, capu ajta hua'téexi'raj ja'mej i xicáj, ¹⁷ jí'nye a'ñ pu i cánya'aj i ti a'áa jé'ta' já'sejre' a'ñ pu hua'cha'ñij ja'mej, a'ñ pu'ij huá'vi'tin jo'tij ja'rámuaa i maj jin júurij muá'ra'nyij, ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij, mej mij quee che' tyi'tij jin juxaamuíjritya'aj.

8

I ti aráahua'puaj i ti ájvi'tyijhuaca'aj ajta i cítzive'rij

¹ Tí'ij i cánya'aj ja'ajsújtza'an i ti ajvi'tyíhuajma'caa, a'ñna i ta'ráahua'puaj, aj pu'ij tyu'puá'riajraa u tajapuá, jé'ta' ooraj pu a'tyeej tiquee tyi'tij namuajria'ca'aj.

² Aj nu nyij tányij arahua'puácaa huaséj i maj tajapuá tyí'huüre' maj jimi i Dios ajo'tyú'uuca'aj, a'ñ mu mij tya'ancurá'ij i trompéetaj aráahua'puaj ti tya'rá'asej. ³ Aj pu'ij ajtáhua'aj sáij mujo've'mej ti ajta tajapuá tyí'huüre', a'ñ pu cítzive'rij iityá'ajajnaca'aj, aj pu'ij jitzán ajtyéechaxij i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, majta je'en íjicua jéehua jaatá' tí'ij ja'antyítieeraj a'ñna i maj japua i maj japuan tyí'mu'vejritacaa ooroj ti jin taavijhua, ti a'áa já'sejria'ca'aj jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jamuán i maj jin jahuooca'aj i Dios jimi. ⁴ Aj pu'ij ájcítzujtariaca' a'ñna i íjicua i muáca'ra'an jitze i ti tyí'huüre' u tajapuá, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj jo'tij já'sejre' i Dios, ajta pu ará'aj a'ñna i nyúucarij i maj jin jahuooca'aj i tyeítteristyamua'me'en i Dios. ⁵ Aj pu'ij a'ñna i ti tajapuá tyí'huüre' jájtii i cítzive'rij, ajta ja'vá'jstej i tí'ixcuáa a'áa ti já'ma'can a'ñna japua i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, aj pu'ij a'áa yo'cáaxirej i cháanacaj japua, aj nu nyij a'yan tyáanamujri' tí'ij maj huatyényuunyij, ajta jéehua tyi'tyáhuasime'ej, majta tyána'axcava'ra'aj, ajta je'en huatóoca'tzij i cháanacaj.

A'íjna jime' i trompéetaj maj tyí'tyái'ca'aj

⁶ Majta a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tajapuá tyí'huiire' i maj trompéetaj tyí'tyái'ca'aj, a'íí mu tyámua' huóoruuj mej mij a'íjna tzajta' ucáajijhua.

⁷ Ajta a'íjna i ta'nájcaj, a'íí pu ucáajijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, mati'ij mij tyéetyee cáavatzij jamuán i tiéj xúure'ej ti á'naxcaj. Aj pu'ij japuan ráavatzij i cháanacaj, ajta je'en je'cáj tyu'rá'taa i ciyéj, ajta i tu'píj ti huá'raa néijmi'i pu huariá'taj.

⁸ Ajtáhua'aj sáij i ti tajapuá tyí'huiire', a'íí pu ajta ucáajijhuaca' a'íjna tzajta' i trompéetaj, aj pu'ij tyí'tíj atyájríe i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jíríj ti tyátaasima'aj, aj pu'ij je'cáj i jájtyij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁹ Majta je'cáj huácuij i jáata' maj tyityá'xoo, majta i báarcuj i maj japuan á'ciinyaca'aj i jájtyij, a'íí mu huatyáana'xij.

¹⁰ Ajtáhua'aj i ti je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íí pu ajta ucáajijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, aj pu'ij xú'ra'vej ti ve'éj uje'cájvej, a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij tatzárij, aj pu'ij aja'rájve je'cácaa japua i játya'naj, ajta je'cácaa japua jo'tíj ja'ajéexavi'ijmee. ¹¹ Ajta i xú'ra'vej a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijn Ta'antzíjvi, aj pu'ij je'caj i jájtyij antzíivi'ij ta'raa, a'íj mu mij jin mue'tíj huácuij i tyeétyee, a'íjna jime' i jájtyij ti antzíjvi.

¹² Ajta je'en i ti muáacuaj jitze je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íí pu ajta ucáajijhuaca' i trompéetaj jitze, aj pu'ij je'ej pua'aj huaríj i xicáj, ajta i máxciríe', majta je'cáj i xú'ra'vetyee. A'íj pu'ij jin huatyática'riaca', ji'nye camu che' á'taaca'aj i tújca nusu tíca'.

¹³ Nyati'ij nyij ajóonyeeriaca'aj, nyati'ij cué'ra'vej huánamuajri' ti jútye' imuáj já'ra'ra'ca'aj, ajta ca'nyíin jin a'yan tyí'xajtaca'aj tijn:

—jCuíi' xaa, cuíi' xaa, cuíi' xaa, a'íimaj i maj japuan huacháatimee i cháanacaj, ji'nye jéehua mu japuéeetzij muá'ju'un mati'ij ucáajijhua i trompéetaj jitze a'íimaj i maj huéicaj i maj tajapuá tyí'huiire'!

9

¹ Aj pu'ij i ta'anxívij ucáajijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij xú'ra'vej huaséj ti uje'cájvej u jútye', ti'quii cháanacaj japua ja'rájvej, aj pu'ij ja'anuré'chuij i ti jin tya'antácuunaj jo'tíj ja'tyácun tíquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej. ² Aj pu'ij ja'antycúj jo'tíj ja'tyácun tíquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej, aj pu'ij ajcítzujtariaca' ti'ij i oornaj ti ve'éj, ajta i xicáj, ajta i máxciríe', a'íí mu ootanámi'huaj muá'raa a'íjna jime' i cítzj. ³ Aj mu mij vítzí'see huataséjre i cítzj tzajta', majta je'en néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre, a'yaa mu tyihuo'tá' mej mij tyú'che've'en mati'ij i tyaxcáj. ⁴ A'yaa mu tyihuo'ta'íj maj quee je'ej pua'aj ja'uurej i tu'píj ti ajnyéj i chuéj japua, na'ríij íxáj tyí'tíj nusu ciyéj, sulu mej mij a'íjma mana'aj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeétyee i maj quee ajtyiyu'si'huajmee i jucuáatze' maj tyeétyeristyamua'me'en pué'een i Dios. ⁵ Majta quee a'yan tyihuo'tá' maj huó'cui'nyij i tyeétyee, sulu mej mij puéjtzij mana'aj huo'tá'an a'chu anxí máxciríe', ajta i maj jin puéjtzij huo'ta', a'yaa pu tyi'huá'cui'ca'aj ti'ij típua'aj tyáxcáj jaache'en. ⁶ A'ájna xicáara' jitze a'íí mu i tyeétyee jahuoonyij mej mij huá'cui'nyij, ajta capu je'ej tyu'tái'riitarij, jéehua mu huápu'i'ij

jaxie'va'aj muá'ju'un maj huá'cui'nyij, ajta quee je'ej tyu'tái'riitarij sulu a'yaa tya'ajpuéetzij muá'ju'un.

⁷ Majta i vítzi'see, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij i cahuáayu'uj i maj meríj hua'cáanaxij mej mij huanyo'se'en, tyi'tíj mu ucarújtja'ajma'caa i jumu'új jitze, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúruun ooroj ti jin taavijhua, ajta i hua' nyéerimij a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyévij.

⁸ A'yaa mu majta tyityacácpuaca'aj mati'ij úucaa, ajta i hua' tamej a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i muájyey tamej. ⁹ Majta néijmi'que' canami'huajma'caa tyi'tíj jime' ti tyapúusti' pue'éenye'ej, ajta mati'ij ra'ra'ca'aj a'yaa pu namuajria'ca'aj i hua'anaj ti'ij i cariaata'cahuáayu'uj maj ju'va'jáapuajmee i maj jitzán aru'uj i maj nyo'se'.

¹⁰ Ajta i hua'cuasij a'yaa pu éenye'ej ti'ij tyáxcaj cuasij, a'íj pu'ij jitze séjria'ca'aj i maj jin a'yan á'tyeeren anxí máxciríe' mej mij puéjtzij huo'tá'an i tyeítsee. ¹¹ Ajta i ti tyihuá'íjtje' i vítzi'see, a'íj pu a'ín pué'een i júuricamej ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'ájna jo'tíj ja'tyácun tiquee ámiteere' a'chu ti ajo'cátsee, a'yaa pu ántyapuaj huá'nyuucaa jime' i Hebreos tíjin Abadón ajta huá'nyuucaa jime' i Griego a'yaa pu ántyapuaj tíjin Apolión.

¹² Pu'íj sáij mu jo'mej i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ajta óoche' hua'puaj tyá'ítzeere' i ti a'yan tye'mej.

¹³ Aj pu'ij i ti tajapúa tyí'huüre' i ti arájseej, a'íj pu ajta ucáijihuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti a'áa tyajá'xajtaca'aj jo'tíj jo'tyéjvee a'ájna i maj japon tyí'mu'vejritacaa ti a'áa já'sejria'ca'aj i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i ti tajapúa tyí'huüre' tíjin:

—Pata'aj hue'ejxiixij a'íjma'aj i maj muáacuaj i maj eetyánami' a'ájna véjri' játya'naj jitze ti ve'éj ti a'yan ántyapuaj tíjin Éufrates.

¹⁵ Aj pu'ij hue'ejxiixij a'íjma'aj i maj muáacuaj, mej mij i huó'cui'nyij je'cácaa i tyeítsee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye a'íj mu tyámua' éenye'ej mej mij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze, a'ájna máxciríe' jitze, ajta a'íjci jitze i nyinyi'ra'aj. ¹⁶ Majta i xantáaru' i maj avé'tye'tye'ej, a'yaa nu tyáanamujri' maj hua'puaj anxityej ti séej ví'ra'aj ti ara'ástimee ará'axcaa.

¹⁷ A'yaa nu nyij tyihuo'séj i cahuáayu'uj, majta i maj avé'tye'tye'ej, a'íj mu antyóonajca'aj i jutavíj jitze tyi'tíj jime' ti a'yan huasé'rin ti'ij tiéj, ajta cuatúmua ajta tyóomuaa jamuán. Majta i cahuáayu'uj, a'yaa mu eenye' ijmu'ujma'caa mati'ij muajyéj, ajta i hua' tyenyij jitze pu éejnyinyiica'aj i tiéj jamuán i citzíj, ajta tyi'tíj ti tyóomuaa ti a'yan tyáarie' ti'ij tyapúusti'. ¹⁸ A'íj mu jin je'cáj huácuij i tyeítsee a'ájna jime' i tiéj, ajta i citzíj, ajta a'ájna i ti a'yan tyáarie'ej ti'ij tyapúusti' i ti éejnyinyiica'aj i hua' tyenyij jitze i cahuáayu'uj. ¹⁹ Ji'nye a'ájna i maj jin jaay'tin mej mij tyityáacui'nyij a'íj pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj, ajta i hua'cuasij jitze, ajta i hua'cuasij a'yaa pu huasé'rihua'aj mati'ij cú'cu'see, majta jumu'új jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i tyeítsee.

²⁰ Majta i séecan i tyeítsee i maj quee huácuij a'ájna jime' i cui'nyi'ra'aj, camu jaatapuá'citaca'aj maj je'ej pua'aj rijcaa, nusu maj janajchej i tyiyáaru', majta i sánturij ooroj maj jin taavijhua, nusu pláataj jime', nusu coobre jime', ca' tyetyéj jime', nusu ciyéj jime', i maj quee iityanamúáarajmee majta quee rácijci'nyive'. ²¹ Camu

majta jaatapuá'citaca' i maj quee che' tyí'tyacui'caj, nusu maj quee che' tyí'chahueeraj, camu majta jaatapuá'citaca' maj tyí'xana'cire'ej, nusu maj tyí'nahua'aj.

10

A'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' ajta i yu'xarij ti jíri'

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tajapuá ti tyí'huüre', ti va'cán jin antyúumua'reej, a'íi pu jútye' aje'cáma'ca'aj ajta jéetirij je'cánajca'aj, cu'xa'aj pu ajta atahuíjca'aj i mu'úura' jitze, a'yaa pu i nyéerima'ra' tya'tátaave'ej ti'ij i xicáj, ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tíj ti tyátaasij. ² A'íi pu yu'xarij iityépijca'aj i jumuáca' jitze ti cíle'en, aj pu'ij i ju'íicaj jumuáca'ta' ti pujmua' jin ará'íicataka' i jájtyij japua ti ve'éj, ajta i chuéj japua ará'íicataka' i séej jime' i ju'íicaj útata' ti pujmua'. ³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huajíjhuaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij muájyey ti jijhuaca'aj, ti'ij huajíjhuaca', aj mu mij víityee huatanyúj aráahua'puaj pua'máj. ⁴ Mati'ij a'yan tyityaatanyúj i víityee aráahua'puaj pua'máj, nyáaj nu jo'tyeyu'xajche', nyati'ij nyúucarij huánamuajri' ti jútye' nyojo'tajé a'yan tijin:

—Pata'aj jú'mua'reeriaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i víityee maj huatyéenyuj aráahua'puaj pua'máj, capáj ja'yu'xaj.

⁵ Ajta i tajapuá ti tyí'huüre' i nyaj jaaséej ti jájtyij japua ja'rá'íicataka', ajta chuéj japua ajta ja'rá'íicataka', a'íi pu ajmécata'ca', ⁶ ajta a'yan tya'tóoratziiri' nyúucaritze' a'íjna i ti jusén jin júurij, i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ajta i cháanacaj, ajta a'íjci i jájtyij ti ve'éj, ajta i maj jitzán tyityá'xoo. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj ajtyojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij, ⁷ a'ájna pu atyojo're'nyesij ti'ij ucáajijhua i ti tajapuá tyí'huüre' i ti aráahua'puaj pu'éen, aj pu'ij néijmi'i tya'róo'astesij a'íjna i ti ju'avaaj i Dios jimi, ajta je'ej ti a'íin tya'tóoratziiri' a'íjma jimi i maj jahuíria'ca'aj.

⁸ A'íjna i nyúucarij i nyaj jáanamujri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj, a'yaa pu ajtáhua'aj tyinaaté'exaaaj tijin:

—Áricuj a'íjci jimi i tajapuá ti tyí'huüre' pata'aj ja'ancuráain i yu'xarij ti ji'tyíi' i jumuáca'ta' pujmua' i ti jájtyij japua rá'íicaj ajta i chuéj japua.

⁹ Aj nu nyij ujó'mej a'íjci jimi i tajapuá ti tyí'huüre', nyati'ij nyij jaatáhuaviiri' ti naatí'tye'en i yu'xarij ti cíleen, a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaaj tijin:

—Yana'cuíj pata'aj jaatyájci'mej. A'yaa pu mua'mé'ra'catye'ej ta'mej mua' tyényi'tze' mati'ij sarátyee, ajta mua'tzíivi'tye'ej ta'mej mua' jucáatze'.

¹⁰ Nyati'ij nyij ja'ancurá'ij a'íjci i yu'xarij ti cíleen i muáca'ra'an jitze a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre', nyati'ij nyij jaatyájci'cij, naa pu tyinu'cacarejca'aj i nyetyényij jitze ti'ij sarátyee, ajta nyati'ij yo'xij, a'íi pu na'ra'tzíivi'riaarraa i nyajucáa jitze. ¹¹ Aj mu mij a'yan tyinaaté'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyúuxie've' paj tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i tyeétyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, ajta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, pajta a'íijma i maj tyihua'ijtye'.

11

A'íimaj i maj hua'puaj i maj tyámua' tyí'tíj tyí'mua'reej

¹ Aj mu mij tyí'tíj ciyéj naatáchuij i maj jin tyí'ite'raciaa a'chu ti huatátýeej, majta a'yan tyinaaté'exaaaj tíjin:

—Ajchesij pajta jaatyé'iten a'chu ti ve'éj i tyeyúuj i Dios ti ja'a'rij, pajta a'íjci a'chu ti ooyóhuaj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, pajta je'en huo'tyé'iten a'chu maj ará'asej i maj janajchej. ² Ajta capáj ja'iteej a'chu ti antayóhuaj a'ájna a pua'quéj a ti ja'rájta'cuaj, ji'nye a'íijma mu huatátuui i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij a'íimaj huá'puatyej japuan hua'puaj máxcirie' je'ej pua'aj jáa'uurej i chájta'naj ti naa een. ³ Nyáaj nu hua'puácaa huata'ityij, i maj quee naa eenye' tyí'tyéechan, mej mij a'íimaj tyihuo'té'exaatye'en i Dios jitze ma'can, a'yan mua'tyéevi'ij a'chu séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéecatyey xicáj.

⁴ A'íimaj i maj hua'puaj a'íi mu a'íin pué'een i maj hua'puaj i maj antyitátzajmee majta i aseitúunaj ti hua'puaj ti jimí aja're'vej i tavástara' jimí ti íiyan tyí'ijta i cháanacaj japua. ⁵ Típua'aj a'tíj je'ej pua'aj huá'uuriajmuí'ij, hua' tyenyij jitze pu i tiéj éejnyinyii, a'íj mu mij jin huo'tyátieeraj i maj hua'ajcha'íire', a'yaa mu mij tyí'tyacui'nyij a'íimaj i maj a'yan tyá'xie've' maj je'ej pua'aj huó'uurej. ⁶ A'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu jaayí'tin mej mij huo'tá'ijmuj i víityee mej mij quee che' viiyej meentyij móoj tyihua'ixaatye' i tyeétyee i Dios jitze ma'can, majta mu jaayí'tin mej mij seequéj jáa'uurej i jájtyij ti'ij a'yan huárinyij ti'ij xúure'ej, ajta maj puéjtzij huo'tá'an a'íimaj i tyeétyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i jime' i cui'nyi'ra'aj, a'chu maj a'íimaj a'yan tyá'xie've'.

⁷ Ajta mati'ij ja'antypuá'ritey'en i maj nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, aj pu'ij tyí'tíj a'áa je'taméj jo'tíj ja'tyácun i tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej, aj pu'ij huo'tanyó'si'tye'sij, ajta je'en huo'tyámue'tíj ti'quij huá'cui'nyij. ⁸ A'áa mu ja'séeria'aj muá'ju'un i muí'chítyee a cáayej jitze a'ájna i chájta'naj jitze ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sodoma ajta Egipto, jo'tíj ajta i hua' vástara' jó'tatehuaca' i cúruuj jitze. ⁹ Majta huéecaj xicáj japuan jé'ta' á'tyeeren maj hua'séeraj muá'ju'un i muí'chítyee a'íimaj i tyeétyee i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ji'nye camu huo'ta'sij maj tyityáa'avaataj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj íiyan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu huatóotyamua'vej a'íjna jime' i maj meríj huá'cuii. A'íi mu huápuí'ij huatóotyamua've'sij metyí'ye'estyaj, majta tyu'tóopuejve'sij séej jamuán majta séej, ji'nye a'íimaj i maj hua'puaj i maj Dios jitze tyí'xaj jéehua mu huápuí'ij huá'ítziitya'ca'aj. ¹¹ Ajta ti'ij huéecaj xicáj japuan jé'ta' tyoomá'caj, Dios pu huo'tájuuritey' aj mu mij ájhuiixij i maj meríj huá'cui'ijcaa, majta a'íimaj i maj huo'séj jéehua mu tyu'tátziin. ¹² Mati'ij mij a'íimaj i maj hua'puaj nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyín jin uje'cánamuajrej u jútye' a'yan tíjin:

—Xié'ejcñnyij a'yájna.

Aj mu mij jéetirij jitze tyicáj, mahua'raséeracaj i maj hua'ajcha'ñire'.
 13 Aj pu'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i cháanacaj, a'áj pu jin á'vatzij i tyihua'ch'i'ij i chájta'naj jitze majta aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítsee huácuij. Majta a'ñmaj i tyeítsee i maj quee huácuij, jéehua mu tyi'tzínnye'ej metyaatatyójtzi'rej i Dios tajapuá ti já'sejre'.

14 Pu'ríj mu jo'mej i ti hua'puaj i maj jin jaapuéjtzitariaca', ajta pu'ríj ajtyojo're'nyesij i ti huéicaj i maj jin majta jajpuéetzij muá'ju'un.

I trompéetaj ti aráahua'puaj

15 Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huñire' i ta'ráahua'puaj, a'ñ pu ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin atyojo'taxájtaca' u jútye' a'yan tíjin:

A'ájna i ti tyi'íjta íyan cháanacaj japua
 a'ñ pu arí a'ñin pué'een i Dios ajta i tavástara',
 a'ñ mu tyi'ítaj muá'ju'un jusén jime'.

16 Majta a'ñmaj i huásasij i maj seítje'j japuan muáacuaj ará'asej i maj majta ju'ipuáa japua acáatyij i Dios jimi, a'ñ mu ecóotutaxij majta je'en jaatyánajchaca' i Dios, 17 a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

Tyetyi'muatyoytzi're', tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antya'mua'reej,

mu paj jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj pajta íjij séejre',
 j'i'nye muáaj paj períj va'cán jin tye'entyájruij,
 pajta períj huatye'chej pej pij tyu'ta'íjtaj.

18 Majta a'ñmaj i maj séej chuéj japua já'ma'can jéehua mu huatanyínyu'cacuca',

ajta arí tya'rá'aj a'náj pajta muáaj huatanyú'caj,
 pu'ríj atyojo're'nyej a'ájna xicáara' paj jitzán huá'xijtye'en a'ñmaj i maj meríj huácuij,

pajta tyámua' tyihuo'tá'sij a'ñjma i maj a jitze ma'can tyí'xaj,
 majta i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre',

majta a'ñmaj i maj a'jimi tyá'tzaahuatye',
 típua'aj i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríj ciléenye' jin metyityatatyíj,
 pajta hua'antypua'ritye'sij a'ñjma i maj je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj.

19 Aj pu'ij i tyeyúujra' i Dios i tajapuá ti já'sejre' antacúj, ajta i tyeyúuj tzajta' pu séjria'ca'aj a'ájna i ch'i'ij ti cñleen ti ajta tzajta' séejre' i nyúucarij ti jin i Dios tya'tóoraj. Majta huatayána'axcava'xij majta tyényuuca'aj, ajta huatóoca'tzij i chuéj, majta jéehua tyéetyee cáavatzij.

12

I íiti' ajta i cú'cu'uj

1 Aj pu'ij tyi'táj huataséjre u jútye', íiti' pu huataséjre ti cáanarij tyí'chajca ti naa tyi'tyatáatiyi'ij tí'ij xicáj, ajta máxcñrie' japua újvaaca'aj a'ájna i íiti', ajta cúruun ucárujtya'ca'aj maj jitzán tamuáamuata' japuan hua'puaj i xú'ra'vej séjria'ca'aj. 2 Ajta jútza'ca'aj a'ájna i íiti', a'áj pu jin juyiinyaca'aj a'ájna jime' ti já'cui'ca'aj, j'i'nye pu'ríj tin tyiyóoj ta'mej. 3 Ajtáhua'aj sñj tyi'táj huataséjre u jútye', cúcu'uj pu huataséjre ti po'vij ti vivéj, ajta arahua'puácaa

ijmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájmee, ajta je'en cúruun ucarújtya'ajma'caa i ju'a'huáj jitze i ti aráahua'puaj ará'asej. ⁴ Ajta i jucuasij pu jin hua'curia'naj je'cácaa i xú'ra'vej i maj jútye' já'sejre', ti'quij huaje'cáahua'xij i cháanacaj japua. Ajta je'en i cú'cu'uj, a'áa pu jo'tyéechaxij a'íjci jimi i íiti' ti arí tin tyiyóoj ja'mej ta'aj ij jaatyájcí'mej ti'ij huanie'huaj i yójra'. ⁵ Aj pu'ij tyiyóoj ta'raa tyáatacan a'íjna i íiti', a'íi pu a'íin pué'een i ti ca'nyérij jin tyihuo'ta'íjtye'sij mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta a'íjci i yójra' i íiti' Dios pu yo'ví'tij u tajapúa jo'tij a'íin já'sejre' ajta jo'tij a'íin jo'tyájcí'aj i ipuárij jitze, ⁶ aj pu'ij i íiti' huatóo'uj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, jo'tij ajta Dios tyámua' yo'uurijtze mej mij a'áa tyiyo'cue'tyey séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéecatyej xicáj jitze.

⁷ Mati'ij támij huatyóohuj maj huatyényo'se'en u tajapúa, a'íjna i Miguel majta i maj jamuán tyí'huiire', a'íj mu jimi nyo'sa'ca'aj i cú'cu'uj, majta jamuán i maj jahuiire' i cú'cu'uj, ⁸ majta quee capu tyu'mué'tij i cú'cu'uj, camu majta i maj jahuiiria'ca'aj, a'íj mu jin quee che' huo'ta' maj tajapúa jo'tyú'uucáj. ⁹ Mati'ij mij uye'cájríee a'íjci i cú'cu'uj ti vivéj, a'íjna i cú'cu'uj ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, a'íjna i tyaj a'yan jatamuá'muaj tíjin tyiyáaru', i ti huá'cuanamuaj néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Aj mu mij uye'cájríee íyan i cháanacaj japua, jamuán i maj jahuiiria'ca'aj.

¹⁰ Aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin utyojo'taxájtaca' u tajapúa a'yan tíjin:

—Pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj tajapúa huatányuusij, a'íjna i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i ti jin tyu'ta'íjtaj i Dios, pu'ríj néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj a'íjna i Círíistu', jì'nye pu'ríj ayo'cájríee a'íjna i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i ta'ihuáamua', i ti ajta a'náj tina'aj tyíhuá'xajtzi'ra'ca'aj i Dios jimi. ¹¹ A'íimaj i ta'ihuáamua' mu jaatyáamue'tij, a'íjna jime' ti i cánya'aj je'ráaxírej i juxúure', majta a'íjna jime' i nyúucarij i maj huó'ixaaj, camu majta tyí'tzi'nyia'ca'aj típua'aj muáacui'nyijche', sulu a'yaa mu tyitya'huóoca'an maj huá'cui'nyij. ¹² Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajapúa já'sejre', siajta mua'aj mu siaj cháanacaj japua huacháatimee, siajta mu siaj a'áa ja'chej i jájtyij japua, cui' xaa ja'mua jime', jì'nye mua'ajmaj jimi pu arí huataséjre a'íjna i tyiyáaru', ajta huápu'i'ij nyú'camui', jì'nye pu'ríj jamua'reej tíquee che' á'tyeeren.

¹³ Ajta i cú'cu'uj ti'ij jáamua'reeri' ti cháanacaj japua já'ajvej, aj pu'ij jaatavén a'íjci i íiti' ti tyiyóoj ta'raa. ¹⁴ Majta hua'puácaa mu jaatá' a'íjna i íiti' i anáara'an i cué'ra'vej ti ve'éj ti'ij huatará'ra'an a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa mu mij tyiyá'cue'tyajca'aj a'chu huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' jitze. ¹⁵ Aj pu'ij i cú'cu'uj jéehua i jájtyij ejxírej i jutyényij jitze ti'ij yo'jójtye'en a'íjci i íitaj, ¹⁶ ajta i chuéj pu jaatyáhuíi, jì'nye a'íi pu ootátzi'tyaca' ti'ij atyájrutyey i jájtyij i ti je'ejxírej i cú'cu'uj jutyényij jitze. ¹⁷ Aj pu jin i cú'cu'uj jaatájaaxie'jvi'ri' a'íjci i íitaj, ajta je'en jó'raa ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i séecan i maj yójmua'mua' pué'een i íitaj, ajta a'íimaj jimi i maj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, majta Jesús jítzán ma'can tyí'xaj. ¹⁸ Ajta a'íjna i cú'cu'uj a'áa pu ja'séeria'aj ta'raa a'sáata' jájtyij ti ve'éj ti ja'va'ástimee.

13

A'íimaj i maj hua'puaj i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj huasé'rin

¹ Aj nu nyij tyi'tíj huaséj ti huápu'i'ij je'ej pua'aj huasé'rin, a'íj pu jitze i jájtyij ti ve'ej eetamá'ca'aj, arahua'puácaa pu íjmu'ujcaaj ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa. Ajta i a'huáara' jitze pu cúruun tyo'carújtyi'huajma'caa sáj ajta sáj, ajta i mu'úura' jitze tyé'yu'si'huaca'aj i ti je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. ² A'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin i nyaj jaaséej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jíripu'uj, ajta a'yaa eenye' iira'íicajma'caa ti'ij júutze'ej, ajta i tyénya'ra' ti'ij muájyey. Ajta a'íjna i cú'cu'uj, a'íi pu néijmi'i jaatátui i ti jin jaayí'tin ti tyi'tíj je'ej huá'uurej, ajta néijmi'i i ti jin tyí'ijta ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeraj. ³ Ajta sáj i mu'úura' a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí', ajta arí huarújca'aj a'íjna i ti tyí'puejtyi'huaca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, je'ej mu tyo'taséj, majta je'en ja'rá'astijrej a'íjna i tyi'tíj. ⁴ Majta jaatyánajchaca' a'íjna i cú'cu'uj, jí'nye a'íi pu néijmi'i tyaatátui a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeraj, majta mu jaatyánajchaca' a'íjci i tyi'tíj, a'yan metyi'xáataj tíjin:

—¿A'tanyíj a'yan een ti'ij a'mújma mu tyi'tíj, a'tanyíj óoca'nyey ti'ij jimi huatyényo'se'en?

⁵ Majta mu jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij je'ej pua'aj tyaataxáj i Dios, a'yaa mu tyaatá' ti huá'puatyej máxcirie' japuan hua'puaj á'tyeevi' ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeraj. ⁶ A'yaa pu'ij huaríj, je'ej pu pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi, ajta je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj a'íjma i maj a'áa já'sejre' i Dios jimi, ajta néijmi'caa i tajapúa' maj já'sejre'. ⁷ Majta mu jaatá' ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi 'asta na'aj quee huo'tyáamue'tíj, a'yaa mu majta tyaatá' ti'ij néijmi'caa jimi antyúumua'reeraj i tyeítjee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj. ⁸ Majta a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin néijmi'i mu jaatyánajchaca' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íimaj i maj quee ooyú'si'huaca' jájcuaj imuáj ti'ij na'aj tyu'tyáaavijhuaca' i cháanacaj i yú'xaria'ra' jitze a'íjna i cánya'aj ti huatámu'vejrityi'huaca'.

⁹ Típua'aj a'tíj iityánamuajra, che' tyámua' naa tyáanamuj. ¹⁰ A'íjma i maj hue'tyánasij, miche' hue'tyáanaj, majta i maj chúun jime' huá'cui'nyij, miche' majta a'yan tyityáacui'nyij. A'yaa mu mij tyityaataséjre'ej a'íimaj i maj tyo'táviicue' ajta i maj jin tyá'tzaahuatye' i Dios jimi.

¹¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ti a'chóota' je'tanyéj. Hua'puácaa pu ava'ahuájma'caa ti'ij cánya'aj, ajta a'yan tyí'xajtaca'aj ti'ij i cú'cu'uj. ¹² A'íi pu ajta néijmi'i jin antyúumua'reerica'aj ti'ij a'íjna i ti anaqueej huataséjre i ti ajta je'ej pua'aj huasé'rin, a'yaa pu'ij tyihuá'ijtya'ca'aj maj néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua jaatyánajche a'íjci i ta'nájcaj i ti huarúj i ti tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí'. ¹³ A'yaa pu jéehua tyi'tíj tyí'uuriacaj'aj i maj tyámua' tyo'taséj. Ajta pu jaayí'tihua'aj ti tiéj uje'cárieenyij u jútye' meeséeracaj i tyeítjee. ¹⁴ A'íj pu'ij jin

huo'cuanamuaj i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta a'yan rijca a'íjci jimi i ti anaqueéj huataséjre i ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta je'en huo'ta'íj mej mij jaatyátaahuaj tyi'táj tyévira' ti a'yan huasé'rin ti'ij a'íjna i ti anaqueéj huataséjre i ti tyi'puejtyi'huaca'aj a'íjna jime' i chúun ajta je'en óoche' júurica'aj. ¹⁵ Majta a'íjci i ti je'tyáa'sej i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'yaa mu tyaatá' ti'ij jaatá'an ti tyu'taxáj a'íjna i maj jaatyátaahuaca' ajta je'en huó'cui'nyij a'íjma i maj quee jaatyáanajche. ¹⁶ Ajta néijmi'caa i maj ciléenyee', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyj, i chíjtyaanyi'ij, i maj quee je'ej tyéejviicue', i maj juxáahuaj jó'juhua'an majta i maj ca'nyéjrij jin tyi'muarie', a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' mej mij hua'náyu'xaxi'in i hua' muáca' jitze, nusu maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze'. ¹⁷ Ajta quee i'riitaca'aj ti tyi'táj huánanan nusu ti a'táj tyi'táj huátoonyij, tipua'aj quee anáyu'si'huaj i jumuáca' jitze, nusu quee ajtyiyú'si'huaj i jucuáatze' je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'táj. ¹⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj jéehua tyu'yi'tihua'an, a'íjna i ti tyojó'itej, che' yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jin tyi'itej ajta je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'táj, ajta i ti jin tyi'itej, a'áa pu jo've'mej a'íjmaj tzajta' i tyétyacaa, a'yaa pu'ij aráasej anxityej japuan huéecatyej japuan aráasej ti tyi'itej.

14

A'íjna i cánya'aj majta a'íjmaj i ti hua'antyíhuoj

¹ Nyati'ij nyij jaaséj a'íjci i cánya'aj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión. Majta jamuán a'áan jo'tyú'uuca'aj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj ará'asej i tyeítýee, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i huá'cuatze' jitze je'ej ti ántyapuaj a'íjna i cánya'aj, ajta je'ej ti ántyapuaj a'íjna i vástaria'ra'. ² Nyajta je'en tyi'táj huánamua'jri' ti u tajapúa je'cánamua'jria'ca'aj, a'yaa pu namua'jria'ca'aj ti'ij jájtyij ti ca'nyíin tyájujhua'naj, ajta a'yájna mati'ij i víityee maj tyényuuca'an, ajta i nyúucarij i ti jin tyu'taxájtaca', a'yaa pu namua'jria'ca'aj mati'ij i maj tyi'cuiinaj a'íjna jitze i áarpaj. ³ Majta a'íjna chuiicaca'aj i chuícarij ti jájcuaj a'íjna jimi i Dios, majta a'íjmaj jimi i maj muáacuaj i maj júurij, majta hua' jimi i huásij. Capu a'táj jaayí'tihua'aj ti jáari'rej a'íjna i chuícarij, sulu a'íi mu'uj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj ará'asej, i ti ajta huó'huii íyan cháanacaj japua. ⁴ A'íi mu a'íin pué'een i maj tyámua' een, i maj quee huóoxana'cirej úuca jamuán, i maj majta jamuán jó'juhua'an i cánya'aj jo'tij na'aj ti jooméj. A'íjma pu huáhuui hua' tzajta' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua mej mij huatátuiiri'huaj i Dios jimi majta i cánya'aj jimi. ⁵ Camu a'náj tyi'táj jin tyu'hué'taca', ji'nye ji're'nye'ej mu séejre' i Dios jimi.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj huéecaj i maj tajapúa tyi'huire'

⁶ Nyajtáhua'aj nu séej huaséj i ti tajapúa tyi'huire', jútye' pu já'ra'ra'ca'aj ti'ij nyúucarij huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj seequéj tyu'xáxa'aj, majta i maj séej chájta'naj jitze ja'chej. ⁷ A'yaa pu ca'nyíin jin tyi'xajtaca'aj tijin:

—Siata'aj já'tyese' i Dios, siajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nye pu'ríj tyar'á'aj a'náj ti huá'xijtye'en i tyeítýee. Siata'aj jaatyáanajche a'íjna i

tì jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij tì ve'éj, ajta i tì huajéexavi'ljmee.

⁸ Ajtáhua'aj pu síj i tì tajapuá tyí'huüre' cújta' tyu'xájtasime'ej, a'yan tijin:

—Pu'ríj á'vej, pu'ríj á'vej a'íjna i Babilonia, a'íjna i tì huo'tyátimue'raj a'íjna jime' i tì hua' jamuán huóoxana'c'rej i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj tì tajapuá tyí'huüre' cújta' tyu'xájtasime'ej ca'nyíin jime' a'yan tijin:

—Típua'aj a'tíj janajchej a'íjci i tyi'tíj tì je'ej pua'aj huasé'rin, nusu huatóoa'an maj jo'siimua' i cuáatza'ra'an jitze nusu muáca'ra'an jitze je'ej tì ántyapua'j a'íjna i tyi'tíj tì je'ej pua'aj huasé'rin, ¹⁰ Dios pu jaatyátimue'raste'sij a'íjna jime' i tì huápu'ij nyú'camui', a'íjna i tì arí tyámua' jáaruuj tì a'yan een tì'ij huá've'rij tì tyu'jé'caj, a'íj pu'ij jajpuéetzij ta'mej i tiéj jime', ajta a'íjna jime' i tì a'yan curiá'rie' tì'ij tyapúusti', a'yaa pu'ij tya'ajpuéetzij ta'mej hua' jimi i maj tajapuá tyí'huüre', ajta a'íjna jimi i cánya'aj. ¹¹ Ajta ájcitzuj a'íjna jime' i maj jin jajpuéetzij jusén jime', ajta quee hua'tá'caa maj huóoso'pe'en tújca nusu tíca', sulu a'yaa mu tya'ajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj jana'miche' i tyi'tíj ajta i tyévira' majta i maj hua'ajtyiyú'xaxij je'ej tì ántyapua'j a'íjna i tyi'tíj. ¹² A'yaa pu'ij huataséjre'ej i maj jin tyé'viicue' a'íimaj i maj tyámua' een, i maj a'yan ricij je'ej tì tyí'ijta i nyúucarij, majta ja'tzaahuatye' a'íjci i Jesús.

¹³ Aj nu nyij a'tíj huánamuajri' tì jútye' a'tyajá'xajtaca', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' i tavástara'. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyi'xaj tijin: "A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj mu juso'pe'en, mej mij quee che' tyi'tíj jin á'viicue'ria'aj, ji'nye a'íimaj mu tyámua' tyu'muáriej."

I chuéj japua tì tyú'ciiriaca'

¹⁴ Nyati'ij nyij a' únyeerica', aj nu nyij jéetirij huaséj tì cuéinara', ajta a'tíj japon újcatyii tì a'yan huasé'rihua'aj tì'ij tyáati'. A'íj pu cúruun ucárujtya'ca'aj tì ooroj jin taavijhua, ajta júxuj iityéchooca'aj.

¹⁵ Aj pu'ij síj tì tajapuá tyí'huüre' a'úun je'rájraa u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyaatajé a'íjci i tì jéetirij japua anjo'ojca'tyii tijin:

—Pata'aj mu júxuj jin jaaré'vejche i tì arí tyí'ciirij, pajta tyu'riá'tzaanaj, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj paj jitzán tyu'riá'tzaanye'ej pu'ríj huariá'ca'naca' i cháanacaj japua.

¹⁶ Ajta a'íjna i tì jéetirij japua áan jo'ojcatyii, a'íj pu'ij tyu'riá'tzaj i tì tyú'ciiriaca' i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj tì tajapuá tyí'huüre' iirájraa u tyeyúuj tzajta', a'íj pu ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁸ Ajta jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japon tyí'mu'vejritaca, a'áa pu síj tì tajapuá tyí'huüre' je'rájraa, a'íj pu a'íjna jin antyúumua'reej i tiéj, aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci i tì júxuj iityéchooca'aj tijin:

—Pata'aj jaaré'vejche, pajta jájsiire'en i táque'ra' i ciyéj tì a'áa jo'váatimee i cháanacaj japua, ji'nye pu'ríj cuasij a'íjna i táque'ra'.

¹⁹ Aj pu'ij i tì tajapuá tyí'huüre' jaaré'vejchaca', tì'quij jájsi i tì tyú'ciiriaca' i cháanacaj japua, aj pu'ij ju'cáahua'xij a'íjna tzajta' i

maj jin jajache' i úuvaj, i ti a'ñin pué'een i ti jin Dios huápu'i'ij nyú'camui'. ²⁰ A'áa mu mij yo'jáchej apua'quėj i chájta'naj jitze, aj pu'ij xúure'ej eerámui'yaca', a'yaa pu'ij oot'ij ja'raa ti'ij jo'tij ja'tá'asej i xáachime'ra'an i cahuáayu', ajta a'yan japua huatámui'yaca' a'chu huéecaj anxityej quiloometro.

15

A'ñimaj i maj tajapuá tyi'huüre' ajta i puéjtzij ti aráahua'puaj ará'asej

¹ Nyajtáhua'aj nu tyi'táj va'cán huasėj u tajapuá, arahua'puácaa nu huasėj i maj tajapuá tyi'huüre', a'ij mu jin antyúumua'reej maj arahua'puácaa jin puéjtzij huo'tá'an i ti jin néijmi'i tye'entyipua'rij i Dios ti jime' nyú'camui'.

² A'yaa nu nyajta tyi'táj tyu'sėj ti naa tyi'me'estij, a'áa pu jo'muáanyijmee ti'ij jájtya'huaa i tiéj tzajta', a'áa mu jo'tyú'uuca'aj áarpaj metyi'tyai'ij a'ñimaj i maj jaatyáamue'tij a'ijci i ti je'ej pua'aj huasé'rin, majta i tyévij ti jahuüre', majta i ti jin tyi'itej i ti jin ántyapuaj. ³ Majta a'ijna chuiicaca'aj je'ej ti huaríj i Moisés i ti tyi'huürria'ca'aj i Dios jimi, majta a'ijna jime' je'ej ti huaríj i cánya'aj. A'yaa mu tijin:

Huápu'i'ij pu tyámua' naa huasé'rin je'ej paj tyi'táj jin huaríj, tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tyámua' pu een ajta tzáahuatyira'aj séejre' je'ej paj tyi'ijta, muáaj paj jusén jime' tyi'ijta.

⁴ ¿A'tanyíj quee muatziinye' muéetzij tavástara' paj pué'een?

¿A'tanyíj quee tyimuaatatyójtzi're'ej?

Ji'nye muáaj paj ji'réenya'aj séejre',

néijmi'i mu i tye'fyye mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche, ji'nye pu'rij huataséjre i paj jin tyi'ijta.

⁵ Nyati'ij nyij atányeeriaca', aj nu nyij jaasėj ti antácuunyica'aj i tyeyúuj tajapuá ti já'sejre'. ⁶ A'úu mu mij tyeyúuj tzajta' je'ráacij i maj tajapuá tyi'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej, majta jaa'á'sima'aj i puéjtzij i ti aráahua'puaj ará'asej. Cáanarij mu tyi'cheen ti naa tyi'tyáatyi'ij, majta ahuo'j'que'ejma'caa jutavíj jitze puásij jime' ooroj ti jin taavijhua. ⁷ Ajta sñij i maj muáacuaj i maj júurij, a'ñi pu'ij túxa'aj tyihuo'rái'pu'tyej a'ñijma i maj aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán ava'ajistijmee i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios i ti jusén jime' júurij. ⁸ Aj pu'ij tyámua' tyá'ajcitzujtariaca' u tyeyúuj tzajta' a'ijna jime' i muárie'ria'ra' i Dios, ti'quij tyámua' tyo'huájistyaca' u tyeyúuj tzajta' a'ijna i citzój, capu che' huatái'riitariaca' ti a'táj utyájrutyey 'asta na'aj quee antyipua'rej je'ej maj tyi'táj jin puéjtzij tyihuo'tá'sij a'ñimaj i maj aráahua'puaj ará'asej.

16

I túxa'aj ti a'ijna jin avá'jistij i ti jin Dios nyú'camui'

¹ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri' ti u tyeyúuj tzajta' ca'nyiin jin a'yan tyihuo'té'exaaj a'ñijma i maj tajapuá tyi'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej a'yan tijin:

—Séricuj, siata'aj ayo'cáaxire'en i cháanacaj japua i ti avá'jistij i túxa'aj jitze i ti aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jin i Dios huápu'i'ij nyú'camui'.

² Aj pu'ij sáij ujo've'mej, ti'quij uye'cáaxirej i cháanacaj japua i túxa'aj jitze ti arámuaaca'aj, aj pu'ij a'íjma jimi i tyeítýee i ti hua' jitze á'yu'si'huaca'aj je'ej ti ántyapua'j a'íjna i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íjma jimi pu atzáj huataséjre i ti je'ej pua'aj curiá'rie', ajta je'ej pua'aj huasé'rin.

³ Ajtáhua'aj i sáij i tajapuá ti tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i jájtyij japua ti ve'éj, aj pu'ij i jájtyij a'yan huataséjre ti'ij xúure'ej ti eerámu'yaca' i tyévi'j jitze ti huame'rej, aj mu mij néijmi'i huácuij i maj jájtyij jitze já'chajca'aj.

⁴ Ajtáhua'aj i sáij ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna i ti túxa'aj jitze arámuaaca'aj i játya'naj japua, ajta jo'tij ja'ájéexavi'ijmee, aj pu'ij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁵ Nyajta a'yan tyáanamua'jri' a'íjci i tajapuá ti tyí'huiire' i ti a'íjna jin antyúumua'reej i jájtyij, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj tyámua' een, a'íj paj jin antyía'mua'reej pej pij huo'xíjtye'en, muáaj paj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, pajta ijíij pooj séejre', ⁶ ji'nye a'íimaj mu i tyétyacaa huo'cuij i maj muéetzij jimi tyámua' tyi'tyesejre', majta i maj muéetzij jitze ma'can tyi'xajta'aj, ajta ijíij paj muáaj huo'ta' mej mij xúure'ej huaye'en. Jujíimua'aj mu a'yan tye'entymué'tij.

⁷ A'yaa nu nyajta tyáanamua'jri' ti a'táj utyojo'taxájtaca' jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, a'yan tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara' mu paj Dios pué'een, mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tzáahuatyi'ra'aj paj jin huo'xíjtyej, pajta quee tyi'táj jin ootyá'itzee.

⁸ Ajtáhua'aj sáij i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, a'íj pu japua jaráaxirej i xicáj, ajta a'yan tyaatá' ti'ij i xicáj huo'tyátieera'j i tyeítýee. ⁹ Aj mu mij huápu'i'ij huatyájtata i tyeítýee, majta camu jaatáxaahuatata' i maj jin je'ej pua'aj ricij, camu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios, i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti puéjtzij huo'tá'an.

¹⁰ Ajtáhua'aj i sáij i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna ti jitze aráamuaca'aj i túxa'aj, a'íj pu japua jaráaxirej jo'tij ja'cájca a'íjna i tyi'táj ti je'ej pua'aj een, aj pu'ij huápu'i'ij huatyática'riaca' jo'tij tyejé'ijtaj. Majta i tyeítýee, a'íi mu uhuóoche've'ej i junyanúu jitze a'íjna jime' maj jéehua huápu'i'ij jajpuéjtzica'aj, ¹¹ Camu majta jaatáxaahuatata' i maj je'ej pua'aj ricij, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios i ti tajapuá já'sejre', a'íjna jime' i maj jéehua jajpuéjtzica'aj.

¹² Ajtáhua'aj sáij i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i játya'naj jitze ti ve'éj ti a'yan ántyapua'j tijin Éufrates, aj pu'ij atyáaxi' i játya'naj, mej mij antáciinyej a'íimaj i maj tyí'ijta i maj a'áa pujmua' jo'vá'ju' jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj.

¹³ Nyati'ij nyij huo'séj maj huéecaj ejnyéxij hua' tyenyij jitze a'íjna i cú'cu'uj, ajta a'íjna i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta a'íjna i ti

hue'tzij jin tyí'xaj, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij taachuúsee. ¹⁴ A'íi pu júuricamej pué'eenye'ej i maj tyiyáaru' jitze ajtyáma'can, a'íi mu ciinyaca'aj néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij huá'ajsiire'en a'íimaj i maj tyí'ijta, mej mij huatyényo'se'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huataséjre'ej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

¹⁵ A'yaa pu tijin: "Cási', nyáaj nu uvé'nyesij ti'ij náhua'rij. Che' huatóotyamua've'en a'ájna i ti atányeej, ajta tyí'chajca ti'ij quee muá'vi'ij jo'cha'canye'en, mej mij quee i tyeítsee jaaséj i ti jutyevi'ra'."

¹⁶ Majta je'en hua'ajsií néijmi'caa i maj tyí'ijta a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucáa jime' i hebreos tijin Armagedón.

¹⁷ Ajtáhua'aj síj ti tajapúa tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, aj pu'ij síj ca'nyiin jin tyu'taxájtaca' ti uje'rávaaca'aj u tyeýúuj tzajta' a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritaca, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'rij néijmi'i tye'entyipúa'riaca'.

¹⁸ Aj mu mij huatyána'axcava'xij majta tyényuucáa'aj, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, i cháanacaj pu ajta ca'nyiin jin huatóoca'tzij, a'yájna ti'ij quee a'náj tyu'tóoca'tzij mati'ij mana'aj a'yan tyí'tyesejre' i tyeítsee. ¹⁹ Ajta a'ájna i chájta'naj ti ve'éj, huéicaque' pu ootátzi'tyaca', ajta á'vatziixi i chájta'naj i séej chuéj japua ti já'ma'can, ajta i Dios pu jo'támua'reeri' a'ájna i chájta'naj ti ve'éj

ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia, ti'ij puéjtzij jaatán'aj ajta je'en jáaci'tyij i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios. ²⁰ Ajta néijmi'i jo'tij ja'ráahuachij i jájtyij jitze, ajta jiríj ti huaquéetimee a'íi pu néijmi'i tyaja'huóopua'rixij, ²¹ majta tyéetyee tajapúa je'cáavatzij maj tyatítijimee a'íjma japua i tyeítsee, huá'puatyej quiiluj mu tyijetyéjma'caa i tyéetyee, majta a'íimaj i tyétyacaa, je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios a'ájna jime' i tyéetyee maj cáavatzij, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj.

17

Dios pu jo'xíjtyej a'íjci i úitaj ti huóotoj

¹ Aj pu'ij síj ti tajapúa tyí'huiire', ti ajta séej iityei'ca'aj i túxa'aj ti aráahua'puaj tya'rá'asej, a'íi pu mu jo've'mej, ti'quij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Mupo've'me', nyamuaataséejratye'sij je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'mej a'ájna i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévi'j jime', a'íi pu a'íin pué'een i ti a'áan jo'ojcay i jájtyij japua ti ve'éj. ² Majta a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, a'íi mu huóoxana'cirej a'ájna jamuán i úitaj, majta a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íimaj mu huatyáata'ruj a'ájna jime' ti i íiti' huo'ta' mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

³ Ajta je'en i júuricama'ra' i Dios ti naataséjraj, a'íi pu i ti tajapúa tyí'huiire' nyojo'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij. A'áa nu nyij úitaj huaséj ti i cú'cu'uj ti po'vij japua avá'catyii, ajta jéehua jitzán á'yu'si'huaca'aj i ti jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, arahua'puácaa pu íjmu'uj a'ájna i cú'cu'uj ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájma'caa. ⁴ Ajta a'ájna i íiti' nacámuaa pu tyi'tyéchajcaa, ajta cí tyí'po'vij, jéehua pu tyo'carújtya'ajma'caa a'ájna

i ti ooroj jin tyí'taavijhua, ajta tyetyéj ti huápui'ij tyá'najchij, ajta peerla tyi'táj. A'íi pu ajta túxa'aj iityei'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, a'íj pu jitze avá'ajistica'aj i ti xána'visi' huasé'rin, ajta i ti jin huóoxana'cirej a'íjna i íiti', ⁵ ajta cuáatze' a'yan tyé'yu'si'huaca'aj i nyúucarij nyaj quee yo'itéej na'raa, a'yaa tyé'yu'si'huaca'aj tijin: "Babilonia, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta hua' náanaj a'íimaj i úucaa i maj jamue'tij i túmii i jutyévíj jime', ajta néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een íiyan cháanacaj japua." ⁶ Aj nu nyij jaaséej ti i íiti' tahuáaca'aj a'íjna jime' i hua' xuure' i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi, majta a'íimaj i maj huácuij a'íjna jime' maj Jesús jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. Aj nu nyij je'ej tyo'taséj nyati'ij jaaséej. ⁷ Ajta i tajapúa ti tyí'huüre', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej petyo'taséj? Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti á'yu'si'ij i íiti' jitze, nyajta je'ej ti huatóomua'aj i ti japuan avá'caj, a'íjna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ti ava'ahuájmee. ⁸ A'íjna i tyi'táj i paj jaaséej, a'íi pu anaqueéj séjria'ca'aj, ajta íjij capu che' séejre', ajta óoche' pu eetaméj a'ájna jo'tij ja'tyácun ti'ij quee eexúj á'pua'rej. Majta a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj quee á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin júurij muá'ju'un, ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj, a'íimaj mu je'ej tyo'taséjraj mati'ij jaaséej a'íjna i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin, i ti aamí' séjria'ca'aj, ajta je'en quee che' aja'hua'taca'aj, ajta óoche' pu huataséjre'sij.

⁹ A'yaa pu amitéeria'aj ja'mej a'táj ti tyojó'itej ti ajta tyámua' metyóomua'rej. A'íjna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i jiríj ti aráahua'puaj ará'asej ti japuan áan jo'ojcaj i íiti', a'yaa pu ajta huatóomua'aj maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyi'ijta. ¹⁰ Mua'anxévíj i maj meríj huáacuii, s'íj pu ooj tyi'táj jin tyi'tyéjvee, ajta i s'íj capu eexúj séejre'. Ajta ti'ij huataséjre'en capu jéehua á'tyeeren. ¹¹ Ajta i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta quee che' séejre', a'íi pu a'íin pué'een i ti aráhuéeicaj, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi pu ajta néijmi'i á'pua'ren.

¹² Ajta a'íjna i ti tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájmee, a'íi mu a'íin pué'een i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyi'ijta, i maj quee xu tye'entyárupij mej mij tyu'ta'íjtaj, majta móoche' mu ja'ancuriáa'sij mej mij séej ooraj á'tyeevi'in maj tyu'ta'íjtaj a'íjna jamuán i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹³ A'íimaj i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyi'ijta, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj, a'íj mu jin jaatátuiire'sij i maj jin antyúumua'reej a'íjci i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹⁴ A'íi mu mij jaatanyo'si'tye'ej a'íjci i cánya'aj, ajta a'íi pu i cánya'aj huo'tyámue'tij, majta a'íimaj jamuán séejre' i Dios ti huo'tajé ajta je'en hua'antihuoj mej mij tyámua' eenye', ji'nye i tavástara' pu tyihuá'ijtye' a'íimaj i maj hua' vástara' pué'een i tye'ityee, ajta a'íin pué'een i tajtúhuan ti néijmi'caa tyi'ijtye' i séecan i tajtúhuaanyij.

¹⁵ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj i tajapúa ti tyí'huüre' tijin:

—A'íjna i jájtyij ti ve'éj i paj jaaséej, i ti japuan anjo'ojca'tyii i íiti' ti jaamué'tij i túmii i jutyévíra' jime', a'íi mu a'íin pué'een i tye'ityee i

maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta séej chájta'naj jitze ja'chej. ¹⁶ Ajta a'íjna i a'huáara' tamuáamuata' ti ará'asej i paj jaaséj, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íi mu jájcha'íria'aj muá'ju'un a'íjci i íitaj ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu ayooriésij metya'cá'ri'ran i ti tyi'tyéechan, majta je'en jaatyáci'mij i tyévira' mati'ij mij jaatyáteeraj. ¹⁷ Dios pu arí a'yan tyihuo'cámua'riityej hua' xiéjnyu'caa tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyá'xie've', a'íj mu jime' juxa'aj mana'aj rinyij mej mij jaatátuiire'en a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin antyúumua'reej, 'asta na'aj quee a'yan atyojo're'nyej je'ej ti i Dios arí tyu'taxájtaca'. ¹⁸ Ajta a'íjna i íitaj i paj jaaséj, a'íi pu a'íin pué'een i chájta'naj ti ve'éj i ti tyihua'íjtye' néijmi'que' i cháanacaj japua.

18

A'íjna i Babilonia ti jó'vej

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i ti tajapuá tyí'huúire' ti jútye' aje'cáma'ca'aj, va'cán pu jin antyúumua'reej, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'cij ja'raa a'íjci jime' i ti á'taaca'aj i jujitzé.

² A'yaa pu ca'nyíin jin tyí'jijhuaca'aj tijin:

—Pu'ríj á'avej, pu'ríj á'avej a'íjna i Babilonia i chájta'naj ti ve'éj. Pu'ríj hua' chi'ij pué'een a'íimaj i tyiyáaru', jo'maj ja'chej i júuricamej i maj xána'visi' huasé'rin, ajta jo'maj já'asacaa i pina'see i maj xána'visi' huasé'rin, majta tyi'tyán i tyaj quee hua'xie've'. ³ Ji'nye néijmi'i mu i maj séej chuéj japua já'ma'can huatyáata'ruj mej mij je'ej pua'aj huárinyij ti'ij a'íjna i Babilonia, a'íimaj i maj íiyan tyí'ijta i cháanacaj japua, néijmi'i mu jamuán huóoxana'cirej, majta i maj tyi'to'racaa íiyan cháanacaj japua, a'íi mu huochíjtyaanyi'taca' a'íjna jime' ti a'íin a'yan tyihuo'tá' je'ej maj tyi'tíj tyí'xie'va'ca'aj.

⁴ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej nyúucarij huánamuajri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj a'yan tijin:

—Siata'aj eeráciinyej i chájta'naj jitze, mua'aj mu siaj nyetyeítyeristyamua' pué'een, siaj sij quee hua' jamuán huóoxana'cire'en, ti'ij quee ajta jamuáaci'tyij i puéjtzij, ⁵ ji'nye a'íi pu arí huápu'i'ij ootyá'ítzee i Dios jimi, a'íi pu i Dios jamua'reej i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íjna i íiti'. ⁶ Che' a'yan ajta tyáaci'tyij ti'ij ajta a'íin puéjtzij tyihuo'tá' i ti huo'mué'tij, che' hua'puaj tyu'nájchitaj i ti jin je'ej pua'aj huaríj, siajta i váasuj ti jitzán jaya'caa siata'aj ja'vá'jsten a'íjna jime' i ti hua'puaj ará'asej i ti jin huatyátahuan, a'yájna ti'ij a'íin séecan tyu'tá', ⁷ siata'aj puéjtzij jaatá'an ti'ij huatóoxaamujritye'en, a'yájna ti'ij jusíj tya'huóotzaahuaj, ajta je'ej ti tyu'tóosejrataca'. Ji'nye a'yaa pu tyí'xaj i jutzájta' tijin: “A'yaa nu tyi'tyéjvee ti'ij íiti' ti tyí'ijta. Canu antyínyasiijtariaca', canu nyajta jajpuéetzij na'mej.”

⁸ A'íj pu jin séej xicáj japuan rávesij i ti jin jajpuéetzij ja'mej, aj pu'ij tyi'ijcu'nyij, ajta huatóoxaamujritye'ej, ajta huata'cuataj, aj pu'ij huatyáteeri'huaj, ji'nye i Dios néijmi'i pu putyí'uurej, a'íi pu i tavástara' a'yan puéjtzij tyaata'sij.

⁹ A'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, i maj jamuán huóoxana'cirej, majta jamuán huochíjtyaanyi'taca', a'íi mu juyiinyen majta huatóoxaamujritye'sij mati'ij jaaséj ti ájcitzuj a'íjna jime' ti

tyátaasij. ¹⁰ Majta a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un a'íjna jime' maj jatziiñye' i ti jin jajpuéjtzij, a'yaa mu tyu'taxájtaj tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa muáaj mu paj chájta'naj pué'een ti ve'ej, Babilonia mu paj va'cán jin antyía'mua'reej! Ji'nye jiye'tzín tya'rá'aj i paj jin perij jajpuéjtzij.

¹¹ Majta i maj tyí'to'racaa íiyan cháanacaj japua, a'íi mu majta juyiinyen majta huatóoxaamujritye'ej a'íjna jime' i chájta'naj, ji'nye capu che' ma' a'táj ta'mej ti tyihuó'nanieej i maj tyú'tisij, ¹² tipua'aj ooroj, pláataj, i tyetyéj ti tyámua' tyá'najchij, tyi'táj peerla, cáanarij ti tyi'jí're'en i ti tyí'me'estij, na'ríij ti táxie'muaa, nusu i ti po'vij, ajta néijmi'i i ciyéj ti jéehua tyá'najchij, na'ríij tyi'táj coobre, nusu tyapúusti', nusu i tyetyéj i maj tyi'cámejtyee, ¹³ nusu i cue'ráj maj tyi'na'chityaa i ti naa tyaarie'ej, nusu i íijcua na'ríij tyi'táj miirra, nahuáj, aséityij, ariíinaj ti jí're'en, tyeríicuj, ajta ya'muáatyee i maj hua' japuan tyí'ti'ijcicaa, nusu cánya'xií, cahuáayu'uj, i caríaata', majta a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' juxa'aj tyeétyee jimi. ¹⁴ A'yaa mu tyaatájeevij a'íjci i chájta'naj tijin:

—¡Capu che' séeria'aj ta'mej muéetzij jimi a'íjna i táque'ej ti jéehua mua'ránajchica'aj, papu'rij jusén jin tyojo'riej i ti huápuí'ij tyá'najchij i paj jin chíjtyaanyi'taca'aj!

¹⁵ Majta a'íimaj i maj a'yan éenye'ej tyí'tooca'aj majta a'íjna jin huochíjtyaanyi'taca', a'íi mu a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un, a'íjna jime' maj jatziiñye' i ti jin jajpuéjtzij, muyíinyaj majta juxaamúuiritya'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa i chájta'naj ti ve'ej! I ti a'íjna tyi'tyéechan i ti me'estíj ti naa een, ajta a'íjna jime' i ti táxie'muaa, ajta i ti po'vij jime', ajta a'íjna tyo'carújtye'ejmee i ti ooroj jin tyí'taavijhua, ajta i tyetyéj ti huápuí'ij tyá'najchij, ajta a'íjna i peerla tyi'táj; ¹⁷ ¡ajta jiye'tzín néijmi'i tyu'riá'xij i ti huápuí'ij tyá'najchica'aj!

Majta néijmi'i a'íimaj i maj báarcuj tyimuárie'rij, majta i maj tyi'muíjhuacaa i báarcuj jitze i maj á'ciñyej i jájtyij japua, majta néijmi'i i maj hue'tyéé vivi', a'íi mu a'ímuáj jo'huúistíraa, ¹⁸ ajta mati'ij jaaséj a'íjci i citzíj ti ájcitzujtariaca' ti'ij tyátaasima'aj i chájta'naj, aj mu mij a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—¿Jo'nyij ajtáhua'aj síij chájta'naj já'sejre' ti'ij a'mújna?

¹⁹ Aj mu mij chuéj ti muíinyij ahuóoratziraxij i jumu'új jitze, muuyíinyaj majta juxaamúuiritya'aj, a'yaa mu tyí'tyejijhuaca'aj tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa a'íjna i chájta'naj ti ve'ej! A'íj mu jin huochíjtyaanyi'taca' muéetzij ti jimi tyí'sejre', néijmi'i i maj báarcuj tyíya'muaaca'aj i maj jin antac'ca'aj i jájtyij japua. A'íi mu mij jiye'tzín jó'vej.

²⁰ Ajta i tajapuá siaj já'sejre', siata'aj huatóotyamua've'en, a'íjna jime' i chájta'naj, siata'aj huatóotyamua've'en mua'aj mu siaj jí're'nye'ej séejre' i Dios jimi, siajta mua'aj mu siaj antyíhuaviihuaca', siajta mua'aj mu siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, néijmi'i xu huatóotyamua've'en, jí'nye ti'ij i Dios jo'xájtjej a'íjci i íitaj, aj pu mua'ajmaj tyámua' tyajamo'xá'puí'íntari'ri'.

²¹ Aj pu'ij sáij ti tajapuá tyí'huüre' tyetyéj pu tyítii i maj jin tyá'ti'xicaa, aj pu'ij ja'tyájríee i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yan tyí'xáataj tijin:

—A'yaa paj cha'taj atyojo'cárutyij muáaj chájta'naj paj ve'éj Babilonia paj ántyapuaj, camu mij che' a'náj muasejran. ²² Camu che' namuáaria'aj muá'ju'un i maj tyí'cui'nacaa i áarpaj jitze, nusu i maj tyí'ci'sityee túuturu'uj jitze, na'ríij i trompéetaj jitze, camu majta che' tyi'muárie'ej muá'ju'un je'ej maj tyi'táj tyu'yí'tin, capu ajta che' namuáaria'aj ta'mej i maj tyí'tixícaa. ²³ Capu che' a'táaj ja'mej muéetzij jimi i tiéj ti ú'taa i hua' chi'ij tzaíta', capu ajta che' namuáaria'aj ja'mej i maj tyí'ye'estyaa a'íimaj i maj moochán huanyéjnyeí'chaca'. Ji'nye a'íimaj i maj tyí'to'racaria'aj mu a'íin pué'eenye'ej i maj a'yan japuan séjria'ca'aj i cháanacaj, i maj majta viváajma'aj jin tyityatatyá'ca'aj, i paj muáaj huo'cuanamuaj mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye a'íjna jitze i chájta'naj a'íj mu jitze jáatyoj i hua' xuure' i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, majta i maj jí're'nye'ej séjria'ca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj huácuij i cháanacaj japua.

19

I maj tyí'chuiicaj u tajapuá

¹ Aj nu nyij tányij huó'namuajri' i maj tajapuá ca'nyíin jin mui'táj tyajá'xajtaca'aj, a'yaa mu tijin:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios,
ji'nye a'í pu tajapuá huatanyúj,

a'íj pu ajta jimi já'ma'can i ti naa huasé'rin,
ajta i ti jin néijmi'i putyí'uurej,

² a'í pu tzáahuatyí'ra'aj jin huá'xijtye'en,
ajta je'ej ti tye'tyévijtye';

a'í pu arí jo'xájtye' a'íjci i íitaj ti jutyévíra' jin jamue'tica'aj i túmii,
ajta ca'nyíjra'aj huo'ta' néijmi'que' i cháanacaj japua,

mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

Dios pu'ij a'íjna puéjtzi jaatá' a'íjna jime' ti i íiti' huo'cuij a'íimaj i maj jahuüre' i Dios.

³ Majtáhua'aj mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¡Alelúuyaj! A'íjna i ti jitzán ájcituz i íitaj capu a'náj huatyápua'rij.

⁴ Majta a'íimaj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, majta i maj muáacuaj i maj júurij, néijmi'i mu ecóotutaxij, mej mij jaatyáanajche i Dios, i ti acájca ipuárij jitze. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¡Che' a'yan tyá'ra'nyij! ¡Alelúuyaj!

⁵ Aj pu'ij sáij huajíjhuaca' ti a'áa véjri' jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tijin:

Siata'aj tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i mua'aj,

mu siaj viváajma'aj jin tyityatatyíj,

siajta mu siaj cíleenye' jin tyityatatyíj,

néijmi'i mua'aj mu siaj jahuüre' siajta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj.

Tí'ij huatyényeíichij i Cánya'aj

⁶ A'yaa nu nyajta tyihuó'namuajri' maj jéehua i tyeítýee tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jo'tij jájtyij ja'ancáamu'yej, ajta a'yan namuajria'ca'aj ti'ij i víityee maj tyényuuca'an. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nýe pu'ríj huatyóochej ti tyu'ta'íjtaj i tavástara', ajta i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷ Tyiche' huátatyamua've'en, tyajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nýe pu'ríj a'ájna atyojo're'neye ti'ij i cánya'aj huatyényeichij. Ajta i ti fíra'ra'an pué'eenye'e'ej ta'mej pu'ríj ajta tyámua' huóoruuj.

⁸ A'yaa mu tyaatá' ti a'ájna tyu'tyóochejtyej i cáanarij ti me'estíj ti ajta naa een, ti tyama'astáji'ij ti quee choomua.

Ji'nýe a'ájna i cáanarij ti naa een, a'íi pu pué'een i maj jin tyámua' tyityetyúucha'hica'aj a'íimaj i tyeítýeristyamua'me'en i Dios.

⁹ Ajta i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyinaaté'exaa'ij tijin:

—Ootyéyu'xaj a'yan tijin: “Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij jamuán tyú'cua'nyij i cánya'aj a'ájna xicáara' ti jitzán huatyényeichij.”

A'yaa pu ajta tyinaaté'exaa'ij tijin:

—A'íjna i nyúucarij nyaj mua'ixaaty'e' Dios pu ji're'can jime' janyuucaa.

¹⁰ Aj nu nyij tyítunutaca' jo'tij ja'ra'hicajmee nyej nyij jaatyáanajche, aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaa'ij tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, ji'nýe nyáaj nu jahuiire' i Dios, a'yájna patí'ij muáaj majta a'íimaj i a'ihuáamua' i maj a'yan ricij je'e'ej ti i Jesús tyihuó'ixaaj. Pata'aj i Dios huatyáanajchej.

Ji'nýe a'yájna ti'ij tyu'xájtaca' i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i ti huo'cámua'riityej a'íimaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj.

A'ájna i ti avá'caj i cahuáayu' japua ti cuéeinara'

¹¹ Aj nu nyij jaaséj ti antácuunyica'aj u tajapuá, aj pu'ij cahuáayu' huataséjre ti cuéeinara', ajta i ti avá'caj a'yaa pu antyapua'ij tijin i ti tyámua' een ti ajta tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, ji'nýe tyámua' pu tyí'íjtaca'aj, ajta a'yan cha'taj tyí'nyo'sa'ca'aj.

¹² A'yaa pu huasé'rihua'aj i ji'sáara' ti'ij tiéj ti á'taa, ajta mui'caa tyo'carújtya'ajma'caa i cúruun i jumu'új jitze, ajta jitzán á'yu'si'ij je'e'ej ti a'íin antyapua'ij, ajta a'íi na'aj jusíj yó'itej.

¹³ Ajta i cáanarij ti tyí'chajca'aj xúure'ej pu jéehua a'ma'ca'aj, ajta a'yan antyapua'ij tijin i Nyúucaria'ra' i Dios.

¹⁴ Majta cújta' huajú'ca'aj i xantáaru' maj tajapuá já'ma'can, cuéeinavi' metyi'cháaj ti tyi'tyama'astáji'icaa ti ajta huápu'ij tyi'jí're'en ajta quee tyi'choomuavi'ca'aj, majta je'en cahuáayu'uj japua ave'tye'tya'ajma'caa maj cueinaa.

¹⁵ Ajta i tyényi'tze' náhuuaj pu éejnyinyiica'aj ti huápu'ij tyí'itzij, ti'ij jin tyihuo'puéjtye'en i néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ca'nyérij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij. Ajta a'íin hua' japua jaráriesij i ti jin huápu'ij nyú'camui' i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

¹⁶ Ajta i máancajra'an jitze, huárita' pujmua' a'yaa pu tyé'yu'si'ij tijin: “Hua' tajtúhuan i tajtúhuaanyij, ajta i ti tyihuá'íjtye' i maj tyí'íjta.”

¹⁷ Nyajta je'en séej huaséj i ti tajapúa tyí'huüre', a'áa pu jo'tyávaaca'aj i xicáj jitze, a'yaa pu ca'nyíin jin tyihuo'tajé néijmi'caa i pína'see i maj jútye' ra'ra' tjin:

—Siata'aj mujo'vá'ju'un sij sij tyú'cua'nyij i Dios ti tyaja'muacue'tyen, ¹⁸ sij sij jáacua'nyij i huá'hue'ra' a'íimaj i maj tyí'ijta, i maj tyihúa'ijtye' i xantáaru', sijta i huá'hue'ra' i tyétyacaa i maj jéehua uhuácaca'nye', sijta huá'hue'ra' i cahuáayu'uj, majta i maj ave'tye'tya'ajma'caa, néijmi'i i huá'hue'ra' i tyétyacaa, i maj juxáahuaj cinyej, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', i maj cilénye' jin tyityatyíj, nusu i maj va'cán jin tyí'huüre'.

¹⁹ Nyati'ij nyij jaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin nyajta i maj tyí'ijta i cháanacaj japua hua' jamuán i juxantáaru'ustyamua', maj aja'tyúusiria'ca'aj mej mij jaatanyo'si'tye'en a'íjci i ti avá'caj i cahuáayu' japua, majta i xantáaru'ustyamua'mua'. ²⁰ Ajta a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íj mu huatyéevi', majta jamuán a'íjna i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'íjna jitze ma'can, i ti ajta jitzán ma'can jéehua tyu'muáriej. A'íj pu jin huo'cuanamuj a'íjna i ti jitzán ma'can hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj, a'íjma i maj huatóoa' maj hua' jitze jo'yú'xaj je'ej ti ántyapua'j a'íjna i tyi'tíj majta jaatyánajchaca'. Aj pu'ij a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'íj mu huavívi'ri'huaca', mati'ij mij a'áa huaja'tyáhuaxij júrican jo'tíj ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa. ²¹ Majta i séecan a'íj mu huácui'iihuaca' a'íjna jime' i chúun ti éejnyinyiica'aj i tyényi'tze' a'íjna i ti cahuáayu' japua avá'caj, majta néijmi'i i pína'see tyámua' mu tyityaatajú'xaj a'íjna jime' i huá'hue'ra' i maj huácuij.

20

Ciríistu' pu tyu'ta'íjtaj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj

¹ Séej nu huaséj i ti tajapúa tyí'huüre' ti jútye' aje'cáma'ca'aj, ajta yáavij huáchuisima'aj i ti jin ja'tyáana'j jo'tíj ja'tyácun ajta cadéena'j huapísime'ej ti vivéj. ² Aj pu'ij jaatyéevi' a'íjci i cú'cu'uj, a'íjna i ti jájcuaj imuáj huataséjre, i ti a'ín pué'een i tyiyáaru', aj pu'ij jaatyáaj'i'quej ti'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj ji'qui'huaj. ³ Aj pu'ij a'áa ye'tyájríee jo'tíj ja'tyácun, ajta je'en ja'tyáana'j ta'aj ij quee che' huá'cuanamuj i maj séej chuéj japua já'ma'can 'asta na'aj quee mutyojo'me'en séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, aj pu'ij té'ej cára'tzuj tyu'tátuihuaj.

⁴ Nyati'ij nyij ipuárij tyu'séj, a'íjma mu jitzán acátye'tya'aj i maj ja'ancuriáa' mej mij huo'xíjtye'en i tyeítýee. Nyajta je'en hua' júricamej huaséj a'íjma i maj hui'ijveechixij i hua' mu'uj a'íjna jime' maj tyámua' éenye'ej i Jesús jimí, majta a'íjna jitze i nyúucaria'ra' i Dios. A'íimaj i maj quee jaatyánajchaca' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin camu majta i ti jahuüre', majta quee huatóoa' maj hua'ajtyiyú'xaxi'ín i huá'cuaatze' nusu i jumuáca' jitze. Aj nu nyij huo'séj maj huatájuuriaca' majta je'en jamuán tyu'ta'íjtaca' i Ciríistu' séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jitze. ⁵ Majta i séecan i maj huácuij, camu huatájuuriaca' 'asta na'aj quee mutyojo'mej séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj. A'íj mu a'ín pué'een i maj anaquéj huatájuuriaca'. ⁶ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj hua' jamuán anáatya'aj huatájuurij, ji'nye a'íjma mu

jitze ajtyáma'can i tyeftyeristyamua'me'en i Dios. Majta quee che' cui'nyij, sulu a'ñ mu tyitye'entyárutyij i Dios jimi, majta i Ciriístu' jimi, mej mij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jamuán tyu'ta'íjtaj.

Dios pu ja'antyimué'tij i tyiyáaru'

⁷ Tí'ij mutyojo'me'en i séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, a'ñ pu i tyiyáaru' huatátuihuaj jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ⁸ aj pu'ij eetaméj tí'ij huo'cuanamuan a'ñjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij, majta i maj a'áa pujmua' jo'cháatimee jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, majta i maj ajtyapuáj pujmua' jo'cháatimee, majta i maj áatyey pujmua' huacháatimee, ajta a'íjci i tí a'yan ántyapuaj tíjin Gog, ajta a'íjci i Magog, majta néijmi'caa i maj hua' jitze ajtyáma'can i maj a'yan ará'asej tí'ij i séj tí a'áa ja'ajtyájcay jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij tí ve'ej, a'ñjma mu mij tyísiire'ej mej mij huatyényo'se'en. ⁹ Matí'ij mij néijmi'que' ooríoonajchaca' tí'ij na'aj ooyóhuaj i chuéj, matí'ij mij hua'ajnáj jo'maj tyojo'tyá'inaamuarica'aj i maj tyámua' een i Dios jimi, a'ñjma i Dios tí hua'xie've'. Ajta tiéj pu uje'cájvej u tajapuá, tí'quij huo'tyáatíej a'ñjma i maj jamuán huajú'ca'aj i tyiyáaru'. ¹⁰ Ajta i tyiyáaru', i tí huo'cuanamuaj, a'áa pu ja'tyárieehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta já'taa i asúufrej jime', jo'maj majta ja'tyáavatzij a'ñjna i tí je'ej pua'aj huasé'rin ajta a'ñjna i tí jahuúria'ca'aj, ajta a'ñjna i tí hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj. A'áa mu mij jajpuéetzij muá'ju'un tújca majta tíca' majta jusén jime'.

Dios pu huá'xíjtye'en a'ájna jo'tij já'sejre' i ipuárij tí ve'ej

¹¹ Nyati'ij nyij ipuárij huaséj tí ve'ej tí naa tyí'cuenara', nyajta a'ñ huaséj i tí acájca. Ajta i cháanacaj, ajta i tajapuá, a'áa pu ja'huópua'rixij a'ñjna jimi, camu che' ma' já'sejria'ca'aj. ¹² Nyajta je'en a'ñjma huaséj i maj huácuij, i maj huásij majta i maj cíleen, a'áa mu ja'riá'vaaca'aj a'ñjna jimi i ipuárij, aj mu mij séej ootácuuraca' i yu'xarij, majtáhua'aj séej ootácuuraca' i yu'xarij i maj jitzán á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj júurij huatyá'ítzeere'ej i Dios jimi. Majta a'ñmaj i maj meríj huácui'ijcaa a'yaa mu tyityo'xíjtyi'huaca' je'ej maj tyi'tíj huáruuj matí'ij móoj júurica'aj, majta je'ej tí tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze. ¹³ Aj mu mij huataséjre i maj atyájcuii i jájtyij jitze, majta néijmi'i i séecan i maj huácui'ijcaa, néijmi'i mu majtáhua'aj huatájuurica', aj pu'ij Dios huo'xíjtyej a'ñjna jime' je'ej maj tyi'tíj jin huaríj matí'ij móoj júurica'aj. ¹⁴ Ajta je'en a'ñjna i tí tyí'tyacui'caa a'áa pu ja'tyárieehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta á'taa asúufrej jime'. A'ñ pu a'ñn pué'een i maj majtáhua'aj jin cui'nyij, ¹⁵ a'áa mu majta huaja'tyáahua'xij i maj quee áyu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze tí hua'tá'caa maj jusén jin júurij huatyá'ítzeere'en i Dios jimi.

21

A'ñjna i tajapuá tí já'sejre' tí jájcuaj ajta i cháanacaj tí ajta jájcuaj

¹ Aj nu nyij tányij i tajapuá huaséj tí jájcuaj, nyajta i cháanacaj tí ajta jájcuaj, jí'nye a'ñjna i tajapuá tí anaquéej séjria'ca'aj, ajta a'ñjna i cháanacaj tí mí'ma'can, capu che' séjria'ca'aj, ajta i jájtyij tí ve'ej, capu ajta che' séjria'ca'aj.

² Nyajta je'en jaaséej i chájta'naj ti jájcuaj ti ajta naa een i ti a'yan ántyapuaj tijin Jerusalén, ti jútye' aje'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. Tyámua' pu huóoruuj a'íjna i chájta'naj ti'ij i íiti' ti huatyévice'sij. ³ Nyajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin a'áa tyojo'taxájtaca' jo'tij i ipuárij jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Iiye'ej pu putyí'ricij jo'tij já'sejre' i Dios hua' jamuán i tyétyacaa. Hua' jamuán pu huatyá'itzeere'ej, majta a'íimaj mu tyeítyeristyamua'me'en pue'éenye'ej muá'ju'un. Ajta i Dios a'íi pu hua' Dios pu'éenye'ej ta'mej. ⁴ Tyámua' pu tyihuo'tyéjeevij mej mij quee che' juxaamuijritya'aj, camu che' cui'nyij, camu che' juxaamúuiritya'aj muá'ju'un a'íjna jime' ti síij huamuí', camu majta che' juyiinyaj muá'ju'un, camu che' tyi'tíj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye a'íjna i ti aamí' tyí'sejria'ca'aj capu che' tyi'séere'ej ta'mej.

⁵ Ajta a'íjna i ti ipuárij jitze acájca a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyi'jajcuare'en i ti tyí'sejre'.

Ajta a'yan tijin:

—Ootyéeyu'xaj a'íjci, ji'nye a'íi pu nyúucarij tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, ajta i'rij siaj jitzán tyú'ca'nyej.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Pu'rij tye'entyíci'piihuaca'. Nyáaj nu a'íin pu'éen i nyaj anájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtij, nyáaj nu jájcuaj imuáj huataséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej. A'tíj tina'aj ti huataí'imu'un nyáaj nu huápua'aj jaatá'sij a'íjci i jájtyij ti a'áa já'ajnyinyii jo'tij ja'ajréxaj, a'íjna i jájtyij i ti jin júurij ja'mej jusén jime'. ⁷ Ajta a'íjna i ti tyu'tyámue'tin, néijmi'i pu a'íjna tyá'ci'tyij, nyáaj nu Dios ra' pue'éenye'ej na'mej, ajta a'íi pu nyiyóoj pue'éenye'ej ta'mej. ⁸ Majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj tyú'xana've', i maj tyí'tyacui'caa, i maj úucaa jamuán juxana'cire', i maj tyí'chahuaa, i maj sáanturij najchej majta i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa, a'íi pu a'íin pu'éen i maj jin majtáhua'aj cui'nyij.

I Jerusalén ti jájcuaj

⁹ Aj pu'ij síij nye jimi aje're'nyej i ti tajapua' tyí'huüre' ti hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj túxa'aj tyi'tyái'pu'ca'aj i ti ajta aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jitzán arámuaaca'aj i cui'nyi'ra'aj i maj jin jajpuéjtzica'aj i tyeítyee, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Mujo'té'yi'ij, nyáaj nu muaataséjratye'sij a'íjna i ti jimí tya'tóoraj i cánya'aj ti ajta íira'ra'an pue'éenye'ej ta'mej.

¹⁰ Ajta je'ej ti tyinaataséjra i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i ti tajapua' tyí'huüre' nyojoovi'tij jo'tij jiríj jo'tácaj ti huápuí'ij ájtyeej, aj pu'ij naataséjraj i chájta'naj ti naa een i ti a'yan ántyapuaj tijin Jerusalén, a'áa pu jútye' je'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. ¹¹ Naa pu tyi'tyama'astáji'ca' a'íjna i chájta'naj ti'ij ajta i Dios ti huápuí'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyi'tyataátiji'ca' ti'ij i tyetyéj ti huápuí'ij tyá'najchij, ti'ij ajta tyí'tatzaj a'íjna i cristal. ¹² Va'tíj pu jin curiá'nami' ajta tyámua' tyé'ejtyee, tamuáamuata' japon hua'puaj pu ará'axcaa jo'tij ja'pueertaj, ajta jo'tij ja'pueertaj tajmee a'íi mu eetyú'uuca'aj i maj tajapua' tyí'huüre', ajta néijmi'que' puéertaj jitze síij ajta síij a'yaa pu

tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj a'íimaj i tyeítysteristyamua'me'en i maj hua' jitze eeráma'can a'íimaj i yójmua'mua' maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹³ Huééicaj pu pua'maquéj a' puéertaca'aj a'ájna pujmua', jo'tij i xicáj je'ejnyinyij, ajta huééicaj pua'maquéj ajtyapuáj pujmua', a'yaa pu ajta huééicaque' tyá'pueertaca'aj áatyej pujmua', ajta huééicaque' a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij. ¹⁴ Ajta tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyetyéj ataquéetime i ti japuan ájtaavijhuaca' i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, a'íj pu'ij jitze á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i cánya'aj ti hua'antyíhuoj.

¹⁵ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huúire' ti nyajamuan tyí'xajtaca'aj, a'íi pu tyí'tíj iityéchooca'aj ti'ij ciyéj ti ooroj jin taavijhuaca'aj, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin jaatyé'iten a'chu tij ve'éj i chájta'naj, ajta a'chu ti antayóhuaj i puéertaj, ajta a'chu ti ájtyeej i ti ájtaavijhuaca'. ¹⁶ Ajta i chájta'naj juxa'aj pu huatátyeevi'ca'aj, a'chu ti huatátyeej a'yaa pu cha'tána'aj ooyóhuaj. Ajta i ti tajapuá tyí'huúire' a'íi pu jaatyé'itej i chájta'naj a'íjna jime' i ciyéj, hua'puaj ví'ra'aj quilometroj pu huatátyeej i chájta'naj, a'yaa pu cha'tána'aj aantayóoj, ajta a'yan cha'tána'aj ájtyeevi'ij. ¹⁷ Aj pu'ij té'ej jaatyé'itej a'íjci i ti ájtaavijhuaca', a'yaa pu'ij ájtyeej huééicatyej japuan anxíviij meetroj pu ájtyeej, ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huúire' a'yaa pu tyetyé'itej mati'ij tyá'mua'reej i tyétyaaca.

¹⁸ Ajta i jáxu'uj tyetyéj pu jin ájtaavijhuaca' maj a'yan jatamuá'muaj tíjin diamante, ajta néijmi'i i chájta'naj, ooroj pu jin taavijhuaca'aj, ajta a'yan tya'tátaave'ej ti'ij i jájtya'huaa. ¹⁹ Ajta i ti atátaavijhuaj i ti japuan ájtaavijhuaj i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, naa pu týamua' tyí'taavijhuaca'aj a'íjna jime' i tyetyéj ti huápuí'ij naa huasé'rin, anaquéej pu a'íjna i tyetyéj ti a'yan ántyapuaj tíjin diamante, ajtáhua'aj síij i zafiro ti puíríci, ajta a'íjna i ágata ti tyetyéj pué'een ti síichira', ajta a'íjna i tyetyéj ti huá'raa esmeralda ti ántyapuaj, ²⁰ ajta a'íjna i ónice ti yú'xare', ajta a'íjna i cornalina ti po'vij, ajta i crisólito ti tyóomuara', ajta a'íjna i berilo ti cí tyí'tyoomuara', ajta a'íjna i topacio ti naa tyí'tyoomuara', a'íjna crisoprasa ti naa tyí'tyoomuara' ajta cí tyí'hua'raa, ajta a'íjna jacinto ti nacámuaa, ajta a'íjna i amatíista ti naa tyí'nyeerí'ij. ²¹ A'íjna i puéertaj ti tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj pu jin taavijhuaca'aj i peerla. Ajta néijmi'i i cáyey ooroj pu jin taavijhuaca'aj ti a'yan tyí'tatzaj ti'ij i jájtya'huaa.

²² Nyajta quee tyeyúuj a jo'séj, i chájta'naj jitze, ji'nye a'íjna i tavástara', i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'ree, a'íi mu a'íin pué'een i tyeyúuj, ajta a'íjna i cánya'aj. ²³ Ajta a'íjna jitze i chájta'naj, capu juxie've' ti i xicáj huá'tatzavi'tya'aj nusu i máxcirie', ji'nye a'íi pu jin i Dios huányeerí'ij, ajta a'íjna i cánya'aj, a'íi pu a'íin pué'een i tatzárij. ²⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee a'íi mu nyéeri'iste' cünyej muá'ju'un i chájta'naj jitze, majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu tyu'tátuiire'sij i maj jin chájtyaanyi'taca'aj. ²⁵ Camu a'náj tye'tyánasij jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj jitze, ajta quee a'náj huatíca'aj ta'mej, ²⁶ a'íj mu jimi tyu'tátuiire'ej néijmi'i i maj tyí'ijcha'ij i maj va'cán jin tyityatatyíj, majta i maj jin huápuí'ij naa huasé'rihua'aj, ²⁷ ajta quee a'náj tyí'tíj

tì xána'vi're' utyárutyij u chájta'naj jitze, nusu a'táj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, nusu i ti tyú'cuanamuaj. Sulu a'ñ mu'uj i maj á'yu'si'ij i yú'xaria'ra' jitze i cánya'aj i ti hua'tá'caa mej mij jusén jin júurij.

22

A'íjna i játya'naj ajta i ciyéj ti a'áa já'sejre'

¹ A'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' pu játya'naj naataséjraj ti naa éenye'ej muí'yej, ajta a'íjna i jájtyij júuricamej pu tyu'tá'caa. Naa pu tyí'me'estij i jájtyij tí'ij i cristal, ajta a'áa je'rányajcaa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, ajta a'íjna i cánya'aj. ² Ajta a'áa je'ta' je'cámuí'yaca'aj i cáayej jitze, ajta juxa'aj i ciyéj tye'ejtyaváatima'caa jo'tij joo'ástimee i jájtyij, a'ñ pu a'ñ pué'een i ciyéj i maj jin júurij muá'ra'nyij, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu pua'máj tajcaria'aj séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta i xámue'ra', a'yaa pu tyí'huüre' mej mij a'íjna jin tyihuó'huaatye'en a'ñmaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ³ Capu che' tyi'táj séeria'aj ta'mej ti je'ej pua'aj huó'uurej. A'íjna i ipuariáara'an i Dios ajta i cánya'aj, a'ñ pu séeria'aj ta'mej i chájta'naj jitze, mej mij i tye'ityeristyamua'me'en jaatyáanajche. ⁴ A'ñ mu jaséeraj muá'ju'un, ajta huá'cuatze' séeria'aj ta'mej je'ej ti a'ñ ántyapuaj. ⁵ Capu a'náj huatyática'rij a'ájna, majta a'ñmaj i maj a'áa ja'chej, capu che' hua' jitze juxié'va'aj ta'mej i tatzárij, nusu i xicáj, ji'nye a'ñ pu tavástara' i Dios hua'tátzavi'raj ja'mej, majta a'ñmaj mu tyi'ítaj muá'ju'un jusén jime'.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' tijin:

—A'ñ pu i nyúucarij tzáahuatyi'ra'aj jin séejre' ajta ji're'can jime'. A'íjna i tavástara' i Dios, a'ñ pu a'yan tyihuo'tá' i ju júuricamej a'ñjma i maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj, a'ñ pu'ij ajta nyéetzij nyojo'ta'ítയാ' nyej nyij tyihuo'taséjratye'en a'ñjma i maj jahuüre' i Dios je'ej ti jije'tzín atyojo're'nyesij.

⁷ —Jije'tzín nu uvé'nyesij!

¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti ja'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci i yu'xarij jitze!

⁸ Nyáaj, Juan, nyáaj nu jáanamujri' nyajta jaaséj je'ej ti tyé'yu'si' a'íjna jitze i yu'xarij. Ajta nyati'ij a'yan tyáanamujri', nyajta a'yan tyu'séj, aj nu nyij jimi tyítunutaca' a'íjci i ti tajapuá tyí'huüre', nyej nyij jaatyáanajche. ⁹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, ji'nye nyáaj nu nyajta jahuüre' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj, ajta mati'ij majta a'ihuáamua' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj majta néijmi'i a'ñmaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij. Pata'aj a'íj huatyáanajchej i Dios.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj ja'avaataj i nyúucarij ti á'yu'si'ij a'íjna jitze i yu'xarij, ji'nye pu'rij atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

¹¹ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, che' ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ajta i ti xána'vi're', che' ooj xána'visi' séjre'ej, ajta i ti ji'reenye'ej séejre' i Dios jimi, che' ooj tyámua' tyí'sejria'aj.

¹² —A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jije'tzín uvé'nyesij, nyajta jaa'á'sima'aj na'mej je'ej ti sñij tyi'táj jin huaráj. ¹³ Nyáaj nu a'ñ pué'een i ta'nájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtij, nyajta a'ñ pué'een i

nyaj jájcuaj imuáj huaséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej, nyáaj nu anaqueéj huataséjre tí'ij quee xu tyí'táj séjria'ca'aj, nyajta nu a'ín pué'een i nyaj néijmi'i tya'ancuriáa'sij tí'ij tye'entyipué'rej ijíj tí tyí'sejre'.

¹⁴ Miche' huatóotyamua've'en a'ímaj i maj tyí'jo'sicaa i tyúucaanaa tí'ij a'yan tyihuó'ci'tyij maj jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj i maj jin júurij huatyá'itzeere'en, mej mij majta a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj. ¹⁵ Majta apua'quéj mu jo'tyá'itzeere'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, majta i maj tyí'chahuaaraj, majta i maj juxana'cire', majta i maj tyí'tyacu'caa, majta i maj sánturij na'michej majta néijmi'i i tí a'yan tyihua'ránajchi i tí hue'tzij pué'een, mej mij a'náj tina'aj tyí'hue'taj.

¹⁶ —Nyáaj, Jesús, nyáaj nu jaata'ítyaca' ja'mua jimi a'íjci i tí nyahuúire' tí'ij tyajamuaté'exaatye' mua'ajmaj mu siaj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'. Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj David jitze eeráma'can. Nyáaj nu a'ín pué'een i xú'ra'vej tí eeré'nyinyii tapuá'risima'caj.

¹⁷ Ajta i júuricama'ra' i Dios, ajta i tí oochán huatyéevichej i cánya'aj, a'yaa mu tyí'xaj tíjin:

—Mupo've'me'.

Ajta i tí iityánamuaj, che' ajta a'yan tyu'taxáj tíjin:

—Mupo've'me'.

Ajta i tí í'mu'uj, ajta jaxie'va'aj tí huaye'en, che' mujo've'me'en ajta je'en huáapua'aj jaayé'en i jájtyij i tí jin júurij huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Ajta néijmi'i i maj janamuaj je'ej tí tyé'yus'i' a'íjci jitze i yu'xarij Dios jimi tí já'ma'can, tipua'aj seequéj tyaataxáj, Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'yájna tí'ij tyé'yus'i' a'íjci jitze i yu'xarij. ¹⁹ Ajta tipua'aj a'tíj je'cácaa jóo'uunaj i tí tyé'yus'i' i yu'xarij jitze, Dios pu jáa'ri'raj i tí jaci'tyij tí jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj tí jin júurij já'ra'nyij, ajta quee che' jaci'tyij tí a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze tí naa een, a'yájna tí'ij tyé'yus'i' i yu'xarij jitze.

²⁰ Ajta i tí a'íjna jin a'yan tyí'xaj, a'yaa pu tyí'xaj tíjin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij.

Che' a'yan tyá'ra'nyij. ¡Mupo've'me' tavástara' Jesús!

²¹ Che' a'íjna i tavástara' i Jesús, che' a'ín tyámua' néijmi'caa mua'ajmaj tyajamuáacha'ín.

SALMOS

1

I ti ji'ré'can jime' tyámua'vi'ra'aj pué'een

1 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati'

tiquee a'íjma namuaj je'ej maj tyihúa'ixaatye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

ajta quee i juyéj jitze huaméj i maj jitzán ucáaju' i maj tyi'ijxána'cira', capu ajta hua'antyána'axcaj i maj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios,

2 sulu a'íj pu jitze jutyamua've' i nyúucaria'ra' i Tavástara' ajta a'íj jitze tyúu'iteeritye' tújca ajta tíca'.

3 A'íjna i tyáati' a'yaa pu een tí'ij i ítye'írij

tí a'áa véjri' ja'tyáhuasti' i játya'naj jitze,

tí ajta tajcaa tí'ijta a'ájna atyojo'ré'nyej a'náj tí huatatáca'an

ajta quee a'náj cávesij i xámue'ra'.

¡Néijmi'i tyi'tíj tí jin je'ej ricij, tyámua' pu atyojo'ré'nyinyii!

4 Ajta a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij capu a'yan tyé'yi'ij, jí'nye a'yaa mu een tí'ij i xiéerij áacaj tí yo'cuí'naj.

5 A'íj mu jin i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij Dios pu a'íjma puéjtzij huo'ta'sij

ajta quee tyi'tíj huá'cí'tyij a'áa tí tyejé'sejre' a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

6 Tavástara' pu huá'cha'ij hua' juyéj jitze a'íjma i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,

ajta i hua' juyéj i maj je'ej pua'aj ricij a'áa pu jó'nyee jo'maj jó'vesij.

2

Muáaj paj nyinyóoj pué'een

1 ¿Ji'nye mej mij ju'ítziitye' a chájta' jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'?

¿Ji'nye mej mij cha'mana'aj tyámua' ju'uurej?

2 I maj rey jin tyityetyu'uj majta tajtúhuan jime' a'íjci japua i chuéj

camu tyá'astej, majta néijmi'i tyi'tíj jin avíitzij je'ej ricij

a'íjci jimi i Tavástara' majta a'íjci jimi i tí antyíhuaviihuaca'.

3 Majta je'en a'yan tyí'tyiejihuaaj tíjin:

“¡Tyiche' tyí'ijtzaanaxi'in i cadéenaj!

¡Tyej tyij quee che' jí'quí'huaj tyata'aj taxáahuaj huací'ca'an!”

4 A'íjna i Tavástara', tajapuá tí tyejé'íjtaj,

a'íj pu hua'a'tzej a'íjma,

5 aj pu'ij té'ej, nyu'camuí'ij, tyihuo'tyámuaritye'sij,

huápuí'ij pu'ij nyu'camuí'ij a'yan tyu'taxájtaj tíjin:

6 —Nu'ríj tyámua' jáaruuj a'íjci i nyaj rey jin tye'entyárujtye'ej a'ájna a Sión, jo'tij tyámua' tyejé'een.

7 Nyaataxájta je'ej tí arí tyaaxá'puí'intarej i Tavástara',

a'íj pu a'yan tyinaaté'exaaj tíjin: “Muáaj paj nyiyóoj pué'een;

íjij nu nyáaj nyeríj a' táataj pué'een.

⁸ Naatáhuavij nyaj a'íjma muaatávi'tiste'en a'yan maj séejre' mej mij muéetzij mua' a'rij muá'ra'nyij ajta a'áa maj já'sejre' jo'tij i chuéj jóo'asej a'í mu majta a jitze ajtyama'cáantaj muá'ju'un, nyáaj nu nyij tyimuaatá'sij.

⁹ Néijmi'caa paj antyipuá'ritye'sij i maj rey jin tyityatatyíj a'íjci jime' i itzíj, ¡pajta a'yan huá'uurej tí'ij xá'rij paj huatyátaaraxí'in!"

¹⁰ Mua'aj mu siaj rey jin tyitatatyíj siajta mua'aj tajtúhuaanyij, a'íj xu jo'itéej xá'ra'nyij,

¡tyámua' xu naa a'íjci tyi'huóo'iteeritye'en!

¹¹⁻¹² Siata'aj huatyényuunyij i Tavástara' jimi xuutyámua've'ej siajta jéehua tzáahuatyí'ra'aj jime',

siajta jimi ecóotutaxí'in xuuviváaj,

tí'ij quee a'íin tyinyú'caj,

siajta je'en sij mua'aj huá'cui'nyij i juyéj jitze,

jí'nye i tí jin nyú'camuí' jiyé'tzín pu huataséjre'ej.

¡Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj a'íj jitze jahuoo maj huatyóohuíre'en!

3

Je'ej tí tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij tí i Tavástara' jaatyáhuuíre'en

Chuícarij David tí jo'yú'xaca', tí'ij ju'uunaca'aj a'íjci jimi i juyój Absalón

¹ Nyavástara',

jéehua mu i maj quee tyámua' nyojo'mua'raj,

jéehua mu a'íimaj i maj meríj nyéetzij nyéjcha'íire',

² jéehua mu i maj a'yan tyl'nyaxaj tíjin:

"Capu i Dios japuan huatányuusij"!

³ Pajta muáaj, nyavástara',

a'íi paj pué'een i tí nyacánasij tí'ij naatyáhuuíre'en,

a'íi paj pué'een i nyaj jin naa huasé'rin,

a'íi paj pué'een i ca'nyíjra'aj tí nyatá'caa.

⁴ Nyejíhuaj nu a'yan tyá'huoo tí'ij i Tavástara' naatyáhuuíre'en

a'íi pu'ij nyanamujran a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een jo'tij a'íin já'sejre'.

⁵ Naatyáhuí'sij nyajta huatácusij, nyatí'ij nyij nyajtáhua'aj huatájisij, jí'nye a'íi pu i Tavástara' naatyáhuuíre'ej.

⁶ Canu huá'tziinye' a'íjma i maj mui'ij i maj nyo'sii

i maj meríj nyajná mej mij naatyényo'si'tye'en.

⁷ ¡Ájchesij, Tavástara'!

¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, nyaj Dios!

Muáaj paj hua' nyéerimij jitze hua'rávaxi'ij i maj nyéjcha'íire',

¡pajta hua' tamej eecátaaraxi'ij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj!

⁸ Muáaj, Tavástara', a'íi paj pué'een i tí tajapuá huatányuusij,

¡pata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee
a'chájta'naj jítze!

4

Tyaj néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástara'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jítze i maj
jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Dios nyéetzij paj naatyáhuire'ej,

¡pata'aj naatájeevej nyati'íjta a' jimi huatyényuunyij!

Muáaj paj tyináahuaj nyati'íj je'ej tyé'nyamua'ajcaa,

ná'ancu'vaxi' nyéetzij pajta jáanamuaaj i nyaj a jimi huatyényuj.

² Mua'aj, mu siaj a'íj jin óotzaahuatye' i siaj va'cán jin tyityatatyj,

¿a'najnyí siaatapuá'cítaj i siaj jin ná'xaahuataj?,

¿a'najnyí siaatapuá'cítaj siaj a'íj xie've' siajta a'íj huoo

i tiqúee je'ej huatóomua'aj,

ti ajta hue'tzij na'aj pué'een?

³ Siata'aj jáamua'reej ti i Tavástara' a'íj xie've' i tyáati' ti tyámua' jimi
tyi'tyúucha'íj;

siata'aj jáamua'reej ti i Tavástara' nyanamuaaj nyati'íjta jaatájeevej.

⁴ ¡Siata'aj tyí'tziinye'ej siajta quee che' tyí'xana'cìre'ej!

Siati'íjtá huatyéejin, siati'íj quee che' je'ej tyahuáasime'ej

aj xu sij tyámua' tyityo'huóomua'tzij je'ej siaj tyí'mua'tzej,

⁵ aj xu sij tzáahuatyi'ra'aj jin tyu'támu'vejritaj

siajta jitzán tyu'tyáca'nyej i Tavástara'.

⁶ Mue'tíj mu a'yan tyí'xaj tíjin: “¿A'tanyíj taataséjratye'sij i tyaj jin
huátatyamua've'en?”

¡Tavástara', tyámua' paj naa tyi'taxié've'ej pataaséj!

⁷ Muáaj paj jéehua naatá' i nyaxiéjnyu'caa tzajta' i nyaj jin nyetya-
mua've'

pequee a'yan a'íjma jimi i maj jéehua i tyeríicuj tyícha'íj majta jéehua
i nahuáj.

⁸ Nyáaj nu nyij nyaxáahuaj huatyáhu'i'sij nyajta je'en huatácusij,

ji'nye muáaj paj, Tavástara', nyatá'caa nyej nyij nyaxáahuaj
yéchajcaj.

5

Tyaj i Dios jamuán séjre'ej ti'íjta eeré'nyej i xicáj

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jítze i
ci'sitye'rij. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹⁻² Tavástara', muáaj paj nyaj Rey pué'een pajta nyaj Dios,

huánamuaaj je'ej nyaj tyí'xaj,

pata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj xájtari' a' jimi tyu'tyényuusij,

huánamuaaj je'ej nyaj jéehua a jimi tyí'nyuu,

ji'nye muéetzij nu jimi huatyényuusij.

³ Tí'íjta jé'ta' huatyamá'caj i xicáj muáaj paj nyanamuaajran,

tí'ij ooj huápui'ij hua'íya'caj muéetzij nu jimi jaataxájtaj tyí'táj tí je'ej ricij nye jimi,

nyajta je'en tyí'cho've'en je'ej paj tyinaaté'exaatye'ej.

⁴ Capáj muáaj a'íin pué'een i Dios tí naa ja'sejratye' i tí je'ej pua'aj een, capu je'ej tyí'rij maj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a jamuán aja'chej,

⁵ a'ájna jo'paj muáaj já'sejre' camu a'íimaj á'vej i maj óotzaahuatye'. Capáj muáaj hua'xie've' a'íijma i maj je'ej pua'aj tyí'uurej,

⁶ pahua'antyipuá'aritye'sij i maj tyí'hue'tacaa pajta quee huo'taxié've'ej i maj aviitzij jin je'ej pua'aj ricij majta tyí'tyacui'caa.

⁷ Nyajta nyáaj, a'íjci jime' i paj va'cán jin nyaxie've', nyáaj nu utyárutyij a' tyeyúuj tzajta';

í'rij nyaj a jimi huatyényuunyij jéehua tzáahuatyi'ra'aj jime', nyajta jaséeraj a'íjci a' tyeyúuj tí naa een!

⁸ Tavástara', mej mij quee a'íimaj naatyámue'tin i maj nyéjcha'íire' a'áa paj nyojoovi'tij jo'tij tyámua' tyejé'een,

a'íj paj jitze nu'cájuyetyej i tí naa een.

⁹ Camu a'íimaj a'náj jí'ré'can jime' tyí'xaj;

ja'íi mu huápui'ij je'ej pua'aj een i jutzájta'!

I maj jin tyí'xaj a'yaa pu tyaarie'ej tí'ij jo'maj mui'chíj ja'vá'naj majta hua'antyícuunaxij,

¡huápui'ij pu tyí'hue'tacaa i hua' nyanúu!

¹⁰ ¡Nyaj Dios, puéjtzij paj huo'tá'an a'íijma!

¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej tí'ij quee a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj hue'tzij jin tyí'xaj!

Capáj huo'taxié've'en a'íjci maj jéehua tyí'ijxána'cira',

jí'nye a'íi mu muéetzij muaatyáhue'taca'.

¹¹ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jahuoo pej pij muáaj huo'tyáhuíire'en,

a'náj tina'aj xu jutyamua've'ej tyí'chuiicaj;

jí'nye muáaj paj huá'cha'ij.

A'íimaj i maj muaxie've', a'íi mu a' jitze ma'can jutyamua've',

¹² jí'nye muáaj, Tavástara', a'íj paj tyámua' tyu'tyátoosij i tí tyámua' tyí'tyúucha'ij;

muáaj paj a'íjna jin jacánasij i paj jin jaxie've'.

6

Je'ej tí síj tyu'tyényuunyij tí'ijta je'ej tyóomua'ajcaj

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa tí arahuéecaj tye'ejvivin. Chuíicarij David tí jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

capáj a'íjna jin nyetya'xi'ij i paj jin nyú'camui',

capáj puéjtzij nyata'care'en a'íjci jime' i paj jin huápui'ij nyú'camui'.

² Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,

jí'nye a'yaa pu nya'asej nyaj quee uhuájca'nyej.

Tavástara', tyináahuatye',

ji'nye néijmi'que' nu i nye tyévi'j jitze nyevivej.

³ iNyetyényeviveesij a'íjci jime' i nyaj tyí'tziinye'!

Pajta muáaj, Tavástara', ¿a'najnyí pu've'nyesij?

⁴ Mujo'té'yi'ij, Tavástara', ipata'aj nyajapuáj huatánuunyij!,

ja'íj paj jin nyajapuáj huatánuunyij i paj jin nyaxie've'!

⁵ Capu i'ríj ti a'tíj ti arí huamu' muéetzij mo'támua'ree,

¿a'tanyij tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj ya'vá'naj?

⁶ Nu'ríj tácu'a'naxij nyaj nyeyiin.

Ti'ij púna'aj táca'rij jitze jéehua nu nyeyiin

a'íj pu jin i nyamu'tzij arí huatyáru'naca' a'íjci jime' i nyaja'ra'.

⁷ Canu che' tyámua' metyóonyeej a'íjci jime' i ti tyinyetyáacui',

icanu che' tyámua' metyóonyeej a'íi mej mij pué'eenye' i maj nyéjcha'íire'!

⁸ iXa'ajtáciinyij nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

ji'nye i Tavástara' pu arí jáanamujri' i nyaj nyeyiin!

⁹ Tavástara' pu arí jáanamujri' i nyaj jéehua jahuavij,

i Tavástara' pu arí ja'ancuriáa' i nyaj jimi huatyéenyuj!

¹⁰ A'íimaj i maj nyéjcha'íire', mati'ij huacui'nyij a'íjci jime' i maj tyí'tziinye',

a'íi mu mij tyévi'si' huataséjre'sij,

ja'íi mu jiye'tzin huatóo'uunaj muutyévi'ra'aj!

7

Tavástara' pu a'íin pué'een i juées ti tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'

Ti'ij huóoyiinyaca' a'íjna i David, a'ájna ti'ij tyu'táchuiicaca' i

Tavástara' jimi, a'yájna ti'ij tyaata'íjtaca' a'íjna i Cus, a'íj ti jitze

eeráma'can i Benjamín

¹⁻² Tavástara', nyaj Dios, muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuíire'en;

ipata'aj nyajapuáj huatánuunyij néijmi'caa jimi i maj quee nyeséejracuj!

iNaatyáhuíire', ji'nye a'yaa mu a'íimaj een mati'ij i muajyéj,

mej mij quee a'íimaj naatyátzaanaxi'in

ajta je'en quee aja' a'títan ti'ij nyajapuáj huatánuunyij!

³ Tavástara', nyaj Dios,

¿tyi'tanyí jitze nye quee tyámua' huaríj?

¿NyiQUIJ a'tíj naajé'caj?

⁴ ¿Ca' séej i nya' amíncuj tyi'tíj jin je'ej pua'aj nyetyaanájchij?

¿Ca' tyi'tíj jitzán naapuá'ritej i ti nyéjcha'íire' i ti quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj?

⁵ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, che' a'íin naatamuá'rite'en i ti nyéjcha'íire',

che' naatáa'sej ajta je'en chóota' naatyása'riechej,

ajta je'en a'íjna jin naatyáxaahuataj.

⁶ iPata'aj nyu'camui'ij ájchenyij, Tavástara'!

iNyu'camui'ij paj huatá'sejrataj a'íijma jimi i maj nyéjcha'íire'!

Muáaj, mu paj a'yan tyu'taxájtaca' paj tyámua' tyí'uuren,
nyajamuan paj yésejria'aj.

⁷ Miche' mue'táj i tyeítýee a jitze atahuíístira'nyij
pajta acáyixi'in a' ipuáaj jitze, hua' japua a'íjma.

⁸ Tavástara', muáaj paj huá'xíjtye'en i tyeítýee,
a'íj paj jin no'xíjtye'en je'ej ti nye jitze tyi'tyéviytij,
a'íj paj jin no'xíjtye'en tyi'táj nyaj quee mua'reeriaca'aj nyajta a'íjna jin
a'yan huaríj.

⁹ Dios paj quee tyi'táj jin á'itzeere',
pajta jamua'reej je'ej ti síj tyi'mua'tzej,
ajta je'ej ti síj tyétye' imuáj jutzájta' tyi'mua'tzej,
jantyipuá'ritye' i maj jin je'ej pua'aj i ricij i maj quee tyámua'
tyityetyúucha'íj,
pajta tyámua' tyeetyécha'iin a'íjci i tyáataj ti quee tyi'táj jin á'itzeere'!

¹⁰ A'íjna i ti naatyáhuire'ej a'íi pu a'íin pué'een i Dios jútye' imuáj ti
já'sejre',

a'íjma ti japua huatányuusij i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta'.

¹¹ Dios pu juées pué'een ti tyámua' naa tyá'xa'puí'intare'
ti quee a'náj jitzán huataséjre'sij i ti je'ej pua'aj een.

¹² Tipua'aj i tyáati' quee tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi,
Dios pu tyámua' ja'uuren i juchúun;

pu'ríj tyámua' tya'ajcájtyej i jutu'namua',

¹³ pu'ríj tyámua' tyú'ruuj i tyúu'i'rij ti tye'entyitáatimee,
jpu'ríj tyámua' tyú'ruuj i ti jin huatyéno'se'en!

¹⁴ Xaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'i

pu'ríj jo'tacuí'nyaca' tí'ij i ti tyiyóoj ja'mej,

a'íj pu jin jutza' i ti je'ej pua'aj een

ajta je'en a'íj tyiyóoj ja'mej i ti hue'tzij pué'een.

¹⁵ Ajta arí tye'tyáacuj tyétye' imuáj huápuí'ij jo'cacúunycan,

a'áa pu'ij ja'tyévesij jo'tij jusíj tyeje'tyáacuj.

¹⁶ ¡A'íjna i ti jin je'ej pua'aj ricij ajta i ti jin nyo'se'

a'íi pu jitzán tyi'rá'eexaj!

¹⁷ Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' ji'nye a'íi pu quee tyi'táj jin
á'itzeere',

nyetyu'táchuiicaj a'íjci jitze ma'can i Tavástara',

a'íjci jitze ma'can je'ej ti ántyapuaj i tajapuá ti já'sejre'.

8

*A'íjna i ti jin i Dios naa huasé'rin ajta tyi'táj ti tyámua' een i tyáataj
jimi*

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i
canárij Gat ti ja'a'rij. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee
tajimí,

ja'íjna i paj jin ántyapuaj a'íi pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!,
ajta i paj jin naa huasé'rin jéetze' pu ajca'huáye jóo'asej a'íjci jitze i

tajapuá ti séejre'!

² A'íimaj mu tyu'táchuiicaj i maj cile'en,

a'íimaj i ti'ríj i maj móoj tza'caa,
 a'íjma paj jin períj huatyá'ca'an,
 a'í mu mij pué'eenye' i maj muájcha'íire',
 pej pij hua'antypuá'ritye'en i maj quee tyu'namuaj pajta i maj
 muanyo'si'tye'.

³ Nyati'ijta jaaséj i tajapuá ti séejre' muáaj paj jaatyátaahuaca'
 nyajta i máxcirie' nyajta i xú'ra'vetyee i paj jitzán huo'ria'ra'tzaca',

⁴ a'yaa nu tyi'riá'mua'sij tíjin:

¿A'tanyíj pué'een i tyáati'?

¿A'tyaanyíj maj pué'een i tyeítyee?

¿Ji'nye pej pij ja'tamuá're'rii pajta a'íj jitze tyi'amua'tziitye'?

⁵ Ji'nye a'yaa paj tin jáaruuj tí'ij dios,

pajta jaatá' mej mij jaatyátzaahuaty'e'en tí'ij a'íjna jin tyámua'
 tyí'sejria'aj,

⁶ pajta jaatá' tí'ij a'ín tyu'ta'íjtaj néijmi'i jitze muáaj paj tyú'taahuaca',
 a'yaa paj tyaatá' tí'ij a'ín néijmi'que' antyúumua'reeriaj,

⁷ a'íjma jimi i cánya'xií ajta i túuru'uj, ajta a'íjma jimi i tyi'tyán
 simuáruunyj,

⁸ ajta a'íjma jimi i pína'see i maj rá'rie i jútye',

a'íjma jimi i hue'tyéé jájritze' maj ja'chej,

íajta néijmi'caa a'íjma jimi i jájritze' maj tyityá'xoo!

⁹ Tavástara', muáaj paj a'ín pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee
 tajimí,

íaj'íjna i paj jin ántyapuaj a'í pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!

9

Chuícarij a'íj ti jitze ma'can i Dios ti tyámua' naa tyí'uurej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze i
 ci'sitye'rij majta i canárij jitze. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

nyáaxie've' nyaj tyimuaatatyójtzi're'en néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime'
 nyajta tyu'taxáj i ti jéehua a jitze tyí'sejre' i ti naa tyu'sé'rin.

² Muáaj jútye' ímuáj paj já'sejre',

a jitze ma'can nu jaxie've' nyaj huajíjhua nyenyetyámua'va'aj,

ínyáaxie've' nyaj a'íj jitze ma'can tyu'táchuicaj je'ej paj ántyapuaj!

³ A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'í mu muéetzij jimi huatóo'uunaj;
 mue'távatzij majta je'en cui'nyij.

⁴ Muáaj paj juées pué'een i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere',

papu'ríj acáayixíj a' ípuáaj jitze, pej pij tyámua'
 tyino'xá'pui'íntari'tze'en.

⁵ Papu'ríj hua'ajtyá'xíj a'íjma i maj quee tyá'tzaahuaty'e',

pajta hua'antypua'rij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,

ípapu'ríj jusén jime' jo'riu'uj i maj jin hua'tamuá're'rihua'aj!

⁶ A'íjna i ti quee tyámua' tyihuojó'mua'raj pu'ríj huamuí',

majta jamuán huácuij i maj a'áa jo'cháatíma'caa i chájta'naj jitze jo'tíj
 a'ín tyejé'íjtaj,

muáaj paj hua'antypua'rityej,

capu che' hua' jimi séejre' i maj jin huo'támua'ree.

7 Ajta i Tavástara' a'íi pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime',
 a'íi pu arí tyámua' jáaruuj i ju'ípuáa ti'ij huo'xa'pui'intari'tze'en,
 8 néijmi'caa pu á'xijtye'en i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua,
 a'íi pu tyámua' naa tyihuo'ta'íjtye'sij ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee.
 9 Tavástara' pu tyámua' naa tyihua'cha'ij a'íjma i maj quee che' je'ej
 jájtyoovej;
 a'íi pu tyámua' tyihua'cha'ij mati'ijta je'ej tyityóomuajtyaj.

10 Tavástara',
 i maj muamua'tyej, muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
 ji'nye capáj a'náj mahuóohua'xij a'íjma i maj muahuoo.
 11 Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, i ti a'áa tyejé'ijtaj a'ájna a Sión;
 siahuo're'ixaatye' néijmi'que' i chájta'naj jitze je'ej ti a'ín tyi'tíj
 huáruuj.
 12 Dios pu hua'tamuá're'rii a'íjma i maj je'ej tyityóomuajtyej
 ajta quee yó'hua'naj i maj juyiin;
 puéjtzij pu huo'ta'sij a'íjma i maj hua'nyo'si'tye'.

13 Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
 cási' je'ej mu pua'aj nya'uurej i maj nyaxana've',
 ipata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámu'nyij!
 14 A'yaa nu nyij, a'ájna jo'tij ja'pueertaj a Jerusalén,
 a'yaa nu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'caa a'yan maj huacháatimee i
 cháanacaj japua ti muéetzij jimi xá'pui' mej mij tyu'táchuiicaj,
 nyej nyajta nyetyamua've' ji'nye muáaj paj nyajapuáj huatanyúj.

15 A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íi mu jujímua'aj je'ej pua'aj
 ju'uurej,
 a'íi mu jujímua'aj eetávitzej
 a'íjci jitze i tápi'narij a'íimaj maj tyu'tyá'avaataca' mej mij séecan
 huavívi'.

16 Tavástara' pu arí tyu'tá' mej mij jáamua'tyij,
 a'íi pu arí néijmi'i tyo'xá'pui'intarej.
 A'íj mu huatyévi'raj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij
 a'íjci jime' i tyi'tíj a'ín ti tyámua' jáaruuj ti'ij séej huatyéevi'.
 17 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj quee
 tyá'tzaahuatye',
 majta i maj yo'huá'xij i Dios,
 a'áa mu jo'tyá'itzeere'ej jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa,
 18 ji'nye camu a'náj huojo'huá'xij i maj quee je'ej tyéejviicue',
 capu ajta jusén jime' jó'vesij i maj jitzán tyi'ijchó've'.

19 Ájchesij, Tavástara',
 capáj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i tyáati' ti óotzaahuatye',
 pata'aj a'áa huo'xíjtye'en jo'paj muáaj já'sejre' a'íjma i maj quee
 tyá'tzaahuatye'.
 20 A'yaa paj huó'uurej mej mij tyu'tátziinye'en, Tavástara',
 ihuo'ta' mej mij uhuóomua'tzij maj tyétyecaa mana'aj pué'een!

10

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuire'en

¹ Tavástara', ¿jijnye pej pij a' imuáj já'sejre'?,

¿jijnye pej pij ja'avaaj ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaa?

² Jéehua pu ootzáahuatye', a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

ajta huápui'ij nyu'camui'ij jamuaritye' a'íjci i ti tyóoxaahuaj,

ajta a'íi pu huatyévi'ri'huaaj

a'íjci jime' a'íin ti tyámua' jáaruuj ti'ij a'íin séecan huavívi'.

³ A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íj pu jin óotzaahuatye' je'ej ti jusíj tyi'tíj tyí'xie've';

a'íi pu je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj i ti jéehua tyí'nyacua'aj ajta majúujipuaaj i Tavástara'.

⁴ A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu huápui'ij óotzaahuatye', ajta a'yan tyí'xaj tíjin:

“Capu Dios séejre'. Capu ma' a'tíj ti nyéetzij tyi'tíj jin ná'xijtye'ej.”

A'íi pu néijmi'i a'íin tyi'pué'een i ti jitzán tyí'mua'tzej.

⁵ A'náj ti na'aj pu tyámua' tyé'yi'ij je'ej ti tyi'tíj jin ricíj.

A'íjci jimi, capu séejre' i puéjtzij muáaj paj jaatá'an,

capu a' véjri' já'sejre' ti'ij a'íin jaaséj.

A'íi pu hua'a'tzej i maj jájcha'íire',

⁶ ajta a'yan tyí'mua'tzej tíquee a'tíj je'ej ja'uuren,

ti ajta quee a'náj tyi'tíj je'ej pua'aj rinyij jimi.

⁷ Tyényi'tze' pu jéehua éejnyinyii i ti je'ej pua'aj huánamuajrii,

ti hue'tzij pué'een ajta ti'ij séej je'ej pua'aj tyu'tájeevej,

nyúucaria'ra' pu ja'avaaj i ti quee jatá'caa ti juxáahuaj séjre'ej ajta i ti je'ej pua'aj een.

⁸ A'íi pu hua'eeve', a'ájna jo'maj jo'cháatimee,

ajta avíitzij jin jaje'catan a'íjci i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

Tyámua' pu naa tyé'sej a'íjci i tíquee pújoorej ti huatyóonaj:

⁹ a'yaa pu een ti'ij i muájyej ti a'aj je'ráaca'aj jo'tij já'tyasta',

a'aj pu'ij je'raque'tij ja'eeve' a'íjci i tíquee je'ej tyéejviicue',

a'yan tye'ejchó've'ej a'tzáaj ti japuan rájtzunaj,

ajta ti'ij jaatyéevi', aj pu'ij jaatyása'rieéchij i tápi'narij tzajta'.

¹⁰ A'yaa mu mij tyihuo'tyáxaahuataj i maj quee pújoorej maj huatyóonaj,

mati'ij a'íimaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹¹ A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'yaa pu tyí'mua'tzej ti i Dios tyojo'hua'naj,

ti ajta aróonamuaj ajta quee a'náj tyi'tíj huaséj.

¹² ¡Ájchesij, Tavástara', pajta ajmécataj!

¡Capáj huojo'hua'nán i maj quee je'ej jájtyoovej!

¹³ ¿Jijnye mej mij, nyaj Dios, a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij tyí'tyana'naj,

a'yan metyi'mua'astij paj muáaj quee huá'xijtye'en?

¹⁴ Muáaj paj asíj períj huo'séj maj huápui'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;

¡papu'rij huo'séj, pajta a'yan hua' jimi tyá'xa'pui'intare'en ti'ij tyi-hua'tyéviijtye'!

Muéetzij mu jimi juca'nyej a'íimaj i maj quee pújoorej maj hu-
atyóonaj,
muáaj paj huo'tyáhuüre'sij a'íimaj i maj xá'ricaanyij.
15 ¡Antyína'xij i hua' muáca' a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj!
¡Pajta huo'xájtje'en a'íjci jime' i maj je'ej pua'aj ricij
'asta na'aj quee che' tyi'tíj hua' jimi á'itzeeria'aj!

16 Tavástara' pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime';
ja'íimaj mu eerá'ityi'huaj jo'maj ja'chej i maj quee tyá'tzaahuatye'!
17 Tavástara', muáaj paj janamuaj je'ej maj muéetzij jimi tyá'huoo i
maj tyóoxaahuaj,
muáaj paj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa pajta huá'namuaj.
18 Tyámua' paj tyo'xá'pui'intari'tze'en a'íjci i ti xá'rican pajta a'íjci i ti
quee je'ej jájtyoovej:
¡che' a'íjna i tyáati', chuéj ti jin huatyátaavijhuaca',
quee che' tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyí'uurej!

11

Tyaj néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástara'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David
ti jo'yú'xaca'

1 Nyáaj nu jahuoo ti'ij i Tavástara' naatyáhuüre'.
Ajta ji'nye mej mij a'yan tyi'nye'ixaatye' tíjin:
“Huatá'uunaj a'ájna jo'tij i jiríj jo'quéetimee, a'yájna mati'ij i pína'see.
2 Huo'séj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj:
a'íi mu tyámua' ja'uurej i i'ríj a'íjci jitze i tú'namua'aj,
majta tyámua' tya'ajcájtje'sij i ti tye'ejvíi i tú'namua'aj jitze
majta je'en, a'ájna jo'maj jóo'avaaj,
a'áa mu joo'aváataj mahuá'cu'raj i tyétyacaa maj tyámua'
tyi'tyetyeityee.
3 Ajta típua'aj i maj tyi'ijta mequee tyámua' tyityetyúucha'íj,
¿tyi'tanyí jin je'ej rinyij a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyí'tyevij?”

4 Tavástara' pu a'úu já'sejre' i ju tyeyúuj tzajta' ti tyámua' een.
Ajta a'íjna i ipuariáara'an i Tavástara' tajapua' pu já'sejre',
ajta tyámua' naa tya'tányeerij
tyámua' pu'ij naa tyihuá'sej a'íimaj i tye'ityee.
5 Tavástara' pu hua'sej i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta i maj je'ej
pua'aj tyityetyúucha'íj,
ajta jéehua huápuí'ij hua'xana've'
a'íimaj i ti hua'ránajchi maj huatyényo'se'en.
6 Tavástara' pu tyu'tá'sij maj huatyéviyej a'íimaj japua i maj je'ej
pua'aj ricij,
a'íj mu jin huatyéviyij i ti'ixcuáa, i tiéj ajta i tyi'tíj maj a'yan
jatamuá'muaj tíjin asúufrej,
ajta tyu'tá'sij ti huatá'aacarej a'íj pu'ij jin néijmi'i tyu'riá'taasij.
¡Tavástara' pu a'yan tyá'xa'pui'intare'en je'ej ti hua' jimi tyi'tyéviijtíj!
7 A'íjna i Tavástara' capu tyi'tíj jin á'itzeere'
ajta a'íj xie've' i ti tyámua' een;

ja'íj mu mij jin nyéerima'ra' séjran a'íimaj i maj tyámua' tyí'tyesejre'!

12

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuüre'en
 I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i
 canárij arahuéaicaj ti tye'ejvivin. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'
 1 Taatyáhuüre', Tavástara', ji'nye camu che' séejre' i maj muéetzij jimi
 tyá'tzaahuatye' majta tyámua' tyí'tyesejre'ej,
 camu che' séejre' i tyétyacaa maj tyámua' metyityoomuámua're'.
 2 A'íi mu jucuanamuj séej jamuán majta séej;
 je'ej mu pua'aj tyí'jepe' majta quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj.

3 Tavástara', pata'aj je'ejcuuxij i hua'naana'
 a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta óotzaahuatye',
 4 i maj a'yan tyí'xaj tijin:

"A'íi pu'uj tajitzé juxie've' i tatyényij,
 tanyanúu pu tajapuá huatányuusij.
 ¿A'tanyíj óoca'nyej ti'ij tyitaata'íjtye'en?"

5 A'yaa pu tyu'taxájtaca' i Tavástara' tijin:
 "A'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee juca'nyej
 a'íjma mu je'ej pua'aj uurej majta puéjtzij hua'tá'caa.
 A'íj nu jin ijíj ájchesij,
 nyajta a'yan tyihuo'tyáhuüre'sij mati'ij a'íimaj jéehua tyá'xie've'."

6 A'íjna i Tavástara' ti jin tya'tóorasij a'íi pu jumua'tij;
 ja'yaa pu een ti'ij i pláataj ti huápuí'ij jumua'tij,
 maj tyámua' tyeetyáatiej i oornaj jitze aráahua'puaj pua'máj!
 7 Muáaj paj Tavástara', tacha'íj puá'mej,
 ja'náj tina'aj paj tacha'íj puá'mej a'íjma jimi i tyeítyee maj je'ej pua'aj
 ricij!
 8 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij jo'tij na'aj mu séejre'
 majta néijmi'que' i cháanacaj japua jaxie've' i ti je'ej pua'aj een.

13

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jáahuüre'en
 I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij David
 ti jo'yú'xaca'
 1 Tavástara',
 ¿A'najnyí pano'támua'reerij?
 ¿Nyi jusén jime' penyoyo'hua'xij?
 ¿A'najnyí pequee che' nye jimi huatyá'avaataj?
 2 ¿A'najnyí quee che' i nyaj júuricamej ajta i nyaxiéjnyu'caa
 jajpuéetzij ja'mej ajta mej mij quee che' a'náj tina'aj juxaamuijritya'aj?
 ¿A'najnyí nye quee che' a'íj jimi tyí'huüre'ej na'mej i ti nyéjcha'üre'?
 3 Tavástara', nyaj Dios,
 jnaaséj, pajta naatájeevej, tyámua' tyina'tányeeritye' i nyajíse'!
 jNyej nyij quee nyáaj huámui'nyij!

4 ¡Che' quee a'yan tyí'xajtaj i ti nyéjcha'íire' yee: "Nu'ríj jaatyáamue'tíj"!
¡Che' quee jutyamua've'ej tipua'aj nyáaj nie'rá'itzen!

5 Nyáaj nu a'íj jitze tyí'ca'nyej i paj jin nyaxie've',
nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've' ji'nye muáaj paj nyajapuáj hu-
atányuusij.

6 ¡Nyetyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara' a'íjci jime' ti tyámua' nye
jimi tyú'ruuj!

14

Tyi'tíj ti je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i tyáati'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti jitze
ajtyáma'can

1 A'íimaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej ti quee i
Dios séejre',

néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,
tyi'tíj mu jin huápu'i'ij je'ej pua'aj huaríj,
¡capu síj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íij!

2 Tajapuá pu ímuáj i Tavástara' hua'sej a'íjma i tyeítjee
ti'ij huo'séj tipua'aj síj séjre'ej ti tyihuojó'itej,
a'tíj ti i Dios huocaj.

3 Ajta néijmi'i mu meríj a'íj jitze ucájrurij i juyéj ti je'ej pua'aj een,
néijmi'i mu juxa'aj tyi'tíj jin meríj je'ej pua'aj huaríj.
¡Capu che' síj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íicaj!
¡Capu na'aj síj ma' já'sejre'!

4 Camu tyihuojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
a'íimaj mu hua'ci'in i nyetyeítteristyamua' ti'ij a'tíj ti páan
huácua'nyij,

a'íimaj i maj quee jahuoo jitzán ma'can i Tavástara'.

5 A'íi mu juviváaj muá'ju'un metyi'tzínnya'aj,
ji'nye Dios pu a'íjma jimi séejre' i maj ja'tzaahuatye'.

6 A'íimaj mu hua'xaahuaj je'ej maj tyá'xie've' i maj tyóoxaahuaj,
ajta i Tavástara' pu tyámua' tyihua'cha'ij.

7 ¡A'tzúj cuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sión
a'áa je're'nyej i ti hua' japua huatányuusij a'íjma i maj Israel jitze
ajtyáma'can!

Ti'ij i Tavástara' seequéj tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj jitzán aj-
tyáma'can,

a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can,
majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

15

Tyi'tíj ti i Dios tyicho 've' a'íjci jimi i tyáati'

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara',

¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa jo'queej já'ra'nyij jo'paj muáaj já'sejre'?,

1 ɔa'tanyij pújoorej tí'ij a'áa ja'cháaj já'ra'nyij jo'tij néijmi'i tyámua'
 tyejé'een tí ajta a' jítze ajtyáma'can?
 2 A'íí pu'uj i tí quee tyi'táj jin á'itzeere' ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij
 séecan jamuán,
 ajta a'íjna jin tyí'xaj i tí jì'ré'can jime' néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa,
 3 a'íjna i tí quee a'táj je'ej pua'aj tyí'xaj,
 a'íjna i tí quee je'ej pua'aj ja'uurej i ju' amíincuj,
 ajta quee je'ej pua'aj tyihuá'xaj i maj jimi avéjri' jo'cháatimee,
 4 a'íjna i tí hua'xana've' a'íjma i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj tyi-
 tyetyúucha'ij,
 ajta tzáahuatyí'ra'aj tyícha'ij a'íjci jimi i tí tyá'tzaahuatyé' i Tavástara'
 jimi,
 a'íjna i tí aróo'astee je'ej tí tyi'táj jin tya'tóorasij tyij ajta quee tyámua'
 tyé'yi'can jimi,
 5 a'íjna i tí hua'nyijtye' i jutúmii ajta quee huá'huavii mej mij jéetze'
 tyaanájchitye'en,
 a'íjna i tí quee jaxie've' tí tyi'táj ancuriáan avítzij jime' a'íjci jimi i
 tí quee tyi'táj jin á'itzeere'.
 A'íjna i tí a'yan tyi'tyúucha'ij, capu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej.

16

*Capu tyi'táj ajtáhua'aj séejre' tí jéetze' tyámua' een tyej tyij
 ja'ancuriá'an*

Je'ej tí tyi'riá'mua'aj jutzájta' a'íjna i David

1 ¡Nyéetzij náacha'ij, Dios, jì'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij
 naatyáhuuïre'en!

2 Nyáaj nu a'yan tyimuaaté'exaaj tijin:

“Muáaj paj nyavástara' pué'een, i tí néijmi'i nye jimi tyámua' tyi'uurej,
 capu tyi'táj ajtáhua'aj séejre' tí a'yan een patí'ij muáaj.”

3 A'íimaj i hua' dioosijtyamua' jéehua mu uhuájca'nyej,

a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj i maj hua' jimi tyá'tzaahuatyé',

4 a'íimaj i maj hua' mui'rej i jusáanturistyamua'

majta jéehua hua' jítze tyí'ca'nyej.

¡Canu a'náj tyi'táj a'yan uuren mati'ij a'íimaj ricij i xúure'ej jime'!

¡Canu a'náj huo'taxájta je'ej maj a'íimaj ántya'ruj!

5 Muáaj, Tavástara', muéetzij jimi nu néijmi'i tyí'ijcha'ij,

muáaj paj néijmi'i jin tyámua' tyinaatyátoosij,

nyajúuricamej nu muéetzij jimi jaatyátoosij.

6 A'íj nu tyu'mué'tij a'áa tí tyejé'sejre' jo'tij huápu'i'ij naa tyojo'sé'rin,

¡naa pu tyu'sé'rin a'íjna i nyéetzij tí tyinaací'ij!

7 Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástara', jì'nye a'íí pu tyámua' tyi-
 inu'cájuyetyej,

ajta néijmi'que' i nyatzájta' a'íí pu tíca' tyámua' tyinu'cámua'riityee.

8 A'náj tína'aj nu tyámua' tyá'mua'reej tí i Tavástara' nye jimi yésejre',

a'íí pu nyamuáca'ta' pujmua' séejre', canu nyij tyi'táj jin
 ootyá'itzeere'ej.

9 A'íj pu jin, i nyatzájta',

jéehua pu i nyaxiéjnyu'caa jutyamua've'.

Néijmi'i pu i nye tyéviij juxáahuaj séeria'aj ja'mej,

¹⁰ ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij jo'maj ty-
ityajá'ava'tacaa,

¡capáj tyu'tá'sij ti a'íjna i ti tyámua' a' jimi tyí'sejre' huatyéjpeteyej jo'tij
ja'tyácun!

¹¹ Panaataséjratye'sij i juyéj ti jitzán séejre' i júuricamej.

Jéehua pu tyámua'vi'ra'aj séejre' a'ájna jo'paj muáaj já'sejre',
tyámua' pu jusén jime' tyí'een muéetzij jimi.

17

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jimi tyámua' tyá'ra'nyij
Je'ej ti tyu'tyényuj a'íjna i David

¹ Tavástara', huánamuaj nyaj quee tyi'tíj jin á'itzeere',
pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij,
tyámua' tyu'namuaj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo,
ji'nye capu tyenyij jitze éejnyinyii ti tyí'hue'tacaa.

² ¡Che' muéetzij jimi jo've'me'en i maj jin ná'xijtye'en
ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyí'xa'puí'in!

³ Muáaj paj períj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,
tíca' paj mujo've'mej pej pij náacha'in,
tyámua' paj períj huápuí'ij naa tyinaatyéesej,
pajta quee tyi'tíj huátyoj ti je'ej pua'aj een.

Canu tyi'tíj huataxájtaca' ti quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj,
⁴ a'yájna mati'ij i séecan ricij,

nu'ríj ajtáaraa a'íjma jimi i maj jéehua junyo'si'tye',
a'yájna pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca' a'nyúucaa jitze.

⁵ Tyámua' nu naa tyu'méj a' juyéj jitze,
canu a'náj ajtáaraa a'íjci jitze a'nyúucaa i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁶ Dios, muéetzij nu jimi huatyényuusij,
ji'nye muáaj paj nyanamuaj,

pata'aj náanamuj, huánamuaj je'ej nyaj tyí'xaj.

⁷ Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin nyaxie've',
muáaj, i paj hua' japua huatányuusij a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire'
a'íimaj i maj jahuoo paj a'íjna jin huo'tyáhuíire'en i paj néijmi'i jin
putyí'uurej.

⁸ A'yaa paj tyináacha'in ti'ij a'yóoj paj huápuí'ij jaxie've',
miche' a'íimaj tyámua' tyináacha'in i maj a' jimi tyí'huíire'

⁹ a'íjma jimi i maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej,

¡i maj nyéjcha'íire' majta tyí'tyacui'caa a'íi mu meríj nyajná!

¹⁰ A'íi mu óotzaahuatyé', majta tyí'xaj mahua'xáahuataj i séecan,

¹¹ a'íi mu véjri' nyacújta' naavájraj

a'yaa mu tye'ejchó've' mej mij nie'tárieenyij a' chóota'.

¹² A'yaa mu huasérin mati'ij i muajyéj, muajyéj maj huápuí'ij
nyinyu'cacuj

a'áa mu mij tyámua' jé'een jo'maj jóo'ava'tacaa

majta huápu'i'ij a'íjna jin tyi'ijchó've' mej mij ootátzunaxi'in.

¹³ Ájchesij, Tavástara', ipata'aj huo'tanyó'si'tye'en a'íjma!

¡A'yaa paj huó'uurej mej mij tyítunutaxi'in!

A' chúun jime', a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

¹⁴ a'íjna i paj jin néijmi'i putyi'uurej, Tavástara', a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunyij,

¡hui'rájhua'xij a'íjci jitze i cháanacaj,

i maj jitzán jahuoo i ti tyihuá'ci'tyij!

Tyu'tá' mej mij a'íjma huoochíjtyaanyi'taj,

mej mij i hua'yojmua' tyú'cua'nyij 'asta mana'aj quee jó'vetyij,

ajta tí'ij a'yan ajta tyá'ra'nyij a'íjma jimi i hua' yaaxújmua'.

¹⁵ Ajta a'yan tyi'jiré'can jime', ney nyáaj nyaxáahuaj séeria'aj na'mej a'íjci jime' nyaj a' nyéerimij huaséj,

¡nyaj muéetzij jimi séjre'ej nyati'ijta huájistij!

18

Je'ej maj tyu'táchuiicaj mati'ij tyu'tyámue'tin

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti jitze ajtyáma'can, Tavástara' ti jimi tyí'huiire', i ti a'íjci i chuüicarij huatáchuicaca'aj tí'ij i Tavástara' japuan huatanyúj a'íjci jimi i Saúl ajta néijmi'caa jimi i maj jájcha'íria'ca'aj. A'íj pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

¹ Muáaj, Tavástara', a'íj paj pué'een i nyaj jin uhuájca'nyej; ¡nyáaj nu muaxie've'!

² Muáaj paj naatyáhuüire'ej,

a'íj paj pué'een i ti nie'cánasij,

i ti nyajapuáj huatányuusij,

nyaj Dios,

i tyetyéj ti nyéetzij naatyánasij,

i nyaj jin huatyényanaj,

i ti néijmi'i putyi'uurej tí'ij nyajapuáj huatányuunyij,

ajta i ti jitzán i'ríj nyaj huatyénya'avaaj jútye' imuáj.

³ Muáaj, Tavástara', a'yaa pu a jimi tyi'tyéevijtij mej mij tyu'táchuiicaj,

nyati'ijta muaatájeevej, aj paj nyaj japua huatányuusij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire'.

⁴ A'íjna i ti tye'entyípuaapua'rityee pu naatyáajj'quej

nyetyu'tátzin a'íjci jimi i ti néijmi'i tye'entyi'únaj.

⁵ A'íjna i ti tye'entyípuaapua'rityee pu nyojo'riej,

¡a'íj pu naatyáajj'quej tí'ij naajé'caj!

⁶ Nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa Tavástara' nu jimi huatyéenyuj,

naatyéenyuj tí'ij i Dios naatyáhuüire'en,

a'íj pu'ij náanamujri' i ju tye'yúuj tzajta',

¡a'íj pu jáanamujri' i nyaj huájjhuaca'!

⁷ Aj pu'ij huápu'i'ij ca'nyín jin huatóoca'tzij i chuéj,

- a'íi pu néijmi'que' tyu'tóoca'tzij i jiríj,
 a'íj pu jin tyu'táhuaaxij i Tavástara' ti nyú'camui',
 8 Tzú'rita' pu citzíj iráanyej,
 ajta i tyényi'tze' i tiéj ti néijmi'i tye'entyi'ú'naj,
 jutyényij jitze pu ti'ixcuáa éejhua'naa ti a'táatimee!
 9 A'íi pu tya'antacúj i tajapuá, ti'quij yava'cáanyej.
 ¡Ajta jityán i icájra'an jitze jéehua pu jéetirij séjria'ca'aj ti xú'muaa!
 10 A'íj pu séej japua avé'yixij i tajapuá maj tyí'huüre', ti'quij huatará'raj
 a'íi pu jaatátajchaca' i áacaj.
 11 A'íj pu jin huatyóo'avaataca',
 ajta a'íjna jin ahuóonaj,
 i jéetirij ti xú'muaa ti jéehua séjria'ca'aj
 ajta a'íjna jitze i jéetirij ti xú'muaa jéehua pu jájtyij séjria'ca'aj.
 12 Aj pu'ij tatzárij áan je'ráanyej jo'tij je'ej jé'eenye'ej ti a'yan
 huasé'rihua'aj ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in i víityee,
 aj mu mij i jéetirij tzajta' tyéetyee aje'cáavatzij ajta ti'ixcuáa ti
 a'táatimee.
- 13 A'íjna i Tavástara', jútye' imuáj ti já'sejre',
 a'yaa pu jútye' imuáj i nyúucaria'ra' tyu'tánamuajrej ti'ij víityee maj
 huatányuunyij,
 tyéetyee jamuán ajta ti'ixcuáa ti a'táatimee.
 14 A'yaa mu i víityee tyityetyóona'axcava'raj ti'ij i'ríj ti jin
 tyu'támuünyij,
 cha' mu'uj mij huatoo'uj a'íimaj i maj nyéjcha'üre'.
 15 Ajta pu huataséjre i ti quee séjria'ca'aj tyétye' imuáj i jájritze',
 ajta i cháanacaj ti japua aróoca'nyej a'íi pu ajta huataséjre
 a'íjna jime' ti tzányire' huatánamuajre i nyúucaria'ra' i Tavástara',
 ajta a'íjna jime' i ti ca'nyíin jin tyu'tají'tzej.
- 16 Dios pu jumuáca' jin na'ajriáj jútye' imuáj jo'tij a'íin já'sejre',
 jumuáca' pu'ij ajta jin na'ajriáj a'íjci jitze i jájritze' ti jéehua ootí'.
 17 Nyajapuáj pu huatanyúj a'íjma jimi i maj huápu'ij uhuácaca'nye'
 maj nyéjcha'üre'.
- I maj nyaxana'va'ca'aj majta jéetze' uhuácaca'nye' nye quee nyáaj.
 18 A'aj mu naatanyó'si'tyej nyati'ij quee je'ej tyéejviicue'raca'aj,
 ajta i Tavástara' pu naatyáhuüi,
 19 a'íi pu ni'rájtoo jó'nyej nyaxáahuaj já'sejria'aj,
 ¡nyajapuáj pu huatanyúj a'íjci jime' i ti nyaxie'va'ca'aj!
 20 I Tavástara' pu naatá' i nyaj jaamué'tij
 a'íjna i ti nyaci'puáatacaj a'íjci jime' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'ij,
 21 ji'nye nyáaj nu a'íj jitze ucáamej i juyáara' i Tavástara',
 ¡canu a'náj jaatyáhue'taca' i nyaj Dios!
 22 Nyáaj nu a'náj tina'aj jamua'reej je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',
 canu a'náj jaatyáahuataca' je'ej ti a'íin junyúuca a jin tyu'ta'íjtaca'.
 23 Canu tyi'tíj jin a'itzéeria'aj naaméj a'íjci jimi,
 nu'ríj ajtáara a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een.
 24 Tavástara' pu tyinaatá' tyi'tíj nyaj huamue'tij
 a'íjci jime' nyaj néijmi'i jin tyámua' huaríj jo'tij a'íin já'sejre'.

25 Muáaj, Tavástara', tyámua' paj éenye'ej séejre' a'íjci jimi i ti tyámua' tyí'sejre',

ajta jì'reenye'ej séejre' a'íjci jimi i tiquee tyi'tíj á'itzeere',

26 pajta quee hue'tziz jin séejre' a'íjci jimi i ti quee tyí'hue'tacaa,

pajta huápuí'ij jaria'mua'reej a'íjci jimi i tu'cájmua'rej.

27 Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj quee óotzaahuatye', pajta jéehua huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj óotzaahuatye'.

28 Muáaj, Tavástara', muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej,

muáaj, nyaj Dios, muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej a'ájna jo'tij jo'tíca'.

29 Muáaj paj naatáhuüre'sij a'íj nu jin jaatyánasij a'íjci i ti nyéjcha'üre', ajta quee naatyánasij i ti jin curia'námi'hujmee i hua' chájta'naj.

30 A'ájna i juyáara' i Dios néijmi'i pu jin tyámua' een,

ajta i ti jin tya'tóoratziiri' i Dios a'íj pu jitze i'ríj tyaj jitzán tyú'ca'nyej,

¡Dios pu huo'tyécha'üisij néijmi'caa a'íjma i maj jitzán tyí'ca'nyej!

31 ¿A'tanyíj Dios pué'een, ti quee Tavástara' jitze séejre'?

¿Tyi'tanyí dios ra' ajtáhua'aj sñj séejre' ti'ij taatyécha'ín?

32 Dios pu a'ín pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa,

a'íj pu tyámua' ja'uurej je'ej nyej nyáaj tyi'tyínyecha'ij,

33 a'íj pu tyi'tá'caa tiquee a'chu tyíjetyej i nye chapuáaj, a'yájna ti'ij i muaxáj,

ajta nyatá'caa nyej nyij tyámua' eenye' séejre' jútye' ímuáj,

34 a'íj pu tyámua' nya'uurej nyej nyij huatyéno'se'en,

ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij ja'antyítutaj i tú'namua'aj tyapúusti' i jin taavijhua.

35 Muáaj paj nyecha'ij pajta nyajapuáj huatányuusij,

pajta tyámua' naa tyí'nyevi' a'muáca'ta' jime',

pu'ríj tyámua' tyinaatyáhuüi a'ájna muáaj paj tyinaatá'.

36 Tyámua' paj tyú'ruuj i nyajuyéj jitze ti'ij quee tyi'tíj nyetyesi'huaritye',

canu nyij tyi'tíj jitze éejcataj i nya' íicaj jime'.

37 Nyahuo'taven i maj nyéjcha'üre' nyajta je'en huo'táa'saca',

aj nu nyij tányij huariá'raa nyati'ij hua'antyipua'ritya'aj.

38 Nyahuo'tyátzaanaxij. Camu che' ájhuiixij.

A'íj mu eetavátzij jó'nyaj ja'ra'íicajmee.

39 Muáaj paj ca'nyíjra'aj naatá' nyati'ij huatyéno'sej,

muáaj paj a'yan huó'ruuj maj a'íjmaj nye jimi ecóotutaxi'in i maj quee tyu'namuaj,

40 ajta mej mij nye jimi huatóo'uunaj a'íjma i maj nyéjcha'üre'.

A'yaa nu nyij tyihua'antyipua'rij a'íjma i maj nyaxana'va'ca'aj.

41 A'íj mu jahuocca'aj maj huo'táhuüre'en, ajta capu a'tíj huo'táhuürej, Tavástara' mu majta huatajé, ajta a'ín quee huó'namuajri'.

42 ¡A'yaa nu huó'ruuj ti'ij chuéj ti muünyíj áacaj ti jajcui'naj!

¡Nyajta a'yan atyihuojóoraxij ti'ij xiéerij a cáayej jitze!

43 Nyajapuáj paj huatanyúj a'íjma jimi i tyeítyee maj quee tyihuojó'itej,

pajta naatá' nyej nyij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj majta tyeítyee nyahuüre' i nyej nyáaj quee huá'muajtyajca'aj.

44 Mat'i jta náanamuaaj, a'íi mu na'rá'astijre'ej,
 tyeítyee mu tyámua' tyí'nyaxaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
 45 majta séecan i tyeítyee i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee
 a'íi mu quee che' je'ej jájtyoovej
 majta juviváaj iiráaju' jo'maj jóo'avaataca'aj.
 46 ¡Che' jusén jin séjre'ej i Tavástara!
 ¡Che' tyámua' eenye' i ti nyecha'ij!
 ¡Nyiche' va'cán jin tyámua' tyeetyátoonyij i Dios ti nyaj japua
 huatányuusij!
 47 A'íi pu Dios pué'een i ti puéjtzij huo'ta'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj
 nyoorej
 ajta naatá' nyej nyáaj tyihuo'ta'íjtye'en i ti chájta'najmee jitze.
 48 A'íi pu nyajapuáj huatányuusij i maj jin nyajaaxiejvi' i maj
 nyéjcha'íire',
 ajta a'íijma jimi i maj quee tyihuojó'itej i maj nyeyo'si'tya'cuj.
 ¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj japua huatányuusij a'íijma jimi i
 tyétyacaa maj tyo'cájaaxiejve'!
 49 A'íj nu jin tyí'muatyójtzi're' hua' tzajta' i tyeítyee,
 nyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jitze i paj jin ántyapuaj.
 50 Muáaj paj tyi'tá'caa ti tyu'tyámue'tij a'íjna i paj rey jin ja'antyíhuoj,
 a'náj tina'aj paj tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i David pajta i maj jitzán
 eeráma'can.

19

I ti jin i Dios naa huasé'rin a'íjci jitze i ti tyú'taahuaca'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David
 ti jo'yú'xaca'

1 I tajapuá ti séejre' pu jaxaj i ti jin i Dios naa huasé'rin,
 ajta i ti tyú'taahuaca' pu jin ámiteere' ti a'íin jéehua tyu'yí'tin.

2 A'náj tina'aj mu jatyáxajta,
 majta i tíca' néijmi'que' jamua'reeren.

3 Tyij ajta quee namuajre' i maj tyi'tyáxajta
 capu síj nyúucarij namuajre',

4 ajta i nyúucaria'ra' pu néijmi'que' mua'reeri'huan i cháanacaj japua,
 a'áa pu já'mua'reeri'huan jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.

A'áa pu Dios tyámua' tyojo'ruuj ti'ij i xicáj a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij,

5 ajta a'yan tyi'ráamej tyámua' éenye'ej ti'ij i ti huatyényeíichij,
 a'yaa pu tyu'tóotyamua've'sij ti'ij i ti tie'chacaa ti'ij tyu'mué'tin.

6 A'yaa pu i xicáj utyeje'ejnyésij jitzán i jútye' ti séejre',
 ajta je'en uja'ancárutyij yu pujmua' a'íjci jitze i tajapuá ti séejre',
 ajta quee huatá'riitarij ti tyi'tij huatyóo'avaaj ti'ij quee
 jatyátieexi'rasime'en.

7 Néijmi'i pu jin tyámua' een i Tavástara' ti jin tyí'mua'taj,
 j'i'nye a'íi pu jájcuacan tyu'tá'caa i júuricamej.
 Tyámua' pu een i Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca',
 j'i'nye tyámua' pu tyu'cámua'riityej a'íjci i tyáataj ti quee
 óotzaahuatye'.

8 I Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca' tyámua' pu tyí'een,

jì'nye tyámua'vi'ra'aj pu tatá'caa i taxiéjnyu'caa tzajta'.
 I nyúucarij ti jin tyu'ta'íjtaca' i Tavástara' a'íi pu jumua'tij
 ajta tyámua' tyita'tanyéjnye'riyee i taji'ij jitze.

⁹ Tyámua' pu een i Tavástara' tyaj jin huátzaahuatye'en
 ajta jusén jime' séejre'.

Jì'récán jime' pu séejre' i nyúucarij Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca',
 néijmi'i pu'ij a'íin tyámua' tyí'een,

¹⁰ jíéetze' pu tyá'najchij quee i ooroj ti jumua'tij!,
 jíéetze' pu áncacaj mequee i sarátyee maj jumua'tij!

¹¹ A'íi pu a'íin pué'een i ti jacha'ij a'íjci i ti muéetzij muahuíire',
 ajta tyámua' jimi tye'mej tìpua'aj ja'rá'astijre'en.

¹² ¿A'tanyj jusíj jamua'reeren tyi'tíj ti jin quee xá'puí' huaríj?
 ¡Tyinaatú'uunyi', Tavástara', i nyaj jin quee xá'puí' huaríj avúitzij
 jime'!

¹³ Capáj tyi'tá'care'en ti óotzaahuatye'ej a'íjna i ti muahuíire',
 capáj tyi'tá'care'en ti a'íin tyinaata'íjtye'en i nyaj jin á'nyatzaahuatye'.
 A'yaa nu nyij tyáat' tyi' pue'éenye'ej na'mej ti quee tyi'tíj jin á'ítzeere',
 a'yaa nu nyij quee che' va'cán jin tyi'ijxána'cira'aj na'mej.

¹⁴ Che' tyámua' eenye' muéetzij jimi
 i nyenyúucaaa ajta je'ej nyaj tyí'mua'tzej,
 Nyavástara', muáaj paj nyahuíire' pajta nyajapuáj huatányuusij.

20

Je'ej tyaj tyityeetyényuunij tyej tyij tyu'tyámue'tin

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuúicaj. Chuúicarij David
 ti jo'yú'xaca'

¹ Che' i Tavástara' muáanamuj tìpua'aj je'ej petya'amua'ajcáj,
 che' i Dios ra' a'íjci i Jacob a' japua huatányuunij.

² Che' a'íin uyo'ta'ítyej i paj jin huatyá'huíire'en
 a'áa pu imúáj yo'ta'ítyij a' ti a'yan tyaja'rájtyapua jìjin Sión.

³ Che' néijmi'i tyo'támua'reej i paj jimi tyu'támu'vejritaca'
 ajta tyámua' tyihua'ancuria'an i ya'muáatye'e paj jimi
 huo'támu'vejritaca'.

⁴ Che' néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyá'xie've'
 ajta je'en a'yan huárinyij je'ej paj períj tyaataxájtaca'.

⁵ A'yaa tu tyij a'íjna jin tyí'ye'esten i paj jin tyu'tyámue'tij,
 tyajta je'en jútye' ajmójca'taxi'ij
 nyúucaritze' a'íjci i taj Dios.

¡Che' i Tavástara' néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyaatáhuaviiraj!

⁶ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Tavástara'
 jaatá'sij ti tyu'tyámue'tin a'íjna i rey a'íin ti ja'antyíhuoj,
 ajta janamujran a'ájna a tajapuá jo'tij tyámua' tyejé'een,
 a'íi pu jaatá'sij i ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij va'cán jin tyu'tyámue'tin.

⁷ Séecan a'íjma hua'ajcha'ij i cariaata' i maj jitzán huanyo'se'en
 majta séecan i cahuáayu'uj huáya'muaj,
 tyajta ityáj a'íj tu jitze ajtyu'uj i Tavástara' taj Dios.

8 A'íi mu tyítunutaxij, mati'ij mij eetávatzij,
tyajta ityáj tyóoche' tu tyámua' een tyajta huatyu'uj.

9 Tavástara', ¡huatá' ti tyu'tyámue'tin a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee!
¡Pajta táanamuaaj tyati'íjtá muaatájeevee!

21

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyati'ij tyu'tyámue'tin

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij David
ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara', a'íi pu jutyamua've' i ti rey jin tyi'tyéjvee ji'nye
ca'nyíjra'aj paj jaatá',
¡jéehua pu huápui'ij jutyamua've' ji'nye muáaj paj jaatá' ti
tyu'tyámue'tin!

2 A'yaa paj huaríj je'ej ti a'ín tyá'xie'va'ca'aj,
capáj tyi'tíj jin quee a'yan huaríj je'ej ti a'ín tyimuaatáhuaviiri'.

3 Muáaj paj jaataxié'vej pajta va'cán jin tyámua' tyeetyájtoo
pajta cúruun ju'cárujtyi'ri' ooroj ti pu'éen.

4 Júuricamej pu muaatáhuaviiri', muáaj pej pij jaatá',
júuricamej ti á'tyeeren ajta quee tyi'tíj jin je'ej rinyij.

5 Tyí'muatyojtzire' a'íjci jime' paj jaatáhuíi, ¡íjij pu va'cán jin
putyí'uurejve,
muáaj paj jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en ajta je'en ji'réenye'ej
séejre'.

6 Jusén jime' paj tyámua' tyeetyájtoo,
jéehua pu jutyamua've' a'íjci jime' paj jitzán séejre'.

7 Muáaj, rey paj pu'éen, capu a'náj antyipua'rij i paj jin tyi'tyéjvee,
ji'nye Tavástara' paj jitze tyí'ca'nyej,
ja'íj paj jitze tyí'ca'nyej i ti jin muaxie've' a'íjna i ti jútye' ¡muáj
já'sejre'!

8 A'íjna i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íi pu néijmi'caa huata'sij i maj
muájcha'íire',

ja'muáca'ta' paj jin huo'táa'sij i maj muaxana've',

9 a'úu paj huojotyátoosij i oornaj tzajta' ti ú'taa
pati'ij a'íj jin huatá'sejrataj pej pij huo'xíjtye'en.

A'íjna i Tavástara', ti jin nyú'camuí',

a'íj pu jin hua'antyipua'ritye'sij i tiéj jime' ti néijmi'i
tye'entyípuaapua'rityee.

10 Pajta huo'rio'uunaj íyan cháanacaj japua pajta hua' tzajta' i tyeítýee
a'íjma i hua'yojmua' pajta i maj hua' jitze eeránysesij.

11 Tyij majta jaxie'va'aj maj je'ej pua'aj muáa'uurej

majta jaxajta je'ej maj huárinyij a' jimi

capu a'yan tye'mej je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',

12 ji'nye muáaj paj huo'tamuáaritye'sij,

a' tú'namua' paj jin a'íjma huatyámue'tij.

13 ¡Ájchesij Tavástara', a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

¡Tyetyí'ye'estej tyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jime' paj tyu'tyámue'tij!

22

Je'ej ti tyí'jijhuaj i tiquee je'ej jájtyoovej ajta i chuícarij maj jin tyaatatyojtzi're'en

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jime' i cuínarij ti a'yan ántyapuj tijin "Í muaxáj ti séejre' tí'ijta i xicáj eeré'nyej". Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Muáaj paj nyaj Dios, muáaj paj nyaj Dios,

¿ji'nye pej pij manúuriej?,

¿ji'nye pej pij quee paj mujo've'me'en pajta je'en nyajapuáj huatányuunyij?,

¿ji'nye pej pij quee nyanamuj nyati'ijta nyeyiinyej a' jimi huatényuunyij?

² Muáaj paj nyaj Dios,

tújca nyajta tíca' nu a'jimi jahuoo, ajta capáj nyanamuj,

¡capu je'ej tyí'rij nyej nyij huányaso'pe'en!

³ Pajta muáaj néijmi'i jin tyámua' een,

muáaj paj tyí'ijta, néijmi'i mu tyí'muatyojtzi're' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁴ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij mu a' jitze tyu'cá'an,

a' jitze mu tyi'ca'nyajca'aj, muáaj pej pij hui'rájtoj,

⁵ mamuaatáhuaviiri' paj huo'táhuüre'en, aj pej pij huo'ta' maj juxáahuj séjre'ej,

a' jitze mu tyu'cá'an, ajta capáj muáaj huo'tyáxaahuataca'.

⁶ Ajta canu nyáaj tyáati' pué'een, sulu chui'nuj nu pué'een,

ja'íi nu pué'een i tyeítyee maj néijmi'i jatya'aatzej!

⁷ A'íimaj i maj nyeséj, a'íi mu nyéetzij nya'a'tzej,

jéehua mu ná'xaahuaj, majta nye jimi naa tyitye'cámu'vajra

⁸ majta a'yan tyi'xáataj tijin:

"A'múu pu i Tavástara' jitze tyí'ca'nyej,

che' a'íin i Tavástara' ji'rátóonyij.

A'íjci jime' i ti huápuí'ij jaxie've', che' a'íin japuan huatányuunyij."

⁹ A'yaa pu'ij tyí'een:

muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj i jucáara' jitze i náanaj,

pajta tyu'tá' nyej nyij jitzán huányaso'pe'en.

¹⁰ Nyati'ij quee xu nyáaj huanie'huacaj,

muáaj paj a'íin pué'eenye'ej i paj nyaj jime' antyíamua'reeriaca'aj,

nyati'ij nyana'aj tyí'sejria'ca'aj i jucáara' jitze i náanaj,

muáaj paj nyaj Dios pué'een.

¹¹ Capáj nye jimi ajtáyí'can,

ji'nye véjri' pu yetyí'sejre' i ti je'ej pua'aj tyí'nyu'uurej,

ajta quee a'tíj nyaj jamuán yésejre' tí'ij naatáhuüre'en.

¹² A'yaa mu meríj tyinyajná mati'ij i túuru'uj a'íimaj i maj nyéjcha'üre', a'yaa mu huasé'rin mati'ij i túuru'uj a'áa maj já'ma'can a'ájna a Basán,

¹³ a'yaa mu tyí'tyaci'xij mati'ij i muajyéj i maj huápuí'ij nyinyu'cacuj,

a'íi mu jacácuaxa'va'raj majta je'en nyéetzij nyatache'vej.

¹⁴ A'yaa nu een ti i jájtyij ti tyixírej,

ajta i nyacaríj arí néijmi'i eerácuuxij.

Ajta i nyaxiéjnyu'caa a'yaa pu een tí'ij i xíjca
a'í pu arí ij tyáxisij i nyaj tzajta'.

¹⁵ A'yaa pu arí tyu'tyáahuaj i nye tyenyij tí'ij i xaríj tí hu-
atyáteeri'huaca',

ajta i nyenyanúu arí arávi'taxij yujtyí pujmua'.

¡Chuég tí muíinyíj paj jín na'vá'naj cuxáa nyaj nyeríj huamuí'!

¹⁶ A'yaa mu cuxáa tzi'cíj, jéehua mu i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
a'í mu meríj néijmi'que' nyeria'naj,

majta meríj tyinaapuég i nyamuáca' jitze majta nya' ícáj jitze.

¹⁷ F'ríj nyaj jaatyé'iten i nyacaríj.

A'náj tína'aj mu na'ráasej a'ímaj i maj nyéjcha'íire',

¹⁸ a'í mu meríj tyu'rióotui'ij i tyí'nyacaanaa,
majta a'íjci jín jumue'tij.

¹⁹ Pajta muáaj, Tavástara', i paj a'ín pué'een i nyaj jín uhuájca'nyej,
¡capáj nye jimi ajtáyi'can!, ¡jiye'tzín paj mujo'vé'me'en pej pij
naatáhuíire'en!

²⁰ Pata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámuí'nyij a'íjci
jime' i chúun,

capáj tyi'tá'care'en mej mij naajé'caj a'ímaj i tzi'cíj,

²¹ Pata'aj nyaj japua huatányuunyij mej mij quee naatyájci'mej i
muajyéj,

¡pajta tyu'tyáanaaj tí'ij quee je'ej nya'uurej i hua'ahuaj i túuru'uj!

²² Nyáaj nu a' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej i nye íhuáamua',
nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj a'ímaj jóosi'rii.

²³ Mua'aj, mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara', ¡se-
tyu'tatyójtzi're'!

¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij a'ímaj i maj Jacob jitze
eeráma'can!

¡Miche' néijmi'i jaatyáanaajche i maj Jacob jitze eeráma'can!

²⁴ Ji'nye capu a'ín séej huatyáxaahuataj capu ajta séej quee namua-
jran

a'ímaj i maj quee je'ej tyéejviicue' maj jín japuéjtzitarej,
capu ajta a'íjma jimi huatyóo'avaataj.

¡A'í pu huá'namuaj matí'ijta jimi jahuoocaj tí'ij huo'tyáhuíire'en!

²⁵ Hua' tzajta' a'tyéityeristyamua' i maj jéehua ará'asej
nyetyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' i paj tyámua' een,

hua' jimi i maj tzáahuatyi'ra'aj a' jimi tyícha'ij
nyamua'ra'astijre'ej tyi'tíj nyaj jín atányarasij.

²⁶ Setyú'cua', mua'aj mu siaj quee je'ej jájtyoovej,

'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj,

setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', mua'aj mu siaj jahuoo,

siata'aj sij jéehua á'tyeevi'in siaj a'yan huacháatime'nyij.

²⁷ Néijmi'i i maj séej chuég japua jo'cháatimee majta i maj séej
nyúucarij jín tyí'xaj,

a'ímaj i tyeítyee maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i chuég joo'ástimee,

xo'támua'reej i Tavástara', siajta je'en jimi mujo'vá'ju'un,

a'íj xu jimi tyítunutaxi'in.

28 Ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i Tavástara' i ti Rey jin tyí'ijta,
ajta néijmi'caa tyí'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.
29 Jimi xu ecóotutaxi'in siajta a'íj siana'aj huatyáanajchej,
néijmi'i i maj jéehua tyú'cha'ij,
néijmi'i i maj chuéj ti muíinyíj huatyóotaahuaj,
ji'nye camu a'íimaj jujímua'aj júurij.

30 I maj nyej jitze eerányesij a'íi mu jaatyánajchij i Tavástara'
majta jusén jime' jitzán ma'can tyi'xáataj muá'ju'un,
31 ajta i maj majca'huáyee nanie'huan, a'íi mu huo'té'exaatye'ej
i paj jin tyámua' tyá'xa'pui'intare' ajta je'ej paj tyí'muarie'.

23

A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'íin pué'een i ti nyecha'ij
Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'íin pué'een i ti nyecha'ij,
capu tyi'tíj ná'itziitye'.

2 A'áa pu nyaja'ta'caa nyej nyij huányaso'pe'en a'ájna jo'tij naa
tyojo'huá'raa,

ajta a'áa nyojoovi'tij jo'tij quee ca'nyíin já'mui'yej,

3 ca'nyíjra'aj ti jájcuaaj pu nyatá'caa

ajta juyéj jitze náavi'tij ti huatóoje'yej,

a'íj pu jin tyámua' yeetyátoosij je'ej ti a'íin ántyapuaj.

4 Tyij nyajta a'áa joomé'en jo'tij jéetze' jo'tíca' ti tyú'uu tzajta',
canu tyi'tíj jin tyi'tzínnye'ej na'mej,
ji'nye muáaj paj Tavástara', nyaj jamuán yésejre'.

5 Tyámua' paj nye jimí tyí'uurej

hua'jhisapuaj a'íjma i maj nyéjcha'íire',

pajta nyaj mu'uj jitze na'vá'huaaj a'íjci i ti naa tyaarie'ej,

ajta jéehua nye jitze tyí'sejre' a'íjna i ti naa tyí'een muáaj paj
tyinyatá'caa.

6 A'íjna muáaj paj tyinaatapuéjvej ajta i paj jin nyaxie've' a'íi mu nyaj
jamuán yésejre'

nyati'íj nyana'aj pua'an xicáj á'tyeeren,

ajta a'ájna jo'paj ja'chej, Tavástara', a'áa nu jusén jime' ja'cháaj
na'mej.

24

A'íjna i Rey ti jin tyi'tyéjvee ti naa huasé'rin
Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara' pu ja'a'rij néijmi'i i cháanacaj,

ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre',

majta néijmi'i i maj jitzán ajo'cháatimee.

2 Ji'nye Tavástara' pu tyámua' jáaruuj i ti jitzán aróoca'nyej i chuéj
ajta tyámua' jáaruuj i jájritze' ajta i játya'naj jitze.

3 ¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa jo're'nyej jo'tij je'ej je'en i Tavástara'?

¿A'tanyíj pújoorej tí'ij a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij i tyeyúujra' tzajta' tí naa een?

⁴ A'íjna i tí tyámua' een i jumuáca' jitze i jumua'tzíra'aj jitze ajta quee tyi'tíj jín tyi'ijxána'cira'aj a'íjna i tí quee sánturij na'michej ajta quee hue'tzij jín tya'tóoratzí'racaa.

⁵ A'íjna i Tavástara', ajta i Dios tí japuan huatányuusij, a'íi pu tyámua' tyetyátoosij ajta tyámua' naa tyá'xa'pui'intari'tze'en.

⁶ A'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan eenye' a'íimaj i maj jahuoo i Tavástara', a'íimaj i maj jahuoo maj jaaséj jo'tij já'sejre' i Dios ra' a'íjci i Jacob.

⁷ ¡Che' antácuunyi'huaxi'in i puéertaj tí jusén jín séejre'!
¡Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj, a'íi pu'ij utyárutyij a'íjna i tí naa huasé'rin i tí Rey jín tyi'tyéjvee!

⁸ ¿A'tanyíj a'íin pué'een i tí naa huasé'rin i tí Rey jín tyi'tyéjvee?
¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', i tí uhuájca'nyej ajta jéehua jaayí'tin tí huatyényo'se'en!

¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', i tí jaayí'tin tí tyu'tyámue'tin a'ájna jo'maj já'nyo'se'!

⁹ ¡Che' antácuunyi'huaxi'in i puéertaj tí jusén jín séejre'!
¡Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj, a'íi pu'ij utyárutyij a'íjna i tí naa huasé'rin i tí Rey jín tyi'tyéjvee!

¹⁰ ¿A'tanyíj a'íin pué'een i tí naa huasé'rin i tí Rey jín tyi'tyéjvee?
¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara' i tí néijmi'i putyí'uurej!
¡A'íi pu a'íin pué'een i tí Rey jín tyi'tyéjvee tí ajta naa huasé'rin!

25

Je'ej tí síj tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij tí i Dios tyámua' tyu'cájuyetyej

David tí ja'a'rij

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij;

² nyaj Dios, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej:
capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en.
¡Miche' quee nya'a'tzej a'íimaj i maj nyéjcha'íire'!

³ ¡Che' quee a'náj tyévi'si' huataséjre'en
síj tí muéetzij jitze tyí'ca'nyej!

¡Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj
a'íimaj i maj cha'mana'aj tyi'tíj jín je'ej pua'aj tyí'muaxaj!

⁴ Tavástara',
naataséjratye' a' juyéj,
pata'aj a'íj jitze tyámua' tyináavi'tisime'en,

⁵ ná'anví'tichij, nu'cájuyetyej a'íjci jitze i tí ji'ré'can jime',
jí'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i tí nyaj japua huatányuusij.
A'náj tina'aj nu muéetzij jitze tyí'ca'nyej.

6 Tavástara',
ootámua'reej i paj jin taxie've' i paj jin tá'cu'vej
i paj a'náj tina'aj tasejratye',

7 ajta capáj ja'tamuá're'rihua'an tyi'táj nyaj jin ootyá'itzee
nusu tyi'táj nyaj jin je'ej pua'aj huaríj nyati'ij nyooj tyamueestaca'aj.
Tavástara', nyéetzij paj no'támua'reej,
a'íjci jime' paj va'cán jin nyaxie've' pajta i paj jéehua tyinaatapuéjvej.

8 Tavástara' pu tyámua' een ajta quee tyi'táj jin á'itzeere',
a'íi pu tyámua' huá'uurej je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj
tyi'íjxána'cira'

9 ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej a'íjma i maj quee óotzaahuatye',
ja'íi pu tyámua' huá'uurej mej mij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj!

10 A'íi pu a'náj tina'aj tyámua' huá'uurej hua'xie've'ej ajta quee tyi'táj
jin a'ítzéeria'aj,
a'íjma i maj ja'rá'astej tyi'táj ti jin tyihua'táratziiri',
ajta je'ej ti tyi'táj jin tyu'ta'íjtaca'.

11 Tavástara', va'cán nu jin ootyá'itzee,
tyinaatú'uunyi'ri', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuj.

12 A'íjci i tyáati' ti tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara',
a'íj pu huataséjratye'sij tyi'táj ti juyáara' jitze ucájrutyeyj,

13 a'íi pu néijmi'i tyámua' jimi tyí'uurej
ajta i chuéj huo'ta'sij a'íjma i maj hua' jitze eerányesij.

14 Tavástara' pu hua' amíncuj pué'een a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj
jimi tyícha'ij,

ajta huo'ta'sij maj jáamua'reej tyi'táj ti jin tya'tóoratziiri'.

15 A'náj tina'aj nu a'íj jitze rányeej i Tavástara',
ji'nye a'íi pu néijmi'i jin tyámua' tyí'nyecha'ij.

16 Naaséj, Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye nyasíj nu yésejre' nyajta quee je'ej jájtyoovej.

17 I nyaxiéjnyu'caa pu je'ej pua'aj tyóomua'tzej,
pata'aj nyaj japua huatányuunyij i nyaj je'ej pua'aj tyé'nyamua'tzej.

18 Huaséj i nyaj jin jajpuéjtzij ajta i nyaj jin á'viicue're',
pajta tyinaatú'uunyi' i nyaj jin á'itzeere'.

19 Cási' huo'séj a'chu maj ará'asej i maj nyéjcha'íire'
a'íimaj i maj nyeje'catamui' a'íjci jime' i maj jéehua nyaxana've'ej.

20 ¡Náacha'ij, pajta japuan huatányuunyij i nyajúuricamej!
Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en,

ji'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuíire'en.

21 Che' a'íin naatyáhuíire'en i nyaj tyámua' een nyajta quee je'ej pua'aj
tyí'mua'tzej,

ji'nye muéetzij jimi nu nyeríj tyí'ca'nyej.

22 ¡Muáaj paj nyaj Dios,

pata'aj néijmi'i jin hua' japua huatányuunyij tyi'táj maj jin je'ej
tyityóomua'tzej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can!

26

Tyi'táj ti jitze juca'nyej a'íjna i júuricamej ti tyámua' een
I David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', pata'aj tyámua' tyino'xá'puí'ntari'tze'en,
ji'nye tyámua' nu tyi'tyínyecha'ij canu tyi'táj jin á'itzeere'.

Muéetzij nu jimi Tavástara', tyámua' naa tyí'ca'nyej,

² tyámua' paj naa tyinaaséj, pajta a'náj tina'aj nyeséejra,
ipajta jaatyéesej je'ej nyaj tyí'mua'tzej

pajta a'íj huaséj je'ej ti een tyétye' imuáj i nyamua'tziira'aj!

³ A'náj tina'aj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'

nyajta quee tyi'táj jin á'itzeere' a' jimi,

⁴ canu a'náj hua' jamuán tyu'xájtaca' i maj tyí'hue'tacaa

canu nyajta hua'antyánaxcaca' a'íjma i maj quee ma'umuámua're'.

⁵ Capu na'ránajchij maj jusi'rihua'an a'íimaj i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij,

canu a'náj hua' jamuán tyu'yé'estej i maj je'ej pua'aj ricij.

⁶ Nu'ríj tyámua' naa tya'nányamuejtyej nyajta quee che' tyi'táj jin
tyi'ijxána'cira',

Tavástara' a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajtyáxiirej jo'tij jo'tyéjvee i nyaj
japuan muatyáanajche,

⁷ nyajta je'en muéetzij jimi tyu'táchuiicaj,

nyajta a'íj huataxáj i ti jéehua naa tyu'sé'rin muéetzij jimi.

⁸ Tavástara' nyáaj nu jaxie've', a'íjci i tyeyúuj i paj tzajta' séejre',
jo'tij já'sejre' a'íjna i paj jin huápuí'ij naa huasé'rin.

⁹ Capáj náa'ri'racare'en i nyajúuricamej hua' jamuán i maj
tyi'ijxána'cira',

capáj tyi'tá'care'en ti nye jimi a'yan tyé'yi'can ti'ij tyihuá'uurej a'íjma
i maj tyí'tyacui'caa,

¹⁰ a'íjma i ti hua' muáca' jitze séejre'

i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta tyi'táj maj jin tyeítýee
cuanamuaaj.

¹¹ Nyajta nyáaj canu tyi'táj jin á'itzeere'

ipata'aj nyajapuáj huatányuunyij, ná'ancu'vaxi' nyéetzij!

¹² Tyámua' nu naa tya'rányaca'nyej i nya' íicaj jime',

tyámua' nu tyeetyátosij i Tavástara' metyi'séeracaj i
tyeítýeristyamua'me'en!

27

Tavástara' pu a'íin pué'een i ti nyatatzavi'tye' ajta i ti nyaj japua
huatányuusij

I David ti ja'a'rij

¹ Tavástara' pu a'íin pué'een i ti nyatatzavi'tye' ajta i ti nyaj japua
huatányuusij,

¿a'tajnyíj jimi nyetyi'tziinya'aj na'mej?

Tavástara' pu japuan huatányuusij i nyajúuricamej,

¿a'tajnyíj nyij tziinye'ej na'mej?

² A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj nyéjcha'íire',

a'íi mu tyúusi'rii mej mij nyajná majta je'en na'antypuá'ritye'en,
majta a'íimaj mu jujíimua'aj ejcá'cata'aj majta eetávitzej.

³ Tyij majta mue'tíj a'íimaj nyeria'naj,
capu tyi'tzínnye'ej ta'mej i nyaxiéjnyu'caa,
tyij majta tyámua' ju'uurej mej mij naatyényo'si'tye'en,
nyáaj nu nyaxáahuaj séeria'aj na'mej.

⁴ Séej nu'uj tyi'tíj jaatáhuaviiri i Tavástara',
síij pu'uj i tí nye jitze juxie've',
a'íi pu a'ín pué'een nyej nyij a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij i tyeyúuj tzajta'
Tavástara' tí ja'a'rij

a'náj tina'aj tújca'rij tzajta' nyati'íj nyana'aj á'tyeeren
nyej nyij i tyeyúujra' tzajta' jaatyáanajche
nyajta je'en a'íj huaséj i tí jin huápuí'íj naa huasé'rin.

⁵ Tí'íj a'ájna atyojo'ré'nyej i xicáara' tí jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej
ja'mej,

a'íi pu i Tavástara' nyecha'íij ja'mej i ju tyeyúuj tzajta',
nyáaj nu jityán ja'séeria'aj na'mej.

¡Ajta tyi'tíj jitze tí ájtyeej tyámua' tyi'nyecha'íij ja'mej!

⁶ Aj pu'ij naatá'riitye'sij nyej nyij ájnyeerej
hua' japua a'íjma i maj nyéjcha'íire',
aj nu nyij jimi tyu'támu'vejritaj i tyeyúuj tzajta',
nyajta je'en jihuan nyenyetyámua'va'aj, nyajta jimi tyu'táchuiicaj i
Tavástara'.

⁷ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara': náanamujri'.
Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ¡pajta naatájeevej!

⁸ Nyaxiéjnyu'caa pu a'yan tyi'nye'ixaatye' tíjin:

“Pata'aj jáahuonyij jo'tíj i Tavástara' já'sejre'.”

Nyajta nyáaj, Tavástara', nyámuahuoo jo'paj muáaj já'sejre'.

⁹ ¡Capáj ja'avaataj nye jimi!

¡Capáj a'íjci jin manúujípuan i paj jin nyú'camui'!

¡Muáaj paj pu'uj a'ín pué'een i paj naatyáhuíire'ej!

Capáj juséentacan manúujípuan pajta quee tyi'tíj naata'an nyaj jin
huatyényahuíire'en,

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i tí nyaj japua huatányuusij.

¹⁰ Tyij ajta i táataj manúurieenyij nusu i náanaj manúuriej,
muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj jime' antyía'mua'reeriaj puá'mej.

¹¹ Tavástara', naataséjratye' a' juyéj,

pajta a'íj jitze nu'cájuyetyej i tí naa een

ji'nye a'íimaj mu nye'eeve' i maj nyéjcha'íire',

¹² capáj tyi'tá'care'en mej mij nye jimi a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj
tyá'xie've',

ji'nye mue'tíj mu meríj a'íimaj je'ej pua'aj tyinaaxájtaca'

a'íimaj i maj jéehua tyí'hue'tacaa majta junyo'se've'ej.

¹³ Ajta nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej

nyej nyáaj jaséjran a'íjci i tí jin i Tavástara' tyámua' tyinaatyátoosij
nyati'íj nyana'aj á'tyeeren nyaj júurij.

14 ¡Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!
 ¡Huatyá'ca'nyej, capáj tá'xa'huata'an!
 ¡A'yaa pu tyi'ja'yájna, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!

28

Tavástara' pu janamuaj je'ej tyaj jimi tyityeetyényuusij
 I David ti ja'a'rij

1 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyí'nyecha'ij,
 muéetzij nu jimi huatyényuusij.

Pata'aj naatájeevej nyati'ij muéetzij jimi huatyényuunyij.

Ji'nye tipua'aj pequee náanamuj,

pu'rij nyej nyij a'íjma jimi huatyénye'iteen i mui'chítyee.

2 Huánamujri' nyej jíhuaj muéetzij jimi jahuoo paj naatyáhuire'en,
 nyati'ijta ajmójca'taxi'in a'ájna jo'tij já'sejre' a' tyeyúuj ti tyámua' een.

3 Capáj anyojóojipuan hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan cha'tána'aj tyí'nyoorej ti'ij a'íjma i maj
 je'ej pua'aj ricij,

i maj jéjrista' a'yan tyúusejrataj cuxáa maj tyámua' tyí'tyetyeityee
 ajta hua' tzajta' pu jéehua séejre' i maj jin je'ej pua'aj tyí'uurej.

4 Pata'aj a'yan tyihuo'tá'an je'ej ti a'íjma tyi'tyévijtye',

néijmi'i jime' tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj,

a'yaa paj huó'uurej je'ej maj a'íimaj tyi'tíj jin huaríj,

a'yájna mati'ij a'íimaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj.

5 Ji'nye camu a'íimaj jo'támua'reeri',

je'ej ti tyi'tíj jin huaríj i Tavástara',

¡che' a'íin hua'antypuá'ritye'en ajta je'en quee che'
 hua'ajriá'puana'an!

6 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', i ti náanamujri' je'ej
 nyaj jimi tyu'tyéenyuj!

7 A'ájna i Tavástara' a'íi pu nyecha'ij a'íjci jime' i ti néijmi'i jin
 putyí'uurej,

a'íj nu jitze néijmi'i jin tyu'cá'an, a'íi pu'ij naatyáhuíi.

I nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've',

nyetyu'táchuiicaj nyajta tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'.

8 Tavástara' pu a'íin pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i
 tyeítyeristyamua'me'en,

a'íi pu ajta jaatyáhuire'ej a'íjci i rey a'íin ti ja'antypuá'huoj.

9 Tavástara', pata'aj hua' japua huatányuunyij a'tyétyeristyamua',
 pajta tyámua' tyihuo'tyátoonyij i maj muéetzij jitze ajtyáma'can.

A'yaa paj tyihuó'cha'íin ti'ij i cánya'xii ti síire',

¡a'náj tina'aj paj néijmi'caa tyámua' tyí'vi'raj!

29

I nyúucaria'ra' i Tavástara' i ti néijmi'i jin putyí'uurej
 Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 Siata'aj néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Tavástara', mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios, setyu'tatyójtzi're' i ti néijmi'i jin putyí'uurej siajta i ti jin naa huasé'rin i Tavástara',

2 setyu'tatyójtzi're' i ti naa huasé'rin i ti jin ántyapuaj i Tavástara', siajta jaatyáanajche i Tavástara' a'ájna jo'tij naa tyejé'een jo'tij a'ín já'sejre'.

3 I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'í pu ca'nyíin jin tányuuvej i jájritze', a'íjna i Dios ti jin naa huasé'rin a'í pu ca'nyíin jin namuajre', Tavástara' pu a'áa já'sejre' i jájritze' ti ca'nyíin já'xire'.

4 Ca'nyíin pu jin namuajre' i nyúucaria'ra' i Tavástara' ti'ij víityee maj tyényuuve'en, ajta quee a'tij pújoorej ti jaatyápua'ritye'en i nyúucaria'ra' i Tavástara',

5 a'í pu i nyúucaria'ra' i Tavástara' ja'cátaaraxij i jucúj ti tyu'uj. ¡Tavástara' pu ja'cátaaraxij i jucúj a'áa ti jo'váatimee a Líbano!

6 Ajta jaatáca'tzij i jiríj a'áa ti jo'quéetimee a Líbano ajta a'ájna a Sirión, ¡ajta tyu'tá'sij maj tyítzunaxi'in mati'ij i túuru'uj majta i visáaru'uj!

7 I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'yaa pu een ti'ij i maj tyóona'axcava'ra'an,

8 a'íjna i nyúucaria'ra' i Tavástara' a'í pu jaatáca'tzij i chuéj ti quee tyi'tij japuan séejre', ¡Tavástara' pu jaatáca'tzij i chuéj ti quee tyi'tij japuan séejre' a'áa ti já'sejre' a Cadés!

9 I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'í pu jaatáca'tzij i su'uj ti hua'uj ajta néijmi'i tyu'riá'na'caj i ti viváajma'aj tyu'uj. Néijmi'i mu jaatyátzaahuatye'sij, a'ájna jo'tij i tyeyúujra' jo'tyéjvee.

10 Tavástara' pu tyihúa'ijtye' i víityee, ¡Tavástara' pu rey jin tyí'ijta jusén jime'!

11 Tavástara' pu ca'nyíjra'aj huo'ta'sij i jutyéityeristyamua', Tavástara' pu tyámua' tyihuo'tyátoosij ajta tyámua' naa tyi-huo'tyéjeevij i maj jitzán ajtyáma'can.

30

Chuúicarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

Chuúicarij. Je'ej maj tyu'táchuiicaj mati'ij tyámua' tyeetyátoonyij i tyeyúuj. David ti ja'a'rij

1 Tavástara', nyáaj nu muéetzij tyí'muatzojtzi're' ji'nye muáaj paj naatá' nyej nyij nyaxáahuaj séjre'ej, ji'nye muáaj paj quee tyu'tá' mej mij a'íimaj naatyáxaahuataj i maj nyéjcha'íire'.

2 Tavástara', nyaj Dios, muéetzij nu muaatáhuaviiri' paj naatáhuíire'en, muáaj pej pij tyináahuaj,

3 muáaj, Tavástara', muáaj paj náahuíi nyej nyij quee huámui'nyij, júuricamej paj naatá', pajta nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij.

4 Mua'aj, mu siaj tyámua' een i Tavástara' jimi, ¡siata'aj jimi tyu'táchuiicaj!,

¡siajta tyaatatyójtzi're'en i ti naa een i ti jin ántyapuaj!

5 Ji'nye capu a'chu á'tyeeren i ti jin nyú'camui',

ajta i ti jin tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra', jusén pu jin séejre'.

Típua'aj tíca' tyátayiinya'aj,

íiya' tu tyijtá tatyámua've'ej tá'ju'un.

6 A'yaa pu nyéetzij nya'axcaj tiquee tyi'táj je'ej nyoorej, nyajta a'yan tyi'riá'mua'aj tíjin:

“Capu che' a'náj tyi'táj je'ej nya'uurej.”

7 Pajta muáaj, Tavástara', a'íjna i paj jin tyámua' tyitatá'caa

muáaj paj períj tyámua' náa'uuriajca'aj a'ájna jo'tíj tyámua' tyejé'een,

ajta pati'íj quee che' nyahuiiria'ca'aj

a'íjna i ti tzíinyi're' pu nyojo'riej.

8 Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij,

Tavástara', muéetzij jimi nu jéehua jahuoo.

9 ¿Tyi'tanyí je'ej tyúumue'tíj típua'aj nyáaj náamui'nyij,

nusu típua'aj nyéetzij mana'vá'naj?

¡Capu i'ríj ti i chuéj ti muíinyíj tyimuaatatyójtzi're'en

nusu ti jaataxáj i paj jin naa een!

10 Tavástara', náanamuj pajta nyéetzij ná'ancu'vaxi',

Tavástara', ¡naatáhuire'!

11 Paj pu'ríj naatá' nyaj a'íjna jin huatányetyamua've'en i nyaj jin nyaxaamujritya'ca'aj;

papu'ríj néijmi'i tyinyacáa'ri'ri' i nyaj jin nyaxaamujritye'

pajta a'íj tyinatyéechejtye i nyaj jin tyú'ye'esten.

12 A'íj nu jin Tavástara' nyaj Dios,

capu i'ríj nyaj quee ave'nyuuca'an,

ja' jimi nu tyu'táchuiicaj

nyajta a'náj tína'aj tyimuaatatyójtzi're'ej!

31

Je'ej tyej tyámua' naa i Tavástara' jitze tyú'ca'nyej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuire'en;

¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!

¡Tyámua' paj tyinaatyáhuire'en, ji'nye muáaj paj quee tyi'táj jin á'itzeere'!

2 Tyámua' paj tyináanamuj;

¡pata'aj huatá'ca'nyej, pajta je'en nyaj japua huatányuunyij!

Pata'aj muáaj a'ín pué'eenye' i nyaj jitzán huatyényaca'nyej,

¡muáaj paj a'ín pué'eenye' i ti nyahuiire' ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

3 ¡Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán nyaca'nyej ajta i nyaj jitzán huatyényahuire'en!

¡Tyámua' paj tyináavi'tisime'en pajta náacha'íin, tyámua' paj ty-
eetyátoonyij i paj jin ántyapuj!

4 ¡Naatyáhuire' mej mij quee je'ej nyoorej i maj nye'eeve',
ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti nyecha'ij!

5 Muéetzij nu muaatátuure' sij i nyajúuricamej,
¡pata'aj nái'rátoonyij, Tavástara', Dios paj jí'récán jime' pué'een!

6 Nyahua'xana've' a'íjma i maj hua'najchej i sánturij maj quee tyi'táj
huire'.

Nu'rij néijmi'i jin a'ij jitze tyi'ca'nyej i Tavástara'.

7 A'ijna i paj jin nyaxie've' pu nyatá'caa nyej nyij huányetyamua've'en.

Muáaj paj perij jaaséj i nyaj jin nyaxaamujritye',
pajta jamua'reej i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej,

8 capáj tyi'tá'care'en ti a'íin naatyéevi' i ti nyéjcha'íire',
¡muáaj paj a'áa nyojo'tyéjche jo'tij quee tyi'táj je'ej nyaja'uurej!

9 Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi',
ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyi'nya'uurej.

A'ijna i ti nyacui' a'ij pu jin nyacua'nyej i nyaji'ij jitze,
i nye tyévi'ij jitze, ¡ajta néijmi'que' tyinyetyáacui'!

10 ¡A'ijna i ti nyacui' ajta i nyaj nyeyiin
a'íi pu quee naatá'sij nyej nyij á'tyeevi'in nyajúurij!
Canu che' nyaca'nyej a'íjci jime' nyej nyaxaamujritye',
¡néijmi'que' nu nyerij i nye tyévi'ij jitze quee che' nyaca'nyej!

11 Nyáaj nu a'íin pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej a'íimaj i maj
nyéjcha'íire'

a'íimaj mu majta nya'a'tzej i maj nye jimi avéjri' huacháatimee,
majta néijmi'i nyatziinye' a'íimaj i maj nyamua'tyej.

¡A'íimaj mu nye jimi huatóo'uunaj a'ájna a' cáayej jitze mati'ijta
naaséj!

12 Néijmi'i mu merij nyojo'hua'xij,
cuxáa nyaj nyerij huamuí'.

A'yaa nu een ti'ij i xá'rij ti arí huatyátaarixij.

13 Jéehua nu tyí'namuaj maj i tyeítyee je'ej pua'aj tyinyetyáxajta:

“Jéehua pu tyú'tziinyi're' néijmi'que'.”

A'íimaj i maj nyéjcha'íire', a'íi mu tyámua' ju'uurej mej mij je'ej pua'aj
náa'uurej,

¡tyámua' mu ju'uurej mej mij naajé'caj!

14 Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi tyi'ca'nyej,

nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “¡Muáaj paj nyaj Dios pué'een!”

15 Muáaj paj a'muáca' jitze ji'tyáa' i nyajúuricamej,

¡pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire',
majta nyamuaritye'!

16 Pata'aj jaataxié've'en a'ijna i ti muéetzij muahuire',

pajta nyaj japua huatányuunyij, a'íjci jime' i paj nyaxie've'.

17 Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij,

¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!

¡Pata'aj a'íjma huatatyévi'ra'astaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

pata'aj a'áa huaaja'vá'naj jo'maj tyityajá'ava'tacaa ti'ij quee a'tíj huo'namuaj!

¹⁸ Che' quee namuajria'aj je'ej maj tyí'xaj a'ímaj i maj tyí'hue'tacaa, i maj tyá'xaahuataj metyí'xaj majta tyú'xana've', majta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyáataj ti quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

¹⁹ ¡Huápuí'ij paj muáaj naa huojomua'raj a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj a' jimi tyícha'ij!

A'yaa paj tyé'cha'ij ti'ij tyi'tíj ti huápuí'ij tyá'najchij pajta, hua'jiisa' a'íjma i tyétyacaa, a'íjma paj tyu'tá'sij i maj muéetzij jimi tyí'ca'neye.

²⁰ Hua' jamuán paj séria'aj puá'mej pajta tyámua' tyihuo'tyécha'íisij pajta quee tyu'tá'sij ti'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'ímaj tyá'xie've' i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij; muáaj paj hua'cha'íj puá'mej a'ájna jo'paj muáaj já'sejre' mej mij quee je'ej pua'aj tyihua'jeevej a'ímaj i maj hua'ajcha'íire'.

²¹ Che' ji'rénaya'aj séjre'ej i Tavástara', ti a'ájna jime' i ti jin taxie've' jéehua tyámua' tyú'ruuj nye jimi a'ájna nyati'ij quee je'ej jájtyoove'ej.

²² Nyati'ij jéehua tyihuányamua'tziityej a'yaa nu tyi'riá'mua'aj tíjin paj períj a'ímuáj nyojóoriej jo'paj muáaj quee já'sejre', ajta nyati'ij muaatáhuaviiri' paj naatáhuire'en, muáaj paj náanamujri' i nyaj jijhuaca'aj.

²³ Siata'aj jaaxié've'en i Tavástara', néijmi'i i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

Tavástara' pu tyámua' tyihua'cha'ij a'íjma i maj quee tyí'hue'tacaa, ajta a'íjma i maj jéehua óotzaahuatye' a'yaa pu puéjtzij tyihuo'tá'sij je'ej ti tyihua'ci'puaj.

²⁴ Xatyóoca'neye siajta ca'nyíjra'aj huatóoa'an i juxiéjnyu'caa tzajta' néijmi'i i maj Tavástara' jitze tyí'ca'neye.

32

Tyaj jaataxáj tyi'tíj tyaj jin ootyá'itzee tyajta je'en tyu'táta'uunyi'
Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

¹ Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyáati' i maj meríj néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri'

tyi'tíj maj jitzán pua'ritye' ajta tyi'tíj ti jin huóoxana'cirej.

² Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyáati' ti quee tyi'tíj jin avíitzij je'ej pua'aj ricíj

ti ajta quee i Tavástara' tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej.

³ Nyati'ij quee xu jaxáatacaj tyi'tíj nyaj jin tyi'íjxána'cira'ca'aj, nye tyévira' pu á'pua'risime'ej

a'ájna jime' nyaj a'náj tína'aj nyeyiinyaca'aj,

⁴ ji'nye tújca ajta tíca'

ja'muáca' ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej a'íi pu nye jitze séjria'ca'aj.

A'yájna ti'ij i xúuxu'uj tyu'tyáhuasij i xíjcata', a'yaa pu nya'axcaj nyaj quee che' je'ej rínyij.

5 Ajta néijmi'i nu muéetzij tyimuaaté'exaaj
 tyi'tj nyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj ajta i nyaj jin je'ej pua'aj huarj,
 a'yaa nu tyaataxie'vej nyaj muéetzij tyimuaaté'exaatye'en i nyaj
 tyi'ijxána'cira'ca'aj,
 pajta muáj, Tavástara', muáj paj tyinaatú'uunyi'ri'.

6 A'ij pu jin, ti'ijta je'ej pua'aj tyi'rijcaj
 a'ímaj i maj tyámua' een a'í mu muéetzij jimi huatyényuusij,
 tyij ajta i jájtyij ca'nyiin jin huatámu'yej
 capu a'íjma jitze ajtyá'astij.

7 Muáj paj a'ín pu'é'een i paj naatyáhuire'ej:
 muáj paj nyecha'ij ti'ij quee tyi'tj je'ej nyoorej,
 muáj paj a'íjna jin nie'cánasij i chuícarij i paj jin tyu'tyámue'tij.

8 I Tavástara' pu a'yan tyi'xaj tijin:
 "Nyaji'ij nu jin tyámua' naa tyi'muasej.
 Nyáj nu muaaté'exaatye'sij je'ej paj huárinij,
 tyámua' nu tyimu'cámua'riitye'ej,

nyajta nu muaataséjratye'sij i juyéj paj jitzán huame'en.
 9 Capáj a'yan eenye' ti'ij i muáatzuj nusu ti'ij i cahuáayu',
 i tiquee huái'riitye' mej mij tyihuojo'itéej muá'ra'nyij
 a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj hua'ria'ca'nyihua'an
 a'íjci jime' i píriin ajta i ti jin antyáji'qui'
 ji'nye capu seequéj ajtáhua'aj je'ej tyi'rij mej mij a' jimi ajtyáxiirej."

10 Jéehua mu tyi'cucui' a'ímaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 ajta a'íjna i ti jin tyú'xie've' i Tavástara'
 a'ij pu jin néijmi'caa eeriá'nasij a'íjma i maj jitzán tyi'ca'nyej.

11 Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástara' jimi,
 tyétyacaa siaj tyámua' een siajta quee tyi'tj jin á'itzeere'
 ¡siata'aj huatóotyamua've'en siajta, jutyamua've'ej huajjhu!

33

Chuícarij ajta i tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

1 Siata'aj jimi tyu'táchuiicaj i Tavástara', tyétyacaa siaj tyámua' een,
 hua' tyenyij jitze a'íjma i maj tyámua' een, naa pu huánamuajrii i
 chuícarij.

2 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i áarpaj,
 siajta jimi tyu'táchuiicaj a'íjci jime' i canárij,

3 siata'aj chuícarij ti jájcuaj huatáchuiicaj,
 ¡siajta jutyamua've'ej tyámua' naa jimi setyu'tácuinaj!

4 A'íjna i nyúucaria'ra' i Tavástara' ji're'can jime' pu séejre',
 a'ij pu jin séejre' tyi'tj ti a'ín tyú'taahuaca'.

5 Tavástara' pu a'ij xie've' i ti quee tyi'tj jin á'itzeere' ti ajta tyámua'
 een,
 ¡a'íjna i ti jin taaxié'vej a'í pu arí orióonajchaca' néijmi'que' i
 cháanacaj japua!

6 A'íjci jime' i nyúucaria'ra' i Tavástara'
 a'ij pu jin huatyátaavijhuaca' i tajapuá ti séejre',

ajta tí'ij tyu'tají'tzej i jutyényij jìme'
 aj mu mij néijmi'i i xú'ra'vetyee huataséjre.
 7 A'íi pu jasiire' ajta tyámua' ja'uurej
 a'íjci i jájtyij a'ájna jo'tij huápuí'ij ja'tyáati'.

8 Siata'aj néijmi'que' i chuéj japua jaatyátzaahuatye'en i Tavástara',
 jnéijmi'i xu jaatyátzaahuatye'en mu siaj a'yan huacháatimee i
 cháanacaj japua!

9 Ji'nye a'íi pu tyu'taxájtaca', ajta je'en néijmi'i tyú'taavijhuaca',
 a'íi pu tyu'ta'íjtaca', ajta je'en néijmi'i tyámua' tyí'éenye'ej ja'raa.

10 Tavástara' pu néijmi'i hua'antyí'uunyí'raj tyi'táj maj muarie'
 a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye',

11 ajta je'ej tyi'táj jin i Tavástara' tyí'muarie'
 a'náj tina'aj pu tyámua' éenye'ej ja'mej.

12 Miche' huatóotyamua've'en i tyeítyee i ti hua' Dios a'íin pu'é'een i
 Tavástara',
 chájta'naj a'íin ti ja'antyíhuoj ajta huatyóoa'rij.

13 Tavástara' pu taséj jútye' imuáj
 ajta néijmi'caa tyámua' tyí'sej i tyeítyee,

14 a'ájna imuáj jo'tij a'íin ja'chej

a'íi pu néijmi'caa tyámua' tyí'sej i cháanacaj japua maj huacháatimee,

15 a'íi pu a'íin pu'é'een i ti jaatyátaahuaca' i hua'xiéjnyu'caa
 a'íi pu ajta néijmi'i tyí'sej tyi'táj maj jin je'ej ricij.

16 Capu síij i ti rey jin tyi'tyéjvee jujapuá huatányuusij a'íijma jìme' i
 maj mue'táj i xantáaru'uj jimi tyí'huiire',

camu majta a'íimaj jujapuá huatányuusij i maj jéehua jaayí'tin maj
 huatyényo'se'en majta jéehua uhuácaca'nye',

17 camu tyi'táj huiire' i cahuáayu'uj mej mij séej japuan huatányuunyij,
 tyij majta jéehua uhuácaca'nye'ej, camu hua' japua huatányuusij.

18 Ajta i Tavástara' a'náj tina'aj pu huá'cha'ij

a'íijma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ij majta a'íj jitze tyí'ca'nyej i
 ti jin hua'xie've',

19 a'íi pu hua' japua huatányuusij mej mij quee huácuí'nyij
 ajta júuricamej huo'ta'sij ti'ijta huatújri'huaj.

20 Ityáj tu a'íj jitze tyí'ca'nyej i Tavástara',

ja'íi pu tahuiire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij!

21 I taxiéjnyu'caa pu jutyamua've' i Tavástara' jimi,

a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i ti jin ántyapuaj ti naa een.

22 ¡Tavástara', che' a'ájna i paj jin taxie've', a'náj tina'aj tajamuán
 séjre'ej,

a'yájna tyati'ij muéetzij tyimuaajcho've'!

34

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyej tyij tyaatyójtzi're'en i Tavástara'

David ti jo'tyéyu'xaca'aj, ti'ij tyichee a'íjci jimi i Abimélec, i ti jimi hue'tzij jin a'yan tyu'tóosejrataca' tijn huatyóotimue'ri'

¹ A'náj tina'aj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara', nye tyenyij nu jin a'náj tina'aj jimi tyi'chuiicaj na'mej.

² Nyáaj nu á'nyatzaahuatye' i Tavástara' jimi, jxáanamujri' siajta huatóotyamua've'en, tyétyacaa siaj quee óotzaahuatye'!

³ Tyiche' néijmi'i jimi tyu'táchuiicaj tyajta séej tyana'aj a'huatanyúucaritye'en a'íjci jime' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i ti jin ántyapuaj i Tavástara'.

⁴ Tavástara' nu jimi jaatáhuoj ti'ij naatáhuire'en, a'íi pu'ij náanamujri',

ajta je'en nyaj japua huatanyúj a'íjci jime' nyej nyáaj tyí'tziinya'ca'aj,

⁵ A'íimaj i maj jahuoo i Tavástara' jimi

a'íi mu nyéeri'iste' séeria'aj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jutyamua've' majta je'en quee a'náj huatóotypevi'ra'astaj.

⁶ A'íi pu huajjhuaca' i ti quee je'ej tyéejviicue', Tavástara' pu'ij jáanamujri'

ajta néijmi'i jin japuan huatanyúj i ti jin je'ej tyóomua'ajcaa.

⁷ A'íjna i tajapúa ti tyí'huire' i Tavástara' jimi a'íi pu huá'cha'ij ajta hua' japua huatányuusij

a'íjma i maj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij i Tavástara'.

⁸ Siata'aj jaatyéesej, siajta je'en jáamua'reej ti néijmi'i jin tyámua' een i Tavástara'.

jChe' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti a'íj jitze tyí'ca'nyej!

⁹ Siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástara', néijmi'i i maj jimi tyámua' een,

ji'nye capu tyi'táj huo'tya'itziitye'ej a'íjma i maj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij.

¹⁰ A'íimaj i chíjtyaanyi'ij a'íi mu pue'éenye'ej muá'ju'un i maj quee je'ej tyéejviicue', majta jajpuéetzij muá'ju'un matí'ij huatatájcun,

majta a'íimaj i maj jahuoo i Tavástara' jimi capu a'náj tyi'táj huá'itziitya'aj ja'mej.

¹¹ Musio'vá'ju, nyiyóojmua', siata'aj náanamuj:

a'íj nu já'muamua'tyen siaj sij tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij i Tavástara'.

¹² ¿Nyí páaxie've' paj jéehua á'tyeevi'in?

¿Nyí páaxie've' paj jaxáahuaj chajca?

¹³ Pata'aj jaatapuá'citaj ti'ij mua' nyanúu quee je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an,

ajta ti'ij mua' tyenyij quee a'náj tyí'hue'taj.

¹⁴ Ajtára' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een, pajta je'en tyámua' huárinyij, a'íj paj huáhuoonyij i ti naa mua'axcaj, pajta je'en a'íj jitze ucájrutyaj.

¹⁵ Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i tyétyacaa maj tyámua' een

ajta huá'namuaj je'ej maj a'íimaj tyityeetyényuusij.

16 Tavástara' pu hua'ajcha'íire' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'íj,

a'íj pu jin hua'antyipua'ritye'sij mej mij quee che' hua'tamuá're'rihua'an i cháanacaj japua.

17 Tavástara' pu janamuaj a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'íj, ajta néijmi'i jin japuan huatányuusij tyi'táj ti jin je'ej tyóomua'ajcaj.

18 Tavástara' pu véjri' séejre', ti'íj hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj quee je'ej tyéejtyoovej i juxiéjnyu'caa tzajta' majta meríj yo'ri'ej i maj jitzán tyi'íjchó'va'ca'aj.

19 A'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj jéehua pu tyi'táj jin japuéjtzitaren,

ajta a'íjna i Tavástara' a'íi pu néijmi'i jin japuan huatányuusij.

20 A'íi pu néijmi'i i caríira' cha'íj,

camu mij séej antyína'caj.

21 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj a'íj mu jin cui'nyij i maj jin je'ej pua'aj ricíj,

majta a'íimaj mu japuéjtzitaren i maj jájcha'íire' a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'íj.

22 Ajta a'íjna i Tavástara' a'íi pu hua' japua huatányuusij a'íjma i maj jimi tyí'huíire',

¡camu a'yan tya'ajpuéjtzij muá'ju'un a'íimaj i maj jitzán tyí'ca'nyej!

35

Je'ej tyej tyaatáhuoonyij ti'íj i Tavástara' taatáhuíire'en

David ti ja'a'rij

1 Tavástara', pata'aj hua'ajcha'íire'ej a'íjma i maj nyéetzij nyéjcha'íire';

pajta huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj nyéetzij nyenyó'si'tye'ej.

2 Pata'aj tyámua' jáa'uurej i paj jin huatényo'se'en pajta je'en naatáhuíire'en,

3 pata'aj já'ajchueenyij a' chúun pej pij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj nyamuaritye',

¡naaté'exaatye' paj muáaj a'íin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij!

4 Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj

a'íimaj i maj jaxie've' maj naajé'caj;

miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj

a'íimaj i maj jaxie've' maj tyinaapuéjtye'en;

5 ¡miche' a'yan huárinyij ti'íj i xiéerij áacaj ti yo'cuí'naj!

a'íjna i ti tajapuá tyí'huíire' i Tavástara' jimi a'íi pu ahuojóohua'xij.

6 ¡Che' huatyática'rej i hua' juyéj jitze ajta huapuútyi'cij,

che' a'íin huo'tamuá'aritye'en i tajapuá ti tyí'huíire' i Tavástara' jimi!

7 Canu je'ej hua'uuriáacaj mati'íj a'íimaj avíitzij jin jaxie'va'ca'aj maj naatyéevi';

canu nyajta je'ej hua'uuriáacaj mati'íj a'íimaj ja'tyáacuj

nyej nyij nyáaj a'áa ja'tyéjvetyij.

8 ¡Che' je'ej pua'aj tyú'rinyij hua' jimi!

¡Miche' jujímua'aj je'ej pua'aj huó'uurej!
 ¡Che' je'ej pua'aj tyá'ra'nyij hua' jimi!

⁹ Aj nu nyij huatányetyamua've'sij i Tavástara' jimi,
 ji'nye a'í pu nyajapuáj huatányuusij.

¹⁰ Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'taxájtaj tijin:
 “¿A'tanyij ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'ij muáaj Tavástara'?
 Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'
 a'íjma jimi i maj jéetze' uhuácaca'nye' mequee a'íimaj,
 i maj majta je'ej pua'aj huá'uurej.”

¹¹ A'íimaj mu nye jitze tyí'pua'ritye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
 majta a'íj tyí'nye'ihu' tyi'táj nyej nyáaj quee mua'reej.

¹² Nyáaj nu tyámua' tyí'uurej hua' jimi majta a'íimaj mu je'ej pua'aj
 nya'uurej,

a'í pu'ij jéehua nyaxaamujritye',

¹³ Ji'nye mati'ij a'íimaj tyí'cucui'ca'aj
 nyáaj nu hua' jime' je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
 nyáaj nu cha' nyana'aj tyi'tyényeche'tyahua'aj nyajta nye ítzi'va'ca'aj,
 nyajta nyatzájta' a'náj tina'aj jahuooca'aj.

¹⁴ Nyáaj nu nyaxaamujritya'ca'aj nyajta je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
 cuxáa nyaj a'íjna jin nyaxaamujritya'aj ti'ij náanaj ti huámu'i'nyij,
 nusu a'íjna i tyaj néemi'ij á'tajaahuatye' ca' i nye'ihuáara'.

¹⁵ Ajta ti'ij nye jimi je'ej pua'aj tyu'ríj,
 néijmi'i mu a'íimaj naatyá'a'tzaca';
 cuxáa maj tyeítyee pué'eenye' maj quee nyamua'tyej,
 majta jéehua huápu'i'ij je'ej pua'aj náaruj.

¹⁶ A'í mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj, majta nya'a'tzej,
 majta na'ráasej a'íjci jime' maj jéehua nyaxana've'ej.

¹⁷ Tavástara', ¿a'chunyéj pooj á'tyeeren paj hua'raséeraj puá'mej?

¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, ji'nye a'íj nu jin júurij,
 a'íjma jimi i maj a'yan tyí'tyaci'xij mati'ij i muajyéj!

¹⁸ Nyetyimuaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' a'tyétyeristyamua' maj jéehua
 ará'asej;

¡menyeséeracaj mu a'íimaj nyati'ij tyámua' tyimuaatyátoosij!

¹⁹ Miche' quee nyéetzij jin jutyamua've'ej a'íimaj i maj nyéjcha'íire',
 miche' quee jutyamua've'ej a'íjci jime' nyej nyáaj nyaxaamujritye'
 a'íimaj i maj cha'mana'aj tyi'táj jin nyajaaxie'jvi'.

²⁰ Ji'nye camu a'íimaj jahuoo maj juxáahuaj séjre'ej,
 sulu a'í mu avíitzij jin tyámua' ju'uurej mej mij tyi'táj je'ej pua'aj
 huá'uurej

a'íjma jimi i tyeítyee maj tyámua' naa tyityeecháatimee,

²¹ a'í mu acácuaxa'va'raj nye jimi, mej mij hue'tzij jin a'yan tyi-
 naataxáj tijin:

“¡Cási' taji'ij tu jin tyeríj jaaséj!”

²² ¡Muáaj paj hua'sej, Tavástara'!

¡Capáj a'yan eenye' ti'ij i ti quee atányuuvej!

¡Capáj nye jimi ajtáyi'can!

²³ Ájchesij, Tavástara' nyaj Dios, ¡huájisij!

Pata'aj no'xá'pui'ántari'tze'en, nyajamuan paj séjre'ej.

²⁴ Tavástara' nyaj Dios, pata'aj no'xájtye'en,

a'íjci jime' i paj muáaj jin tyámua' naa tyá'xa'pui'ántare'.

¡Miche' quee a'ímaj nya'a'tzej!

²⁵ Miche' quee a'yan tyí'xajtaj nusu maj a'yan tyí'mua'ajcaj yee:

“¡A'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj!

¡Tu'ríj néijmi'i jin ja'antyipúa'rij!”

²⁶ Miche' huápu'i'ij huatóotyevi'ra'astaj

a'ímaj i maj nya'a'tzej a'íjci jime' ti quee tyámua' tyí'nya'uurej,

miche' jéehua huápu'i'ij huatóotyevi'ra'astaj

a'ímaj i maj jéehua nye jimi óotzaahuatye'.

²⁷ Ajta miche' huatóotyamua've'en majta huajíjhua muutyámua'va'aj

a'ímaj i maj nyeséejracuj nyaj tyu'tyámue'ti;

miche' a'náj tina'aj a'yan tyí'xajtaj tijin:

“¡Va'cán pu jin tyí'ijta i Tavástara',

ajta ja'ráanajchi ti tyámua' tyí'eenye' a'íjci jimi i ti jahuiire'!”

²⁸ Nyenyanúu nu jin jaataxájtaj i paj jin tyámua' tyí'uurej;

¡néijmi'i tújca'rij tzajta' nu tymuaatatyójtzi're'ej!

36

Tyí'táj ti i tyáati' jin je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij ajta i Dios ti tyú'puejve' I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti ja'a'rij, Tavástara' ti jimi tyí'huire'

¹ A'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu tyí'ixaatye' i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij

tyétye' imuáj i xiéjnyu'caria'ra' tzajta'.

Capu a'náj tzajta' séejre'

ti'ij tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'íij i Dios.

² A'yaa pu tyóomua'tzej maj néijmi'i tyámua' tyá'xaj,

capu ij jaxana've' i ti jin je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij.

³ Je'ej pu pua'aj tyí'xaxa'aj ajta tyí'hue'taca,

a'íi pu yo'riej i ti xá'pui', ajta jaatapuá'citaca' i ti tyámua' een.

⁴ Huaque'táj pu a'ájna jo'táj já'hui'caa, a'íj pu curia'mua'sij tyí'táj ti jin je'ej pua'aj huárinyij,

huápu'i'ij pu a'íj jitze juca'nyej i ti jin je'ej pua'aj ricij

capu ij jaxie've' ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

⁵ Ajta i paj jin taxie've', Tavástara', tajapuá pu imuáj ja'rá'asej;

ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti séejre'.

⁶ A'íjna i paj muáaj jin tyí'xa'pui'ántare' a'yaa pu een ti'ij i jiríj ti jéetze' ajtí'tí'ijmee;

ajta i paj jin tyí'ijta a'yaa pu een ti'ij i jájtyij ti ve'éj ti ajta huápu'i'ij atyáati'.

Muáaj, Tavástara', muáaj paj huá'cha'ij i tyeítyee pajta i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

⁷ ¡Dios, huápu'i'ij pu naa huasé'rin i paj jin taxie've'!

Muéetzij mu jimi jahuoo, a'íimaj i tyeítyee mej mij huatyóohuüre'en.

⁸ Tyámua' mu naa tyityaatajú'xaj

a'íjci jime' i ti jéehua i cue'ráj tyí'sejre' a'ájna jo'paj ja'chej,

muáaj paj hua'tá'caa mej mij huaye'en a'íjci jitze i játya'naj ti naa éenye'ej mui'yej,

⁹ ji'nye muéetzij jitze pu séejre' i júuricamej

ajta muéetzij jimi i'ríj tyej tyij ma'unyéjnye'rej.

¹⁰ Pata'aj a'náj ti na'aj hua'tá'care'en i paj jin taxie've' pajta i paj jin tyámua' een

a'íjma i maj muéetzij muamua'tyej,

a'íjma i tyeítyee maj quee tyi'táj jin á'itzeere'.

¹¹ Capáj tyi'tá'care'en maj naatzíinajyi'can a'íimaj i maj óotzaahuaty'e

nusu maj a'íimaj nyenyo'si'tya'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹² ¡Cási' a'íimaj mu eetávitzej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!

¡A'íi mu eetávitzej mej mij quee che' ájhuiixi'in!

37

Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej

David ti ja'a'rij

¹ Capáj nyu'camui'ij tyij majta a'ín pué'eenye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

capáj pajta huá'xana've'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij,

² ji'nye jiye'tzín mu huatyáhuasij, a'yájna ti'ij i ixáj;

ja'yaa mu tyityeeriá'huasij ti'ij i tu'píj!

³ Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ij,

a'yan paj chajca i cháanacaj japua pequee tyi'táj jin a'itzéeria'aj.

⁴ Tyámua' paj naa tyáaxie've'en i Tavástara',

a'íi pu néijmi'i tyimuaatá'sij tyi'táj paj jéetze' xie've'.

⁵ Pajta a' júuricamej jaatá'an i Tavástara',

a'íj paj jitze tyú'ca'nyej, a'íi pu'ij muaatyáhuüre'ej.

⁶ A'íi pu muaatá'sij paj a'yan huasé'rihua'an ti'ij i tatzárij a'íjci jime' paj tyámua' tyi'tyía'cha'ij

a'yájna ti'ij i xicáj tya'taa a'tzáaj tacuaríxpauj.

⁷ Capáj je'ej tyí'nyuuca'an i Tavástara' jimi,

naa paj tyu'ta'cua'nyéej petyu'chó've'en ti'ij a'ín muaatáhuüre'en.

Capáj jajaaxiejvi'raj a'íjci i ti tyu'tyáamue'tíj,

nusu a'íjci jimi i ti avíitzij jin je'ej pua'aj ricij.

⁸ Huatapuá'cítaj i paj jin nyú'camui', jó'hua'xij tyi'táj paj jin nyú'camui';

capáj nyu'caj, ji'nye jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej.

⁹ Ji'nye i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij aa mu imuáj huojóohua'xij i chuéj japua,

majta i maj jitzán tyí'ca'nyej i Tavástara'

a'íimaj mu a'yan huochéetya'ajra'sij.

10 Capu che' a'chu á'tyeeren mati'ij quee che' ma'huá'taj muá'ju'un i maj je'ej pua'aj ricij;

tyij pajta jéehua hua'huoocaj, capáj che' hua'tyoonyij.

11 Majta i maj quee óotzaahuatye' a'íjma pu a'rij ja'mej i cháanacaj majta juxáahuaj huacháatima'aj muá'ju'un.

12 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu tyámua' ju'uurej ti'ij je'ej pua'aj jáa'uurej i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, ajta jéehua huápu'ij jaxána've'ej ja'ráasej.

13 Ajta i Tavástara' pu hua'a'tzej, ji'nye a'íi pu jamua'reej ti arí tya'rá'iixaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

14 A'íimaj mu tyí'ijcunaj i tyúuchun i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta tyámua' tyi'uurej i tú'namua'aj,

mej mij hua'antypuá'ritye'en i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee óotzaahuatye',

ajta mej mij huó'cui'nyij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

15 Ajta a'íi pu i tyihuá'chuun hua'antyétsesij i hua'xiéjnyu'caa jitze, ajta i tyihuá'tu'namua' tyu'tyána'xij.

16 Tyi'tíj ti cíi na'aj caa tyí'ijcha'ij a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij

jéetze' pu tyámua' een quee tyi'tíj maj jéehua tyícha'ij i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee.

17 Ji'nye Tavástara' pu hua'antypua'ritye'sij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij,

ajta hua'cha'íj ja'mej i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

18 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere', ajta jusén jin séeria'aj ja'mej tyi'tíj maj a'íimaj ancuriáa'sij.

19 Ti'ij je'ej pua'aj tyí'rijcaa, ti'ijta huatújri'huaaj,

camu tyévi'si' séeria'aj muá'ju'un, ji'nye jéehua mu tyi'ijcha'íj muá'ju'un i maj tyú'cua'nyij.

20 A'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa mu tyityeetyátaasij ti'ij tu'píj ti huáchij,

majta i maj jájcha'íire' i Tavástara' a'yaa mu tyityaja'huóopua'rixí'ij ti'ij i cítzíj.

21 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu tyúunyejvi' ajta capu tyi'na'chitaj,

ajta a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyevij a'íi pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyú'puejve'.

22 A'íjma i Tavástara' ti tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íi mu ja'ancuriáa'sij i chuéj,

ajta a'íin ti je'ej pua'aj huá'uurej a'íi mu antypua'rij.

23 Tavástara' pu tyámua' naa tyéevi'tij a'íjci i tyáataj ajta a'íj jitze jáavi'tij i juyéj a'íj ti aráanajchi,

24 ajta típua'aj eetávetyij, capu a'yan éenye'ej ja'mej, ji'nye i Tavástara' pu javi' i muáca'ra'an jitze.

25 Nyáaj nu huátyamueestariaca', nyajta nyeríj vastacirie',
ajta canu a'náj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ti tyi'tíj
jin japuéjtzitarej

canu nyajta a'náj huo'séj i yójmua'mua' maj tyi'tíj huóotiveenyij.

26 A'náj tina'aj pu tyihua'cu'vej, ajta tyú'nyijtye',
majta i yójmua'mua' tyámua' mu naa tyityeetyátuihuaj.

27 Ajtára' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een pajta je'en tyámua'
tyi'tyía'cha'íj,

a'yaa paj a'náj tina'aj tye'ejcha'íj puá'mej jo'paj ja'huá'chejtye'en.

28 Ji'nye Tavástara' pu jaxie've' a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij

ajta quee huojo'hua'naj a'íjma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere',

ajta hua'antyípuaritye'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij

capu ajta huo'ta'sij maj séecan hua' jitze eeráanyej.

29 A'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'íi mu ja'ancuriáa'sij i chuéj

majta jusén jime' a'íjci japua huacháatima'aj muá'ju'un.

30 A'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ja'huoo'itéerican pu jin
tyí'xaj,

a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íj pu tyí'xaj i ti tyí'xa'pui'.

31 Ajta i xiéjnyu'caria'ra' tzajta' ú'sejre' je'ej ti i Dios ra' tyí'mua'taj,

ajta quee a'náj antyípuityij i ju'ícaj jime'.

32 A'íjna i ti je'ej pua'aj ricij a'íj pu avíitzij jin eeve' i tyáati' ti tyámua'
tyi'tyúucha'ij,

a'íjci jime' ti a'yan tyá'xie've' ti jaajé'caj;

33 ajta i Tavástara' capu tyu'tá'sij ti tyi'tíj je'ej pua'aj ja'uurej,

capu ajta tyu'tá'sij mej mij tyi'tíj jitzán pua'aritye'ej.

34 Muáaj, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej, pajta ja'rá'astijre'en,

a'íi pu'ij tyámua' tyimuaatyátoosij ajta muaatá'sij paj muáaj
ja'ancuriá'an i chuéj.

Mua' jí'ij paj jin hua'sejran mati'ij antyípuarej i maj je'ej pua'aj ricij.

35 Nu'ríj jaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj ricij, jéehua pu óotzaahuatye',

a'yaa pu jéehua tyi'tyáxamue' tí'ij i ciyéj ti a'áa ja'távej jo'tíj jo'jí're'en,

36 ajta je'ej pu huárupij, capu che' ma' já'sejre',

nyáaj nu jáahuoj, ajta canu jáatyoj.

37 Pata'aj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' een ajta quee tyi'tíj jin
á'itzeere',

juxáahuaj pu naa atyeje'chaaj ja'mej a'íjna i tyáati'.

38 Majta i maj quee tyihuojó'itej a'íjma mu néijmi'caa an-
tyípuá'aritye'sij,

a'yaa mu mij majta tyitye'entyípuá'rij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij.

39 A'íjna i ti huá'huüre' i tyeítyee maj tyámua' een Tavástara' pu jimi
já'ma'can,

a'íi pu'ij huo'tyáhuüre'sij tí'ijta tyi'tíj jéehua hua'tyesi'huaritye'ej.

40 Tavástara' pu huo'táhuüre'ej mej mij huatóo'uunaj.

A'í pu tyu'tá'sij mej mij huatóo'uunaj a'íimaj jimi i maj je'ej pua'aj ricij, ajta hua' japua huatányuusij, j'i'nye a'íj mu jimi jáahuoj tí'ij a'íin huó'cha'íin.

38

Je'ej ti tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij tí i Dios jaatáhuire'en
Chuícarij David tí jo'tyéyu'xaca'aj, mej mij a'íjna jin néijmi'i tyo'támua'reej i mu'vejrij

¹ Tavástara', capáj nyetya'xi'ij a'íjci jime' i paj jin nyú'camui' capáj pajta puéjtzij nyata'care'en patí'ijta nyu'camui'ij.

² J'i'nye pu'rij nye jitze rá'aj a'íjna i paj jin puéjtzij naatá'; ja'íj paj jin puéjtzij naatá' a'chu paj uhuájca'nyej!

³ A'íjna i paj jin nyú'camui' a'íjci jime' nyej nyáaj tyi'ijxána'cira', néijmi'que' nu i nye tyéviij jitze tyí'cui', jcapu s'íj tyámua' een i nyacaríj!

⁴ Canu che' je'ej jájtyoovej a'íjci jime' nyaj jéehua je'ej pua'aj huaríj, jéehua pu tyí'nyetyesi'huaritye' canu nyij che' tyé'viicue'.

⁵ A'íjci jime' nyaj quee tyi'tíj jó'itej, pu'rij tyépetyij i nyaj jin tyi'puejtyi' ajta je'ej pua'aj tyaarie'ej.

⁶ A'náj tina'aj nu nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can, na'canyamua'astij nyajta quee je'ej tyéejtyoovej.

⁷ Nyahuárij pu nyacui' a'íjci jime' i nyaj puistaj, jnéijmi'que' nu tyí'cui' i nye tyévira' jitze!

⁸ Huápu'i'ij nu tyí'cui' nyajta quee che' nyaca'nyej, ja'íjna i nyaj jin nyeyiin nyaxiéjnyu'caa nu jin nyeyiin!

⁹ Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', ajta i nyaj jin ucayáatiyi'ij muáaj paj as'íj tyámua' naa tyá'mua'reej.

¹⁰ Nyaxiéjnyu'caa pu ca'nyiin jin ú'tzunaj, capu che' ma' já'sejre' i nyaj jin uhuájca'nyej, jcanu nyajta che' tyámua' metyóonyeej!

¹¹ A'íimaj i maj tyámua' naa tyi'nya'amíincustyamua', majta i maj je'ej nyamuarimuj, aa mu ímuáj jo'tyú'uj, mej mij quee jaaséj i nyaj jin tyí'cui'.

¹² A'íimaj i maj nyeje'catamui', tyi'tíj mu jin avíitzij je'ej nya'uurej, i maj jaxie've' tí'ij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej, a'íi mu jaxaj je'ej maj tyina'antypuá'ritye'en majta a'náj tina'aj jaaxá'pui'intarej mej mij avíitzij jin je'ej pua'aj náa'uurej.

¹³ Nyajta nyáaj a'yaa nu ricij tí'ij i tí quee iityánamuj, cuxáa nyaj quee huá'namujraj;

cuxáa nyaj quee atányuuve'en, canu acácuaxa'va'raj.

¹⁴ A'yaa nu een tí'ij i tí quee iityánamuj ajta quee nyuuvej tí'ij jujapuá huatányuunyij.

¹⁵ Nyáaj nu muéetzij jimi tyi'ijchó've',

Tavástara' pajta nyaj Dios paj pué'een, a'yaa nu tyá'xie've' paj muáaj nyaj jime' huatányuunyij.

¹⁶ A'íj nu'uj muahuavii mej mij quee nyéetzij nya'a'tzej,

mej mij quee jutyamua've'ej nyati'ijta tyi'táj jin ootyá'itzeere'en.

17 A'yaa pu tyi'ji'ré'can jime', nu'ríj tin eetávesij,
ajta quee tyápuaapua'rej i ti tyinyetyáacui'.

18 Nyaataxájta tyi'táj nyaj jin ootyá'itzeerej,
ji'nye capu naa nya'asej i nyaj jéehua tyi'táj jin ootyá'itzee.

19 Mu'ríj jéetze' huatámui'riaca' i maj nyéjcha'íire';
jéehua mu i maj cha'mana'aj tyi'táj jin nyéjcha'íire'.

20 Je'ej mu pua'aj nya'uurej a'íjci jime' nyej nyáaj tyámua' naa hua'
jimi tyí'uurej;

ji'nye nyáaxie've' nyej tyámua' rijcaj a'íi mu mij jin nyéjcha'íire'.

21 Tavástara', ¡capáj juséentacan manúujipuan!

Nyaj Dios, ¡capáj nye jimi ajtáyi'can!

22 Nyaj Dios pajta nyaj vástara', ¡jiye'tzín paj mujo've'me'en pej pij
naatáhuíire'en!

39

Capu á'tyeeren i tyaj jin júurij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. A'ín ti
jo'yú'xaca' i Jedutún. Chuicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Nyáaj nu a'yan tya'tányarajcaa nyej tyámua' tyi'tyínyecha'íicaj,
nyaj quee je'ej pua'aj tyí'xajtaj,

nyaj quee je'ej pua'aj tyí'nyuucan

matí'ij móoj yevéjri' huatyú'uucaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

2 Nyajta a'yan rijcaj tí'ij i ti quee atányuuevej, canu tyi'táj xajtaca'aj.

¡Canu nyana'aj nyajta a'íj xajtaca'aj i ti xá'pui'!

Ajta pu'ríj jéetze' tyinyetyáacui'ca'aj;

3 ¡ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu nú'tieexi'raca'aj!

A'íj nu jitze tyí'ria'mua'síma'caj, tí'ij nyatzájta' tiéj huataséjre,

aj nu nyij ca'nyín jin a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

4 "Tavástara', naaté'exaatye' nyej nyij jáamua'reej je'ej ti nye jimi
tye'mej

ajta a'chunyéj na'tyéeren nyaj júurij na'mej,

nyej nyij jáamua'reej nyej quee a'chu á'tyeeren nyajjúurij.

5 Muáaj paj naatá' nyej nyij cǎ nyana'aj á'tyeevi'in nyaj júurij,

capu tyi'táj pué'een muéetzij jimi i nyajúuricamej.

¡Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan á'tijti' tí'ij séej ti ucayátira'nyij!

6 ¡Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan een tí'ij i quéenyl'istarij!

Capu tyi'táj je'ej tyeetyáhuíire'ej tǐpua'aj jéehua tyí'íjsiire'en i ti
tyá'najchij,

ji'nye capu jamua'reej a'táj ti tyí'ci'tyij i ti tyí'íjsiire'sij.

7 Ajta tǐpua'aj a'yan tyí'eenye', Tavástara', ¿tyi'tanyí jin nyetyi'cho've'?

¡Muéetzij nu jimi tyí'íjchó've'!

8 Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' nyaj tyi'íjxána'cira';

capáj tyi'tá'care'en mej mij a'íimaj je'ej nyojo'mua'raj i maj quee
ma'umuámua're'.

9 'A'yaa nu huaríj tí'ij i ti quee atányuuevej nyajta quee acácuaxa'taca',

ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti néijmi'i jin a'yan rinyij.

¹⁰ Ajta capáj che' puéjtzij nyatá'care'en,

ji'nye nu'ríj huápuí'ij a'íjci jin japuéjtzitarej.

¹¹ Muáaj paj tyámua' ja'uurej a'íjci i tyévíj puéjtzij paatá'caria'aj a'íjci jime' i ti jin quee xá'puí' huaríj,

pajta a'yan ja'uurej tí'ij i chuéj ti muíinyij tyí'tíj ti a'íin jéetze' xie've'.
iNéijmi'i mu i tyeítjee a'yan een tí'ij séej ti ucayáatira'nyij!

¹² 'Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj a'jimi tyu'tyényuusij,

ipata'aj tyámua' tyáanamuaaj je'ej nyaj tyí'nyeyiin!,
icapáj quee ave'nyuuca'an nyatí'ijta eetaja'ra'tajyi'can!

A'yaa nu a' jimi een tí'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can,

tí'ij i pína'aj ti huayi'ij na'aj, a'yájna matí'ij i nyahuásimua'ci'ij.

¹³ Capáj che' nyeséejra, cí tyinaatá' nyej nyij ucayáatira'nyij,
íjij nyej nyooj yésejre' nyajta quee xu huamuí'."

40

Na'ráanajchij nyaj a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', nyaj Dios

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara' nu jimi jaatyájtoo i nyaj jin tyí'ijchó've',

a'íi pu'ij ecóotutaca' tí'ij jáanamuaaj je'ej nyaj jimi tyá'huoo,

² nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee huámuí'nyij a'ájna jo'tíj ja'tyácun,

capu tyu'tá' nyej nyij atyájcataj jo'tíj jéehua jo'jéxaj.

A'áa pu nyaja'rá'íicatyey jo'tíj tyámua' naa tyojo'toonyij,

tyámua' pu tyí'uurej jó'nyaj jooméj.

³ A'íi pu naatá' nyej nyij jájcuacan tyu'táchuiicaj,

a'íjci i chuíicarij i nyaj jin tyámua' tyaatá'an i Dios.

Mamue'tíj mu, matí'ij a'íj huaséj, aj mu mij tyu'tyátzaahuatyej

matí'ij mij a'íj jitze tyu'tyáaca'an i Tavástara'.

⁴ iChe' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' tí i Tavástara' jitze tyí'ca'neye

ajta quee a'íjma jitze tyí'ca'neye i maj óotzaahuatye'

nusu a'íjma i maj saánturij najchej!

⁵ Nyavástara' ajta nyaj Dios,

jéehua pu tyí'sejre' i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'

ajta je'ej paj jéehua ityájma tyitá'cu'vej.

iCapu tyí'tíj séejre' tí a'yan huasé'rihua'an patí'ij muáaj!

Nyáaxie've' nyaj huo're'ixaatye'en, nyaj a'íj tyu'taxáj,

ajta canu pújoorej nyej nyij néijmi'i tyu'taxáj.

⁶ Capáj muáaj a'íjna jin atyamua've' maj a' jimi tyu'támu'vejritaj nusu maj jatzíj tyimuaatámu'vejritye'en,

capáj pajta jahuoo mej mij ya'muáatye'e a' jimi huatámu'vejritaj

nusu maj tyí'tíj tyu'tá'an a jimi pej pij a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi'.

Sulu a'yaa paj huaríj, muáaj paj naatá' nyej nyij iityánamuajra.

⁷ A'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: Yá'nyaj huatyéjve,

a'yájna tí'ij nyaj jime' tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁸ Nyaj Dios, nyéetzij pu na'ráanajchij nyaj a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've',

nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.

⁹ A'íimaj mu mue'tíj tyí'séeracaj a'tyéityeristyamua'

nyati'ij huo'taséjra tyi'tíj tí xá'puí'.

¡Muáaj paj tyámua' naa tyá'mua'reej, Tavástara', nyaj quee a'náj huatyápua'riaca'!

¹⁰ Canu a'náj quee jaataxájtaca' a'íjci i paj jin tyámua' tyí'uurej,

nu'ríj jaataxájtaca' paj quee tyi'tíj jin á'itzeere' nyajta i paj jin tahuiire'.

Canu a'náj jaatyá'avaataca' i paj jin taxie've' ajta i tí jí'récán jime' muéetzij jimi

a'íjma jimi a'tyéityeristyamua' i maj jéehua ará'asej.

¹¹ Pajta muáaj, Tavástara', capáj nya'aviitze'ej i paj jin tyámua' nyojo'mua'raj.

A'náj tína'aj paj nyecha'íj a'íjci jime' i paj jin nyaxie've' ajta i paj jin tyámua' een.

¹² Jí'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej

ajta quee í'ríj nyaj jaatyé'íten a'chu tí arí pua'máj je'ej pua'aj tyináaruuj.

A'íi pu arí nyeria'naj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj,

canu nyij nyajta che' tyámua' metyóonyeej.

Pu'ríj jéetze' ará'asej quee i nyaj cipuáj,

capu ij ajta che' nyaca'nyisti'.

¹³ Tavástara', pata'aj cui' mujo've'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunyij.

Tavástara', ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuuiire'en.

¹⁴ ¡Miche' néijmi'i jin huápu'íj tyévi'si' huataséjre'en

a'íimaj i maj jaxie've' maj na'antyipuá'ritye'en!

¡Miche' tyévi'si' séeria'aj huatóo'uunaj

a'íimaj i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí'!

¹⁵ ¡Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj

a'íimaj i maj je'ej pua'aj nyojo'mua'raj!

¹⁶ Majta néijmi'i a'íimaj i maj muéetzij muahuoo

miche' a'íimaj jéehua huatóotyamua've'en,

majta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunyij

miche' a'náj tína'aj a'yan tyí'xajtaj tíjin: "¡Va'cán pu jin antyúumua'reej i Tavástara'!"

¹⁷ Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej tyéejtyoovej,

capáj nyojo'hua'nan, Tavástara'.

Muáaj paj a'íin pu'éen i tí nyahuiire' ajta nyajapuáj huatányuusij,

¡capáj á'tyeevi'in, nyaj Dios!

41

Je'ej tí tyu'tyéenyuj i a'tíj tí tyí'cui'

Í tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tí jo'yú'xaca'

1 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti a'íj jitze tyí'mua'tzej i ti quee juca'nyej ajta quee je'ej tyéejviicue',

Tavástara' pu japuan huatányuusij ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaa.

2 Tavástara' pu jacha'íij ja'mej,

júuricamej pu jaatá'sij ajta ti'ij huatóotyamua've'en i chuéj japua, ajta quee tyu'tá'sij ti'ij a'yan atyojo're'nyej je'ej maj tyá'xie've' i maj jájcha'íire'.

3 Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij ti'ij quee che' tyé'viicue'raj, ajta tyámua' ja'uurej a'íjci i ti jin tyí'cui'.

4 Nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“Tavástara', ná'ancu'vaxi',

tyináahuaatye', tyij nyajta muéetzij jimi ootyá'itzeerej.”

5 A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'yaa mu tyá'xie've' ti'ij je'ej pua'aj tyí'nyu'uurej, a'yaa mu tyí'xaj tíjin:

“¿A'najnyí mui'nyij tyej tyij quee che' ja'tamuá're'rihua'an?”

6 Ya mu nyetyésise', majta quee tzáahuatyi'ra'aj jin a'yan ricij, hua'mua'tziira'aj jitze pu séejre' néijmi' i ti je'ej pua'aj een, a'aj pu ámiteere' matí'ijta cáayej jitze ajooju'un.

7 A'íi mu jusiire' i maj nyéjcha'íire' mej mij nyéetzij naaxáj, a'yaa mu tyí'mua'tzej nyej nyasíij pué'eenye' i nyaj jin japuéjtzitarej

8 majta a'yan tyí'xaj tíjin:

“Tyiyáaru' pu jimi jo've'mej i ti jin tyí'cui',

a'íj pu jin huaca'aj jo'tij já'hui'caa ajta je'en quee che' ájchesij.”

9 Ajta a'íjna i ti tyámua' naa tyí'nyu'amíincuj, nyáaj nyej jitzán tyi'ca'nyajca'aj,

i ti nyaj jamuán tyí'cua'caria'aj, a'íi pu arí ajta nyéjcha'íire'.

10 Pajta muáaj, Tavástara', ná'ancu'vaxi',

naatá' nyaj ájchenyij nyajta je'en a'yan huó'uurej je'ej ti a'íjma jimi tyi'tyéevijtij.

11 A'yaa nu nyij tyá'mua'reeren nyaj a'yan ricij je'ej ti muéetzij tyimua'ráanajchi,

ti quee nyéetzij jime' jutyamua've'ej a'íjna i ti nyéjcha'íire'.

12 Ajta nyéetzij jime', nyaj tyámua' tyi'tyínyecha'íj nyajta quee tyi'táj jin á'itzeere',

tyámua' paj tyí'nyevi'raj mua' muáca' jime',

nyej nyij a'náj tina'aj ajamuán aja' séjre'ej.

13 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,

íjij ajta jusén jime'!

¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

42

I nyaj jin tyi'íjchó've' Dios pu jimi já'ma'can

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. I nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 A'yájna ti'ij i muaxáj tyá'huoo i játya'naj ti'ij huaye'en, a'yaa nu nyaj Dios, nyáaj muéetzij tyí'muahuoo.

2 A'yaa pu i Dios nye jitze tyúuxie've' ti'ij i jájtyij, a'íjna i Dios júuricamej ti pué'een.

¿A'najnyí nyajtáhua'aj huatányesejrataj i Dios jimi?

3 Tújca nyajta tíca', a'íj nu jin júurij i nyaj eetaja'ra'tajyi'ij, meentyij móoj a'náj tina'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tijn:
 “¿Jo'nyij je'ej je'en a' Dios?”

4 Nyati'ijta a'íjci jitze tyi'riá'mua'sime'en,
 aj nu nyij tyi'tá'caa ti'ij jéehua je'ej pua'aj nye jimi tyi'rijcaa.
 Nya'tamua're'rii nyati'ij hua' jamuán i tyeétyee ajooma'caj,
 nyáaj nu ahuojóovi'tisima'aj jo'tij jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Dios
 tyejiihuaj a'íjci jime' tyaj tatyamua've' tyajta tyi'muatyóotzi're'ej.
 ¡Va'cán tu jin tyámua' naa tyí'ye'estyahua'aj!

5 ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin tyí'nyaxaahuataj?
 ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?
 Nyáaj nu nyerij i Dios jitze tyí'ca'nyej,
 a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
 ¡A'í pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

6 Jéehua pu quee nú'ca'nyisti'.
 A'íj nu jin huápu'ij muéetzij jitze tyi'riá'mua'sij
 ti'ij na'aj a'ájna i játya'naj jitze Jordán ti ántyapuj,
 ti'ij na'aj a'ájna a jirij ti jo'quéetimee a' ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijn
 Hermón ajta a Misar.

7 A'áa pu já'namuajre' jo'tij je'cacúunyijmee
 a'íjna i ti ca'nyín jin tyáhuaasij i ta'ancáamu'ij;e;
 a'íjna i jájtyij paj jéehua muáaj muya'ta'ítyacaa
 a'í pu'ij arí nyajapuj ucámu'yaca'.

8 Tújca pu i Tavástara' uya'ta'ítyacaa i ti jin nyaxie've',
 ajta tíca' canu ja'antypuá'ritye'sij i nyaj tyi'tyéchuiicaj
 capu ajta i nyaj tyényuusij i Dios jimi júuricamej ti nyatá'caa.
 9 A'yaa nu tyé'ixaatye' i nyaj Dios, a'íjna i ti nyaj japua huatányuusij
 tijn:

“¿Ji'nye pej pij nyojohua'xij?
 ¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can
 nyajta hua'tzínnye'ej a'íjma i maj nyéjcha'íire'?”

10 I nyacaríj pu ajta nyacui'
 a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj i maj nyéjcha'íire',
 i maj a'náj tina'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tijn:
 “¿Jo'nyij je'ej je'een a' Dios?”

11 ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin tyí'nyaxaahuataj?
 ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?
 Nyáaj nu nyerij i Dios jitze tyí'ca'nyej,
 a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
 ¡A'í pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

43

¹ Nyaj Dios, tyámua' paj tyino'xá'pui'intari'tze'en;
 ¡pata'aj naatyáhuüre'en a'ñjma jimi i tyeityee i maj quee
 tyá'tzaahuatye'!

¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'ñjci jimi i ti tyí'hue'tacaa ajta i ti
 je'ej pua'aj ricij,

² Ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti naatyáhuüre'e!

¿Ji'nye pej pij quee nyatá'caa nyaj a' jimi séjre'ej?

¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can

nyajta hua'tzñnye'ej a'ñjma i maj nyéjcha'ñire'?

³ Mujo'ta'ityij i nyaj jin atányeerej ajta i ti ji'ré'can jime',

tí'ij a'ñn naataséjratye'en i juyéj

i ti a'áa jó'nyee jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een,

a'ájna jo'paj muáaj ja'chej.

⁴ Aj nu nyij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan muana'michej,
 nyaj Dios,

a'áa nu nyij tyimuaatatyójtzi're'ej nyetyi'chuñicaj a'ñjci jitze i canárij,
 ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj néijmi'i i nyajúuricamej jitze
 nyetyamua'viste'ej.

⁵ ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin tyí'nyaxaahuataj?

¿Ji'nye nyij tyi'táj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?

Nyáaj nu nyerij i Dios jitze tyí'ca'nyej,

a'ñjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.

¡A'ñ pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

44

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios taatáhuüre'en

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuñicaj. I nyúucarij ti
 naa huánamuajrii a'ñmaj maj huóomua'tziütyej i yójmua'mua' a'ñjci i
 Coré

¹ Taj Dios, tu'ríj jáanamujri' i tyaj jin iityanamuaárajmee,

majta i tahuásimua' mu'ríj majta táa'ixaa

je'ej paj muáaj tyi'táj huáruuj matí'ij móoj a'ñmaj júuricaj

je'ej ti tyi'táj huaríj tí'ij a'ájna imuáj putyí'rijcaa.

² Mua' muáca' paj jime'

hui'ráahua'xij a'ñjma i maj quee tyá'tzaahuatye',

puéjtzij paj huo'ta' a'ñjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee

pajta je'en huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tahuásimua'ci'ij.

³ Ji'nye capu i hua' muáca' huo'ta' capu ajta i tyihuá'chuun huo'ta'

mej mij a'ñmaj tyu'tyámue'tin,

camu a'ñmaj jaamué'tij a'ñjci i chuéj.

Sulu a'ájna i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin uhuájca'nyej.

Ajta a'ájna i ti jéehua huanyéeri'ciriajraa a'ñjci jime' paj muáaj a'áa
 jo'tyávaaca'aj,

ji'nye muáaj paj jéehua hua'xie'va'ca'aj.

⁴ ¡Muáaj paj nyaj Rey!, ¡pajta nyaj Dios!

Muáaj paj huo'ta' mej mij tyu'tyámue'tin a'ñmaj i maj
 a'tyéityeristyamua' pué'een;

- 5 muéetzij tu jitze ma'can huo'mué'tij a'íjma i maj tájcha'íire',
 ja' jitze ma'can tu huo'tzíinajraa a'íjma i maj tanyo'si'tya'ca'aj!
 6 Ji'nye canu nyáaj a'íj jitze tyí'ca'nyej i nyaj tú'namua',
 capu ajta i nye chúun naatá'sij nyej nyij tyu'tyámue'tin,
 7 muáaj paj a'ín pué'een i ti taatá' tyej tyij huo'mué'tin a'íjma i maj
 tájcha'íire',
 ajta tyévi'si' huo'taséjrataca' a'íjma i maj taxana'va'ca'aj.
 8 A'náj tina'aj tu a'tatzáahuatye'ej tá'ju'un muéetzij jimi, taj Dios,
 tyajta a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un.
 9 Ajta papu'ríj matuuhua'xij,
 pajta períj tyévi'si' taataséjrataca',
 capáj che' hua' jamuán séejre' i taxantáaru'ustyamua'.
 10 Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huá'tzínnye'ej a'íjma i maj tájcha'íire',
 a'íi mu tyí'tanahue' i maj taxana've'
 majta tyitáa'ri'raaa je'ej maj a'íimaj tyá'xie've'.
 11 Muáaj paj a'áa tojóotoj
 cuxáa tyaj cánya'xii pué'eenye' mej mij táacui'nyij,
 pajta tyu'tá' tyej tyij ma'úrutyej hua' tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye',
 12 muáaj paj huápui'íj jáahuaj huo'toj a'tyéityeristyamua',
 pajta quee tyi'tíj huamue'tij a'íjci jime' i paj huo'toj.
 13 Muáaj paj a'yan táaruuj mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajtaj,
 a'íimaj i maj a véjri' huacháatimee tajimí a'íi mu je'ej pua'aj tyí'taxaj
 majta tyévi'si' ta'uurej,
 14 Muáaj paj tyu'tá' mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajta i maj quee
 tyá'tzaahuatye',
 mati'íjta taaséj, a'íi mu tajimí eecámu'vajra.
 15 Camu a'náj jatapuá'citacaa maj ná'xaahuaj,
 jéehua nu nyetyevi'ra' i nye nyéerimij jitze
 16 a'íin ti'íj pué'eenye' i ti nyéjcha'íire', i ti a'yan tyá'xie've' ti
 tyo'rióorieeraaj
 ajta je'ej pua'aj tyí'nyaxaj ajta hue'tzij jin nye jitze tyí'pua'ritye'.
 17 A'yaa pu'íj tyí'ta'uurej
 ajta quee a'íjna jime' tyaj mojo'huá'xij.
 ¡Catu a'náj tyi'tíj jin ootyá'ítzeerej a'íjci jitze i nyúucarij i paj jin
 tyitaata'íj!
 18 Catu a'yan tyí'mua'tzej tyej tyij mamúurienyij
 catu tyajta ajtacíj a' juyéj jitze.
 19 Ajta a'yájna, muáaj paj períj tatzíinajraa
 a'ájna jo'maj tyi'tyán jó'ci'íj maj tyí'tyaci'macaa.
 A'íj paj jin tie'cáanaaj i tíca'rij.
 20 Típua'aj tyamojo'hua'xiinyijche', taj Dios,
 tyajta je'en séej huatyáanaajchej i dios tyaj quee jamua'tyej,
 21 muáaj paj jamua'reerejche'en,
 ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyi'tíj een i tamua'tzíira'aj jitze.
 22 Tyajta muéetzij tu jitze ma'can a'náj tina'aj
 a'yan tyá'taca'nyej tyej tyij huácui'nyij,
 a'yaa mu ta'uurej mati'íj i cánya'xii i maj huá'cui'nyij.

23 ¿Ji'nye pej pij tyáacusij, Tavástara'?

¡Huájisij, huájisij!

¡Capáj jusén jime' matúujipuan!

²⁴ ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj?

¿Ji'nye pej pij ityájma tojó'hua'naj,

i tyaj jéehua japuéjtzarej?

²⁵ Catu che' tyé'viicue' majta meríj taatyáxaahuataca',

a'íjci jime' maj taatyása'riechaca' a chóota'.

²⁶ ¡Ájchesij,

pata'aj mujo've'me'en pej pij taatáhuire'en

pajta tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj va'cán jin taxie've'!

45

Tyi'tíj maj tyámua' naa tyu'taxáj tí'ij huatyényeichej i rey ti jin tyi'tyéjvee

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci i cuínarij ti a'yan ántyapuaj tíjin: "Í tzuhuáa'." Í nyúucarij ti naa huánamujrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré. Chuúicarij maj jin huóoxie've'en. Jéehua pu i nyúucarij ti naa huánamujrii nyamua'tzíira'aj tzajta' séejre'

¹ Nyatzájta' pu nyúucarij tásiseerii ti naa huánamujrii,

ajta i nyenyanúu pu a'yan een tí'ij i ti jin tyé'yu'xaj a'íjna i ti tyámua' naa tyí'yu'xaca.

¡A'íj nu nyij tyámua' naa tyu'taxájta' a'íjci jimi i ti rey jin tyi'tyéjvee!

² ¡Muáaj paj a'íin pué'een i ti jéetze' naa huasé'rin hua' tzajta' i tyétyacaa!

¡Mua' tyenyij jitze pu séejre' i nyúucarij ti huápu'íj naa huánamujrii!

A'íj pu jin i Dios tyámua' naa tyimuatyájtoo jusén jime'.

³ ¡Pata'aj tyámua' jáa'uurej a' chún a'íjci jitze i paj jin avá'jí'que', muáaj paj jaayí'tin paj huanyo'se'en!

¡A'íj paj jin naa huápu'íj huasé'rin!

⁴ Ajta i paj jin naa huasé'rin a'íj pu jitze séejre' paj tyi'mué'tíj puaaméj, pajta nyo'se' a'íjci jitze ma'can i ti jí'ré'can jime'

pajta tyámua' tyihua'xa'pu'íntari'tze' a'íjma i maj quee óotzaahuatye'.

¡A'muáca' paj jin tyámua' tyí'uurej mej mij néijmi'i tyámua' tyo'taséj!

⁵ Í maj huacháatimee i chájta'naj jitze a'íi mu eetávitzej jo'paj ja'ra'íicajmee, taj rey,

a'íjna i tyiá'í'rij huápu'íj pu tye'entyipityíjimee a'íj pu jin tyí'rutyijve hua'xiéjnyu'caa jitze a'íjma i maj muájcha'íire'.

⁶ Í paj jin tyí'íjta, taj Dios, jusén pu jin séejre',

ajta a'íin pué'een i ti tyámua' naa tyí'íjta.

⁷ A'íj paj xie've' i ti xá'pu'í' pajta jaxana've' a'íjci i ti je'ej pua'aj een.

A'íj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a' Dios, ajta muaatá' pej pij huatá'tyamua've'en

ajta muéetzij jéetze' tyámua' tyimuaatá' quee i séecan i maj ajamuán aja'seejre'.

⁸ Néijmi'i i tyi'acáanaa a'yaa pu tyi'tyáarie' ti'ij a'íjna i íjcuca, ti'ij i áloes ajta ti'ij i canéelaj,

ajta i cuínarij a jitze séejre' canárij ti jitze ma'can pajta atyamua've' a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj va'cán jin tyityetyu'uj.

⁹ Hua' tzajta' i úucaa i maj a'jimi tyi'huiire' a'í mu majta séejre' i maj huápu'i'ij naa huasé'rin,

a'muáca'ta' pujmua' a'íjci jitze i paj jitzán acájca a'áa pu já'sejre' i íiti' ti va'cán jin tyi'tyéjvee,

ajta a'íjna jin tyámua' huóoruuj i ooroj ti jéetze' tyámua' een.

¹⁰ Náanamujri', nyiyóoj paj íiti',

tyámua' paj naa tyáanamuj je'ej nyaj tyimuaaté'exaatye'ej, huojo'huá'xij a'tyéityeristyamua' pajta i maj tyámua' naa tyi'muamua'tyej,

¹¹ ji'nye a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íj pu séjramu' i paj jin naa huasé'rin,

a'í pu a' vástara' pué'een, a'yaa pu'ij tyúuxie've' paj ja'rá'astijre'en.

¹² Íiti' va'cán paj jin tyi'tyéjvee a'ájna a Tiro,

a'íimaj i chíjtyaanyi'ij chájta' maj ja'chej

a'yaa mu tyá'xie've' maj tyi'tíj tyimuaatapuéjve'en mej mij tyámua' a'jimi tyi'tyesejre'ej.

¹³ ¡A'yun pu iityárutyij i íiti' va'cán ti jin tyi'tyéjvee, huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj!

¡Ajta a'yaa eenye' tyi'tyéechan ti'ij i ooroj!

¹⁴ Tyámua' mu naa eenye' tyetyechéetye'en mati'ij mij já'vi'tin a'íjci jimi i rey,

majta jamuán i úucaa maj jahuiire',

i maj majta séecan jamuán antyúunajchi.

¹⁵ A'í mu huaju' jéehua muutyámua'va'aj,

a'yaa mu mij tyuutyámua've'ej mati'ij a'úun jo'tyáruutyij jo'tij je'rájcaj a'íjna i rey.

¹⁶ A'yóojmua', taj rey,

a'í mu huatyára'sij jo'maj tyejé'íjtaca'aj i ja'huásimua'ci'ij,

pajta je'en tyu'tá'sij mej mij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj i chuéj japua jo'maj jo'cháatimee.

¹⁷ Nyáaj nu a'yan rinyij mej mij jo'támua'reej je'ej paj ántyapuaj

i maj hua' jitze eerányesij,

ajta mej mij jusén jime' tyimuaatatyójtzi're'en i maj huacháatimee i chájta'naj jitze.

46

Tavástara' pu tajamuán yésejre'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij mej mij ci'sitye'rij jitze jaatáchuiicaj a'íimaj i Coré tyi'yojmuaj

¹ Dios pu taatyáhuire'ej ajta a'íin pué'een i tyaj jin uhuájca'nyej, a'aj pu taatyáhuire'ej tyati'íjtá quee je'ej jájtyoove'en.

2 A'íj tu jin quee tyi'tzínnye'ej tá'ju'un,
 tyij ajta huatáxijtye i cháanacaj,
 tyij ajta i jiríj atyojo'cájrutyey tyétye' imuáj i jájritze',
 3 tyij ajta tyájujhua'nasime'en i jájtyij ajta jéehua á'xire'ej,
 tyij ajta tyu'tóoca'tzin i jiríj a'íjci jime' i ti huápuí'ij nyú'camuí'.

4 A'íjna i játya'naj ti mui'caquéj huatámui'yaca' a'íi pu tyámua'vi'ra'aj
 jaatá'sij i chájta'naj Dios ti jitze ajtyáma'can,
 a'íjna i chájta'naj ti jéetze' tyámua' een ti ajta tajapúa já'sejre'.

5 Dios pu a'áa jé'ta' já'sejre', ajta tyámua' tyé'cha'ij,
 Dios pu jaatyáhuüre'ej ti'ijta i xicáj eeré'nyej.

6 I maj séej chuéj japua jo'cháatimee mu ju'itziitye', majta i maj tyí'ijta
 mu juvivej,
 ¡ajta i chuéj pu huatáxijtyij ti'ij i Tavástara' tyu'tá'an maj jáanamuj
 i nyúucaria'ra'!

7 ¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íi pu tajamuán
 yésejre'!

¡A'íjna i Dios ra' a'íjci i Jacob a'íi pu taatyáhuüre'ej!

8 Musio'vá'ju' siata'aj tyu'séj i ti huápuí'ij naa tyu'sé'rin
 a'íjna i Tavástara' ti tyú'taahuaca' i cháanacaj japua,

9 pu'ríj ja'antypuá'rij i maj junyo'si'tya'ca'aj
 néijmi'que' jo'tíj joo'ástimee i cháanacaj,

pu'ríj tyu'tyáana'xij i tú'namua'aj,

pu'ríj tyi'ijná'xij i tyapúusti'ij ti tye'entypityíijmee i maj jin nyo'sii,
 ¡ajta tyu'tyáatíj i caríáata' i maj jitzán nyo'sii!

10 "¡Siata'aj jaatapuá'citaj! ¡Xu'huóomua'tzij nyej nyáaj a'íin pué'een
 i Dios!

¡Nyáaj nu hua' japua séejre' néijmi'caa jimi i maj séej chuéj japua
 jo'cháatimee!

¡Nyáaj nu japuan séejre' néijmi'que' i cháanacaj!"

11 ¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íi pu tajamuán
 yésejre'!

¡A'íjna i Dios ra' a'íjci i Jacob a'íi pu taatyáhuüre'ej!

47

*Dios pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj
 japua*

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'íimaj
 maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 ¡Siahuóotyamua've', néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee!

¡Siajta huatyényuunyij i Dios jimi siajíhuaj a'íjci jime' siaj jutyamua've'!

2 Ji'nye a'íjna i Tavástara', jútye' imuáj ti já'sejre', huápuí'ij pu
 tzínnyí're',

a'íi pu a'íin pué'een i ti va'cán Rey jime' tyi'tyéjvee néijmi'que' i
 cháanacaj japua.

3 Hua'ajtavi'tij i maj chájta' jo'cháatimee ajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

ajta je'en huo'ta'íj mej mij ityájma ta'rá'astijre'en.

4 Pu'ríj ja'antyíhuoj a'íjna i ti ityájma tyí'taci'tyij,
a'ín ti'íj pué'een i Jacob ti jin óotzaahuatyé', a'íjci i ti jéehua jaataxié'vej.

5 Dios i Tavástara' pu'ríj huatyéeyixij i ju'ípuáa jitze hua' tzajta' i maj jutyamua've'ej mejijhuaj majta i trompéetaj maj jitze tyí'ci'sitye'.

6 Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj i Dios jimi. Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i ti Rey jin tyi'tyéjvee tajimí.

7 A'íj xu huatáchuiicaj i ti naa huánamujrii i Dios jimi, ji'nye a'íj pu a'ín pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua.

8 ¡Dios pu a'ín pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!

¡Dios pu arí acáayixij i ju'ípuáa jitze ti naa een!

9 A'íjma i tyétyacaa maj jéetze' juxie've' a'ájna jo'maj jo'cháatimee a'íj mu hua' jitze ajtyáhuixi'íj i tye'tyeristyamua'me'en i Dios ra' a'íjci i Abraham,

10 ji'nye i Dios pu jimi je'ráma'can i maj jin putyí'uurej i cháanacaj japua.

¡A'íj pu néijmi'caa japua tyí'ijta!

48

A'íjna i Sión ti jin naa huasé'rin, chájta'naj ti pué'een Dios ti jitze ajtyáma'can

Chuñicarij. Chuñicarij a'íjma maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 ¡Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástara'!

¡A'íjna i taj Dios tyámua' pu een tyej tyij jimi tyu'táchuiicaj i chájta'naj ti jitzán ajtyáma'can ajta a'ájna jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een i jiríj jitze!

2 ¡Naa pu huasé'rin a'íjna i jiríj ti ájtyeej i ti a'yan ántyapuaj tijin Sión, a'ájna pujmua', jo'tij jo'tá'asej ajtyapuáj ímuáj ti séejre'!

¡A'íj pu tyámua'vi'ra'aj pué'een néijmi'que' i chuéj japua!

¡A'íj pu pué'een i chájta'naj ti ve'éj a'ín ti ja'a'rij i Rey ti jin tyi'tyéjvee!

3 Dios pu a'áa já'sejre' a Jerusalén a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta; Dios pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'íj jo'tij jáa'rij ti'íj tyámua' tyi-huo'tyáhuixie'en.

4 Ji'nye a'íjma mu tyúusíj i maj rey jin tyityetyu'uj aj mu mij néemi'ij a'íj jimi huataje'yaca';

5 ajta mati'íj jaaséj i chájta'naj je'ej mu tyo'taséj, majta quee che' je'ej jájtyoova'aj aj mu mij huatoo'uj.

6 A'íj pu hua' jimi huatyá'itzee i maj jin tyu'tátziinye'en:

huápu'i'ij pu hua'cui'ca'aj, a'yájna ti'ij íitaj ti ootacu'nyej ti'ij tyiyóoj ja'mej;

⁷ pahua'antyipua'rij i maj tyí'ijta a'yájna ti'ij i áacaj a'áa ti pujmua' je're'nyinyii jo'tij i xicáj je'ejnyinyii, i ti huo'tyáana'xi i báarcuj a'áa maj já'sejre' a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarsis.

⁸ A'ájna a chájta'naj jitze taj Dios ti ja'a'rij, i Tavástara' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'íj tu tyeríj huaséj i taji'ij jime' a'yájna mati'ij meríj tyitáa'ixaatya'ca'aj, ¡Dios pu jusén jime' tyámua' tye'cha'íj ja'mej i chájta'naj Jerusalén!

⁹ Taj Dios, a'ájna je'ta' a' tyeyúuj tzajta' a'áa tu a'íj jitze tyí'mua'tzej i paj va'cán jin taxie've'.

¹⁰ Taj Dios, néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyámua' tyimuatá'caa a'yájna ti'ij tya'ránajchi a'íjci jitze je'ej paj ántyapuaj. A'ájna i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íj paj jin tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'.

¹¹ ¡Miche' néijmi'i huatóotyamua've'en a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión! ¡Miche' tyítzunaxi'in muutyámua'va'aj i chájta'naj jitze a'áa ti tyeje'ejtyáma'can a Judá a'íjci jime' je'ej paj tyámua' naa tyaaxá'pui'intarej!

¹² Siata'aj eetyáciñneyej a'ájna a Sión siajta je'en jaatyé'iten a'chu ti ará'asej i chi'ij ti ajtí'ti'ijmee;

¹³ xaaséj i ti atáaavijhuaj ajta jo'maj je'ráatyij a'íjma i maj tyí'ijta, ti'ij i'ríitan siaj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj ja'mua jitze eerányesij

¹⁴ ti a'yan een i taj Dios ti'ij na'aj yu ti jo'ca'aj ajta jusén jime'. ¡A'íj pu a'íin pu'é'een i ti táavi'tij ijíj ajta jusén jime'!

49

A'íjna i túmii capu néijmi'i putyí'uurej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'íjma i maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

¹ Tyámua' xu naa a'íj tyu'namuaj, chájta'naj siajta néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ² a'yaa pu'uj tána'aj tyihuá'ixaatye' i maj chájtyaanyi'ij ajta a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue',

ti'ij ajta a'íjma i maj uhuácaca'nye' ajta a'íjma i maj tyóoxaahuaj.

³ A'yaa nu tyu'taxájtaj ti'ij i ti jéehua tyojó'itej nyajta a'íj huataxájtaj tyi'tíj ti ú'sejre' i nyatzájta',

⁴ tyámua' nu tyá'namuajran je'ej maj tyí'xaj i maj jéehua tyojó'itej, nyajta i canárij jitze jaataxájtaj tyi'tíj nyaj avaataca'aj i nyatzájta'.

⁵ ¿Ji'nye nyej nyij tyí'tziñnye'ej na'mej

tí'ij a'ájna atyojo're'nyej a'íjci i xicáara' ti jitzán je'ej pua'aj tyí'éenye'ej ta'mej,

nyati'ij a'ájna jin curiá'nami'huaj

i maj jin je'ej pua'aj ricij i maj nyéjcha'íire'?

⁶ A'íimaj mu a'íj jitze tyí'ca'nyej i maj jéehua tyí'ijcha'ij majta a'íj jin óotzaahuatye' tyi'tíj maj jéehua tyú'cha'ij,

⁷ ajta capu a'tíj pújoorej ti jusíj jujapuá huatányuunyij nusu ti tyaanájchitye'en i Dios tí'ij japuan huatányuunyij i júuricama'ra'.

⁸ ¡Capu túmii séejre' i ti jin i'ríj tí'ij a'tíj jáananan i júuricama'ra' i tyévi,

⁹ tí'ij jusén jin júurij já'ra'nyij ajta je'en jáahuire'en tí'ij quee huámui'nyij!

¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' maj néijmi'i juxa'aj mana'aj tyí'tyacu'vacaa, a'íimaj i maj tyojó'itej ajta a'yan cha'tána'aj tyihuá'uurej i maj quee tyojó'itej,

ajta je'en séecan tyí'ci'tyij i maj jéehua tyí'ijcha'íica'aj.

¹¹ Tyij majta tyámua' naa tyo'tyéyu'xaca' jo'maj tyaja'tachuéj, a'áa mu jusén jin ja'séeria'aj muá'ju'un jo'maj tyityajá'ava'tacaa, ja'áa mu jusén jime' jo'tyá'itzeere'ej!

¹² Capu jusén jime' séejre' i tyévi, tyij ajta huápu'i'ij chíjtyaanyi' pué'eenye',

a'yaa pu cha'tána'aj tyí'mui'nyij mati'ij i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

¹³ A'yaa mu tyitye'entyipua'rij a'íimaj i maj jujíimua'aj jujitze tyí'ca'nyej,

a'yaa mu tyitye'entyipua'rij a'íimaj i maj jujíimua'aj tyámua' tyúuxaj.

¹⁴ A'íijma i tyeítyee, a'íi pu hua'ajséejra i ti tye'entyípuaapua'rityee

a'áa pu'ij huojóovi'tij jo'maj tyityajá'ava'tacaa

a'yaa pu cuxáa maj cánya'xií pué'eenye'.

Tí'ij eeré'nyej i xicáj,

a'íimaj mu hua' jimi tyu'tyámue'tij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,

majta a'íimaj camu che' uhuácaca'nye'ej muá'ju'un

a'áa mu mij jo'tyá'itzeere'ej jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

¹⁵ Ajta i Dios pu nyajapuáj huatányuusij nyej nyij quee huámui'nyij, ji'nye a'íi pu ná'vi'tin jo'tij a'íin já'sejre'.

¹⁶ Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj tipua'aj a'tíj huatyoochíjtyaanyi'taj;

ajta arí jéetze' naa huasé'rihua'an i chí'ra'an,

¹⁷ ji'nye tí'ij huámui'nyij capu tyi'tíj á'tinyij,

capu ajta i ti jin naa huasé'rihua'aj jamuán a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj yo'tyá'avaataj.

¹⁸ Tyij ajta jutyamua've'ej tí'ij ooj ajá'chajcaj,

majta i tyeítyee tyámua' naa tyá'xajta a'íjci jime' ti chíjtyaanyi' pué'een,

¹⁹ a'náj pu atyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán mu'nyij,

a'aj pu'ij quee che' jaséjran i ti jin huányeerí'ij.

20 Capu jusén jime' séejre' i tyévi, tyij ajta huápu'i'ij chíjtyaanyi' pué'eenye',
a'yaa pu cha'tána'aj tyí'mui'nyij mati'ij i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

50

Dios pu a'ín pué'een i ti néijmi'i tyámua' naa tyá'xa'pu'i'intare'
Chuúicarij a'ín ti ja'a'rij i Asaf

1 I Tavástara', a'íjna i Dios ti tyihuá'ijtye' séecan i diosij, a'í pu arí tyu'taxájtaca',

a'íjma pu huatajé i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua ti'ij na'aj jo'tij jé'ejninyiij i xicáj ajta jo'tij ja'ancáru'pij.

2 Dios pu jin huányeeri'ij a'ájna a Sión,
a'íjna i chájta'naj ti tyámua' een ajta naa huasé'rin.

3 A'íjna i taj Dios pu aje'cáamej, ajta capu xájtari' tiéj ti néijmi'i tyojó'jipuaj pu anaquéej jimi huaméj, majta ca'nyiin jin tyéviiyij a'íjci jimi.

4 Jútye' imuáj, Dios pu a'í huatajé i tajapuá ti séejre' ajta a'íjci i cháanacaj
mej mij jaaséj je'ej ti tya'ajpuéetzij ja'mej i chájta'naj a'íj ti jitze ajtyáma'can.

5 “Siahua'ajsiire' a'íjma i maj tyámua' nyéetzij tyiná'astijre',
a'ímaj i maj nye jimi tyi'tíj jin tya'tóoraj
a'íjci jime' maj nye jimi tyu'támu'vejritaca'.”

6 Ajta i tajapuá ti séejre' pu jatyáxajta ti i Dios tyámua' éenye'ej séejre'.

7 “Setyú'namuaj, Israel siaj jitze ajtyáma'can, chájta'naj nye jitze siaj
ajtyáma'can,

néijmi'i nu tyámua' naa a' jimi tyu'taséjrataj.

¡Nyáaj nu Dios pué'een! ¡Nyáaj nu ja'mua Dios pué'een!

8 Canu a'íjna jin quee muasej mu paj nye jimi tyi'mu'vejritaj
ajta i ya'muáatyee paj huá'teeraj pej pij naatyátzaahuaty'e'en.

9 Canu i visáaru'uj muahuavii i paj hua'aj ya'muaj
canu nyajta i túuru'uj i maj iira'uj a' cúraarita',

10 ji'nye nyéetzij mu nya'a'rij néijmi'i i tyi'tyán maj tyityaací'ij,
a'yájna mati'ij majta i maj huo'ya'muaj jo'maj jo'cháatimee,

11 nyéetzij mu nya'a'rij i pína'see maj huacáj i jiríj jitze
majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj tyityáaxoo a'ítzitáj.

12 Típua'aj nyáaj nye i'cuataj, canu muéetzij muate'exáaty'e'nyijche'en,
ji'nye i cháanacaj pu nyéetzij nya'a'rij, ajta néijmi'i tyi'tíj ti jitzán tyi'sejre'.

13 ¿Ca' a'íj nyacua'caa i huá'hue'ra' i túuru'uj

nusu a'íj nyeya'caa i hua' xuure' i chíutyee maj túuru'uj?

14 ¡Che' a'íjna i paj jin tyé'tyojtzire' a'ín pué'eenye' i paj
jaatámu'vejritye'sij i Dios,

pajta a'yan huárinij je'ej paj tya'tá'ratziiri' a'íjci jimi i ti jútye' imuáj
já'sejre'!

15 Pata'aj nye jimi huatyényuunyij pati'ijta quee je'ej tyéejtyoove'en,

nyáaj nu ajapua huatányuusij, pajta je'en muáaj
naatyátzaahuatye'sij."

¹⁶ Ajta a'íjci i ti je'ej pua'aj ricij Dios pu a'yan tyé'ixaatye' tijin:
"¿Tyi'tanyí jin puaatá'ci'puaj pej pij a'íj á'mua'tyej i nyenyúucaa
nusu paj jaxajta tyi'tíj nyaj jin tya'tányaratziiri',

¹⁷ tipua'aj quee mua'ránajchij nyej nyáaj tyámua' mua'uurej
pajta quee tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i nyenyúucaa?

¹⁸ A'íj paj tyámua' naa tyu'tyéjeevij i ti tyí'nahua',
¡pajta huá'jaahuatye' i tyeítýee maj jéehua tyí'xana'cire'!

¹⁹ A'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een ajta i maj hue'tzij huá'taavijre'
a'íj pu jin tyámua' een mua' nyanúu ajta mua' tyenyij.

²⁰ Hue'tzij paj jin je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara',
¡a'íj paj je'ej pua'aj uurej a'ihuáara'!

²¹ A'íj paj néijmi'i jin a'yan huaríj, nyajta nyáaj canu huatanyúj,
a'yaa paj tyi'riá'mua'aj nyej nyáaj nyajta a'yan tyi'tyínyecha'íica'aj
pati'íj muáaj.

Ajta a'yaa nu tyimua'rájeevij a'jísa'puaj,
¡tyámua' nu tyimuá'xa'pui'intari'tze'en!

²² 'A'íj xu tyámua' tyojo'itéej xá'ra'nyij, mua'aj mu sij yó'hua'naj i
Dios,

nyej nyij quee nyáaj huatyényeohenyij nyaj jamua'antyipua'ritye'en
ajta je'en quee maja' a'títan tí'ij ja'mua japua huatányuunyij.

²³ A'íjna i ti a'íj naatámu'vejritye'en i ti tyinaatatyójtzi're'en, a'íi pu
naatyátzaahuatye'sij.

¡Nyáaj nu a'íj japua huatányuusij i ti tyámua' tyu'méj i nyaj juyéj
jitze!"

51

Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David
ti ja'a'rij, tí'ij i Natán Dios ti jitze ma'can tyí'xaj jajtyá'xij a'íjci jime' ti
huóoxana'cirej a'íjci jamuán i íitaj Betsabé ti ántyapuaaj

¹ A'íjci jime' i paj jin taxie've', nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij;
a'íjci jime' i paj tyámua' naa tyí'nyaxie've', oorió'uunaj tyi'tíj nyaj jin
ootyá'ítzee.

² ¡Nyacájo'sin a'íjci jime' i nyaj quee tyámua' huaríj!
¡Tyinaatú'uunyi'ri' tyi'tíj nyaj jin tyi'íjxána'cira'!

³ Nyáamua'ree nyaj quee tyihuojó'iteeca'aj,
capu i'ríj i nyamua'tzíira'aj jitze nyej nyij jo'rio'uunaj tyi'tíj nyaj jin
tyi'íjxána'cira'.

⁴ Muéetzij jimi nu ootyá'ítzee, muéetzij nu'uj jimi ootyá'ítzee,
je'ej pua'aj nyetyi'tyinyecha'íij, a'íjci jime' i ti quee xá'pui' muéetzij
jimi.

A'íj pu jin a'yan tyí'xa'pui' paj tyámua' tyino'xá'pui'intari'tze'en;
ajta quee tyi'tíj jin á'ítzeere' je'ej paj muáaj tyihuá'xijtye'en.

⁵ A'yaa pu tyi'ji're'can jime', nyaj je'ej pua'aj tyi'tyévistaj nyati'ij huanie'huaca';
jéehua nu tyi'ijxána'cira'ca'aj ti'ij na'aj i náanaj tyinaaxá'pueeri'.

⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, paj muáaj jaxie've' a'íjci i xiéjnyu'carij ti tyámua' tyo'cájmua'rej,

pajta i nyamua'tziira'aj jitze perij tyámua' tyinu'cámua'rii'teje.

⁷ Pata'aj naajájuare'en hisoopoj xamue' jime', aj nu nyij tyámua' éenye'ej na'mej;

nyacájo'sin, aj nu nyij jéetze' huatyácueenarij quee i séerij.

⁸ Pajta jéehua naata'an i nyaj jin huatányetyamua've'en jájcuan paj naatatyámua'viste'en, tyij pajta perij puéjtzij naatá'.

⁹ Capáj che' ja'sejra tyi'tíj nyaj jin á'itzeere'

pajta néijmi'i oorío'uunaj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj.

¹⁰ Nyaj Dios, íséej nu'cáxiejnyu'caritye' tiquee tyi'tíj jin á'itzeere'!,
¡pajta júuricamej naata'an ti jájcuaaj ti ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij!

¹¹ Capáj a'áa nyojóojipuan jo'paj quee já'sejre'
capáj pajta náari'racare'en a'júuricamej ti tyámua' een.

¹² Naatá' nyaj jájcuan jin huatányetyamua've'en a'íjci jime' paj nyajapuáj huatányuusij;

tyámua' paj tyí'nyevi'raj a'íjci jime' a'júuricamej ti jéehua tyi-hua'cu'vej,

¹³ nyej nyij nyáaj huo'mua'tyej a'juyéj a'íjma i maj quee tyihuojó'itej mej mij majta a'íimaj muá'antzaahuatye'en i maj tyi'ijxána'cira'.

¹⁴ Nyajapuáj huatányuuchij nyej nyij quee che' tyi'tyacui'ijca,
nyaj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i Dios ti nyajapuáj huatányuusij,
aj nu nyij a'íj huatáchuicaj paj muáaj tyámua' éenye'ej séejre'.

¹⁵ Tavástara', naatá' nyej nyij tyu'taxáj,
aj nu nyij nye tyenyij jin muéetzij jimi tyu'táchuicaj.

¹⁶ Ji'nye capáj jaxie've' maj tyi'muamu'vejritye'ej nusu maj ya'muáatyee tieeraj a' jitze ma'can,

í'ríj nyej nyáaj a'íj tyimuaatá'an, ajta capu a'íin tyimua'ráanajchi.

¹⁷ A'íjna i mu'vejrij i Dios jimi a'íi pu a'íin pué'een i júuricamej ti japuéjtzitarej,

¡capáj muáaj jaatyáxaahuataj, nyaj Dios, i xiéjnyu'carij ti jéehua japuéjtzitarej!

¹⁸ Axie'vi'ra' paj jin tyámua' tyeetyátoosij i Sión;
ajtáhua'aj atátaahuaj i ti jin curiá'nami' i Jerusalén.

¹⁹ Aj pej pij ja'ancuriá'an je'ej ti tyi'tíj muéetzij jimi tyúuxie've',
a'íjna i mu'vejrij ajta i ya'muáatyee maj hua'te'raaca;

aj mu mij visáaru'uj huatámu'vejritaj a'íjci japua i maj jitzán muana'michej.

52

Capu tyi'tíj hui're' i ti jin óotzaahuatye' a'íjna i ti je'ej pua'aj ricij
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David, ti'ij i Doeg Edom ti já'ma'can Saúl

jimi ujó'mej tí'ij jaaté'exaatye'en tí i David a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tíj i Abimélec ja'chej

¹ ¿Jí'nye pej pij a'íjna jin á'atzaahuatye' i paj jin je'ej pua'aj ricij, mu paj néijmi'i putyí'uurej?

¡A'íi pu jusén jime' séejre' i Dios tí jin taxie've'!

² A'íj papu'uj curia'mua'sij pej pij je'ej pua'aj huárinyij, mua' nyanúu pu je'ej pua'aj tyí'uurej a'yájna tí'ij i náhuuaj tí tyí'itzij.

³ A'íi pu jéetze' mua'ránajchij i tí je'ej pua'aj een quee i tí xá'pui', a'íj paj jéetze' xie've' i tí hue'tzij pequee a'íjci i tí jí're'can jime'.

⁴ Nyanúrij tí tyí'hue'tacaa,

a'íj paj xie've' i nyúucarij tí tye'entyípuaapua'rityee,

⁵ a'yaa pu'ij ajta i Dios tyimua'antyípuá'ritye'sij jusén jime',

a'íi pu muaatyévi'raj ajta je'en muí'ráriesij a'chí'táj, ajta muári'raj a'júuricamej.

⁶ A'íimaj i maj já'astijre' i Dios, a'íj mu séjran majta je'en tyu'tátziinye'ej;

majta a'íj mu huatyáxaahuataj i tyáataj, a'yan metyi'xáataj tíjin:

⁷ “Cási' a'íjna i tí quee jahuoo tí'ij i Dios jaatyáhuire'en,

i tí a'íj jitze tyí'ca'nyej i tí jéehua tyí'ijcha'ij

ajta quee jatapuá'cítacaa tí je'ej pua'aj rijcaj.”

⁸ Nyajta nyáaj a'yaa nu een tí'ij i ityei'rij tí naa tyi'hua'raa

a'ájna jo'tíj jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Dios;

ja'náj tína'aj nu a'íj jitze tyí'ca'nyej i tí jin taxie've'!

⁹ Nyaj Dios, a'náj tína'aj nu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' je'ej paj tyi'tíj huáruuj;

muéetzij nu jimi tyí'ijchó've'ej hua' jamuán i maj tyámua' een a' jimi, jí'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een.

53

Tyí'tíj tí jin je'ej pua'aj huaríj i tyévi

Í tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj tí'ijta síj tyí'cui'ij. Je'ej tí tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

¹ A'íimaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej tíquee i Dios ma' já'sejre'

néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj tyityo'cájruij,

néijmi'i mu meríj tyí'tíj jin je'ej pua'aj huaríj,

¡capu síj séejre' tí tyámua' tyí'tyúucha'íj!

² Tajapuá'ímuáj, a'íi pu i Dios hua'sej a'íjma i tyeítjee

tí'ij huo'séj típuu'aj síj séjre'ej tí tyojó'itej,

a'tíj tí i Dios huocaj.

³ Majta néijmi'i mu meríj yaa pujmua' huárupij,

néijmi'i mu juxa'aj tyí'tíj jin meríj je'ej pua'aj huaríj.

¡Capu che' síj séejre' tí tyámua' tyí'tyúucha'íicaj!

¡Capu na'aj síj ma' já'sejre'!

⁴ Camu tyojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

a'íimaj mu hua'ci'in i nyetyeítyeristyamua' tí'ij a'tíj tí páan huácua'nyij,

a'íimaj i maj quee jahuoo i Dios jimi.

⁵ Tyij ajta quee meje'tyi'tiitan mej mij a'íimaj juvivej,

a'íi mu juviváaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj tyí'tziinye',

ji'nye Dios pu tyojo'cuixi'ij i tyihuá'carij a'íjma i maj jájcha'íire'.

A'íi mu tyévi'si' huataséjre'ej, ji'nye Dios pu mahuóohua'xij.

⁶ ¡A'tzúj cuj a'ájna a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sión

a'áa je'ré'nyeje i tí hua' japua huatányuusij i maj Israel jitze ajtyáma'can!

Tí'ij i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij i jutyéítyeristyamua',

a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can,

majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

54

Je'ej maj tyityeetyényuunyij mej mij jaatáhuoonyij tí'ij i Dios huot'yáhuíire'en

I tí a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán ty'cui'nacaa tí tye'ejvivin. Je'ej tí tyihuo'muá'tyej a'ájna i David, mati'ij a'íimaj i maj Zif ja'chej ujó'ju' mej mij i Saúl a'yan tyu'té'exaaty'e'en tíjin: “¿Nyíquee tatzájta' huatyóo'avaataca' a'ájna i David?”

¹ ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin ántyapuaj!

¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

² Huánamuaj, nyaj Dios, je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyényuusij;

tyámua' paj tyáanamuj i nyenyúcaaa,

³ ji'nye tyeítyee maj óotzaahuatye' majta i maj je'ej pua'aj tyú'riacaa

a'íi mu nyéjcha'íire' majta jaxie've' maj naajé'caj.

¡Capu i Dios a'íjma jimi séejre'!

⁴ Ajta a'yájna, Dios pu nyahuíire',

Tavástara' pu naatá'sij nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en.

⁵⁻⁶ A'íi pu a'yan ja'uurej tí a'ájna i maj jin je'ej pua'aj ricij i maj nyéjcha'íire'

a'íi pu a'íjma tána'aj jimi huatyá'itzeere'ej.

¡Pata'aj hua'antypuá'ritye'en, Tavástara', ji'nye muáaj paj quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin tyimuaatámu'vejritye'ej

nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej, ji'nye muáaj paj tyámua' een,

⁷ ji'nye néijmi'i paj jin nyajapuáj huatanyúj nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj

nyajta huo'séj maj huamué'tichej i maj nyéjcha'íire'.

55

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i maj jaatamuárij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

¹ Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyényuusij; capáj yó'hua'nan je'ej nyaj tyí'muahuavij.

²⁻³ Náanamuj, naatájee,

muéetzij nu jimi huatyényuusij nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.

A'íi mu nyamuaritye' je'ej maj tyí'xaj i maj nyéjcha'íire'

ajta je'ej maj tyí'tyejijhuaj i maj je'ej pua'aj ricij.

Jéehua mu je'ej pua'aj tyi'nyamuarie'riste',

majta nyenyo'si'tye'ej jéehua menyínyu'cacuj.

⁴ Ca'nyíin pu huápu'i'ij ú'tzunaj i nyaxiéjnyu'caa i nyatzájta',

a'íi pu nye jitze rá'aj i tzíinyi'ra'aj nyej nyij quee jaxie'va'aj nyaj huámui'nyij.

⁵ Huápu'i'ij nu tyí'tzínnye' yunyatzájta',

nyetyényeveesij a'íjci jime' nyaj tyí'tzínnye'.

⁶ A'yaa nu nyij tyí'xaj tijin:

"A'tzúj cuj nyáaj a'yan nyetya'ajta' anájme'nyij ti'ij i jáamui',

aj nu nyij huatara'ranyijche'en nyej nyij huányaso'pe'en.

⁷ Naará'rie'sima'aj nu nyij ímuáj je'ej huarutyéechen,

a'áa nu ja'huanyechéetye'nyijche'en jo'tij quee já'tyi'tij.

⁸ Aj nu nyij huatanya'uunajche'en ti'ij náahuíire'en

a'íjci jime' ti ca'nyíin jin huá'aacaj majta ca'nyíin jin viiyej."

⁹ Hua'antypua'ritye', Tavástara', huojo'riéj huá'nyuucaa jime',

ji'nye a'íj nu séj maj jucu'raj majta jutya'xi'ij,

¹⁰ tújca majta tíca' a'áa mu ja'taci'ij i chájta'naj jitze.

A'íj mu jitze séejre' i maj je'ej pua'aj ricij majta i maj avíitzij jin je'ej pua'aj tyúuxaj,

jéehua mu néijmi'i huápu'i'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

¹¹ a'áa pu i cáayej jitze séejre' maj jucu'raj majta jucuanamuaj.

¹² Capu a'íin je'ej pua'aj tyinaataxájtaca' i ti nyéjcha'íire',

tyi'tíj nyej nyáaj a'yan tyé'viicue',

capu ajta naatanyó'si'tyej a'íjna i ti nyaxana've',

nyej nyajta jimi pújoorej nyej nyij huatyénnya'avaaj.

¹³ ¡Ajta muáaj paj a'íin pué'een, i tyaj tyámua' naa tyí'tamuajtyej,

pajta muáaj huápu'i'ij tyámua' naa tyí'nyamua'tyej,

¹⁴ i tyaj néemi'ij a'áa já'tasi'rihua'aj i tyeyúujra' tzajta' i Dios

tyej tyij tyámua' naa tyi'huáta'ixaatye'en,

tyajta tu néemi'ij cínnyaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee!

¹⁵ ¡Miche' jiye'tzín huácui'nyij i maj nyéjcha'íire'!

Miche' júurican ava'naj,

ji'nye hua'xiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' i ti je'ej pua'aj een.

¹⁶ Nyajta nyáaj nu i Dios jimi huatyényuusij,

a'íi pu i Tavástara' nyajapuáj huatányuusij.

17 Nyáaj nu nyenyuuste'en nyajta nyeyiinyen
íiya', chúmua' nyajta tíca',
a'íi pu'ij nyanamujran.

18 Nyajapuáj pu huatányuusij nyati'ij huatyényo'se'en,
japuan pu huatányuusij i nyajúuricamej,
tyij majta jéehua ará'axcaj i maj nyéjcha'íire'.

19 A'íjna i Dios, i ti jusén jime' tyí'ijta,
a'íi pu nyanamujran ajta je'en huo'tyáxaahuataj,
ji'nye camu a'íimaj jatapuá'citacaa i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
camu majta jatziinye' i Dios.

20 A'íi mu jumuáca' jin je'ej pua'aj huá'uurej i ju' amíincustyamua',
majta quee ja'rá'astee je'ej maj tyitya'tóorasij a'íjma jimi i maj
huá'muajtyej.

21 Majta huápuí'ij naa huatoocua'nyéej metyí'xaj,
ajta i hua'mua'tziira'aj pu tzajta' séejre' i maj jin nyo'se'.
Ajta i huá'nyuucaa jéetze' pu cua'tyij quee i aséityij,
ajta capu a'yan een sulu chúun pu pué'een ti huápuí'ij tyí'itzij.

22 Tavástara' paj jitze tyu'tyátoonyij i paj jin je'ej tyá'mua'tzej,
a'íi pu'ij tyámua' tyí'muacha'íj ja'mej;
capu a'náj tyu'tá'sij tí'ij eetávetyij
a'íjna i tyáati' ti tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij.

23 Nyaj Dios, i maj tyí'tyacui'caa majta i maj tyí'hue'tacaa camu júurij
muá'ju'un
camu mana'aj jé'ta' úhuiixi'ij a'chu maj á'tijti'rej maj júurij,
muáaj paj a'áa huaja'tyáhua'xij jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
nyajta nyáaj nu a' jitze tyí'ca'nyej.

56

Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta tyé'tyojtzi're' i nyúucaria'ra'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuuiicaj, a'íjci jime' i
chuíicarij ti a'yan ántyapuaj tijin: "I hua' jáamui' a'íjma i diosij i maj
a' ímuáj já'sejre'." I nyúucarij ti naa huánamujrii a'ín ti jaria'mua'aj
a'íjna i David, mati'ij a'íimaj i filisteos jaatyéevi' a'ájna a Gat

1 Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye tyeítyee mu séejre' maj nyamuaritye',
a'náj tína'aj mu nyenyo'si'tye'ej majta je'ej pua'aj nyoorej.

2 A'náj tína'aj mu nyamuaritye' a'íimaj i maj nyéjcha'íire',
jéehua mu i maj ootzáahuatye'ej nyenyo'si'tye'ej.

3 Nyati'ijta tyí'tziinye'ej, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej.

4 Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojtzi're',
Dios jitze nu tyí'ca'nyej a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.
¿Tyí'tanyí jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

5 A'náj tína'aj mu tyí'nyapuejtye' a'íjci jime' je'ej maj tyí'nyejee,
a'íj mu'uj curia'mua'sij mej mij je'ej pua'aj náa'uurej.

6 A'yaa mu ju' avaaj majta ajca'huáye,

a'íi mu nyacújta' curia'ju',
a'yaa mu mij tyi'ijchó've' a'tzáaj maj naajé'caj.

⁷ ¿Nyiquij hua' huüre'en a'íjci jimi i maj jin je'ej pua'aj ricij?
Nyaj Dios, huo'tyáxaahuataj a'íjci jime' i paj jin nyú'camui' a'íjma i
tyeítyee.

⁸ Muáaj paj jamua'reej a'chu nyaj nyeríj pua'máj huatánya'uj,
muáaj paj jasiire' pajta jamua'reej nyati'ijta eetaja'ra'tajyi'can.
¿Ca' quee á'yu'si'ij a'yu'xaa jitze?

⁹ A'íimaj i maj nyéjcha'üre' a'íi mu nye jimi huatoo'uunaj
nyati'ij nyáaj muaatáhuavii paj naatáhuüre'en.
Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios naatyáhuüre'ej.

¹⁰ Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojzi're',
nyáaj nu Tavástara' jitze tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra'
tyí'tyojzi're',

¹¹ Dios nu jitze tyí'ca'nyej a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.
¿Tyi'tanyí jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

¹² Tyi'tíj nyaj jin muéetzij jimi tya'tányaratziiri', nyaj Dios,
a'yaa nu tyimua'rá'astijre'ej nyetyi'chuícaj,

¹³ Ji'nye nyajapuáj paj huatanyúj nyej nyij quee huámu'i'nyij,
ji'nye capáj tyu'tá' nyej nyij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en,
nyej nyij nyáaj a'áa já'sejria'aj jo'tíj jó'nyeeri'ij ajta i júuricamej a'áa
já'sejre',
a'ájna jo'tíj i Dios já'sejre'.

57

*Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij a'ín taatyáhuüre'en i tajapuá ti
já'ma'can*

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj: “Capáj tyi'tíj an-
tyúu'na'an.” Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'ín ti jaria'mua'aj a'ájna i
David, tí'ij huatoo'uj a'íjci jimi i Saúl ajta je'en a'áa jo'tyoo'avaataca'aj
jo'tíj já'tyasta'

¹ Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuüre'en.
A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a' anáj jityej huatyénya'avaaj,
'asta na'aj quee néijmi'i mutyojo'me'en.

² A'íj nu jimi huatyényuusij i Dios jútye' imuáj ti já'sejre',
a'íjci jimi i Dios i ti néijmi'i jin nyahuüre'.

³ A'íi pu jútye' imuáj uyo'ta'ítyij i ti jin taxie've' ajta i ti jimi ji're'can
jime',
a'íi pu'ij nyajapuáj huatányuusij a'íjma jimi i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj
nya'uurej.

⁴ A'áa nu nyáaj chóota' jo'riá'ca'aj,
hua'tzajta' i muájyej tyeítyee maj ci'macaa,
hua' tamej pu a'yan een tí'ij i tyapúusti' ti antyípityij ajta tí'ij i'ríj,
ajta i hua' nyanuu tí'ij chúun ti tyí'ítzij.

⁵ Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' i tajapuá ti séejre'.

A'íjna i paj jin naa huasé'rin pu néijmi'que' a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁶ A'íimaj i maj nyéjcha'iire' a'íi mu tyi'tíj tyámua' huáruuj mej mij naatyéevi'

tí'ij quee che' nyaca'nyisti'raj,
a'íi mu mij ja'tyáacuj jó'nyaj jo're'nyinyiij,
majta a'íimaj mu jujímua'aj a'áa ja'tyáavatzij.

⁷ I nyaj xiéjnyu'caa pu néijmi'i jin óoca'nyej, nyaj Dios,
i nyaxiéjnyu'caa pu tyámua' een tí'ij a'jimi tyu'táchuiicaj.

⁸ Nyajúuricamej, pata'aj huájistij,
xaatájisij, canárij i maj jitzán tyí'cui'nacaa,
tyámua' xu huóo'uurej tí'ij quee eexúj i xicáj eeré'nyej.

⁹ Chuúicarij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',
jé'ta' a'ájna jo'maj já'sejre' a'tyéityeristyamua' majta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁰ Ji'nye i paj jin taxie've' tajapuá pu imuáj ja'rá'asej,
ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i tí huá'raa jitze tajapuá tí séejre'.

¹¹ Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' i tajapuá tí séejre'.
iA'íjna i paj jin naa huasé'rin a'íi pu néijmi'que' oorióonajchi i cháanacaj japua!

58

Je'ej maj tyaatáhuoonyij mej mij tyámua' naa tyi-huo'xá'pui'intari'tze'en

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'tíj antyúu'na'an. Nyúucarij tí naa huánamuajrii a'íin tí jaria'mua'aj i David

¹ Mua'aj, mu sij huápuí'ij uhuácaca'nye'ej,
¿nyi jí're'can jime' tyámua' naa néijmi'i setya'xa'pui'intare'
nyi sijta tyámua' naa tyihuá'xijtye' i tyeítýee?

² Ajta a'yájna, a'yaa xu ricij je'ej pua'aj setyá'xie've'ej,
mua'aj xu tyi'tá'caa mej mij junyo'si'tye'ej a'íjci japua i chuéj jo'maj jo'cháatimee.

³ I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'íi mu je'ej pua'aj huaríj matí'ij móoj hua'júcaátze' a'séeria'caj i junáanastyamua',
i maj tyí'hue'tacaa mu je'ej pua'aj tyityo'cárutyij a'ájna matí'ij quee xu nanie'huaj.

⁴ Jéehua pu huá've'rij hua' jitze séejre' a'yájna matí'ij i cú'cu'see;
a'yaa mu een tí'ij i cú'cu'uj tí tyú'cha'vacaa
i tí a'yan ju'uurej tí'ij i tíquee iityánamuaj, ajta ityóonamuaj i junaxiéeta'

⁵ tí'ij quee jáanamuj i tí tyi'tyácuuinaj a'íjna i tí támua'rej,
i tí jaayí'tin tí huojopua'ritye'en.

⁶ Nyaj Dios, jantatáarajra' i hua' tamej!
Tavástara', jantatáarajra' i hua' tamej a'íijma i muajyéj!

7 Miche' a'huóopua'rixixi'in, tí'ij i jájtyij tí tyixáre'en,
 miche' huaría'hua, a'yájna tí'ij i tu'píj juyéj jitze tí tyu'uj,
 8 miche' huatóopua'rej, tí'ij i xí'pu'uj a'íjci jitze i ju'í'rique',
 ¡tí'ij i pá'rí'ij tí arájvej ajta quee a'náj jaaséj i tí jin huányeeri'ij!,
 9 miche' huatyátaanyij tí'ij i tzícare'ej matí'ij quee eexúj ja-
 mua'reériacaj,
 miche' ca'nyíin jin hue'ejcuuxij, tí'ij tu'píj tí huá'raa.

10 A'íjna i tiquee tyi'táj jin á'ítzeere' a'íi pu huatóotyamua've'sij tí'ij
 Dios puéjtzij a'íjci jime' i maj jin je'ej pua'aj huaríj;
 ja'áa pu jo're'nyesij jo'tíj jo'xúuriajraa a'íjna i tí je'ej pua'aj
 tyi'tyúucha'ij!
 11 Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaj tíjin:
 “¡Jéehua pu tyi'huíire' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'íj!
 ¡Dios pu séejre' i tí huá'xíjtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj
 japua!”

59

Tavástará' pu a'íin pu'éen i tí tacha'ij

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. “Capáj tyi'táj
 antyúu'na'an.” Nyúucarij tí naa huánamua jríi David tí jaria'mua'aj,
 tí'ij Saúl tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i chí'ra'an a'íjci i David mej mij
 jaajé'caj

1 Nyaj Dios, pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj
 nyéjcha'íire';
 pajta naatyécha'íin a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.
 2 Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'uurej,
 nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj tyí'tyacui'caa,
 3 jí'nye tyétyacaa mu séejre' maj uhuácaca'nye'
 majta a'íj mana'aj tyicho've'ej a'tzáaj maj naajé'caj.

Tavástará', canu a'íin pu'éen i tí quee tyihuojó'itej canu nyajta
 huányaxana'cirej;

4 canu tyi'táj jin je'ej pua'aj huaríj,
 ajta, a'yaa pu tyí'een, a'íi mu tyámua' ju'uurej mej mij
 naatyényo'si'tye'en.

¡Huájisij!

¡Pajta mujo've'me'en pej pij na'antyinájche pajta je'en naaséj!

5 Muáaj, Tavástará', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej, pajta hua' Dios
 a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,

huájisij pajta puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye',
 capáj hua'cu'vej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

6 Tíca' mu aje're'nyinyii, a'yan metyi'tyá'xí'ij matí'ij i tzi'cáj,
 a'áa mu mij ja'taci'ij jo'tíj ja'chajta'.

7 Majta ejcuémuxa'aj i jutyényij jitze,

a'yaa mu mij tyúu'ixaatye' mej mij tyi'táj je'ej pua'aj huá'uurej a'yaa
 mu tíjin:

“¡Capu ma' a'táj tí'ij táanamua j!”

8 Pajta muáaj, Tavástara', muáaj paj hua'a'tzej a'íjma;
muáaj paj hua'xaahuari' a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'.

9 Muéetzij jimi nu tyámua' éenye'ej na'mej, nyaj Dios,
ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti
nyecha'íj.

10 A'íjna i Dios i ti nyaxie've' a'í pu mujo'va'ma'aj ta'mej tí'ij
na'antynájche;
a'í pu naatá'sij nyej nyij huo'séj mati'íj huatyámue'tiche'en i maj
nyéjcha'íire'.

11 Capáj hua'cu'vej a'íjma,
mata'aj mij a'íimaj a'náj tina'aj jamua'reeriaj i maj nye chájta'naj
pué'een;
huo'tamuáritey' a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej, pajta
huo'tyáxaahuataj.
i'Tavástara' pu a'ín pué'een i ti tyámua' naa tyí'tacha'íj!

12 A'íj mu jin atyá'ítze'rii néijmi'i jime' je'ej maj tyí'xaj;
i'miche' a'íjna jin huavívi'ri'huaj tyí'táj maj jujímua'aj jin
óotzaahuatye'
majta tyí'táj maj hue'tzij jin tya'tóoratzi'raj!

13 i'Hua'antypua'ritye', hua'antypua'ritye' a'íjci jime' i paj jin
nyú'camui'!

i'Miche' quee che' ma' já'sejria'aj!
i'Che' huamua'reerijhuaj ti i Dios a'ín pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee
a'íjci jimi i Jacob ajta a'ájna imuáj jo'táj i chuéj jóo'asej!

14-15 Mati'ijta tíca' aje're'nyej a'yan metyi'tyá'xi'íj mati'íj i tzi'cáj,
majta je'en a'áa ja'tací'ca'an jo'táj ja'chajta' cue'ráj metyi'huooj,
a'í mu mij tyí'tyá'xi'íj muá'ju'un mati'íj quee jéehua i cue'ráj
tyú'tyoonyij.

16 Ajta nyéetzij jime', íiya' nu muéetzij jimi tyu'táchuiicaj;
ca'nyíin nu jin jaataxájtaj i paj jin taxie've' nyajta i paj jin néijmi'i
putyí'uurej.

Ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'íj,
i ti nyahuíre' nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.

17 Muéetzij jimi nu tyu'táchuiicaj, nyaj Dios,
ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti tyámua'
tyí'nyecha'íj,

i'muáaj paj a'ín pué'een i Dios ti nyaxie've'!

60

*Je'ej maj tyaatáhuoonyij tí'ij a'ín huo'tyáhuíire'en i tajapuá ti
já'ma'can*

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i
cuínarij ti a'yan huatóomua'aj tíjin: "I tzuhuáa ti jin séejre' je'ej
maj tyityetyúucha'íj." Nyúucarij ti naa huánamuajrii David ti jin
tyihuo'muá'tyej, tí'ij eerájraa tí'ij huatyényo'se'en a'íjma jimi i maj
a'yan hua'tamuá'muaj tíjin arameos a'áa maj ja'chej a Naharaim majta

a'ájna a Sobá, ajta a'íjna i Joab, ti'ij huariá'raa, tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj pua'muácaa pu i tyétyecaa antyimue'tij a'áa maj já'ma'can a Edom ti'ij a'áa jo'tyéenyo'sej a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Valle de la Sal

¹ A'íjci i paj jin nyú'camui', nyaj Dios, a'íj paj jin perij matuuhua'xij, pajta ta'antypuá'rij;

¡taatá' ijíj tyej tyij tyajtáhua'aj huatyátaca'nyej!

² Muáaj paj tyu'tá' ti'ij i cháanacaj huatóoca'tzij ajta ootátzi'tyey; ¡pata'aj ijíj tyámua' jáa'uurej jo'tij jo'táaariaca', ji'nye a'íi pu huatyámuu'irixi'sij!

³ Jéehua paj huápu'íj puéjtzij huo'ta' i maj a'chájta'naj jitze ajtyáma'can,

a'íj paj taatá' i nahuáj ti tyú'timue'raste'.

⁴ Muáaj paj tyi'táj huo'taséjratyey a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'íj

mej mij jáamua'reej a'tzáaj maj huatóo'uunaj ti'ij quee i i'ríj tyi-huo'puéjtye'en.

⁵ ¡Taatajée, pajta tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

¡Pajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i paj hua'xie've'!

⁶ Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' a'ájna a ti a'íin já'sejre' tijin:

“¡Nyenetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxi'íj i chájta'naj Siquem nyajta a'íj néijmi'i huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!

⁷ A'íjna i Galaad ajta i Manasés a'íi mu nye jitze ajtyáma'can;

Ajta i Efraín pu a'íin pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze,

ajta i Judá pu a'íin pué'een i nye tyáxu'uj i nyaj jin tyí'ijta,

⁸ Moab pu a'íin pué'een i ti a'yan tyí'huíire' ti'ij i nyaj jitzán anányamuejtye'en,

nyajta i nyaj ca'quéj a'íj nu japua jaráriesij i Edom,

¡nyajta jijhuan nyati'ij tyu'tyámue'tij a'íjma jimi i filisteos!”

⁹ ¿A'tanyíj ná'vi'tin ti'ij a'áa nyojo're'nyijtye'en jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti curiá'nami'?

¿A'tanyíj ná'vi'tin a'ájna ímuáj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Edom?

¹⁰ Ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj matuuhua'xij,

¡capáj che' hua' jamuán huaméj i tyétyacaa maj tajíme' nyo'sii!

¹¹ Taatáhuíire' a'íjci jimi i ti tájcha'íire',

ji'nye capu tyi'táj huíire' i tyévíj ti jin tyí'cha'íj.

¹² Va'cán tu jin tyu'tyámue'tij a'íjci jime' i Dios ti jin taatyáhuíire'ej,

¡a'íi pu huo'tzúinajra'aj a'íjma i maj tájcha'íire'!

61

Tyiche' a'íj jitze tyú'ca'nyej i Dios ti jin taatyáhuíire'ej

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvívín. David ti ja'a'rii

¹ Nyaj Dios, huánamuajri' je'ej nyaj tyí'nyeyiin a'íjci jime' i ti nyacui', ¡pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo!

² Muéetzij jimi nu huatyéenyuj a'ájna ímuáj jo'tij i chuéj jóo'asej,

ji'nye i nyaxiéjnyu'caa pu quee che' juca'nyej.
 A'áa paj tyámua' tyinyojó'cha'íin jo'paj muáaj já'sejre',
 3 ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti naatyáhuüre'ej.
 ¡A'yaa paj een ti'ij tyi'táj ti ájtaavijhuaca' ti ajta tyámua' tyúuca'nyej
 muáaj pej pij nyajapuáj huatányuusij a'íjci jimi i ti nyéjcha'íire'!
 4 Nyáaxie've' nyaj jusén jin a'áa jo'quéej ná'ra'nyij jo'paj muáaj ja'chej,
 tyámua' nyetyi'cha'íiri'huaj a' anáj jityej muéetzij.
 5 Muáaj, nyaj Dios, papu'rij jáanamujari' je'ej nyaj tya'tányaratziiri',
 pajta naatá' a'íjna i ti nyéetzij nyaci'puaj
 i paj tyámua' jáaruuj a'íjma jimi i maj muéetzij mua'tzaahuatye'.

6 Huatá' ti'ij á'tyeevi'in a'íjna i rey ti jin tyi'tyéjvee;
 che' jéehua á'tyeevi'in, mue'tij nyinyi'ra'aj jime',
 7 ajta a'íjna jin tyu'ta'íjtaj i paj jin muáaj tyámua' tya'tá'caa.
 Tyámua' paj tyéecha'íin a'íjci jime' i paj taxie've' pajta i paj jin tyámua'
 een,
 8 a'yaa nu a'náj tina'aj muéetzij jimi tyi'chuúicaj na'mej
 nyajta a'náj tina'aj aránya'astesij je'ej nyaj tyi'táj jin tya'tányaratziiraj.

62

A'íi pu'uj i Dios a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuúicaj. Jedutún ti ja'a'rij.
 Chuúicarij David ti jo'yú'xaca'
 1 A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en;;
 a'íj pu jimi jo've'mej i ti nyajapuáj huatányuusij.
 2 A'íi pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyi'nyecha'ij.
 Canu tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti
 naatyáhuüre'ej.

3 ¿A'náj nyij mua'aj siatapuá'citaj siaj sij quee che' nyenyo'si'tya'aj
 ajta i siaj jaxie've' siaj jin ná'xaahuataj,
 cuxáa nyaj jáxu'uj pué'eenye' i maj ja'ajtaahuaca' ajta arí á'vesij
 nusu ti'ij i cúraaj ti ajta arí tin huatyu'uunyij?

4 A'íj mu'uj curia'mua'sij je'ej maj tyina'antypuá'ritye'en,
 ajta a'íin huápu'ij naa hua'asej i ti hue'tzij pué'een.
 Jutyényij mu jin tyámua' naa tyi'nyaxaj,
 majta i jumua'tzíira'aj mu jin je'ej pua'aj tyi'nyaxaj.

5 A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en,
 ji'nye a'íj pu jimi jo've'mej i nyaj jin tyi'ijchó've'ej.

6 A'íi pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyi'nyecha'ij.
 Canu tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti nyahuüre'.

7 Dios pu jimi já'ma'can i ti nyahuüre' ajta i nyaj jin nyáaj tyámua' een;
 a'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyi'nyecha'ij ajta i ti naatyáhuüre'ej.

8 ¡Nye chájta'naj siaj jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj xu a'íj jitze
 tyú'ca'nyej!

¡Siajta jimi huatényuunyij tyámua' naa jitzán setyi'ca'nyéej!
 ¡Dios pu a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej!

⁹ Capu i tyéviy tyí'táj jin je'ej a'yaa pu'uj ti'ij séej ti ucayáatira'nyij, tipua'aj i tiquee je'ej tyéejviicue' nusu i ti chíjtyaanyi' pué'een; tipua'aj néijmi'caa tyí'táj jitze mahua'cá'iteen a'yaa pu'uj cuxáa tiquee tyí'táj aráacaj.

¹⁰ Capáj a'íj jitze tyí'ca'nyej i paj jin je'ej pua'aj tyí'tyía'cha'íj, ¡capáj pajta a'íj jitze tyí'ijchó've'ej i paj tyí'nahua'! Ajta tipua'aj siahuochíjtyaanyi'taj, caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej i túmii.

11-12 Nu'ríj mue'táj a'yan tyáanamujri' a'íjna i Dios ti a'yan tyaataxájtaca' tíjin: a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jin taxie've' a'íi pu ja'a'rij, ti ajta a'íin a'yan tyihuá'najchitye'en séej ajta séej je'ej ti síj tyí'táj jin huaríj.

63

Dios pu a'íin pué'een i ti jin naa ja'asej a'íjci i tyéviy

Chuñicarij David ti jo'yú'xaca', ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyí'táj a'áa ti ja'ajtyáama'can a Judá

¹ ¡Nyaj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i nyaj Dios!

Jéehua nu muaxie've' nyámuahuoo, ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i jájtyij ti nyejitzé juxie've';

néijmi'i pu i nye tyéviy muéetzij muaxie've', a'yájna ti'ij jo'tij jo'huáchij, jo'tij jéehua i jájtyij jóoxie've'.

² ¡Nyámuaseejramu' a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een,

nyajta je'en jaaséj i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin naa huasé'rin,

³ ji'nye i paj jin nyaxie've' jéetze' pu tyí'huiire' quee i nyaj jin júurij!

Nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej,

⁴ néijmi'i nu i nyajúuricamej jin tyí'muatyóotzi're'ej na'mej, muéetzij jimi nu ajméjca'taxi'ij nyati'ijta huatyényuunij.

⁵ Huápui'ij pu naa naatá'astij,

a'yájna ti'ij i ti tyí'cua' a'ájna jo'maj naa eenye' tyajá'cue'raataj, nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej nyenyetyámua'va'aj.

⁶ Ti'ijta tíca', nyati'ijta huaque'táj,

muéetzij nu mua'tamuá're'rii nyajta muéetzij jitze tyí'mua'tzej,

⁷ ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti nyahuiire'.

¡A' anáj jityej nu nyetyamua've'!

⁸ Néijmi'i pu i nyajúuricamej muéetzij jitze séejre',

pajta a'muáca'ta' jin quee nyatato'raj.

⁹ A'íimaj i maj a'yan tyá'xie've' maj naajé'caj

a'áa mu ja'tyávatzij jo'tij ja'tyácun majta je'en antyipua'rij,

¹⁰ ¡a'íi mu cui'ihuan a'íjci jime' i chúun

majta je'en i íra'vetyee hua'ci'men!

¹¹ Ajta a'íjna i ti rey jin tyí'tyéjvee a'íi pu huatóotyamua've'sij i Dios jimi,

a'íi nu tyu'táchuiicaj a'íimaj i maj jimi tya'tóoratziiri',

majta i maj tyí'hue'tacaa a'íi mu quee che' atanyúuva'aj muá'ju'un.

64

Je'ej maj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios huó'cha'in
 I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij David tí jo'yú'xaca'
¹ Nyaj Dios, huánamujaj je'ej nyaj tyí'nyenyuuste'; huácha'ij i nyajúuricamej a'íjma jimi i maj huápu'i'ij nyéjcha'íire'.
² Naatyá'avaaj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta je'ej maj avíitzij tyi'táj jin ricij;
 pajta nyajapua'j huatányuunyij tyi'táj maj jin tyámua' ju'uurej i maj je'ej pua'aj ricij,
³ a'íi mu jacaachej i junyanúu cuxáa tí chúun pué'eenye' ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een tí'ij i i'ríj tí tyu'jé'caj.
⁴ A'áa mu imuáj jo'tya'úuj jo'maj jóo'avaaj je'ej pua'aj mahua'uurej a'íjma i maj quee tyi'táj jin á'itzeere', a'íi mu mij hua'cu'raj mati'ij quee putyámuamua're'ej. Camu a'íimaj tyi'tziinye'ej.
⁵ A'íi mu jujámua'aj ca'nyíjra'aj tooa'caa mej mij je'ej pua'aj huárinyij; a'íi mu avíitzij jin tyámua' ja'uurej i maj jin huá'viivi' majta a'yan tyi'mua'tzej tí quee a'táj hua'sejran,
⁶ tí quee a'táj jaatyésejra tyi'táj maj jin je'ej pua'aj ricij. Ajta a'íjna i tí jaayí'tin tí jáamua'reej je'ej tí avíitzij jin tyi'mua'tzej a'íjna i tyéviij, a'íi pu tyámua' tyeetyésejra.
⁷ Dios pu tyihúa'puejtye'en a'íjci jime' i tyihua' i'ríj, a'íi pu tyihúa'puejtye'en mati'ij pua'aj quee putyámuamua're'ej,
⁸ a'íi mu jujámua'aj puéjtzij huatooa'sij a'íjci jime' je'ej maj tyí'xaj; ajta a'tyán maj hua'sejran a'íi mu huo'tyáxaahuataj.
⁹ Aj mu mij néijmi'i tzáahuatyí'ra'aj tyicha'íij muá'ju'un i Dios majta jaataxájtaj je'ej tí tyi'táj jin ricij, majta a'íj jitze tyúumua'tziitye'en je'ej tí a'ín tyi'táj huáruuj.
¹⁰ A'íjna i tyéviij tí tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íi pu huatootyamua've'sij i Tavástara' jimi ajta a'íj jimi jahuoonyij tí'ij jaatyáhuire'en, majta néijmi'i i tyeétyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij a'íjma pu tyámua' huata'eexaj.

65

Dios pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj
 I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuícarij maj jin jaatyáanajche David tí tyo'yú'xaca'
¹ Hua' Dios a'íjma i maj Sión já'ma'can, ¡muéetzij pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj!, ¡muéetzij pu jimi a'yan tyúuxie've' tyaj ja'rá'astej je'ej tyaj tya'táataratziiri',
² ji'nye páanamujaj je'ej tyaj a'jimi tyityeetyényuusij!
 Néijmi'i mu a'jimi ajtyáxiirij i maj a'yan i cháanacaj japua huacháatimee.

3 A'íi pu tyí'ta'ijtye' i tyaj jin je'ej pua'aj ricij,
ajta muáaj paj tyí'taatú'uunyí'raj i tyaj jin ootyá'ítzee.
4 Jutyamua've'ej a'íjna i tyáati' muáaj paj ja'antyíhuoj
pajta jaatá'sij ti a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij véjri' a'jimi,
a'újna a chi'táj i tyeyúuj tzajta'.
¡Tyiche' a'íjna tya'ancuriáan i ti jéetze' tyí'já're'en a'chéj ti tyejé'sejre',
ajta i ti jin tyámua' tyí'een a' tyeyúuj tzajta'!

5 Dios ajta Tavástara' paj tajapúa huatányuusij,
muáaj paj tanamuj
a'íjci jime' paj va'cán jin tyámua' tajimí tyí'uurej;
néijmi'que' i chuéj japua muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
ajta a'íjna i jájtyij ti ve'éj a ti imuáj já'sejre';
6 muáaj paj tyámua' naa tyí'cha'ij i jiríj
a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin uhuájca'nyej.
7 Muáaj paj japua'ritye' a'íjci i jájtyij ti ca'nyíin jin á'xire'ej
pajta jaatyápua'ritye'sij tyí'táj maj jin junyo'si'tye' i chájta'naj jitze;
8 majta a'íimaj i maj a' imuáj jo'cháatimee séej i chuéj japua
a'íi mu naa tyojo'sej muáaj paj tyú'taahuaca',
muéetzij mu jin tyéjjihuaaj muutyámua'va'aj
ti'ij na'aj jo'tij i xicáj jé'ejnynyiniij ajta jo'tij ja'ancáru'pij.
9 Muáaj paj tyámua' naa tyé'cha'ij i cháanacaj,
petyí'tá'caa mej mij japuan huatyéviijey ajta je'en tyú'ciirej,
muáaj paj tyí'tá'caa ti camuí'yéjme'nyij i a'chí'ij jitze
ti'ij a'íjna jin huáciirej i tyeríicuj.
¡A'yaa pej pij tyámua' ja'uurej a'ájna jo'maj tyajá'huastee!
10 Muáaj paj jaatyáru'nyej i chuéj maj japuan huátasaahuaca'
pajta néijmi'que' tyámua' naa tyo'ré'je'yitye'sij,
muáaj paj jéehua i víityee mujo'ta'ítij ti'ij quee huátoonyi'in i chuéj
japua
pajta tyámua' tyu'tyátoosij i ti tyí'ciiren.
11 Ti'ij púna'aj ju'sij muáaj paj néijmi'i tyámua' tyu'tyátoosij,
a' jéetirij jitze mu jéehua huatyéviijij;
12 ixáj pu huahua'raa a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
ajta a'ájna a' itzitáj néijmi'i pu huápu'ij naa tyu'sé'rin;
13 jéehua mu tyí'tyasiire' a'ájna jo'tij jó'yacuarej,
ajta i tyeríicuj jéehua pu ciiren jo'maj tyajá'huastee,
¡néijmi'i mu tyí'chuiicaj majta jíihuaj a'íjci jime' i maj jutyamua've'ej!

66

Naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj
jin tyaatatyójtzi're'en, chuíicarij maj jin jaatyáanajche

1 Setyu'táchuiicaj i Dios jimi xuutyámua've'ej,
mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;
2 setyu'táchuiicaj a'íjci jitze i ti naa huánamujrii i ti jin ántyapuaj;
chuíicarij xu jimi tyu'táchuiicaj ti naa tyu'namujrii.

3 A'yaa xu tyaaté'exaatye'en i Dios tijin:
"Naa pu tyihuá'sejratye' muáaj paj tyú'taahuaca'.

A'íjci jìme' i paj néijmi'i jìn putyí'uurej
 a'íi mu muéetzij jimi eetávitzej metyi'tzínnye'ej i maj muájcha'íire',
 4 néijmi'i mu muanajche i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
 majta muéetzij jitze ma'can tyí'chuiicaj."

5 Musio'vá'ju' siajta jaaséj je'ej ti i Dios tyí'muarie',
 je'ej ti tyámua' tyú'ruuj a'íjna jìme' i ti naa tyihuá'sejratye' a'íjma jimi
 i tyeítýee,

6 a'yaa pu jáaruuj i jájtyij ti'ij chuéj ti huáchij,
 majta a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu ju'icán antacáj i játya'naj jitze,
 tyiche' huátatyamua've'en i Dios jimi.

7 A'íjci jìme' i ti néijmi'i jìn putyí'uurej, a'íj pu jusén jìn tyí'íjta,
 tyámua' pu naa tyihuá'sej i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
 mata'aj mij a'íimaj i maj quee tyihuojó'itej
 tyámua' ju'uuriaj mej mij jaatyényo'si'tye'en.

8 iMu siaj séej chuéj japua jo'cháatimee, tyámua' xu tyeetyátoonyij i
 Dios,

che' huánamuajre'en i siaj jimi tyi'tyéchuiicaj!

9 Ji'nye a'íi pu taatá' tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en,
 capu tyu'tá' tyej tyij huatyámue'tiche'en.

10 A'íjna i taj Dios, a'íi pu taatyéesej tyej tyij tyámua' eenye',
 tyámua' pu táaruuj ti'ij a'íjna i pláataj ti jumua'tij.

11 Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huavívi'ri'huaj,
 pajta je'en tyijetyáacan tyitaatyé'ijcatyej.

12 Muáaj paj tyu'tá' ti cha'na'aj a'tíj taatzíinajra'nyij,
 tu'ríj jaapuéjtzitariaca' jájtyij jìme' tyajta tiéj jìme',
 ajta muáaj paj períj taatá' tyej tyij ucayáatira'nyij.

13 A'úu nu jo'tyárutyij a' tyejúuj tzajta' nyajta je'en ya'muáatyee
 huatyáteeraj a' jitze ma'can,

a'yaa nu nyij tya'ránaya'astesij je'ej nyaj muéetzij jimi tya'tányaraj,

14 a'íjna i nyaj muéetzij jimi tya'tányaratziiri'
 nyati'ij jéehua huápu'íj japuéjtzitariaca'aj.

15 Ya'muáatyee maj pu'tyij nu muéetzij jitze ma'can huatyáteeraj,
 túuru'uj nu a' jimi tyu'tátuiire'ej nyajta chíutyee maj túuru'uj,
 nyajta nu cánya'xii a' jimi huatámu'vejritaj.

16 iSiata'aj néijmi'i mua'aj mujo'vá'ju'un,
 mu siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Dios!

iXáanamujri', i nyaj jamuaat'éxaaty'e'sij
 a'íjci jìme' je'ej ti tyi'tíj huáruuj nye jimi!

17 Nye tyenyij nyajta i nyenyanúu jìme'
 nu jaatajé nyajta tyaatatyójtzi'rej.

18 Típua'aj nyáaj je'ej pua'aj nyetyi'ria'mua'sime'en,
 capu i Tavástara' nyanamuáarajche'en,

19 iajta a'íi pu náanamujri' ajta a'yan huaríj je'ej nyaj tyaatáhuaviiri'!

20 iChe' tyámua' eenye' i Dios,
 i ti jáanamujri' je'ej nyaj jimi tyu'tyéenyuj

ajta quee jaatapuá'citaca' ti nyaxie've'!

67

Miche' néijmi'i i tyeítýee tyimuaatatyójtzi're'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jin tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche

¹ Che' i Tavástara' tá'ancu'vaxi'in ajta tyámua' tyitaatyátoonyij, che' tyámua' tojo'sejra,

² mej mij néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej je'ej ti a'ín tya'ajxié'vi'ra' ajta i ti jin tajapuá huatányuusij.

³ Taj Dios, miche' i tyeítýee maj huachéj i chájta'naj jitze tyimuaatatyójtzi're'en; ¡miche' néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

⁴ Miche' jutyamua've'ej muaajjhuaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ji'nye muáaj paj tyámua' naa tyí'ijta ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee, ¡muáaj paj tyihuá'ijtye' néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua!

⁵ Taj Dios, miche' i tyeítýee maj huachéj i chájta'naj jitze tyimuaatatyójtzi're'en, ¡miche' néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

⁶ Pu'ríj tyú'ciiriaca' i chuéj japua; ¡a'íjna i taj Dios pu tyámua' tyitaatyájtóo!

⁷ ¡Che' i Dios tyámua' tyitaatyátoonyij! ¡Miche' néijmi'que' i cháanacaj japua jaatyátzaahuatye'en!

68

Matí'ij tyu'tyáamue'tij majta je'en eetyáacij i maj Israel jitze ajtyáama'can

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche David ti tyo'yú'xaca'

¹ Ti'ijta i Dios ájchenyij, a'ímaj mu huatóo'uunaj i maj jájcha'íire';

majta i maj jaxana've' a'í mu huatóo'uunaj jo'tij já'sejre';
² a'yaa mu tyityaja'huóopua'rixí'ij ti'ij i cítzij i áacaj tzajta', a'yaa mu tyityatóotui'sij ti'ij i xíjca i tiéj jitze; i Dios jimi mu jo'vátzij néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricij.

³ Majta a'í mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij, i Dios jimi mu jéehua jutyamua've', ¡majta tyítzunaxi'ij muutyámua've'ej!

⁴ Mua'aj xu i Dios jimi tyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj a'íjci jitze ma'can i ti jin ántyapuaj;

setyu'tatyójtzi're' a'íjci i ti ave'quéej a'áa ja'yi'vej i jéetirij japua.

¡Xatóotyamua've' i Tavástara' jimi!

¡Xatóotyamua've' jo'tij a'ín já'sejre'!

⁵ Dios, i ti a'áa já'sejre' i ju tyejúuj tzejta' ti tyámua' een,

a'íi pu hua' táataj i maj xá'ricaanyij

ajta hua' japua huatányuusij i úucaa maj antyúujimua'astariaca';

⁶ Dios pu huo'ta'sij jo'maj jo'tye'en i maj quee je'ej tyímuarimuaj,

hui'rátóosij i maj eetyánami' ajta tyámua' tyihuo'tyátóosij;

majta i maj quee tyihuo'jó'itej a'áa mu ja'cháaj muá'ju'un jo'tij quee

tyi'tíj já'cijci'rej.

⁷ Nyaj Dios, pati'ij anaquéej huama'ca'aj a'íjma jimi
a'tyétyeristyamua'

mati'ij ajooju'caj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

⁸ i chuéj pu huatóoca'tzij,

majta je'en jéehua huatyéviyaca',

a'íjna i jiríj Sinaí ti ántyapuaj a'íi pu huatóoca'tzij i Dios jimi,

jimi i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁹ Nyaj Dios, muáaj paj tyu'tá' mej mij jéehua huatyéviyiej,

a'íimaj a'tyétyeristyamua' mu huácua'naxij, ajta muáaj paj
ca'nyíjra'aj huo'ta'.

¹⁰ A'íimaj a'tyétyeristyamua' mu a'áa ja'huóochejtye

pajta muáaj, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin taxie've',

muáaj paj tyaatá' tyi'tíj ti ja'itziitya'ca'aj a'íjci i ti quee je'ej tyéejviicue'.

¹¹ Tavástara' pu nyúucarij huatyájto;

mue'tíj mu mij i úucaa jaxajta'ca'aj:

¹² "¡A'íimaj mu meríj huatóo'uj i maj rey jin tyityetyu'uj majta i hua'
xantáaru'ustyamua' hua' jamuán!"

Ajta jo'maj jo'cháatimee, a'íimaj mu i úucaa tyu'rióoa'caa

tyi'tíj maj tyihuáa'ri'ri' a'íjma i maj hua'ajcha'íire',

¹³ siajta mua'aj a'áa xu jo'tyá'itzee jo'siaj jo'cháatimee.

¡A'íjna i jáamui' anáj pláataj pu jin canámi'huajmee!

¡Ajta i jú'xa'ra' ooroj jime' ti huápu'i'ij jumua'tíj!

¹⁴ Ti'ij a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej huo'tamuárij a'íjma i maj
rey jin tyityatatyíj,

a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa séerij huatyácatyíi a'íjci japua i jiríj i
maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Salmón.

¹⁵ ¡Huápu'i'ij pu ajtítí'ijmee i jiríj a'áa ti jo'quéetimee a'ájna a Basán,
ajta i ti cavi'yetze'ejmee a'íi pu ajta ajtítí'ijmee!

¹⁶ Mua'aj, mu siaj jiríj pué'een ti huápu'i'ij ajtítí'ijmee,

¿ji'nye siaj sij ja'ráasej siaaxána've'ej

a'íjci i jiríj i Dios ti jaaxie've' ti'ij a'áa ja'huóochejtye'en?

¡A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'áa jusén jime' ja'cháaj ja'mej!

¹⁷ Dios pu jéehua hua'ajcha'ij i caríáata' i ti jitzán huatyényo'se'en;

a'áa pu ja'rájraa a'ájna a Sinaí ti'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij i tyejúujra'
jo'tyéjvee.

18 Nyaj Dios, jútye' imuáj paj tyíraa pajta hua'antyivi'táj a'íjma i paj hua'antyimue'táj;
a'ímaj mu i tyétyacaa tyimuaatapuéjve i ti jéehua tyá'najchij Tavástara', a'ímaj mu majta tyámua' tyimuatyájtoo i maj quee tyihuojó'iteeca'aj.

19 ¡Che' jì'rénnya'aj séjre'ej i Tavástara', i taj Dios ajta i ti tajapuá huatányuusij,

i ti a'náj tina'aj a'íj jimi tyi'tyá'itze'rii i tyí'ta'ijca!

20 A'íjna i taj Dios, Dios pu pué'een ti tajapuá huatányuusij ajta pújoorej ti tajapuá huatányuunyij tyej tyij quee huácu'i'nyij.

21 Dios pu jo'tátaaraxi'ij i hua' mu'uj a'íjma i maj jájcha'íire', hua' mu'uj a'íjma i maj a'yaa mana'aj tyúuxana'cire'.

22 Tavástara' pu arí a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

“Nyáaj nu muaatá'sij paj huaria'ra'nyij a'ájna a Basán;

nyajta nu muaatá'sij paj eetára'nyij a'ájna a jájritze' ti huápui'ij atyáati',

23 pej pij aná'jo'sixi'in mua' ícaj jitze

a'íjci jime' i hua' xuure' i maj muájcha'íire'

ajta mej mij a'ya'muáj tzi'cúj jaayé'en i hua' xuure'.”

24 Taj Dios, nyaj Dios ajta nyaj Rey,

a' tyeyúuj tzajta' pu séjre' maj tyámua' ju'uurej mej mij a' jitze ma'can tyu'yé'estej.

25 A'ímaj mu anáatyij i maj tyí'chuicacaa majta i maj tyí'cui'nacaa hua'cujta mu huaju' majta jé'ta' i ímuuaa

a'í mu majta quéetzarij jitze tyú'cuiinaj.

26 ¡Néijmi'i xu tyámua' tyeetyátoonyij i Dios i ti Tavástara' pué'een! Néijmi'i xu tyámua' tyeetyátoonyij mu siaj Israel jitze ajtyáma'can.

27 A'íjma jimi pu anaquéej huaméj i Benjamín, i ti cíleen,

majta mue'táj i maj tyí'ijta a'íjci jimi i Judá,

majta a'íjci jimi i Zabulón majta i Neftalí jimi.

28 Nyaj Dios, huataséjrataj i paj jin néijmi'i putyí'uurej,

¡pajta tyámua' jáa'uurej tyi'táj paj je'ej huáruuj ityájma jimi!

29 A'ájna imuáj jo'tij a' tyeyúuj já'sejre' ti ájtyeej, a'ájna a Jerusalén, jo'maj a'ímaj i maj rey jin tyityetyu'uj tyimojo'tapuéjve,

30 a'áa paj jajtyá'xi'in i Egipto, i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'áa ti já'sejre' véjri' i játya'naj jitze,

túuru'uj majta visáaru'uj maj tyú'ma'cuj a'áa maj ja'távee

maj a'ájna jime' hua'xaahuaj i tyeítyee a'íjci jime' i maj jéehua tyí'ijcha'ij,

¡pata'aj huojó'cuíxi'in i tyeítyee maj jaxie've' maj huanyo'se'en!

31 A'áa mu a Egipto ja'rácünyij i maj tyámua' tyimuaatyátoosij, majta i maj Etiopía já'ma'can a'í mu ajmécja'taxi'ij i Dios jimi.

32 ¡Setyu'táchuiicaj i Dios jimi, mu siaj tyí'ijta i cháanacaj japua, siata'aj tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,

33 a'íjna i ti ave'quéej a'áa ja'yi'vej a tajapuá,

a'íjna i tajapuá ti jusén jime' séejre'!

Xáanamujri' je'ej ti huánamujrii i ti jin tyí'xaj,
i nyúucaria'ra' ti néijmi'i putyí'uurej.

34 Xaatyátzaahuatye' a'íjci i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej,
a'íjna i ti jin tyí'ijta a'íi pu néijmi'que' séejre' a'ájna a Israel,
ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej a'áa pu ja'rá'asej i tajapuá ti séejre' jitze
i ti huá'raa.

35 Huápu'i'ij pu naa huasé'rin i Dios a'újna i ju tyejúuj tzajta',
a'íjna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi pu hua'tá'caa
mej mij néijmi'i putyí'uurej ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i ju-
tyétyeristyamua'.

¡Che' ji'réenya'aj séejre'ej i Dios!

69

Je'ej ti tyí'ijhua'j a'íjna i ti je'ej tyóomua'tzee

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jime' i
cuínarij ti a'yan huatóomua'aj tíjin: "Tzuhuáa." David ti ja'a'rij.

1 Pata'aj huatányuunij, nyaj Dios,
ji'nye nu'ríj tin atyámu'sij a jáata';

2 nu'ríj ajo'cárutyij a'ájna jo'tíj va'tíj ja'ajréxaj
ajta quee je'ej tyí'rij jó'nyaj ja'rányaca'nyej.
A'áa nu'ríj ja'rá'aj jo'tíj jéetze' ja'tyáati'
ajta arí tin nie'tariésij i ti ca'nyíin jin muí'yej.

3 Capu che' nya'i'riitye' nyaj ca'nyíin jin huajíjhua,
jéehua pu'ríj huápu'i'ij na'antyáacuí',
i nyají'ij nu nyajta nyeríj jin huácua'naxij
a'íjci jime' nyaj jéehua nyeríj á'tyej nyaj tyi'ijchó've' i Dios jimi.

4 Mu'ríj jéetze' huatámui'riaca' i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin nyax-
ana've'ej

quee a'chu nyaj pua'mácan cájcípuaj i nyamu'uj jitze,
mu'ríj huatámui'riaca' i maj nyéjcha'íire',
i maj cha'mana'aj na'antyipua'ritya'mu'
majta nyahuavii nyaj huo'tátuuiire'en tyi'tíj nyaj quee huanáhuaj.

5 Nyaj Dios, muáaj paj jamua'reej nyaj huápu'i'ij quee
tyú'namujraca'aj;

capu je'ej tyí'rij nyaj jaatyá'avaaj tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzee.

6 Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin
antyá'mua'reej,

miche' quee tyévi'si' huataséjre'en nyáaj nyej nyij pué'eenye',
a'íimaj i maj muéetzij jitze tyí'ca'nyej,
hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,
miche' quee je'ej tyityóomua'ajcaj nye jitze ma'can
a'íimaj i maj jéehua muéetzij muahuoo.

7 A' jitze ma'can nu nyeríj néijmi'i tyo'táviicue'ri' i maj je'ej pua'aj
tyí'nyaxaj,

nye nyéerimij pu arí jitze séejre' i ti tyévi'si' huasé'rin,

8 a'yaa nu een ti'ij i ti seequj huasé'rin majta quee nyamua'tyej
a'íimaj i maj nye'ihuáamua' pué'een.

9 Jéehua nu huápu'i'ij jaxie've' a'íjci a' tye'yúuj,
nye jitze pu arí tyi'rá'aj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'een
a'íjci jime' maj muéetzij je'ej pua'aj tyi'muaxaj.

10 Nyati'ijta nyeyiinyej nyajta nye itzi've'ej, a'íimaj mu je'ej tyi'nyaxaj;
11 tipua'aj nyényaxaamujritya'aj, néijmi'i mu a'íimaj naatyá'a'tzij.

12 Néijmi'i mu nyéetzij nyetyáxajta,
majta i maj ta'ruj a'íimaj mu nyéetzij nyetyéchiicaj.

13 Nyajta nyáaj, Tavástara', nyáaj nu muéetzij jimi huatyényuusij.
Nyaj Dios, ipata'aj ijij naatáhuire'en!

A'íjci jime' i paj jéehua nyaxie've', ijij paj naatájeevej!

A'íjci jime' paj jin tyámua' een, inyajapuáj paj huatányuunyij!

14 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij atyájrutyaj jo'tij jo'jáxu'ta'!

inyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyaxana've'
pajta a'ájna jo'tij i jáytyij ja'tyáati'!

15 Capáj tyi'tá'care'en ti nie'tárieenyij i ti ca'nyúin jin mui'yaj!

inyajapuáj tyi'tá'care'en ti i jáytyij ti viváajma'aj atyúuta'huaj
anyojo'cárujtye'en ajta je'en na'vá'naj!

16 Tavástara', pata'aj naatájeevej;

imuáaj paj néijmi'i jin tyámua' een pajta jéehua taxie've'!

A'íjci jime' i paj jéehua tyámua' tyihuojó'mua'raj, nyejitzé paj
rányeerej;

17 capáj manúujipuan nyéetzij i nyaj muahuire'!

Ca'nácan paj naatájeevej, ji'nye je'ej pu pua'aj tyi'nyu'uurej!

18 Nyejitzé paj ajtyáxiirej, pajta je'en nyajapuáj huatányuunyij;

inyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'hire'!

19 Muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj tyi'nyaxaj,

nyajta japuéjtzarej a'íjci jime' i ti tyú'tyevi'raste' nyajta i maj jin
ná'xaahuaj,

muáaj paj huá'muajtyej a'tyán maj a'íin pué'een i maj nyéjcha'hire'.

20 Pu'rij nyatzájta' je'ej pua'aj náaruj i maj je'ej pua'aj tyi'nyaxaj,

capu nú'ca'nyisti' nyajta quee che' nyaca'nyej!

Cha'na'aj nu'uj jahuoo

a'íjci i ti tyámua' tyinaatyéjeevej ajta ná'ancu'vaxi'.

21 Huá've'rij mu atyáraj i nyacue'raj jitze,

ajta nyati'ij huata'ímuj nahuáj mu naatá' ti ántzinaj.

22 Che' a'íjna i hua' méesaj jo'maj tyajá'cua'caa hua' jamuán i ju'
amúincustyamua'

che' a'íin tyi'pue'éenye'ej já'ra'nyij i maj jin huavívi'ri'huaj!

23 Pata'aj huo'tá'an mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij

ajta mej mij a'náj tina'aj juvíváaj i jut'jchij jitze!

24 Hua' jitze paj jarárieenyij i paj jin nyú'camui'!

ipajta a'íjna jin huo'tyátieeraj i paj jin nyú'camui'!

25 Che' quee che' aja'tyi'títaj a'ájna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaa,

ajta quee che' a'tij a'áa ja'chajca jo'maj a'íimaj jo'cháatima'caa;

26 ji'nye a'íimaj mu jamuaritye' a'íjci i paj muáaj puéjtzij jaatá',
majta já'xaahuaj i ti jatyácu'nyij a'íjci i paj muáaj tyaapuéj.

27 A'íj paj pajta huo'ria'rieeraj i ti je'ej pua'aj een;
jche' quee huo'ci'tyij pej pij tyihuo'tú'uunyí'!

28 ¡Huo'rio'uunaj je'ej maj ántya'ruj a'íjci jitze i yu'xarij júuricamej ti
jitzán séejre'!

¡Capáj huá'yu'xaj jo'maj ja'yu'si' i maj quee tyi'táj jin á'itzeere'!

29 Pajta nyéetzij, i nyaj tyí'cui' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,
na'ajriáj, nyaj Dios, pajta nyajapuáj huatányuunyij.

30 Nyetyatatyójtzi're'ej nyetyi'chuíicaj i Dios,

jimi nu tyu'táchuiicaj nyetyaatatyójtzi're'ej,

31 Tavástara' pu'ij jéetze' tyámua' tyo'tóomua'sij

quee tìpua'aj túuru' jimi naatámu'vejritaj

na'ríij visáaru' ti ava'ahuájmee ajta anacáarie'ejmee.

32 Matí'ij a'íj huaséj, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj je'ej
tyityóomua'tzej

ajta ca'nyíjra'aj huataséjre'sij a'íjma jimi i maj jahuoo i Dios;

33 ji'nye i Tavástara' pu huá'namuaj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'
ajta quee hua'xana've' a'íjma i maj eetyánami' i maj jitzán aj-
tyáma'can.

34 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' tajapuá ti séejre', i cháanacaj ajta i
jájrij,

majta néijmi'i a'íj maj jitze tyí'tyesejre'!

35-36 Ji'nye Dios pu a'íj japua huatányuusij i Sión

ajta tyámua' ja'uurej i chájta'naj a'áa ti tyeje'ejtyáma'can a Judá.

Hua'yojmua' i maj tyí'huüre' a'íjma pu a'rij ja'mej i chájta'naj Sión ti
ántyapuj,

a'áa mu mij ja'cháaj muá'ju'un majta néijmi'i tyu'tyóoa'ritye'sij,

a'íimaj i maj jaxie've' i ti jin ántyapuj a'íi mu a'áa jo'cháatima'aj
muá'ju'un.

70

Ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti ja'a'rij,
mej mij a'íjna jin uhuóomua'tzij

1 Nyaj Dios, ¡pata'aj mujo've'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunyij!

Tavástara', ¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en!

2 ¡Miche' huápu'i'ij tyévi'si' huataséjre'en

a'íimaj i maj a'yan tyá'huoo mej mij naajé'caj!

¡Miche' tyévi'si' huasé'rihua'aj muatóo'uunaj

a'íimaj i maj jaxie've' mej mij tyinaapuéjtje'en!

3 ¡Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj

a'íimaj i maj nyéetzij ná'xaahuaj!

4 Ajta miche' néijmi'i i maj muahuoo

jéehua huatóotyamua've'en,

ajta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunyij

miche' jusén jime' a'yan tyí'xajtaj tijin: "¡Dios pu va'cán jin antyúumua'reej!"

⁵ Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej, nyaj Dios, ¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en! Muáaj paj a'ín pué'een i ti naatáhuire'sij ajta nyajapuáj huatányuusij; ¡capáj mu' já'tyeevi'in, Tavástara'!

71

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i a'tíj ti arí vásti'

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuire'en; ¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij a' jimi je'ej pua'aj tyo'tányamua'tyij!

² ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, pajta je'en tyámua' tyinaatyécha'ín,

ji'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een!

A'tzúj cui' náanamuj, pajta nyajapuáj huatányuunyij.

³ Muáaj paj a'ín pué'eenye' i nyaj jitzán arányaca'nyej,

¡muáaj paj a'ín pué'eenye' i ti jitzán i'ríj ti'ij náahuire'en pajta i ti nyajapuáj huatányuunyij!

¡Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán arányaca'nyej ajta ti'ij náahuire'en!

⁴ Nyaj Dios,

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

a'íjci jimi i ti tyí'tyacui'caa pajta i ti ja'ránajchi ti huanyo'se'en,

⁵ ji'nye muáaj, Tavástara', nyati'ij nyana'aj tyí'tyamuestaca'aj

muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán tyi'íjchó've' pajta tyámua' tyí'nyecha'ij.

⁶ Nyóoche' nu nyáaj a'áa ja'séeria'caj i jucáara' jitze i náanaj,

nyajta nyeríj muéetzij jitze arányaca'nyajca'aj.

¡Muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj!

¡Nyáaj nu a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej na'mej!

⁷ Mue'tíj mu meríj nyéetzij tyámua' nyojo'sej,

ajta muáaj paj a'ín pué'een i ti nyahuire'.

⁸ A'náj tina'aj pu i nye tyenyij jitze séejre'

nyej nyij a'íj huatáchuiicaj i paj jin naa huasé'rin,

⁹ capáj nyaxana'va'aj tipua'aj nyeríj vastaciríe'ej,

capáj manúujipuan tipua'aj nye quee che' nyaca'nyej.

¹⁰ A'ímaj i maj nyéjcha'íire', i maj jaxie've' maj naajé'caj,

a'ímaj mu meríj antyóosíj majta tyámua' ju'uurej mej mij je'ej náa'uurej.

¹¹ A'yaa mu tyí'xaj tijin: "¡Siata'aj jaataváj siajta je'en jaatyéevi',

ji'nye Dios pu arí majúuríj

capu ij a'tíj japuan huatányuusij!"

¹² Capáj nye jimi ajtáyi'can, nyaj Dios;

¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

¹³ ¡Miche' tyévi'si' huataséjre'en majta je'ej hua'antypuá'ritye'en

a'íimaj i maj nyéetzij nyéjcha'íire'!

¡Miche' huápu'i'ij huatóotyevi'ra'astaj

i maj a'yan tyá'xie've' ti'ij nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej!

¹⁴ Ajta nyáaj nu a'náj tina'aj a'jimi tyi'ijchó've'ej na'mej,

nyajta jéetze' nyajtáhua'aj jéetze' nu tyimuaatatyójtzi're'ej,

¹⁵ a'náj tina'aj nu muéetzij muaxáataj na'mej i nye tyenyij jime'

paj muáaj tajapuá huatanyúj pajta néijmi'i jin tyámua'
tyito'xá'pu'i'íntari'tzej.

¡A'íi pu a'íi pu'é'een i ti quee nyai'riitye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

¹⁶ Nyaataxáajta je'ej paj muáaj tyi'tíj va'cán jin tyí'muarie', Tavástara'.

¡Nyáaj nu jaataxáajtaj paj muáaj pana'aj a'íin pu'é'een i ti quee tyi'tíj
jin á'itzeere'!

¹⁷ Nyaj Dios,

muáaj paj néijmi'i tyinaamuá'tyej nyati'ij nyana'aj
tyu'cáleenyi'tariaca',

ajta nyóoche' nu jaxáataj na'mej i paj va'cán jin tyí'muarie'.

¹⁸ Nyaj Dios, capáj manúujipuan

tyij nyajta nyerij nyáaj vastacirie'ej nyajta ava'cueenavi'ij,

ji'nye nyóoche' nu hua'ixáatya'aj na'mej paj muáaj néijmi'i
putyí'uurej

a'íjma ijíj maj huátyeityee ajta majca'huáyee maj huataséjre'sij.

¹⁹ A'íjna i paj jin tyá'xa'pu'i'íntare', nyaj Dios, tajapuá pu imuáj
ja'rá'asej,

muáaj paj va'cán jin tyí'muarie',

¡capu síj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'ij muáaj!

²⁰ Tyij pajta perij naatá' nyej nyij jaaséj

i ti jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij ajta jéehua i xamújrira'aj,

pajtáhua'aj paj naatá'sij nyej nyij júurij ná'ra'nyij,

pajtáhua'aj paj na'ajriásij tyétye' imuáj i chuéj tzajta',

²¹ va'cán paj jin tyámua' tyinaatyátoosij

pajta je'en tyámua' tyinaatyéjeevij.

²² Nyajta nyáaj, nyaj jime',

nyetyu'táchuiicaj nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' i paj tyámua'
een

a'íjci jitze i áarpaj nyajta i canárij jitze,

nyaj Dios, muáaj paj tyámua' een a'íjma jimi i maj Israel jitze
ajtyáma'can.

²³ Nye tyenyij pu huatóotyamua've'sij ti'ij muéetzij muaatáchuiicaj,
a'yájna ti'ij ajta néijmi'i i nye tyévi, i paj muáaj japuan huatanyúj.

²⁴ A'yaa pu'uj tána'aj i nyenyanúu tyi'xáataj ja'mej a'náj tina'aj

paj muáaj ji'réenye'ej séejre',

ji'nye a'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj ti'ij nye jimi je'ej pua'aj tyá'ra'nyij

a'íjma pu arí a'íin hua'cáanaj i ti tyévi'si' huasé'rin.

72

Je'ej maj tyityeetyényuunyj a'íjci jime' i rey
Salomón ti ja'a'rij.

1 Pata'aj jaatá'an, nyaj Dios, a'íjci i rey,
 a'íjci i paj muáaj jin tyá'xa'pui'intare' pajta i paj jin tyámua' een,
 2 ta'aj ij a'íjci jime' i paj jin tyámua' een ajta i paj jin tyá'xa'pui'intare'
 a'íjci jin tyu'ta'íjtaj a'ájna a chájta'naj jitze ajta a'íjma jimi i maj a jimi
 quee je'ej tyéejviicue'.

3 Che' i jiríj jitze huataséjre'en ajta i ti cavi'yetze'ejmee jitze
 i ti tyámua' tyí'een ajta i maj tyámua' tyí'tyesejre'ej a' chájta'.

4 ¡Che' a'ájna i rey tyámua' tyihuo'xá'pui'intari'tze'en a'íjma i maj
 quee je'ej tyéejviicue'!

¡Che' hua' japua huatányuunyij hua' yojmua' i maj jajpuéjtzij
 ajta huo'tzínajra'nyij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej!

5 ¡Che' i rey a'náj tina'aj muéetzij jimi tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íj,
 tí'ij ooj i xicáj ajta i máxcirie' séjre'ej!

6 ¡Che' a'yan eenye' mati'ij i víityee ajta i japúutzarij
 maj tyí'ipuaaj i chuéj japua majta i ixáj!

7 ¡Che' jéehua séjre'ej i ti tyámua' een ajta i ti huatóoje'yej
 a'íjci xicáara' jitze tí'ij a'íin tyu'ta'íjtaj,
 'asta na'aj quee che' má'hua'tan i máxcirie'!

8 ¡Che' néijmi'que' tyu'ta'íjtaj tí'ij na'aj jo'tij síj i jájrij ja'vá'asej
 ajtáhua'aj i síj,

tí'ij na'aj a'ájna i játya'naj jitze Éufrates 'asta jo'tij i chuéj jóo'asej!

9 ¡Miche' i maj jájcha'íire', i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij quee já'tyí'tij,
 miche' a'íimaj jimi huatóotonyij!

10 ¡Miche' tyí'tij tyaatapuéjve'en majta jaatyátzaahuaty'e'en
 i maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Tarsis majta jo'tij ja'rahuáchijmee i
 jájritze',

i maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Sabá majta a Sebá!

11 ¡Miche' néijmi'i i maj rey jin tyityetyu'uj jimi tyítunutaxi'in!

¡Majta néijmi'i jaatyáhuíire'en i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!

12 Ji'nye a'íi pu japuan huatányuusij je'ej ti tyá'huoo a'ájna i ti quee
 je'ej tyéejviicue'

ajta a'íjci i ti jajpuéjtzij i ti quee a'tíj jahuíire'.

13 A'íi pu hua'ancu'vajxi'ij a'íjma i maj quee óotzaahuaty'e'

ajta japuan huatányuusij i huá'juuricamej a'íjma i maj quee je'ej
 tyéejviicue'.

14 Hua' japua pu huatányuusij i ti jéehua tyihuá'tyesi'huaritye' ajta i
 ti je'ej pua'aj tyihuá'uurej,

ji'nye i huá'juuricamej pu jéehua jimi juxie've'.

15 ¡Che' jusén jime' júurij i rey!

¡Miche' ooroj jaatá'an a'áa ti já'ma'can a Sabá!

¡Miche' a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi a'íjci jime'!

¡Che' i Dios a'náj tina'aj tyámua' tyeetyátoonyij!

16 ¡Che' jéehua i tyeríicuj huáxoovi'in a'ájna jo'tij a'íin já'ma'can

ajta je'en jéehua séjre'ej i ti cavi'yetze'ejmee jitze i jiríj!

¡Che' jéehua i jatzíj huataséjre'en a'yájna tí'ij a'ájna a Líbano

ajta je'en jéehua íjmueeya'xi'in tí'ij i ixáj itzitáj ti já'sejre'!

17 ¡Che' jusén jime' séjre'ej je'ej ti ántyapuaaj a'ájna i rey,

ajta je'en a'yan á'tyeevi'in tí'ij i xicáj á'tyeeren!

¡Miche' néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
a'íj jitze ma'can tya'ancuriáan i maj jin tyámua' tyityeetyátuihuaj!
¡Majta je'en néijmi'i i maj séej chuéj japua jo'cháatimee jimi hu-
atóotyamua've'en!

18 Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Dios, hua' vástara' ajta hua' Dios i
maj Israel jitze ajtyáma'can,
i ti a'íi na'aj a'íin pué'een i ti va'cán jin tyí'muarie';
19 che' jusén jime' tyámua' tyí'sejria'aj i ti jin ántyapuj ajta huápu'íj
naa huánamuajrii.
¡Che' néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin!
¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

20 A'yaa pu antyipuá'riaca' je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David, yójra'
a'íjci i Jesé.

73

Tyí'tíj ti i Dios tyú'puejve'

Chuúicarij Asaf ti ja'a'rij

1 ¡Tyámua' pu i Dios huojomua'raj a'íjma i maj Israel jitze aj-
tyáma'can,
a'íjma jimi i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta!
2 Típua'aj jéetze' á'tyeevi'cajche', nyáaj nu eetavetyíche'en,
tímua' nu antyípuityaca' i nyaj ícaj jime'.
3 Ji'nye nyahua'anchueere ti'íj tyámua' tyí'rijcaa
a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' ajta a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'íj.

4 Capu a'íjma hua' jitze juxie've' típua'aj muáacui'nyij,
ji'nye camu a'íimaj tyi'tíj jin tyí'cucui',

5 capu tyi'tíj huá'itziitye' tí'íj i séecan i tyeítýee
capu ajta tyi'tíj je'ej pua'aj ricij a'íjma jimi tí'íj tyihuá'uurej i séecan.

6 A'íj mu jin a'íj acájticij i maj jin óotzaahuatye'
majta a'íj tyi'tyóoche'tyee i maj jin junyo'si'tye';

7 huápu'íj mu juxáahuaj tyí'cua' a'íj pu jin quee tyi'tíj hua' jitze
juxie've',

majta mu jaxie've' maj jéehua tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij.

8 Je'ej mu pua'aj tyi'xáataj, mootzáahuatya'aj majta quee tyi'tíj
á'tyase'ej

a'íi mu hua'nyeechej mej mij je'ej pua'aj huárinyij majta
hua'nyo'si'tye',

9 majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tajapuá ti séejre'

majta junyanúu jin je'ej pua'aj tyí'uurej i cháanacaj japua.

10 A'íj mu jin i tyeítýee tyámua' tyihuá'xaj

majta quee pújoorej mej mij jáamua'reej tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj ricij.

11 A'yaa mu tyí'ihuo' tíjin: "¿Nyiquij i Dios jamua'reeren?"

¿Nyiquij jamua'reeren a'íjna i ti jútye' imuáj já'sejre'?"

12 ¡Siahuo'séj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj!

Juxáahuaj mu naa meríj jéetze' tyityetyoochíjtyaanyi'taj.

13 ¡Capu tyi'tíj je'ej tyí'huüre' nyej nyij tyámua' eenye' i nyaxiéjnyu'caa tzajta'

nusu nyaj tyi'cánya'a'ri' néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een!

14 Ji'nye a'náj tina'aj mu nyetyáava'raj,

majta ti'ij púna'aj ariá'pua'aj puéjtzij mu nyatá'caa.

15 Tipua'aj nyáaj a'yan nyetyu'mua'tyiiche'en mati'ij a'íimaj, je'en nu pua'aj hua'urényijche' a'íjma a'yóojmua'.

16 A'yaa nu tyá'xie'va'ca'aj nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyiiche', ajta canu pujáaruj ji'nye huápuí'ij pu naatatyési'huarityej.

17 A'aj nu'uj nyati'ij a'úun jo'tyájrurij u tyeyúujra' tzajta' i Dios aj nu nyij jáamua'reeri' jo'maj a'íimaj jóohuixi'ij,

18 a'áa paj huojo'tyáhuui jo'tij jo'puítyi'ij

pajta a'áa huojóotajchi jo'tij je'ej pua'aj tyejé'een.

19 ¡Cí mu'uj mij á'tyeeren mati'ij mij antyipua'rij!

A'íjna i ti tzínyi're' pu hua'antyipua'ritye'sij.

20 Pati'ij muáaj, Tavástara', ájchenyij,

a'yájna ti'ij sáij ti huájij ti tyácusima'aj,

pahuo'tyáxaahuataj i maj hue'tzij jin jusejrataj.

21 Nyáaj nu huápuí'ij nyu'camuí'ca'aj

ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' nú'cui'ca'aj,

22 ji'nye a'íi nu pué'eenye'ej i ti quee tyihuojó'itej nyajta quee tyi'tíj huayí'tihua'aj,

ja'yaa nu a'jimi éenye'ej ti tyi'tíj ti simuárun ti quee tyihuojó'itej!

23 Ajta a'yájna, a'náj tina'aj nu muéetzij jimi séjria'ca'aj.

Nyamuáca' paj tyiví' nyamuáca'ta' ti pujmua',

24 tyámua' paj tyinu'cájuyetyej a'íjci jime' je'ej paj tyináa'ixaaj

ajta ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rej tyámua' paj naa tyinaataxié've'ej.

25 ¿Atajnyí nyamua'tyej u tajapuá?

¡Muéetzij nu'uj!

Tipua'aj muéetzij jamuán anyo'tyávaacaj canu tyi'tíj xie've' cháanacaj japua ti já'ma'can.

26 Néijmi'i pu i nye tyévira' á'pua'rej,

ajta i Dios pu a'ín pué'een i nyaj jitzán séeria'aj na'mej jusén jime',

ajta tyámua' tye'cha'íj ja'mej i nyaxiéjnyu'caa.

27 A'íimaj i maj muéetzij jimi ajtáciinyej, a'íi mu cui'nyij;

ji'nye muáaj hua'antyipua'ritye'sij a'íjma i maj ti muéetzij jimi ajtací'ij.

28 Ajta nyáaj nu ajtyáxiirij i Dios jimi,

ji'nye a'íi pu nye jimi jéetze' tyámua' een.

Muáaj, Tavástara' nyaj Dios, a'íi paj pué'een i ti naatyáhuüre'ej,

nyáaj nu nyij néijmi'i huataxájta tyi'tíj paj je'ej huáruuj.

74

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij huó'huüre'en chájta' maj jo'cháatimee

Nyúucaríj ti naa huánamuajrii a'íin ti ja'a'rij i Asaf

¹ Taj Dios, ¿jì'nye pej pij jusén jin matuuhua'xij?

¿Jì'nye pej pij huápuì'ij tyi'ijnyú'caca'

a'íjma jimi i cánya'xii muéetzij maj aya'muaj?

² Huo'támua'reeri' a'íjma i maj a'chájta'naj pué'een,

a'íjma i paj hua'antyíhuoj ti'ij néijmi'i tyo'huatyóochej,

a'íjma i paj hua' japua huatanyúj mej mij a'tyéityeristyamua' pué'eenye'ej muá'ra'nyij.

Ootámua'reeri' a'íjci i jiríj Sión ti ántyapuaj, a'ájna jo'paj ja'chej.

³ Mupo've'me' pej pij jaaséj a'íjci i ti quee je'ej huasé'rin;

a'íjna i ti tájcha'üre' pu arí néijmi'i tyu'tyá'uj a' tyeyúuj tzajta'.

⁴ A'íimaj i maj muájcha'üre' a'íi mu tyí'chuiicaj a' tyeyúuj tzajta' a'íjci jime' maj tyu'tyáamue'tij;

¡majta tyi'tíj atyojo'huítia'ajraa i ti jin ámiteere' maj a'íimaj tyu'tyáamue'tij

⁵ a'ájna a' ti jo'tyényinyi'ij i tyeyúuj!

A'yaa mu ricíj matí'ij i ciyéj maj tyi'tavéjchij

a'ájna jo'tij huápuì'ij jo'ítzítaj,

⁶ a'íj mu jin i tyapuéj majta i martíiyuj

tyu'tyú'uj i ciyéj ti jin tyí'taavijhuaca'aj.

⁷ Majta mu jaatyáatiej a'íjci a' tyeyúuj,

meetyáxaahuataca' a' tyeyúuj;

matí'ij néijmi'i huatyu'uj ajta je'en a' chóota' ja'ajquéej ja'raa.

⁸ A'yaa mu tyaaxá'puí'intarej maj néijmi'i tye'entyipua'ritye'en,

néijmi'que' mu tyu'tiéerajraa i chuéj japua

jo'tyaj já'tasi'rihua'aj tyej tyij muatyáanajche.

⁹ Capu che' séejre' a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'eenye'ej;

capu che' sájj séejre' ti a' jitze ma'can tyí'xaxa'aj,

catu tyana'aj jamua'reej a'chu ti a'íjna á'tyeeren.

¹⁰ Taj Dios,

¿a'chunyéj ooj á'tyeeren ti je'ej pua'aj tyi'taxáataj ja'mej a'íjna i ti tájcha'üre'?

¿A'chunyéj ooj á'tyeeren ti muéetzij je'ej pua'aj tyi'muaxáataj ja'mej?

¹¹ ¿Jì'nye pej pij ja'avaaj a'muáca' i ti néijmi'i putyí'uurej?

¿Jì'nye pej pij curia'tú'tu'ujmee?

¹² Tì'ij na'aj jájcuaaj ímuáj, muáj paj Rey jin tyi'tyéjvee.

Muáj, taj Dios, mue'tíj paj tyu'tyáamue'tij

a'íjci japua i cháanacaj:

¹³ muáj paj uya'ráxixraxij i jájrij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej,

pajta hua' mu'uj íjveechixij i tyi'tyán maj viváajma'aj tyitye'sejriaca'aj a jáata',

¹⁴ pajta ja've'tzij i mu'úra' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti a'yan ántyapuaj tíjin Leviatán

pajta je'en a'íjma huatá'an mej mij jaatyájc'i'mej i tyi'tyán a'áa maj tyityejé'sejre' jo'tij quee já'tyi'tij.

¹⁵ Muáaj paj tyu'tá' ti huatámui'yey i játya'naj jitze ajta jo'tij ja'aj jíexavi'ijmee

pajta tyu'tá' ti atyáx'i'nyij i játya'naj ti a'náj tina'aj mui'yaca'aj.

¹⁶ Muéetzij pu mua' a'rij i tújca'rij ajta i tíca'rij;

muáaj paj tyámua' jáaruuj i máxciríe' pajta i xicáj;

¹⁷ muáaj paj jaatyé'itej jo'tij joo'ástimee i cháanacaj;

muáaj paj tyu'tá' ti'ij huáxicaj ajta ti'ij huáseevi'in.

¹⁸ Muáaj paj jamua'réerej, Tavástara', ti a'íjna i ti tájcha'íire' muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj,

majta i tyeítyee i maj quee ma'umuámua're' a'íi mu majta je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

¹⁹ ¡Capáj jusén jime' huápu'i'ij tojó'hua'nan!

A'yaa tu een ti'ij i jáamui' catu uhuácaca'nye',

¡capáj tatató'ra'an a'íjma jimi i maj tyí'tyaci'macaa!

²⁰ ¡Pata'aj jo'támua'reej tyi'tij paj jin tya'tá'ratziiri',

ji'nye néijmi'que' mu i chuéj japua jucu'raj

a'yaa pu'ujtána'aj tyí'ricij jo'tij i chuéj joo'ástimee!

²¹ Capáj tyi'tá'care'en maj já'xaahuataj a'íjci i ti quee je'ej tyéejtyoovej, ¡tyu'tá' mej mij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjna i ti quee je'ej tyéejviicue' ajta i ti quee óotzaahuatye'!

²² ¡Ájchesij, taj Dios! ¡Pajta a' japua huatányuunyij!

¡Ootámua'reej maj quee ja'antypua'citacaa maj je'ej pua'aj tyí'muaxajta a'íimaj i maj quee ma'umuámua're'!

²³ Capáj yó'hua'nan je'ej maj tyí'tyiejijhuaj a'íimaj i maj muájcha'íire', je'ej maj merij jéetze' tyí'tyiejijhuaj a'íimaj i maj quee tyihuojó'itej.

75

Dios, i ti Juées jin tyi'tyéjvee

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Capáj tyi'tij antyúu'na'an. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

¹ Muéetzij tu tyí'muatyojtzi're', taj Dios,

muéetzij tu tyí'muatyojtzi're',

a'yaa tu jéehua tyá'huoo a' jitze ma'can tyajta a'íj tyí'chuiicaj i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

² Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tijin:

“A'ájna a'náj nyej nyáaj a'yan tyaataxájta,

nyáaj nu néijmi'caa tyámua' tyá'xijtye'en.

³ Ti'ijta huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i i maj japuan huacháatimee,

nyáaj nu a'íin pué'een i ti tyámua' tyé'cha'ij i ti japuan róoca'nyej.”

⁴ Ajta a'íjma i maj óotzaahuatye' ajta i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa nu tyihua'íxaatye' tijin:

“Caxu junyo'si'tye'ej caxu siajta óotzaahuatye'ej;

⁵ caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej tyi'tíj siaj huayí'tin
caxu huápuí'íj óotzaahuatye'ej tipua'aj tyi'tíj setyáxajtasime'en."

⁶ Ji'nye capu i puéjtzij a'áa je're'nyesij
a'ájna jo'tíj i xicáj je'ejnyinyij nusu jo'tíj ja'ancáru'pij,
capu ajta a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj nusu a jiríj tzajta',

⁷ sulu a'íj pu i Dios Juées ti jin tyi'tyéjvee:
a'íj pu séecan huatyáxaahuataj ajta séecan tyámua' tyu'tyátoosij.

⁸ Tavástara' pu ji'tyáaja i jumuáca' jitze i ti jitzán uhuáa' i ti jin
nyú'camuí',

nahuáj pu á'naxcaj ajta arí újmue'riaca'.

Ti'íj jajxíre'en a'íjci i nahuáj,

néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua

a'íj mu néijmi'i juquéi'sij.

⁹ Nyáaj nu a'náj tina'aj jaxáataj na'mej i Dios ra' a'íjci i Jacob
nyajta jimi tyu'táchuicaj;

¹⁰ ji'nye a'íj pu ja'antypuá'ritye'sij i maj jin óotzaahuatye' a'íjma i
maj je'ej pua'aj ricij;

ajta jéetze' pu tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyí'tyevij.

76

Dios, i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tíj

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze i maj
jin tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj
jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

¹ Dios mu néijmi'que' jamua'tyej a'ájna a Judá;

néijmi'que' pu namuajre' a'ájna a Israel je'ej ti a'íjn antyapuaaj.

² I tyejújra' a'áa pu já'sejre' i jiríj japua ti a'yan antyapuaaj tijin Sión,
a'áa ti já'sejre' a Jerusalén;

³ a'áa pu tyu'tyáana'xij i tyapúusti'íj i maj jin junyo'si'tya'ca'aj,
i maj jin huatyóonaj, chúun, tú'namua'aj ajta i'ríj.

⁴ ¡Muáaj paj huápuí'íj naa huasé'rin, taj Dios!

¡Jéetze' paj va'tíj séejre' quee i jiríj ti jusén jin séejre'!

⁵ A'íjma mu néijmi'i tyo'huári'ri' i maj jéetze' jaayí'tin maj hu-
atyéno'se'en,

majta quee je'ej huaríj a'íjma i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej,

a'íjma mu tajísa'puaj huatácu'tzuca' matí'ij mij huácuij.

⁶ Camu majta che' pújoorej mej mij huatáhuaaxi'in i caríáata' majta i
cahuáayu'uj

pati'íj muáaj, Dios ra' i Jacob huo'tányeechej.

⁷ ¡Muáaj paj huápuí'íj á'tzaahuatyí're'!

¿A'tanyíj pújoorej ti'íj a'jimi ajo'tyávaacaj

ti'íjta huataséjre'en i paj jin nyú'camuí'?

⁸ Tajapuá pu ímuáj séejre' i puéjtzij paj taatá'sij,

ajta i cháanacaj pu tyi'tziinye' a'íj pu jin quee che' táhuan,

⁹ taj Dios,

patí'ijta ájcheniyij pej pij tyo'xá'pui'intare'en
ajta pej pij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj japuéjtzitarej i
cháanacaj japua.

10 A'íjna i ti jin nyú'camui' i tyéviij a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej i ti jin
tyimuaatatyójtzi're'ej,

¡tyij ajta cíi na'aj tyi'ijnyú'caj a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej a' cúruun!

11 Siata'aj mua'aj jimi tya'tóoratziij a'íjci i Tavástara', siajta i Dios jimi,
siajta je'en néijmi'i jin aróo'astej.

Mua'aj, mu siaj ataváatimee a'íjci jimi i ti a'yan tyúuxie've' tyaj
tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íij,

¡siata'aj jimi tyu'támu'vejritaj!

12 Ji'nye a'íi pu huáari'raj i huá'juuricamej a'íjma i maj tyí'ijta
ajta tyu'tá'sij mej mij tyu'tátzi'nye'en i maj tyí'ijta i cháanacaj japua.

77

Tyiche' jitzán tyú'mua'tyij i ti jin i Dios tyí'muarie'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. A'íin ti ja'a'rij i
Jedutún. Chuícarij Asaf ti ja'a'rij

1 A'íjci jimi nu i Dios ca'nyíin jin huatyényuusij
ta'aj ij a'íin náanamuaaj.

2 Tipua'aj séej xicáj jitze nyényaxaamujritya'aj a'íj nu huonyij i
Tavástara',

nyajta quee jaatapuá'citaj nyaj ajmójca'taxi'in
nyati'ijta tíca' tyényuusime'en.

Capu i'ríj ti huóoso'pe'en i nyajúuricamej.

3 A'íj nu ootámua'reerij i Dios, nyajta je'en nyeyiinyen,
nyajta je'en uhuányamua'tzij, aj nu nyij tányij huatányaxaahuataj.

4 Muáaj, Tavástara', capáj nyatá'caa nyej nyij ootyájcutyij;

¡canu che' je'ej jájtyoovej, ajta quee che' nya'i'riitye' nyaj tyu'taxáj!

5 A'íj nu jitze tyi'riá'mua'sij i xicáj nyajta i nyinyi'ra'aj yatij je're'nyej,
6 nya'tamua're'rii nyaj tíca' tyi'chuicacaria'aj.

Nyatzájta' nu a'yan tyi'riá'mua'sij, nyajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo'sij
tíjin:

7 ¿Nyiquij jusén jime' nyu'camui'ij ja'mej i Tavástara'?

¿Nyiquij quee che' tyámua' tojo'mua'ráaj ja'mej?

8 ¿Nyiquij arí huatyápua'riaca' i ti jin taxie'va'ca'aj?

¿Nyiquij arí jusén jime' huatyápua'riaca' i ti jin tya'tóoratziiri'?

9 ¿Nyiquij arí i Dios yo'huá'xij i ti jin tyámua' tyí'tyevistaca'aj?

¿Nyí arí huápu'i'ij tyinyú'caca', ajta je'en quee che' tá'cu'vej?

10 Ajta i ti jéetze' je'ej pua'aj nya'asej a'íi pu a'íin pué'een i nyaj a'yan
tyí'mua'ajcaj

ti a'íjna i ti tajapuá' já'sejre' quee che' a'íin pué'een ityájma jimi.

11 A'íj nu tyo'támua'reerij i ti naa tyihuá'sejratye'

i ti anaquéej tyí'sejria'ca'aj i Tavástara' jimi,

12 a'íj nu néijmi'i tyo'támua'reerij i ti a'íin tyú'taahuaca'.

13 Taj Dios, muáaj paj néijmi'i jin tyámua' ricij je'ej paj tyi'tíj uurej;
¿nyiquij ajtáhua'aj síj séejre' i dios ti a'yan een pati'ij muáaj?

14 ¡Muáaj paj a'ín pué'een i Dios i ti a'íj tyí'taahuaj i ti naa tyu'sé'rin!
¡Muáaj paj huo'taséjratyej néijmi'caa i tyeítyee i paj néijmi'i jin
putyí'uurej!

15 Pajta i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íj paj jin hua' japua huatanyúj a'
tyeítyeristyamua',
yójmua'mua' a'íjci i Jacob pajta a'íj tyí'yojmua' i José.

16 Taj Dios, ti'ij i jájrij muaaséj, a'íi pu tyu'tátziin,
ajta huatóoca'tzij i jájtyij tyétye' imuáj ti já'sejre',

17 majta i jéetirij tyu'tá' mej mij huatyéviiey,
majta mu tyényuuve'ej u tajapúa
majta néijmi'que' tyóona'axcava'ra'aj.

18 Ajta huatánamuajre maj tyényuuve'ej a'ájna jo'tij jó'aacaj,
néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'ciriajraa a'íjci jime' i maj
tyána'axcava'ra'aj

ajta néijmi'i i chuéj ca'nyíin jin huatóoca'tzij.

19 Pajta tyu'tá' maj antáciiney i jájritze',

muáaj paj antáraa i jájtyij jitze,

ajta capu a'tíj jáamua'reeri' jo'paj jo're'nyej.

20 Pahuó'vi'tisime'ej a'tyéítyeristyamua' a'yájna mati'ij a'ya'muáj,
a'íjma jitze ma'can i Moisés ajta i Aarón.

78

Je'ej ti i Dios tyámua' tyí'uurej a'íjma jimi i jutyéítyeristyamua'
Nyúucarij ti naa huánamuajrii Asaf ti jin tyihuo'muá'tyej

1 Mua'aj mu siaj nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'yaa xu huárinyij je'ej
nyaj tyaja'muamua'tyej;

¡siata'aj ecóotutaxi'in siaj sij tyámua' tyáanamuj je'ej nyaj
tyajá'mua'ixaate'!

2 Séej nu nyúucarij jin tyajamuaaté'exaate'sij,

a'íj nu tyu'taxájtaj tyi'tíj ti aviitzi'huaca'aj

ti'ij na'aj jájcuaj imuáj yatij je're'nyej.

3 Tyi'tíj tyaj huánamuajri' tyajta jamua'reej

majta i tahuásimua'ci'ij maj táa'ixaa,

4 catu huo'tyá'aviitze'ej a'íjma i tayójmua'.

A'íjma jitze ma'can i maj tajítzé eerányesij a'íjma tu jin
tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'

tyajta jaataxájtaj i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin.

5 Dios pu nyúucarij huatyájto a'íjci jimi i Jacob;

ajta tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca' a'ájna a Israel,

ajta a'íj jin tyihuo'ta'íj i tahuásimua'ci'ij

mej mij a'íimaj huo'mua'tyej i maj hua' jitze eerányesij,

6 mej mij jáamua'tyij i maj majca'huáyee hua' jitze eerányesij,

hua' yojmua' i maj nanie'huan,

majta je'en a'íimaj, a'íjma mu mijta mua'tyen i juyójmua',

7 mata'aj mij i Dios jitze tyú'ca'nyej

majta je'en quee yo'huá'xij je'ej ti a'ín tyú'ruuj,

ajta mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca'

8 mej mij quee a'yan huárinyij mati'ij i hua' huásimua'ci'ij,
 i maj quee tyihuojó'itej majta quee ma'umuámua're',
 majta quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta' nusu i ju júuricamej
 jitze,
 ¡tyeítyee maj quee tyámua' tyityetyúucha'íica'aj i Dios jimi!

9 A'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Efraín,
 i maj tyámua' eenye' a'íjci jime' i tú'namua'aj majta i'ríj
 a'íi mu huatóo'uj a'íjci xicáara' jitze mati'ij huatyéenyosej,
 10 camu jaatyátzaahuatyej i Dios ti jin tya'tóoratziiri'
 camu majta jaataxié'vej maj ja'rá'astej je'ej ti a'íin tyí'mua'taj.
 11 A'íi mu yo'huá'xij je'ej ti a'íin hua' jimi tyu'muáriej,
 ajta i ti naa tyu'sé'rin a'íin ti tyihuo'taséjratyej.
 12 Dios pu tyihuo'taséjratyej i ti naa tyu'sé'rin a'íijma i
 já'muahuasimua'ci'ij
 a'áa ti huataca'aj a Soan, a'áa ti já'sejre' a Egipto:
 13 ajta hua'puaquéj jájsiirej i jájrij, ti'quij huo'ta' maj antáciinyej,
 ajta a'íi pu juxa'aj a'yan jáaruuj ti'ij jáxu'uj ti ájtaavijhuaca'.
 14 Tújca pu jéetirij jin huo'vi'tisime'ej,
 ajta i tíca' tiéj pu jin huo'tátzavi'tye'sima'aj.
 15 Ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a'íi pu tyetyej ti ve'ej jé'ta'
 ootáaaraca',
 ajta je'en mui'caa i jájtyij huo'ta'.
 16 ¡Dios pu tyu'tá' ti i jájtyij eeráanyej a'íjci jitze i tyetyej
 a'íj pu'ij jin va'tij i jájtyij huatámui'yaca'!

17 Majta a'íimaj móoche' mu atyá'itze'rihua'aj i Dios jimi,
 camu jaatyátzaahuatyej a'íjci i tajapuá ti já'sejre' mati'ij a'áa
 jo'tyú'uuca'aj jo'tij quee já'tyi'tij.
 18 A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyéesej
 cue'ráj metyi'huooj a'íijma ti tya'ránajchica'aj.
 19 Jitzán mu rányuuca'aj, a'yan metyi'xáataj tijin:
 “¿Nyi i Dios mujo'va'ma'aj ja'mej ti'ij méesaj japua tyitáacue'tyej
 a'yájna jo'tij quee já'tyi'tij?
 20 A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Dios ja'cáaaraca' i tyetyej,
 ajta je'en a'íj jitze jájtyij eeráanyej ti'ij játya'naj,
 a'íj pu jin i chuéj ajo'cájrurij,
 ajta, ¿nyiquij páan ajta taatá'sij?
 ¿Nyi quij ajta hue'ra'aj huo'ta'sij i jutyéityeristyamua'?”

21 Ti'ij i Tavástara' a'íj huánamuajri', a'íi pu tyinyú'caca';
 ¡i ti jin nyú'camui', a'yaa pu een ti'ij i tiéj,
 a'íj pu jimi tyinyú'caca' i Jacob!
 22 Ji'nye camu i Dios jitze tyu'cá'an
 camu majta tyá'antzaahuaj ti a'íin huo'tyáhuuiej.
 23 Ajta a'yájna, Dios pu tyihuo'ta'íj i jéetirij
 ajta ja'antacúj i ti jin eetyánami' u tajapuá,
 24 ¡ajta je'en tyu'tá' ti aje'cáanyej i cue'ráj ti a'yan huatóomua'aj tijin
 maná,

tí a'yan éenye'ej tí'ij tyeríicuj tajapuá tí já'ma'can, mej mij a'íimaj tyú'cua'nyij!

²⁵ ¡A'íi pu tyéviij jáacuaaj i tajapuá maj tyí'huíire' maj jacua'caa!
¡Dios pu jéehua tyámua' naa tyihuo'cue'ej!

²⁶ A'íjna i áacaj a'áa tí je'rén'yej jo'tíj i xicáj jé'ejnyinyiij ajta áatyej pujmua' tí je'tányinyii

a'íi mu tajapuá huatá'aacariaca',

¡Dios pu a'yan tyú'ruuj a'íjci jíme' i tí néijmi'i jin putyí'uurej!

²⁷ Ajta tyu'tá' tí hue'ra'aj huáviiyej hua' japua i jutyé'ityeristyamua';
a'íjna jíme' maj pína'see mue'tíj aje'cáanyej a'yájna tí'ij i séj jájritze' tí séejre'.

²⁸ Dios pu tyu'tá' maj a'áa jé'ta' ja'rávatzij jo'maj a'íimaj ty-ojo'tyá'inaamuaca'aj

ajta jo'tíj tyojo'ástimee i tyihua' ináamuaj.

²⁹ A'íi mu mij tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj,
a'yaa pu'ij i Dios tya'róo'astej tí'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj tyaaxié'va'ca'aj.

³⁰ Ajta capu eexúj huatyápua'riaca'aj je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj,
óoche' pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj i cue'ráj,

³¹ tí'ij i Dios tí jin nyú'camui' hua' japua rájve

ajta je'en a'íjma huácuij i tyétyacaa maj jéetze' uhuácaca'nye'.

¡Huo'cuij a'íjma i tyétyacaa maj jéetze' tyámua' een Israel maj jitze ajtyáma'can!

³² Tí'ij a'yan tya'náara'aj, majtáhua'aj mu huóoxana'cárej;
camu tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i tí naa tyu'sé'rin i Dios jimi.

³³ A'íj pu jin i Dios ja'antypuá'rij i huá'juuricamej

cuxáa maj séej mana'aj jin ucayáatira'nyij

a'íjci jitze i tí huápu'i'ij tzáinyi'si' huasé'rin.

³⁴ Típua'aj i Dios hua'cui'ijcaj, aj mu mij jahuoonyij;

majta jimi tya'antzá'huatyahua'aj majta quee juxaahuataj jahuooca'aj,

³⁵ aj mumij ja'tamuá're'rihua'aj i Dios tajapuá tí já'sejre'

i tí hua'cha'íica'aj ajta hua' japua nyuuca'aj.

³⁶ Majta i jutyényij jíme' majta i junyanúu jíme'

jéehua mu huápu'i'ij jacuanamuajca'aj,

³⁷ ji'nye camu a'náj tzáahuatyí'ra'aj jin jaatyátzaahuatyej

camu majta ji'rén'ye'ej séjria'ca'aj a'íjci jitze i tí jin tya'tóoratziiiri'.

³⁸ Ajta i Dios pu hua'cu'vajca'aj,

ajta tyihua'uunyí'raca'aj i maj jin je'ej pua'aj rijcaa ajta quee hua'antypua'rityahua'aj,

mue'tíj pu quee jaataxié'vej tí hua' jimi tyinyú'caj

ajta quee tyu'tá' tí a'íin jaatyámue'tin i tí jin nyú'camui'.

³⁹ Dios pu jo'támua'reeri' maj tyeítyee mana'aj pué'eenye'ej;

maj a'yan een tí'ij i áacaj, tí yujo'mej ajta quee che' pu ájvesij.

⁴⁰ ¡A'chunyéj pua'máj mequee jáanamujri' i Dios

majta jimi je'ej pua'aj huaríj a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj!

⁴¹ Majta móoche' mu jaxié'va'ca'aj maj tyí'tíj jin jaatyéesej;

a'íi mu jaxaamuijritya'ca'aj a'íjna i tí ji'rén'ye'ej séejre' a'ájna a Israel.

- 42 Camu jo'támua'reeri' a'íjci xicáara'
 tí'ij i Dios, a'íjci jime' i tí néijmi'i jin putyí'uurej, hua' japua huatanyúj
 a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire';
- 43 tí'ij a'ájna a Soan, a'áa tí ja'ajtyáma'can a Egipto,
 va'cán jin tyu'muáriej ajta i maj jin je'ej tyo'taséj,
 44 tí'ij tyu'tá' tí i játya'naj xúure'ej huatyóotaahuaj,
 ajta je'en quee che' huatái'riitariaca' maj jaayé'en a'íimaj i maj Egipto
 já'ma'can.
- 45 Ajta xie'rúj maj tyú'cha'vacaa a'íjma jimi huata'ítyaca' ajta
 taachuísee,
 maj néijmi'i tyu'riá'xihuaaj majta tyojó'jipuaaj,
 46 ajta a'íjma i vítzi'cii huatá' i tí tyú'ciiriaca'
 a'íimaj maj tyu'muárie'ca'aj.
- 47 Ajta tyéetyee jime' ajta séerij
 a'íj pu jin ja'antypuá'rij i xápua' maj jahuastya'ca'aj ajta i úuvaj.
- 48 Majta i huá'ya'muaj i huáacasiy majta i cánya'xii a'íi mu huácuuj
 a'íjci jime' maj tyéetyee huavátzij majta i víityee maj huo'cájtzej.
- 49 Dios pu a'íjma jimi uyo'ta'ítyaca' i tí jin huápui'ij nyú'camui':
 i tí jin nyú'camui', puéjtzij ajta i maj jin je'ej tyityo'tóomua'tyij,
 a'yájna tí'ij i maj jitzán jáamua'reej tí je'ej pua'aj tye'mej.
- 50 ¡A'íi pu tyu'tá' tí huataséjre'en i tí jin nyú'camui'!
 Capu tyaatú'uunyi'ri' i hua' júuricamej,
 sulu a'íi pu tyu'tá' mej mij huácuinyij,
- 51 ¡a'áa pu'uj tána'aj huojo'cuii a'ájna a Egipto
 a'íjma i hua'yojmua' i maj tyétyacaa maj anáatya'aj huanánie'huaca'
 majta a'áa ja'ajtyáma'cantaca'aj a Egipto!
- 52 Ajta a'íjma eeráavi'tij i Israel maj jitze ajtyáma'can tí'ij cánya'xii
 maj pué'eenye';
 a'íi pu'ij tyámua' tyihuó'vi'tisime'ej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.
- 53 Tyámua' pu tyihua'cha'íij huo'vi'tisime'ej,
 mej mij a'íimaj quee tyí'tziinye'ej,
 ajta a'íjma i maj hua'ajcha'íire' a'áa mu ja'tyájcuii a jájritze'.
- 54 Dios pu huojo'vi'tij i jutyéityeristyamua' a'ájna a chuéj japua a'íin tí
 ja'antýíhuoj,
 ¡ajta i jirij a'íin tí jaamué'tij mej mij i tyeítyeristyamua'me'en
 ja'ancuriá'an!
- 55 Hua'antypua'rij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íimaj metyi'séeracaj i
 Israel maj jitze ajtyáma'can,
 ajta i chuéj a'íjma pu huatátuii i jutyéityeristyamua',
 ajta huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tyihua' ináamuaj tzajta'.
- 56 Ajta a'íimaj mu jaatyéesej a'íjci i Dios tajapuá' tí já'sejre'
 a'íjci jime' maj quee jaatyátzaahuatyej
 majta quee a'yan huaríj je'ej tí a'íin tyu'ta'íjtaca',
- 57 jí'nye, a'yájna matí'ij i hua' huásimua'
 a'íi mu majta jimi antacíj majta je'ej pua'aj huaríj,
 ¡a'íi mu majta antyúutuuxij tí'ij i tú'namua'aj tí quee tyámua'
 tyí'taavijhua!
- 58 A'íi mu jajaaxiejtye' a'íjci jime' maj tyi'táj ajtaahuaxij,

mej mij a'íj japua sáanturij huatyáanajchej, a'yaa mu mij tyu'tá' tí a'íin huá'anchueere'en.

⁵⁹ Dios pu'íj tyinyú'caca' tí'íj a'íj huaséj,

ajta néijmi'caa huare'ityaca' í Israel maj jitze ajtyáma'can,

⁶⁰ ajta ayooríej í tyeyúuj a'áa tí já'sejria'ca'aj a'ájna chájta' Siló, í tí chí'ra'an pué'eenye' í tyeítýee tzajta'.

⁶¹ Tyu'tá' mej mij a'íimaj í maj jájcha'íire' jaatyéevi'

a'íjci í tí jín naa huasé'rin ajta í tí néijmi'í jín putýí'uurej.

⁶² Huápuí'íj pu nyu'camuí'ca'aj a'íjma jimi í jutyéítyeristryamua',

a'íj pu jín tyu'tá' maj chúun jín huó'cuí'nyij a'íimaj í maj hua'ajcha'íire'.

⁶³ Í tyáamua mu huácuij matiéeri'huaj,

camu che' tyu'táchuiicaca' mej mij í íimuaa huáhuíchej.

⁶⁴ A'íimaj mu í puaaríj huácuí'íihuaca' í chúun jime',

majta í úucaá í maj antyúujíimua'astariaca' camu huo'yiinyaca'.

⁶⁵ Ajta í Tavástara' pu huájij, tí'íj í tí tyí'tyámaarasima'aj,

tí'íj í tí nyo'sii tí huatyájtahue ajta je'en arí otóomua'reeri',

⁶⁶ ajta je'en hua'antýmue'tij í maj jájcha'íire', huo'ta' mej mij huatóo'uunaj,

íajta tyévi'si' huo'ta'séjrataca' jusén jime'!

⁶⁷ Ajta ahuojóohua'xij í José maj jamuán ajá'chajca'aj,

ajta quee a'íjma antyíhuo í Efraín maj jitze ajtyáma'can;

⁶⁸ sulu a'íjma pu antyíhuo í Judá maj jitze ajtyáma'can,

ajta a'íjci í jíríj tí jéehua jaxie've' Sión tí ántyapuaí.

⁶⁹ Ajta tyeyúuj ájtaahuaca', a'yan ajtyéevi'can tí'íj tajapuá tí séejre',

ajta jusén jime' tyámua' tyeetyájtóo, a'yájna tí'íj í cháanacaj.

⁷⁰ A'íj pu antyíhuo í David tí a'íin pué'een í tí jahuíire',

a'íjna í cánya'xii tí siírria'ca'aj,

⁷¹ capu che' jaatá' tí cánya'xii siíre'ej,

sulu tí'íj í tyeítýeristryamua'me'en huácha'íin,

tí'íj a'íin hua'ajséejra í Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷² David pu'íj tyámua' tyihuó'cha'íj í tyeítýeristryamua'me'en í Dios,

a'íi pu huó'cha'íj ajta tyámua' tyihuó'cájuyetyej

jumuáca' jín tyámua' tyí'uuriáaj ajta juxiéjnyu'caa tzajta' tyámua' éeenye'ej.

79

Mati'íj huatóoxaamujrityej a'íjci jime' tí í Jerusalén huatyu'uunyi'huaca'

Chuúicarij Asaf tí ja'a'rij

¹ ¡Taj Dios, a'íimaj í maj quee tyá'tzaahuatye' a'íi mu tye'entyipuá'rityej muéetzij tyí'mua'a'rij!

¡Majta a'úun jo'tyájrurij a' tyeyúuj jo'tij néijmi'í tyámua' tyejé'een ajta néijmi'í huatyu'uunyi'huaca' í chájta'naj Jerusalén!

² ¡Aa mu huaja'ajtoo í hua' tyévira' í maj muahuíria'ca'aj,

í maj muéetzij jimi tyámua' tyityetyúucha'íica'aj,

mej mij a'yan tyu'tyáhuíire'en tí'íj cue'ráj

a'íjma jimi í muá'rie'cajtzij ajta tyí'tyán simuáruunij jimi!

3 A'yaa mu tya'ajxírej i hua' xuure' tí'ij jájtyij tí pué'eenye'
néijmi'que' a'ájna a Jerusalén,
ajta quee aja' a'tíj tí'ij tyityáa'avaataj.

4 A'tzísi' tu séejre' a'íjma jimi i maj avéjri' antacháatimee,
néijmi' i mu je'ej pua'aj tyí'taxaj a'chu maj pua'máj atacháatimee.

5 Muáaj Tavástara',

¿a'chunyéj ooj á'tyeeren i paj jin nyú'camui'?

¿Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jin nyú'camui' tí'ij i tiéj?

6 ¡Che' i paj jin nyú'camui' a'íjma japua rájvetyij i maj quee
tyá'tzaahuatye'

i maj quee muamua'tyey majta quee muéetzij jimi jahuoo!

7 Ji'nye a'íimaj mu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci i Jacob

majta néijmi' i huatyu'uj i chuéj jo'tij a'íin já'chajca'aj.

8 Capáj tyi'tá'care'en tyej tyij ityáj hua' jime' tyu'nájchitaj

tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj a'íimaj i tahuásimua'ci'ij,

¡che' ca'nácan mujo've'me'en a'íjna i paj jin taxie've',

ji'nye catu che' je'ej jájtyoovej je'ej tyaj huárinyij!

9 Taj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij,

taatáhuüre', tajapuá huatányuuchij pajta tyitaatú'uunyi',

a'íjci jitze ma'can i ti naa huánamuajrii i paj jin ántyapuaaj.

10 Capu juxie've' maj a'yan tyí'xajtaj i maj quee tyá'tzaahuatye' yee:

“¿Jo'nyij je'ej je'en i hua' Dios?”

¡Taata' tyej tyij jaaséj i paj jin tyo'riá'rieeraj a'íjci jime' maj huo'cuij i
maj muéetzij muahuüre'!

¡Miche' a'íimaj majta jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye'!

11 Huo'namuaj je'ej maj tyí'xaj a'íimaj i maj námi',

pajta hua' japua huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi' i jin putyí'uurej

a'íjma i maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca' mej mij huó'cui'nyij.

12 Muáaj Tavástara', aráahua'puaj pua'máj paj tyo'riá'rieeraj a'íjma

jimi i maj tajimí avéjri' jo'cháatimee

a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyimuaaxájtaca',

13 tyajta ityáj, i tyaj a'tyéityeristyamua' pué'een,

tyaj a'áa já'sejre' tí'ij cánya'xíi tyaj pué'eenye' a'ájna jo'paj muáaj

tyámua' tyojo'ruuj,

a'náj tína'aj tu tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un,

¡tyajta muéetzij jimi jusén jime' tyi'chuíicaj tá'ju'un!

80

Tyámua' paj tojo'sejra

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime'
i chuíicarij tí a'yan huatóomua'aj tíjin “I zuhuáa”. Je'ej tí
tyi'tyúucha'íica'aj ajta chuíicaria'ra' a'íjci i Asaf

1 Muáaj mu paj jacha'íj i Israel,

pajta tyámua' tyihuá'juyetyej a'íjma i maj José jitze eeráma'can

a'yájna tí'ij i ya'muáatyeet tí síire',

majta a'íimaj tyámua' tyi'muacha'íj i tajapuá maj tyi'huüre',

¡huánamuaj!

¡Tyámua' paj yó'sejraj a'íjci i Efraín,

² i Benjamín pajta a'íjci i Manasés!

Huájisij pajta mujo've'me'en pej pij tajapuá huatányuunyij a'íjci jime'
i paj néijmi'i jin putyí'uurej.

³ Taj Dios, pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej.

Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuüre'en.

⁴ Tavástará', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

¿a'chunyéj pooj á'tyeeren penyu'camu'uj

a'íjci jime' je'ej maj a' jimi tyá'huoo a'tyétyeristyamua'?

⁵ Muáaj paj taatá' tyaj eetaja'ra'taxi'in capáj cue'ráj tyitaatá',

ajta tyej tyij a'íj huaye'en, i tyaj jéehua eetaja'ra'taxij.

⁶ A'yaa paj tyu'tá' mej mij a'íimaj taatyá'a'tzej i maj tajimí véjri'
antacháatimee,

a'íimaj mu majta ta'a'tzej i maj tájcha'íire'.

⁷ Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej!

¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuüre'en!

⁸ A'áa paj a Egipto úuvaj ítyi'rira' ja'ráapij,

pajta hui'ráahua'xij i maj quee tyá'tzaahuatye' pej pij a'íj
atyáhuaste'en.

⁹ Tyámua' paj jáa'uurijtze i chuéj,

a'íi pu'ij aróonaana'tyej ajta je'en neíjmi'que' i chuéj japua
ooriónajchaca'.

¹⁰ Ajta i juquéenyi'istaa jin tya'vá'naj i jíríj,

ajta i juxámue' jime' i ti tyu'uj ti jéetze' tyo'huatíti'ijmee.

¹¹ Ajta i xámue'ra' a'áa pu i jájrij jitze imuáj ja'rá'aj,

ajta i ti jitzán ajtanyáxij a'áa pu ja'rá'aj i játya'naj jitze ti a'yan
ántyapuj tijin Éufrates.

¹² ¿Ji'nye pej pij jaatyú'uj i ti jin curiá'nami',

pajta tyu'tá' mej mij jáajuuraj i maj mu jó'ci'ij i juyéj jitze?

¹³ A'íi pu i tuíxuj yójve tyojó'jipuj,

¡majta i tyi'tyán simuáruunyij jimi je'ej pua'aj tyí'uurej!

¹⁴ Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, pata'aj cui' huaria'ra'nyij,

tyámua' paj naa tyitaaséj a'ájna imuáj u tajapuá

pajta hua' jimi tyú'mua'tyij a'tyétyeristyamua',

¹⁵ a'íjci i ítyi'rij muáaj paj pajta ja'tyáhuuij,

pajta tyámua' jáaruuj i ti jitzan eeré'nye.

¹⁶ Pata'aj a'íjna jin hua'antypuá'ritye'en i paj jin nyú'camui'

a'íjma i maj ja'antypive'chej majta je'en jatieeraj,

¹⁷ pajta jaatyáhuüre'en a'íjci i tyévi'j muáaj paj ja'antypíhuoj,

a'íjna i ti eeráanye'j a'íjci jitze i tyévi'j muáaj paj tyámua' tyeetyájtóo,

¹⁸ tyata'aj tyij quee che' a'náj a' jimi ajtací'ca'an.

¡Júuricamej paj taatá'an, aj tu tyij muéetzij tyana'aj tyij
muaatyánajchij!

19 Muáaj Tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyá'mua'reej,
 ¡pajtáhua'aj paj a'yan tyiataatyátoonyij tyati'ij éenye'ej!
 ¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuüre'en!

81

*Tyi'táj ti jin i Dios tyámua' tyihuojó'mua'raj ajta i Israel ti jin je'ej
 pua'aj huaríj*

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze
 tyí'canaa i Gat. A'ín ti ja'a'rij i Asaf

¹ ¡Siata'aj jutyamua've'ej i Dios jimi setyu'táchuiicaj, ji'nye a'íj tu jin
 uhuájca'nyej!

¡Siajta jíhuaj setyaatatyójtzi're'en a'íjci i Dios ra' i Jacob!

² Setyu'táchuiicaj a'íj setyi'huáaristya'aj i quéetzarij,
 siajta a'íjci jitze i áarpaj siajta i canárij jitze.

³ Siajta tyu'táci'sitye'en i trompéetaj jitze ti'ij i máxciríe' jájcuan jin
 huataséjre'en,

siajta je'en ti'ijta néijmi'i huataséjre'en i máxciríe',

ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjci xicáara' jitze va'cán jin
 tyu'yé'estej.

⁴ Ji'nye a'íj pu a'ín pué'een i ti jin tyu'ta'íjtaca'

i Dios ra' a'íjci i Jacob a'ájna a Israel,

⁵ a'íj pu a'ín pué'een je'ej maj tyaata'íj a'íjci i José

ti'ij i Dios huo'tanyó'si'tyej a'íjma i maj Egipto já'ma'can.

Nyúucarij nu huánamuajri' nyaj quee jamua'ajcaa a'táj ti pué'eenye'ej,
 ti a'yan tíjin:

⁶ “Nu'ríj tyimu'huatyátichiiri' i paj tyo'huatyátijcaa,

nu'ríj tyámua' tyú'ruuj a' jimi pej pij quee che' ca'nyín jin
 tyí'muaríe'ej.

⁷ Pati'íj quee che' je'ej jájtyoova'aj nye jimi paj huatyéenyuj, nyáaj nu
 nyij a' japua huatanyúj,

a'íj nu jitze muaatajé i jéetirij ti tyényuuve'ej,

nyajta je'en muatyéesej véjri' a'ájna a' ti ja'rájmuua a' ti a'yan
 tyaja'rájtyapuaj tíjin Meribá.

⁸ Setyú'namuaj, nyetyeítteristyamua', je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye',

¡a'yaa nu tyá'xie've' siaj náanamuj, mua'aj mu siaj Israel jitze
 ajtyáma'can!

⁹ Capáj sánturij tyícha'íj maj séej chuáj japua já'ma'can;

capáj pajta séecan dioosij najchej i paj quee huá'muajtyej.

¹⁰ Nyáaj nu a' vástara' pué'een, nyajta a' Dios,

i nyaj mui'rájtoo a'íjci japua i chuáj Egipto ti tyaja'rájtyapuaj,

tyámua' paj naa tya'cácuaxa'taj, nyáaj nu nyij muaatájuxieetye'sij.

¹¹ 'Majta i nyetyeítteristyamua' camu nyanamuájracuca'aj,

¡camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj a'íjma i maj Israel jitze
 ajtyáma'can!

¹² A'íj nu jin huo'ta' mej mij a'yan huárinyij je'ej maj a'íjma tyá'xie've',

a'yaa mu mij atyityeje'cháaj muá'raa je'ej ti jéetze' tyihua'ránajchaca'.

¹³ ¡Típua'aj a'íjma i nyetyeítteristyamua' manáanamujrajche'en!

¡Típua'aj i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan metyityaaajú'cajche'en
je'ej nyaj tyihuo'cájuyetyej,

14 a'yaa pu'ij tí'ij séej maj ootyása'civa'xi'in
nyati'ij nyáaj huo'tyaxáahuatajche'en a'íjma i maj hua'ajcha'íire'
nyajta puéjtzij huo'tá'nyijche' i maj quee naa huojo'mua'raj!

15 'A'íimaj i maj jaxana've' i Tavástara' a'íi mu huápu'i'ij
tyu'tátziinye'ej,

majta je'en jusén jime' jajpuéetzij muá'ju'un.

16 ¡Dios pu i tyeríicuj tí jéetze' jí're'en hua'cue'tyej i
jutyéityeristyamua',

ajta sarátyee huái'tye'en itzitáj maj huáxoo!"

82

Dios pu a'íin pué'een i Juées tí jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee
Chuícarij a'íin tí ja'a'rij i Asaf

1 Dios pu tyámua' naa tyu'tóosejrataj a'ájna jo'maj jóosiire'
ajta tyámua' tyá'xa'puí'intare' u tajapúa' jo'maj já'sejre' i maj jimi
tyí'huíire'.

2 "¿A'najnyí mua'aj siaatapuá'citaj siaj je'ej pua'aj tyá'xa'puí'intare'
ajta siaj hua' jamuán ajtyá'uj xá'ju'un a'íjma i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij?

3 ¡Tyámua' xu tyo'xá'puí'intari'tze'en a'íjci i tí quee juca'nyej siajta i
xá'rican!

¡Tyámua' xu tyo'xá'puí'intari'tze'en i tí quee je'ej tyéejviicue' siajta i
tí jajpuéjtzij!

4 ¡Siata'aj hui'rátóonyij a'íjma i maj quee juca'nyej siajta i maj quee
je'ej tyéejviicue',

siajta hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij!

5 'Siajta mua'aj caxu jamua'reej, caxu tyihuojó'itej,

táca'rij tzajta' xu ciiñyej.

A'íi pu tóocatzej i chuéj tí japuan róoca'nyej.

6 A'yaa nu nyáaj tyu'taxájtaca' siaj mua'aj díoosij pué'een;
siajta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'íjci i tajapúa' tí já'sejre'.

7 Ajta a'yájna, a'yaa xu néijmi'i tyí'tyacui'nyij mati'ij i tyeítyee,
¡siajta a'yan tyitye'entyipúa'rij tí'ij i tí tyí'táj jin antyúumua'reej!"

8 ¡Taj Dios, pata'aj huaty'e'chenyij paj jo'xíjtye'en i cháanacaj,

ji'nye muáaj paj antyía'mua'reej néijmi'caa jimi i tyeítyee i maj séej
chuéj japua jo'cháatimee!

83

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios tajíme' pu huárinyij
Cuínarij ajta chuícarij Asaf tí ja'a'rij

1 Taj Dios, ¡capáj quee ave'nyuuca'an!

¡Capáj pajta quee táhuaanye'en nusu paj quee che' tyí'xajtaj!

2 Huo'séj i maj muájcha'íire', a'íjma i maj muaxana've':

a'íi mu huápuí'ij ju'itziitye' majta muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

³ A'íi mu meríj tyi'tíj je'ej pua'aj tyu'xá'puí'intarej

a'íjma jimi a'tyéítyeristryamua',

¡majta a'íjma jimi i paj tyámua' tyihuá'cha'ij!

⁴ A'yaa mu meríj tyaaxájtaca' maj mujo'vá'ju'un mej mij ta'antyipuaá'ritye'en

mej mij quee che' yajá'hua'tan i tatyéítyeristryamua',

mej mij quee che' jamua'reeraj i ti jin ántyapuaj i Israel.

⁵ Tyi'tíj mu meríj jin muéetzij jimi tya'tóoraj,

a'yaa mu meríj huóoruuj tí'ij ti síj na'aj i tyévi'j pué'eenye',

⁶ a'íimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i Edom tyojo'tyá'inaamuaa ajta i Ismael,

a'íjma maj jitze eeráma'can i Agar majta i Moab,

⁷ i Guebal, i Amón majta i Amalec,

a'íimaj i filisteos, majta a'áa maj jo'cháatimee a Tiro,

⁸ majta je'en a'íimaj i asirios a'íi mu majta hua' jitze ajtyu'uj,

a'íi mu mij a'íin pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i Lot tyí'yojmua'.

⁹ A'yaa paj huó'uurej a'íjma patí'ij huó'ruuj i Madián maj jitze ajtyáma'cantaca'aj,

a'yájna patí'ij jáaruuj a'íjci i Sísara,

a'yájna patí'ij jáaruuj a'íjci i Jabín a'ájna i áchij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Quisón,

¹⁰ i maj antyipuaá'riaca' a'ájna a Endor,

¡majta a'yan tyu'tyáhuíi tí'ij i chuéj japua ti tyi'jí're'nyí'tare'!

¹¹ A'yaa paj huó'uurej a'íjma i tyétyacaa maj jéetze' juxie've'

patí'ij huó'ruuj a'íjci i Oreb pajta a'íjci i Zeeb;

a'yaa paj néijmi'caa huá'uurej i maj hua' jimi tyí'ijta

a'yájna patí'ij huó'ruuj a'íjci i Zébah pajta a'íjci i Salmuná,

¹² i maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj tyu'tyóoa'ritye'en a'íjci i Dios ti tyi'tachuéj.

¹³ Nyaj Dios, a'yaa paj huó'uurej tí'ij tu'píj ti viváajma'aj tatyé'tye' i maj jaaré'vejchaca',

tí'ij xamuáj ti huáchij áacaj ti yo'cuíxij;

¹⁴ a'yájna tí'ij i tiéj tyu'riá'tieeraj a' itzitáj

ajta je'en néijmi'i tye'entyipuaá'ritye'sij a'áa ti tyejé'sejre' a' itzitáj,

¹⁵ ¡a'yaa pej pij muáaj tyihuo'taváj

pajta huo'tamuá'ritye'en je'ej pua'aj petyi'uuriáj hua' jimi víityee pajta áacaj jime'!

¹⁶ ¡Tavástara', pata'aj tyévi'si' huo'taséjrataj,

mata'aj mij muéetzij mo'támua'ree!

¹⁷ Miche' jusén jime' jutyévi'ra'aj muá'ra'nyij,

¡miche' huatootyévi'ra'astan majta je'en huácuí'nyij!

¹⁸ ¡Miche' jáamua'reej paj muáaj pana'aj a'íin pué'een i Tavástara',

paj muáaj pana'aj a'íin pué'een i tajapuá ti já'sejre'

ajta quee síj ajtáhua'aj yajá'hua' íiyan i cháanacaj japua!

84

I tyaj jin jaxie've' i chi'ra'an i Dios

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze tyí'canaa i Gat. Yójmua'mua' a'íjci i Coré. Chuúicarij

¹ ¡Naa pu huápui'ij huasé'rin a' tyeyúuj,
Tavástara' muáaj paj néijmi'i putyí'uurej!

² ¡A'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyajta a'yan tyá'huoo
nyej nyij a'áa jo'tyávaacaj a ti jo'tyényinyi'ij a' tyeyúuj!
¡Néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa

nyetyi'chuúicaj nyenyetyámua'va'aj a'íjci jimi i Dios júuricamej ti
jitzán séejre'!

³ Majta i pína'see majta i jeevíj
a'íi mu jatyoonyij jo'maj tyámua' je'eenye' a'chí'ij jitze
ajta jo'maj tyihuojo'tyé'ito'ritye'en i juyójmua',
muáaj paj Tavástara' néijmi'i putyí'uurej,
nyaj rey paj pué'een pajta nyaj Dios.

⁴ ¡Múutyamua've' a'íimaj i maj a'úu ja'chej a' tyeyúuj tzajta'
majta je'en a'náj tina'aj tyí'muatyojtzi're'!

⁵ ¡Múutyamua've' i maj muéetzij jimi jatyoovej pej pij
huo'tyáhuüre'en,
i maj a'yan tyá'xie've' maj jui'icán a'áa jo're'nyej jo'maj
mojo'tyáanajche!

⁶ Matí'ij a'áa joojú'un jo'tij i ciyéj jo'váatimee bálsamo maj jata-
muá'muaj

a'yaa mu ja'uuren tí'ij jo'tij ja'rájmuua,
majta i víityee mu majta tyámua' tyeetyátoosij;

⁷ a'íi mu mij jéetze' huatyóoca'nyesij,
majta a'ájna a Sión a'áa mu jaséjran i Dios ti néijmi'i jin an-
tyúumua'reej.

⁸ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin
antyá'mua'reej,

Dios ra' a'íjci i Jacob,
¡huánamuaj je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusij!

⁹ Cási', nyaj Dios, tyámua' paj naa tyeeséj
a'íjna i ti a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej
a'íjna muáaj paj ja'antyíhuoj tí'ij rey pué'eenye'.

¹⁰ ¡Jéetze' pu nyaj séej xicáj a'áa jo'tyávaacaj jo'paj muáaj já'sejre',
quee nyaj séej ví'ra'aj xicáj a' ímuáj já'sejria'aj!
Jéetze' nu jaxie've' nyaj a'áa tyaja'ajmuárie'rij a' ti jo'tyényinyi'ij i
tyeyúujra' i nyaj Dios

quee nyaj a'áa ja'chajca jo'maj je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'ij.

¹¹ Ji'nye a'íjna i Dios i ti Tavástara' pué'een a'íi pu tatatzavi'tye' ajta
tyámua' tyí'ta'cha'ij,

Tavástara' pu hua'xie've' ajta huo'tyátzaahuatye'sij a'íjma i maj quee
tyí'tíj jin á'itzeere',
ajta néijmi'i tyihuo'tá'sij i ti tyámua' tyí'een.

12 Tavástara' mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej,
 imiche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj muéetzij jitze tyí'ca'nyej!

85

Pajtáhua'aj paj tajapuá huatányuunyij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 Tavástara', muáaj paj tyámua' naa huojo'mua'raj a'yaa maj huacháatimee a' chuéj japua;

pajta jájcuan jin tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Jacob,

2 pajta tyihuo'tú'uunyí'ri' tyí'táj maj jin je'ej pua'aj huaráj a'tyéityeristyamua'

pajta néijmi'i i maj jin tyí'ijxána'cira'ca'aj;

3 néijmi'i pu arí jin huatyápua'riaca'

i paj jin nyu'camui'ca'aj ajta i ti muajaaxiejtya'ca'aj.

4 Taj Dios pajta a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij,

ipata'aj ijíj tajapuá huatányuunyij

pajta je'en quee che' ityájma tajaaxiejvi'raj!

5 ¿Ca' jusén jime' a'yan tyí'séere'ej ja'mej

i paj jin tajimí nyú'camui'?

6 ¿Nyi pequee che' júuricamej taatá'sij

mej mij a'tyéityeristyamua' a' jimi huatóotyamua've'en?

7 Muáaj paj Tavástara',

ítaataséjratye' i paj jin taxie've', pajta tajapuá huatányuunyij!

8 Nyáanamujran je'ej ti i Tavástara' tyu'taxájtaj;

ji'nye a'í pu tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij i jutyéityeristyamua',

a'íjma i maj jimi tyámua' een,

mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityaja'huóotimue'raj.

9 A'yaa pu tyí'jiré'can jime', Dios pu huápu'íj yevéjri' séejre',

ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj,

a'íjna i ti jin naa huasé'rin pu tajamuán yeséeria'aj ja'mej i cháanacaj japua.

10 A'íjna i ti jin taxie've' ajta i ti jiré'can jime' a'í mu a' jóosejran,

ajta i ti naa tyú'asej ajta i ti tyámua' tyá'xa'pui'intare' a'í mu iityóopui'tze'sij,

11 i ti jiré'can jime' pu chóota' ajnyésij

ajta i ti tyámua' tyí'xa'pui'intare' a'í pu tajapuá imuáj taséeraj ja'mej.

12 A'í pu i Tavástara' tyu'tá'sij mej mij huatyéviijej,

ajta je'en i cháanacaj japua tyí'ciiren.

13 A'í pu anaquéej huama'aj ja'mej i ti tyámua' tyá'xa'pui'intare',

ajta je'en tyámua' tyí'uuren i juyáara' jitze.

86

Muáaj papu'uj Dios pué'een

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David

¹ Tavástara', a'tzúj cui' náanamuj,

ji'nye huápu'i'ij nu nyaxaamujritye' nyajta quee je'ej tyéejviicue';

² tyámua' paj tyináacha'íin, ji'nye tyámua' nu eenye' a' jimi séejre'.

Muáaj paj nyaj Dios pué'een;

¡pata'aj japuan huatányuunyij a'íjci i ti muéetzij muahuiire' ajta a' jitze tyí'ca'nyej!

³ Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi'

i nyaj muéetzij jimi a'náj tina'aj jahuoo.

⁴ Tavástara', pata'aj ca'nyíjra'aj jaatá'an a'íjci i ti muéetzij muahuiire', ji'nye a' jitze ma'can nu huatyényuusij.

⁵ Ji'nye muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyihuojó'mua'raj pajta tyú'uunyi';

néijmi'i paj jin hua'xie've' a'íjma i maj muéetzij jimi jahuoo.

⁶ Tavástara', huánamuj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo

¡pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuavii!

⁷ Muéetzij jimi nu huatyényuusij nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en, ji'nye muáaj paj naatájeevij.

⁸ ¡Capu síj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan eenye' pati'ij muáaj, Tavástara'!
¡Capu síj ajtáhua'aj jaayí'tin ti a'yan tyu'muárie'en pati'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj Tavástara',

muáaj paj néijmi'caa huátahuaaca' i tyeítyee,

a'íi mu mij mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,

ajta mej mij tyámua' tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuj.

¹⁰ Ji'nye muáaj papu'uj Dios pué'een,

¡muáaj paj va'cán jin tyí'muarie' ajta naa tyihua'séjratye' a' jitze ti tyí'sejre'!

¹¹ Nyavástara', naataséjratye' a' juyéj,

nyej nyij nyáaj ji'réenya'aj a'íj jitze ucájrutyej.

Tyámua' paj jáa'uurej i nyaj xiéjnyu'caa ta'aj ij muaatyátzaahuaty'e'en.

¹² Nyavástara' pajta nyaj Dios,

néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin tyimuaatatyójtzi're'ej

nyajta a'náj tina'aj tyámua' tyaataxájta i paj jin ántyapuj.

¹³ ¡Va'tíj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'!

¡Nyaj japua paj huatanyúj nyej nyij quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'maj tyityajá'ava'tacaa!

¹⁴ Nyaj Dios, mue'tíj mu i maj axáa tyí'jepe' majta i ti hua'ránajchi maj junyo'si'tye'ej

i maj quee muéetzij muamua'tyej,

a'íi mu nyéetzij nyéjcha'íire' majta jaxie've' maj naajé'caj.

¹⁵ Pajta muáaj, Tavástara',

Dios paj pué'een ti tyámua' tyihuojó'mua'raj pajta tyihua'cu'vej,

pajta quee jiye'tzín tyinyú'caca, muáaj paj jí'ré'can jin taxie've'.

¹⁶ Naaséj, nyéetzij ná'ancu'vaxi'.

¡Pata'aj japuan huatányuunyij a'íjci i ti muahuiire'!

¡Ca'nyíjra'aj paj jaatá'an!

¹⁷ Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin tyámua' tyí'tyevij, mata'aj mij huatóotyevi'ra'astaj matí'ij jaaséj a'íimaj i maj nyax-ana've'.

¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyahuiire' pajta tyámua' tyi-naatyéjeevij!

87

Chuúicaria'ra' i chájta'naj Dios ti jitze ajtyáma'can

Chuúicarij ajta cuínarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

¹ A'íjna i ti jitzán ájtaavijhuaca' i chájta'naj Dios ti ja'a'rij

a'íj pu jitze séejre' i jiríj ti naa een.

² I Tavástara' pu jaxie've' i puéertaj a'áa ti jin tyeje'tyánami' a Sión ajta quee a'yan tyí'tíj séej ajtáhua'aj a'íjci tyía'rij i Jacob.

³ Chájta'naj Dios ti ja'a'rij,

jéehua mu tyámua' naa muéetzij tyí'muaxaj:

⁴ “Hua' tzajta' i chájta'naj i maj nyamua'tyey

í'rij nyaj a'íj huataxáj i Egipto nyajta i Babilonia,

a'íjci i Filistea, Tiro nyajta i Etiopía,

néijmi'i mu a'íimaj a jitze eeráanyej.”

⁵ A'yaa mu tyu'taxájtaj a'ájna chájta' Sión ti tyaja'rájtyapuaj tijin:

“A'íjna ajta a'áa ti séejre' a'íj mu jitze eeráanyej i Sión.”

A'íjna i tajapuá ti imuáaj já'sejre' pu a'yan tyaataxájtaca'.

⁶ Tavástara' pu a'yan tyé'yu'xaj i yu'xarij jitze

a'íjci i chájta'naj ti jimi a'yan tyí'tyéevijtij ti tyámua' een a'yaa pu tyé'yu'xaj tijin:

“A'íi pu a'íj jitze eeráma'can.”

⁷ Majta i maj tyí'chuiicaj majta i maj tyí'nye' a'yaa mu tyí'xaj tijin:

“I nye chí'ij muéetzij pu jitze séejre'.”

88

Tavástara' ¿ji'nye pej pij manúujjipuaj?

Chuúicarij a'íimaj maj ja'a'rij i Coré tyí'yojmua'. I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj tí'íjta síij tyí'cui'ij. Je'ej ti tyihuo'muá'tyey a'íjna i Hemán, a'íjma ti jitze ajtyáma'can i ezrahitas, mata'aj mij jaatáchuiicaj

¹ Tavástara', nyaj Dios ajta i ti nyajapuáaj huatányuusij,

tújca nyajta tíca' muéetzij nu muahuavii pej pij naatáhuiire'en,

² ¡ancuriáa' je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo!,

¡pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij!

³ Jéehua pu i ti je'ej pua'aj een nye jitze ti arí huatáyá'itzee,

a'íj nu jin nyeríj tín huatámui'sij,

⁴ ¡pu'ríj i'ríj maj naatyé'íten a'íjma jamuán i mui'chítýee,

ji'nye canu che' uhuájca'nyej!

⁵ A'áa mu meríj nyojóoriej hua' tzajta' i maj meríj huácuij;
a'yaa nu een mati'ij i maj huácuij mati'ij huatyéenyosej
majta je'en meríj huo'tyá'avaataca';

a'yájna mati'ij i maj meríj yo'riej muáaj paj jin huo'tyáhuüre'en
pajta je'en muáaj períj huojo'huá'xij.

⁶ Muáaj paj a'áa nyeje'tyájríee a ti jéetze' tyétye' imuáj jo'cáacun,
a'ájna jo'tij jo'tíca' ajta je'ej pua'aj éenye'que'.

⁷ Nyejitzé pu rá'aj i paj jin nyú'camui',

ipajta anyojo'cáaruajtje ti'ij jáata' a'íjci jitze i ti huápui'ij
tyú'tyesi'huarítje'!

⁸ Muáaj paj tyu'tá' mej mij manúurieenyij i nya'amíncustyamua',
pajta tyu'tá' mej mij a'íimaj quee nyaxie've'.

¡A'yaa nu een ti'ij i ti námi' ti quee pújoorej ti'ij huatoo'uunaj!

⁹ Nyajta quee che' tyámua' tya'tányeej a'íjci jime' nyaj huápui'ij
nyeyiin.

¡A'náj tina'aj nu muéetzij jimi jahuo, Tavástara',

nyajta muéetzij jimi ajmójca'taxi'ij!

¹⁰ ¿Nyi tyi'tij jin je'ej parinyij a'íjma jimi i maj meríj huácuij tyej tyij
je'ej tyo'taséj?

¿Nyi je'ej tyí'rij mej mij a'íimaj tyimuaatatyójtzi're'en i mui'chítjee?

¹¹ ¿Nyi a'íj muaataxájta i ti ji're'can jime' majta i paj jin taxie've'
a'ájna jo'maj tyityajá'ava'tacaa, jo'tij a'íin tyejé'ijtaj i ti
tye'entyípuaapua'rityee?

¹² A'ájna jo'tij já'sejre' i ti tye'entyípuaapua'rityee, majta néijmi'caa
jó'hua'naj,

¿nyi síij séeria'aj ja'mej ti jáamua'tyij paj tyámua' tyí'uurej ajta i paj
jin va'cán jin néijmi'i putyí'uurej?

¹³ Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi jahuo,

ti'ijta ariá'pua'aj muéetzij jimi nu huatyényuusij.

¹⁴ ¿Ji'nye pej pij manúujipuj, Tavástara'?

¿Ji'nye pej pij nye jimi ja'avaaj?

¹⁵ Nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'

je'ej nu tyé'nyamua'tzej nyajta á'viicue're' nyej nyij quee huámui'nyij,
nyetyo'viicue'ri' i ti jéehua tyí'tyesi' muéetzij ti jimi tyojo've'mej,
canu nyij che' tyé'viicue'.

¹⁶ Nye jitze pu arí yan huatyéenyej i paj jin nyú'camui',
ajta je'en na'antyimué'tij;

¹⁷ a'í pu a'náj tina'aj néijmi'que' nyerianaa,

a'yájna ti'ij tipua'aj jáata' anyo'cájrutyej.

¹⁸ Camu che' nye jimi yajá'hua' i nya' amíncustyamua' nusu i maj
nyamua'tyej,

a'í pu'quij i tíca'rij nyajamuan yésejre'.

89

Tyi'tij ti jin i Dios tya'tóoratziiri' a'íjci jimi i David

Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'ájna i Etán i ti a'íimaj jitze ajtyáma'can i
ezrahíta

¹ Tavástara', a'náj tina'aj nu jaataxájtaj nyati'ijta tyí'chuiicaj
paj muáaj tyámua' naa tyihuojó'mua'raj;

tí'ij púna'aj nu jaxáataj na'mej
paj muáaj quee tyí'táj jin á'itzeere'.

² Nyaataxájta ti jusén jime' séejre' i paj jin taxie've';
ajta i paj jin tyámua' een quee seequéj ju'uurej,
a'yájna tí'ij quee seequéj tyúu'uurej i tajapuá ti séejre'.

³ Tyí'táj paj jin tya'tá'ratziiri' a'íjci jimi i David;
a'yaa paj tya'táratziiri' a'íjci i paj ja'antýihuoj tijin:

⁴ "Nyetyu'ta'sij mej mij i maj a' jitze eeráma'can
jusén jime' a' jitze ma'can tyu'ta'íjtaj."

⁵ Muáaj paj Tavástara' pué'een,
néijmi'i i maj tajapuá já'sejre'

a'íi mu tyí'muatyojtzí're' a'íjci jime' paj tyámua' een pajta tyámua'
tyí'uurej.

⁶ ¡Capu síj dios ajtáhua'aj séejre', a'újna u tajapuá
tí'ij a'yan eenye' pati'ij muáaj, Tavástara'!

⁷ Dios paj va'cán jin antyía'mua'reej pajta á'tyesí're',
a'íimaj mu muéetzij jimi ataváatimee i maj muahuiire'.

⁸ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin
antýía'mua'reej.

Néijmi'i pu muéetzij mua' a'rij i paj jin putyí'uurej pajta a'íj jin cánami'
i tí'jiré'can jime';

¡capu síj ajtáhua'aj séejre' a'yájna pati'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj pújoorej paj jaatyápua'ritye'en i járij ti á'xire'ej ca'nyíin
jime'

pajta jaatyápua'ritye'sij i tí'jéehua atyúuta'hua'aj,

¹⁰ pajta ja've'tzij a'íjci i tí'tzínnyí're' a'ájna a jájritze'

a'yájna tí'ij muí'chíj tí'pué'eenye',

pajta huojocuíxij a'íjma i maj muájcha'íire'

a'íjci jime' i paj jin uhuájca'nyej a'muáca' jime'.

¹¹ A'ájna i tajapuá tí' séejre' ajta i cháanacaj muéetzij pu tyí'mua'a'rij;
muáaj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj pajta néijmi'i a'íj tí'jitze
tyí'sejre'.

¹² Muáaj paj jaatyátaahuaca' ajtyapuáj tí'imuáj já'sejre' pajta áatyej tí'
pujmua' séejre',

a'ájna i jírj Tahor tí' antyapuaj ajta i Hermón a'íi mu jutyamua've'ej a'
jimi tyí'chuiicaj.

¹³ Mua' muáca' pu néijmi'i putyí'uurej,

pajta amuáca'ta' jéehua uhuájca'nyej pajta néijmi'i jin tyu'tyámue'tij.

¹⁴ A' ípuáaj pu tyámua' een a'íjci jitze i paj jin tyá'xa'puí'intare' ajta
a'íjci jitze i tí'huatóoje'yej,

a'ájna i paj jin taxie've' ajta i paj jin tyámua' een a'íi mu
mua'antýinájchij.

¹⁵ Muáaj paj Tavástara', miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj
jutyamua've'ej metyí'muatyojtzí're'

majta tyámua' naa tyityaájú' a'íjci jime' muáaj paj huá'tatzavi'tye',

¹⁶ majta a' jitze ma'can a'náj tina'aj jutyamua've'

ajta tyámua' hua'asej paj muáaj jí'réenye'ej séejre'.

17 A'yaa pu tyi'ji're'can jime', muáaj paj a'ín pué'een i maj jin uhuájca'nyej ajta i maj jin naa huasé'rin;
 tyajta tyerij jéetze' néijmi'i putyí'uurej a'íjci jime' paj muáaj tyámua' tya'ajxié'vi'ra' tajimí.

18 ¡A'íi pu i Tavástara' a'ín pué'een i ti taatyáhuüre'ej!
 ¡A'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee tajimí a'íi pu a'ín pué'een i ti ji'reenye'ej séejre' a Israel!

19 A'náj imuáj paj a'yan tyu'taxájtaca' a'íjci jitze i tiquee je'ej ámiteere' i ti a'yána'aj cuxáa ti tyi'tyámaarasime'en,
 a'yaa pej pij tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyámua' een a jimi tijin:
 "Séej nu nyerij antyíhuo a'íjma jimi i nyetyeétyeristyamua',
 nu'ríj va'cán jin tye'entyáaruujtyej nyajta jaatyáhuüi.

20 ¡A'íj nu nyerij huátyoj i David i ti nyahuüre'!
 A'íj nu nyerij ja'vá'huaaj i aséityij nyajta je'en rey jin tye'entyáaruujtyej,
 21 nyajta je'en a'náj tina'aj jaatyáhuüre'ej.

A'íj nu jin i nyaj néijmi'i jin putyí'uurej jaatá'sij ti'ij huatyóoca'nyej,
 22 camu mij jaatanyo'si'tye'ej i maj jájcha'üre'
 camu majta ja'antymué'tij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

23 Nyahuo'tziinajra'aj a'íjma i maj jájcha'üre',
 ¡mej mij quee che' aja'hua'tan a'jísa'puaj!

¡Nyahua'antypua'ritye'sij a'íjma i maj jájcha'üre'!

24 A'íj pu jitze séeria'aj ja'mej i nyaj jin jaxie've' ajta i nyaj jin tyámua' tyi'tyínyecha'ij,
 ajta je'en nyaj jime' huatámui'rij i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

25 Tyámua' nu ja'uuren a'íjci i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin tyi'ijta

ti'ij na'aj a'ájna a Mediterráneo ajta a'ájna imuáj a Éufrates.

26 A'íi pu a'yan tyinaaté'exaatye'sij tijin: Muáaj paj nyavástara' pué'een;

muáaj paj nyaj Dios pué'een, i ti nyajapuáj huatányuusij ajta naatyécha'íisij."

27 Nyáaj nu nyij a'íj tyaata'sij a'íj ti tyí'ci'puaj i ti anaquéej huanie'huaca',

quee tyi'tij maj tyícha'ij íyan cháanacaj japua maj tyí'ijta.

28 I nyaj jin jaxie've' pu jusén jime' jimi séeria'aj ja'mej,
 ajta jimi tyámua' éenye'ej ja'mej i nyaj jin tya'tányaratziiri'.

29 A'íi mu jitzán ma'can jusén jime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eerányesij,
 ti'ij ooj séjre'ej i tajapuá ti séejre'.

30 'Ajta tipua'aj a'íimaj meyo'hua'xij je'ej nyaj tyihuo'muá'tyiej majta quee a'yan tyi'tyechajcaj je'ej nyaj nyáaj tyu'ta'íjtaca',

31 tipua'aj muá'itzeeria'aj i nyenyúucaa jitze majta quee já'astijria'aj i nyaj jin tyu'ta'íjtaca',

32 puéjtzij nu huo'ta'sij a'íjci jime' maj quee nyanamuj majta je'ej pua'aj tyityetyúu'cha'íj

a'íj nu jin puéjtzij huo'ta'sij i nyacyéj,

33 ajta canu jaatapuá'cítaj nyaj jaxie've' a'íjci i David,

nyajta quee tyi'tij jin ootyá'itzeere'sij i nyaj jin jimi tyámua' een.

34 Canu jaatáxaahuataj tyi'tíj nyaj jin tya'tányaratziiri'
canu nyajta ootyá'itzeere'ej a'íjci jítze i nyenyúuca.

35 Séej nu'uj jimi tya'tányaratziiri' a'íjci jime' nyaj tyámua' een
canu nyij jacuanamuan:

36 a'íi mu jitzán ma'can jusén jime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eerányesij,
ti'ij ooj i xicáj séjre'ej.

37 ¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, a'yájna ti'ij i
máxcirie'!
¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, ti'ij ooj séjre'ej i tajapúa
ti séjre'!"

38 Ajta a'yájna, papu'ríj majúuriej pajta jaataxána'vej
a'íjci i rey muáaj paj ja'antyíhuoj,
¡pajta jimi tyinyú'caca'!

39 Papu'ríj jaatyú'uj i paj jin tya'táratziiri' a'íjci i ti muahuíre';
pajta a'chóota' ya'rájriee i cúruun a'ín ti ja'a'rij.

40 Muáaj paj mui'caquej jarácuunaxij i ti jin curiá'nami';
¡pajta néijmi'i huatyu'uj i chájta'naj!

41 Néijmi'i mu i maj mu jó'ci'ij tyí'nahua' tyi'tíj maj a'yan tyí'xie've',
a'ímaj mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj a véjri' huacháatimee.

42 A'yaa paj tyu'tá' mej mij i maj jájcha'íire'
ajmójca'taxi'ín muutyámua'va'aj a'íjci jime' maj tyu'tyáamue'tij.

43 Pajta ju'tyaxíitya'ajraa i ti jin tyí'ítzij i chuujá'ra'
capáj pajta jáacha'ij ti'ij huatyéenyos'ej.

44 Papu'ríj huári'ri' i maj jin naa huasé'rin,
pajta atyojo'hua'astíraa a'chóota' i tyihuá' ipuáaj maj jitzan acáatya'aj
muá'ci'ij,

45 pajta quee che' jaatá' ti'ij jéehua nyinyi'ra'aj á'tyeevi'in
pajta je'en huápu'ij tyévi'si' jaataséjrataca'.

46 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¿a'chunyéj pooj á'tyeeren pua'aváataj?
¿Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jin nyú'camui', a'yájna ti'ij i tiéj?

47 Tavástara', ootámua'reej nyaj quee a'chu á'tyeeren nyaj júurij;
ti a'íjna i tyévi'j, muáaj paj jaatyátaahuaca', quee a'chu á'tyeeren.

48 ¡Capu a'tíj pújoorej ti júurij ajta je'en quee a'náj huámu'nyij!
¡Capu a'tíj pújoorej ti'ij quee huámu'nyij!

49 Tavástara', ¿jo'nyij je'en a'íjna i paj anaquéej jin taaxié'vej,
i paj ja'táratziiri' i David a'íjci jime' i paj jin tyámua' een?

50 Tavástara', huo'támua'ree a'íjma i maj muahuíre'
maj jéehua i tyeítyee je'ej pua'aj tyihuá'xaj;
ti nye jítze séjre' a'íjna i maj jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj.

51 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¡a'yaa mu je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj muájcha'íire'!
¡A'yaa mu a'náj tina'aj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i paj ja'antyíhuoj!

52 Che' jusén jime' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara'.
¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

90

I Dios ti jusén jime' séejre' ajta i tyéviij ti quee a'chu juca'nyej
 Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ijna i Moisés, tyéviij Dios ti jitze ajtyáma'can

¹ Tavástara', muáaj paj a'ín pué'een i ti tahuüre'
 tyati'ij tyana'aj á'tijti'rej tyajúurij.

² Ti'ij quee eexúj maja'huá'tacaj i jir'ij
 ajta quee maja'huá'tacaj i chuéj ajta cháanacaj,
 ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ti putyajá'rijcaa,
 ajta je'ej ti ooj yetyojooméj,
 muáaj paj Dios pué'een.

³ A'yaa paj ja'uurej i tyéviij ti'ij ajtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj
 patá'ijta a'yan tyu'taxáj tijin: "Siajtáhua'aj xu chuéj huatyóotaahuaj,
 mua'aj tyeítsee."

⁴ A'yaa pu tyi'ja'yájna, séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, muéetzij jimi,
 a'yaa pu ti'ij tajquúj ti putyi'rijcáj, ti oochán yujo'mej.
 ¡A'yaa pu a'chu ti arí caa tyooméj i tíca'rij!

⁵ Pajta huo'tyása'rieechij a'íjma i tyeítsee ca'nyiin jime',
 mej mij jiye'tzín jó'vetyij ti'ij i ti tyú'maaraca',

⁶ a'yaa mu een ti'ij i tu'páj, ti ájnyinyiij ajta íiya' huataxútie'sij,
 ajta ti'ijta chúmua' aj pu huatyáhuasij ajta je'en mu'nyij.

⁷ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj paj jin ta'antypuá'ritey'sij i paj jin
 nyú'camui',

¡ajta je'en je'ej pua'aj tyitojo'hua'naj!

⁸ A'ijna i tyí'taxana'cira' ajta i tyaj jin je'ej pua'aj ricij
 a'íi pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij muéetzij jimi.

⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, néijmi'i i tajúuricamej
 a'íj pu jin antypua'rij i paj jin nyú'camui';

ajta i nyinyi'ra'aj i tyaj jitzán júurij a'yaa pu tyaja'huóopua'rixij ti'ij
 séej nyaj ucayáatira'nyij.

¹⁰ Huéecatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj tu á'tijti' tyajúurij,
 ajta i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej muáacuatyey nyinyi'ra'aj mu á'tijti',
 ajta capu tyi'táj huüre' maj a'ijna jin óotzaahuatyey'ej maj jéehua
 á'tyeevi'in

a'yaa pu'uj tyí'huüre' mej mij jaapuéjtzitarej ajta muárie'rij mej mij
 huóocha'íin.

¡Jiye'tzín pu mu jó'yi'ij i nyinyi'ra'aj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj!

¹¹ ¿A'tanyij jamua'reej je'ej ti een i paj jin nyú'camui'?

¿A'tanyij jamua'reej tyi'táj ti muajaaxiejtye'?

¹² Táamua'tyej tyej tyij tyámua' tyée'iten a'chu tyaj á'tyeeren,

tyej tyij tyámua' tyojo'itéej tá'ra'nyij a'íjci jime' i tyaj jin
 ma'umuámua're'.

¹³ ¡Tavástara', huariá'ra' ityájma jimi!

¿A'chunyéj pooj mu' á'tyeeren?

¡Hua'ancu'vajxi' a'íjma i maj muéetzij muahuüre'!

14 A'íj paj taatá'an i paj jin taxie've' tí'ij eeré'nyej i xicáj, tyatatyámua've'ej tu tyij tyí'chuiicaj tá'ju'un tya'tí'ij tyana'aj á'tyeeren tyajúurij.

15 Taatá' tyaj jéehua á'tyeevi'in tyatatyámua've'ej a'yájna tyatí'ij tyeríj á'tyeej tyaj je'ej tyá'tamuajtyej.

16 ¡Tyu'tá' mej mij i maj muahuiire' majta i maj hua' jitze eeráanyej jaaséj muáaj paj jin tyí'muarie' ajta i paj jin naa huasé'rin!

17 Che' a'íjna i tí jin naa tyihuojó'mua'raj i Tavástara', a'íjna i taj Dios, che' a'íin tajitzé séjre'ej.

¡Tyámua' paj jáa'uurej, Tavástara', a'íjna i tyaj jin tyí'muarie'!

¡Tyámua' paj jáa'uurej, jee, a'íjna i tyaj jin tyí'muarie'!

91

A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'íin pué'een i tí tahuire'

1 A'íjna i tí jitzán séjre' i tí tyámua' tyé'cha'íj a'íj tí jimi já'ma'can i jútye' ímuáj tí já'sejre' i tí néijmi'i putyí'uurej ajta néijmi'i jin antyúumua'reej,

2 a'yaa pu tyé'ixaatye' i Tavástara' tijin: "Muáaj paj nyecha'íj, i nyaj jitzán nyaca'nyej, nyaj Dios, i nyaj jitzán tyí'ca'nyej."

3 A'íi pu'uj pújoorej tí'ij a' japua huatányuunyij a'íjci jimi i tí avíitzij jin tyu'jé'caj ajta a'íjci jimi i tí je'ej pua'aj tyú'uurej,

4 jí'nye a'íi pu tyámua' naa tyimue'cánasij, jityán pej pij tyámua' tyí'cha'íri'huaj puá'mej.

¡A'íj pu jin muacánasij i tí jin tyámua' een!

5 Capáj tyí'tziinye'ej tyí'tíj tí je'ej ricij i tíca', nusu i tújca tí ajta jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij,

6 nusu tyí'tíj tí je'ej tyu'ma'aj ta'mej i tíca'rij jitze, nusu i tí tye'entyípuapua'rityee tí'ij huányeeri'cij i xicáj jime';

7 jí'nye séej ví'ra'aj mu cui'nyij a' útata' pujmua' majta tamuáamuata' ví'ra'aj a'muáca'ta' pujmua', ajta muéetzij capu tyí'tíj je'ej mua'uuren.

8 Muáaj papu'uj hua'raséeraj puá'mej, pahua'séeraj paj puá'mej tí'ij a'yan tyá'ra'nyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij je'ej tí a'íjma jimi tyí'tyéviijtíj.

9 Jí'nye papu'ríj a'yan jáaruuj tí'ij i Tavástara' muaatyáhuire'en, ajta a'íin muacha'íj ja'mej i tajapuá tí já'sejre',

10 capu tyí'tíj a' jimi huataséjre'sij tí je'ej pua'aj een capu ajta i cui'nyí'ra'aj a'chéj ja'rá'íixaj;

11 jí'nye a'íi pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huire' mej mij muáacha'íin jo'paj je'ej tyojooma'aj puá'mej.

12 A'íi mu jumuáca' jin mua'ajriásij pej pij quee tyí'tíj jitze eejca'cata'an.

13 ¡ríitaj pu á'mej paj muajyéj tzajta' aja'tame'en, hua' tzajta' i maj tzínyí're' pajta i cú'cu'see tzajta'.

14 "Nyáaj nu japan huatányuusij,

tì'ij quee tyi'táj je'ej pua'aj ja'uurej,
 jì'nye a'í pu nyaxie've' ajta nyamua'tyej.
¹⁵ Tì'ij naatájeevej, nyáaj nu nyajta jaatájeevij;
 ¡nyáaj nu jamuán ajo'tyaváaj na'mej!
 Nyajta japuan huatányuusij tì'ij quee je'ej tyóomua'ajcaj
 nyajta je'en tyámua' tyaataséjrataj séecan jimi;
¹⁶ nyaatá'sij tì'ij tyámua' naa tyi'huóotyamua've'en ajta á'tyeevi'in
 júurij:
 ¡nyajta jaatá'sij tì'ij huóotyamua've'en a'íjci jime' nyej nyáaj japuan
 huatányuusij!"

92

Chuícarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en

Chuícarij ajta cuínarij mej mij sáahuaj tyu'táchuuiicaj

¹ Tavástara' tajapuá paj já'sejre',
 ¡tyámua' pu naa tyí'xa'pui' tyaj tyimuaatatyójtzi're'en
 tyajta a' jitze ma'can tyu'táchuuiicaj i tyaj jin muaatyátzaahuatye'en!
² Tyaj íiya' jaataxáj tyajta tì'ijta huariá'tica'rej
 a'íjci i muáaj paj jin taxie've' ajta paj jin tyámua' een,
³ che' huatánamuajre'en i canárij jitze tì tye'ejvívín,
 xájtari' naa i cuínarij a'íjci jitze i áarpaj ajta i canárij.

⁴ Muáaj paj Tavástara' pué'een,
 ¡muáaj paj tyámua' naa tyinaatyájtoo a'íjci jime' je'ej paj huaríj!
 ¡Jéehua nu nyetyamua've' a'íjci jime' je'ej paj tyí'muarie'!
⁵ Muáaj paj Tavástara' pué'een,
 ¡va'cán paj jin tyí'muarie'!,
 ¡pajta huápui'ij jaayí'tín je'ej paj ye'ej tyámua' tyú'mua'tyij!
⁶ ¡A'í mu i maj quee tyi'táj huayí'tín quee pújoorej mej mij yo'itéej
 muá'ra'nyij!
⁷ Típua'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj je'ej pua'aj
 tyí'uurej
 a'yan metyi'tyahuose' tì'ij i tu'píj, ajta tyámua' tyé'yi'can hua' jimi,
 a'yaa pu'uj tyu'tyáhuüre'sij mej mij jusén jime' jó'vetyij.
⁸ Pajta muáaj, Tavástara', jusén jime' paj jútye' imuáj já'sejre'.
⁹ Ajta tyi'táj pu sáij a'yan tyi'ja'yájna, Tavástara':
 maj a'íimaj antyipua'rij i maj muájcha'üre';
 majta i maj je'ej pua'aj tyí'uurej jo'xásij.

¹⁰ Muáaj paj tyi'tá'caa nyej nyij jéetze' huatyényaca'nyej
 a'yájna tì'ij i túuru' tyo'huájca'nyej,
 pajta nyamu'utze' na'vá'huaatye'sij a'íjci i tì naa tyaarie'ej.
¹¹ Nyáaj nu nyij hua'sejran matì'ij eetávatzij a'íimaj i maj nyéjcha'üre';
 ¡nyajta nu huá'namuajran je'ej maj tyúunyuste' i maj je'ej pua'aj
 tyityetyúucha'ij!

¹² A'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yaa mu tyityaataxútie'sij tì'ij
 i tacíj
 majta a'yan tyi'ciiren tì'ij i jucúj a'áa tì jó'uuj a Líbano.

13 A'áa mu ja'huasti' a'íjci jitze i tyeyúujra' i Tavástara';
majta huataxútie'sij a'ájna jo'tij i Dios já'sejre'.

14 Tyij majta merij huásij pué'eenye', móoche' mu huatatáque'sij;
a'náj tina'aj mu juca'nyáaj muá'ju'un majta tyámua' éenye'ej
mua'mej,

15 majta je'en jaariá'xajta ti i Tavástara', a'ájna i ti nyecha'ij,
tyámua' pu éenye'ej séejre' ajta quee tyi'táj jitzán séejre' ti je'ej pua'aj
een.

93

Tavástara' pu Rey pué'een

1 ¡Tavástara' pu Rey pué'een!

¡Tavástara' pu arí a'íj tyu'tyóochejtyej i ti naa tyu'sé'rin
ajta a'ájna jin curioonaj i ti néijmi'i jin putyí'uurej!

A'íi pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, ti'ij quee táhuaanye'en.

2 A'yaa pu'ij ooj tyí'een, Tavástara', tyámua' pu een a'ájna i paj jitzán
huatyájcaj.

¡Muáaj paj jusén jime' séejre'!

3 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
i játya'naj pu ti'rájna ajta jéehua á'xire'ej;

4 ajta muáaj, Tavástara', jútye' imuáj paj já'sejre',
jéetze' paj uhuájca'nyej quee i jájtyij ti á'xire'ej
nusu i japúutzarij ti atyúuta'huaj i jájritze'.

5 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
tyámua' pu een a'ájna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

¡Ajta i paj jin tyámua' een a'íj pu jin jusén jime' naa huasé'rin a'
tyeyúuj!

94

A'ájna i Tavástara' a'íi pu juées pué'een úyan i cháanacaj japua

1 ¡Huatá'sejrataj, Tavástara', Dios paj a'ájna jin antyía'mua'reej paj
tyámua' tyo'xá'pui'intare'en!

2 Muáaj paj a'íin pué'een i juées paj jin tyi'tyéjvee úyan i cháanacaj
japua;

¡ájchesij a'íijma jimi i maj óotzaahuatye'
a'yaa paj tyihuo'xá'pui'intari'tze'en je'ej ti hua' jimi tyi'tyéevijtij!

3 ¿A'chunyéj móoj á'tyeeren, Tavástara',
a'chunyéj móoj á'tyeeren muutyámua'va'aj a'íimaj i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij?

4 Néijmi'i mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
axáa mu tyí'jepe' majta jéehua óotzaahuatye';

¡a'íi mu je'ej tin huóoxaxa'aj!

5 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
a'íi mu je'ej pua'aj huá'uurej a'tyéityeristyamua';
mahua'xaahuataj i maj a' jitze ajtyáma'can.

6 Mahuá'cu'raj i úucaa maj antyúujimua'astariaca' majta i maj séej
chuéj japua já'ma'can,

majta mu hua'cu'raj i maj xá'ricaanyij.

⁷ A'yaa mu tyí'xaj tí i Tavástará' quee atányeej,
tí i Dios ra' i Jacob quee tyi'táj je'ej tyí'mua'reej.

⁸ ¡Siata'aj tyihuojo'itéej xá'ra'nyij, tyeítýee siaj quee tyi'táj huayí'tin
siajta quee tyojó'ítej!

¿A'najnyí sij tyi'táj je'ej tyu'tyátzaahuatye'sij?

⁹ ¿Nyiquij quee iityánamuaj

a'íjna i tí jaatyátaahuaca' i tyaj jin iityanamuaárajmee?

¿Nyiquij quee ajta a'tányeej

a'íjna i tí jaatyátaahuaca' i jí'síj?

¹⁰ ¿Nyiquij quee puéjtzij huo'tá'sij

a'íjna i tí tyámua' huá'uurej i tyeítýee séej chuéj japua maj já'ma'can?

¿Nyiquij quee ajta tyi'táj mua'reej

a'íjna i tí ju'cámua'riityej tí'ij tyu'yí'tihua'an i tyévijs?

¹¹ Tavástará' pu jamua'reej tí i tyáati'

a'íj na'aj tyi'riá'mua'sij i tí quee tyi'táj huúire'.

¹² Muáaj paj Tavástará' pué'een,

che' huatootyamua've'en a'íjna i paj muáaj tyámua' joorej

pajta muáaj a'íj tyámua' naa tyí'itíj

¹³ ta'aj ij quee tyi'táj jin je'ej tyóomua'ajcaj

tí'ijta je'ej pua'aj atyojoomen,

ajta a'íjci jimi i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

a'íj pu jimi tyámua' een jo'tíj ja'tyévesij.

¹⁴ I Tavástará' capu mahuóohua'xij i jutýéityeristyamua',

capu ajta jujímua'astacan ajóohua'xij i maj jimi tyá'tzaahuatye'.

¹⁵ Majtáhua'aj mu tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'en a'ájna jo'maj

jóosi'rii,

majta néijmi'i i maj tyámua' tyityetyúucha'ij a'yaa mu tyityo'cárutyij.

¹⁶ ¿A'tanyíj nyaj japua huatányuusij

a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij majta je'ej pua'aj tyí'uurej?

¹⁷ Típua'aj i Tavástará' quee naatáhuúire'nyijche'en,

nyáaj nu nyij nyeríj a'áa ja'séeria'cajche' jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

¹⁸ Nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Nya' íicaj pu antyípuinyej",

a'íjna i paj jin nyaxie've', Tavástará', a'íj pu mujo've'mej tí'ij
naatáhuúire'en.

¹⁹ A'íjna i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej

tí jitzán tásiseerii i nyamua'tzíra'aj,

muáaj paj tyámua' tyinaatyéje nyej nyij huatányetyamua've'en.

²⁰ Capáj muáaj huá'jaahuatye' a'íjma i juéesij i maj quee tyámua'
tyá'xa'pui'intare';

majta quee tyámua' ricij a'íjci jitze a' nyuucáaj,

²¹ i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i tí quee tyi'táj jin á'itzeere'
ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij,

majta je'en tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj.

²² Ajta i Tavástará' pu a'ín pué'een i tí naatyáhuúire'ej,

a'íjna i nyaj Dios pu a'ín pué'een i tyetyéj i nyaj jitzan huaténya'avaaj.

²³ Tavástará' pu tyu'tá'sij mej mij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij

a'íjna jin antyipua'rej i maj jin jujímua'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.
iA'íjna i taj Dios pu hua'antyipua'ritye'sij!

95

Tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi

¹ Musio'vá'ju', tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi;

tyiche' tyu'táchuiicaj a'íjci jimi i ti tacha'ij ajta tajapúa huatányuusij.

² Tyiche' tye'tyóotzi're'ej a'úun tyo'tyájrutyej jo'tij a'ín já'sejre',
tyajta je'en jitzán ma'can tyu'táchuiicaj.

³ Ji'nye a'íjna i Tavástara' i Dios va'cán pu jin séejre',
a'íjna i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'caa jimi i tajapúa maj tyi'huüre'.

⁴ A'í pu i jumuáca' jitze ji'tyáa'
néijmi'i i cháanacaj ajta néijmi'i i ti jitzán tyi'sejre',
a'í pu ja'a'rij i jíríj ti jéetze' ajtítí'ijmee.

⁵ A'í pu ajta ja'a'rij i jájrij, ji'nye a'í pu jaatyátaahuaca',
jumuáca' pu jin jaatyátaahuaca' a'íjci i chuéj ti huáchij.

⁶ Musio'vá'ju', tyiche' tyítunutaxi'in tyajta je'en jaatyáanajche,
tyiche' tyítunutaxi'in a'íjci jimi i Tavástara',
ji'nye a'í pu táataahuaca'.

⁷ A'í pu taj Dios pué'een, tyajta ityáj tu tyeítysteristyamua'me'en
pué'een;
ityáj tu cánya'xii pué'een tyaj a'áa ja'távee jo'tij a'ín tyaja'tachuéj.

Xáanamujari' iíjij je'ej ti a'ín tyí'xaj ti a'yan tijin:

⁸ "Caxu tyóonaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta' siati'ij huaríj a'ájna a
Meribá,

siati'ij séej xicáara' jitze huaríj a'ájna a Masá, a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,
⁹ mati'ij naatáhuaviiri' nyaj tyi'tíj jin a'yan huárinyij a'íimaj i
já'muahuasimua'ci'ij,

tyij majta meríj tyí'sejraca'aj je'ej nyaj tyi'muarie'ca'aj.

¹⁰ Huá'puatyej nyinyi'ra'aj nu á'tyeej nyaj nyú'camuí'
a'íjma jimi i tyeítjee,
nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin: A'íimaj i tyeítjee huápui'ij mu je'ej
pua'aj tyityaajú',

¡camu ja'astej i nyúucarij i nyaj jin tyu'ta'íjtaca'!"

¹¹ A'í nu jin nyenyu'camu'uj a'yan nyetya'tányaratziiri'
maj quee a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj nye jimi ja'huóoso'pe'en."

96

Chuúicarij ti jájcuaj i Tavástara' jimi

¹ Jájcuacan setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara';
setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, a'yan siaj huacháatimee néijmi'que'
i cháanacaj japua;

² setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, tyámua' xu tyeetyátoonyij i ti jin
ántyapua;

a'náj tina'aj xu jaxajta i ti jin tajapúa huatányuusij.

³ Xaataxáj i ti jin naa huasé'rin ajta i ti jin tyámua' naa tyí'uurej

hua' tzajta' i tyeítýee siajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

⁴ ji'nye va'cán pu jin tyi'tyéjvee a'íjna i Tavástara' ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtij tyej tyij tyu'táchuiicaj: jajta a'ín pué'een i ti jéetze' á'tyesi're'!

⁵ Camu tyi'tíj huiire' i hua' diosijtyamua' i séecan, ji'nye i Tavástara' pu jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre'.

⁶ ¡Tyámua' pu naa tyí'een jo'tij a'ín já'sejre'!

¡A'íi pu séejre' i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin i tyejúujra'!

⁷ Siata'aj huatóotonyij i Tavástara' jimi, tyeítýee siaj huacháatimee i chájta'naj jitze;

siajta jáamua'tyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin,

⁸ siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástara' a'yájna ti'ij jimi tyúuxie've', siajta tyu'támu'vejritaj i tyejúujra' tzajta',

⁹ siata'aj jaatyáanajche i Tavástara' i tyejúujra' tzajta' ti naa huasé'rin. ¡Miche' néijmi'i i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jimi juvivee!

¹⁰ A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en tijin: "¡A'íjna i Tavástara' pu Rey pué'een!"

A'íi pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, ti'ij quee táhuaanye'en, a'íi pu néijmi'caa i tyeítýee juxa'aj na'aj tyí'ijtye'.

¹¹ ¡Miche' huatóotyamua've'en i tajapuá ajta i cháanacaj!

¡Che' huatyahuátira'nyij i jájrij ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre'!

¹² ¡Che' huatóotyamua've'en i itzitáj ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre'!

¡Miche' jutyamua've'ej huajíjhua i ciyéj ti tyú'uu,

¹³ a'íjci jimi i Tavástara', ti yaja've'mej!

¡Jee, a'íi pu yaja've'mej ti'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua, ajta tyu'ta'íjtaj i chájta'naj jitze yan ti séejre' i cháanacaj japua a'íjci jime' i ti xá'puí' ajta i ti jì're'can jime'!

97

Tavástara' pu Rey pué'een

¹ ¡Siata'aj néijmi'que' huatóotyamua've'en i cháanacaj japua!

¡Siajta huatóotyamua've'en jo'tij ja'rahuáchijmee i jájritze'!

¡Tavástara' pu Rey pué'een!

² Ajta jéetirij jariá'naj tíquee tzajta' nyéeri'ij;

ajta i ipuariáara'an a'íj pu jitze juca'nyej i ti tyámua' een ajta huatóoje'yej;

³ ajta i tiéj anájcaj a'íjci jimi

a'íi pu'ij huá'teeraj a'íjma i maj jájcha'íire'.

⁴ A'íjna i ti tyána'axcava'ra'aj a'íj pu jin huányeeri'ij i cháanacaj japua, jajta i cháanacaj pu huatóoca'tzij ti'ijta a'íjma huaséj!

⁵ Ajta i jiríj a'yaa pu tyu'tóotui'sij ti'ij i xíjca

a'íjci jimi i Tavástara', a'íjci jimi i ti néijmi'i ja'a'rij i cháanacaj.

⁶ Ajta i tajapuá ti séejre' pu jaxajta i ti jin tyámua' naa tyá'xa'pui'íntare';

néijmi'i mu i tyeítýee jaaséj i ti jin naa huasé'rin.

7 Mahuo'tyáxaahuataca' a'íjma i maj sáanturij najchej,
a'íimaj i maj a'íjma jimi óotzaahuatye'.
Néijmi'i mu i maj tajapúa tyí'huüre' jimi ecóotutaxij.

8 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
A'íjna i chájta'naj Sión ajta séecan i chájta'naj Judá ti jitze ajtyáma'can
a'íi mu a'íj jin jutyamua've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',
9 ji'nye muáaj, Tavástara' jútye' ímuáj paj já'sejre',
muáaj paj néijmi'i japuan séejre' i cháanacaj
pajta jéetze' hua' japua ímuáj séejre' i maj a jimi tyí'huüre'.

10 Tavástara' pu hua'xie've' a'íjma i ti quee hua'ránajchi i ti je'ej
pua'aj een;
ajta tyámua' tyé'cha'ij i hua' júuricamej i maj jimi tyámua' een;
hua' japua pu huatányuusij mej mij quee je'ej huá'uurej i maj je'ej
pua'aj tyityetyúucha'ij.

11 Tatzárij pu huataséjre'sij a'íjci jimi i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij;
majta huatóotyamua've'sij i tyeítyee maj quee tyi'táj jin á'ítzeere'.

12 ;Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástara' jimi, tyeítyee sij tyámua'
tyityetyúucha'ij,
siajta tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaj ti ajta tyámua' een!

98

Tavástara' pu arí jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin
Chuúicarij

1 ;Siata'aj jájcuacan tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,
ji'nye tyámua' pu va'cán jin tyú'ruuj tajimí i tyaj jin je'ej tyo'taséj!
;Pu'ríj jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin
a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i jumuáca' jime' ti tyámua'
een!

2 I Tavástara' pu arí jaataxájtaca' i ti jin tyu'tyámue'tij,
ajta arí jaataséjrataca' i ti jin tyámua' tyá'xa'pu'íntare'
a'íimaj mu mij jaaséj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,
3 a'náj tina'aj pu jitzán séejre' i ti jin tyú'xie've' ajta i ti jin tyámua'
tyí'tyevij
a'íjma jimi i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can.
;Majta meríj néijmi'i jaaséj a'ájna ímuáj jo'tij i cháanacaj joo'ástimee
a'íjci i taj Díos ti jin tyu'tyámue'tij!

4 Xuutyámua've'ej xu setyu'táchuiicaj i Díos jimi,
mu sij yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;
jéehua xu naa tyityatóotyamua've'en
siajta jimi tyu'táchuiicaj.

5 Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi a'íjci jitze setyi'cuínaj i arpaj,
siajta a'íjci jitze canárij ti tye'ejvivin.

6 Siata'aj jutyamua've'ej setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara', i ti Rey
pué'een,
siajta néijmi'i a'íjci jitze i ci'sítje'rij ti tyí'sejre'.

7 Che' huatánamuajre'en i jájrjij ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre',
i cháanacaj majta i maj japuan huacháatimee;

8 che' ajta huatánamuajre'en i játya'naj;
miche' antyóosiire'en i jiríj mej mij huajíjhua muutyámua'va'aj
9 a'íjci jimi i Tavástará,

i ti mujo'vé' mej ti'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.

A'íi pu tyu'ta'íjtaj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee íyan i cháanacaj japua
tyámua' tyu'toojé'yacan jime' ajta juxa'aj na'aj tyihuo'ta'íjtye'sij.

99

*I Tavástará' pu Rey jin tyi'tyéjvee ti jéetze' va'cán jin an-
tyúumua'reej*

1 ¡Tavástará' pu Rey pué'een!

¡I maj tajapuá tyí'huüre' mu tyámua' tyé'cha'ij a'íjci i ti jitzán acájca!
A'íimaj mu i tyeítyee juvivej, ajta néijmi'i i cháanacaj.

2 Tavástará' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'ájna a Sión;

Tavástará' pu néijmi'caa japua séejre'.

3 Che' tyámua' eenye' i ti jin ántyapuaj, va'cán pu jin séejre' ajta
tzáahuatyire';

¡Dios pu néijmi'i jin tyámua' een!

4 Muáaj paj Rey pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej ajta a'íj xie've' i ti
xá'puí';

muáaj paj néijmi'caa juxa'aj pana'aj tyu'tyájtóo.

Pajta tyámua' naa tyihuó'ixaa i yójmua'mua' a'íjci i Jacob
a'íjci i ti xá'puí' ajta i ti huatooje'yey.

5 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará', a'íjci i taj Dios,

siajta tyítunutaxi'in jo'tij a'íin ja'ra'íicajmee!

¡Dios pu néijmi'i jin tyámua' een!

6 A'íjna i Moisés ajta i Aarón a'íi mu puaríj jin tyityetyu'uj;

Samuel pu ajta hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj i maj tyaatatyójtzi'rej.

Tavástará' pu huo'tyáhuüi a'íijma

mati'ij a'íimaj jaatáhuaviiri' ti huo'táhuüire'en.

7 Dios pu hua' jamuán tyu'xájtaca'

a'íjci jitze i jéetirij ti hua' japua aja'cáva'ca'aj,

majta a'íimaj a'yaa mu huaríj ti'ij tyihuo'ta'íj

majta mu ja'rá'astej i nyúucaríj ti hua' jimi jaatyájtóo.

8 Tavástará', taj Dios, ¡muáaj paj tyihuá'ixaatya'ca'aj!

Muáaj paj hua' jimi a'íin pué'eenye'ej i Dios ti tyú'uunyi',

ajta a'yaa paj cha'taj pana'aj puéjtzij tyihuo'tá' tyi'táj maj jin je'ej pua'aj
huaríj.

9 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' taj Dios,

¡siajta jimi tyítunutaxi'in a'ájna i jiríj jitze ti tyámua' een!

¡A'íjna i taj Dios, ajta Tavástará', néijmi'i pu jin tyámua' een!

100

Tavástara' pu táataahuaca' jitzán tu tyij ajtyáma'can
 Chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en.

- ¹ ¡Setyu'táchuicaj xuutyámua've'ej i Tavástara' jimi,
 mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua!
² Xuutyámua've'ej xu jaatyáanaiche i Tavástara';
 ¡xa'antyijíihuaaj xu siajta jutyamua've'ej musio'vá'ju' a'íjci jimi!
³ Siata'aj jáamua'tyij ti i Tavástara' Dios pué'een;
 a'íi pu táataahuaca' ityáj tu tyij jitzán ajtyáma'can;
 ¡chájta'naj tu pué'een a'íj tyaj jitze ajtyáma'can tyajta cánya'xii a'áa
 tyaj ja'távee jo'tij a'íin tyaja'tachuéj!
⁴ Musio'vá'ju' jo'tij ja'pueertaj a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj i tyejúujra'
 tzajta'
 a'íj setyi'chuícaaj i siaj jin tyaatatyójtzi're'en.
 ¡Setyu'tatyójtzi're', siajta tyámua' tyeetyátoonyij i ti jin ántyapuaj!
⁵ Ji'nye i Tavástara' pu tyámua' tojo'mua'raj;
 ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've'
 ajta i ti quee tyi'táj jin áitzeere' capu a'náj antyipua'rij.

101

Tyi'táj ti jin i rey tya'tóoratziiiri' i Dios jimi
 Chuícarij David ti ja'a'rij

- ¹ Nyáaxie've' nyaj tyaatatyójtzi're'en i ti jin taxie've' ajta i ti jimi
 tyámua' een;
 nyáaxie've', Tavástara', nyaj muéetzij jimi tyu'táchuicaj;
² nyáaxie've' nyaj tyámua' naa tyi'chajca.
 ¿A'najnyí nye jimi mupo'va'ma'aj puá'mej?

Canu tyi'táj jin a'ítzéeria'aj na'mej
 canu nyajta tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej jó'nyaj ja'chej,
³ canu che' a'náj ja'raséeraj na'mej
 nyej nyij tyi'táj jin je'ej pua'aj tya'tányaratyij.

Nyahua'xana've' a'íjma i maj quee ja'astej i Dios;
 ¡canu a'náj tyu'tá'sij mej mij nye jimi ajtyáxíirej!
⁴ Canu a'íj jitze tyi'ria'mua'síme'ej na'mej i ti tyihuojó'jipuaj;
 ¡canu jaxie've' nyej nyij tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj!
⁵ Canu huo'ta'sij mej mij tyi'xajtaj
 maj xájtari' je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeítyee;
 ¡canu huá'jaahuatye' i maj óotzaahuatye' nusu i maj a'yan tyúuxaj
 maj jéetze' tyámua' een mequée i séecan!

- ⁶ A'íjma nu jaahuatye'en i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'íj,
 mej mij véjri' nye jimi ajo'cháatime'nyij;
 a'íi pu'uj nye jitze ajtyáma'cantaj ja'mej
 i ti tyámua' naa atyeje'chej.
⁷ Ajta quee je'ej tyii'rítaj ja'mej ti síj nyaj jamuán aja'séejria'aj i ti
 tyú'cuanamuaj;
 capu síj ti tyi'hue'tacaa nyej jimi aja' séeria'aj ja'mej.

8 A'náj tina'aj nu huo'tyápua'ritye'sij mej mij quee je'ej tyáhuaasime'en
 néijmi'i a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;
 ¡nyajta hui'ráhua'xij a'ájna a chájta'naj jitze Tavástara' ti jitze
 ajtyáma'can
 néijmi'caa a'íjma i maj tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij!

102

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ájna i ti quee je'ej jájtyoovej
 Je'ej ti tyá'huoo a'ájna i tiquee che' je'ej ja'tyoovej ajta ti'ij quee che'
 jamua'reej je'ej ti huárinyij jéehua pu'ij junyuuste' i Tavástara' jimi
 1 Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj tyi'tyényuusij,
 ¡tyu'tá' ti'ij muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyi'ijhuaj!
 2 Capáj nye jimi ja'avaataj mua' nyéerimij
 nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en;
 ¡tyámua' paj tyináanamuj!,
 ¡ca'nácan paj huatányuunyij nyati'ijta muaatájeevej!
 3 Ji'nye i nyajúuricamej pu ja'huópua'rixí'ij a'yájna ti'ij i citzój,
 ajta i nyacaríj a'yaa pu tya'taa ti'ij i tí'ixcuáa,
 4 capu che' juca'nyej i nyaxiéjnyu'caa
 a'yaa pu een ti'ij i tu'píj ti huatyáahuaj;
 ¡capu ajta che' nyaca'nyisti' nyey nyij tyú'cua'nyij!
 5 I nyahue'ra' pu arí cávi'taxij i nyacaríj jitze
 a'íjci jime' nyaj huápu'ij nyeyiin.
 6 A'yaa nu een ti'ij i síihua'aj a'áa ti já'sejre' jo'tij quee já'tyi'tij,
 ti'ij i muaciríj ti a'áa já'sejre' jo'tij quee jooyi'rij.
 7 Canu che' cutzuj.
 A'yaa nu een ti'ij i pína'aj ti jusíj huayi'ij.
 8 Majta quee a'náj jaatapuá'citaca' maj je'ej pua'aj tyi'nyaxaj i maj
 nyéjcha'íire'
 majta je'ej pua'aj tyá'xaj i nyaj jin ántyapuaj.
 9 Nyajta quee che' páan cua', sulu a'íj nu'uj nyij i nasíj;
 ajta i nyaj ja'antyíye'ej a'íi pu já'naxcaj i nyaj eetaja'ra'tajyi'ij,
 10 a'íjci jime' paj nyú'camui' ajta i ti muajaaxiejtje',
 ji'nye muáaj paj na'ajriáj pej pij majca'huáyee na'antypuá'ritye'en.
 11 I nyaj jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij ti'ij quéenyi'istarij;
 a'yaa nu tyi'tyáhuasij ti'ij i tu'píj.
 12 Pajta muáaj, Tavástara', jusén jime' paj tyi'ijta;
 ja'náj tina'aj mu jamua'reeriaj muá'ju'un je'ej paj ántyapuaj!
 13 Ájchesij, pajta ja'ancu'vaxi'in i Sión,
 ji'nye pu ríj tya'rá'aj a'náj ti a'yan tya'tácatyij;
 ¡pu'ríj hua'xa'pu'i'in paj tyaatú'uunyi'!
 14 A'íimaj i maj a jimi tyá'tzaahuatye' mu jaxie've' a' tyetyéj;
 ajta quee tyámua' hua'asej a'íjci jime' ti huatyu'uunyi'huaca'.

15 Néijmi'i i tyeítyee majta i maj tyi'ijta i cháanacaj japua
 a'íi mu jaatyátzaahuatye'sij i ti jin ántyapuaj i Tavástara' majta i ti
 jin naa huasé'rin
 16 ti'ij a'íin ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i Sión

ajta je'en huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin,
 17 tí'ij jáanamuj je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i ti quee je'ej jájtyoovej
 ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti jéehua tyá'huaviij.
 18 Che' a'íjna ooyú'si'huaj
 mej mij jáamua'reej i maj majca'huáyee huataséjre'sij,
 mej mij majta a'ímaj tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'
 a'ímaj i maj majca'huáyee nanie'huan.

19 Tavástara' pu jaaséj i cháanacaj a'ájna imuáj a jútye',
 jútye' imuáj jo'tij tyámua' tyejé'een,
 20 tí'ij huo'namuj i maj juyiin a'íjci jime' maj námi'
 ajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj meríj a'yan tyi-
 huo'taxájtaca' maj huó'cui'nyij,
 21 ta'aj ij a'ájna a Sión, ajta a Jerusalén,
 huatánamujre'en maj jaataxáj majta tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'
 22 matí'ij néijmi'i i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
 tyúusiire'en mej mij tyaatatyójtzi're'en.

23 A'íi pu náari'ri' i nyaj jin uhuájca'nyej nyati'ij nyooj huama'caj i
 juyéj jítze';

ajta je'en quee che' naatá' nyej nyij jéetze' á'tyeevi'in.

24 Nyáaj nu a'yan tyaaté'exaa tijin: "Nyaj Dios,
 capáj ná'vi'tiicare'en tí'ij ooj jé'ta' ná'itziitya'aj nyaj a'yan séjre'ej."
 ¡Capu a'náj antyipua'rij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi!

25 Tyámua' paj jáaruuj i cháanacaj tí'ij néijmi'i tyo'huatyóochej;
 muáaj paj pajta jaatyátaahuaca' i tajapúa' ti séejre'.

26 Ajta néijmi'i pu a'íjna tye'entyipua'rij,
 ajta muáaj paj tyámua' éenye'ej jusén jin séejre'.
 Néijmi'i pu a'íjna tyu'tyápa'naj, a'yájna tí'ij i cáanarij;
 ¡muáaj paj seequéj ja'uuren tí'quij seequéj éenye'ej ja'mej!
 a'yájna tí'ij a'tíj ti seequéj éenye' tyu'tyóochejtye'en.

27 Pajta muáaj a'ín pana'aj pué'een;
 capu a'náj antyipua'rij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi.

28 Tyámua' paj tyihua'cha'íj puá'mej a'íjma i maj hua' jítze eerányesij
 i maj muahuíre';

tyámua' paj huá'uuren a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'.

103

Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara'

David tí ja'a'rij

1 Néijmi'i nu i nyamua'tziira'aj jin tyámua' tyeetyátoosij i Tavástara';
 néijmi'i nu i nye tyévira' jin tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i ti tyámua'
 een i ti jin ántyapuj.

2 Néijmi'i nu i nyamua'tziira'aj jime' tyámua' tyeetyátoosij i
 Tavástara',
 nyajta quee séej jó'hua'xij i ti jin tyámua' nyej jimi tyú'ruuj.

3 A'íi pu a'ín pué'een i ti néijmi'i tyinaatú'uunyi'raj i nyaj jin quee
 xá'puí' huaríj,

ajta néijmi'i jin tyí'nyahuaatye'en tyi'tíj nyaj jin tyí'cui',

4 a'íi pu nyaj japua huatányuusij nyej nyij quee huámui'nyij,
ajta nie'cánasij a'íjci jíme' i ti jin nyaxie've' tyámua' naa
tyu'toocua'nyéej,

5 ajta néijmi'i tyinaatá'sij i ti jéetze' tyi'jí're'en
ajta nyajajcuare'en a'yájna ti'ij i cué'ra'vej.

6 Tavástara' pu a'íj jin huá'xijtye'en i ti ji'réc'an jíme' tyámua' naa
tyá'xa'pui'intare'

a'íjma i maj jájpuejtzij a'íjci jíme' maj je'ej pua'aj huá'uurej.

7 A'íj pu jaataséjra i ju juyéj ajta je'ej ti tyu'muáriej
a'íjci i Moisés ajta a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can.

8 Tyámua' pu naa tyihuojó'mua'raj i Tavástara' ajta tyihua'cu'vej'
ajta quee jiye'tzín tyinyú'caj ji'nye a'íi pu taxie've'.

9 Capu a'náj tina'aj tatyaxi' capu ajta jusén jíme' nyú'camui';

10 capu a'yan tyitaatá' ti'ij tyi'taci'puáatacaj

a'íjci jíme' tyaj je'ej pua'aj huaríj ajta tyi'tíj tyaj jin tyi'ijxána'cira',

11 ajta quee i'ríj ti huatye'iteehuaq i ti jin hua'xie've' a'íjma i maj
ja'tzaahuatye'

a'yájna ti'ij quee tyí'rij ti huatye'iteehuaq ti'ij na'aj i tajapúa'ímuáj ajta
iye'ej cháanacaj japua.

12 Pu'ríj a'ímuáj tyojoohuá'xij i tyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj,

a'yájna ti'ij a'ímuáj tyejé'sejre' jo'tíj i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tíj
ja'ancáru'píj.

13 A'yaa pu een i Tavástara', a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye',
tyámua' pu naa tyihua'xie've' ti'ij i hua' táataj i ti'ríj,

14 ji'nye a'íi pu jamua'reej je'ej ti ye'ej tyitáataahuaca',

tyámua' pu naa tyá'mua'reej tyaj chuéj tyana'aj pué'een.

15 A'íjna i júuricama'ra' i tyévi'ij a'yaa pu een ti'ij i tu'píj:

a'yaa pu tye'ejnyésij ti'ij i xúuxu'uj a'ájna a'ítzitáj,

16 jiye'tzín pu i áacaj jaariá'tuuxij, ti'quij quee che' aja'hua'taj ja'mej,
ajta je'en quee che' a'tíj jamua'reeriaj ja'mej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj.

17 Ajta i Tavástara' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jíme' séejre'

a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye',

capu a'náj huatyápuaríj i ti jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'

a'yaa pu jusén jíme' tyi'séere'ej ja'mej i tye'ítyee jimi,

18 ajta a'íimaj jimi i maj ja'rá'astej je'ej ti a'íin tya'tóoraj
majta quee yó'hua'naj maj a'yan rijcaj ti'ij a'íin tyu'ta'íjtaca'.

19 Tavástara' pu arí i ju'ipuáa tyámua' huáruuj a'ájna u tajapúa,
ajta i ti jin tyí'ijta pu néijmi'que' antyúumua'reej.

20 ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástara', tajapúa siaj néijmi'i
putyí'uurej!

Mua'aj, mu siaj a'yan ricij je'ej ti a'íin tyí'ijta,

siaj tyámua' tyá'namuaj siajta a'yan ricij ti'ij a'íin tyí'ijta.

21 ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástara' mua'aj siaj
xantáaru'ustyamua'mua' pué'een,

i maj jahuíre' majta a'yan ricij je'ej ti a'íin tya'ajxié'vi'ra'!

22 ¡Che' néijmi'i jitzán tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástara' tyi'tíj ti a'íin
tyú'taahuaca',

néijmi'que' jo'tij a'ñin tyejé'ijtaj!

¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i jime' i nyajúuricamej!

104

Je'ej tyej tyaatatyójtzi're'en i ti néijmi'i tyú'taahuaca'

¹ ¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nyajúuricamej jime'!

¡Va'cán paj jin séejre', Tavástara' pajta nyaj Dios!

A'ij paj perij tyu'tyé'chejtyej i ti naa tyu'sé'rin ajta tya'tátaavej;

² a'ij paj perij jin eecá'naj i tatzárij.

¡Muáaj paj jaatajyo'rej i tajapúa' ti séejre' ti'ij cáanarij ti nyéeri'ij!

³ ¡Muáaj paj tyámua' jáaruuj i jájtyij japua

i ti japuan róoca'nyej a'chí'ij, pajta a'yan cha'taj jáaruuj i jútye' imuáj!

Pajta a'ij japua yi'caca i jéetirij,

a'ij paj jitze huatará'rie'sij i áacaj.

⁴ A'ñi pu i áacaj muéetzij jimi tyí'huiire' ti'ij tyihuo'té'exaatye'en, ajta i tiéj ti atyúumemej pu ajta muahuiire'.

⁵ Pajta tyámua' naa tyeetyácajtje'en i cháanacaj

ta'aj ij quee a'náj táhuaanye'en a'ájna jo'paj muáaj tyámua' yó'ruuj.

⁶ A'ájna i járij pu ja'vá'najca'aj i chuéj

a'yájna ti'ij cuxáa cáanaria'ra'an ti pué'eenye'.

I jájtyij pu tya'vá'najca'aj i jirij.

⁷ Ajta muáaj paj jajtyá'xij, aj pu'ij tyíchee;

jiye'tzín pu huatóo'uj ti'ij ca'nyíin jin huatánamuajre a'nyúuca.

⁸ Ajta huataséjre i jirij

ajta jo'tij ja'cacúunyijmee,

néijmi'i pu a'yan tyu'ríj je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

⁹ a'ájna jo'paj muáaj tyojo'tá' ti'ij a'áa jóo'astij,

ti'ij quee che' ja'vá'najca i chuéj.

¹⁰ Muáaj paj uya'ta'ítayaca i jájtyij a'ájna jo'tij ja'ajmui'yéjmee

ti'ij ajtyá'astij i játya'naj jitze ti canyáatimee i jirij jitze.

¹¹ A'ij mu mij i jájtyij ya'caa i tyi'tyán simuáruunyij maj tyityaací'ij;

a'ij mu majta jin tyámua' naa tyí'tyeya'caa i púuru'uj maj huaci'ij.

¹² A'ájna jo'tij joo'ástimee i játya'naj

a'áa mu tyojóo'ito'rityee i pína'see jútye' maj rá'rie,

ja'ñi mu cí'xicaa, a'íjci jitze i ti tyi'tyáxamue' i ciyéj!

¹³ Muáaj paj a'ñin pué'een i ti tyí'ipuj a' itzitáj

a'ájna jo'paj muáaj ja'chej, jútye' imuáj u tajapúa';

matí'ijta ca'nyíin jin huatyéviyej a'ij paj jin tyámua' tyeetyátoosij i chuéj.

¹⁴ Petyí'tá'caa ti ajnyéj i ixáj mej mij i tyi'tyán jáacua'nyij,

ajta i ityei'rij tyeétyee maj tyí'huastee

mej mij tyo'tácua'nyij i cháanacaj japua,

¹⁵ a'ájna i cue'ráj ca'nyíjra'aj ti hua'tá'caa,

i nahuáj, mej mij a'ájna jin huatóotyama've'en

ajta tyámua' naa jéetze' tyu'taséjre'sij i hua' nyéerimij quee i aséityij jime'.

16 Ajta tyámua' naa tyí'huose'en i ti tyú'uu,
i jucúj a'áa ti jo'váatimee a Líbano Tavástara' ti jaahuástej.

17 A'íj mu jitze tyúu'ito'rityee i pína'see maj jéetze' cíle'en,
majta i cuaxúj a'áa mu jóoche'tyee i jucúj jitze.

18 Ajta a'íjci jitze i jiríj ti ajtáti'ijmee a'áa mu jó'ci'ij i chíutyee
simuáruunyij,
ajta i tyetyéj tzajta' mu jóo'ava'tacaa i jejtzíj.

19 Pajta i máxciríe' huatyátaahuaca' tyej tyij jáamua'reej a'náj ti
putyí'rici;

i xicáj pu ajta jamua'reej a'tzáaj ti ancájrutyey.

20 Ajta i tíca'rij huataséjre'sij ti'ijta huatyéchumua'rej,
aj mu mij huataséjre'sij i tyi'tyán itzitáj maj tyityaac'íj.

21 I muajyéj mu cí'xicaa mej mij tyi'tíj huatyéevi',
a'yaa mu tyá'huavii i Dios ti'ij tyi'tíj huo'tá'an maj jáacua'nyij.

22 Ajta ti'ijta i xicáj eeré'nyej, aj mu mijta jo'jú'un
majta je'en huatyéjisij jo'tíj ja'tyásta'najmee.

23 Aj pu'ij té'ej i tyáati' eeráamej ti'ij a'áa jó'me'en jo'tij tyajá'muarie'
ajta je'en tyí'muarie'en 'asta na'aj quee huaré'chumua'rej.

24 ¡Jéehua paj tyú'taahuaca', Tavástara'!

A'íj paj jin tyú'taahuaca' i paj jin jéehua tyu'yí'tin;

¡i cháanacaj japua pu tyi'sejre' néijmi'i paj muáaj tyú'taahuaca'!

25 A'áa pu já'sejre' i jájrij, antayóoj ajta huápu'ij va'tíj séejre',
jo'maj jéehua i tyi'tyán tyityaja'xoo,

maj vivéejmee ajta i maj cíle'en;

26 a'áa mu majta i báarcuj já'cñnyej, a'áa mu majta já'sejre' i tyi'tyán
maj tzñny'i're',

a'íjna i ti tzñny'i're' muáaj paj jaatyátaahuaca' pej pij a'íj jin
huáhuajca.

27 Néijmi'i mu a'ímaj muéetzij jimi tyi'ijchó've'

pej pij tyihuo'tá'an i maj tyú'cua'nyij a'tzáaj ti a'yan hua' jimi tya'tácaj.

28 Muáaj paj tyihuo'tá'sij, a'íj mu mij tya'ancuriáa'sij;

a'muáca' paj jin tyihuo'tá'sij, majta je'en a'ímaj tyámua' naa ty-
ityaatajú'xaj;

29 tìpua'aj puaatyá'avaaj hua' jimi, metyu'tátzñnye'ej;

tìpua'aj pequee che' huo'tá'an maj ucayáatiyi'can, a'íj mu cui'nyij
majta je'en majtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj.

30 Ajta tìpua'aj a'júuricamej upahuojo'ta'ityi're'en, a'íj mu huose'en,
a'yaa pej pij tyá'ajcuare'en ti'ij naa huasé'rihua'an i cháanacaj.

31 ¡Jusén pu jin séejre' a'íjna i Tavástara' ti jin naa huasé'rin!

¡Tavástara' pu jutyamua've' je'ej ti tyi'tíj tyu'tyátaahuaca'!

32 I cháanacaj pu juvivej ti'ijta a'íjn jaaséj,

¡ajta ajcitzujtarij i jiríj tìpua'aj a'íjn ja'ajtamuárie'en!

33 Nyati'ij nyáaj nyooj séjre'ej nyajta júurij,
nyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi nyaj Dios.

34 A'yaa nu tyá'xie've' ti ja'ráanajche i Tavástara' je'ej nyaj tyi'riá'mua'sij,
 ji'nye a'ij nu jimi jatyoovej i nyaj jin huatányetyamua've'en.
 35 ¡Miche' huaria'xij i cháanacaj japua i maj tyí'xana'cire'!
 ¡Miche' antyipa'rej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!
 ¡Tyámua' nu teetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nyajuuricamej jime'!
 ¡Alelúuyaj!

105

Je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

1 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara'!
 ¡Siajta jaariá'xaj je'ej ti a'ín antyapuaj!
 Siahuo're'ixaatye' i chájta'naj jitze je'ej ti a'ín tyí'muarie'.
 2 Siajta tyu'táchuiicaj a'ij jitze ma'can.
 ¡Xaataxáj je'ej ti a'ín va'cán jin tyí'muarie'!
 3 Siajta a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en i ti tyámua' een i ti jin antyapuaj.
 ¡Che' jutyamua've'ej i hua'xiéjnyu'caa a'íjma i maj jahuoo i Tavástara'!
 4 A'ij xu jitze huatyóoca'nyej i Tavástara', siajta a'íjci jitze i ti jin néijmi'i putyí'uurej;
 Tavástara' xu jitze a'náj tina'aj tyí'ca'nyej.
 5 Xo'támua'reej ti a'ín va'cán jin tyí'muarie' ajta naa tyu'sé'rin,
 ajta je'ej ti a'ín tyaataxájtaca' i ti jin tyu'ta'íjtaca',
 6 mua'aj, i siaj a'ij jitze eeráma'can i Abraham i ti jahuiire',
 mua'aj, yójmua'mua' a'íjci i Jacob, a'ín ti jamua'antyíhuoo.
 7 A'íi pu a'ín pué'een i Tavástara', taj Dios;
 ja'íi pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!
 8 Tyij ajta mue'táj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj mutyojo'me'en
 capu a'náj yo'huá'xij tyi'táj ti jin tya'tóoraj i junyúucaa jitze,
 9 a'íjci i ti jin tya'táratziiri' i Abraham,
 ajta tyi'táj ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi i Isaac
 10 a'yaa pu ajta tyeetyájtóo ti'ij nyúucarij maj jin tyu'ta'íjtaj a'íjci jimi i Jacob,
 ajta a'íjna jin jusén jime' tya'tácaj a'íjma jimi i Israel maj jitze ajtyáma'can,
 11 ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
 "A'ij nu i chuéj muaatás'ij a'áa ti ja'ajtyáma'can a Canaán
 a'yájna ti'ij muéetzij ti muáaci'tyij pata'aj pij ja'ancuriá'an."
 12 A'íimaj i maj cíi mana'aj ará'axcaa,
 majta je'cáj i maj séej chuéj japua já'ma'can,
 13 a'yaa mu mij a'íimaj tyityajú'ca'aj séej chuéj japua majtáhua'aj séej chuéj japua
 jo'maj séecan tyejé'ijtaj majtáhua'aj jo'maj séecan tyejé'ijtaj,
 14 Dios pu quee tyu'tá' ti'ij tyi'táj je'ej pua'aj huó'uurej,
 ajta tyámua' tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'ijtaca'aj a'yan tijin:
 15 "Je'ej huá'uurej a'íjma i nyaj hua'antyíhuoj

caxu siajta je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj nye jitze ma'can tyí'xaxa'aj."

16 Ajta tyu'tá' mej mij huatatájcun a'íjci chuéjra' japua, ajta néijmi'i tyihuáa'ri'ri' i ti tyí'cue'ri'.

17 Ajta a'íjma jimi pu anaquéej huata'ítyaca' a'íjci i José, a'íjci i maj a'yan tyáatooca'aj ti'ij i ti ca'nyéjrij jin tyí'huiire'.

18 Majta cadéenaj jin tyaapuéj i icájra'an jitze; ¡majta a'úun ye'tyáanaj jo'tij tyapúusti' jin tyeje'tyánami'!

19 A'íjna i nyúucaria'ra' i Tavástara' pu jaatyéesej a'íjci i José, 'asta na'aj quee a'yan tya'róo'astej je'ej ti i José tyu'taxájtaca'.

20 A'íjna i rey, i ti mui'caa tyí'ijtya'ca'aj i tyeítyee, a'íj pu a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij ji'rátóonyij jo'tij je'tyánami'huaca'aj,

21 ajta ja'antyíhuoj ti'ij tyu'ta'íjtaj ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jo'tij a'ín ja'chej,

néijmi'i jime' tyi'tíj ti a'ín tyícha'íica'aj,

22 ti'ij tyihuó'mua'tyen ajta tyámua' tyihuo'cámua'riitye'en a'íjma i maj tyí'ijta ajta a'íjma i huásij.

23 Aj pu'ij té'ej a'ín mujo'vé'mej i Israel, a'ín ti'ij pué'een i Jacob, a'yaa pu'ij a'áa tyejé'chajca'aj a Egipto ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can,

a'íjci japua i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cam.

24 Dios pu'ij tyu'tá' mej mij huápu'ij huatámui'rej i tyeítyeristyamua'me'en,

majta je'en jéetze' huatyóoca'an mequee a'íimaj i maj Egipto já'ma'can.

25 Ajta a'yaa pu huó'ruuj mej mij i maj Egipto já'ma'can

huá'anchueere'en a'íjma i tyeítyeristyamua'me'en

ajta mej mij huo'cuanamuan i Dios maj huiire'.

26 Aj pu'ij Dios Moisés ujo'ta'ítyaca' i ti jimi tyí'huiire',

ajta a'íjci i Aarón, i ti ajta arí ja'antyíhuooca'aj,

27 a'íj mu mij a'yan huaríj i maj jin tyámua' tyo'taséj i Dios jimi a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij:

¡majta jéehua tyu'séj a'íjci japua i chuéj Cam ti tyaja'rájtyapuaj!

28 Dios pu tíca'rij ujo'ta'ítyaca' i ti jin néijmi'i tya'vá'naj,

majta i Egipto maj já'ma'can camu ja'rá'astijrej i nyúucaria'ra'.

29 Ajta tyu'tá' ti'ij xúure'ej huatyóotaahuaj i jájtyij ti mui'yej i játya'naj jitze,

ajta néijmi'caa huácuij i hue'tyé;

30 jéehua pu ajta taachuísee ujo'ta'ítyaca' a'íjci chuéjra' japua, a'áa mu mij majta ja'rá'aj jo'tij i rey já'hui'care'ej.

31 Dios pu tyu'taxájtaca', mati'ij mij jéehua i xie'rúj huataséjre maj cále'en ajta maj vivéjme

néijmi'que' mu mij oorióonajchaca' i chuéj japua a'áa ti ja'ajtyáma'can a Egipto.

32 Ajta quee víityee ujo'ta'ítyaca', sulu a'íj pu'uj i tyéetyee ajta tiéj a'íjci japua i chuéj a'áa ti huataca'aj.

33 Ajta yo'riej i úuvaj maj jahuastya'ca'aj ajta a'íjci i xápua' maj jata'ítyi'rica'aj;

¡tye'entyipúa'rij i ti tyú'uuca'aj a'ájna a Egipto!

34 Dios pu tyu'taxájtaca', majta je'en i vítzi'cií huataséjre;

¡majta jéehua huápuí'ij ará'axcaa, capu ij i'riitaca'aj maj huo'tyé'iten!

35 ¡Majta néijmi'i tyu'riá'xij i tu'píj itzitáj ti tyú'uuca'aj

majta néijmi'i i chuéj japua ti tye'ejnyájca'aj!

36 ¡Ajta huo'cuij, a'ájna a Egipto,

a'íjma i hua'yojmua' maj anáatya'aj huanánie'huaca' a'áa maj já'ma'can!

37 Aj pu'ij té'ej i Dios hue'ráavi'tij i jutyéityeristyamua' a'ájna

majta a'íjna jo'tií i ooroj majta i pláataj,

ajta quee síij ti hua' jitze ajtyáma'can tyi'tíj jin tyu'puéjtyi'huaca'.

38 A'íjma i Egipto maj já'ma'can mu huatóotyamua'vej mati'ij huo'séj maj jo'cíj,

ji'nye huápuí'ij mu tyí'tziinya'ca'aj.

39 Dios pu jéetirij ujo'ta'ítyaca' ti'ij hua'vá'naj

ajta tiéj ti'ij tíca' huo'tyátatzavi'tye'en.

40 Majta a'íj tyu'táhuoo i maj tyú'cua'nyij, aj pu'ij so'ríj ujo'ta'ítyaca',

majta a'íj jin tyámua' naa tyityaatajú'xaj i páan jútye' ti je'cáanyej.

41 Ajta i tyetyéj ti tyétyee pu ajtyátaaraca', aj pu'ij jájtyij a'íj jitze eerámui'yaca'

a'íj pu'ij huatámui'yaca' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a'yájna ti'ij játya'naj.

42 Ji'nye a'íj pu ootámua'reeri' i ti tyámua' een i ti jin tya'tóoratziiri'

a'íj ti a'yan tya'táratziiri' i Abraham i ti jahuiire'.

43 A'yaa pu'ij i Dios tyihue'ráavi'tij i jutyéityeristyamua' i ti arí hua'antyiíhuooca'aj,

mua'antyiíjhuaj a'íjci jime' maj huatóotyamua'vej,

44 ajta je'en a'íj huo'ta' i chuéj séecan ti jimi ajtyáma'can taca'aj

ajta a'íjci i ti tyú'ciiriaca' a'íjma i tyu'muáriej i séej maj chájta'naj jitze aja'chej,

45 mej mij tyu'tyátzaahuatye'en majta je'en a'yan huárinyij

je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tyí'mua'taj i Tavástara'.

¡Alelúuyaj!

106

Tyi'tíj maj jin a'náj tina'aj atyá'itze'rihua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ ¡Alelúuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íj pu tyámua' tyihuojó'mua'raj, ajta i ti jin taxie've' jusén jime' pu séejre'.

² ¿A'tanyíj pújoorej ti'ij jo'tyéeyu'xaj i ti jin tyu'tyáamue'tij i Tavástara'?

¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'yan tyaatatyójtzi're'en ti'ij jimi tyi'tyéevijtij?

³ Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' tyityetyúucha'ij

majta a'náj tina'aj tyámua' ricij.

4 Pano'támua'reej nyéetzij, Tavástara', patí'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'tyéityeristyamua'; nyéetzij paj nyamua'reeriaj patí'ij mujo've'me'en pej pij hua' japua huatányuunyij,

5 nyata'aj nyij nyáaj jaaséj i maj jin huatóotyamua've'sij a'íimaj i paj hua'antyíhuoj, nyata'aj nyij huatányetyamua've'en nyajta ootányatzaahuatye'en a'íjma jamuán i maj a' jitze ajtyáma'can.

6 A'yaa tu cha'taj tyana'aj tyityo'tyá'itzeerej mati'ij i tahuásimua'ci'ij; tu'ríj je'ej pua'aj tyityo'cájrurij, tyajta tyeríj je'ej pua'aj huaríj.

7 A'íimaj i tahuásimua'ci'ij, a'ájna a Egipto, camu tyu'tyátzaahuatyej je'ej paj muáaj hua' jimi va'cán jin tyu'muáriej, majta mu yo'huá'xij a'íjci i paj muáaj jin hua'xie've', camu majta muáanamuaajri' véjri' a'ájna jájritze' ti po'vij.

8 Ajta i Dios pu hua' japua huatanyúj, ajta huo'ta' mej mij jáamua'tyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej a'yaa pu huaríj ti'ij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i ti jin ántyapuaaj.

9 Ajta jajtyá'xij a'íjci i jájrij ti po'vij a'íi pu'ij aria'huaxij. A'yaa mu mij huáchiste' tyitya'antacáj a'íjci jitze i jájrij a'yájna ti'ij jo'tij quee já'tyi'tij.

10 A'yaa pu'ij hua' japua tyu'tanyúj a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire', ajta a'íjma jimi i maj hua'xana'va'ca'aj.

11 I jájtyij pu hua'vá'naj a'íjma i maj quee hua'séjramu'ca'aj ajta quee síj júurij huatyá'itzeerej.

12 Aj mu mij tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i Dios ti tyihua'táratziiri' majta je'en jimi tyu'táchuicaca'.

13 Majta jiye'tzín mu yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyi'tíj hua' jimi huáruuj, majta quee tyu'chó'vej mej mij jáamua'tyij je'ej ti tyi'tíj hua' jimi tya'tácatyíij.

14 A'ájna, jo'maj jujíimua'aj já'sejria'ca'aj jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa mu quee tyámua' huaríj a'íjci jimi i Dios a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj ti a'íin a'yan huárinyiiche' je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj.

15 Ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá' je'ej maj a'íimaj tyaatáhuaviiri', ajta a'íj pu uhuojo'ta'ítyi'ri' i cui'nyi'ra'aj maj jin huácuinyij.

16 A'ájna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaca'aj a'áa mu ja'anchueerej a'íjci i Moisés,

majta a'íjci i Aarón, a'íjna i ti tyámua' tyá'huíiria'ca'aj i Tavástara'.

17 Aj pu'ij i chuéj atyátaariaca' a'íi pu'ij ajo'cájrurij i Datán, majta je'en a'íjma i Abiram maj jitze ajtyáma'cantaca'aj.

18 ¡Ajta i tiéj ájtaa a'íjma jimi!

¡A'íi pu'ij i tiéj huo'tyáatiej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj!

19 Majta a'ájna i jiríj japua Horeb ti tyaja'rájtyapuaaj a'áa mu visáaru' huatyátaahuaca',

tyi'táj ooroj maj jin jaatyátaahuaca', a'íj mu mij huatyánajchaca':

²⁰ ja'íj mu seequéj huáruuj i Dios ti naa huasé'rin

a'íjci jime' i tyi'táj ti a'yan huasé'rin ti'ij túuru' ixáj ti cua'caa!

²¹ Meyo'hua'xij i Dios, i ti hua' japua huatanyúj,

i ti va'cán jin tyu'muáriej a'ájna a Egipto,

²² ajta jéehua tyámua' tyú'ruuj i ti naa tyu'sé'rin a'íjci japua i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Cam

ajta i maj jin je'en tyo'taséj a'ájna a jájritze' ti po'vij.

²³ Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' ti hua'antypua'ritye'sij;

ajta a'ájna i Moisés, a'ín ti ja'antypuhuoaj, a'í pu hua' jimi ajo'tyéechaxi

ajta je'en jaatyápua'rij i Dios ti jin nyu'camui'ca'aj,

a'í pu'ij quee tyu'tá' ti'ij hua'antypuá'ritye'en.

²⁴ A'yaa mu mij majca'huáyee quee tyaataxie'vej i chuéj ti naa huasé'rin,

majta quee tyá'antzaahuaj je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri',

²⁵ majta i ju'ináamua tzajta' je'ej pua'aj tyaataxájtaca' i Tavástara', camu majta ja'rá'astej je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca'.

²⁶ Aj pu'ij a'ín ajméjca'taca' ti'quij a'yan tya'tóoratziiiri'

ti tyu'tá'sij mej mij huácu'nyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

²⁷ ti a'yan ajta tyihuá'cu'nyij a'íjma i maj hua' jitze eerányesij

ajta je'en huojocuíxi'ij a'íjma tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

²⁸ Majta je'en ca'nyérij jin tyu'tyáhuí a'íjci jimi i Baal-peor,

a'íj mu majta tyú'cuaa i ti tyu'támu'vejrityihuaca' a'íjma jimi i dioosij maj quee júurij.

²⁹ Majta jájriaaxiej i Dios a'íjci jime' i maj jin je'ej pua'aj huaríj,

aj pu'ij jéehua cui'nyi'ra'aj hua' jimi huataséjre.

³⁰ Ajta a'í pu ájchej i Finees ti'quij jaajé'caj a'táj ti pué'eenye',

a'yaa pu'ij tyu'tyápua'riaca' i maj jin tyí'cucui'ca'aj,

³¹ Dios pu'ij tyámua' jo'taséj je'ej ti tyi'táj jin tyámua' huaríj,

mej mij jusén jime' jaxájta i hua' huásimua' jimi ajta a'íjma jimi i hua'yojmua'.

³² A'yaa mu majta huaríj ti'ij i Dios tyinyú'caj

véjri' a'ájna jo'tij ja'rájmuaa a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Meribá, a'í mu mij pué'eenye'

ti'ij i Moisés jimi je'ej pua'aj atyojo're'nyej,

³³ ji'nye a'í mu quee ca'nyíjra'aj jaatá'

a'íj pu jin cha'na'aj tyí'xajtaca'aj ajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tyáxajtasima'aj.

³⁴ Camu hua'antypua'rityej a'áa maj jo'cháatima'caa

jo'tij i Tavástara' a'yan tyihuojo'ta'íjtya'ca'aj mej mij hua'antypuá'ritye'en.

³⁵ Sulu a'yaa mu huaríj,

a'íjma mu antyanaxcaca' i maj quee tyá'tzaahuatye'

majta je'en a'yan tyaari'rej je'ej maj a'ímaj tyityaajú'ca'aj,

³⁶ a'íjma mu i sánturij huatyánajchaca',

a'í mu mij pué'eenye' mej mij a'ímaj je'ej pua'aj tyityojo'vej,

37 ji'nye a'íimaj mu huo'támu'vejritaca' i juyójmua' maj tyétyacaa ajta
i maj úucaá

a'yan metyihuo'cui'ij a'íjma jitze ma'can i tyiyáaru'uj.

38 Majta a'íjma huácuij i maj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj,
hua' xuure' i hua'yojmua' maj úucaá ajta maj tyétyacaa,
a'íjma mu mij huatámu'vejrityej i dioosij Canaán maj já'ma'can.
I chuéj pu je'ej pua'aj huaríj a'íjci jime' i hua' xúure'ej,

39 a'íi mu mij majta je'ej pua'aj huaríj majta huóoxana'cirej
néijmi'i jime' i maj jin huápu'i'ij je'ej pua'aj tyityo'cájruij.

40 Tavástara' pu huápu'i'ij tyinyú'caca' a'íjma jimi i
jutyéityeristyamua',

ajta huo'taxána'vej, a'íjma i maj jitzan ajtyáma'can taca'aj;

41 ajta ahuojóohua'xij a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye',
a'íi mu mij hua' jimi tyu'ta'íjtaca' i maj hua'ajcha'íire';

42 a'íimaj mu huo'tzíinajraa i maj hua'ajcha'íire',
majta huo'tyáxaahuataca' je'ej maj a'íimaj tyihuo'ta'íj.

43 Dios pu mue'tíj hua' japua huatanyúj,
majta a'íimaj camu a'yan huaríj je'ej ti a'ín tyihuo'xá'pu'i'intari'tzej
a'íi mu mij jó'vej tyi'tíj maj jujíimua'aj jin je'ej pua'aj huaríj.

44 Ajta a'yájna, tí'ij huo'séj maj quee je'ej jájtyoove'ej
ajta huó'namuajri' maj juyiinyaca'aj,

45 aj pu jo'támua'reeri' je'ej ti hua' jimi tya'tóoratziiri'
aj pu'ij seequéj huóoruuj,

ji'nye huápu'i'ij pu va'cán jin taxie've',

46 ja'yaa pu'ij tyu'tá' mej mij i maj je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj
tyámua' naa metyihua'ajcha'íij muá'ra'nyij!

47 ¡Tajapuá paj huatányuunyij, Tavástara' taj Dios!
¡Pajta tíi'rátoonyij hua' tzajta' i maj séej chuéj japua jo'cháatimee
tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jitze ma'can je'ej paj ántyapuaj,
tyata'aj tyij tatyámua've'ej tyetyimuaatatyójtzi're'en!

48 ¡Che' tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze
ajtyáma'can,

che' a'yan tyí'sejria'aj jusén jime'!

¡Miche' néijmi'i a'yan tyu'taxáj tíjin: "Che' a'yan tyá'ra'nyij"!

¡Alelúuyaj!

107

Je'ej ti a'náj tina'aj tyí'taxie've' i Tavástara'

1 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua'
tyihuojó'mua'raj,

ji'nye jusén jime' pu séejre' i ti jin taxie've'.

2 Miche' a'yan tyaataxáj a'íimaj i ti Tavástara' hua' japua huatanyúj,
ti hua' japua huatanyúj a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire',

3 i ti hua'ajsií hua' tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can

ajtyapuáj pujmua' maj já'sejria'ca'aj majta áatyej pujmua',

a'áa maj já'sejria'ca'aj jo'tíj i xicáj jé'ejnyinyiij majta jo'tíj ja'ancáru'pij.

4 A'áa mu mij jo'vátzij jo'tij quee já'tyi'tij ajta jéehua jó'saata',
camu mij jatyoova'aj i juyéj chájta' ti jó'nyee mej mij a'áa
ja'huóchejtye'en,

5 matájuca'aj majta í'cuca'aj,
¡majta meríj á'cui'ihuaca'aj!

6 Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej Tavástara' mu jimi hu-
atyéenyuj,

a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj.

7 Aj pu'ij té'ej tyámua' naa tyihuo'cájuyetyej
mej mij chájta' ja'rá'astij majta je'en a'áa ja'huóchejtye'en.

8 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i ti taxie've',
¡ajta je'ej ti tyámua' va'cán jin tyí'uurej i tyeítyee tzajta'!

9 Ji'nye a'íi pu jaatá'sij ti huaye'en a'íjna i ti í'mu'uj
ajta jéehua tyaata'sij i ti tyí'cue'ri' a'íjci i ti l'cuaj.

10 Huápuí'ij pu huatíca'ca'aj a'ájna jo'maj já'chajca'aj,

a'íi pu hua'tyánaamuaj i maj jin juxaamuíjritya'ca'aj ajta i cadéenaj,

11 a'íjci jime' maj quee a'yan huaríj je'ej ti i Tavástara' tyu'ta'íjtaca',
majta jaatyáxaahuataca' je'ej ti tyihuo'xá'puí'íntari'tzej i tajapúa' ti
já'sejre'.

12 Dios pu a'íj huo'ta' i ti huápuí'ij muárie'rij;
mue'távitzaaaj, ajta quee a'tíj huá'huíria'ca'aj.

13 Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi
huatyéenyuj,

a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj;

14 ajta hui'rájtoj a'ájna jo'tij huápuí'ij jo'tíca'
ajta hua' japua huatanyúj mata'aj mij quee che' ji'qui'huaj i cadéenaj
jime'.

15 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i ti taxie've',
¡ajta je'ej ti va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeítyee jimi!

16 ¡A'íi pu tyu'tyáaaraxij i puéertaj broonce ti jin tyí'taavijhuaca'aj!
¡Ajta tyí'ijná'xij tyi'tíj ti tyapúusti' jin tyí'taavijhuaca'aj!

17 I maj tyí'cucui' majta i maj je'ej tyityóomuajtyej
a'íjci jime' maj je'ej pua'aj huaríj majta tyi'íjxána'cira'ca'aj,

18 camu che' pújooriajva'aj maj tyi'tíj huácua'nyij;
¡muríj huápuí'ij á'cui'ihuaca'aj!

19 Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij huatyéenyuj i
Tavástara' jimi,

a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyi'tyóomuajtyajca'aj;

20 junyúucaa pu ujo'ta'ítyaca', ti'quij tyihuo'huaa;
¡hua' japua pu'ij huatanyúj mej mij quee huácuí'nyij!

21 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' ti a'ín taxie've',
ja'íjci jime' i ti tyámua' va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeítyee tzajta'!

22 Sijta jimi tyu'támu'vejritaj sij a'íj jin tyaatatyójtzi're'en
sijta jutyamua've'ej jaataxáj je'ej ti a'íj ricij.

23 Jájritze' mu ajo're'nyej i maj tyí'to'racaria'aj.

Majta i jájtyij uja'ráxiria'xij a'íjci jime' i ju báarcuj,

24 a'áa mu mij, jo'tij huápu'i'ij ja'tyáati', a'áa mu jaaséj
i ti jin naa huasé'rin i Tavástara' ti tyú'taahuaca'.

25 Jéehua pu huatá'aacariaca' ti'ij i Tavástara' nyuUCAaj hu-
atánamuajre

a'íj pu'ij jin viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij;

26 aj mu mij jútye' jo'vátzij u tajapuá imuáj

majta je'en ajo'cájrupij tyétye' imuáj i jájritze';

¡meyo'riej i maj jin juca'nyajca'aj mati'ij tyu'tátziin!

27 A'yaa mu tyitya'antávitzaa'j mati'ij i maj ta'ruj;

¡capu tyi'táj je'ej tyihuo'tyáhuu' i maj jin jéehua tyu'yí'tihua'aj!

28 Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi
huatyéenyuj,

a'íj pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj,

29 ajta je'en jéetirij huatyátaahuaca' i japúutzarij ti atyúuta'hua'aj,

ajta huatyápua'riaca' i jájtyij ti á'xiria'ca'aj.

30 Mati'ij jaaséj ti naa hua'éenya'aj i jájtyij japua, a'íj mu hu-
atóotyamua'vej,

Dios pu'ij a'áa huojóovi'tij jo'maj a'íjmaj a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj.

31 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' ti a'íin taxie've',

¡je'ej ti a'íin tyámua' naa tyí'uurej i tyeétyee jimi!

32 ¡Ca'nyíin xu jin jaataxáj mati'ijta néijmi'i tyúusiire'en!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna jo'maj i huásij jóosiire'!

33 Tavástara' pu a'yan ja'uurej i játya'naj ajta jo'tij ja'ajréxaj

ti'ij jo'tij quee já'tyi'tij ajta i chuéj ti huáchij,

34 ajta a'íjci chuéj ti jí're'en a'yaa pu ja'uurej ti'ij chuéj ti quee tyi'táj
huíire',

a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'áa maj jo'cháatimee;

35 ajta jo'tij quee já'tyi'tij a'yaa pu ja'uurej ti'ij jo'tij ja'alaguun

ajta jo'tij i chuéj jo'huáchij ti'ij jo'tij ja'rájmuua;

36 a'áa pu tyámua' huaja'uurej a'íjma i maj tajcuj,

a'íj mu mij chájta'naj huatyátaahuaj.

37 A'íj mu tyí'huaste'en, majta úuvaj huiitye'en

jéehua mu mij tyí'ciityej.

38 A'íj pu'ij tyámua' tyihuo'tyátoosij, tyu'tá'sij mej mij huatámui'rej

ajta mej mij majta huatámui'rej i huá'ya'muaj.

39 Ajta tipua'aj muáacui'nyij majta quee che' a'chu ará'axcaj

a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyihuá'uurej,

ti quee tyámua' tyé'yi'ij hua' jimi majta japuéjtzitarej,

40 Dios pu ahuóohua'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej

ajta tyu'tá'sij mej mij jó'vetyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij ajta quee aja'
juyéj.

41 A'íj pu huo'tyáhuíire'sij i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci jime' maj
japuéjtzij;

¡huo'ta'sij mej mij huatámui'rej i tyeítyeristyamua'me'en a'yájna
mati'ij i ya'muáatye'e!

42 Mati'ij a'íj huaséj, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, majta a'íimaj quee che' huatányuusij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

43 A'íjna i ti tyámua' metyóomua'rej, a'yaa pu jimi tyúuxie've' ti a'íj mua'reeriaj ajta yo'itéej já'ra'nyij i Tavástara' ti jin taxie've'.

108

Nyaxiéjnyu'caa pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj

Cuíinarij ajta i chuúicarij David ja'a'rij

1 Nyaxiéjnyu'caa pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj, nyaj Dios, ja'yaa pu tya'ajxie'vi'ra' ti muéetzij jimi tyu'táchuiicaj!

Huájisij, nyajúuricamej;

2 xaatájisij, áarpaj ajta canárij;

inyáajistej i ti jájcuan huatapuá'rij!

3 Chuúicarij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',

hua' tzajta' i tyeítyee nyajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

4 Ji'nye jéetze' paj va'cán jin taxie've' quee i tajapuá ti séejre'.

Í paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti séejre'!

5 ¡Nyaj Dios, muáaj paj japuan aja'seejre' i tajapuá ti séejre'!

ajta i paj jin naa huasé'rin néijmi'que' pu orióonajchi i cháanacaj japua!

6 A'íj paj jin tajapuá huatányuunyij i paj jin néijmi'i putyí'uurej,

ta'aj ij huó'huiire'en a'íjma i paj hua'xie've'.

¡Pata'aj taatájeevej!

7 Dios pu tyu'taxájtaca' a'újna i ju tyejúuj tzajta' a'yan tijin:

“¡Nyenyetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem nyajta a'íj huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!

8 A'íjna i Galaad ajta i Manasés a'íi mu nye jitze ajtyáma'can;

Efraín pu a'íin pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze;

ajta Judá pu a'íin pué'een i itz'ij nyaj jin tyí'ijta;

9 Moab pu a'íin pué'een i nyaj jitzán anányamuejtye'en;

nyajta i nyaj ca'quéj a'íj nu japua jaráriesij i Edom,

nyajta tyu'táchuiicaj nyati'ij tyu'tyámue'tin a'íjma jimi i filisteos!”

10 ¿A'tanyij ná'vi'tin a'ájna jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti curiá'nami'?

¿A'tanyij nu'cájuyetyej a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Edom?

11 Ji'nye muáaj, taj Dios, muáaj paj per'ij matuuhua'xij,

¡capáj che' hua' jamuán ujó'mej i tyétyacaa maj tájime' nyo'sii!

12 Taatáhuiire' a'íjci jimi i ti tájcha'íire',

ji'nye capu tyi'táj huiire' i tyévi'j ti jin tyí'huiire'.

13 Va'cán tu jin tyí'mue'tin a'íjci jime' i Dios ti taatyáhuiire'ej,

ja'íi pu'ij huo'tzínajra'aj a'íjma i maj tájcha'íire'!

109

I ti tajapua huatanyuusij a'ijci jimi i juées ti va'cán jin tyi'tyéjvee
 I ti a'ijna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuficarij David
 ti ja'a'rij

¹ Taj Dios, capáj quee ave'nyuuca'an nyati'ij a' jimi tyényuusime'en,
² ji'nye i hua' tyenyij i maj tyí'hue'tacaa ajta i maj je'ej pua'aj
 tyityetyúucha'ij

a'íi mu nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
 ajta quee a'yan tyí'ja'yájna mati'ij nyéetzij tyí'nyaxaj.

³ A'íi pu nyeria'naa i maj jin nyaxana've'ej je'ej pua'aj metyí'nyaxaj,
 majta cha'mana'aj je'ej pua'aj nya'uurej.

⁴ Nyáaj nu hua'xie've', majta a'íimaj mu nyenyo'si'tye'ej;
 ajta nyáaj nu huatyényuusij.

⁵ A'íi mu je'ej pua'aj náaruj a'ijci jime' nyej nyáaj tyámua' tyi-
 huá'ajcha'ij,

ajta a'ijci jime' nyej nyáaj hua'xie've', a'íi mu nyaxana've'.

⁶ A'ij paj jimi juées ajo'tyéjchetyij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,
 ajta je'en a'ín jitzán tyo'ojpuá'ritye'en i ti japuan huatanyuusij,

⁷ miche' néijmi'i jitzán tyo'ojpuá'ritye'en a'ájna jo'maj puéjtzij yo'tá'sij;
 miche' a'íimaj puéjtzij jaatá'an i maj jahuiire'.

⁸ ¡Che' quee a'chu á'tyeevi'in júurij

ajta je'en sáij tya'ancuriáan tyi'táj ti tyí'ijcha'íica'aj!

⁹ ¡Miche' i yójmua'mua' xá'ricaanyij pué'eenye'

ajta i íira'ra'an antyúusiijtare!

¹⁰ ¡Miche' i yójmua'mua' ahua'ca'an túmii mahua'huavíiraj!

Majta ahuojóohua'xij jo'tij i tyihuá'chí'ij tyojo'tyú'uunyi'huaca'.

¹¹ Ajta néijmi'i tyo'jótinyij i túmii ti tyú'nyijtye'

tyi'táj ti je'ej a'ín tyí'ijcha'íica'aj.

Majta tyeítyee maj quee huá'muajtyej

miche' a'ín tyihuo'náhue' tyi'táj maj huamue'tij a'ijci jime' maj
 tyu'muáriej.

¹² Che' quee a'táj séjre'ej ti'ij a'ij áancu'vaxi'in

ajta i yójmua'mua' i maj xá'ricaanyij pué'een.

¹³ Miche' antyipua'rej i maj hua' jitze eeráma'can,

che' ajta jusén jime' jó'vetyij je'ej maj tyitye'entyímu'tacaa.

¹⁴ Che' i Tavástara' jo'támua'reej tyi'táj ti jin quee xá'puí' huaríj i
 táatajra'

ajta quee a'náj jo'rio'uunaj i náanajra' ti jin huóoxana'cirej;

¹⁵ che' i Tavástara' jusén jime' jamua'reeraj i hua'xana'cira'

ajta jo'rio'uunaj i cháanacaj japua i maj jin jamua'reerej.

¹⁶ Capu a'náj a'yan tyi'riá'mua'aj ti'ij tyihua'cu'vej,

i maj quee je'ej tyéejviicue' i maj quee óotzaahuatye' ajta i maj je'ej
 tyityóomuajtyej

a'íijma pu huatavéen 'asta na'aj quee huo'cuij.

¹⁷ Ji'nye a'íi pu jéetze' ja'ránajchaca' i ti je'ej pua'aj een,

¡miche' je'ej pua'aj jáa'uurej!

Capu jaataxié'vej maj tyámua' tyeetyátoonyij,

¡che' quee ij a'náj tyámua' tyí'sejria'aj!

¹⁸ Che' a'íjna jin cánami'huaj i ti je'ej pua'aj een a'yájna ti'ij cáanarij
jime' ti cóonaj;

che' ajta tzajta' utyéenyej jucáara' jitze ajta i caríira' jitze
ti'ij jájtyij ti pué'eenye' nusu ti'ij asétyij,

¹⁹ ¡che' a'yan tya'cáanaj ti'ij i cáanarij
ajta je'en a'yan tyeetyácajtje'en ti'ij i ti jin ahuóoji'que'!

²⁰ ¡Che' a'yan tyihuo'nájchitye'en i Tavástara' a'íjma i maj
nyéjcha'íire'

ajta a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj!

²¹ Pajta muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin
ántyapuaj, pajta tyámua' tyinaatyécha'ín.

¡Nyajapuáj paj huatányuunyij, a'íjci jime' paj tyámua'
tyihuojó'mua'raj pajta taxie've'!

²² Huápuí'ij nu quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej jájtyoovej,
nyetyi'puejtyi' i nyaxiéjnyu'caa jitze,

²³ a'yaa nu tyaja'huányapua'rixí'ij ti'ij i quéenyi'istarij,
¡ajta i áacaj naatyása'rieéchij ti'ij a'íjci i vítzi'ij!

²⁴ Nyatunúj jitze nu tyényeviveesij a'íjci jime' nyaj quee che' tyí'cua';
nyajta nyeríj tyáhuasij a'íjci jime' ti cue ráj tyná'ítziítje'.

²⁵ ¡Nyáaj nu a'ín pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej i tyeítjee!

¡Matí'ijta naaséj, a'íi mu je'ej tyi'nyaxáataj nye jimi mue'cámu'vajra!

²⁶ Naatáhuíire', Tavástara' pajta nyaj Dios;

¡nyajapuáj paj huatányuunyij, a'íjci jime' i paj nyaxie've'!

²⁷ Miche' a'yan tyáamua'reej paj muáaj, Tavástara',
a'íjci jin a'yan huaríj a'muáca' jime'.

²⁸ Capu je'ej tyij majta je'ej pua'aj tyinaatyátoonyij,
ji'nye muáaj paj tyámua' tyinaatyátoosij.

Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj

ajta je'en a'ín huatóotyamua've'en muéetzij ti muahuíire'.

²⁹ ¡Miche' i maj nyéjcha'íire' huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj!

¡Che' a'ín hua'cáanaj i maj jin jutyevi'ra' a'yájna ti'ij i máancaj!

³⁰ Nye tyenyij nu jin tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara',

¡nyetyaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' jéehua i tyeítjee!

³¹ Ji'nye a'íi pu japuan huatányuusij i ti quee je'ej tyéejviicue'

a'íi pu'ij jaatyáhuíire'ej a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ja'uurej.

110

Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij a'íjci i rey

Chuícarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa i nyavástara' tijin:

“Huayíixi'ij íyee'ej nyamuáca'ta' pujmua',

'asta nyana'aj quee nyáaj hua'antyímue'tin i maj muájcha'íire

mej mij a'áa ja'séeria'aj muá'ra'nyij a' íicaj jityej.”

² A'ájna a Sión, a'íjna i Tavástara' pu muaatátuuiire'sij

i itzíj, i ti jin ámiteere' paj muáaj tyu'ta'íjtaj.

¡A'yaa pej pij tyihuo'ta'íjtje'en, a'íjma i maj muájcha'íire'!

³ A'íjma mu a'tyéítyeristyamua' muaatátuiire'ej
 a'íjci xicáara' jitze i paj jitzán tyu'tyámue'tíj.
 A'íjci japua i jiríj tí tyámua' een,
 ajta a'yájna tí'íj i tí huariéenajyi'íj tí'íjta huatapua'rej
 a'íj paj jín tí'íj pu pana'aj jajajcuare' tí'íjta i xicáj eeré'nyej.

⁴ Tavástara' pu arí tyi'tíj jín tya'tóoratziiri',
 ajta je'en néijmi'i jín a'yan tya'róo'astej:
 "Muáaj paj puaríj jín tyi'tyéjvee jusén jime',
 a'yájna tí'íj ajta i Melquisedec tí jín tyi'tyávaaca'aj."

⁵ Tavástara' pu amuáca'ta' já'sejre';
 a'íjci xicáara' tí jitzán tyinyú'caj, a'íjma pu antyipuá'ritye'sij i maj rey
 jín tyityetyu'uj;

⁶ ajta puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
 mui'chítvee pu'íj aja'ajsiire'ej;
 jhua' mu'uj pu tya'rátaaraxi'íj néijmi'que' i chuéj japua!

⁷ A'íjci i juyéj jitze, a'áa pu já'ye'en i áchij jitze,
 a'íj pu'íj i jájtyij ca'nyíjra'aj jaatá'sij tí jájcuaj.

111

Tyiche' jaatáchuiicaj je'ej tí i Dios tyi'muarie'

¹ Alelúuyaj.

Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jín tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'
 a'ájna jo'maj i tyeítyee jóosiire' maj tyámua' een,
 a'ájna jo'maj néijmi'i jóosiire'.

² Va'cán pu jín tyi'muarie' i Tavástara',
 majta i maj jaxie've', a'íj mu jitze tyúumua'tyej.

³ Naa pu huasé'rin je'ej tí tyi'muarie' ajta huápu'íj naa tyihúa'sejratye',
 ajta jusén jime' séejre' i tí jín tyámua' tyá'xa'pui'intare'.

⁴ Ajta a'yan jáaruuj tí'íj quee a'tíj yó'hua'nan i tí jín naa huasé'rin.

Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta quee jiyé'tzín tyinyú'caca;

⁵ cue'ráj pu tyihuo'tá'sij a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj,
 ja'náj tina'aj pu jamua'reej tyi'tíj tí jín tya'tóoratziiri'!

⁶ Huo'taséjratyej i tí néijmi'i jín putyí'uurej a'íjma i
 jutyéítyeristyamua',
 a'yaa pu'íj a'íjma tyu'tá' a'íjma tí tyía'rica'aj i maj quee
 tyá'tzaahuatye'.

⁷ Je'ej tí a'ín ricij tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna;
 a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej je'ej tí a'ín tyu'ta'íjtaca',

⁸ jí'nye jusén jime' pu tyámua' éenye'ej tyi'sejre'
 ajta a'yan tyu'tyátaavijhuaca' jí're'can jime' ajta huatoojé'yacan jime'.

⁹ A'íjma pu iirájtoo i jutyéítyeristyamua'
 ajta jusén jime' tyámua' jáaruuj i tí jín tya'tóoratziiri'.
 Dios pu tyámua' een ajta á'tyesi're'.

¹⁰ Ajta tyej tyij jéetze' tyámua' tyojo'itéej a'yaa pu tyúuxie've' tyaj
 jaatyátzaahuatye'en i Tavástara';

a'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij, tyámua' mu tyihuojo'itéej
 mua'ju'un a'íimaj.
 ¡Dios mu a'náj tina'aj tyi'tyóotzi're'ej muá'ju'un!

112

Tyi'táj ti jin jutyamua've' a'ájna i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij
 1 ¡Alelúuyaj!

Che' huatóotyamua've'en i tyéviij ti tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ij i
 Tavástará' jimi

ajta a'áj jitze jutyamua've' je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca'.

² A'íimaj i maj a'áj jitze eeráma'can i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij
 tyámua' mu tyityeetyátuihuaj majta tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.

³ A'ájna jo'tij a'íin ja'chej jéehua pu tyí'sejre' a'íin ti tyí'ijcha'ij,
 ajta a'náj tina'aj tyihua'puejve'.

⁴ Tatzárij pu séejre' a'ájna jo'tij jo'tíca'

tí'ij a'íijma huatyátatzavi'tye'en i tyeítjee maj tyámua'
 tyityetyúucha'ij,

ajta a'íjci i ti tyihua'cu'vej, ajta néijmi'i jin tyámua' tyi'tyúucha'ij.

⁵ A'ájna i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij tyámua' pu naa tyí'tyevij ajta
 tyu'nyijtye' tyi'táj maj jaatáhuaviiraj,

tyámua' pu ajta naa tye'cha'ij je'ej ti tyi'táj tyi'muarie',

⁶ a'áj pu jin quee a'náj tyi'táj jin eerá'itzeesij.

¡A'ájna i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'áj mu atamua're'rihua'aj
 muá'ju'un!

⁷ Capu tyi'tziinye' típua'aj tyi'táj je'ej pua'aj tyí'namuajre'ej;

xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, ajta i Tavástará' jitze tyí'ca'nyej.

⁸ Xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, capu tyí'tziinye',

ajta pu hua'a'tzej hua'ráasej a'íijma i maj jájcha'íire'.

⁹ Tyi'táj pu tyihuo'riáa'sij a'íijma i maj quee je'ej tyéejviicue',

a'náj tina'aj pu tyámua' tyi'tyevij,

ajta tyámua' naa tyúusejrataj séecan jimi.

¹⁰ A'íi pu'ij tyinyú'caj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij tí'ijta jaaséj;

ajta tí'ij quee je'ej huárinyij aj pu'ij ancuroci'máaj ja'mej i jutaméj
 jime'.

Capu tyi'táj huatyáhuire'ej je'ej maj tyá'xie've' i maj je'ej pua'aj
 tyityetyúucha'ij.

113

Tyiche' tyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi i ti tyámua' tyitájcha'ij

1 ¡Alelúuyaj!

Mu siaj jahuíire' i Tavástará', ¡setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaj!

2 ¡Che' tyámua' eenye' íjij ajta jusén jime'

i ti jin ántyapuaj i Tavástará'!

3 ¡Miche' tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaj i Tavástará'

a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tij ja'ancáru'pij!

4 Tavástará' pu néijmi'caa japua séejre' i tyeítjee;

ajta i ti jin naa huasé'rin a'íi pu tajapuá já'sejre'.

5 Capu a'tíj a'yan ajtáhua'aj een tí'ij i Tavástara' taj Dios,
 a'áa tí tyejé'ijtaj jútye' imuáj,
 6 ajta a'yan tyi'ja'yájna, tí a'ín ecóotutaj
 tí'ij jaaséj i tajapuá tí séejre' ajta i cháanacaj.
 7 Tavástara' pu chóota' ja'ajriásij a'íjci i tiquee je'ej tyéejviicue',
 ajta a'yan cha'tána'aj tye'ejriásij a'íjci i tiquee tyi'tíj tyícha'ij
 8 tí'ij ja'tyájratiyij hua' jamuán i tyeítyee maj jéehua juxie've',
 hua' tzajta' i tyeítyee maj jéehua juxie've' a'ájna jo'tíj a'ín ja'chej.
 9 A'íjci i íitaj tí quee tyiyóomua'aj ta'raa
 jaatá'sij tí'ij huatóotyamua've'en a'íjci jime' tí arí tyiyójmua'
 ajta tí arí jusíj huatyéechi'ij.

¡Alelúuyaj!

114

Tyi'tíj maj atamua're'rii mati'ij eerácij a'ájna a Egipto

1 Tí'ij i Israel, chí'ra'an a'íjci i Jacob,
 eerájraa a'ájna a Egipto, a'íjci japua i chuéj tí quee jamua'tyej,
 2 Judá pu a'ín pué'eenye'ej ja'raa i tyeyúujra' a'íjci i Tavástara',
 Israel pu ijta jimi tyu'ta'íjtaca'.
 3 Tí'ij i jájríj jaaséj a'íjci i Israel, a'íi pu huatóo'uj,
 ajta a'ájna i játya'naj Jordán tí ántyapuj juhuárita' pu huariá'raa.
 4 ¡Í jiríj tí cíle'nye'ej séejre' ajta tí ajtítí'ijmee
 a'yaa mu tyityájtzunaxij mati'ij i cánya'xii!
 5 ¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, jájríj, patí'ij pij huatá'uj?
 ¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, Jordán, pej pij ahuárita' huariá'raa?
 6 ¿Tyi'tanyí je'ej huaríj, a'íjci jitze i jiríj tí cíle'en ajta i tí ajtítí'ijmee,
 siaj sij a'yan tyityájtzunaxij mati'ij i cánya'xii?
 7 ¡Pata'aj huatyé'vivaaxi'in muáaj, chuéj,
 a'íjci jimi i Tavástara', Dios ra' a'íjci i Jacob!
 8 ¡A'íi pu jaatyá' alaguuntaca' a'íjci i apuéerij!
 ¡Ajta tyu'tá' tí'ij arámuaacaj jo'tíj jo'tyetyéj tzajta'!

115

A'íjna i taj Dios tajapuá pu já'sejre'

1 Tavástara', pata'aj asíj tyámua' tyu'tá'sejrataj, capáj ityájma;
 ¡tyámua' paj tyu'tyátoonyij, a'íjci jime' paj jí'récán jime' taxie've'!
 2 ¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'ihuo' i maj quee tyá'tzaahuatye'
 yee jo'nyij je'ej je'en i ja'mua Dios?
 3 Taj Dios pu tajapuá já'sejre';
 a'íi pu néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej tí tyi'tíj tyí'xie'va'ca'aj.
 4 Hua' sáanturistyamua' i maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jin
 taavijhua majta pláataj,
 tyi'tíj pu'uj tyi'pué'een tyeítyee maj jumuáca' jin tyú'taahuaca':
 5 mua'ancatyányijmee, ajta capu i'ríj maj tyu'taxáj,

mua'ajri'ijsíjmee, ajta camu atanyéjnye',
 6 mua'ajtanaxiéejmee ajta camu iityanamuaárajmee;
 majta mu ajtzu'rijmee, ajta camu tyi'táj i'chuej;
 7 mua'ajtamuáca'ajmee, ajta camu pújoorej maj tyi'táj tyiví';
 mui'ra'íicajmee, ajta camu ráci'ci'nyive';
 ¡capu tyi'táj cí tyi'namuajre' i hua' tyenyij jitze!
 8 A'yaa mu cha'taj mana'aj een mati'ij i sánturij
 a'íimaj i maj hua'ta'huacaa
 majta i maj hua' jimi tyá'tzaahuatye'.

9 Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¡Tavástara' xu jitze
 tyú'ca'nyej!
 A'íi pu tahuíre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.
 10 Siajta mua'aj puaaríj, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!
 A'íi pu tahuíre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.
 11 Mua'aj mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara',
 ¡a'íj xu jitze tyú'ca'nyej!
 A'íi pu tahuíre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

12 ¡Tavástara' pu arí ityájma to'támua'reeri'
 tyámua' pu'ij tyitaatyátoosij!
 Tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can,
 tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i puaaríj,
 13 tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi
 tyícha'ij,
 a'íjma i maj óotzaahuatye' ajta i maj tyóoxaahuaj.

14 ¡Che' i Tavástara' huo'támui'rej i maj ja'mua jitze eerányesij
 mua'ajmaj ajta i já'muayojmua'!
 15 ¡Che' i Tavástara', i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa ti séejre' ajta i
 cháanacaj,
 a'ín tyámua' mua'ajmaj tyajamuaatyátoonyij!
 16 A'íjna i tajapúa ti séejre' Tavástara' pu jitze ajtyáma'can,
 ajta i cháanacaj a'íj pu huatátuiirej i tyévi.
 17 A'íimaj i maj meríj a'áa jo'tyá'ítzee jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa,
 i maj meríj huácuij, camu pújoorej mej mij tyaatatyójtzi're'en i
 Tavástara';
 18 ajta ityáj tu tyaatatyójtzi're'ej
 ijíj tyajta jusén jime'.
 ¡Alelúuyaj!

116

Je'ej tyaj jimi tyityeetyényuunyij tyej tyij tyaatatyójtzi're'en

1 Nyáaxie've' i Tavástara' j'i'nye a'íi pu náanamujri' nyati'ij jimi
 huatyéenyuj,
 2 j'i'nye a'íi pu tyámua' huóoruuj ti'ij náanamuj.
 ¡Nyáaj nu nyij jimi a'yan tyá'huoo na'mej nyati'ij nyana'aj á'tyeeren
 nyajúurij!
 3 A'íi pu naatyáaj'i'quej i ti tye'entyípuaapua'rityee,

nyajta tin a'áa jo'tyá'ítzee jo'maj tyityajá'ava'tacaa nyati'ij quee je'ej
jájtyoove'ej

a'íi pu ajta naatyáaji'quej i nyaj jin tyu'tátziin ajta i ti
nyetyáacui'nyisime'ej.

4 Aj nu nyij huatyéenyuj a'íjci jitze ma'can i Tavástara'

a'yaa nu nyij jéehua tyaatáhuaviiri' ti a'íin japuan huatányuunyij i
nyajúuricamej.

5 Tavástara' pu tyámua' tyá'xa'pui'intare' ajta tyihua'cu'vej;
taj Dios pu huápu'i'ij naa tyihuojó'mua'raj.

6 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjima i maj quee óotzaahuaty'e.

Ti'ij nyéetzij quee che' nyaca'nyisti'racaj, a'íi pu nyajapuáj hu-
atanyúj.

7 Ajta ijíij, a'yaa pu tyi'nyai'iriitye' nyej nyaxáahuaj séjre'ej
ji'nye i Tavástara' pu nye jimi tyámua' tyú'ruuj,

8 ji'nye a'íi pu nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámu'i'nyij,

ji'nye nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee che' nyeyiinyej nyajta
quee che' eetahu'i'tzi'in.

9 Néijmi'i nu jin ja'rá'astijre'ej i Tavástara'
nyati'ij nyooj júurij úyan i cháanacaj japua.

10 Nyáaj nu jitzán tyá'tzaahuaty'a'ca'aj, tyij nyajta a'yan tyi'xajtaca'aj
nyaj huápu'i'ij jéehua je'ej pua'aj tyé'nyamua'ajcaa.

11 Nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj, a'yaa nu tyu'taxájtaca'
maj néijmi'i i tyeítýee tyi'hue'tacaa.

12 ¿Ji'nye nyij tyá'najchitye'en i Tavástara'
a'íjci jime' ti tyámua' naa tyú'ruuj nye jimi?

13 ¡Nye'ejriásij a'íjci i váasuj ti jin nyajapuáj huatanyúj
nyajta je'en jitzán ma'can huatyényuusij!

14 Na'ránya'astej tyi'tíj nyaj jin tya'táratziiri' i Tavástara'
néijmi'i i tyeítýeristyamua'me'en metyi'séeracaj.

15 Jéehua pu tyaja'huóojipuj i Tavástara'
tipua'aj jaaséj ti síij huámu'i'nyij i maj jaxie've'.

16 ¡Muáaj paj Tavástara', nyáaj nu muéetzij muahui're'!

¡Nyáaj nu yójra' pue'éen a'íjci i ti muéetzij muahui're'!

Muáaj paj períj jájtzaanaxij nyáaj nyej jin ji'qui'huaca'aj.

17 Ajta nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en, a jimi nu tyu'támu'vejritaj,
nyajta a' jimi huatyényuusij, Tavástara', a'íjci i paj jin ántyapuj.

18 Na'ránya'astej tyi'tíj nyaj jin tya'tányaratziiri' i Tavástara' jimi
néijmi'i i tyeítýeristyamua'me'en metyi'séeracaj,

19 a'újna jo'tíj ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' i Tavástara',

¡jé'ta' a'ájna muéetzij jimi, Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

1 Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatimee siajta néijmi'que' tí'ij na'aj
 tyi'chájta'najmee,
 néijmi'í xu tyaatatyójtzi're'en i Tavástara',
 2 ji'nye a'íjna i tí jin taxie've' va'tíj pu séejre',
 ja'íjna i tí jin tyámua' een i Tavástara' jusén pu jin séejre'!

¡Alelúuyaj!

118

A'íjna i tí jin néijmi'í putyí'uurej i Tavástara' néijmi'í pu jin tyámua' een

1 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'í pu tyámua' een,
 ji'nye jusén pu jin séejre' i tí jin taxie've'.

2 Míche' a'yan tyu'taxáj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:
 "A'íjna i Tavástara' tí jin taxie've' a'í pu jusén jime' séejre'."

3 Míche' a'yan tyu'taxáj i puaríj tijin:
 "A'íjna i Tavástara' tí jin taxie've' a'í pu jusén jime' séejre'."

4 Míche' a'yan tyu'taxáj a'íimaj i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i
 Tavástara' tijin:
 "A'íjna i Tavástara' tí jin taxie've' a'í pu jusén jime' séejre'."

5 Nyatí'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj Tavástara' jimi nu huatyéenyuj;
 a'í pu'ij náanamua'jri' ajta je'en ní'rájtoo.

6 Tavástara' pu nyajamuan yésejre', canu nyij tyí'tzihnye'.
 ¿Ji'nye nya'uuren i tyévi'j?

7 Tavástara' pu nyajamuan yésejre', a'í pu'ij nyahuíre'.

¡Nyáaj nu hua'sejran matí'ij huatyámue'tiche'en a'íimaj i maj nyax-
 ana've'!

8 Jéetze' pu tyí'huíre' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
 quee a'yan típua'aj i tyévi'j jitze tyetyú'ca'nyej.

9 Jéetze' pu tyí'huíre' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
 quee típua'aj tyeítsee jitze tyetyú'ca'nyej maj va'cán jin tyityatatyíj.

10 Néijmi'í mu a'íimaj nyerí'a'naj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
 ajta a'íj nu jitze ma'can i Tavástara' hua'antymue'tíj.

11 Néijmi'que' mu nye jimi atahuístíraa,
 ajta nyáaj nu a'íj jitze ma'can i Tavástara' hua'antymue'tíj.

12 A'yaa mu tyinyerí'a'naj matí'ij i tzíjca'riisee,
 ajta i maj jin nyu'camuí'ca'aj a'yaa pu tyu'tyájtáa tí'ij i tzícare'ej,
 ¡nyáaj nu i Tavástara' jitze ma'can hua'antymue'tíj!

13 Ca'nyíin mu jin naatátajchaca', nyej nyij eetávetyíjche',
 ajta i Tavástara' pu mujo've'mej tí'ij naatáhuíre'en.

14 Nyáaj nu tyu'táchuicaj i Tavástara' jimi, i tí ca'nyíjra'aj nyatá'caa.
 ¡A'í pu a'íin pué'een i tí nyajapuáj huatányuusíj!

15 A'ájna jo'maj ja'chej i tyeítsee maj tyámua' tyityetyúucha'íj
 a'áa mu jutyamua've'ej metyí'chuíicaj a'íjci jime' maj tyu'tyáamue'tíj.
 "¡A'íjna i Tavástara' tí néijmi'í jin putyí'uurej a'í pu néijmi'í
 tyu'tyáamue'tíj!"

16 ¡A'íjna i Tavástara' ti jin néijmi'i putyí'uurej néijmi'i pu jin tyámua' een!

¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íi pu néijmi'i tyu'tyáamue'tij!"

17 ¡Canu mui'nyij, sulu nyajúurij nu na'mej nyata'aj nyij jaataxáj tyi'táj ti je'ej huáruuj i Tavástara'!

18 Tavástara' pu jéehua huápuí'ij puéjtzij naatá', ajta capu naatá' nyej nyij huámui'nyij.

19 ¡Setya'antácuunaxi' jo'tij ja'pueertajmee i tyeyúuj, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj utyájrutyey nyej nyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

20 A'íi pu a'ín pué'een i puéertara' i Tavástara', a'úu mu mij jo'tyáruutyij a'íimaj i maj ji'ré'nye'ej jimi séejre'.

21 Nyetyi'muatyojtzi're', Tavástara', ji'nye muáaj paj náanamujri' pajta je'en a'ín pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij.

22 A'íjna i tyetyéj maj majúuriej a'íimaj i chi'ij maj ta'huacaa a'yaa pu tye'rájraa ti a'ín pué'eenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

23 A'íi pu i Tavástara' a'yan jáaruuj, a'íj tu tyij jin ityáj tyámua' tyo'taséj.

24 A'íi pu xicáara' a'íi pué'een ti'ij i Tavástara' a'yan huaríj: ¡che' íjii naa ta'axcaj tyata'aj tyij huátatyamua've'en!

25 A'tzúj cui', Tavástara', ¡tajapuá huatányuuchij! A'tzúj cui', Tavástara', ¡tajimí tyámua' tyú'uurej ta'aj ij tyámua' atyojo're'nyeje!

26 ¡Che' tyámua' eenye' a'íjna i ti jitzán ma'can i Tavástara' yeje've'mej!

Mua'ajmaj tu tyámua' tyajamuaatyátoosij a'újna u tyeyúujra' tzajta' i Tavástara'.

27 Tavástara' pu a'ín pué'een i Dios, ¡a'íi pu tatatzavi'tye'! Siata'aj huatyoohuiinyij siaj tyu'yé'estej xamuáj xa'antypíij siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i siaj japuan tyu'támu'vejritaj.

28 Nyetyi'muatyojtzi're' nyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jime' paj va'cán jin tyi'tyéjvee,

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.

29 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' tojo'mua'raj, ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've'.

119

Je'ej tyaj tyaatáchuiicaj a'íjci i nyúucarij Dios ti jin tyí'ijta

1 Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj ji'ré'nye'ej tyámua' tyityaajú'

majta a'yan tyityaajú' ti'ij i Tavástara' tyitaamuá'tyej.

2 Miche' huatóotyamua've'en i maj a'yan ricíj je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca' majta néijmi'i i juxiéjnyu'caa jin jahuoo,

3 a'íimaj i maj quee tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij,
a'íimaj i maj jitzán huaju' i juyáara' i Tavástara'.

4 Muáaj paj a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij a'nyúuca
néijmi'i ará'astijre'en tzáahuatyi'ra'aj jime'.

5 ¡A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj tyámua' tyí'sejria'aj
a'íjci jime' nyaj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'!

6 Canu nyij tyi'táj jin nyetyevi'ra' na'mej
nyati'ij néijmi'i a'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

7 Tzáahuatyi'ra'aj nu nyaj xiéjnyu'caa jin tyimuaatatyójtzi're'ej
nyati'ij jáari'rej je'ej paj muáaj tyámua' naa tyu'ta'íjtaca'.

8 ¡A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astijre'en a'nyúuca!
¡Capáj a'náj manúujipuan!

9 ¿Ji'nye tyí'rij ti'ij i tyamuéej quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj?
¡Ajta je'en a'yan tyi'tyúucha'íj je'ej paj muáaj tyaataxájtaca'!

10 Nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jin muahuoo;
capáj tyi'tá'care'en nyej nyij ajtáyi'can a'íjci jitze a'nyúuca.

11 Nu'ríj ju'huatyá'itzee a'nyúuca i nyaxiéjnyu'caa tzahta'
nyej nyij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en muéetzij jimi.

12 ¡Néijmi'i paj jin tyámua' een, Tavástara'!
¡Náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta!

13 Nye tyenyij nu jin jaataxájtaj
néijmi'i tyi'táj paj muáaj a'yan tyu'taxájtaj.

14 Naatányetyamua've'sij nyati'ij a'yan tyu'mé'en je'ej paj muáaj
tyu'ta'íjtaca',

nye quee a'yan a'íjci jitze je'ej nyaj jéehua tyi'táj tyí'ijcha'ij.

15 A'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en je'ej paj tyu'ta'íjtaca'
nyajta a'juyéj jitze tyámua' naa tyo'cárutyij.

16 A'íj nu jin a'nyúuca huatányetyamua've'sij
nyajta quee yo'huá'xij a'nyúuca.

17 ¡Pata'aj júuricamej jaatá'an a'íjci i ti muéetzij muahuüre'!
¡Nya'ra'astej a'nyúuca!

18 Na'tányeeritye' i nyajíse', nyata'aj nyij jaaséj
ti naa huasé'rin je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.

19 A'yaa nu een iye'ej i chuéj japua ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can;
capáj nye jimi ja'avaataj a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

20 A'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamua'tzej
a'íjci jime' nyaj jaxie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

21 Muáaj paj hua'tyaxi' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj majta je'ej
pua'aj ricij

majta quee a'yan ricij pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'.

22 Capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta nusu men mij
nyaxana've'ej,

ji'nye nu'ríj ja'rá'astijrej a'íjci a'nyúuca i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

23 Tyij majta i tyeítyee maj jéehua uhuácaca'nye' jahuocaj mej mij
je'ej pua'aj náa'uurej,

a'íjna i ti muéetzij muahuüre' a'íj pu jitze tyúumua'tziitye'en
a'nyúuca.

24 Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jime' i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca';

a'í pu'ij a'ín pué'een i ti nyéetzij tyámua' tyí'nye'ixaatye'.

25 Nu'ríj tin huatámui'sij,

¡júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

26 Nu'ríj muaaté'exaaj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij, muáaj pej pij naatajé.

¡Náamua'tyej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta!

27 Naatá' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij nyata'aj nyij a'yan tyu'mé'en
pati'ij tyu'ta'íjtaca',

ji'nye nyáaxie've' nyaj a'íj jitze tyú'mua'tyij i ti naa huasé'rin muáaj
paj tyú'taahuaca'.

28 Nyenyaxaamúuritya'aj nu huápu'i'ij nyényeyiin;

¡ca'nyíjra'aj naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

29 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze ucájrutyey i juyéj ti hue'tzij
pué'een

naatá' nyej nyij tyámua' tyiyo'itéej ná'ra'nyij je'ej paj muáaj
tyí'mua'taj.

30 A'íj nu nyeríj antyíhuo i juyéj ti jì'ré'can jìme'

a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj tyu'ta'íjtaca'.

31 Tavástara', nu'ríj a'íj jitze tyu'tyáaca'an je'ej paj muáaj
tyu'ta'íjtaca';

¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij huatányetyevi'ra'astaj!

32 Ca'nácan nu ja'rá'astej i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'

ji'nye muáaj paj tyámua'vi'ra'aj nyatá'caa i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

33 Tavástara', náamua'tyej nyej nyij a'juyéj jitze ucájrutyey,

ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'íj jitze ucájrutyey 'asta jo'tij jóo'asej.

34 Naatá' i nyaj jin tyojo'itéej ná'ra'nyij nyaj ju'huatyá'itzen je'ej paj
muáaj tyí'mua'taj;

¡nyáaxie've' nyaj ja'rá'astej néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jìme'!

35 A'íj paj jitze nu'cájuyetyey je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

ji'nye a'íj pu jitze séejre' i nyaj jin huatányetyamua've'en.

36 Tyu'tá' tí'ij i nyaxiéjnyu'caa a'íj huátaxie've'en muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'

quee a'íjci i ti avíetzij jin huamue'tichi'huaca'.

37 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íjma aráseejra i maj hue'tzij jin
jusejrataj;

¡júuricamej paj naata'an nyej nyij huame'en a'juyéj jitze!

38 Tyámua' paj naa tyaaté'exaatye'en a'íjci i ti muéetzij muahuire'

je'ej paj tyihua'táratziiri' a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'ij.

39 Capáj tyi'tá'care'en ti nye jitze rá'astij a'íjci i nyaj jatziinye',

ji'nye tyámua' pu een a'íjna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

40 A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej a'íjci i paj jin tyu'ta'íjtaca';

¡júuricamej paj naata'an, ji'nye muáaj paj néijmi'i tyámua' tyí'uurej!

41 Naataséjratye', Tavástara', i paj jin nyaxie've' ajta i paj jin nyajapuáj
huatányuusij,

a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

42 A'aj nu nyij pújooren nyaj jaatájeevej a'íjci i ti je'ej pua'aj
tyinaatájeevej,

ji'nye a'íj nu jitze a'nyúucaa tyí'ca'nyej.

43 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij quee che' a'íjna xajtaj i nyúucarij ti
ji'ré'can jime',

ji'nye a'íj nu jitze tyi'ijchó've' i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

44 ;Nyáaxie've' nyaj a'yan huárinyij pati'ij tyitaamuá'tyej,
a'náj tina'aj, nyajta jusén jime'!

45 A'yaa nu nyij nyaxáahuaj tyi'cháaj na'mej,

ji'nye a'yaa nu tyu'méj pati'ij tyu'ta'íjtaca'.

46 Nyaataxájta je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca' a'íjma jimi i maj rey jin
tyityetyu'uj

nyajta quee nyetyevi'ra' na'mej.

47 Ji'nye nyáaxie've' a'íjci i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'

nyajta a'íjci jin nyetyamua've'.

48 Nyáaxie've' nyajta nyetyámua've'ej nya'ancuriásij i nyúucarij i paj
jin tyu'ta'íjtaca',

nyajta jéehua a'íj jitze tyi'mua'tzej i nyúucarij paj jin tyí'ijta.

49 Ootámua'reej i nyúucarij paj jaatá' a'íjci i ti muéetzij muahuiire':
muáaj paj a'yan náaruj nyej nyij a'íj jitze tyi'ijchó've'ej.

50 A'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyinaatyéjeevij nyati'ijta nyaxaa-
mujritya'aj:

júuricamej paj nyatá'caa a'íjci jime' i paj jin tyina'táratziiri'.

51 A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj
tyí'jepe',

nyajta nyáaj canu ajtayi'ij a'íjci jitze i paj muáaj tyinaamuá'tyej.

52 Nyajta nu jamua'reej je'ej paj jájcuaj imuáj tyu'ta'íjtaca',

a'íj nu nyij jitze, Tavástara', nyáaj jatyoovej i nyaj jin hu-
atányetyamua've'en.

53 I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta majúujipuaj je'ej paj muáaj
tyitaamuá'tyej

jéehua mu huápu'i'ij nyéetzij nyajaaxiejtye'.

54 Cuínarij pu nye jimi pué'een i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca'

a'íjci japua i chuéj jó'nyaj a'yan je'en ti'ij i séej chuéj japua ti já'ma'can.

55 Tavástara', ti'ijta tíca' muéetzij nu mua'tamuá're'rii,

a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij pati'ij muáaj tyí'tamua'tyej.

56 A'íi pu a'íin pué'een i ti nyejitzé a'yan tyúuxie've':

nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

57 Muáaj, Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i ti nyejitzé séejre';

a'yaa nu tya'tányaratziiri' nyaj a'yan rinyij je'ej paj muáaj
tyu'taxájtaca'.

58 Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin a'yan tya'tányaratziiri' nyej nyij
tyámua' eenye' muéetzij jimi;

tyámua' paj nyojo'mua'raj, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

59 A'íj nu jitze tyi'riá'mua'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij,

aj nu nyij nyajtáhua'aj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'.

60 Ca'nácan nu a'yan huaríj, canu á'tyeej

nyati'ij nyij a'yan huaríj je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

61 A'íi nu meríj avíltzij jin nyeriana'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ajta nyáaj canu yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

62 Jé'ta' tíca' nu ájchesij nyej nyij muéetzij tyimuaatatyójtzi're'en

a'íjci jime' ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

⁶³ Nyáaj nu huá'jaahuatye' a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij majta i maj ja'rá'astee je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

⁶⁴ Tavástara', néijmi'que' pu i cháanacaj japua séejre' i paj jin taxie've',

náamua'tyej a'íjci i nyúucarij i paj jin tyí'ijta.

⁶⁵ Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéejcha'íj a'íjci i ti muéetzij muahuiire',

a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

⁶⁶ Náamua'tyej nyej nyij tyámua' metyóomua'reerej nyajta tyojó'iteej, ji'nye a'íj nu jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁶⁷ Mati'ij quee eexúj naatyaxáahuatacaj jéehua nu je'ej pua'aj tyi'tyínecha'íica'aj,

ajta ijíj nu a'nyúucaa ja'astej.

⁶⁸ Muáaj paj tyámua' tyihuojó'mua'raj, pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ij, náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta.

⁶⁹ I maj axáa tyí'jepe' mu hue'tzij jin cha'mana'aj ná'xijtye',

ajta nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jin ja'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

⁷⁰ A'íi mu je'ej pua'aj een i jumua'tzíira'aj jitze,

ajta nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jime' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

⁷¹ Tyámua' pu tyá'raa nye jimi a'íjci jime' maj naatyáxaahuataca', ji'nye a'yaa nu tyaari'rej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

⁷² Nye jimi pu jéetze' juxie've' a'íjna i nyúucarij muáaj paj nye'ixaatye',

quee séej ví'ra'aj ti ará'asej i túmii ooroj ti pué'een nusu pláataj.

⁷³ Muáaj paj naatyátaahuaca' a'yájna nyati'ij huasé'rin;

jnaatá' nyej nyij yó'itej ná'ra'nyij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

⁷⁴ A'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij a'íi mu huatóotyamua've'sij mati'ij naaséj,

ji'nye nyáaj nu a'nyúucaa jitze nyeríj tyi'ijchó've'.

⁷⁵ Tavástara', nyáaj nu jamua'reej ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'

ajta a'yan tyí'xa'pui' pej pij nyéetzij puéjtzij naata'an tipua'aj nyequee ja'rá'astej.

⁷⁶ ¡Che' a'íin tyámua' tyinaatyéjeevej i paj jin nyaxie've',

a'yájna pati'ij nyéetzij tyina'táratziiri'!

⁷⁷ Naataséjratye' i paj jin nyaxie've', pajta naata'an nyej nyij júurij ná'ra'nyij,

ji'nye a'íj nu jitze nyetyamua've' i nyúucarij muáaj paj nyamua'tyej.

⁷⁸ Miche' huatóotyevi'ra'astaj i maj axáa tyí'jepe'

i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj;

nyáaj nu jaxie've' nyaj a'nyúucaa jitze tyú'mua'tyij.

⁷⁹ Miche' nyajamuan tyúusiire'en a'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij,

a'íimaj i maj jamua'tyej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁸⁰ Che' i nyaxiéjnyu'caa tyámua' eenye' a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',

nyej nyij quee tyi'táj jin nyetyevi'ra'.

81 A'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyaj japua huatányuunyij,
ja'íj nu nyeríj jitze tyi'ijchó've' a'nyúcaaa!

82 Nyaji'íj pu arí huácua'naj nyaj atanyéerij nyetyi'ijcho've' i paj jin
tyina'táratziiri',

a'yaa nu tyí'xaj tíjin: “¿A'najnyí mupo'va'ma'aj puá'mej pej pij
tyámua' tyinaatyéjeevej?”

83 Tyij nyajta vastaciríe' pué'een tíquee tyi'táj huiire' majta meríj
nyojo'hua'xij,

canu yo'huá'xij i nyúucaríj muáaj paj jin tyí'ijta.

84 ¿A'chunyéj nyooj á'tyeeren nyetyi'cho've'ej?

¿A'najnyí puéjtzij pahuo'tá'sij a'íjima i maj je'ej pu'a'aj nya'uurej?

85 Tyeítýee maj axáa tyí'jepe' maj quee a'yan tyityaaájú' patí'ij muáaj
tyí'tamua'tyej

a'íi mu meríj avíetzij jin tyámua' huóoruuj mej mij naatyéevi' jó'nyaj
jooméj.

86 ¡Naatáhuíire', ji'nye cha'na'aj mu'uj nyamuaritye'!

¡Néijmi'i pu ji'ré'can jime' i nyúucaríj muáaj paj tajimi jaatyájtóo!

87 Tímua' mu na'antýipúa'rityej úyan cháanacaj japua,

ajta canu nyáaj ajtáraa a'íjci jitze i nyúucaríj muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'.

88 Júuricamej paj naata'an, a'íjci jime' i paj nyaxie've',

nyáaj nu nyij ja'rá'astej a'íjci i nyúucaríj a' tyenyij jitze ti eejnyéj.

89 Tavástara', a'nyúcaaa pu jusén jime' séejre';

¡tyámua' pu éenye'ej séejre' u tajapuá!

90 Jusén jime' pu séejre' a'íjna i paj jin tyámua' een;

muáaj paj tyámua' tyeetyáacajtyej i chuéj, a'íj pu jin tyámua' tyí'sejre'.

91 Néijmi'i pu óoche' tyámua' tyí'een, a'yájna patí'ij muáaj tyu'tyájtóo
a'nyúcaaa jime',

ji'nye néijmi'i mu muéetzij a'jimi tyí'huiire'.

92 Típua'aj quee nyetyamua'viste'ej a'íjci i paj muáaj nyamua'tyej,

a'íi pu arí na'antýipúa'ritye'nyijche' i xaamújrira'aj.

93 Canu a'náj yo'huá'xij a'íjci i nyúucaríj muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',

ji'nye a'íj paj jitze ma'can júuricamej naatá'.

94 ¡Nyajapuáaj paj huatányuunyij, ji'nye a' jitze nu ajtyáma'can

nyajta a'yan tyu'méj patí'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'!

95 I maj je'ej pu'a'aj tyityetyúucha'íj mu tyi'ijchó've' a'tzáaj maj
na'antýipúa'ritye'en,

ajta nyáaj nu quee jatato'raj a'íjci i nyúucaríj muáaj paj jin tyí'ijta.

96 A'yaa nu nyeríj tyí'sej ti néijmi'i tye'entyípuaapua'rej,

ajta i nyúucaríj muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' jusén jime' pu séejre'.

97 ¡Jéehua nu jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej!

¡A'tzáaj tina'aj nu a'íj jitze tyi'riá'mua'sij!

98 A'íjna i nyúucaríj paj jin tyu'ta'íjtaca' nyéetzij pu nya'a'rij jusén
jime';

a'íi pu naatá' nyej nyij jéetze' tyojo'itéej ná'ra'nyij mequee a'íimaj i
maj nyéjcha'íire'.

99 Jéetze' nu tyojó'itej mequee a'íimaj i maj tyí'nyamua'tyej
ji'nye jéehua nu a'íj jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'.

100 Jéetze' nu tyojó'itej mequee i huáasij
ji'nye nyáaj nu ja'tzaahuatye' i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca'.

101 Nu'ríj ajtáaraa a'íjci i juyéj jitze ti quee tyámua' een
neyj nyij a'nyúucaaa ará'astej.

102 Canu ajtáaraa a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'
ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti tyí'nyamua'tyej.

103 Jéetze' pu áncacaj i nye tyenyij jitze a'íjna i paj jin tyina'táratziiri'
mequee i sarátyee i nye tyényi'tze'.

104 A'íj nu nyeríj jitze je'raa i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' ney
nyij tyojó'iteej,

a'íj nu jin néijmi'i xana've' je'ej maj hue'tzij jin tyityetyúucha'íj.

105 A'nyúucaaa pu tatzárij pué'een jó'nyaj ja'ra'íicajmee
ajta a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij i nyajuyéj jitze.

106 Tyi'táj nu jin tya'tányaratziiiri', a'íj nu nyij jin aránya'astesij:
;néijmi'i nu jin a'yan rinyij je'ej ti tyí'xaj i nyúucarij ti tyámua' een
muáaj paj jaatyájtoo!

107 Tavástara', je'ej nu tyé'nyamua'tzej;
;júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

108 Ancuriáa', Tavástara', je'ej nyaj tyí'muatyoytzi're' i nye tyenyij
jime',

pajta je'en a'nyúucaaa náamua'tyej.

109 A'náj tina'aj nu a'áa já'sejre' jo'maj tyityajá'cui'caa,
ajta canu yó'hua'naj je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

110 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj mu jaxie've' maj
naatyéevi',

ajta nyáaj canu ajtayi'ij a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.

111 A'íjna i nyaj jusén jime' jajcha'íj na'mej a'íi pu a'íin pué'een
a'nyúucaaa,

ji'nye a'íj nu jin nyetyamua've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

112 Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'tányaxajtaca' nyaj ja'rá'astej i
nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta,

a'yaa nu jusén jime' rinyij 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipuá'rej.

113 Nyahua'xana've' i tyeítyee maj quee a'yan ricij je'ej maj tyí'xaj,
ajta a'íj nu xie've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

114 Muáaj paj a'íin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij pajta nyecha'íj;
a'íj nu jitze tyí'ijchó've' i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.

115 ;Nye jimi xu ajtácáinyej, mu sij je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,
ji'nye a'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i
nyaj Dios!

116 Ca'nyíjra'aj paj naata'an, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri', aj nu nyij
júurij na'mej;

;capáj tyi'tá'care'en ney nyij je'ej tyo'tányamua'tyij a'íjci jime' je'ej
nyaj tyí'ijchó've'!

117 Naatáhuüre', aj pu'ij nyéetzij nyahuíre'en;

a'yaa nu nyij a'náj tina'aj tya'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

118 Muáaj paj mahuóohua'naj a'íjma i maj ajtací'ij a'nyúcaa jitze, ji'nye capu tyí'táj huúire' je'ej maj a'íimaj metyityoomuámua're'ej.
 119 A'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua a'jimi mu a'yan een ti'ij i xiéerij,
 a'íj nu jín nyáaj jaxie've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
 120 Nye tyévira' pu juvivej a'íjci jime' nyaj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'ij;
 jéehua nu huápuí'ij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i nyúucarij muáaj paj jaatyájtóo!

121 Canu a'náj jaatapuá'citaca' a'íjci i nyaj jín tyámua' tyi'tyínyecha'ij, capáj nyatato'ra'an a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.
 122 Muáaj paj a'íj jín antyía'mua'reeriaj ti'ij nye jimi tyámua' tyí'eenye', miche' quee je'ej pua'aj nya'uuriaj i maj je'ej pua'aj tyí'jepe'.
 123 Pu'ríj i nyaji'ij tácu'a'naxij a'íjci jime' nyaj tyi'íjchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij,
 nyetyí'ijcho've' paj ní'rátoonyij, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.
 124 Tyámua' paj tyeetyátoonyij a'íjci i ti muéetzij muahuúire' a'íjci jime' i paj jín taxie've'.

jNáamua'tyej i nyúucarij paj jín tyí'ijta!
 125 Nyáaj nu a'íin pué'een i ti muahuúire'.
 Naatá' nyej nyij tyojó'iteej,
 ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jín tyí'ijta.
 126 Tavástara', pu'ríj hua'xa'puí'in paj tyi'táj jín je'ej huárinyij, ji'nye camu che' a'yan ricij je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej.
 127 Ji'nye nyáaj nu jaxie've' a'íjci i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca' jéetze' nu a'íj xie've' nyequee i ooroj ti jumua'tij.
 128 A'íj nu jín a'nyúcaa jitze tyí'nyamua'tyej nyajta néijmi'i xana've' i maj hue'tzij jín je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

129 Naa pu huasé'rin a'íjna i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca'; a'íj nu jín ja'astej.
 130 Tyámua' pu naa tyihua'tányeeritye' a'nyúcaa tìpua'aj tyámua' naa metyaataxáj,
 tyámua' pu tyihua'mua'tyej a'íjma i tyeítjee maj quee óotzaahuaty'e'.

131 Huápuí'ij nu jaxie've' nyati'ijta tyu'taxáj
 ji'nye jéehua nu jaxie've' a'nyúcaa.
 132 Naaséj, pajta je'en ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
 a'yájna pati'ij ricij a'íjma jimi i maj muaxie've'.
 133 Naatá' nyej nyij a'yan tyu'mé'en ti'ij tyi'huóoxie've' a'nyúcaa jitze; capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'íin tyí'nye'ijtye'ej i ti je'ej pua'aj een.
 134 Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i tyeítjee maj je'ej pua'aj ricij,
 ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj néijmi'i ará'astej i nyúucarij muáaj paj jín tyí'ijta.

135 Tyámua' paj naa tyeeséj a'íjci i ti muéetzij muahuúire', pajta je'en náamua'tyej i nyúucarij i paj jín tyí'ijta.

136 Jéehua nu huápuí'ij eetaja'ra'tajyi'ij i nyaj jüise' ji'nye camu ja'aste je'ej paj tyi'tamua'tyej.

- 137 Tavástará', muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een;
 tyámua' pu naa tyu'tóoje'yey i nyúucarij paj jin tyí'ijta.
- 138 Néijmi'i i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'
 tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ji'ré'can jime'.
- 139 Jéehua nu je'ej tyé'nyamua'tzej a'íjci jitze a'nyúucaá,
 ji'nye a'íimaj i maj nyéjcha'íire' mu'ríj yo'huá'xij.
- 140 A'íjna i paj jin tya'tá'ratziiri' pu arí néijmi'i tyu'tyáamue'tij;
 a'íj pu jin jaxie've' a'íjna i ti muéetzij muahuiire'.
- 141 Canu tyi'tíj jin á'nyatzaahuatye', majta mu manúujipua,
 ajta canu yó'hua'naj i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.
- 142 A'íj paj muáaj jin tyá'xa'pui'intare' i ti tyámua' een,
 ajta a'yan tyi'ji'ré'can jime' je'ej paj tyi'tamua'tyey.
- 143 Je'ej nu tyé'nyamua'ajcaa nyajta quee je'ej jájtyoova'aj,
 ajta a'íj nu jin huatányetyamua'vej i nyúucarij muáaj paj jin
 tyu'ta'íjtaca'.
- 144 A'náj tina'aj pu tyámua' een je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca';
 jnaatá' nyaj tyojo'itéej ná'ra'nyij nyej nyij a'íjna jin júurij!
- 145 Tavástará', néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin muaatájeevij,
 jpata'aj naatájeevej, ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'nyúucaá
 ará'astej!
- 146 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, naatáhuire'
 nyej nyij ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
- 147 Ti'íj quee eexúj huatapua'rej, na'ajchesij nyej nyij muaatáhuavii paj
 naatyáhuire'en,
 a'íj nu jitze tyi'ijchó've' je'ej paj muáaj tyina'táratziiri'.
- 148 Ajta ti'íj quee eexúj huariá'tica'rej, nyaji'íj pu arí tyámua' een ti'íj
 huatáxa'íire'en
 nyej nyij a'íj jitze tyi'huényamua'tziitye'en i paj jin tyina'táratziiri'.
- 149 Náanamua'jri' je'ej nyaj tyi'tyényuusij, Tavástará', a'íjci jime' i paj
 nyaxie've';
 júuricamej naatá', a'yájna pati'íj perij tyámua' naa tyaaxá'pui'intarej.
- 150 Véjri' mu nye jimi yésejre' a'íimaj i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí',
 ajta amu' ímuáj já'sejre' a'íjci jitze muáaj paj jin tyi'mua'taj.
- 151 Muáaj, Tavástará', véjri' paj yésejre',
 ajta néijmi'i a'nyúucaá a'yan tyi'ji'ré'can jime'.
- 152 Nu'ríj ará'tyeej nyaj jamua'tyey a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin
 tyu'ta'íjtaca',
 muáaj paj jusén jime' tyámua' naa tyetyájtoo.
- 153 Huaséj i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej pajta je'en nyajapuáj
 huatányuunyij,
 ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyey.
- 154 Tyámua' paj tyaataxáj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj pajta nni'rátoonyij;
 júuricamej naatá', a'yájna pati'íj tya'tá'ratziiri'!
- 155 Capáj a'íjima huatyáhuire'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,
 ji'nye camu a'yan tyityaajú' pati'íj a'nyúucaá jin tyu'ta'íjtaca'.
- 156 Tavástará', va'cán paj jin huápuí'íj taxie've';
 júuricamej naatá', a'íjci jime' i paj jin tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'.
- 157 Mamui'íj i maj nyéjcha'íire' majta i maj je'ej pua'aj nya'uurej,

ajta canu nyáaj ajtayi'ij a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

158 Canu hua'sejramu' i maj avíutzij jin je'ej pua'aj ricij, a'íimaj i maj quee ja'astej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

159 Tavástará', huaséj nyaj jéehua jaxie've' a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';

ijúuricamej naatá', a'íjci jime' i paj nyaxie've'!

160 A'nyúucaá jitze pu néijmi'i séejre' i ti ji're'can jime';

jusén jime' pu séejre' ajta tyámua' een néijmi'i i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

161 A'íimaj i tyeíytey maj jéehua uhuácaca'nye' mu cha'mana'aj nyamuaritye',

ajta i nyaxiéjnyu'caa pu jéehua jaatyátzaahuatye'ej a'íjci a'nyúucaá.

162 Nyáaj nu a'íj jin nyetyamua've' i paj jin tyina'táratziiri',

a'yájna tí'ij a'tíj ti a'íj huátyoonyij i ti jéehua tyá'najchij.

163 Nyáaxana've' i ti hue'tzij pué'een, canu jaxie've' ti nyej jitze séjre'ej, ajta a'íj nu xie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.

164 A'náj tina'aj nu tyí'muatyojtzi're'

a'íjci jime' i nyúucarij ti tyámua' een muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

165 A'íimaj i maj jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'mua'taj juxáahuaj mu naa tyí'tyesejre',

ajta quee tyi'tíj je'ej huá'uurej mej mij eeriá'itzen.

166 Tavástará', a'yaa nu tyi'ijchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij,

ji'nye néijmi'i nu jin a'yan tyu'méj pati'ij a'nyúucaá jin tyu'ta'íjtaca'.

167 Nyáaj nu néijmi'i a'nyúucaá já'astej

néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin jaxie've'.

168 Nyáaj nu ja'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';

¡muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij!

169 Che' a'áa ja'rá'astij i nyaj jijhuaj, Tavástará', a'ájna jo'paj muáaj já'sejre';

¡naatá' nyej nyij tyojó'iteej, a'yájna pati'ij tyaataxájtaca'!

170 Che' muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyi'tyényuusij;

¡pajta nii'rátóonyij, a'yájna pati'ij a'nyúucaá jin tya'táratziiri'!

171 Che' i nye tyenyij jitze huatánamujre'en i chuúicarij,

ji'nye muáaj paj a'íj náamua'tyej i nyúucarij i paj jin tyí'ijta.

172 Che' i nye tyenyij a'íj huatáchiicaj je'ej paj muáaj tyina'táratziiri',

ji'nye néijmi'i pu tyámua' een a'íjna i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

173 Che' tyámua' eenye' a'muáca' pej pij naatáhuüre'en,

ji'nye jéetze' nu a'íj huataxie'vej je'ej paj tyu'taxájtaca'.

174 Tavástará', ja'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyajapuáj huatányuunyij!

¡Nyáaj nu a'íjna jin nyetyamua've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej!

175 Nyáaxie've' nyaj júurij nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en;

che' a'ín naatyáhuüre'en muáaj paj jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'.

176 A'yaa nu tyojo'vej tí'ij i cánya'aj, ¡mu paj jo've'me'en pej pij nyéetzij náahuoonyij

ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

120

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij a'íjci jime' ti jéehua je'ej pu'a'aj tyí'ricij
Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Nyati'ijta je'ej tyé'nyamua'ajcaj, Tavástara' jimi nu huatyényuusij,
a'íi pu'ij naatájeevij.

² Tavástara', nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj
tyí'hue'tacaa
pajta a'íjci jimi i nyanúrij ti hue'tzij jin tyí'xaj.

³ ¿Tyi'tanyí pajtáhua'aj ancuriáa'sij, nyanúrij paj tyí'hue'tacaa?

⁴ ¡F'íj ti huápu'i'ij tye'entyipityíjme'e i maj jin nyo'sii!
¡Ajta i ti'ixcuáa ti huápu'i'ij a'táatime'e!

⁵ ¡Che' je'ej tyí'nyahuíre'ej, nyaj a'yan a'yaa tyiche' iie'e'ej Mésec tí'ij
i ti séej chuéj japua já'ma'can

nyajta a'áa ja'huányechejtyej jo'maj a'íimaj tyojo'tyá'inaamuaa i
Quedar maj jitze ajtyáma'can!

⁶ Nu'ríj á'tyeej nyaj a'áa ja'chej a'íjma tzajta' i maj quee jaxie've' maj
juxáahuaj huacháatime'nyij;

⁷ ¡nyati'ijta nyáaj a'íjna xajtaj tyaj taxáahuaj huacháatime'nyij, a'íi mu
a'íj huataxájta je'ej maj tyityeetyéno'se'en!

121

Tavástara' pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyí'muacha'ij
Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Nyati'ijta i jiríj huaséj a'yaa nu tyu'taxájtaj tijin:
“¿Jo'nyij je're'nyesij i ti naatyáhuíre'ej?”

² Tavástara' jimi pu jo'va'ma'aj ta'mej i ti naatyáhuíre'ej,
a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' ajta i cháanacaj.

³ ¡Capu a'náj tyu'tá'sij pej pij eetávetyij!

¡Capu a'náj huatácusij a'íjna i ti muacha'ij!

⁴ Capu, capu a'íin a'náj tyácusij;

capu a'náj tyácusij a'íjna i ti hua'ajséejra i Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁵ Tavástara' pu a'íin pué'een i ti muacha'ij;

Tavástara' pu a'íin pué'een i ti quee tyu'tá'sij tí'ij tyi'tíj je'ej mua'uurej,
i ti véjri' a'jimi séejre' tí'ij muaatáhuíre'en.

⁶ Capu i xicáj je'ej mua'uurej tí'ijta tújca putyi'rijcáj,
capu ajta i máxcirie' tí'ijta huatíca'aj.

⁷ Tavástara' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'muacha'ij;

a'íi pu jacha'ij a' júuricamej.

⁸ Tavástara' pu muacha'ij jo'tíj na'aj paj jooma'aj puá'mej i juyéj jitze,
ijíj ajta jusén jime'.

122

Je'ej maj tyaatáchuiicaj i Jerusalén
Cuínarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

1 ¡Jéehua nu huatányetyamua've'sij mati'ijta a'yan tyi-naaté'exaatye'en tijin:

“Che'rej a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Tavástara'!”

2 Jerusalén, itu'ríj utyájrurij a'ájna jo'tij ja'pueertaj!

3 Jerusalén, chájta'naj ti huatyátaavijhuaca' mej mij néijmi'i a'áa jóosi'rihua'an a'áa maj jo'cháatimee.

4 A'áa mu ja'rá'iixaj a'íimaj i maj Tavástara' jitze ajtyáma'can mej mij tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaaj,

a'yájna mati'ij tyihuo'ta'íj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

5 A'áa pu já'sejre' jo'maj je'ráatyij i maj tyámua' naa tyá'xa'pui'intare', jo'maj je'ráatyij i maj tyá'xa'pui'intare' a'ájna jo'tij i David ja'chej.

6 A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj néijmi'i i juxiéjnyu'caa jime' tijin:

“Che' tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi, Jerusalén;

miche' juxáahuaj huacháatime'nyij a'íimaj i maj muaxie've'.

7 Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjci jitze i paj jin curiá'nami',

majta tyámua' tyí'cha'íj a'újna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta.”

8 Ajta ijíj, a'íjma jitze ma'can i nye'ihuáamua' majta i maj nya-mua'tyej a'yaa nu tyu'taxájtaj tijin:

“Che' néijmi'i tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi.

9 A'íjci jitze ma'can i tyeyúujra' i Tavástara' taj Dios a'ij nu huonyij i ti tyámua' een muéetzij jimi.”

123

Tyiche' taxáahuaj huatyényuunyij i Dios jimi jitzán tyetyi'ca'nyáaj
Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

1 Muéetzij jimi, Tavástara', nyamuaséeraj nu nyámuahuavii, muéetzij jimi, tajapua' paj tyejé'íjtaj.

2 Tya'raséeraj tu jahuavii i Tavástara' taj Dios, a'yájna ti'ij i tyáati' ti tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i ti tyé'ijtye', a'yájna ti'ij i íiti' ti tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i ti tyé'ijtye', a'yan tyetye'ejcho've'ej ti'ij a'ín tá'ancu'vaxi'in.

3 Tá'ancu'vaxi' ityájma, Tavástara';

tá'ancu'vaxi' ityájma,

ji'nye catu che' janamuaajracuj i maj je'ej pua'aj tyí'taxaj.

4 ¡Tu'ríj jéehua jaapuéjtzitariaca'

a'íimaj maj je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een majta mu a'íimaj taxana've' i maj jéehua óotzaahuatye'!

124

Dios pu a'ín pué'een i ti japuan huatányuusij i Israel
Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

1 Tipua'aj i Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj miche' a'íimaj jaataxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can,

2 tipua'aj i Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj mati'ij i tyétyacaa ájhuiixij mej mij taatanyo'si'tye'en,

3 a'íj mu néijmi'caa ta'antyípuá'ritye'nyijche'en mati'ij a'íimaj tajimí jéehua huatanyínyu'cacuca'.

4 Aj pu'ij i jájtyij ca'nyíin jin ta'antinyíche'en;
játya'naj pu tajapuá huatamui'yéenyijche'en.

5 ¡Ajta i jájtyij ti ca'nyíin jin tyájujhua'naj
a'íi pu ajta tajapuá huatamui'yéenyijche'en!

6 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara',
i ti quee tyu'tá' mej mij taatyátzaanaxi'in i jutaméj jime'!

7 Tu'ríj huatáta'uj mej mij quee taavívi'
ti'ij i pína'aj ti huatóo'uj mej mij quee jáame'nyij,
a'íi pu huatyátzaanyixij i maj jin jaxie'va'ca'aj maj taavívi', ityáj tu tyij
huatáta'uj.

8 A'íjna i ti taatyáhuire'ej Tavástara' jimi pu jo've'yí'ij,
a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séjre' ajta i cháanacaj.

125

Dios pu huá'cha'ij a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can
Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

1 Capu tyi'tíj je'ej huá'uurej a'íjma i maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej,
a'yájna ti'ij ajta i jiríj Sión ti ántyapuaj, a'íi pu jusén jime' séjre'.

2 A'yájna ti'ij i jiríj ti ataquéetime a'ájna a Jerusalén,
a'yaa pu i Tavástara' tyihua'riá'naa i jutyéítyeristyamua' ijíj ajta jusén
jime'.

3 A'íjna i ti quee tyámua' tyí'ijta capu jusén jime' tyí'ítaj ja'mej
a'íjci japua i chuéj Dios ti a'íjma huatá' i jutyéítyeristyamua',
na'ríj quee a'ímaj mu i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een
huatyóohuisij mej mij je'ej pua'aj huárinij.

4 Tavástara', tyámua' paj tyihuo'tyátoonyij a'íjma i tyeítyee maj
tyámua' tyityetyúucha'ij,

a'íjma i tyeítyee maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta',

5 ajta a'íjma i maj juyéj jitze huaju' ti quee tyámua' een
a'yaa paj huó'uurej ti'ij a'íjma jimi atyojo're'nyesij i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij.

¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can!

126

¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej ti'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij!
Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

1 Ti'ij i Tavástara' seequéj tyeetyájtóo i Sión,
a'yaa pu to'taséjra cuxáa tyaj tyí'tyámaarasime'en.

2 Aj pu'ij i tatyényij jitze huataséjre
tvej tyij huána'nán tyajta huajíjhua tyatatyámua've'ej;
aj mu mij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'yan tyí'xajta'aj tijin:
“¡Tavástara' pu va'cán jin tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi!”

3 A'yaa pu tyí'ja'yájna, Tavástara' pu va'cán jin tyámua' tajimí
tyú'ruuj,
a'íj tu jin huátatyámua'vej.

4 ¡Tavástará', ajtáhua'aj paj tyu'tá'an tí'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij, a'yájna tí'ij seequéj tye'mej típua'aj muaatyéviyej a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij!

5 A'íimaj i maj juyíinyej metyi'huaste', a'íi mu tyí'ciityen majta je'en jijhuan a'íjci jime' i maj jutyamua've'ej.

6 Tyij majta móoj juyíinyej ayóotisima'aj cústaaaj jitze i jatzíj, a'íi mu tyí'chuiicaj huaria'ciinyij a'íjci jime' i maj jutyamua've', majta jéehua jaa'á'sima'aj i tyeríicuj tí huáciiriaca'.

127

Néijmi'i pu i Tavástará' jitze tyeje'ráma'can

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un, Salomón tí ja'a'ri'j

1 Típua'aj i Tavástará' quee ja'ajtaahuaj i chí'ij, capu tyí'tíj je'ej tyí'huíire' típua'aj metyi'muarie'ej i chí'ij maj tyí'ta'huacaa,

típua'aj i Tavástará' quee jacha'íij i chájta'naj, capu tyí'tíj je'ej tyí'huíire' maj ixie'ria'aj i maj tyí'cha'íj.

2 Capu tyí'tíj je'ej tyí'huíire' maj tyí'muarie'ej tí'ij na'aj tye're'nyej i xicáj 'asta na'aj quee uja'ancájrutyey, majta je'en tyú'cua'nyij a'íjci jime' maj ca'nyíin jin tyu'muáriej, tí'ij i Dios tyíhua'tá'caa i maj jimi tyámua' een matí'ij a'íimaj móoj tyácu'tzij.

3 A'íimaj i tayójmua' maj nanie'huacaa a'íi mu a'íin pué'een i Tavástará' tí jin tyámua' tyitaatyátoosij.

4 A'íimaj i tayójmua' maj nanie'huan tyati'íj tyooj tyáamua a'yaa mu een tí'ij i í'ríj muáca'ra'an jitze a'íjci i tí nyo'sii.

5 ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' tí jéehua a'yan énya'can tyiyójmua'!

Capu tyévi'si' huataséjre'ej a'íjma jimi i maj jájcha'íire' tí'ij a'íjma jin huatyóohuíire'en a'íjma jimi i maj tyityatatyíj.

128

Tyí'tíj tyej tyámua' naa tya'ancuriáa'sij i Tavástará' jimi

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

1 Huatá'tyamua've' muáaj, mu paj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i Tavástará' pajta juyáara' jitze ucáamej.

2 A'íj paj tyí'cua'nyij tyí'tíj paj jin tyu'muáriej, puatá'tyamua've'sij ajta tyámua' tye'mej a'jimi.

3 Ajta a'ájna a'chí'táj jo'paj ja'chej, a'íj pu a'yan énye'ej ta'mej tí'ij i úuvaj tí jéehua taca', majta a'yóojmua', matí'ij ataráasajra'nyij jo'siaj tyajá'cua'caa, a'yaa mu énye'ej muá'ju'un tí'ij i ítyí'ri'j tí jéehua eere'nyaxij.

4 A'yaa pu i Tavástará' tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyévi'j tí tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj.

5 ¡Che' i Tavástará' tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna imuáj a Sión! ¡Pajta jaaséj tí tyámua' tyí'een a'íjma jimi i maj Jerusalén já'ma'can

a'náj tina'aj patí'ij pana'aj á'tyeeren pajúurij!

⁶ ¡Che' a'yan atyojo'ré'nyej pej pij huo'séj a'yaaxújmua'!

¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can!

129

Tavástara' pu tatá'caa tyaj taxáahuaj séjre'ej

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ Jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij

nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'

miche' a'yan tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can,

² jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij

nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca',

ajta camu nyéetzij tyi'tíj jin je'ej náaruj.

³ Mu'ríj tyinaapuég i nyahuárij jitze a'íjci jime' maj nie'tyáavaxij,

ajta va'tíj pu ere'séere'ejme jó'nyaj tyajá'puejtyi',

⁴ ajta a'íjna i Tavástara', i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij,

a'íj pu nyajapuáj huatanyúj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij.

⁵ ¡Miche' a'íjmaj huatóotyevi'ra'astaj majta je'en huatóo'uunaj

a'íjmaj i maj jájcha'íire' i Sión!

⁶ ¡Miche' a'yan huárinyij tí'ij i tu'píj chi'ij japua tí tyé'ejnyinyiij,

matí'ij quee xu je'ejtzaanaxi'in a'íj pu huatyáhuasij!

⁷ Tu'píj tí quee tyi'tíj huíire' muáca'ra'an jitze

a'íjci i tyeríicuj tí síire' ajta ja'antyáji'quiiij;

⁸ tu'píj tí quee a'tíj a'yan tyaataxájta yee:

“¡Tavástara' pu tyámua' tyeetyájtoo!”

Ityáj tu mua'ajmaj tyámua' tyajamuaatyájtoo

a'íjci jitze ma'can i Tavástara'.

130

Tyiche' i Tavástara' jitze tyú'ca'nyej

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ A'ájna jo'tíj jo'cá'asej a tí huápuí'ij ja'tyácun

a'áa nu muéetzij jimi huatyényuusij, Tavástara'.

² ¡Huánamuajri', Tavástara', je'ej nyaj a'jimi tyi'tyényuusij!

¡pajta jáanamuaaj je'ej nyaj tyi'jíhuaj nyáhuoo muéetzij jimi!

³ Tavástara', Tavástara', típua'aj a' peyóomua'reerej tyi'tíj maj jin

quee xá'puí' huaríj,

¿a'tanyíj pu jooréenyijche'en tí'ij júurij huatyá'itzeere'en?

⁴ Ajta muéetzij tu jimi jatyoonyij pej pij tyitaatú'uunyi',

tyej tyij muaatyátzaahuatye'en.

⁵ Néijmi'i nu i nyajúuricamej a'íj jitze tyi'ijchó've' i Tavástara',

nyajta nu i nyúucaria'ra' jitze tyí'ca'nyej.

⁶ Nyáaj nu i Tavástara' jitze tyi'ijchó've'ej

mequee a'yan a'íimaj i maj tyí'cha'ij tye'ejchó've' ti huatapua'rej.
 A'yájna mati'ij i maj tyí'cha'ij tye'ejchó've' ti huatapua'rej,
 7 Tavástara' jimi xu tyu'chó've'en, mua'aj mu siaj Israel jitze aj-
 tyáma'can,
 ji'nye a'íj pu jitze séejre' i ti jin taxie've' ajta i tyaj jin taxáahuaj séjre'ej.
 8 ¡A'í pu hua' japua huatányuusij tyi'táj maj jin quee xá'puí' huaríj i
 Israel maj jitze ajtyáma'can!

131

Tyiche' huatyényuunyij jitzán tyetyi'ca'nyáaj
 Cuínarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij
 1 Tavástara', capu i nyaxiéjnyu'caa tyi'táj jin óotzaahuatye',
 canu nyajta je'ej pua'aj tyihuojó'sej,
 canu tyi'táj jéehua xie've' nusu i ti naa tyu'sé'rin
 tyi'táj nyaj quee pújoorej nyej nyij ja'ancuriá'an.
 2 Ajta a'yaa nu een, canu ave'nyuu nyajta quee je'ej ricij,
 a'yaa nu een ti'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzí'tyej
 ajta je'en i náanajra' tyámua' tyé'vi' i jumuáca' jime'.
 ¡A'yaa nu een ti'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzí'tyej!
 3 Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, Tavástara' xu jitze tyi'ijchó've'ej ijíj
 siajta jusén jime'.

132

Tyi'táj ti i Dios ja'táratziiri' a'íjci i David
 Cuínarij i maj jin huatyáaju'un
 1 Ootámua'reej, Tavástara', a'íjci i David
 pajta néijmi'i tyi'táj ti jin je'ej tyóomua'tzej,
 2 ootámua'reej tyi'táj ti jin tyámua' naa tya'tóoratziiri',
 muéetzij jimi, a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íjci jimi i Jacob.
 3 "Canu nye chi'táj ujo'tyáruyij
 canu nyajta huatyáhuí'sij nyej nyij huányaso'pe'en,
 4 canu ootyácusij
 canu nyana'aj cí tyi'rácusij,
 5 nyati'ij quee eexúj chi'ij huátyoonyij
 a'ín ti'ij ja'a'rij i Tavástara', i ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íjci jimi
 i Jacob."
 6 A'áa tu a Efrata jáanamujri' maj jatyáxajtasima'aj i ti jitzán séejre'
 i paj jin tya'tá'ratziiri',
 tyajta je'en a'áa itzitáj yo'tyoj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Jáar.
 7 ¡Tyiche' a'áa jó'ju'un i tyejúujra' tzajta' i Tavástara'!
 ¡Tyiche' jimi tyítunutaxi'ín véjri' jo'tij a'ín ja'ra'íicajmee!
 8 Ájchesij, Tavástara', a'íjci jime' i ti jitzán séejre' i paj jin
 tya'tá'ratziiri',
 pajta je'en mujo've'me'en a'yájna jo'paj ja'huá'so'pe'en.
 9 Miche' tyámua' tyityatóosejrata a'íimaj i maj a'jimi tyi'huíire',
 majta jutyamua've'ej huajíjhua i maj a'jimi tyámua' een.

¹⁰ A'íj paj ootámua'reej i David, muéetzij ti muahuiire', capáj majúujipuan a'íjci i rey muáaj paj ja'antýíhuoj.

¹¹ Tavástara' pu tyí'táj jin tyámua' naa tya'táratziiri' a'íjci i David, a'yaa pu'ij néijmi'i jin tya'róo'astej je'ej ti tya'táratziiri'.

¹² "Séej nu va'cán jin tye'entyárujtye'ej muéetzij ti jitze eerányesij. Típua'aj a'yóojmua' ma'rá'astej je'ej nyaj tyí'táj jin tya'tányaraj majta a'íjci i nyúucarij i nyaj jin tyihuá'mua'tyen, majta je'en a'yan majta huárinyij i hua'yojmua' a'íjma a'íjma pu jitze jusén jime' séeria'aj ja'mej i maj jin tyu'ta'íjtaj."

¹³ ¡Tavástara' pu arí a'íj antýíhuo i jiríj Sión ti ántyapuaj! ¡A'yaa pu tya'vá'huoo ti'ij a'áa ja'huóochejtye'en!

¹⁴ "A'íi pu i jiríj a'ín pué'een i nyaj jitzán jaxie've' nyej jusén jime' a'yan séjre'ej,

a'áa nu ja'cháaj na'mej, ji'nye a'yaa pu tyina'ránajchaca'.

¹⁵ Jéehua nu tyámua' tyu'tyátoosij a'íjci i tyaja'muacue'raj nyajta tyámua' tyihuá'cue'tyej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁶ A'íj nu tyihuo'tyéchejtye'sij i maj jin ja'mua japua huatányuunyij a'íimaj i maj ja'mua jimi tyí'huire'

nyajta nu tyu'tá'sij mej mij jutyamua've'ej muaajíjhuaj i maj jimi tyámua' een.

¹⁷ A'áa nu nyij tyu'tá'sij ti'ij huataséjre'en i David ti jin antyúumua'reej. Nu'ríj i tatzárij tyámua' huáruuj

a'íj nu nyij jimi jaatyátoosij i rey nyaj nyeríj ja'antýíhuoj.

¹⁸ Jéehua nu huápu'i'ij tyévi'si' huo'taséjrataj a'íjma i maj jájcha'íire', ajta a'íj nu huápu'i'ij tyámua' naa tyu'taséjrataj."

133

Je'ej tyej tyaatáchuiicaj i ti néijmi'caa jin taxie've'

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rii

¹ ¡Xaaséj ti naa een ajta tyámua' naa tyihuá'sejratye'

maj i maj ju'ihuáamua' tyámua' naa néemi'ij metýí'tyechajcaj!

² A'yaa mu een ti'ij i ti naa tyaarie'ej

i maj hua'vá'hua'tyee i hua' mu'uj jitze a'íjma i tyeyúuj tzajta' maj tyí'huire'

ajta pu hua'nyeerij jitze hua'cámejra

'asta na'aj quee hua' cijpíj jitze tyí'astij.

³ A'yaa pu huasé'rin ti'ij i ti huariéenajyi'ij i jiríj japua Hermón ti ántyapuaj,

ajta je'en a'áa ja'rá'iixaj i jiríj japua Sión ti ántyapuaj.

A'áa pu putyajá'ricij jo'tij i Tavástara' ya'ta'ítyacaa

i ti jin tyámua' tyitaatyátoosij tyej tyij á'tyeevi'in tyajúurij.

134

Che' i Tavástara' tyámua' tyimuaatyátoonyij

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ ¡Che'rój, mua'aj mu siaj jahuiire' i Tavástara'!

¡Néijmi'i xu mua'aj tyámua' tyeetyátoonyij i Tavástara',

mu siaj a'úu je'rú'uj i tyeyúujra' tzajta' ti'ijta huariá'tica'rej!
 2 iXa'ajméjca'taxi' jo'tij tyámua' tyejé'een
 siajta tyámua' tyetyátoonyij a'íjci i Tavástara'
 3 iChe' i Tavástara', i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' ajta i
 cháanacaj,
 che' a'ín tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna imuáj jo'tij já'sejre' i jiríj
 Sión ti ántyapuaj!

135

Je'ej ti tyi'tíj va'cán jin tyu'muáriej i Dios

1 iAlelúuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaj i Tavástara',
 mua'aj xu tyaatatyójtzi're'en, mu siaj jahuiire',
 2 mu siaj a'úu já'sejre' i tyeyúujra' tzajta' i Tavástara',
 jo'tij ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' a'íjci i taj Dios.
 3 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', jì'nye a'íi pu tyámua' een;
 jitzán ma'can xu tyu'táchuiicaj, jì'nye a'íi pu tyámua' naa tyi-
 huojó'mua'raj.
 4 Jì'nye a'íj pu antyíhuo i Jacob, ajta a'yan jaatamua'aj tijin Israel,
 ti'ij a'ín pue'éenye'ej já'ra'nyij i ti jitzán jéehua juxie've'.

5 Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Tavástara' taj Dios
 jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee síj ti ajta tyi'tíj jin an-
 tyúumua'reej.

6 Tavástara' pu néijmi'i jin a'yan ricij je'ej ti tyi'tíj tyí'xie've',
 a'yaa pu'uj tána'aj u tajapuá ajta íyan i cháanacaj japua,
 a'yaa pu'uj tána'aj i jájritze' ti'ij jo'tij jo'ca'ástimee tyétye' imuáj.
 7 Jéetirij pu tytíisij a'ájna imuáj jo'tij jóo'asej i cháanacaj,
 ajta tyu'tá'sij mej mij tyóona'axcava'ra'an mej mij jáamua'reej tijin
 muaatyéviij,

ajta tyu'tá'sij ti'ij ajta huatá'aacarej.

8 A'íi pu a'ín pué'een i ti a'íj jin tyihuo'puéj i ti hua'antypua'rityej
 a'íjma i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'áa maj
 já'chajca'aj a Egipto

majta i huá'ya'muaj i maj majta anáatya'aj huanánie'huaca'.

9 A'ájna jo'tij jì'ríj jo'huáxiejnyu'caa i Egipto,

a'áa pu jaata'ítyaca' i ti jin naa huasé'rin

a'íjci jimi i ti va'cán jin antyúumua'reej majta i maj jimi tyí'huire'.

10 Mui'caa pu i chájta'naj a'íj jin tyihuo'puéj i maj jin antyipuá'riaca',
 ajta huo'cuij a'íjma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj i maj jéehua
 uhuácaca'nye'ej:

11 a'íjci i Sihón, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i amorreo,

a'íjci i Og, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,

ajta néijmi'caa i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj a'ájna a Canaán,

12 ajta i tyihua'chuéj a'íjma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj

a'íjma pu huatá' mej mij a'íimaj tya'ancuriáan i
 tyeítysteristamua'me'en Israel maj jitze ajtyáma'can.

13 Tavástara', jusén pu jin séejre' i paj jin ántyapua; jusén jime' mu muamua'réeriaj mua'mej.

14 Tavástara' pu tyámua' tyihua'xa'pui'intari'tze'en i ju-tyéityeristyamua';

a'íi pu hua'cu'vej a'íjma i maj jahuíre'.

15 I hua' sánturistyamua' a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jin taavijhua majta pláataj,

tyi'táj pu'uj tyi'pué'een tyáati' ti jumuáca' jin hua'taahuaj.

16 Mua'ancáatyenyij, ajta camu pújoorej maj tyu'taxáj, mua'ajri'íjsíjmeé, ajta camu atanyéjnye',

17 mua'ajtanaxiéejmeé, ajta camu iityanamuáarajmeé, ¡capu na'aj júuricamej hua' jitze séejre'!

18 A'yaa mu'uj támana'aj een mati'ij i sánturij

a'íimaj i maj hua'taahuaj

majta i maj a'íjma jimi tyá'tzaahuatye'.

19 Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara'; mu siaj tyí'huíre' i tyeyúuj tzajta', setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';

20 siajta mua'aj levíitaj, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara',

mua'aj mu siaj tzaahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara', setyu'tatyójtzi're'.

21 ¡Miche' tyaatatyíjtzi're'en a'ájna a Sión

a'íjna i Tavástara', i ti a'áa ja'chej a Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

136

I Dios ti jusén jime' hua'xie've' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

1 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' een, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

2 Setyu'tatyójtzi're' i Dios ti néijmi'caa tyí'ijtye' i diosij, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

3 Setyu'tatyójtzi're' i hua' Vástara' i maj tyi'táj jin tyityetyu'uj, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

4 A'íjci i ti a'íi na'aj va'cán jime' tyámua' tyí'uurej, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

5 A'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa ti séejre' a'íjci jime' i ti jéehua tyu'yí'tin,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

6 A'íjci i ti tyámua' jáaruuj i chuéj i jájtyij japua, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

7 A'íjci i ti jaatyátaahuaca' i xicáj ajta i máxcirie', ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

8 i xicáj, ti'ij tújca jin huányeeri'cij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

9 i máxcirie' ajta i xú'ra'vetyee, mej mij tíca' jin huányeeri'cij, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

10 A'íjna i ti tyaapuéj i hua'yoj ti anaquéej huanie'huaca' a'áa maj já'chajca'aj a Egipto,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

11 A'ájna i ti hui'rájtoj a'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've';

12 a'ájci jime' ti huataméjca'taca' i jumuáca' jime' ti néijmi'i jin putyi'uurej,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

13 A'ájna i ti hua'puaquéj jájsii i jájrij ti po'vij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

14 A'ájna i ti huo'ta' maj antáciineyey i jájritze' a'áimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

15 A'ájna i ti ja'vá'naj a jájritze' ti po'vij a'ájci i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto ajta i xantáaru'ustyamua'mua',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

16 A'ájna i ti jutyétyeristyamua' jo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

17 A'ájna i ti mui'caa antyipua'rityey i maj va'cán jin tyityetyú'uuca'aj rey jime',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

18 A'ájna i ti huo'cuuj i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj majta jéehua uhuácaca'nye'ej,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

19 A'ájci i Sihón, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájma jimi i amorreo,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

20 a'ájci i Og, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

21 A'ájna i chuéj ti huo'riáa' i rey maj tyi'tachuéjca'aj,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

22 ajta je'en a'ájma tyu'tá' mej mij a'áimaj tya'ancuriáan i Israel maj jitze ajtyáma'can,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

23 A'ájna i ti ta'tamuá're'rii tyati'ijtá á'viicue'ria'aj,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

24 A'ájna i ti tajapuá huatányuusij a'ájma jimi i maj tájcha'üre',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

25 A'ájna i ti tyihuá'cue'tyey i tyeítyee ajta a'ájma i tyi'tyán maj tyityaací'ij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

26 ;Setyu'tatyójtzi're' i Dios tajapuá ti já'sejre',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'!

137

Véjri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Babilonia

1 A'áa tu véjri' ja'ajtyequeetima'aj i játya'naj jitze a'áa tyeje'ejtyáma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia tyátayiinyaca'aj tyati'ijtá a'áj ootámua'reej i Sión.

2 Tyajta a'ájci jitze i ti huá'uuj álamo ti huatóomua'aj a'áa ti ja're'vej a'chájta'

a'íj tu jitze antyaja'cávihuaaj i tyí'tacanaaj.

³ A'ájna, a'íimaj i maj a'áa tojo'jájpua mataavívi'raj,
a'íimaj i maj néijmi'i tyitu'huáari'ri',
a'íi mu tahuaviiraca'aj tyej tyij tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj,
i tyej tyij a'íj tyu'táchuiicaj i chuúicarij a'áa ti tyajá'ma'can a Sión!

⁴ ¿Nyi ityáj tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' tyi'chuiicarij
a'íjci japua i chuéj jo'maj je'ej pua'aj já'ricij?

⁵ ¡Típua'aj muéetzij nyamojo'hua'xin, Jerusalén,
che' i nyamuáca' huatyáahuaj i nyamuáca'ta' ti pujmua'!

⁶ ¡Che' i nyenyanúu arávi'taxi'in yujtyí pujmua'
típua'aj nye quee muéetzij mo'támua'ree,
típua'aj pequee muáaj Jerusalén a'íin pué'eenye'
i nyaj jin jéehua nyetyamua've'!

⁷ Tavástara', huo'támua'ree a'íijma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin
edomitas,

a'ájna mati'ij huatyéenyosej i Jerusalén maj ja'chej, a'íi mu a'yan
tyl'xajtaca'aj tijin:

“¡Xaatyú'uunaj, siajta xu néijmi'i huatyú'uunaj i ti atátaavijhuaj i
chájta'naj jitze!”

⁸ ¡Muáaj, Babilonia, muáaj paj huatyú'uunyi'huaj!

¡Che' huatóotyamua've'en a'ájna i ti mua'antypuá'ritye'sij
ji'nye muáaj paj tyojo'riej!

⁹ ¡Che' huatóotyamua've'en a'ájna i ti hua'vivi'ran i a'ti'riiramua'
ajta je'en huo'tyátzaanaxi'in i tyetyéj japua!

138

*Je'ej tyaj tyityeetyényuunij i Tavástara' jimi tyej tyij
tyaatatyójtzi're'en*

David ti ja'a'rij

¹ Nyetyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara', néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime';
nyajta muéetzij jimi tyu'táchuiicaj a'íimaj metyi'séeracaj i maj
muéetzij muahuíre'.

² A'áa nu pujmua' ja'ajtunutaj jo'tij jo'tyéjvee a' tyejúuj
nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jime' paj nyaxie've' ajta i ti
muéetzij jimi ji'r'é'can jime',

ji'nye muáaj paj jaataséjrataca' i paj jin ántyapuaaj pajta a'nyúuca
néijmi'que' ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'.

³ Nyati'ij muéetzij jimi huatyéenyuj, muáaj paj náanamujri',
pajta jéetze' ca'nyíjra'aj naatá'.

⁴ Néijmi'i mu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj
japua

mati'ij jáanamuaaj tyi'tíj paj jin tya'tá'ratziiri'.

⁵ A'íi mu tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' a'íjci jime' je'ej ti a'íin
tyu'ta'íjtaca',

ji'nye va'tíj pu séejre' i Tavástara' ti jin naa huasérin.

⁶ Tyij ajta i Tavástara' jútye' imuáj já'sejre',

a'íj pu jitze rányeej i tyéviy ti quee óotzaahuatye',
ajta a'ímuáj já'sejre' a'íjma jimi i maj óotzaahuatye'.

7 Tí'íjta je'ej pua'aj nye jimi tyí'rijcaj,
muáaj paj nycha'íj puá'mej nyej nyij nyooj júurij;
muáaj paj uyo'ta'ityij i paj jin néijmi'i putyí'uurej pajta nyajapuáj
huatányuusij
a'íjci jimi i maj jin nyajaaxiejvi' a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.
8 ¡Tavástara' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'uurej
tyi'táj ti arí nye jimi a'yan tyu'taxájtaca'!
Tavástara', jusén jime' pu séejre' i paj jin taxie've';
¡capáj jataxá'huata'an tyi'táj paj períj jin uhuatyé'chej!

139

Dios pu néijmi'i tyí'mua'reej

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David
ti ja'a'rij

1 Tavástara', muáaj paj períj naatyéesej pajta tyámua' tyí'nyamua'tyej,
2 muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj,
tyij pajta a'ímuáj já'sejre' muáaj paj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej.

3 Muáaj paj jamua'reej jó'nyaj jooméj nusu jó'nyaj nyeríj je're'nyej,
¡néijmi'i paj mua'reej tyi'táj nyaj je'ej uurej!

4 Capu eexúj i nye tyenyij jitze séejre' je'ej nyaj tyu'taxájtaj,
pajta muáaj, Tavástara' papu'rij jamua'reej.

5 Néijmi'que' paj períj nyeríja'naj;
muáaj paj nye jitze rámejca'aj.

6 Capu nye jitze séejre' i nyaj jin néijmi'i tyu'yí'tíhua'an,
¡huápu'íj pu nyetyesi'huaritye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

7 ¿Nyi je'ej tyí'rij nyej nyij ímuáj je'ej huárutyey, a'íjci jimi i
júuricama'ra' i Dios?

¿Ji'nye yaa pujmua' naatánya'uunaj, nyej nyij a'ímuáj já'sejria'aj
muéetzij jimi?

8 Típua'aj jútye' ímuáj nyajra'nyij nyej nyij tajapuá já'sejria'aj;
a'áa paj muáaj já'sejre',

na'ríj tyétye' ímuáj anyo'cájrutyey i chuéj tzajta',
a'áa paj pajta muáaj já'sejre';

9 Na'ríj naatará'ra'an a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij,
na'ríj a'áa jé'ta' nya'huányechejtye'en i jájritze' a'áa ti ajta já'sejre' a
xicáj ti jé'ejnyinyiij,

10 a'áa pu ajta a'muáca' nyecha'íj ja'mej;
muáaj paj a'muáca' jin quee naatátoosij.

11 Típua'aj a'yan nyetyi'mua'tzej nyaj a'áa jo'tyénaya'avaaj jo'tij jo'tíca',
na'ríj tíca'rij huatyóotaahuaj i tatzárij ti nye jitze séejre',

12 capu i tíca'rij muéetzij jimi naatyá'avaataj,
ajta i tíca'rij a'yan tyo'tátaasij tí'ij i tújca'rij.

¡A'íjna i tíca'rij ajta i tatzárij muéetzij jimi mu juxa'aj mana'aj een!

13 Muáaj paj a'íin pué'een i ti néijmi'i i nye tyévira' huatyátaahuaca';
muáaj paj naatyátaahuaca' jucáara' jitze i náanaj.

14 Nyetyi'muatyoytzi're' ji'nye tyámua' nu tyo'taséj,
ji'nye naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.
¡A'íj nu tyámua' naa tyí'mua'reej!

15 Ajta quee a' jimi aviitzi'huaca'aj i nye tyévira' ti'ij huave'sej
nyati'ij nyáaj aviitzi'j jin tyátaavijhuasime'ej,
nyati'ij tyátaavijhuasime'ej a'ájna jo'tíj quee jáai'rij ti a'tíj jaaséj.

16 Mua' ji'síj pu jaaséj ti'ij i nye tyévi'j tyóotaahuasime'ej,
néijmi'i pu arí a'yan tyé'yu'si'huaca'aj a'yu'xaa jitze.
Pajta jaataxájtaca' a'chu nyaj pua'an xicáj á'tyeeren nyajúurij
nyati'ij quee eexúj séej xicáj a'tyévi'caj.

17 Nyaj Dios, huápu'i'ij pu naa na'séjratye' je'ej paj tyí'mua'tzej;
ajta quee a'náj tye'entyipua'rij je'ej paj muáaj tyí'muarie'.

18 Tipua'aj nyáaxie've'ej nyaj jaatyé'iten, jéetze' pu mue'tíj ja'mej quee
i séj a'áa ti ja'ajtyájcaj a járij ti ja'vá'asej;
ajta tipua'aj pu nyana'aj néijmi'i tyu'tyé'iten, nyóoche' nu ajamuán
séeria'aj na'mej.

19 Nyaj Dios,

huári'ri' i huá'juuricamej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
pajta a' ímuáj huojóohua'xij nye jimi i maj tyí'tyacui'caa,

20 pajta a'íjma i maj muéetzi'j je'ej pua'aj tyí'muaxaj
majta cha'mana'aj tyi'tíj jin a'jimi rányuuj.

21 Tavástara', ¿nyi nye quee nyajta hua'xana've' a'íjma i maj muéetzi'j
muájcha'íire'

nyajta quee hua'xie've' a'íjma i maj a'jimi rányuuj?

22 ¡Néijmi'i nu i nyajúuricamej jin hua'xana've'!
¡A'yaa nu tyihuá'xaj tíjin nyaj hua'ajcha'íire'!

23 Nyaj Dios, naatyéesej i nyatzájta', pata'aj jáamua'tyij i
nyaxiéjnyu'caa;

tyámua' paj tyinaatyéesej, pata'aj jáamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,

24 naaséj tipua'aj a'íj jitze nu'cáame'en i juyéj ti je'ej pua'aj een,
pajta je'en a'íj jitze nu'cájuyetyej i ti jusén jime' séejre'.

140

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios taatyáhuíire'en

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David
ti ja'a'rij

1 Tavástara', pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej
pua'aj tyityetyúucha'íj;

pajta naatyécha'íin a'íjma jimi i maj ucóonyo'se've',

2 a'íjma jimi i maj tyámua' ju'uurej mej mij tyi'tíj je'ej pua'aj huá'uurej
majta a'náj tina'aj junyo'si'tye'ej.

3 Hua' nyanúu pu antyipyitíjimee, a'yájna ti'ij i cú'cu'uj tyí'nyanuu,
ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een ti'ij i cú'cu'uj tyi'hua've'rij.

4 Tavástara', náacha'íj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricíj,

náacha'íj a'íjma jimi i maj junyo'si'tye'ej,

i maj tyi'tíj je'ej tyí'xa'puí'intare' nyej nyij nyáaj eeriá'itzen.

5 A'íimaj i maj óotzaahuatye' a'íi mu tyi'táj jin nyacuanamuj,
majta meríj tyámua' tyú'ruuj i maj jin naatyéevi' majta je'en
naatyáji'que'en,
a'áa mu meríj tyámua' ja'huooruj jó'nyaj jo're'nyinyiij.

6 A'yaa nu nyeríj tyaaté'exaa i Tavástara' tijin: "Muáaj paj nyaj Dios
pué'een,

¡náanamujri', je'ej nyej nyáaj a' jimi jéehua tyá'huoo!

7 Tavástara', Tavástara', nyaj japua paj huatányuunyij mu paj néijmi'i
jin antyía'mua'reej,
muáaj paj jacha'ij i nyaj mu'uj a'ájna jo'maj já'nyo'se'."

8-9 Tavástara', capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej ti a'íin
tyá'xie've' i ti je'ej pua'aj ricij;

capáj tyi'tá'care'en ti a'yan atyojo're'nyinyiica'an je'ej ti arí a'íin
tyaaxá'pui'intarej.

A'íimaj i maj nyájnaamuj a'íi mu nye jimi eecámu'vajra,

che' a'íijma japua rájvetyij i maj jin jaxie've' mej mij nyéetzij je'ej
pua'aj náa'uurej.

10 Che' a'íijma japua rávatzij i ti'ixcuáa ti a'táatimee,

miche' a'áa huaja'tyáhua'xij jo'tij ja'tyácucu'un, jo'maj quee che' a'náj
je'táciinyij.

11 Che' quee a'yan séjre'ej i cháanacaj japua a'íjna i ti tyí'hue'tacaa,

che' i ti je'ej pua'aj een jaatamuáritye'en a'íjci i ti ucóonyo'se've' ajta
je'en jo'puá'ritye'en.

12 Nyáaj nu jamua'reej ti i Tavástara' já'xa'pui'intari'tze'en a'íjci i
ti'quee je'ej tyéejviicue'

ajta japan huatányuusij a'íjci i ti quee je'ej jájtyoovej.

13 A'íimaj mu i tyétyacaa maj tyámua' tyityetyúucha'ij
tyimuaatatyójtzi're'ej;

¡majta a jimi júurij muá'ju'un i tyeítýee maj tyámua' tyityaajú'!

141

Nyáaj nu muéetzij jitze rányeej

Chuúicarij David ti ja'a'rij

1 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara', ¡jiye'tzín paj
mujo've'me'en!,

¡huánamujri' i nyenyúcaaa nyati'ijta muéetzij jimi huatyényuunyij!

2 Che' a'yan eenye' i nyaj jin huatyényuusij a jimi ti'ij i íjcia,

ajta i nyaj a' jimi ajméjca'taxi'in, a'yájna ti'ij chúmua' maj a'jimi
tyu'támu'vejritaj.

3 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéecha'íin je'ej nyaj tyu'taxájtaj;

tyámua' paj tyináacha'íin nyati'ijta tyí'xajtaj.

4 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze tyi'riá'mua'sime'en i ti quee
xá'pui',

capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íij

nusu nyej nyij a'íijma jamuán tyí'cua'ajcaj i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij.

⁵ A'yaa pu tyí'xa'puí' tí puéjtzij naata'an a'íjna i tyévíj tí tyámua' tyí'tyúucha'íj,

che' ajta i tí naa curiá'rie' nyejtya'xi'in.

Néijmi'i nu a'íj tya'ancuriáa'sij,

tyíj ajta nye jimi je'ej pua'aj tyí'rijcaa, muéetzij jimi nu huatyényuusij.

⁶ A'íimaj i maj tyihuá'íjtye' i maj je'ej pua'aj ricíj a'íjma mu puéjtzij huo'tá'sij,

majta je'en jaséjran nyej nyáaj tyámua' eenye' tyí'xajtaca'aj.

⁷ Tyihuá' caríj pu a'áa tyojo'je'estíma'aj ja'mej jo'maj tyityajá'ava'tacaa, a'yájna tí'íj chóota' maj metyo'íicha'ajra'nyíj.

⁸ Tavástara', Tavástara', nyáaj nu muéetzij jitze rányeej.

Muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuüre'en: capáj manúujipuan.

⁹ Pajta nyajapuáj huatányuunyij tyí'tíj maj jin jaxíe've' maj náacuanamuaj;

pajta nyajapuáj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'íj.

¹⁰ Míche' a'íimaj a'íjna jin huavívi'ri'huaaj i maj tyámua' jáaruuj, ajta nyáaj nyiche' nyooj huame'en.

142

Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán huatyényahuiire'ej

Je'ej tí tyihuo'muá'tyej ajta je'ej tí tyu'tyéenyuj a'íjna i David, tí'íj tyásta'naj jitze je'rácatyíi

¹ Ca'nyíin nu jin jahuoo i Tavástara' jimi,

ca'nyíin nu jin jahuavíj tí'íj a'ín ná'ancu'vaxí'.

² A'íj nu jimi jaataséjrataj tyí'tíj nyaj jin nyenyuuste',

a'íj nu jimi jaataséjrataj tyí'tíj nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej

³ nyati'íjta huápuí'íj quee je'ej tyéejtyoove'en.

Tavástara', muáaj paj jamua'tyej i nyaj juyéj,

a'íjci i juyéj nyaj jitzán huaméj,

a'áa mu tyí'tíj tyámua' jó'ruuj mej mij naatyéevi'.

⁴ Nyajta a'áa jóonyeeríj a' nyamuáca'ta' pujmua'

ajta quee a'tíj aja've'mej tí'íj naatáhuüre'en.

¡Capu ma' a'tíj tí'íj nyajapuáj huatányuunyij!

¡Capu ma' a'tíj nyej nyáaj jitzán juxié'va'aj!

⁵ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara',

A'yaa nu nyíj tyí'mua'ixaatye' tíjin: "Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán huatyényahuiire'ej;

muáaj papu'uj a'ín pué'een i tí nye jimi séejre' íjij nyej nyooj júurij."

⁶ Huánamuajri' je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo,

ji'nye canu che' nyaca'nyej yényesejre',

Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyamuaritye',

ji'nye jéetze' mu a'íimaj uhuácaca'nye' nyequee nyáaj.

⁷ Pata'aj níi'rátóonyij a'yújna jó'nyaj je'tyánami'

nyata'aj nyíj nyáaj tyimuaatatyójtzi're'en.

A'íi mu mij nyej jimi atahuístira'aj i tyeítýee maj quee tyi'táj jin á'ítzeere'
tipua'aj períj muáaj tyámua' tyinaatyátoonyij.

143

Muéetzij jimi nu nyeríj tyu'tyáaca'an

Chuúicarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', huánamuajri' je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusij,
tyámua' paj tyáanamuj je'ej nyaj tyá'huoo.

¡Pajta naatájeevej, ji'nye muáaj paj tyámua' een pajta quee tyi'táj jin á'ítzeere'!

² Capáj jahuaviiraj ti'ij jaataxáj tyi'táj ti jin quee xá'puí' huaríj a'íjna i ti muéetzij muahúire',
ji'nye néijmi'i mu muéetzij jimi á'ítzeere'.

³ A'íimaj mu nyamuaritye' i maj nyéjcha'íire',
majta chóota' meríj naatzíinajraa,
ca'nyéjrij mu jin nye'íjtye' nyej nyij a'áa ja'chajca jo'tij jo'tíca',
a'yájna mati'ij i maj meríj á'tyeej maj huácuij.

⁴ Huápui'ij nu quee che' je'ej tyéejtyoovej,
ajta i nyaxiéjnyu'caa quee che' je'ej jájtyoovej.

⁵ Nyáamua'ree je'ej ti jájcuaj tyí'eenye'ej,
nyajta a'íj jitze tyi'mua'tzej je'ej paj muáaj tyu'muáriej.

⁶ Muéetzij jimi nu ajméjca'taxi'ij,
muéetzij jimi nu jaxie've' nyaj huaye'en, a'yájna ti'ij i chuéj ti huáchij.

⁷ Tavástara', ¡ca'nácan paj naatájeevej,
ji'nye canu che' tyámua' tya'tányuuvej!

Capáj nye jimi ajtáyi'can,
ji'nye a'yaa nu éenye'ej na'mej mati'ij i muí'chítýee.

⁸ Ti'íjta íiya' putyi'rijcáj muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en i paj jin nyaxie've',

ji'nye muéetzij nu nyeríj jitze tyu'tyáaca'an.

Muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij,

ji'nye muéetzij jimi pu já'ma'can tyi'táj nyaj a'yan tyi'xie've'.

⁹ Nyajapuáj paj huatányuunyij, Tavástara', a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire',

ji'nye muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhúire'en.

¹⁰ Náamua'tyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've',

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.

¡Che' a' júuricamej ti naa een náavi'tisime'en

a'íjci jitze i juyéj ti huatóoje'yey!

¹¹ Muéetzij jitze ma'can, Tavástara', ¡naatá' nyej nyij júurij!

Ji'nye ji'rénaya'aj paj séejre', ¡nií'ráatoj nyej nyij quee je'ej tyé'nyamua'ajcaj!

¹² Ji'nye capáj tyi'táj jin á'ítzeere', ¡hua'antýipua'ritye' a'íjma i maj nyéjcha'íire'!

¡Hua'antýipua'ritye' néijmi'caa a'íjma i maj nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu a'ín pué'een i ti muahúire'!

144

Je'ej ti i Dios tyi'tyojtzi're' a'íjna i rey ti jin tyi'tyéjvee

David ti ja'a'rij

¹ ¡Che' tyámua' eenye' i Tavástara', i ti nyecha'ij!

A'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyi'nyamua'tyej ajta tyámua' nya'uurej nyej nyij tyu'tyámue'tin nyati'ij huatyényo'se'en;

² a'íi pu nya' amúincuj pué'een ti quee tyi'táj jin á'itzeere', a'íj nu jimi tyámua' tyi'cha'íiri'huaj;

i ti jéetze' jútye' imuáj já'sejre' nyej nyij jitzán huatyénya'avaaj, i ti nyajapuáj huatányuusij,

a'íi pu a'íin pué'een i ti nyacánasij, a'íj nu nyij jin huatyényanasij;

a'íi pu tyu'tá'sij nyej nyij tyihuo'ta'íjtye'en a' chájta' maj jo'cháatimee.

³ Tavástara', ¿tyi'tanyí pué'een i tyáati', pej pij quee yó'hua'nan?

¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een i tyévi, ti'ij a' jitze juxie've'?

⁴ A'íjna i tyáati' a'yaa pu een ti'ij séej paj ucayáatira'nyij;

ajta i ti jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij ti'ij i quéenyi'istarij.

⁵ Tavástara', tya'antácuunaj u tajapuá, pajta je'en mujo've'me'en;

pajta japuan tyí'astij i jiríj ti'ij ájcítzujtarej;

⁶ pajta tyu'táhua'xij i tyiá'i'rij, majta huatyóona'axcava'xi'in,

pajta je'en huo'tamuáritye'en a'íjma i maj muájcha'íire'.

⁷ Mu paj jo'taméjca'aj jútye' imuáj,

pajta nyajapuáj huatányuunyij i jájritze', ji'nye nu'ríj tin atyámui'sij;

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i maj jin uhuácaca'nye'ej a'íjma i tyeítyee nyaj quee huá'muajtyej,

⁸ a'íjma i maj tyí'hue'tacaa

majta ajméjca'tacaa mej mij hue'tzij jin tyu'taxáj.

⁹ Tavástara', jájcuacan nu i chuícarij a' jimi huatáchuiicaj;

nyetyu'táchuiicaj muéetzij jimi a'íjci jitze i canárij.

¹⁰⁻¹¹ Muáj, mu paj hua'tá'caa mej mij tyu'tyámue'tin i maj rey jin tyityetyu'uj;

muáj, mu paj japuan huatanyúj a'íjci i David muéetzij ti muahuíre',

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i náhuaaj ti tyu'jé'caj;

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i maj jin uhuácaca'nye'ej a'íjma i tyeítyee nyaj quee huá'muajtyej,

i maj hue'tzij jin tyí'xaj

majta ajméjca'tacaa mej mij hue'tzij jin tyu'taxáj.

¹² A'íjma i tayójmua' a'yaa mu tyi'tyahuose' ti'ij i ityei'rij tyej tyámua' tyi'uurej;

majta i tayójmua' maj úucaa naa huasé'rihua'an a'yájna ti'ij i chi'ij jitze ti arúu'pu'uj

i ti jitzán aróoca'nyej a'íjna i tyeyúuj.

¹³ Ajta i tyi'tachojrij tzajta' tyó'jistij,

néijmi'i pu cue'ráj a'úun tyó'cataj.

Majta i taya'muaj jéehua mu támui'rij,

mu'ríj jéehua ví'ra'aj séejre' néijmi'que'.

¹⁴ Majta i taya'muaj huáacasij a'íi mu majta meríj ju'tzaj,

majta quee tyitya'rájhua'naj.

Camu tyi'táj jin je'ej tyí'tyeijjhuaj a' cáayej jitze.

¹⁵ ¡Miche' huatootyamua've'en a'ájna a' chájta' jo'tij néijmi'i a'yan tyejé'een!

¡Miche' huatootyamua've'en a' chájta' jo'tij i Dios huaja' Vástara'!

145

Miche' néijmi'i i tyeítyee tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

Je'ej ti tyu'táchuicaca' a'ájna i David

¹ A'áj nu huataxájta je'ej paj va'cán jin tyí'ijta, nyaj Dios pajta nyaj rey; a'náj tina'aj nu tyámua' tyeetyátoosij i paj jin ántyapuaaj.

² Ti'ij púna'aj nu tyi'muatyóotzi're'ej na'mej, nyajta muéetzij jitze ma'can a'náj tina'aj tyi'chuicaj na'mej.

³ Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástara' ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtij tyaj tyu'táchuicaj,

jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee i tyaj jin tyojó'itej.

⁴ I hua' huásimua' majta i ti'ríij a'íi mu tyámua' tyu'tyátoosij muáaj paj tyú'taahuaca',

a'íj mu xáataj muá'ju'un je'ej paj muáaj tyi'táj va'can tyú'taahuaca'.

⁵ A'íj mu xáataj muá'ju'un i ti naa huasé'rin muáaj paj jin ajtyíamua'reej,

nyajta nyáaj a'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

⁶ A'íj mu tyi'xáataj muá'ju'un muáaj paj tyú'taahuaca' i paj néijmi' jin putyí'uurej ti huápu'i'ij tyé'tyesi're',

nyajta nyáaj a'íj nu huataxájta i paj va'cán jin tyi'tyéjvee.

⁷ A'íj mu xáataj muá'ju'un paj huápu'i'ij naa tyí'tyevij,

majta jutyámua've'ej mejíhuaj a'yan metyí'xáataj muá'ju'un paj jí'reenye'ej séejre'.

⁸ Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyihua'cu'vej,

capu jiye'tzín tyo'cájaaxieje' ajta jéehua taxie've'.

⁹ Tavástara' pu jí'reenya'aj séejre' néijmi'caa jimi,

ajta tyámua' naa tyí'cha'ij i ti tyú'taahuaca'.

¹⁰ ¡Miche' tyimuaatatyójtzi're'en, Tavástara', tyi'táj paj muáaj tyú'taahuaca'!

¡Miche' a'íimaj tyimuaatatyójtzi're'en i maj a' jimi tyámua' een!

¹¹ ¡Miche' a'íj huataxáj i ti huápu'i'ij naa huasé'rin a'ájna i paj jin tyí'ijta!

¡Miche' a'íj huataxáj i ti quee a'táj a'yan tyee'yí'tin ti a'yan tyu'muárie'en!

¹² ¡Miche' i tyeítyee jáamua'reej paj muáaj néijmi'i putyí'uurej

ajta i ti va'táj séejre' a'ájna i paj jin tyí'ijta!

¹³ A'ájna i paj jin tyí'ijta a'íj paj jin jusén tyu'ta'íjtaj,

ajta i paj jin antyía'mua'reej jusén jime' pu séeria'aj ja'mej.

¹⁴ Tavástara' pu hu'otyácajtje'sij a'íjma i maj eetávitzej

ajta hua'aj ja'puanaj a'íjma i maj quee uhuácaca'nye'.

15 Néijmi'i mu muéetzij jitze rányejnye' majta a' jimi tyi'ijchó've' paj muáaj tyihuo'tá'an i ti tyí'cue'ri' a'náj ti a'yan tyí'xa'puí'in.

16 Muáaj paj huataméjca'taj, pajta a'íjci jime' axie'vi'ra' jin tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íjma i maj júurij.

17 Tavástara' pu tyámua' een i ju juyéj jitze, ajta jéehua tyámua' tyí'uurej je'ej ti a'ín tyí'taxie've'.

18 Tavástara' pu véjri' séejre' a'íjma jimi i maj jimi jahuoo, a'íjma jimi i maj tzáahuatyí'ra'aj jin jahuoo.

19 A'íi pu a'yan rinyij je'ej maj tyá'xie've' i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij;

matí'ijta jahuaviiraj ti huo'táhuüre'en, a'íi pu huá'namuaj ajta hua' japua huatányuusij.

20 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i maj jaxie've', ajta hua'antyípuar'itye'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

21 ¡Che' i nye tyenyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij je'ej ti a'ín ántyapuaj, ijíj majta jusén jime'!

146

Je'ej tyaj tyu'táchuicaj i Dios ti tyú'taahuaca'

1 ¡Alelúuyaj!

Néijmi'i nu i nyaj júuricamej jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'.

2 Nyáaj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara' nyati'ij nyooj júurij; nyetyi'chuúicaj nu na'mej i Dios jimi nyati'ij nyooj séjre'ej.

3 Caxu a'íjma jitze tyí'ca'nyej i tyétyacaa maj jéehua juxie've', a'íjma jimi i tyeítyee maj quee pújoorej maj séej japua huatányuunyij,

4 jí'nye tipua'aj meríj huácuí'nyij chuéj mu majtáhua'aj huatyóotaahuaj,

a'íj pu'uj tána'aj xicáara' jitze tye'entyipua'rij i maj jin tyí'muarie'ca'aj.

5 Che' jutyamua've'ej i ti ja'ancuriáa'vej ti i Dios ra' i Jacob jaatáhuüre'en,

a'íjna i ti tyi'ijchó've'ej i Tavástara' jimi ti Dios ra' pue'éen.

6 A'íi pu jaatyátaahuaca' i tajapua' ti séejre', i cháanacaj ajta i jájrij, ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre'.

A'íi pu a'náj tina'aj ja'rá'astee i junyúucaa

7 Tyámua' pu tyí'uurej a'íjma jimi i maj quee je'ej jájtyoovej ajta tyihuo'tá'sij i cue'ráj a'íjma i maj tajcuj.

Tavástara' pu hui'rátosij a'íjma i maj námi',

8 Tavástara' pu hua'tanyéjnye'rityee a'íjma i maj aracúcu'nyijmee;

Tavástara' pu hua'aj ja'puanaj i maj meríj eetavátzij,

Tavástara' pu hua'xie've' i tyeítyee maj tyámua' tyí'tyesejre',

9 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

ajta huá'cha'ij a'íjma i xá'ricaanyij ajta i úucaa maj antyúujimua'astariaca',

ajta huojó'hua'naj i juyéj jitze a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

10 *Mua'aj mu siaj Sión ja'chej, Tavástara' pu jusén jime' tyi'íitaj ja'mej, ajta i ja'mua Dios pu ajta jusén jime' séeria'aj ja'mej.*

¡Alelúuyaj!

147

Capu juxa'aj na'aj huó'ruuj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee
1 ¡Alelúuyaj!

¡Naa pu xá'puí' tyaj tyu'táchuiicaj i Dios jimi!
¡A'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'íj jimi tyámua' naa tyu'táchuiicaj!
2 Tavástara' pu ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i chájta'naj Jerusalén
ajta hua'ajsiire'ej a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj jo'vátzij.
3 A'íi pu tyihua'huaatye'en i maj quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa
tzajta',
ajta tyihua'huáatye'ej jo'maj tyajá'puejtyi'huaj.
4 A'íi pu jamua'reej a'chu maj ará'asej i xú'ra'vetyee,
ajta je'en séej ajta séej huataxájta je'ej ti ántyapua.
5 Va'cán pu jin antyúumua'reej i taj Dios, ajta néijmi'i putyí'uurej,
capu mu' jóo'asej i ti jin tyu'yí'tin.
6 Tavástara' pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'íjma i maj quee
óotzaahuatye',
ajta jéehua pu huápu'i'ij huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij.

7 Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi setye'tyóotzi're'ej;
siajta tyu'táchuiicaj i taj Dios jimi, a'íjci jitze i canárij.
8 A'íi pu jo'tánaamuaj i tajapuá ti séejre' a'íjci jime' i jéetirij,
ajta tyámua' huá'uurej i víityee mej mij huatyéviijey i cháanacaj
japua,
ajta tyi'tá'caa ti i ixáj ajnyéj a itzitáj,
9 tyihua'cue'tyej i tyi'tyán maj tyityaaci'ij
ajta a'íjma i hua'yojmua' i cua'tzáaj mati'ij aja'ci'xij.
10 Capu i ti jin uhuájca'nyej i cahuáayu' nusu i tyáati' ti jéehua
uhuájca'nyej
capu a'íin jitzán juxie've' i Tavástara',
11 a'íi mu jitzán juxie've' i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij,
i maj jitzán tyí'ca'nyej i ti jin hua'xie've'.

12 *Mua'aj mu siaj Jerusalén huacháatimee, setyu'tatyójtzi're' i*
Tavástara';
siajta mu siaj Sión ja'chej, setyu'tatyójtzi're' i ju Dios.
13 Ji'nye a'íi pu tyámua' tye'tyáacajtye jo'tij ja'pueertaj
ajta tyámua' tyihuo'tyájtóo a'yóojmua' a'ájna a chájta'.
14 A'íi pu tyu'tá'sij paj axáahuaj séjria'aj a' chuéj japua
ajta a'íj muaatá'sij i tyeríicuj ti jéetze' jí're'en.
15 A'íi pu junyúucaa ujo'ta'ítyij i cháanacaj japua,
ajta i nyúucaria'ra' pu jiyé'tzín yará'astij.
16 A'íi pu jataahuaj i séerij cuxáa ti muxáj ti pu'éeenye',
ajta séerij ajnyésij néijmi'que' i chuéj japua ti'ij i chuéj ti muíinyij.

17 A'í pu ajta i séerij ujo'ta'ítij a'yájna mati'ij i tyéetyee;
ajta a'íjci jime' i cimuájrij ti ujo'ta'ítij, a'íj pu jin i jáj séerij
huatyóotaahuaj.

18 Ajta je'en i junyúuca mujo'ta'ítij, aj pu'ij i séerij huatóopua'rij;
a'í pu tyu'tá'sij ti huatá'aacarej, aj pu'ij i jájtyij huatámu'yij.

19 A'í pu tyu'tá' ti jáamua'tij i Jacob, i Israel,
i junyúuca, i nyúucarij ti jin tyí'ijta ajta je'ej ti tyeetyájtoo.

20 Capu a'yan huó'ruuj i maj séej chuéj japua já'ma'can,
i maj quee a'náj jaamua'aj je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca'.

¡Alelúuyaj!

148

I Tavástara' ti tyú'taahuaca' a'í pu tyé'tyojtzi're'

1 ¡Alelúuyaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' jútye' imuáj u tajapúa!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' jútye' imuáj!

2 ¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, néijmi'i mu siaj jimi tyí'huire'!

¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tajapúa siaj tyí'cha'ij!

3 ¡Setyu'tatyójtzi're' siajta mua'aj, xicáj ajta i máxcirre'!

¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tatzárij siaj naa huasé'rin!

4 ¡Tyu'tatyójtzi're', tajapúa jútye' imuáj paj já'sejre',

pajta muáj jájtyij, japuan paj já'sejre' i tajapúa ti séejre'!

5 Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaj i Tavástara',

ji'nye a'í pu séej na'aj jin tyu'ta'íjtaca' aj pu'ij néijmi'i
tyú'taavijhuaca';

6 a'í pu a'yan tyeetyájtoo ti'ij jusén jime' séejre',

ajta nyúucarij jin tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i
ará'astej.

7 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' i cháanacaj japua,

tyí'tyán maj viváajma'aj tyí'tyesejre' i jájritze', i jájritze' jo'tij
ja'tyáati'!

8 ¡I maj tyóona'axcava'ra majta i tyéetyee, i séerij ajta i ti
huariéenajyi'ij!

¡Ajta i áacaj ti a'yan ricij je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca'!

9 ¡I jirij ajta i ti cavi'yetze'ejmee!

¡Néijmi'i i jucúj ajta i ityei'rij ti tyí'tajcaa!

10 ¡Tyi'tyán ya'muáatyee majta i simuáruunyij!

¡I pína'see majta i chóota' maj huacínnyajci'ij!

11 ¡I maj tyí'ijta i cháanacaj japua majta i chájta'naj jitze!

¡I maj tyí'ijta majta i tajtúhuaanyij cháanacaj japua maj tyí'ijta!

12 ¡Tyétyacaa majta i úucaa, tyáamua majta i huásasij!

13 ¡Néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en i Tavástara' ti jin ántyapuaj,

ji'nye a'í pu'uj a'íjna jin ántyapuaj i jútye' imuáj ti já'ma'can!

¡I ti jin néijmi' putyi'uurej tajapúa pu já'sejre' ajta iyan cháanacaj
japua!

14 ¡A'í pu tyu'tá' mej mij néijmi'i putyí'uuriaj i maj jitzán ajtyáma'can!

¡A'í mu néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i maj jimi tyámua' een,
a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, chájta'naj ti jimi véjri' séejre'!

¡Alelúuyaj!

149

Dios, i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ajta Rey jin tyi'tyéjvee

¹ ¡Alelúuyaj!

Jájuacan xu tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,
a'áa xu tyaatatyójtzi're'en jo'maj jóosiire' i maj jimi tyámua' tyi-
tyetyúucha'íj.

² Xatóotyamua've' mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta Sión siaj
jo'cháatimee,

ji'nye Dios pu néijmi'i ja'mua jimi tyú'taahuaca' ajta Rey jin tyi'tyéjvee.

³ Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaaj siajta jimi tyu'tyéenye'en,
jimi xu tyu'táchuiicaj i canárij jitze siajta i quéetzaj jitze.

⁴ Ji'nye i Tavástara' pu jutyamua've' a'íjma jimi i jutyéityeristyamua',
a'íjma pu huata'sij maj tyu'mué'tin i maj quee óotzaahuatye'.

⁵ Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee tyi'tíj jin á'itzeere' a'íjci
jime' siaj tyu'tyámue'tij,

tyij siajta siooj tyácu'tzisime'en xuutyámua've'ej xu tyí'chuiicaj.

⁶ Che' i chuícarij ja'muatyényij jitze séjre'ej i Dios siaj jin
tyu'tatyójtzi're'en,

ajta i ja'mua muáca' jitze i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa

⁷ siaj sij a'íjna jin tyo'rióorieeraj a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye',
siajta puéjtzij huo'tá'an i maj séej chuéj japua já'ma'can,

⁸ siata'aj huo'tyáji'que'en i maj rey jin tyí'ijta siajta i tyeítyee maj
jéehua uhuácaca'nye'

a'íjci jime' xu huo'tyáji'que'en i cadéenaj tyapúusti' ti pué'een ti
tyíjetyej,

⁹ ta'aj ij a'íjma jimi a'yan tya'róo'astej je'ej ti arí tyo'yú'si'huaca'.

¡A'í pu a'íin pue'éenye'ej ja'mej i maj jin jaatyátzaahuatye'en i maj
jimi tyámua' een!

¡Alelúuyaj!

150

Je'ej maj néijmi'i i Dios jimi tyu'táchuiicaj

¹ ¡Alelúuyaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Dios i tyejúujra' tzajta' jo'tij a'íin já'sejre'!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna u tajapuáj jo'tij a'íin tyejé'ijtaj!

² ¡A'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en je'ej ti a'íin va'cán jin tyí'muarie'!

¡A'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en i ti va'cán jin séejre' jusén jime'!

³ ¡A'íj xu jitze tyaatatyójtzi're'en i a'huáj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i canárij siajtáhua'aj séecan jitze i canárij
ti seequéj tyíe'en!

⁴ ¡Setyu'tatyójtzi're' setyi'nya'aj a'íjci jitze setyi'cuínaj i quéetzaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i ci'sítye'rij siajta néijmi'i a'íjci jitze i ti tye'ejvivin!

⁵ ¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i tyapúusti' ti tyi'siciira ti tyi'táhuan!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i tyapúusti' ti tyi'siciira ti tyi'tyóovivaaraj!

⁶ ¡Miche' néijmi'i i maj ucayáatiyi'ij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

¡Alelúuyaj!